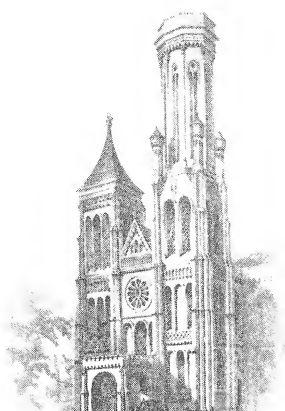
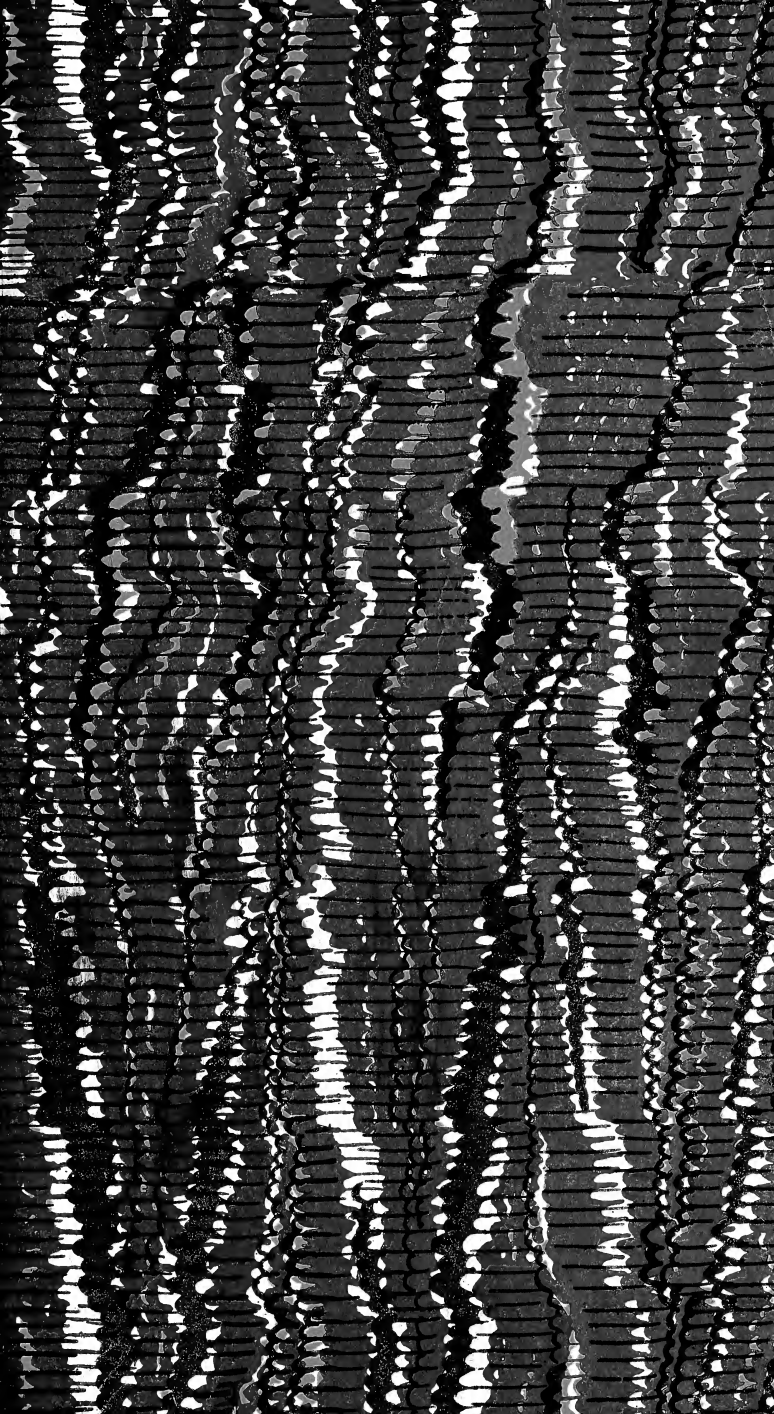

Smithsonian Institution
Libraries

508
P. 723

CAII PLINII SECVNDI
NATVRAE
HISTORIAE

CVM

INTERPRETATIONE ET NOTIS INTEGRIS
IOHANNIS HARUVINI

ITEMQVE

CVM

COMMENTARIIS ET ADNOTATIONIBVS
HERMOLAI BARBARI PINTIANI

RHENANI GELENII

DALECHAMPII SCALIGERI SALMASII

IS. VOSSII I. F. GRONOVII

ET VARIORVM

VOLV MEN SEPTIMVM

RECENSIT

VARIETATEMQUE LECTIONIS

A D I E C I T

IOH. GEORG. FRID. FRANZIVS

LIPSI AE

IMPENSIS GVILIELMI GOTTLOB SOMMERI

A. C. MDCCLXXXVIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1207 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000
WWW.CHICAGO.LIBRARY.EDU

12-64-1

1661 52
A2
1778
67
C. PLINII

C. PLINII SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER XXI.

I.

In *a.* hortis feri et coronamenta iussit Cato *b.*, innarrabili florum maxime subtilitate: quando nulli potest facilius esse loqui, quam rerum naturae pingere *c.*, lasciuienti praesertim et in magno gaudio fertilitatis tam ¹ variae ludenti. Quippe reliqua vsus alimentique gratia genuit: ideoque *d.* saecula annosque tribuit iis. Flores vero odorefque

1. Sic ex MSS. em. H. conf. Ch. varie Gr. et Al.

a. De natura florum) Theophr. cap. 6. Lib. VI. et cap. 3. Lib. VII. histor. Plutarch. Lib. III. conuiu. quaest. Athen. Lib. XV. Dal.

b. Cato) Cap. 8. Dal. Vol. VII.

c. Pingere) Tot fuerant illic, quot habet natura colores, Pictaque dissimili flore nitebat bumus. De campis Aetneis, in quibus rapta Proserpina est. Dal.

d. Ideoque saecula annosque
A que

que in diem gignit: magna, vt palam est, admonitione hominum, quae spectatissime floreat, ¹ celerime marcescere. Sed ne pictura quidem ² sufficiente e. imagini colorum reddendae, ³ mixturarumque

1. *celerius. Cb.* 2. *sufficit, V.* 3. *Sic ex MSS.*
H. conf. V. mixturarum var. Gr. et Al.

que tribuit iis. Flores vere odoresque in diem gignit) Secus in codice vetere: Ideoque saecula annosque tribuit. His vero flores odoresque, etc. vt pronomen His, refert coronamenta. et paulo post *celerius*, non *celerime*, in eodem habetur. *Pint.*

Siue alterni atque multiplices, etc.) Lege: Siue alterni atque multiplices inter se nectantur, siue priuati generis funiculis, in orbem, in obliquum, in ambitum. De florum varietate et mixtura, multiplicique vsu in coronis nectendis loquitur, quorum imagini exprimendae nec pictura sufficit, siue alterni et multiplices nectantur inter se; siue priuati generis funiculis in orbem, in obliquum, in ambitum. Sequens caput sic incipere debet: Quaedam coronae per coronas currunt: tenuioribus utebantur antiqui, stroppos appellant; unde nata strophicia. Nihil haec ad flores, aut e floribus coro-

nas: duae aut tres taeniae inuicem tortae, coronam faeiebant, quam vocabant *stroppum*, hoc est, quod ait, *quasdam coronas per coronas currere*. nam totidem coronae, quot taeniae tortae, addit: *Cum vero e floribus fierent, ferta a serendo serieue appellabantur*. a serie, id est, ordine, vel a serendo *serta* dicebantur coronae, quae e floribus fiebant. *Salmas.* p. 371. a. Vel sic lege: Siue alterni atque multiplices inter se nectantur: siue pro breuitate generis funiculis in orbem, etc. Vide *Salmasium* pagina 1068. b.

e. Sufficiente imagini colorum reddendae, mixturarum) Annotamus e Vett. *sufficitum mixturarumque*. *Academ. reddendo mixturarumque* *Gud. et Voss. duo: reddendae mixturarumque*. *Optimus sufficienti*, dein, *reddendae et mixturarumque*. *Suspicio. Sed ne pictura quidem sufficiens imagini colorum reddendae est mixturarumque varietati. Gron.*

que varietati, siue *f.* alterni atque multiplices inter se nectantur, siue *g.* priuatis generum funiculis in orbem, in obliquum, in ambitum, quaedam coronae per coronas currunt.

II. (II. *h.*) Tenuioribus *i.* vtēbantur antiqui, *1* stroppos *k.* appellantes: vnde nata strophola.

A 2

Quin

a. Sic et *Cb.* stropos *Turn.* strophia *Gr.* et *Al.*

f. Siue) Siue alterni flores atque multiplices nectantur in coronam: siue singulorum generum diuersi funiculi modo in orbem ducantur, modo in obliquum: etiam quandoque toto coronae ambitu, coronae complures in vna corona ductae videantur. H.

g. Siue priuatis generum funiculis) Bis tentauit hunc locum Salmasius ad Solinum: p. 371. reddit siue priuati generis funiculis: p. 1068. siue pro breuitate generis funiculis: quod fit in Thua-neo priuati generis. Nostri quinque generum, sed ἀμύμων ille priuati. Vide an fuerit: siue alterni atque multiplices inter se nectantur, siue priuorum generum fasciculi, in orbem, in obliquum, in ambitum. Eam enim vocem huic rei aptarunt. Cicero Lib. III. Tuscul. fasciculum ad nares admouebis. Tertullianus: Coronam si forte fascem existimas florum per seriem comprehensurum. Gron.

b. Quando primum) Ianum omnium primum nummum percussisse, rates et naues inuenisse, coronas reperisse, illisque fuisse usum, tradit Athenaeus Lib. XV. ac ideo multas ciuitates Italiae ac Siciliae in sua pecunia, altera parte bicipitem eum cudere, altera vel nauem, vel ratem, vel coronam. Victor. cap. 16. Lib. XXXVI. Dal.

i. Tenuioribus) Coronis videlicet, non e floribus quidem, sed duabus tribusue taeniis, siue corollis inuicem tortis: sic vt e pluribus vna fieret. Στροφία dicebantur, hoc est, fasciae capitis. Nomen ex eo, quod essent eae tortiles. Virg. in Copa: Et grauidum roseo necte caput strophio. H.

k. Strophia appellantes) Strophium nunc corona est: Virg. in Copa: Et grauidum roseo necte caput strophio. Nunc fascia pectoralis, quae tumorem papillarum cohibet, Nonio. Turpilii: Me
misse

Quin et vocabulum ipsum ¹ tarde communicatum est, inter *l.* sacra tantum et bellicos honores coronis suum ² nomen vindicantibus. Quum vero e *m.* flori-

1. *tarde inde com.*

2. *Serium M. et Cb.*

miseram quid agam? inter vias epistola excidit mihi, infelix inter tuniculam et strophium quam collocaueram. Plaut. in Aulul. Pro illis *crocatis strophiiis*, *sumptu uxorio* Brod. cap. II. IV. *Strupos*, vetus. *Strupum* et *stropum* antiquitas coronam dixit, Festus. Turn. cap. I. Lib. XXIX. *Strophia* ἀπὸ τῆς στρεφειν, a contorquendis floribus dum conferuntur et connectuntur. *Dal.*

Stroppos) Hoc est, *Strophia*. Vide N. et Em. N. I. (hic pos.) *Tentio*vibus) Sic *stroppos* priore loco exhibent MSS. R. Colb. Ch. etc. non ut editi, *strophia*. Et vero Festus: *Stroppus* est, inquit, ut *Ateius Philologus* existimat, quod Graece *στρόφιον* vocatur, et quod sacerdotes pro insigni habent in capite. *Quidam* coronam esse dicunt, aut quod pro corona insigne in caput imponatur, quale sit *strophium*. Itaque apud Faliscos diem festum esse, qui vocatur *Szrupearia*, quia coronati ambulent etc. Alio longe significata, *Strophium dactylicum* Prudentius cecinit hymno 3. ante ci-

bum v. 26. *Sperne, Camena, leues ederus, Cingere tempora queis solita es: Seriaque mystica dactylico Texere docta liga strophio, Laude Dei redimita comas. Dactylicum strophium* vocat carminis genus, quod Grammatici dactylicum, a dactylo pede, quod fere constat, appellarunt. Sic idem hymno tertio, *περὶ στρεφίων*, v. 208. *Ast ego seria choro in medio Texta feram pede dactylico.* *Strophium* vero pro carmine usurpauit, quod *στρεφή* Graecis, ut *ὠδή*, carmen est, quo Deorum laudes continentur. H.

1. *Inter sacra tantum*) Quae coronati peragebant. *Dal.*

m. E floribus fierent ferta) Apud Apul. 10. *Asini*, *Gratae* et *Horae* *Venerem* Deam suam propitiant iaculis floris ferti, et soluti. Coronas ex floribus, *στρεφίων* *ἰοθαλέας* *Philoxenus* vocat apud *Athenaeum* Lib. IX. pag. 203. vers. 5. Apud eundem *σποριών* *Dromon* vocat, quae singulis conuiuiis dispertiebantur. *Dal.*

floribus ¹ fierent ferta, a *n.* ferendo feruiae appellabantur: quod *o.* apud Graecos quoque non adeo antiquitus placuit.

III. Arborum enim ramis coronari in *p.* sacris certaminibus, mos erat primum. Postea *q.* ² variari ceptum mixtura ³ versicolori florum, quae

A 3

in-

1. *fieriur, ferta a ferendo appell. Turn.* 2. *variare.*
 3. *Sic ex MSS. H. versicolori florum quae in od. col. accenderet, Sicione! Turn. et Cb. Mixtura versicolori. Florumque inuicem Gr. et Al.*

n. *A ferendo*) Vide N. et Em. N. II. (paulo post) Serere porro intellige *ligare*: unde et conferere. *Serta*) Ita MSS. omnes proxime appellati. Forte rectius tamen *a ferendo seriene*. Nam et *a sero*, hoc est, *necto*, series dicta est. Rationem etymii Tertullianus subindicat de corona mil. cap. 5. *Coronam si forte fascem existimas florum per seriem comprehensuram.* Et quoniam hic Tertulliani mentio incidit, iuuat obiter alterum eius locum afferre, quem Rigaltius et perperam edidit, et praepostere intellexit; libro nimirum de idololatria cap. 10. *Florae scholae coronandae*: vbi Rigaltius: *Floralibus scilicet; Florae sacris.* Sed quid ad Floram referri haec opus est? Lege, *Flore scholae coronandae*: nam ad eum modo morem alludit, quem Plin. l. 8. L. huius significat,

quum ait coronas Larium publicorum priuatorumque honorem quondam fuisse. H.

o. *Quod*) Σπάρτα recentiores Graecos, a Σπειρω, quod et *sero* seu *necto* significat, pro fertis dixisse inquit. Quod et stabilire Hesyechius videtur, quum σπάρτα interpretatur ῥάμματα et βοσρυχία. H.

p. *In sacris certaminibus*) Τέσσαρες εἰσιν ἀγῶνες ἐν Ἑλλάδα, τέσσαρες ἱεροί, Οἰδός δ' μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων Ζηνός, Λητοῖδαο, Παλαίμονος, Ἀρχεμόροιο. Ἄθλα δὲ τῶ κόντιος, μῆλα, σέλινα, πίτυς. Ludi ii et sacra certamina fuerunt, Olympia, Pythia, Neimea, Isthmia. Dalec.

In sacris) Vide Archiae Epigramma allatum a nobis L. XV. 5. H.

q. *Postea*) *Pancarpiae*, inquit Festus, *dicuntur coronae*

inuicem odores coloresque accenderet *r.*, Sicyone *s.* ¹ ex ingenio Pausiae pictoris atque Glycerae coronariae *t.*, dilectae admodum illi, quum opera eius pictura imitaretur, et illa prouocans variaret, essetque certamen artis ac naturae: quales etiam nunc exstant artificis illius tabellae, atque *v.* in primis appellata ² Stephaneplocos *x.*, qua pinxit ipsam. Idque factum est post ³ Olympiadem centesimam. Sic coronis e floribus receptis, paulo mox subiere, quae vocantur Aegyptiae *y.*, ac deinde hibernae *z.*, quum terra flores negat, ramento e corni-

1. Sicyonii Gr. et Al.

2. Stephanoplocos Gr. et Al.

3. Olympiada Ch.

nae ex vario genere florum factae. H.

r. Accendere Sicyonii) Strabo in brutiis, circa Vibonem agrum scripsit tanta florum copia scaterere, ut eo collectura Proserpina e Sicilia diuenterit, et coronae a floribus illic primum textae sint. Ennius in Sotadico apud Varronem, *Ibant malacam viere Veneriam corollam*, nempe apud Hephæstionem, *ποιῆς τέρεν ἀνθος μαλακὸν ματεῦσαι*. Scalig. in Varronem. Dal.

s. Sicyone) Sic MSS. R. Colb. etc. De Glycera, Pausiaque, haec multo tradentur vberius, L. XXXV. 40. H.

t. Coronariae) Stropharios vocat Plautus, strophiorum, id est, coronarum artifices. Dal.

v. Atque in primis appellata Stephanoplocos) Vossiani tres, Acad. Gud. *Stephanoplocos*, Ut et Graecis *Στεφανηπλόκος*. Lib. XXXV. 11. quae e nobilissimis eius tabula appellata Stephaneplocos. Sic iidem MSS. Gron.

x. Stephaneplocos) Ita MSS. laudati, non *stephanoplocos*. *Στεφανηπλόκος*, ut apud Theophr. legitur Hist. VI. 7. qui, vel quae necit, et textit coronas. De hac pictura seu tabula dicitur fusius l. c. H.

y. Aegyptiae) Ex edera, narcisso, mali Punicae floribus, aliisque, quas Athenaeus enumerat, Lib. XV. p. 679. sq. H.

z. Hibernae) Quales nunc fiunt e charta picta atque concisa, flores multiplices repraesentante. H.

cornibus *a.* tincto. Paulatimque et Romae subrepsit appellatio, corollis inter initia propter gracilitatem nominatis: mox et ¹ corollariis, postquam *b.* e lamina aerea tenui inaurata aut inargentata dabantur.

IV. (III.) Crassus *c.* diues, primus argento auroque folia imitatus, ludis suis coronas dedit. Accesseruntque et lemnisci *d.*, quos adiici ipsarum

A 4

coro-

1. *corollatis postquam e lamina. Cb.*

a. Ramento e cornibus tincto) Idem fit hodie pennis gallinarum albis, cuiusque floris et colorem et figuram imitantibus, idem fit charta picta ac concisa, singulos flores repraesentante. Idem fit et a Vestalibus praesertim Italicis, fericeis filis germanum floris colorem, natiuamque figuram exprimentibus. *Dal.*

b. Postquam e lamina aerea reuui) Optimus, *e lamna.* non enim *lamna*, quod ex corruptis libris adamauit Gifanius Lib. XXXIII. 6. *Denaria* appellatur, cuius *lamnae* latitudo, etc. Vbi male codex Pint. *lumina* L. XXXIII. 5. *Cadmia aris massis, alumen lamnis.* Eiusdem libri cap. 7. *ferri candentis lamna* cap. 9. *Lamnas duci et specula fieri* Lib. XXXIV. 8. *Coronarium reuuetur in lamnas.* cap. 18. *adalligatisque lumborum et renium parti lamnis frigidioribus.* Et,

Vritur autem in patinis per lamnas. Sic omnibus his locis Vossianus. *Gron.*

c. Crassus diues) Eum creditoribus suis decoxisse post hac tradit c. 10. L. XXXIII. quemadmodum et Valer. cap. 11. Lib. VI. *Dal.*

d. Lemnisci) Maius cap. 17. II. *Laniscos* legi vult, quod urnarum et sepulchrorumserta lanis coloris, et taeniis ornarentur, ut antiquissimum coronarum genus lanearum fuit, quas in sepulchris taenias multis sculptas videmus, interdum striatas. Caecilius in Androgyno: *Sepulchrum plenum taeniarum.* Plutarchus in Philopoemene defunctorum urnas taeniis cingi et redimiri docet. Supra c. 2. Lib. XVIII. Spicem coronam alba vitra Acca Laurentia collocauit. Varroni Lib. VI. de ling. Lat. *infulae* dicuntur, quasi *infilae*, quod intra hostiarum cor-

pua

coronarum honos erat propter e. Etruscas, quibus iungi nisi aurei non debebant. Puri diu fuere

ii.

nua velamenta e lana adde-
rentur. Itaque nunc, in-
quit, quum ad sepulchrum fron-
des et flores ferunt, lanas ad-
dunt. Haec quidem Ma-
gius *πιδανὸς καὶ ξιοπίσως*:
verum si e lana lemnisci
forent, quod ait Plinius,
caelari non possent, nisi
quis sic existimet, quod e
lana principio fuit, ex aere
postea, auro, argentove
factum. Apud Germanos
coronae sponfarum lemni-
scos etiam nunc habent,
nempe vndique pendentia
foliola aurea, nunc caelata,
nunc rudia, quae Galli vo-
cant *pailletes*, veluti paleo-
las. Festo, Lemnisci fascio-
lae colorifae dependentes
ex coronis: sic dictae quod
antiquissimae fuerint laneae
coronae. Dal.

Lemnisci) Festus: Lemni-
sci sunt fasciae colorifae de-
pendentes ex coronis, quod an-
tiquissimum fuit genus coro-
narum lanearum. Hesychius:
*Λημνίσκος, τὰς ἑσπὰς Συ-
ρακίων τανίας*. Capitol.
in Vero pag. 37. Coronas
quin etiam datas, lemniscis
aureis interpositis, et alieni
temporis floribus. Nempe
ad imitationem veterum,
ex lauro foliisque nexae co-
ronae, quibus lemnisci au-

rei additi. Antiquitus ex
auro, nunc e serico fascio-
lae sunt, quibus lemnisco-
rum possit appellatio tribui,
des rubans. Non coronis
modo, sed et palmis, quae
praemia Circensis victoriae,
lemnisci addebantur: vnde
vtraeque lemniscatae dictae.
H.

e. Propter Etruscas) Ter-
tullianus Etruscas duas
ex auro, quae in triumphis
ferebantur, describit, alte-
ram civicam quernam, al-
teram victricem lauream.
Coronant, inquit, et publi-
cos ordines laureis publicae cau-
sae: magistratus vero in super
aureis, ut Athenis et Romae.
Praeferuntur etiam illis He-
truscae. Hoc vocabulum est
coronarum, quas gemmis et
foliis ex auro quercinis ob-
louem insignes ad deducendas
tensas, cum palmatis togis
sumunt. Ac rursum: Trium-
phi laurea foliis struitur, haec
adumbratur lemniscis, et in-
auratis laminulis, unguentis
delibuitur, etc. Dal.

Etruscas) Tertull. de cor-
mil. anteponi ait reliquis
coronis Etruscas subiicitque,
Hoc vocabulum esse corona-
rum, quas gemmis et foliis
ex auro quercinis, ob louem
insignes, ad deducendas ten-
sas

ii. Caelare eos primus instituit P. Claudius Pulcher *f.*, *i.* bractearumque *g.* etiam philyrae dedit.

V. Semper *h.* tamen auctoritas vel ludicro quaesitarum fuit. Namque ad certamina in Circum per *i.* ludos et ipsi descendebant, et *k.* seruos suos

A 5

suos

i. bractearumque etiam philyras. V.

fas cum palmaris rogis sumebant. Plinius ipse XXXIII.

4. Corona ex auro Errusca. H. *f.* P. Cl. Pulcher) Is qui Consularum Romae gessit A. V. C. DLXX. L. Porcio Licinio collega, ex Fastis. H.

g. Bractearumque) Id est, exiguos appendices squamulis similes caelatos. Intelligendum P. Claud. Pulchrum non tantum coronis addidisse lemniscos, etiam pro philyris pendulis quibusdam velut aeniis ac fasciis adtexuisse adnexisque bracteis aureas, vel argenteas. Legendum puto, bractearumque etiam philyras dedit. Dal.

Bractearumque) Tenuibusque iam, philyrae instar, ex auro argenteae laminis, quibus lemnisci constabant, adiecit tenuiores bracteis alias, quae teniarum instar adtextae ac pendulae forent. H.

h. Semper) Semper magna fuit auctoritas coronarum, etiam earum, quae ludo parabantur. H.

i. Per ludos) Ludos Consuales significat a Romulo institutos in honorem Neptuni equestris, qui artem equitandi docuit. Illis equi ac muli, tum iuncti, tum soluti, magno spectatorum studio, per circum decurrebant, mulusque pro victima sacrificabatur. Alii Equitia intelligunt ab eodem reperta, quae in Martio campo celebrabantur. Vide Alex. ab Alex. c. 26. L. V. Dal.

k. Et seruos suos quique mittebant) Lege: *Seruos suos equosque mittebant.* Inde illa *xii. tabularum lex: Qui coronam parit, ipse pecuniae eius, virtutisue ergo datur ei, pro detur ἀρχαίνω.* addit Plinius interpretans verba legis: *quam serui equitae meruissent, pecunia partam lege dici nemo dubitavit.* Et post sequitur, *tam intus positus esset.* dele *intus.* coronam igitur virtute partam et ei qui peperisset, et eius parenti sine fraude esse impositam lex iubet, et dum *positus* est, id est, col-

loca-

suos quique mittebant. Inde illa l. XII. tabularum
lex: Qui *m.* coronam parit *n.* ipse, pecuniaue eius,
virtu-

locatus, et dum foris effer-
tur. Tota ergo lex ita fuit
concepta: *Qui coronam pa-
rit ipse pecuniaue eius, vir-
tutisue ergo duitur ei, ut ipsi
mortuo parentique eius, dum
positus escit, forisue feretur,
sine fraude fiet imposita.* Sal-
masius pag. 122. Gron.

l. Illa) Sic ab Ursino
emendata: QU. EI. CO-
RONAM. PARET. IPSVS.
PECVNIAEVE EIVS.
VIRTUTISVE. DI-
DITOR. IPSEIQVE.
MORTVO. PAREN-
TALIBVS. EIVS. QVOM.
ENTVS. POSITOS. EST.
QVOMQVE. FORIS. EX-
PERTOR. IMPOSITAD.
SE. FRAUDE. ESTOD.
Sententia est: vt qui coro-
nam vel ipse virtute pepe-
risset, vel seruorum mini-
sterio et quadrigis, eidem
ea donaretur: eique etiam
mortuo acquisita corona sine
fraude imponeretur: non
tantum illis septem diebus,
quibus intus, id est, domi
positus esset, sed eo etiam
die, quo cum pompa et or-
natu in forum ad Rostra af-
ferretur. H.

m. Qui coronam) Hic du-
plicis coronae mentio fit.
Prioris, virtute partae: de
qua Cicero libris de legibus:

*Iam illa significatio est lau-
dis ornamenta ad mortuos
pertinere, quod coronam vir-
tute pariam, et ei qui pepe-
risset, et eius parenti sine
fraude esse lex impositam iu-
bet, etc.* Posterioris, quam
pecunia comparasset, nimi-
rum vel equus vel seruus,
superiore minus honorata
et laudata. Imperator Alex-
ander ciuiliū munerum
vacationem iis non permi-
sit, qui aemulis corruptis et
redemptis coronati fuerant.
Raeuardus cap. 15. in leg.
duodecim tabul. qui sic in-
terpretatur, eum argui, vi-
tuperari ac reprehendi, qui
pactione coronam sit ade-
ptus, virtutis ergo, ne id
fraudi sit iis, qui virtutem
citra dolum quaerunt. Quod
autem pertinet ad mortuo-
rum coronas, Seruius adno-
tauit, olim cadauera per
dies septem domi seruari
solita, rogo dari octauo die,
sepeliri nono. Turneb.
cap. I. XXIX. legit, *diui-
ditor*, id est, detrahitor, si
pactione adeptus sit, non
virtute. Veteribus *diuidia*
taedium fuit *Diuidus* Actio
apud Nonium, separatus.
*Dal. Qui coronam parit, ipse
pecuniaue eius virtutis ergo
arguitur*) Vetustum exem-
plar,

virtutis o. ergo ¹ duitor ei. p. Quam ferui equiue
meruissent, pecunia partam lege dici, nemo dubi-
tauit. Quis ergo honos? vt q. ipsi mortuo, pa-
renti-

1. arduitor. Lipsius virtutis suae ergo diuiditor ei.
Turn. virtutisue ergo diuiditor ei. V. virtutisue
ergo diuiditur ei. Cb. virtutis ergo arguitur. Gr.

plar, qui coronam parit, ipse
pecuniaue eius virtuti suae
ergo diuiditur ei. Scriben-
dum reor: Qui coronam pa-
rit, ipse pecuniaue eius,
virtutis suae ergo duitur ei,
vt sit antiquo more dictum
duitur, pro datur. nam Sex-
to Pompeio auctore dicitur di-
cebant pro dederis. Pint.

n. Parit) Pacit, pactione
acquisuerit. Ræuard. c. 15.
in leg. 12. tab. Plinium ta-
men legisse, parit, osten-
dunt sequentia verba, Pe-
cuniã partam, nisi pactam le-
gas. Dal.

o. Virtutis ergo arguitur)
Vexatissimus locus. Voff.
duo, Acad. et Gud. virtutis-
ue arguitur. Turnebus 18.
XXIX. Adu. in quibusdam li-
bris ait reperiri, virtutisue
ergo diuiditur ei, in quo lite-
ram vnam mutat, vt sit di-
uiditor: vel coniecit induitor.
ei. Gifanius Lucretiano In-
dice in Arlabitur, arduitor
seu ei arductor. Quod et
Lipsio placuit epist. q. 4.
27. Voffianus primus virtu-
tisue ergo duitur ei. Sic ma-
nus verustissima. Sed folli-

citauit eam posterior et ex
d fecit g, relicta tamen, vt
satis appareat, exstante vir-
gula. Itaque scribas censeo
Qui coronam parit ipse pecu-
niaue eius, virtutis suae er-
go duitor ei. Vt fere Pin-
tianus et Salmasius ad Solin.
p. 122. quibus hoc testimo-
nium praebendam erat.
Gron.

p. Duitor ei) Αρχανός,
more vetusto, pro dator ei. In
MSS. R. 2. etc. diuiditur:
non, vt editi, arguitur. H.

q. Vt ipsi mortuo parenti-
busque eius, dum intus posi-
tus esset, forisue, etc.) In
vetusto codice, merito legi-
tur, non mortuo: et impos-
itus, non intus positus.
Quid si legas non impositus,
sed in potibus, hoc est in
conuiujs. vt infra hoc capi-
te: In potu atque hilaritate
praecipue odorum vi surrepen-
te. Pint. Vt, ipsi mortuo,
etc.) Graecis mos etiam fuit
coronatos mortuos efferre
Cicero in orat. pro L. Flae-
co, Smyrnaeorum plebis-
ci decreto fuisse narrat,
vt mortuus Castricius in op-
pidum

rentibusque eius, dum intus positus *r.* esset, foris-
ue *r.* ferretur, sine fraude esset imposita. Alias
in usu promiscuo ne *z* ludicrae quidem erant.

VI. Ingenisque et *z* hic seueritas. L. Fulvius
argentarius *s.*, bello Punico secundo, cum corona
rosacea interdum e pergula sua in forum prospexisse
dictus, ex *t.* auctoritate Senatus in carcerem *4* ab-
ductus, non ante finem belli emissus est, P. Mu-
natius, quum demptam Marfyae *v.* coronam e flo-
ribus

- 1. efferretur. V. 2. ludiae Turn. et V. cod. 3. Sic
ex MSS. Hard. conf. Ch. his M. hunc Gr. et Al.
4. adductus. Pint.*

pitum introferretur, quod
aliis non concedebatur:
deinde, ut ferrent ephebi:
postremo, ut aurea corona
imponeretur mortuo. Apud
Aristophanem ἐν Ἐκκλησια-
ζῆσαις, maritus uxorem in-
crepans, quod se in lectu-
lo dormiente, veluti cada-
uer reliquisset. ὡς κατὰ
λιπᾶσα ὡς περὶ προκειμε-
νον, μονογχι σεφανάσασ',
ἔδ' ἐπιθεῖσα λήυθον. Dal.

Parent.) Haud legisse satis
diligenter eam legem Vrsi-
nus, vel ex eo loco intelli-
gitur, quum PARENTI-
BUS, pro PARENTIBUS-
QUE scripsit. Nam praeter
Plinium accedit Tullii ipsius
auctoritas, ita legem refe-
rentis, de LL. II. *Illa iam
significatio est, laudis orna-
menta ad mortuos pertinere, co-
ronam virtute partam, et ei
qui peperisset, et eius parenti*

*sine fraude esse lex imposi-
tam iubet. Vide et Suidam
verbo κατὰγειν. H.*

*r. Positus esset.) Graecis
est, προτιθεσθαι, de cuius
verbi notione et prisca con-
suetudine vide quae notata
sunt supra ad c. II. L. XVI.
Dal.*

*s. Argentarius) Τραπεζί-
της, ut Banquier. H.*

*r. Ex auctoritate senatus
in carcerem adductus.) Anti-
quum exemplar, Missus,
non adductus. Confirmant
eam lectionem verba quae
statim sequuntur: non ante
finem belli emissus est. Pint.*

*v. Marfyae coronam.) Mar-
fyas Liberi patris minister in
ciuitatibus libertatis fuit in-
dicium. Dal.*

*Marfyae.) Capiti eius Dei
impositam. Marfyas mini-
ster Liberi Patris per ciuita-
tes liberatas in Foro positus,
liber-*

ribus capiti suo imposuisset, atque ob id duci eum in vincula Triumviri iussissent, appellauit *x.* Tribunos Plebis. Nec *y.* intercessere illi: aliter

libertatis indicium est, qui erecta manu testatur, nihil vrbi deesse, inquit Seru. in Aen. IV. v. 58. H.

x. Appellauit tribunos plebis.) Voss. plebi, vt Liuius, alii passim Lib. XXVIII. 9. Diuisus tribunus plebei, Chiff. et Voss. idem. Gron.

y. Nec intercessere illi, etc.) Sensus est, Tribunos non intercessisse, sed castigandum censuisse Munatium, seuiore et longe alia disciplina Romanorum, quam Atheniensium, apud quos iuuenes comeffabundi, poti, vino madidi licenter ac insolenter Philosophorum scholas adeunt, illos audituri. Nam corruptissimi et perditissimi fuerunt Atheniensium mores, vt inquit Theopompus apud Athenaeum Lib. XII. iuuenibus apud tibicines et scorta versantibus, aliquanto grandioribus occupatis in tesserarum lusu et eiusmodi petulantia: vniuersoque populo plus sumptus faciente in publicas epulas ac viscerationes, quam in gubernanda ciuitate. Eo vero crimen probrosius, quod Philosophis operam darent, quorum monitis ac praece-

ptis reuocari debuerant ab ea intemperantia, quum Romae Philosophi nulli essent, qui iuuenes ad virtutem et probitatem erudirent. Putat Cuiacius hic significari Polemonem, qui quum, auctore Laertio, comitatus sodalibus aliquando ebrius ac coronatus scholam disputantis de temperantia Xenocratis ingressus fuisset, ab eo nihil deterrito, sed acrius et animosius rem quam ceperat, tractanti, sic est castigatus, et ad sanio rem mentem reductus, vt eam vitae impuritatem perosus, philosophiae se totum tradiderit, et vita functo Xenocrate eius scholae praefuerit. Horat. Serm. II. - - *Quaero, faciasne quod olim Muratus Polemon: ponas insignia morbi, Fasciolas cubitale, foralia: potus vt ille Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas.* Atheniensium iuuenum, faces vibrantium, Erynniumque cultu pauorem incutientium proteruiam in Socratem, multa iam nocte a coena domum redeuntem, narrat Rhodig. cap. 40. XXI. Dal.

Nec) Sed castigandum censuere. H.

ter 2. quam Athenis, vbi ¹ comessabundi iuuenes ante meridiem ² conuentus sapientium quoque doctrinae frequentabant. Apud nos exemplum licentiae huius non est aliud quam filia *a*. Diui Augusti, cuius luxuria noctibus coronatum Marsyam, literae *b*. illius Dei gemunt.

VII. Florum quidem populus Romanus honorem Scipioni tantum ³ habuit. Serapio *c*. cognominabatur, propter similitudinem ⁴ suarii cuiusdam

1. *commissabundi. Ch.* 2. *conueniens quoque sapientium doctrinae causa, etc. Dal.* 3. *adhibuit M.*
4. *mancipii suarii. S. cap. 12. Lib. VII.*

2. *Aliter*) Contrario Atheniensium more, apud quos iuuenes comessabundi ludum Philosophicum petebant. H.

a. Filia) Iulia, de qua diximus VII. 46. Vt ad statuum Marsyae in Foro positam, meretriculae conuenirent, impudicitiaeque suae testem corollam alicui minorum gentium Deo imponerent, malo te a Lipsio, si pudor suadet, ediscere, de Ant. Lect. III. pag. 120. quam immorari me in ista tenebris Stygiis digna foeditate. De Iulia Seneca de Benef. VI. 32. *Augustus flagitia principalis domus in publicum emisit, admissos gregatim adulteros, pererratam nocturnis comessationibus urbem . . . quotidianum ad*

Marsyam concursum, quum ex adultera in quaestuariam versa, etc. H.

b. Literae) Ita MSS. omnes. Sic dolenter scriptas litteras eas innuit, ut ingemiscere, quodammodo viderentur. Deum autem vocat, ut VII. 46. *In summa Deus ille, caelumque nescio adeptus magis, an meritus, etc. H.*

c. Serapio) Is quem Serapionem quoque cognominatum vidimus VII. 10. Quem quum et Tribunum fuisse plebis, et dignum Africanorum familia, Plin. dicit, seruili origine fuisse eum, sed manumissum ab aliquo e Scipionibus, proptereaque Scipionem cognominatum, oblique significat. H.

dam negotiatoris. Ob *d.* id erat in Tribunatu
 1 plebi admodum gratus, dignusque Africanorum fa-
 milia. 2 Nec erat in bonis funeris impensa. Af-
 ses *e.* ergo contulit populus, ac funus elocavit: 3 qua-
 que praeferebatur, flores *f.* e prospectu omni
 sparfit,

VIII.

1. plebei Gr. et Al. 2. Defuit in. M. 3. et qua
 parte ferebatur. M.

d. Ob id erat in tribunatu
 plebei, etc.) Tres hoc in lo-
 co errores Plinii annotat no-
 bilissimus et doctissimus Ba-
 ro Rich. Stein. de famil.
 Rom. Cornel. Gron.

e. Affes) Facilitatum id
 et alias ut in funere Vale-
 rii Publicolae regum exacto-
 ris: Menenii Agrippae, qui
 populum cum Senatu in
 gratiam adduxerat: Q. quo-
 que Fabii Maximi, ut Val.
 Max. prodidit V. 2. p. 253.
 His aere collato a populo
 R. iusta sunt peracta. Huc
 pertinet vetus inscriptio
 apud Gruterum p. 488.

M. VINICIO. P. F.

POST. MORTEM.

MUNICIPES. SVI.

AERE COLLATO.

PIETATIS CAUSA.

PP.

H.

f. Flores e prospectu omni
 sparfit. Etiam tunc, etc.)
 Rosa, myrto apud Euripi-

dem in Electra et Plutar-
 chum in Aristide poto apud
 Theophr. VI. historiar. et
 aliis omne genus floribus
 ornata coronataque sepul-
 chra olim fuisse, e multis
 scriptorum locis cognosci-
 mus. Anacreon oda in Ro-
 sam: τὸδε καὶ νοσῶσιν ἀρ-
 κεί τὸδε καὶ νεκροῖς ἀμύνει.
 Sophocles in Electra: καὶ
 δὴ λέγω σοὶ πᾶν ὅσον κα-
 τεύδουμένη, ἐπεὶ γενὴ ἤλθον
 πατρὸς ἀρχαῖον τάφον, ὄρω
 κολώνης ἐξ ἀίρας νεοῦρῦτες
 πηγὰς γαλακτος, καὶ περι-
 σέφῃ κύνλω πάντων ὅσ'
 ἐστὶν ἀνθρώπων θεῶν θεήνην πατρὸς.
 Serta illa, ut videre est in
 urnis ac sepulchris antiquis,
 taeniis laneis coloris, id est,
 suo tantum et nativo colo-
 re tinctis, implicabantur et
 nectebantur. Magio c. 17.
 L. II. Dal.

Flores) E pergulis, e fe-
 nestris, vnde prospectus in
 vicum. Supra XIX. 19.
Praefigi prospectus, hoc est,
 obstrui fenestras. Has ἀν-
 θρώ

VIII. Et iam tunc coronae Deorum *g.* honos erant, et Larium *h.* publicorum priuatorumque, ac *i.* sepulchrorum, et Manium: summaque *k.* auctoritas ¹ *pacili l.* ² coronae. Sutiles *m.* Salio-

1. *fictili. Ch.* 2. Sic ex MSS. *H. coronae ut in Salliorum sacris inuenimus solemnes et coenis. Turn. sutiles aliorum sacris Gr. et Al.*

ἄκτων βολὰς; florum sparsiones recepras in eos, quos honore volebant affectos, Lipsius ad Taciti XV. iam olim ex variis auctoribus adnotauit. id obseruatum quoque in Bruti funere; auctor est Dion. Halic. V. In funere etiam filiae Virginii XI. H.

g. Deorum) Vetus inscriptio in thesauro Goltzū p. 272. CORONAE. CENTENAE. FORTUNAE. PRIMIGENIAE. DEDICATAE. H.

b. Larium publicorum) Lar apud Plautum in Aulularia, *Aut filia una est, ea quotidie mihi Aut ibure, aut vino, aut aliquo semper supplicat: Dat mihi coronas.* Dal.

b. Larium) Compitalium scilicet, de quibus diximus in N. et Em. ad III. N. XLIV. Adi quoque Not. et Em. ad hunc librum, N. II. De priuatis atque domesticis, Cato de R. R. c. 143. *Villica focum purum circumuersum, quotidie priusquam cubitum eat, habeat, Kalen-*

dis, Idibus, Nonis, festus dies quum erit, CORONAM in focum indat, perque eos dies Lari familiari pro copia supplicet. Plautus in Trinummio, act. I. sc. 2. *Larem corona nostrum decorari volo. Iuuenal. Sat. 9. O parui nostrique Lares, quos ibure minuto, Aut farre, aut tenui soleo exornare corona! H.*

i. Ac sepulchrorum) Decem viri olim sustulerunt sumptuosam resperisionem id est, murratam portionem: longas coronas, quibus ornabantur busta, sepulchra, sellae curules, theatra, curus triumphantium: nam rotundis homines vtuntur: et acerras, de quibus adnotatum supra cap. 17. L. XII. Dal.

Ac sep.) Idem Tibull. II. 4. *Atque aliquis senior, veteres veneratus amores, Annua constructo serua dabit tumulo.* Aram sepulcralem coronari solitam, ex veteri inscriptione scito; quae apud Gruterum existat, pag. 715. H.

k. Summaque auctoritas)

Le-

Saliorum n. sacris inuenimus, et solemnes coenis.

Transi-

Legend. Summaque auctori-
tas pactili coronae, vti Salio-
rum sacris inuenimus sollem-
nes coenas. Transiere dein-
de rosaria, eoque luxuria
processit, vt non esset gratia
nisi e mero folio sutilis mox
petitis ab India, aut ultra In-
dos. Lautissimum quippe ha-
betur e navdi folio eas dari,
aut veste Serica versicolori
vnguentis madidas. Hunc
habet nouissime exitum luxu-
ria feminarum. femina-
rum luxuria sericae vestes.
Vide Salmas. p. 557. a.

l. Pactili coronae) Plecti-
lis meminit Plautus in Bac-
chidibus: Pro galea sca-
pbium, pro insigni sit corolla
plectilis. πλεκτὸς Xenophani
Colophonio apud Athe-
naeum, κλιζὸν Eubulo co-
mico. Apud Graecos spon-
sae, quae ad virum iturae
erant, ex obuuis floribus
coronam sibi texebant, quam
sub flammeo capiti impone-
rent. Probrosfum enim fuisset
emptam gestare. Alex.
ab Alex. cap. 5: II. Dal.

Pactili) Seu plectili, quod
idem est. E multiplici flo-
re, folioque textae. Ple-
xa, inquit Festus, colligata
significat, ex Graeco πλέκω,
id est, concinno, texo, ne-
cto. Πλεκτὸν Graeci dicunt,
et πηκτὸν a πηγνύω com-
pono. H.

Vol. VII.

m. Sutiles aliorum sacris
inuenimus) Leg. Saliorum.
De horum institutione, ri-
tu, saltationibus, carmine,
ancyliis et conuiujs sum-
ptuosis abunde multa Alex.
ab Alex. cap. 26. L. I. Sa-
lius Arcas Aeneae comes,
Saliorum Marti Gradiao sa-
crorum saltationem instituit.
Ab eo dicti Salii. Varro.
In denariis Romanis Salius
effingitur amictus veste lon-
ga, dextra manu caduceum
tenens, sinistra clypeum,
capite galea tecto promi-
nenti, ad vtramque aurem
apice oblongo et acuto.
Vrsinus 23. Dal.

Sutiles) Haec pactilibus
opponuntur; e rosarum foli-
is confutae. Martial. V. ep.
65. Pinguescat nimio madi-
dus mihi crinis amomo, Las-
senturque rosis tempora sutili-
bus. Et IX. ep. 91. ad Flaccum:
Perfundas glaciem triente ru-
bro: Frontem sutilibus ru-
bor coronis. Et ep. 94. Su-
tilis apretur decies rosa crini-
bus. Sic et lapillos sutiles
Prudentius appellat, hy-
mno 7. v. 158. et hyacin-
thos sutiles, in Hamarti-
genia, v. 268. H.

n. Salinorum) Salii sacer-
dotes Romae fuere, a salien-
do dicti, quod vage per vr-
bem cursitantes salire soliti.
Varro de L. L. IV. Salii a

B

sal-

Transire deinde ad *o. rosaria*: eoque luxuria processit, ut non esset gratia nisi *p. mero folio*: sutilibus mox petitis ab India, aut ultra Indos. Lautissimum quippe habetur e nardi folio eas dari, aut veste serica versicolores unguentis madidas. Hunc habet nouissime exitum luxuria feminarum.

IX. Et apud Graecos quidem de coronis priuatim scripsere ¹ Mnesitheus atque Callimachus medici, quae *q.* nocerent capiti: quoniam et in hoc est aliqua valetudinis portio, in *r.* potu atque hilaritari-

1. Sic et *Ch. et Turn. Mnesitheus Gr. et Al.*

saltando, quod facere in Comitio in sacris, quotannis et solent, et debent. Inde saliares epulae, pro lautis et opiparis, quia tales erant Saliorum. Vide Festum. H.

o. Rosaria) Coronas e foliis rosae. *Dal.*

Ad) Ut e foliis rosae coronae necerentur. H.

p. Mero folio) Merum folium dicit aroma Indicum, non autem floris rosae folia. *Dal.*

Nisi) Rosarum foliis, e quibus futiles coronae: quum antiquitus totae rosae sutilibus infererentur. Sed eo tandem luxuria processit, ut fastidita gratia floris pulcherrimi, eius tantum folia retenta sint, quae ut alia aliis veluti squamatim infererentur, inuenta est conditurae ratio, qua sic macerarentur, ut manus artifi-

cis, et puncturas quibus necerentur, pati possent. Tradit eam rationem Apicius de re culin. c. I. H.

q. Quae) Aristot. ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν inquit Athen. XV. p. 692. hoc quaerit, cur magis canescant, qui unguento magis caput illinunt, causasque aliquas affert, quae in Problematum libro hodie non leguntur. H.

r. In potu atque hilaritate) In epulis coronatos accubuisse ostendunt Aristophanes in Equitibus, Plautus in Pseudolo, Ovidius: *Ebrius incinctis philyra conuiuia capillis saltat et imprudens utitur arte mero.* Martialis: *Pinguescat minime madidus mihi crinis amomo, Lasenturque rosae tempora sutilibus.* Rhodiginus cap. 26. et 28. Lib. XXVII. Huc spectat quaestio apud Plutarch.

in

laritate praecipue odorum s. vi surrepente fallaciter, ¹ scelerata Cleopatrae solertia. Namque ² in apparatu belli Actiaci gratificationem ipsius reginae Antonio timente, nec nisi praegustatos cibos sumente, fertur t. pauore eius luisse, extremis coronae floribus veneno illitis, ipsaque capiti imposita, mox procedente hilaritate inuitauit Antonium, vt coronas biberent. Quis ita timeret insidias? Ergo concerpta in scyphum incipienti haurire opposita manu: En v. ego sum inquit, illa, ³ Marce Antoni, quam tu noua praegustantium diligentia caues: ⁴ adeo x. mihi, si possim sine te viuere, occasio aut ratio ⁵ deest. Inde eductum custodia bibere iussit, illico ⁶ expirantem. De z. floribus

B 2

su-

1. *sceleratae. Cb.* 2. *Sic ex MSS. H. conf. Cb. namque apparatu Gr. et Al.* 3. *Sic ex MSS. em. H. chare Anzoni Gr. et Al.* 4. *ideo. M. At mihi si possim sine te viuere, occidendi ratio adest. V.* 5. *adest. Inde ductum in custodiam bibere iussit, illico expirantem. M. deest. Inde eductum custodiam, etc. Turn. Inductam custodiam, etc. expirantem. Cb.* 6. *Sic ex MSS H, illico expirante Gr. et Al.*

in Sympos. I. 3. An inter pocula coronis et fertis vtendum sit. Dal.

s. Odorum vi surrepente fallaciter; scelerata Cleopatrae solertia) Scribendum puto non fallaciter sed fallacis et; iungendaque ea verba inferioribus, vt in totum legatur sic: Fallacis et sceleratae Cleopatrae solertia. Namque in apparatu belli Actiaci. ita enim in codice vetere habetur. Pms.

1. Fertur pauore eius luisse) Sic quidem exemplar antiquum, sed placet magis legatur, pauori eius illuisse. Dal.

v. En ego sum, inquit, illa chare Anzoni) Non chare legit idem exemplar, sed in arce, lego Marce. Dal.

x. Adeo) Εἰρηνικῶς. H. y. Inde) Reum vnum aliquem. H.

z De floribus extra supra dictos) Romana et Parmensis

¹ supra *a.* dictos scripsit Theophrastus *b.* apud Graecos. Ex nostris autem inscribere aliqui libros Anthologicon *c.*: flores vero ² persequutus est nemo, quod equidem inueniam. Nec nos nunc scilicet coronas necstemus: id enim friuolum est: sed de floribus, quae videbuntur digna, memorabimus.

X. Paucissima nostri genera coronamentorum inter hortensia nouere, ac paene violas rosasque tantum. (IV.) Rosa nascitur spina verius, quam frutice, in *d.* rubo quoque proueniens, illic etiam iucundi odoris, quamuis *e.* angusti. Germinat

omnis

1. supradictis. Cb. extra supradictos Gr. et Al. 2. profecutus. M.

sis et reliquae impressiones, non *De floribus* habent, sed *De coronis*. At exemplar nostrum *De floribus* praefert, sicque omnino legendum. Ceteram verba illa mox paulo sequentia, *Flores persequutus est nemo*, emendanda erunt scribendumque est vice versa, *Coronis persequutus est nemo*. Vocum igitur permutatio facta est. Nam si legamus, *flores persequutus est nemo*, quid obsecro in libris, quos statim ante memorat, inscriptis Anthologicon, hoc est florilegiorum, tractabatur nisi flores? *Dal.*

De floribus extra supradictos) Annotant in Chifflet. esse *supradictis*. Vereor ne neglexerint obseruare ibidem abesse τὸ *extra*. Certe sic Vossianus: *de floribus*

supra dictis. Andeg. *de coronis supradictis*, sed ita, ut super τὸ *coronis* habeat, vel *floribus*. Legendum autem: *De floribus supra dictos scripsit Theophrastus*. Gron.

a. Supra) Praeter dictos ante scriptores. H.

b. Theophrastus) Theophr. de hoc argumento scripsit in primis Hist. Plin. VI. 6. 7. H.

c. Antb.) Ἀνθολογιῶν. Vox ea florilegium seu librum collectaneorum sonat: non quod de floribus hortorum hi libri tractarent, sed quod sententiarum flores ex variis scriptoribus collectos continerent. H.

d. In rubo quoque proueniens) Cynosbato. *Dal.*

In) In cynosbato, de quo, XVI. 71. H.

e. Angusti) Late se non spargentis. *Dal.*

Quam

omnis primo inclusa granoso *f.* cortice. Quo mox intumescente, et in *g.* virides alabastris ¹ fastigato, paulatim rubescens dehiscit, ac *h.* sese pandit, *i.* in calycis medio sui ² stantis complexa luteos apices. Vfus eius in *k.* coronis prope ³ minimus est. Oleo maceratur, idque iam a Troianis temporibus, Homero

B 3

1. Sic ex MSS. *H. fastigato Gr. et Al.* 2. *stanteis*
V. 3. *nimus. V.*

Quamuis) Nec late sese spargentis. *H.*

f. Granoso cortice) Veluti granis asperso et scabro. *Dal.*

Granoso) Intus veluti quibusdam granis scabro. Nodum enim, seu globulum eum, quo semen continetur, corticem Plinius nuncupat, non semel. Nam infra: *Tardissime proueniunt semine, quod in ipso cortice est.* Μηλον Theophr. appellat Hist. VI. 6. Umbilicum, ὀμφαλὸν Aristotel. probl. f. 12. q. 8. *H.*

g. In virides alabastris fastigato) Papillatos corymbos vocat Hieronymus. Dehiscentem in calathum fundi aiunt. Rhod. c. 26. XXVII. *Cobium* et *coniium* Glossarii auctor vocat κάλυκα ῥόδα μεμυκότα. Vide Scalig. in Festum, voce Coniuola. *Dal.*

In virides) Alabastrum vocat rosae calycem, antequam ea sit expansa: a si-

mitudine nimirum cum alabaistro, vase vnguentario, cuius est longitudo fastigata, in pleniorum orbem desinens, ut Plinius ipse ait IX. 56. Poeta quidam pyramides vocat, quos Plinius alabastris: et calathos, quos ille calyces: *Prima dies ostendit spicula florum, Altera pyramides nodo maiore tumentes: Tertia iam calathos.* *H.*

b. Ac sese pandit, etc.) *Legge: ac sese pandit in calyces, medio sui stantes amplexa luteos apices.* Salmas.

i. In) Forte sincerius, *sese pandit in calyces, medio sui stantes complexa luteos apices.* Calyx vocatur, qui lutea stamina seu apices, et floris folia continet. *H.*

k. In coronis) Prae ceteris vtilitaribus, quas rosa praebet: nam et oleo praeterea maceratur, et in vnguenta transit, et emplastris inseritur, etc. Hunc locum Barbarus prae intellexit:

mero *l.* teste. Praeterea in vnguenta transit, vt *m.* diximus. Per se medicas artes praebet. Emplastris atque collyriis inseritur mordaci¹ subtilitate. Menfarum *n.* etiam deliciis² perungendis minime noxia. Genera eius nostri fecere celeberrima, Praenestinam *o.* et Campanam. *p.* Addidere alii Milesiam, ³ cui sit ardentissimus colos, non ⁴ excedenti duodena folia. Proximam ei Trachinime *q.* minus rubentem. Mox Alabandicam vilio-
arm, albicantibus foliis. ⁵ Vilissimam *r.* vero pluri-
mis,

1. *utilitate. Alii.* 2. Sic ex MSS. *H. et Ch. integendis Ver. inungendis Gr. et Al.* 3. Sic ex MSS. *H. et Ch. cuius - - excedentis Gr. et Al.* 4. *excedenteis. V.* 5. Sic ex *M. et Ch. vilissimam Gr. et Al.*

lexit: dum *nimius*, contra codicum fidem, et mentem scriptoris reposuit. *H.*

l. Homero teste) Iliados ψ. ῥοδοέντι ἐλαίω. *Dal.*

Homero) Il. ψ. v. 186. vbi oleum rosaceum memoratur: ῥοδοέντι δὲ χρεῖεν ἐλαίω. *H.*

m. Vz d.) Lib. XIII. 2. *H.*

n. Menfarum etiam deliciis) Solebant Romani non solum menfas ad conuiuia structas, vt nunc fit, rosarum foliis contexere, sed etiam epularum ferculis ea inspergere, tuta et minime noxia voluptate. Quidam exponunt menfas citreas in summis deliciis habitas inungi rosarum succo, qui ob amarorem intas et illaefas, eas seruaret

a carie et tineis. Heliogabalus in recumbentes conuiuas per laquearia, veluti per impluuium, rosas effundi iubebat. Quidam et puluinos tricliniaries ac cubitorios rosas farciebant. *Dal.*

o. Praenestinam) Ea est quam vulgus Prouincialem appellat, Rosas de Proviens, vt quidem Clusius arbitratur, Hist. rar. plant. I. 114. H.

p. Campanam) Vbi nimirum biferi, vt Maro cecinit, rosaria Paesti. H.

q. Trachiniam) Ab Heraclae agro, quae Trachin appellata est, vt vidimus IV. 14. H.

*r. Vilissimam) Ita MSS. R. Colb. Ch. non vilissimam. Recte: antecedit enim vilio-
liorem.*

mis, sed minutissimis, spineolam. Differunt *t.* enim multitudine foliorum, asperitate, laeuore, colore, odore. Paucissima quina folia, ac deinde numerosiora: quum sit genus eius, quam centifoliam *t.* vocant: quae est in Campania Italiae, ¹ Graeciae vero circa Philippos: sed ibi non suae terrae prouentu. *v.* Pangaeus ² mons in vicino fert, numerosis foliis ac ³ paruis: vnde accolae transferentes conferunt, ⁴ ipsaque plantatione proficiunt. Non *x.* autem talis odoratissima est, ⁵ nec cui latissimum ⁶ maximumque folium. Breuiterque *y.* indicium est odoris, scabritia *z.* corticis. Caepio Tiberii Caesaris principatu, negauit centifoliam in coronas addi, praeterquam extremos velut ad ¹ cardines. Nec *a.* odore, nec specie probabilis est, quae

B 4

Grae-

- i.* Graecia vero. *V.* *2.* namque mons. *M.* *3.* paruis. *Inde. V.* *4.* ipsaeque. *V.* *5.* sed. *Theoph.*
6. maximum. *M.*

liorem. Spineola vero a spinarum densitate, quibus est obrita, nomen traxisse videtur. *H.*

s. Differunt etiam multitudine, etc.) Haec ex Theophrast. cap. 6. L. VI. histor. *Dal.*

Differunt) Haec pariter tradit Theophr. Hist. VI. 6. *H.*

t. Centifoliam) Et nos trecentifoliam maximam in horto Regio vidimus, flore, vt aiunt, incarnato: eamque odoris periucundi. Centifoliam quoque Batauicam, qualis a Clusio delineatur, Hist. rar. plant. p. 113. *H.*

v. Pangaeus) Theophrast. ἐν τῷ Παγγαίῳ. *H.*

x. Non) Theophrast. l. c. *H.*

y. Breuiter) Theophr. ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις εὐώδη μάλλον, ὧν τραχὺ τὸ κάτω. Odoratiores sunt inter amplas, quibus pars ima scabra. *H.*

z. Scabritiae corticis) Eius quod infra rosam est asperitas. Theophrast. Corticem vocat corticosum alabastrum, qui semen continet, vt paulo post sequitur. *Dal.*

a. Nec odore) Vide N. et Em. N III. (hic adi) Nec) Minus commode prius legebatur, Nec odore, nec specie probabilem, et quae Grae-

ca,

Graeca ¹ appellatur a nostris, a Graecis lychnis *b.*, non nisi in humidis locis proueniens, nec unquam excedens quinque folia, ² violaeque magnitudine, odore nullo. Est et alia Graecula appellata, conuolutis foliorum *c.* paniculis, nec dehiscens nisi manu coacta, semperque nascenti similis, latissimis foliis. Alia *d.* funditur e caule maluaceo, folia ³ oleae habente, ⁴ mosceuton *e.* vocant. Atque

- a.* margines *V.* cardines, nec odore, nec specie probabilem, et quae Graeca *Gr.* et *Al.* *2.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* magnitudinem *M.* violae magnitudine *Gr.* et *Al.* *3.* ulmi. *V.* *4.* acetou.
M. Lege, moscheuton.

ca, etc. oratione nec satis apte cohaerente, nec quae similitudinem veri ullam habeat. Quis enim centifoliam rosam, de qua proxime antea sermo, ad quam prior sententiae huius pars referebatur olim, si minus odore, at specie saltem, quodcumque demum genus illud rosae sit, negauerit esse commendabilem probabilemque? *H.*

b. *Lychnis*) Quidam inodoratam et pusillam rosam rubram indicari volunt, Vere et autumnoprodeuntem, quam vulgo vocamus *Damas rouge*. Alii lychnidem Dioscoridis coronariam herbam, flore violae, purpurascens, a Plinio intempestiue recenseri putant inter rosarum genera. Nostrates

certe ob similitudinem, quam is flos habet cum rosa, lychnidem vocant, *Passe rose*. *Dal.*

Lychnis) Dioscoridis haec coronaria lychnis est, siue fatiua, de qua concisa breuitate Graecus auctor, III. 114. Λυχνίς σεφάνωματι-κή, άνθος εστιν όμοιον λευκοίω, εμπόρφυρον δέ, πλε-κόμενον εις τὰ σεφάνια. Pingitur a Dodonaeo p. 170. Galli vocant *Oeillet - Dieu*, ou *Passe rose*. *H.*

c. *Foliorum*) Quidquid sublonga et subrotunda forma tumet, vt hic rosae foliorum globulus, panicula appellatur. *H.*

d. *Alia*) Forte *Althaea*, *rose d'outré-mer*, sed peregrina, ab vnicauli malua, de qua diximus superiore libro,

que inter has media magnitudine autumnalis, quam coroneolam ¹ vocant. Omnes sine odore, praeter coroneolam et in rubo natam: tot modis adulterantur. Et alias vera ² quoque plurimum solo praeualet. Cyrenis *f.* odoratissima est: ideoque ibi unguentum pulcherimum. Carthagine Hispaniae, hieme tota praecox. Refert et caeli temperies. Quibusdam enim annis minus odorata prouenit. Praeterea *g.* ³ omnis siccis quam humidis odoratior. Seri nec ⁴ pinguibus vult, nec argillosis locis, nec riguis, contenta *h.* raris, proprieque ruderatum *i.* agrum amat. Praecox Campana est, ⁵ sera Milesia. Nouissime tamen desinit Praenestina. Fodiuntur altius quam fruges, leuius quam vites. Tardissime proueniunt semine, quod *k.* in ipso cortice est, sub ipso ⁶ flore, opertum lanugi-

B 5

ne:

1. appellant. *Ch.* 2. quaeque. *V.* 3. Sic ex MSS. *H. et M.* locis omnis *Gr. et Al.* 4. neque ping. neque arg. *Ch.* 5. Sic ex MSS. *H. et M.* Campana, sera *Gr. et Al.* 6. fere, *M. Lege,* quod sub ipso cortice est fere, opertum. *M.*

libro, diuersa, etsi commune nomen vtrique vulgus imposuit. Vidimus in horto Regio. *H.*

e. *Mosceuton*) In quibusdam MSS. *muceuton.* In aliis *aceron.* *H.*

f. *Cyrenis*) *Theophr. Hist. VI. 6.* Εὐοσμώτατα δὲ τὰ ἐν Κυρήνῃ. διὰ καὶ τὸ μύρον ἡδίστον. *H.*

g. *Praeterea*) Omnis rosa scilicet. *Didymus in Geop. XI. 19. p. 315.* Εἰδέναι δὲ χρῆ, ὡς ἐν τοῖς ἀνύδρσις

ῥόδα, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κρηνα εὐωδέστερα ἔσται. *H.*

b. *Contenta raris*) Scribendum puto *contenta ruderibus.* vnde et statim subiungit: *Proprie ruderatum agrum amat.* legendum *ruderaceum,* non *ruderatum,* ex vetusto codice. et mox paulo *nouissima,* non *nouissime,* in eodem. *Pint.*

i. *Ruderatum*) In quo ruderata, veterumque aedificiorum materies plurima inest. *H.*

k. *Quod*) Sic *Theophr. l. c.* Φύ.

ne: ob id potius caule *l.* conciso inferuntur: ¹ et ocellis *m.* radice, vt arundo, vnum genus inferitur pallidae, spinosae, longissimis virgis, quinquefoliae, ² quae e Graecis *n.* altera est. Omnis *o.* autem re-
cisione atque vltione proficit: translatione *p.* quo-
que, ³ vt vitis, optime ocysissimeque prouenit, fur-
culis quaternum digitorum longitudine, aut am-
pliore, post Vergiliarum occasum sata: dein per
Fauonium translata, pedalibus interuallis, crebro-
que circumfossa. Qui *q.* praecocem faciunt, peda-
li circa radicem scrobe aquam calidam infundunt,
germinare incipiente calyce.

XI. (V.) Liliū rosae nobilitate proximum
est, et quadam cognatione vnguenti oleique,
quod

1. At *V.* 2. quae. Graecula. *M.* Lego, a Graecu-
lis altera est. *Dal.* 3. vt vitis optima. *Ch.*

Φύτεται μὲν ἔν ἡ ῥοδωνία
καὶ ἐκ τῆ σπέρματος· ἔχει
δὲ ὑπὸ τὸ ἄνθος ἐν τῷ μῆ-
λῳ . . . ἔχον δὲ τινα χνῆν.
Quid cortex sit, superius di-
ximus. *H.*

l. Caule concisa inferun-
tur) Malleolis ex caule de-
cisis. *Dal.*

Caule) Malleolis a caule
decisis. Theophr. Hist. VI.
6. κατακόπτοντες τὸν καυ-
λὸν φυτεύουσιν. *H.*

m. Et ocellis radice) De
Lilio id Theophrastus capite
2. Lib. II. historiar. *Dal.*

Et ocellis) Quid sint in
arundine oculi, diximus XVI.
67. Quod genus illud sit ro-
sae pallidae spinosae, Grae-

culae, quinquefoliae, non
fatis compertum. *H.*

n. E Graecis) Quae paulo
ante Graecula appellata. *H.*
o. Omnis) Theophr. l. c.
H.

p. Translatione quoque)
Optimus: translatione quo-
que, vt vites, optime ocys-
issimeque prouenit. Idem Chi-
flet. et Andegau. flagitant.
Gron.

q. Qui) Pallad. III. in
Febr. t. 21. Si rosam tempe-
rius habere volueris, duobus
palmis ab ea in gyrum fodies,
et aqua calida bis rigabis in
die. Sic Didymus in Geop.
l. c. *H.*

quod *r.* lirinon appellatur. Et *s.* ¹impositum etiam maxime rosas decet, medio prouentu earum incipiens. Nec vlli florum excellitas maior, ² interdum cubitorum trium, languido semper collo, et non sufficiente capitis oneri. Candor *t.* eius eximius, ³ foris striati, et ab angustis in latitudinem paulatim sese laxantis effigie calathi, resupinis per ambitum labris, tenuique *v.* filo ⁴ et ⁵ semine, stantibus in medio crocis. Ita odor, colorque duplex et alius calycis, alius staminis, differentia angusta. In vnguenti vero oleique vsu, et folia non spernuntur. Est flos non dissimilis illi in herba, quam conuoluulum *x.* ⁶ vocant, nascens per

1. *Appositum. V.* 2. *caule interdum. V.* 3. *Sic ex MSS. Hard. foliis foris striatis . . . laxantibus Gr. et Al.* 4. *pilo. Cb.* 5. *staminis. V. et staminum. Alii.* 6. *vocant. Nascitur. V.*

r. Quod) Λειριόν: nam aeque Graeci λείριον liliū appellānt. Iidem et σέσιον nūcupauerē, vt diximus XIII. 2. Diosc. III. 16. de lilio; ἀφ' ἧ καὶ τὸ χρίσμα κατασκευάζεται, ὅτι τινες λειριόν, οἱ δὲ σέσιον καλεῖσι. H.

s. Et imp.) Mallem interpositum. Intelligit enim, opinor, gratiam hortorum, vel coronarum, non esse leuem, quemadmodum Maro cecinit Aen. XII. *Mixta rubent ubi lilia multa Alba rosa.* H.

t. Candor eius eximius) *Legē: Candor eius eximius, foris striati et ab angustis*

in latitudinem paulatim sese laxantis effigie calathi, etc. Post: Tertio generi cetera eadem, calyx herbaceus. posuit herbaceum pro eo quod in Dioscoride est, κροκῶδες. lege ego *beluaceus*, pro herbaceus. idem, mendum infra cap. 19. *Narcissi duo genera in usum medici recipiunt: unum purpureo flore, alterum herbaceum.* Scribendum, *beluaceus*. Color *beluaceus* et *belueus* est inter rufum et album. ita Festus: *hic plane est melinus et luzeus color vel crocus.* Salmafius 102.

v. Tenuique filo et semine) *Videtur scribendum stami-*

per *y.* fructa, nullo odore, nec crocis intus: candorem tantum referens, ac veluti naturae rudimentum lilia facere condiscantis. Alba *z.* lilia iisdem omnibus modis feruntur, quibus rosa: et hoc amplius lacryma *a.* sua, vt *b.* hipposelinum: nihilque est fecundius, vna radice quinquagenos saepe emittente bulbos. Est *c.* et rubens lilium, quod Graeci ¹ crinon vocant. Alii florem eius ² cynorhodon.

1. crinon agrion. V.

2. crinorbodon. V.

ne non semine, vt ex sequentibus paulo infra patet. Idem pilo non filo praefert idem exemplar. Pinz.

x. Conuoluulum) Gallis, Lizeret. Smilax laeuis minor a Dodonaeo vocatur, apud quem iconem eius vide. H.

y. Nascens per fructa) Ea est, quae Iasione a Theophrasto, et ab auctore dicitur posthac cap. 17. et 22. L. XXII. Dalec.

z. Alba) Sic Theophr. Hist. II. 2. Ροδωνία δὲ καὶ κρινωνία etc. H.

a. Lacryma) Th. Hist. VI. 6. Ποιεῖ δὲ τινα καὶ δακρυώδη συρόην, ἣν καὶ Φυτεύσι. Reddit lilium lacrymarum constuxum quemdam, quem et ferunt. Et Lib. II. eiusdem operis cap. 2. Ἰδιωτάτῃ δὲ γένεσις ἢ ἀπὸ δακρυῶν καὶ γὰρ εἶπω δοκεῖ τὸ κρινὸν Φυεσθαι, ὅταν ξηρανθῇ τὸ ἀπορρέον. Φα-

σί δὲ καὶ ἀπὸ τῆ ἵπποσελίνας· καὶ γὰρ τῆτο ἀφίσει δάκρυον. Peculiaris generatio, quae ex lacryma fit: quippe lilium ita exire videtur, quum id quod defluxit, Sole exaruerit, etc. H.

b. Vt hipposelinum) Theophrastus cap. 4. I. cauff. lilio et Hipposelino addit et alia quaedam, quae tamen non recenset nominatim. ὀπογενεῖς vocat has plantas auctor librorum de Plantis, qui Aristoteli adscribuntur, cuius vocis loco in exemplari deprauato legitur opigais. Dal.

Vt bip.) De quo XIX. 48. H.

c. Est et) Lilium illud purpureum maius Dodonaei est, pag. 198. quod in horto Regio vidimus. Galli vocant, Lis orange. Diosc. III. 116. πορφυρὰ ἀνθή κρινος. H.

rhodon. *d.* Laudatissimum in *e.* Antiochia, et Laodicea Syriae, mox in *f.* Phaselide. Quartum locum obtinet in Italia nascens.

XII. Sunt *g.* et ¹ purpurea lilia, aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed vnus: narcissum *h.* vocant. Huius alterum genus flore candido, calyce *i.* purpureo. Differentia a liliis est et haec, quod narcissis folia in *k.* radice sunt, probatissimis in Lyciae montibus.

Tertio

1. *Praeterea leiria. Ex Theophr.*

d. Cynorrhodon) Ita libri omnes: et Hesychius: κυρροδοον, κρινον ὁμοιον ὑακινθῳ. H.

e. In Antiochia et Laodicea Syriae) Optimus Laudumiae apud Cicero- nem, Lium, M. Senecam, Laudicoeni apud Plinium, Laudice et Laudamia apud Iustinum, multaque alia demonstrant. Similiter Lib. XXIII. prooem. maxime circa Antiochiae et Laudiciae montes, idem codex. Gron.

f. Phaselide) Conuallis est Iudaeae, vt Plinius admonet, XIII. 9. vnde lilium Phaselidis olim appellatum est lilium conuallium, Cant. II. i. H.

g. Sunt) Caue accepta haec putes a Theophr. VI. 6. vt visum iis, qui censo-

riam animaduersionem distringere in Plinium, ponunt in lucro. H.

h. Narcissum) Purpureus hic Virgilii narcissus, Eclog. 5. v. 38. Nondum id a nobis genus animaduersum. H.

i. Calyce) Calycem id vocat, quod in medio flore, circuli instar, et stamina et apices continet. Narcissum medio purpureum Dodonaeus vocat, et deli- neat, p. 223. Nascitur plerisque Galliae locis, in pratis, Narcisse. Dioscorides commendat eum, qui ἐν ὄρειοις τόποις gignatur IV. 161. H

k. In radice sunt) In caule nulla. Dal

In radice) Bulbo, non caulili, haerent. Quare narcissi caulem Theophr. Hist. VI. 6. ἀφυλλον vocat. H.

1 Tertio l. generi cetera eadem, calyx herbaceus. Omnes m. serotini. Post Arcturum enim florent, ac per aequinoctium 2 autumnum.

XIII. Inuenta n. est et in his ratio inferendi, monstrificis hominum ingeniis. Colliguntur m. namque mense Iulio 3 scapi arescentes, liliaque suspenduntur in fumo. Dein nudantibus se nodulis,

1. Alteri, etc. croceus. Ex Diosc. 2. autumni. V.
3. bulbique. V. scapi florescentes liliaque. Ex Cas-
siano.

l. Tertio generi cetera eadem) Lego, alteri generi. Nam tantum duo genera Narcissi sunt, alterum quod florem in medio purpureum habet, πορφυροειδές: alterum, quod croceum, κροκωδές. Plinius legisse videtur κροκωδές. Idem, quod in medio floris exstat calycem vocat, nullius Graeci auctoris exemplo. Dal.

m. Omnes serotini) Uterque Narcissus nobis floret Martio et Aprili. Theophr. cap. ult. Lib. VI. alterum genus leirii per autumnum cum croco et siluestri et sativo floret. Dal.

Omnes) Sic Theophr. l. c. de narcisso vniuersim: "Ὅψιον δὲ σφόδρα, μετὰ γὰρ Ἀκταΐον ἢ Ἀρδίου, καὶ περὶ ἰσημερινῶν. Post Arctari occasum, de quo XVIII. 74. H.

n. Inuenta est et in his ratio inferendi) Forte non in-

ferendi, sed inficiendi, sed legendum est, ut liquet ex his quae insequuntur; praesertim ex ultimis capitis verbis: *Mirumque ita ringeri aliquid ut nascatur infectum.* Pint.

Ratio) Hoc est, noua ferendi ratio excogitata est, non e bulbo, sed, e radice quam caulis emittit, ut mox dicemus. Ita MSS. omnes: nullus Pintiano fauet, qui *inficiendi* mauult. Hunc porro modum totidem fere verbis expressit Anatolius in Geop. XI. 21. p. 307. H.

m. Colliguntur namque scapi arescentes, liliaque suspenduntur in fumo) Scribo, Colliguntur namque scapi arescentis lilii, qui suspenduntur in fumo: tum ex scripto exemplari, tum etiam ex Graeco auctore, de rustica, quem alii Constantinum, alii Hieronem appellant
Geo-

lis o., in faece nigri vini, vel Graeci, mense Martio macerantur, vt colorem ¹ percipiant, atque ita in scrobiculis feruntur, heminis faecis circumfusis. Sic fiunt purpurea lilia: mirumque p., ² tingi aliquid, vt nascatur infectum.

XIV. (VI.) Violis q. honos proximus. ³ Earumque r. plura genera. Purpureae s., luteae, albae:

1. accipiant. V. 2. Sic ex MSS. H. merumque ita tingi Gr. et Al. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. earum plura Gr. et Al.

Geoponicon Lib. XI. qui hoc idem docet eisdem ferme verbis. Dal.

o. Nodulis) Nodulos vocat radículas bulbis similes, quas, vt Cassius prodit, caules in fumo suspensi emittunt. Dal.

Nodulis) E singulis enim nodis radículae quaedam tum enascuntur, quae feri debent. Anatolius, l. c. H.

p. Mirumque ita tingi aliquid, vt nascatur infectum) Optimus ablegat τὸ ita: neque huius particulae in oratione illa vllus vsus est. Gron.

q. Violis) A rosis et liliis. H.

r. Earum plura genera) Nicander in Georgicis duo tantum genera facit, ὤχρῶν, et χρυσεῖον, pallidam et luteam. Ἄλλὰ τὰ μὲν σπείροισι, τὰ δὲ καὶ ὠραῖα φυτεύοις Ἄνθη ἰακινήθε. γένη γέ μὲν ἰᾶσι δισσα.

Ὀχρῶν χρυσεῖον τε Φύειν εἰς ὦπα ἰδεσθαι Στεύται. Ἰωνιάδες νύμφαι ζέφος ἀγνὸν Ἴωνι Πισαίοις προθέσασαι ἐνὶ κληροῖσιν, ὄρεξαν Ἦνυσε γενὸν χλάνην μετὰ δ' ἐσσυμνύος, σκυλάκεσσιν Ἄλφειῷ καὶ λύθρον εἰὼν ἐπλυάται γυίων Ἐσπέριος νύμφαισιν Ἰαωνίδεσσι νυχάσων. Scaliger.

s. Purpureae) Sic auct. L. de simp. med. ad Patern. T. XIII. Opp. Galeni p. 1002. Viola, inquit, species habet tres: est enim alba, et purpurea, et aureo colore: floresque de radice eius excrescunt: quibus melior habetur quae est purpurea. Purpurea, quae Theophr. Hist. VI. 6. nigra dicitur, τὸ μελανιον, Virgilio quoque Ecl. 10. ceteris ἰον et ἰον πορφύρεν, a Dodonaeo pingitur, p. 156. Violette. Candida, quae Graecis λευκόιον, visa a nobis in hortu Regio, ab eodem

albae: ¹ plantis *t.* omnes, vt olus, fatae. Ex *v.* iis vero, quae sponte apricis et macris locis proueniunt, purpureae, latiore folio, statim ab radice ² carnosio, exeunt: solaeque ³ Graeco nomine a ceteris discernuntur, ⁴ appellatae *ia x.*, ⁵ et *y.* ab his *Ianthina vestis*, E *z.* ⁶ *satiuis maxima auctoritas luteis.*

1. *plantae. V.* 2. *Carnosio. Gr.* 3. *Graeco, in Ch. d.* 4. *Sic ex MSS. em. Hard. et M. et v. appellata ia, vt ab. sed satiuis Gr. et Al.* 5. *et ab his iacinthina Ch.* 6. *satiuarum M.*

eodem Dodonaeo delineatur, p. 159. Luteam Clusius exhibet, hist. rar. pl. III. p. 309. quam violam montanam vocat. Galli, *Giroflée jaune*. Adde his et tricolore, quae hos simul colores in se vna colligit, purpureum, luteum, candidumque, apud eundem Clusium, p. 310. saepius a nobis obseruatam in horto toties appellato, cum generibus violarum aliis fere duodecim. H.

t. Plantis omnes, vt olus, fatae) Luteas et albas semine nos serimus, purpureas plantis. *Dal.*

Plantis) In nostris regionibus nec lutea, nec alba, planta propagatur, sed semine: nigra vero, seu purpurea etiam plantis. H.

v. Ex iis) Sic Theophr. l. c. vbi viola nigra dicitur *πλάτυφυλλος, καὶ ἐγγυόφυλλος, καὶ σαρκόφυλλος*. H.

x. Ia) Μελάνια. Theophr. Dal.

y. Et ab) Hoc est, purpurea ac violacea. *Violet pourpre Mart. II. ep. 39. Coccina famosae donas, et ianthina moeche etc.* Hinc *violarii* apud Plautum, in *Aulul. act. III. sc. 5.* qui vestes violaceae purpurea infectas distraherent. H.

z. Sed satiuis maxima auctoritas, etc.) Lege: *E satiuis maxima auctoritas luteis. genera Tusculana, et quae marina appellatur, folio aliquanto latiore, sed minus odorato. In totum vero sine odore minutoque folio Calatina, munus autumnii, ceterae veris. Proxima ei caltha est et concolor. Amplitudine vincit e numero foliorum Maritimam quinque non excedentem. Viola Calatina dicta a Calatia oppido Italiae. Vide Salmaf. p. 1160. b.*

luteis. Genera *a.* iis; Tusculana, et quae marina appellatur, *2* folio *b.* aliquanto latiore, sed minus odorato. In totum vero sine odore, minoque folio calathiana *c.*, munus autumnii, ceterae veris.

XV. Proxima *d.* ei caltha est concolori *3* amplitudine. Vincit numero foliorum marinam, *4* quinque non excedentem. Eadem odore superatur:

1. autem. *Cb.* 2. flore. *Dal.* 3. similitudine. *V.*
4. quinque folia non. *M.*

a. Genera iis Tusculana) Scriptum exemplar, genera autem Tusculana: et paulo post Calatina, non Calathiana. ut forte neutro modo scribendum sit: sed calthiana, permutatis, a similitudine calthae, ut sequentia statim ostendunt. nisi quis deduci malit a calatho. *Pinr.*

b. Folio) Folia intellige, quibus flos constat. *H.*

c. Calathiana) Calathianam alii esse volunt thylacitidem, a Dodonaeo pictam calathianae titulo: alii eiusdem campanulam. At utraque coerulea est, calathiana vero lutea, si calthae concolor est. nam caltham luteam esse monstrant hi versus Virgilii et Columellae: *Mollia luteola pingit vaccinia caltha, Pressaque flammeola rumpatur fuscinae caltha.* Calathianam ego puto esse digitalem luteam, flore luteo, calatho simili; *Vol. VII.*

caltham vero nostram calendulam. Dioscoridi caltha chrysanthemum, siue bupthalmos dicitur. *Dal.*

Calathiana) A calathi effigie. Alii calthiana legunt, a similitudine calthae. *Pintianus*, et ex illo *Salmasius* in *Solin.* p. 1160. Calatina a Calatia oppido Italiae. His fauet codex *R. 2.* *H.*

d. Proxima ei caltha est concolori amplitudine) Quid quaeso amplitudo vel spatium ad colorem, aut color ad amplitudinem? Pro voce ultima notant similitudine. Sed alteram retinet egregius codex: quod autem praecedit, pro eo habet: *conculari.* Fortassis, et *cochleari amplitudine.* Sic *Lib. XXI. 27. cochleari mensura* *Lib. XXIV. 1. de alyssi decocta: Ex ea et melle prodest magnifice ad ruffim et orthopnoean cochlearis mensura.* Ita enim

tur: est enim grauis ^{et} calthæ. Non e. leuior ei, quam f. scopam regiam appellant: quamquam folia eius olent, non flores.

XVI.
1. Sic, ex MSS. em. H. et M. *caltha Gr. et Al.*

ibi legendum ex MSS. Vulgo sine sensu: *Ea et ex melle.* Gron.

Proxima) Et haec e violarum lutearum genere est, non vt a Ruellio primum, deinde a Salmasio creditum est, i. e. flos ille, quem folsequium dicimus, *le soucy*, plane diuersi generis. Nam et in indice huius loci sic legitur: *Violae colores III. Luteae genera V. De caltha: Regius flos.* Genera porro violae luteae tria dumtaxat appellantur hoc loco, Tusculana, marina, calathiana: nisi ad eum numerum caltha quoque, et regius flos, seu regia scopae accesserint. Et sane inferius, quum singulorum florum medicinae narrantur, quorum modo tractantur naturae, de violis vniuersim, figillatimque de luteis, atque purpureis, longissima habetur oratio: de caltha scopaeque regia, ne *γῆ* quidem: satis probabili argumento eas scilicet idcirco taceri, quod lutearum nomine censeantur, quod et fecisse Columella videtur in Hortulo, duo violarum

genera carmine vno complexus: candidam, luteamque, *Candida leucoria, et flauentia lumina calthæ.* Caltham nos suspicamur esse, aut certe ei effinam, quae viola lutea multiplex a Dalec. appellatur, hist. plant. VII p. 803. quae cultu mangonioque euadit in florem densissimis foliolis stipatum atque congestum, praestantissimi ac suauissimi odoris. H.

e. Non) Perinde grauis, atque calthæ, odor est ei luteae violae generi, quam scopam regiam, siue, vt est in Indice, regium florem vocant: qui quo nomine hodie appellatur, certo statui non potest. Porro quum grauis odor dicitur, caue iniucundum dici continuo putes: nam, vt Plinius ait, s. IO. quorundam florum suauitati etiam grauitas inest, vt lilio. H.

f. Quam scopam regiam appellant) Sideritum quidem esse puto, sed Achilleam, cuius folia odorem multum spirant, non insuauem, verum medicarum, auctore Dioscoride, vt pro *larissimo folio* cap. 5. Lib. XXV. legendum

XVI. ¹ Bacchar g. quoque radice tantum odoratae est, a h. quibusdam nardum rusticum appellatum. Unguenta ex ea radice fieri solita apud antiquos, Aristophanes i. priscae Comoediae Poeta

C 2

te.

i. Baccharis. Ex Diosc.

2. Est, quae a, etc. ap-

pellatur. c. 20. l. XXI.

gendum fit tenuissimo, nisi latissimum folium intelligamus totius plantae comam latissime se spargentem. Nam multis virgis multumque spatii occupantibus ea planta subrigitur. Coronis autem expetitur flos ex albo aureus. Quamobrem inter luteos flores hic a Plinio recensetur. Dal.

g. Bacchar) Diosc. III. 51. Βακχαρις, βοτάνη ἐστὶ θαμνώδης, εὐώδης, καὶ σεφαινοματική etc. Idem et Crateuas habet, cuius fragmentum antea ineditum recitat Aloys. Anguillara, part. I. p. 25. et si de asaro sermonem ibi esse falso contendit, quum et asaron σεφαινοματικὸν esse Plinius paulo post neget: et quae vires ei herbae tribuuntur a Crateua, eas ipsas idem inferius f. 77. bacchari adiudicet. H.

h. A quib.) Lib. XII. 27. Baccharis vocatur nardum rusticum, de quo dicemus inter flores. Rura apud nos, inquit Ruellius III. p. 517. Diuae Mariae; Ichirobecas

appellant, Gants Notre-Dame, eamque nectunt in coronas. Dodonaeus, a quo delineatur, p. 169 et Fuchsius, Digitalem: Galli interdum etiam Digitale. Vidimus in horto Regio, purpureo, luteo, rubente, candido, ferrugineoque colore conspicuam. H.

i. Aristophanes) In fabula cui titulum fecit, Θεσμοφορίζουσα, teste Athenaeo XV. p. 690. haec poetae carmina recitante, quae ad propositum attinent: ὦ Ζεῦ πολυτίμητ', οἷόν ἐπνευσε ὁ μιαιρὸς Φασκῶλος εὐθύς λυόμενός μοι τῶ μύρῳ, καὶ βακχαρίδος. O venerande Iupiter, ut oboluit soluta confestim pera unguentum mihi, et baccharim. Adde et Galen. T. II. in Expl. vocum Hipp. p. 88. Βακχαρις, Λυδίων τι μύρον. Hipp. ipsum de nat. mul. text. 6. p. 362. Βακχάριον ἔλαιον vocat. Erotianum ibidem, p. 115. Βακχαρις, εἶδος βοτάνης καὶ μύρου, ἔ καὶ Ἀριστοφάνους μῆμητοῦ. Adde Hesychium, Iul. Polluc. VI.

19.

testis est. Vnde *k.* quidam errore falso barbaricam eam ¹ appellabant. Odor *l.* est ² ei cinnamomo proximus. Gracili *m.* solo nec humido prouenit. Simillimum ei, combretum *n.* appellatur foliorum exilitate vsque in fila attenuata, et procerius quam bacchar: haec *o.* 3 sunt tantum. Sed eorum quo-

1. appellant. *M.* 2. radice Ex Diosc. 3. Nec haec sunt tantum, sed *Gr. et Al.*

19. p. 296. Simonidem Poetam apud Clem. Alex. Paedag. II. p. 177. etc. H.

k. Vnde quidam errore, etc.) Lege: Vnde quidam errore falso baccarida ea appellabant. Vnguenta ex baccaris radice fiebant apud Graecos antiquos, vt Aristophanes testis est. Inde quidam ex Graecis vnguenta appellarunt βακκαρίδας, errore falso. Mox sequitur, quod ita legend. et procerius quam baccar, nexui tantum. dicit combretum nexui tantum esse, id est, ad corollas necti, sic vestis amictui, linteum extersui, etc. Vide Salmas. p. 1068. a, b.

Barbaricam) Ita MSS. omnes: hoc est, exoticam et peregrinam, nec in orbe Romano natam. Medicamenti meminit Marcellus Emp. c. 8. p. 65. 66. quod barbaricum similiter vocat: nempe ex rebus conflatum extra hunc orbem Romani imperii natis. Error falsus

veterum in eo fuit, quod barbaricam radicem vocarent, quae foret domestica. Hunc locum, vt interpoler, explicetque, Salmasius frustra desudat in Solin. pag. 1068. quum baccharida pro barbaricam reponit. H.

l. Odor) Radici scilicet Dioscorid. III. 57. Ρίζαι δὲ ὁμοίαι ταῖς τῆς μέλανος ἐλεβόρου, εἰκυῖαι τῆ ὀσμῆ κινναμώμου. H.

m. Gracili) Diosc. I. c. Φιλῆι δὲ τραχέα χωρία, καὶ ἀνικα. H.

n. Combretum) in indice Combetrum. In Tuscia, Herba Luzula, inquit Anguillara P. XI. p. 179. H.

o. Nec haec sunt tantum) Primum verbum redundat ex vetusto codice. Et statim, Sed eorum quoque error corrigendus est. rursus redundat particula sed, ex eodem. Pint.

Haec) Hac re solum, inquit, affinitatem habet combretum cum bacchare: cetera

quoque error ^r corrigendus est, qui bacchar rusticum nardum appellauere. Est enim alia herba sic cognominata, quam Graeci *p. asaron* vocant, cuius speciem figuramque diximus in nardi generibus. Quinimo asaron inuenio vocitari, quoniam *q.* in ² coronas non addatur.

XVII. 3 Crocum *r.* siluestre optimum: serere in Italia minime expedit, ad *s.* scrupula vsque singula

C 3

1. *regendus. Ch.* 2. *Sic ex MSS. H. et M. coronis Gr. et Al.* 3. *Crocum et siluestre est, serere, etc. Sarium latius, optimum, maiusque, etc. V.*

cetera absunt: odor, vnguentique in radice dos. Vide N. et Em. N. IV. *Haec*) Sic MSS. omnes. R. Colb. etc. Libri vero editi, *Nec haec sunt tantum.* Salmas. in Solin. p. 1068. *nexui*: quasi sententia sit, combretum nexui tantum esse, id est, ad corollas neci. Id vero nec aures Latinae ac terebentes ferunt, et scriptoris menti aptissime aduersatur. Nam in medicinis praeterea quem vsus id habeat, ipse inferius admonet, s. 77. non igitur tantum in coronas vtile. H.

p. Graeci) De quo L. XII. 28. H.

q. Quoniam in coronis, etc.) Quoniam coronas non ornet: *σάειν*, ornare, verrere, mundare: *γῆ σαίρομένη* Plutarcho in Catone, floribus ornatus ager: *νεμομένη*, pascuus: *σπειρομένη*,

fationalis, vel feminalis, aruum: *ῥαινομένη*, rignuus. *Dal.*

Quoniam) Quoniam coronas non ornet. *Ἄσαρος*, non ornatus. Vide Lexicon Constantini, et Voss. in Etym. H.

r. Crocum siluestre optimum) Non quidem sponte nascens, agreste, inurbanum, sed exoticum aliunde inuectum. Italicum enim fructuosum et quaestuosum non est. *Dal.*

Crocum) Mauritanorum appellatione *Zaffarano* vocamus: *du Safran*, inquit Ruellius, II. p. 294. H.

s. Scrupula vsque singula, etc.) Areae singulae vigesima quarta parte minus fructus reddunt quam impensae factum est. Scrupulum vigesima quarta vnciae pars est. Quod si ad drachmam id exigas, cuius scrupulum tertia

gula areis decoquentibus. Seritur radice bulbo.

Sati-

tertia pars est, sensus est: tertia parte minus fructus percipi, quam impensa constiterit. Dal.

Ad scripula usque singula areis decoquentibus) Hoc quid sit, palam se fatetur nescire ὁ πᾶν. inquinatissima esse tantum scire: neque ignorare quomodo explicent: legendum autem omnino, *ad scripula usque singula areis decoquens*: aut, *ad scripula usque in singulos denarios decoquens*, ad Solin. pag. 106 Haec posterior tamen coniectura et explicatio Dalecampii eodem redeunt, nempe tertia parte minus fructuum percipi, quam impensa constiterit; pro tribus, quae impensa sunt, scripula tantum reddi bina. Haec multis confutare possem: sed quaeramus sensum vulgatae, quam integram seruant optimae membranae. Primo *areae* quid habent molesti? An non ipse restituit Lib. XIX. 8. et vere opinor, *Carduos apud Carthaginem magnam, Cordubamque praecipue, sextertium sena millia e paruis reddere areis?* An non *Columella* Lib. X. *circum areolas et sepem ducitur horti?* Idem Lib. XI. 3. *Circa Idus Ianuarias bumus refossa in*

areis diuiditur: quae tamen sic informandae sunt, ut facile runcantium manus ad dimidiam partem latitudinis earum perueniant: ne qui persequuntur herbas, semina proculcare cogantur; sed potius per semitas ingrediantur, et alterna vice dimidias areas eruncent. Iam cur non iuxta eleganter *areolae*, quae male respondent neque reddunt, quod acceperunt, decoquere dicuntur, atque ipsum crocum? Multis hoc illustrare possem, si ratio scribendi pateretur. *Decoquere* autem *ad scripulum*, quum Latine loquimur, non est eo usque ut scripulum consumatur, sed ut scripulum tantummodo superfit: quemadmodum quod medici iubent *decoqui ad tertias*, in eo duae tertiae consumitur, et quae restant. Super omnia, qui quodue *decoquere ad scripulum* dicitur, in eis *scripulum* non consideratur pro tertia parte denarii (qui Dalecampii error est) sed pro quarta et vicesima parte vnciae, assis ducentesima octogesima octaua. As est *area*, vel totum quod seritur in *area*. *Ea area decoquit ad singula scripula*, id est, ad quartam et vicesimam partem vnciae.

Haec

Satiuum *t.* latius, malusque, et nitidius, ¹ sed multo lenius, degenerans ubique, nec fecundum *v.* etiam Cyrenis, ubi *x.* semper flores laudatissimi. Prima nobilitas *y.* Cilicio, et ibi in Coryco monte: dein
C4 Lycio

1. Sic ex MSS. em. H. Sed multo lenius degenerans.
Sed nec ubique fecundum Gr. et Al.

Haec Latine si mens ea Plinio fuit, melius dici non possunt, nec planius. Quod si cui nimium videtur et *scripulum* potius pro tertia parte denarii vel drachmae accipiendum, legerem mitius tractatis verbis et sensu meliore: ad singula usque scripula denariis decoquantibus, quod esset de pondere denarii lato tantum redire scripulum, siue partem tertiam Gron.

Ad scrup.) Sive ut MSS. scripula. Decoquant areae, inquit, quod acceperunt: ut vix reddant singulae singula scripula. Scripulum est pars quarta et vicesima vnciae; assis ducentesima octogesima octava. As est area, vel totum quod seritur in area. Ea area decoquit ad singula scripula, id est, ad quartam et vicesimam partem vnciae: ut vix ea supersit ex tota area. H.

x. Satiuum latius, maiusque et nitidius, etc.) Lege: Satiuum laetius maiusque et nitidius sed multo lenius; degenerans ubique, nec fecundum, etiam Cyrenis ubi sem-

per flores laudatissimi denegat creditum malus debitor et decoctor. sic crocum non tantum in Italia decoquere areis eius a quo seritur, sed ubique denegare dicit, etiam Cyrenis, ubi flores laudatissimi. Et paulo infra lege: probatio sinceri, si imposita manu crepiter, veluti fragile: humidum enim quod evenit adulteratione sedit. Altera probatio, si manu imposita, et velata ad ora leniter faciem oculosque mordeat. Est per se genus satiui blandissimum vulgo, cum sit mediocre: dialeucon vocant. Cum sit mediocre, id est cum, de optimis non sit. Salm. 107.

Satiuum.) In MSS. Forte laetius. Depictum vide in Eystetenfi horto. H.

v. Etiam) Sic Theophr. VI. 6. cuius oratio ex Athenaeo corrigenda est, XV. p. 682. H.

x. Vbi) Reliqui flores, praeterquam croci. Athen. l. c. H.

y. Prima nobilitas Cilicio, etc.) Lege: Prima nobilitas Cilicio, et ibi in Coryco mon-

Lycio monte Olympo: mox Centuripino Siciliae. Aliqui z. Phlegraeo secundum locum dedere. Adulteratur a. nihil aequae. Probatio sinceri, si b. imposita

monre: dein Lyciae Olympo: mox, etc. Et paulo post scribe, *Crocum siluestre optimum, ferere in Italia minime expedit, ad scripula usque singula areis decoquens.* seges comparatur debitori, qui si bonum nomen est, cum foenore reddit quod accepit, si minus creditori suo decoquit. Ita et croci seges areis decoquere dicitur eleganter, quae impensam domini frustratur. dicit porro *ad scripula usque singula* nimis laxè hoc concipi videtur, lege: *ad scripula usque in singul. x.* in singulos denarios usque ad scripula decoquit. nihil verius. Vide *Salmas.* p. 106. et 107.

Prima) Dioscorid. I. 25. Transcripsit haec Schin. c. 38. p. 68. H.

z. *Aliqui Phlegraeo secundum locum dedere)* Vocem *Phlegraeo* agnoscit in Plinio Hermolaus in Corollario Dioscoridis. In archetypo tamen nostro non *Phlegraeo* legitur, sed *Heraeo*. Legendum puto *Aegaeo*, ab Aegis Aetoliae urbe: ex Dioscoride libro primo, qui primam bonitatem tribuit croco Corycio: secundam

Lycio: tertiam ei quod est ex Aegis urbe Aetoliae. Quare in Plinio malim legere, *tertium locum dedere, quam secundum.* Hermolaum autem profiteor me demirari, qui in Dioscoridis translatione, *ab Aegybus urbe Aetoliae* scribat, cum y in secunda, et tertia inflexione, non *ab Aegis*, ut rectius conuertit Marcellus. praesertim quum constet ex Stephano et aliis Aegaei primi ordinis, Aetoliae esse urbem Aegys autem tertii, non Aetoliae, sed Laconiae. *Pint. Aliqui Phlegraeo)* Phlegra oppidum Macedoniae maritimum. Phlegraeus ager Campanus, siue Laboriensis, Puteolis vicinus, fertilissimus panici, farris, rosarum. Ex iis duobus locis vel alterutro fortassis, crocus nobilis et excellens fuit *Dal.*

Aliqui) Caue hic Plinium ex Diosc. corrigas, quod Turnebus tentauit Aduu. XVI. 16. p. 642. H.

a. *Adulteratur)* Vide Galen. de antid. I. 14. p. 886. H.

b. *Si imposita manu crepar.)*

posita manu ¹ crepat, veluti *c.* fragile. Humidum enim, quod euenit adulteratione, ² cedit. Altera probatio: si manu prolata ad ora leniter faciem oculosque mordeat. Est per se genus satiui blandissimum vulgo, ³ quum *d.* sit *e.* mediocre, dialeucon vocant. Contra Cyrenaico vitium, quod omni croco nigrius est, et celerrime marcescit. Optimum vbicumque quod pinguiissimum, et ⁴ breuis capilli; pessimum vero, quod situm redolet. Mucianus auctor est, in Lycia anno septimo aut octauo transferri *f.* in locum subactum, atque ita degenerans renouari. Vfus *g.* eius in coronis nusquam. Herba *h.* enim est folio angusto paene in capillamenti modum. Sed *i.* vino mire congruit,

C 5

prae-

1. crepitar. Alii. crepit. Cb. 2. silet. Turn. 3.
quod sit. Dal. quam sit medio candidum Gr. et Al.
4. Sic ex MSS. H. et Cb. breuibus capillis Gr. et Al.

par) Hoc mediae aetatis indicium est. Dal.

c. Veluti fragile) Dioscorides improbat. Dal.

Veluti) Quum inaruit. Sic Dioscor., ex optima ed. Aldi *νεκρος εὐθρατος* laudatur: improbat *μυαζων*, humidus. H.

d. Quum) Ita MSS. omnes R. 1. 2. Thuani, et alii: non, vt editi haecenus: quum sit medio candidum. Quin etiam in R. 1. cod. dileacon. In Colb. 3. dialeacon legitur, forte pro Deliacon. H.

e. Medio candidum) Dioscoridi Corycium, quod optimum est: in oblongo

calyce paululum candidi monstrat. Dal.

f. Transferri in locum subactum) Idem fit et passim in Gallia. Dal.

Transferri) Ita fit et in Gallia passim. Nullibi vegetius est, quam in Agenensi agro et Narbonensi prouincia. H.

g. Vfus) Nisi in conuiujs ad arcendam ebrietatem, vt dicitur s. 81. H.

h. Herba) Haec totidem verbis Theophr. Hist. VI. 6. H.

i. Sed) Hoc illud est forasse, quod idem paulo explanatus, s. 81. Qui crocum prius biberint, crapulam nun

praecipue dulci; tritum *k.* ad theatra replenda. Floret *l.* Vergiliarum occasu paucis diebus, folioque *m.* florem expellit. Viret *n.* bruma, et colligitur: Siccatur *o.* umbra, melius etiam hiberna. Carnosa *p.* et illi radix, viuaciorque quam ceteris. Gaudet

z. bruma. Collectum siccatur, etc. est illi. M.

non sentiunt: ebrietati eo resistunt. Vel potius, dilui croco trito commode vinum innuit, ad theatra replenda. H.

k. Tritum ad theatra replenda) Seneca epistola 91. Hodie virum tandem sapientiorē putas, qui inuenit quemadmodum in immensam altitudinem crocum latentibus fistulis exprimat, etc. Martialis, Et Cilices nimbis qui maduere suis, nempe Cilicio croco. Spartianus in Hadriano: In honorem Traiani balsama et crocum per gradus theatri fluere iussit. Brod. cap. 6. V. Theophr. lib. de odoribus, ἀλλὰ συμβαίνει τῷ ὄντι καθάπερ ἡδύσμα γίνεσθαι τῷ πώματι τὴν ὄσμην, τῷ μὲν γὰρ γλυκεῖ καὶ μάλιστα δευμένῳ κατὰ τὸ μηδὲν ἔχειν. Seneca cap. 9. L. II. quaeft. natur. id sparsionem vocat. Poëta, Pulpita solennes non oluere crocos. Dal.

Ad th.) Subintellige, congruit. Lucretius II. v. 416. Et cum scena croco Cilici per-

fusa recens est. Spartianus in Hadriano p. 9. In honorem Traiani balsama et crocum per gradus theatri fluere iussit. Et aqua crocata, qua veteres vti pro rosacea soliti, et vinum crocatum, et crocus per se spargebatur in theatris. Vide Martialis VIII. epigr. 33. H.

l. Floret) Haec apud Theophr. Hist. VI. 6. H.

m. Folioque) Cam folio florem emittit: Εὐθύς δὲ αἶμα τῷ Φύλλῳ καὶ ἀνθὸς ὠθεῖ, δοκεῖ καὶ πρότερον. Theophr. Sic etiam Florent. in Geopon. XI. 27. H.

n. Viret) Theophr. l. c. H.

o. Siccatur) Diophanes in Geop. XI. 37. Διοφάνης δὲ Φησιν ὅτι τὸν κρόκον ἐν σκιά καὶ ψύχειν. Hunc ipsum Diophanem Plinius in huius libri indice laudat auctorem. H.

p. Carnosa) Theophr. l. c. Ρίζα δὲ πολλή, καὶ σαρκώδης, καὶ τὸ ὅλον εὐζώος. H.

Gaudet *q.* calcari et *r.* atteri, pereundoque melius prouenit. Ideo *r.* iuxta femitas ac *s.* fontes lactissimum. (VII.) Troianis *t.* temporibus iam erat honos ei. Hos certe flores Homerus *v.* tres laudat, loton, crocon, hyacinthum.

XVIII. Omnium autem odoramentorum, atque adeo herbarum differentia est in colore, et odore,

r. atteri pede, quo melius. *M.* atteri pede pereundoque melius. *V.*

q. Gaudet calcari et atteri) Nam foliis attritu et calcatu corruptis, et necatis, totum alimentum in radicem absumitur, quae anno sequenti plenior, flores plures et meliores edit: adde et quod radix alimento turgida, quod in folia exhaustum non est, diutius uiuit, et tardius flaccescit. Aliter tamen rusticis videtur, qui studiosissime tam pecus arcent, tum homines a locis croco confitis. Vide Victorium cap. 8. XIV. *Dal.*

Gaudet) Vide N. et Em. N. V. (hic adi.) Gaudet) In MSS. R. I. etc. et atteri pede, quo melius prouenit. Sic Theophr. Hist. VI. 6. Φιλῆϊ δὲ καὶ πατεῖσθαι, καὶ γίνεται καλλιῶν κατατριβομένης πάτω τῆς ῥίζης. At in R. 2. tamen, pereundoque, hoc est, dum perire videtur. Quare nihil moueo. Ut est, quod veteres illi de croci natura cultuque tradunt,

magnopere discrepat a consuetudine nostri temporis, curaque quam nunc in eorum tuendo rustici homines adhibent. Illi namque loca, ubi fererent, eligebant pressa vestigiis hominum: arbutrabanturque, quanto magis solum tereretur, tanto melius prouenire. Nunc vero nihil tam inimicum putant, quam pedibus terram eam calcari, summoque studio inde et belluas et homines arcent. H.

r. Ideo) Theophrast. l. c. H.

s. Ac fontes lactissimum) Plinius in Theophrasto legit, ἐν τοῖς κρηνοῖς, non ut legimus, ἐν τοῖς κροτητοῖς. Legit quoque κατατριβομένης πάτω (non κάτω) τῆς ῥίζης Turneb.

t. Troianis temporibus, etc.) Priora istius capituli pertinent ad praecedens caput, usque ad *Omnium*. Salmaf. pag. 108.

v. Homerus) Il. ξ. v. 348. Ἀωτόν

odore, et succo. ¹ Odorato sapor raro vlli non amarus: e x. contrario dulcia raro odorata. Itaque y. et vina mustis odoratiora, et z. siluestria magis omnia satiuus. Quorumdam a. odor suauior e longinquo, propius admotus hebetatur, vt violae. Rosa b. recens a longinquo olet, sicca propius. Omnis c. autem verno ² tempore acrior, et matutinis: quiquid d. ad meridianas horas diei vergit, hebetatur. Nouella e. quoque vetustis minus odorata. Acerrimus tamen odor omnium aestate media. Rosa et crocum odoratiora, quum serenis diebus leguntur: et f. omnia in calidis, quam in frigidis. In g. Aegypto tamen minime odorati flores,

1. Odoratis. M.

Λωτὸν θ' ἐρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἢ δ' ὑάκινθον. H.

x. E contr.) Sic Theophr. de causf. VI. 22. p. 377. Τῶν δὲ γλυκέων ἄδεις ὡς εἰπεῖν (εὐοσμος) ἢ ἐπὶ μικρὸν. Ἐπεὶ καὶ τὰ μῆλα τὰ γλυκέα πάντων ἤμισα εὐοσμα, καὶ ὅσω ἂν γλυκυτέρα, ἤττον. Rationem eiusce rei diligenter inuestigat H.

y. Itaque) Theophr. l. c. p. 378. H.

z. Et siluestria) Theophr. de causf. VI. 24. p. 349. Διὰ τί δ' οἱ ἀγριοὶ καρποὶ τῶν ἡμέρων εὐοσμότεροι τῶν ὁμογενῶν, οἷον μῆλα τε, καὶ ἀχεράδες etc. H.

a. Quorumdam) Theophr. VI. 23. p. 378. H.

b. Rosa) Theophr. loco proxime cit. H.

c. Omnis) Theophr. de

2. tempore. Cb

causf. VI. 25. p. 382. H.

d. Quidquid ad meridianas horas diei vergit) Acad. et m. p. Gudianus cum Menap. die. Vossianus optimus cum Andeg. dies. Ita tuto lege: et notauit olim e suo codice Gelenius: sed spreuerunt. Quicquid dies vergit, est dictum, vt apud Liuium notauimus, Quicquid progrediebantur, quicquid longius proferrent arma. Plinius ipse L. XVIII. 17. de medica: Quicquid in caule adsurgit, folia contrahuntur. Quod etiam in superioribus editionibus vexarunt. Gron. e. Nouella) Theophr. l. c. H.

f. Et omnia) Theophr. de causf. VI. 22. p. 377. H.

g. In Aeg.) Theophr. de causf. VI. 27. p. 384. In Ae-

flores, quia *h.* nebulosus et roscidus aer est a Nilo flumine. Quorumdam suauitati grauitas inest. Quaedam *i.*, dum virent, non olent, propter humorem nimium: vt buceros, quod est fenum Graecum. Acutus odor non omnium sine succo est, vt violae, rosae, croco. Quae vero ex acutis succo carent, eorum omnium odor grauis, *k.* vt in

1. Sic ex MSS. Hard. M. et Ch. cum vir. Gr. et Al.

2. omnibus V. omnino. Alii V.

Aegypto flores, coronamenta-
que deterrima fere omnium
generantur: quia caelum cali-
ginosum ac roscidum est: Ἐν
Αἰγύπτῳ γὰρ χεῖρισα τὰ
ἀνθή, καὶ τὰ σεφανώμαθ'
ὡς εἰπεῖν ὅτι ὁ ἀήρ ὀμι-
χλώδης, καὶ δροσοβόλος.
H.

h. Quia nebulosus et rosci-
dus, etc.) Non consentit haec
ratio cum eo quod scripsit
cap. 9. V. Nilum, vnum
omnium nullas auras exspi-
rare, quod et Lipsius anim-
aduertit Lib. II. Variarum,
Plinium excusare conatus,
sed aequiore animo, quam
iusta causa. Locus hic e
Theophrasto petitus est
cap. 27. VI. Causi. cuius
verba haec sunt: ἐν Αἰγύ-
πτῳ γὰρ χεῖρισα τὰ ἀνθή
καὶ τὰ σεφανώμαθ' ὡς
εἰπεῖν ὅτι ὁ ἀήρ ὀμιχλώ-
δης καὶ δροσοβόλος. id est,
Nam in Aegypto deterrimi
flores, et, vt summarim di-
cam, coronamenta, quoniam

aer caliginosus est, multum-
que roris affundit, etc. nul-
la facta Nili mentione, qui-
bus reddendis verbis negli-
gens profecto ac incuriosus
Plinius fuit. Ad hoc per-
tinere videtur quod Aphro-
disaeus Probl. I. quaerit,
Cur in Aegypto aestuosissi-
ma regione ψυχρὸς οἶνος
γεννᾶται. Dal.

A Nilo) In R. 1. a multo
flumine R. 2. a multo flumi-
ne. Nullus a Nilo. H.

i. Quaedam) Theophr. de
causi. VI. 22. p. 378. Συμ-
βίνει δὲ καὶ τῶν ποσῶδων
ἐνια, χλωρὰ μὲν ὄντα μὴ
ὄξειν διὰ τὴν ὑγρότητα.
ξηραθέντα δὲ καθ' ἅπερ ἀλ-
λα καὶ τὸ βενερας. H.

k. In lilio) Lilio et leirio.
Theophr. c. 21. L. VI. Causi.
Dal.

Vt in) Albo, quod λει-
ριον Graeci, et rubente quasi
κρίνον vocant, vt diximus
l. II. Theophr. de causi.
IV. 21. p. 376. Ὅσα δὲ αὐ-
τῶν

in lilio vtriusque generis. Abrotonum *l* et amara-
cus acres habent odores. Quorundam *m* flos
tantum iucundus, reliquæ partes ignavae, vt violae
ac rosae. Hortensiorum *n*. ¹ odoratissima quae sic-
ca: vt ruta, menta, apium, et quae in ficcis nas-
cantur. Quaedam *o*. vetustate odoratiora, vt co-
tonea: eademque *p*. decerpta, quam in suis radici-
bus. Quaedam non nisi defracta, aut ex attritu
olent: alia non nisi detracto cortice: quaedam ve-
ro non nisi vsta: sicut thura ² myrrhaeque. Flo-
res *q*. ³ triti omnes amariores, quam intacti. Ali-
qua *r*. arida diutius odorem continent, vt melilo-
tos. Quaedam *s*. locum ipsum odoratiorem fa-
ciunt,

1. Sic, ex MSS. H. Hortensium Gr. et Al. *2. myr-*
rhaeque. V. *3. tritu. Cb.*

τῶν μὴ εὐχυλά, καὶ ἐν τοῖς
ὄσμαϊς ἐμφαίνει γέτινα βα-
ρύτητα, καθάπερ τὸ κρίνον,
καὶ τὸ λειριον, καὶ παρα-
πλήσια τέτοις. H.

1. Abrotonum, etc.) Hunc
locum Theophr. e cap. 22.
Lib. VI. Causs. Plinius in-
tegrum non vertit, sed
truncum ac mutilum, vt ex
collatione iudicare licet.
Dal.

Abrotonum) Theophr.
de causs. VI. 22. pag. 378.
H.

m. Quorundam) Theophr.
de causs. VI. 15. pag. 369.
H.

n. Hortensiorum) Iisdem
verbis Theophr. de causs.
VI. 22. p. 377. H.

o. Quaedam) Theophr. l.
c. H.

p. Eademque) Theophr. l.
c. p. 378. H.

q. Flores triti omnes ama-
riores quam intacti) Lego
ex vetusto codice, Flores
omnes triti. et puto scriben-
dum acriores, non amario-
res, de odore enim hic agi-
tur et odoris acrimonia, non
de sapore. Pintian.

Flores) Theophr. de odor.
p. 443. Τα δ' ἀνθημαλα-
κωδέστερα τριβόμενα. H.

r. Aliqua) Theophr. de
causs. VI. 23. p. 378. Ὅδὲ
μελίλωτος καὶ εἰς πλείω
χρόνον εὐσμος διαμένει,
etc. H.

s. Quaedam) Deiride ver-
ba qui hoc proderet, nemo
vete-

ciunt, vt iris: quin *t.* et arborem totam, cuiuscumque radices attingit. Hesperis *v.* noctu magis olet, inde nomine inuento. Animalium *x.* nullum odoratum, nisi si de pantheris, quod *y.* dictum est, credimus.

XIX. Illa quoque non omittenda differentia est, odoramentorum multa nihil pertinere ad coronamenta, vt irin, atque saluincam, quamquam

1. odoratorum mul. n. attingere. M. legitur, et, adtinere, in Ch.

veterum adhuc occurrit: de iride, seu arcu caelesti, Theophr. ad verbum de causis VI. 25. p. 382. Καὶ γὰρ τὸ περὶ τὴν ἰριν λεγόμενον, ὡς ὅτι ἀν κατέχη, ποιεῖ τὰ δένδρα καὶ τὸν τόπον εὐώδη, τριετόν ἐστι. Ποιεῖ γὰρ ἔ πάντως, ἀλλ' εἰ ἂν ὑλὴ τις ἦν νεόκαυτος: ἔ δ' ἴσως καὶ αὐτὴν, ἀλλὰ τρόπον τινὰ κατὰ συμβεβηκός, ἐφύει γὰρ ὅτι ἀν ἐφίση. Nam et quod de arcu caelesti referunt, arbores et loca reddere odorata, ubicumque constiterit, tale est. Reddit enim non omnibus modis odorata: sed si qua materia recemer sit adusta: nec id forsitan per se agit, sed quodammodo per accidens: implit enim iis locis, in quibus constiterit, etc. Hoc ipsum Plinius antea delibauit, XII. 53. H.

t. Quin et arborem totam, etc.) Contra Theophrasti

iudicium, a quo haec omnia sumpta sunt, haec Plinius scribit. Locus est cap. 28. Lib. VI. Causis. Odores autem, inquit, ab inuicem nullus fructus, neque pars ulla arboris excipit. ita vt manifestum id sit. Interdum tamen iuxta odoratas plantas acria feruntur, vt caepa et allium iuxta coronarias, etc. Dal.

v. Hesperis) Theophr. loco proxime allato: Ὅσπερ καὶ ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἑσπερίδος καλεσμένης· αὐτὴ γὰρ τῆς νυκτὸς ὄζει μᾶλλον ἢ κατ' ἡμέραν, etc. H.

x. Animalium) Ad verbum haec Theophr. de causis VI. 26. p. 383. Arist. pantheras iucunde olere plane affirmat f. 13. probl. 4. p. 748. H.

y. Quod dictum est) C. 10. Lib. VIII. Plinio noti non erant cercopithecii odorati, qui muscum olent. Idem Alexandri non meminerat, cuius

nobilissimi odoris utramque. Sed 3. iris radice tantum commendatur, unguentis et medicinae nascens. Laudatissima a. in Illyrico, et ibi quoque non in maritimis, sed in siluestribus Drilonis b. et 1 Naronae. Proxima c. in 2 Macedonia, longissima haec et candicans, et exilis. Tertium d. locum habet Africana, amplissima inter omnes, gustuque amarissima. Illyrica quoque duorum generum est: Raphanitis e. a similitudine, 3 et f. quae melior,

1. Naronis. V. 2. Macedonia. Laudatissima haec candicans. Ex illis tertium. M. 3. Sic ex MSS. H. quae melior rhizotomos. Cap. 20. L. XXI. similitudine, quae et melior Gr. et Al.

cuius corpus odorem suam exspirabat. Dal.

Quod) Lib. VIII. 23. Vide quae diximus in N. et Em. ad eundem librum, N. XLVIII. H.

z. Sed iris) Ex qua unguentum irinum, de quo nos obiter XIII. 2. plura prolixè Diosc. I. 66. H.

a. Laudatissima) Theophr. Hist. IX. 7. "Iris δὲ ἀρίστη ἐν Ἰλλυρίοις ἐκ ἐν τῇ πρὸς Θάλατταν χώρα: ἀλλ' ἐν τῇ ἀνακεχωκηκυίῳ, κειμένη δὲ μᾶλλον πρὸς ἀρκτον. Iris optima, quae apud Illyrios exiit, non tamen prope maritima, sed mediterranea magis et deserta regione, etc. Nicander in Ther. p. 43. "Iris δ' ἦν ἐθρεψε Δρείως καὶ Νάρονος ἔχθη. Naronam coloniam Plinius maluit, quam proximum annum, signa-

re. Porro in officinis retinuit iris appellationem: rura nostra partim Flambe, partim Glaieul vocant, a similitudine florum cum gladiolo, lilioque, ut Lobelius animaduertit in suis Aduu. p. 13. Incolis Drilonis et Naronae Macinaci appellari ait Anguillara L. de simpl. par. I. p. 17. Vide Ruelium II. I. p. 282. H.

b. Drilonis et Naronae) Legendum Naronis, non Naronae, ut ostendit Nicandri versus ab Hermolao citatus, et ostendunt omnes geographi, aut, si magis placet, Narone, auferendi casu. Fint.

c. Proxima) Theophr. de caus. VI. 28. p. 368. H.

d. Tertium) Diosc. I. I. et Galen. de antid. I. 12. H.

e. Raphanitis a similitudine)

lior, rhizotomos subrufa. Optima g., quae sternumenta ¹ tactu h. mouet. Caulem habet cubitalem, ² erectum. Floret i. diuersi coloris specie, sicut arquus caelestis, vnde et nomen. Non improbatum et Pisidica. ³ Et k. fossuri tribus ante mensibus mulsâ aqua circumfusa, hoc veluti placamento terrae blandiuntur, circumscripta mucrone gladii orbe triplici: et quum legerint eam, protinus

1. sternumenta Gr. tractatu. V. 2. et rectum, V.
3. Effossuri, et mulsam aquam circumfundunt hoc vel. plac. ter. blandientes circumscriptae. V.

ne) Ea fortassis est, quam Aetius in emplastro venenatorum astraglitim nuncupat, et cuius sub eodem nomine Galenus meminit L. I. κατὰ τόπος, in remediis, quae faciunt ad caluescentes praeter aetatem. Astraglitim vero nuncupant, quod astragali radix velut raphanus grandis sit, et teres. Dal.

Raphanitis) A similitudine radicis cum raphano: Galen. κατὰ τόπ. c. I. ἀσραγάλιτιν vocat. H.

f. Et quae) Plin. infra. s. 38. Iris rufa melior quam candida. Quam sententiam Diosc. probat l. c. et Anguillara: qui non foris, sed intus rufam esse radicem recte admonet, p. 18. H.

g. Optima) Auctor libri de simpl. med. ad Pat. T. XIII. Opp. Galeni p. 992. Optima, inquit, est iris Illyrica Vol. VII.

et Macedonica: est enim spississima . . . et dum tunditur sternutare facit. H.

b. Tactu) In MSS. R. 1. Ch. tractu R. 2. tractatu. Ego tritu malim, tum ex auctore proxime appellato, tum ex Diosc. I. vbi de iride, πταρμὸς τε ἐν τῷ κόπτεσθαι κινῆσαι Mox tamen ipse Plinius tractatu videtur agnoscere, dum ait, Tractata pustulas ambusti modo facit. H.

i. Floret diuersi coloris specie) Vossianus, vt Pintiani codex: Floret versicoloris. Lege: Floret versicolori specie. Gron.

Floret) Sic Dioscor. l. c. H.

k. Et fossuri tribus ante mensibus, etc.) Idem fere Theophrastus de panace Asclepio, cap. 9. L. IX. hist. Dal.

Et fossuri) Haec quoque Theo-

nus in caelum attollunt. Natura *l.* est feruens, tractataque pustulas ambusti modo facit. Praecipitur ante omnia, vt casti legant. Teredines non sicca modo, verum et in terra celerrime sentit. Optimum *m.* antea irinum Leucade et Elide ¹ ferebatur: iam pridem *n.* enim et *o.* feritur: nunc *p.* e Pamphylia: sed Cilicium maxime ² laudatur, atque *q.* e septemtrionalibus.

XX.

1. *afferebatur. V.* 2. *Sic ex MSS. H. laudatur.*
At Septentrionalibus salinca. V. atque septentrionale Gr. et Al.

Theophr. ad verbum, Hist. IX. 9. de siluestri iride, quae et ξύρις vocatur. H.

1. *Natura est feruens*) Theophrastus Lib. περί ὀσμῶν. θερμὴ δὲ καὶ συπτικὴ ἢ ἰρις. καὶ ὑπερβολὴν πικρὰ νέα ἔσα, καὶ τὸν χρωτὰ τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν ἐφελκοῖ. Dal.

Natura) Theophr. de odor. p. 189. vt paulo ante. H.

m. Optimum) Vide quae diximus XIII. 2. H.

n. Iam pridem enim et feritur. Nunc e Pamphylia) Legendum forte commutatis verbis, *Iam pridem enim et nunc fertur, e Pamphylia.* Pint.

o. Feritur) In Elide, Leucade, et aliis locis vbi paratur vnguentum Irinum, vt ex Illyrico tantum siluestris petenda non sit. Dal.

p. Nunc e Pamphylia: sed

Cilicium maxime laudatur) Rectius MSS. primicerius: *Nunc et Pamphylia.* Dixerat, *optimum antea irinum Leucade et Elide ferebatur.* Significat nunc ne inde quidem defuisse, sed etiam e Pamphylia apportari. Omisit autem praepositionem, vt et ad *Elide.* Deinde idem liber: *sed Cilicum cum maxime laudatur.* Praclare. Pintianus tentabat: *iam pridem enim et nunc fertur e Pamphylia,* commutatis verbis. Nimirum mirabatur ad illud, *e Pamphylia,* subaudiri *fertur,* cum intercessisset, *feritur.* Sed quod est de satione, accipiendum per parenthesis interpositum, hoc modo: *Optimum antea irinum Leucade et Elide ferebatur (iam pridem enim et feritur) nunc et Pamphylia,* etc. Gron.

q. Atque Septentrionale, etc.)

XX. Saliunca r. ¹ folio quidem subbreui, et quod neci non possit, ² radici numerosae cohaeret, herba verius quam flos, densa veluti manu. pressa, breuiterque cespes sui generis. Pannonia hanc gignit et Norici, Alpiumque aprica: vrbium, ³ Eporedia: tantae suauitatis, vt s. metallum esse ceperit. Vestibus interponi eam gratissimum.

D 2

XXI.

1. Sic ex MSS. em. H. Saliunca foliosa quidem est, sed breuis, et quae neci non possit. 2. Radice numerosa. V. 3. Eporrhedia Gr.

etc.) Legend. *Atque e septemtrionalibus saliuuca folio quidem subbreui, et quod neci non possit radici numerosae cohaeret, herba, etc. Alpiumque aprica, vrbium Eporedia. Vide Salmas. p. 1066. b.*

Atque) Hoc est, ex iride concinnatum, quae in septemtrionalibus Ciliciae nata sit. Vide N. et Em. N. VI. (hic adi.) *Cilicium*) Ita MSS. R. Colb. etc. non, vt editi, *atque septemtrionale*. quamquam eodem ferme recidente sententia. Salmasius in Solin. p. 1066. interpunctionem mutat in hunc modum: *Atque e septemtrionalibus saliuuca etc.* Non intellexit iridem praecipue commendari, quae in partibus Illyridis, quae magis vergerent ad septemtriones, oriretur, vt et a Th.

scilicet Hist. IX. 7. Ἰρις δὲ ἀρίστη ἐν Ἰλλυρίοις. ἐν τῇ ἀνακεχωρηκῆσσι, κειμένη δὲ μᾶλλον πρὸς Ἄργυρον. H.

r. Saliunca) Quae saliuuca fit hodierna die, haud facile est statuere. Neque lauendula nostra est, neque nardus Celtica, vt recte Matthiolus animaduertit, in Diosc. I. p. 34. et ea est, quam Virgilius breuiter indicauit in Eclogis: *Puniceis humilis quantum saliuuca rosetis.* H.

s. *Vt metallum esse ceperit*) In vectigali eo reditu publico cenferi non aliter, quam metalli fodina. Dal.

Merallum) Vt in vectigali redituque publico esse ceperit, haud secus ac metalli fodina. H.

XXI. Sic et *t.* apud Graecos polion herbam, inclytam Musaei et Hesiodi *v.* ¹ laudibus, ad omnia vtilem praedicantium, superque cetera ad famam ² etiam ac dignitates: prorsusque miram, si modo (vt *x.* tradunt) folia *y.* eius mane candida, meridie purpurea, sole occidente caerulea aspiciuntur. Duo *z.* genera eius: campestre, maius: siluestre, quod minus est. Quidam teuthrion vocant. ³ Folia *a.* canis hominis similia, a radice protinus, nunquam *b.* palmo altiora.

XXII.

1. laudibus. Ad omnia vtilem praedicant vim superque. M. 2. etiam dignitatis. M. 3. Capitula. Ex Diosc.

1. Sic et) Vt Romanis, inquit, saluincam, sic et apud Graecos polion vestibus interferi mos est, ad tineas necandas, Haec iisdem verbis Theophr. Hist. IX. 21. Καὶ ὡς δὴ Φασί, τὸ πόλιον, κατ' Ἡσίοδον, καὶ Μουσαίων εἰς πᾶν πρᾶγμα σπουδαῖον χρησιμὸν εἶναι διὸ καὶ ὀρύττουσιν αὐτὸ νύκτωρ etc. Et Hist. I. 16. Πόλιον δὲ καὶ πρὸς τοὺς σήτας τοὺς ἐν τοῖς ἱματίοις ἀγαθόν. Est autem σῆς, vt Glossae admonent, *tinia*, siue tinea vestes corrodens. Vnde herba *tiniaria* appellata, teste Scribonio Largo, comp. 83. Ad sanguinis eruptionem, siue ex arteriis, siue a pulmone. . . prodest et herba quam πόλιον vocant, nos, vt opinor, *tiniariam*, *fasciculum* etc. H.

v. Hesiodi laudibus) Vide posthac c. 20. Theophr. c. 21. Lib. IX. histor. Dal.

x. Vt) Famae, opinio- nisque vulgi, vadem se praebere non audet: quod eruditi nonnulli eam doctem, non polio, sed tripolio assignarent: quos inter Dioscorides censendus IV. 135. H.

y. Folia eius mane candida) Hoc Dioscor. de tripolii flore prodidit, cum quo Plinius magno errore polium confundit. Dal.

z. Duo) Vtrumque a Dodonaeo pingitur, p. 282. Vtriusque Dioscorides meminit, III. 124. πόλιον, τὸ μὲν ἐστὶν ὄρειον, ὃ καὶ τεύθειον καλεῖται etc. H.

a. Folia) Polium Salma- sius non vidit, qui negat in Praef. ad Plin. p. 10. sq. ea cane-

XXII. Et de odoratis floribus satis dictum: (VIII.) in *c.* quibus unguento vicisse naturam gaudens luxuria, vestibibus quoque prouocauit eos flores qui colore commendantur. Hos *d.* animadu-

D 3

uerto

1. dictum, in quibus unguenta vicisse naturam gaudeamus. *M.* moxque alterum caput sic inchoat: *Luxuria vestibibus, etc.*

canescere: quoniam id Dioscorides fileat, affirmetque hoc tantum, capitula in summo esse, quadam corymbi specie, caesariae canae simili. Vel si Dodonaeum legisset, Plinium erroris insimulando, suum non proderet. H.

b. Numquam palmo altiora) Frutex dodrantalis. Diosc. Dal.

c. In quibus unguento vicisse, etc.) Lege: In quibus unguento vicisse naturam gaudens luxuria vestibibus quoque prouocauit eos flores qui colore commendantur. Hos animaduerto tres esse principales in cocco qui a rosis micat, et gratius nihil: suspectu trahitur et in purpuras Tyrias dibaphasque ac Laconicas. Amethystum qui in viola: et ipse in purpureum, quemque ianthinum appellauimus, genera enim tractamus in species multas sese spargentia. Tertius est qui proprie conchylii intelligitur, multis modis: vnus in heliotropio, et in aliquo ex his plerumque saturator:

alius in malua ad purpuram inclinans: alius in viola serozina, conchyliorum vegetissimus, omnium colorum micantissimus coccineus, qualis in nigrante rosa conspicitur, is etiam in purpuris Tyriis ac dibaphis micabat, sed tum cum suspicerentur tantum, et cap. 38. eiusdem libri: nigricans aspectu, idemque suspectu refulgens, fulgorem igitur illum nitoremque cocci pariter et rosae, non habebat purpura, nisi in sublimi posita spectaretur, ita vt suspicienda esset, et hoc est, quod hoc loco dicit, coccineum colorem qui in rosis micat, suspectu etiam trahi in Tyrias purpuras et dibaphas. Salmas. in Tertull. pall. pag. 186. 187. 188.

d. Hos animaduerto, etc.) Lege: Hos animaduerto tres esse principales: vt rubentem in cocco, quia rosis, nigrante gratia: his trahitur suspectu et in Tyrias dibaphasque, ac Laconicas. Ita eum locum constituo, libri melioris auctoritate.

uerto tres esse ¹ principales. Rubentem e., in coc-

1. *Vnum in cocco, qui in rosis micat Gratius nihil traditur aspecta Gr. et Al.*

toritate. Tyria ergo purpura suspectu ruborem nitoremque praeferebat cocci, cocco porro tincta, rursus Tyrio tingebant, ut fieret hyssiginum. *Salmas. p. 273. b.*

e. *Vnum in cocco, qui in rosis micat. Gratius nihil traditur aspectu et in purpuris Tyriis, dibaphas*) Locus est vitiatissimus et insanabile cacoethes. Vetus codex sic legit, quia rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu. Scribi posset minus fortasse male: *qui rursus migrante gratia trahitur in species. In purpuris, etc.* Pint.

Rubentem) Rubens, inquit, color, in cocco micat (est enim coccum rubens granum, ut dictum est, IX. 65.) cuius coloris gratia omnis a rosa profecta, siue a rosae similitudine: inde trahitur et in purpuris, dibaphisque, et Laconicas, in quibus idem color deprehenditur suspectu, id est, quum in sublimi positae spectantur. Vide N. et Em. N VII. (hic pos.) *Rubentem*) Misere affectus ad hunc diem locus hic fuit. Sic enim libri editi: *Vnum in cocco, qui in rosis micat. Gratius nihil traditur ad aspectu: et in purpuris... Alium*

in amethysto, qui in viola, et ipse in purpureum. Libri melioris notae: R. I. *In cocco, qui a rosis migrante gratia nihil traditur suspectu et in purpuris... amethystum, qui viola et ipse in purpureum* R. 2. Pintiani codex: *ut rubentem in cocco, qui a rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu et in purpuris... amethystum, qui a viola, et ipse in purpureum, etc.* Sic etiam Vossianus, teste Gronouio. Atque haec sane fincerior lectio visa nobis est, tutiorque coniecturis firmata, si voculam vnam exceperis, nihil, cuius vice idem idcirco rescripsimus, quod cetera percommode congruant, uti ex interpretatione nostra perspicuum est. Nihil fere attinet hic commemorare, quam varie hunc locum viri fama insignes emendare conati fuerint: ne tamen aliquid vel negliger praetermisisse, aut maligne tacuisse videamus, id etiam referre operae pretium ducimus. Itaque Pintianus ita legebat: *vnum in cocco, qui rursus migrante gratia trahitur in species. In purpuris, etc.* *Salmas. in Tertull. de Pallio, p. 138.*

cocco: qui a rosis migrante gratia, idem trahitur.
D 4

1. nihil aspectu. Trahitur is in purp. V. et in purpura Tyria, dibaphaque ac Laconica. Baysius

In cocco, qui a rosis micat, et gravior nihil: suspectu trahitur et in purpuras Tyrias, dibaphasque, ac Laconias. Amethystum, qui in viola et ipse in purpureum etc. Idem in Solin. pag. 293. libri, ut ait, melioris auctoritate: ut rubentem in cocco, qui a rosis, migrante gratia: hic trahitur suspectu et in purpuras etc. Gronovius Notis in aliquot Plinii libros: Ut rubentem in cocco, qui rosis nigrante gratia (vel micante nigritia) nihil cedit, suspectus et in purpura Tyria, dibaphaque, ac Laconica: amethystum, qui violae, et ipse in purpura, eaque quam ianthinam appellauimus, etc. Haec vero qui sine praedicta opinione cum libris conditiuis fidei probatae contulerit, accedere nos propius ad veteris scripturae vestigia, non inficias, ut remur, ferit. Retineri certe oportere illud, migrante gratia, indicant ista liquido, a rosis et a viola. Trahitur quoque non traditur legi sincere, admonet istud in purpuras Tyrias etc. et quod mox sequitur de amethysto, et ipse in purpureum, quemque ianthinum,

quae libri omnes pertinaciter defendunt. H.

Vnum in cocco qui in rosis micat) Misere affectus locus. Aead. unum in cocco quia rosis micat gratiuis gravior nihil traditur aspectu qui et in purpuras Tyrias dibaphasque aut Laconicas. alium a metiston quod viola. Eodem fere modo Menapius Gud. unum in cocco quia rosis micat gravior nihil traditur aspectus et in purpuras Tyrias dibaphasque aut Laconicas. alium amethyston quod viola. Vossianus Andegau. unum in cocco quia rosis micante gratia nihil traditur aspectu, etc. aut Laconicas, alium amethyston quod viola. Sed his codicibus solis nihil commiserim: nec sunt ex illis, qui possunt ope sua censerier. Fideliores ut Pintiani: qui rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu. Vossianus hoc amplius: principales et rubentem in cocco quia rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu et in purpuras Tyrias dibaphasque ac Laconicas. amethystum quae viola et ipse in purpura eum quemque ianthinum appellauimus. Haec tutior et vera coniecturis
se-

cur suspectu *ee.*, et in purpuras Tyrias *f.*, dibaphasque

femita. Tentabam autem: Hos animaduerto tres esse principales; ut, rubentem in cocco, qui rosas nigrante gratia (vel micante nigritia) nihil ce dit, suspectus et in purpura Tyria dibaphaque ac Laconica: (sive mauis purpuris Tyriis dibaphisque ac Laconicis) amethystum, qui violae, et ipse in purpura, eaque quam ianthinam appellauimus: (genera enim tractamus in species multas sese spargentia) tertius est, qui proprie conchylii, intelligitur multis modis. Illud rubentem confirmatur Lib. XXXIII. I. vnas rubentes cocci modo. Tò micante nigritia, vel nigrante gratia Lib. IX. 36. nigrantis rosae colore subluens. Et c. 38 Rubens color nigrante deterior. Ibidem, nimiaeque eius nigritiae dat austeritatem illam nitoremque, qui quaeritur, cocci. Idem: laus ei summa in colore sanguinis concreti, nigricans aspectu idemque suspectu refulgens. Ne quid dissimulem, trahit codex optimus literis, sed virgula superposita significat τὸ VR adiiciendum: sed nihil cedit. reposcit praecedens verbum prouocauit. Suspectus autem, non quasi non et aspectu placeat, sed

quia suspectu magis intelligitur. Iam probauimus. Sed et Lib. XXXVII. 10. quando praecellens debet esse in suspectu velut ex carbunculo refulgens quidam in purpura leuiter roseus nitor. Seneca nat. q. I. 5. Sunt etiam quidam colores, qui ex interuallo vim suam ostendunt. Purpura Tyria, quo melior saturiorque, eo oportet altius teneas, ut fulgorem suum ostendat. Quum dicit, eaque quam ianthinam appellauimus, iubaudio veste, ex cap. 6. ab his ianthina vestis. Nam ianthinum pro hyacinthium Merula et Hermolaus viderunt. Sed fortasse meliora nosces ex Pintiano et Salmasio ad Tertulliani Pallium p. 137. in Solinum p. 273. Octauiique Ferrarii insigni opere de re vestiaria par. I. L. II. c. 7. Gron.

ee. Suspectu) Vfus iterum ea voce Plin. XXXVII. 40. Praecellens, inquit, debet esse in suspectu, velut ex carbunculo refulgens, quidam in purpura leuiter roseus nitor. Vim vocis aperit egregie Seneca in hoc ipso purpurae argumento habitans, Qu. Nat. I. 5. Sunt etiam quidam colores qui ex interuallo vim suam ostendunt. Purpura Tyria, quo melior satur.

phasque, ac Laconicas. Alium in amethysto, qui *g.* a¹ viola, et ipse in purpureum, quemque *h.* a² ianthinum appellauimus. Genera enim tractamus, in species multas sese spargentia. Tertius *i.* est, qui proprie conchylii intelligitur, multis modis; vnus in heliotropio, ³ et in aliquo ex his plerumque saturior: alius *k.* in malua, ad purpuram inclinans: alius in *l.* viola ⁴ serotina, conchyliorum ⁵ vegetissimus. *m.* Paria nunc componuntur, ⁶ et natura atque luxuria depugnant. Lutei video honorem

D S

norem

1. *viola.* Trahitur et ipsa. *V.* viola, et ipsum purpureum. *Bayf.* Ego vero lego, qui ipse et in viola purpurea. qui in viola *Gr.* et *Al.* 2. *iacinthinum.* *Cb.* 3. aliquando exilior, *pler. Vet.* 4. *Serrana.* *V.* et *Columel.* 5. *Sic et Cb. vegetissima Gr. vegetissime alii.* 6. *natura atque lux. depugnantie. V.*

saturiorque est, eo oportet alius teneas, vt fulgorem suum ostendat, etc. *H.*

f. Tyrias) De his egimus IX. 60. sqq. *H.*

g. Qui) Subintellige ex antecedentibus, qui a viola migrante gratia, et ipse trahitur in purpureum colorem. Est enim quidam purpureae fulgor, non ex toto igneus, sed qui in violam desinat, et vini colorem, vt ait Plinius XXXVII. 40. Huius coloris veste qui indutus fit, *amethystinatus* Martiali dicitur II. ep. 57. *H.*

b. Quemque) Vbi vestis ianthinae facta mentio est, s. 14. Vtriusque coloris nomen in Nothis quae falso Tironi adscribuntur, apud

Gruterum p. 159. Amethystinum. Ianthinum. Lege, Amethystinum, Ianthinum. H.

i. Tertius) Locum hunc iam superius explicuimus, IX. 53. *H.*

k. Alius) Graecis malua *μολόχη* est, vt omnes probe norunt. Hinc qui colorem tingebant ad purpuram inclinantem, qualis in maluae flore spectatur, *molocharii* a Plauto nuncupati in *Aulul. act. 3. sc. 5. v. 40.* Qui violaceum, *violarii*: et auctore Festo, *Flammearii, infectores flammei coloris*, de quo mox dicemus. *H.*

l. In viola serotina, etc.) Leucoio purpureo, quod admodum sero florere perseuerat. *Dal.*

m. Vt-

norem antiquissimum, in *n.* nuptialibus ¹ flammeis totum feminis concessum: et fortassis ideo non ² numerari inter principales, hoc est, communes maribus ac feminis, quoniam *p.* societas principatum *q.* dedit.

XXIII.

1. *flameis. Ex Verrio.*2. *numeratum. V.*

m. Vegetissimus) Vegetissimus, id est, viuidissimus, ac nitidissimus, *color*, subaudi, qui ex conchyliis exprimi ac elici potest. *Dal.*

n. In) Siue flammeolis. Petronius in Satyr. p. 70. *Consurrexi ad officium nuptiale: iam Psyche puellae caput involuerat flammeolo.* Amiculum fuit, quo amiciebatur nubens, inquit Festus, verbo *Flameo*, boni ominis causa: quod eo flaminica, hoc est, Flaminis Dialis vxor, cui diuortium facere nefas erat, assidue utebatur: atque hinc nomen traxit, non a flammae colore: nam erat luteum. Lucanus II. 361. *Lutea demissos velarunt flammea vultus.* Flammeum vocat Sulpitius Seuerus, Hist. sacr. II. de Nerone. Nonius Marcell. c. 14. n. 41. *Flammeus, vestis vel regmen, quo capita matronae regunt.* Flammea Iuuenali Sat. 6. v. 224. vbi vetus Schol. *Genus amicti, quo se cooperiunt mulieres die nuptiarum.* Vide alia multa de flammeo apud Brissonium de ritu nuptiarum p. 178. sqq. H.

o. Flammeis) Flameum Verrius nuptae amiculum vocat, quo caput tegebat, non a flammae colore flammeum, sed quia Flaminica cui diuortium facere non licebat, eo assidue vteretur. Eodem modo tegebatur et nupta, vt perpetuo cum viro maneret. Nec hoc tantum, verum etiam in foccis luteo colore utebantur nouae nuptae, quod his verbis demonstrat Seneca: *Cru-ra distincto religauit auro, Luteo plantas cohibente focco.* Fascias autem priore versu crurales significat, auro intertextas, quibus tibias et femina obligabant. Magius cap. 3. Lib. III. Vide Alex. ab Alexand. cap. 2. Reticulis etiam luteis vsas fuisse virgines pridie nuptiarum adnotatum est, cap. 9. Lib. XXXVIII. Tibullus, *Flauaque coniugio vincula portet amor.* Turn. cap. 32. XXIX. Aduers. *Dal.*

p. Quoniam) Quoniam qui colores societatem habent, vt communes maribus feminisque sint, ii principatum obtinent. H.

q. Principatum dedit) Nobilio-

XXIII. Amaranto *r.* non dubie vincimur. Est autem spica purpurea verius, quam flos aliquis, et ipse sine odore. Mirum in eo, gaudere decerpi et laetius renasci. Prouenit Augusto mense: durat in autumnum. Alexandrino palma, qui decerptus asseruatur. ¹ Mireque, postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua ² reuiuiscit, et hibernas coronas facit. Summa *s.* eius natura in nomine est, appellato, quoniam non marcescat.

XXIV. In nomine *t.* et cyani colos: item ³ helochrysi.

i. Sic ex MSS. *H. et Cb. mirumque Gr. et Al. 2. reuiuiscit Gr. 3. Eliechrysi. Diosc.*

billioribus aliis, vt purpureo, ianthino, coeruleo. *Dal.*

r. Amaranto) *Amarantus* spicatus vocatur in Eyste-
tensi horto, qualem in Re-
gio vidimus: *Amarante*, ou
Passe-velours: *amarante à*
crête de coq, ou crétée. Italis,
Fior di velluto. *H.*

s. Summa eius natura, etc.)
Lege: *Summa naturae eius*
in nomine est: appellatio quon-
iam non marcescat. Ita dixit,
summa naturae, vt *summa*
voti: At eo loco *in nomine*
est, idem significat, quod
in fama est. Et postea scri-
be *helichrysi*. Sed falsum
est eum florem non fuisse
in vsu Alexandri aetate,
quia proximi ab eius morte
auctores de eo filuere. Vi-
de *Salmasium* 966. b.

Summa eius natura in nomi-

mine est) Summa naturae eius
Acad. Gud. Voss. Sal. scribi
iubet, Summa naturae eius, vt
summa voti, summa curae, ad
Sol. p. 966. Perperam vt puto.
nam eodem sensu et elegan-
tius dicitur *summa natura*,
vt *summa respublica*. Vide ad
Liuium L. XXVI. 10. *Gron.*

Summa) Ita MSS. non vt
vult *Salmas.* in *Solin.* p. 966.
Summa eius naturae Ἀμα-
ραντων porro dici *Plinius*
affirmat: ἀπὸ τοῦ μαρτί-
νεσθαι, et vere id quidem. *H.*

t. In nomine et cyani colos)
Legend. In nomine et Cyani
colos: item helichrysi omnes,
etc. Salmas. p. 132. b.

Et cyani) *Cyanus* vulga-
ris in horto regio, qualis a
Lobelio pingitur, in *Obff.*
p. 296. *Nostri* *Bluet*, ou
Aubifoin. *H.*

lochrysi. *v.* Omnes autem flores non fuere in usu Alexandri Magni aetate, quoniam proximi a morte eius auctores siluere de illis: quo manifestum est postea placuisse. A Graecis tamen repertos quis dubitet: non aliter Italia usurpante nomina illorum?

XXV. At Hercules ¹ petilio *x.* ipsa *y.* nomen imposuit, autumnali, circaque vepres nascenti, et tantum colore commendato, qui est rosae siluestris. Folia parua, quina. Mirumque in eo flore, inflecti cacumen, ² et non nisi retorto folia nasci, paruo calyce, ac versicolori, luteum *z.* semen includente. Luteus *a.* et ³ bellio pastillicantibus *b.* ⁴ quinquagenis quinis ⁵ barbulis coronatur. Praetenses

1. *petillio ipsa nomen posuit. Ch.* 2. *et nodis intorto. Ch.*
 3. *bellis. V.* 4. *quinquagenisquinis Gr.* 5. *foliolis. V.*

v. Holobrysi) Ita MSS. omnes, tum hoc loco, tum in Indice, tum denique huius libri f. 85. Inter ignotas herbas censenda. H.

x. Petilio) Petilium dictum quidam volunt a Petilia oppido Magnae Graeciae, cuius mentio sit cap. 10. L. III. *Dal.*

Petilio) MSS. R. Colb. Th. *petellio.* At in indice *petilium*, in recto casu. Genus esse rosae siluestris videtur, cui a Petilia forte nomen inditum, magnae Graeciae oppido. H.

y. Ipsa) Italia nomen petilio flori dedit. H.

z. Luteum semen includente) *Includentia*, non *includente*, vetus exemplar praefert: ut referat femina. *Pint.*

a. Luteus) Lutei coloris, inquit, et bellio est. Ipsa bellis lutea est, quam Chrysanthemum segetum Lobelius vocat in Obs. p. 298. et in Aduu. p. 237. Eadem poetarum caltha, *le Soucy.* H.

b. Pastillicantibus) Pastilli rotundam figuram effingentibus. *Dal.*

Pastillicantibus) Pastilli rotundam figuram repraesentantibus. H.

tenfes hi flores, ac sine vfu plerique, et ideo sine nominibus. Quin et his ipsis alia alii vocabula imponunt.

XXVI. Chryfocome *c.* ſive chryſitis, non habet Latinam appellationem. Palmi *d.* altitudine ¹ eſt, comantibus fulgore ² auri corymbis, radice nigra, ex auctero dulci, in petroſis opaciſque naſcens.

XXVII. (IX.) Et fere peractis colorum quoque celeberrimis, tranſeat ³ ratio ad eas coronas, quae varietate ſola placent. Duo earum genera, quando aliae flore conſtant, aliae folio. Florem eſſe dixerim genitſas: (namque ⁴ et iis decerpitur luteus:) item rhododendron: item zizipha, quae ⁵ et Cappadocia *e.* vocantur: his odoratus, ſimilis olearum floribus. In vepribus naſcitur cyclaminum, de *f.* quo plura alias. Flos *g.* eius coloffimus in coronas admittitur.

XXVIII.

1. eſt in *M. d.* 2. aureis. *V.* 3. oratio. *Alii.*
4. ex. *V.* 5. et, in *V. d.*

c. Chryſocome) Χρυσοκόμη Dioſc. IV. 55. Et in Noth. p. 465. Χρυσοκόμη, οἱ δὲ χρυσίτις, οἱ δὲ Χρυσανθέμον, etc. Galen. de fac. ſimpl. med. VIII. p. 242. Χρυσοκόμη, καλεῖται δὲ καὶ χρυσίτης. . . Ρωμαῖσι Ἰοβίς βλεβα. Nec vidiffe ſe, nec noſſe quae ſit, ſcribit Anguillara, P. XIV. p. 264. Forte Stoechas citrina Dodonaei p. 267. H.

d. Palmi altitudine) Dioſc. I. c. Χρυσοκόμη θαμνίον ἐστὶ σπιθαμιαῖον, ἔχον κό-

μην κορυμβοειδῆ, ὁμοίαν ὑσσώπω etc. H.

e. Cappadocia, vocantur) Alba vocat Columel. cap. 4. Lib. IX. diſtinguitque a rutilis. *Dal.*

f. De quo) L. XXV. 67. ſq. H.

g. Coloffinus) Coloffinum Plinius vocat, non quidem vaſtam et inultratae magnitudinis, vt Beroaldus expoſuit, ſed purpureum, a Coloffis vrbe Troadis, vbi pigmentum tale parabatur. Philander in cap. vltim. L. III. Vitruuii. *Dal.*

XXVIII. Folia *h.* in coronamentis ¹ *smilacis i.* et *ederæ*, corymbique earum obtinent principatum, de quibus in fruticum loco abunde *k.* diximus. Sunt et alia genera nominibus Graecis indicanda, quia nostris maiore ex parte ² huius nomenclaturae defuit cura. Et pleraque eorum in exteris terris nascuntur, nobis tamen ³ consecranda, quoniam de natura fermo, non de Italia est.

XXIX. Ergo *l.* in coronamenta folio *venere melothron m.*, ⁴ *spiraea n.*, *origanon*, *cneoron*,

i. smilacis et ederae in coronamenta se dedere, coronaeque. V. *2. bis nomen dare. M.* *3. consecrata. M.* *4. spira. M. et Cb origanum. Ex Tb. ibryganum. Cb. spireon, trigonon Gr. et Al.*

Flos) Purpureus, a Colossis vrbe Troadis, vbi simile pigmentum paratur. Vide Strabon. XII. p. 518. Et si id Scaliger negat, Exerc. 325. in Card. p. 1044. Plinius, XXV. 67. de cyclamino: *Caulē exiguo, inani, floribus purpureis, etc. H.*

b. Folia in coronamentis) Legend. *Folio in coronamentis smilacis et ederae obtinent principatum, de quibus in fruticum loco abunde diximus. Vide Salmasius. pag. 1041. b.*

i. Smilacis) Coronas e smilace infaustas esse, vide cap. 35. Lib. XVI. *Dal.*

k. Abunde) L. XVI. 62. 63. H.

l. Ergo in coronamenta) Haec Theophr. vt suffrutis

cum genera, τῶν ὀριγανικῶν, recenset, non vt plantas ad coronamenta expetitas. cap. I. Lib. VI. hist. *Dal.* Ergo in coronamenta folio *venere Melophrum: Smerea, Origanum, Cneorum quod Cassiam Hyginus vocat; et quod cunilaginem, conyza; melissophyllum, quod apiastrum; meliloton quod nos fertulam Campanam vocamus. Salmas. p. 101. b.*

m. Melothron) Vitis alba cap. I. Lib. XXIII. mihi potius glycypticron Dodonaei. *Dal.*

Melothron) Ex his haec recenset Theophr. Hist. VI. I. μῆλωθρον, σπειραία, κνεώρον, ὀρίγανον, κόνυζα, μελλισσόφυλλον, καὶ ἕτερα τοιαῦτα. Melothron vitem albam esse arbitramur, de qua

ron o., quod p. casiam Hyginus vocat: ¹ et quod cunilaginem q., quae conyza: melissophyllon, quod r. apiastrum: meliloton s., quod fertulam Campanam vocamus. Est enim in Campania Italiae laudatissima, Graecis in Sunio: mox t. ² Chalcidica et Cretica, vbiicumque vero asperis et siluestribus nata. Coronas v. ³ ex ea antiquitus factitatas,

1. et conyza, quam cunilaginem, mel quod ap. melilotos quam. V. 2. Chalcidonica et e Cyzico. Dioscor. 3. Sic ex MSS. H. et M. hac Gr. et Al.

qua XXIII. 16. Origanon illud est, de quo XX. 69. Spiraea, si Dalecampio credimus, et Rob. Constantino in Lexico, verbo Σπειραία, ea est quam pro viburno Matthiolus, rei herbariae alioqui peritissimus accepit: vulgo, *Blanche putain*. Alia est Spiraea Clusii, Hist. rar. plant. l. p. 84. quam ipse viciniorem Theophrasteae, seu Plinianae putat: et nos in horto Regio vidimus. H.

n. *Spireon*) Σπειραία frutex lentus et vitilis, vt in spiras torqueri possit, Matthioli viburnum. *Dal.*

o. *Cneoron*) Cneorum album Anguillarae lauendula nostra vtraque, mas et femina: Cneorum nigrum libanotis coronaria, siue rosmarinus: cuius nusquam sub alio nomine Theophrastus meminit. *Dal.*

p. *Quod*) Non aromaticam quidem illam, de qua XII. 43. sed alteram, de

qua mox, cui id nomen inditum ab Hygino, quod iuxta casae agrorum nascitur. H.

q. *Quod cunil.*) De qua XX. 63. H.

r. *Quod ap.*) Non ab apio illud quidem, sed ab apibus dictum, quibus illud pabulum suae est. Vide quae de eo diximus XX. 45. H.

s. *Meliloton*) Diosc. III. 48. Μελίλωτος, κράτιστος, ὁ Ἀττικὸς, καὶ ὁ ἐν Κυζικῶ, καὶ ὁ ἐν Καλιχιδόνι γεννωμενος προκίρων καὶ εὐώδης: Φυέται καὶ ἐν Καμπανία. Graeco nomine Gallis, ipsisque adeo officinis notior quam Latino: *Melilot.* Lobelii Melilotus Germanica est, in Obseru. p. 501. H.

t. *Mox*) Forte *Chalcidonica*, ex Diosc. H.

v. *Coronas*) Melilotinae coronae, apud Athenaeum perquam odoratae, XIV. p. 678. Vnde nunc etiam

tatas, indicio est nomen fertulae, quod occupavit. ¹ Odor x. eius croco vicinus est, et flos, ipsa cana. Placet maxime foliis breuissimis atque pinguis-
simum.

XXX. ² Folio coronat et trifolium. Tria y. eius genera. Minyanthes z. vocant Graeci, alii a. asphaltion, maiore b. folio, ³ quo vtuntur corona-
rii.

1. Color. Dioscor. 2. Folia coronant et trifolii. M.
3. quo non vtuntur. Dal.

in Campania Romana reti-
net nomen, *Coronello*. An-
guillara, P: XII. p. 205. Re-
peritur frequens in Marfis.
H.

x. Odor) Auctor libri de
simpl. med. T. XIII. Opp.
Galenii, pag. 1001. *Sertula*
herba est humilis, odore sua-
ni, exalbida, flosculum ha-
bens subrufum etc. Et
Diosc. l. c. ex quibusdam li-
bris, ὁσμὴ κροκίζων dixit. H.

y. Tria eius) Perperam,
nam idem genus quod ὄξύ-
φυλλον vel ὄξύτριφυλλον ab
acutis foliis appellatur, μι-
νυανθές etiam dicitur a flore:
ἀσφάλτων ab odore: κνή-
κιον a seminis figura. *Sal-*
mas. 243.

z. Minyanthes) Scholia-
stes Nicandri in Ther. p. 25.
Τὸ τρίφυλλον Διονύσιος
μὲν ἐν τοῖς Ριζοτομικοῖς,
μινυανθές καλεῖ. Tria ge-
nera complectitur Diosc. his
verbis III. 123. Τρίφυλλον,
οἱ δὲ ὄξύφυλλον, οἱ δὲ μι-
νυανθές, οἱ δὲ ἀσφάλτιον,

οἱ δὲ κνήκιον καλοῦσι. Vul-
go *Trefle*. Oxytriphylon
officinae *Alleluia* et Trifo-
lium vocant. H.

a. Alii) Quoniam, vt Ni-
cander cecinit, in Theriac.
p. 36. Οἶόν τ' ἀσφάλτου
ἀπερσέυγεται, asphaltio fra-
grat grauis, inquit interpre-
s Gorraeus, Columella VI. 17.
p. 227. *Simonianum trifo-*
lium, quod inuenitur confra-
gosis locis, efficacissimum tra-
ditur, ad ictus serpentis vi-
delicet, et noxiorum ani-
malium, odoris grauis, ne-
que absimilis bitumini, et id-
circo Graeci eam ἀσφάλτιον
appellant: nostri autem pro-
pter figuram vocant acutum
trifolium: nam longis et hir-
sutis foliis viret, caulemque
robustiore facit, quam pra-
tense. H.

b. Maiore folio) Colu-
mella cap. 17. VI. *Simonia-*
num trifolium vocat, inue-
niri que tradit in confra-
gosis locis efficacissimum, odo-
ris grauis, neque absimilis bitu-
bitu-

rii. Alterum *c.* acuto, oxytriphylon. Tertium ex omnibus minutissimum. ¹ Inter *d.* haec neruosi cauliculi quibusdam, vt *e.* marathro, hippomarathro, myophono. *f.* Vtuntur *g.* ² e ferulis et corymbis, et *h.* ederae flore purpureo. Est *i.* et in alio genere earum

1. Praeter haec. V. 2. et ferulis, et ederae corymbis, et flore. V.

bitumini, et idcirco a Graecis asphaltion vocari, a Romanis propter figuram acutam trifolium: quoniam longis et hirsutis foliis vi-
ret, ac caulem robustiorem facit quam pratense. *Dal.*

c. Acuto) Imo potius, vt volunt, acido. *Idem.*

Alterum) Scrib. Larg. Comp. 163. *Trifolium acutum*, quod ὄξυτρίφυλλον Graeci appellant. Nasciur et hoc Siciliae plurimum: nam in Italiae regionibus nusquam eam vidi herbam, nisi in Lunae portu... plurimum super circumdatos montes. Est autem foliis, et specie, et numero, similis communi trifolio, nisi quod huius pleniora sunt, et quasi lanuginem quamdam super se habent, et in extrema parte velut aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplius conspicitur, et odorem grauem emittit, quorum nihil circa pratense trifolium inuenitur. *H.*

d. Iner) Theophr. Hist. VI. 1. H.

Vol. VII.

e. Vt marathro, hippomarathro) Vossiani duo Gudianusque marathro, hippomarathro, vt et alibi. Vtrouque autem modo et Graecis scribitur. *Gron.*

f. Myophono) Quod et μυοπόνον vocant, siue aconitum, de quo XXVII. 2. Theophr. 1. c. μυοφόνον. *H.*

g. Vtuntur e ferulis, etc.) Ita lege: Vtuntur et corymbis ederae, flore purpureo, et in alio genere earum siluestribus rosis simili. Sed in his quoque color tantum delectat, odor autem abest. Vide *Salmas.* p. 364. a.

Vtuntur) Vtuntur, inquit, ad coronamenta et corymbis, siue umbellis ferularum. Αἰροβατέϊ *Scaliger*, L. I. ep. 17. ad Vertunianum, quem libris inuitis omnibus, sphaerulis hoc loco reponit. *H.*

b. Et ed.) De quo dictum est XVI. 62. *H.*

i. Est) Vide quae diximus XVI. sectione proxime appellata. *H.*

E

earum siluestribus *k.* rosis similis. Et in iis quoque colos tantum delectat, odor autem abest. Et *l.* cneori duo genera, nigri atque candidi. Hoc et odoratum: ramosa ambo. Florent post aequinoctium ¹ autumnum. (X.) Totidem *m.* et origani in coronamentis species. Alterius *n.* enim nullum semen. Id *o.*, cui ² odor est, Creticum vocatur.

XXXI.

i. autumni. *V.* 2. candor. Ex Theophr.

k. Siluestribus rosis similis) De cisto id accipiendum. Ciston cum cisto hic Plinius confundit, ut et in aliis quibusdam locis: itaque sic castigandus hic locus ex Theophrasto et Dioscoride: *Vituntur et ferulis, et ferulagine, et cisti flore purpureo. Nam et est in alio genere candidans. Vtique tamen earum siluestribus rosis similis.* Dal.

l. Et cneori) Sine cassiae, ut, dictum est Theophr. Hist. VI. 2. Δύο δὲ εἶδη καὶ τοῦ κνεώρου· ὁ μὲν γὰρ λευκός· ὁ δὲ μέλας . . . ἔσι δὲ ὀσμώδης: ὁ δὲ μέλας ἄσμος . . . καὶ τὰς ἀκρῆμονας πολλὰς . . . βλασάνει δὲ καὶ ἀνθεῖ μετ' ἰσημερίαν μεσοπωρινήν. De hac cassia Virgilius Georg. IV. 304. *Thyllum, cassiasque recentes.* Non est autem ea Lauendula, la Lavende, ut Dalecampio visum, post Anguillaram P. I. p. 32. reclamante merito Dodonaeo, p.

273. et Matthiol. p. 45. et 56. Nigrum vero cneoron forte thymelaea est, ut Dodonaeus suspicatur, pag. 360. et post eum Salmasius, p. 405. H.

m. Totidem) Subintellige genera, ut cneori, nigri atque candidi: huius quidem fructuosi, illius infecundi. Theophr. I. c. Καὶ τοῦ origάνου δὲ ἡ μέλαινα ἀκαρπὸς ἢ δὲ λευκὴ ἀκαρπύμος. H.

n. Alterius enim nullum semen) Hoc ex Theophrasto cap. 2. Lib. VI. hist. Dioscoridi tria genera origani, Heraeleoticum, onites siluestre, atque adeo tragogiganum. Fructuosa omnia sunt. Dal.

o. Id) Plin. XX. 69. de origano: *Optimum autem Creticum: nam et iucunde oler.* H.

XXXI. Totidem *p.* et thymi: candidum, ac nigricans. Floret *q.* autem circa solstitia, quum et apes decerpunt, et augurium mellis est. Proventum enim sperant apiarii large florescente eo. Laeditur *r.* imbribus, amittitque florem. Semen *s.* thymi non *t.* potest deprehendi: quum origani perquam minutum, non tamen fallat. Sed quid interest occultasse id naturam? In flore ipso ¹ intelligitur, fatoque eo nascitur. Quid non tentare homines? Mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur. Ergo *v.* translatum est ex Attica thymum, et *x.* vix flore (viti ² docemus) satum. Sed alia ratio naturae obstitit, non durante Attico thymo, nisi *y.* in afflatu maris. Erat quidem haec

E 2

opinio

1. integitur. *V.* 2. diximus *V.* docemur. Alii *V.* dicemus. Alii *V.*

p. Totidem et thymi) Hoc ex Theophrasto loco supra citato. Album tantum Dioscorides agnoscit et describit. Philochorus thymi lignum proprie *νηφάλιον* vocari tradit, eoque veteres primum vsos in sacris, quae accenso igne fiebant, ut *ἀπό τῆς τομιάσεως καὶ τῆς θυῆς* appellatum sit. Rhod. c. 3. XXIII. *Dal.*

Totidem) Haec iisdem verbis Theophr. l. c. H.

q. Floret) Ad verbum haec iterum Theophr. l. c. H.

r. Laeditur) Theophr. l. c. H.

s. Semen) Theophr. l. c. et de caul. l. 5. p. 203, Κατὰ

μὲν ὄψιν οὐ Φανερά, κατὰ δὲ τὴν δύναμιν Φανερά. Σπειρομένων γὰρ τῶν ἀνδῶν γενῶται, etc. H.

1. Non potest deprehendi) Flore ipso integitur, ἐν τῷ ἀνθεὶ ἀναμύμνται. Theophr. v. Ergo translatum est, etc.) Qui tamen asportare ex Attica cupiunt, quaerunt et inveniunt. *Idem.*

Ergo) Theophr. l. c. H. x. Et vix flore, ut docemus, satum) Corruptissima verba. Quid si legas, sed vix floruit decies satum, vel decimo satum, vel decimo satum. Pint.

y. Nisi) Nisi quo flatus e mari possit peringere: οὐ γὰρ Φασὶ δύνασθαι καὶ λαμ-

opinio antiqua in omni thymo, ideoque non nasci in z. Arcadia. Tunc oleam non putabant gigni, nisi a. intra ccc. stadia a mari. Thymis b. quidem nunc etiam lapideos campos in prouincia Narbonensi refertos scimus: hoc paene solo reditu, e longinquis regionibus pecudum millibus conuenientibus, vt thymo vescantur.

XXXII. Et conyzae c. duo genera in d. coronamentis, mas ac femina. Differentia in folio. Tenuius feminae, et constrictius, angustiusque: 1 imbricatum e. maris, et ramosius. Flos quoque magis splendet eius, serotinus vtrique post Arcturum. Mas odore grauior, femina f. 2 acutior: et ideo contra bestiarum morsus aptior. Folia g. feminae

1. imbricatus mar. et ramosior. Flos eius quoque. M.

2. Sic et Cb. acrior Gr. et Al.

λαμβάνειν, ὅπου μὴ ἀναπνοή διίκνυται ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Theophr. H.

z. In Arc.) Theophr. ergo errat, ita de thymo et olea sentiens, l. c. H.

a. Nisi) Vide quae diximus XV. I. H.

b. Thymis) Nigris, sed non albis: serpyllo zygi Dioscorid. vulgo *Serpoulliz* et *Farigoule*. Rubra vocat Arist. c. 49. Lib. IX. historiarum. Dal.

c. Et) Et his quoque Theophrastea simillima sunt, ex Hist. IX. 2. De vtroque genere iam diximus superiore libro, f. 63. 64. H.

d. In coronamentis) Theophrastus in coronas expetitusquam ait. Dal.

e. Imbricatum) Imbricis modo curuum et obtortum. Imbrex tegula curua est, per quam imber defluit. H.

f. Femina) Theophr. Δριμυτέρα δὲ Θηλείας. Hesyechius: Δριμύς, ὄξύς. Ita porro MSS. non, vt editi prius, acrior. Aliud enim odor acris est, aliud acutus. H.

g. Folia) Scilicet dum terantur, vt dictum est libro sup. f. 64. H.

minae ⁊ mellis odorem habent. Masculae radix a quibusdam h. libanotis appellatur, de qua diximus.

XXXIII. Et tantum k. folio coronant Iouis l. flos, amaracus, hemerocalles, abrotonum, helanium, sifymbrium, serpyllum, omnia furculosa m., ⁊ rosae n. modo. Colore o. tantum placet Iouis flos,

E 3

flos,

1. meliorem. Alii, suaviorem. Diosc. 2. thymi, vel rutae.

b. Libanotis) Falsum id, nec a veteribus pròditum. Dal.

i. De qua) L. XX. 64. H.

k. Et tantum folio) Theophrastus scribit simpliciter, has esse coronarias, non autem solo folio coronare, c. I. Lib. VI. histor. Dal.

Et tantum) Nempe conyzae duo genera proxime memorata: nam quae subsequuntur, etiam flore coronant, rosae modo. Theophr. Hist. VI. I. Ἐν τοῖς σεφανωτικοῖς ἐστὶ, ῥοδωνιά, ἰωνιά, Διὸς ἄνθος, ἀμάρωνος, ἡμεροκαλῆς. ἔτι δὲ ἔρφυλλος, σισύμβριον, ἑλάνιον, ἀβροτόνον. ἅπαντα γὰρ ταῦτα ξυλῶδη, καὶ μικροφυλλὰ. Vt de ceteris fileam, Catullus certe, Carm. 62. Cinge tempora floribus suaevolentis amaraci. H.

l. Iouis flos) Dios anthos et hemerocallos flore tantum coronant, reliqua foliis. Delenda itaque illa, Iouis flos. Dal.

m. Surculosa) Ξυλῶδη, lignosa. Theophr. l. c. et c. 6. H.

n. Rosae modo) Vt rosa, viola, ἰωνιά, ποδωνιά. Aliter haec Plinius recitat, quam leguntur apud Theophrastum. Dal.

o. Colore tantum etc) Nicander in Georgicis, Ἡ γὰρ καὶ λεπταὶ πτερίδες, καὶ παιδὸς ἔρωτες Λευκοῖα τ' ἀμεντήν, καὶ ἐν κρόκος εἶα-ρα μύων Κρίνον, κύππειρος τε, σισύμβριον, ὅσσα τεχ' οἷά ᾧσπερ ἰαμναίοισι τόποις ἀνετρέψατο λειμῶν κάλληα, βουφθαλμήν τε, καὶ εὐειδῆς Διὸς ἄνθος. Sic fere Petronius, Emicuerunt rosae, violaeque et molle Cyperum, Albaeque de viridi riserunt lilia prato. Idem.

Colore) Theophr. Hist. VI. 6. Ἄνοσμα, ὡσπερ Διὸς ἄνθος, Φλόξ. Iouis florem, inquit Ruellius, II. p. 448. rura nostra, coccolundas, coquelourdes nominant. Φλόγα, siue Φλόγιον, seu flammam,

flos, odor abest: sicut et illi, qui Graece phlox vocatur: Et ramis autem et folio odorata sunt, ¹ excepto *p.* serpyllo. Helenium *q.* e lacrymis Helenae dicitur natum, et ideo in ² Helene insula laudatissimum. Est autem frutex humi se spargens dodrantalibus *r.* ramulis, folio simili serpyllo.

XXXIV. Abrotonum *s.* odore iucunde ³ graui floret.

¹ Helenium, *sifymbrium*, *serpyllum*. Theophr. ² Helenae. Cb. ³ graui floret aestate. Flos Gr. et Al.

meam, nos violae inodorae genus esse remur, quam vulgus Gallicum Penfeam, *Pensée* vocat, suffragante nobis Ruellio, p. 449. et Dodonaeo p. 358. a quo viola tricolor affurgens appellatur. H.

p. *Excepto*) Serpyllum tamen Theophrastus, ut cetera, et ramis et folio esse odoratum scribit, Hist. VI. 6. Τῶν δὲ καὶ οἱ κλώνες, καὶ τὰ φύλλα καὶ ὅπως ἢ πᾶσα φύσις εὐσμος οἷον ἐρπύλλου, ἑλενίου, σισύμβριου. H.

q. *Helenium*) Aegyptium Dioscoridis. *Dal.*

Helenium) Fabulam apud Nicandrum in Theriacis vide, et Phauorinum. Aelianum quoque, si lubet, adi, Hist. Anim. IX. 21. Helenium istud Aegyptium est, orbi huic nostro incognitum, de quo eadem fere Diosc. I. 28. ex Crateua recitat. In Etymologico Phauorini: Ἑλένειον, βοτάνη ἢ ἐν Ἀλε-

ξανδρεία γινουμένη, εἰρητάμ, ὅτι ἐκ τῶν δακρυῶν τῆς Ἑλένης ἀνεφύη. ὅτε ἐπὶ Κανώβω τῷ κυβερνήτῃ Μεγέλαος ἐδάκρυσεν ὑπὲρ αἰμορροΐδων ἀποθανόντι.

Hoc et nectarion appellauere, ob suauitatem succi, quam dotem Plinius animaduertit inferius, l. 91. Hinc nectarites vinum, de quo IV. 19. H.

r. *Dodrantalibus ramulis*) Cubitalibus ramulis, serpylli modo humi iacentibus, foliis lenticulae circa ramos, longioribus, crebris. Dioscor. *Dal.*

s. *Abrotonum odore iucunde graui*) Videtur legendum *acri*, non *grauis*, ex Theophrasto Lib. de causis plant. VI. c. 22. et Plinio supra hoc ipso Libro capite 7. Admonuitque nos in hac re priusquam in Plinium quippiam scribere aggredieremur, Oroscius noster, insignis philosophus ac medicus, Latineque ac Graece egregie doctus.

floret. Est autem flos aurei t. coloris. Vacuum v. sponte prouenit. Cacumine x. suo se propagat. Seritur y. autem. ¹ semine melius, quam radice aut

E. 4

fur-

1. viuiradice ac furculo melius, quam semine: et semine quoque, etc. Ex Theophr.

cus. Sed potest tolerari graui, ex Dioscoride libro tertio, capite de Abrotono. Nascitur, inquit, aestate odoratarum cum grauitate aliqua. Ergo quum dicit Plinius Abrotonum acrem habere odorem; Theophrastum fecutus est: quum grauem, Dioscoridi consentit. Pint.

Abrotonum) Ἀβρότονον. Galli nunc vocant, Latini imitati, Aurone: aliqui vestiarium custodem, Garderobe, quod armariis sparsum vestes a tineis vindicet. A Lobelio pingitur mas et femina, duo enim sunt eius genera, in Obff. pag. 443. Diose. III. 29. Ἀβρότονον. . . πλήρες ἀνδρῶν. . . θειρίας γεννώμενον, εὐώδες μετὰ πόσου βαρῶν, πιπρὸν τῆ γένσει. H.

Abrotonum odore iucunde graui floret aestate) Recte Gelenius iucunde graui: sed τὸ aestate desit in castioribus membranis, ortum ex est autem, quod video in Voss. duobus, Academico et Gudiano, et adiecit aliquis expleturus in sequenti com-
matio, quod Plinius volue-

rat intelligi. Sufficit vero paullo post dici de abrotono et adonio iunctim: Vtrumque floret aestate: Gron.

1. Flos) Ita Diosc. l. c. H. v. Vacuum sponte prouenit) Lego: Vacuis sponte prouenit: id est, incultis, neglectisque locis, quo loquendi modo praedia vacua scripsit ac dixit Cicero. Dal.

Vacuum) Hoc est, vt quidem interpretor, semine vacuum, vel sine semine sponte prouenit. Causa subiungitur, quoniam cacumine suo se propagat, dum vertex suo pondere delapsus terra excipitur, et radices agit. Libris omnibus aduersantur, qui vel vacuis sponte, vel vt Pellicerio placuit in notis MSS. vasculis depositum legunt. H.

x. Cacumine suo se propagat) Quoniam summis flos furculis exit, quo pereunte semen succedit, et vertice plantae delapsus, terraque exceptum, plantam suam propagat. Dal.

y. Seritur autem semine melius) Abrotonum radice, vel auulso furculo (παρά-
στῆ-

furculo: semine quoque non sine negotio: plantaria¹ transferuntur. Sic z. et Adonium. Vtrumque

1. *transferuntur in Adonidis hortos aestate. Alsiosum enim adm. est: et so. ta. ni. laeditur. Sed sibi conualuit, rutae vice fruticat. Ex Theophr.*

σπάρδος) potius, quam semine germinat. Semine vero difficulter exit. Surculi autem in testis et fictilibus panguntur, quemadmodum conferunt Adonidis hortos. Seritur aestate: est enim admodum alsiosum, atque morbis obnoxium, etiam ubi sol multum lucet: sed ubi conualuerit, accreueritque, magnum ac robustum arborefcit rutae modo, etc. *Theophrast. cap 7. Lib. VI. histor. Dalec. Seritur autem semine: melius quam radice aut furculo*) Ex Theophrasto hoc ad verbum libro sexto, capite ultimo, et tamen vult haec verba deprauare Ruellius. Sed videtur Theodori tralatio decepisse hominem, quae diuersa ab it Graeca lectione quam sequitur Hermolaus in Corollario cum Plinio. Itaque nihil hac in parte dicit Ruellius. *Pinr.*

Seritur.) Vide N. et Em. N. VIII. (hic coll.) *Seritur*) Hic censoria nota Plinium Dalecampius perstringit, post Ruellium, II. p. 498. et post vtrumque Salmasius in Praef. p. 99. falsos se-

quuti Theophrasti codices, quum ex optimis editionibus Ald. et Basil. consentiant Theophrastea Plinian. Sic enim ille scripsit Hist. VI. 7. Ἀβρότονον δὲ μάλ-
λον ἀπὸ σπέρματος βλα-
σάνει, ἢ ἀπὸ ρίζης, καὶ πα-
ρασπάδος. Χαλεπᾶς δὲ καὶ
ἀπὸ σπέρματος, προμοσχε-
υόμενον ἐν ὀσρακοῖς, etc. H.

z. *Sic et*) In indice pariter, *De abrotono: Adonium.* Quid Adonium sit Plinio, satis ex Theophrasti verbis potest colligi, id est, abrotoni genus, quod in turbinibus cadorum, aut testa, viuiradice comprehendit, in quem modum Adonidis hortulos pangebant. Sic enim Graecus auctor Hist. VI. 7. de abrotono: Προμοσχε-
υόμενον ἐν ὀσρακοῖς, ὡσπερ
οἱ Ἀδωνιδὸς κήποι, τοῦ
θέρους δὲ σπείρεται, etc. Hic tragice, pro suo more, infeliciter tamen, in Plinium Salmasius inuehitur, in Praef. p. 100. sq. erroris-
que insinuat, quem vt Plinio obiiceret, a Dalecampio, quem tamen non laudat, est mutuatus. H.

que aestate. *Alfiosa a.* enim admodum sunt: et Sole tamen nimio laeduntur. Sed vbi conualuere, ¹ rutae *b.* vice fruticant. Abrotono simile odore leucanthemum *c.* est, flore albo ² *d.* foliosum.

XXXV. (XI.) Amaracum *e.* Diocles medicus et Sicula gens appellauere *f.* quod Aegyptus et
E 5 Syria

IV 1. Sic et *Cb.* ritu vitis *Gr.* et *Al.* 2. folioso. V.

a. Alfiosa) Facile laeduntur a frigore. Theophr. l. c. de abrotono, τὸ θέρους δὲ σπειρεται δύσριγον γὰρ σφόδρα, καὶ ὅλως ἐπίκηρον, ὅπον καὶ ὁ ἥλιος σφόδρα λάμπει. H.

b. Ritu vitis fruticant) Scribendum, rutae vice fruticant, ex antiquo exemplari, confirmante eam lesionem Theophrasto libro et capite proxime citatis, his verbis. Sed quum conualuerit creueritque, magnum, robustum atque arboraceum constat, quemadmodum ruta, nisi quod lignosius et siccius et squalidius est. Viderunt hoc ante me alii; sed primus omnium Hermolaus in secunda editione. Pint.

Rutae) Vide N. et Em. N. IX. (hic coll.) Rutae) Sic MSS. R. Colb. Thuan. Chiff. In editis perperam, ritu vitis. Theophr. l. c. Ἐμβιωσαν δὲ καὶ αὐξηθέν, μέγα καὶ ἰσχυρόν, καὶ δένδρωδες ὡσπερ τὸ πηγανόν. H.

c. Leucanthemum est) Anthemis alba. Dioscor. Dal.

Leucanthemum) Differt ab ea, quae anthemis appellatur, et leucanthemon L. XXII, 26. De ea nobis nihil compertum. H.

d. Foliosum) Lego, folioso, id est, foliolis per ambitum extrinsecus multis, orbiculatim cingentibus, quod in floris medio luteum est. Haec Dioscorides magnitudine cum rutae foliis comparat. Dal.

e. Amaracum) Diosc. III. 47. Σάμψυχον . . . καλεῖται δὲ ὑπὸ Κυζικηνῶν, καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀμαράκων. Maiorana nostra, la Marjolaine, vulgo officinarum existimat esse veterum sampschum, amaracumue: sed falso errore: σάμψυχον enim, vt cetera argumenta fileam, per terram repit, teste Diosc. Maiorana in altum assurgit. H.

f. Appellauere) Apud Athenaeum Chaeremon Perficum

Syria sampsuchum. Seritur g. utroque genere, et semine et ramo, ¹ viuacius h. ² supra dictis, et i. odore melius. Copiosum amaraco aequae, quam abrotono, semen: sed abrotono radix una et alte descendens: ceteris in ³ summa terra leuiter haerens. Reliquorum fatio autumnio fere incipiente, nec non et vere quibusdam ⁴ locis, quae umbra gaudent, et aqua, ac fimo.

XXXVI.

- i. feracius. Ex Theophr. 2. Sic ex MSS. H. conf. Ch. praedictis Gr. et Al. 3. Sic ex MSS. H. conf. Ch. summo terrae Gr. et Al. 4. locis omnia umbra, etc. Theophr.

cum vocat his verbis: Πέρσης δὲ θαλασρὸς ἐντραφεὶς ὁ ἀμάρακος, Λειμῶσι μαλθακοῖσι τείνεν αὐχένα. Dal.

g. Seritur) Theophrast. Hist. VI. 7. ὁ δὲ ἀμάρακος ἀμφοτέρως φύεται, καὶ ἀπὸ περισπάδος, καὶ ἀπὸ σπέρματος. H.

h. Viuacius) Abrotono, et adonio. H.

i. Et odore melius. Copiosum, etc.) Mollius in antiquo codice, non melius. Astruitur ea lectio Theophrasti auctoritate libro sexto, capite ultimo. Et iucundi, inquit, odoris semen est, et quidem mollioris odoris. Pint.

Nyctegretum inter pauca miratus est Democritus coloris ignei) Omnes Nyctegretum. Dein MSS. quatuor coloris hygini folio spinco aut bigini; cui maxime fidimus,

coloris hisgini folio hispinae. Scribe: Nyctegretum inter pauca miratus est Democritus, coloris hisgini, folio spinae.

Hesychius, Ὑσγιῶν, βάρμα π. Noster Lib. IX. 42. quin et terrena miscere, coccoque iunctum Tyrio tingere, ut fieret hisginum. L. XXI.

26. Hyacinthum in Gallia maxime provenit: hoc ibi pro cocco hisginum tingunt.

Sic Hermo. Barbarus pro eo, quod in vett. hoc ibi loco: vnde nonnulli postea locorum, quod et Salmasius ad Solin. p. 272. sequitur Genseo scribas hoc ibi fuso hisginum tingunt. L. XXXV.

6. Causa est, quod hisgino maxime inficitur. Athenaeus Lib. VI. δύο δ' ὑπὸ τοῖς ποσὶν ὑσγινοβαφῆ. Hisgini sagax quoque Pinitianus apprehendit. Gron.

Nyctegretum) Νυκτῆγετον,

XXXVI. Nyctegretum inter pauca miratus est Democritus, ¹ coloris *k. hysgini*, folio spinæ, nec a terra se attollentem, præcipuam in Gedrosia narrat. Erui post æquinoctium vernum radicitus, ficcarique ad Lunam triginta diebus, ita lucere noctibus. Magos Parthorumque reges vti hac herba ad vota fuscipienda. Eandem vocari ² *chemomychon l.*, quoniam anseres a primo conspectu eius expauescant: ab *m.* aliis ³ *nyctalopa*, quoniam e longinquo noctibus fulgeat.

XXXVII. Melilotos *n.* vbique nascitur: laudatissima tamen in Attica: vbi cumque vero recens nec candicans, et croco quam simillima: quamquam in Italia ⁴ odoratior candida.

XXXVIII.

^{1.} *colores ignei, foliis spiræ Gr. et Al.* ^{2.} *chemomyon. V. cherambycen. Ch.* ^{3.} *nyctilampada. V. nyctilopa Gr. et vulgg.* ^{4.} *Sic ex MSS. H. odoratior et candida Gr. et Al.*

των, quasi nocturnas agens excubias. Sunt qui hanc esse censeant, quam Chymistæ Lunariam nominant, noctibus cum Luna lucentem: inde nomen, inquit Ruellius II: p. 457. H.

k. Coloris ignei) *Coloris hiis gigni*, in eodem scribendum puto, *coloris hysgini* de quo Plinius L. XXXV. capite sexto. *Pint.*

Coloris) Ita MSS. R. Colb. etc. non *ignei*. H.

l. Chemomychon) *Χημόμυχον*, quod anseres *χῆνες*; ea visa in recessus locaque

abdita, *εἰς τὰς μυχὰς* fulgiunt. H.

m. Ab aliis nyctilopa) Melius in eodem, *nyctalopa*. et confestim verbum *tamen* redundat. *Pint.*

Nyctalopa) Ita MSS. R. Colb. Thuan. tum hoc loco, tum in Indice, non vt olim, *nyctilopa*. *Νυκτάλωπας* similiter quos Graeci vocent, dicemus XXVIII. 47. H.

n. Melilotos) Haec verbis iisdem interpres Oribasii XI. fol. 205, post Diosc. III. 48. H.

XXXVIII. *Florum o.* prima ver nunciantium
viola p. alba. Tepidioribus *q.* vero locis etiam
 hieme emicat. Postea *r.* ¹ quae ion appellatur, et
 purpurea. Proxime *s.* flammea, quae et ² phlox
 vocatur, siluestris dumtaxat. ³ Cyclaminum *t.*
 bis anno, vere et autumnno: aestates hiemesque
 fugit. ⁴ Seriores *v.* supra dictis aliquando narcis-
 fus

1. quae appellatur purpurea Gr. et Al. 2. phloginon
 Theophr. 3. Bulbi codion. Tb. vulgo. Porrion.
 Cliclaminum. Cb. Codiaminon Gr. et Al. 5. Se-
 rior. Theophr.

o. Florum) Totidem ver-
 bis haec traduntur a Theo-
 phrast. Hist. VI. 7. Trans-
 scripsit et Athenaeus XV.
 p. 680. H.

p. Viola alba) Leucoion,
 Theophr. nempe bulbosum.
 Dalec.

q. Tepidioribus) Thoepr.
 l. c. H.

r. Postea quae appellatur) Le-
 ge: Postea quae appellatur Ion,
 et purpurea, proxime flam-
 meum quod vocatur, siluestre
 dumtaxat. Vide Sal. p. 1361.
 b. 1362. a.

s. Proxime) Flos ille ni-
 mirum, quem et Φλόγα et
 Φλόγιον appellari diximus
 f. 33. Theophr. "Αμα δὲ τῷ
 ἴῳ, ἢ μικρότερον τι ὕπερον
 τὸ Φλόγιον καλεῖσθαι τὸ
 ἄγριον. Iouis flamma ea-
 dem appellatur, XXVII.
 Hic Plinium immerito car-
 pit Salmasius, in Solin.
 p. 1361. H.

t. Codiaminon) Cyclaminos
 non Codiaminon, in vetusto
 exemplari. Sed non placet
 lectio. Theophrastus
 Lib. VI. capite ultimo, cum
 narcisso, lirio, et aliis her-
 bis quae hic referuntur a
 Plinio, codion bulbi reddit.
 Theodorus bulbi florem ver-
 tit. Proinde non absurde
 hic conion legi posset, non
 codiaminon. Et verba illa
 quae paulo post sequuntur,
 Est autem hic siluestris bulbi
 flos, alieno ibi loco posita,
 hic debent subiici, neque
 enim anemonae vlla ratio-
 ne congruere possunt. Pint.

Cyclaminum) Ita MSS. ve-
 teres, ipso Pintiano teste.
 In R. 1. Colb. 1. Cocliami-
 num. In R. 2. Clyclaminum
 In Thuanæo, Clilaclami-
 num. In editis insulse Co-
 diaminum. H.

*v. Seriores supra dictis ali-
 quando narcissus et lilium
 trans*

fus et ¹ liliū trans maria: in Italia quidem, vt x. diximus, post rosam. ² Nam y. in Graecia tardius etiamnum anemone. Est z. autem haec siluestrium bulborum flos, aliaque quam quae dicetur a. in ³ medicinis. Sequitur b. oenanthe, ⁴ melianthum c.: ex siluestribus ⁵ heliochryfos. Deinde alte-

1. leirium. Theophr. 2. In Graecia vero tardius. M.
3. medicis Cb. 4. melanion Gr. et Al. 5. elichryfos. V.

trans maria: in Italia, etc. Scribo: Seriores supradictis aliquando narcissus lirium. Transmarina in Italia, etc. ex eodem, astipulante etiam Theophrasto loco citato. vtique quod attinet ad lirium, illud nolui praeterire: narcissum et lirium idem esse: sed ab aliis hoc, ab aliis illo nomine appellari, auctore eodem Theophrasto Lib. VI. cap. 6. Pim.

Seriores) Album scilicet, quod λείριον appellauimus, f. II. Theophr. Hist. VI. 7. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ νάρκισσος, καὶ τὸ λείριον, καὶ τὸ βολβὸν κώδιον. H.

x. Vt d.) S. II. vbi liliū medio rosarum prouentu incipere dicitur. H.

y. Nam in Graecia tardius, etc.) Omnino sic lege: Nam in Graecia tardius etiam anemone, quae leimonia vocatur, alia quam quae dicetur in medicinis. Post ea viola, quae appellatur purpurea. Sequi-

tur oenanthe, melanion, ex siluestribus elichryfos: deinde alterum genus anemones. Post hanc gladiolus, etc. Dal.

z. Est) Theophrasti oratio ex Athenaeo refingenda est, a quo ea descripta accuratius est, quam in libris nunc editis legitur: Καὶ λείριον, inquit, XV. p. 680. καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἀνεμώνης γένος τὸ καλεῖται ὄρειον, καὶ τὸ τῶν βολβῶν κώδιον. Postea liliū, et ex tribus anemones generibus genus illud, quod montanum vocant, et bulbi codion. Sed quod sit genus illud anemones, nec se nosse quidem, quod ingenui viri est, palam praese fert. H.

a. Dicitur) Infra, f. 94. H.

b. Sequitur) Ea quae describetur inferius, f. 95. Theophr. Hist. VI. 7. et ex illo Athenaeus l. c. Ἐπὶ δὲ τῆτοις ἢ οἰάνθη, καὶ τὸ μελάνιον, καὶ τῶν ἀγρίων ὅ τε ἐλειοχρύσος, καὶ τῆς ἀνεμώνης ἢ λειμωνία

κα-

alterum *d.* genus anemones, quae limonia vocatur. Post hanc gladiolus comitatus hyacinthis. ¹ Nouissima *e.* rosa: eademque prima deficit excepta fatiua: *e f.* ceteris hyacinthus maxime durat, et viola alba, et oenanthe: sed *g.* haec ita, si diuul-

2. Nouissime. Ch.

καλαμμένη, καὶ τὸ ξίφιον,
καὶ ὑάκινθος. H.

c. Melianthum) Vide N. et Em. N. X. (hic coll.) *Sequitur*) Quisquis demum flos ille sit melleus, quem melianthum ex ea re vocat, sinceram hanc lectionem esse huius loci tum libri omnes pertinacissime clamant, tum res ipsa admonet. Nam et hoc loco, et in Indice, MSS. R. Colb. Thuaeus *melianthum* legunt: et quod ex Theophrasto scribi *melanion* malunt, abhorret id a consuetudine Plinii, qui violam nigram purpureamue dixisset, uti λευκόιον violam albam proxime ante reddidit: nec res ipsa μέλαν ἴον seu violam purpuream hoc loco appellari patitur, post narcissum liliūmque: quam fere ante reliquos flores prodire Martio mense, vere ineunte et Plinius paulo ante docuit, et omnes norunt: vnde Martiae violae nomen ei vulgus adiudicat. H.

d. Deinde alterum, etc.) Inepte Plinius βολβὸν κωδίων anemonem esse interpretatur. Ineptius idem inter flores vernos recenset duas anemonas, quum vnicam tantum Theophrastus referat, quam λειμωνίαν cognominavit. Ea porro est pullatilla nostra. Cetera quidem anemonarum genera aestatis principio florent. *Dal.*

Genus) Et hoc hortense, et coronarium. *Anemone:* diuersam a siluestribus ac medicis anemones generibus, de quibus, f. 94. Centum et quinquaginta anemones genera in horto Regio vidimus. Hanc Theophrastus λειμωνίαν vocat, quasi pratensem. H.

e. Nouissima) Et haec habet Theophr. l. c. H.

f. E ceteris) Theophr. l. c. H.

g. Sed haec) Ita diutissime floret, inquit, si crebrò florem vellas auferasque, nec seminescere finas, nec solum apricum desit: Theophrastus Ὠσαύτως δὲ καὶ ἡ διναν.

diuulsa crebro prohibeatur in semen abire. Nascitur *h.* locis tepidis. Odor idem ei, qui germinantibus uuis, atque inde nomen. Hyacinthum *i.* comitatur fabula duplex, ¹ luctum praeferens eius quem Apollo dilexerat, aut ex *k.* Aiakis cruore editi,

i. vel luctum. Dal.

οὐρανῶν· καὶ γὰρ τῆτο ἀνθικὸν μὲν . . . εἰν τις ἀποκνίξῃ καὶ ἀφαιρῆι τὸ ἀνθος, καὶ μὴ εἶ σπερματῶσθαι, καὶ ὅταν τόπον εὐηλον ἔχει. H.

b. Nascitur locis tepidis) Hoc e Theophrasto male citat Plinius. - Is cap. vlt. Lib. VI. hist. et cap. 14. Lib. I. causs. scribit oenanthem in apricis, et a noxio frigidoque afflatu contectis locis satam, et quod ait Plinius tepidis diutissime florere, si crebro deuulso flos in semen abire prohibeatur, id est quod Plinius citat. *Dal.*

i. Hyacinthum comitatur fabula duplex) Legend. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum proferens eius, quem Apollo dilexerat, aut ex Aiakis cruore edens, ita discurrentibus uenis, ut Graecarum literarum figura αἰ, αῖ legatur inscriptum. Vide *Salmaf.* p. 1042. a.

Fabula) Alteram describit Ouid. *Metam.* X. a. v. 162. - 220. ubi Hyacinthi pueri, quem Apollo adamarat, in floris sui nomi-

nis conuersionem enarrat. Alteram L. XIII. v. 135. ubi Aiacem in eundem quoque florem muratum scribit: in quo *Littera communis mediis pueroque, viroque, Inscripta est foliis: haec nominis, illa querelae.* Nam in illo flore inscripta diphthongus Graeca AI, querimoniae simul index est occisi ab Apolline pueruli, dum simul disco luderent: et Aiacci eadem nominis nota. De Apolline puerum lugente, Ouidius: *Ipse suos geminus foliis inscribit, et AI AI Flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.* Prudentius quoque, *περὶ ἑσφάνων*, hymno 10. in d. Romanum, v. 191. *Mox fleuit impuratus occisum graui Disco, et dicant floridentum succubam: Nempe Hyacinthum Apollo.* De nomine Aiakis lugubri, ipse Ajax apud Sophoclem: *Αἰ αῖ, τίς ἀν ποτ' ὤσθ' ὠδ' ἐπώνυμον Τῶμόν ζυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς καιοῖς; Νῦν γὰρ παρῆσι καὶ δις αἰα(σειν) ἐμοῖ, Καὶ τοῖς. H.*

k. Ex Aiakis cruore editi)

Auctore

ti, ita discurrentibus ¹ venis *l.*, vt Graecarum literarum figura *AI* legatur ² inscripta. Heliochryfos *m.* florem habet auro similem, folium tenue, cauliculum quoque gracilem, sed durum. Hoc *n.* ³ coronare se Magi, si *o.* et vnguenta fumantur ex auro, quod *p.* apyron vocant, ad gratiam quoque ⁴ vitae gloriamque pertinere arbitrantur. Et verni quidem flores hi sunt.

XXXIX. Succedunt illis aestiui, lychnis *q.*, et louis flos, ⁵ et *r.* alterum genus lilii. ⁶ *s.* Item tiphyon,

1. notis. V. *2. inscriptum. Ch.* *3. coronant se Magi, et fi. Alii.* *4. et vitae gloriam pertinere.*
5. et cerinthus. Tb. *6. iphyon. Tb.*

Auctore Pausania Lib. I. Salaminii tradunt, post Aiacis interitum, apud se primum florem enatum candidum, modice rubentem, lilio, et foliis, et aliis partibus minorem, inscriptum iisdem literis, quibus et hyacinthum. Cosmofandalon Athenaei esse puto. *Dal.*

l. Venis) Imo potius maculosus notis. *Dal.*

m. Heliochryfos) Theophr. Hist. IX. 21. Ἐχει δὲ ὁ ἐλειόχρυσος τὸ μὲν ἄνθος χρυσοειδές, φύλλον δὲ λεπτόν, (non λευκόν) καὶ τὸν κaulὸν δὲ λεπτόν καὶ σκληρόν. Nomen ei a gemina causa: et ab aureo flore, et a paludibus, in quibus oritur. Hanc amaranti nomine Galenus intellexit, nec aliter

vocavit. Rura nostra, inquit Ruellius, III. p. 604. vocant *Cbanesum maius*. Huius corymbos rustici, vt qui non facile marescant, ad hibernas reseruant coronas. A Dodonaeo pingitur p. 267. Dicemus de ea iterum f. 69. H.

n. Hoc) Theophrast. l. c. Εὐδοξεῖ δὲ καὶ εἰάν τις τῷ ἐλειόχρυσῳ τῷ ἄνθει σεφανάτοι, μύρω βάνων ἐκ χρυσίσι ἀπύρε. H.

o. Si et vnguenta fumantur ex auro) Theophrast. cap. 21. Lib. IX. historiar. *Dal.*

p. Quod) Quod ignem non fit expertum. H.

q. Lychnis) Theophrast. Hist. VI. 7. Τὰ δὲ θερινὰ μᾶλλον, ἢτε λυχνίς, καὶ τὸ Διὸς ἄνθος. H.

r. Et alterum genus lilii) *Lego*

tiphyon, et amaracus, quem Phrygium cognominant. Sed *t.* maxime spectabilis pothos. Duo *v.* genera huius: vnum, cui flos hyacinthi est: alterum ¹ candidius, qui *x.* fere nascitur in tumulis, ² quoniam fortius *y.* durat. Et *z.* iris aestate ³ floret. Abeunt et hi, marcescuntque. Alii rursus subeunt

1. decolor. ἀχρῆν. Theophrast. 2. quodaue. 3. flores abeunt. Ch.

Lego *livii* non *lilii*, ex Theophrasto, loco saepe citato. *Pint. Alterum genus lilii*) Theophrastus statim post Iouis florem (hic vulgo aquilegia dicitur) cerinthum et iphyon, ut pro cerintho videatur alterum genus lilii vertisse *Dal.*

s. Item) Theophr. l. c. et ex eo Athenaeus XV. p. 679. καὶ τὸ Ἴφυον, καὶ ὁ ἀμαράκος ὁ Φρύγιος. In MSS. R. et Colb. *Tiphon*. In Indice, *Tiphyon*. In Thuanio, *ipyon*. Theophr. ipse Hist. VII. 12. τὸ τίφυον. scripsisse videtur. Et de causs. I. 10. τὰ τίφυα. Quid sit porro tiphyon, nescit Anguillara, P. XII. p. 212. neque nos exploratum habemus. H.

1. Sed) Traduntur haec quoque a Theophr. Hist. VI. c. 7. Πόθος nos arbitramur esse, quem modo florem Constantinopolitanum vocant, Galli *Croix de Hierusalem*, in horto Eystettenfi *Vol. VII.*

pietum apprime, et apud Dodonaeum p. 178. H.

v. Duo genera huius) Pothos albus, iasminum nostrum: pothos coeruleus, clematis secunda Dodonaei. *Dal.*

x. Qui fere nascitur, etc.) Quo utuntur circa sepulchra: is autem χρονωτέρος est diuturnior: vel, diutius floret, vel, diutius vivit. Theophrastus. *Dal.*

Qui) Forte, qui fere iacitur in tumulis: Nam ita Theophrast. Hist. VI. 7. ὃ χρονωταὶ πρὸς τὰς τάφους. Sic enim legit Athen. XV. p. 679. Quid si ambo Theophrastus et Athenaeus Latinum hic quempiam auctorem transcripserit, et inconsiderate tumulos τὰ Φεῖς pro βωμῆς verterunt? H.

y. Fortius) Χρονωτέρος, Theophr. diutius vivit. H.

z. Et) Theophrast. l. c. Ἄνθεϊ δὲ καὶ ἡ ἴρις τῆς θεῖας. H. F

subeunt autumnō: ¹ Tertium a. genus lilii: et crocum in vtroque genere: vnum hebes, alterum odoratum: primis omnia imbribus emicantia. Coronarii b. quidem c. et spinæ flore vtuntur: quippe quum spinæ d. albae cauliculi inter oblectamenta gulæ quoque condiantur. Hic est transmaria ordo florum. In Italia violis succedit rosa: huic interuenit lilium: rosam cyanus excipit, cyanum amarantus. Nam vincaperuinca e. semper viret, in f. modum lineæ foliis geniculatim circumdata,

1. Alterum genus leirii. Theophr.

a. Tertium) Purpureum videlicet, siue narcissum, de quo superius s. 12. quod Theophr. Hist. VI. 6. alterum λείριον genus est, ὃ δὲ νάρκισσος, ἢ τὸ λείριον. Quare rursus secundum lilii genus appellat, c. 7. Τὸ δὲ λείριον τὸ ἕτερον, καὶ ὁ κρόκος, καὶ ὁ ὀρεινὸς εὐόσμος, καὶ ὁ ἡμέρος· εὐθύς γὰρ ἀνθᾶσι τοῖς πρώτοις ὑδασι, subintellige ex antecedentibus, μετοπώρεα. H.

b. Coronarii) Dum spinæ florem audis, acanthi duplex genus intellige, de quo L. XXII. 34. *Brançam Vrsinam* vocant. Plinius in Indice huius loci id satis perspicue admonet, quum ea appellat ex ordine, quæ nunc explanat vberius: *Pozibi genera duo: Orsinæ genera duo: Vincaperuinca* etc. De spina alba dicitur XXIV. 66. H.

c. Et spinæ flore vtuntur) Et acutæ spinæ fructu, et smilacis flore, Theophrast. Dal.

d. Spinæ albae cauliculi) De scolymo id Dioscor. ἡ δὲ πῶα ἀρτιφύης ἔσα λαχανεύηται ἐφθῆ ὡσπερ ἀσπάρραγος. Plinius non animaduertit Theophrastum de oxyacantha id scripsisse quod citat; et intempestiue addit de cauliculis spinæ albae, quod Dioscorid. de tenellis germinibus scolymi prodidit. Dal.

e. Vincaperuinca) Retinet in officinis nomen *Pervenche*. Delineatur a Dodonaeo p. 401. vbi ab eo Clematis daphnoides maior appellatur. Vidimus in horto Regio. H.

f. In modum lineæ) Expressimere voluit, quod ait Dioscorid. κλήμα δ' ἔχει μικρὰ ὄσον τὰ σχοίνια πάχος. viti.

cumdata, topiaria g. herba. Inopiam tamen florum aliquando supplet. Haec a Graecis chamaedaphne vocatur.

XL. Vita h. longissima violae albae est trimatu. Ab eo tempore degenerat. Rosa i. et quinquennium perfert, nec recisa, nec adusta. Illo enim modo iuuenescit. Diximus k. et terram referre plurimum. Nam l. et in Aegypto sine odore haec omnia: tantumque m. myrtis odor praecipuus.

F 2

cipuus.

i. zrimarus. M.

viticulas, seu virgulas habet iunci crassitie: praetenuem virgulam lineam vocavit. Dal.

In modum) Alii, in modum lini. Dodonaeus, l. c. in modum lauri. vtrique male. Linea hoc loco est, quam formidinem alii in venatione appellant, vario plumarum nexu discolorem, qua terrentur apri, ceruique. Hanc, foliorum congerie, plane repraesentat vincaperuincia. H.

g. Topiaria herba) Topiarium opus, quum arbuscularum virgulae ductiles facili flexu in varias formas hominum, turrium, aedium, cubiculorum, modo humi, modo per hortorum et viridiariorum spatia, finguntur: vnde Topiarii eius operis artifices Vlpiano. Alex. ab Alex. cap. 25. III. Dal.

Topiaria) Topiarium in-

telligitur opus, quod ex arbore, frutice, vel herba, ad decorem componebatur in testudines, aut cameras fornicatum: hinc topiariae dici merentur arborea, vel herbae, quae nimirum huic operi, quod flexiles sunt, et suo lentore sequaces, accommodantur. H.

b. Vita) Theophr. VI. 7. H.

i. Rosa) Theophr. l. c. Ροδωνίας δὲ πάντε τὰ πρὸς τὴν ἀπὸ μὴ ἐπιμαιομένης δηλονοτι, μὴ δ' ἐπιτεμνομένης. H.

k. Diximus) Sect. 10. H.

l. Nam) Theophr. l. c. H.

m. Tantum) Theophr. l. c. Cur porro myrtus in Aegypto odoratissima sit, reliquae inodoratae gignantur, causam idem inuestigat, de caus. VI. 27. p. 385. H.

cipuus. Alicubi etiam binis mensibus antecedit germinatio omnium. Rosaria a Fauonio fossa oportet esse, iterumque solstitio. Et id agendum, ut intra *n.* id tempus ¹ perpurgata ac pura sint.

XLI. (XII.) Verum hortis coronamentisque maxime *o.* aluearia et apes conueniunt, res praecipui

1. Sic ex MSS. em. *H.* purgata *Gr.* et *Al.*

n. *Vt intra id tempus purgata*) Voss. optimus: *purpurgata.* Lege: *perpurgata ac pura sint.* L. XXXIV 13 *siccare et excrescentia consumere, perpurgare.* Utuntur et Plautus et Varro de re rust. II. II. *Gron.*

o. *Maxime aluearia*) Hoc in vocabulo et ei vicino *aluei*, perpetuus error non vulgatos modo, sed et secundi generis membranaeos obsidet. Nam qui nobis hoc negotium fecit, in eo legitur *albaria*, quod est *aluaria*. Sic infra, *At genistas circumseri alueariis gratissimum*: ille *albaris*. Similiter: *Imponunt nauibus alueos noctibusque quina milia passuum contrario amne naues subuehunt.* Idem, *imponunt nauibus aluos.* deinde ignorat τὸ *naues*: et merito, superuacuum enim est. Mox: *donec pondere ipso pressis nauibus pleni aluei intelligantur.* Scriptus, *plena alui intellegentur.* Sic et cap. 14. *Aluenria orien-*

tem aequinoctialem spectare conuenit. Voss. *Aluaria.* Deinde: *Aluearia optima e cortice, secunda ferula, tertia vimine: multi ea et speculari lapide fecere.* Pintiani codex, *Aluus optima.* Voss. *Aluos optime cortice*; tum nescit τὸ *ea* ut et Pintiani. Scribe: *Aluos optimas e cortice, secundas ferula, tertas vimine; multi et speculari lapide fecere.* Item, *Circumlini alueos fimo bubulo vrilissimum.* Optimis, *aluos.* Statim, *si magnus sit alueus.* Acad. *si magna sint aluearia.* Gud. *magna sit alueariis.* Voss. *Andeg. magna sit aluearios.* Menap. *magnum et sit alueariis.* Quem sequimur, et Chiffi. *si magna sit aluus.* Ibidem: *Aluearia hieme stramento operiri.* Idem et Pintiani, *Aluos.* Rursus, *Et araneorum quidem exitium facilis est, papilionum maior pestis.* Tollitur vero, cum maturescit malua noctu, in terlunio, caelo sereno, accensis lucernis ante alueos. Gud.

cipui quaestus compendiique, quum² fauit. Ha-

F 3

rum

1. fauet. M. compendia cum fauet. Cb.

et Menap. papillos maior lucernis tollitur vero. Acad. papillos maior lucernis tollitur vere. Andegauens. papilio estis maior lucernis tollitur vero. Vetusissimus et Chifl. papilio pestis maior lucernis tollitur vero: deinde omnes, sereno accensis ante aluos. Nimirum transposuerunt τὸ lucernis, quod id commodum locum esse non sinat τῷ vero, postquam id admiserant potius, tollitur vero, quam tollitur vere, quod tamen in Academico est. Scribendum autem erat: papilio maior pestis, lucernis tollitur, vere, cum maturescit malua, noctu, interlunio, caelo sereno, accensis ante aluos. Dicit, vere cum maturescit malua. Hieme enim seritur: non illa, quae mense Octobri, teste Palladio tit. II. et Plinio Lib. XIX. 8. sed quae Februario, ut Palladius tit. 24. Consentit Columella Lib. IX. 14. Ab aequinoctio primo, quod mense Martio circa octauum Cal. Apriles in octaua parte arietis conficitur ad exortum Vergiliarum, dies verni temporis habentur duodequingenta. Per hos primum ait apes curandas esse, etc. Mox,

item papiliones enecandi sunt. Et infra: quo tempore malua florent. Denique ibidem: Alueorum, cum mel eximitur, inlini oportet exitus melissophyllo aut genista tritis, aut medios alba vite praecingere, ut apes diffugiant. Opt. Arborum significat Aluorum, nam idem mox: aut medias alba vite praecingi. Nempe aluos. Etiam alii quatuor medias Andegau. etiam plane aluorum, E. Chiffetiano media notant. Sic et c. 20. huius XXI. libri: Melissophyllo siue melittaena si perungantur aluearia, non fugient apes. Opt. si perungantur alui. Lib. XXII. 24. Prima propolis alueorum aculeos, etc. Idem aluorum L. XXX. 24. Sparsas apes in aluearia reuertit. Rursus idem: in aluo. Lege, in aluos, ut et Pintianus. Lib. XXVIII. 7. apes tactis alueariis fugere. Is ipse: aluariis, quod praetermisit Salmasius ad Solin. pag. 26. vbi locum istum tractat. Columella quoque dicto loco: alui aperiendae sunt et fumigandae. Apud Phaedrum quoque fab. 52. Aluos accipite et ceris opus infundite, in scriptis codd. esse testatur Salmasius ad hist. Aug. p. 477. Gron.

rum *p.* ergo causa oportet ferere thymum, apiastrum *q.*, rosam, violas, lilium, cytisum, fabam, ¹ eruiliam *r.* cunilam *s.*, papauer, conyzam, cassiam *t.*, melilotum, melissophyllum *v.*, cerinthen. Est *x.* autem cerinthe folio candido, incuruo, cubitalis, capite concauo, mellis succum habente. Horum ² floris auidissimae sunt, atque etiam sinapis, quod in remur, quum *y.* oliuae florem ab his non

r. eruiliam. Alii et M. eruillam. Cb. eruilium Gr. 2. florum. M.

p. Harum) Traduntur haec etiam a Varrone, de R. R. III. 9. p. 320. H.

q. Apiastrum) Hoc est, agreste apium, ἀγριοσέλινον, non melissophyllum, de quo mox. Colum. IX. 8. p. 328. Sunt qui per initia veris apiastrum, atque, (ut ille vates ait) trita meliphylla, et cerinthae ignobile gramen, aliasque colligant similes herbas, quibus id genus animalium delectatur, et ita aluos perficient, ut odor et succus vasibus inbaereat. H.

r. Eruilium) Cunilam, thymbram, vel fatureiam vocat Columella cap. 4. L. IX. Dal.

s. Cunilam) Sive fatureiam, de qua XIX. 50. H.

t. Cassiam) Cneorum vtrumque, album, sive lauendulam, ac spicam nostram: et nigrum, sive rosamarinum coronarium. Vide eundem loco citato. Dal.

Cassiam) Seu cneorum, de quo l. 30. H.

v. Melissophyllum, Cerinthen) Theophrastus Lib. VI. cap. vltim. Cerinthum enunciat, non Cerinthen. Virgilius tamen IV Georgicon prima inflexione protulit, Cerinthae ignobile gramen, si exemplaria vulgata vitio carent, certe ab Aldo impressa sic praeferunt. Pint.

Melissophyllum) Quod et apiastrum Hyginus vocauit, l. 29. H.

x. Est autem) Est ea quae cerinthe quorundam maior versicolore flore appellatur a Clusio, delineaturque Hist. rar. plant. V. p. 167. visa a nobis in horto Regio. Caue Ruellio credas qui Pasquetam esse putat H. pag. 446. H.

y. Cum oliuae florem) Vanum falsumque id esse tradit cap. 8. Lib. XI. Dal.

Quum) Vide quae diximus XI. 8. H.

non attingi constet: ideoque hanc arborem procul esse melius sit: quum z. aliquas quam proxime feri conueniat, quae et euolantium examina inuident, nec longius abire patiantur.

XLII. Cornum a. quoque arborem caueri oportet: ¹ flore b. eius degustato, aluo c. cita moriuntur. Remedium, forba contusa e melle praebere his, vel d. vrinam hominum, vel boum, aut e. grana

F 4

na

1. Sic ex MSS. em. H. flore — aluo concita Gr.
et Al. Nam flore Pint.

z. Cum aliquas quam proxime, etc.) Virgilius, Georg. IV. 20. Dalecampius. Ad eundem locum quoque prouocat Harduinus, vide obseruationem quae sequitur. Dal.

Quum aliquas) Vt palmam et oleastrum. Virg. Georg. IV. 20. Palmaeque vestibulum, aut ingens oleaster obumbret: Vt cum prima noui ducent examina reges, Vere suo, ludetque fauis, emissa iuuentus, Vicina inuitet decedere ripa calori, Obuiaque hospitii tenent frondentibus arbas. H.

a. Cornum quoque arborem, etc.) De vlmorum samera et tithymalli flore id Columella. Amygdali quoque florem caueri oportere scribit Varro. Dal.

b. Nam flore eius degustato aluo concita moriuntur) Scriptum exemplar: Flore

eius degustato aluo cita moriuntur, reliqua superflua. Pint.

Flore) Et floribus tithymalli, vlmique samera degustatis, alui profluuium apes interire Columella prodidit IX. 13. H.

c. Aluo concita moriuntur) E. Chiff. notant aluo concita. At tu lege quam fidissime, aluo cita. Sic Lib. XXIII, 1. Aluo citae signinum maxime conducere indubitatum est. Et cap. 7. extremo de forbis: nam recentia stomachi et aluo citae profunt. Hoc quoque praecepit Pintianus. Acad. Gud. Menap. concitara. Andegau. citato. Gron.

d. Vrinam hominum) Conf. obs. sq. Dal.

Vel) Sic etiam Hyginus apud Colum. l. c. H.

e. Aut grana) Colum. l. c. et Pallad. L. IV. in Martio, tit. 15. p. 106. H.

na punica mali, ammineo vino conspersa. At genistas ¹ circumferi alueariis gratissimum.

XLIII. Mirum est dignumque memoratu, de alimentis quod comperi. Hostilia *f.* vicus alluitur Pado. Huius inquilini pabulo circa deficiente imponunt nauibus ² aluos, noctibusque quina miliam passuum ³ contrario amne naues subuehunt. Egrestiae luce apes pastaque, ad *g.* naues quotidie ⁴ remeant, ⁵ mutant locum, donec pondere ipso ⁶ pressis nauibus ⁷ plenae alui intelligantur, reuectisque eximantur mella. (XIII.) Et in Hispania mulis prouehunt, simili de causa.

XLIV. Tantumque pabulum refert, ut *h.* mella quoque venenata fiant. Heracleae *i.* in Ponto, quibusdam annis perniciosissima existunt, ab iisdem apibus facta. Nec dixere auctores, e quibus floribus ea fierent. Nos trademus, quae comperimus.

Herba

- z. conferi. Cb.* *2. aluearia. M. aluos Gr. et sic ubique.* *3. contra ortum. M.* *4. remaneant. Cb.* *5. Mutant ii locum. V.* *6. pressis, in M. d.* *7. plena aluearia intelligantur reuect. eximuntur. M.*

f. Hostilia) Hostilia vicus Veronensium inquit Tacitus, Hist. III. 63. Nunc est Ferrariensis agri, et nomen seruat: *Ostiglia. H.*

g. Ad naues quotidie remeant, mutant locum) Duo nouissima verba falso adiecta suspicor. *Pint.*

b. Vt mella quoque venenata fiant) In Heptacometarum arboribus venenati genus mellis nascitur, quod haustum stupefacit, et mentem consternit. Eo tres

Pompeii cohortes in potum dato ab ea gente interemptas fuisse memoriae traditum est. Rhod. c. 30. XVIII. Populos eos in Ponto Stephanus collocat, et Scythicum montem incolere scribit. Apud Trapezuntem in Ponto mel e buxo defluit grauis odoris, quo *εὐφρονας* et amentes fiunt. Rhodig. c. 35. XXIII. *Dal.*

i. Heracleae) Sic Diosc. II. 103. et *Εὐπ.* II. 138. pag. 121. *H.*

Herba est ab exitio et iumentorum quidem, sed *k.* praecipue caprarum, appellata aegolethron. *l.* Huius flores concipiunt noxium virus, aquoso vere marcescentes. Ita fit, vt non omnibus annis sentiantur hoc malum. Venenati signa sunt, quod omnino non densatur, quod color magis rutilus est, odor alienus, sternumenta *m.* ¹ protinus mouens, quod ponderosius innoxio. Qui edere, abiiciunt se humi, refrigerationem quaerentes: nam *n.* et sudore diffluunt. Remedia sunt multa, quae suis *o.* locis dicemus. Sed quoniam statim repraesentari aliqua in tantis insidiis oportet, mulsum *p.* vetus e melle optimo et ruta: falsamenta etiam, si reiciantur sumpta crebro. Certumque est id malum ² per *q.* excrementa ad canes etiam peruenire, si-

F 5 militer-

1. Sic ex MSS. H. sternuramenta Gr. et Al. 2. per excrementa. Ch.

k. Praecipue caprarum) De eonymo id Theophrast. c. vlt. Lib. III. histor. de rhododendro Dioscor. ob Aconitum venenatum esse idem auctor prodit, Lib. VI. Dal.

l. Aegolethron) Quod fit αἰγῶν ὀλεθρος, caprarum pernicies. D. de Tournefort, in Hist. Acad. Reg. Scient. anni 1704. p. 351. hunc Plinio locum insigniter laudat; et aegolethron putat esse plantam, quam ipse Chamaerhododendron Ponticam appellat, delineatque p. 348. H.

m. Sternumenta) Dioscor. l. c. H.

n. Nam) Dioscorid. l. c. H.

o. Suis) L. XXIX. 31. etc. H.

p. Mulsum) De mulso et falsamentis, concinit Plinio Diosc. l. c. sed ita vt falsamenta vomitione reiciantur, quae Plinii quoque mens est. H.

q. Excrementa) Quae sumpto eo melle reiciant aegri, sputo, vomitu, aluo. Dal.

Per) Sic libri vulgati, cum R. 1. cod. At R. 2. et Chiffi. per excrementa. An excreationes intelligunt, quas lambere canes solent?

De

similiterque torqueri eos. Mulsimum tamen ex eo inueteratum, innocuum esse constat: et feminarum cutem nullo melius emendari cum costo, sugillata cum r. aloë.

XLV. Aliud s. 2 genus in t. eodem 3 Ponti situ, gente Sannorum, mellis, quod ab infania, quam

1. sale. V. 2. genus mellis in Dal. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. in eodem Ponto gente Sannorum Gr. et Al.

De excremento seu stercore, Diosc. Eup. II. 138. accipit. Τὴν ἀφοδὸν δὲ τῶν φαγόντων τὸ μέλι σῦες, ἢ κύνες φαγόντες, τὸ αὐτὸ πάσχουσι H. r. Cum aloë) Sic etiam MSS. Diosc. l. c. cum sale, μετὰ δὲ ἀλὸς, πελιώματα. H.

s. Aliud genus in eodem Ponto gente morum, etc.) Hi sunt, quos posterior aetas Tzanos vocauit, Lacis conterminos. Vtraque Colchica gens fuit in clientela fideque Constantinopolitani Imperatoris. Gelen.

Aliud) De eo melle infano, vide Diosc. Sic. XIV. p. 260. Aelian. H. A. V. 42. et auctor libri de mirab. ausc. e buxo legi mel istud aiunt. H.

r. In eodem Ponto gente Sannorum) Sic Gelenius, quum legeretur, in eodem Ponti situ viget ex annona mellis. Tres codices: in eodem Ponto situm gentes an-

noniam. vt et Andegau. nisi quod annexum. Potior, in eodem Ponti situ gentes annorum. Pintiani codex, in eodem Ponti situ gente Sannorum. Lege, in eodem Ponti situ, gente Suanorum. Poteras suspicari, in eodem Ponti situ, ex Iustini L. II. frustra et Ponti sinum et Asiam edomitam esse dicit. Sed Plinius ista voce sic vti gaudet. Lib. IV. cap. 16. Ex aduerso huius situs Britannia insula. Vbi male Pintianus opinatur legendum, Ex aduerso huius situs est. Lib. II. I. Italiae quoque partibus iuxta et hieme et aestate fulgurat, quod non in alio situ. Lib. XII. 19. in quo situ Liber pater educatus esset. Sic Libri XVI. c. 18. inscribit, De arborum natura per situs Lib. XXVII. 2. necanique gustatu earum pantheras, nisi hoc fieret, repleturas illos situs. L. XXXI. 4. cessasse fontes amnesque, qui in eo situ multi erant. Lib.

quam gignit, maenomenon v. vocant. Id existimatur contrahi flore rhododendri, quo scatent silvae. Gensque x. ea, quum ceram in tributa Romanis praestet, mel (quoniam exitiale est) non y. vendit.

Lib. XXXII. I. de Arabia: piscium adipe camelos perungi in eo situ, ut asilos ab his fuget odor. Ita enim legendum, quum sit in scriptis omnibus perungi aut perungere propter corruptum fugent odore. Lib. XXXIII. 4. quo sit situ terrarum nomen hoc signauimus nomine. Ita enim legendum. Suanos habes et Lib. VII. II. A portis Caucasiis per montes Gordyaeos Valli, Suani, indomitae gentes: auri tamen metalla fodiunt. Etsi edatur Suarni Strabo Lib. XI. Οἱ Σάωνες δυναστεύουσι τῷ κύκλῳ τὰ ἀκρα τῆ Κανυκάσθ κατέχοντες, τὰ ὑπὲρ τὸ Διοσκυριάδος Βασιλέα δ' ἔχουσι καὶ συνέδριον ἀνδρῶν τριακοσίων συναγροῦσι δ' ὡς Φασί, στρατείαν καὶ εἰκοσι μυριάδων. Παρὰ ταῖς τοῖς λέγεται καὶ χροῦν καταφέρειν τὰς χειμάρρους ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τὰς βαρβάρους Φάτιας, κατατετυμμέναις καὶ μαλλωταῖς τοραῖς ἀφ' ἧ δὴ μεμυθῶσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρος. Restituendi sunt iidem Plinio L. XXXIII. 3. Iam regnauerat in Colchis

Salauces et Esubopes, qui terram virginem nactus plurimum auri argentique eruisse dicitur in Suanorum gente, et alioquin velleribus aureis inclito regno. Sic MSS. vulgo Samnorum. Diffido etiam vocabulo Esubopes: nam idem liber insignis, salaucesa et esubopes. quasi veller, iam regnauerant in Colchis Salauces, Aetes, Vbopes. Ceterum Suanos et apud Ptolemaeum visere potes, et in Tabula Peutingeri. Item in excerptis legationum e Prisco rhetore, et Menandro Protectore (vbi longa disputatio de Suanis et Suania inter Iustini Imp. legatum et Persas) a D. Hoeschelio vulgatis. Gron.

v. Maenomenon) Μαίνωμα Graece insanio. H.

x. Gensque ea cum ceram in tributa Romanis praestet. Praecipuus, praestent. Pro eo, quod sequitur non vendit, legendum quamquam scriptis non secundis, non pendit. nempe in vestigali siue tributo. Lib. XII. 25. Seruit nunc haec, et tributa pendit. Gron.

y. Non vendit) Forte retius, non pendit. H.

vendit. Et in Perside, et in ¹ Mauretaniae Caesariensis Gaetulia, contermina ² Massaesylis, venenati faui gignuntur: quidamque a parte, quo nihil esse fallacius potest, nisi quod liuore deprehenduntur. Quid sibi voluisse naturam iis arbitremur infidiis, vt ab iisdem apibus, nec omnibus annis fierent, aut non totis fauis? Parum ^z ³ erat genuisse rem, in qua venenum facillime daretur: etiamne hoc ipsa in melle tot animalibus dedit? Quid sibi voluit, nisi vt cautiorem minusque auidum faceret hominem? Non ^a, ⁴ enim et ipsis iam apibus cuspides dederat, et quidem venenatas? remedio aduersus has vtique non differendo. Ergo ^b, maluae

succo,

1. Mauritania Caesariensi, Geruliae ac Massaesulis contermina. M. 2. Massylis. Cb. 3. Sic ex MSS. H. parum enim erat. Gr. et Al. 4. Sic ex MSS. H. Non enim ipsi melli, sed apibus iam Gr. et Al.

^z. Parum enim erat genuisse rem) Particula enim optimus non vititur. Liuius Lib. XXI. in Orat. Hannibalis ad exercitum apud Ticinum: Parum est, quod veterimas prouincias meas Siciliam et Sardiniam adimis? etiam Hispanias, Plinius Lib. IX. 35. Parum scilicet erat, in gulas condi maria, nisi manibus, auribus, etc. gestarentur. Ibidem: Parum est, nisi qui vescimur periculis, enim vestiamur. Lib. XXXIII. prooem. Parum enim erat vnam vitae inuenisse pestem, nisi in pretio esset auri etiam sanies. Gron.

a. Non enim ipsi melli, sed apibus iam) Iterum bre-

uius: non enim et ipsis iam apibus cuspides dederat. Hoc est, quasi non apes ipsae haberent, quo laedere possent, et hominem cautum esse nimisque mellis appetentem cogere. Et vulgatae profecto sensus nullus, neque hic melli locus est. Acad. Gud. Men. non enim ipsi sed apibus iam cuspides dederat. Voss. alter: non enim ipsi de apibus iam c. d. Quasi vellent, ipsis et apibus. Gron.

Non) Hoc est, quasi non apes ipsae haberent, quo laedere possent, et hominem esse cautiorem cogere. H.

b. Ergo) Diosc. Eÿr. II. 121. p. 116. H.

succo, aut foliorum ederae¹ perungi salutare est, vel percussos eas bibere. Mirum *c.* tamen est, venena portantes ore, fingentesque ipsas non mori: nisi quod illa domina rerum omnium hanc dedit repugnantiam apibus: sicut contra serpentes Psyllis *d.* Marissique inter homines.

XLVI. (XIV.) Aliud in Creta miraculum mellis. Mons *e.* est² Carina IX. M. passuum ambitu: intra quod spatium muscae non reperiuntur, natumque ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento singulare medicamentis³ eligitur.

XLVII. Aluearia *f.* orientem aequinoctialem spectare conuenit. Aquilonem euitent: nec Faonium minus. Aluos *g.* 4 optimas *e* cortice, secun-

1. ungui. *Cb.* 2. Carina VIII. *Cb.* 3. exigitur
Cb. 4. Vbique sic MSS. aluearia, aluos Gr. et
Al. 5. optima, secunda. . . tertia Gr. et *Al.*

c. Mirum) Mirari subit, cur apes ipsae non moriantur, quae venena portant ore, et venena fingunt. H.

d. Psyllis) De quibus dictum est VII. 2. H.

e. Mons) Sic MSS. R. Colb. 2. etc. Quidam Carina. Colb. 1. Narina. Forte Carnia: cuius nominis montem in Arcadia esse auctor est Callimachus, hymn. in Dian. v. 109. Montem Cretae, melle nobilem, ut Atticae Hymettum auctor Geop. XV. 7. Ἄγγαμαυωρίον vocat. H.

f. Orientem Aequinoctialem) Brumalem meridiem,

Columella solem hibernum, Pallad. *Dal.*

Aluearia) Deflecti in orientem brumalem praecipit Columella IX. 7. p. 315. Palladius quoque I. 38. p. 33. H.

g. E cortice) Suberis praecipue Columell. *Dal.*

Aluos) Columel. IX. 6. p. 323. Igitur ordinatis sedibus, aluearia fabricanda sunt pro conditione regionis: siue illa ferax est suberis, haud dubitanter vtilissimas aluos faciemus ex corticibus, quia nec hieme rigent, nec cadent aestate: siue ferulis exuberat, iis quoque, quum
sunt

secundas *h.* ferula, tertias vimine. Multi *i.* eas et e speculari lapide fecere, vt operantes intus spectarent. Circumlini *k.* aluos fimo bubulo vtilissimum, operculum a tergo esse ambulatorium *l.*, vt proferatur intus, si *m.* magna sit aluus, aut sterilis operatio, ne desperatione curam abiiciant: *n.* id *n.* paulatim reduci, fallente *o.* operis incremento.

v. si magna sint aluearia. *M.* si magnus sit aluen. *Dal.*

2. ac paulatim reducatur. *V.* in paul. reduci. *Dal.*

sunt naturae corticis similes, e quibus commode vasa texuntur. Si neutrum adierit, opere textorio falicibus connectuntur, etc. Sic etiam Palladius l. c. Denique Varro de R. R. III. 16. p. 110. H.

b. Secundas ferula) Addit Columell. e ligno cauatae arboris, et in tabulas dissectae e fimo, e latere. *Dal.*

i. Multi) Et e vitro, et e cornu laternae condita aluearia vidimus L. XI. 16. H.

k. Circumlini alueos, etc.) Et intus, et extra, Varro. *Dal.*

Circumlini) Varro l. c. Viriles fimo bubulo oblinunt intus et extra, ne asperitate absterreantur. H.

l. Ambulatorium) Mobile, vt attolli, et demitti possit. Varro Lib. III. *Dal.*

Ambulatorium) Mobile, vt proferatur intus, quum opus, et sic coangustetur

alueare, si maius aequo sit, ne in vasto loco et inani despondeant animum. Varro l. c. H.

m. Si magnus sit alueus) Maior quam pro numero apum. *Dal.*

n. Id) Subintellige, vtilissimum. Quod autem sequitur, fallente operis incremento, simili forma loquendi Seneca vsus, Nat. Qu. III. 27. Natura parce vititur viribus, dispensatque se incrementis fallentibus. H.

o. Fallente operis incremento) Sic omnes nostri sine vlla suspitione. Seneca Nat. q. L. III. 27. Natura ad originem rerum parce vititur viribus, dispensatque se incrementis fallentibus. Nec minori elegancia iuris consultis alluuiio dicitur incrementum latens. Ineptus igitur ille librarius, qui subiecit *araumento*: nec tantum ei fidei debebat habere Pin.

mento. Aluos *p.* hieme stramento operiri, crebro suffiri, maxime fimo *q.* bubulo. Cognatum hoc iis *r.*, innascentes bestiolas necat, araneos, papiliones, teredines: apesque ipsas excitat. Et araneorum quidem exitium facilius est: ¹ papilio pestis maior. Tollitur *s.* ² vere, ³ quum *t.* maturefcit malua, noctu, interlunio, caelo sereno, accensis lucernis ante aluos. In eam flammam sese ingerunt.

XLVIII. Si cibus *v.* deesse censeatur apibus, uas passas siccasue, ficosque tufas, ad fores ⁴ earum posuisse

1. Sic ex MSS. H. et Cb. papilionum pestis maior Gr. et Al. 2. vero Gr. 3. cum florescit. Col. cum maturefcit. Cb. 4. alueorum. V.

Pintianus, ut inde coniceret augmento. Gron.

p. Aluos) Sic MSS. omnes ubique: Sic Varro, et alii, aluos femineo genere pro aluari dixere. H.

q. Fimo bubulo) Colum. c. 14. L. IX. Dal.

fimo) Columell. IX. 14. p. 336. H.

r. Cognatum hoc iis) Ex iuueno caeso, sepulto, putrescente apes nascuntur. Archastratus in Epigrammaticus de apib. βοός Φθινομένης πεποιημένα τέχνα. et rursum, ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων καὶ μέλισσων. Varro. Dal.

Cognatum) Colum. l. c. et Pallad. IV. in Martio, tit. 15. p. 107. H.

s. Tollitur) Col. IX. 14. p. 338. Quo tempore florent . . . si vas aeneum simile mi-

liario vespere ponatur inter aluos, et in fundum eius lumen aliquod demittatur, undique papiliones concurrunt: dumque circa flammulam volitant, aduruntur . . . Ita Pallad. V. in Aprili, tit. 8. p. 113. Sic porro MSS. omnes: non ut editi, Tollitur vero. H.

t. Maturefcit) Florescit Columella. Dal.

v. Si cibus) Varro de R. R. III. 16. p. 110. Praeparandus his cibus ne tum melle cogantur solo viuere . . . Igitur ficosum pinguium . . . in offas prope apponunt . . . Alii aquam mulsam in vasculis prope ut sit, curant: in quae addunt lanam purpureum, per quam sugant: uno tempore ne potu nimium impleantur, aut ne incidant in aquam . . . Alii uiam passam,

posuisse¹ conueniat. Item x. lanas tractas madentes passo, aut defruto, aut aqua mulsa. Gallinarum etiam y.² crudas carnes. Quibusdam etiam aestatibus iidem cibi praestandi, quum siccitas continua florum alimentum³ abstulit. Aluorum, quum mel⁴ eximitur, illini oportet exitus, melissophyllo aut genista tritis: aut⁵ medias alba vite praecingere, ne apes diffugiant. Vasa z. mellaria⁶ aut fauos lauari aqua praecipiant: hac decocta, fieri saluberrimum acetum.

XLIX. Cera a. fit expressis fauis, sed ante purificatis aqua, et triduo in tenebris siccatis, quarto

1. Sic ex MSS. em. Harv. et Cb. conueniet Gr. et Al.
 2. nudas. Cb. 3. negat. V. 4. eximatur. Cb.
 5. Sic ex MSS. H. media al. vi. praecingi, ne ap. defugiant. Cb. aut medios Gr. et Al. 6. et. Cb.

aut ficum quum pinserunt, affundunt sapam etc. Vide etiam Colum. l. c. p. 339. H.

x. Tractas madentes passo) Carminatas, pexas, vt quasi per siphonem succum apes euocent. Columell. Dal.

Item) Consentit cum Dal. H.

y. Crudas carnes) Exemptis interaneis. Columell. Dal.

Crudas) Ita libri vulgati, cum Colb. 1. Rectius forte cum R. 1. 2. Colb. 2. Th. et Chiff. nudas carnes, hoc est, a pelle exutas, ac pingui, vt exhiberi aegris solent. H.

z. Vasa mellaria, etc.) Μαλιττηα Galenus vocat lib.

de documento pro epileptico: eaque idem exponit ἐξ ὧν ἐκενώθη μέλι. Acetum ex melle fieri probabile Rondeletio non est, sed potius ex propoli, quae acidum olet. Dal.

a. Cera) Eleganter Colum. IX. 16. p. 344. Expressae fauorum reliquiae, posteaquam diligenter aqua dulci perlutae sunt, in vas aeneum coniciuntur: adiecta deinde aqua liquantur ignibus: quod ubi factum est, cera per stramenta vel iuncos defusa colatur: atque iterum similiter de integro coquitur, et in quas quisque voluit formas, aqua prius deiecta, defunditur. H.

to die liquatis igni in nouo fictili, aqua fauos te-
gente, tunc *b.* sporta colatis. Rursus in eadem olla
coquitur cera cum eadem aqua, excipiturque alia
frigida, vasis melle circumlitis. Optima, quae *c.*
Punica vocatur. Proxima *d.* quam maxime fulua,
odorisque mellei, pura, natione autem Pontica,
quam constare equidem miror inter *e.* venenata
mella: deinde *f.* Cretica, plurimum enim ex pro-
poli habet, de *g.* qua diximus in natura apum. Post
has Corsica, quoniam ex buxo fit, habere quam-
dam vim medicaminis putatur. Punica *h.* fit hoc
modo. Ventilatur ¹ sub diuo saepius cera fulua.
Deinde feruet in aqua marina, ex alto petita, addito
nitro. Inde *i.* ² lingulis ³ hauriunt florem, id est,
candidissima quaeque, transfunduntque in vas, quod
exiguum ⁴ frigidae habeat. Et rursus marina de-

CO-

1. Sic ex MSS. *H.* sub diuo *Gr. et Al.* 2. Sic et
Ch. lingulis Gr. et Al. 3. eligunt. *M.* 4. ma-
rinae frigidae. *M.*

b. Sporta colatis) Per iun-
cos aut stramenta. Colum-
mel. *Dal.*

c. Punica vocatur)
Omnium candidissima. *Dal.*
Quae) Candoris eximii.
H.

d. Proxima) Sic Diosc.
II. 105. *H.*

e. Inter) quae in eodem
Ponti situ nascuntur, vt di-
ctum est l. 44. 45. *H.*

f. Deinde) Dioscor. I. c.
H.

g. De qua) Lib. XI. 6.
H.

h. Punica fit hoc modo)
Candidam ceram ἀνρυμα-
Vol. VII.

τικῶς; Varro in Prometheo
apud Nonium his verbis
significat: *Chrysofandalos*
locat sibi, et amiculum de la-
cte (quidam, lacteam a cera
legunt) ac cera Tarentina,
quam apes Milesiae coegerint,
ex omnibus floribus libantes,
sine osse et nervis, sine pelle,
sine pilis, puram putam, pro-
ceram, candidam, teneram,
formosam. *Dal.*

Punica) Hunc fere mo-
dum candidissimae cerae
concinnandae tradit Dio sc.
I. c. *H.*

i. Inde) Ita MSS. siue, vt
G editi,

coquunt separatim: dein vas ipsum refrigerant. Et quum haec ter fecere, iuncea crate sub *k.* dio siccant Sole, Lunaque: haec enim candorem facit. ¹ Solficcat: et ne ² liquefaciat, protegunt tenui linteo. Candissima vero fit post insolationem etiamnum recocta. Punica ³ medicinis vtilissima. Nigrescit cera addito chartarum cinere, sicut anchusa admixta rubet. Variosque in colores pigmentis *l.* traditur, ad *m.* ⁴ edendas similitudines, et innumeros mortalium vsus, parietumque *n.* etiam et armorum tutelam. Cetera de melle apibusque in natura earum dicta sunt. Et hortorum quidem omnis fere ratio peracta est.

L. (XV.) Sequuntur herbae sponte nascentes, quibus pleraeque gentium vtuntur in cibis, maximeque Aegyptus, frugum *o.* quidem fertilissima, sed

1. Sic ex MSS. H. facit. Siccantes ne liquefaciant Gr. et Al. 2. liquefiat. V. 3. Sic et Ch. medicis Gr. et Al. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. reddendas Gr. et Al.

editi, *ligulis*, hoc est, cochlearibus. H.

k. Sub dio siccant sole lunaque: haec enim candorem facit. siccantes, ne liquefaciant, protegunt tenui linteo) Scribo, sub dio siccant sole lunaque. Haec enim candorem praestat, sol siccat. et ne liquefaciat, etc. ex vetusto codice. Pint.

l. Pigmentis traditur) Furcorum tincturis, ad εἰκαστικὴν et ἀποργαστικὴν. Dal.
m. Ad reddendas similitudines) Eo artificio nostra me-

moria quidam imitantur in pensilibus hortis arborum et herbarum omne genus, folia, flores, fructus. Dal.

n. Parietumque) Ad rutilam picturae, qua parietes, clypeosque, et arma reliqua ornabant, quasi cuiusdam rectorii vice, cerae tenuissimae crustam coriumue inducere, mos veterum fuit, nunc antiquatus. Ce-reorum nulla fit mentio. H.

o. Frugum quidem fertilissima, sed vt prope) Τοῦ quidem

sed vt prope sola iis carere possit: tanta est ciborum ex herbis abundantia. In *p.* Italia paucissimas nouimus, fraga, ¹ tamnum *q.*, ruscum *r.*, batin *s.* marinam, ² batin hortensiam, quam aliqui asparagum Gallicum vocant. Praeter has pastinacam *t.* pratensem, lupum *v.* salictarium, eaque verius oblectamenta, quam cibos.

G 2

LI.

1. Sic ex MSS. H. et Cb. tamum. V. et Turn. tamum Gr. et Ak.

2. Sic lex MSS. em. H. et Cb. hortensianam Gr. et Ak.

dem a Galeno est, prope a Pintiano: et confirmat vtrumque praecipuus. Sed idem, fertilissimas et vt prope. Videtur fuisse: frugum quidem fertilissima, vut prope sola iis carere possit. Gron.

p. In Italia paucissimas nouimus, fraga, tamnum ruscum, batin marinam) Vbi optimi libri leg. fraga, tamnum in vulgatis male, tamum. legendum vbique thannum. Graec. ἔλιξ. Salmal. p. 225.

q. Tamnum) Alii legunt tamnum, alii tamum Cyclaminum secundam, quam pro vite nigra Matthiolus pingit, Itali etiam hodie Tamaro vocant, eiusque teneros cauliculos et viticulas verè primum erumpentes asparagorum more decoctas mandunt, ac in fasciculos digestas venales circumferunt. Eius fructus vna Taminia vocabatur, — iam Tami sponte virescunt,

apud Columellam legit Pomponius. Dal.

Tamnum) Ita MSS. omnes, R. Colb. Th. Chif. tum hoc loco, tum in Indice: non tanum, vt editi. Vitis siluestris Dodonaei est, p. 396. Vitis nigra Matthioli p. 1285. cuius fructus vna taminia appellatur. Haec Martio mense mittit asparagos seu prima germina: quae digesta in fasciculos venalia circumferunt, et asparagorum more decocta mandunt. H.

r. Ruscum) Seu myrtum siluestrem, cuius cauliculi quoque incipientes, asparagorum modo in cibo sumuntur, vt dicemus XXIII. 83. H.

s. Batin) De ea dicemus XXVI. 50. H.

t. Pastinacam) Gallicam, opinor, cui carotae nomen vulgus affinxit, vt diximus XIX. 27. H.

v. Lupum) Lupulum officinae

LI. In Aegypto nobilissima est colocasia x., quam cyamon y. aliqui vocant. Hanc e Nilo metunt, caule, quum coctus est, araneoso z. in mandendo:

ciniae passim vocant, lupumque salictarium: Galli, du Houblon. Pingitur a Dodonaeo, p. 404. Asparagi, seu primi turiones, qui vere erumpunt, mitiores sunt, et in edulia recipiuntur. H.

x. *Colocasia*) Colocasia, vel, ut Athenaeus, Nicander, Virgilius, Colocasion, Dioscoridi non integra planta est, sed eius tantum radix. Dal.

Colocasia) Quam in Aegypto colocasiam videre Bellonius, et Prosper Alpinus, et ab incolis *Culcas* appellari tradunt, radice praedulci, edulique, non a Pliniana modo descriptione discrepat, sed alterius plane formae est, quam qualem esse dixere Herodotus, Theophrastus, Dioscorides, aliique. Vide Bellon. Obs. II. 19. Alpinum de plantis Aegypti, c. 33. p. 102. Clusium Hist. rar. plant. IV. 50. ex quibus multa Salmasius in suum praegrande volumen Plinianarum Exercitt. transtulit, p. 972. et sqq. Sed neque arum Aegyptium est colocasium istud, seu *Culcas* hodiernum, quamquam

ita Salmasio visum est, pag. 975. vt conferenti ea quae de aro dicta sunt L. XIX. 30. cum icone colocasiae a praedictis auctoribus delineata, constabit. H.

y. *Cyamon*) De hac Nicander in Georgicis, Καὶ κύαμον σπείρης Αἰγύπτιον ὄφρα θερίσσης, Ἄνδρα μὲν σεφάνης ἀγῆς, τὰ δὲ πεπτηῶτα Ἀχμαῖς καρποιο κιβώρια δαυυμένοισι, Ἐς χέρας ἠιδέοισι πάλα ποθέσιν ὀρέξης, Ρίζας δὲ ἐν σφοίνησιν ἀφελήσας προτίθημι. Hadr. Iun. 10. I. Dal.

Cyamon) Κύαμον, fabam. Sed vnde isti hanc colocasiae appellationem affinxerint, vnde haec nata appellatio, incompertum. Hodierna Aegypti colocasia, et fructu, et flore, et caule, atque adeo similitudine omni fabae caret. Caue enim fabam Aegyptiam intelligi hic putes, quae a colocasia diuersissima est, vti ex illius descriptione liquet, quam Plinius affert XVIII. 30. H.

z. *Araneoso*) Filis neruoso. Martialis: Niliacum ridebis olus, lanaeque sequaces, Improba cum morsu fila manique

dendo: thyrso autem, qui inter folia emicat, spectabili: foliis *a.* latissimis, si arboreis comparentur, ad similitudinem eorum quae *b.* personata in nostris annibus vocamus. Adeoque Nili sui dotibus

G 3

bus

i. latissimis etiam si arb. Gr. et Al.

nuque traves. Diphilus apud Athenaeum Lib. III. radicem probat, quae minime lanosa sit. Dal.

Araneoso) Hoc est, caule filis minutis, cuiusmodi aranea sunt, fibrisque neruoso. Diphilus Siphnius apud Athenaeum III. p. 73. fabae quoque Aegyptiae radicem (quam et *κολοκασσον* quidam imperite dixerunt) *ἐπιώδη* ait esse, hoc est, lanosam. Idem de colocasiae caule Martialis Epigr. XIII. 57. cuius lemma, *Colocasia: Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces, Improba cum morsu fila manisque traves.* Et L. VIII. 33. *Lenta minus gracili crescunt colocasia filo.* H.

a. Foliis latissimis) Petasi magnitudine, Dioscor. pilei Thessalici, Theophr. Dal.

b. Quae personata in nostris) Dioscorides folium nymphaeae comparat cum folio cyborii, siue Aegyptiae fabae. Dal.

Quae personata) MSS. omnes R. I. 2. Colb. I. 2. Th. etc. quae personata in

nostris manibus. Forte *moenibus*, rectius. Nam personata, de qua L. XXV. 58. in annibus non nascitur. Salmasius p. 970. legit, *quae per se nata in nostris annibus notamus*, sed nec scriptis secundis, in quibus *vocamus* legitur: nec oratione satis perspicua: quid enim illud est, *per se nata*? Quin statim Nymphaeam dicebat, quam probe norat, quam prolixè describit XXV. 37. si Nymphaeam, ut Salmasius putat, intellexit? H.

c. Ut implexu, etc.) Legend. *Ut implexis colocasiae foliis, in varias species vasorum, etc.* Vide Salmas. p. 968. a. b. Et in praecedentibus legè: *Thyrso autem qui inter folia emicat spectabili, etc.* Vocat heic *Thyrsum*, quam *scapum* dixit in Eaba Aegyptia, quae eadem est cum colocasia. Scribe porro: *foliis latissimus, sed iam si arboreis comparentur, ad eorum similitudinem quae per se nata in nostris annibus notamus.* Dicit folia Colocasiae ad eorum similitudinem esse quae per se nata spect-

bus gaudent, vt *c.* implexis colocasiae foliis *d.* in variam speciem vasorum, potare gratissimum habeant. Seritur *e.* iam haec in Italia.

LII. In Aegypto *f.* proxima auctoritas cichorio est, quam diximus intubum erraticum. Nasctur *g.* post Vergilias. Floret *h.* particulatim. Radix *i.* ei lenta, quare etiam ad vincula vtuntur illa.

Anth-

1. *Rami ei lenti, etc. illis. Malinathalla. Ex Theophr.*

spectantur in annibus. Ea sunt folia Nymphaeae. Vide *Salmas.* p. 969. b. 970. a.

d. In variam speciem vasorum) Inde scilicet factum est, vt *κύαμος* auctore Hesychio, poculi genus sit, ad eorum similitudinem constructum, quae ex colocasiae foliis Aegypti parabant.

Ob eandem causam id quoque poculum et *κυβώτιον* et *κυβώριον* dicebatur. Sic enim fabam Aegyptiam nominant. Eadem industria rusticos in Allobrogum montibus vidi ex Gentianae foliis implexis pocula fingere, quibus e gelidis fontium scaturiginibus aquam hauriebant. *κυβώρια* sic dicta interpretatur Athen. *διὰ τὸ κἄτωθεν εἰς ζεῖον συνήχθαι ὡς τὰ Αἰγυπτιακὰ κυβώρια.* Dal.

e. Seritur) Ipsa Colocasia Aegyptiaca, etsi peregrina, alienique soli a caeli, seriebatur olim in Italia. Testis Maro in *Ecl.* 4. v. 40. *Mixtaque ridenti co-*

locasia fundet acanibo. Dicit inter acanthos, notissimam tum in hortis herbam colocasia quoque sponte sua nascitura passim, quae peregrina erat herba. Est et alia vulgaris colocasia, quam Palladius describit in *Februario*, tit. 24. H.

f. In Aegypto) De quo diximus XIX. 40. et XX. 29. H.

g. Nasctur post Vergilias) De plantis omnibus, quas *κίχωριώδεις* vocat, id Theophrast. scribit cap. II. Lib. VII. histor. non de cichorio solo. Dal.

Nasctur) Theophr. Hist. VII. 10. H.

h. Floret) Theophr. l. c. H.

i. Radix ei lenta) De cichorii caule id Theophrastus, non de radice, *ὁ δὲ κυλός, inquit, κίχωριζ μέγας, καὶ ἀποφύσεις ἔχων πολλὰς, ἐστὶ δὲ γλιχρός, καὶ δυσδιαίρετος, διὸ καὶ δεσμῶ χρωῖνται.* Caulis Cichorii magnus multis

ena-

Anthalium *k.* ¹ longius a flumine nascitur, mespili magnitudine et rotunditate, sine nucleo, sine cortice, folio cyperi. Mandunt *l.* ² igni paratum; mandunt et oetum *m.*, cui pauca folia minimaque, verum radix magna. ³ Arachidna *n.* quidem et

G 4 ara-

1. haud procul. Theophrast. 2. igne comparatum.
 Cl. 3. Arachidna quidem et Arachoeides. Theophr.

enascantibus furculis, lentis, fractu contumax, quamobrem pro vinculo vtuntur. *Dal.*

Radix) De caule id perdidit Theophr. Ὁ δὲ τοῦ μικρωτέρου καυλὸς μέγας... ἐστὶ δὲ γλισχρὸς καὶ δυσδιαίρετος διὰ καὶ δεσμῶν χρωμάτων. *H.*

k. Anibalium) Theophrasto melinathella, cap. 10. Lib. IV. histori. nobis thrafi: auctori librorum de plantis, qui editi sunt nomine Aristotelis, cap. 5. Lib. I. margaritae Aegyptiae. *Dal.*

Anibalium) In locis arenosis, inquit Theophr. Hist. IV. 10. haud procul a flumine: Ἐν δὲ τοῖς ἀμμώδεσι χωρίοις, ἃ ἐστὶν οὐ πόρρω τοῦ ποταμοῦ, φύεται κατὰ γῆς ὃ καλεῖται Μαλιναθάλλη. Anthalium, ex ἀνά et θάλλω *regermino*, quam vim habet et Theophrastea vox μαλιναθάλλη, ex μάλα, *valde*, et ἀναθάλλω, *regermino*. Iisdem notis delineatur a scripto-

re Graeco: Στρογγύλον τῶ σχήματι, μέγεθος δὲ ἡλίκον μέσπιλον, ἀπύρηνον δὲ, ἀφλοῖον. Φύλλα ἀφίησιν ἀπ' αὐτοῦ ὁμοία κυπέριω. *H.*

l. Mandunt igni paratum) Elixant in hordeaceo zytho Theophr. *Dal.*

Mandunt) Theophrast. ἐψοῦσιν ἐν βρύτῳ, *decoquunt in bryto*, quod potionis genus est ex hordeo, inquit Athen. X. p. 446. aut ex radicibus, vt Hellanicus, ἐν κτίσεσι. *H.*

m. Oetum) Vingung vocat Theophr. cap. 11. Lib. I. histori. male Plinius exposuit. Oetum Indi et Aethiopes, apud quos plurimum prouenit, adhuc vocant *Hetich*. *Dal.*

Et oetum) Theophr. Hist. I. 11. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐν Αἰγυπτῷ καλούμενον οὐίτον. Hesychius: Οὐίτον τὸ ὑπ' ἐνίων οἶτον. *H.*

n. Arachidna quidem, etc.) Arachidna et arcaeoides non minus fructuosa sunt supra-

dictis.

aracos, quum habeant radices ramosas ac multiplices, nec folium, nec herbam ullam, aut quidquam aliud supra terram habent. Reliqua *o.* vulgarium in *p.* cibus apud eos herbarum nomina, ¹ condrylla *q.*, hypochoeris *r.*, et caucalis, anthriscum *s.*, ² scandix *t.*, quae ab aliis tragopogon vocatur, foliis

1. condrylla Gr. et Al. 2. scandix, et come, quae.

Ex Diosc.

dictis. Carnosum vtrumque, radicem vnam crassam habet, in altum descendentem, alias vero, quibus fructus insidet, tenuiores, in summa telluris facie multifariam diuisas. Arenosis gaudent. Neutrum aut folium, aut folio simile quidquam gignit, vtrumque potius, velut, ἀμφίκαρπον est, hoc est, infra supraque terram fructum edit, quod mirum est. Theophrast. cap. II. Lib. I. Dal.

Arachidna) Theophr. loco proxime cit. de ἀραχιδνή et ἀράκω habet plane paria. Herbae hoc aevo ignotae. H.

o. Reliqua) Haec apud Theophr. Hist. VII. 7. similiter leguntur. H.

p. In cibus) Haec e Theophr. cap. et Lib. VII. histor. Dal.

q. Condrylla) Chondrylla Falso apud Theophr. legitur andryala. Dal.

Condrylla) Κόνδριλλη Dioscorid. II. 161. Apud Theo-

phrastum l. c. ἀνδρύαλα, pro κωνδρύαλα. Nam MSS. Pliniani omnes tum hoc loco, tum in Indice. R. Colb. Theophr. habent candryala. Herba est cichorio similis, ob idque καὶ κικώριον καὶ σερίδα quidam vocarunt, teste Diosc. et agrettis inrybi genus esse dixerunt, inquit Oribasii interpres fol. 201. L. XI. H.

r. Hypochoeris) Ὑποχοίρεις, κευκαλις, Theophr. l. c. H.

s. Anthriscum) In exemplaribus Theophrast. pro antrisco, Turnebus legit, ἐνθρισκόν. Dal.

Anthriscum) Vitiose legitur apud Theophr. ἐνθρισκόν. Hesychius: ἀνθρισκόν, λάχανον ἔχει ἄνθος ὡς ἀνήθρον. Auctor Etymol. Ἀνθρισκα, ἀγρια λάχανα, τὰ παραπλησια ἀνήθοις. Folio haec similitudo constat, non umbella aut semine H.

t. Scandix) Theophr. Hist. VII. 8. Σκάνδιξ Et cap. 7. Κομη, ἢν τραγοπέωγωνάκα λῆσιν

liis croco simillimis: parthenium *v.*, strychnum, corchorus, ¹ et *x.* aequinoctio nascens aphace *y.*, ² acinos *z.*: epipetron *a.* vocant, quae numquam flo-

G 5

ret.

1. et ab aequin. na. ap. achinopos. Ch. 2. Sic ex MSS. H. acinos quam epipetron Gr. et Al. et quam Dal.

ἄριστον ὃ τὴν μὲν ῥίζαν ἔχει μακρὰν καὶ γλυκείαν. τὰ δὲ Φύλλα τῶ κρόκῳ ὅμοια, etc. H.

v. Parthenium) Παρθένιον, στυχνον, κόρχορος. Theophr. Hist. VII. 7. H.

x. Et aequinoctio nascens aphace, acinos, quam epipetron vocant) Aliter in V. C. Et ab aequinoctio nascentes aphacea, cynopos, epipetron vocant. Scribo, Et ab aequinoctio nascentes aphace, acinos, quam epipetron vocant, ex Dioscoride L. III. et Theophrasto VII. c. 8. Habetur nihilominus in Theophrasto loco signato herba nomine cinops, quam Theodorus tralato, ut consuevit, nomine, canariam appellat. Pint.

Et aequinoctio) Primis post aequinoctium imbribus germinationem fieri, ἀφάκης, καὶ τῆ κνώπος, scribit Theophr. Hist. VII. 8. ubi κνώπος Turnebus ait legendum. In MSS. R. 2. Colb. Th. Chiff. tum hoc loco, tum in Indice, acypos, Tamen iidem inferius, s.

101. acinon vocant. Et R. I. qui codex est optimae notae, hoc loco, sic habet: aphace, acino, epipetron vocant, etc. In eo Theophrasti loco ἐχινόπος legit Salm. in Solin. p. 1292. Sed diversam echinopoda ab acino puto. Aphace haec Theophrastea, ex olerum genere est, et intubaceorum, foli Aegypto cognita. De acino dicemus s. 101. ubi de cognatarum simul herbarum, batis, colocasiae, anthalii, strychni, corchori medicinis agetur. H.

y. Aphace) Lege: Aphace, Echinopus, Epipetron vocant quae numquam floret. Vide Salmas. 1292. b.

z. Acinos) Turnebus c. 9. Lib. XVI. Aduers. legendum putat cynops. Lego, acinos, et quam epipetron. In Theophrasto legitur cynops, Hist. VII. 7. Dal.

a. Epipetron) Theophrast Hist. VII. 8. ἐνια δὲ καὶ ὄλως ἀνανθεῖ, καὶ θάπερ καὶ τὸ ἐπίπετρον. Meminere huius et alii: Arist. de part. anim.

ret. At *b.* e contrario aphace subinde marcescente flore emittit alium, tota hieme, totoque vere, vique in aestatem.

LIII. Multas *c.* praeterea ignobiles habent: sed maxime celebrant *cnicon d.* Italiae ignotam, ipsis autem oleo, non cibo gratam. Hoc *e.* faciunt e semine eius. Differentia *f.* prima, siluestris et fatiuae. Siluestrium duae species: Vna *g.* mitior est,

anim. IV. 5. Galen. meth. med. IV. 5. Hesychius, alique. H.

b. At e contrario aphace) Non de aphaca id Theophrast. cap. 8. Lib. VII. hist. scripsit, sed de quibusdam herbis statim cum flore fructum amittentibus. Dal.

Ar) Theophr. hist. VII. 8. II. totidem verbis. H.

c. Multas) Aegyptii nimirum. H.

d. Cnicon) Turnebus loco citato legendum putat *cici*, nempe ricinum. Orpheus in Argonauticis *cnicon* $\sigma\chi\iota\sigma\eta\upsilon$ vocat, veluti scissilem, quod eius flos in multos apices diuidatur. Dal.

Cnicon.) De qua Theophrast. Hist. VI. 4. Τῆς κνήκας δύο γένη, etc. Alii κνήκων scribunt, Galenus, Aristoteles, ceteri, praeter Hesychium. Cnicus fatiuis, seu Carthamum officinarum

a Clusio pingitur, Lib. V. p. 152. *cnici* vulgaris nomine. In horto Regio vidimus. Galli vocant, *Saffran bastard, ou Graine de Ferroquet.* H.

e. Hoc) Oleum scilicet. H.

f. Differentia prima, etc.) Legend. *Differentia prima, siluestris et mitior. siluestrium duae species, vna mitiori simili caule, tamen rigido, itaque et colu antiquae vtebantur ex illis. Quare quidam Atractylida vocant, semen candidum, grande et amarum.* Vide Salmaf. p. 896. b.

g. Vna) Atractylis ea est, a Dodon. delineata, p. 724. et a Lobelio in Obsf. p. 483. Graecis ἀτρακτυλῖς et κνήκος ἀγρία, vt Aetio, Hesychio et Galeno de fac. simpl. med. VI. p. 161. Cnico, fatiuae scilicet similem dicit Diosc. III. 140. Visa a nobis in horto regio. H.

est, simili caule, tamen *h.* ¹ rigido: itaque *i.* et colu antiquae mulieres utebantur ex illis: quare quidam *atractylida k.* vocant. Semen *l.* eius ² candidum et grande, amarum. Altera *m.* hirsutior, torosiore *n.* caule, et *o.* qui paene humi ³ serpat, minuto semine. Aculeatarum generis haec est: quoniam distinguenda sunt et genera.

LIV. Ergo quaedam herbarum spinosae sunt, quaedam sine spinis. Spinifarum multae species. In *q.* totum spina est asparagus, scorpio *r.*: nullum

1. *rectiore.* Theophr. 2. *nigrum.* Tb. 3. *procumbat.* Tb.

h. Tamen) Hoc est, erecto, siue rectiore: εὐθυκαυλοτέρων dixit Theophrastus. H.

i. Colu) Fufis, πηλίοις, non σπληνίοις. Dal.

Itaque) Theophr. l. c. Διὸ καὶ πηλίοις ἐνιαυτῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναῖκων. Πήμιον et ἀτρακτος eolum interdum sonant. H.

k. Atractylida) Scholiastes Theocriti ad v. 52. Idyll.

4. Ατρακτυλῖς, εἶδος βοτάνης, ἢ ἀκάνθης εἰρητοῦ δὲ ἀπὸ τῶν τὰς ἀγροικῶν γυναῖκας ἀτρακτὸς ποιεῖν ἐξ αὐτῶν. H.

l. Semen) Fructus: καρπὸν δὲ ἔχει μέλανα καὶ μέγαν, καὶ πικρὸν. Theophr. Hist. VI. 4. verius. H.

m. Altera) Altera Dodonaei atractylis, seu carduus benedictus, p. 725. a Lobe-

lio item delineatus, p. 484. Charbon benit. H.

n. Torosiore caule) Sanchi caule. Theophr. c. 4. L. IX. hist. Pro συγχώδει Plinius legit σαρκώδει. Dal.

o. Torosiore) Crassiore, pinguiore. H.

o. Et qui) Theophr. l. c. τρέπον τινα ἐπιγειόκαυλος. H.

p. Aculeatarum) Theophr. Hist. VI. 3. Καὶ ὁ κνήκος τὴν γε φύσιν ἀκάνθωδη ἔχει. Sic etiam Galenus de fac. simpl. med. VI. p. 161. H.

q. In totum spina est asparagus) Inepte putavit Hermodolus asparagum et scorpionem vnicam esse plantam, quod apparet ex Theophrasto cap. 3 Lib. VI. histor. vide et *l.* eiusdem Dal.

lum enim folium habet. Quaedam s. ¹ spinosa, foliata sunt; vt carduus, eryngion, ² glycyrrhiza t., vrtica. Iis enim omnibus foliis inest aculeata mordacitas. Aliqua v. et secundum spinam habent

1. spinoso folio. V. 2. Sic ex MSS. glycyrrhiza.
Cb. glycyrrhizon Gr. et Al.

In) Quae tantum spinas pro foliis habent, simpliciter ἀκάνθας vocat Theophrastus Hist. VI. 1. Τὰ μὲν ἀπλῶς εἰσὶν ἀκάνθαι, καὶ ἀπὲρ ἀσπάραγος καὶ σκόρπιος· εἰ δὲ γὰρ ἔχῃσι Φύλλον εἰδὲν παρατὴν ἀκάνθαν. Quod iterum c. 3. repetit. De Rauennate asparago Martialis. Epigr. XIII. 21. Mollis in aequorea quae creuit spina Rauenna. H.

r. Scorpio) De eo dicemus XXII. 17. H.

s. Quaedam spinosa foliata sunt, etc.) Lege, quaedam spinosa foliata sunt, vt carduus, erynge, glycyrrhiza vrtica. τῶ ἀκάνθῳ δὲ πεφυλλῶται. Salmasius pag. 176. a. Quaedam spinosa foliatae sunt). Haec ex Theophrasto cap. 16. Lib. I. et c. 3. Lib. VI. hist. vbi Φυλλᾶκάνθα vocat, quae Plinius hic spinosa foliata dicit. Dal.

Quaedam) Hoc est quaedam folia habent spinis aculeata. Φυλλᾶκάνθα ea vocantur a Theophrasto, Hist.

VI. 3. adducente σκόλυμον carduum in exemplum: ἡγύγγιον καὶ κνήκον, c. 1. H.

1. Glycyrrhizon) Inter spinosas Theophrastus non recenset. Hoc autem fructus tantum echinatus est. Dal.

Glycyrrhiza) Vide quae de ea dicturi sumus XXII. 10. H.

v. Aliqua et secundum spinam habent folium) Legendum reor: Aliqua et secundum spinosum habent folium. Est autem illud secundum, non praepositiu, sed numerale nomen. Theophrastus VI. de historia plantarum capite. I. Alia foliis constant aculeatis, vt acanum eryngium, cneum. Quaedam etiam iuxta folium aculeatum, alterum quoque folium habent: vt ononis, tribulus, pbleus, quam nonnulli stoebam appellant, et capite tertio eiusdem libri: Quoniam distinctum sit superius aliud totum esse spinosum foliatum, seorsum de vtroque dicendum, atque tertium illud

habent folium, vt tribulus, et ononis. Quaedam x. in folio habent et in caule, vt y. ¹ pheos, quod aliqui stoeben

1. phleos Gr. et vulg.

illud addendum, quod iuxta aculeum folium gerit. Phleus enim, tribulus; capparidis, peculiare nimirum obtinent, vt non solum caulem aculeatum, sed etiam folium, habeant bispidum. At si mauiſ vt illud secundum praepositio fit, necesse erit addere alterum verbum, vt legatur, aliqua et secundum spinam habent folium alterum. Pint. Aliqua et folium, etc.) Lego, ex Theophrasto: habent folium, vt tribulus, ononis, phleos, quod aliqui stoeben vocauerunt, hippophaes spinis angulosis. Quaedam in folio habent et in caule, vt capparidis. Tribulo proprietates, etc. Dal.

Aliqua) Theophrastus Hist. VI. 3. παρα την ακανθαν έχοντα Φύλλον, iuxta aculeum folium gerunt. H.

x. Quaedam in folio habent) Lege, Quaedam in folia non habent, et in caule habent, vt Pheos. Salmaf. p. 394. a. Quaedam in folio habent et in caule) Vetus codex: Quaedam in folio non habent, et in caule habent. Sed utroque modo verba haec legantur, adulterina mihi et ab aliqua argutatore falso adiecta videntur: nam Theophrastus nihilo plus

tribuit phleo, quam ononi et tribulo, vt constat ex illius verbis paulo ante allatis. Legatur meo periculo sic: Aliqua et secundum spinam habent folium alterum, vt tribulus, ononis, et phleos, quam aliqui stoeben appellauerunt. cetera delenda. Pint.

Quaedam) Theophr. l. c. Ὅτε Φλέως, καὶ τριβόλος, καὶ ἡ κάππαρις ἴδιον ἔχει, τὸ μὴ μόνον τὴν ἐν τῶν καυλῶν ἀκανθὰν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ φύλλον ἐπακανθίζον. Phleos, tribulus, capparisque, peculiare hoc habent, vt non solum caulem aculeatum, sed etiam folium bispidum habeant. Et c. I. ἢ ἐνωϊς, καὶ ὁ τριβόλος, καὶ ὁ Φλέως, ὃ δὴ τινες καλεῖσι σοίβην. H.

y. Phleos) Falso id Plin. Stoebe Theophr. c. 3. L. VI. hist. folio minime pungit, sed praeter folium exarmatum, spinosum fructum gignit tribuli alterius modo. Dal

Vt) Ita libri omnes, etiam MSS. tum hoc loco, tum in Indice. Theophrasto nihilominus, Φλέως. Sed eidem Hist. VI. 5. ἰππόφωως, quae et ipsa σοίβη nuncupatur. H.

foeben appellauere. Hippophaes z., spinis geniculatum *a.*: Tribulo *b.* proprietas, quod et fructum spinosum habet.

LV. Ex omnibus his generibus vrtica *c.* maxime noscitur, acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus, saepe altior binis cubitis. Plures *d.* eius differentiae: Siluestris, ² quam et feminam vocant, mitiorque. Et in siluestri, quae *e.* dicitur ³ canina, acrior, caule quoque mordaci, fimbriatis foliis. Quae vero etiam odorem fundit. Herculanea vocatur. Semen omnibus copiosum, nigrum,

z. Tributa proprietas Gr. et Al. 2. Sic ex MSS.

H. et Ch. Quam feminam vocant, mitior Gr. et vulgg. 3. canina. Cornarius, et Ch.

z. Hippophaes) In MSS. hippopbes. Graecis ἵπποφύες ἵπποφάνες, ἵπποφάες et ἵπποφύως promiscue dicitur. Vide XXII. 14. et Diosc. in Norh. p. 474. H.

a. Genticulatum) Γωνιοειδής ἀκάνθας, Dioscor. ait, angulosas. Plinius legit γωνιατώδεις. Dal.

b. Tributa proprietas, quod et fructum spinosum habet) In vetusto exemplari non tributa legitur, sed tributi. Scribo tribuli, ex Theophrasto Libro VI. de Hist. plant. et capite I. Tribulus, inquit, vel fructu aculeatus est, habet enim in fructu aculeum. Qua de causa id quoque proprium ei, ut sic loquar, prae omnibus, licet vrtique adnotare. Pint.

Tribulo) Theophr. Hist. VI. 4. Ὁ δὲ τριβόλος ἰδίου ἔχει, διότι περιμαρτιακάνθος ἐστὶ. Id vero tribulus peculiare habet, quod fructus integumentum spinosum siue aculeatum habet. In MSS. tributo, pro tribulo. H.

c. Vrtica) De l' Orrie: cui cognatam minorem nouimus, l'orrie grieſche. H.

d. Plures eius differentiae) Vide cap. 13. libr. seq. Dal.

d. Acetabulis) Vasculis quibusdam, quibus semen et lanugo continentur, quae acetabuli speciem repraesentant. H.

e. Quae) Ita MSS. omnes. Sunt qui canina legi malint. H.

nigrum. Mirum sine vllis spinarum aculeis lanuginem ipsam esse noxiam, et tactu tantum leni pruritu, ¹ pustulasque f. confestim adusto similes existere. Notum est et remedium olei. Sed mordacitas non protinus cum ipsa herba gignitur, nec nisi solibus roborata. Incipiens quidem ipsa nasci vere, non ingrato, multis etiam religioso in cibo est, ad pellendos totius anni morbos. Siluestrium quoque radix omnem carnem g. teneriorem facit ² simulque cocta innoxia est. Morfu carens, lamium h. vocatur. De i. scorpione dicemus inter medicas.

LVI.

1. pustulas. M. 2. Sic ex MSS. H. noxia Ch. caret.
M. Simul cocta. Quae innoxia, morfu caret Gr. et vulg.

f. Pustulasque) Turnebus cap. 2. Lib. XXIV. Aduers. leg. pustulas: sic dictas, quia pus continent. Columellae pustula ignis facer. vnde pustulosa, vel pustulosaouis. Sic autem vocat, quia facer ignis, qua depascitur, pustulas attollit. Dal.

Pustulasque) Sic libri omnes MSS. non pustulas. Celsus V. 28. Pustularum plura genera sunt. Nam modo circa totum corpus, partemue, aspredo quaedam fit similis his pustulis, quae ex vrtica, vel ex sudore nascuntur: ἐξανθήματα Graeci vocant: eaque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnumquam plures similes varis oriuntur, nonnumquam maiores pustulae, lividae, aut pallidae, aut ni-

grae, aut aliter naturali colore mutato: subestque his humor. Vbi haec ruptae sunt, infra quasi exulcerata caro apparet: Φλυταίαι Graecae nominantur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamento. Gallis, des pustules, des ampoules, des élevures, H.

g. Carnem teneriorem, etc.) Pisces, quadrupedes, aues recens captas venatores et aucupes vrticae foliis inuoluunt, ut minus et tardius corrumpantur. Dal.

b. Lamium) Siue vrtica iners, cuius triplex genus a Dodonaeo depingitur, pag. 135. visum a nobis in horto Regio: Ortie morte. Galeopsis est Diolcoridi, IV. 95. H.

i. De scorp.) L. XXII. 17. H.

LVI. (XVI. ¹) *Carduus k.* et ² folia et caules spinosae lanuginis habet. Item *l.* acorna, leucanthos, chalceos *m.*, ³ cnicos, polyacanthos, onopyxos, ⁴ helxine *n.*, scolymos. *Chamaeleon o.*, in foliis

1. in inscr. ixine. Dal. 2. Sic ex MSS. *H. et Ch. carduus et folio et caule spinosus lanuginis habet G. et Al.* 3. *cnecos Ch. et Turn.* 4. *ixine. Theophr. vide Lex. Graecolatīnum in Ἰξοῦ Iac. Cell.*

k. Carduus et folio, etc.) Legendum, *Carduus et folia et caulem spinosae lanuginis habet: item acorna, leucanthos, chaldenecos, polyacanthos, conopygos, helxine, scolymos.* inscribit vetustissimus Thuanæus. Pro *chaldenecos*, Lege: *Chalce, cnecos.* Et pro *conopygos* lege: *ονοπυγος.* Salmaf. 523. a. b.

Carduus) Theophr. σκόλυμος est, eadem recensenti, Hist. VI. 3. Σκόλυμος ἀκόρνα, λευκάνανθος, χάλκειος, κνήμος, πολυάνανθος, ὀνόπυξος, ἰξίνη, χαμαιλῆων, πλὴν ἔτος & Φυλλάνανθος. H.

l. Item acorna) Haec ex Theophrast. cap. 16. Lib. I. et cap. 1. Lib. VI. histor. ubi Φυλλάνανθα vocat, quae hic Plinius *spinosae foliata* dicit. Dal

m. Chalceos, Cnicos) Scribo *enecos*, non *cnicos* ex Theophrasto, Galeno, Aëtio, Paulo, Dioscoride et omnibus: ex quibus Theophrastus, Paulus, Aëtius,

enecos scribunt cum e longo: Dioscorides et Galenus cum *i.* Scrib. vero hoc loco esse *enecos* seu *cnicos*, non *cnidos* ut putat Hermolaus, constabit aptissime legenti capitulum tertium libri sexti Theophrasti de historia plantarum. Pint.

n. Helxine) Leg. *Ixine.* Hoc vitium esse auctoris, non exemplaris, monstrat, quod is scribit cap. 17. Lib. XXII. Sed nos qualis vera esset *helxine*, diximus superiori libro, etc. Dal.

o. Chamaeleon) In Theophrast. cap. 3. Lib. VI. histor. legendum: πλὴν ἔτος Φυλλάνανθος & ἀναρωδης. Ceterum quum spinosis hic sit foliis, acano caret. Vitiōsus codex, qualis ad nos peruenit, fefellit Plinium. *Chamaeleon* quidem niger, ut alii cardui, spinosis foliis est, verum aliorum modo ἀκανον, id est spinosum capitulum non habet, sed florem in umbella, quod ei, peculiare est. Dalec. Cha-

foliis non habet aculeos. Est *p.* et illa differentia, quod quaedam in iis multicaulia ramosaque sunt, ut *carduus*. Vno autem caule, nec ramosum, ¹ *cnicos*. Quaedam *q.* cacumine tantum spinosa sunt, ut *r.* *eryngium*. Quaedam *s.* aestate florent, ut *tetralix*,

1. cnecos. Turn. et Ch.

Chamaeleon in foliis non habet aculeum. Est ex illa differentia, quod quaedam ex his multicaulia ramosaque sunt, ut carduus, vno autem caule, nec ramosum, cnicos) Mendosa ut conicio verba, et praepostere locata. Scribo; Chamaeleo in foliis non habet aculeum. Est et illa differentia, quod quaedam in his multicaulia ramosaque sunt, ut cnecos. Vno autem caule et ramosum, ut carduus. Nam particula negatiua nec, in vetere codice non legitur. Theophrastus libro sexto, capite tertio; Verum haec omnia eiusmodi sunt, leucacantha, chaliceos, cnecos, polyacantha, attractylis, onopyxos, ixine, chamaeleo, verum haec non habet folia aculeata. Sed praeter praedicta discrimina distant inter sese, quod alia multis constant caulibus, ramososque fundunt, ut cnecos. Pint.

p. Est) Traduntur haec quoque a Theophrasto, l. c. sed mutilum scriptoris locum ante nos alii agnouere H.

Vol. VII.

q. Quaedam cacumine tantum spinosa sunt, ut eryngium) Falsum est eryngium cacumine tantum spinosum esse, auctore Dioscoride libro tertio. Quapropter non eryngium, hic arbitror legendum, sed rutrum, ex Theophrasto loco citato. Alia, inquit, superius cacumine tantum sparguntur, quemadmodum rutrum; et alia protinus primis imbribus germinant, alia post; nonnulla etiam aestate, ut quae tetralix a quibusdam vocata est, et helxine. Pari modo et flores differentiam faciunt. Scolymus enim pulchre et diu floret. Pintianus. Cacumine tantum) Theophrasto, eryngium adnata et caules in cacumine tantum habet, non autem spinas, ut inquit Plinius. Dal.

r. Vi) MSS. ut erynge. Theophr. non eryngium in exemplum affert, sed rutrum, herbam incognitam, l. c. "Ερὶα δὲ ἀνωθεν ἔχει ἐξ ἀκρῶ (ἀποφύσεις) καὶ ἀπὸ τοῦ ἔντρος. Eryngium campestre pingit Dodonaeus

H

pag.

tralis, et helxine. ² Scolymus t. quoque floret sero et diu. Acorna v. colore tantum rufo x. distinguitur, et pinguiore succo. Idem y. erat atracylis quoque, nisi candidior esset, et z. nisi sanguineum succum funderet. a. Qua b. de causa phonos vocatur a quibusdam, odore etiam 3 grauis, sero maturescente semine, nec ante autumnum: quamquam id de omnibus spinosis dici potest. Verum

1. ixine. Theophr. 2. Scolymos. Ch. 3. Graui. V.

p. 718. Nos Chardon Roland dicimus. H.

s. Quaedam) Theophr. Hist. VI. 3. Ένια δέ και τδ θερεος, ωσπερ η τετραλιξ υπο τινων καλεμενη, και η ιξινη. H.

t. Scolymus) Theophr. l. c. Ευανθης και ο σκόλυμος, και επι πολλων χρονον. H.

v. Acorna colore tantum rufo distinguitur et pinguiore succo) Scribendum reor, Acorna colore tantum rufo et pingui distinguitur a cneco. Theophr. libro sexto; capite quarto, Acorna colore tantum rufo et nitido distinguitur a cneco. nam verbum λιπαρον, nitidum ego vertissem, non pingue. Dal.

Acorna) Theophrastus Hist. VI. 4. Acorna, inquit, quoad figuram cnico satiuo similis est, colore flauicans, succo pinguis. Η δέ ακορνα προσεμΦερη, ως απλωσ ειπειν, κατα την προσοψιν τη κνηρω τη ημερα. Χρωμα

δ επιξανθον εχει, και λιπαρον χυλον. Hefychius: Ακορνα, ακανθωδες φυτον. In Illyrico reperiri scribit Anguillara P. VIII. p. 146. H.

x. Rufo distinguitur) Επιξανθω Theophrast. flavescente, cap. 4. L. VI. Hist. Dal.

y. Idem) Sic Virgilius, Laurus erat. Similis esset, inquit, acornae atracylis, nisi candore antecelleret. Et idem tradit Theophr. Hist. VI. 4. H.

z. Et nisi) Th. l. c. ait decerpta folia, et carni admota sanguineum succum effundere, αιματωδη ποιει τον χυλον, τη σαρκι προσΦερομενον. Idcirco et ανδρσοαιμον dictam a veteribus scribit Aetius, I. H.

a. Funderet) Carni admota. Theophr. Dal.

b. Qua) Theophr. l. c. Διο και Φονον ενιοι καλασι την ακανθαν ταυτην. Est enim

rum omnia haec et femine et radice nasci possunt. Scolymus carduorum generis ab iis distat, quod radix eius vescendo *c.* est *d.* decocta. Mirum *e.*, quod sine interuallo tota aestate aliud floret in eo genere, aliud concipit, aliud parturit. Aculei arefcente folio desinunt pungere. ¹ Helxine *f.* rara visu est, neque ² in omnibus terris: est *g.* a radice foliosa, ex qua media veluti malum extuberat, contactum sua fronde. Huius vertex summus lacrymam continet iucundi saporis, acanthicen *h.*, mastichen *i.* appellatam.

H 2

LVII.

1. *Ixine non rara visu est, aequae in omnibus terris nascitur, a radice foliosa.* 2. *Sic ex MSS. H. neque in omnibus terris est, radice foliosa. Gr. et Al.*

enim Φόνος Graecis sanguis effusus. H.

c. Vescendo) Etiam et cruda, τὴν εἶζαν ἐδώδιμον ἔχει καὶ ἐΦθῆν, καὶ ὠμὴν, inquit, Theophrastus. De hoc scolymo diximus XX. 99. Non est is sane articaetus noster: quis enim radicem eius edulem dixit? H.

d. Decocra) Et cruda Theophrast. Dal.

e. Mirum) Theophr. l. c. H.

f. Helxine) Quae Theophrasto εἶζην dicitur, ubique Plinio helxine est. Ἡ εἶζην, inquit ille, εἰ Φύεται πολλαχῆ. Contra permutatis vocibus, ut facere vulgus solet, quae helxine ab omnibus siue perdicium appellatur, eadem ixine agraria

ab Apuleio nominatur, cap. 81. Diuersa haec porro ab ea de qua dicemus L. sq. 19. H.

g. Est, radice, etc.) Dioscorid. *Est, a radice foliosa.* Apud Theophrast. cuius exemplari deprauato falsus est Plinius: legendum, *ixine omnibus locis aequae nascitur.* Dal.

A radice) Theophr. l. c. Ῥιζόφυλλον δέ ἐστιν ἁπὸ δὲ τῆς εἶζης μέσης ὁ σπερματικὸς ἀκανὸς ἐπιπέφυκεν, ὡσπερ μῆλον εὐ μάλα ἐπικεκερμμένον ἐπὶ τῶν φύλων. H.

b. Acanthicen) Ἀκανθικὴν μασιχὴν, quasi spinalem masticham, inquit Gaza. H.

i. Mastichen appellatam) Sic Theophrast. Dioscorides vero

LVII. Et *k.* cactos quoque in Sicilia tantum nascitur, suae proprietatis¹ et ipse: in terra serpunt caules, a radice emissi, lato folio et spinoso. Caules *l.* vocant cactos: nec *m.* fastidiunt in cibis, inueteratos quoque. ² Vnum *n.* caulem rectum habent, quem vocant pternica, eiusdem suauitatis, sed

1. Sic ex MSS. H. et ipsa, cuius in terra Gr. et Al.

2. Alium praeterea caulem. D.

vero quibusdam in locis: *Viscum* circa radicem inuenitur, quo mulieres utuntur pro mastiche. Dal.

k. Et cactos quoque in Sicilia, etc.) Legend. Cactos quoque in Sicilia, tantum nascitur, suae proprietatis et ipse. In terra serpunt caules a radice emissi lato folio et spinoso: caules vocant *κάντος*, nec fastidiunt in cibis, inueteratosque. vnum autem caulem rectum habent, quem *πτέρνικα*, eiusdem suauitatis, sed verustatis impatientem. Semen ei lanuginis quam pappum vocant, quo detracto et corrice, teneritas similis cerebro palmae est: vocant *Ascalian*. Salmaf. 226.

Et cactos) Ad verbum leguntur haec apud Theophrast. Hist. VI. 4. quae transcripsit etiam Athenaeus, II. 70. Ἡ δὲ *κάντος* καλεῖται περὶ Σικελίαν μόνον, etc. In Indice, *Ectaeus*, siue *cactus*. Forte idem cum *cinara*, seu arti-

cacto nostro, cuius edulis est globus foliorum cum stipitis medulla summa vti indicauimus L. sup. f. 99. Phantias quoque apud Athen. l. c. peculiarem Siciliae cactum facit: *κάντος Σικελική*. In Graecia reperiri Theophrastus negat. H.

l. Caules) Theophrastus l. c. cactos vocari similiter tradit, in cibos gratos, si decorticentur, non nihil subamaros, muria condiri et inueterari. H.

m. Nec fastidiunt in cibis inueteratos quoque. Vnum caulem rectum habent quem vocant *pternica*) Vetus exemplar, Nec fastidiunt in cibis inueteratos. Condunt muria. caulem rectum habent, etc. Theophrastus libro sexto, capite quarto: Et reseruare eos aqua salsa condito; consueuerunt. Pint.

n. Vnum) Theophrastus: Ἐτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλεῖσι *πτέρνικα*. H.

sed vetustatis *o.* impatientem. Semen *p.* ei¹ lanuginis, ² quam pappon vocant: quo detracto et cortice, teneritas similis cerebro palmae est: vocant *q.* *ascalian.* *r.*

LVIII. Tribulus *s.* non nisi in palustribus nascitur, dira res ³ alibi, iuxta Nilum et Strymonem ⁴ amnes excipitur in cibus, inclinatus in vadium, folio *t.* ad effigiem vlni, pediculo longo. At *v.* in reliquo orbe genera duo: vni *x.* ⁵ cicerulae *y.* folia, alteri *z.* aculeata. Hic *a.* et serius ⁶ floret, magisque septa obsidet villarum. Semen

H 3

men

1. lanugine obuolutum quam. Ex Theophr. 2. quam, in V. d. 3. alibi. iuxta. V. alicubi. Iuxta. Alii V. 4. amnes recipitur in cibus, inclinatur. V. 5. ciceris. Theoph. 6. germinat. Theophr.

o. *Vetustatis*) Qui sale, vt ceteri, condiri nequeat. H.

p. *Semen*) Haec Theophr. ad verbum l. c. H.

q. *Vocant*) Theophr. Καλλῆσι δὲ αὐτὸ ἀσκαλίαν. H.

r. *Ascalian.*) Apud Athenaeum *ascalion*, apud Theophrast. *scalian*. Appuli circa Hydruntum etiam vocant *Scalera*. Dal.

t. *Folio ad effigiem vlni*) Φύλλα πλατέα. Dioscor. legit Φύλλα πτελέας. Dal.

s. *Tribulus*) Haec tribuli palustris descriptio pariter Theophrasti est, IV. II. Ὁ δὲ τρίβολος αὐτὸς ἐν τῷ ὕδατι νεύει εἰς βυθόν· τὸ δὲ φύλλον ἐστὶ πλατὺ, προσεμφερές τῷ τῆς πτε-

λέας, μίσχον δὲ ἔχει σφόδρα μακρόν. H.

v. *At*) Haec deinceps sunt apud Theophr. Hist. VI. 5. H.

x. *Vni*) Hoc est, ciceris exigui, vt diximus XIX. 61. Theophr. l. c. Τὸ μὲν γὰρ ἔχει φύλλον ἐρεβινθῶδες. Tribulus terrestris est Clusii rarr. plant. VI. p. 141. et Dodonaei c. 547. H.

y. *Cicerulae folia*) Ciceris Theophr. Dal.

z. *Alteri*) Quem idcirco Φυλλάνανθον vocat. Magnam hic habet affinitatem cum tribulo Dioscoridis IV. 15. H.

a. *Hic*) Theophrastus l. c. Dioscorides item l. c. H.

men *b.* ei rotundius, nigrum, in filiqua: Alteri *c.*
 1 arenaceum. Spinosorum *d.* etiamnum aliud ge-
 nus ononis. In ramis enim spinas habet, 2 appo-
 sito folio *e.* rutae simili, toto caule 3 foliata in mo-
 dum coronae: 4 sequitur *f.* a frugibus, aratro ini-
 mica, viuaxque *g.* praecipue.

LIX.

1. *barenaceum* Gr. 2. *appositas*. Tb. 3. *Sic ex*
MSS. H. et Ch. et M. foliatum Gr. et Al. 4. *se-*
catur aratro, frugibus inimica. M. Sequitur ara-
tra, frugib. inimica. Turn et Ch.

b. Semen) Theophr. l. c.
 H.

c. Alteri barenaceum)
 Theophrastus Lib. VI. c. 4.
sesamodes, id est, sesama-
 ceum. Vtri igitur incuriae
 crimen intendemus? Libra-
 rio ne, qui pro sesamaceum
barenaceum scripsit, a Plin-
 io nostro, qui quum in
 Theophrasto *sesamodes* le-
 gisset, postea memoriae
 lubrico putavit non *sesamo-*
des legisse, sed *ammodes*, et
barenaceum transtulit. *Pint.*

Alteri) *Σησαμῶδες* dixit
 Theophr. sesamae vicinum.
 Est fortassis ei tribulo, ob
 formam *σησαμῶδες*, ob du-
 ritiam idem *ἀμμῶδες*. H.

d. Spinosorum) Graecis
ὄνωνις: de qua quae hic
 referuntur, apud Theophr.
 sunt Hist. VI. 5. Diosc. III.
 21. *Ἄωνις, οἱ δὲ ὄνωι-*
δα καλεῖσι. Herbariis nunc
Resta bouis, Arreste boeuf,
 quod in opere boues sub-

inde sistat, nominatur: fru-
 stra negante Anguillara,
 Part. VIII. p. 147. Delineat-
 ur a Dodonaeo, pag. 731.
 H.

e. Apposito folio) Theo-
 phrastus eodem libro *ἐπε-*
τίω folio, hoc est, annuo
 spatio durante, Graece di-
 xit. Forte quis super ver-
 ba *annuo spatio*, quibus Plin-
 ius verterat dictionem
 Graecam, verbum Theo-
 phraستي posuit *eperio*. postea
 librarius seu corrector in-
 doctus pro *eperio*, *apposito*
 scripsit, derasis Latinis di-
 ctionibus. *Dal.*

Apposito) Appositumque
 spinis folium habet rutae
 simile *ἔστι πτορδακανθον*.
Φύλλον ἔχει πηγανῶδες,
παραπεφυκός παρ ὅλον τὸν
καυλόν, ὡς περ σεφάνης τὴν
ὄλην εἶναι μορφήν διαλαμ-
βανομένην ὑπ ἀλλήλων. *Ra-*
mis aculeigera est, folio ru-
tæ similis, sed per totum ap-
posito

LIX. Aculeatarum *h.* caules aliquarum per terram serpunt, vt *i.* eius quam coronopum *k.* vocant.

posito caulem, vt veluti coronam ex interuallis tota species repraesentet. H.

f. Sequitur a frugibus aratro inimica) Locus viderar mutilarus. In vetere codice sic legitur, Sequitur rarata frugibus inimica. scribendum reor, Nascitur terra arata frugibus inimica. Theophrastus loco ante dicto: Nascitur lento plenoque solo, et praecipue in segetibus atque cultis. qua de causa agricolis inimica exit. Dal.

Sequitur) Post fruges in segetibus atque cultis sponte nascitur, etc. Theophr. l. c. H.

g. *Viuaxque*) Theophr. l. c. Κοῦ ἐτι δυσώλεθρος, difficile tota euellitur, exscinditurue. H.

b. Aculeatarum caules, etc.) Ex Theophrast. c. 9. L. VII. haec Plinius corruptissime citat. Theophrasti verba sunt: Differunt inter se herbacea (πωῶδη) quod alia terrae instrata folia edunt, alia in caules, alia utrobique. Instrata terrae folia gignunt. (ἐπιγεία φυλλὰ) coronopus, anthemon, anchusa, gramen anemone, Aphyllantes, apar-gia, (argemone), plantago, apate. In caule folia mit-

tunt, crepis, anthemum foliosum, lotos leucoion. Virobique, cichorium, etc. Mire hunc locum deprauat auctor, vt et quae sequuntur de herbarum comparatione cum arboribus. Dal.

Per) Hoc est, vt ipse ait, L. XVIII. 10. earum caules per terram sparguntur, si non habeant adminiculum, vt pisa. Haec apud Theophr. non exstant. H.

i. Vt eius quam coronopon. vocant. E diuerso stant anchusa inficiendo ligno cerisque radice apta. Est autem mitior anthemis, et phyllanthes, etc.) Legendum puto, vt eius quam coronopon vocant, et anthemis, et anchusa, et phyllantes, etc. reliqua falso inserta puto. Theophrastus libro septimo, capite nono: Ab radice foliata, coronopus, anthemon, anchusa, poa, anemone, phyllanthes, apar-gia, arnoglosson, apate. Ex quibus Theophrasti verbis constat, Apate in Plinio legendum esse, non vt perperam scriptum est, aphace. Apaten Theodorus fraudem vertit. Patet etiam ex eisdem Theophrasti verbis, vitiata esse haec quae sequuntur verba. *Pini.*

k. Coronopum vocant) Dioscori-

cant. *E l.* diuerso stant, anchusa inficiendo ligno
 1 cerisque radice apta: et e mitioribus anthemis m.,
 et

1. *cerisque. M. sed nil mirandum ostendit vlt. cap.
 14. huius libri.*

Dioscorides coronopum non
 serpere ait, sed terrae in-
 sterni, siue humi procum-
 bere, κατὰ τῆ ἐδάφους
 ἑρῶνυσθαί: folia vero
 non quidem spinosa esse,
 verum in longum fissa κα-
 τεσχισμένα. Sic paulo ante
 cacti caules in terra dixit
 serpere, quum ii tantum hu-
 mi iaceant. *Dal.*

Coronopum) Dioscor. II.
 158. Κορωνόπης πρόμηκες
 βοτάνιον κατὰ τῆ ἐδάφους
 ἑρῶμένον, herbula humi stra-
 ta. Ea est, quam nostri
 Cornu Cerui vocant, *corne
 de cerf*, vt placere video
 Scaligero, in Theophr. de
 caus. plant. II. 8. p. 117.
 aliisque omnibus. Pingitur
 a Dodonaeo p. 110. In
 multis Italiae locis *Herba
 stella* dici auctor est Anguil-
 lara, Part. VII. pag. 115.
 H.

1. *E diuerso stant anchusa
 inficiendo ligno cerisque radi-
 ce apta*) Sic Gelenius, quum
 esset: *Et ex diuerso stans
 anc. infic. lig. cerisque apta.
 Est autem mitior eis anthemis
 Pintianus audacter nimis.
 vt eius quam coronopon
 vocant, et anthemis et an-*

*chusa et phyllanthes: reliqua
 falso inserta putat. Voss. et
 diuerso stant anc. inf. lig.
 cerisque radice apta est ante
 mitioribus anthemis et phyl-
 lantes. Scribe: E diuerso
 stat anchusa inficiendo ligno
 cerisque radice aptae; stant
 e mitioribus anthemis et phyl-
 lantes. Stat, inquit, et
 stant: nam dixerat: caules
 aliquarum per terram ser-
 punt. In quo si error est,
 auctori relinquendus est.
 Gud. quoque et duo Voss.
 radice apta est ante mitiori-
 bus. Gron.*

E diuerso) Per terram
 non serpit istarum caulis
 anchusae, anthemidis, etc.
 De anchusa dicetur libro
 sq. 23. H.

m. Anthemis) Graecis, ἀν-
 θεμῖς, Φυλλανθές, ἀφάνη.
 De anthemide L. sq. 26.
 Φυλλανθές Gaza frondiflo-
 ram reddidit: lacea nigra
 Dodonaei est p. 124. Ἀφά-
 κην esse eam, quam rura
 nostra agrestem viciam vo-
 cant, scribit Ruellius II.
 p. 395. Ἀνεμώνην, ob flo-
 ris praestantiam, et pulcri-
 tudinem Passiflorem appel-
 lari, *Passifleur* pag. 428.
 Diuer-

et¹ phyllanthes, et anemone, et aphace. Caule foliato *n.* est et² crepis, et lotos.

LX. Differentia *o.* foliorum et hic, quae in arboribus, breuitate pediculi ac longitudine, angustis ipsius folii, amplitudine, angulis *p.*, incisuris, odore, flore. Diuturnior *q.* hic quibusdam

H 5

per

1. *aphyllantes. Theophrast.*

2. *Apud Theophr. Lib.*

VII. de hist. plant. legitur quidem, κρηπίς, ἀπάτη, sed legendum est, πικρίς ἀφάκη. vide Lexicon. I.

C. crepis et apate Gr. et Al.

Diuerfa haec ab aphace intubacea est, de qua superius, f. 52. H.

n. Caule foliato est et crepis, et apate) Scribendum enim est non *apate*, cuius paulo ante habita est mentio, sed quod mireris, *lotos*: sic enim antiquum praefert exemplar, et confirmat Theophrastus L. VII. c. 9. *In caule, inquit, tantum foliosum, loton, leucoion, etc. Pint.*

Caule foliato est et crepis et apate) Vossiani duo et Gudianus, *crepis et lotos*. tertius, *crepis et lotos*. Academ. *crepis et lotos*. Scribe, *picris et lotos*. nam Theophrastus Lib. VII. 9. *καὶ ἐπικαυλόφυλλα καὶ πικρίς, ἀνθέμιον τὸ φυλλῶδες, λωτός*: Lib. et cap. 22. noster: *Picris ab insigni amaritudine cognominatur. Lotos quoque Pinianus. Gron.*

Caule) Vide N. et Em.

N. XI. (paulo post) *Crepis* inter ignotas herbas censetur. *Caule)* Sic restituimus ex MSS. R. Colb. Th. aliorumque fide, qua neglecta libri editi perperam habent, *et crepis et apate*. Quin et in Indice huius libri, ex iisdem exemplaribus legitur, *crepis, lotos*. Denique Theophr. Hist. VII. 9. *ἐπικαυλόφυλλα, inquit, κρηπίς, λωτός etc.* Quamquam sunt qui *πικρίς* ibi litteris permutatis legi, quam *κρηπίς*, malunt. H.

o. Differentia) Theophr. Hist. VII. 9. H.

p. Angulis, incisuris, odore, flore) Addenda duo verba ex vetere codice, *Iam vero angulis, incisuris, etc. Pint.*

q. Diuturnior) Theophr. l. c. de *ὠνίμω, ἡλιοτροπίω, κίχωρίω*. De *ἀφάκη, et ὀνυχίλει*, c. 10. H.

per partes florentibus, vt ocimo, heliotropio, aphacae r.,¹ onochili. (XVII.) Multis s. inter haec aeterna folia, sicut quibusdam arborum: in t. primisque² heliotropio, adianto, polio.

LXI. Aliud v. rursus spicatarum genus, ³ ex quo cynops x., alopecuros y., ⁴ stelephuros, (quam quidam

1. onochite. Ch. onocheili. Diosc. onocichlae Gr. et Al.

2. Sic ex MSS. em. H. heliotropio, polio, adianto.

Tb. adianto. Aliud Gr. et Al. 3. ex quo est

cynops Gr. 4. stelephuros et plantago, quam qui-

dam orryga vocant, de qua, etc. ex Theoph. correcto,

cap. 10. VII. hist.

r. Aphacae, etc.) Has duas postremas addit Plinius praeter orationem Theophrasti cap. 9. Lib. VII. illarum autem loco cichorium adscribit Theophrast. Capite vero 10. eiusdem libri, aphacam, onocheiles, plantaginem, cichorium prouentum floris sui prorogare tradit. Dal.

s. Multis) Sic Theophr. Hist. VII. 10. Ἀειφυλλα τῶν τοιᾶτων ἔστιν ἓνια, καθάπερ τὸ πόλιον, καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον, καὶ τὸ ἀδιαντον. H.

t. In primisque heliotropio, adianto) Scripti quatuor: adianto folia. Optimus adianto pholia. Scribe: heliotropio, adianto, polio. nam Theophrastus Lib. VII. 10. ἐπεὶ δὲ καὶ αἰεὶ φυλλα τῶν τοιᾶτων ἔστιν ἓνια καθάπερ τὸ πόλιον καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον καὶ τὸ ἀδιαν-

τον. Et sic Theophrastum habere iam asseuerat ad marginem Dalecampius. Gron.

v. Aliud) Theophr. l. c. Σταχυώδη μὲν ἐν ἔσι, ὅτε χήνων (alii κύνωψ) ὑπὸ τινων καλέμενος, τελείως ἔχων ιδέας ἐν ἑαυτῷ καὶ ὁ ἀλωπέκκος, καὶ ὁ σελέφρος, ὑπ' ἐνίων δὲ ἀρνόγλωσσον, τῶν δὲ ὄρνυξ καλέμενος. Παρόμοιον δὲ τῷ τρωτρόποντι καὶ ἡ θρουαλίς. H.

x. Cynops) In MSS. stanyps. In Indice stanyopos. Theophrasti codices hac parte vitiiati. Quia sub eo nomine ignota est haec herba nobis, auspicio nihil geri potest. H.

y. Alopecuros) Quasi caudam vulpinam dixeris. Que uē de renard. Pingitur a Dodonaeo p. 532. Rura caudati frumenti nomine norunt. H.

quidam ¹ ortygem vocant, alii plantaginem, de qua plura ² dicemus inter medicas): z. thryallis. Ex iis alopecuros spicam habet mollem, et lanuginem densam, non dissimilem vulpium caudis, unde ei et nomen. ³ Proxima a. est ei et stelephuros, nisi quod illa particulatim floret. Cichorion, et similia, circa terram folia habent, ⁴ germinantibus ab radice post b. Vergilias.

LXI. ⁵ Perdicium c. et aliae gentes, quam Aegyptii, edunt: nomen dedit auis, id maxime eruens. Crassas plurimasque habet radices. Item orni-

1. Sic ex MSS. H. et Cb. *ortyga* Gr. et Al. 2. I. die. M. 3. Proxime est et. Cb. 4. germinant. V. 5. Perdicio, quam et Aegliae gentes, et Aegyptii. V.

z. *Thryallis*) Haec $\theta\rho\upsilon\alpha\lambda\lambda\acute{\iota}\varsigma$ spicata, omnino pimpinella sanguisorba Dodonaei, p. 105. *La Pimpremlle*. H.

a. *Proxima*) Theophr. l. c. "Ὁμοίος δὲ τῷ κῆρῳ ὁ σελεφῦρος. Πλήν ἐχ' ὡσπερ ἐκεῖνος ἀνθεῖ κατὰ μέρος, ἀλλὰ δι' ὅλα τῆ σάχου, ὡσπερ ὁ πυρός. Huic plantago similis est, nisi quod florem non quemadmodum illa particulatim edit, sed per totam spicam, tritici modo. H.

b. *Post*) Post Vergiliarum exortum, de quo XVIII. 66. H.

c. *Perdicium et aliae gentes*) Theophrastus non quidem in usum cibi venire

scribit, sed esse grandi et carnosa radice, ut crocum et aspalacem, vel, ut alii legunt, *asphodelum*. Addit et crassas et plures habere radices, quam folia. *Dalecampius*. *Perdicium et aliae gentes, quam Aegyptii edunt*) Supra dixerat, Aegyptios prae ceteris gentibus herbis vesci: nunc dicit, perdicium herbam etiam aliarum gentium cibum esse. *Gelen*.

Perdicium) Theophrastus de perdicio hoc solum tradit: crassas id habere radices, pluresque quam folia: nomen ei ea re esse, quod perdices ad id se volent, terramque suffodiant. De hoc perdicio dicetur iterum.

ornithogale *d.*, caule tenero, candido, ¹ semipedali radice, bulbosa, molli, tribus *e.* aut quatuor agnatis. Coquitur in pulte.

LXIII. Mirum *f.*, loton herbam, et aegilopa, non nisi post annum e semine suo nasci. Mira *g.* et anthemidis natura, quod a summo ² flore incipit: quum ceterae omnes, quae particulatim florent, ab ima sui parte incipient.

LXIV. Notabile *h.* et in lappa, ³ quae adhaerescit, quoniam in ipsa flos nascitur, non evidens, sed intus occultus, et *i.* intra ⁴ seminat, velut animalia,

1. *sesquipedali. Dioscor. et Al.* 2. *Sic et Cb. florere Gr. et Al.* 3. *quae vestibis adhaerescit. V.* 4. *Sic et M. et intra seminant. Cb. intra se germinat Gr. et Al.*

XXII. 19. Diuersum illud a Celsi perdicio, de quo f. 104. huiusce libri. H.

d. Ornithogale) Haec totidem verbis Diosc. II. 174. *Ὀρνιθογόαλον καυλίον ἐστὶ*, etc. Depingitur a Dodonaeo, pag. 221. Est in horto Regio. Tota nasci Italia tradit Anguillara, Part. VII. p. 117. H.

e. Tribus) Trib. aut quatuor in cacumine mollibus agnatis, seu propaginibus, unde flores prodeunt: *ἀνω παραφυάδας ἔχον τρεῖς ἢ τεσσαράς ἀπάλας, ἀφ' ὧν ἀνθῆ*, etc. Diosc. l. c. Potest et Plinii locus accipi, de bulbis minoribus, qui maiori adnascuntur. H.

f. Mirum) Sic Theophr. Hist. VII. 12. *καθ' ἅπερ τὸν αἰγίλοπα Φασί, καὶ τὸν λωτόν.* Aegilops bulbi genus est, cuius facta iam superius mentio, XIX. 30. H.

g. Mira) Theophr. Hist. VII. 13. H.

b. Notabile) Theophr. VII. 14. Lappa, Graecis *ἀπαρίνη*: nostris, *de la Bardane, du Glouteron*. Contactu vestibis adhaerescit, quare *Φιλάνθρωπος* ab Aetio appellatur. A Dodonaeo pingitur, p. 38. H.

i. Et intra) Vide N. et Em. N. XII. (hic pos.) *Et*) Prius legebatur: *intra se germinat*, inuitis libris omnibus primitiuis, R. Th. Ch. quos

malia, quae ¹ in se pariunt. ² Circa Opuntem Opuntia *k.* est herba, etiam homini dulcis. Mirumque *l.* e folio eius radicem fieri, ac sic eam nasci.

LXV. Iafione *ll.* vnum folium habet, sed ita implicatum, vt plura videantur. Condrylla *m.* amara est, et ¹ acris in radice succi. Amara *n.* et apha-
ce.

1. intra se. V. 2. Haec duo verba, circa Opuntem, non leg. in M.

quos sequuti sumus: adstipulante praesertim scripturae veteri Theophrasto, Hist. VII. 14. vbi de lappa agit: ἐν τούτῳ γὰρ ἐγγίνε-
ται τῷ τραχεῖ τὸ ἀνθος ἔ-
προιόν, ἔδὲ ἐμφαῖνον, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ πεπτόμενον, καὶ σπερμιόγονον ὡς ἐ παρόμοιον εἶναι τὸ συμβαῖνον, ὡσπερ ἐπὶ τῶν γαλέων. . . ἐκείνα τε γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ὡστοιήσαντα ζωογονεῖ etc. *Nascitur enim flos in eo ipso hirsuto et aspero, non exiens, neque euidens, sed intus maturescens, et semen pariens: vt illi simile sit, quod in mustelis euenit: quae vbi intra se ova pepererunt, mox gignunt animalia etc.* H.

k. Opuntia) Hanc descrip-
tam egregie vide in Eystet-
tensi horto. Habet haec
Theophr. Hist. I. 12. H.

l. Mirumque) Quod et
de ficu Indica, quae est in
Eystetensi horto, narrant
ii qui in eo opere eius horti

plantas αὐτόπται testes de-
scripserunt. De ficu Indica hoc ipsum Plinius admo-
nuit XIII. 11. De euphor-
bio quoque narrant hodie-
ni Herbarii. Vide Dodon.
p. 375. H.

ll. Iafione) Theophrast.
Hist. I. p. 21. Ἐνια δὲ μο-
νόφυλλα φύεται, διαγρα-
φήν ἔχοντα μόνον τῶν
πλειόνων ὡσπερ τὰ τῆς ἰα-
σιώνης. Florem iafionis ait
vnico constare folio, sed
similitudinem plurium fo-
liorum in ambitu ostende-
re: est enim, vt liliura, fe-
re calathi figura. Vulgo
Campanulas vocant, Clo-
chettes. Vide quae dicturi
sumus, XXII. 39. H.

m. Condrylla) Quae inty-
bi agrestis genus est, vt di-
ximus s. 52. Theophr. Hist.
VII. 11. Ἡ χονδρῦλλα . . .
ἄβρωτος, καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ δει-
μὺν ὄπὸν ἔχει καὶ πολὺν. H.

n. Amara et apbase et quae
picris nominatur, et ipsa to-

ce, et o. quae picris nominatur, et ipsa toto anno florens: nomen ei amaritudo imposuit.

LXVI. Notabilis *p.* et scillae crocique natura, quod quum omnes herbae folium primum emittant, mox in caulem ² rotundentur, in iis caulibus prior intelligitur, quam folium. Et in croco quidem

1. Sic ex MSS. H. et Ch. acri . . . succo Gr. et Al.

2. attollantur, in iis cau. pr. deregitur. V. protrudantur, etc. impellitur. Alii V.

zo anno florens. Nomen ei amaritudo imposuit) Quoniam Hermolaus deprauate hanc lectionem vult, subuereri se dicens, ut *apate* legend. sit, non *apbace*, admonere lectores libuit *apbace*, non ut purat Hermolaus, scribendum esse, tum ex antiquo apographo, tum ex Theophrasto libro septimo, capite vndecimo. Enim vero temperare mihi has parte nequeo, quo minus dicam risum mihi excitare Hermolaum. Inquiri enim tamquam rem subtilis indaginis, cur Theodorus herbam *apathen*, fraudem vertit. Tandem colligit, ob id a Theodoro inditum nomen *fraus*, quod edentes amaritudine fallat, seu vero Theodorus in plerisque nominibus vertendis aliam rationem quam etymologiae sequatur, ut in picris quam *amarago*, et onopyxos quam *buxus asininus*, et cynops quam *canis ocu-*

lus, et hypochoëresis quam porcelliam vertit, et aliis huiusmodi multis in quibus et lusit et lusus est. *Piur.*

Amaro) Th. l. c. "Αβρωτος δὲ καὶ πικρὰ ἢ ἀφάκη. Aphace haec intubacea est, de qua l. 52. H.

o. Et quae) Theophr. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ πικρὴ, καὶ γὰρ αὐτῆ τῶ ἤρει ἀνθεῖ, καὶ παραπλησία δι' ὅλα τῆ χειμῶνος, καὶ τῆ θερῆς παρ' ἀνθεῖ. τῆ γεύσει δὲ πικρὰ, διὸ καὶ τὸ ὄνομα εἰληφε. Quae Plinius totidem fere verbis. Est autem *πικρὴ* haec, non siluestre intubum, de quo diximus VIII. 41. sed peculiare quoddam genus, necdum satis nobis compertum, quod rotundo esse folio dicitur, XXII. 31. quale ex intybis nullum habet. H.

p. Notabilis et scillae crocique natura) Haec Theophrasto cap. 12. Lib. VII. histor. quod tamen de croco illic, Theophrastus de narcisso

dem flos impellitur caule: in scilla vero caulis exit, deinde flos ex eo emergit. Eademque ter floret, vt q. diximus, tria tempora¹ arationum ostendens.

LXVII. Bulborum generi quidam r. adnumerant et cypiri s., hoc est, gladioli, radicem. Dulcis t. ea est, et quae decocta panem etiam gratiorem faciat, ponderosiorque simul subacta. ² Non v. dissimilis est et quae thesion vocatur, gustu aspera.

LXVIII.

1. Sic ex MSS. H. V. et Ch. arandi. Virgil. arationis. Tb. farionum. Gr. et Al. 2. Similis est. M. similis et qua Thesion vocatur, gustu, etc. ex Tb. vide Annot.

narcisso tradit vitioso exemplari. Dal.

Notabilis) Haec sunt pariter apud Theophr. Hist. VII. 12. H.

q. Vr) Lib. XVIII. 65. H.

r. Quidam) Quoniam scilicet radix bulborum similitudinem habet; vt ait Dioscorides IV. 20. qui illud ξίφιον vocat, seu gladiolum, et μαχαίρωνιον, a gladii figura: Theophr. Hist. VII. II. Φάσγανον. Est gladiolus vtriusque floriferus, apud Dodonaenum p. 209. Est in horto regio. Nec κώπειρος Graecorum is, nec κώπειρος fuit, sed Latinorum dumtaxat: Apuleius, cap. 46. Graecorum quidam xiphion, alii phasganon vocant, Itali gladiolum dicunt. Scrib. Larg. comp. 20. n. 82. Cypiri

radicis, quem nos gladiolum appellamus. H.

s. Cypiri) Phasgani Theophrasto, Xiphii Dioscorid. Inepte hoc Plinius. Dal.

r. Dulcis) Theophr. l. c. Ἄλλ' ἢ τῆ Φασγάνου καλεσμένην γλυκεῖάν τε ῥίζαν ἐψηθεῖσα καὶ τριψθεῖσα μίγνυμένη τῷ ἀλευρῷ ποιεῖ τὸν ἀρτον γλυκύνει ἀσινῆ. H.

v. Non dissimilis est, etc.) Thesi radix gustu amara est, dulcum tusa purgat. Haec tantum Theophrast. de thesio cap. II. Lib. hist. Plinius inconsiderate thesion, plantam amaroris ingratiissimi cum gladioli radice suauiter et esu iucunda, comparat. Quare arbitror hunc locum confusum sic esse reponendum, vt post illa Ei amaritudo imposuit, haec legantur,

LXVIII. Ceterae eiusdem generis folio differunt. Asphodelus *x* oblongum et angustum habet, scilla latum et tractabile, gladiolus simile nomini. Asphodelus *y*. manditur, et *z*. semine¹ tosto, et bulbo: sed hoc in cinere tosto, dein sale et oleo addito: praeterea *a*. tuso cum ficis, praecipua voluptate, vt *b*. videtur Hesiodo. ² Traditur et ante

1. Sic et *M. toto Gr. et Al.* 2. tradunt. *Cb.*

tur, vt et infra cap. 22. Lib. XXII. *Dal.*

Non) Theophr. l. c. Ἡ δὲ τῆς θησαύρας τῆς μὲν γένουσι πικρὰ, τριβομένη δὲ κοιλίαν ἀποκαθαίρει. Similient gladiolo hanc herbam Plinius ait esse, quoniam pariter bulbosa est. Radix est caua minor Dodon. p. 325. *H.*

x *Asphodelus)* Sunt ista pariter apud Theophr. Hist. VII. 12. *Gallis, Asphodelle.* Iconem apud Clusium vide II. p. 196. Est in horto Regio. *H.*

y. *Asphodelus manditur et semine tosto et bulbo, sed hoc in cinere tosto, deinde sale et oleo addito, praeterea tuso cum ficis praecipua voluptate, vt videtur Hesiodo)* Locus est ex septimo Theophrasti sumptus, vt innumerum alii in hoc opere; sed aliquot verbis adiectis vel a Plinio ipso vel a lectore; quam recte iudicent legentes. Nos verba Theophr.

subiiciemus ex praedicto libro, capite duodecimo: *Quin albucum tostum in cinere manditur, et semen torrefactum vsui est. Sed radix tuseae cum ficis in vsu maxime omnium venit, et iucunditatis plurimum auctore Hesiodo praebet.* (Eadem est et caulis acinosis) Tria prima verba superfluent, ex antiquo exemplari. *Pintianus Asphodelus)* Manditur et caule igni blando cocto, tosto semine, et bulbo tuso cum ficis, praecipua vtilitate, vt videtur, etc. Theophrastus. *Dal.*

z. *Et)* Theophr. l. c. Καὶ ὁ ἀνδρικός ἐδώδιμος σαθρόμενος, καὶ τὸ σπέρμα φεγγόμενον. *H.*

a. *Praeterea)* Theophr. l. c. *H.*

b. *Vt videtur Hesiodo)* In sequenti obseruatione Plato III. de legibus Epimenidem vilissimo cibo confecto ex malua et asphodelo contentum fuisse tradit, qui illum serua-

ante portas villarum satum, remedio esse contra veneficiorum¹ noxiam. Asphodeli mentionem et Homerus c. fecit. Radix eius naps^d. modicis similis est: neque alia numerosior, LXXX. e. simul aceruatis saepe bulbis. Theophrastus, et fere Graeci, princepsque Pythagoras, caulem eius cubitalem, et saepe duum cubitorum, foliis f. porri siluestris anthericon g. vocauere: radicem vero, id est, bulbos, ² asphodelon. Nostri h. ³ illud albucum vocant, et asphodelum ⁴ hastulam regiam, caulis i. acinosi: ac duo k. genera faciunt. Albuco l. est scapus cubitalis, amplus, purus, laeuis.

De

1. noxiam. Dal. 2. asphodelon. Hastula regia est caulis acinosi. M. 3. illos albucum vocant, et caulem hastulam regiam. 4. Sic ex MSS. H. ac Ch. hastulam regiam. Ea est et caulis acinosi. Eius duo Gr. et Al.

seruaret ἄλιμον καὶ ἄδιψον. Rhodig. c. 7. VIII. Dal.

Hesiodo) Dissimile est, quod legitur, Ἐργων, v. 41. Νήπιοι εἰδ' ἰσασιν ὅσω πλέον ἡμῖσι παντός, οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχῃ τε καὶ ἀσφάδε- λω μέγ' ὄνειρα. H.

c. Homerus) Odyss. λ. v. 538. et ω. v. 13. H.

d. Naps) Glandibus. Dioscorid. Dal.

e. LXXX) Centenarium saepe numerum excedere ait Matthioli in Diosc. II. p. 602. H.

f. Foliis) Diosc. II. 199. Φύλλα ἔχων πρᾶσσω μεγά- λω ὅμοια. H.

g. Ambericon vocauerunt) Vol. VII.

Ἀνθεριμόν, et pro tota planta usurpat cap. 7. L. I. Hist. Dal.

b. Nostri) Scribon. Larg. comp. 154. Hastulae regiae, quam ἀσφάδελον Graeci dicunt. Apul. c. 32. A Graecis dicitur asphodelos; Latini hastula regia, aliquibus albucus. H.

i. Caulis) Ferentis semen rotundum, instar acinorum, Diosc. l. c. καρπὸν δὲ στρογγύλον. H.

k. Duo genera faciunt) Matrem et feminam, infra Lib. XXII. c. eod. in princ. Dal.

l. Albuco) Dioscor. l. c. I laeuo-

De quo Mago praecipit, exitu mensis Martii, et initio Aprilis, quum floruerit, nondum semine eius intumescente, demetendum: findendosque scapos, et quarto die in Solem proferendos: ita ficcatis manipulos *m.* faciendos. ¹ Idem *n.* pistanam dicit a Graecis vocari, quam inter vluas sagittam *o.* appellamus. Hanc ab Idibus Maii vsque ad finem Octobris mensis decorticari, atque leni Sole ficcari iubet. Idem et gladiolum alterum, quem cypiron vocant, et *p.* ipsum palustrem, Iulio mense ² toto secari iubet ad radicem, tertioque ³ die in Sole ficcari, donec candidus fiat. Quotidie autem ante Solem occidentem in tectum referri, quoniam palustribus defectis nocturni rores noceant.

LXIX. (XVIII.) Similia praecipit et de *q.* iunco, quem *r.* ⁴ mariscum appellat, ad texendas tegetes:

1. Sic ex MSS. H. item Gr. et Al. 2. toto, in M. d.
3. dein sole. Ch. 4. Sic ex MSS. H. appellant
Gr. et Al. mariscum Ch.

laeuoris modo scapi memin-
nit: *καυλὸν δὲ λείον.* H.
m. Manipulos) Vel ad pa-
bulum pecorum, vel ad
aedificiorum tecta, vt in mul-
tis locis Galliae. Dal.

n. Item pistanam dicit a
Graecis vocari) Scribo idem,
non item; vt referat Mago-
nem, ex antiquo exemplari.
Pint.

o. Sagittam) Recentiores
sagittalem, alii linguam
serpentis. Pingitur a Do-
donaeo pag. 577. Patauii
frequentem esse ait Anguil-

lara, P. XI. p. 182. H.
p. Palustrem) Sic a Mago-
ne vocari puto butomon
Theophr. et acorum Offici-
narum. vel iuncum triangu-
lum a me descriptum. Dal.
Et ipsum) Quemadmo-
dum et ipsa palustris sagitta
est, de qua dictum proxime.
Forte gladiolus est aquatilis
Dodonaei p. 590. H.

q. De iunco) Iuncus Isido-
ro, quod radicibus haereat.
Mariscum, scirpum et holo-
schoenon eundem iuncum
esse volunt. Scirpum Fe-
stus

tes: et ipsum Iunio mense eximi¹ ad Iulium medium praecipiens. Cetera de siccando, eadem quae de vlua suo loco diximus. Alterum² genus iuncorum facit, quod³ marinum, et a Graecis⁴ oxychoenon vocari inuenio. Tria⁵ v. genera eius: acuti, sterilis, quem marem, et oxyn Graeci vocant: reliqua x. feminini, ferentis semen nigrum, quem⁶ melancranin vocant. Crassior hic et fruticosior: ⁷ Magisque etiamnum tertius, qui vocatur y. holoschoenos. Ex z. his melancranis sine aliis

1. ante. M. 2. aquaticum Theophrastus. 3. oxy-
schoenon. Dioscor. 4. melancraniam appellant. Ch.
5. Magis magisque. Ch.

stus et Isidorus ad texendas tegetes commendant, Mago hic mariscum. ad id vero quouis alio iunco aptiorem esse holoschoenon, ex eius proceritate cognoscimus. Sic idem vsus eandem plantam ostendit. Dal.

r. Quem) Mariscus iuncus, maior iuncus videtur esse, vt ficum mariscum maiorem ficum diximus XV. 19. H.

s. Suo) L. XVIII. 67. vbi de feni sectione ac ficcatione agitur. H.

z. Alterum genus, etc.) Lego, Alterum genus iuncorum aquaticum faciunt, quod et a Graecis schoenon vocari inuenio. Theophrastus ἐνυδρον vocat, Galenus ἐλεῖον palustre, pro quo apud Dioscoridem legitur λαῖον, laeue. Diuiditur in holoschoe-

non et oxychoenos rursus in sterilem, tenuiorem, et secundum crassiorem. Quidam legunt, Alterum genus iuncorum praeter marinum faciunt, quod a Graecis schoenon, etc. Nam est et marinus iuncus aequae palustris. Dal.

Alterum) Haec apud Theophr. Hist. IV. 13. H.

v. Tria genera, etc.) Legend. Tria genera eius, acuti et sterilis, quem marem, etc. quem melancraniam appellant. Vide Salmasium p. 262. b.

Tria) Totidem verbis haec Theophr. l. c. H.

x. Reliqua) Nempe melancranis, et holoschoenos: vtrumque enim fert nigrum semen. Diosc. IV. 52. H.

y. Holoschoenos) Ὀλόσχοι-

aliis generibus nascitur. Oxys autem et holoschoenos eodem cespite. ¹ Vtilissimus a. ad vitilia holoschoenos, quia mollis et carnosus est. Fert b. fructum ² ouorum cohaerentium modo. Nascitur c. autem is, quem d. marem ³ appellamus, ex semetipso, cacumine e. in terram defixo: melan-

1. vtilissimis Gr.

2. ὄων. Alii, sorborum.

3. ap-

pellauimus. Cb.

σχοινος, idem qui iuncus mariscus. Sic Theophr. l. c. et Diosc. IV. 52. Pingitur a Dodonaeo p. 595. H.

z. Ex his) A nigro fructu seu semine id ei nomen. Theophr. l. c. Ἡ μὲν ἐν μελαγκρανὶς αὐτὸς τις καὶ αὐτόν. Ὁ δ' ὄξυς καὶ ὀλόχρευσος ἐν τῷ αὐτῷ ἐκχυρωματος φύονται. Melanranis per se suo genere prouenit: acutus autem atque holoschoenus ex eodem cespite exeunt. Hesychius, Μελάγκρανις, ὄξυσχοινος. H.

a. Vtilissimus) Theophr. l. c. H.

b. Fert) Theophr. Κῶπειτα ἐκτίττει καθάπερ ὠά. H.

c. Nascitur autem is) Theophrastus c. 13. Lib. IV. hist. ἐκτῆς κεφαλῆς, id est, radice bulbuloso capite radículas quotannis renasci tradi, et quae natae sunt quotannis, emori. Deceptus Plinius κεφαλὴν cacumen vertit, et ut errore suo hallucinans, imaginatus est

cacumen in terra defigi, et sic iuncum propagari tradidit rubi modo. Dal.

Nascitur) Is nempe, quem oxyn, acutum, sterilem, et marem appellauit. H.

d. Marem) Theophrasto holoschoenus, non oxyfchoenos mas, tametsi probatur magis mihi haec Plinii lectio, quam vulgati exemplaris Theophrasti. Nam cum oxyfchoenos mas semen non ferat, ex radicis bulbuloso capite is quotannis ut renasceret, natura constituit. Dal.

e. Cacumine) Bulbi nempe radice cacumine in terram defixo, ex quo iunci radices quotannis pullulant. Haec etiam Graeci scriptoris sententia est, quum ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σχοίνου dixit, Hist. IV. 13. Caue enim existimes ipsius iunci cacumen intelligi, quo demisso in terram, ut in aliis vidimus, propagatio fiat. H.

melancranis autem suo semine. ¹ Alioqui *f.* omnium radices omnibus annis intermoriuntur. Vfus ad nassas marinas, ² vitilium elegantiam, lucernarum lumina, ³ praecipua medulla, ⁴ amplitudine iuxta maritimas Alpes tanta, vt inciso ventre ⁵ impleant paene vnciarum *g.* latitudinem: in Aegypto vero cribrorum longitudinem, non *h.* alias ⁶ vtiliorem. Quidam etiamnum vnum genus faciunt iunci trianguli: cyperon vocant. Multi vero non discernunt a cypiro vicinitate nominis. Nos distinguemus vtrumque. ⁷ Cypirus est gladiolus, vt *i.* diximus, radice bulbosa, laudatissimus in insulis Creta, dein Naxo, et postea in Phoenice. Cretico ⁷ candor odorque vicinus nardo, Naxio acrior, Phoenicio exiguum spirans, nullus Aegyptio. Nam et ibi nascitur. Discutit *k.* duritias corporum, iam

I 3

enim

1. alioquin Gr. 2. vitilium elegantium nexus. V.
 3. praecipue. V. 4. impleat. V. sub. medulla.
 5. vtiliores. V. 6. Cyperus. Cb. 7. color.
 Rondeletius.

f. Alioqui) His radicibus, inquit Theophr. peculiare est, quod singulis annis intereant, et rursus superne ex radicis capite pullulent; Αἰαίνονται κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ ἢ τοῦ ἀνοθεῖν πάλιν ἢ γένησις. H

quae pars est pedis duodecima. H.

b. Non) In MSS. non aliis. Sententia est, non ex aliis rebus fieri in Aegypto cribra vtilius, quam e iunco. H.

i. Vt) Sect. 67. Εἰς Φίον ibi Dioscoridis esse monuimus. H.

k. Discutit duritias corporum) Dioscoridi radix gladioli panos discutit. Dal.

Discutit) Et εἰς Φίον Diosc. IV. 20. panos discutit, διαφορεῖ Φύγεθλα, quod genus

g. Vnciarum latitudinem) Pollicis. Librae vsurpantur etiam de pedis partibus, vt et cap. 8. Lib. XXXIII. quo loco tractat de corticula. Pes autem pollices 12. vt libra totidem vncias continet. D.

Vnciarum) Vnciae vnus;

enim remedia dicemus: quoniam et florum odorumque generi est magnus vsus in medicina. Quod 1. ad cypiron attinet, Apollodorum quidem 1. sequar, qui negabat bibendum: quamquam m. professus efficacissimum esse 2. aduersus calculos, os 3. eo fouet. Feminis n. quidem abortus o. facere non dubitat. Mirumque tradit, barbaros suffitum huius herbae excipientes ore, lienes consumere: et non egredi 4. die omni, nisi ab hoc suffitu: vegetiores enim firmioresque sic 5. etiam in dies fieri. Intertriginum et alarum vitis, perfrictionibusque cum oleo illitum, non dubie mederi.

LXX. Cyperos p. iuncus est, qualiter q. diximus, angulosus, iuxta terram candidus, 6. cacumini-

1. sequimur. V. 2. Sic ex MSS. em. Hard. aduersus alculos. Alii. calculos, eo fouet Gr. et Al. 3. eo quidem fetas feminas abortiuas fieri. M. 4. Sic ex MSS. em. H. omni die. M. non egredi domibus Gr. et Al. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. etiam fieri Gr. et Al. 6. cacumine caulis min. Diosc.

nus est tumoris ac duritiei.
H.

l. Quod) Siue gladiolum, ξίφιον, vt diximus. H.

m. Quamquam professus, etc.) Lege, quamquam professus efficacissimum esse aduersus calculos. Os eo fouet. Paulo post lege: laus prima Hammoniaco, secunda Rhodio, tertia Theraeo. a Thera insula Cycladum vna, vel vt alii Sporadam. Vide Salmaf. ICCO. a.

n. Feminis) Sterilitatem induci pota τοῦ ξίφιου su-

periore radice e vino, scribit Diosc. l. c. H.

o. Abortus facere) Menses pellit Dioscoridi, perfrictionibus vuluae, et praeclosuremibus medetur. Dal.

p. Cyperos iuncus est) Ineptissime Plinius cypirum a cypero distinguit. Dal.

Cyperos) Hic Graecorum κύπερος et κύπειρος est. Cyperus officinarum, Dodonaei p. 336. Cyperus longus, Gallis Soucbet. Vidimus in horto Regio. Scrib. Larg comp. 12. n. 61. Cypiri,

ne niger, pinguisque. Folia *r.* ima porraceis exiliora, in cacumine minuta, inter quae est semen. Radix *s.* oliuae nigrae similis, quam, quum oblonga est, cyperida vocant, magni in medicina usus. Laus cypero prima ¹ Hammoniaco *t.*, secunda Rhodio, tertia ² Theraeo *v.*, nouissima Aegyptio: ³ quod *x.* et confundit intellectum, quoniam et cypiros ibi nascitur. ⁴ Sed *y.* cypiros durissima, vixque spirans. Ceteris *z.* odor ⁵ et ipsis nardum

I 4 imitans.

1. Armenio. *V.* 2. Thracio *Gr.* 3. quae *M.*
4. Sic ex MSS. *H.* cypiros *Gr.* et *Al.* 5. est ipsam. *V.*

piri, hoc est, iunci radice,
etc. *H.*

q. Qualiter) Sup. sect.
Quidam etiamnum unum genus faciunt iunci trianguli, etc. Sunt qui quadratum vocent, ut Cels. III. 21. IV. 20. *H.*

r. Folia) Ita Diosc. I. 4. *H.*

s. Radix) Diosc. I. c. *H.*

t. Hammoniaco) Armenia-

co, quamuis cap. 23. L. XII.

Hammoniaco vocari scribat,

quoniam iuxta oraculum

Hammonis ferula ea nascitur,

quod et de cypero nos existimare possumus, quoniam is maxime gaudet fontibus in arenoso loco scaturientibus, qualis est Iouis Hammonis fons, supra cap. 5. Lib. V. *Dal.*

v. Theraeo) Vide N. et Em. N. XIII. hic coll.) *Tertia*) Ita rescripsimus admonitu codi-

cis R. 2. in quo Theraeo, legitur, suffragante in primis Diosc. qui L. I. 4. cyperum pariter laudat, qui e Cycladibus insulis petitur, ἀπὸ τῶν Κυκλάδων νῆσων, in quibus est Thera, ut in Geographicis libris docuimus. Prius Thracio legebatur. *H.*

x. Confundit intellectum) Errorem suum Plinius olfacit. *Dal.*

Quod et) Vocum affinitas, inquit, cyperi et cypiri, multos inducit in errorem. *H.*

y. Sed cypiros durissima) Idem paulo antea de cypiro scripsit. *Dal.*

Sed cypiros) Gladiolus, ξίφιον. *H.*

z. Ceteris) Cypero nimirum Graeco seu κυπέρω vel κυπέρω, et radice quam κυπερίδα vocant. Hic enim cyperus

imitans. Est *a.* et per se Indica ¹ herba, quæ
² cypira vocatur, zingiberis effigie: commanduca-
 ta croci vim reddit. ³ Cypero *b.* vis in medicina
 philothri. ⁴ Illinitur pterygius, hulceribusque geni-
 talium, et *c.* quæ ⁵ in humore sunt omnibus,
 sicut oris hulceribus. Radix *d.* aduersus serpen-
 tium ⁶ ictus, et scorpionum, præsentis remedio
 est. Vuluas *e.* aperit pota. Largiori tanta vis, vt
 expellat

- 1. radix. Diosc. 2. et sic Ch. cyperis Gr. et Al.*
3. in M. d. Cyperipi, Dal. 4. Cyperus illin. V.
5. in tumore, etc. Sic et oris. M. 6. ictus, scor-
pionum Gr. et Al.

cyperus est, quo propter
 vicinitatem odoris adalte-
 terari nardum admonuit,
 L. XII. 27. H.

*a. Est et) Diosc. I. 4. Ἰσο-
 ρεῖται δὲ καὶ ἕτερον εἶδος
 κυπείρου ἐν Ἰνδία γεννώμε-
 νοῦ, προσομοῖός γινγίβερι,
 ὃ διαμασσηθέν. Κροκῶδες,
 καὶ πιπρὸν εὐρίσκειται, κα-
 ταχρισθὲν παραχρημα ψι-
 λοῖ τὰς τρίχας, depilat illi-
 co. Haec porro cypira, in
 R. Colb. Chiff. et Th. scri-
 bitur tum hoc loco, tum in
 Indice: non, vt hæctenus
 editi cyperis, quod cyperi
 radiceis nomen est. H.*

*b. Cypero) Hanc Indicae
 cyperidi Dioscorides vim
 adscribit, vt proxime vidi-
 mus: nec tamen cypero id-
 circo abiudicat. H.*

*c. Et quæ) Sic infra f.
 76. Hulcera vocat, quæ in
 humidis sunt. H.*

*d. Radix aduersus serpen-
 tium ictus et scorpionum præ-
 fertim remedio est) Scribo,
 Radix aduersus serpentes et
 scorpionum ictus præsentis
 remedii est, ex vetusto codi-
 ce. Pint.*

*Radix aduersus serpen-
 tium ictus, scorpionum præ-
 fertim, remedio est) Notant
 e suis, et scorpionum præ-
 senti. Vossiani duo, Gudianus
 et Academicus vt etiam
 Vetusior et Pintiani: et
 scorpionum præsentis reme-
 dii est. Sic Lib. XXIII. 26.
 contra serpentes et scorpiones.
 et saepius alibi. Gron.*

Radix) Diosc. I. 4. H.

*e. Vuluas) Vide N. et Em.
 N. XIV. (hic pos.) Vuluas)
 Quaerit Pellicerius in Nott:
 MSS. an potius, vuluas ape-
 rit foru? Nam Diosc. I. 4.
 de cypero: Ταῖς παρὰ μύ-
 τραν δὲ καταψύξει καὶ
 μύξοι*

expellat eas. Vrinam *f.* ciet, et calculos, ob id vtilissima *g.* hydropicis. Illinitur *h.* et huculceribus, quae serpunt, sed his ¹ praecipue, quae in stomacho sunt, ex vino vel aceto illita.

LXXI. Iunci *i.* radix in tribus heminis aquae decocta ad tertias, tussi medetur. Semen tostum et in aqua potum, sistit aluum, et feminarum menses. ² Capitis *k.* dolores facit, ³ qui vocatur holo-schoenos: eius *l.* quae proxima sunt radicis, commanducantur aduersus araneorum morsus. Inuenio etiamnum vnum iunci genus, quod *m.* ⁴ euri-picen

I 5

^{1.} praecipua. *M.* ^{2.} Sic ex MSS. Diosc. *H.* capitisque dolores facit. At qui vocatur *Gr.* et *Al.*
^{3.} At eius qui. *Dal.* ^{4.} Aethiopicum. *Dioscor.*

μύξαι πυριωμένη ἀρμόζει ἀγούσα ἐμύκηνα. Vuluae perfrigerationibus et obstructionibus fori accommodatur, mensesque euocat. Sed nihil mouendum Plinius ipse admonet, subiungens statim *Largiori tanta vis, ut expellat eas:* quae de largiore potu haud dubie accipienda sunt. *H.*

f. Vrinam) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 198. *H.*

g. Hydropicis) Diosc. l. c. et Cels. III. 21. *H.*

h. Illinitur) Diosc. l. c. *H.*

i. Iunci) Diosc. IV. 52. *H.*

k. Capitisque dolores facit: at qui vocatur holo-schoe-

nos, eius quae proxima sunt radicis, commanducantur aduersus araneorum morsus.) Emendatior antiqua lectio: *Capitis dolores facit qui vocatur holo-schoenos. Quae proxima sunt, etc.* *Pint.*

Capitis) Diosc. loco proxime cit. *H.*

l. *Eius*) Folia nimirum radici vicina. Diosc. IV. 52. Τα δὲ πρὸς τὴν ῥίζαν ἀπαλά Φύλλα καταπλαττόμενα, Φαλαγγιοδηκτοῖς ἀρμόζει. *H.*

m. *Quod*) Diosc. l. c. totidem verbis: Ἡ δὲ εὐριπικὴ σχοῖνος ὑπνωτικὸν ἔχει τὸν καρπὸν. Φυλάττεσθαι δὲ δεῖ αὐτοῦ ἐν ταῖς πόσεσι τὸ πλήθος· καρρὶ γὰρ λίαν. *H.*

pice vocant. Huius semine somnum *n.* allici, sed modum seruandum, ne sopor fiat.

LXXII. Ob id et odorati iunci medicinae dicentur, quoniam et in Syria Coele (vt *o.* suo loco retulimus) nascitur. Laudatissimus *p.* ex Nabataea, cognomine teuchites, ¹proximus Babylonius, pessimus ex Africa, ac sine odore. Est *q.* autem rotundus, ² vinosae mordacitatis *r.* ad linguam. Sincerus *s.* in confricando odorem rosae emittit, ³ rubentibus fragmentis. Discutit *t.* inflationes, ob *v.* id stomacho utilis, bilemque et sanguinem reiicientibus. Singultus sedat, ructus mouet, vrinam *x.* ciet, vesicae medetur. Ad *y.* muliebres vsus

1. proximus Arabicus, quem alii Babylonium cognominant, alii Teuchitin, pessimus. Diosc. 2. igneae. Rond. ex Diosc. 3. purpurefscens, fragilis Diosc.

n. Somnum allici) ὕπνον somnum vocat καταφορᾶν soporem. Sic Galenus de semine papaueris, ὑπνωτικόν δ' ἐστίν, εἰ δὲ καὶ πλεῖον ληφθεῖν, καταφορικόν. Dal.

o. Vt suo) L. XII. 48. H.

p. Laudatissimus) Ira fere Diosc. I. 16. sed τευχίτιν is Babylonium, non Nabataeum vocat. Τευχίτις porro cognominari videtur, quod e Syria afferebatur vasis: τεύχος ἀγγεῖον est. H.

q. Est autem) Talis a Celso inter aromata, censetur III. 21. Iunci rotundi

semen, inquit, σχοῖνον hoc Graeci vocant, etc. H.

r. Mordacitatis) Qui linguam multo cum feruore mordeat: δάκνουσα τὴν γλῶσσαν μετὰ πολλῆς πυρῶσεως. Diosc. I. c. H.

s. Sincerus) Totidem verbis Diosc. I. c. H.

t. Discutit) Diosc. I. c. Δυναμὴν δὲ ἔχει πνευμάτων διαλυτικὴν, etc. H.

v. Ob id stomacho utilis) De flore id Diosc. Dal.

x. Vrinam) Dioscor. I. c. H.

y. Ad muliebres vsus decoquitur) Decoctum ad inflammationes vuluae infidentibus

vsus decoquitur. Opisthotonicis cum resina arida
 1. imponitur 2. excafactoria.

LXXIII. 2 Et a. rosa adstringit, 3 refrigerat.
 Vfus eius diuiditur in folia, et flores, et capita.
 Folio-

1. imponitur. Excafactoria et rosa uteros adstringit.
 Gr. et Al. 2. ut Ch. 3. Sic ex MSS. H. re-
 frigeratos, ut aiunt. Diuiditur in folia, et flores,
 et capita. In flore partes candidae unguis vocantur.
 Aliud est, etc. Alii. Folia et flores. Capita folio-
 rum partesque candidae.

bus feminis vtile. Dioscor.
 Dal.

Ad muliebres) Ad vuluae
 inflammationes in infensione
 prodesse scribit Diosc. l. c.
 H.

2. Excafactoria) Cui re-
 sinæ vis est excafactoria.
 Vide N. et Em. N. XV. (hic
 coll.) Opisthotonicis) Prius
 legebatur, arida imponitur.
 Excafactoria et rosa uteros
 adstringit, refrigerat. Insul-
 se: nam si excafactoria ro-
 sa est, qui tantam vim re-
 frigerandi habeat? Deinde
 vox uteros abest a MSS.
 At calefaciendi vim resinis
 omnibus inesse Galenus ad-
 monet, de fac. simpl. med.
 VIII. 17. p. 224. Ρητίνας
 πᾶσαι ξηραίνουσι καὶ θερ-
 μαίνουσι. Rosæ vero refri-
 gerant et adstringunt sane,
 ut Diosc. quoque vidit l. 130.
 et filii ceteri medicorum
 agnoscunt: Ρόδα ψύχει
 καὶ σφίει. Quare appolite

Plinius dixit, Et rosa ad-
 stringit, refrigerat, quem-
 admodum iunco odoratus
 scilicet, de quo proxime
 antea sermo fuit, quem ipse
 idcirco bilem et sanguinem
 reiicientibus esse vtilem
 prodit: Diosc. l. 16. leuiter
 ac modice adstringere, ad
 sanguinis reiectiones esse
 salutarem, radice etiam ma-
 gis adstrictoria, et ad sto-
 machi fastidia vtili: Δύνα-
 μιν δὲ ἔχει . . . ὑποσύφου-
 σαν μετρίως . . . χρησίμων
 πρὸς αἱμάτων ἀναγωγῆς . .
 Ἡ δὲ ρίζα συμπικνωτέρα,
 διὸ καὶ τοῖς ἀσσωδέσι σομά-
 χοις δίδεται, etc. H.

a. Et rosa) Dioscor. l.
 130. Peracta iam hortorum
 ac florum ratione, herba-
 rumque sponte nascentium
 explanata natura, nunc ad
 horum omnium vires me-
 dicas eparrandas transfilit.
 Et rosa, primum, inquit,
 adstringit, refrigerat, ut
 iun-

Foliorum partes quae candidae, vngues *b.* vocantur: In flore aliud est semen, aliud *c.* capillus: in capite, aliud cortex, aliud *d.* calyx. Folium ficcatur, aut tribus modis exprimitur. Per se quum vngues non detrahuntur: ibi enim humoris plurimum: aut cum detractis vnguibus, reliqua pars aut oleo *e.* aut vino maceratur in Sole vasis vitreis. Quidam *f.* et salem admiscent, et anchusam nonnulli, aut asphalathum, aut iuncum odoratum: quia

1. Sic ex MSS. H. aliud capillus in capite, aliud calyx
Gr. et Al.

iuncus, qui idcirco bilem et sanguinem reiicientibus utilis. H.

b. Vngues vocantur) Dioscorides ὄνυχας vocat. Aesclepiades Lib. IV. κατὰ τόπους, in ocularibus medicamentis τὰς λοβὰς. Dal.

Vngues) Et Dioscor. l. c. ὄνυχας appellat, ὅπερ ἐστὶ τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ Φύλλῳ H.

c. Capillus in capite) Capillum auctor supra cap. 4. luteos apices vocat Dioscorides τὸ ἐν μέσοις ῥόδοις εὐρισκόμενον ἄνθος florem qui in mediis rosis inuenitur. Idem vocat Φύλλα non fructicis folium, quod caules et ramos vestit, ut hic Plinius, sed floris veluti laminas, qua significatione saepius usus est Plinius supra citato loco, et paulo post hoc ipso capite Dal.

Aliud) Capillum vocat

luteos, qui intra florem stant, apices. Corticem, id quod semen complectitur, ut dictum est f. 10. Calycem denique, id quod luteos apices, et folia floris continet, remanetque foliis decussis. H.

d. Calyx) Calyx, id quod flore lapsa papposam lanuginem et semen continet: cortex, ut supra e cap. 4. huius Lib. constat, flores, priusquam in alabastros fastigietur, et tumescens dehiscat, inuolucrum. Dal.

e. Oleo aut vino maceratur) Oleo in confectioem vnguenti rosacei, apud Dioscoridem cap. 54. Lib. I. quamuis confectio ab eo describitur operosior: vino, ad confectioem vini rhoditis, cuius descriptio est apud Dioscoridem cap. 35. Lib. V. Dal.

f. Quidam et salem admiscent

quia talis maxime prodest vulvae ac dysentericis. Exprimuntur g. eadem folia detractis vnguibus, trita per linteum spissum in aereum vas, lenique igni h. succus coquitur, donec fiat crassitudo mellis. Ad hoc eligi oportet odoratissima quaeque folia. (XIX.) Vinum i. quomodo fieret e rosa, diximus inter genera vini. Vfus k. succi ad aures, oris hulcera, gingiuas, tonsillas, gargarizatus, stomachum, vulvas, sedis vitia, capitis dolores. In febre per se, vel cum aceto ad somnos, nauseas. Folia l. vruntur in ¹ calliblepharum. ² Et m. sic-

i. calliblephara. V.

2. sicca unguentis asp. Diosc.

scant et anchusam nonnulli) Muta verborum ordinem: Quidam et salem admiscant. Nonnulli et anchusam, ex vetere codice. Pint.

quantum. Pint. Vfus succi ad aures) Dioscorides haec omnia de liquore expresso ex aridis rosis in vino decoctis. Dal.

Vfus) Haec omnia Diosc.

g. Exprimuntur) Diosc. l. c. H.

I. 130. de liquore expresso ex aridis rosis in vino decoctis. H.

b. Igni succus, etc.) Dioscorid. in umbra terit, et cogit absque igne, nec in aereum vas excipit. Dalecampius.

l. Folia) Diosc. Καίεται δὲ καὶ εἰς τὰ καλλιβλέφαρα. Καλλιβλέφαρον, medicamentum est, quo fucantur, ornanturque palpebrae. H.

i. Vinum) L. XIV. 19. H.

m. Et siccis femina asperguntur) Εἴη δὲ λεῖα τοῖς μύροις προσπύσσεται. Dioscor. Sicca et trita unguentis asperguntur Plinius legit τοῖς μύροις. Dal.

k. Vfus succi ad aures, oris ulcera, gingiuas, tonsillas, gargarizatus) Verbum succi detrahendam est, ex antiquo exemplari et gargarizatus legit, non gargarizatus, ut legendum putem gargarizati, et reperendum vini. Et paulo post liniunt habet, non leniunt. Et uno post |, versu, zanzum, non

Et siccis) Femorum intertrigines, Diosc. Εἴη δὲ λεῖα παρὰ μύροις προσπύσσεται. Vbi Marcellus interpretes, παρατριμιασι μνησθῶν.

cis femina asperguntur. Epiphoras quoque arida leniunt. Flos somnum facit. Inhibet fluxiones mulierum, maxime albas, in posca potus: et sanguinis excreationes. Stomachi quoque dolores *n.*, ¹ quantum in vini cyathis tribus. Semen *o.* his optimum crocinum, nec anniculo vetustius: et in umbra ² siccatur. Nigrum inutile. Dentium dolori illinitur. Vrinam ciet. Stomacho imponitur. Item igni sacro non veteri. Naribus subductum caput purgat. Capita *p.* pota ventrem et sanguinem *q.* sistunt. Ungues rosae epiphoris ³ salubres. Hulcera enim oculorum rosa *r.* sordescunt, praeterquam initiis epiphorae, ita ut arida cum pane imponatur. Folia quidem vitis *s.* stomachi, rosionibus et vitis ventris, et intestinorum, et praecordiis *t.* vtilissima, vel illita. Cibo quoque lapathi

1. potus. *V.* tantum. *Cb.*

2. siccaturum. *V.* et *Cb.*

3. salubres sunt. *Gr.*

ῥῶν. Dalecampius Plinium immerito reprehendit, quod μηροῖς pro μύροισι legerit. *H.*

n. Dolores) Ex acri humore. *Dal.*

o. Semen his optimum) Καρπὸν semen reddit, ut aliis multis locis. Legendum puto. Fructus his optimus crocinus, nec anniculo vetustior, et umbra siccatus. *Dal.* Semen his optimum crocinum) Scribo, Seminis optimum crocinum et statim siccaturum, non siccatur, ex antiquo codice. *Pinz.*

p. Capita) *Diosc. l. c. Ai*

κεφαλαὶ δὲ ποθεῖσθαι, κοιλίαν ῥέχσαι, καὶ αἵματος ἀναγωγὴν ἐπέχουσιν. *H.*

q. Sanguinem sistunt) Sanguinis per os reiectiones. *Dioscor. Dal.*

r. Rosa sordescunt) Succo e rosae foliis expresso. *Dal.*

s. Vitis) *Celf. IV. 5. Vbi stomachus exaestuat, aceto cum rosa extrinsecus subinde fouendus est, etc. H.*

t. Praecordiis) Inflammatis *Dioscor. Dal.*

Et praecordiis) Inflammatis: ἐπιπλάσσομενα φύλλα ποιεῖ πρὸς ὑποχονδρίων φλέγμονιας; *Diosc. l. c. H.*

lapathi modo condiuntur. Cauendus *v.* in his situs celeriter ¹ insidens. Et aridis ² et expressis *x.* aliquis vsus. Diapasmata *y.* inde fiunt ad *z.* sudores coercendos, ita vt a balineis inarescant corpori, dein frigida abluantur. ³ Siluestris *a.* pilulae cum adipe vrsino alopecias *b.* mirifice ⁴ emendant.

LXXIV. Lillii *c.* radices multis modis florem suum ⁵ nobilitauere, contra *d.* serpentium ictus ex vino potae, et contra fungorum venena. Propter clauos pedum in vino decoquuntur, triduoque non soluuntur. Cum adipe aut oleo decoctae, pilos quoque adustis reddunt. E mulso potae in-

uti-

1. insidens et ariditas. At expressis. M. 2. aut. Ch.

3. Sic ex MSS. H. Sil., pilulae cum ad. vrs. alopecias emendant. siluestris cum adipe Gr. et Al. M. et Ch. 4. emendat Gr. 5. uobilitant. Ch.

v. Cauendus in his situs etc.) Rosarum folia, dum siccantur, assidue versanda sunt, *ἵνα μὴ εὐρωτιάσῃ* ne situm contrahunt, et a vermiculis erodantur. Diosc. Nostri ne eo vitio corrumpantur aceto quam acerrimo conspergunt. *Dal.*

Cauendus) Idcirco, dum siccantur, assidue versanda, ne situm contrahant, aut a vermiculis erodantur. *H.*

x. Expressis aliquis vsus) Tritis. Diosc. *λειοίς.* De pastillis roseis Diosc. id tradit, non de Rosae foliis. *Dal.*

y. Diapasmata) Haec totidem verbis Diosc. I. 131. *H.*

z. Ad sudores coercendos) Sudoris obrundendam graueolentiam Dioscorid. *Dal.*

Ad sudores) Ad sudorum graueolentiam, *πρὸς τὴν τῶν ἰδρωτῶν δυσωδίαν.* *H.*

a. Siluestris) Rosae siluestris. *H.*

b. Alopecias mirifice emendat) Siluestris rosae spongia vsta, plurimum ad id valet. *Dal.*

c. Lillii) Apuleius c. 107. tit. I. *Ad morsum serpentis*

... Herbae lillii bulbum contrivito, et expressos succos potui dato: ipsum etiam bulbum tritum morsui apponas. *H.*

d. Contra serpentium ictus) De foliis et semine hoc Dioscor. *Dal.*

utilem sanguinem cum aluo trahunt. ¹ Lienique, et ruptis, vullis *e.* profunt, et mensibus feminarum. In *f.* vino vero decoctae, impositaeque cum melle nervis praecisis medentur. ² Lichenas *g.*, et lepras, et furfures in facie emendant. Erugant corpora. Folia *z.* in aceto cocta, vulneribus

1. lienique ruptis, et vullis profunt, et menstruis fem. *M.* *2.* Contra lichenas. *Cb.*

e. Vullis) Conuulsis, de quibus XX. 18. *H.*

f. In vino) Dioscor. III. 116. et Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 197. *H.*

g. Lichenas) Diosc. I. c. *H.*

b. Erugant corpora) Tiupio apud Festum medicamentum hoc *tenipellium* vocatur. τετανωτερον, ut exponit Glossarium verus, Φαρμακον προς ρυτιδας. Verba Poetae sunt, *Tenipellium inducis, rugae in ore extenduntur.* Dal.

Erugant corpora. Folia in aceto cocta) Vossianus: *erugant corpora cum folia in aceto cocta vulneribus inponuntur si testium melius cum hyoscyamo.* Chisletianus quoque; *si testium melius, absque τῷ epiphoris.* Quatuor alii in membranis: *corpora cum folia in ac. co. vuln. inponuntur si testium mellis.* Suspicor. *Erugant corpora. Cum polio in aceto coctae vulneribus inponuntur; si cae-*

stum, melius cum hyoscyamo et farina tritici. Ait radices lilii vna cum polio coctas in aceto imponi vulneribus: quod si ea vulnera caestibus pugilum facta sint, tum melius esse, ut addatur hyoscyamus et farina tritici quam polium. De usu polii cap. 20. *Vulneribus quoque illinuntur.* Caestuum vulnera illustrat Lucianus in dialogo Apollinis et Mercurii: Ουτος μὲν, ὦ Ἀπολλον, ἔχει ἐπὶ τῆ προσώπῃ τὰ ἰχνη τῶν τραυματιῶν, ἀ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεῶν, χαμαλιστα, ὅποσα ὑπὸ τῆ Βέβρυκος Ἀμυκῆ ἐτρώθη τῷ Ἰασονὶ συμπλέων. Gron.

Erugant) Erugari faciem trita radice, prodidit etiam Diosc. I. c. *H.*

i. Folia) Condita maluit dicere Diosc. I. c. ταριχευθέντα ἐν ὄξει. In vino veterere oleoque decoctis sanari ambusta Cellus prodidit, V. 27. sub finem. *H.*

imponuntur: ¹ epiphoris *k.* testium, melius cum hyoscyamo et farina tritici. Semen *l.* illinitur igni sacro: flos et folia hulcerum vetustati. Succus, qui flore expressus est, ab aliis mel vocatur, ab *m.* aliis ² syrium, ad *n.* ³ emolliendas vulvas, sudoresque faciendos, et suppurationes ⁴ concoquendas.

LXXV. Narcissi *o.* duo genera in ⁵ vsu medici recipiunt. Vnum *p.* purpureo flore, et alterum ⁶ herbaceum *q.* ⁷ Hunc stomacho inutilem, et *r.* ideo vomitorium, aliosque soluentem, nervis inimicum,

1. Sic ex MSS. *H.* si testium melius cum hyosc. *Cb.* epiphoris testium in melle hyosc. *Gr. et Al.* 2. *sci-*
reum. Dal. quasi sapa. Vide Annot. c. 4. l. XXIV.
 3. emolliendas. *Cb.* 4. Sic ex MSS. *H. et Cb.*
 coquendas *Gr. et Al.* 5. *vsu. V. et Cb.* 6. *her-*
baceo. V. Diosc. 7. *virumque stom. Dioscor.*

k. Epiphoris) Hoc est, inflammationibus. *Diosc. l. c.* Σύν ὄξει δὲ λεία (ρίζα) ἢ σὺν ὑοσκύαμῳ φύλλοις, καὶ ἀλεύρω πυρίνω, ὄρχεων φλεγμονὰς παρατρίται. *H.*

l. Semen) *Diosc. l. c.* Ἐρυσιπελάτων δὲ κατάπλασμα, etc. *H.*

m. Ab) Ita etiam MSS. Dalecampio legi *siraeum* placuit, hoc est, saram, ut diximus XIV. II. *H.*

n. Ad) Hanc vim assignat vnguento lirino *Diosc. l. c. H.*

o. Narcissi duo genera in vsu medici recipiunt) *Lego medicinae, non medici, ex vetere codice, ut infra hoc ipso capite: Bacchar in me-*
Vol. VII.

dicinae vsu aliqui ex nostris perpensam vocant. Pint.

p. Vnum) Primum est narcissi genus, quod et purpureum lilium vocat, *f. 12. H.*

q. Herbaceum) Tertium narcissi genus, de quo *f. 12.* cui calyx herbaceus. *Πρασίζεν* ait *Diosc. IV. 161.* porrum referre. Abeant cum suo heliaceo colore, quibus est omnia corrumpendi verius, quam corrigendi, prurigo. *H.*

r. Et ideo) *Q. Seren. Sam. cap. 20. p. 137. At vomitum radix narcissi pota mouebit.* Sic etiam *Apuleius bulbam vomitorium vocat, cap. 55. Dioscoridem adde IV. 161. H.*

micum, caput grauantem, et s. a narce narcissum dictum, non t. a fabuloso puero. Vtriusque radix mulsei saporis est. Ambustis v. prodest cum exiguo melle. Sic x. et vulneribus, et luxatis. Panis y. vero cum melle et ¹ auenae farina. Sic z. et infixā corpori extrahit. In a. polenta ² tritus oleoque, contusis medetur, et lapide percussis. Purgat b. vulnera permixtus farinae. Nigras c. vitilignes

1. aerinea. V. lolii, scilicet. 2. trita. Dal.

s. Et a Narce) Ἀπὸ τῆς νάρκης, hoc est, a torpore. Eandem appellationis rationem afferunt Plutarchus et Clem. Alex. apud Vossium in Etymol. H.

z. Non a) Narcisso adolescente, a quo flori nomen inditum fabulantur. Vide Ouid. Metam XVI. et auctorem Geopon. XI. 25. alioque. H.

v. Ambustis) Dioscor. IV. 161. H.

x. Sic et) Diosc. l. c. praecisus nervos glutinari radice imposita: luxatis malleoli, diuturnisque articulorum doloribus tritam ex melle et illitam prodesse narrat. Cum oleo et farina ad vulnera Apuleius iubet adhiberi c. 55. tit. I. H.

y. Panis) Hoc est tumoribus, abscessibusque aegre maturefcentibus. Pro auenae farina eruinam admiscet Diosc. IV. 161. Σὺν ὄροβῳ δὲ καὶ μέλιτι . . . τὰ δυσ-

πεπτα τῶν ἀποσημάτων ἔησσει. H.

z. Sic) Diosc. l. c. cum aerinea, lolliceae farina imposita, σὺν αἰρίνῳ ἀλεύρω καὶ μέλιτι ἐπιπλασσομένη. H.

a. In) Dioscorides l. c. H.

b. Purgat) Dioscor. l. c. H.

c. Nigras) Diosc. ἀλφόν. Vitiligo, cutis vitium est; ex malo corporis habitu. Huius duo sunt genera, quae diuersi humores faciunt: nam ex pituitoso humore fit candida: ex atra bile, nigra. Galenus, Tomo 2. in medico, c. 18. p. 393. ἀλφὸς λευκὴς, et ἀλφὸς μέλανας vocat. Sic etiam κατὰ τόπον I. 3. p. 342. Quum vitiligo profundius agit, tum eam λεύκην vocat: ἀλφὸς summam tantum corporis cutem immutat. Vide Polluc. IV. 25. p. 120. et Cell. V. c. vlt. cui titulus,

De

ligines emaculat. Ex d. hoc flore fit narcissinum,
 1 oleum ad emolliendas duritias, 2 calfacienda quae
 alferint. Auribus 3 vtilissimum: sed et capitis do-
 lores facit.

LXXVI. 4 Violae siluestres, et fatiuae. Pur-
 pureae e. refrigerant. Contra f. inflammationes
 illinuntur stomacho ardenti. Imponuntur et ca-
 piti in fronte. Oculorum g. priuatim epiphoris,
 et sede s. procidente, vuluaue: et contra suppura-
 tiones. Crapulam h., et grauedines i. capitis im-

K 2

positis

1. unguentum. Diosc. 2. et calf. quae alferint, auri-
 bus vtilissimum. V. 3. Sic ex MSS. H. et Ch.
 auribus est vtilissimus sed capitis Gr. et Al. 4. Vio-
 lae siluestres sunt, Gr. et Al. 5. procedente. M.
 sedi procidenti. V.

De viriliginis speciebus, id
 est, de alpheo, et mela, et leu-
 ce, et earum curatione. H.

d. Ex hoc) Sic Diosc. I.
 63. ἑλασιον ναριμισσινον, cuius
 concinnandi modum edo-
 cet: dotes ad eadem vuluae
 auriumque vitia commen-
 dat: sed cauendum capiti
 monet. Ποιῖ δὲ πρὸς τὰ
 ἐν ὑσέρῳ, μαλασσὸν τὰς
 περὶ αὐτὴν σκληρίας, καὶ
 μύσεις, ἐστὶ δὲ κεφαλαγῆς.
 H.

e. Purpureae) Sic Diosc.
 IV. 122. H.

f. Contra) Diosc. l. e. et
 Galen. de fac. simpl. med.
 VI. p. 179. H.

g. Oculorum priuatim epi-
 phoris) Verbum priuatim
 redundat, ex eodem. Et
 paulo infra, menses non

menstrua. Et statim post,
 minor vis est recentibus; de-
 me verbum est. Pint.

Oculorum) Diosc. pariter
 IV. 122. Καὶ ἐφθαλμῶν
 φλεγμοναῖς καὶ ταῖς τῆς
 ἑδρας προπτώσεσι. H.

b. Crapulam) Plutarch. in
 Symp. III. probl. I. p. 647.
 Αἱ τῶν ἀνδρῶν ἀπόρροιαί
 πρὸς τὸ τοιαύτως βοη-
 θεῖσι, καὶ ἀποτειχίζουσι τῆς
 κεφαλῆς ἀπὸ μέθης ὡς ἀκρό-
 πολιν τῶν μὲν θερμῶν μα-
 λακῶς ἀναχαλῶντων τὰς
 πόρους καὶ ἀναπνοὴν τῶ οἶ-
 νῳ διδόντων. Ὅσα δὲ ἡσυχῇ
 ψυχρὰ τῶ μετρίως, ἐπι-
 ψαύειν ἀνακρούμενων τὰς
 ἀναθυμιάσεις, ὡς περὶ τῶν
 ἰῶν καὶ ῥόδων ζέφανος.
 ζυφεὶ γὰρ ἀμφοτέρα, καὶ
 ζέλει τῆ ὀσμῇ τὰς κερηβα-
 ρίας.

positis coronis ¹ olfactuque discutiunt. Anginas ex aqua potae. Id *k.* quod purpureum ex iis, comitialibus medetur, maxime pueris, in aqua potum. Semen violae scorpionibus aduersatur. Contra flos *l.* albae suppurata aperit: ² ipsa discutit. Et *m.* alba autem et lutea extenuant ³ menstrua, urinam cient. Minor vis est recentibus: ideoque *n.* ⁴ aridis post annum vtendum. Lutea dimidio cyatho in ⁵ aquae tribus, menses trahit. Radices *o.* eius cum aceto illitae fedant lienem: item

1. Sic ex MSS. H. et Ch. olfactu Gr. et Al. 2. ipsaque V.
3. expellunt. Diosc. 4. attritis M. 5. aqua vitra. M.

gias. Florum balitus mire huic malo medentur, caputque veluti arcem muniunt contra ebrietatem: nam et calidi flores molliter aperiendo meatus faciunt vt perspirare vinum possit: et quae sunt modice frigida moderato contactu vapores cobibent, vt violacea et rosacea corona: virumque enim horum adstringit, reprimittque odore suo ea quibus corpus grauatur. Schola Salernitana de viola: Crapula discutitur, capitis dolor, atque grauedo. H.

i. Grauedines) Τῆς κεφαλῆς βαρύτητα intelligit. Grauatum caput dixit Colum. VI. 9. de febre boum. Pesanteur de tete. H.

k. Id quod purpureum est ex iis) De Asteris flore id Dioscorides scribit, ac quamuis rursus ad finem capitis

de viola purpurea in exemplari Graeco repetatur, Ruellius tamen nec agnoscit, nec vertit. Dal.

Id quod) Diosc. l. c. Φασι δὲ τὸ πορφυρίζον τῆ ἀνθρς, etc. Schola Salern. Purpuream violam dicunt curare caducos. H.

l. Flos albae suppurata) Flos τῆ λευκοῖς, cuiuscumque coloris sit praeter purpureum. Dal.

m. Alba) Diosc. III. 138. et Galen de fac. simpl. med. VII. p. 202. H.

n. Ideoque) Diosc. et Galen. II. cc. Sic etiam MSS. R. Colb. etc. non attritis. H.

o. Radices) Dioscorid. l. c. Marc. Emp. c. 23. p. 166. Sedant lienis dolorem, radices violae luteae, si ex aceto spleni vice emplastri apponantur.

Plin.

item *p.* podagram: oculorum autem inflammatio-
nes cum myrrha et croco. Folia *q.* cum melle
purgant capitis *2* hulcera: cum *r.* cerato ri-
mas sedis, et quae in humidis sunt. Ex aceto
vero collectiones sanant.

LXXVII. *3* Bacchar in medicinae usu aliqui
ex nostris *4* perpressam *s.* vocant. Auxiliatur *t.*
contra serpentes, capitis dolores feruoresque: item
epiphoras. Imponitur mammis tumentibus a partu,
et *5* aegilopis incipientibus, et ignibus sacris. Odor
somnia gignit. Radicem decoctam bibere spasti-
cis, euerlis *v.*, conuulsis, suspiriosis, salutare est.

K 3

In

- 1.* sanant oris hulcera. Diosc. *2.* hulcera, et quae
in humidis sunt: cum cerato rimas sedis, ex aceto
etc. *3.* Baccharis. Dioscor. Bacchar et in medi-
cinae usu est. Aliqui ex nostris, etc. *4.* Sic et Ch.
perpensam Gr. et Al. *5.* aegilopis incipientibusque
ignibus. *V.*

Plin. Val. II. 18. Radices
violae luteae, (lege luteae)
ex aceto illinuntur. H.

p. Item) Dioscorid. I. c.
H.

q. Folia) Folia, quibus
flos constat, intellige, non
quae ambiunt. Sic et oris
hulcera his sanari auctor
est Diosc. I. c. H.

r. Cum cerato) Diosc. I. c.
Ἀνάληφθέντα δὲ κηρωτῆ,
φαγάδας τὰς ἐν δακτύλῳ
θεραπεύει. Ceratum siue
cerotum κηρωτὸν, medica-
mentum est cera tempera-
tum *Du cerat.* H.

s. Perpressam) Vide N. et
Em. N. XVI. (hic consp.)

Bacchar) Sic R. *2.* Th. let
Chiff. Sic ipse Plinius
XXVI. 55. Sic Diosc. in
Noth. p. 441. etsi ibi bac-
char, errore haud leui, non
secernatur ab asaro: Ἀσαρον
οἱ δὲ γάρδος ἀγρία . . . Ρω-
μαῖοι περιπρεσάμ, οἱ δὲ
βάκχαρ. In aliis codicibus
perpensam legitur. H.

t. Auxiliatur) Vires pla-
ne eadem bacchari Diosco-
rides attribuit, III. 51. et
Crateuas item, cuius frag-
mentum citat Anguillara
P. II. p. 26. H.

v. Euerlis) Πτώμασι, ex
alto praecipitatis. *Dal.*

Euer.

1 In *x.* tussi vetere 2 radices eius tres quatuorue decoquantur 3 ad tertias partes. Haec potio mulieres ex *y.* abortu purgat. Laterum 4 punctiones tollit, et vesicae calculos. Tunditur *z.* 5 et in diapasmata. Vestibus odoris gratia inseritur. Combretum *a.*, quod simile ei diximus, tritum cum axungia, vulnera mire sanat.

LXXVIII. Asarum iocinerum vitii salutare esse traditur, uncia 6 sumptum in hemina mulsi mixti. Aluum purgat *b.* ellebori modo. Hydropicis *c.* prodest, et praecordiis, vuluisque, ac morbo

1. Item si vetere vino radices eius tres quat. decoquantur ad ter. partes haec, etc. M. 2. rami. Cb.
 3. a partu. V. 4. compunctiones, etc Tunditur cum. M. 5. Sic ex MSS. H. et V. Conditur cum diapasmate Gr. et Al. 6. sumpta. Cb.

Euerfis) Consentit cum Dalecampio H. et Dioscorides l. c. H.

x. In tussi radices eius tres quatuorue) Rami quidem in nostro codice legitur, non radices. Sed Dioscorides nos admonet impressam lectionem veriore esse. *Pinzianus.*

In) Ita R. I. Colb. 2. 3. et ipse adeo Diosc. l. c. At R. 2. Thuan. et Ch. rami non radices legit. H.

y. Ex abortu purgat) Ex teneris radicibus apposita vna partum extrahit, et ad puerperarum incessus additur. Dal.

z. Conditur cum diapasmate) Lege: Tunditur vtiliter

ad diapasmata. Tufis autem et in puluerem redactis sicis aromatibus fiebant diapasmata. Vide *Salmasium* pag. 1068. a.

Tunditur) Diosc. l. c. Καὶ εἰς διαπλάσματα χρησιμεύει, ἰκάνην ἔχουσα τὴν εὐωδίαν. H.

a. Combretum) Sect. 16. H.

b. Purgat ellebori modo) Radice drachmis sex ex aqua mulsa pota. Dioscor. Dal.

Aluum) Diosc. l. 9. ait radices bibitas drachmis sex ex aqua mulsa, ellebori modo purgare. H.

c. Hydropicis) Diosc. l. c. H.

bo regio. In mustum si addatur, facit vinum vrinis ciendis. Effoditur quum folia ¹emittit. Sicatur in vmbra. Situm celerrime sentit.

LXXIX. (XX.) Et quoniam quidam, vt *d.* diximus, nardum rufficum nominauere radicem baccharis, contexemus et Gallici nardi remedia in hunc locum ²dilata *e.* in peregrinis arboribus. Ergo *f.* aduersus serpentes duabus drachmis in vino succurrit. ³Inflammationibus coli, vel ex aqua vel ex vino. Item *g.* iocineris et renum: suffusisque *h.* ⁴felle. Et hydropicis per se, vel cum absinthio. Siftit purgationum ⁵mulierum impetus.

LXXX. Eius *i.* vero quod phu eodem loco appellauimus, radix datur potui trita, vel *k.* decocta

K 4

1. mittit *M.* 2. dilata cum disputaremus de peregr. *M.* 3. Inflationibus. *Cb.* 4. felle et hydropicis. Per se, vel cum absinthio siftit. *M.*
5. muliebrium. *V.* et *Cb.*

d. *Vt*) Sect. 16. *H.*

e. *In*) L. XII. f. 26. *H.*

f. *Ergo*) Totidem verbis Diofc. l. 7. *H.*

g. *Item*) Subintellige ex antecedentibus, inflammationibus. Diofc. l. c. Ωφελει δὲ καὶ τὰς περὶ τὸ ἥπαρ φλεγμονὰς, καὶ ἰντερικὰς, καὶ πνευματώσεις σομάχου, μετ' ἀφειψήματος ἀψινθίου πινομένη. *H.*

b. Suffusisque) Ictericis.

i. *Eius*) L. XII 26. Nardum Creticam sic veteres appellauerunt. *H.*

k. Vel decocta ad strangulationes) Voss. strangulatus. Duo alii., Acad. et Gud. strangulares. Lege, strangulatus. Paulo post: Vuluarum quoque strangulatus. Sic Lib. XXII. 13. Semen porum cum sapa vuluas strangulantes aperit Chiflet. et Voss. vuluam strangulantis. Acad. vuluas strangulatas. Verum videretur, vuluae strangulatus Lib. XXVI. 15. Plantago apponitur in lana in dolore vuluae; in strangulatu bibitur. Gron.

cocta ad ¹ strangulatus, vel pectoris dolores, vel l. laterum. *Menses m.* quoque ciet. Bibitur cum vino.

LXXXI. Crocum melle non soluitur, nulloque *n.* dulci: facillime autem vino, aut aqua. Utillimum in medicina. Adseruatur *o.* cornea pyxide. Discutit *p.* inflammationes omnes quidem, sed *q.* oculorum maxime ² ex ³ ovo illitum. Vularum quoque strangulatus, stomachi exulcerationes, pectoris, et renum, iocinerum, pulmonum, vesicarumque: peculiariter inflammationi earum vehementer utile. Item tussi et pleuriticis. Tollit et pruritus. ⁴ *Vrinas r.* ciet. Qui *s.* crocum prius

1. Sic ex MSS. em. Hard. strangulationes Gr. et Al.

2. cum humano lacte. Diosc. 3. ovo. In vularum, etc. Ch.

4. Sic ex MSS. H. et Ch. urinam Gr. et Al.

l. Vel) Diosc. I. 10. πρὸς πλευρᾶς πόνον. H.

m. *Menses*) Diosc. I. c. H.

n. *Nulloque dulci*) Cap. tamen 6. L. XXI. legimus, crocum mire vino congruere praecipue dulci, ad theatra replenda. Dal.

o. *Cornea pyxide*) Nostri mercatoribus plumbea magis. Dal.

Afferuatur) Nostri plumbea magis vtuntur. H.

p. *Discutit inflammationes*) Imo potius coquit. Habet enim vim maxime πικρῆν, et subastringentem. Dal.

Discutit) Mitigat erysipelata, inquit Diosc. I. 25. quae sunt cum inflammatione coniuncta: aurium quoque inflammationibus prod. est. H.

q. *Sed*) Diosc. I. 25. Πᾶν μὰ τε ὀφθαλμῶν ἐπιχειόμενος ἔλλει σὺν γάλακτι γυναικείῳ. *Oculorum fluxiones illitus ex lacte muliebri cobibet.* H.

r. *Vrinas*) Diosc. I. c. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 238. H.

s. *Qui*) Plutarch Symp. III. qu. I. p. 647. Diosc. I. c. bibi idcirco crocum ex passo

prius biberint, crapulam *t.* non ¹ sentient, ebrietati resistent. Coronae quoque ex eo mulcent ebrietatem. Somnum *v.* facit. Caput leniter mouet, *x.* Venerem stimulat. Flos eius igni sacro illinitur cum creta Cimolia. Ipsum plurimis medicaminibus miscetur.

LXXXII. Collyrio *y.* vni etiam nomen ² dedit.
K 5

1. Sic ex MSS. *H.* sentiant, ebrietati eo resistent Gr. et *Al.* 2. dedit. Est quoque vis expressi unguenti crocini quod. *M.* dedit sex quoque expressis. *Cb.*

passo iubet: Ἀραιπάλος ἐστὶ μετὰ γλυκέος πινομενος. *H.*

t. Crapulam non sentiant, ebrietati eo resistent) Illud eo, non habetur in verusto exemplari. Sequentia duo verba putamus etiam non esse Pliniana, sed expositionem proxime praecedentium. *Pinz.*

Crapulam non sentiant, ebrietati eo resistent) Illud eo non esse in veteri codice notat Pintianus; circa, duo verba delet. *Voff.* Qui crocum prius biberint, crapulam non sentient, ebrietati resistent. Nec delendum praeterea quidquam censemus: sed eo et quatuor alii eiurant *Lib. XXXVI. 26.* Est et viridis lapis vehementer igni resistens. *Gron.*

v. Somnum) *Cel. III. 18.* vbi de phreneticis: Omnibus vero sic affectis, inquit, somnus et difficilis, et praeci-

pue necessarius est: sub hoc enim plerique senescunt. Prodest ad id, atque etiam ad mentem ipsam componendam crocinum unguentum cum irino in caput datum. *H.*

x. Mouet) Grauat, replet, afficit, tentat. Idem Galenus multis locis. *Dal.*

y. Collyrio vni etiam nomen dedit) Scribe: Collyrio vni etiam nomen dedit. Faex quoque expressi unguento crocino quod crocromagma appellant, habet suas utilitates contra suffusiones oculorum. Faex croci expressi unguento crocino προκόμμαγμα dicebatur. Porro scribe: habet suas utilitates contra suffusiones oculorum, urinas. magis excalfacit quam crocum ipsum. habet utilitates contra urinas, id est, ἐξητικὴν ἔχει δύναμιν. *Salm. p. 108.* Collyrio vni etiam nomen, etc.) Collyrio διὰ κρόκου a Paulo descripto, atque

dit. Faex 3. ¹ quoque ² expressi unguento crocino, quod crocomagma *a*, appellant, habet *b*. suas utilitates contra suffusiones oculorum, urinas: *3 c*. Magis *d*. ⁴ excalfacit, quam crocum ipsum. Optimum *e*., quod gustatu ⁵ salivam dentesque inficit.

LXXXIII.

- i*. Sic ex MSS. Hard. Ex eo quoque expresso Gr. et Al.
 2. fit expresso V. 3. ciet. V. 4. urinas magis excalfacit Gr. et vulgg. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. gustatum Gr. et Al. 6. linguam Diosc.

que etiam parte aliqua collyrio κατά ρόδων crocino eiusdem auctoris. Dal.

Collyrio) Quod δια κρόκων dicitur, descriptum a Celso VI. 6. tit. δια κρόκων collyrium. Proprie etiam ad caligationem oculorum quae ex lippitudine oritur, componitur quod δια κρόκων vocant. Habet piperis. P. X. I. Croci Cilicis, papaveris lacrymae, cerussae singulorum P. X. III. psorici, gummi, singulorum P. X. III. hoc est, pondo denarium quaternum. In collyriis oculorum plurimis admiscetur a Marcello Empirico, c. 8. H.

z. Ex eo quoque expresso unguento crocino, quod crocomagma appellant) Lego, faex quoque expressi unguento crocino, etc. ex vet. cod. confirmante etiam eam lectionem Dioscoride libro primo. Pint.

Faex) Ita MSS. tum nostri, tum Pintiani. non, vt

editi, ex eo quoque expresso. H.

a. Crocom.) Diosc. I. 26. Τὸ δὲ κροκόμαγμα γίνεται ἐν τῷ κροκίνῳ μύρῳ, τῶν ἀρωμάτων ἐπισηθέντων καὶ ἀναπλασθέντων. Crocomagma fit ex unguento crocino, expressis aromatis, et in pastillos digestis. Crocomagma igitur faex est et recrementum olei unguentiae crocini. Celsus V. 18. Crocomagma, quod quasi recrementum eius est. H.

b. Habet) Diosc. I. c. Δύναμιν δὲ ἔχει σηπτικὴν τῶν ἐπισκοτεντῶν τοῖς κροκίνοις. Vim habet ea detergendi, quae pupillis oculorum caliginem offundunt. H.

c. Urinas) Subintellige, habet utilitates et contra urinas, quas admodum ciet: δύναμιν ἔχει ζηρτικὴν, inquit Diosc. I. c. H.

d. Magis) Et vim ei θερμαντικὴν Diosc. assignat I. c. H.

e. Optimum) Diosc. I. c. H.

LXXXIII. Iris rufa melior quam candida. Infantibus eam circumligari salutare est, ¹ dentientibus praecipue, et tussientibus, ² tinearumue *f.* vitio laborantibus instillari. Ceteri effectus eius non multum a melle differunt. Hulcera purgat capitis, praecipue ³ suppurationes veteres. Aluum soluit duabus drachmis cum melle. Tussim *g.*, tormina, inflationes, pota: Lienes *h.* ex aceto. Contra serpentium et araneorum morsus, ex posca valet. Contra scorpiones, duarum drachmarum pondere in pane vel aqua sumitur. Contra canum morsus, ex oleo imponitur: et contra perfrictiones. Sic et neruorum doloribus. Lumbis *i.* vero et coxendicibus cum resina illinitur. Vis *k.* ei ⁴ concalfactoria. Naribus subducta, ⁵ sternumenta mouet, caputque purgat. Dolori *l.* capitis cum cotoneis malis aut strutheis illinitur. Crampulas quoque et orthopnoeas discutit. Vomitiones ciet, duobus obolis sumpta. Ossa *m.* fracta extra.

1. dentibus. *Cb.* 2. reniaram. *Dal.* 3. et suppur. *V.*
4. calfactoria. *M.* 5. sternumenta *Gr. et Al.*

f. Tinearumue vitio laborantibus, etc.) Tineas Plinius Latine reddit Graecorum ἐλμινθας, (lumbricos) quod et multis locis in Dioscoridis versione Ruellius imitatur, vt capite de Thymo.

Dal. Tinearum) Hoc est, vermium, seu lumbricorum. *H.*

g. Tussim) Dioscor. I. I. πρὸς βήχας, καὶ σπύγγας. *H.*

h. Lienes) Dioscor. I. c. Μετ' ὄξος δὲ πινόμενα θηριόδητοις ἀρήγασί, καὶ σπληνικοῖς. *H.*

i. Lumbis) Dioscor. I. c. *H.*

k. Vis) Δύναμιν ἔχει θερμαντικὴν, Diosc. I. c. *H.*

l. Dolori) Ex aceto ad id et rosaceo applicari Dioscorides praecipit, σὺν ὄξει καὶ ῥοδίω. *H.*

m. Ossa fracta) Diosc. I. c. *H.*

extrahit, imposita cum melle. Ad paronychias farina eius vtuntur: ¹ cum vino, ad clauos, vel verrucas, triduoque non soluitur. Halitus oris com-manducata abolet, alarumque vitia. Succo duritias omnes emollit. Somnum *n.* conciliat, sed *o.* genituram consumit. Sedis rimas, et *p.* condylomata, omniaque in corpore excrementa sanat. Sunt qui siluestrem, xyrin *q.* vocent. Strumas *r.* haec, vel panos, vel inguina discutit. Praecipitur, vt sinistra manu ² ad hos vsus ³ eruatur, colligentef-

1. teruntur in vino. *Ch.*

sinistra manu lecta ad *Gr.* et *Al.*

2. Sic ex *MSS. H. et M.*

3. seruetur. *M.*

n. Somnum) *Diosc. l. c.*
H.

o. Genituram consumit) Prodest iis, quibus genitura effluit. *Dioscorid. τὴν γονὴν τὸ σπέρμα.* Graeci praeterea et *φόρον* vocant, quasi vim et impetum quemdam: nam etiam *θέρδος βιαῖος*, id quod significauit *Arnobius L. V.* quum scribit: *Sancta et feruentia. Numina vim vomuisse Lucilii.* *Hesychius* et *αὐτομάτηα* nominat, praesertim cum cogitatione aut memoria veneris erumpit sponte, qualem his versibus *Nonnus* ostendit: *Οὐτόσον ἰμείρων ἐπεμῆνατο κυπρωγενεῖη, Ἦν ποθέον ἀκίχητα, γονὴν ἔσπειρεν ἀρρη, Θερμῶν ἀκοντίζον αὐτοσσυτον, ἀφρόν ἐρωτων.* *Festus* notat sic effusam in terram genituram *Aphris* dici *Bulbit*, quod

vocabulum foeditatem significat et confusionem. *Sca-liger.*

Sed) Consumendoque, ne effluat, facit, vnde *Diosc. l. c.* auxiliari ait itidem potam iis, quibus genitura effluit, *τοῖς γόνον προιεμένοις.* *H.*

p. *Et cond.*) *Scrib. Larg. comp. 225.* ad condylomata: *Multis et iris contusa, et ex vino mixta, cocta, et posita velut farina bordeacea profuit.* *Κονδύλωμα*, excrementa carnis est circa anum, et tubercula quaedam in locis muliebribus sanguinem fundentia: sic dicta a similitudine extremorum in quatuor digitis pugno clauso nodorum. *H.*

q. *Xyrin*) *Ξυρίς* est *Diosc. IV. 22.* *H.*

r. *Strumas*) *Collectiones omnes, οἰδήματα*, ea appo-sita

ligentesque dicant, cuius hominis utique causa eximant. Scelus s. herbariorum ¹ aperietur in hac mentione. ² Partem eius seruant, et t. quarundam aliarum herbarum, sicut plantaginis: et si parum mercedis tulisse se arbitrantur, ³ rursusque v. opus quaerunt, partem eam quam seruauere, eodem loco infodiunt: credo x., vt vitia y., quae sanauerint, faciant rebellare. Saliunca radix in vino decocta sistit vomitiones, corroborat stomachum.

LXXXIV.

1. Sic ex MSS. H. et M. et Ch. aperitur Gr. et Al.

2. Partes. Ch. 3. rursus vt plus opum acquirant. H.

sita, discuti auctor est Dioscorid. l. c. H.

s. Scelus) Herbarii sunt qui medicas herbas legunt venduntque. Firmicus VII. 13. *Herbarios faciet, qui scilicet herbas solerti arte collectas ad medelam laborantium seruent.* Graeci *ρίζοθύμης* et *βοταγολόγης* vocant. Alias *herbarius* etiam veneficum sonat. Vide Du-Cangium in Gloss. H.

z. Quarundam aliarum herbarum) Vt ranunculi. Dal.

v. Rursusque opus quaerunt) Ab aegro rursus aduocati. Dal.

x. Credo) Eruentes, inquit, colligentesque eam herbam, si dicant, cuius hominis causa, eximant,

prodesse aegro tum creduntur: quid igitur existimandum est aliud velle eos, dum infodiunt rursus eodem loco, vbi parum mercedis tulisse se credunt, quam rebellare iterum ac recrudescere eos morbos, quos ante sanauerint? Horum verborum quis esset sensus, aut quo illa pertinerent, negabat Salmasius se percipere, in Praeexerc. ad Plinium pag. 44. Plinius de batrachio herba, XXV. 109. *Credunt ea rursus sata, rebellare, quae curauerint vitia: quo scelere et plantagine vruntur.* H.

y. Vitia quae sanauerint) *Rebellauerint non sanauerint, in eodem. Credo tamen legendum esse debellauerint.* Pint.

LXXXIV. ¹ Polio ² Musaeus et Hesiodus perungi iubent ³ dignationis gloriaeque ⁴ auidos: polium ⁵ tractari, coli: Polium *a.* contra serpentes ⁶ substerni, vri, vel portari: *b.* In vino decoquunt recens, vel aridum, illinique. Splenicis

1. Pollio. Ch. 2. Sic ex MSS. H. dignationis gratia, gloriaeque auidos Gr. et Al. 3. auidos polium tractari, coli. M. et Ch. 4. Sic ex MSS. Hard. 5. substerni, vel potari. M. Tractare, colere. 6. substernitur, vel portatur. Medici in vino decoquunt . . . Illinuntque: vel spleneticis. Gr. et Al.

2. Polio Musaeus, etc.) Legend. Polio Musaeus et Hesiodus perungi iubent; dignationis gloriaeque auidos, polium tractari, colipolium contra serpentes substerni, suffiri, potari in vino, decoqui recens, vel aridum, illinique. Vel spleneticis propinquant in aceto. Vide Salmas. p. 1067. b.

Polio) Vide quae diximus f. 21. H.

a. Polium) Vide N. et Em. N. XVII. (hic pos.) Polium) Hoc ipsum de tripolio narrat Dioscorides: Unde Salm. in Solm. p. 1067. effici vult habitam a Plinio magno errore herbam eandem, πόλιον ac τριπόλιον. Salmasio praeiuit Nic. Leonicensus. Sed aberrauere ii a vero longissime dum vnus Dioscoridis vestigiis insistent: quem liquet eorum abductum errore, quos

Plinius admonet XXVI. 22. cum polio tripolium confudisse. Nam de polio haec accipienda esse, praeter Plinium docet, Dioscoride Anazarbeo vetustior Nicanter in Theriac. p. 4. ubi ea recenset, quae vel instrata serpentes abigant: Ἡ σὺ γ' ὑποσορέσαιο λύγον πολυανθέα κήρας, Ἡ πόλιον βαρύοδμον. Vbi Gorraeus interpres, Viticis aut longae sectis molire cubile Caudicibus, polium olidis insternere ramis. Scholiastes ad eum locum p. 8. Τὸ πόλιον εἶδος βοτάνης βαρύοσμον, etc. H.

b. Vel) Vide N. et Em. N. XVIII. (hic adi.) Substerni) In editis haecenus, substernitur, vel portatur. In R. 1. substernitur portari. In R. 2. substerni, vri, potari, lectione sane haud poenitenda. Nam Diosc. III. 124. polii decoctum epotum ait vene-

cis c. propinant ex aceto: morbo d. regio in vino: et e. hydropicis incipientibus in vino decoctum. f. Vulneribus quoque sic illinunt. Secundas mulierum, partusque emortuos² pellit: item dolores corporis. Vesicas inanit: et epiphoris illinitur. Nec magis alia herba conuenit medicamento, quod g. alexipharmacum vocant. Stomacho h. tamen inutile esse, caputque eo impleri, et abortum fieri poto, aliqui i. negant. 3 Ad religionem addunt, vbi inuentum sit, protinus 4 ad alligandum contra oculorum suffusiones, cauendumque ne terram attingat. Hi et folia eius thymo similia tradunt, nisi quod molliora sunt, et lanatiore canitie. Cum ruta filuestri, et si teratur ex aqua caelesti, aspidas mitigare dicitur: et non secus atque cytinus

nus

1. Sic, in M. d. 2. Sic ex MSS. H. expellit. V. mortuos pellit. Cb. emortuos expellit. Gr. et Al.
3. Ex. Cb. 4. alligandum. Cb.

venenatorum moribus succurrere: ac mox, substrato eo suffitioque abigi bestias venenatas. H.

c. Splenicis) Dioscor. III 124. H.

d. Morbo) Dioscor. I. c. H.

e. Et hydr.) Dioscor. I. c. H.

f. Vulneribus) Diosc. I. c. H.

g. Alexipharmacum) Ἀλεξίφάρμακον, remedium aduersus venena, amuletum contra veneficia. H.

h. Stomacho tamen inutile esse) Non solum quod utili-

tatis nihil affert, sed etiam quod noxium est, vt inimicus, non solum qui amicus et beneuolus non est, sed qui etiam maleuolus. Horat. Namque pila lippis inimicum et ludere crudis. Durenus c. II. I. Dal.

Stomacho) Prodesse certe stomachicis pelion cum melle tritum, auctor est Marcellus, c. 20. p. 139. Contra Diosc. I. c. et male stomachum habere, et cere capitis dolorem scribit. H.

i. Aliqui negant) Quod Dioscorides scriptum reliquit. Dal.

nus adstringit *k.* et cohibet vulnera, prohibetque serpere.

LXXXV. ¹ Holochryfos medetur stranguriae in vino pota, et oculorum epiphoris illita. Cum faece vero vini cremata et polenta, lichenas emendat. Chrysocomes *l.* radix calfacit, et ² stringit. Datur *m.* potui ad iocinerum vitia: item pulmonum: vulvae dolores in aqua mulsa decocta. Ciet menstrua: et si cruda detur, hydropicorum aquam.

LXXXVI. Melissophyllo siue *n.* ³ melittaena si perungantur aluearia, non fugient apes. Nullo enim magis gaudent flore. ⁴ Copia *o.* istius examina facillime continentur. Idem *p.* praesentissimum

1. *Elichryfos*. Dioscor. 2. *adstringit*. V. 3. *Sic*
ex MSS. Hard. Dioscor. et *Ch. melittide* Gr. et *Al.*
4. *Scopis eius*. Ch.

k. *Astringit*) Fallum hoc, et praeter medicinae rationem, vndecumque Plinius citauerit. *Dal.*

l. *Chrysocomes*) Dioscorid. quoque IV. 55. Δύναμιν δὲ ἔχει θερμαντικὴν, καὶ συπτικὴν ἢ εἶζα. H.

m. *Datur*) Diosc. l. c. tum istud, tum cetera chrysocomes remedia totidem verbis affert. H.

n. *Siue*) Vide N. et Em. N. XIX. (hic coll.) *Melissophyllo*) Sic R. I. 2. Thuan. Chiff. non vt editi, siue *melittide*. Sic Diosc. III. 118. Μελισσόφυλλον, ὃ ἐνίοι μελίτταναν καλεῖσιν. Et Nicand. in Ther. p. 39. Τὴν ἤτοι μελίφυλλον ἐπικλεῖσσι βοτῆρες. Οἱ δὲ με-

λίτταναν τῇ γὰρ περιφύλλα μέλισσαι Ὀδμῇ θελγόμενοι μέλιτος εἰσὶν δὸν ἔντομα. *Agregtes meliphylon* eam dixere bubulci, siue *melittaenam*, quod caritae mellis odore stridere apes circumsoleant, et sidere ramis. Hesyechius, Μελίτταναν, πῶς τις, ἢ ἐνίοι μελιπτέναν, ἄλλοι μελισσόφυλλον. H.

o. *Copia*) Respicit illud Virgilii Georg. IV. 63. *Huc tu iussos asperge saporis, Tritia meliphylla, et cerinthae ignobile gramen: Ipsae confident medicatis sedibus: ipsae Intima more suo sese in cunabula condent.* H.

p. *Idem*) Diosc. III. 118. H.

mum est contra *q.* ictus earum vesparumque, ¹ et simi-
 lium, sicut araneorum: item scorpionum. Item *r.*
 contra ² vulvarum strangulationes, addito nitro: con-
 tra tormina, e vino. Folia eius strumis illinuntur,
 et sedis vitiiis, cum sale. ³ Decoctae *t.* succus fe-
 minas purgat, et ⁴ inflammationes discutit, et hul-
 cera sanat. Articularios *v.* morbos sedat, canisque
 morsus.

1. Sic ex MSS. *Hard.* vesparumque et araneorum Gr.

et Al. 2. fungorum. Diosc. 3. Sic ex MSS.

H. V. et *Ch.* Cum sale decoctae. Succus fem. . .

4. et inflationes Gr. et Al.

q. Contra ictus earum ves-
 parumque et araneorum) Voss.
 auctior: earum vesparumque
 et similiarum, sicut araneorum
 Lib. XXIII. 7. vesparumque et
 similiarum venenis. Notavit
 et Pintianus. Gron.

r. Vulvarum strangulatio-
 nes) Fungorum, μυκήτων.
 Dioscor. Plinius legit, μη-
 τρεῶν. Dal.

Item contra) Vide N. et Em.
 N. XX. (hic coll.) Item) Ita
 mss. omnes editique libri. Tam-
 en Saracenus in N. ad Diosc.
 Plinianam orationem emen-
 datione egere putat, ac fun-
 gorum potius, quam vulva-
 rum legi oportere. Diosco-
 ridem enim III. 118. vbi
 de melissophyllo: Βοηθεῖ,
 inquit, καὶ τοῖς ὑπὸ μυκή-
 των πνιγομένοις σὺν νίτρῳ
 τὰ φύλλα πινόμενα, καὶ
 σροφζυμένοις. Folia quoque
 addito nitro bibita iis auxi-
 liantur, qui a fungis stran-
 gulantur, nec non et tormino-
 Vol. VII.

sis. Strangulari autem eos,
 qui fungos ederint, vel ex
 ipso Dioscoride notum est in
 Alexiph. c. 23. Corrigen-
 dum igitur ex Dioscoride
 Plinium pronunciat. Cur,
 quaeso magis quam ex Pli-
 nio Dioscoridem, cuius vi-
 tiata foede exemplaria no-
 runt eruditi? An non fieri
 perfacile potuit, vt pro ὑπὸ
 μητρεῶν, ab erudito aliquo
 ὑπὸ μυκήτων scriberetur?
 Aut si strangulationi quae a
 fungis oritur, mederi haec
 herba potest, cur non et
 eadem strangulationi ei opi-
 tuletur, quae a conuersione
 vulvae proficiscitur? H.

5. Folia) Diosc. I. c. Κα-
 ταπλασσόμενα δὲ (Φύλλα)
 σὺν ἀλσί, διαφορεῖ χοιρά-
 δας, etc. H.

1. Decoctae) Καὶ τὸ ἀφέ-
 ψημα δὲ αὐτῶν . . . πρὸς
 ἐμμήνων ἀγωγὴν εὐθετεῖ.
 Diosc. I. c. H.

v. Articularios) Hoc fo-
 lia

morsus. Prodest *x.* dysentericis veteribus, et coeliacis, et orthopnoicis, lienibus, hulceribus thoracis. Caligines oculorum succo cum melle inungi eximium habetur.

LXXXVII. Melilotos quoque oculis *y.* medetur cum ¹ luteo oui, aut lini femine. Maxillarum quoque dolores lenit: et *z.* capitis cum rosaceo: item *a.* aurium e passo, quaeque in manibus ² intumescunt, vel erumpunt. Stomachi *b.* dolores in vino decocta, vel cruda tritaque. Idem *c.* effectus ³ et ad vulvas. Testes *d.* vero, et sedem prociduam, quaeque ibi sint ⁴ vitia, recens ex aqua decocta, vel ex passo. Adiecto rosaceo illinitur ad

car-

1. cum lacte, aut cum lini. Gr. et Al. 2. intumescant, vel rumpant. Ch. 3. est ad V. 4. vitia. Recenti, etc. passo, adiecto ros. Illinuntur carcin. M.

lio praestare cum sale imposita dicit Dioscor. l. c. et contra canis rabidi morsus eadem cum vino pota prodesse. H.

x. Prodest.) Dioscor. l. c. H.

y. Oculis medetur cum lacte aut cum lini femine) Scribe, oculis medetur cum luteo oui aut lini femine. tum ex antiquo exemplari, tum ex Dioscoride libro tertio ad verbum Pint.

Cum) Vide N. et Em. N. XXI. (hic adi.) Melilotos) Prius legebatur, cum lacte, aut cum lini femine. At R. I. cum luteo R. 2. cum luteo oui ante lini femine. Quae certissima sinceræ scripturae

vestigia. Adde Diosc. III. 48. de meliloto. Δύναμιν ἔχει μαλακτικὴν πάσης Φλεγμονῆς, μάλιστα δὲ περὶ ὀφθαλμοῦ, . . . ἐνιότῃ δὲ μετ' ὡς λεκύθου, ἢ λιγιστέρου. Melilorum ad caligines, obscuritates et suffusiones oculorum commendat pariter Theod. Prisc. I. 10. de oculorum causis. H.

z. Et) Diosc. III. 48. Καὶ κεφαλαλγίαν πρᾶννει ἐμβρεχόμενος μετ' ὄξος καὶ ῥοδίνου. H.

a. Item) Diosc. l. c. H.
b. Stomachi) Diosc. l. c. H.

c. Idem effectus) Dioscor. l. c. H.

d. Testes) Diosc. l. c. H.

carcinomata. Deferuescit in vino *e.* dulci. Peculiariter *f.* et contra meliceridas *g.* efficax.

LXXXVIII. (XXI) Trifolium *h.* scio credi praeualere contra serpentium ictus et scorpionum, ex vino aut posca, seminis granis viginti potis: vel foliis, et tota herba decocta: serpentesque numquam in trifollo aspici. Praeterea ¹ celebratis auctoribus, contra omnia venena pro antidoto sufficere ² xxxv. grana eius, ³ quod minyanthes *i.* ex eo appellauimus, tradi. Multa alia praeterea in remediis eius, adscribi. Sed me contra sententias eorum grauissimi viri auctoritas mouet. Sophocles enim Poeta venenatum id dicit. Simus *k.* quoque

1. a celebr. V. 2. XXXV. Cb. 3. quod menianthes appell. V.

e. Vino dulci) Passo ad morbos supra recitatos. *Dal. Lecampius.*

f. Peculiariter) Dioscor. l. c. Θεραπείαι καὶ μελιγκήιδας, etc. H.

g. Meliceridas) Recentes per se cum aqua, Dioscorid. *Dal.*

h. Trifolium) Vide Auctorem libri de simpl. med. T. XIII. Opp. Gal. p. 1002. Dioscoridem quoque III. 123. Et quae de trifolio acuto refert Scrib. Larg. comp. 163. H.

i. Minyanthes) Menyanthes, quidem ideo dictum volunt, quod integro mense floret: quidam quod ad

Lunae radios florem mittat: alii, quod floris foliola veluti lunata et falcata sint. Vide supra cap. 9. huius Libri. *Dal.*

Minyanthes) Μινυανθές Galeno, de fac. simpl. med. VIII. p. 236. qui quae sit eiusce vocis originatio nescire se fatetur. Forte a minuendo dolore: ἀνθος enim florem, μινύω minuire Graece sonat. H.

k. Simus quoque medicus decocti) Tradunt quidam (ait Dioscorides) totius fructus decoctum dolores finire illorum, quos serpentes percusserunt. At si eodem decocto cuiuspiam alius foueantur ulcera, perinde affici, ac si serpens momorderit.

Mi.

que ¹ e medicis, decocti, aut contriti succum infusum corpori, eisdem ^{l.} ² vredines facere, ³ quas si percussis a serpente imponatur. Ergo ^{m.} non aliter vtendum eo, quam contra venena, ⁴ censuerim. Fortassis enim et his venenis inter se contraria sit natura, sicut multis aliis. Item animaduerto, semen eius, cuius minima sint folia, vtile esse ad custodiendam mulierum cutis gratiam, in facie illitum.

LXXXIX. Thymum colligi oportet in flore, et in vmbra ficcari. Duo ^{n.} autem sunt genera eius: candidum, radice lignosa, in collibus nascens, quod et praefertur: alterum nigrius, florisque ^{o.} nigri.

1. Sic ex MSS. Hard. ex melicis M. e medicis. Cb. Simus quoque medicus Gr. et Al. 2. aegritudines facere quasi percussis. M. 3. quasi. Cb. 4. censuerunt. M.

Miraculi nouitatem non factis Plinius explicat. Vide Galenum Lib. de Theriaca ad Pisonem. Idem fere narrat Aelianus de phalangiorum morfu, c. II. L. XVII. de animalibus, Dal.

Simus) Simo Galenus ad stipulatur, L. de theriaca ad Pis. c. 4. p. 935. H

l. Eisdem) Eisdem pruritus. H.

m. Ergo non aliter vtendum eo, quam contra venena, etc.) Scribendum Ego, non Ergo, ex vet. cod. Pint.

n. Duo autem sunt genera eius) Plinius suo iudicio, et

non veterum scriptorum, haec statuit. Dioscoridi et Theophrasto vnicum est thymi genus, foliis albis, quod in capillo florem habet. Nigrum vero zygis est. Inconsiderate Plin. eius thymi florem nigrum esse putat, quod nigrum a Graecis vocari, praecipue a Theophrasto, legerat. Flos quidem in eo genere thymi subpurpureus est. Dal.

o. Florisque) Hoc est, purpurascens, πορφυροστος, vt ait Diosc. III. 44. atque adeo in nigredinem vergentis, vt violae. H.

nigri. Vtraque *p.* oculorum claritati multum conferre existimantur, et in cibo, et in medicamentis. Item ¹ diutinae tussi: in ecligmate faciles excreationes ² facere cum *q.* aceto et sale. Sanguinem *r.* concrefcere non pati e melle: Longas faucium distillationes extra illita cum sinapi, extenuare: item *s.* stomachi et ventris vitia. Modice his tamen vtendum est, quoniam excalfaciunt, quamvis sistunt aluum: quae si exulcerata sit, denarii pondus in sextarium aceti et mellis addi oportet. Item ³ si *t.* lateris dolor sit, aut inter scapulas, aut in thorace. Praecordiis medentur ex aceto cum melle: quae potio datur et in ⁴ alienatione mentis melancholicis. Datur *v.* et comitialibus, quos correptos olfactus excitat thymi. Aiunt et

L 3

dor-

¹. diutina tussi in ecligm. *V.* tussi ecligmate. *Gr.* et *Al.*

². facere. Cum aceto et sale sang. conc. non paritur.

Et melle longas, etc. extenuat. *V.* ³. Sic ex MSS.

H. et *Cb.* lateralis *Gr.* et *Al.* ⁴. elationem. *Cb.*

p. Vtraque oculorum) De thymo tantum albo id Dioscorides. *Dal.*

Vtraque) Diosc. l. c. Ἀμβλυωποῦντας ἐσθίουμενον σὺν τροφῇ ὠφέλει. Hebetiore oculorum acie praeditis in cibo confert. Sic etiam Plin. Val. IV. 35. de utroque thymo. *H.*

q. Cum aceto et sale) Dioscoridi cum sale et aceto potum pituitam per aluum detrahit: cum melle in ecligmate faciles excreationes facit. *Dal.*

Cum aceto) Cum melle,

Diosc. l. c. Cum vino Marc. Emp. c. 17. p. 23. *H.*

r. Sanguinem) Diosc. l. c. Καταπλασθὲν μετ' ὄξους αἵματος θρόμβους διαλύει. *H.*

s. Item) Quoniam cum sale et aceto potum, vim habet pituitam per aluum detrahendi, inquit Dioscor. l. c. *H.*

t. Lateralis dolor sit) E flatu melancholico. Dioscor. *Dal.*

v. Datur) Scrib. Larg. comp. med. c. 2. n. 15. Ad recentem comitiale morbum

cito

dormire eos oportere in molli thymo. Prodest *x.* et orthopnoicis, et ¹ anhelatoribus, mulierumque mensibus ² retardatis. Vel *y.* si emortui sint in utero partus, decoctum in aqua ad tertias. ³ Et viris vero contra *z.* inflationes cum melle et aceto. Et si venter ⁴ turgat, testisue, ⁵ aut *a.* si vesicae dolor exigat, e vino tumores et impetus *b.* tollit, impositum. Item *c.* cum aceto callum et verrucas. Coxendicibus *d.* imponitur, cum vino: articu-

lariis

- i.* Sic ex MSS. H. anhelationi Gr. et Al. *2.* retardatis vel si, etc. *3.* Et, in M. d. *4.* tumeat. V. urgeat. Cb. *5.* Sic ex MSS. H. et Cb. aut vesicae. Gr. et Al. *6.* Sic ex MSS. H. et Cb. coxendicibus imponitur, et articularibus morbis Gr. et Al.

cito proficit: ad veterem rardius: thymi albi X. P. III. ex aceti cyathis tribus, et mellis boni pondo uncia: ut dilutum ieiunus bibat per dies XLV. H.

x. Prodest orthopnoicis et anhelationi) In eodem non anhelationi, sed balenatoribus: ut legendum putem anhelatoribus. Pint.

Prodest et orthopnoicis et anhelationi) Voss. et balenatoris. Scribe, anhelatoribus. Puta πνευματίας. L. XXII. 34. Anhelatoribus et in tussi vetusta cum porro ex aceto datur Lib. XXIII. 7. Vesicae semper utilis et anhelatoribus ac suspiriosis. Hoc quoque Pintianus. Gron.

Prodest) Dioscor. III. 44. et Gal. de Fac. simpl. med.

VI. p. 178. H.

y. Vel) Diosc. et Galen. ll. cc. Plin. Valer. IV. 35. Emortuos partus extrahit. H. *z.* Contra inflationes) De epithymo hoc Dioscorides. Dal.

a. Aur) Urinam ciere thymum produunt Diosc. et Gal. ll. cc. H.

b. Impetus tollit impositum) Humorū fluentium et breui phlegmonem excitationum irruptiones et epiphoras. Dal.

Et impetus) Quas Graeci ἐπιφορᾶς appellant, de quibus XX. 26. H.

c. Item) Et haec pariter Diosc. l. c. H.

d. Coxendicibus imponitur et articularibus) Sic Gelenius. Vossianus: coxendicibus imponitur

lariis morbis, et luxatis, tritum ac lanae inspersum ex ¹ oleo. Dant et potionem articularibus morbis trium obolorum pondere in ² tribus aceti et mellis. Et in fastidio, tritum cum sale.

L 4

XC.

2. oleo ambustis cum adipe suillo dant. Cb. 2. tribus aceti cyathis et melle. V. tribus cyathis aceti, et mellis. Cb.

ponitur cum vino, articularis morbis et luxatis tritum ac lanae inspersum ex oleo, ambustis cum adipe suillo. Pleaque horum iam in medium dederunt ex Chiffet. non articularis, in Andegau. quoque conspicuum, quod reuocari flagitat articulariis, Pintiano iam notatum. Capite praecedenti: articularios morbos sedat. Sic et Lib. XXII, 24 item articulario morbo et neruorum infirmitate laborantibus. Lib. XXV. 5. podagris veteribus, articulariis morbis L. XXVIII. 16 Varicum dolores sedat fimi vituli cinis cum lilii bulbis decoctus, addito melle modico: item omnia inflammata et suppuraciones: sed podagris et articulariis morbis, e maribus praecipue vitulis. Ita enim ibi legendum. nam vulgo interficiunt tria vocabula, minantia. Eadem res, quae MSS. ignorant. Continenter Vossianus: suppuraciones et podagris. Lib. XXXII. 4. paraly/in et articularios morbos sentientibus.

Et his quidem locis salui etiam vulgati codices. Sed et sic legendum Lib. XXII. 13. Articulariis morbis et podagris plurimi. Lib. XXIII. 1. Item carbunculis, articulariis morbis. Et cap. 3. podagris incipientibus, item articulariis morbis. Et 9. articulariis morbis et collectionibus. Lib. XXVIII. 9. in lepris, elephantias, articulariis morbis. Lib. XXXI. 6. in tenesmis articulariisque morbis. Lib. XXXII. 9. podagris articulariisque morbis utile est oleum. Omnibus enim his locis praestantissimus liber articularis. Sic et eodem c. 9. L. XXXII. morbo regio, articulario, inflammationibus, eadem membranae, vbi vulgo, articulari. Denique statim post verba e cap. 21. huius libri proposita: Dant et potionem articulariis bonis trium obolorum pondere in tribus cyathis aceti et mellis, in fastidio tritum cum sale. Sic MSS. Forte, articulariis nouis. Gron.

Coxendi-

XC. Hemerocalles *e.* pallidum *e* viridi et molle folium habet, ¹ radice *f.* odorata atque bulbosa: quae *g.* cum melle imposita ventri, ² aquas pellit, et sanguinem etiam inutilem. Folia *h.* epiphoris oculorum, mammaramque post partum doloribus illinuntur.

XCI. Helenium ³ ab Helena, vt *i.* diximus, natum, fauere creditur formae: cutem mulierum in facie reliquoque corpore nutrire incorruptam. Praeterea putant vsu eius quamdam ⁴ gratiam iis veneremque conciliari. Attribuunt et hilaritatis effectum eidem potae in vino, eumque quem habuerit nepenthes illud praedicatum *k.* ab Homero

1. radice odoratam atque bulbosam. *M.* 2. Sic ex MSS. *Hard.* et *Cb.* aquam *Gr.* et *Al.* vulg.
3. ab Helenae, vt diximus, lacrymis natum *V.* et sic cap. 10. huius Libri. 4. ita gratiam bis. *Cb.*

Coxendicibus) Diosc. l. c. Καὶ ἰσχυραῖοις μετ' οἴνου καὶ ἀλφίτων ἐπιτεθὲν ἀρμόζει. *H.*

e. Hemerocalles) Iisdem fere verbis describitur a Dioscoride III. 137. Ἡμεροκαλλίς φύλλα ἔχει καὶ κωνλὸν ὅμοια κρινῶ, χλωρὰ δὲ ὡσπερ πράσα. Caulem ac folia lilii habet, porri instar virentia. Liliium est rubrum miniatum seu Byzantinum Clusii hist. rar. pl. II. p. 131. Est et in horto Eystettenfi, ibi Hemerocallis Chalcedonica appellata. Vidimus in horto Regio. *H.*

f. Radice odorata) Εὐμε-

γέθη magna. Plinius legit εὐώδη odorata. *Dal.*

g. Quae) Cum melle lana subdita in pecto adhiberi Diosc. praecipit, l. c. Πίσα λεία ποθεῖσα, καὶ σὺν μέλιτι ἐν ἐρίῳ προστεθεισα, πεσσός ἐστιν ὕδραγωγός καὶ αἰμαγωγός. *H.*

h. Folia) Diosc. l. c. *H.*

i. Vt diximus) Sect. 33.

k. Ab Homero) Locus est Odyss. δ. Αὐτίκα γὰρ εἰς οἶνον βάλε Φάρμακον, ἐνθεν ἔπινον Νήπενθές τ' ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων. *Dal.*

Ab Homero) Odyss. δ', v. 221. Esse vero nepenthes, quam

mero, ^l quo tristitia omnis aboleatur. Est *l.* autem succi *m.* praedulcis. Prodest et orthopnoicis radix eius in aqua ieiunis pota. Est autem candida intus et *n.* dulcis. Bibitur et *o.* contra serpentium ictus ex vino. Mures quoque contrita dicitur necare.

XCII. Abrotonum *p.* duorum traditur generum, campestre ac montanum: hoc *q.* feminam,

L 5

illud

z. Sic et *V.* quod eo *tr. o.* aboleretur. Alii *V.* quod *Gr. et Al.*

quam subsequuta aetas buglosson vocavit, nos borraginem, Plutarch. innuit, Symp. I. qu. I. p. 614. Nos plane affirmamus, vel eo ducti argumento, quod vis buglossi plane par adscribitur a summis viris, ut dicturi sumus L. XXV. 40. Nam in vinum deiecta animi voluptates auget, atque ex ea re vocatur et εὐφροσύνη. H.

l. Est autem) Helenium scilicet. Quare et nectarum appellauere alii, et ex ea vinum nectarites concinnatum olim, ut Plinius superius adnotauit, XIV. 19. H.

m. Succus praedulcis) Hoc falsum, si de inula Plinius scripsit. Suspicio Plinium aut libertum eius scribam, reddere voluisse quod Dioscorides ait, Helenium passum conditum stomacho utile esse, ac salgamaris radicem

parum ficutam, decoctam, refrigeratam, in sapam coniectam recondere. Inulas in horto Columella vocat *tristes*, id est, ingratos, et insuaues. Horat. Satyr. 6. amaras, — *inulas ego primus amaras, etc.* Dal.

n. Et dulcis) Hoc falsum. Dal.

o. Et contra serpentium ictus ex vino) Dioscorides id de Helenio secundo. Dal.

p. Abrotonum) Schol. Nicandri in Ther. p. 9. Τοῦ ἀβροτόνυ δύο γένη εἰσὶ τὸ μὴ κηπεύσιμον, τὸ δὲ ὀρεινόν. Dioscor. III. 29. duo genera pariter agnoscit, marem, feminamque: illud Galaticum, istud vero Siculum. H.

q. Hoc feminam, illud marem intelligi volumus) Hoc feminam, illud marem intelligentibus volunt, vetus codex legit: ut putem scribendum, Hoc marem, illud feminam

illud marem intelligi volumus. Amaritudo r. ab-
 finthii in s. utroque. Siculum laudatissimum, dein
 Galaticum. Vfus t. ¹ et foliis, sed maior femini
 ad excalfaciendum: ideo neruis vtile, tussi, or-
 thopnoeae v., conuulsis, ruptis, lumbis, vrinae
 angustis. Datur bibendum x. manualibus fasciculis
 decoctis ad tertias partes. Ex his quaternis cya-
 this bibitur. Datur et semen tusum in aqua
 drachmae pondere. Prodest y. et vuluae. Con-
 coquit z. panos cum farina hordeacea, et zz. ocu-
 lorum ² inflammationibus illinitur, ³ cum cotoneo
 malo

1. Sic ex MSS. H. vsus est et foliis . . . orthopnoicis
 Gr et Al. 2. inflammationi. Ch. 3. Sic ex
 MSS. Hard. et Vet. cotoneo malo cocto. Ch. cotoneo
 malo concocto Gr et Al.

minam intelligi auctores vo-
 lunt. Pint.

r. Amaritudo) Feminae qui-
 dem hanc inesse prodidit
 Diosc. l. c. H.

s. In utroque) In femina
 candorem foliorum cum se-
 riphio Dioscorides compa-
 rat: in mare ramorum gra-
 cilitatem cum absinthio. Da-
 lecampius.

t. Vfus est et foliis) Voss.
 vnicus: Vfus et foliis sine
 verbo. Dein, orthopnoeae
 vulsis. Lege: orthopnoeae,
 conuulsis. Gron.

Vfus) Diosc. l. c. et Gale-
 nus de fac. simpl. med. VI.
 I. p. 145. H.

v. Orthopnoeae) His quo-
 que morbis reliquis mede-
 abrotonum Diosc. admonet
 l. c. H.

x. Manualibus) Qui ma-
 num impleant. H.

y. Vuluae) Mensibus et
 suppressis et remorantibus.
 Dioscor. Dal.

Prodest) Mensibus com-
 morantibus, ἐμμήνων ἐπι-
 σχέςσει, Diosc. l. c. H.

z. Concoquit) Diosc. l. c.
 et Galen. eisdem verbis
 de fac. simpl. m. VI. p. 146.
 H.

zz. Oculorum inflammatio-
 ni illinitur) Hic subito me-
 dia pagina sistunt Gudianus,
 Andeg. Menapius reliquo
 eiusdem aliquot paginarum
 siue columnarum, vt vocant,
 spatio vacuo. Desunt omnia,
 quae hinc continuantur vs-
 que ad Lib. XXII. cap. 21.
 extremum, vbi est: purga-
 tiores (sic enim iidem pro
 pugna-

malo cocto. Serpentes *a.* fugat. Contra ictus earum bibitur cum vino, illiniturque. Efficacissimum contra ea, quorum veneno tremores et frigus accidunt, ¹ vt scorpionum et phalangiorum: et contra venena alia pota prodest, et *b.* quoque modo argentibus, et ad extrahenda ea, quae ² inhaerent corporibus. Pellit *c.* et interaneorum mala. Ramo eius, si subiiciatur puluino, Venerem stimulari aiunt: efficacissimamque esse herbam contra omnia veneficia, quibus coitus inhibeat. *i.*

XCH. (XXII.) Leucanthemum suspiriosis medetur, duabus partibus aceti permixtum. Sampfuchum *d.* siue amaracum, in *e.* Cypro laudatissimum et odoratissimum, scorpionibus aduersatur, ex aceto ac sale illitum. Menstruis *f.* quoque multum confert impositum. Minor est eidem potu vis. Cohibet *g.* et oculorum epiphoras cum polenta. Succus *h.* decocti tormina discutit. Et *i.* vrinis

1. *et. Cb.*

2. *inbaereant. Cb.*

pugnatiores) fieri putant in cibum eorum additis, pecorique esse vtilissimos. Gron.

a. Serpentes) De serpentibus, phalangiis ac venenis eadem tradit Diosc. l. c. post Nicandrum in Ther. p. 7. H.

b. Et) Eriam periodicis febrium rigoribus, inquit Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 145. H.

c. Pellit) Galenus l. c. ελμινθας ἀνασφεί. Item Aelian. H. A. IX. 33. H.

d. Sampfuchum) Diosc. III. 47. totidem verbis. H.

e. In Cypro) Et Cyzico. Dioscorid. Dal.

f. Menstruis) Trahendis, in pefso subditum Dioscor. Dal.

Menstruis) In pefso subditum, εν προσφέρω, Diosc. l. c. H.

g. Cohibet) Dioscor. l. c. H.

h. Succus) Diosc. l. c. H.

i. Et vrinis) Dioscorides l. c. H.

vrinis et hydropicis ¹ utile. Mouet et aridum sternutamenta. Fit *k.* ex eo ² et oleum, quod sampsuchinum *l.* vocatur aut amaracinum, ad *m.* exalfaciendos ³ molliendosque neruos: et vuluas ⁴ calfacit. Et *n.* folia sugillatis cum melle, et luxatis cum cera profunt.

XCIV. (XXIII.) Anemonas *o.* coronarias tantum diximus: nunc reddemus et medicas. Sunt *p.* qui

1. *utilis. V.* 2. Sic ex MSS. Hard. et Ch. ex eo oleum Gr. et Al. 3. molliendos Gr. 4. calfacit, in *V. d.*

k. Fit) Seorsim ac diuersis capitibus de amaricino oleo, et sampsuchino Dioscorides egit: ac de isto quidem, cap. 58 et de illo, cap. 68. libri primi: non quod amaracum a sampsucho differre velit: sed quod vnguenta ea concinnandi modos tradat geminos: quos vt confectionis genere, sic et appellatione secerni voluit. H.

l. Sampsuchinum) Et amaracini et sampsuchini descriptio exstat apud Dioscorid. Dal.

m. Ad exc.) Diosc. I. 68. H.

n. Et folia) Haec totidem fere verbis Diosc. III. 47. H.

o. Anemonas) Anemonem Ouid. Metamorphoseon X. Adonidis florem his verbis appellare videtur: — sic *sata cruorem Nectare odora-*

ro sparsit, qui tactus ab illo Inrumuit; sicut fuluo pellucida caelo Surgere bulla solet, nec plena longior hora Facta mora est cum flos de sanguine concolor ortus, Qualem quae lento celant sub cortice granum, Punica ferre solent, breuis est tamen vsus in illis. Namque male haerentem, et nimia leuitate caducum Excursiunt iidem, qui perflant omnia venti. Dal.

Anemonas) Sect. 38. H.

p. Sunt) Vide N. et Em. N. XXII. (hic pos.) Sunt) Φρέσιον. Sic sane in Indice. Et MSS. R. Th. Ch. fremion habent. Vera tamen lectio Φρέσιον videtur. Nam Theocriti Schol. ad Idyll. é v. 92. Σωσίβιος, inquit, τὰς ἀνεμώνας παρὰ Λάκωσι Φανίδας καλεῖσθαι Φρήσι. A splendore fortassis et coloris venustate, ἀπὸ τῆ Φαίβοσθαι H.

qui ¹ phrenion vocent. Duo *q.* eius genera: Siluestris prima, altera ² in cultis nascens, vtraque fabulosis. ³ Huius *r.* plures species. Aut enim phoeniceum florem habet, quae copiosissima est: aut purpureum, aut lacteum. Harum *s.* trium folia ⁴ apio similia sunt. Nec temere semipedem altitudine excedunt, cacumine *t.* asparagi. Flos *v.* numquam se aperit, nisi vento spirante: vnde et ⁵ nomen accepere. *q.* Siluestri amplitudo maior, ⁶ latioribusque foliis, flore phoeniceo. Hanc *y.*, errore

1. *phaenion. Vet. fremian. Ch. phenion Gr. et Al.*

2. *in, in Ch. d.*

3. *Sic ex MSS. H. et Ch. bu-*

iusque Gr. et Al.

4. *coriandro. Diosc.*

5. *Sic*

ex MSS. H. accepit Gr.

6. *Sic ex MSS. Hard.*

et Ch. latiora folia, flos phoeniceus. V. latioribus foliis Gr. et Al.

q. Duo) Eadem leges pariter apud Diosc. II. p. 207. *Ἀνεμώνη δισσή, ἡ μὲν ἀγρία, ἡ δὲ ἡμέρος* Recentiores herbarii centum amplius genera norunt, vt diximus, s. 38. H.

r Huius) Satiuae scilicet, Diosc. l. c. *καὶ τῆς ἡμέρας ἡ μὲν τις Φοινικὰ φέρει τὰ ἀνθη· ἡ γαλακτίζοντα, ἡ πορφύρα.* H.

s. Harum) Coriandro, quod eodem ferme recidit, Diosc. l. c. et Oribasius, Lib. XI. p. 190. Sed sunt tamen apio, quam coriandro propiora. H.

t. Cacumine) Nec calyces habent anemonae, nec capita, seu vascula: sed cacumena instar asparagorum est.

Οὔτε κωδίαν ἔχουσιν, ἀλλ' οἰοῦνται ἀσπαράγους ἀκρον. Diosc. l. c. Vide iconem anemonae primae apud Dodon. p. 431 H.

v. Flos numquam se aperit, nisi vento spirante: vnde et nomen accepit) Voss. accipere. Nempe anemonae, quarum de pluribus generibus loquutus est. Gron.

Flos) At nostrae etiam tranquillo sese aperiunt. Verius forsan nomen iis inditum, quod facile flos vento decutitur. Hesychius: *Ἀνεμώνη, . . . πᾶν φυτὸν ταχέως ὑπὸ ἀνέμων φθιρομένηον.* H.

x. Siluestri) Diosc. haec totidem verbis II. 207. H.

y. Hanc) Totidem verbis Diosc. et Orib. II. cc. H.

errore ducti, 2. argemonem putant multi: alii rursus papauer, quod *a.* rhoean ¹ appellauimus. Sed *b.* distinctio magna, quod vtraque ² haec postea floret. Nec aut succum *c.* illarum anemonae reddunt, aut calyces habent, ³ nec nisi asparagi *d.* cacumen. Profunt *e.* anemonae capitis doloribus et inflammationibus, vuluis mulierum, lacti *f.* quoque. Et *g.* menstrua cient cum ptisana sumptae, aut vellere appositae. Radix *h.* commanducata pituitam trahit, dentes sanat: decocta

1. vocauimus. *Ch.* 2. est postea florens. *Ch.*
3. sed quasi. *V.*

z. Argemonem) Hanc depictam vide apud Lobelium in *Obst.* p. 144. Est et in horto regio. Similis fere papaueri rhoeadi. Ceteras eius notas disce a Diosc. II. 208. Plinioque ipso, XXV. 56. H.

a. Quod) Lib. XIX. 53. H.

b. Sed) Eadem discrimina afferunt auctores mox appellati. Quod et argemone et rhoeas papauer serius florent: nec croceum, vt argemone, dum caulis conciditur: nec candidum, vt papauer succum reddit, etc. H.

c. Succum) Croceum, vt argemone candidum, vt papauer. *Dal.*

d. Asparagi cacumen) Tale cacumen: spectatur in planta, quam pro eranthe-

mo Dodonaeus pingit c. 21. Lib. II. et in ea, quam pro buphthalmo idem monstrat cap. 22. libri eiusdem. *Dal.*

e. Profunt anemonae, etc.) Succo naribus infuso purgant caput. Diosc. *Dal.*

Profunt) Radicis succo naribus infuso valere Dioscorides ait l. c. ad purgandum caput: folia cum ptisana decocta, et in cibo sumpta, fecunditatem lactis praebere. Habet haec etiam Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 157. H.

f. Lacti quoque) Folia et caules in cibo cum ptisana sumpti copiam lactis praebent. Diosc. *Dal.*

g. Et menstrua) Dioscor. l. c. H.

b. Radix) Diosc. et Galen. II. cc. H.

cocta i. 1 oculorum epiphoras et cicatrices. k. Magi multum 2 quidem iis tribuere; quamprimum aspi- ciatur eo anno tolli iubentes: dicitque, colligi eam tertianis et quartanis remedio. Postea l. alligari florem panno roseo, et in umbra asseruari, ita quum opus sit 3 adalligari. Quae ex his phoeni- ceum florem habet, radice contrita, cuicumque animalium imposita, 4 hulus facit m. septica vi. Et n. ideo expurgandis huleribus adhibetur.

XCIV. (XXIV.) Oenanthe o. herba nascitur in petris, folio p. pastinacae, radice magna, nume- rosa.

1. Sic ex MSS. Hard. oculorum epiphoras. Gr. et Al.

2. quidam iis trib. quam primum aspiciunt. V. cum primum aspicientur. Alii V. 3. alligari. V.

4. ulcerum facit styptica vi. Cb.

i. Decocta oculorum epi- phoras) Adde duo verba, et cicatrices, ex vetusto exem- plari: Decocta oculorum epi- phoras et cicatrices. Pint.

Decocta) Decocta in passio, εν γλυκεῖ. Diosc. l. c. De cica- tricibus Gal. l. c. ελας λεπτύ- νει. Has voculas, et cicatrices, ex MSS. addidimus. H.

k. Magi multum quidem iis tribuere) Notant in mar- gine quidam, vt et in Aca- demico est; sed Vossianus multum quiddam. Sic L. XXII. 2. immensum quiddam et hinc sumpsere. Gron.

l. Postea alligari florem panno roseo) Non roseo in eo- dem, sed ruffeo legitur. Dal.

m. Septica) Σηπτική δύ- ναμις, vis putrefaciendi Cels. VII. 21. Medicamen- ta, quae sic exedunt, ne ero-

dant, σηπτική Graeci vocant. H.

n. Et ideo) Galen. l. c. H. o. Oenanthe herba etc.) Apud Athenaeum Lib. X. canes inebriantur esu της οϊ- νάνθης. Lego, της οϊνάνθης. Eo tamen nomine fortassis την οϊνάνθην Dioscoridis si- gnificat. Dal.

Oenanthe) Filipendula Dodon., p. 56. Oenanthe sta- phylini folio Io. Bauhini, T. III. p. 191. Diosc. III. c. 135. Οϊνάνθη . . . τὰ μὲν Φύλ- λα ἔχει ὡσπερ σαφυλίνος, etc. De forma oenanthes ac viribus eiusdem, paria prorsus cum Plinio tradit. Radicem ad stranguriam ad- hiber Apuleius cap. 54. tit. I. H.

p. Pastinacae) Staphylini, Dioscor. Dal.

rosa. q. Caulis eius et folia cum melle ac vino nigro pota, facilitatem pariendi praestant, secundasque purgant. Tussim e r. melle tollunt: vrinam cient. Radix et vesicae s. vitiis medetur.

XCVI. (XXV.) ¹ Heliochrysum t., quod ² alii chrysanthemum vocant, ramulos habet candidos, folia subalbida, abrotono similia: ad Solis repercussum, aureae lucis in orbem veluti ³ corymbis dependentibus, qui numquam marcescunt: qua de causa Deos v. coronant illo, quod diligentissime servavit Ptolemæus rex Aegypti. Nasctur x. in frutectis. Ciet y, vrinam e vino pota, et

1. Helichrysum, Alii. chrysanthum. Ch. 2. alii amarantum. Dioscor. 3. corymbis ad solis repercussum veluti auream lucis in orbem dependentibus. V.

q. Numerosa) Dioscoridi radix non est numerosa, sed in numerosa rotunda capitula extuberat. Alia est oenanthe coronaria Theophr. supra memorata, cap. II. huius libri, flore albo, racemoso, labruscae simili. Observandum oenanthem significare nunc herbam hic descriptam: nunc coronarium florem modo memoratum, quem nostrum lilium conuallium esse puto: nunc labruscae florem. Dal.

r. E melle tollunt) Mulso, Dioscor. Dal.

s. Vesicae vitiis medetur) Stranguriae, Diosc. Dal.

t. Heliochrysum) De quo iam superius f. 38. Dioscor. iisdem fere verbis IV. 57.

Ἑλιχρύσον, οἱ δὲ χρυσάνθεμον, οἱ δὲ καὶ τὸ ἀμαράντον καλεῖσιν, ὧ καὶ τὰ εἰδῶλα σεφανῶσι· ῥαβδίον λευκὸν, χλωρὸν . . . Φύλλα σεναῖ ἐκ διασημάτων ἔχον πρὸς τὰ τῷ ἀβροτόνῳ νόμῳ κυκλοτερῆ, χρυσοφανῆ, σπιάδιον περιφερές, ὡσπερ κορύμβος ξηρᾶς etc. H.

v. Deos coronant illo) Hoc fit etiam hodie a rusticis nostris. Dal.

x. In frutectis) Asperis, et torrentium alueis. Dioscor. Plinius legit, δρυμῶδες. Dal.

Nascitur) Dioscor. l. c. Φύεται δὲ ἐν τραχέσι καὶ χαλαρῶσσι τόποις, in asperis, et salebrosis. Interpres

et menses. | Duritias et inflammationes discutit. Ambustis z. cum melle imponitur. Contra a. serpentium ictus, et b. lumborum vitia bibitur. Sanguinem c. concretum ventris ¹ aut vesicae absu- mit cum mullo. ² Folia eius trita trium obolorum pondere sistunt profluuia d. mulierum in vino albo. Vestes e. tuetur odore non ineleganti.

XCVII. (XXVI.) Hyacinthus f. in Gallia ³ maxime prouenit. ⁴ Hoc g. ibi fuco hyfginum tingi-

1. ac. Dal. 2. Sic ex MSS. Hard. et Ch. folia eius trium obolorum Gr. et Al. 3. eximie. Gr. et Al. 4. Hoc ibi loco hyginum tingunt. Ch. vnde quidam, Hoc ibi locorum hyfginum tingunt. Hoc ibi pro cocco bysg. Gr. et Al.

pres Oribasii XI. p. 196. in asperis et aquosis conuallibus. H.

y. Cier) Diosc. l. c. H. z. Ambustis cum melle imponitur) Ex Theophrasto χρω̄νται δ' αὐτῶ πρὸς τὰ δακτὰ ἐν οἴνῳ, καὶ πρὸς τὰ πυρίκασα, κατανκυσαντες, καὶ μίξαντες μέλιτι. Dal.

Ambustis) Theophr. Hist. IX. 21. H.

a. Contra) Theophr. l. c. χρω̄νται δὲ αὐτῶ πρὸς τὰ δακτὰ ἐν οἴνῳ. Vfus illius ad serpentium morsus e vino. Diosc. quoque l. c. H.

b. Et lumborum) Diosc. l. c. H.

c. Sanguinem) Haec iisdem verbis Diosc. l. c. H.

d. Profluuia) Diosc. l. c. Ἴσχει δὲ καὶ κατὰ ῥέζην, ὅσον Vol. VII.

τριῶβολον νῆσει δοθεῖσα ἐν κράματι οἶνος λευκῆ. Sistit et destillationes trium obolorum pondere ieiunis potui data in vino albo diluto. Alios sequutus auctores Plinius videtur, aut κατὰ ῥέζην perperam pro mulierum fluxu accepisse, quum ea vox destillationem pituitae, et catarthum significet. H.

e. Vestes) Vestibus interponi ait Diosc. l. c. vt eas a teredinum iniuriis tueatur. H.

f. Hyacinthus in Gallia, etc.) Lege, Hyacinthus in Gallia eximie prouenit. Hoc ibi locorum Hyfginum tingunt, etc. Vide Salmas pag. 272. b. et 1225. a. b. Hyacinthus in Gallia, etc.) Plinius inepte hic appellat hyacinthum arborem, quam c. 18. L. XVI.

M

Vacci-

tingitur. Radix *h.* est bulbacea, ¹ mangonicis *i.*

vena-

1. mangoniis venalitorum. V.

Vaccinium nominavit, e cuius fructus succo purpura tingitur. Vide quae infra adnotata sunt cap. 5. Lib. XXXVI. Legendum: *hoc ibi, e rubia pro cocco, hyfginum tingitur.* nempe color similis hyfginum vero, quod fit primum e cocco, deinde e Tyria purpura. Supra Libro IX. capite 41. Quin et Vaccinium ipsam etiam hyfginum vocatur. *Dal.*

Hyacinthus) Hyacinthus iste, vacciniurnae Gallicum, quo hyfginum vel purpura inficitur, gladiolus est, et hyacinthus, vt verbis Columellae vtar IX. 4. caelestis nominis, hoc est, qui et iris vocatur, vt ex Palladio liquet I. 37. nec tamen iris est, de qua diximus s. 19. quae radix medicinae tantum et vnguentis nascitur, non tingendis lanis: sed quam Galli Glaiutum vocant, quasi gladiolum, *du Glaieul.* Ita Anguillara part. IX. pag. 153. quos alii deinde sequuti sunt. Decepti vero errore omnes, qui nihil irin ab hyacintho differre censent. Hyacinthi porro Gallici translationem Plinius nunc attingit obiter, vbi de vulgari tantum hyacintho agendum ex proposito videbatur;

quod, vt ipse admonuit, XX. 45. saepe contexenda sunt ea quae sunt ex eodem nomine pendentia. H.

g. Hoc) Vide N. et Em. N. XXIII. (paulo post) Hyfginum porro colos est affinis coccineo. *Hoc*) Parmensis editio, ceteraeque ante Hermolaum, atque adeo libri omnes manu exarati, R. Colb. Ch. Th. *Hoc ibi loco hyfginum tingunt.* Reposuit Hermolaus, *hoc ibi pro cocco hyfginum tingitur.* Nos certiore coniectura, *hoc ibi fuco hyfginum tingunt.* Sic roseo fuco purpuram Catullus dixit in Argon. H.

b. Radix) Hyacinthi nimirum alterius, seu vulgaris, atque Italici, vt diximus XVI. 31. mancipiis sati. Lilium purpureum tertium Dodonaei videtur esse, p. 199. quam ille sententiam idoneis stabilit argumentis. Dioscorides Plinio suffragatur IV. 63. *Ἰακίνθου φύλλα ἔχει ὁμοία βολβοῦ. εἶσαν γὰρ αὐτὴν ἐμφερῆ βολβοῦ.* Et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 237. *Ἰακίνθου ἢ μὲν εἶσα βολβοειδής.* H.

i. Mangonicis) Ita MSS. omnes. Venalitii sunt venditores teste Nonio, c. 2. n.

venalitiis pulchre nota : quae *k.* e vino dulci *l.* illita, pubertatem coerces, et non patitur erumpere. Torminibus et araneorum *m.* moribus resistit. Vrinam impellit. Contra *n.* serpentes et scorpiones, ¹ morbumque *o.* regium, semen eius ² cum abrotono *p.* datur.

XCVIII. Lychnis *q.* quoque flammea illa aduersus serpentes, ³ scorpiones, crabrones, familiaeque, bibitur ⁴ e vino semine trito. Siluestris eadem stomacho inutilis. Aluum *r.* soluit. Ad *s.* detrahendam bilem efficacissima duabus drachmis. Scorpionibus *t.* ⁵ adeo contraria, vt omnino visa

M 2

ea

^{1.} morborumque. *Ch.* ^{2.} cum vino. *Diosc.* ^{3.} et *scorp. et crabr.* ^{4.} lini semine. *Ch. unde quidam,* *Cum lini semine, etc.* ^{5.} iam. *Ch.*

919. testimonio ipsius Ciceronis in eam rem adducto. Mangonici venditores erant, negotiatores mancipiorum, qui pueros puellasque, quo facilius vendi possent, artificio quodam componere, atque horum aetatem tege- re pubertate coercita solebant, vt vendibiliores essent.

τοῖς ὠφελεί. H.

n. Contra) *Diosc.* l. c. H.

o. Morbumque) *Diosc.* et *Galen.* abrotonum non adsciscunt: sed id solum, *ἰντερικῶς δίδοται σὺν οἴνω.* H.

p. Abrotono datur) *Vino,* *Dioscor.* Legit *Plinius* ἀβροτόνω pro οἴνω. *Dal.*

q. Lychnis) De qua f. 10. Habet eadem *Dioscor.* III. 114. H.

r. Aluum) *Dioscorid.* III. 115. H.

s. Ad) Per aluum scilicet, *κατὰ κοιλίαν.* *Dioscor.* l. c. H.

t. Scorpionibus) *Dioscor.* l. c. post *Nicandrum* in *Ther. p. 64.* cuius et *Schol.* vide p. 41. H.

k. Quae) *Diosc.* IV. 63. de radice hyacinthi: ἢ τις σὺν οἴνω καταπλασθεῖσα λευκῶ (vel γλυκεῖ) ἐπὶ παιδίου, ἀνήβους τηρεῖν πεπίσειται. *Galen* l. c. ἐν οἴνω tantum. H.

l. Dulci illita) *Albo,* *Diosc.* *Dal.*

m. Araneorum) *Phalangio-* *rum.* *Diosc.* Φαλαγγιοδη-

ea torpescant. ¹ Radicem eius Afiani boliten vocant: qua alligata oculo, albugines tolli dicuntur.

XCIX. (XXVII.) Et vincaperuinca, ² siue *v. chamaedaphne*, arida tusa hydropicis *x.* datur in aqua, ³ cochleari mensura, celerrimeque reddunt aquam. Eadem decocta in cinere, sparsa vino, tumores siccat. Auribus succo medetur. Aluinis *y.* imposta multum prodesse dicitur.

C. Rusci *z.* radix decocta, bibitur alternis diebus in calculorum valetudine, et *a.* tortuosiore vrina, vel cruenta. Radicem pridie erui oportet; postremo mane decoqui: ⁴ ex eo sextarium vini cyathis duobus misceri. Sunt qui et crudam radicem

1. Haec dimidia clausula in Ch. d. 2. siue daphnoeides. Dioscor. 3. cochlearis. Ch. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. et decocti sextarium. V. et ex ea. Gr. et Al.

v. Chamaedaphne) Vincamperuinca nos quidem apud Dioscoridem etiam daphnoeides vocari legimus, sed non chamaedaphnen. Fallitur hic Plinius. Dal.

x. Hydropicis) De chamaedaphne cathartica, non autem, clematide, cuius adstringens facultas dysenterias et diarrhoeas cohibet, verum id est. Plinius haec ignoranter confundit. Idem.

y. Aluinis) Quibus aluus est fluida. H.

z. Rusci) Hoc iterum Plinius libro sq. 83. vbi de oxymyr sine, quae nihil a rusco differt. H.

a. Tortuosiore vrina) Molestia, torquente. Sic *σπαιγγεσιαν* reddit. Tortuosiore igitur, quae velut tortuosa exit, ob crassum humorem impactum vrinario meatui, vel ob hyperfarcosin in vrinae via extumescens, lotique meatum impediens. Dal.

Tortuosiore) Hoc est, vt ipsemet interpretatur, Lib. XXIII. 83. difficili vrinae, praecipue crassae: hoc est, turbidiori, atque adeo hominem torquenti, dum veluti, tortuosa exit. Diosc. IV. 146. simpliciter *σπαιγγεσιαν* dixit. H.

dicem tritam ex aqua bibant: et in totum ¹ ad *b.* virilia, cauliculis ² eius ex aceto tritis nihil utilius putant.

CI. *Batis c.* quoque aluum *d.* mollit. Illinitur podagricis ³ cruda et contusa. Acinon *e.* et coronarum causa et ciborum Aegyptii ferunt. Eademque erat, quae ocimum, nisi hirsutior ramis ac foliis esset, et admodum odorata. Ciet *f.* ⁴ menses et vrinās.

CII. (XXVIII.) *Colocasia g.* Glaucias acria *h.* corporis leniri putavit, et stomachum iuvari.

M. 3 CIII.

¹ ad vrinam difficilem. *V.* ² Sic ex MSS. *H.* et

Ch. eius in vino et aceto. *Gr.* et *Al.* ³ Sic ex

MSS. *em.* *Hard.* et *Ch.* rosta et contrusa *Gr.* et *Al.*

⁴ et menses *Ch.*

b. Ad virilia) Virilium morbos, praesertim vrinæ difficultates, et calculos. *Dal.*

Ad virilia) Ad virilium morbos. *Diosc.* I. c. *ad vrinam.* *H.*

c. Batis) Haec rursus dicentur I. XXVI. 50. *H.*

d. Aluum mollit) Imo potius vrinam ciet. *Dal.*

e. Acinon) *Diosc.* III. 50. *ἄκινος, ἢ ἀκινός . . . πρὸς σφρανωματικῇ, παραπλησία ὠκίμῳ, δασυτέρα δὲ καὶ εὐώδης, παρ' ἐνίοις δὲ καὶ κηπεύεται.* Quid sit *Dioscoridis* *ἄκινος* nescire

se fatetur. *Anguillara*, part. XII. p. 206. Videtur esse ocimum silvestre pictum a *Donnaeo* p. 279. *H.*

f. Ciet menses et vrinās) *Dioscoridi* vero menses et aluum pota sistit. *Dal.*

Ciet) Contra *Diosc.* I. c. *ἰσησι*, sistit. *H.*

g. Colocasia) *Dioscor.* II. 128. ad coeliacum, dysentericosque commendat: additque vim habere *εὐσώμαχον.* *H.*

h. Acria corporis leniri putavit) *Dioscorides* commendat ad dysentericos et coeliacos. *Dal.*

CIII. (XXIX.) Anthalii *i.*, quod Aegyptii edunt, nullum alium reperi vsum. *k.* Sed est herba ² anthyllion, quam alii ³ anthyllum vocant, duorum generum, ⁴ foliis *l.* et ramis lenticulae similis, ⁵ palmi altitudine, ⁶ sabulosis *m.* apricis nascens, subsalsa gustanti. Altera *n.* chamaepityi similis, breuior et hirsutior *o.*, purpurei floris, odore grauis, in saxosis nascens. Prior *p.* vuluis aptissima, ⁷ ex rosaceo ac lacte imposita *q.*, et vulneribus. Bibitur *r.* in stranguria, ⁸ reniumque ⁹ arenis,

- ¹ Sic ex MSS. Hard. et Cb. Est et herba Gr. et Al.
² anthyllis, quam alii anthyllion. Alii. ³ Sic ex MSS. H. et Cb. anticellion Gr. et Al. ⁴ Altera foliis. D. ⁵ palmae. Cb. ⁶ subsalsis Diofc. ⁷ et ex v. Gr. ⁸ Sic ex MSS. em. H. reniumque doloribus Gr. et Al. ⁹ anferis. Ch. unde quidam, vlceribus doloribus. Gr.

i. Anthalii) Malinathallae, Theophrast. cap. 10. L. IV. histor. de qua supra. Ea est nostris, Thrafi. Dal.

k. Sed est) Diofc. in Noth. p. 460. Ἀνθυλλίς, οἱ δὲ ἀνθυλλόν, οἱ δὲ ἀνθραμίδα, οἱ δὲ λευκάνθραμον. H.

l. Foliis) Haec prior anthyllis descripta a Diofc. iisdem verbis, III. 153. ἡ μὲν γὰρ Φακὼ παραπλήσια Φύλλα ἔχει, etc. Delineata a Dodonaeo p. 542. H.

m. Sabulosis apricis nascens) Ὑφαλιμύροις. Diofc. subsalsis. Dal.

n. Sabulosis, etc.) Diofc. l. c. Ἐν Ὑφαλιμύροις τόποις, καὶ εὐηλίσις, γενομένῳ Ὑφαλιμύροις. H.

n. Altera) Sic Diofc. totidem verbis l. c. Galenus quoque de fac. simpl. med. VI. p. 157. et interpretes Oribassii, f. 190. Est anthyllis chamaepityides minor Lobelii in obs. p. 208. scite admodum ibi delineata. Fruticat in aridis aruorum marginibus iuxta montem Pessulanum. H.

o. Hirsutior) Denfior, δασυτέρα. Dal.

p. Prior vuluis) Vtraque inflammatis vuluis. Diofc. Dal.

p. Prior) Diofc. totidem fere verbis, l. c. H.

q. Imposita) Diofc. in pefso subdita, προτιθέμενῳ. H.

r. Bibitur in stranguria reniumque

nis s., 1 tribus² drachmis. Altera t. bibitur in duritia vulvarum, et in torminibus, et in comitiali morbo, cum melle et aceto, quatuor drachmis.

CIV. (XXX.) Parthenium v., alii 3 leucanthes, alii amnacum, vocant. Celsus x. apud

M 4 nos,

1. quatuor. Diosc. 2. Drachmis. Bibitur item in V.
3. leucanthes, alii amnacum. Cb. leucanthemum, alii amaracum. Dioscor. leucanthem, alii thannacum Gr. et Al.

numque doloribus) Chiffletianus anseris pro doloribus, unde quidam ulceribus, inquit Dalecampius. Vossianus quoque reniumque anseris tribus drachmis. Coniicio, reniumque arenis. Sic Lib. XXII. 21. Potum id pellit taenias et renium arenas. Et sequenti, lapides renium. Item, calculisque et arenis pellendis et vesicae pruritibus. Lib. XXIII. 3. Medentur enim arenosae urinae L. XXV. 13. extrahere renibus arenam. Semper autem codex optimus renium pro renium: plerumque et alii. Academicus quoque hic mutilus. Continuat enim: *imposita vulneribus bibitur etiam in duritia vulvarum.* Gron-

(Bibitur) Diosc. l. c. sed quatuor drachmis bibi iubet. H.

s. Doloribus) Nephriticis Dioscor. Dal.

t. Altera) Diosc. et Galen. ll. cc. H.

v. Parthenium) Posterior aetas matricariam appellauit, *Matricaire*, ou *Marone*. Designatur a Dodonaeo p. 35. a Matthiolo in L. III. Dioscorid. p. 907. Vide N. et Em. N. XXIV. (hic adi.) *Parthenium*) Sic MSS. omnes, etiam in Indice: non, ut editi, *thannacum*. Quamquam verius utrobique forsitan, *amaracum*. Nam Dioscor. III. 155. Παρθένιον, οἱ δὲ ἀμάραικον, οἱ δὲ λευκάνθημον. Sic etiam interpres Oribasii, L. XII. 210. H.

x. Celsus apud nos) Perdicium, siue muralium, etiam parthenium vocari, cum Celso Dioscorid. testatur. Verum parthenium quod hic describitur, et amaracum, siue leucanthemum nominari Plinius ait, nusquam perdicium, vel muralii nomen habet. Dal.

Celsus) Lib. II. 33. *Herba muralis*, inquit (*parthenium*, vel

nos, perdicium, et *y.* ¹ muralem. Nascitur in hortorum sepibus, flore *z.* albo, odore *a.* ² mali, sapore amaro. Ad *b.* insidendum, ³ decoctum in duritia vulvarum, et inflammationibus. Sicca *c.* cum melle, et aceto ⁴ imposita, bilem *d.* detrahit atram. Ob hoc contra *e.* vertigines utilis, et *f.* calculosis. Illinitur *g.* et sacro igni: item strumis, cum *h.* axungia inueterata. Magi contra tertianas

¹. Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* et Celsus multis locis. muralium . . . decoctae *Gr.* et *Al.* ². malo. *V.*

³. decoquitur, *V.* ⁴. pota. *Diosc.*

vel perdicium appellant) reprimi ac refrigerat. Et parthenium istud sane refrigerandi ac reprimendi habere vim insitam, haud obscure *Diosc.* innuit, qui erysipelatis et inflammationibus imponi iubet. Quamobrem immerito carpitur hoc loco a Barbaro Dalecampioque *Plinius*, perinde ac si parthenium istud cum altero cognomine confuderit: *H.*

y. Et) Sic MSS. *R.* et *Ch.* non muralium. Ita etiam *Cels.* l. c. *H.*

z. Flore albo) Flore per ambitum candido, intus melino, odore subuiroso. *Dal.*

Flore) *Diosc.* ἀνθή λευκὰ κύκλω. Et vero a candore floris λευκανθές quoque ei nomen fuit. *H.*

a. Odore) Ita libri omnes. An odore malo? Nam *Dioscor.* l. c. ὀσμὴ ὑπόβρομον, *Oribasii* interpret. XII. f. 210. odore subuiroso. *H.*

b. Ad) Ad insidendum valet decoctum, in vulvarum duritiis et inflammationibus: τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῆς, ἐγκάθισμα ὑσέρως ἐσιληρημένης καὶ φλεγμονώσεως ἐστίν. *Diosc.* l. c. *H.*

c. Cum melle) Cum oxymelite, vel sale pota epithymi modo. *Dioscor.* *Dal.*

Sicca) Ita libri omnes. Sed *Dioscoridem* vnum si audiamus, pota legendum, non imposita. Δύναται δὲ ξηρὰ σὺν ὄξυμέλιτι, ἢ σὺν αἰσὶ ποθεῖσα . . . φλέγμα καὶ χολὴν ἀγειν κάτω. *Dioscor.* l. c. *H.*

d. Bilem detrahit atram) Bilem et pituitam. *Diosc.* *Dal.*

e. Contra vertigines utilis) Asthmata. *Diosc.* *Dal.*

f. Et calc.) *Diosc.* l. c. *H.*
g. Illinitur) *Diosc.* l. c. *H.*

h. Cum axungia inueterata) Inflammationibus cum flore

tianas sinistra manu euelli eam iubent, dicique cuius causa vellatur, nec respicere. Dein eius folium aegri linguae subiicere, vt mox in cyatho aquae deuoretur.

CV. (XXXI.) ¹ Trychno *i.*, quam quidam ² strychnon scripsere, vtinam nec *k.* coronarii in Aegypto vterentur, quos ³ inuitat ⁴ florum *l.* similitudo, in duobus eius generibus. ⁴ Quorum *m.*
M 5 alterum,

- i.* Sic ex MSS. em. Hard. et Ch. strychno. Gr. et Al.
2. Sic ex MSS. H. et Ch. trychnon. Gr. et Al. *3.*
inuitat ederae florem Gr. et Al. *4.* foliorum Ch.
5. Praeter illa tertium, cui acini. V.

flore Dioscor. Plinius legit pro $\sigma\upsilon\nu\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \alpha\nu\theta\epsilon\sigma\iota$, $\sigma\upsilon\nu\ \zeta\acute{\epsilon}\alpha\tau\iota$. Dal.

i. Trychno) Ita Galenus de fac. simpl. med. VIII. p. 237. Τρύχνον, ἔνιοι δὲ μετὰ τῆς σιγμᾶς σρύχνον ὀνομάζουσιν. Solanum Latini vocant, teste Plinio, XXVII. 108. ex Celso. Hortense hoc prius a Dodonaeo pingitur, p. 451. Gallis, Morelle: Oribasio in MSS. cod. II. Τρύχνον τὸ ἐδώδιμον, ἐν τοῖς κήποις Φυόμενον. Caelio Aureliano II. 7. *Vua lupina*. H.

k. Coronarii in Aegypto) Solo fructu Halicacabi coronarios vti, et cum coronis vti, et cum coronis istorquere, non autem hortensis vtriusque vel folio, vel flore, vel fructu, Dioscorides ait. Dal.

Nec) Alterum certe genus, quod halicacabum dicitur, adhiberi folium in coronas, auctor est Galenus de facul. simpl. med. VIII. p. 257. post. Diosc. IV. 72. H.

l. Florum) MSS. R. Colb. Chiff. ederae foliorum, verius. H.

m. Quorum) Secundum hoc solani genus, πυρρὸν ἔχον τὸν καρπὸν, εἰκοτα ῥαγὶ σαφύλης κατὰ τὸ σχῆμα, καὶ τὸ μέγεθος, inquit Galenus l. c. Theophr. Hist. IX. 12. καρπὸν dixit ἐρυθρότερον κόκκις. Diosc. IV. 72. Ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερον σρύχνον ὃ ἀλικάκιστον καλεῖται, etc. Et in Nothis: ἀλικάκιστον, οἱ δὲ καλλιὰδα. Crateuas apud Diosc. IV. 75. καλέσαν vocat. H.

eui *n.* acini coccinei, granosi folliculi, halicacabum vocant, alii callion. Nostri autem vesicariam *o.*, quoniam vesicae *p.* et calculis profit. Frutex est surculosus verius, quam herba: folliculis magnis, ² latisque, et turbinatis, grandi intus acino, qui maturecit Nouembri mense. ³ Tertio *q.* folia sunt ⁴ ocimi *r.*, minime diligenter demonstrando *s.*, ⁵ remedia non venena ⁶ tractantibus: quippe

- ^{1.} quod. *Cb.* ^{2.} laxisque. *Cb.* ^{3.} *Thrya.* *Thryon* εἶπερ vocat Theophrastus. ^{4.} Sic ex *M.S. H.* demonstranda *Gr. et Al.* ^{5.} acimi. *Cb.* unde quidam, acimi. ^{6.} Sic et *Cb.* tractandi *Gr. et Al.*

n. Cui acini coccinei, granosi folliculi) Verus exemplar, cui acini coccinei granosi, in folliculis. Forte legend. cui acini cocci grano in folliculis. Pint.

o. Vesicariam) Quemadmodum Graeci Φυσάλιδα vocant, quoniam intra folliculos orbiculatos vesicae similes fructum, siue grana, includit, καρπὸν ἐν θυλακίσις περιφέρεισι ὁμοίον φύσσαις ἔχει. Diosc. l. c. Officinae Mauritanos sequitae Alcaquengi vocant, alii Baguenaudes. H.

p. Quoniam vesicae et calculis profit) Vesicariam, Φυσάλιδα potius: quoniam inflatae vesicae folliculus similis est, qui fructum amplectitur. Dal.

q. Tertio) Tertio solani generi, quod Graeci θρύον

vocant. Dioscor. IV. 74. Στρυχνον μανικόν, ὃ ἐμοὶ περισσόν, οἱ δὲ θρύον ἐκάλεσαν. Τούτου τὸ μὲν φύλλον παραπλήσιον ἐστὶν εὐζώμῳ, etc. Solanum lethale Dodonaei p. 453. Italidis Belladonna. H.

r. Ocimi) Εὐζώμῳ, non ὠκύμῳ, erucae. Diosc. c. 74. L. IV. Dal.

s. Demonstranda remedia, non venena tractanti) Chiffi-tractantibus. Subscribit Vossianus: sed habet praeterea demonstrando, vt referatur ad τὸ tertio, quod multo commodius. Tertio (generi strygni) folia sunt ocimi, minime diligenter demonstrando remedia, non venena, tractantibus. Confirmat vtrumque liber Academiae. Gron.

quippe insaniam facit, paruo quoque succo. *z.* Quamquam et Graeci auctores in iocum vertere. Drachmae *v.* enim pondere, *lufum x.* pudoris gigni dixerunt, species vanas imaginesque conspicuas obuerti demonstrantes. Duplicatum hunc modum, legitimam insaniam facere. Quidquid vero adiciatur ponderi, repraesentari *y.* mortem. Hoc est venenum, quod innocentissimi auctores simpliciter dorycnion *z.* appellauerunt, *2* ab eo, quod cuspides in *3* praeliis tingerentur illo passim nascente.

1. lufum cygni dixerunt. Cb. expuncto, pudoris.

2. quod eo cuspides V. 3. praelis. Cb.

z. Succo) De radice. Diosc. v. Drachma enim pondere) Lege: Drachmae enim pondere lufum gigni dixerunt, species vanas, etc. Salmaf. 1086. b.

x. Lufum pudoris, etc.) Nam qui drachmae pondere sumunt, inter dormiendum cum formosis puellis viri, cum pulchris adolescentibus feminae, rem habere exercereque se Venerem somniant. Theophrastus habet, *ἔτως ὡς παίζειν καὶ δεῖ ἐν ἑαυτῷ κἀλλιστον εἶναι.* Ut lasciuat qui sumpsit, et sibi videatur formosissimus. Vide Lacunam in Diosc. c. de Solano. *Dal.*

Lufum) Hoc verborum ambitu viuas imagines notat, quibus exercere se Venerem somniant ii qui drachmas pondere solanum lethale

biberint. Tamen in MSS. vox pudoris abest. H.

y. Repraesentari) Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 169. et VIII. p. 237. si quatuor drachmae bibantur. H.

z. Dorycnion appellauerunt) Vide Plutarchum opusculo περὶ ἀοργησίας. Aliud est dorycnium Diosc. Dal.

Dorycnion) Sic Apuleius c. 22. Alii strychnon manicon, alii dorycnion, alii cacabon, Itali Apollmarem vocant. Diosc. quoque in Alexiph. in praef. p. 401. et cap. 6. Στρυχνον μανικόν ὃ καὶ δορυκνιον καλεῖται. Galen. denique κατὰ τόπον. X. 3 p. 637. Στρυχνός, οἱ δὲ δορυκνίς εἶσις. Graecis dory cuspis est et lancea. H.

a. Passim nascente) Inepte hoc Plinius. Rarissima plan-

sciente. Qui *b. parcius* infectabantur *manicon* *c.*

cognominata *1. spectauerant. Gr. et Al.*

ta est, et hoc seculo nulli cognita. *Dal.*

b. Qui parcius spectauerant, manicon cognominauere) In eodem non spectauerant, sed inspectabant, legas. Scribo, *Qui parcius in iis peccabant, manicon cognominauere*: ut per gradus crescat oratio; primo innocentissimi: deinde parcius peccantes: ultimo nequiter occultantes. Significat autem illud *in iis*, ex his auctoribus. *Pint.*

Qui parcius spectauerant, manicon cognominauere) Sic Hermolaus, quum esset, spectabatur, magi cognominauere. *Pintiani* liber, inspectabatur; ipse, qui parcius in iis peccabant. *Chiffletius* inspectabant, *manicon* nominauere. *Vossianus* inspectabantur, *Academicus* spectabantur: vterque autem et *manicon* nominauere. Fuit, opinor: *Qui parcius infectabantur, manicon nominauere*. Tria nomina noxiae ait herbae imposita: *innocentissimos auctores*, infamare illam voluerint, et quantum in ipsis erat, cauere, ne cui noceret, vocasse *dorycnion*: qui nequiter occultabant et virus eius ex nomine notum nolebant, *erythron* aut *neurada*; qui mediam sequuti sunt

viam, ut non perterrerent vocabulo et tamen ostenderent subesse quid periculi, eos dixisse *Μαρινον*, insaniam scilicet, non praesentem mortem, eius vsu metuendam significantes. *Gronouius*.

Qui parcius) Vide *N. et Em. N. XXV.* (hic coll.) *Qui*) Libri hactenus editi, post *Hermolaum*, qui *parcius spectauerant*. Prius in edit. *Parm. spectabatur*. At in *R. 2. cod. inspectabantur*; vnde nos extrita litterula; *infectabantur* rescripsimus. Tria fuisse nomina eius herbae ait primum quod innocentissimi scriptores indiderint, *dorycnion*, qui infamare eam voluere, et quantum in ipsis erat, cauere, ne cui noceret. Alterum, quod ii qui parcius infectabantur, et subesse tamen in eius vsu quiddam periculi admonebant, insaniam videlicet: *Manicon* igitur appellarunt. Postremum est, quod ab iis impositum, qui nequiter occultabant, et virus eius nosci appellato eius nomine nolebant: quare *erythron* illi, aut *neurada* dixere. *H.*

c. Manicon) *Ἀπο τῆς μαρίας*, ab insaniam furiosa sic dicta,

cognominari: qui nequiter occultabant, erythron, aut neurada: vt d. nonnulli, periffon: cauendi causa curiosius dicendum. Quin e. et alterum genus, quod halicacabon vocant, soporiferum est, atque etiam opio f. velocius ad mortem: ab aliis morion g., ab aliis moly appellatum. Laudatum vero a Diocle et Euenore, Timaristo quidem etiam carmine, mira h. obliuione innocentiae:

1. Sic ex MSS. H. et Cb. neurada. . . ne cauendi quidem causa Gr. et Al. 2. in cauendi causa cur. Cb. 3. quod et halicac. Diosc.

dicta, vel ἀπὸ τῆς μένεν. quod pertinax difficillime curetur: vel ἀπὸ τῆς μόνε-σθαι, quod aegri solitudinem captent. vel ἀπὸ τῆς μανῆ, quod mentem laxet atque remittat. Hadr. Iunius cap. 7. IV. Dal.

d. Vi) Sic Diosc. IV. 74. περισπόν. Sic enim legendum, non πέρσιον. H.

e. Quin) Soporiferum ab halicacabo discernit Diosc. IV. 73. quamquam et ipsi soporifero halicacabi quoque appellationem inditam fatetur. H.

f. Opio velocius ad mortem) Somnificam vim habet opio mitiorem. Dioscorides. Dal.

g. Opio) Diosc. contra l. c. vim somnificam habere prodidit, opio mitiorem. H.

g. Morion) Aliud est morion Theophr. descriptum

a Dodonaeo cap. 90. l. III. Dal.

h. Mira obliuione innocentiae, quippe praesentaneum venenum, etc.) Parmensia exemplaria, et nonnulla recentiora, inducentes, legunt non innocentiae. Ego hunc locum sic scribendum reor: mira obliuione hi. Docentes quippe, etc. claudicante alias sensu. Pinz. Mire obliuione, etc.) Mira obliuionis innocentia. Obliuionem enim affert iis qui sumperant, sed citra noxam valetudinis. Dal.

Mira innocentiae obliuione) Dalecampius format, mira obliuionis innocentia: adferre enim obliuionem iis, qui sumperant, sed citra noxiam valetudinis. Pintianus, quia Parmense exemplar inducentis pro innocentiae, coniecit: mira obliuione hi. Docentes quippe. Nimirum

tiae: quippe praesentaneum remedium, ad *i. dentium* mobiles firmandos, si *k.* colluerentur: ¹ halicacabo

1. halicacabo uni exceptionem addidere Gr. et Al.

mirum iamiam ab Io. Andrea usque ad Gelenium, opinor, impressa exemplaria vitiose: *minore obliuionem inducentes*. Sed recte quisquis ille, *mira obliuione innocentiae*. nam Plinius in Diocle et Euenore ac Timaristo accusat *obliuionem innocentiae*, qui tam periculosam herbam laudant: quemadmodum paullo ante *innocentissimos* vocauit, qui nomine ipso absterruerint ab eius usu. *Innocentia* medici est non monstrasse, quod maiori discrimine adhibeatur quam toleretur, contra quod adhiberur, malum. Hoc Lib. cap. 25. *Quanto innocentior alica?* Lib. XXVIII. 2. *Quis veneficia innocentiora fecit, quam remedia?* Lic. XXIX. 1. *Illae autem, quae timuit Cato atque prouidit, innocentiora multo et parua opinatu.* Dein legendum videtur: *quippe praesentaneum remedium, ad dentium mobiles firmandos, si colluerentur halicacabo e vino. exceptionem addidere, ne diutius id fieret* Nam Voss. *haecacabon vino excepit.* Academ. *alii cacabon vino.* Gronouius.

Mira) Obliti hi videntur innocentia, quam prae se ferre medici debent, quum tam periculosam herbam laudant. Innocentia enim medici est, non monstrare, ne dum laudare, quod maiore discrimine adhibetur. Sic paulo ante innocentissimos appellat auctores eos qui vel nomine ipso absterruere legentes ab eius usu. H.

i. Ad dentium mobiles firmandos si colluerentur: halicacabo uni exceptionem addidere) Vetus exemplar non *halicacabo uni* sed *halicacabon vino* praefert. Scribo, *si colluerentur halicacabo in vino.* Pintian.

k. Si) Vide N. et Em. N. XXVI. (hic consp.) *Si*) Prius legebatur: *Si colluerentur: halicacabo uni exceptionem addidere.* Plane contra Dioclis, Euenoris, ac Timaristi sententiam, quos Plinius laudat auctores: ad eam enim medicinam halicacabum adeo non exceperet ii, ut inprimis potius commendarent: quo nomine carpuntur obiter a Plinio: etsi exceptionem eam, cautionemque adderent, ne diutius

cacabo in vino: exceptionem I. addidere, ne diutius id fieret: delirationem II. enim gigni. En demonstranda remedia, quorum medicina, maioris mali periculum afferat. Commendatur m. ergo

1. Sic ex MSS. H. gigni eo. Nec demonstranda Gr. et Al.

diutius in ore id teneretur. In R. 2. cod. legitur, *halicacabon vino*. In Colb. 3. *halicacabon vino*. At Diosc. plane rem decidit IV. 73. ubi succum halicacabi decoctum in vino opitulari dentibus ait, si contineatur ore: *ἐναφελυθεις δὲ οἴνω καὶ διακράταμενος, ὀδονταλγίαις ἀρῆγαι*. Vt ex vino Dioscorides, sic ex aceto adhiberi iubet Archigenes apud Galen. *κατὰ τὸ π. V. p. 474. et 475. H.*

I. Exceptionem addidere) *Corymbi duodecim*, inquit Dioscorides, *hydropicis dantur: si quid numero adiciatur, alienationem mentis faciunt*. Longe aliter haec Plinius refert. *Dal.*

II. Delirationem enim gigni eo. Nec demonstranda remedia, etc.) Puto luxatum esse ordinem verborum legendumque, *delirationem gigni. Neque enim demonstranda remedia, etc.* Pint.

Delirationem enim gigni eo. Nec demonstranda) Pintianus luxatum esse ordinem verborum censet, scribitque *delirationem gigni, neque enim*

demonstranda. Voss. et Acad. ignorant τὸ Nec. Scribe: *delirationem enim gigni. En demonstranda remedia, quorum medicina maioris mali periculum adferat!* Per ironiam quam continuat etiam in sequentibus, etsi vulgo id non appareat. Sic autem voluit scripti *Commendetur ergo cibus tertium genus, licet: praeferatur hortensis saporibus: et nil sit corporis malorum, cui non salutarem stychnon Xenocrates praedicet!* Alia etiam ex Chiflet. annotarunt: *commendetur primi prodimus ex Voss. et Academico. Hortensis saporibus fecimus ex more Plinii: quod si meminisset Pintianus, temperasset ex apographo suo laudare hortensium. Illud, cui non salutare stychnos, si quis tenere malit, quia et Chiflet. et Voss. affirmant, instar illius, de quo etiam supra, Triste lupus stabulis, possis tentare: et nihil esse corporis malorum, cui non salutare stychnos, Xenocrates praedicet.* Gron.

m. Commendatur) Haec si acci-

ergo in cibis tertium genus, licet *n.* praeferatur hortensium 3 saporibus. 4 Et nihil esse corporis malorum, cui non salutare sit strychnos, Xenocrates praedicat. Non *o.* tamen auxilia eorum tanti sunt, ut *p.* vel profutura de iis commemorare fas putem, praesertim tanta copia innoxiorum medicaminum. Halicacabi *q.* radicem bibunt, qui sunt

1. Sic et *Ch.* commendatur et in *Gr.* et *Al.* 2. Sic ex MSS. *H. hortensis* *G.* 3. *sapor.* *V. sapore* *Alii V.* 4. *Et nil sit corp. mal. cui non salutare stry.* *Xen. praedicet.* *Ch.*

accipiuntur de halicacabo, ut reuera accipienda sunt, dissentit Plinius a Dioscoride, qui halicacabum ait & *βύσσανος δαλ.* Tertium genus vocat, quoniam hortense duplex est, alterum bacis nigris, alterum flauis. *Dal.*

n. Licet praeferatur hortensis saporibus) Hortensium non hortensis in apographo nostro. *Pint.*

o. Non tamen auxilia eorum tanti sunt, ut vel profutura) Hoc commode subnectitur, sed non melius tractatum. Io. Andreas et olim editi: ut vel profutura non de iis commemorare nefas (non nefas) putem. Acad. ut in pictura non de his commemorare nefas putem. Fintiani codex: ut id plerura nos de iis: unde coniicit, ut ideo laesura Chiff. ut id plerura nos de his: unde conii-

ciunt, ut ideo plura de iis. Vossianus, ut id plerura nos de his. Sensum deprehenderunt, opinor, sed nimium licenter a veteri scriptura discesserunt vulgatae architecti. Vide numquid propius illam sit: ut vel curationes de his commemorare fas putem, praesertim in tanta copia innoxiorum medicaminum. Gron.

p. Ut vel profutura de iis commemorare fas putem) In Apographo nostro, ut id plerura nos de iis, etc. Scribo, ut ideo laesura nos de iis, etc. *Pint.*

q. Halicacabi radicem bibunt) MSS. leg. Halicacabi radicem bibunt qui varicinare gallantes quo vere ad confirmandas superstitiones aspici volunt. non pro infano fecerit qui corrigendum contender: qui varicinari Gallantesque furere ad confirmandi

funt vaticinandi callentes, quod furere ad confirmandas superstitiones aspici se volunt. Remedio est (id enim libentius retulerim) aqua copiosa mulsa calida ² potui data. Nec illud ³ prae-teribo, aspidum naturae halicacabum in tantum aduersam, vt radice eius propius admota soporetur illa sopore enecans vis earum. Ergo trita ex oleo percussis auxiliatur.

CVI. (XXXII.) Corchorum *r.* Alexandrini cibi herba est, conuolutis foliis ad similitudinem mori, praecordiis *s.* (vt ferunt) utilis, alopeciisque, et lentigini. Boum quoque scabiem celerrime sanari ea inuenio: apud *t.* Nicandrum quidem et serpentium morsus, antequam floreat.

CVII.

1. valiginare gallantes. Ch. vnde quidam, qui vaticinari callentes. 2. potu. Nec. Ch. 3. probo Hard. mendose.

mandi sup. asp. se volunt. qui volebant aspici furere gallantes et vaticinari, quasi ab alicuius numinis inspiratione immisso furore, quia id pertinebat ad confirmandas religiones, radicem Halicacabi solebant bibere, vt ενσαωιν inde conciperent et numine repleti viderentur. Gallantes de Gallis matris Idaeae vel Deae Syriae sacerdotibus, vt Bacchantes de Bacchis Salmaf. p. 1087. a. b.

r. Corchorum) Diuersum hoc olus est ab anagallide, quam etiam corchoron vocari ait cap. 13. Lib. XXIII. corchorus ob amarorem in prouerbium abiit, foliis ocyc-
Vol. VII.

num aemulatur, coctus estur. Theophr. cap. 7. Lib. VII. Hist. Auricula muris Tragi. Dal.

Corchorum) Corchoron appellant Crateuas, Theophrastus et Nicander, quam Dioscorides Annagallidem, inquit Anguillara part. V. p. 92. Αναγαλλis gemina apud Diosc. II. 209. Pingitur a Dodonaeo, p. 32. Folia esse ad similitudinem ocimi scribit Theophr. Hist. VII. 7. sed mori dixeris, an ocimi, parum interest. H.

s. Praecordiis (vt ferunt) utilis) In vetere codice, praecordiis ferunt vtilem. Pint.

t. Apud Nicandrum) In Theriacis, p. 44. vbi aduersus
N sus

CVII. Nec *v.* de cnico siue *x.* atractylide verbosius *y.* dici par esset, Aegyptia herba, ni magnum contra *z.* venenata animalia praeberet auxilium: item aduersus fungos. Constat *a.* a scorpione percussos, quamdiu teneant eam herbam, non *b.* sentire cruciatum.

CVIII. (XXXIII. *c.*) Et *d.* ¹ persolutam Aegyptus in hortis ferit, coronarum gratia. Duo genera eius: femina ac mas. Vtraque subdita Venenatam inhiberi, virorum maxime, tradunt.

CIX.

1. *persolutam. V.*

sus serpentes laudat κόρηρον ἡμμοέντα. De eo paroemia vulgata, tum apud Suidam, tum apud Schol. Nicandri, Κόρηρον ἐν λαχάνοις, etiam corchorus inter olera, quod vile olus haberetur. H.

v. Nec) Siluestri scilicet, de qua l. 53. H.

x. Siue atractylide) Inepte cum cnico atractylidem confundit, vt et sup. p. 15-Dal.

y. Verbosius dici par esset, Aegyptia herba, ni magnum praeberet, etc.) in V. C. verbosius dici par esset Aegyptiam herbam magnum contra venenata animalia praeberere auxilium. Legendum reor: Verbosius dici par est, quam Aegyptiam herbam magnum contra venenata animalia praeberere auxilium. Et paulo

post: herbam eam; non retro: eam herbam. Pint.

z. Contra venenata animalia) Scorpionum ictus: Dioscor. Dal.

Contra) Consentit cum Dalec. H. Diosc. III. 107. H.

a. Constat) Diosc. l. c. H.

b. Non sentire cruciatum) Deposita vero statim recrudescere Diosc. Dal.

c. De persoluta) Officinarum petasites, vt quidam censent Iphyum Theophrasti, coronaria planta, quae florem edit ante folia. Vide infra cap. 9. Lib. XXV. Petasitis certe alterum genus, quod marem vocant, florem edit rubrum et odoratum: alterum quod feminam appellant, candidum et inodorum. Dal.

d. Et) Peregrina haec et ignota. H.

CIX. (XXXIV.) Et quoniam in mensuris quoque ac ponderibus crebro Graecis nominibus utendum est, interpretationem eorum semel in hoc loco ponemus. Drachma e. Attica (fere f. enim Attica g. obseruatione medici utuntur) denarii ar-

N 2

gentei

e. *Drachma Attica* (fere enim Attica obseruatione medici utuntur denarii argentei habet pondus) Hinc ipse passim, ubi apud Graecos auctores *drachmis* definiri pondera inuenit, modo *drachmas* retinet, modo *denarios* subiicit. Gron. de Sestert. 192. 193.

Drachma) Transcripsit hoc caput Plinius alter Valer. in praef. operis. Sic etiam Galen. de comp. med. κατὰ τόπ. VIII. 3. p. 573. Πρόδηλον ὅτι δραχμὴν λέγομεν νῦν ἐν τοῖς τοιαύτοις ἀπασιν ὅπερ Ῥωμαῖοι δηναρίον ὀνομάζουσιν. Celsus ad Natalem, epistola praefixa operi Marcelli Empirici: *Graeci medici pondera medicamentorum ad drachmas redigunt: quae quia ad denarium conueniunt, (octoginta enim quatuor in libram incurrun)* pro nota Graecae drachmae notam denarii posui, et ad eius pondus drachmas redegi. Scrib. Larg. ad Callistum: *Erit nota denarii vnus pro Graeca drachma: aequae enim in libra denarii LXXXIV. apud nos, quot*

drachmae apud Graecos incurrun. Ceteris, qui plurimi sunt, appellandis superfedeo. Est autem denarius apud Romanos, nummus argenteus, quales in cimbriis vulgo visuntur, seu Consulium, aevi, seu Imperatorum: Quaternos ex his denarios fere nummus noster argenteus in Gallia complectitur, qui triginta assibus aereis permutatur. H.

f. *Fere*) Cautè fere addit: nam et Urbis Romae ponderibus interdum vsi, ut Andromachus medicus Neronis, ipso referente Galeno κατὰ τόπ. VI. 6. p. 499. H.

g. *Attica obseruatione, etc.*) Ex Celso cap. 17. Lib. V. et Scribonio Largo constat drachmas argenteas, quae Romani denarii sunt, septem vnciam fecisse. Quare in libra quae 12. vnciis constat, 84. drachmae numerantur. At vero drachmae Atticae, siue medicae, octo vnciam efficiunt: qua ratione in libra drachmae sunt 99. Incogitanter Plinius has drachmas confundit. Dal.

gentei habet pondus. ¹ Eademque *li.* sex obolos pondere efficit. Obolus *i.* x. chalcos. Cyathus *k.* pendet ² drachmas x. Quum *l.* acetabuli mensura dicitur,

¹. Sic ex MSS. Hard. em. et Cb. eadem sex Gr. et Al.

². Sic ex MSS. em. Hard. et M. pendet per se dr. Gr. et Al.

b. Eademque) Dioscorides, Tomo XIII. Opp. Galeni, p. 984. Ἡ δὲ δραχμὴ, ἡ καὶ οὐκὴ λεγομένη, ἀγείρει γερύματα τρία, τετάρτην ὀβολὸς ῥ'. Suidas: Δραχμὴ, ἕξ ὀβόλων. Cleopatra apud Galenum Tom. cit. p. 981. Ἡ δραχμὴ ἔχει ὀβόλων ῥ'. Et apud Marcellum Emp. Victoriati pondus, seu denarii dimidii, trium esse obolorum dicitur, c. 9. p. 78. H.

i. Obolus) Pauciores alii, ut video, chalcos in obolo vno computant. Diodorus apud Suidam, tantum sex: ὁ δὲ ὀβολὸς χαλκῶν ῥ'. Olio Cleopatra l. c. Ὁβολὸς ἔχει χαλκῆς ἡ. Plinius decem: ut in drachma chalci omnino sint sexaginta, quas ipse denariorum sexagesimas vocat, XXIX. II. et alibi. H.

k. Cyathus) Cyathi mensuram, inquit, drachmarum decem pondere medici definiunt: acetabuli quindecim: quicumque demum is liquor fuerit, qui ad pondus exigeretur. Isidorus Origg. XVI. 25. Cyathi

pondus decem drachmis appenditur. Fannius: At cotyle cyathos bis ternos una recipiat. Sed de abaco nobis id pondus saepe notatur: Bis quinae hunc faciunt drachmae: si appendere velles. Oxybaphum fiet, si quinque addantur ad istas. Demetrius Alabaldus, de minutiis, c. de Mensuris, inter Auctores Linguae Lat. p. 1527. Cyathi vero pondus, inquit, fere drachmae decem, sicut oxybaphi quindecim. E Graecis Cleopatra, l. c. Ὁ κύαθος ἔχει δραχμᾶς ι. H.

l. Quum) Graeci ὀξύβαφον vocant, quasi proprie ita dictum fuerit vasculum infundendo aceto comparatum, in quod intingerent cibum sumentes. De liquorum eo pondere, quod acetabulum caperet, suffragatur Plinio praeter Fannium ac Demetrium proxime appellatos, Heras medicus, apud Galenum, κατὰ γένη v. c. 6. p. 786. vbi cotylen, quam Plinius heminam vocat, drachmas omnino ait sexagenas efficere, si appendan-

dicitur, significat heminae quartam partem, id est, drachmas xv. Mna m., quam nostri minam vocant, pendet drachmas Atticas centum.

1. pendit. Dal.

pendantur, ως ξ' δραχμάς
ἐλικσης τῆς κοτύλης· καὶ
γὰρ ἔλκει ἠγε Ἀττικῆ, ἢ
ἐγγιῶν ἕσα τῶν Ἰταλικῶν.
Cleopatra, l. c. Ἡ κοτύλη,
μέτρῳ μὲν ἔχει κῦαθρος ζ'.
σαθμῶ δέ, < ξ', γοζ, καὶ
σ' . . . τὸ ὀξύβαφον, ἔχει
μέτρῳ μὲν κοτύλης τέταρ-
τον, κῦαθρον ἄ σ'. σαθμῶ
δὲ < ιε'. *Coryle siue hemina,*
mensura quidem habet cyathos
sex, pondere vero drachmas
60 siue uncias septem et se-
mis . . . Acetabulum habet
mensura quidem heminae quar-
tam partem, cyathum unum
et semis: Pondere vero dra-
chmas XV. H.

m. Mna) Haec Cleopa-
trae pariter medica defini-
tio est, mnae pondus intel-
ligi in medicamentis, ubi
sunt Atticae drachmae cen-

tum: Ἡ Ἀττικὴ μνᾶ ἔχει
ἐγγίαις ιβ' σ' < ρ. *Mna*
Attica habet uncias duodecim
et semis, drachmas centum.
Nec vero vna semper apud
medicos locis omnibus tem-
poribusque minae aestima-
tio: Ex iis, enim, inquit
Galen. κατὰ γένη V. 3.
p. 778. qui minam in dra-
chmas secant, alii centum,
alii etiam plurium drachma-
rum esse confirmant: quia
et unciam plerique septem
drachmas et semissem vale-
re malunt, alii septem dum-
taxat: octo reliqui. Ἀλλὰ
τῶν εἰς δραχμάς ἀναγόντων
τὴν μνᾶν, εἰσιν οἱ Φασιν ἑκα-
τὸν εἶναι δραχμῶν τὴν μνᾶν,
ἐνιοὶ πλείονων· ἐπειδὴν καὶ
τὴν ἐγγίαν οἱ πλείστοι μὲν
ἑπτὰ καὶ ἡμίσεως δραχμῶν
εἶναι Φασιν· ἐνιοὶ δὲ ζ' μό-
νον· ἕτεροι δὲ ἦ. H.

C. PLINII SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE

LIBER XXII.

I. **I**mpleſſe *a.* ¹ poterant miraculum ſui natura atque tellus, reputantium vel *b.* prioris tantum voluminis dotes, totque genera herbarum, vtilitatibus hominum, aut voluptatibus genita. Sed quanto plura reſtant? quantoque mirabilia inuentu? Illa enim maiore in parte cibi aut odoris decoriſue commendatio ad numeroſa experimenta duxit. Reliquarum potentia approbat, nihil a rerum natura ſine aliqua occultiore cauſa gigni.

II. (I.) Equidem et formae gratia ² ritusque perpetui, in corporibus ſuis aliquas exterarum gentium vti herbis quibuſdam, aduerto ³ animo. Illinunt

i. Sic ex MSS. em. Hard. et Cb. compleſſe Gr. et Al.

2. ritu perpetuo. V. *3.* animo. Cb.

a. Compleſſe poterant miraculum ſui natura atque tellus, reputantium vel prioris tantum voluminis dotes) Tria illa verba, vel prioris tantum, non habentur in antiquo codice. Reliqua mutato ordine ſic lego: Compleſſe poterant miraculum natura atque tellus, reputantium voluminis ſui dotes atque genera, etc. Pint.

b. Vel) Superioris proxime libri. H.

Illinunt certe aliis aliae faciem in populis barbarorum feminae, mareque etiam apud Dacos et Sarmatas c. corpora sua inscribunt. Simile d. plantagini glastum e. in Gallia vocatur, quo Britannorum coniuges nurusque toto corpore oblitae, quibusdam in sacris et nudae incedunt, Aethiopum colorem imitantes.

N 4

III.

c. Corpora sua inscribunt) Στιζοντοα. inde inscripti, οι σιγματιαα. et apud Plin. inscripta Gagare fictilia, εσιγματα τω γαγατη Salm. p. 258. b.

d. Simile plantagi) Lege: Simile plantagini glastum in Gallia vocatur. Salm. pag. 254. b.

e. Glastum) Caesar L. V. belli Gallici. Victorius c. 3. L. XIX. putavit esse luteum Vitruvii, sed falso. Britannos dimicaturos glasto quoque infectos fuisse, ut essent formidabiliores scribit Alex. ab Alex. c. 20. Lib. I. Dal.

Glastum) Ισατιν Graeci, Latini vitrum dixere, quod vitreo, hoc est, caeruleo colore tingit. Marc. Emp. c. 23. p. 162. Lienosis prodest . . . herba, quam nos vitrum, Graeci isatida vocant. Caesar Comm. de B. Gall. V. tradit, omnes se Britannos vitro inficere, quod coeruleum colorem efficiat, atque hoc horridiores fieri in pugna adpectu. Et

Mela III. 6. p. 56. Britanni, incertum ob decorem, an aliquid aliud, vitro corpora infecti. Nunc etiam apud Cambrobritannos retinet vetustum nomen et Glas appellatur. Similiter et caeruleum colorem Glas vocant: et qui ab iis genus duxisse falso creduntur, Aremotici Galliae Britanni. Magnum quaeustum multis regionibus in Gallia affert. Viridem herbam molis premunt, ut herbaceam saniem excludant: dein abacto liquore digerunt in magnos globos, quos tabulatis in cinerem sinunt computrescere: herbam ipsam Pastellum plurisque locis ab effigie pastillorum in quam glomerantur, nominantes: Pastel. Hos deinde globos cortinis infectoriae coquunt officinae, et laneos pannos ac vellera demergunt, ut caeruleum ebibant colorem. Caeruleam illam spumam innatantem, quam igni conferuescentes eruciant, cortinae,

III. (II.) *Iam f. vero infici vestes scimus admirabili fuco. Atque vt fileamus Galatiae g., Africae,*

*nae, Indum nostri vocant infectores: hanc ad pictorum vsus ficcant. Haec ferre ex Ruellio II. pag. 434. quem alii deinde sunt sequuti. His adde quae de ifati diximus XX. 25. Caue autem Salmafio credas, qui *guastum* non *glastum*, scribi iuber, nec libris vllis secundis, neque id ferente Britannici hodieque sermonis vsu. H.*

f. Iam vero infici vestes, etc.) Legendum, Iam vero vestes scimus infici admirabili fuco. Atque vt fileamus Galatiae, Africae, Lusitaniae, Hispaniae cocci granum Imperatoris dicatum paludamentis, Transalpina Gallia herbis Tyria atque conchyliis tingit, et alios omnes colores, nec quaerit in profundis murices, seque obiciendo escam dum praeripit belluis maris, intacta etiam anchoris scrutatur vada, vt inueniat per quod facilius matrona adultero placeat, corruptor insidietur nuptae. Stans et in sicco carpit, quod frugi non oderit, culpa non abnuat, vsu alioquin fulgentium instrui poterat luxuria certe innocentius, coccum hic vocat fruticem ipsum. Salmaf. p. 272. a. et II. 47. b.

*g. Galatiae, Africae, Lusitaniae granis coctum) Sic MSS. Editiones priscae nonnullae cocci granum, quod praefert Salmasius; fatetur tamen posse retineri ex antiqua lectione *grani coccum*: nam coccum pro ipsa tinctura coccinea vsurparunt, inquit. Recte hoc: sed retinenda est *ὀλόκληρος* antiqua lectio: quippe *granis coccum* dixit Plinius, vt *Aere trabes*: coccum, qui color paratur e granis regionum istarum fetu. Neque secus accepit (ne quem sua laude fraudem) vir excellentis doctrinae et facundiae florentis Octavius Ferrarius in operae praeclaro de re vestiaria par. I. L. I. cap. 7. Caeterum grana illa, non Africae et Lusitaniae modo, sed etiam Galatiae, mihi subiecerunt cogitationem, ea de voce corruptum vocabulum, quo nobilissimum colorem *scarletum, escarletum, scarlatum squalarum* media cepit aetas dicere: vnde vulgares hodie linguae *scarlato, escarlate, escarlata, iscarlattino, scarlet, scharlaak* acceperunt. Videre licet Lipsium I. Saturnal. 5. Resendiam Lib. I. Antiq. Cl. Salmasium*

cae, Lusitaniae ¹ granis, coccum Imperatoriis dica-
tum

N 5

1. cocci granum. V.

sum tot locis ad Solinum, Gerhar. Io. Voffium in Glossario, Th. Reinesium Var. lect. 3. X. et epist. 31. ad Casp. Hofmann, Aeg. Menagium in exquisitissimis Originibus, qui viri praestantissimi omnes et multo plures, quum aliquid scribant huc facile ferens, non sunt ausi tamen dicere quod verum puto, *scarlatum ex Galatico* esse flexum; sed ex vna vulgari lingua in alteram id transferunt, quum omnes vulgares acceperint e Latio. Nimirum etsi haec grana non vno sub caelo prouenirent, praeualuit tamen *Galaticus coccus*, et saepius appellatur. Plinius Lib. IX. 41. *Coccum Galaticae rubens granum aut circa Emeritam Lusitaniae in maxima laude est.* idem L. XVI. 8. *Omnes tamen eius dotes illex solo prouocat cocco. Granum hoc primoque ceu scabies fruticis paruae aquifoliae ilicis: cusculeum vocant: pensionem alteram tributi pauperibus Hispania donat: gignitur et in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia.* Vbi Sig. Gelenius quasi excusculato *scarlatum* factum coniicit. Tertullianus de pallio c. 4. *lactioris purpurae ambitio et*

Galatici ruboris superiectio. Symmachus L. III. ep. 25. *quod remunerandum me de Galatia polliceris.* Vbi aestuat Iuretus, et deprauatum locum censet signatque asterisco. Non enim viderat Marinianum ob subitum iter hieme anni a Symmacho petisse vestes pingues et frigori pellen- do idoneas, cum pollicitatione, se pro iis Galatico cocco tinctas ei redditurum. Prius his verbis exponitur: *Amabili enim fiduciam vsionis tuae praebenda mandasti, quae peregrinatio hiberna poscebat.* Sic enim legendum, vbi *Aufioni, Aufioni, Aufoni, Aufoniae* fecerunt. At *vsionis tuae* est in tuum vsum. Arnobius Lib. VII. *Colunt enim dii vineas et ad suas vsiones contractis exprimunt vindemiatoribus vinum.* Vbi etiam monstra erant olim. *Praebenda illa paulo post dicit vestes et indumenta.* Posterius istis, quae iam posuimus, *remunerandum de Galatia*, vbi *Golaeria, Galacia*, audacia fingendo honum Iuretum irritum habuerunt. Praecipuum igitur nomen cocci Galatici *scarlato* appellando occasio fuit. Nec mutatio in literis

tum puludamentis *h.*, Transalpina *i.* Gallia herbis
 1 Tyrium atque conchylium tingit *k.*, omnesque
 alios colores. Nec quaerit in profundis murices,
 2 seque 3 obiciendo escam, dum praeripit belluis
 marinis, intacta etiam ancoris scrutatur vada, ut
 inueniat per quod facilius matrona adultero pla-
 ceat, corruptor infidietur nuptae. 4 Stans *l.* et in
 sicco

1. Tyria atque conchylium tingit, et omnes. *Ch.* 2. Sic
 ex MSS. *H.* et *Ch.* seseque *Gr.* et *Al.* 3. ob-
 iciendo, tum escam praeripit. *V.* 4. Stans et in
 sicca carpit quod frugi mundos exculpat: his alioqui
 fugientibus instrui *Gr.* et *Al.*

ris facta homini in originibus
 linguae Latinae medio-
 criter versato, mira potest
 videri. nam τὸ Σ multis vo-
 cabulis in initio praeposuisse
 alios, alios refecuisse nota-
 uit olim Angelus Caninius:
 sic γρύτη, σγρύτη, *scruta*:
 sic scaldare, *eschaufer*,
 quasi ex *calidare*. Sed
 et *G.* quam facile migret in
C. neminem praeterit. *Ca-*
nina autem litera ut gaudet
 interponi, ex *σῦπος*,
stirps; ἀπλαστον *aplustre*,
ὠαπέζα ἰματίς, *ora*; *νὸς*
nurus; Φραγέδιον, *flagel-*
lum, *perdix perdrix*, *Loudi-*
nium Londres et Londra,
diaconus diacre, *thesaurus tres-*
for, et plurima talia ostendunt.
 Sed et syllaba aliqua
 vocem mulctare aut contrahere
 barbarici oris proprium est.

Gron.
Galariae) Coccum *Galatiae*
 reliquis omnibus anti-

qui praetulerunt: ut dictum
 est IX. 63. et alibi saepe.
 Unde *Scarlati* vox, quae
 nunc cocco tribuitur, deflexa
 nobis a Galatico videtur. *H.*
h. Paludamentis) Paludamentum
 vestis Imperatorum fuit,
 hoc est, eorum qui exercitus
 educebant. Hodie *Cottam*
armorum vocamus, inquit
Budaens. Courte d'Armes.
Isid. XIX. 24. Paludamentum
erat. insigne pallium Imperatorum
cocco, purpura, auroque distinctum.
Vide Voss. in Etymol. H.

i. Transalpina) Vaccinio
 uti dictum XVI. 31. *H.*
k. Tingit) Id. vaccinio
 fieri tradit c. 18. *Lib. XVI. Dal.*

l. Stans et in sicca carpit
quod frugi mundos exculpat.
His alioqui fulgentibus, etc.)
 Deprauatissima verba, et
 codex etiam antiquus deprauatus,
 in quo sic leges:

Stans

ficcò carpit, quo fruges modo: sed culpa, non abluì usu: alioqui fulgentibus instrui poterat luxuria,

1. ac mundus non culper. V. quae frugi ac mundus non culper, alioqui fulgentia. Instrui. Alii V. quod fruge modo sed culpa non abluì usu, alioqui fulgentius, etc. Ch. unde quidam: quod frugi ac mundus non culper, aut abiiciat et his alioqui instrui luxuria poterat, si non fulgentius, certe innocentiùs, vel, non culper, aut ablegat in usu.

Stans et in sicco carpit frugem qua mundus sine culpa non abstr. Et fulgentius praefert exemplar antiquum non fulgentibus. Pint.

Stans) Minore impendio, inquit, ac labore, stans Gallia Transalpina, et in sicco ac solido, ut fruges demetit, sic carpit herbas, quibus Tyria, atque conchylià, omnesque alios colores imitetur. H.

m. Quo frugi mundos exculpit) Mirifice vexatus locus, quem tentant et Salmasius ad Solinum p. 1147. Pintianus, carpit frugem, qua mundus sine culpa non abstr. Frugi mundos ab Hermolao est: His alioqui fulgentibus a Gelenio. MSS. Acad. quo frugem oret culpani abluì usu alioqui fulgentius. Vossianus: quo fruge modo sed culpa non abluì usu alioqui fulgentius. Suspicabar: Stans et in sicco carpit, quo fruges modo: sed culpa non placuisse vsui: alioqui frugalitius instrui pote-

rat luxuria, certe innocentiùs.

Stans, inquit, non natans, inque solido, ut fruges demetit, ita carpit herbas, quibus Tyria atque conchylià omnesque alios colores tingat. Nec quidquam abest praeter fastosum usum, quem penes arbitrium est et norma etiam vestium. Absque quo foret, minore sumptu instrui poterant quantumvis nitidi, certe, ut non causam tot pereuntibus murilegulis darent. Gron.

Sed) Sententia haec videtur esse, culpari idcirco eum colorem, quod pati aquam non posset, dilabereturque paulatim abluendo, dilutiorque fieret. Vno verbo: culpa eius coloris est, quod abluì in usu vestis non possit, quin diluatur et evanescat color. Vide N. et Em. N. I. (hic coll.) Stans) Totidem plane syllabis apicibusque locum hunc repraesentamus, quot exhibent codices MSS. R. Colb. Ch.

et

ria, certé innocentius. ¹ Non est nunc propositum ista consecrari: nec *n.* committemus, vt subiiciendo *v.* tutiora ² luxuriam *p.* vilitate circumscribamus, dicturi *q.* et alias herbis tingi lapides, parietesque pingi. Nec tingendi tamen rationem omissemus, si vñquam ea liberalium artium fuisset. Interim *r.* ³ fortius agetur: auctoritasque
 quanta

1. Sic ex MSS. H. Nunc propositum ista consecraria non est. Gr. et Al. 2. vtiliora luxuriam vilitate Gr. et Al. 3. Sic ex MSS. em. H. partibus V. potius agetur. Alii V. Leg. portibus augetur, nempe litoribus, in quibus purpuras et conchyliã piscabantur, fortius augetur auctoritas; quae quanta Gr. et Al.

et Voss. teste Gronouio. Fuit mirifice alicui diuexatus a Criticis. In libris nunc vulgatis legitur, quod frugi mundos exsculpat. His alicui fulgentibus instrui. Istud frugi mundos ab Hermolao est: His alicui fulgentibus, a Gelenio, Pintianus: carpit frugem qua mundus siue culpa non absit. Salmas. in Solin. p. 272. et II47. carpit, quod frugi nonederit, culpa non abnuat: vsu alicui fulgentium, etc. Gronouius: Sed culpa non placuisse vsui, alicui frugalius. Sincerum vas alius alio incrustat modo. H.

n. Nec committemus vt subiiciendo vtiliora) Vtiliora in eodem habetur, non vtiliora. quam lectionem approbat quod statim sequitur,

luxuriam vilitate circumscribamus. Dal.

Consecrari non est, nec committemus, vt subiiciendo vtiliora) Defuere aliquando in editis, vt et MSS. nonnullis, *ta non est*: nunc immissa quidem sunt, sed non suo loco. Vossianus enim: Non est nunc propositum ista consecrari. Dein MSS. consensu vilitate pro vtilitate. Sed quid est vtiliora? Scribe: subiiciendo tutiora. id est, quae non tanto periculo quaeruntur. Partem horum vidit et Pintianus. Gron.

o. Subiiciendo) Quae facilius, nec tanto impendio, aut periculo comparantur. Male hactenus vtiliora legabatur. H.

p. Luxuriam) Non committemus,

quanta debeatur etiam furdis, hoc est, ignobilibus herbis, perhibebitur. Siquidem auctores imperii Romani conditoresque immensum quiddam et hinc sum-

mittemus, ut id agere nunc videamur, ut viliora quaedam proponamus, quibus quasi finibus luxuria contineatur. H.

q. Dicturi) Lib. XXXV. I. H.

r. Interim fortius augetur auctoritas) Scribendum puto auctoritate, non auctoritas; et agetur, non augetur; vetus legit codex. Pini.

Interim fortius augetur auctoritas, quae quanta debeatur) Ab Hermolao est debeat, quum esset debeat. Vtiliter, ut opinor: sed fedit etiam graue vlcus in fronte huius periodi: ubi pro fortius notant aliis esse potius, aliis paribus: vnde Dalecampius iubet legi paribus. Pintianus, fortius agetur auctoritate. Chifflet. et duo quibus utimur, ut et Pintiani, fortius agetur. Scribe meo consilio: Interim fortius agetur: auctoritasque quanta debeatur etiam furdis, hoc est, ignobilibus herbis, perhibebitur. Instituerat probare Plinius ex herbis, nihil a rerum natura sine aliqua occultiore causa gigni. Primum fuerat argumentum, datas gentibus quibusdam ad formae

gratiam; alterum datas vestibus tingendis. Huc respicit, et nunc ait se acturum fortius, id est, argumentis rerum magis virilium et fortes decentium. nam formam colere, variare vestimenta, mollia quodammodo et effeminata. Quale non potest censer, quod sumitur ab auctoribus conditoribusque imperii Romani, et vsu etiam furdarum herbarum et minus celebrium in sacris, legationibus, praemiis bellicae fortitudinis L. XIX. prooemio: nulla mentione habita tot rerum sponte curae prouenientium, praesertim cum plerisque earum, pretio vsuque vitae, maior etiam quam frugibus, auctoritas perhibeatur. Surdus sic habes L. XXVII. vlt. artesque salutaris inseruit et visceribus, quippe quum furdis etiam rebus inseruerit. Suspiciari licet, et hoc est, ignobilibus, ab aliena manu esse. Gron.

Interim) Fortius acturum nunc se pollicetur, hoc est, argumentis rerum, quae viros fortes magis deceant: cuiusmodi sunt vsus herbarum minus celebrium in sacris, in legationibus, in prae-

sumpsere, quoniam non aliunde sagmina s. in t. remediis publicis fuere, et in sacris v. legationibusque x. verbenae. y. Certe z. utroque nomine idem

praemiis bellicae fortitudinis. Nam quae sunt allata haecenus, ad formam scilicet colendam pertinentia, vestesque tingendas, mollia ac muliebria iure videantur. H.

s. Sagmina) Segmina *Vet.* a secando. Verrius tamen *sagmina*, a sanciendo. Festus etiam interpretatur dici posse, quod ex loco sancto arcerentur, vel a consule, vel a praetore, darenturque legatis proficiscentibus ad indicendum bellum foedus facendum. *Dal.*

Sagmina) Festus: *Sagmina vocantur verbenae, id est, herbae purae, quia ex loco sacro arcebantur a Consule, Praetoreve, legatis proficiscentibus ad foedus facendum, bellumque indicendum: vel a faciendo, id est, confirmando.* Livi^{us} I. p. 9. *Sagmina, inquit Fecialis, te rex posco.* Vide Vossium in *Etymol.* Origo ex Graeco, *σάγισμα*, pro *ἀγισμα*, vnde *sagmen*: ut ex *ἀγμη* *agmen*. Vide N. et Em. N. II. (hic coll.) *Fortius*) Sic restituimus ex fide codd. MSS. R. et Colb. quum prius et vitiosa interpunctio et corrupta verba sententiam euerterent: *In-*

terim fortius augetur auctoritas: quae quanta debeat, etc. H.

r. *Remediis publicis fuere*) Vel ornandis aris deorum, quos propitiatos et placatos volebant, vel lustrandis ac purgandis domibus. *Dal.*

In) Vel ornandis Deorum aris, vel lustrandis domibus. H.

v. *Sacris*) Verrendae mensae Iouis. *Dal.*

x. *Legationibusque*) Nam, ut ait Marcellus in *Pandectis*, Romanorum legati, ne violarentur, herbam ferebant, sicut Graecorum legati τὰ κηρυκῆα, nempe caduceum: vel, ut alii legunt, τὰ μετήρηα. *Dal.*

y. *Verbena*) Livi^o, Neui^o, Serui^o, Turnebo *verbenae* non herbae priuatum genus dicuntur, sed rami, virgae, frondes omnium sacrarum arborum, ut lauri, oliuae, myrti: quin etiam herbas ex puro loco decerptas, quibus festis diebus arae coronantur. Terent. in *And.* *Ex ara hinc sume verbenas tibi.* Myrtum apud Menandrum fuisse, ex quo illa Comicus transtulit, constat. Virgilius: *Verbenasque adole pingues, et mascula thura.* *Verbenas*

idem significatur, hoc est, gramen *a.* ¹ ex arce cum sua terra euulsam: ac *b.* ² semper e legatis *c.*, cum ad hostes clarigatumque mitterentur, id est, ³ res raptas clare repetitum, vnus vtique Verbenarius *d.* vocabatur.

IV. (III.) Corona *e.* quidem nulla fuit graminea nobilior, in maiestate populi terrarum principis,

1. ex arca. V.

2. Sic ex MSS. H. semper et legati Gr. et Al.

3. fores raptas clare repetitum

Cb. vnde quidam, ob res raptas clare pipium.

benas quasi herbenas dictas volunt, illasque facile accendi, et flammam concipere ob pinguitudinem. Apud Tranquillum in Vespasiano, in Serapidis templo verbenae, coronae et panificia fuerunt. *Guiland.*

2. Certe) Sagminis ac verbenae. De verbenae seu verbenae priuatim Plinius, XXV. 59. *Haec est, ait, quam legatos ferre ad hostes indicauimus: Hunc nempe respiciebat locum. H.*

a. Gramen) Vnde arceri dicebatur, auctore Festo, id est, ex arce velli. H.

b. Ac semper et legati quum ad hostes, etc.) Scribo ex eodem, ac semper e legatis quum ad hostes, etc. Pint.

Ac semper et legati) Vossianus: Ac semper e legatis. Omnino recte: vult enim ex sequentibus cum his coniungi: e legatis vnus. Praecepit Pintianus. Gron.

c. Legati) Foeciales, cum eorum principe patre patrato, a faciendo et patrando dictos, quasi belli et pacis auctores, significat. Fuerunt ii oratores quatuor, qui sacro legatorum officio, ad eos qui rapinis, vel iniuriis hostili mente bellum commouerant, ac pacem violauerant, aut socios laeserant, res repetitum mittebantur: ac nisi redditae fuissent, iacta vibrataque in eorum fines hasta, bellum pium indicebant. Nonius.

d. Verbenarius vocabatur) Qui herbam puram ex arce Capitolii sumptam praeferebat et ostentabat. Dal.

Corona) Vide quae diximus XVI. 3. Festus etymon Gradiui Martis quosdam petere ait, quia gramine sit ortus: quod interpretantur, quia corona graminea in re milizari maximae est honorationis. H.

cipis, praemiisque gloriae. Gemmatae et aureae, vallares, murales, rostratae, ciuicae, triumphales, post hanc fuere, suntque cunctae magno intervallo, magnaue differentia. Ceteras omnes singuli, et duces ipsi, Imperatoresque militibus, aut aliquando collegiis *f.* dedere: (IV.)¹ decreuit in triumphis Senatus, cura belli solutus, et populus otiosus: graminea *g.* numquam nisi in desperatione suprema contigit, nulli nisi ab vniuerso exercitu seruato decreta. Ceteras Imperatores dedere, hanc solam miles Imperatori. Eadem vocatur obsidionalis, liberatis obsidione abominandoque² exito totis castris. Quod si ciuicae honos vno aliquo ac vel humillimo ciue seruato, praeclarus facerque habetur, quid tandem existimari debet, vnius virtute seruatus vniuersus exercitus? Dabatur haec³ viridi e gramine, decerpto inde vbi obsessos seruasset

1. In *Cb.* hoc caput a superioribus non distinguitur et certe separandum non est. 2. exitu. *Cb.* 3. viridis *Cb.*

f. Collegiis) Firmat hoc Claudius Saturninus, qui librum de Coronis edidit, quem Tertullianus laudat L. de coronae milit, c. 10. p. 107. Ipsae denique fores, inquit, ipsae hostiae et arae, ipsi ministri et sacerdotes eorum coronantur Habes omnium collegiorum sacerdotalium coronas apud Claudium. H.

g. Graminea numquam nisi in desperatione suprema contigit vlli, nisi ab vniuerso exercitu seruato, decreta)

Scribe, graminea numquam nisi in desperatione suprema contigit. Nulli nisi ab vniuerso, etc. Pint.

Graminea) Festus: Obsidionalis corona quae datur Imperatori ei, qui obsidione liberauit ab hostibus obsessos: Ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi: . . . Inter obsidionalem et ciuicam hoc interest, quod altera singularis signum salutis est, altera diuersorum ciuium seruatorum. Gramineae coronae effigiem vide

uasset aliquis. Namque *h.* summum apud antiquos signum victoriae erat, herbam porrigere victos, hoc est, terra et altrice ipsa humo, et humatione etiam cedere: quem *i.* morem etiam nunc durare apud Germanos scio.

V. (V.) Donatus *h.* est ea L. Siccus Dentatus semel, quum ciuicas quatuordecim meruisset, depugnassetque cxx. praeliis semper victor. Tanto rarius est seruatorem vnum a seruatibus donari. Quidam Imperatores et saepius donati sunt, veluti

1. Sicinnius. Alii.

vide in nummo inscripto GALLIENAE AVGVSTAE: de quo diximus X. 68. H.

b. Namque) Festus: *Herbam do*, quum ait Plautus, significat, victum me fateor, quod est antiquae et pastoralis vitae indicium: nam qui in prato, cursu aut viribus contendebant, quum superati erant, ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant. Seru. in Aen. VIII. ad eum versum: *Et vitia comtos voluit praetendere ramos: Hinc est illud prouerbum, Herbam do, id est, cedo victoriam. Quod Varro in antiquitatis libris ponit: Quum in agonibus herbam in modum palmae dat aliquis ei, cum quo contendere non cupit, et fateatur esse meliorem.* H.

i. Quem) Et in Vasconia hodieque. In formulis ve-
Vol. VII.

teribus, ea quae est ordine XIX. *Traditoria de terra*, huiusce moris vestigium seruat p. 134. his verbis: *Vel herbam, vel terram visus fuit tradidisse.* De his similibusque traditionis symbolis multa pererudite V. Cl. Ducangius, in Gloss. verbo *Inuestitura.* H.

k. Donatus est ea, etc.) Praeter hos, quos memorat auctor, data est et Q. Cincinnato a Minutio et toto exercitu, M. Valerio consuli bello gesto contra Samnites, et Iulio Caesari in expugnatione Mytilenarum. Rostratam primus accepit Marcus Varro bello piratico, donante Pompeio, deinde Agrippa bello Siculo ab Augusto. Primus Aul. Postum. Dictator ad lacum Regillum, castris hostium expugnatis auream dedit. Alex. ab Alex. XXII. 18. *Dal.*

O

Dona-

luti P. Decius l. Mus, Tribunus militum, ab exercitu: altera ab his, qui in praesidio obsessi fuerant, quanta esset eius honoris auctoritas, confusus religione: siquidem donatus bouem album Marti immolauit, et centum fuluos, qui ei virtutis causa dati fuerant simul ab obsessis. Hic m. Decius postea se Consul, Imperioso n. collega, pro o. victoria deuouit. Data est et a Senatu populo-

que
i. militum. vna ab. V.

Donatus) Vide quae diximus VII. 29. H.

l. P. Decius) Transcripsit hunc locum Festus, verbo *Obsidionalis*. Idem tradit etiam Liuius VII. p. 133. *Legiones gramineam coronam obsidionalem . . . Decio imponunt, altera corona eiusdem honoris index a praesidio suo imposta est. His decoratus insignibus, bouem eximium Marti immolauit: centum boues militibus dono dedit, qui secum in expeditione fuerant.* P. Decius pater is fuit, de quo iam antea dictum est, XVI. 5. Intelligitur porro ad Veferim pugna Samnitico bello. H.

m. Hic Decius postea se consul Imperioso collega) Imperio non Imperioso in scripto codice legitur. Neutra lectio placet; potius reor verba esse falso inserta. *Pim.*

n. Imperioso collega) Tito Manlio, qui filium securi percuti iussit, quod contra

edictum Consulum extra ordinem pugnasset cum Geminio Melio. *Liuius* L. VIII. decad. I. *Dal.*

Se consul, Imperioso collega, pro victoria deuouit) Volfianus quoque imperio. vt codex Pintiani, cui neutra lectio placet, et potius verba falso inserta retur. Haudquaquam ego: quid enim clarius quam similitudinem literatum illud SO absorpsisse? Est enim T. Manlius Imperiosus, et intelligitur ad Veferim pugna. *Gron.*

Imperioso) T. Manlio Torquato, L. Manlii Imperiosi Dictatoris filio: eo qui filium, quod iniussu suo pugnarat, securi percussit. Consulatum ambo gessere, A. V. CCCCXIV. De Imperiosi cognomine, quod a plebe primum inditum est, mox ab ipso Manlio ad fauittiae ostentationem adscitum, vide Liuium IV. p. 76. et VII. p. 122. H.

o. Pro) Liuius VIII. p. 139.

que Romano, qua claritate nihil et quidem in rebus humanis sublimius duco, Fabio *p.* illi, qui rem omnem Romanam restituit non pugnando. Nec data, quum Magistrum *q.* equitum et exercitum eius seruasset: tunc satius fuit nomine nouo coronari, appellatum *r.* patrem ab his quos seruauerat: sed quo dictum consensu honoratus est. Hannibale ex Italia pulso. Quae corona adhuc sola ipsius imperii manibus imposita est: et quod peculiare ei est, sola a tota Italia data.

VI. (VI.) Praeter hos contigit eius coronae honos, M. ¹ Calpurnio *s.* Flammae, Tribuno militum in Sicilia: Centurioni vero vni ad hoc tempus Cn.

O 2

Petreio

1. Calpurnio. Gr. et Al.

p. 139. et 140. et Valerius Max. I. 7. n. 3. p. 52. H. *p.* Fabio) Q. Fabius Maximus, qui Prodictator a populo factus cunctando restituerat rem, ni plaga Cannensis anno sequente, Urbis DXXXVIII. alterius temeritate Consulis accidisset. H.

q. Magistrum equitum) Minutium, fufum fugatumque ab Hannibale. Liu. L. II. dec. 3. Dal.

Magistrum) Minutium, vi-ctum a Hannibale. H.

r. Appellatum) A Minutio ipso, quem seruauit. Huius oratio ad suos milites a Liuio recitatur eiusmodi; XXII. p. 218. *Castra cum Fabio iungamus: ad praeco-*

rium eius signa quum tulerimus, ubi ego eum parentem appellauero, quod beneficio eius erga nos, ac maiestate dignum est: vos milites eos, quorum vos modo arma dextraeque reuerunt patronos salutabitis, etc. H.

s. Calpurnio) Manlii oratio apud Liuium XXII. p. 227. *Sicut nobis adolescentibus priori Punico bello Calpurnius Flamma trecentis uoluntariis, quum ad tumultum eos capiendum, situm inter medios hostes, duceret, dixit: Moriamur, milites, et morte nostra eripiamus ex obsidione circumuentas legiones etc.* Vide Aurel. Vict. L. de vir. illust. c. 39. in Atrilio Calatino. H.

† Petreio Atinati, Cimbrico bello. Primum t. pilum is capeffens sub Catulo, exclusam v. ab 2 hoste legionem suam hortatus, Tribunum suum dubitantem per castra hostium erumpere interfecit, legionemque eduxit. Inuenio apud auctores eundem praeter hunc honorem, adstantibus Mario x. et Catulo coss. praetextatum immolasse ad tibicinem foculo posito. Scripsit et Sylla dictator, ab exercitu se quoque donatum apud Nolam, legatum bello Marsico. Idque etiam in villa sua Tusculana, quae fuit postea Ciceronis, pinxit. Quod si verum est, hoc execrabiliorum eum dixerim, quandoquidem eam capiti suo proscriptione sua 3 ipse detraxit, tanto paucioribus ciuium seruatis, quam postea occisis. Addat etiamnum huic gloriae superbum cognomen Felicem; ipse tamen obsessis in toto orbe proscriptis, hac corona Sertorio cessit. Aemilianum y. quoque Scipionem Varro auctor

1. Perreio. Gr. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. ab hoc
Gr. et Al. 3. Sic et Ch. sua d. ap. Gr.

1. Primum) Pila, tela Romana sunt. Primum pilum, prima centuria est, in qua grauis armaturae milites, et eo genere teli instructi. Caesar de B. G. V. T. Baluentio, qui superiore anno primum pilum duxerat, viro forti, etc. H.

v. Exclusam ab hoc legionem suam) Scribo ab hoste, non-ab hoc, ex antiquo codice: vera lectione, subiungit enim, per castra hostium erumpere et inclusam legerem libentius quam exclusam, se-

quitur namque, legionemque eduxit. Item alio modo verba disponerem: *inclusam ab hoste legionem suam hortatus per castra hostium erumpere, tribunum suum dubitantem interfecit.* Pint.

x. Mario) Marii quarto Consulatu, A. V. DCLII. vt fasti quidem produnt. H.

y. Aemilianum) P. Corn. Scipionem, qui de vxoris Aemiliae nomine, Pauli Aemilii filiae, more Romano dictus est Aemilianus; idemque Carthaginem, Numantiamque

Et or est donatum obsidionali in Africa, ¹ Manilio ² consule, cohortibus seruatis, totidemque ad seruandas eas eductis: quod a. et statuæ eius in foro suo Diuus Augustus ² subscripsit. Ipsum b.

O 3

Augu-

1. Sic ex MSS. Hard. et Ch. Manlio Cos. cohortibus Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. scripsit Ch. adscripsit Gr. et Al.

riamque deicit, Africanus sequens appellatus. H.

2. Manlio Cos. tribus cohortibus seruatis totidemque) Tò tribus adiecit Gelenius. Chiflet. Maniliocos. cohortibus. Vossianus: Maniliocus, cohortibus seruatis totidemque. Ne in Academ. quidem illa vox est. Scribe: Manilio consulae cohortibus seruatis totidem, quor ad seruandas eas eductis. Dissimulauit enim numerum, utpote aliunde tum satis notum. Pintiani quoque codex carebat τῶν tribus. Gronouius.

Manilio) A. V. DCV. Vide N. et Em. N. III. (hic coll.) Manilio) In libris vulgatis, Manlio Cos. tribus cohortibus seruatis. Manlium Appianus vocat, toto libro de bello Punico: Manlium Pliniani codices manu exarati: in quibus nec cohortium numerus signatur: credo, quod incertus foret; Nam Liuius in epitome L. XLIX. duas dicit: Obsideri, inquit, oppugnarique cepta est

Carthago a L. Marcio, M. Manlio CoSS. In qua oppugnatione quum neglectos ab una parte muros duo Tribuni temere cum cohortibus irrupissent, et ab oppidanis grauius caederentur: a Scipione Africano expliciti sunt. Appianus in bello Punico p. 42. quatuor. Aurelius Viçt. L. de vir. ill. c. 58. octo: Tribunus, in Africa, inquit, sub M. Manlio Imperatore, cohortes octo obsidione vallatas consilio et virtute seruauit, a quibus corona obsidionali aurea donatus. H.

a. Quod et statuæ eius in foro suo D. Augustus adscripsit) Chiflet. et Voss. scripsit. Nempe similitudo litterarum primam syllabam hausit. Fûerat enim, Augustus subscripsit. Horatius: si quaeret pater urbium Subscribi statuis. Florus IV. 10. dum titulorum cupidine Araxem et Euphratem sub imaginibus suis legi concupiscit. Gron.

b. Ipsum Augustum cum M. Cicerone filio consulem, etc.) Lege

1 Augustum. 2 M. Cicerone c. filio Consule Idibus
3 Septembris Senatus obsidionali donauit. Adeo
4 ciuica non satis videbatur. Nec praeterea quem-
quam hac inuenimus donatum.

VII. Nullae ergo herbae fuere certae in hoc honore: sed quaecumque fuerant in periculi sede, quamuis ignobiles ignotaeque, honorem nobilem faciebant: quod latere apud nos minus quidem miror, cernens negligi ea quoque, quae ad valetudinem conseruandam, cruciatusque corporis propulsandos, et mortem arcendam pertinent. Sed quis non mores iure? castiget. Addidere d. viuendi

1. Sic ex MSS. *Hard.* Augustum cum M. Cicerone filio Consulem Id. Gr. et Al. 2. cum, in Cb. d. et Cōs. non consulem scribitur. 3. Septembribus. Gr. 4. ciuitas. Cb.

Lege ex eodem, *Ipsum Augustum M. Cicero filio consule, etc.* Sic paulo ante, *Aemilianum quoque Scipionem Varro auctor est donatum obsidionali in Africa Manlio consule cohortibus seruatis.* Pint.

c. M. Cicerone) In Fastis Consularibus, A. V. DCC XXIII. Consul notatur, EX. EID. SEPTEMB. M. TVLLIVS. M. F. M. N. CICERO. H-

d. Addidere viuendi precio deliciae luxusque) Scribendum arbitror: *abdidere viuendi precia deliciae luxusque*, hoc est, ablegauere, sustulere. *Pint.* Addidere viuendi, etc.) Vita maiore in pre-

tio est, ob id tantum, vt delitiis frui, luxuique indulgere liceat. *Dal.*

Addidere viuendi precio deliciae) Hoc Gelenio debemus. MSS. et priores: *pretia*. Multo melius. *Addidere pretia viuendi*, id est, auxere, plura reddidere; fecere, vt maius operae esset viuere: quippe quum per eas mollius commodiusque agi vulgo putetur. Inde illa, quam statim notat, *cupido vitae*. Verbum *addere*, vt apud *Linium II. I. partium certe urbis, quas nouas ipsi sedes ab se auctae multitudinis addiderunt*: vt ibi legendum recte vidit *Rhenanus*. Intelligimus

uendi ¹ pretia deliciae luxusque. Numquam fuit
 cupido vitae maior, nec minor cura. Aliorum ²
 hanc ³ operae esse credimus: ne ^{f.} mandato qui-
 dem

Q 4

^{1.} Sic ex MSS. H. et Cb. pretio Gr. et Al. ^{2.} Sic
 ex MSS. H. opere esse credimus. Cb. Aliorum hanc
 operae credimus, ac nec mandato quidem nostro
 medicisque prouisum esse. Prob! bonis ipsis frui-
 mur voluptatis Gr. et Al.

mus enim aliis partibus. Ut in Plinio aliis pretiis vi-
 uendi. Sic Caesar Lib. III. de bello civili: Biduum tem-
 pestate reuentus aliisque addi-
 tis actuariis in Ciliciam atque
 inde Cyprum peruenit. Hoc
 est, et parandis nauibus
 actuariis, quas numero,
 quem iam habebat, addidit.
 Tale est adicere, quod re-
 stituimus e Livio Lib. X. 7.
 et L. Seneca Troad. 205.
 Pretia viuendi blandimenta
 vitae. Plinius iunior L. I.
 epist. 12. Sed tam longa, tam
 iniqua valetudine consistaba-
 tur, ut haec tanta pretia viuendi
 mortis rationibus vinceren-
 tur. Pint.: Abdidere viuendi
 pretia: quod sit ablegauere,
 sustulere, contra mentem
 auctoris. Gron.

Addidere) Vitam fecere
 cariorem deliciae, quum
 valetudo prius paruo con-
 staret, obuiis vnicuique mor-
 bo medicamentis, vel ex
 hortorum prouentu. H.
 e. Aliorum hanc operae cre-
 dimus) Ante Gelenium erat,
 operam esse. Quod forte

melius nam Chiflet. et Vos-
 sianus operae esse. Nisi pla-
 cet hoc ipsum potius. Hanc
 curam vitae nostrae credi-
 mus esse operae aliorum:
 alios ei operam dare, ut
 ipsis id nobis facere non sit
 necesse. Deinde Voss. cre-
 dimus demandata quidem no-
 stro. tum, prouisum esse pro
 bonis ipsi fruimur voluptati-
 bus. Scribe: aliorum hanc
 operae esse credimus; ne man-
 dato quidem nostro alios id
 agere, medicisque prouisum
 esse pro nobis. Ipsi fruimur
 voluptatibus, et, quo nihil
 equidem probrosius duco, vi-
 uimus aliena fiducia. Maio-
 res, inquit, nostri regebant
 ipsi valetudines suas, et
 suae operae curam eam ef-
 se ducebant, parci volupta-
 rum: nunc in libidines nos
 ingurgitamus, quid de cor-
 poribus nostris fiat, securi,
 omni ea prouidentia medi-
 cis delegata. Pintianus in-
 feliciter: probrosis parimur
 voluptatibus. Gron.

f. Ne mandato) Maiores,
 inquit, nostri regebant ipsi
 valetu-

dem nostro alios id agere, ¹ medicisque prouisum esse ² pro g. nobis. Ipsi fruimur voluptatibus. et (quo nihil equidem probrosius duco) viuimus aliena fiducia. Imo vero ³ plerisque vltro etiam irrisui sumus ista commentantes, atque friuoli operis arguimur: ⁴ magno n., quamquam immensi laboris, solatio, sperni cum rerum natura: quam certe

1. et a medicis, prouisum est. V. 2. Pro bonis ipsi fruimur voluptatibus, et quo nihil. Ch. 3. plerique vltro etiam in risum inusitata commentatis quae Ch. 4. Sic ex MSS. H. magna . . solatia Gr. et Al.

valetudines suas, et suae operae curam eam esse ducebant, voluptatibus parcen-tes: nunc in libidines nos ingurgitamus, quid de corporibus nostris fiat securi, omni ea prouidentia medicis delegata. Ita recte Gronouius: cui MSS. R. et Colb. ac Chiff. fauent. H.

g. Prob, bonis ipsi fruimur voluptatis) Lego, probrosis ipsi fruimur voluptatibus; sequitur enim illico: et quo nihil equidem probrosius duco. Pint.

b. Magna quamquam immensi laboris solatia) Magno non magna, codex verus. vt legatur paulo post solatio. Pint.

Magna quamquam immensi laboris solatia) Vossianus, magno q. i. l. solatio: Nempe cohaeret haec oratio

continua cum praecedentibus. Immo vero pleraeque vltro etiam irrisui sumus ista commendantes atque friuoli operis arguimus, magno quamquam immensi laboris solatio, sperni cum rerum natura. Huius, inquit, iniuriae, quod irridemur et vituperamur in labore tanto, solatium habemus magnum per sociam eiusdem indignitatis. quis enim grauetur idem pati, quod rerum natura? Sic et cap. 8. ob hoc et Phoenem Lesbium dilectum a Sappho, multa circa hoc non Magorum solum vanitate, sed etiam Pythagoricorum. Sic MSS. vbi subiecerunt multae vanitates. Consentit vltrobique Pintianus. Gronouius. Magno) Quis enim idem pati, quod Natura rerum, grauate ferat? H.

certe non defuisse nobis docebimus, et inuisis quoque herbis inferuisse remedia: quippe quum medicinas dederit etiam aculeatis. ¹ Haec enim proxime restant ex his, quas *i.* ² priori libro nominauimus, in quibus ipsis prouidentiam naturae satis *k.* ³ mirari, amplectique non est. Dederat, quas *l.* diximus, molles cibisque gratas. Pinxerat remedia in floribus, visuque ipso animos inuitauerat, etiam deliciis auxilia permiscens. ⁴ Excogitauit *m.* aliquas aspectu hispidas, tactu truces, ut tantum non vocem *n.* ipsius fingentis illas, rationemque reddentis exaudire videamur, ne se depascat auida quadrupes, ne procaces manus rapiant, ne ⁵ neglecta vestigia obterant, ne insidens ales infringat: his muniendo aculeis, telisque armando, remediis *o.* ut ⁶ tuta ac salua sint. Ita hoc quoque, quod in ⁷ iis odimus, hominum causa excogitatum est.

O 5

VIII.

1. Haec V. 2. priore. Cb. 3. Sic ex MSS. H. admirari Gr. et Al. 4. Sic ex MSS. H. Inde excogitauit Gr. et Al. 5. neglectus. V. 6. ru-
tae ac saluae. V. 7. bis. Cb.
- i.* Quas) Proxime superio- videtur esse additamentum
re. H. alicuius, qui se melius ne-
k. Satis admirari amplecti- ctere superioribus inferio-
que non est) Vossian. satis ra posse putabat, quam li-
mirari, ut c. 12. ut non sit buit Plinio. Exterminat eam-
mirari satis ingenium eius. Gr. dem particulam auctoritate
l. Quas d.) L. XX. H. sui codicis Pinrianus. Gron.
m. Inde excogitauit aliquas *n.* Vocem ipsius fingentis
aspectu hispidas et tactu tru- illas) Duo postrema verba
ces) Verbum inde superfluit falso addita videntur, alias
ex eodem; et tractatu, non non haberet locum pronomen
tactu, legitur ibidem. Pin- reciprocum se, quod
rianus. sequitur continuo. Pint.
o. Remediis) Vtj ad re-
Inde excogitauit) Non media seruantur. H.

VIII. (VII.)¹ Clara *p.* in primis aculeatarum erynge est, siue eryngion, contra *q.* serpentes et² venenata omnia nascens. Aduersus *r.* ictus morfusque radix eius bibitur drachmae pondere in vino: aut si³ plerumque tales⁴ iniurias comitatur et febris, ex aqua. Illinitur plagis, peculiariter efficax contra cherfydros ac ranas. Omnibus⁵ contra toxica et aconita efficaciorum Heraclides medicus, in iure anseris decoctam, arbitratur. Apollodorus aduersus toxica cum rana decoquit, ceteri in aqua. Ipsa *s.* dura, fruticosa, spinosis foliis, caule geniculato, cubitali, et maiore aliquanto, alia albicans, alia nigra, radice odorata, et satiuia quidem est. Sed *t.* et sponte nascitur in asperis et saxosis: et in litoribus maris, durior, nigriorque, folio apii.

IX.

1. Sic ex MSS. H. et Cb. clara Gr. et Al. 2. venena. Cb. 3. vt plerumque. V. 4. misferias comitetur. Cb. 5. Sic ex MSS. Hard. conf. M. omnia vero contra Gr. et Al.

p. Et clara in primis aculeatarum erynge est) Dele coniunctionem, ex scripto exemplari. Pint.

Clara) Sic Oribasii interpres, XI. p. 197. post Dioscor. III. 24. Ἐρύγγιον τῶν ἀκανθῶδων ἐστίν, etc. Id officinae vocant Iringium. Diximus de eo superiore L. I. 56. H.

q. Contra serpentes) Salamandras aquaticas eryngii montani contactu, quod coerulea capita pignit, statim mori deprehensum est,

eodem, vel prope tantum admoto, tanquam moribundas iactari, contremiscere, supinas euerti. Dal.

Contra) Nicand. in Ther. p. 47. et 60. ad id ἠεργυγον pariter commendat. Vbi Schol. p. 30 ἠεργυγος βοτάνη ἐστίν. Et p. 39 ἠεργυγος εἶδος λαχάνης ἀκανθῶδες. H.

r. Aduersus) Sic Dioscor. III. 24. H.

s. Ipsa) Diosc. l. c. H.

t. Sed) Diosc. l. c. Quod vero in litoribus maris nasci

IX. (VIII.) Ex *v.* his candidam nostri centum capita vocant. Omnes eiusdem effectus, caule et radice in cibos *x.* Graecorum receptis utroque modo, siue coquere libeat, siue ¹ cruda vesci. Portentosum est, quod de ea traditur: Radicem eius alterutrius sexus similitudinem referre, ² raram inuentu: sed si viris contigerit mas, amabiles fieri. Ob hoc et *y.* Phaonem ³ Lesbium dilectum a Sappho. Multae *z.* circa hoc non Magorum solum vanitates, sed etiam Pythagoricorum. Sed *a.* in medi-

1. crudis. V. 2. raro inuentu. Cb. 3. et Lesbium dilectos. Cb.

sci dicitur, Eryngium marinum est, a Clusio depictum, p. 159. et a Dodonaeo p. 718. H.

v. Ex his) Appellationis causa viderur esse, quod in illius vertice coacta in globum capitella, muricato spiculorum vallo, stellae modo radiantur: quorum colores in pubertate viridis, adultae caerulaeus, flaccescenti candidus conspicitur. Radix ei pollicaris est, intus alba, foris nigra, sed odorata, quam hodie Gallia saccharo vel melle condit, eryngiatum vocans, inquit Ruellius III p. 491. In Indice Pliniano, De centumcapite. H.

x. In cibos Graecorum) De foliis tenellis tantum id Dioscor. Dal.

y. Ex Phaonem) Palaephatus de incred. hist. p. 66.

Ὅστις ὁ Φάων ἐστίν, ἐφ' ᾧ τὸν ἔρωτα αὐτῆς ἡ Σαπφὼ πολλὰ κίς ἄσμα ἐποίησε. *Hic ille Phaon est, in cuius amorem saepe Sappho carmen cecinit: Prius Lesbium eum esse monuerat. Sappho Lesbia, seu Mitylenaea, meretrix fuit, de qua Aelian. V. H. XII. 19. Et estiam facit Athenaeus, XIII. p. 596. H.*

z. Multae circa hoc non magorum solum vanitates) Scribo, Multa circa hoc non magorum solum vanitate, ex antiquo codice: et paulo post medicinae, non medico, in eo legitur. Pinr.

Multae) Si otium est vanitates eas plane nosse, libellum consule, qui falso Kiranidum Kirani inscribitur, p. 37. H.

a. Sed) Tradit Haec pariter Diosc. II. 24. H.

medico vsu praeter supra dicta auxiliatur in inflationibus, torminibus *b.*, cordis vitiis, stomacho, iocineri, praecordiis in aqua mulsa, lieni in posca. Item ex mulsa renibus *c.*, stranguriae, ² opisthotonicis *d.* spasms, lumbis, hydropicis, comitialibus *e.*, mulierum mensibus, siue *f.* ³ subsident, siue *g.* abundant, vuluarumque omnibus vitiis. Extrahit infixam corpori cum melle. Strumas, parotidas, panos, recedentes ab ossibus carnes, sanat cum axungia falsa, et cerato: item fracturas. Crampulam praesumpta arcet, aluum fistit. Aliqui e nostris sub ⁴ solstitio colligi eam iussere. Ex aqua caelesti imponi omnibus cervicis vitiis. Oculorum quoque albugines sanare adalligatam tradiderunt.

X. (IX.) Sunt *h.* qui et acanon eryngio adscribant, spinosam breuemque, ac latam herbam, spinisque latioribus. Hanc impositam, sanguinem mire sistere.

XI.

1. inflammationibus. *Ch.* 2. opisthotonicis, spasms
Gr. et Al. 3. subsistant. *V.* 4. solstitio, sine
sub *Ch.*

b. Torminibus) Στερόφοις
De suo eryngio siluestri haec Dioscorides. *Dal.*

c. Renibus, stranguriae, opisthotonicis, spasms) In vetusto exemplari *opisthotonicis* scriptum est, non *opisthotonicis*: ut sit nomen morbi ipsius ὀπισθοτονίς, aegrotantis ὀπισθοτονικός. *Pint.*

d. Opisthotonicis) Diof. l. c. *H.*

e. Comitialibus) Idem Dioscorides l. c. *H.*

f. Siue) Sic vires oppositas ciendi menstrua, sanguinemque sistendi, Dioscor. quibusdam herbis attribuit, ut adianto IV. 136. *H.*

g. Siue abundant) Hoc falsum est, nisi quis interpretetur, hoc casu accidere, cum vrina mouetur, *Dal.*

h. Sunt) Acanon aduetam e Creta describit Anguillara, P. VIII. p. 189. sed sine vulgari nomine. *H.*

XI. Alii eryngen falso eandem putauerunt esse et glycyrrhizam *i.*, quare subiungi eam protinus refert. Et ipsa sine dubio inter aculeatas est, foliis *k.* echinatis, pinguibus, tactuque gummosis, fruticosa, binum cubitorum altitudine, flore hyacinthi, fructu *l.* pilularum platani magnitudinis. Praestantissima *m.* in Cilicia, secunda Ponto, radice dulci, et ¹ hac tantum in usu. Capitur *n.* ea Vergiliarum occasu, ² longa *o.* ceu vitium: coloris buxei

- 1.* haec. *Cb.* *2.* Sic ex MSS. *Hard.* longa seu viti, coloris buxei. *Meliorque nigra, quaeque lenta, etc. Gr. et Al.*

i. Glycyrrhizam) Vel a radice gustu, qui subdulcis et odoratus est, vel quod echinatus spinosusque glycyrrhizae fructus sit instar eryngii. *Dal.*

Et glyc.) De la Reglice. Pingitur a Dodonaeo, p. 339. *H.*

k. Echinatis) Σχίνω, non έχίνω, lentici. *Dal.*

Foliis) Hanc ipsam esse glycyrrhizam, quae a Dioscoride describitur, III. 37. omnia conferenti liquido constabit. Vnde suspicatur Saracenus in Nott. ad Dioscoridem aliique post eum, vt Dalecampius primum, ac deinde Salmasius, in pract. p. 90. legisse Plinium raptim cursimque apud scriptorem Graecum, vnde haec hausit, έχίνω non σχίνω: quum folia echinata dicit, quae lentisci similia

dixisse oportuit. Sic enim Diosc. Γλυκύρριζα γεννάται πλείστη ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ Πόντῳ· ἐστὶ δὲ θαμνίσκος, ῥάβδους ἔχων διπλήχεις, περὶ ἑς τὰ φύλλα πυκνά, εἰκοῖτα σχοίνω, λιπαρά, καὶ κολλώδη ἀψαμένω, τὸ δὲ ἄνθος ὑακίνθω ὅμοιον, καρπὸς δὲ πλατάνω σφαιρίων μέγεθος, etc. *H.*

l. Fructu pilularum, etc.) Asperiore, qui filiquas habet lenticulae pares, rufas paruas. *Diosc.*

m. Praestantissima in Cilicia, secunda Ponto) Exemplaria quaedam non Cilicia praeferunt, sed Sicilia; scribo Scythia, nam circa Maeotim paludem nascitur, vnde et Scythica radix vocatur teste Theophrasto Lib. IX. cap. 13. et Dioscoride L. III. *Pint.*

n. Capitur ea Vergiliarum occasu)

buxei ¹ melior *p.*, quam nigra, quaeque lenta, quam quae fragilis. *Vfus q.* in subditis ² decoctae ad tertias, cetero ad mellis crassitudinem, aliquando et tufae: quo genere et vulneribus imponitur, et faucium vitiis omnibus. Item *r.* voci utilissimo succo:

1. meliorque *Pint.* 2. Sic ex MSS. *H. decocta Gr. et Al.*

occafus) Scribendum puto, carpitur a Vergiliarum occasu. *Pint.*

o. Seu viti) Seu Gentianae. *Diosc. Dal.*

Longa, ceu viti, coloris buxei. Meliorque nigra) De radice glycyrrhizae loquitur MSS. vitium. Sed quomodo coloris buxei dicitur in genere, et tamen melior nigra? Dioscorides πυξοειδῆ. Lege: longa ceu vitium. Coloris buxei melior quam nigra, quaeque lenta, quam quae fragilis. *Pintianus* e suo nigri, non secundante *Vossiano*, nec necesse est. *Gron.*

Longa) *Diosc. l. c. ῥίζαι μακραι, πυξοειδεις, ως γεντιανης. H.*

p. Meliorque nigra) *Codex* vetus nigri; vt repetatur coloris, et mox paulum decoctae, non decocta. *Pint.*

q. *Vfus in subditis*) *Alii leg. Vfus linguae subditis: vel in linguae.* Sic vocat hypoglottida, nempe remedia quae linguae supponuntur, et, eius contactu

liquefcunt. *Dal.*

Vfus) *Pellicerio* in *Nott. MSS.* et *Dalecampio*, *Plinius* videtur subdita hic substantiue dixisse, pro his quae linguae subduntur, et linctu diluuntur, liquefcunt, et in fauces arterialque immittuntur, qualia Graeci ecligmata, Latini linctus appellant. Nos longe secus verbum istud accipimus. Subdita interpretamur medicamenta ea quae molli lana excepta feminis subiiciuntur, vt *Celsus* ait *V. 21.* hoc est, naturalibus feminarum apponuntur: πεσσας Graeci et πρόσδετα nuncupant. Nam quod ad fauces attinet, quibus linguae subdita glycyrrhiza prodest, id mox *Plinius* quoque prodet, quod hic indicare iterum superfluum idcirco fuerit. *H.*

r. Item) *Dioscor. III. 7. Ποιει δὲ τὸ χυλισμα πρὸς τραχύτητας ἀρτηρίας· δεῖ δὲ ὑποτιθέντας τῇ γλώττῃ ἀποχυλίζειν. Est vero succus spissatus ad arteriae scabri.*

succo: sic ut spissatus est, ¹ linguae subdito: s. item thoraci, iocineri. Hac ² diximus sitim famemque sedari. Ob id quidam adipson appellauere eam, et hydropicis dedere, ne sitirent. Ideo et commanducata stomatice ^{v.} est, et hulceribus oris ² inspersa. x. saepe, et pterygiis. Sanat ^{y.} et vesicae scabiem, renum dolores, condylomata, hulcera genitalium. Dedere eam quidam potui in quartanis, drachmarum duarum pondere, et ³ pipere, hemina aquae. Commanducata sanguinem ex vulnere sistit. Sunt ^{z.} et qui calculos ea pelli tradiderunt.

XII.

1. in lingua. Cb. 2. inspergitur. V. 3. piperis una hemina. V.

scabritias efficax: verum oportet, ut linguae subditus eliquescat. H.

s. Item) Diosc. l. c. post Theophr. Hist. IX. 13. H.

r. Hac) Lib. XI. 119. Marcell. Emp. c. 17. p. 126.

Glycyrrhiza surculum paruum sub lingua habeto, et saliuam quae creuerit transfugato, quo facto neque sities, neque os tibi inarescet. It. c. 20 p. 148. Columella similiter I. 35. Et quia famem sitimque sedat glycyrrhiza, ob hoc ἀδιψος vocata est. Sic etiam Diosc. l. c. H.

v. Stomatice) Subintellige δύνανται, hoc est, compositio, ad vitia oris accommodata. Sic Diosc. l. c. Στοματικόν διαμασσόμενον, commanducatum prod-

est oris affectibus. H.

x. Insperfa) Sunt qui sic interpungendum putent: hulceribus oris: insperfa saepe, et pterygiis. Quod hulceribus oris inspergi vix possit. Et vero Diosc. l. c. Ἡ δὲ ῥίζα ξηρὰ, inquit, λειοτριβηθεῖσα, πτερυγίοις κατὰ πᾶσός ἐστιν ἐπιτηδεῖος. Arida autem radix ad laeuorem detrita, pterygiis commode inspergitur. H.

y. Sanat) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 167. Vesicae scabiem seu scabritiem dixeris nihil interest. Diosc. πρὸς ψωριασεις κνυσεως dixit, Galenus τραχυτητας ἐν ψωριασει κνυσει. H.

z. Sunt) Vrinam certe efficaciter promouere ait Marcell.

XII. (X.) Tribuli *a.* vnum genus in *b.* ¹ hor-
tis nascitur, alterum in fluminibus tantum. Suc-
cus *c.* ex his colligitur ad oculorum medicinas.
Est enim refrigerantis naturae, et ideo utilis con-
tra inflammationes collectionesque. Hulcera per
se erumpentia, et praecipue in ore, cum melle sa-
nat: item tonsillas. Potus calculos frangit. Thra-
ces, qui ad Strymona habitant, ² foliis tribuli
equos saginant: ipsi nucleo viuunt, panem facien-
tes praedulcem, et qui contrahat ventrem. Radix
caste pureque collecta, discutit strumas. Semen
adalligatum, varicum dolores sedat: tritum *d.* vero
et in aquam sparsum, pulices necat.

XIII. (XI.) Stoebe *e.*, quam aliqui pheon
vocant, decocta *f.* in vino, praecipue auribus pu-
rulentis

1. *areis.* Diosc.

2. *e foliis.* Cb.

Marcell. Emp. c. 26. p. 180.
H.

a. Tribuli) Sic etiam
Diosc. IV. 14. vbi Sarace-
nus consulendus in Notis.
De utroque genere egimus
L. sup. f. 58. H.

b. In horris) Iuxta amnes,
et in ruderibus. Dioscorid.
Dal.

c. Succus) Medicinae hae
omnes, ad ea verba, *Ra-
dix caste*, etc. totidem verbis
exstant apud Dioscor. l. c.
Habet nonnullas Galen. de
fac. simpl. med. VIII. p. 236.
H.

d. Tritum) Hoc pariter
Diosc. tradit l. c. H.

e. Stoebe, (etc.) Legend.
*Stoebe quam aliqui Pheon vo-
cant.* idque ex Theophra-
stuo a nobis emendato. *Sal-
masius* p. 394. a.

Stoebe) In MSS. vt iam
monuimus, *pheon*. Tamen
Tiberius Mulomedicus I. 55.
Στοιβη ἐστὶ δὲ Φλέος.
Quae de stoebe hic referun-
tur, totidem verbis leges
apud Galenum l. c. p. 230.
In officinis nomen est, vt
plurimis videretur, *scabiosa*.
Iconem vulgaris maioris
apud Dodona eum vide
p. 122. H.

f. Decocta) Iisdem fere
verbis haec Diosc. IV. 12.
H.

rulentis medetur: item *g.* oculis ictu cruentatis *h.*: haemorrhagiae quoque et dysenteriae *i.* infusa.

XIV. (XII.) Hippophyes *k.* ¹ in fabulosis maritimisque nascitur, spinis albis. Ederae *l.* modo racemosa est, candidis, et ex parte rubentibus acinis. Radix *m.* succo madet, qui aut per se conditur, aut pastillis ² farinae. Haec *n.* bilem detrahit obolo ponderis, saluberrime cum ³ mulso. Est *o.* altera

- i.* hippophae et hippophaesto. Dal. Hippopes. Ch. Hippopes. Gr. et Al. *2.* cum erui farina. Hic. Diosc.
3. mulsa. Diosc.

g. Item) Diosc. l. c. H.
h. Cruentatis) Contusis, συγχύσει ὀφθαλμῶν τῇ ἐκ πληγῆς. Diosc. Est autem is morbus, oculi perturbatio, cum coloris mutatione, pupillae vel dilatatione, vel diminutione, ac interdum diuisione. Dal.

i. Infusa) Clystere videlicet, Dioscor. ἐγκλύζεται. H.

k. Hippophyes) Sive quod idem est, hippophaes. Dioscor. in Noth. Ἴπποφαές, οἱ δὲ Ἴπποφύες, οἱ δὲ Ἴπποφάνες, etc. Et Oribaf. XI. pag. 199. Ἴπποφαές, quod alii hippophyes, id est, lappaginem vocant, qua fuliones vestes poliunt, in arenosis maritimisque locis nascitur. In Peloponneso, ἀκανθαὶ καὶ καθαρίση hoc est, spina purgatoria, ap-
Vol. VII.

pellatur, inquit Anguillara, P. VIII. p. 144. vbi eam accurate describit, nec dum in Italia sibi visam testatur. Iisdem porro notis a Dioscoride IV. 162. quibus et a Plinio nostro delineatur. H.

l. Ederae) Diosc. l. c. H.
m. Radix) Diosc. et Orib. II. cc. Pastillos farinae intellege, ex farina concinnatos globos: quam quidem ὀρόβιον, eruinam esse Diosc. iubet. H.

n. Haec) Diosc. l. c. et Marc. Emp. cap. 30. p. 212. H.

o. Est altera hippope) Legend. Est altera hippophaes, sine caule, sine flore. Salmaf. p. 393. a.

Est) Hippophaeston inteligit, de qua dicemus XXVII. 66. H.

altera ¹ hippophyes, sine caule, sine flore, foliis tantum minutis. Huius *p.* quoque succus hydro-picis mire prodest. Debent *q.* accommodatae esse et equorum naturae, neque ex alia causa nomen accepisse. Quippe quaedam animalium remediis nascuntur, locupleti *r.* diuinitate ad ³ gerenda praesidia: vt non sit mirari satis ingenium eius, disponentis auxilia in genera, in causas, in tempora, vt *s.* ⁴ aliis profit aliud horis, diesque nullus prope sine praesidiis reperiatur.

XV. (XIII.) Vtrica quid esse inuisius potest? At illa praeter oleum, quod in *t.* Aegypto ex ea fieri diximus, vel plurimis sc̄atet remediis. Semen *v.* eius cicutae contrarium esse Nicander affirmat: item fungis et argento viuo. Apollodo-

RUS

1. Sic ex MSS. *Hard.* hippophaeston. *Diosc.* hippope Gr.
2. Sic et *Cb.* esse equor. Gr. et Al.
3. Sic ex MSS. em. *Hard.* gignenda. *V.* gerenda Gr. et Al.
4. Sic ex MSS. em. *Hard.* aliis profit ab horis. *Cb.* aliis profit atque aliis horis Gr. et Al.

p. Huius) Succum eius, seu foliis, seu radice, seu capite expressum, ex aqua mulla bibitum, aquam pituitamque per aluum detrahere, scribit Dioscor. IV. 136. H.

q. Debent) Ego vero sic censeo, et ἵπποφαές et ἵπποφαῖσον, nomen accepisse, quod valde candidos ac lucidos, seu splendidos pannos efficiunt: sunt enim plantae fulloniae. Ἴππο in compositis praestantiam,

magnitudinemque significat: Φαός splendorem. H.

r. Locupleti diuinitate ad gerenda praesidia) Lego gerenda, non gerenda. ex vetusto exemplari. *Pint.*

s. Vt aliis profit atque aliis horis) Chiflet. et Voss. vt aliis profit ab horis. Scribe: vt aliis profit aliud horis. Gron.

t. In) L. XV. 7. H.

v. Semen) Nicand. in Ale-xiph. aduersus cicutam: Ἡ πέπερι κνίδης τε μέγα σπερ-

rus x. et salamandris cum iure decoctae testudinis. Item y. aduersari hyoseyamo, et serpentibus, et scorpionibus. Quin illa ipsa amaritudo mordax, vuas in ore, procidentisque z. vuluas, et infantium sedes, tactu resillire cogit: a. lethargicos expergisci, tactis cruribus, magisque fronde. Eadem b. canis morsibus addito sale medetur. Sanguinem c. trita naribus indita sistit, et magis radice. Carcinomata d. et fordida hulcera, sale admixto: item e. luxata sanat, et panos, parotidas, carnesque f. ob ossibus recedentes. Semen g. po-

P 2

tum

σπερμῆα λήνας. Nican-
dro concinit Diosc. Εὐπορ.
II. c. 142. p. 121. H.

x. Apollodorus) Nicander
quoque in Alexiph. p. 167.
Καὶ ποτὲ κνίδην Ἐψαλῆν
κρίμνοισι παλυνάμενος ψα-
Φαροῖσιν, etc. H.

y. Item) Dioscor. Εὐπορ.
II. 151. p. 123. Πρὸς δὲ
ὕσινυαμον, κνίδης σπέρμα
σὺν οἴνω, ἢ τὰ Φύλλα. H.

z. Procidentisque) Diosc.
IV. 95. Καὶ ὑσέρως προ-
πτώσεις, ἀποκαθίστησι νεα-
ρὰ τὰ Φύλλα προσαπτόμε-
να. H.

a. Lethargicos) Plin. Val.
III. 7. Lethargicis: Vrrica
fronti et pedibus illinitur.
H.

b. Eadem) Ita plane Dio-
scor. l. c. H.

c. Sanguinem) Diosc. l. c.
et Plin. Val. I. 26. Vide
etiam Marcell. Emp. c. 10.
p. 85. H.

d. Carcinomata) Dioscor.
l. c. Galen. de fac. simpl.
med. VI. p. 151. et Plin.
Val. III. 20. H.

e. Item) Diosc. l. c. H.

f. Carnesque ab ossibus re-
cedentes) Ita videtur, redde-
re vocem Graecam Diosco-
ridis ἀποσημάτα, et insci-
te quidem. Abscessus com-
modius ille verterit. Ni for-
te illum hoc loquendi gene-
re, quo aliis multis locis
vititur, cutem detritam, pan-
nosam, lacerosam intelligit,
quae abscessu tardius aper-
to, vel aegri metu, vel im-
peritia medici, immodice,
rodente pure, attenuata et
resiccata est, ideoque sub-
iectis partibus agglutinari
nequit: ῥαμῶδες δέσμα Ga-
lenus vocat Lib. II. ad Glau-
con. et ad eum morbum
valde mel laudat, de quo
Diosc. suo capite scripsit, τὰ
ἀφε-

tum cum sapa, ¹ vulvas strangulantes aperit, et profluuia narium sistit impositum: Vomitiones in aqua mulsa sumptum a coena faciles praestat, duobus obolis: vno autem in vino potu lassitudines recreat. Vulvae vitiis tostum, acetabuli mensura: potum in sapa resistit stomachi ² inflationibus. Orthopnoicis *h.* prodest cum melle: et thoracem purgat eodem ecligmate. Et lateri medetur cum semine lini. Addunt hyssopum et piperis aliquid. Illinitur *i.* lieni. Difficilem *k.* ventrem tostum cibo emollit. Hippocrates *l.* vuluam purgari potu eo pronuntiat, Dolore leuari tosto acetabuli ³ mensura, dulci *m.* potu, et *n.* imposito cum succo maluae.

1. vuluam strangulatus. Gr.

2. inflammationibus,

Cb.

3. mensura cum dulci. V.

ἀΦεσῶτα σώματα παρα-
κολλᾶν. Dal.

g. Semen) Diosc. l. c. H.

h. Orthopnoicis) Haec totidem verbis Dioscor. l. c. H.

i. Illinitur lieni) De foliis id Dioscor. cum cerato. D.

Illinitur) Folia cum cerato lienosis imponi scribit Diosc. l. c. H.

k. Difficilem) Plin. Val. I. 23. et Gal. l. c. H.

l. Hippocrates) L. I. de morb. mul. text. 47. pag. 447. "Ἦν κύουσα οἰδέη, κνίδης καρπὸν ὡς πλεῖστον καὶ μέλι καὶ οἶνον κεκρημένον εὐώδεα διδόναι ποτόν, δις τῆς ἡμέρας. Si praegnans intumescat, urticae semen plurimum, et mel, ac vinum

dilutum odorandum potu bis die dabis. H.

m. Dulci potu) Sic vertit τὸ γλυκὺ: quod paulo ante passum reddiderat, et aptius. Dal.

Dulci) Cum vino dulci, σὺν γλυκεί, seu passo. Hipp. de morb. mul. l. text. 88. p. 472. "Ἦν δὲ αἱ μήτραι ἐλκωθεῶσι... ὀδύνη ὀξεῖη λαμβάνει ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐς τὴν νεαίρην γαστέρα, καὶ ἄνω Φοιτᾶ ἢ ὀδύνη... καὶ ἐς τὰς πλευράς, καὶ ἐς τὰς ὠμοπλάτας... Et p. 474. Κνίδης καρπὸν τριβῶν ἐν οἶνῳ ἐνώδει μέλανι κεκρημένῳ. Si uteri fuerint bulcerati... dolor acutus corripit lumbos, et inguina, et imum ventrem,

uae. Intestinarum animalia pelli cum hydromelite et sale. Defluvia o. capitis, femine illito cohonefari. Articularibus morbis et podagricis plurimi cum oleo vetere, aut folia cum vrsino adipe trita imponunt. At eadem radix tusa cum aceto non minus utilis: item lieni. Et cocta in vino discutit panos, cum axungia vetere salsa. Eadem psilothrum est sicca. Condedit laudes eius Pharnias physicus, vtilissimam cibis ¹ coctam conditamue professus, arteriae, tussi *p.*, ventris ² destillationi, stomacho, panis, parotidibus, pernionibus: cum oleo sudorem, coctam *q.* cum conchyliis ciere aluum: cum ptisana pectus purgare, mulierumque menses: cum sale, hulcera quae serpant cohibere. ³ Succo *r.* quoque in vsu est. Expres-

P 3

sus

1. conditam coctamue. Ch. 2. distillationi. Ch.
3. Sic ex MSS. Hard. et Ch. succus Gr. et Al.

ventrem, et dolor sursum procedit . . . ad costas, et ad scapulas. . . . Urticae semen terito in vino odorato nigro, et potui dato. H.

n. Et imp.) Libro de natura mul. t. 105. pag. 403. Ην γυνή μὴ κνίσκηται, καθαρτήριον κνίδης καρπὸν καὶ μάλαχης χυλὸν, ἐν ζέατι χηνὸς τρίψαντα προσθεῖναι. Purgatorium, si mulier non concipiat. Semen urticae et maluae succum, cum adipe anserino tritum subdat. H.

o. Defluvia capitis femine illito cohonefari) Academ. cohonefari. Voss. cohofier-

tari. Lege, coercitari vel coeceri. Gron.

Defluvia) Ita MSS. Hoc est, corrigi. Tradit hoc Hippocr. de morb. mul. II. t. 67. p. 596. Et Theod. Prisc. l. 4. ad defectionem capillorum: Agrestis urticae femine oleo contrito loca conzinge. H.

p. Tussi) Cels. IV. 4. de tulli. H.

q. Coctam) Haec omnia pariter Diosc. l. 2. Sed is euocari menses cum myrrha dixit. H.

r. Succus quoque in vsu est) Chifflet. et Voss. Succo. Récte: frequens enim Plinio herbam

fus illitusque fronti, sanguinem narium sistit: potus s. vrinam ciet, calculos rumpit: vuam t. ¹ gargarizatus reprimit. Semen colligi messibus oportet. Alexandrinum maxime laudatur. Ad omnia haec et mitiores quidem teneraeque efficaces, sed praecipue siluestris v. ² illa, amplius lepras e facie tollit, in vino pota. Si x. quadrupes fetum non admittat, vrtica naturam fricandam monstrant.

XVI. (XIV.) Ea y. ³ quoque num, quam lamium inter genera earum appellauimus z. mitissima,

1. gargarizatu. Cb. 2. illa, et hoc amplius. Cb. illa in vino pota, quae et amplius lepras e facie tollit. Si quadrupes initium non adm. V. 3. Ea quoque, quam nos lamium. V. Ea quoque quam lamium. Cb.

herbam adhiberi aut prodelle foliis ad hoc radice ad aliud, caule, succo, semine etc. cap. 22. Semine singultus confestim ex acero sedat. Gronouius.

s. Potus) Marc. Emp. c. 26. p. 177. H.

1. Vuam) Dioscorid. l. c. Marc. Emp. c. 14. p. 100. Vrtica teritur, eiusque succus expressus et tepesfactus, ab eo qui vuam dolet, salubriter gargarizatur. Et Plin. Val. l. 43. Ad vuam . . . succus vrticae gargarizetur. H.

v. Siluestris) Quae cania, et Herculanea dicta est, XXI. 55. H.

x. Si) Si equa marem non admittat ad feluram, vrtica fricari oportere genitalia aiunt. Si coitum neget, τὰ μόρια τῆς ἵππου pariter

fricari iubet Anatolius in Veter. c. 14. p. 56. Simile est quod habet Hippocr. in Ἱππιατρ. Εἰ βούλει συλλαβεῖν Φορβάδα, κνίδα ὡσον εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἵππου. Vt porro Graeci Ούσιω pro pudendis dicunt tam virorum, quam feminarum: sic Latini naturam. Tullius de Diuin II. n. 145. Parere quaedam matrona cupiens, dubitans esse ne praegnans, visa est in quiete obfignatam habere naturam etc. Theod. Prisc. I. 25. De veteri, hoc est, de naturae vitii. Utuntur et alii ea voce, quos Du-Cangius appellat in Glossario. H.

y. Ea) Pro etiamnum. Utitur hac particula rursus XXV. 5. H.

z. Appellauimus) Libro sup. l. 55. H.

ma, et foliis non mordentibus, medetur cum mica salis contulis, incussisque *a.*, inustis, et strumis, tumoribus, podagris, vulneribus. Album habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur. Quidam e nostris tempore discreuere genera. Autumnalis vrticae ¹ radicem *b.* alligatam in tertianis, ita vt aegri nuncupentur, quum eruitur ea radix, ² dicaturque cui, et quorum filio eximatur, liberare morbo tradiderunt. Hoc ³ idem et contra quartanas pollere. Idem vrticae radice addito sale, infixam corpori extrahi. Foliis cum axungia strumas discuti: vel si suppurauerint, erodi complerique.

XVII. (XV.) Ex argumento *c.* nomen accepit
 † scorpio *d.* herba. Semen *e.* enim habet ad si-
 P 4 militu-

1. Sic ex MSS. *H.* radice alligata *Gr.* et *Al.* 2. Sic ex MSS. *H.* radix et dicatur quae, et cui . . . liberari *Gr.* et *Al.* 3. idem contra. *Gr.* et *Al.* 4. Sic ex MSS. *H.* scorpium, *Gr.* et *Al.*

a. Incussisque) Vt quum quis temere digitum incussit parieti. *H.*

b. Radice alligata, etc. quae et cui) Voss. radicem adalligata, deinde, radix dicatur quae cui. Tolet. Autumnalis vrticae radicem adalligatam tertianis, ita vt aegri nuncupentur, cum eruitur ea radix, dicaturque cui et quorum filio eximatur, liberare morbo tradiderunt. sic Lib. XXIII. 6. Radix eorum circumscripta manu sinistra terra capitur ita, vt qui id faciet dicat, quare capiat, et

cuius causa. Sic Vossianus: non quae capiat. Quare rem denotat, cuius, personam. Gron.

c. Ex argumento nomen accepit scorpium herba) Scribo scorpium, non scorpium, ex V. C. confirmantibus eam lectionem Theophrasto libro nono, et Dioscoride quinto. Pint.

Ex argumento) Sic Diosc. IV. 195. Σκorpionιοειδής herbula, inquit, foliis paucis et semine caudae scorpionis effigie. Haec illita contra scorpionum ictus praesentia-

militudinem caudae scorpionis, folia pauca. Valet et aduersus animal nominis sui. Est *f.* et alia eiusdem nominis effectuque sine foliis, asparagi *g.* caule, in cacumine aculeum habens, et inde nomen.

XVIII. (XV.) Leucacantham *h.* alii ¹ phyllon, alii ischiada *i.*, alii polygonaton appellant, radice ² cyperi, quae commanducata dentium ³ dolores sedat. Item laterum, et lumborum, vt *k.* Hicesius tradit, semine poto drachmis octo, aut succo. Eadem ruptis, conuulsis medetur.

XIX.

1. *Pbimum. Ch.* 2. *Cypiri. Ch.* 3. *Sic ex MSS. em. Hard. et Ch. dolorem Gr. et Al.* 4. *Sic ex MSS. H. eademque Gr. et Al.*

neo remedio sunt. Est scorpoides bupleuri folio, a Lobelio delineatum, p. 224. Galli vocant *Chenille.* *H.* *d. Scorpius herba*) Scorpoeides, Diosc. *Dalec.* *e. Semen enim*) Vt Scorpuros florem. *Idem.* *f. Est ex alia*) *Tragos* Diosc. quam et tragonon vocari, et scorpionum tradit. *Dal.*

Est) *Tragos* siue scorpion appellatur, de qua dicemus XXVII. 116. *H.*

g. Asparagi caule) *Caulis* laeuis est, et absque foliis. *Dal.*

h. Leucacantham) *Leucacanthos* dicta est XXI. 55. Diosc. III. 22. *Λευκανθανθα* (et in Nothis additur, *οι δε πολυγονατον, οι δε Φυλλον, οι δε ισχιαδα καλου-*

σι, Ρωμαιοι κυριακιδους, Θουσκοι σπινα αλβα.) Ταυτης η ριζα ομοια κυπειρω . . . η τις μασσηθεισα οδονταλγιας παραμυθειται. In Gallia *Carlinam* vocant; frustra id nomen *chamaeleones* Ruellio, III. p. 482. aliisque transferentibus, vt recte probat *Dodonaeus* p. 415. a quo et *Carlina* siue *leucacantha* depingitur. *H.*

i. Ischiada) Quonia *ισχιαδιμοις* medetur, ex Diosc. *Galenus* quoque de fac. simpl. med. VII. p. 201. *Λευκανθανθον, οι δε πολυγονατον, οι δε ισχιαδα καλουσιν.* *H.*

k. Vt) Et qui *Hicesium* transcripsit totidem verbis Diosc. l. c. *H.*

l. Eademque ruptis conuulsis

XIX. (XVII.) Helxinen *m.* aliqui perdicium vocant, quoniam perdices ea praecipue vescantur. Alii ¹ sideritin, nonnulli parthenium. Folia habet mixtae *n.* similitudinis plantagini et marrubio, cauliculos densos, leuiter rubentes, semina in *o.* capitibus lappaceis ² adhaerentia vestibus: vnde *p.* et helxinen dictam volunt. Sed *q.* nos ³ qualis vera esset helxine, diximus *r.* priori libro. Haec *s.*

P 5

autem

*1. sideritem. Ch.**2. adhaerescencia. Ch.**3. qua-**lis esset ixine. V.*

sis medetur) Alio ordine vetus exemplar, *Eadem ruptis conuulsisque medetur. Pint.*

Eadem) Diosc. Βοηθεί ἐξήμασι σπωμένοις. H.

m. Helxinen aliqui perdicium) Nicander in Theriacis vocat κλύβατιν ἢν καὶ ἐλξίνην, τὴν δὲ κλύβατιν καλέεσσι. Addit interpres, dici et κλύβατιον, σιδηρίτιν, παρθέμιον, περδίμιον *Dal.*

Helxinen) Diosc. IV. 86. Ἐλξίνη, οἱ δὲ παρθέμιον, οἱ δὲ σιδηρίτιν, οἱ δὲ ἡράκλειαν. etc. Et Galenus de fac. simpl. med. VI. p. 173. Ἐλξίνη, ἐνιοὶ δὲ περδίμιον ὀνομάζουσιν, ἄλλοι δὲ παρθέμιον, ἄλλοι δὲ σιδηρίτιδα, εἰσὶ δὲ οἱ Ἡρακλείαν. Hel. Ἐλξίνη, ἢ περδίμιος βοτάνη. Et, Σιδηρίτιν ποικίλην τὴν ἐλξίνην καλουμένην. Parietaria Officinarum est, *Parietaire, ou Apparitoire*, a. Dodonaeo picta p. 102. H.

n. Mixtae similitudinis, etc.) Mercurialis. Dioscor. Ex sideritidis Heracleae historia Plinius id videtur auellere. *Dal.*

o. In) Quae lappae instar adhaerescunt. H.

p. Vnde) Quasi ab ἔλκω traho: ἔλξις, attractio, vel attractus. H.

q. Sed) Verius helxinen aevo suo appellatam innuit, quae ἰξίνη Theophrasto dicitur, qua de actum est a nobis L. sup. f. 56. H.

r. Diximus) Cap. 16. L. XXI. quo loco Plinius igno- rante et inconsiderate, pro ixine, nempe chamaeleone albo, helxinen ter scribit. *Dal.*

s. Haec autem inficit lanas) Δύναμιν δ' ἔχει τὰ φύλλα ψυκτικὴν, συπτικὴν, folia refrigerandi et spissandi vim habent. Legit Plinius βαφικὴν. Quidam hunc lo-

cum

autem inficit lanas, ¹ sanat t. ignes sacros, tumores, collectionesque omnes v., et adusta. Panos x. succus cum psimmythio, et incipientia turgescere. Item y. veterem tussim cyatho hausto; et z. omnia ² in humido, sicut a. tonsillas, et varices, cum rosaceo. Imponitur b. podagris cum caprino c. feuo, ceraque Cypria.

XXV

1. Sic ex MSS. H. sanat ignes sacros, et tumores, coll. om. et ad. Pan. suc. eius c. psimmythio ignes sacros, tumores, collectionesque et guttura inc. Gr. et vulgg.
2. ut in humido. Ch.

cum sic interpretantur, ad infecturam lanarum esse vitium, quod absterforia sua vi, radiculæ, siue struthii modo, sordes auferat et eluat, impedituras alioquin succum suum lanæ bibant. Ceterum an ad id parietaria veteres vsi fuerint, a nemine, quod equidem sciam, proditum est. Dal.

Haec) A nemine alio, quod quidem sciam, id proditum. H.

1. Sanat) Haec pariter Diosc. IV. 6. Καταπλασόμενα ἰάται ἐρυσιπέλατα, κωνδυλώματα, κατακαυμάτα, etc. H.

v. Omnes, et adusta) Leg. Adusta et panos succus eius cum psimmythio, et guttura incipientia turgescere, etc. Cornarius, qui repetita ex superiore periodo temere alia censet. E quo quidem verba haec tumores collectionesque, irrephisse puto. At

Diosc. nominatim scripsit ignibus sacris, et vlceribus, quæ serpunt, auxiliari. Dal.

x. Panos) Diosc. l. c. H.

y. Item) Diosc. l. c. H.

z. Et) Hoc est, omnia vitia, hulceraque, et rimas, quæ sunt in humidis: qua loquendi forma vsus est L. sup. s. 76. extrema. Et L. XXIII. 4. Sanat ea quæ in humido sunt hulcera, ut oris, tonsillarum, genitalium. L. XXVII. 78. Hulcera quæ sunt in teneris partibus corporis. Humida hulcera. L. XXXII. 27. H.

a. Sicut) Ad tonsillas oblini et gargarizari succum iubet Diosc. l. c. H.

b. Imponitur) Diosc. l. c. Καὶ ποδάγρας σὺν κηρωτῇ Κυπρία ἀνάληφθεις, ἢ τρυγείω ζέσσι, Apul. quoque, c. 81. H.

c. Caprino seu o ceraque Cypria) Hircino seu, et cerato

XX. *Perdicium d.*, siue *Parthenium* (nam si-
deritis alia est) ¹ a nostris herba *v.* vrceolaris vo-
catur, ² ab aliis *astericum f.*, folio similis ocimo,
nigrior tantum, nascens in tegulis, parietinisque.
Medetur *g.* cum mica salis trita iisdem omnibus,
quibus *lainium*, et eodem modo: item vomicae,
calfacto succo ³ potu. Sed contra hulcera, rupta,
lapsusque et praecipitia, aut vehiculorum *h.* euer-
siones, singularis. ⁴ *Verna i.* carus *Pericli Athen-*
niensium

¹. ab nostris. *Ch.* ². ab aliis *altercum*, folio similis
ocimis. *Ch.* ³. Sic ex MSS. *H.* potu, sed contra
vulsa, rupta. *Ch.* potu. Et contra. ⁴. Sic ex
MSS. *H.* et *Ch.* *Vernula Gr.* et *Al.*

cerato *Cyprino*. *Dioscorid.*
Dal.

d. Perdicium) Ex tribus
nominibus, inquit, quae
helxinae superius explica-
tae nonnulli tribuerunt,
herba altera, vrceolaris ap-
pellata, duo sibi verius
vindicat, *Perdicium*, *Parthe-*
*nium*que: tertium, nempe
fideritin, altera rursus, de
qua dicemus, XXV. *H.*

e. Vrceolaris) *Ocymoei-*
des minus herbariorum. *Dal-*
ecamp.

Herba) Forte quod apta
sit detergendis viceis. Ca-
ue tamen hanc esse cum su-
periore *helxine* idcirco exi-
stimes, cuius vim pariter
abstersiuam in vitreis vasis
Galenus commendat, de
fac. simpl. m. VI. p. 173.
Dissimilis enim vtriusque
facies vel ex ipsa foliorum

figura, quam *Plinius* accu-
rate describit, intelligitur.
Quae sit vrceolaris tamen
ista, statuere haud proclive
est. *H.*

f. Astericum) Ob florem
stellatim diuisum. *Dal.*

g. Medetur) Medetur ita-
que tumoribus, podagris,
aliisque. De podagris cer-
te scribit *Scribonius Larg.*
Comp. p. 158. *Ad podag-*
ram caldam cum feruore et
rumore rubicundo; Benefacit
primis diebus herba vrceolaris:
item caseus mollis recens per
se: postea herbae salis pusil-
lum admiscere oportet. *H.*

h. Vehiculorum) Iconem
aurigantis vide in *Nummis*
Consularibus: e curru ex-
cussi, in *Not. I. Rhodii* ad
Scrib. Larg. p. 169. *H.*

i. Vernula charus) *Plutar-*
chus in *vita Periclis.* *Dal.*
Verna)

nientium principi, quum is in arce templum aedificaret *k.*, repressissetque super altitudinem fastigii, et inde cecidisset, hac herba dicitur sanatus, monstrata Pericli fomnio a Minerua. Quare Parthenium *l.* vocari cepta est, assignaturque ei Deae. Hic est vernula, cuius effigies ex aere fusa est, et *m.* nobilis ¹ ille Splanchnoptes.

XXI. (XVIII.) Chamaeleonem *n.* aliqui *ixiam* vocant. Duo genera eius. ² Candidior asperiora folia habet: serpit in terra echini modo spinas erigens,

¹ *ilude spachinopes. Ch.* ² *Candidus silybo laut carduo asperiora. Diosc. spargitur in terra. Qui iam. Reuera Chamales non serpit, sed humi iacet.*

Verna) Plut. hoc ipsum refert in vita Periclis p. 160. a Minerua remedia indicata dicit, quibus est puer sanatus: Parthenium monstratum non dicit. Sed idem in Sylla monet curatum deinde, ut iuxta arcem herba ea cresceret, ad memoriam rei sempiternam. *περί τὴν ἀκρόπολιν Φυόμενον παρθένιον* vocat, p. 460. H. *k. Aedificaret*) Istino architecto operi praefecto, *Strabo et Vitruuius. Dal.*

l. Parthenium) Est enim *Παρθένος*, et Palladis, et virginis nomen: ut *Παρθενών* et Palladis templum est, et locus vbi virgines habitant, H.

m. Et nobilis ille Splanchnoptes) Sic vocatus est, quod exta torreret, et oris

pleni spiritu ignem accenderet; opus vnicum *Stypacis Cyprii. Dal.*

Splanchnopes) Ab extis affatis, *ἀπὸ τῶν σπλάγχων ὀπτῶν*, id ei nomen: quod et argumentum operis declarat: fuit enim statua; exta torrens, ignem oris pleni spiritu accendens, ut dicitur XXXIV. 19. H.

n. Chamaeleonem aliqui, etc.) Album tantum. *Diosc. Lego, Chamaeleonis duo genera. Candidior, quem ixiam vocant, asperiora folia habet, etc. Dal.*

Chamaeleonem) *Diosc. in Noth. p. 452. de chamaeleone albo, οἱ δὲ χρῆσισηπτρον, οἱ δὲ ἰξίαν.* Ac paulo post de nigro: *οἱ δὲ πᾶγκρηπον, οἱ δὲ εὐλοφόνον, οἱ δὲ ἰξίαν, οἱ δὲ κυνόζολοι.* *Dioscor.*

gens, radice *o.* dulci, odore ¹ grauissimo. Quibusdam in locis viscum gignit album sub alis foliorum, maxime circa Canis ortum, quo *p.* modo thura nasci dicuntur: vnde *q.* et *ixia* appellatur. ² Hoc *r.*, vt mastiche, vtuntur mulieres. Quare *s.* et *chamaeleon* vocetur, varietate *t.* foliorum euenit. Mutat *v.* enim cum terra colores, hic niger, illic viri-

1. *gravi. Ch.*

2. *Hac mastiche. Ch.*

Dioscoridem sequitur Oribasius, XII. f. 223. *Chamaeleo albus*, quod *ixiam*, tracto a visco nomine vocant aliqui, propterea quod alicubi viscum ad eius radices inueniatur, et quos loco mastiches mulieres vtuntur, folia habet silybo carduoue similia: nigri tamen chamaeleonis foliis asperiora, acutioraque . . . *Chamaeleo vero niger*, quem aliqui *vlophnon*, aliqui *ixiam*, aliqui *cynomachon* . . . vocauerunt: habet ipse quoque folia carduo similia: minora tamen et tenuiora, etc. Hesyech. *ixias*, πῶα τις, ἢ καὶ χαμαιλέων. Nusquam in Italia, Gallia, Germaniæ chamaeleon prouenit, quare incerti nominis Gallici possessionem nondum venit. In Creta visum a se album prodidit Bellonius αὐτόπτης et ἀξιόπιστος, Obs. I. In Lemno, nigrum, vtriusque iconem apud Dodonaem vide, p. 717. H.

o. Radice) Sic Theophr.

Hist. IX. 13. Τῆ με γὰρ λευκῆ λευκή, καὶ γλυκεῖα, καὶ παχέα, καὶ ὀσμὴν ἔχουσα βαρεῖαν. Et Nicand. in Ther. p. 47. Ῥίζα δ' ὑπαργήεσσα, μελιζωρος δὲ πᾶσασθα. *Albaque mellizo radix condita sapore est.* H.

p. Quo) Vide XII. 33. H.

q. Vnde) Ἰξία visci appellatio est: plantæ vnde id manat, *ixias*. Folii, *ixion*. Galen. in Expl. voc. Hipp. T. II. p. 92. Ἰξίον, Φύλλον τῆ λευκῆ χαμαιλέοντος. H.

r. Hoc) Visco eo scilicet. Ἰξόν, ὃ καὶ ἀντιμασίχης χρωῶνται αἱ γυναῖκες, inquit Diosc. III. 10. H.

s. Quare) Haec iisdem verbis Dioscor. III. II. de chamaeleone vniuersim. H.

t. Varietate foliorum euenit) De nigro Chamaeleone id Dioscor. *Dal.*

v. Mutat) Dioscor. I. c. Ὀνόμασαι δὲ χαμαιλέων, διὰ τὸ ποικίλον τῶν φύλων etc. H.

viridis, aliubi cyaneus, aliubi croceus, atque aliis coloribus: Ex *x.* his candidus hydropicos sanat succo radieis decoctae. Bibitur ¹ drachma in passo. Pellit *y.* et interaneorum animalia acetabuli mensura succi eiusdem, in vino austero, cum origani *z.* scopis. Facit *a.* ² ad difficultatem vrinae. ³ Hic *b.* succus occidit et ⁴ canes, suesque in polenta. Ad-dita *c.* aqua et oleo contrahit in se mures ac necat, nisi

1. et drachma. *V.* *2.* ad, in *Cb. d.* *3.* Radix
Diosc. *4.* Sic ex MSS. *H. et Cb.* occidit canes
Gr. et Al.

x. Ex his) Diosc. III. 10. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 241. H.

y. Pellit) Hoc est lumbricos, ἐλμινθα πλατῆσαν inquit, Diosc. l. c. et Theophr. Hist. IX. 13. Galenus quoque l. c. H.

z. Origani) Scopas medici vulgo manipulos vocant: fasciculos videlicet manuales herbarum, hoc est, qui teneri manu possunt. H.

a. Facit) Diosc. l. c. Καὶ πρὸς δυσχρίαν τὸ ἀφέψημα αὐτῆς πίνεται. H.

b. Hic succus occidit et canes suesque in polenta. Ad-dita aqua et oleo contrahit in se mures ac necat) Vetus codex: Hic succus occidit et panos in polenta, et canes suesque addita aqua et oleo. cetera redundant. Error, ut puto, est in situ verborum, scribendumque, facit ad difficultatem vrinae panosque hic

succus. Occidit et canes, sues, muresque in polenta addita aqua et oleo. Nam et Dioscorides L. III. misceri scribit medicamentis quae exedendo sunt, ut non absurde credi possit facere etiam ad panos. Et quod attinet ad canes, sues, muresque; eiusdem Dioscoridis verba sunt libro praedicto: *Quin et canes suesque ac mures in polenta simul omnibus hydrelaeo maceratis enecat.* Pint. Theophr. c. 13. L. IX. histor. id aliter refert. Occidit, inquit, canes et sues, canes quidem subacta cum polenta et hydrelaeo: sues vero cum brassica (μετὰ ῥαφανῶν) mixta, viscum vulcera. Fallitur Plinius: albi chamaeleonis id peculiare est. Dal.

Hic) Diosc. l. c. sequutus Theophr. Hist. IX. 13. H.

c. Addita) Dioscor. l. c. Ἀπο-

nisi protinus aquam forbeant. Radicem eius aliqui concisam feruari iubent funiculis pendentem, decoquantque in cibo contra fluxiones, quas Graeci rheumatismos *d.* vocant. Ex nigris aliqui marem dixere, cui flos purpureus esset: et feminam, cui violaceus. ¹ Vno *e.* nascuntur caule cubitali, crassitudine digitali. Radicibus *f.* earum lichenes curantur, cum sulphure et bitumine vna coctis: commanducatis *g.* vero dentes mobiles, aut in aceto decoctis. Succo scabiem etiam quadrupedum ² sanant. Et ricinos canum necant: ³ iuencos *h.* quoque anginae modo. Quare *i.* a quibusdam

1. Et vna. Cb. 2. sanant, in iuencisque anginae morbum: et ricinos canum necant. Quare. Cb.
3. Sic ex MSS. H. et Cb iuencas Gr. et Al.

Ἀποκτείνει καὶ κύνας, καὶ ὄστρον, καὶ μύας, σὺν ἀλφίτω πεφυραμένῃ, καὶ ὑδρελαίῳ διεθείσα. H.

d. Rheumatismos) Ρευματισμός. Vox haec fluxionem sonat, perinde atque ista, κατάρροος. De huius morbi generibus, causisque ac remediis, vide Theod. Prisc. II. p. 2. c. 7. H.

e. Vno) Hoc est, simili ac pari. Tamen in MSS. Et vna nascuntur, hoc est, simul. H.

f. Radicibus) Diosc. III. II. H.

g. Commanducatis) Diosc. I. c. H.

h. Iuencos) Ita MSS. Iuencorum fauces, inquit, anginae modo, angit ac

strangulat. Quamobrem οὐλοφόνον appellatur, quasi ἔλον vel ὄλον φόνον φέρον, perniciosam, vel omnem mortem afferens. Ita Nicand. in Alex. p. 148. vbi Schol. p. 62. Οὐλοφόνον δὲ, τὰ ἐλαβλάπτον, ἢ ὄλον φονευτικόν. Tamen Pliniani codices MSS. tum hoc loco, tum in Indice ἐλοφύτον, quae vox exitiosam herbam indicat, eodem fere significatu. H.

i. Quare a quibusdam vlophonon vocatur) Scio apud Diosc. III. ἐλοφόνον etiam legi; sed quum apud eundem auctorem varia nomina herbarum ab aliis adiecta, non ipsius Dioscoridis legitima cealeantur, potior rem

quibusdam vlophonon vocatur *k.* et ¹ cynozolon, propter grauitatem odoris. Ferunt et ² haec viscum hulceribus vtilissimum. Omnium autem generum eorum radices scorpionibus aduersantur.

XXII. (XIX.) Coronopus *l.* oblonga herba est cum fissuris. Seritur interim, quoniam radix ³ coeliacis praeclare facit in cinere tosta.

XXIII. (XX.) Et *m.* anchusae radix in vsu est, digitali crassitudine. Finditur *n.* papyri modo: manusque *o.* inficit sanguineo colore; prae-
parat

1. cynosialon. Ch. cynosozon. Quidam. 2. haec, D.
3. colicis. Paulus.

rem in hac parte habeo veterem lectionem, in qua vlophyron scriptum est, non vlophonon. Pint.

k. Et cynoz.) A foetore canis, κυνός ὄζη. H.

l. Coronopus) Diosc. II. 158. totidem verbis: Κορωνόπος, πρόμηκες βότανον . . . κατεσχισμένον . . . ῥίζαν λεπτήν ἔχον, συπτικὴν, ἐσθιομένην πρὸς κοιλιακὰς ποιῶσαν. Galenus de fac. simpl. med. VII. p. 195. Κορωνόποδος ἡ ῥίζα πεπίστυται κοιλιακὰς ὠφελεῖν ἐσθιομένη. Frustra sunt qui colicis ex Aeginetae solius exemplari vniato, pro coeliacis hic reponunt. H.

m. Et) Anchusam hodie Gallia *Orcanettam* vocat, mulieribus non ignotam, quae colorem faciei natium fuco mentiuntur: quaeque

vernaculum genarum pallorem, maculasque vultus hoc infectu occulunt: certe malas eleganti commendat purpuriflo. Et sui aevi hunc morem fuisse Suidas innuit: Ἀγχουσα, inquit, εἶδος βοτάνης, ἧς ἡ ῥίζα ἐρυθρὰ, ἢ ἐρυθραίνουσι τὰ πρόσωπα αἱ γυναῖκες. H.

n. Finditur) Instar papyri Aegyptiacae. H.

o. Manusque inficit sanguineo) Dioscorides τὴν χροάν ὕφαιμος ἐν τῷ θέρει γινομένη, non vt vulgo legitur, γενομένη. per aestatem colore rubescens, καὶ βάπτουσα τὰς χεῖρας ac manus inficiens. Legit Plinius, aut eius scriba, τὴν χροάν ὕφαιμος, ὡς πάπυρος σχιζομένη, καὶ βάπτουσα τὰς χεῖρας, inconsiderate ac negligenter.

parat lanas pretiosis coloribus. Sanat hulcera in cerato, praecipue *p.* fenum: item *q.* aduſta. Liquari non poteſt in aqua: oleo diſſoluitur: idque ſincerae experimentum eſt. Datur *r.* et ad renum dolores drachma eius potui in vino: aut ſi febris ſit, *r.* in *s.* decocto balani. Item in iocinerum vitiis, et *t.* lienis, et bile ſuffuſis. Lepris *v.* et lentigini illinitur ex aceto. Folia trita cum melle et farina, luxatis imponuntur: pota *x.* drachmis duabus in mulſo aluum ſiſtunt. Pulices necare radix in aqua decocta traditur.

XXIV. Eſt et alia ſimilis, *pſeudanchuſa y.* ob id appellata, a *z.* quibuſdam vero *z.* echis, aut *z.* doris, et multis aliis nominibus: lanuginosior, et

1. cum multa. Dioſc.

2. Sic ex MSS. H. et Ch. en-

chufa Gr. et Al.

3. Aris. Dioſc.

ter. Orpheus in Argon. ἀγ-
χρεσάν ἐρωθρήν vocat. Dal.
Manuſque) Aestate ſcili-
cer. Dioſc. IV. 23. vide
obſeru. praeced. H.

p. Praecipue fenum) Dio-
ſcoridi vlcera πεπαλαιωμέ-
να, inueterata, ſanat in ce-
ra et oleo decocta. Dal.

Praecipue) Vetera hulcera,
τὰ παλαιὰ ἔλκη, dixit Dio-
ſcorid. l. c. Hulcera ſeni-
lia Plin. XXXI. 41. Dioſc.
εὐπόρ. I. 182. ἔλκη πρεσβυ-
τικά. H.

q. Item) Siue ambuſta,
πρὸς κατακάυματα. Dioſc.
l. c. H.

r. Datur) Dioſc. l. c. H.

s. In) Hoc eſt, ex aqua
in qua decocta myrobala-
nus fuerit. De myrobala-

Vol. VII.

no diximus XII. 46. Dioſc.
l. c. ex aqua mulſa praeberi
tūm iubet. H.

t. Et) Dioſc. l. c. et Ae-
tius de re med. I. p. 6. H.
v. Lepris) Et vitiligini
Dioſc. dixit, καὶ ἀλφὲς καὶ
λέπρας σὺν ὄξει καταπλασ-
σομένη. H.

x. Ex pota) Dioſc. et Ae-
tius, ll. cc. H.

y. Pſeudanchuſa) Haec
eſt Dioſcoridis echium,
quā et aridam vocari et
aſcibiadium tradit. Dal.

z. A quibuſdam) Ita MSS.
tum hoc loco, tum in In-
dice: non, vt editi, en-
chufa. Echion eſt Dioſco-
ridi IV. 27. ἔχιον, οἱ δὲ
ἀρίβαν, (ſcribe ex Aegine-

Q

ta,

et minus pinguis, tenuioribus foliis et languidioribus. Radix a. ¹ in oleo non fundit rubentem succum: et hoc ab anchusa discernitur. Contra b. serpentes efficacissima potu foliorum, vel feminis. Folia c. ictibus imponuntur. Virus d. serpentium fugat. Bibitur e. et propter ² spinam. Folium eius sinistra decerpi iubent Magi, et cuius causa sumatur dici, tertianisque febribus ³ adalligari.

XXV.

1. Sic et Cb. in oleum non fundit rubentem. Cb. radix oleum non fundit, sed rubentem Gr. et Al. 2. dolores lumborum. Diosc. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. alligari Gr. et Al.

ta, οἱ δὲ δωριάδα vel δωγίδα) οἱ δὲ ἀκκισβιον, etc. lisdem notis a scriptore Graeco describitur, quas Plinius affert. Echios altera Plinii est, de qua XXV 58. H.

a. Radix) Hanc esse subnigram Diosc. ait. Vide N. et Em. N. IV. (hic coll.) Radix) Ita restituimus hunc locum, tum ex MSS. R. Colb. et Ch. tum ita postulante sententia: quum prius perperam legeretur: Radix oleum non fundit, sed rubentem succum: Nam neque oleum anchusa fundit: nec si rubentem succum dat pseudanchusae, ab anchusa discernitur. H.

b. Contra) Dioscor. l. c. H.

c. Folia ictibus imponuntur. Virus serpentium fugat) Vos-

fian. serpentes. Mutauerunt, qui nescirent, quid hic virus esset, non enim venenum, sed grauem odorem significat, et anchusae, non serpentium, est. Sic Lib. XXIV: 6. cuius radix euulsa virus hirci redoler. L. XXXV. 15. virus alarum L. XXIX. 9. ibi quod supernatat, butyrum est, oleosum natura: quo magis virus respicit, hoc praestantius iudicatur. Gronovius.

Folia) Diosc. l. c. H.

d. Virus) Vide N. et Em. N. V. (hic pos.) Virus) Ita libri vulgati, cum R. 3. cod. At Colb. 3. forte sincerius, Virus serpentes fugat: ut vox ea, virus, non venenum serpentum, sed grauem pseudanchusae odorem significet, qui serpentes fuget. Sic idem alibi:

Cuius

XXV. (XXI.) Est *f.* et alia herba proprio nomine ¹ onochiles, quam aliqui anchusam *g.* vocant, alii ² arcebion, alii onochelim, aliqui rhexiam, multi *h.* ³ enchusam, paruo *i.* frutice, flore purpureo, asperis foliis et ramis, radice *k.* messibus sanguinea, cetero nigra, in sabulosis nascens, efficax *l.* contra serpentes, maximeque vipersas, et radice et foliis, aequo cibo ac potu. Vires habet messibus. Folia trita odorem *m.* cucumeris reddunt. Datur in cyathis tribus vulua proci-dente. Pellit *n.* et ⁴ tineas cum hyssopo. Et in dolore ⁵ renum aut iocineris ex aqua mulsa, si febris

Q 2

1. onochilon. Ch. 2. archibellion, alii onoclean. Alii alcibiadion, alii onocbeiles. Diosc. arcebion, alii onochilon. Ch. 3. enichrisam. Ch. 4. taeniās. Ch. 5. splenium. Ch.

Cuius radix euulsa virus birci redolet. H.

ε. Bibitur) Ad spinæ dolores, et lumborum: Dioscorides l. c. Πάντα δὲ καὶ ὄσφύρος ἀλγημα, μετ' οἴνῳ ληφθεῖσα. H.

f. Est) Diosc. IV. 24. Ἀγχύσα ἐτέρα, ἢ ἐνίοι ἀλκιβιάδιον, ἢ ὀνόχειλος ἐκάλεσαν. In Nothis additur, οἱ μὲν κατὰγχυσαν, οἱ δὲ ἀρχιβέλλιον. Gal. de fac. VI. p. 149. ἢ ὀνόχειλος. Et hanc Galli *Orcanettam* vocant. Pingitur a Lobelio in Adu. p. 248. Vidimus in horto Regio. H.

g. Anchusam vocant) Anchusa secunda. Diosc. Dal.

h. Multi) In indice, *enchrysam.* H.

i. Paruo) Iisdem plane verbis, notisque a Dioscoride describitur, IV. 24. H.

k. Radice) Hoc est, messis tempore, περὶ τὸν πυραμητὸν, inquit Diosc. l. c. H.

l. Efficax) Diosc. l. c. cum Nicandro in Ther. p. 60. cuius Scholiasten vide p. 38. Sic cum Diosc. totidem verbis Galen. l. c. H.

m. Odorem, etc.) De al-fines foliis id Dioscorides. Dal.

n. Pellit et tineas) De radice anchusae tertiae, quae posthac describitur, id Dioscorides tradit. Dal.

Pellit) Hoc vero Diosc. IV.

bris fit: fin aliter, ¹ ex vino bibitur. ² Lentigini o. ac lepris radix illinitur. Habentes p. eam, a serpentibus feriri negantur. Est q. et alia huic similis ³ flore rubro, minor, et ipsa ad eisdem vsus. Traduntque r. commanducata ea, si inspua- tur, mori serpentem.

XXVI. Anthemis s. magnis laudibus celebra- tur ab Asclepiade. Aliqui leucanthemida vocant, alii leucanthemum, alii ⁴ eranthemon, quoniam vere floreat: alii chamaemelon, quoniam odorem mali habeat. Nonnulli t. ⁵ melanthemon vocant. Genera v. eius tria ⁶ flore tantum distant, palmum non

1. e. Cb. 2. Vitiligini. Diosc. 3. semine puni-
ceo, minore. Diosc. 4. aranthemida. Tb. 5.
melanthion. Cb. 6. fronde. Cb.

IV. 25. de anchusa altera prodidit, quam Plinius mox describer. Galenus quoque, l. c. p. 150. H.

o. Lentigini) Galen. l. c. vitiligini, leprisque dixit: ἀλφῶς καὶ λέπρας ἰᾶται. H.

p. Habentes) Dioscorid. l. c. H.

q. Est et alia, etc.) An- chusa tertia Diosc. Dal.

Est) De qua Diosc. IV. 25. Nomine hanc carere Ga- lenus ait, l. c. H.

r. Traduntque) Diosc. l. c. H.

s. Anthemis) Tot nomini- bus, quot hic repraesentan- tur, ab Oribasio appellatur, L. XI f. 190. post Dioscor. III. 154. Ἄνθεμις, οἱ δὲ

λευκάνθεμον, οἱ δὲ ἡράνθε- μον, διὰ τὸ ἀνθεῖν ἐπιέαρως, οἱ δὲ χαμαίμηλον, διὰ τὴν πρὸς τὰ μῆλα ὁμοιότητα τῆ ὀσμῆ, οἱ δὲ μελάνθεμον, οἱ δὲ χρυσοκόμην, οἱ δὲ καλ- λίαν καλεῖσι. Galen. in expl. voc. Hipp. T. II. p. 90. Εὐάνθεμον, ὅπερ καὶ ἄνθεμις λέγεται, καὶ χα- μαίμηλον. Omnibus offi- cinis, interpolato postremo hoc Graeco nomine, et vul- go quoque Camomilla dici- tur, notior quam vt debeat aliis depingi notis. H.

t. Nonnulli) Vel, vt MSS. melanthion. H.

v. Genera) Totidem ver- bis haec Diosc. et Orib. ll. cc. H.

non excedentia, ¹ paruisque floribus, vt rutae, candidis, aut melinis, aut purpureis. In macro solo, aut iuxta femitas colligitur *x.* vere, et *y.* in coronamenta reponitur. Eodem tempore et medici folia tusa in *z.* pastillos digerunt: item florem et radicem. Dantur omnia *a.* mixta drachmae vnus pondere, contra serpentium omnium ictus. Pellit mortuos partus: item *b.* menstrua in potu, et vrinam, calculosque. Inflationes *c.*, iocinerum vitia, bilem suffusam, aegilopia commanducata, hulcerum eruptiones manantes *d.* sanat. Ex *e.* omnibus his generibus ad calculos efficacissima est, quae florem purpureum habet: cuius et foliorum et fruticis amplitudo maiuscula est. Hanc *f.* proprie ² quidam ³ eranthemon vocant.

XXVII. Loton qui arborem putant tantum esse, vel Homero *g.* auctore coargui possunt. Is

Q 3

enim

1. paruis foliis, rutae, candidis, aut malinis. Ch.

2. quidem Gr.

3. eranthemon. Ch.

x. Colligitur) Diosc. l. c. Apul. c. 23. Legi eam mense Aprili. H.

y. Et in) Non ad luxum modo, sed etiam ad vsum medicinae: ad depellendum scilicet capitis dolorem, vti ex Archigene et Galeno discimus, κατὰ τόπος II. 2. p. 381. H.

z. In pastillos digerunt) Vide apud Dioscor. longe aliter hoc explicatum, quam a Plinio citatur. Dal

a. Omnia mixta drachmae vn. p. contra serpentium

omnium ictus) MSS. Voff. et Acad. ignorant τὸ omnium. dein, Pellunt mortuos partus. Gron.

b. Item) Diosc. l. c. H.

c. Inflationes) Diosc. l. c. totidem verbis. H.

d. Manantes sanat) De leucanthemo et chrysanthemo id Dioscorides, vt legendum sit, sanant. Dal.

e. Ex omnibus) Diosc. similiter, l. c. H.

f. Hanc) Diosc. l. c. H.

g. Homero) Eo versu, quem recitauimus l. sup. f. 17. H

enim *h.* inter herbas subnascentes Deorum voluptati loton primam nominavit. Folia *i.* eius cum melle, oculorum cicatrices, argema, nubeculas discutunt.

XXVIII. Est et *k.* lotometra, quae fit ex loto sata, ex cuius semine simili *l.* milio, fiunt panes in Aegypto a pastoribus, maxime *m.* aqua vel lacte subacto. Negatur quidquam illo pane salubrius esse, aut leuius, dum caleat: refrigeratus difficilius concoquitur, fitque ponderosus. Constat eos qui illo vivunt, nec dysenteria, nec tenesmo, neque aliis morbis ventris infestari. Itaque inter remedia eorum habetur.

XXIX.

i. simillimo porri. *Cl.*

b. Is enim, etc.) Iliad. ξ. de Ioue et Iunone loquens: Τοῖσι δ' ὑπὸ χθρῶν Δία Φύε νεοθηλέα ποιήν, Λωτόν θ' ἑρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἣ δ' ὑάκινθον. Apud eundem Odyss. δ. Telemachus sic Menelaum alloquitur: σὺ γὰρ πεδίοιο ἀνάσσεις Εὐρέος, ᾧ ἐνὶ μὲν λωτός πολὺν ἠδὲ κῦπειρον. *Dal.*

i. Folia eius cum melle)

Haec est lotus, (urbana λωτός ἡμερος) triphyllos, Dioscorid. *Dal.*

Folia) Loti nimirum herbae, quam Diosc. IV. III. fatiuam appellat, herbam Plin. XIII. 52. ubi eadem de viribus illius affert. *H.*

k. Est) Sic Diosc. Λωτόμητρα, ἐν τῷ λωτῷ σπαρθέντος γίνεται. Non e loto quidem proxime expli-

cata, quae vbiq; nascitur, sed ex congenerè, hoc est, Aegyptia, quae αὐτομάτως sponte nascitur et agrestis est, culturaque melior efficitur, grandiorque, unde ei lotometrae nomen. Sic ortygometrā, coturnicem maiorem, echinometras maiores echinos vocant. *H.*

l. Simili) Sic XIII. 32.

Inius grana, seu milium. Diosc. IV. 114. "Εοικε δὲ ἡ κωδία μῆκωνι μεγίστη ἐν ἡ καρπὸς ὡς κέγχρος, ὃν ξηράναντες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ βαλλασιν εἰς ἀροποίταν. Sic etiam Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 205. In MSS. R. Colb. Chifl. legitur *semine simillimo porri*, quod eodem recidit. *H.*

m. Maxime aqua vel lacte subacto)

XXIX. Heliotropii miraculum saepius *n.* diximus, cum Sole se circumagentis, etiam nubilo die: ¹ tantus fideris amor est: ² noctu velut desiderio *o.* ³ contrahi caeruleum florem. Genera

Q 4 eius

1. tantum. *Cb.* 2. Noctu vero velut eius desid. *V.*

3. contrahit. *Cb.*

subactio) Horum omnium nihil Theophr. nihil Dioscorid. *Dal.*

n. Saepius) Vt XVIII. 67. etc. *H.*

o. Contrahi caeruleum florem) De cichorii flore, qui etiam solem semper aspicit, hoc audiendum. Heliotropii flos, vel candidus est, vel subfulvus Dioscoridi. *Dal.*

Caerulacum) Mouit haec caerulei floris nota, inter herbarios, aliosque, lites ingentes, vt quae planta demum heliotropii nomine censenda esset, pro se quisque statueret. Cichorii florem existimauit esse Dalecampius: risit hoc commentum Salmasius, in Confutat. Cercoërii, p. 141. Hallucinatam esse Plinium vir summus putauit, in mastigoph 3. p. 81. qui caeruleum heliotropio florem assignerit: apud Diosc. IV. 193. *non ὑποπόρφυρον, sed ὑπόπυρρόν,* legi oportere: atque id recentiorum calculo firmat: quibus adjungit Oribasius potuit, XI. p. 198. Nanti is *subfuluum*

reddidit: nisi id interpretis aut codicum Graecorum, quod verius reor, vitium fuit. Nam purpureum, cui affinis color caeruleus est, heliotropio florem Apuleius tribuit; c. 49. *Cum flore,* inquit, *in summitate tenui, et veluti purpureo, atque uncaro, in similitudinem scorpionum, . . . Eius herbae diuinae ad Solis cursum floscelli se vertunt; et quum sol occidit, flores se claudunt;* etc. Similem violae facit Ouid. *Metam. IV. v. 268.* vbi de Clytie in heliotropium florem mutata: *Membra ferunt haesisse solo, partemque coloris Luridus exsanguis pallor conuertit in herbas. Est in parte rubor, violaeque similis ora Flos regit: illa suum, quamuis radice teneatur, Vertitur ad solem, mutataque seruat amorem.* Nos interim ad Ruellii sententiam accedimus III. 664 heliotropium censentis esse herbam eam, quae nouo ab herbariis indito nomine Herba cancri vocitatur, quod flores in caudae cancri

eius duo: tricoccum *p.*, et *q.* helioscopium. Hoc altius *r.* (quamquam vtrumque semipedalem altitudinem non excedit) ab ima radice ramosum. Semen in folliculo messibus colligitur. Nascitur nonnisi in pingui solo, cultoque maxime: tricoccum ubique. Si decoquatur, inuenio cibus placere: et in lacte iucundius aluum molliri: et *s.* si decocti succus bibatur, efficacissime exinaniri. Maioris succus excipitur aestate, hora sexta: miscetur cum vino, sic firmior. Capitis dolores sedat, rosaceo admixto. Verrucas *t.* cum sale tollit succus e folio: vnde nostri verrucariam herbam appellauere, aliis cognominari effectibus digniorem. Namque *v.* et serpentibus, et scorpionibus resistit, ex vino aut aqua multa, vt Apollophanes et Apollo-

r. excedit ab vna. Ch.

cri similitudinem inflectuntur. Ruellio adstipulatur Anguillara, part. XIV. p. 302. Pingitur a Matthiolo accurate p. 1300. A Clusio Hist. rar. plant. IV. p. 46. Addimus id huic flori contingere, quod in chamaeleone Plinius adnotauit, f. 21. vt cum terra mutet colores: aliubi candidus, aliubi luteus, purpurascens etiam aliubi, atque caeruleus, vt Plinius, aliique testantur. H.

p. Tricoccum) Paruum. Dal.

q. Helioscopium) Magnum. Dalecamp.

r. Hoc altius) Magnum potius dictum puto ab amplitudine foliorum, quam

a proceritate ramulorum. Dal.

Hoc) Helioscopium videlicet, seu heliotropium maius, cuius iconem apud Clusium vide hist. rar. pl. IV. p. 46. H.

s. Et si) Eo pituitam per aluum, bilemque detrahi, pariter docet Dioscor. IV. 193. H.

t. Verrucas) Ad verbum ista Marc. Emp. c. 19. p. 132. et Diosc. l. c. H.

v. Namque) Apul. c. 49. rit. 3. *Ad serpentium morsus, et scorpionum ictus: Herba solago maior,* etc. Hinc est, quod *σχορπιοντόνον*, ab effectu videlicet, appellatum idem Apuleius ait.

Apollodorus tradunt. Folia *x.* infantium destillationibus, quod *siriafin y.* vocant, illita medentur. Item contractionibus, etiam si id comitialiter accidat. Decocto quoque foueri ¹ os saluberrimum est. Potum ² id pellit ³ tineas, et renum arenas. Si cuminum adiiciatur, calculos frangit. Decoqui *a.* cum radice oportet, quae cum foliis et hircino ³ seuo podagris illinitur. Alterum ⁴ genus, quod *tricocum* appellauimus, et alio nomine *scorpiuron b.* vocatur, foliis non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus. Semen ei est effigie scorpionis caudae: quare ei nomen. Vis *c.* ad omnia venenata et phalanga, ⁵ sed contra scorpiones praecipue illita. Non feriuntur habentes. Et si terram furculo *heliotropii* circumscribat ali-

Q 5

quis,

1. Sic et Dal. eos Gr. 2. taenias. Alii et Cb. 3. sebo. Cb. 4. genus est, quod *tricocum* appellauimus: aliud vero, quod *scorpioeides* nomine vocatur. Diosc. 5. Sic ex MSS. H. et Cb. et contra Gr. et Al.

ait. Vt ille *solaginem*, sic *herbam solarem*. Celsus vocat V. 27. tit. *Aduersus ictum scorpionis: Bibere oportet herbae solaris, quam ἡλιότροπιον Graeci vocant, semen, vel certe folia ex vino.* H.

x. Folia) Diosc. l. c. H.

y. Siriafin) Σειρίασις ardor capitis, adustio, vstulatio, est cerebri et membranarum eius inflammatio, (τὸ καῦμα) cum oculorum et fyncipitis cavitare, totius corporis ariditate, febre ardente, pallore, appe-

tentia deiecta et nonnumquam diarrhoea. Vide supra cap. 30. L. XX. Dal.

z. Potum) Hoc est, laetos ventris teretesque lumbricos. Minori *heliotropio* hanc vim adscribunt Diosc. IV. 194. et Apul. cap. 63. tit. 1. H.

a. Decoqui cum radice oportet) Dioscoridi tenuis et inutilis radix est. Dal.

b. Scorpiuron) Σκορπιῶρον, a floris vel seminis inflexione. H.

c. Vis) Nicand. in Ther. p. 48. H.

quis, negant scorpionem egredi. Imposita vero herba, aut vda omnino respersum, protinus mori. Seminis *d.* grana quatuor pota, quartanis prodesse dicuntur, tria vero tertianis: vel si herba ipsa ter circumlata subiiciatur capiti. Semen et Venerem stimulat. Cum melle panos discutit. Et *e.* verrucas hoc utique heliotropium radicitus extrahit, et excrementa in sedibus. Spinae *f.* quoque ac lumborum sanguinem corruptum trahit illitum semen, et potum, in iure gallinacei decoctum, aut cum beta et lente. Cortex *i* vero liuentibus colorem reddit. Magi heliotropium quartanis quater, in tertianis ter alligari iubent ab ipso aegro, precarique eum, soluturum se nodos liberatum, et ita facere non exempta herba.

XXX. Aliud *g.* adianto miraculum: aestate viret, bruma non marcescit: aquas respuit, perfusum merfume sicco simile est: tanta dissociatio depre-

i. seminis liuentibus. Ch.

d. Seminis grana quatuor pota) De semine heliotropii magni id Dioscorides. *Dal.*

Seminis) Haec Diosc. IV. 139. de maiore heliotropio. *H.*

e. Et) De minore pariter id Diosc. IV. 194. *H.*

f. Spinae quoque; etc.) Qualem morbum significet obscurum est, nisi forte sanguinem impurum, feculentum, crassum intelligat, renibus impactum, et dolores excitantem, quo in morbo prodest yrinas meiere turbi-

das, cruentis similes, et tanquam iniecta permixtaque fuligine nigras. Alibi sanguinem inutilem vocat, vt c. 4. L. XX. *Dal.*

Spinae) Sanguinem impurum, qui haeret in renibus. *H.*

g. Aliud) Aliud Plinio, aliud Dioscoridi *ἀδιαντρον* est, Dioscoridis quidem id est, quod Capillum Veneris vocant officinae, *Capillaire*. Plinianum, non aliud quam Dioscoridis trichomanes est, pictum a Lobelio in Obsl. p. 471. *H.*

deprehenditur: unde *h.* et nomen a Graecis: ¹ alio-
qui frutici *i.* topiario. Quidam *k.* callitrichon vo-
cant, alii polytrichon, vtrumque ² ab effectu. Tin-
git *l.* enim capillum: et ad hoc decoquitur in vino
cum semine apii, adiecto oleo copiose, vt crispum
densumque faciat: defluere *m.* autem prohibet,
Duo *n.* eius genera: candidius, et nigrum breuius-
que.

1. alioquin Gr.

2. Est ab eff. Cb.

b. Unde et) Ἀδιάντων,
quod & διαίνεται: quod in
aqua non madescat, siue vt
ait Nicander, quod imbres
ac pluuiarum stillicidia fo-
liis eius non infideant: in
Ther. pag. 60. Ἀχραές τ'
ἀδιάντων, ὃ ἐν ὄμβροιο ῥα-
γέντος λεπταλέη πίπτει
νοτὶς πετάλοισιν ἐφίξει.
Et numquam madidum Vene-
ris compone capillum, Cui
non infideant effusi nubibus
imbres. Tradit autem haec
etiam Theophr. Hist. VII.
13. H.

i. Frutici topiario) Licen-
ter hoc Plinius et affectate.
Primum quidem, quia fru-
tex non est, sed herbula:
deinde quia hominum in-
dustria eo non vtitur ad or-
nandos tegendosque horto-
rum parietes, vt aliis topia-
riis plantis, sed veluti nat-
urae quodam artificio mu-
ros vestit, e quibus prorumpit. *Dal.*

Frutici) Subintellige ex
antecedentibus, simile est.
H.

k. Quidam) Apul. c. 47.
Graeci callitrichon, iidem
adianton, iidem polytrichon,
iidem trichomanes. . . Lati-
ni capillum Veneris, iidem
herbam capillarem etc. Sic
etiam Marc. Emp. cap. 6.
p. 45 et Galenus κατὰ τόπ.
cap. 2. p. 381. H.

l. Tingit) Apul. c. 47.
tit. 2. Ad capillos tingendos:
Herba callitricho in oleo tri-
ta capilli vincti inficiuntur.
H.

m. Defluere) Galen. de
fac. simpl. med. VI. 7. p.
150. etiam ex alopecia gla-
brum caput capillis conue-
stire ait; ἀλωπεκίας δασύ-
νει. Theophr. Hist. VII.
13. Χρήσιμα δὲ ἀμφοτέρω
πρὸς ἐκφυσιν κεφαλῆς τρι-
χῶν ἐν ἐλαίῳ τριβόμενα.
Diosc. quoque IV. 136. et
Marc. Emp. c. 6. p. 45. H.

n. Duo) Haec sunt apud
Theophrast. Hist. VII. 13.
Maius a Lobelio pingitur,
vt diximus: minus tenerius-
que a Bauhino T. III. L.
XXXVII. p. 755. H.

que. Id quod maius est, polytrichon: ¹ aliqui *p.*, trichomanes vocant. Vtrique ramuli nigro colore nitent, ² foliis filicis: ³ ex quibus inferiora aspera ac fusca sunt: ⁴ omnia autem contrariis pediculis densa inter se ex aduerso: radix *q.* ⁵ nulla. Umbrosas *r.* petras, parietumque aspergines, ac fontium maxime specus ⁶ sequitur, et saxa manantia: quod miremur, quum aquas non ⁷ sentiat. Calculos *s.* e corpore mire pellit, frangitque, utique nigrum. Qua de causa potius, quam quod in saxis nasceretur, a nostris saxifragum *t.* appellatum crediderim.

1. Sic et *Ch.* aliud *Gr.* et *Al.* 2. foliis coriandri, aut filicis. *Diosc.* 3. in quibus. *D.* 4. trichomani. *Dal.* 5. inutilis. *Dioscor.* 6. sequuntur. *D.* 7. sentiant. *D.*

p. Aliqui) Ita MSS. R. Colb. *Ch.* non ut editi, aliud trichomanes. Est enim ea maioris quoque, et candidi seu polytrichi, callitrichiue appellatio: ut vidit acute Anguillara, part. XIV. p. 289. Iisdem fere verbis a *Diosc.* describitur IV. 137. Τριχομανές, οἱ δὲ καὶ τὸ ἀδιαντον καλεῖσι . . . ὁμοίον πτέριδι, . . . σοιχηδὸν ἐξ ἑκατέρου μέρους τὰ φύλλα ἔχον λεπτά, φακκοειδῆ, ἐναντία ἀλλήλοις, ἐπὶ ῥαβδίων λεπτῶν καὶ σιλπνῶν καὶ σφυφνῶν, ὑπομελάνων. Vires deinde adiicit eisdem huic esse, quae sunt adianto alteri propriae. H.

q. Radix) Sed fibrae tantum et capilli tenues. Vel,

nullius usus, ῥίζα ἀχρηστος, ut ait *Diosc.* IV. 136. H.

r. Umbrosas) *Diosc.* IV. 136. de adianto suo: Φύεται δὲ ἐν παλισκίοις, καὶ ἐλώδεσι τόποις καὶ τοίχοις ἐνίκοις, καὶ περὶ τὰς κρηνας. Umbrosis palustribusque locis, et in parietibus aspergine humentibus, ac circa fontes provenit. Et c. sq. de trichomane: Φύεται κατὰ τὰς αὐτὰς τόπους. H.

s. Calculos) *Diosc.* l. c. et *Marc. Emp.* c. 26. p. 181. H.

t. Saxifragum) Et *Apuleius* saxifragum agnoscit, c. 97. quod et adiantum vocetur, virtute ad pellendos calculos singulari, ramulis nigro colore

diderim. Bibitur e vino, quantum terni decerpere digiti. Vrinam *v.* cient. Serpentium *x.* et araneorum venenis resistunt. In *y.* vino decocti alium sistunt. Capitis dolores corona ex his sedat. Contra scolopendrae morsus illinuntur, crebro *z.* auferendi, ne perurant: hoc et in alopeciis. Strumas *a.* discutiunt, furfuresque in facie, et capitis manantia hulcera. Decoctum *b.* ex his prodest suspiriosis, et iocineri, et lieni, et felle suffusis, et hydropicis. Stranguriae illinuntur, et renibus cum absinthio. Secundas *c.* cient, et menstrua. Sanguinem *d.* sistunt ex aceto, aut rubi succo 3 poti. Infantes quoque exulcerati perunguntur ex 4 iis cum rosaceo et vino prius. Folium in
vrina

1. decocta. D. 2. Sic ex MSS. Hard. auferenda ne perareant. V. ne pereant. Gr. et Al. 3. nota Dal.
4. bis. Ch.

colore nitentibus, quales sunt trichomani: sed folia tibiuit similia coriandri, quod falsum est. De hac saxifraga loquutus etiam Q. Sere-nus videtur cap. 33, p. 146. Si vero in lapides densus conuertitur humor Qui retinet cursus, gemitumque dolore frequentat, Saxifragam seu fontigenam succurrere credunt. Fontigenam vocat, quoniam, ut Plinius ait, fontium specus sequitur. H.

v. Vrinam) Theophrast. Hist. VII. 13. Πρὸς στραγγισίαν τὸ τριχομανὲς ποιεῖ. Diosc. quoque ll. cc. H.

x. Serpentium) Diosc. ll. cc. H.

y. In vino) Adianti scilicet, nam et virili genere Latini extulerunt, ut Apuleius. H.

z. Crebro auferendi, ne perareant) Notant ex vet. ne perareant. Voss. ne perunt. Legge, ne perurant. L. XXXVIII. 8. Ne acria perurant, adeps anserinus cum cera etc. Gronovius.

a. Strumas) Diosc. et Galen. ll. cc. H.

b. Decoctum) Diosc. l. c. H.

c. Secundas) Dioscor. ll. cc. H.

d. Sanguinem) Diosc. ll. cc. H.

vrina pueri impubis, tritum quidem cum aphro-
nitro, et illitum ventri mulierum, ne rugosus fiat,
praestare dicitur. Perdices *f.* et gallinaceos pugna-
ciores fieri putant, in cibum eorum additis: pe-
corique *g.* esse ¹ vtilissimos.

XXXI. (XXII.) Picris *h.* ab insigni amaritu-
dine cognominatur, vt diximus: rotundo *i.* folio.
Tollit eximie *k.* verrucas. Thesium quoque non
dissimili amaritudine est: sed *l.* purgat aluum: in
quem vsus teritur ex aqua.

XXXII. Asphodelum de clarissimis herbarum,
quam heroion *m.* aliqui appellauerunt, Hesiodus
et in ² siluis nasci dixit: Dionysius, marem ac fe-
minam esse. Defectis *n.* corporibus et phthisicis
constat bulbos eius cum ptisana decoctos, aptissi-
me

1. vtilissima. D.

2. fluitis. V.

f. Perdices) Coturnices,
Dioscorid. Dal.

f. Perdices) Coturnices, in-
quit Diosc. IV. 136. et gal-
linaceos pugnaciores facit,
in cibum eorum additam
adiantum: circa ouilia quo-
que pecorum vtilitatis gra-
tia feritur. H.

g. Pecorique esse vtilissi-
mos) Saça circa ouilia. Dio-
scorid. Dal.

h. Picris) L. XXI. 65. H.

i. Rotundo folio) Falsum
id. Nulli generi $\kappa\iota\chi\omega\gamma\iota\omega\delta\delta\omega\upsilon$
 $\delta\delta\omega\upsilon$ rotundum folium est,
sed oblongum. Theophr.
cap. II. L. VII. hist. figuræ
foliorum nullam mentionem
facit, sed; eam solum hie-
me tota, vereque toto flo-

rere tradit. Quod si rotun-
dum teres intelligamus, mi-
nima certe $\kappa\iota\chi\omega\gamma\iota\omega\delta\delta\omega\upsilon$ spe-
cies, quam picrida esse pu-
ramus, foliis est propemo-
dum teretibus. Dal.

k. Verrucas) Matthiolus
verrucarium cichorium de-
pingit, facultatis præstan-
tissimæ ad verrucas delen-
das. Dal.

l. Sed purgat aluum) Tuto
delebis τὸ sed. non enim
est in optimo, neque hic
locum ruetur. Gron.

m. Heroion) Ἡρώσιον. H.

n. Defectis) Tabe, seu
macie. Graeci cachectas vo-
cant, vt alibi dicturi sumus
H.

me dari: panemque ex his cum farina subactis, saluberrimum esse. Nicander *o.* et contra serpentes ac scorpiones, vel caulem, quem anthericon vocauimus, vel semen, vel bulbos dedit in vino tribus drachmis: subtrauitque somno contra hos metus. Datur et contra venenata marina, et contra scolopendras terrestres. Cochleae mire in Campania caulem eum persequuntur, et sugendo arefaciunt. Folia *p.* quoque illinuntur venenatorum vulneribus ex vino. Bulbi neruis articulisque cum polenta tusi illinuntur. Prodest et concisis ex aceto lichenas fricare: item *q.* hulceribus putrescentibus ex aqua imponere: mammarum *r.* quoque et testium ¹ inflammationibus. Decocti *s.* in faece vini, oculorum epiphoris supposito linteolo medentur. ² Fere in quocumque morbo ³ magis decoctis medici vtuntur: Item *t.* ad tibiaram tetra hulcera, rimasque corporum quacumque in parte, farina arefactorum. Autumno autem colliguntur, quæ plurimum valent. Succus quoque

1. inflammationi. Ch. 2. Foliis in. M. 3. Sic
ex MSS. H. decoctis magis Gr. et Al.

o. Nicander) Nunc ita quidem in Ther. pag. 39. "Αγρει δ' ἀσφοδέλοιο διαγθεός ἀλλοτε ρίζαν, "Αλλοτε καὶ καυλεῖόν ὑπέστεργον ἀνθερίκοιο, Πολλάνι δ' αὐ καὶ σπέρμα, ὅτε λοβὸς ἀμφὶς ἀέξει. Tu quoque florentis radicem velle rotundam *Asphodeli*, aut tollentem alte fastigia caulem, Vel quae distinctio clauduntur semina folle. Nicandrum sequitur Diosc. II. 199. De apho-

delo egimus superiore L. f. 68. Sunt qui et *Afrodille* vocent, et *Hache Royale*. H.

p. Folia) Diosc. l. c. H
q. Item) Diosc. l. c. totidem verbis. H.

r. Mammarum) Dioscor. l. c. H.

s. Decocti) Dioscor. l. c. H.

t. Item ad) Apul. c. 32. t. 1. Ad dolorem tibiaram, vel pedum: *Herbae asphodeli succo cum oleo amygdalino ungues*

que¹ tufis expressus aut decoctis utilis fit corporis *v.* dolori, cum melle: idem odorem *x.* corporis iucundum affectantibus, cum iri arida et falis exiguo. Folia etiam supra dictis medentur, et strumis, panis, hulceribus in facie, decocta in vino. Cinis *y.* e radice alopecias emendat, et rimas pedum. Decoctae *z.* radiceis in oleo succus, perniones et *a.* ambusta. Et ad grauitatem *b.* aurium infunditur: ² *a c.* contraria aure in dolore dentium.

1. *zhyrsis. M.* 2. *et a contr. Dal.*

ungues quod dolet, mire sanatur. H.

v. Corporis dolori) Coli tormentis, aut lassitudini. *Dal.*

Corporis) Lassitudinem forsan intelligit. *H.*

x. Odorem corporis, etc.) Quia tetrum odorem corporis, alarum praecipue, feminum, pedum emendat. *Dal.*

Idem) Quia tetrum odorem corporis, alarum praecipue, feminum ac pedum emendat, ut est ex Xenocrate mox dicturus. *H.*

y. Cinis) Diosc. II. 199. Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 161. Alex. Iatros. I. 4. *H.*

z. Decoctae) Diosc. I. c. *H.*

a. Et ambusta. Et ad grauitatem) Voss. *et ambustae grauitatem.* Andeg.

et ambusta et grauitatem.

Estasse: Decoctae radiceis in oleo succus perniones, et ambustae grauitatem aurium.

Intellige, ambustae radiceis succus emendat aurium grauitatem. Tum, *Infunditur a contraria aure in dolore dentium.* sic Lib. XXIV. 10.

Eiusdem acinos quinque tritos in rosaceo oleo calfactosque in corice Punico instillauit dentium dolori a contraria aure. Sic duo Vossiani. *Punico* etiam Chifflet. *Cortex Punicus*, est cortex Punici mali. Et in multis gaudebant sic loqui. Quemadmodum et in X. fam. Ciceronis Lepidus scribit *a ponte Argenteo* id est, a ponte amnis argentei. *Gron.*

b. Grauitatem aurium) *Τὴν βαρυνοίαν:* Diosc. vero *ὠταλγίαν*, aurium dolorem. *Dal.*

c. A contraria) *Dentium dolores*, inquit, mitigat, oppositae

tium. Prodest *d.* et vrinae pota modice radix, et menstruis, et lateris doloribus: item ruptis, conuulsis, tussibus, drachinae pondere in vino pota. Eadem *e.* et vomitiones adiuuat commanducata. Semine *f.* sumpto turbatur venter. Chryfermus *g.* et parotidas in vino decocta radice curauit: item *h.* strumas, admixta cachry ex vino. Quidam aiunt, si imposita radice pars in fumo suspendatur, ¹ quartoque die soluatur, vna cum radice arescere strumam, ² Sophocles *i.* ad podagras utroque modo, cocta crudaque, vsus est. Ad perniones decoctam ex oleo dedit, et suffusis felle in vino, et hydropicis. Venerem quoque concitari cum ³ melle perunctis *k.*, aut bibentibus ⁴ tradidere. Xenocrates

tes

1. Sic ex MSS. em. Hard. et Ch. et quarta die Gr. et Al. 2. Socles. Ch. 3. cum vino et melle Gr. et Al. 4. Sic et Ch. tradiderunt Gr. et Al.

positae auriculae instillatus. Diosc. l. c. H.

d. Prodest) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

e. Eadem) Diosc. l. c. H.

f. Semine) Porum in vino semen, inquit Diosc. violenter aluum deiicit: ὁ δὲ καρπὸς ... καταρῆγῆται τὴν κοιλίαν. H.

g. Chryfermus) Marcell. Emp. c. 15. p. 107. etiam ad collum suspena radice sanari parotidas credit: caue tu credas. H.

b. Item) Sic Theod. Prisc. l. 9. in quo de furunculis, et de strumis, quas choeradas Graeco vocabulo appellat. *Asphodeli radices,* Vol. VII.

inquit, in vino tinctae. H.

i. Sophocles ad podagras utroque modo) MSS. quatuor: Socrates. Chiflet. et Voff. Socles. Forte Diocles. quem saepe alibi nominat: vt hoc libro cap. 25. et L. XXIII. 1. Meminit et Sex. Empiricus, et Hesychius in Συγνομιστός, et alii. Gron.

Sophocles) In MSS. R. Colb. Ch. Socles. Forte Diocles. Nam is in huius libri indice appellatur. In quibusdam aliis Socrates. Socratis chirurgi meminit Cael. Aur. Chron. V. 1. H.

k. Perunctis) Illitis genitalibus tam maris quam feminae. Dal.

R

tes 1. et 1 lichenas, pforas, lepras, radice in aceto decocta, tolli dicit. Item si cocta sit cum hyoscyamo et pice liquida, alarum quoque et feminum vitia; et capillum crispiorum fieri, raso prius capite, si radice ea fricetur. 2 Simus m. lapides renum in vino decocta atque pota eximit. Hippocrates n. 3 semine eius ad impetum lienis dari censet.

1. Sic ex MSS. H. lichenas, et pforas, radice Gr. et Al.

2. Timon. Cb. 3. Sic ex MSS. H. semine ad Cb.

semen eius Gr. et Al.

1. Xenocrates et lichenas et pforas radice) Quinque nostri: Xenocrates et lichenas, pforas, lepras radice in aceto decocta tolli dicit. Gron.

m. Simus lapides renum in vino decocta atque pota eximit) Voss. Timon lapides renium in vino decocta potaque eximi. Timon quidem et Chifflet. et si indiculus compluries, Phaniam physicum, Simum, Timaristum nominet: et Simos Cous Straboni agnitus. Sed haud dubie rectum eximi, quod nostro debetur: intelligitur enim ex superioribus, radice dicit. Acad. Gud. Menap. Halimon lapides renium. Andegau. Timon lapides renium, etc. eximitur. Gron.

Simus) In MSS. R. Th. Ch. Timon legitur: haud recte. Simus enim in Indice huius libri appellatur. Sic Timon in iisdem MSS. pro Damone scribitur, XXIV. 120. H.

n. Hippocrates semen eius ad impetum) Praecipuus ut et Chifflet. Hippocrates semine ad impetum lienis dari censet. Genus loquendi, quale hoc libro cap. 13. notauimus. L. XXIII. 7. Cum melle foliis ceria sanantur et canis morsus. Sic quinque scripti, ubi vulgo: cum melle item et foliis Lib. XXIV. 2. Lotus aluum baccis sistit. eodem Lib. c. 9. de vitice: Et semine et folio additur in malagmata nervorum et podagrae. Sic legendum ex quinque nostris non semen et folium. dein optimus, podagra, non podagras. unde facimus podagrae. L. XXVII. cap. 12. de polygona generibus: Semine aluum soluant, largius sumpto urinam cient. Sic idem eximius, ubi vulgo Semina et sumpta. Gronovius.

Hippocrates) Lienis sanando, quum abundat bile, dato, inquit, quae splenem attenuare

set. Iumentorum quoque hūlcera o. ac scabiem, radix illita, aut decoctae succus ad pilum reducit. Mures etiam eadem fugantur, ¹ cauerna praecclusa moriuntur.

XXXIII. Asphodelon p. ab Hesiodo quidam q. ² alimon appellari existimauere, quod falsum arbitror. Est enim suo nomine alimon, non parui et ipsum erroris inter auctores. Alii r. enim fruticem esse dicunt densum, candidum, sine spina, foliis oleae, sed s. mollioribus: ³ coqui t. autem

R 2

haec

1. et cauerna. Dal. 2. halimon. Ch. et hic et mox.
3. Sic ex MSS. em. Hard. coquitur autem hoc. Gr.
et Al.

nuare quotidie valeant, asphodeli semen: Διδόναι δὲ καὶ ἄ μέλλει τὸν σπλήνα λεπύνην ἐνάσης ἡμέρης, ἀσφοδέλα τὰ καρπᾶ, etc. Libro de int. aff. text. 33. p. 238. H.

o. Hulcera ac scabiem) Festus prisco vocabulo ea vocat *perimina*: praesertim quae humeros oblident, Lucilius: *Ut perimen naso, aut lumbos cervicibus tangat.* Dal.

p. Asphodelon) Quamobrem Hesychius: Σφόδελος, ἄλιμος interpretatur: Σφόδελος et ἀσφοδέλος idem, ut ζάχυς et ἄζαχυς. Et ἄλιμον quidem asphodelum a fame sedanda appellari crediderim, quum Epimenidem Plato in legibus dicat, ex malua et asphodelo compositionem

ἄλιμον sibi parasse, qua se a fama et siti diu vendicaret. H.

q. Alimon) Halmyrin Aëtius vocat. Dal.

r. Alii) Quos Diosc. sequitur ad verbum I. 120. Portulaca marina Dodonaei est, p. 759. *Pourpier marin.* Vidimus in hortu regio. H.

s. Sed) Recte id quidem, etsi a Dioscoride praetermissum, ut quidem sunt hodie libri vulgati. H.

t. Coquitur autem hoc ciborum gratia. Radix tormina discutit, etc.) Scribe, Coqui autem haec ciborum gratia. Radice tormina discutit, etc. ex antiquo exemplari. Cui lectioni subscribit Dioscorides libro primo: *Coquuntur*, inquit, *folia eius olerum modo in cibos.* Pint. Salmal.

Coqui)

haec ciborum gratia. Radix *v.* tormina discutit, drachmae pondere in aqua mulsa pota; item ¹ conuulsa, et rupta. Alii *x.* olus maritimum esse dixere falsum, et inde nomen, foliis *y.* in ² rotunditatem longis, laudatum in cibis. Duorum praeterea generum, filuestre *z.*, et mitius: vtrumque prodesse dysentericis *a.* etiam exhulceratis cum pane,

1. rupta conuulsa. Ch. 2. Sic ex MSS. H. rotunditate Gr. et Al.

Coqui) Ita MSS. R. Colb. etc. Hoc est, folia. Diosc. l. c. Λαχανεύσταυ δὲ αὐτῆς τὰ φύλλα ἐφόρμενα εἰς βρωσίν. Germina, quum adhuc sunt tenera, in cibis adhiberi, auctor est Galen. de fac. simpl. med. VI. 22. p. 153. H.

v. Radix) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

x. Alii) Et recte illi quidem: nam et folia olerum more eduntur, vt dictum est proxime; et in maritimis oritur, vnde nomen ἀπὸ τῆς ἀλός. Helych. Ἀλιμοῖς καὶ ἀλιμοῖς, βοτάναις δένδροειδέσιν ἐπὶ θαλάσσαν, ἢ ξηροῖς τόποις. Dioscor. l. c. Φύεται ἐν παραθαλασσίαις. Vnde rectius scripseris *halimon*, et si variant MSS. Suidae: ἀλιμον scribitur. H.

y. Foliis in rotunditate longis, laudatum in cibis) Videtur legendum, foliis, in rotunditatem longis, laudatis

in cibos, ex verbis Dioscoridis. Pinr.

z. Siluestre, et mitius) Hoc est, filuestre et satium. Satiuum halimum Tholosae in quibusdam hortis habent idque vocant, l' herbe du Macblou, id est, herbam colicam, quod doloribus colicis valde profit. Siluestre haud procul Tholosa in quibusdam sepibus nascitur. Dal.

Siluestre) Hoc est, filuestre et satium. H.

a. Dysentericis etiam exhulceratis) Hoc est, etiamsi sit dysenteria, cum exhulceratione intestinorum, quod sane periculosius est. Gelen.

Exhulceratis) Hoc est, dysenteriae, quae cum exhulceratione intestinorum coniuncta est: quae longe periculosissima. Ἀλιμον facultatis esse subadstringentis, ὑποσύφον ἔχον, scribit Galen. l. c. H.

pane, stomacho vero ex aceto. Hulceribus *b.* vetustis illini crudum, et vulnerum recentium impetus ² leniri, et ³ luxatorum pedum ac vesicae dolores. Siluestri tenuiora folia, sed in eisdem remediis effectus maiores, et in sananda hominum ac pecorum scabie. Praeterea nitorem corpori fieri: dentibusque candorem, si fricentur radice ⁴ ea. Semine linguae subdito sitim non sentiri. Hoc quoque mandi, et vtraque etiam condiri. Crataeas tertium quoque genus tradit, longioribus foliis et hirsutioribus, odore cupressi: nasci sub edera maxime: prodesse ⁵ opisthotonis, contractionibus neruorum, tribus obolis in ⁶ sextarium aquae.

XXXIV. Acanthos *c.* est topiaria *d.* et vrbana
R 3 herba:

1. illinitur. *M.* 2. Sic ex MSS. *Hard.* lenire perhibetur, et *M.* lenire *Gr.* et *Al.* 3. laxatorum. *Ch.* 4. eius. *Dal.* 5. Sic ex MSS. em. *Hard.* et *Ch.* opisthotonicis *Gr.* et *Al.* 6. sextario

b. Ulceribus vetustis illini crudum) Sic quidem et Voss. manu prima, sed iuxta vetus mutata litera fecit *crurum*, quemadmodum plane quatuor alii. Nec video cui sit hic vsui cruditas ista: nisi quia paucis ante versibus *coqui in cibos* dictum est, ideo his *crudum* poni oportuit. *Gron.*

c. Acanthos est, etc.) *Lege:* Acanthi topiariae et vrbanae herbae lato longoque folio, crepidines marginum, adurgentiumque puluinorum toros vestienis, duo genera sunt:

aculeatum et crispum, quod breuius, etc. Cum ceterae spinosae arbores et herbae suis nominibus et cognominibus distinguantur, haec omnium aculeatarum commune nomen sibi proprium fecit, nam *ἀκανθος* absolute dicta est. Vide *Salmas.* p. 534. a. b. Huic lectioni astipulatur etiam Pintianus ex MS. *Acanthos est*) Graeci *ἀκανθῆ* feminino genere dicunt, Latini vero masculino *acanthum*. *Dal.*

Acanthos) *Ἀκανθα* Diosc. III. 19. Lobelio *Acanthus fatuus*,

herba: elato *e.* longoque *f.* folio: crepidines *g.* marginum, adfurgentiumque pulvinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt, aculeatum et crispum, quod breuius: alterum *h.* laeue, quod aliqui paederota *i.* vocant, alii melamphyllum.

Huius

satiuus, in Obsf. pag. 477. Officinae vocant *Branca* *Vrsinam*. H.

d. Topiaria et urbana herba) Siluestris et agrestis vbiuis Monspessuli nascitur. *Dal.*

Topiaria) Idcirco Virgilius nunc mollem, nunc ridentem acanthum, nunc flexilem cecinit: lubricum et flexuosum Plinius Iunior, V. ep. 5. Sed Georgicon II. refert idem Virgilius *baccas semper frondentis acanthis*: Seruius in ibi dictam acanthum interpretatur quasi spinis plenam: nam spinosa inquit, est arbor, in Aegypto semper frondens, etc. Sed homo litterator, rem herbariam parum calens, acanthum cum Aegyptia spina confundit, quae plurimum ab illa diffidet. Hunc enim acanthum utique constat laeuem, glabrumque nullis horrere spinis: sed urbanum esse, ac satiu, cultuque laetari. H.

e. Elato) Diosc. l. c. Folio, quam lactucae latiore multo et longiore: *ἔχει δὲ πλατύτερα Φύλλα πολλῶν καὶ μακρότερα θρίδακος*. H.

f. Longoque folio) Latiore et longiore quam lactuca, erucae diuisura. *Dal.*

g. Aculeatum et crispum) Hoc est siluestre, et cardui species. *Idem.*

Crepidines) Diosc. *Φύστωι ἐν παραδείσοις, καὶ ἐν πετρώδεσι, καὶ παρυγροῖς χωρίοις. Nascitur in hortis, in petrosifis, bumentibusque locis.* H.

Aculeatum) Haec siluestris acantha Diosc. III. 20. *Γίνεται δὲ καὶ ἀγρία ἀκανθῶδης, ὁμοία σκολύμῳ, ἀκανθώδης, βραχυτέρα τῆς ἐν παραδείσῳ καὶ ἡμέρας. Est et siluestris acantha, carduo similis, aculeata, breuior satiu, eaque quae in hortis prouenit.* Ut nullis urbanus acanthus spinis horret, sic agrestis contra ferus est, et exferitis aculeis aperte minitatur. *Branca Vrsina aculeata Lobelii, in Obsf. p. 477.* H.

b. Alterum) Satiua videlicet, de qua dictum est ante, acantha Diosc. III. 19., cui et *Φύλλα λεῖα*, et *καυλὸς λεῖος*. H.

i. Paederota vocant) Apud Athenaeum L. XII. *Demetrius*

Huius *k.* radices vltis luxatisque mire profunt: item *l.* ruptis, conuulsis, et phthifin *m.* metuentibus incoctae cibo, maxime *l.* ptifana. Podagris quoque illinuntur tritae et calefactae calidis.

XXXV. Bupleuron *n.* in *o.* sponte nascentium olerum numero Graeci habent, caule ² cubitali, foliis multis longisque, capite *p.* anethi, laudatum in cibus ab Hippocrate: in medicina a Glaucone, et *q.* Nicandro. Semen contra serpentes valet. Folia ad secundas feminarum, vel succum ex vino illinunt: et strumis folia cum sale et vino. ³ Radix contra serpentes datur in vino, et vrinæ ⁴ ciendae.

R 4

XXXVI.

1. *prissanae.* Dal. *2.* *cubitale.* Ch. *3.* *et contra*
Ch. *4.* *eiiciendae.* Ch.

trius Phalereus comam flavo colore tingebat, et paederote illinebat faciem: apud eundem Lib. XIII. λευκόχρωσ λίαν τις ἐσίν, καὶ παιδέρωτ' ἐντρίβεται. Inde cognoscimus acanthi folia trita et illita faciem dealbare, maculas et sordes abstergere, eam lentore suo veluti laeuigare, quamuis nonnulli paederota fuci genus esse velint. Dal.

Paederota) Diosc. in Noth. p. 452. Ἀκανθα . . . οἱ δὲ μελάμφυλλον, οἱ δὲ παιδέρωτα, etc. H.

k. Huius) Diosc. III. 19. Ρίζαν πυρηνάξοις καὶ σρέμασι ἐρμόζοσι καταπλασόμενα. H.

l. Item) Diosc. Φθισμοῖς τε, καὶ ῥήγμασι, καὶ σπασμασιν εὐθετῶσιν. H.

m. Phthifin metuentibus) Τοῖς Φθισμοῖς. Ruellius apud Diosc. commodius vertit, *tabem sentientibus.* Omittit Plinius, vrinam ciere, alnum sistere. Dal.

n. Bupleuron) Herbariis nunc fere incognitum: ipsique Anguillarae, ipso fatente, Part. XI. p. 170. H.

o. In sponte, etc.) Quibusdam ami vulgare. Dal.

p. Capite anethi) Vel umbellae tantum figura, vel etiamnum floris colore. Dal.

Capite) Umbellam in cacumine instar anethi gerens. H.

q. Et) Ita nunc quidem in

XXXVI. Buprestim r. magna inconstantia Graeci in laudibus ciborum etiam habuere: iidemque s. remedia tamquam contra venenum prodiderunt. Et ipsum nomen ¹ indicio est ² boum certe venenum esse, quos t. diffilire ³ degustata fatentur.

1. indicium est. Cb.

2. boum esse venenum M.

3. gustata. Cb.

in Ther. p. 43. Σπέρματα βεπλεύρα τε, καὶ Ἰδαίης κυπαρίσος. Η.

r. Buprestim, etc.) Buprestis oleris mentionem Theophrastus facit cap. 8. L. VII. hist. Gal. in Glossis. Hesy chius βεπρησις cum accentu acuto in antepenultima, olus, βεπρησις cum circumflexo in penultima, insectum venenatum. Quidam esse volunt, auriculam leporis (descriptam a Dodonaeo nomine bupleuri. Dalecamp.

Buprestim) Graeci et olus, quod laudant in cibis, et venenum, contra quod remedia tradi oportuit, eadem signant appellatione. Galen. in Explic. voc. Hipp. T. II. p. 87. Βεπρησις, τὸ τε ζῶον, τὸ τῆ κανθαρίδι παραπλήσιον. ἔσι δὲ καὶ τι λάχανον ἀγριον, ἃ μνηται Διοσκουρίδης etc. Hesy chius: Βυβρησις, λαχάνειδος. Igitur βεπρησις genus est animalculi, cantharidi similis, quod si forte

comederit bos, inflatur protinus, et moritur: vnde nomen παρὰ τὸ πρήσαι τὰς βῆς. Vide Nicandr. in Alex. p. 152. et Aelian. Hist. An. VI. 35. Sed et olus est, cui a magnitudine fortasse nomen, vt βελαπαθον, magnum lapathum, βεσέλινον apium magnum dixerit. Laudat βεπρησιν Theophr. Hist. VII. 8. Sed quae sit eius herbae facies, nec ipse indicat, nec aliunde compertum. Haud Plinio latuit, vt Salmasius calumniatur in Praef. p. 9. Dalecampium, vt saepe solet, sequutus, buprestim animalis nomen esse, quod sit boum venenum: quum de eo conceptis verbis disputet XXX. 10. Sed Graecorum quorundam, quique ii sint, carpit inconstantiam, qui in ipso olere veneni virus latere prodiderint. H.

s. Iidemque remedia tamquam contra venenum prodiderunt) Forte: remedio. Gronovius.

t. Quos diffilire, etc.) De bupresti

fatentur. Quapropter nec de hac plura dicemus. Est vero causa, ² quare venena monstremus inter gramineas coronas, nisi libidinis causa expetenda alicui videtur, quam *v.* non aliter magis *x.* accendi putant, ³ quam *y.* pota ea.

XXXVII. Elaphoboscon *z.* ferulaceum est, geniculatum digiti crassitudine, ⁴ femine *a.* corymbis dependentibus, ⁵ filis *b.* effigie, sed non amaris,

R 5

ris,

1. Nec vero caussa est. *V.* 2. quapropter. *M.* 3. Sic ex MSS. em. Hard. potu. Elaph. Gr. et Al.
4. seminis. Alii. femine in corymbis dependentibus filis effigie. *V.* et *Ch.* 5. simili effigie Gr. et Al.

buprestis herba id non traditur, sed de buprestis insecto, Scarabaeo longipedi non dissimili, infra descripto cap. 4. L. XXX. Ignoranter haec Plinius. *Dal.*

v. Quam non aliter magis accendi putant quam potu) In vetusto codice non potu leges, sed postea. scribendum arbitror, pota ea, aut potu eius. *Pint.*

x. Magis accendi putant quam potu) Sic quoque Gud. Acad. Menap. Notant in margine, quam eius potu. Quidam ediderunt, quam huius potu. Vossianus, quam postea Andeg. quam pote. Legge, quam pota ea, ut voluit et Pintianus. *Gron.*

y. Quam potu) Ut et cantharidis. *Dal.*

z. Elaphoboscon) 'Ελαφόβοσκον. Diosc. III. 80. Romani Cervi ocellum appel-

lant: Officinae simul et herbarii, ut rei ipsius novae, novum nomen indiderunt, *Gratiam Dei* vocantes. Eadem appellationem fecit vnguento. Bupleuron falso Dodonaeus appellat, p. 442. vbi delineatum accurate vide, quale a Dioscoride Plinioque describitur. Vidimus in horro Regio. *H.*

a. Semine) Corymbos appellat umbellas, quales in anetho cernimus, quibus semen continetur. Diosc. l. c. σκιάδια, alii κεφαλία vocant. *H.*

b. Silis) Vide *N.* et *Em.* *N.* VI. (hic pos.) *Silis* In libris hactenus editis, simili effigie: at quae ea demum effigies est? nam buprestis certe, quae proxime antecessit, nota nulla traditur. Mendum indicarunt probatissimi codices, *R. Colb. Th. Ch.*

ris, foliis olusatris: et *c.* hoc laudatum in cibis. Quippe etiam conditum prorogatur ad uirinam ciendam, lateris dolores sedandos, rupta, conuulsa sananda, inflationes discutiendas, ¹ colique tormenta. ² Contra *d.* serpentium omniumque aculeatorum ictus. Quippe *e.* fama est, hoc pabulo ceruos resistere serpentibus. Fistulas quoque radix nitro addito illita sanat. Siccanda *f.* autem in eos usus prius est, ne succo suo madeat, qui contra ³ serpentium ictus *g.* facit eam deteriore.

XXXVIII.

1. Sic ex MSS. Hard. et Ch. coli quoque Gr. et Al.
2. et contra serpent. morsus omniumque. Dal.
3. Sic ex MSS. H. ictus non facit Gr. et Al.

Ch. in quibus *filis* effigie legitur. Est autem filis, siue fefelis, ut alibi diximus, forma plane anetho simillima, quod ad corymbos seu umbellam attinet, quam in cacumine utraque gerunt: id quod Dioscorides cum Plinio pariter adnotauit III. 80. *Ἐχει δὲ παραφράδας ἰκανὰς ὁ κωνὸς, σκιαδία ἐχέσας ὅμοια ἀνήθῳ* etc. *Habet vero caulis ipse agnatos ramulos complures, qui quidem umbellas gerunt anethi similes, etc.* Sive ut Oribassii interpretes reddidit, XI. p. 196. *Multas appendices caulis habet, quae umbellas anethi similes gerunt.* H.

c. Et hoc) Dioscor. I. c. H.

d Contra) Diosc. I. c. H.

e. Quippe) Diosc. I. c. Atque hinc sane in Noth. Dio-

scor. in magno nominum ambitu, *ελαφιδόν, νέφειον, ὀφιγένιον, ὀφιοκτόνον.* H.

f. Siccanda autem in eos usus prius est, ne succo suo madeat, qui contra serpentium ictus non facit eam deteriore) In antiquo exemplari, non in eos usus, sed in eo usu, habetur. In quibusdam vero exemplaribus negatio desideratur, recte. nam si recipitur, duo postrema verba demenda habebis. *Pint.*

g. Non facit eam deteriore) Scandix quoque) Offensus his verbis Latins non coniicit modo, sed et edere ausus est, non facit. *Ea deterior scandix.* nam quod editur, inquit, sensum commodum non habet: quid enim opus liccari, si succus non facit deteriore? Sed auferen-

XXXVIII. Scandix *h.* quoque in olera siluestri a Graecis ponitur, vt *i.* ¹ Opion et Erasistratus tradunt. ² Item decocta aluum fistit. Semine singultus confestim ex aceto sedat. Illinitur ambustis, vrinam ciet. Decoctae *k.* succus prodest stomacho, iocineri, renibus, vesicae. Haec est, quam Aristophanes *l.* Euripidi poetae obiicit ioculariter,

matrem

i. Opinion. Ch.

2. Ex. D.

auferenda particula negandi et scribendum: qui contra serpentium ictus facit eam deteriolem, vt habent omnes scripti. Et potuit id a Pintiano discere. Primarius etiam: *Siccanda autem in eo usu prius est*, et magis placet. Gron.

Decoctae) Diosc. *l.* c. totidem verbis. H.

l. Aristophanes) In ea fabula, quae Acharnensium inscribitur, act. 2. sc. 4. p. 394. Εὐριπίδιον γλυκύτατον, ὃ Φιλτάτιον Κάκισ εἴ ἀπολοιμὴν, εἴτι σ' αἰτήσαι, εἴτι Πλὴν δὲ μόνον, τὰτι μόνον Σκάνδικά μοι δὸς, μητρόθεν δεδεσγμένους. Hoc est, Frischlino Interprete: *Euripides dulcissime et amicissime, Male peream, si quid petam a te hoc amplius: Scandicem da mihi a matre acceptum tua.* Vbi Scholiastes. Καὶ ἐν τοῖς Ἰππεῦσι δεδήλωται, ὅτι ἡ μήτηρ Εὐριπίδα πωλεῖν ἐλέγετο, σκάνδικας. Θηλυκῶς δὲ ἡ σκάνδιξ ἐλέγετο, ἔσι δὲ λάχωνον ἄγριον εὐτελές. Prouerb. e Vatic. Cent. 3. n. 86. Σκάνδιξ. Λάχωνον ἄγριον, παρ' ἃ καὶ σκανδικοπῶλον τὸν Εὐριπίδην ἐλεγον, ὡς λαχανοπωλίτζ υἱόν. Et Gellius, XV. 20. p. 831. *Euripidis poetae*

matrem

h. Scandix quoque, etc.) Inter olera, quae in cibis fumuntur, praesertim apud Aegyptios, et scandicem et anthriscum supra recensuit. Dal.

Scandix) Suidas: Σκάνδιξ, ἄγριον λάχωνον scribitur a Diosc. *ll.* 168. Inter olera quae apud Aegyptios in cibis sunt, censetur a Plinio XXI. 52. Quae nunc eo nomine indigitanda sit, certo statuere se posse negat Anguillara, parte. VII. p. 107. Pingitur tamen a Dodonaeo, p. 689. H.

i. Vi) In MSS. R. Colb. Th. Ch. Opinion. H.

k. Decoctae succus) Τὸ ἀφέψημα. Diosc. Dal.

matrem *m.* eius ne olus quidem legitimum venditasse, sed scandicem. Eadem *n.* erat anthriscus *o.*, si *p.* tenuiora folia et odoratiora haberet. Peculiaris laus ² eius, quod fatigato Venere ³ corpori succurrit, marcentesque senio iam coitus excitat. Siftit profluuiam alba feminarum.

XXXIX. Et iasione *q.* olus siluestre habetur, in terra repens, cum lacte multo: florem fert candidum: concilium vocant. Et huius eadem commendatio ad stimulandos coitus. Cruda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis vbertatem praestat. Salutaris est phthisim sentientibus. Infantium capiti illita, nutrit capillum, tenacioremque eius cutem efficit.

XL.

1. si teneriora. Cb. 2. ei. Cb. 3. corpore. Cb.

matrem Theopompus *agrestia olera vendentem*, victuum *quacessisse* dicit. Vide et Val. Max. III. 4. p. 170. H.

m. Matrem eius, etc.)

Quidam, ut Theopompus et Val. Maximus c. 4. III. hoc narrant. Constat tamen eum Mnesarchi, siue Mnesarchidae, et nobilissimae feminae Clitidis filium fuisse: quamvis et eum quidam *σκανδικοπώλην* vocauerint. De illo perquam multa Rhod. c. 10. XXIV. *Dal.*

n. Eadem) Hoc est, eadem foret. Sic Virg. Georg. II. 132. *Et si non alium late iactaret odorem, Laurus erat.* Similis haec est chaerefolio vulgari: a Clusio delineatur *histor. rar. pl. VI.*

p. 199. qualem in horto Regio vidimus. Vide quae diximus XXI. 52. H.

o. Anthriscus) Chaerophyllum nostrorum et Columellae L. XI. Enthuficon apud Theophr. c. 7. L. VII. *hist. Dal.*

p. Si) Ita R. et Colb. I. At Ch. et Th. *teneriora.* H.

q. Iasione) Voluulus maior, smilax laevis, Dioscor. cuius mentio fit cap. 10. vlt. L. XXIV. ut et conuoluuli cap. 5. Lib. XXI. *Dal.*

Et iasione) Vide quae de ea diximus L. XXI. 65. et quae Dodonaeus habet, Pempt. II. L. I. 16. Diffidet tamen a Dodonaeo Ruellius, II. p. 454. iasionemque existimat eam esse, quam

XL. Estur *r.* et caucalis, feniculo similis, breui caule, flore candido, cordi utilis. Succus *s.* quoque eius bibitur, stomacho perquam commendatus, et *t.* vrinae, calculisque et arenis pellendis, et vesicae pruritibus. Extenuat et lienis, iocineris, renumque *v.* pituitas. Semen menses feminarum adiuuat, *3* bilemque *x.* a partu siccat. Datur et contra profluua geniturae viris. Chrysippus *y.* et conceptionibus eam putat conferre multum: bibitur in vino ieiunis. Illinitur et contra venena marinorum, sicut *4* Petrichus in carmine suo significat.

XLI.

1. breue. Cb. 2. Sic ex MSS. H. et M. commodatur Gr. et Al. 3. locheionque partu prouocat. V. iuuat bis a partu. Sic ea datur. Cb. 4. Petreius. Alii. Petricus Gr.

quam nostrum vulgus *Liferonem*, rura *Liferotam* vocant: namque haec serpit humi, ramulis lacte praegnantibus, flore conuoluuili candido, etc. H.

r. Estur) Iisdem fere verbis Diosc. II. 169. et Oribaf. XI. fol. 200. Rura nostra a foliorum effigie, quam prae se ferunt, *Perficum* nothum appellant, *Perfil bâ-tard*, inquit, Ruellius II. p. 387. *Caucalis* albo flore a *Clusio* pingitur, VI. p. 201 qualem in horto Regio vidimus H.

s. Succus quoque eius bibitur) Haec omnia in Diosc. non leguntur. Ex Petrico

Plinium sumpsisse coniector. Dal.

t. Et) Diosc. I. c. Arenis quoque calculisque pellendis, commendat *Paxamus* in Geop. XII. 32. p. 355. H.

v. Pituitas) Obstructiones a pituita factas. Dal.

Renumque) Obstructiones renium a pituita factas. H.

x. Bilemque a partu siccat) *Biliotam* purgationem, prouocato locheio. Dal.

y. Chrysippus) *Κανναδί-δος* meminisse Chrysippum in opere quod inscripsit *περί λαχάνων*, de oleribus, auctor est Schol. Nicandri in

XLII. His adnumerant ¹ et ². sion, latius apio, in aqua nascens, pinguius, nigriusque, copiosam semine, sapore nasturtii. Prodest *a.* vrinis, renibus, liemibus, mulierumque mensibus, siue ³ ipsum in cibo sumptum, siue ius decocti: siue ³ semen e vino drachmis duabus. Calculos *b.* rumpit, aquisque quae gignunt eos, resistit. Dysentericis *c.* prodest infusum. ⁴ Item illitum lentigini, et mulierum vitiiis in facie noctu illitum, momentoque cutem emendat, et ramices lenit, et scabiem equorum.

XLII. Silybum *d.*, ⁵ chamaeleoni albo simili, aequae spinosae, ne in Cilicia quidem, aut Syria,

1. Sic et *M. cfium.* *Cb. sion, delero et Gr. et Al.*
 2. *ipso. Cb.* 3. *semine in Cb.* 4. *lentigini illitum Gr. et Al.* 5. *chamaeleonti Gr.*

in Ther. p. 39. ubi ait: *Καυκαλις λάχανόν ἐστὶν ἀλμυρόν*, etc. H.

z. Et sion) Non est Crataevae *σίον*, de quo Diosc. II. 154. hoc est, nasturtium aquaticum, *Cresson d'eau*, ut visum Dodonaeo, p. 581. folio evidenter repugnante, nempe mentae simili: quod folium ab apio, quicum sion confertur, profus dissidere nemo inficias ierit. Ruelio magis assentior, aienti II. p. 369. eum esse, quam officinae Berulam vocant, Laberlam Gallicum vulgus, vel Berlam adhuc vocat: in quo nomine veteris vocabuli relucet vestigia: ut quod apud Latinos antiqui-

tas *lauer* dixerit, sequuta aetas diminutione gaudens *lauerulam* pronunciarit: et mox extritis prioribus elementis, in berulam appellationem deflexerit. Iconem apud Matthiolum vide in Diosc. II. p. 483. Est enim *σίον* Diosc. I. c. et Speusippi apud Athen. II. p. 61. In indice Pliniano XXVI. n. 32. *Lauer, siue sion.* H. *a. Prodest*) Diosc. I. c. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 228. H. *b. Calculos*) Diosc. et Gal. II. cc. H. *c. Dysentericis*) Dioscor. I. c. H. *d. Silybum*) Iisdem verbis Diosc. IV. 169. *Σίλυβον ἀκαν-*

Syria, aut Phoenice, vbi nascitur, coquere tanti est: vita e. operosa eius culina traditur. In medicina nullum vsum habet.

XLIII. Scolymon f. quoque in cibos recipit Oriens, et alio nomine ¹ limoniam g. appellat. Frutex est numquam cubitali altior, ² cristisque foliorum ac radice nigra, sed dulci: Eratoſtheni quoque laudata in pauperis coena. Vrinam ciere praecipue traditur: sanare lichenas et lepras ex aceto. Venerem stimulare in vino, Hesiodo h. et Alcaeo

1. Sic ex MSS. Hard. M. et Ch. limonion Gr. et Al.

2. thyrssisque. M.

ἀκανθά ἐστὶ πλατῆα, Φύλλα ἔχουσα χαμαιλέοντι ὅμοια τῷ λευκῷ. Dicemus de eo XXVI. 25. H.

e. Ita) Cum oleo et sale coctam edi scribit Diosc. l. c. H.

f. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens, et alio nomine Limoniam appellat, etc.*) Per Orientem, intelligit Graeciam. *Salmaf.* p. 228. *Scolymon quoque in etc.*) Haec de scolymo Theophrasti audienda sunt, non Dioscoridis. Vtriusque mentio fit cap. 23, ultimo L. XX. Dal.

Scolymon) Syria. De scolymo diximus XX. 99 H. ἐστὶ πλατῆα

g. *Limonion appellat*) Limoniam quasi pratensem carduum, de quo cap. 9. L. XXV. vel λιμόνιον, quod eius esu λιμός, id est, fa-

mes expleatur. Theophrastus c. 3. Lib. VI. hist. aperitissime distinguit σκόλυμον a λειμωνία. Plinius legisse videtur, σκόλυμος ὃς καὶ λειμωνία. Dal.

Limoniam) Ita MSS. R. Colb. Th. Ch. non *limonion*. Theophr. Hist. VI. 3. Σκόλυμος ἢ καὶ λειμωνία. Quasi carduum pratensem dixeris, quod fit pratorum gaudium, τῶν λειμώνων. H.

b. *Hesiodo*) Nunc ita legitur in Ἔργων, v. 582. Ἦμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνδρῶν, καὶ ἡχέτα τέττιξ Δένδρεῶν ἐφέζομενος, λιγυρῆν καταχευετ' αἰοιδῆν Πικρὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὤρη. Τῆμος πιεσάται τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἀριστος. Μαχλόταται δὲ γυναῖκες ἀφαιρέτατοι δὲ τ' ἄνδρες. Ac. Alcaei vero versus et Proclus recitat, in eum Hesiodi

Alcaeo testibus: qui florente ea cicadas acerrimi et cantus esse, et mulieres libidinis avidissimas, virosque in coitum pigerrimos scripsere, velut providentia naturae hoc adiumento tunc valentissimo. Item graueolentiam alarum emendat radicis emedullatae uncia, in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, et a balineo ieiuno, itemque post cibum cyathis singulis pota. Mirum est, quod Xenocrates promittit experimento, vitium id ex alis per urinam effluere.

XLIV. Estur *k.* et sonchos, (vt quem Theseo apud Callimachum apponat Hecale *l.*,) vterque,

i. Idem. M. Id est, Cb. Lego, Idem.

siodi locum: Τέγγε πνεύμονας οίνω. Τὸ γὰρ ἄσρον περιτέλλεται. Ἄωρα χαλεπά. Sequitur apud Athen. X. Ἀχρεῖ δὲ ἐκ πετάλων ἄδσα ἂν τέττιξ, Ἄνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος. Nūn δὲ μιαιώτατα γυναικες, λεπτοὶ δὲ τοὶ ἄνδρες. Huc respicit Arist. f. 4 probl. 26. p. 705. Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἤττον δύνανται ἀφροδισιάζειν; αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον; καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει, ἐπὶ τῷ σκόλυμῳ Μαχλοτάτα δὲ γυναῖκες, ἀφαιρότατοι δὲ τ' ἄνδρες. H.

i. Acerrimi cantus esse, etc.) Nempe τῆ καύματος γενομένην, aestu vehementissimo, quamobrem cicadas αἰθαλιώτας vocant, παρὰ τὸ αἰθεσθαὶ ὑπὸ τῆ

ἡλίξ. Vide quae notata sunt in c. 63. l. X. *Dal.*

k. Estur) Σόνχος, cuius duo sunt genera ap. Diosc. II. p. 159. alterum agreste: urbanum alterum, et esculentum. Sic etiam Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 231. Σόνχος . . . χλωρὸς ἐστὶ καὶ ἀπαλὸς ἐσθίεται, τοῖς ἄλλοις ἀγρίοις λαχάνοις ὡσαύτως. Viridis et tener estur perinde vt cetera agrestia olera. Galli Lacteronem appellant, Latron, Herbarii nonnulli Palatium leporis: quod hoc animal vt ab aestu vindicetur, et caloris propulset incommoda, soleat sub eius ramis decumbere, et saepe numero stabulari. Vide Dodon. p. 632. H.

l. Hecale) Hecale; anicula

que, albus m. et niger: lactucae similes ambo,
nisi

la pauperrima Theseum adolescentem comiter hospitio excepit, unde sacrum Hecaleion per pagos celebre Hecalo Ioui, cum Hecales summis honoribus. Ovidius: *Cur nemo est Hecalem, nulla est qua ceperit Irum? Nempe quod alter egeus, altera pauper erat.* Plautus in Cistellaria: *Ecastor haud me poenitet, si, ut dicis, ita futura es. Nam si quidem ita eris ut volo, numquam Hecale fies.* Petronius: *Qualis in Actaea quondam fuit hospita terra, Digna sacris Hecale, quam musa loquentibus annis, Barriadae vatis viuendo tradidit acuo.* Auctor Priapeiorum: *Aequalis tibi quam domum reueriens, Theseus reperit in rogo iacentem.* Suidas Heroida fuisse tradit, sic dictam *ὅτι πρὸς ἑαυτὴν ἐκάλει.* Fuit enim illi τὸ τεῖλος ἀκλήϊσον. Rhodig. c. II. XXX. Vide infra cap. 8. L. XXVIII. Notus est versiculus ille veteris Epigrammatis, *μέλπω δὲ γράδος τῆς Φιλοξένης τρόπας.* Vide Politianum c. 24. Miscell. Dal.

Hecale) Id nomen poematio fuit, quod a Callimacho est editum. Scholiastes Nicandri in Ther. p. 41. Καλλιμάχον laudat ἐν τῇ Ἐκάβῃ ἢ Ἐκάλη. Scholiast. ipsius Callimachi in hymn.

Vol. VII.

Apoll. v. 106. p. II. ait fuisse qui Callimachum suffugillarent, quod magnum ac iustum poema non posset condere, idcirco scripsisse leue quoddam, cui Hecale nomen esset, ἡναγκάσθη ποιῆσαι τὴν Ἐκάλην. Suidas, Ἐκάλῃ ὀνομα κῦριον, ἢ ἡρώϊς ἢ παρὰ Καλλιμάχῳ etc. Aliquot versiculos ex eo poemate recitat Aristophanis Schol. in Acharn. p. 377. Citatur et a Stephano in Αἰδησιος. Elegans Crinagotae exstat de eo poematio epigramma ad Marcell. Anthol. I. 67. Καλλιμάχῳ τὸ τορευτὸν ἔπος τόδε· δὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ Ὠνὴρ τὰς μεσῶν πάντας ἔσεισε κάλως. Αἰεῖδει δ' Ἐκάλῃς σε Φιλοξείνοιο καλὴν, καὶ Θησεῖ Μαραθῶν τὰς ἐπέθηκε πόντας. Τῆ, σοι καὶ νεαρῶν χειρῶν σθένος εἶη ἀρέσθαι, Μάρκελλε, κλεινὸν τ' αἶνον ἴσον βίότης. Callimachi carmen teres aspicias: omnia quippe *Qui sacra Musarum commouet hoc opere. Est Hecales istic casa parua, sed hospita Thesei; Theseos et sudans in Marathone labor. Par babeas opto robur, Marcellae, iuuentuae, Laude nec omnigena sit tibi vita minor.* H.

m. Albus) Haec pariter Oribas. XI. p. 199. H.

S

nisi spinosi essent: caule cubitali, anguloso, intus cauo, sed qui fractus copioso n. lacte manet. Albus o.,¹ qui e lacte nitor, utilis orthopnoicis lactucarum p.² modo, ex q. embammate. Erasistratus calculos per urinam pelli eo monstrat, et r. oris graueolentiam commanducato corrigi. Succus trium cyathorum mensura, in vino albo et oleo calefactus, adiuuat partus, ita vt a 3 partu ambulent grauidae. Datur et in sorbitione. Ipse s. caulis decoctus facit lactis abundantiam nutricibus, coloremque meliorem infantium: vtilissimus his, quae t. lac sibi coire 4 sentiant. Instillatur auribus

1. cui est lactis nitor. Dal. 2. Sic ex MSS. Hard. Erasistr. Corn. ex V. Sic et Ch. ex embammate d. in Gr. et vulgg. 3. poru. Dal. 4. sentiunt. Dal.

n. Copioso) Inde Lacteronem nostrum vulgus appellare cepit. Ex eo lacte trahit candorem, seu nitorem, albus H.

o. Albus qui e lacte nitor, utilis orthopnoicis) Verbum albus, cum minore littera scriptum praecedentibus atextendum censeo. Item nidor, magis aridet quam nitor. Pint.

p. Lactucarum modo. Erasistratus calculos per urinam pelli eo monstrat) Longe aliter nostrum apographon. Lactucarum modo ex embammate calculos per urinam pellit. eo monstrat et oris graueolentiam commanducata corrigit. vt forte pro illo eo

monstrat, legendum sit Erasistratus. Pint.

q. Ex embammate) "Εμβάμμα condimentum est, intinctusque ad condienda obsonia. Is lactucis, oleo, sale, acetoque constat. H.

r. Et oris graueolentiam, etc.) A vitioso et putrido humore, vapore genitam, siccat enim ac refrigerat sonchus, ideoque putredini obfistit. Dal.

s. Ipse) Diosc. II. 159. H.

t. Quae lac sibi coire sentiant) Prae calida intemperie hepatis, venarum mammaram, siccati, minui, spissari. Sonchus cum farre coctus mammas vberiores facit

auribus succus, calidusque in stranguria bibitur cyathi mensura, et v. in stomachi rofionibus cum semine cucumeris, nucleisque pineis. Illinitur et sedis collectionibus. Bibitur contra serpentes scorpionesque: radix x. vero illinitur. Eadem ¹ decocta in oleo, Punici mali calyce, aurium morbis praesidium est. Haec omnia ² ex albo. Clemporus nigro prohibet vesci, vt morbos faciente, de albo consentiens. Agathocles etiam contra y. sanguinem tauri demonstrat ³ succum eius. Refrigeratoriam tamen vim esse conuenit nigro, et hac causa imponendum cum polenta. Zenon ⁴ radice albi stranguriam docet sanari.

XLV. ⁵ Condrillon z. siue condriille, folia habet intubi, circumrosis similia, caulem minus ⁶ pedali, succo madentem amaro, ⁷ radice a. fabae simili,

S 2

ali-

1. Sic ex MSS. H. consent. Cb. cum oleo in Punici. Dal. decocto Gr. et Al.
2. de. Dal.
3. succo eius uti. V.
4. radicem albi stranguria suadet Condrion. Cb. Legitur et suadet. pro docet, in M.
5. Chondrillon et chondriille Gr.
6. Sic ex MSS. Hard. pedale. Cb. pro pedali. pedalem Gr. et Al.
7. radicem fabae similem aliquando numerosam. Alii numerosam habet Proxi. Cb.

facit, cap. vlt. Lib. XXVI.
Dal.

Quae) In mammis spissari. H.

v. Et in stomachi rofionibus) Aestuanti stomacho et inflammato illinitur; stomachi rofiones sorbitione mitigat. Dal.

x. Radix) Diosc. l. c. H.

y. Contra) Qui potu maxime lethalis est. H.

z. Chondrillon siue chon-

driille) Plinius obscuranter confundit duas condriillae species. Dal.

Condrillon) Haec Dodonaei condrilla prior, p. 626. Iisdem fere verbis a Dioscoride describitur, II. 161. quem condrillam vnam in duas species temere discerpisse, non temere suspicamus. Nostris etiamnum, Condriille. H.

a. Radice fabae simili)

Diosco.

aliquando numerosa. Habet *b.* proximam terrae mastichen *c.* tuberculo fabae, quae apposita femininarum menses trahere dicitur. Tusa cum radicibus tota diuiditur in pastillos, contra serpentes, argumento probabili; siquidem mures agrestes laesi ab his, hanc esse dicuntur. Succus *d.* ex vino coctae, aluum sistit. Eadem *e.* palpebrarum pilos inordinatissimos, pro gummi efficacissime regit. Dorotheus stomacho et concoctionibus vtilem carminibus suis pronuntiauit. ² Aliqui ³ feminis, et oculis, generationique virorum contrariam putauere.

XLVI. Inter ea quae temere manduntur, ⁴ et *f.* boletos merito ⁵ posuerim, optimi quidem ⁵ hos cibi, sed immenso exemplo in crimen adductos,

1. inordinatos pro. Dal. 2. Alioqui. Ch. 3. femininarum osculis. Alii. 4. et boletos. Ch. Gron. delet et 5. posuerim. Optimus quidem est et is cibus, sed im. ex. in cr. adductus. V. Optimus quidem bis cibus, etc. adductus. Ch. 6. omnes M.

Dioscorides chondrillae secundae radicem esse ait, tenuem, leuem, subflauam, succosam, rotundam, ἑπακμον, id est, vegetam. Plinius legisse videtur, κυάμυ. Dal.

b. Habet) Diosc. l. c. H.

c. Mastichen tuberculo fabae) Mastichen, quae in chondrilla reperitur, κυάμιασαν μεγέθει εἶναι. Dioscor. tradit, fabae similem esse. Dal.

d. Succus) Dioscor. l. c. H.

e. Eadem) Dioscor. l. c. Ἀνακολλᾶ δὲ καὶ τρίχας... εἶζα πρόσφατος, βαπτομένης εἰς αὐτὴν βελόνης, etc. H.

f. Et) Graeci quoque βωλίτας vocant, ut Galen. de alim. fac. H. c. penult. Hi sunt e fungorum genere, qui principatum obtinent, qui minus omnium nocentes. De his Martial. III. ep. 60. Sunt tibi boleti: fungus ego sumo suillos. In Gallia vulgus appellat, des Champignons, quod in campis

stos, veneno g. Tiberio Claudio ¹ Principi per hanc occasionem a h. coniuge Agrippina dato: quo facto illa terris venenum i. alterum, sibi que

S 3

ante

i. *Seur. in Claudio cap. 44. Iuuenalis Satyr. 5. Iac. Cell.*

pis tepido imbre proueniunt. Sunt qui ex semine nasci boletos putent. Vide Hist. Acad. Reg. scient. a. 1707. p. 58. H.

g. *Veneno Tiberio Claudio principi per hanc occasionem a coniuge Agrippina dato*) Nostrum apographon, *veneno cibi Claudio principi, etc.* legendum arbitror alio ordine, *Veneno Claudio principi per hanc cibi occasionem a coniuge Agrippina dato.* Pint. *Veneno Tiberio Claudio, etc.*) Illo euenru Nero boletos appellabat *βρωμα θεων*. Sueton. Dion. Hist. 58. qui etiam scribit post obitum a Seneca editam fuisse illius *αποκολοκύνθωσιν* quasi *αποθεωσιν* et *αποθνατωσιν*, quae etiamnum extat. Had. Iun. c. 17. I. Dal.

Tiberio) Ei qui Caio Caesari Germanico Aug. successit. Vide Dionem LX. p. 688. Tacitum Annal. XII. sub finem, p. 193. Suetonium, in Claudio c. 44. Post obitum ex esu fungorum relatus est Claudius in Diuos: qua occasione scri-

pta a Seneca *αποκολοκύνθωσιν*. Quo festiue Martialis alludens I. Ep. 21. ad Caecilianum: *Dic mihi, quis furor est? turba spectante vocata, Solus boletos, Caeciliane, voras. Quid dignum tanto ventri gulaeque precabor? Boletum, qualem Claudius edit, edas.* Quem Claudii boletum, cibum Deorum Nero appellabat. H.

b. *Ab coniuge dato Agrippina*) Sic velle MSS. videntur. Gronouius.

i. *Venenum*) Fecit Agrippina, inquit, vt Claudio succederet Nero suus, iure natalium; qui fuit alterius generis venenum terris siue imperio, maxime vero ipsi matri suae: quoniam deprauato suo viuendi genere mores corrupit imperii, et ante omnes Agrippinam matrem pessimo suo exemplo corrupit ex optima. Non dicit Plinius necatam a Nerone matrem. Est in Thesauro Regio, et apud Patinum, in famil. p. 178. nummus ex aere minuto, egregiae fabricae; qui quo pertineat, nescire se Patinus

ante *k.* omnes, Neronem suum dedit. Quorundam ex his facile noscuntur venena, diluto rubore, rancido *l.* aspectu, liuido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum labro. Non sunt haec in quibusdam: ficcique, et nitri similes, veluti *m.* guttas ¹ in vertice albas ex tunica sua gerunt. ² Voluam *n.* enim terra ob hoc prius gignit, ipsum postea in volua, ceu in ovo est luteum. Nec tunicae minor gratia in cibo infantis boleti. Rumpitur haec primo nascente: ³ mox *o.* crescente, in

- ^{1.} guttas vertice albas in tun. V. ^{2.} Voluam. Cb.
^{3.} Sic et Cb. mox crescente in pediculo, raro unquam gemini ex uno pede. V. mox in pediculo Gr. et Al.

nus fatetur. Ex anteriore parte caput feminae exhibet, cum hac epigraphe, M I N E I A M F. In altera aedificium perpulcrum est: cum his litteris PS SE. Harum litterarum sententia haec est: *Mausoleum Insigne NERO Imperator Agrippinae Matri Fecit, Publico Sumptu, Senatus Consulto.* In eo nummo nexae sunt litterae duae NE quae Neronem significant. In nummis Graecis appellatur ipsa interdum ΙΟΥΛΙΑ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑ. Iulia quidem, quoniam esset ex gente Iulia, proneptis Iulii Caesaris Augusti, neptis Iuliae Augusti filiae, et Agrippae, qui prior Iuliae maritus fuit: filia denique Agrippinae, Germanici Coniugis; quae Iulia quoque ex matre pri-

mum nomen habuit, ex patre Agrippa alterum. H.

k. Ante omnes Neronem suum) Neroni suo, in V. C. quae lectio potest tolerari. Nero enim miseranda et ipse morte perit. *Pin.*

l. Rancido) Qui ipso aspectu rancorem, seu putorem producit. H.

m. Veluti guttas) Concretam pituitam, γλοιῶδες ἐπίπρωρον. Diosc. *Dal.*

n. Voluam) Sic tuber appellant, quod fungum in sese, ceu fetum volua, complectitur. H.

o. Mox in pediculo corpus absimitur, raroque unquam) Opt. mox crescente in pediculi corpus. id est, in substantiam eius convertitur illa membrana. Dein Acad. rarum est geminus geminis ex uno pede: Vossiani et Gud. rarum

in pediculi corpus absumitur, raroque unquam geminis ex vno pede. Origo prima causaque e limo, et ¹accescente succo madentis terrae, aut radicis fere glandiferae: initioque spuma lentior, dein corpus membranae simile, mox *p.* partus. ²Vt diximus, illa *q.* pernicialia, prorsus improbanda. Si *r.* enim caligaris *s.* clauus, ferriue ali-

S 4

qua

1. *accescente. V.* 2. *Quae diximus pernicialia, illa prorsus ableganda. Si enim, etc. omnem illico succum in alienum saporem atque venenum concoquit. V. mox partus, ut diximus. Illa pernicialia: si caligaris, etc. Etenim illic, etc. M.*

rarum unquam. Menap. rarum e geminis. Lege: rarumque geminus ex vno pede. Boletus geminus vno pede nixus rarum siue res rara. Gron.

Mox) Boletus increfcente, in substantiam eius pediculi membrana consumitur. Vocem increfcente adiecimus ex MSS. R. Colb. Th. Chiflet. mutila alioquin obscuraque sententia. H.

p. Mox partus) Fetus, seu boletus ipse. H

q. Illa pernicialia prorsus improbanda) Pintiani codex: illa permitti alia quod probandi alia alios. vnde ille fingit: illa pernicies alia, quod probandi alii alias. Menap. illa permixti alia sicca ligari clauos. Acad. illa permixti alias siccas rigari clauos. Gud. illa permitti alia, sicca ligari clauos. Vossiani princeps et Andegau. illa permitti alia quod probandi alia. Fortassis: Illa pernicialia quae pro-

bandi alea? Illa, quae scilicet dicam, pernicialia, quam periculose probantur? Probant autem, qui vescuntur, salute, si non adfuerint; exitio, si adfuerint. Gron.

r. Si enim) Sic Dioscor. IV. 83. exitiosos fieri fungos ait, si iuxta clauos rubiginosos, pannosque putridos, aut latibula serpentum gignantur; vel arboribus denique, quae priuatum noxios pariunt fructus, adnascantur: ἢ γὰρ ἥλιος καπιωμένοις ἢ ῥάκεσι σεσηπίσιν, ἢ ἔρπετων Φωλιοῖς παρὰ φύοντα, ἢ δένδρεσιν, ἰδίως βλαπτικὰ; Φέρει τὰς καρπὰς. H.

s. Caligaris clauus) Caliga, militare calceamentum, clavis suffixum ferreis, argenteis, aureis, ut quisque luxu et opibus diffuebat: commune tam gregario, vili, et obscuro militi, quam duci et centurioni. Inde caligari

qua rubigo, aut panni marcor affuerit nascenti, omnem illico succum alienum saporemque in venenum ¹ concoquit; ² deprehendisse *t.* qui, nisi agrestes, possunt, atque *v.* qui colligunt? Ducunt *x.* ipsi alia vitia; ³ et quidem si serpentis cauerna iuxta fuerit, ⁴ si *y.* ⁵ patefcentem primo ad-

1. concoquit. *Quin deprehendisse agrestes ipse dicunt alia vitia. V.* 2. Sic ex MSS. *Hard. deprehendisseque Gr. et Al.* 3. Sic ex MSS. *H. ne Cb. nunc quidem Gr. et Al.* 4. *aut si. Dal.* 5. Sic ex MSS. *H. et Cb. patefcentes Gr. et Al.*

caligari milites Suetonio in Augusto et Vitellio. Inde nomen Caligulae Imperatoris. Supra c. 43. L. VII. P. Ventidius iuventam inopem toleravit in caliga militari. L. XXXIII. c. 3. Agnon Teius crepidas aureis clavis suffigebat, quibus etiam virbana mulierum calceamenta ornabantur, auctore Festo in voce: *clauaza*: ac id est, quod auctor loco proxime citato queritur et indignatur, ab equitum vxoribus aurum pedibus indui et gestari. *Briffonius* c. 5. II. *Dal.*

z. Deprehendisseque nisi agrestes) Scribendum? *Deprehendisse qui, nisi agrestes, possunt?* Gron.

v. Atque qui colligunt. Ducunt ipsi alia vitia) Verbum *ducunt*, defecandum, ex apographo nostro: et pronomen *ipsi*, superioribus agglutinandum. Quod autem sequitur; *Alia vitia.*

Nunc quidem si serpentis, scribendum opinor, *alia etiamnum quidem. Si serpentis, etc.* vt intelligas, Alia etiamnum pernicies. Sic puto minus male legerur. *Pint.*

z. Ducunt ipsi alia vitia, nunc quidem) Verbum *ducunt*, inquit Pintianus, defecandum et pronomen *ipsi*, superioribus agglutinandum: quod autem sequitur, *Alia vitia, nunc quidem si serpentis.* Sane *ducunt* etiam ignorat melior Vossianus: sed et idem cum omnibus aliis nostris et Chifletiano, *ne quidem.* Forte: *Aliqui colligunt ipsi alia vitia, in quibus, si serpentis cauerna iuxta fuerit.* Nisi malis: atque *qui colligunt?* *Ducunt ipsi alio vitia, e quibus.* Nam Gud. Acad. Menap. vt cumque hic corrupti habent, tamen *dicunt ipsi alia vitia equeidem.* Gron.

x. Si) Si erumpentem primo

halauerit, & capaci venenorum cognatione ad virus accipiendum. Itaque cauere conueniet, prius quam se condant serpentes. Signa erunt tot herbae, tot arbores fruticesque, ab emerſu earum ad latebram uſque uernantes: et z. uel fraxini tantum folia, nec poſtea naſcentia, nec ante decidentia. Et boletis quidem ortus occaſuſque omnis intra dies ſeptem eſt.

XLVII. (XXIII.) Fungorum a. lentior natura, et numerola genera, ſed origo non niſi ex pituita arborum. Tutiffimi, ² qui b. rubent callo, minus diluto rubore, quam boleti. Mox candidi, uelut c. apice Flaminis ³. inſignibus pediculis.

1. rapaci. V.

2. quibus rubet caro, magis. V.

3. inſignitis. V.

mo fungum e terra ſerpens halitu ſuo aſſauerit. H.

z. Et uel) Id iam ſuperius adnotatum XVI. 24. H.

a. Fungorum lentior natura) Fungus Plauto in Bacchidibus, ſtupidus, ſtolidus, inconfideratus: Adeon' me fuiſſe fungum, ut qui illi crederem? Et aliquanto poſt: Tanti eſt, quanti eſt fungus puridus. Item lepide: Pol hic quidem fungino genere eſt, capite ſe totum operit. Dal.

Fungorum) Humidior. Galen. de fac. ſimpl. med. VII. p. 210. Μυνης, ψυχρον και υγρον ικανως etc. H.

b. Qui) Quibus caro rubet. H.

c. Velut apice, etc.) Sic albogalerum et pileum Flaminis uocat, cuius effigies in multis ueruſtis nummis ſpectatur, praecipue Iulii Caefaris. Dal.

Apice) Pediculis eorum fungorum apicem Flaminis repraeſentantibus. Eſt autem apex, in ſummo Flaminis pileo uirga lanata, hoc eſt, in cuius extremitate modica lana eſt: quod primum conſtat apud Albam Aſcanium ſtauiſſe. Haec Seruius in Aen. II. Huius pilei cum apice, effigiem nummus Iulii Caefaris exhibet, apud Anton. Auguſt. Tab. 8. Apex alter Flaminum, alter Pontificum fuit.

culis. Tertium *d.* genus fuilli *e.*, venenis ¹ accommodatissimi. Familias nuper interemere, et tota conuiuia, Annaeum *f.* Serenum praefectum Neronis vigilum, et tribunos, ² centurionesque. Quae voluptas ³ tanta ancipitis cibi. Quidam *g.* discreuere arborum generibus, fico, *h.* ferula, et gummi

1. Sic ex MSS. H. et Cb. accommodatissimum Gr. et Al.

2. Sic ex MSS. H. et Cb. et centuriones Gr. et Al.

3. tam. Alii.

fuit. De utroque Philippus Rubenius Elect. II. 25. H.

d. Terrium) Deterioris notae, maiorisque periculi id fungorum genus; de quo Martialis paulo ante laudatus. Nunc etiam Italia *Porcinos* vocat. De his aliisque generibus Matthiol. in Diosc. IV. p. 1105. consulendus, et ante ceteros Ruellius III. p. 619. H.

e. Suilli) Suilli etiamnum Italici vocantur *Porcini*. Dalecampius.

f. Annaeum Serenum) Eius meminere Seneca Epist. 64. et Tacitus Lib. XIII. Annal. Dal.

Annaeum) Fuisse hunc Senecae familiarissimum, auctor est Tacit. Annal. XIII. p. 200 Seneca ipse Ep. 63. p. 293. *Haec tibi scribo, inquit, is qui Annaeum Serenum, carissimum mihi, tam immodice fleui, ut quod minime velim, inter exempla sim eorum, quos dolor vicit.* Et inscri-

pserat is eidem libros suos de Tranquillitate. H.

g. Quidam) Nostri nunc praeferunt e montibus inter iuniperos, et in locis apricis enatos: quamquam scribit Horat. II. Sat. 4. v. 20. *Pratensibus optima fungis Natura est: aliis male creditur.* Innocentissimi etiam sunt e rubis et carduis vere nati, rotunditate clusili, quos Spinulos inde, et Frunulos appellant et Cardeolos. H.

h. Ferula) Lege, *Betula*. Ferula arbor non est. Dal.

Fico, ferula et Gummi ferentibus) Acad. *gummu*. Gud. *gummiu*. Voss. Andeg. *guminum*. Menap. *Gummin*. Optimus *gummin*. Et si eam vocem idem codex format tot locis, ut etiam si solus faceret, appareret mos Plinii. Sed passim confirmant et alii. Libro XXIII. in praefat. *Lacrima vitium, quae veluti gummis est.* Consentit

gummim ferentibus: nos item fago, aut robore, aut cupresso, vt i. diximus. Sed ista quis spondet in

sentit Voss. alter L. XXIV.

1. *Gummis aceto facilius eluitur.* vbi ex Chifflet. notant *commi.* Eiusdem c. 9. *Vnum arbor ipsa exsudat gummium modo.* nec aliter Andegau. et Gud. cap. 10. *Gummim etiam in bedera quaerunt, quam ex aceto vtilissimam dentibus promittunt.* Sic omnes iidem, aut omnino aut maiorem partem. Item cap. 11. *Gummium genera diximus, etc. Dentibus inutilis erunt.* Vbi frustra Dalecampius *inutilia.* quasi non sequatur, *Quae ex amygdala amara est.* et, *siccant inlita.* et, *cum passo potae* Lib. XXV. 9. *concretescentem gummis modo humidis locis.* Lib. XXVI. 7. *lacteus succus, qui densatus in Gummim.* L. XXVII. 12. *praeciso frutice dat succum gummi similem.* MSS. *gummissis simili.* Lege, *gummibus similem.* eodem cap. 13. *succus eius lacteus in gummim spissatur.* L. XXXII. 33. *fraude conuicentium gummim.* Hinc iudicium fiat de ceteris. Confirmant quatuor nostri libro XIII, 11. *Gummi optimum esse ex Aegyptia spina conuenit, vermiculatam colore glauco, puram sine sortice,*

dentibus adhaerentem. sic illi. Scribe igitur: *Gummim.* Rursus: *Deterior ex amygdalis amaris et ceraso, pessima ex prunis.* Mox, *infantium ulceribus apissima.* Tum, *ad nihil vtilis.* item: *Fit et ex sarcocolla (ita vocatur arbor) gummi vtilissima.* Scribe, *gummis.* Denique, *ideo candida quam rufa melior.* Et semel iterumque ex aliis verbo notarunt. Cur non restituerunt Plinio saum? Lib. XVI, 26. *Quae gummi gignunt, post germinationem aperiuntur: gummi vero non nisi fructu detracto spissatur.* Vbi ex Chifflet. annotant: *gummini vero.* At vix dubito eum habuisse, perinde vt Acad. Men. Gud. *Quae gummim gignunt: deinde, gummis vero.* Sic et Andeg. Vossianus, et si priore loco *gumnum.* Sic et Columella XII, 50. *noua dolia liquida gummi perluere.* nisi scribendam *perlinere.* Mox enim *noua dolia vel serias crassa gummi leuerunt.* Gronouius.

Et) MSS. omnes vbique, *gummis et gummim* exhibent femineo genere. H.

i. Vt) L. XVI. II. H.

in venalibus? Omnium colos liuidus. ¹ Hic *k.* habebit veneni argumentum, ² quo similior fuerit arborum fici. Aduersus *l.* haec diximus remedia, dicemusque: interim *m.* sunt aliqua et in his. Glaucias stomacho vtilis putat boletos. Siccantur pendentes suilli, iunco transfixi, quales e Bithynia veniunt. Hi *n.* fluxionibus alui, quas rheumatismos *o.* vocant, medentur, excrescentibusque in sede carnibus: minuunt enim eas, et tempore absumunt. Item ³ lentiginem et mulierum vitia in facie. Lauantur *p.* etiam, vt *q.* plumbum

oculo-

1. Sic et *Cb.* bis aberit *Gr.* et *Al.* 2. quo fungi similior arborum fuerit. 3. Sic et lentiginēs *Gr.* et *Al.*

k. Hic) Ita MSS. non, bis aberit, vt editi. Certe virus praefere liuidum colorem, etiam in boletis, superiore sectione Plinius admonuit. H.

l. Aduersus) L. XX. 13. alibique passim. H.

m. Interim) Sunt et quae petantur e fungis remedia. H.

n. Hi fluxionibus alui quas rheumatismos vocant, medentur) Fluxionibus albis, idem codex agnoscit, non fluxionibus alui: vt pro eo quod sequitur rheumatismos, rbus leucus, scribendum putem, hoc est fluxiones albas, ex Galeni definitionibus, et Paulo ac Dioscoride L. I. cap. de thuris cortice. Quo in loco quum Virgilius Marcellus vir singulari doctrina

et diligentia explicet copiose quid in feminis sit rbus, et quod accidat coloribus; laborem inquirendi tradendique nobis ademit. *Pinr.*

o. Rheumatismos) Ρευματισμός κοιλίας, rheumatismus alui, id est, fluxus mali et noxii humoris in aluum: vel simpliciter fluxio alui: quo morbo qui laborant, coeliaci dicuntur. Κοιλίαν ρευματιζομένην dixit Diosc. I. 164. Et est dysenteria quoque teste Th. Prisc. II. p. 2. c. 18. intestinorum vulneratio cum rheumatismo. H.

p. Lauantur etiam vt plumbum) Lege, Linuntur etiam ad plumbum et oculorum, etc. Plumbum oculorum vitium, coloris plumbei suffusio, cuius

¹ oculorum medicamento. Sordidis hulceribus et capitis eruptionibus, canum moribus ex aqua illinuntur. Libet et coquendi dare aliquas communes in omni eo genere obseruationes, quando ipsae suis manibus deliciae praeparant hunc cibum solum, et cogitatione ante pascuntur, succineis *r.* nouaculis, aut ² argenteo apparatu comitante. Noxii *s.* erunt fungi, qui in coquendo duriores fient: innocentes *t.* qui nitro addito coquentur,

1. in oculorum medicamenta Gr. et Al. 2. et argenteo. Alii.

cuius mentio fit cap. 13. L. XXV. *Dal.*

Lauantur) Vide N. Em. N. VII. (hic app.) *Lauantur*) Dalecampius, (quoniam superis ita placuit) medicus, legi ita iubet, *Linuntur etiam ad plumbum et oculorum medicamenta*: quod nec orationis structura patitur, nec mens scriptoris. *Lauari* plumbum, quod genus metalli notissimum est, ad oculorum remedia, ipse Plinius prolixè edocet XXXIV. 50. simili ratione lauare nunc fungos iubet, ad eadem medicamenta quid plinius? H.

q. Vt plumbum in oculorum medicamenta) Notaerunt in aliis, *vt plumbum et oculorum.* Vossianus neutram adoptat particulam. Scribe: *Lauantur etiam, vt plumbum, oculorum medicamento.* Gron.

r. Succineis) Quarum e succino, hoc est, electro manubrium fuerit. Ait delicatos homines eo luxuriae deuenisse, vt fungos manibus ipsi suis praeparant ad cibum: ac simul vel aspectu ipso et cogitatione ante pasci, quam re, quum succineis ad id nouaculis vtuntur, argenteisque lancibus, in quibus fungi excipiuntur. H.

s. Noxii) Ita Diphilus Siphnius apud Athen. II. p. 61. Ἀνοίκεται δὲ οἱ μετὰ τὸ ἐψηθῆναι καὶ τεθῆναι πησσομένοι. *Inconuenientes ei, qui cocti et appositi fiunt duriores.* H.

t. Innocentes) Nitri certe, oleique, vel aceri, quo diluantur, potu, fungorum venena discuti auctores sunt, Scrib. Larg. Comp. 198. et Diosc. IV. 83. H.

tur, si vtique percoquantur. Tutiores ¹ fient cum carne *v.* cocti, aut *x.* cum pediculo piri. Profunt, *y.* et pira confestim sumpta. Debellaat *z.* eos et aceti natura, contraria iis.

XLVIII. Imbribus proueniunt omnia haec. Imbre et silphion. Venit primo e Cyrenis, vt *a.* dictum est. Ex *b.* Syria nunc maxime importatur, deterius Parthico, sed Medico melius, extincto omni Cyrenaico, vt diximus. Vfus silphii in medicina: ² foliorum ad *c.* purgandas vuluas pellen- dosque emortuos partus: decoquantur in vino albo ³ et odorato, vt bibatur mensura ⁴ acetabuli a balineis. Radix *d.* prodest arteriis exasperatis: et

1. Sic ex MSS. H. et Cb. fiunt Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. Nam folia ad expurgandas Gr. et Al.
3. Sic et Cb. albo od. Gr. et Al. 4. acetabuli.
Ad lienes radix. M.

v. Cum carne cocti) Ob carnis pingue. Eadem ratione cum oleo vel butyro multo coquant. Dal.

x. Aut) Aut cum siluestribus piris, dixit Dioscor. I. 168. At Celsus V. 27. tit. Aduersus fungos inuiziles: specie quidem, inquit, discerni possunt ab utilibus, et cocturae genere idonei fieri: Nam siue ex oleo inferbuerunt, siue piri surculus cum bis inferbuit, omni noxa vocant. H.

y. Profunt) Siluestria quidem, ἀχράδες, si Dioscoridem audimus, in Alex. c. 23. H.

z. Debellaat) Id multo

vberius tractat Athen. II. p. 61. ex Diphilo Siphniō medico. Parari fungos ex aceto iuber, vt virus omne, venenique vis adimatur. H. *a.* Vt) L. XIX. 15. H.

b. Ex) Diosc. III. 94. H.

c. Nam folia ad expurgandas) Et hic versata est mala manus. Scitius enim Voss. Vfus silphii in medicina. foliorum ad purgandas vuluas. Gron.

d. Radix) Diosc. III. 94. Ἀρήγει δὲ καὶ βρόγχων χρονιαῖς τραχύτησι. Φωνὴν τε αἰφνιδίως δασυνθεῖσάν ὕδατι διεθεῖς, etc. Arteriiis, seu faucibus longo tempore exasperatis opitula-

et collectionibus sanguinis illinitur. Sed *e.* in cibis concoquitur aegre. Inflationes *f.* facit et ructus. Urinae *g.* quoque noxia. Sugillatis cum vino et oleo amicissima, et cum cera strumis. Verrucae sedis crebriore eius suffitu cadunt.

XLIX. Laser *h.* e silphio profluens, quo diximus modo, inter eximia naturae dona numeratum, pluribus compositionibus inseritur. Per se autem algores excalfacit, potum neruorum vitia extenuat. Feminis datur in vino. Et lanis mollibus admouetur vuluae ad menses ciendos. Pedum *i.* clauos circumscarificatos ferro, mixtum cerae extrahit. Urinam ciet ciceris magnitudine dilutum. Andreas spondet, copiosius sumptum nec inflationes facere, et concoctioni plurimum conferre senibus et feminis: item hieme, quam aestate,

i. plurimis. *Ob.* plurimis compositionibus infertur. *M.*

ur: ac vocem, quae derepente irraucuerit, aqua dilutus, sorbitione confestim expedit. *H.*

e. Sed) Dioscor. III. 94. *H.*

f. Inflationes) Dioscorid. l. c. *H.*

g. Urinae) Haec pariter Diosc. l. c. Κύσεως κακωτική. Ἰάται δὲ καὶ δὲ ὑπόπια σὺν ἐλαίῳ καταπλασθεῖσα. *H.*

h. Laser) L. XIX. 15. *H.*

i. Pedum clauos, etc.) Lege: pedum clauos circumscarificatos ferro, mixtum cera extrahit. Scarificare ut ubique apud Plinium scribitur

et scarificatio non est Latinum, licet sic loquantur τῶν χειρουργῶν παῖδες. Graece Σκάριφος τὴν ἔξω signifi- cat, et σκάριφω, rado, scindo, scalpo, vnde Latinum scarifo, et scarifatio vel scariphatio. Vide Salmasius p. 590. a, b.

Pedum) Prius circumcisos, Diosc. III. 94. Ἦλξ τα καὶ τὸ λξ ἀρεὶ προπεριχαρὰ χθόντας, προμαλαχθεὶς κηρωτῆ, etc. Clauos callosque prius circumcisos extrahit laser, seu silphii liquor: siquidem cerato ante fuerit subactus, etc. In MSS. R. Colb. Th. circumscariphatio legitur.

aestate, vtilius, et *k.* tum aquam bibentibus: cauendumque ne qua intus sit *l.* exulceratio. Ab aegritudine recreationi efficax in cibo. Tempestiue *m.* enim datum, cauterii *n.* vim obtinet: assuetis

legitur. Scarificare, seu scarificare, est per ambitum ac superficiem aliquid scindere. Hesych. Σκαριφᾶσθαι, ξυεν. Σκαριφος, ξέσις. H.

k. Et tum aquam bibentibus. Cauendumque ne qua intus sit exulceratio) Secus in antiquo exemplari, et cum aqua bibentibus, cauendum ne qua intus sit exulceratio. cetera redundant. Pint.

l. Exulceratio) Quam acrimonia sua cum tenuitate partium iuncta irriter. Dal.

Exulceratio) Ne sint exulcerata intestina. H.

m. Tempestiue enim datum) Cauterium licenter vocare Plinius hic videtur medicamentum Graecis dictum μετασυγκριτικόν, et μεταποροποιητικόν, quod habitum, et structuram corporis ac fabricam mutat; nempe quod admotum sua caliditate et insigni tenuitate humores euocat ex alto, cutisque poros aperit, quemadmodum de thapsia Diosc. scribit; et intro sumptum

sanguinem ac humores potenter in habitum corporis diffundit, et dispergit. Eorum medicamentorum in longis valetudinibus, aegro conualecente vsus fuit. Itaque apud Paulum Lib. III. cap. 72. ἀναληπτική ἐπιμέλεια, quae aegros iam meliuscule habentes reficit, μετασυγκριτῆς pars est. Dal. Tempestiue enim datum cauterii vim obtinet) Lego permutatis syllabis non cauterii, sed theriacae, ex Dioscoride Lib. III. Bibitur, inquit, idem, inungiturque contra eorum omnium iniurias, quae morfu ictiue venenum relinquunt, et venenatas relorum cuspides. Contra scorpionum ictus oleo dilutus inungitur. Pint.

n. Cauterii) Καυτήριον, et instrumentum est, et medicamentum, quod yrendi vim habet; ad interceptas fluxiones solitum adhiberi. Itaque laser cauterii vim dicitur obtinere, quod fluxiones ac pituitas intus desiccet, acrimonia sibi innata, quibus interceptandis cauterio esset alioqui opus. H.

tis etiam vtilius, quam expertibus. Ad *o.* ¹ extera corporum, indubitatas confessiones habet. Venena *p.* telorum et serpentium extinguit potum: ex aqua *q.* vulneribus his circumlinitur: scorpionum *r.* tantum plagis ex oleo: hulceribus vero non maturescentibus cum farina hordeacea, vel fico sicca. Carbunculis *s.* cum ² ruta, ³ cum melle, vel per se visco superlitum, vt haereat: ⁴ sic *t.* et ad canis morsus. Excrefcentibus *v.* circa sedem, cum ⁵ tegmine Punici mali ex aceto decoctum. Clavis *x.* ⁶, qui vulgo morticini *y.* appellantur,

- 1.* extra Gr. *2.* ruta, nitro, et melle. Dioscorid.
3. vel cum melle Gr. et Al. *4.* sicut ad. Ch.
5. germine. M. germine Punici, etc. Ch. *6.* Sic ex MSS. H. et Ch. clavis pedum . . . mixto, ante subactum. Carnes replet. Gr. et Al.

o. Ad) Ad morbos quibus corpora exterius afficiuntur. H.

p. Venena) Dioscorid. III. 94. H.

q. Ex aqua) Diosc. I. c. H.

r. Scorpionum) Dioscorid. I. c. H.

s. Carbunculis) Breuius, sed non accuratius, Diosc. I. c. Πρὸς τὴν ἀνθρακᾶν, μετὰ πηγάνην, καὶ νίτρον, καὶ μέλιτος, ἢ κατ' ἐαυτὸν. H.

t. Sic et) Diosc. I. c. H.

v. Excrefcentibus) Carni excrefcenti. Quod de lasere, siue succo Plinius, hoc de silphii radice Diosc. I. c. Τὰς περὶ δακτύλιον τε ἐξοχὰς αἰρεῖσιδιῶ σὺν ὄξει ἐψηθεῖσα, καὶ καταπλασθεῖσα.

Vol. VII.

Excrefcentia circa sedem rollit, tegmini mali Punici incocta cum aceto, et imposita. H.

x. Clavis pedum) Morticinum per conuiciam et contumeliam Plautus in Perfa vocat exanguem, tetrum, pallidum, νεαρῶδη. Cedere hodie turestibus PAEG. tua quidem cuculle causa? Non hercle, si os praeciderim tibi, metuum, morticine. Ter autem hunc morbum memorat: quod argumenta est, variis ex auctoribus collecta haec fuisse absque iudicio, et hinc illinc sparsim Dalec. Clavis pedum vulgo morticini appellantur) Quatuor postrema verba Plinii non puto. nam et paulo ante clauos pedum ipse appellauit

T

lauit

lantur, nitro mixto. Alopecias nitro ante z. subactas ¹ replet a. cum vino, croco, aut pipere, ² aut murium fimo, et aceto. Perniones ex vino ³ fouet, et ex oleo coctum imponitur: sic ⁴ et callo. ⁵ Clavis supperrasis praecipuae ⁶ utilitatis. Contra aquas malas, pestilentes tractus, vel dies. In tussi b., vua, fellis c. veteri suffusione, ⁷ hydro-

pifi,

1. subactum Vulg. et croco Gr. 2. ac. Ch. 3. fouent. Dal. 4. et callo et clavis. D. 5. Clavis pedum super-rasis. Gr. et Al. 6. utilitatis et contra. Dalec. 7. hydrope. D.

lavit sine tali additamento. Et Cornelius Celsus et alii *clavos pedum* vocant, nulla vulgaris appellationis mentione. Pint.

y. *Morticini*) Hoc est, ut quidem remur, exitiales, lethales, mortiferi. Vide N. et Em. N. VIII. (hic coll.) *Clavis*) Prius legebatur, *Clavis pedum*, qui vulgo . . . nitro mixto, ante subactum. Carnes replet, etc. in signi medicamentorum perturbacione, et veterum codicum neglectu: in quibus nec vox *pedum* adest: nec *carnes*, sed *alopicias* diferte legitur. Sic R. 2. aliique. De clavis pedum ubique paulo post tradentur remedia, quae diuersis locis non forent tractanda, si de ipsis nunc ageretur. Sed vox adiecta, *morticini*, non de vulgari genere clavorum, accipi haec oportere decla-

rat. Alopecias vero quod attinet, Diosc. adstipulatur, III. 94. Ἀλωπεκίας θεραπεύων, συν οἴνω καὶ πεπέρει, καὶ ὄξει καταχρισίμενος. H.

z. Ante subactum. Carnes replet cum vino et croco, etc.) Scribo ex archetypo nostro, *Alopecias nitro ante subactas replet cum vino et croco, aut pipere ac murium fimo et aceto*. Dioscorides Lib. III. cap. de laerpitio: *Contra capillorum defluuia, quae alopecias dicunt, ex vino, additis pipere et aceto, utiliter inungitur*. Dal.

a. *Carnes replet cum vino*) Vel vlcera caua explet, vel corpus obesum reddit, et, ut alibi ait, pingue facit. Dal.

b. *In tussi*) Dioscor. l. c. H.

c. *Fellis*) Hoc est, ἰατρικοῖς, Diosc. l. c. H.

pisi, raucitatibus: confestim *d.* enim purgat fauces, vocemque reddit. Podagras in spongia dilutum posca lenit. Pleuriticis *e.* in sorbitione vinum poturis datur: contractionibus, opisthotonicis *f.*, ciceris magnitudine cera circumlitum. In *g.* angina gargarizatur. Anhelatoribus, et in tussi vetusta cum porro ex aceto datur: aquae aceto his qui *h.* et ¹ coagulum lactis sorbuerint. Praecordiorum vitiis syntecticis *i.*, comitialibus *k.* ² in vino, in aqua mulsa linguae paralyfi. Coxendicibus et lumborum doloribus cum decocto melle illinitur. Non *l.* censerim, quod auctores suadent, cauernis *m.* dentium in dolore inditum cera includi: magno experimento

T 2

perimento

1. coagulum lac sorbuerunt. *V.* qui colostrum lactis sorb. *V.* Alii. *2.* in cibo. *Cb.*

d. Confestim) Diosc. l. c. H.

e. Pleuriticis) Diosc. l. c. H.

f. Opisthotonicis) His oboli pondere dari laferis succum deuorandum praecipit Dioscorid. l. c. H.

g. In) Diosc. l. c. et Marc. Emp. cap. 15. p. 104. sqq. H.

h. Qui coagulum lactis sorbuerint) Quibus lac potum coagulatum est. *Dal.*

Qui) Quibus haustum lac coagulatum fuerit, siue intus concreuerit, sumptus ex aceto mulso silphii succus opitulatur, inquit Dioscorides l. c. Καὶ τοῖς γὰρ λα τεθρομβωμένον ἔνδον πιῖσι, μετ' ὄξυμέλιτος ληφθεῖς βοηθεῖ. H.

i. Syntecticis) Syntectica vitia, siue syntexes, συντηξεις, ad verbum colliquationes, consumptionesque, recte cum Tullio dixeris. In corpore nostro sic vocantur ex tabe quae sensim fit consumptio, colliquefacta solida substantia. Ita affectos saepe Plinius syntecticos vocat, συντηκτικῆς. H.

k. Comitialibus) Dioscor. l. c. in aceto mulso, ἐπιληπτικοῖς μετ' ὄξυμέλιτος ληφθεῖς. H.

l. Non) Suadet Dioscor. l. c. H.

m. Cauernis dentium, etc.) Cauernis Dioscorid. indit, aut cum thure in linteo circumligat. *Dal.*

perimento hominis, qui se ¹ ea de causa praecipitavit ex alto. Quippe tauros inflammat naribus illitis: serpentes avidissimas vini admixtum rumpit. Ideo nec inungi suaserim cum Attico melle, licet praecipiant. Quas habeat vtilitates admixtum aliis, immensum est referre: et nos simplicia tractamus: quoniam in his naturam esse apparet, in illis coniecturam saepius fallacem, nulli satis custodita in mixturis concordia naturae ac repugnantia. Qua de *n.* re mox ² plura.

L. (XXIV.) Non esset mellis auctoritas in pretio ³ minor, quam laferis, ni vbique nasceretur. Illud *o.* ipsa fabricata sit natura: sed huic gignendo animal, vt *p.* diximus: innumeros ad vsus, si quoties misceatur, aestimemus. Prima *q.* propolis aluorum (de qua diximus) aculeos *r.* et omnia infixia corpori extrahit, ⁴ tubera discutit, dura *s.* concoquit, dolores neruorum mulcet, hulceraque *t.* iam ⁵ desperantia cicatrice includit. Mellis

1. eadem causa. Cb. 2. plura dicemus. V. 3. minore. V.
4. tubercula. V. 5. desperata. V.
disparantia. Cb.

n. Qua de re) Nempe l. 56. huius libri. H.

o. Illud) Laser natura, mel apes fingunt. H.

p. Vt) L. XI. H.

q. Prima) Propolis, quam quidam sacram ceram vocant, inquit Marc. Emp. c. 15. p. 111. forte ob eximios in medicina vsus. De ea cum Plinio egimus, L. XI. 6. H.

r. Aculeos) Pariter haec Diosc. II, c. 106. H.

s. Dura) Scrib. Larg. comp. 82. Malagma ad strumam et omnem diuritiem mirificum. Idem ad mammarum muliebrum duritiam, et ad paniculos, et ad tubera. Propolis, quam quidam ceram sacram vocant, etc. H.

t. Iam) Ita libri omnes: hoc est, iam desperata fere, Tamen in MSS. R. Colb. iam desperantia cicatricem, cludit. Credo, rectius: quasi,

lis quidem ipsius natura talis est, vt v. putrescere corpora non sinat, iucundo sapore atque non aspero, alia quam salis natura. Faucibus x., tonsil-

T 3

lis,

fi, quae desierint sperare se coitura in cicatricem. Sic vitam desperare, apud Tullium legas, pro Milone n. 57. Et rempublicam desperare ad Famil. XII. 14. H.

Vlceraque iam desperantia cicatrice includit) Ex Cliff. afferunt *disparantia*. quod nulli rei est. Praeclare Vossianus: *iam desperantia cicatricem cludit*. Quasi quae desierint sperare se vnaquam coitura. Lentulus ad Ciceronem XII. Famil. *Rhodii nosset rempublicam quum valde desperauerint, ex literis quas publice misit, cognosces*. Frontinus Strateg. IV. 5. 6. *Varro collega eius vel maiore constantia post eandem cladem vixit, gratiaeque ei a senatu et populo actae sunt, quod non desperasset rempublicam*. Ita restituimus e membranis, vbi vulgo: *de republica*. De verbo *sperare* pari suauitate diximus in primo Observationum: *Gron*.

v. *Vt putrescere corpora non sinat*) Alexandri corpus melle oblitum incorruptum perdurasse monstrant hi Papinii versus e filuis: *Duc et ad Aemathios manes, vbi*

belliger urbis Conditor, Hyblaeo perfusus nectare durat. Xenophon Commentariorum V. Agesipolin Lacedaemoniorum regem vita functum, et melle conditum scribit Spartam relatum, et regio funere sepultum fuisse. Gemistus Plethon Agesilaum mortuum, inopia mellis cera circumlitum, Lacedaemonem reportatum fuisse tradit. Itaque mel, eorum qui vita excefferunt symbolum esse, veteribus creditum, sicut fel, viuarum. *Rhodig. c. 27. XXVIII* Apud Nonium Varro *περι τροφῆς*. *Quare Heraclides προτινός plus sapit, qui praecipit vt comburerent, quam Democritus, qui vt in melle seruarent: quem si vulgus sequutus esset, peream si centum denariis calicem mulsi emere possimus*. Victorius I. 19.

Vt) Huc placitum Democriti pertinet, quod ex Varrore retulimus VII. 56. *Babylonios melle corpora defunctorum condire solitos, Persas cera, testis est Herodotus I. H.*

x. *Faucibus*) Diosc. I. 101. H.

lis, anginae, omnibusque oris desiderijs utilissimum, arescentique *y.* in febribus linguae. Jam *z.* vero peripneumoniacis, ¹ pleuriticis ² decoctum. Item *a.* vulneribus a serpente percussis. Et *b.* contra venena ³ fungorum. Paralyticis in mulso: quamquam suae mulso dotes constant. Mel *c.* auribus instillatur cum rosaceo: lentes *d.* et foeda capitis animalia necat. Vfus despumati semper aptior: stomachum tamen inflat, bilem auget, fastidium creat, et oculis per se inutile aliqui arbitrantur. Rursus *f.* quidam angulos exulceratos melle tangi suadent. Mellis causas, atque differentias,

z. et pleur. dec. It. vul. et a serp. Dal. *z.* decoctura. Cb. *3.* fungos. Cb.

y. Arescentique in febribus linguae) Ad id potius utile fuerit saccharum, quod iuxta Galen. libro methodi nec fitim facit, nec in bilem vertitur. Dal.

z. iam) Quo morbigenere teneantur ii, qui sic appellantur, Celsus explicat IV. 7. Ex pulmone, inquit, vehemens et acutus morbus oritur, quem περιπνευμονιον Graeci vocant: eius haec conditio est: pulmo totus afficitur: hunc eius casum subsequitur ruffis, bilem vel pus trahens: praecordiorum, rariusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnae febres, continua vigilia, cibi fastidium, rabes. Id genus morbi plus periculi, quam doloris habet. Nos pulmonicos vulgo appellamus. H.

a. Item) Diosc. II. 101. iis prodesse pariter scribit, quos serpentes momorderint. H.

b. Et) Diosc. I. c. H.

c. Mel auribus instillatur) Sonantibus, et dolore affectis. Diosc. Dal.

Mel) Diosc. I. c. et Plin. Val. I. 9. H.

d. Lentes) Diosc. I. c. H.

e. Stomachum) Diosc. I. c. Φυσσῶδες κοιλίας. H.

f. Rursus) Scrib. Larg. Comp. med. 25. Ad sordida hulcera oculorum, crustasque habentia, quas εσχάρας vocant: item carbunculos, quos ἀνδρανας dicunt, facit bene et per se mel Atticum, pyxide Cyprii aeris conditum, et repositum mensibus duobus, nec minus etc. Diosc. I. c. melle purgari asseuerat ea,

quae

rentias, nationesque, et *g.* indicationem, in apium, ac deinde florum natura diximus, quum ratio operis diuidi cogeret miscenda rursus, naturam rerum pernoscere volentibus.

LI. In mellis operibus et aqua *h.* mulsa tractari debet. Duo genera eius: subitae ac recentis, alterum *i.* inueteratae. Repentina despumato melle praeclaram vtilitatem habet in *k.* cibo aegrotantium leui, hoc est, alicae *l.* elutae: viribus *m.* recreandis, ¹ ore stomachoque mulcendo, ² ardore refrigerando. Frigidam *n.* ³ enim vtilius dari ventri molliendo, inuenio apud auctores. Hunc potum

T 4

tum

1. ori. Dal. 2. ardori. Dal. 3. autem. V.

quae pupillis tenebras offundunt: ἀποκαθαίρει δὲ καὶ τὰ ἐπισκοποῦντα ταῖς κόραις. H.

g. Et indicationem) Indicum pretii, notae, ac bonitatis. Indicatura eo sensu dicitur, in Praef. ad Vespas. De ea voce dicemus vberius, XXIX. 8. Cuius mel quodque notae fit, indicasse se significat XI. 13. vbi apium natura describitur: mox et XXI. 44. sequentibusque, qui liber in explicanda florum natura versatur. H.

b. Aqua) Aqua mulsa est, quae melle concinnatur. Qua illa arte paranda sit, ex Columella discite XII. 12. p. 420. Hydromeli Graeci vocant, vt diximus XIV. 20. H.

i. Alterum inueteratae) Σκευασθὲν et ἀποθέτω, conditionae. Dioscor. hanc proprie ὑδρομέλι vocat. Dal.

k. In) Vna cum cibo. H.

l. Alicae) De alica diximus XXVIII. 29. Alicae elutae iterum mentio inferius, f. 61. H.

m. Viribus) Ad hos vsus vetustiore Diofco. comendat V. 17. aut mediae certae aetatis. H.

n. Frigidam) Frigidam mussam Diosc. V. 17. Χρῶμεθα δὲ τῷ μὴ ἀφεισημένῳ, ἐφ' ᾧ ὤν κοιλίαν μαλαξάει βουλόμεθα. Cruda vrimur, quum ventrem mollire volumus. Sic Hippocr. quoque de morb. II. t. 12. pag. 43. H.

tum bibendum aliosis: item o. animi humilis et praeparci, quos illi dixere ¹ micropsycho. ² Et est ratio subtilitatis immensae a Platone descendens: corpusculis rerum laeuibus, scabris, angulosis, rotundis, magis aut minus ³ ad aliorum naturam accedentibus: ideo non eadem omnibus amara aut dulcia

1. *microphyctos. V.* 2 *Sic ex MSS. H. Et est ratio.*
Gr. et Al. 3. *aliorum naturas accipientibus. Cb.*

o. *Item animi humilis*) Iis qui immodico sudore digeruntur, et quibus languidus pulsus est: τοῖς διαφορομένοις, καὶ μικροσφυκτοῖς. Diosc. *Dal.*

Item) Quos Graeci μικροψύχους vocant. Vide N. et Em. N. IX. (hic adi.) *Item*) Exclamat Salmaf. in Praef. Plin. pag. 107. μικροσφυκτους confundi a Plinio, cum μικροψύχοις. Pusilli animi et praeparci homines, Graecis vocari μικροψύχοις, vt contra liberales et prodigos μεγαλεψύχοις. At μικροσφυκτους appellari, quibus minimus est venarum seu arteriarum, pusillulque pulsus, vt est eorum, quibus animus deficit: Μικρόν σφυγμόν medicis dici, indeque μικροσφυκτοῖς, quibus talis est. Hoc ante Salmaf. dixerat Coel. Rhodig. III. 15. p. 110. At subiicit ille deinde, hanc esse Dioscoridis de melicrato, seu aqua multa orationem, V. videlicet, 17. Τῷ δὲ αΨε-

ψυμένω ἐπὶ τῶν μικροσφυκτῶν καὶ ἀσθενῶν, καὶ βησσόντων. Audiuille Plinium ab anagnoste legi μικροψύχοις, pro μικροσφυκτοῖς: Esse id vero perdidiculum, aquam nullam prodesse hominibus animi humilis ac praeparci. Alterum hoc conuictum Salmaf. vt Plinio ingereret, a Dalecamp. mutuum accepit, nec reddidit tamen, non appellato eius nomine. Sed lubet de utroque conqueri, et sane licet. Quid enim? Non poterit impune et sine noxa Plinius quaedam afferre in medium, quae Dioscoridi latuerint? Etiamne si quempiam alium sententiae suae adstipulatorem habeat? Etiamne si Platonem? Atqui huius ipsius placiti auctorem hunc allegat, verbis iis quae statim subnectit: *Et est ea ratio*, inquit, *sententiaeque, a Platone descendens*, molliri videlicet ac mutari cibo mores, tristitiamque, luctumque comprimi: neque

dulcia esse. Sic *p.* et in lassitudine proniores esse ad iracundiam, et *q.* in siti. Ergo *r.* et haec animi asperitas, seu potius animae, dulciore succo mitigatur. Lenit *s.* transitum spiritus, et molliores facit meatus, ne scindant euntem redeuntemque. Experimenta in se cuique: nullius non ira luctusque, tristitia et omnis animi impetus cibo mollietur. Ideoque obseruanda sunt, quae non solum corporum medicinam, sed et morum habent.

LII. Aqua *t.* mulsa et tussientibus utilis traditur,

que magis ad corpora, quam ad animos ipsos cibum pertinere. Platoni igitur, non Plinio, si iure licet, dicam scribant eruditi illi nostri reprehensores. H.

p. Sic) Egregie in eam rem Seneca de Ira III. 10, p. 590. *Fames, inquit, et sitis ex iisdem causis vitanda est: exasperat enim et incendit animos. Vetus dictum est, A lasso rixam quaeri: aequae autem et ab esuriente, et a siti, et ab omni homine, quem aliqua res vrit. Nam ut ulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condoleseunt, ita animus affectus minimis offenditur. . . Numquam sine querela aegra tanguntur.* H.

q. Et in siti) Quod per inedia accidere solet, eleganter his versibus memorat Plaut. in Curculione: *Tenebrae oboriuntur: genua inedia succidunt.* PH. *Videntur*

expalluit? ac paulo post: Peris, prospicio parum, os amarum habeo, dentes plenos, lippiani fauces fame, ita ibi, vaciuitate venio lassus lactibus. Dal.

r. Ergo et haec animi, etc.) Horatius conf. obf. sq. Dal.

Ergo) Sic etiam et vino, teste Horatio, I. Serm. 15, v. 18. *Ad mare cum veni, generosum et lenem requiro, Quod curas abigat, quod cum spe diuitem manet In venas animumque meum, quod verba ministret, etc.* H.

s. Lenit transitum spiritum, etc.) Aptius in archetypo nostro cum minore littera, et iunctim cum praecedentibus: *lenito transitu spiritus et molliore facto meatu ne scindat, etc.* Pint.

t. Aqua) Huius dores Marcell. Emp. explanat, c. 30. pag. 214. Tussientibus praebere calefactam frigidam vomituris iubet. Diose.

ditur, calefacta inuitat vomitiones. Contra *v.* venenum psimmythii salutaris, addito oleo. Item contra hyoscyamum, cum lacte maxime afinino, et contra haliacabum, vt *x.* diximus. Infunditur et auribus, et genitalium *y.* ¹ fistulis. Vuluis *z.* imponitur cum pane molli, ² subitis tumoribus, luxatis, leniendisque omnibus. Inueteratae *a.* vsum damnauere posteris, minus innocentem aqua, minusque vino firmum. Longa tamen vetustate transit in vinum, vt constat inter omnes, stomacho *b.* ³ inutilissimum, neruisque contrarium.

LIII. Semper *c.* mulsum ex vetere vino utilissimum, ⁴ facillimeque cum melle ⁵ concorporatur, quod *d.* in dulci numquam euenit. Ex *e.* aufero

1. fistulae. Cb. 2. in subitis. D. 3. vilem. Diosc.
4. quod facillime cum V. 5. concorporat. Cb.

Diosc. III. 17. Τῷ δὲ ἀφεψημένῳ ἐπὶ τῶν βησσόντων. Et paulo ante, Χρωμεθα δὲ τῷ μὴ ἀφεψημένῳ, ἐφ' ὧν βελόμεθα ἐμετον κινήσαι. H.

v. Contra) Omnibus, qui venenum quoduis hauserint, inquit Diosc. l. c. ἐπὶ τῶν θανάσιμον πεπωκότων, διδόντες αὐτὸ μετ' ἐλαίου. H.

x. Vt) L. XXI. 105. H.

y. Genitalium) Ex bulceribus, inquit Celsus V. 28. fistulae oriuntur. Id nomen est bulceri alto, angusto, calloso. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in singulis locis propria; etc. Vt Graeci quoque σύ-

ριγγα vocant: Galli, *ue fistule.* H.

z. Vuluis imponitur) Tumentibus, et inflatis. Diosc. Dal.

a. Inueterata vsum damnauere) In inflammationibus et obstructionibus viscerum. Diosc. ἐπὶ τῶν φλεγμαινόντων καὶ σεργῶν. Dal.

Inueteratae) Vide Hipp. de vict. in morb. ac. t. 27. p. 290. H.

b. Stomacho) Bilioso. Dal.

c. Semper) Sic Diosc. V. 16. Mulsum porro vinum est melle delinitum: potio ex vino ac melle confecta. H.

d. Quod in dulci numquam euenit) Vel in passo, τῷ γλυκεῖ

stero factum non implet stomachum, neque ex decocto melle, minusque inflat, quod fere euenit. Appetendi *f.* quoque reuocat aueritatem cibi. Aluum *g.* mollit frigido potu, pluribus calido sistit. Corpora *h.* auget. Multi *i.* senectam longam mulsi *k.* tantum nutritu tolerauerunt, neque alio villo

1. implet. Cb.

γλυκεῖ: vel in vino dulcis saporis. Mulsum enim ex austero optime fit. Dal.

Quod) In vino dulci, cui mox austerum opponitur, ex quo fit mulsum optimum. H.

e. Ex austero factum non implet stomachum) Scribe, inflat, non implet, ex V. C. et postremam dictionem arbitramur superfluere. Dioscorides Lib. V. cap. de mulso: Primam bonitatis habet aestimationem mulsum quod ex vetere et austero vino probatissimoque melle confectum fuerit. Minus enim inflat quod tale fuerit, et celerius absolutum in usum venit. Pint.

Ex) Iisdem fere verbis Diosc. l. c. Οἰνόμελι δὲ διαφέρει, τὸ ἐκ τῆ παλαιᾶ οἴνου καὶ αὐστηρῆ, καὶ μέλιτος καλῶ γινόμενον ἤττον γὰρ πνευματόν, etc. Fuisse et istud Aufidii Epicurei placitum videtur, quod Horatius irridet II. Sat. 4. v. 24. Aufidius forti miscebat mella Falerno, Mendose: quon-

iam vacuis committere venis Nil, nisi lenes, decet: leni praecordia mulso Prolueris melius. Et Sat. 2. v. 15. Nisi Hymettia mella Falerno Ne biberis diluta. H.

f. Appetendi) Diosc. l. c. H.

g. Aluum) Diosc. l. c. H. b. Corpora) Et Θεραπευτικὸν ait esse Diosc. l. c. H.

i. Multi senectam longam mulsi, etc.) Lege ex eodem intrita non nutritu: quod noto illo Martialis versu roboratur: Circumlata diu mensis intrita secundis: contra Criticos, qui aliter eum locum legunt. Dal.

k. Mulsi) Vide N. et Em. N. X. (hic pos.) Mulsi) In MSS. R. Colb. etc. mulsi tantum intrita. Est autem intrita, panis cum vino, mulsove in mortario pistillis contritus: inde intritae nomen. Sic IX. 9. Nec piscibus tantum, sed intrita panis e vino satiantur. De cibo autem, hoc est, intrita, non mulso mero intelligendum, satis fortassis declarat id quod

ullo cibo, celebri l. Pollionis ⁊ Romilii exemplo. Centesimum annum excedentem eum Diuus Augustus hospes interrogauit, quanam maxime ratione vigorem m. illum animi corporisque custodisset. At ille respondit: intus n. mulso, foris oleo.

2. Sic ex MSS. em. Hard. Romili. Cb. Romuli Gr. et Al.

quod continenter subiicitur, tolerauerit, neque alio ullo cibo. Adde Diophanem in Geop. XV. 7. p. 417. ita pronunciantem: Οἱ ἐν γῆραι μέλιτι μετὰ ἄρτους μόνως τρεφόμενοι, ἐπὶ πλείστον βίβουσι. Qui in senectute melle cum pane nutriuntur, diutissime viuunt. H.

l. Celebri Pollionis Romuli exemplo) Scribendum arbitror Vedii Pollionis nobili exemplo. De hoc Vedio Pollione Augusti amicitia nobilitato Plinius supra Lib. IX. et Seneca in libris de Beneficiis, et Varro de re rustica, Pint.

Celebri Pollionis Romuli exemplo) Pintianus, Vedii Pollionis. Sed Chifflet. et Voss. vterque, Romili. Legend. Pollionis Romilii. Fuit enim gens Romilia. Pollio autem multarum gentium cognomen. Gron.

Pollionis) Romilia gens nota Tullio in Verrem II. H.

iii. Vigorem illum animi corporisque) Democritus ro-

gatus, πῶς ἂν ἀνοσοί, καὶ μακροαἰῶνες γίγνοιτο οἱ ἀνθρώποι, intus vino, foris oleo, respondit: eadem pro modo sententia, qua Pollio. Vide Rhod. cap. et Lib. VI. Athen. II. Alii respondisse ferunt, intus melle, foris oleo. Corficos certe μακροβίους et πολυχρονίους esse tradunt, quod melle assidue vtantur, et in eorum buxis, vt Diodorus ait, copiose nascuntur. Aristoxenus scribit, Pythagorae discipulis mensam pane tantum et melle instructam fuisse. Quin et Democritus morte iam destinata, rogatus dies aliquot differre, ne proximis The-smophoriis luctuosa funestaque domus esset, complusculum temporis vitam sustinuit solo mellis, vel vt alii narrant, calidi panis odoratu Rhodig. c. 3. XXI. Dal.

n. Intus) Id a Democrito Pollio didicerat: is enim interrogatus, quemadmodum incolumitas diuturna constaret

oleo. Varro regium cognominatum ¹ morbum o. arquatam tradit, quoniam mulso curetur.

LIV. Melitites *p.* quo fieret modo ex mulso et melle, docuimus in ratione vini. Seculis iam fieri non arbitror hoc genus, inflationibus obnoxium. Solebat *q.* tamen inueteratum alui causa dari in febre: item articulario morbo, et nervorum infirmitate laborantibus, et mulieribus vini abstemiis.

LV.

1. arquatorum morbum. Cb.

constaret, ac senecta longa, respondisse fertur: Si externa corporis oleo, interna melle maderent: Δημόκριτος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἀν' ἀνοσοὶ καὶ μακροαἰωνες γίγνοιτο οἱ ἀνθρώποι, εἶπεν· εἰ τὰ μὲν ἔξωθεν ἐλαίῳ τῆ σῶματος, τὰ δὲ ἐνδοθεν μέλιτι χρῆσαιτο. Auctor Diophanes in Geop. XV. 7. p. 417. et Athen. II. p. 46. H.

o. Morbum) Hoc est, istorum. Scrib. Larg. comp. IIO. arquatam morbum, et auruginem, et regium morbum vocat. Arquatam quidem, siue arcuatam, ab arcu caelesti, cui quodam virore affinis. Auruginem pariter a colore. Regium, a delicatiori cibi genere, mulso videlicet, quo curatur. Q. Seren c. 59. p. 161. Regius est vero signatus nomine morbus molliter hic quon-

iam celsa curatur in aula. Cels. III. 24. Aequae notus est morbus, quem interdum arquatam, interdum regium nominant . . . Color autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus quod album esse debet, fit luteum . . . Per omne vero tempus utendum est clauso loco, ludis, lascivia, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Vide N. et Em. N. XI. (hic adi) Morbum) In MSS. R. Colb. Th. Ch. arquatorum morbum legitur, haud aspernanda sane scriptura. Nam qui eo morbi genere laborant, Arquati dicuntur, inquit Nonius Marc. c. 5. n. 14. Quibus color et oculi vident, quasi in arqui similitudinem. H.

p. Melitites) L. XIV. II. H.

q. Solebat) Quae de melite

LV. Mellis naturae adnexa cera est: de cuius origine, bonitate, nationibus, suis *r.* diximus locis. Omnis *s.* autem mollit, calefacit, explet *t.* corpora: recens *v.* melior. Datur *x.* in sorbitione dysentericis, fauique ipsi, in pulve alicae prius tostae. Aduersatur ¹ lactis naturae: ac *y.* milii magnitudine *x.* grana cerae hausta non patiuntur coagulari lac in stomacho. Si inguen tu meat, albam ceram in pube fixisse remedio est.

LVI. Nec huius usus, quos mixta aliis praestat, enumerare medicina possit: sicuti nec ceterorum, quae cum aliis profunt. Ista, ut *z.* diximus, ingeniis constant. Non fecit ² cerotum *a.*, malagmata *b.*, emplastra, collyria, antidota, parens illa ac diuina rerum artifex: officinarum haec, imo verius auaritiae commenta sunt. Naturae

1. lacti, ac milii. *M.*

2. Sic ex MSS. *H. ceratum*

Ch. cerata Gr. et Al.

litide vino nunc dicuntur, ea verbis totidem refert Diosc. V. 15. H.

r. Suis) L. XI. 8. et XXI. 49. H.

s. Omnis autem mollit, calefacit) Voss. *calfacit.* ut saepe et alibi. Gron.

Omnis) Haec totidem verbis Diosc. II. 105. H.

z. Explet corpora) In canis ulceribus carnem gignit. Dal.

Explet) Hulcera corporum carne replet. Diosc. *πληρωτική μετρίως.* H.

v. Recens) Diosc. l. c. H.

x. Datur) Ad verbum ista quoque Marc. Emp.

cap. 27. p. 193. et Plin. Val. II. 28. Item Diosc. l. c. Praeuiuit his omnibus Celsus, IV. 19. *de ventris fluxu: Est pultricular etiam, cum qua paulum ex fauo vetere coctum sit.* H.

y. Ac) Diosc. l. c. H.

z. Vi) In fine sect. 49. H.

a. Cerotum) Siue ceratum, Graecis *κηρωτόν*, ut alibi diximus. H.

b. Malagmata) *Μαλαγμάτα* compositiones sunt ex rebus emollientibus concinnatae, quae concretas durities emolliant, sensimque per evaporationem discutiant. Materiam

rae quidem opera absoluta atque perfecta gignuntur: paucis ex causa, non ex coniectura, rebus assumptis, vt succo aliquo sicca temperentur ad *c.* meatus: aut corpore alio humentia, ad *d.* nexus, Scrupulatim *e.* quidem colligere ac miscere vires, non coniecturae humanae opus, sed impudentiae est. Nos nec Indicarum Arabicarumque mercium, aut externi orbis, attingimus medicinas. Non placent remediis tam longe¹ nascentia: non nobis gignuntur: imo ne illis quidem, ² alioqui non venderent. Odorum causa, vnguentorumque; et deliciarum, si placet, etiam superstitionis ³ gratia emantur, quoniam thure supplicamus et costo. Salutem quidem sine ⁴ his posse constare, vel ob id

1. nascentur. Cb. 2. alioquin. Gr. 3. gratiae
rimantur. Cb. 4. istis. Cb.

riam Corn. Celsus assignat V. 17. *Malagmata vero, atque emplastra, pastillique, quos τροχίσκους Graeci vocant, quum plurima eadem habeant, differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus, eorumque etiam surculis: emplastra pastillique magis ex quibusdam metallicis sunt,* etc. H.

c. Ad meatus) Vt in altum corpus subire et permeare possint. Dal.

Ad) Vt labi facilius in altum corpus, ac permeare possint. H.

d. Ad nexus) Iisdem paene verbis Dalecampius vtitur cum Harduino. Dal.

Ad nexus) Ad iustam craftitiam, et vt vulgus loquitur, consistentiam. H.

e. Scrupulatim quidem colligere) Acad. Gud. Vossiani: *Scrupulatim.* Gron.

Scrupulatim) MSS. omnes, *Scrupulatim:* hoc est, vsque ad singula scrupula minute ac scrupulose medicamento- rum pondera definire. Scrupulum ponderis nomen est: terna drachmam, denariumue efficiunt. Fannius: *In scrupulis ternis drachmam: quo pondere doctis Argenti facilis signatur pondus Athenis. Vncia fit drachmis bis quatuor.* H.

id probabimus, vt tanto magis sui delicias f. pudeat.

LXVII. Sed medicinas e floribus coronamentisque et hortensii, quaeque ¹manduntur herbis, ²prosequuti, quonam modo frugum ³omittimus? Nimirum et has indicare ⁴conueniat. (XXV.) In primis sapientissima animalium esse constat, quae g. fruge vescantur. Siliginis h. grana combusta et trita in vino ammoneo, oculis illita epiphoras sedant: tritici i. vero, ferro k. combusta iis, quae frigus vsserit, praesentaneo sunt remedio. Farina tritici ex aceto cocta, neruorum contractionibus; ⁵cum rosaceo vero, et fico sicca, myxisque decoctis, furfures tonsillis faucibusque gargarizatione ⁶profunt. Sextus l. Pomponius Praetorii viri pater, Hispaniae citerioris princeps, quum horreis suis ventilandis praesideret, correptus dolore podagrae, merfit in triticum sese super genua: leua-

1. mandantur herbae persecuti. Cb. 2. Sic ex MSS. Hard. Est in farre Gr. et Al, 3. omittimus. Gr. 4. conuenit. Gr. et Al. 5. cum rosa vero D. 6. profunt. Suppuratis neruis farina cum hyoscyami succo illinitur, ex aceto et melle lentiginis. V.

f. Delicias) Homines delictatos. H.

g. Quae fruge vescantur) Formicas, cornices, equos, ceruos, elephantos, etc. Dal.

b. Siliginis) Plin. Val. I. 14. H.

i. Tritici vero ferro, etc.) Ea industria conficitur oleum e tritico a medicamentariis. Dal.

k. Ferro) In farragine patinae ferrea. Theod. Prisc. I. 10. de oculorum causis. Grana tritici in lamina ferri calida impones: et similiter ex succo qui manauerit, cum vino commixto, inungito. H.

l. Sextus) Rem hanc ipsam, tacito viri, in quo id animaduersum, nomine, versibus cecinit Q. Serenus c. de podagra depellenda:

Non

leuatusque siccatis pedibus mirabilem in modum, hoc postea remedio usus est. Vis tanta est, ut *m. cados* plenos siccet. Paleam quoque tritici, vel hordei, calidam imponi *n. ramicum* incommodis experti iubent, quaque decoctae sunt aqua foueri. ² Est et in farre vermiculus teredini similis: quo cavis dentium ³ cera incluso, cadere vitiati dicuntur, etiam *o. si* ⁴ fricentur. Olyram *p.*, arincam diximus vocari. Hac *q.* decocta fit ⁵ medicamentum,

1. sint aqua fouere. Ch. 2. Sic ex MSS. H. Est in farre Gr et Al. 3. cera incluso, et dentium cavis indito. Dal. 4. refrigerentur. Ch. 5. pulmentum. Dal.

Non audita mihi sit fas, sed lecta referre: Hoc quidam raptus morbo per tempora messis Vicino plantas frumenti pressit aceruis, Euasitque grauem casu medicante dolorem. Et in hydropis pariter morbo aliquos tritico sic tectos, inuatos esse scribit Theod. Prisc. II. p. 2. c. 19. H.

m. Cados plenos) Aceruis tritici defossos et sepultos: qua astutia rusticos triticum furari solitos Galen. scribit cap. 14. I. de Nat. facult. Dal.

Vt) Aqua aut vino plenos, aceruis tritici defossos ac sepultos. H.

n. Ramicum) Ramex hernia est interprete Nonio. Vide quae de enterocele diximus XX. 13. H.

o. Etiam si fricentur) Com- Vol. VII.

modius vetus exemplar, etiam si fricentur. Et mox paululum *multipedae* non *multipedarum*. Pint.

Etiam) Vel si ea cera vitiati dentes fricentur. H.

p. Olyram) L. XVIII. 20. H.

q. Hac decocta fit medicamentum) Dalecampius *pulmentum*. Putauit nimirum *pulmentum* esse pultem, aut, ut loquuntur, qui cauti esse volunt, cibum solidiorem pulvis instar factum. Qui vulgaris error doctos etiam plerosque viros impediuit. Nam et quibus nihil alioqui conueniret, hoc conueniebat, ut Scaliger *nihil se pulmentum morari*, quod oleo quam ipso similis sit, dixerit, et Scioppius *solo pane, aqua et pulmento cum pauxillo casei se contentum iactauerit*,

uerit. Et a magno Viro ad Iohannis cap. 21. reprehensus est vulgatus interpres, qui προσφάγιον reddidit *pulmentarium*: quod inepte profecto factum ait: cur enim pultem a piscatoribus peteret? laudatque Erasmus, qui *obsonium*. Atqui *pulmentum*, *pulmentarium*, *pulpamentum*, *pulpamentum* idem prorsus est, quod *obsonium*, προσφάγιον, προσόψημα, ὄψον, cuiusvis cibi coctus carniū, piscium, olerum Plautus Aulul. 2. IV. *Pulmentum pridem ei eripuit miluus*. Extis insidiatur miluus, non pulti. Hic, opinor, inceptit Lambinus praeire illis, qui descripserunt iam toties cibum esse ad modum pulvis factum. Idem Rudente IV, 3. *Sed hic rex cum aceto pransurus est et sale sine pulmento*. hoc est, sine obsonio, sine cibo cocto, δίχρα προσοψήματος Philoni de Legat. ad Caium. Eodem sensu Iustinus 3. III. *vitam sine pulmento degere*; ἀνευ ὄψε, ξηροφάγιον. Pro eodem in epitoma Lijii XLVIII. *sine pulpamine mendere*. Sic *pulmentum* Sticho 5. IV. *Nimis vellem aliquid pulpamenti*. Hoc dicit, cui erant appositae nuces, fabulae, ficuli, oliua in tryblio, lupilli, comminuta crustula. Haec enim erant in victu,

quem Cicero pro Sex. Roscio vocat *aridum*, et Plautus Rud. III. 14. *Nullum habemus ignem, victitamus aridis*. Idem Mil. III. 1. *Neque praeripio pulpamentum*. Pseudolo IV. 1. *lepido victu, vino unguentis et inter pocula pulpamentis*. Frustra scribunt pulpamentum esse cibum ex pulpa leporis. Qui dixit, *Tute lepus es et pulpamentum quaeris*, idem dixit, quod dixisset, si ei placuisset dicere; *et matteam quaeris: et cupedias quaeris: et gancam quaeris*. Omnis enim lepus pulpamentum; non tantum pulpae istae. Quaeris, ait, quod es, quod habes. Glossae: ὄψον, *pulpamentum*, Cicero V. Tuscul. ex literis Anacharsis ponit: *Mibi cubile terra, pulpamentum fames*. cap. 32. pro eo verbis Socratis cap. 33. ponit, *obsonio famem*. Pro eodem Horatius Lib. II. Sat. 2. *pulmentaria quaero sedando*. et L. I. epist. 18. *pulmenta laboribus emo*. Phaëdrus fab. 48. *frustra iactat familia, Et quod fastidit quisque pulmentarium*. Seneca epist. 87. *Caricae si panem babeo, pro pulmentario sunt; si non, pro pane*; Loco obsonii sunt. Sic et Cato in tertio Originum apud Charisium: *Laserpitium pro pulmentario suo habet*. Ex quo idem: *mul-*

ro pulmento vsi. hoc est, multo cibo. apparato et cocto Vlpianus L. XII. π. 5. D. de instruct. et instrum. lanificas, quae familiam rusticam vestiant, et quae pulmentaria rusticis coquat. Paullus Lib. XVIII. π. 3. ibidem in cacabis pulmentarium coquitur. Plinius Lib. XIX. 1. Nec caules, ut nunc maxime, probabant, damnantes pulmentaria, quae egerent alio pulmentario. iderat oleo parcere. et cap. 6. Vlpicum praecipue celebratum inter pulmentaria raris. Et potius est, ut pulmentum a pulmento extrita syllaba quam a pulte, ut Varro et Plinius voluerunt, quippe eos sequitur Guidetus; ducimus. Varro L. IV. Quod edebant cum pulte, ab eo pulmentum, ut Plautus; hinc pulmentarium dictum. Plin. XVIII. 9. Pulte autem, non pane, vixisse longo tempore Romanos manifestum, quoniam inde et pulmentaria hodieque dicuntur. Vbi quas annotant pulmentarias feminas, vel mictyridas, eae non sunt nauci. Verba Lucilii sic restituerunt viri praestantes: Pulmentaria, ut intybus, aut aliqua id genus herba, Et ius maenarum. bene habet. sed mictilis haec est Merx. Potuerunt in origine vocabuli falli Varro et Plinius; non potuerunt in

significatione. Itaque volunt ambo idem, nempe antequam panis vsus esset promiscuus, pultem Romanis fuisse pro pane. id ex eo apparere, quod pulmentum dixerint pro obsonio, quia hoc, quemadmodum postea cum pane, sic antea cum pulte vescebantur. Satis igitur significant pulmentum, neque instar pultis paratum cibum, sed προσφάγιον, siue obsonium. Adde, si placet, Casaubonum in Athenaeum VII. 2. et Salmasium ad Pallium Tertulliani. Gron.

Hac) Fit pulvis genus, in medicinae vsu perutile. E zeae fieri Dioscorides sensit, II. 114. Ἀθήρα δὲ ἐκ τῆς ἀληλεσμένης εἰς λεπτόν ζεῖας σκευάζεται. Subiicit deinde, quid athera sit: ἐστὶ δὲ ῥόφημα ὡς πολτάριον ὑγρόν, παιδίσις ἀρροδίον. Est autem sorbitio, liquidae pulliculae instar, infantibus conueniens. Quae sunt Plinianis satis affinia. Cassianus in Collat. XV. c. 10. Pulmentum, quod illi Aegyptii Monachi Atheram nominant. Hesychiop. 33. Ἀθήρα, βρώμα διὰ πυρῶν καὶ γάλακτος ἠψημένον παρ' Αἰγυπτίοις, Edulium, quod Aegyptii ex tritico et lacte conficiunt. Quin et ipsam far Aegyptii Atheram vocant, si Hieronymo credimus,

tum, quod Aegyptii ¹atheram vocant, infantibus vilissimum: sed *r.* et adultos illinunt *s.* eo.

LVIII, Farina *t.* ex hordeo et cruda et decocta collectiones, impetusque *v.* discutit, lenit ², conquitque. Decoquitur alias in mulsa aqua aut fico sicca, ³ Iocineris doloribus cum posca concoqui opus est, aut cum vino. Quum *x.* vero inter coquendum discutiendumque cura est, tunc in aceto melius, aut in faece aceti, ³ aut in cotoneis, pirisue decoctis. Ad multipedarum *y.* morsus cum melle: ad serpentium, in aceto: et contra suppurantia, ad *z.* extrahendas suppurationes, ex posca, addita

- 1.* Sic ex MSS. H. et Cb. *arbaran* Gr. et Al. *2* lenit et concoquit. . . Ad iocineris dolores eam cum posca Gr. et Al. *3.* aut cum cotoneis, pirisue. Ad mult.

mus, in Genesin: *Moris est*, inquit, *Aegyptiorum* *Θήραν* etiam *far* vocare, quod nunc corrupte *Atheram* nuncupant. H.

r. Sed) In cataplasmatibus adhibetur: *Ποιεί δὲ καὶ εἰς τὰ καταπλάσματα* inquit Diosc. l. c. H.

s. Illinunt eo) Vel ut Aridiora corpora humectent, vel ut eorum sordes abstergant. Dal.

t. Farina) Plin. Valer. III. 25. H.

v. Impetusque) Humorū fluentium impressiones et incurfus. Dal.

x. Quum) Quum anceps cura est, num maturanda

collectio fit, an discutienda. H.

y. Multipedarum) Scolopendrarum. Vide cap. I. vlt. Lib. XXIII. et c. 6. vlt. L. XXIX. Dal.

z. Ad extrahendas suppurationes) Galenus Lib. II. ad Glauc. cataplasmate ex hordeacea farina parato discuti posse tumores suppuratos pollicetur, si exiguum pus est, sicuti vicinum, si tenue. Dal.

Ad) Ad mouendum pus Diosc. I. 108. hordeaceae farinae cremorem aut ex aqua, cum pice oleoque decoctum, puri mouendo idoneum esse: *Χυλωθὲν δὲ τὸ*

ta a. ¹ resina et galla. Ad b. concoctiones vero et hulcera vetera, cum resina. Ad c. duritias cum fimo columbarum, aut fico sicca, aut cinere. Ad neruorum inflammationes, aut d. intestinorum, ² vel e. laterum, vel virilium dolores, cum papaue- re aut meliloto, et quoties ab ossibus caro rece- dit. Ad f. strumas cum pice et impubis pueri

V. 3 *vrina,*

1. *resina Gallica. Cb.*

2. *vel aurium dol. Cb.*

τὸ ἀλευρον σὺν ὕδατι, καὶ ἡψηθὲν σὺν πίσσῃ καὶ ἐλαίῳ πυροποῖόν ἐστίν. Η.

a. *Addita*) Vide Not. et Em. N. XII. (hic coll.) *Addita*) Sic libri vulgati, cum R. I. cod. in quo *addita resina galla* legitur. At in R. 2. Th. Ch. *resina Gallica*. Quae e Gallia Etruriaque conuehitur, resinam in pri- mis commendat Diosc. I. 92. itemque larignam, quae ex Gallia Subalpina afferretur: ἀπὸ Γαλλίας καὶ Τυρρηνίας καὶ ἀπὸ Γαλατίας τῆς πρὸς Ἀλπεσιν. Η.

b. *Ad*) Ad concoquendas duritias. Diosc. II. 108. Συμ- πέσσει δὲ καὶ τὰς σκληρίας μετὰ πίσσης καὶ ῥητινῆς, καὶ περισερᾶς κόπρου. Η.

c. *Ad duritias*) Subintelli- ge, discutiendas. Diosc. I. c. Διαφορεῖ δὲ τὸ ἀλεύ- ρον αὐτῆς μετὰ σύκων καὶ μελικράτῃ ἡψηθὲν, οἰδήμα- τα καὶ Φλεγμονὰς etc. Transcripsit hunc locum Plin. Val. III. 25. 27. Η.

d. *Aut intestinorum vel la- terum, etc.*) Duo illa verba *vel virilium*, non agnoscit nostrum exemplar, et vt col- ligitur ex Dioscoride, recte. Is Lib. II. c. de hordeo sic ait: *Cum meliloto et papaue- rum vasculis in lateris dolore indolentiam facit, Illinitur et contra intestinorum inflatio- nes cum lini foenigrecique se- mine, etc.* quae ibi leges. *Pint.*

e. *Vel laterum*) Vide N. et Em. N. XIII. (hic pos.) *Vel*) In MSS. R. I. 2. et Ch. nulla laterum, nulla viri- lium mentio: sed *vel aurium* tantum legas. In Colb. 3. *vel virilium* dumtaxat. Eam- dem tamen medicinam la- teris dolori Dioscorides ad- hibet, II. 108. Σὺν μελιλώ- τῳ δὲ καὶ κωδίας ἀνωδυ- νίαν παρέχει τοῖς πλευρᾶν ἀλγῶσι. Η.

f. *Ad strumas*) Vide N. et Em. N. XIV. (hic adi.) *Ad*) Prius legebatur, vitia- ta interpunctione, *extrita- que*

vrina, cum oleo. ¹ Cum Graeco feno contra g. tumores praecordiorum, vel in febribus cum melle vel adipe vetusto. Suppuratis triticea farina multo *h.* lenior. Neruis *i.* cum hyoscyami succo illinitur: ex aceto et melle, *k.* lentigini. Zeae *l.*, ex qua alicam fieri diximus, efficacior etiam hordeacea videtur: *m.* trimestris, ² *n.* mollior. Ex vino rubro ad scorpionum ictus tepida, et sanguinem exscreantibus: item arteriae. Tussi cum caprino ³ febo, aut ⁴ butyro. Ex *o.* feno Graeco mollissima

1. Et impubis pueri vrina. Cum oleo et foeno Graeco Gr. et Al. 2. melior ex vino. M. 3. seu Gr. 4. butyro, vel foenogr. Dal.

que vocula, pueri vrina. Cum oleo et feno Graeco, etc. Verum et in MSS. R. Colb. Th. Ch. cum Graeco feno legitur, et scriptores ceteri oleum ad strumas adhibent: ad praecordiorum seu intestinorum inflationes non adhibent. Marcellus Emp. cap. 15. p. 107. Farina hordeacea, pix liquida, cum cera et oleo mixta, percoctaque, adiecto puerili lotio subtracta, more emplastri imposta, strumas vilius sanat. Dioscor. II. 108. Μετὰ δὲ πίσης ὑγρᾶς, καὶ κηρῶ, καὶ ἄρῃ παιδὸς ἀφθόρῃ, καὶ ἐλαίῃ χοιράδας ἐκπέπτει. Et paulo ante: Καταπλάσσεται δὲ καὶ πρὸς ἐμπνευματώσεις ἐντέρων, μετὰ λινοσπέρμῃ, καὶ τήλεως, καὶ πηγανῇ. H.

g. Contra) Contra infla-

tiones intestinorum, περιἐμπνευματώσεις ἐντέρων. Diosc. I. c. H.

b. Multo lenior) Ad coquendum humorem, et dolorem mitigandum aptior. Dal.

b. Suppuratis) Lenior videlicet, et ad coquendum humorem, et ad dolorem mitigandum. H.

i. Neruis) Totidem verbis Diosc. II. p. 107. H.

k. Lentigini) Diosc. I. c. Σὺν ὀξυμέλιτι δὲ Φαικῆς αἰρεῖ. H.

l. Zeae) Lib. XVIII. 29. H.

m. Trimestris) Lenior, quam Zea. De trimestri tritico diximus XVIII. 12. H.

n. Mollior) Humidior, ad siccandum minus efficax. Quale sit trimestre frumentorum,

ma omnium. Hulcera manantia sanat, et furfures corporis, stomachi dolores, pedes et mammas cum vino et nitro cocta. Aerina *p.* magis ceteris purgat hulcera vetera, et gangraenas: cum raphano et sale et aceto, lichenas: lepras cum sulphure viuo: et capitis dolores cum adipe anserino imposita fronti. Strumas *q.* et panos coquit, cum fimo columbino, et lini femine decocta in vino.

LIX. De polentae *r.* generibus in frugum loco satis diximus, ² locorum *s.* ratione. A *t.* fa-

V 4 rina

1. gangraenas et nomas. Diosc. 2. medicorum. Ch.

torum, vide c. 7. L. XVII. Dalec.

o. Ex feno) Farina ex feno Graeco. Haec molliendi, discutiendi, et dissipandi vim habet. Τὸ ἐκ τῆς τήλεως ἀλεύρον μαλακτικὴν καὶ διαχυτικὴν ἔχει δύναμιν. Diosc. II. c. 124. H.

p. Aerina) Farina e lolio, cui nomen αἶραν Graeci perinde ac Latini fecere. Diosc. II. 122. Αἶρα ἢ γινομένη ἐν τοῖς πυροῖς, ἀλεσθεῖσα, δύναμιν ἔχει περιχαρτικὴν νομῶν, καὶ σηπεδόνων, καὶ γαγγραινῆς, μετὰ βραφάνων καὶ ἀλῶν καταπλασσομένη καὶ λειχῆνας ἀγρίους, καὶ λέπρας σὺν θείῳ ἀπύρῳ καὶ ὄξει θεραπεύει. Lolium quod inter triticeas segetes nascitur, quum molitum est, nomas, putrescentia hulcera, et gangraenam emarginandi vim

habet, si cum raphano et sale imponatur. Ferros vero lichenas et lepras, cum sulphure viuo et aceto sanat. H.

q. Strumas) Dioscor. totidem verbis, l. c. H.

r. De polentae) L. XVIII. 14. H.

s. Locorum ratione) Quoniam eo loco de hordeo tractaretur, et eodem loco etiam conueniebat de iis quae fiunt ex hordeo sermonem haberi. Dal.

Locorum) Aliter enim Graeci polentam, aliter Itali parant, vt dictum est l. c. Vide N. et Em. N. XV. (hic pos.) Locorum) Ita R. 1. et Colb. cum libris vulgatis, vt opinor, recte, et facili explicatu. In his verbis tamen explanandis Dalecampius cespitauit. In R. 2. Th. et Ch. medicorum ratione legitur, haud ita sincere: ni sententia sit, eatenus

rina hordei distat eo quod torretur, ob id stomacho utilis. Aluum *v.* sistit, impetusque rubicundi tumoris. Et oculis illinitur, et capitis dolori cum *i* menta, aut *x.* alia refrigerante herba. Item perunionibus, et serpentium plagis: item *y.* ambustis ex vino. Inhibet quoque *z.* pustulas.

LX. Farina *z.* in pollinem *3* subacta, vim extrahendi humoris habet: ideo *a.* et cruore *b.* suffusis in fascias usque sanguinem *4* perducit: efficacius in sapa. Imponitur *c.* et pedum callo, clavisque

i. melle, aut aliqua refr. Colum. *2.* Sic et M. inhibetque pustulas Ch. pustulas Gr. et Al. *3.* re-
ducta, V. *4.* proiicit. V.

tenus ibi de polentae generibus susceptam disputationem esse, quatenus esset ad medicorum usus satis. H.

i. A farina hordei) Ἄλευρον (legit Plinius ἀλφίτον) inquit Diosc. κοιλίας σαλτικόν καὶ φλεγμονῶν πρᾶυντικόν, farina aluum sistit et inflationes mitigat ὠμὴ λύσις, vel vno vocabulo ὠμῆλυσις cruda farina hordei, tosta vero ἀλφίτον id est, polenta. Dal.

v. Aluum) Diosc. II. 108. Τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν (κριθῶν) ἀλφίτον κοιλίας σαλτικόν, καὶ φλεγμονῶν πρᾶυντικόν. Ibi enim ἀλφίτον legi oportere, non ἄλευρον, perspicuum est: quoniam de ἀλεύρω autē disseruit. H.

x. Aut) Menta nimirum urbana humiditatem ali-

quam ex satu cultuque traxit, quum sit alioqui per se, siluestris praesertim, calida, ut docet Galen. de fac. simpl. med. VI. 7. pag. 176. Et ad ignem sacrum Apulei. adhibet, p. 120. Igitur refrigeratrix est. H.

y. Item) Ex aqua manult Plin. Val. III. 36. H.

z. Farina) Pollen farinae humore subactus Diosc. II. 107. Ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀλεύρων ζύμη θερμαντικὴ ἔσα καὶ ἐπισπαστικὴ etc. H.

a. Ideo) Ideo et iis qui partes liuidas habent ob cruorem suffusum, sanguinem ea farina sic extrahit, ut fascias ipsas tingat, quibus ipsa innoluitur. H.

b. Cruore suffusis) In echymomate. Dal.

c. Imponitur) Diosc. II.

uisque. Nam cum oleo vetere ac pice decocto
 & polline, condylomata, et alia omnia sedis vitia,
 quam maxime calido mirabilem in modum curan-
 tur. Pulse corpus augetur. Farina d., qua char-
 tae glutinantur, sanguinem exscreantibus datur
 tepida sorbenda efficaciter.

LXI. Alica res Romana est, et non pridem
 excogitata: alioqui non e. ptifanae potius laudes
 scripsissent f. Graeci. Nondum arbitror Pom-
 peii aetate in usu fuisse, et ideo vix quidquam de
 ea scriptum ab Asclepiadis schola. Esse g. qui-
 dem

V 5

i. polline quam max. calido coad. et al. om. sedis
 vitia mirab.

117. Τα ἐν πέλμασι λε-
 πτύουσι καὶ τὰ ἄλλα Φύμα-
 τα, etc. H.
 d. Farina) Haec totidem
 verbis Diosc. II. 107. Plin.
 Val. I. 64. et Marcellus
 Empir. c. 16. p. 120. H.

e. Non) Alicae potius,
 quam ptifanae laudes scri-
 psissent, si alicam nossent.
 Hippocratem Plinius desi-
 gnat, quem de ptifana vo-
 lumen edidisse diximus
 XVIII. 15. Plinium nihilo-
 minus, tacito viri nomine,
 reprehendit Galenus, ad
 eum Hippocratis librum
 de ptifana, seu de victu in
 morb. ac. T. XII. p. 14.
 Τοῖς οἰσμένοις μηδέπω χόν-
 δρον εἶναι κατὰ τὰς Ἱππο-
 κράτους χροῖας, etc. Nam
 qui alicam Hippocratis tempo-

ribus nondum fuisse existi-
 mant, eorum inscitiam argues,
 tum ex quibusdam Comicis
 verustioribus qui alicae memi-
 nere, tum etiam ex Hippo-
 crate ipso, qui in libro de sa-
 lubri victu alicae mentionem
 fecit, etc. Quin et L. de af-
 fectionibus, περὶ παθῶν,
 text. 39. alica robustior
 quam ptifana miliumque di-
 citur: χόνδρον δὲ, ὡς ἰσχυ-
 ρότερον πάντων. Et t. 42.
 alicam laudat, ptifanamque
 triticeam, χόνδρον καὶ πι-
 σάνην πυρρινὴν ταῦτα γὰρ
 τῶν ἐσθημάτων τὰ ἰσχυρο-
 τερα. H.

f. Scripsissent Graeci) Et
 Hippocrates praecipue, qui
 de ea librum composuit.
 Dal.

g. Esse) Et esse quidem
 inde

dem eximie vtilem nemo dubitat, siue *h.* eluta detur ex aqua mulsa, siue in sorbitiones decocta, siue in ¹ pultem. Eadem *i.* in aluo sistenda torretur: dein fauorum cera coquitur, vt *k.* supra diximus. Peculiariter *l.* tamen longo morbo ad *m.* ² tabitudinem redactis subuenit, ternis eius cya-
this

1. pulte. Cb. 2. Sic et M. habitudinem Gr. et Al.

inde ei nomen Festus testatur: *Alica enim dicitur, quod alicis corpus.* H.

b. Siue) Siue eluatur in aqua mulsa, quae detur deinde potui: siue decoquatur et percoletur, sorbeaturque is succus: siue denique in pultem coquatur. *Alica* et pro tritici genere accipi, ex quo puls, sorbitione conficitur: et pro ipsa pulte ac sorbitione solet. H.

i. Eadem) Plin. Val. II. 28. *Dysenteriae compescendae: Pulvis fit ex alica, rosta priusquam detur, in quem subigitur cera remissa.* H.

k. Vt) Sect. 55. vbi de cera: *Datur in sorbitione dysentericis: fauque ipsi in pulte alicae prius rostae.* H.

l. Peculiariter) At tabem et phthisin. Vide N. et Em. N. XVI. (hic coll.) *Ad*) Ersi paulo insolentiore verbo vsus auctor videtur, quum tabitudinem pro tabe dixit: sequi tamen exemplarium verustiorum fidem satius multo visum est, quam vul-

gatos et typis excusos libros imitari, in quibus *ad habitudinem*, aut nulla prorsus, aut admodum impedita sententia legitur R. I. 2. Colb. I. et ver. cod. Dal. *ad tabitudinem*, diserte exhibent. Thuaeus, *aut tabitudinem*. Latini tabem dicimus, Graeci *σύντηξις*, de qua diximus, s. 49. Atque ita sane scripsisse Plinium suadet alter Plin. Val. de re med. I. 62. cui titulum inscripsit: *Syn- terei curandae: Alicae, inquit, cyathi tres in passis sextario vno, et aquae sextariis sex coniiciuntur, et sensim coquuntur, donec aqua consumatur: tunc suffundunt lactis ouilli aut caprini sextarium: quo subferuefacto fit genus sorbitionis, qua per se primis diebus curationis loco vruntur: procedentibus diebus et mel adiiciunt.* Quae plane ad verbum a nostro, vt liquet, auctor mutuatus est. Certe ad phthisin, quae tabis species est, sorbitionem ex alica, ptisanaque commendat, III. 22. H.

this in ¹ sextarium aquae sensim decoctis, donec omnis aqua consumatur. Postea sextario lactis ouilli aut caprini addito per continuos dies, mox adiecto *n.* melle. Tali sorbitionis genere emendantur syntexes.

LXII. Milio *o.* fistitur aluus, discutiantur tormina, in quem vsus torretur *p.* ante. Nervorum *q.* doloribus, et aliis feruens in sacco imponitur: neque aliud vtilius: quoniam leuissimum *r.* mollissimumque est, et caloris capacissimum. Itaque talis vsus eius est ad omnia, quibus calor profuturus est. Farina *s.* eius cum pice liquida, serpentium et multipedae plagis imponitur.

LXIII. Panicum *t.* Diocles medicus mel frugum

i. sextario. Dal.

m. Ad habitudinem) Legisse videtur Plinius πρὸς τὴν ἕξιν ἀφικόμενός, quum legendum esset, πρὸς ἐπιτήνην (sub. κατάθεσιν) ad tabem, quam postea σύντηξιν vocat: vel, πρὸς τὴν τήξιν. Dal.

n. Adiecto melle) Id praecipue conuenit in tabe, quae morbis pulmonis succedit. Dal.

o. Milio) Haec toridem fere verbis Diosc. II. 119. Cels. II. 30. Aluum adstringit pullicula, vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio, etc. H.

p. Torretur ante) Et in sacco feruens apponitur. Diosc. Dal.

q. Nervorum) Diosc. I. c. Φωχθεΐσα δὲ καὶ βληθεΐσα εἰς σακκας πυριωμένη, σρόφων καὶ τῶν ἄλλων ἐλγημάτων ἐπὶ βοήθημα, ιογμίνibus, aliisque doloribus auxilio est. Hydropicis similiter teste Prisciano II. pr. 2. c. 19. Item ischiadicis, c. 21. H.

r. Leuissimum mollissimumque) Hoc est, quod Hippocrates lib. περὶ διαίτης ὀξέων, inquit, καὶ γὰρ κερφόν καὶ προσήνές ὁ κέρχρος. Dal.

s. Farina) Plin. Val. III. 57. H.

t. Panicum) Μελίην forsan Diocles, a melleo sapore dictum putauit. Μελίην enim

gum *v.* appellauit. Effectus *x.* habet, quos milium. In vino potum prodest dysentericis. Similiter his, quae *y.* vaporanda sunt, excoactum imponitur. Siffit aluum in lacte caprino decoctum et bis die haustum: sic prodest et ad tormina.

LXIV. Sesama *z.* trita in ¹ vino sumpta inhibet vomitiones. Aurium *a.* inflammationi illinitur, et

1. ouo. Cb.

enimvero idem esse quod panicum, siue ἔλυμον e Graecis multi dixere, in quibus Galenus, de alim. fac. I. Tom. VI. c. 15. p. 323. et Festus, verbo *milium*. Alii diuersum a panico genus constituunt, in quibus Theophrastus. Harpocration verbo Μέλινη. Ἐνιοὶ μὲν οὖν εἶδος κέγχρου νομίζουσι τὴν μελίνην ὡς τινὰς καλεῖν ἔλυμον. Θεόφραστος δὲ ἐν ἐβδόμῳ περὶ φυτῶν, ὡς διαφέροντα ταῦτα ἀναγράφει. Κέγχρον, ἢ Μέλινη, ἢ Ἐλυμον. H.

v. *Mel frugum*) Μελίης σίτος auctore Theophrasto cap. vlt. L. VII. vt et lotus, vna voce multa significat, diuersa viribus, locis natalibus, et vsu cibario. Nunc enim prisca μελίνη, ἔλυμος est, auctore etiam Gal. Lib. de Aliment. et de cibis boni ac mali succi. Nunc vero semen aliud est quam panicum, et milium, vtrique tamen simile, a colore nigro, ἀπὸ τῆς μέλανος sic vocatum, non a melleo

sapore ἀπὸ τῆς μελιτώδους γέυσεως, quemadmodum Plinius indicauit, qui *mel frugum* vocat: nisi legamus, *Panicum Diocles medicus melian frugem appellauit*. Quidam milium nigrum esse putant, haud praeter rationem. Quidam vero granum in Melita frequens, incolis *Cuneno* dictum, Canariis insulis familiare, Massiliae notum, nigrum, oblongum, millio simile, quo Canarios passeres canendi suauitate et assiduitate nobiles praecipue nutriunt. Granum id cum seuissem, prodiit phalaris: vt probabile sit, alterum melian Theophrasti, a panico diuersum, phalarim esse, cuius nusquam alibi meminit idem auctor. *Dal.*

x. Effectus) Dioscor. II. 120. Valet itaque ad sistendam aluum, ad tormina, etc. H.

y. Quae vaporanda sunt) Sicco totu calfacienda: ἃ μὲν ἀτιμάζειν δεῖ. *Dal.*

Quae) Quae calore fouenda. H.

et ambustis. Eadem *b.* efficit, ¹ et dum in herba est. Hoc *c.* amplius, oculis imponitur decocta in ² vino. Stomacho *d.* inutilis cibis, et animae *e.* grauitatem facit. Stellionum *f.* moribus resistit. Item hulceribus, quae *g.* cacoethe vocant: et *h.* auribus, oleum, quod ex ea fit, prodesse diximus. Sesamoides *i.* a similitudine nomen accepit, grano amaro,

1. et eiusdem herba. Haec. V. Corn. 2. ouo. V. Corn.

z. *Sesama*) MSS. omnes, vt alias monuimus. *Sesima*. H

a. *Aurium*) Dioscor. II. 121. H.

b. *Eadem*) Diosc. I. c. H.

c. *Hoc*) Subintellige, dum in herba est, efficit. Diosc. I. c. Ἡ δὲ πρὸς καθεψήθεισα ἐν οἴοντι, etc.

d. *Stomacho inutilis cibis*) Sesamo olim in bellariis vsi sunt, veluti re suauissima et delicatissima, quod etiamnum fit a Lucensibus. Plaut. Poenulo. *Obsecro hercle, vt Malsa loquitur.* Mil. Nil nisi laserculos, sesamum, pappueremque, triticum, et fractas nucas. Dal.

Stomacho) Diosc. Σήσαμον κακοσόμαχον, καὶ δυσωδίας σώματος ποιητικόν, ὀπότε ταν βεβρωσκόμενον ἐμμένῃ μετὰ τῶν ὀδόντων. *Sesama stomacho nocet, et animae grauitatem facit, si quando commanducata dentium commissuris inbueserit.* H.

e. *Animae grauitatem facit*)

Dum manditur, commissuris dentium inhaerens. Dal.

f. *Stellionum*) Theod. Prisc. I. 22. de apum percussibus, vel scorpionum, ceterorumque serpentum: sesami folia, vel ipsum tritum, vel appositum prodest. H.

g. *Quae*) Κακοήθη, hulcera maligna, insanabilia. De hoc hulcerum genere Celsum consule V. 28. tit. de carcinomate. H.

b. *Et auribus*) Oleum ex sesama fieri, dictum est XV. 7. Auribus id auxiliari dicitur inferius, XXIII. 49. Quare dicemus legi hoc loco forsan satius fuerit: ad vtrumque enim morbum, qui nunc indicatur, sesaminum oleum conceptis ibi verbis commendat: *Sesaminum, inquit, oleum aurium dolores sanat, et hulcera, quae serpunt, et quae cacoethe vocant.* H.

i. *Sesamoides*) Σησαμοειδής, iisdem a Dioscoride verbis describitur, IV. 153.

Officinis

amaro, ¹ folio minore. Nascitur *k.* in glareosis. Detrahit *l.* bilem in aqua potum. Semen illinitur igni sacro: discutit panos. Est *m.* etiamnum aliud iesamoides Anticyrae nascens, quod ideo aliqui Anticyricon vocant: cetera *n.* simile erigeronti herbae, de qua suo ² dicemus loco: granum *o.* ³ sesamae. Datur in vino dulci ad *p.* detractiones, quantum

- ^{1.} folio Coronopi hirsutiore, minore. Diosc. ^{2.} suo dicemus loco. Granum sesamae datur in vino Gr. et Al. ^{3.} huius sesamoëidis. Diosc.

Officinis incognitum id grani, siue feminis genus. H. *k.* Nascitur) Glareosa arua fere saxosa et fabulosa appellantur. Dioscor. l. c. ἐν τραχέσι dixit. H.

l. Detrahit) Haec ita fere Diosc. l. c. H.

m. Est) De quo Diosc. IV. 152. Σησαμοειδές τὸ μέγα ἐν Ἀντικύρῳ ἐλέβορον καλοῦσι, διὰ τὸ μίγνυσθαι ἐν ταῖς καθάρσεσι τῷ λευκῷ ἐλεβόρω. *Sesamoides maius Anticyraei ellebortum vocant, quoniam in purgationibus candido veratro admisceatur.* Galeno idcirco, de fac. simpl. med. VIII. p. 227. Ἀντικυρικός ἐλεβόρος appellatur. Et istud pariter officinis herbariisque incognitum. H.

n. Cetera) Sic Diosc. l. c. Ἔοικε ἢ πῶς ἐριγέροντι ἢ πηγάνῳ. De erigeronte, seu senecione dicemus XXV. 106. H.

o. Granum) Subintellige simile. Vide N. et Em. N. XVII. (hic pos.) Granum) Prius legebatur, Granum sesamae datur in vino dulci. Atqui non sesamae modo, sed sesamoidis remedia tractantur: nec ad purgationes sesamae granum, sed sesamoidis adhibent. Itaque priores hae voces, granum sesamae, cum superioribus connectendae: ut sentenita sit, sesamoidi granum esse simillimum sesamae. Mox noua instituta periodo: Datur, sesamoides scilicet, in quo versatur in praesenti oratio, in vino dulci, etc. Sic Diosc. IV. 152, de sesamoides: Σπέρμα ὁμοιον σησάμῳ, πικρὸν ἐν τῇ γένεσι, ὃ καὶ αἶρει, ἀνω φλέγμα τε καὶ χολήν, etc. H.

p. Ad detractiones) Καθάρσεις, bilis et pituitae deiectiones. Diosc. Dal.

(Ad) Ad eiectiones bilis et

quantum tribus digitis capitur, ¹ miscentque ellebori albi vnum et dimidium obolum, purgationem eam adhibentes, maxime insaniae melancholicae, comitialibus, podagricis. Et per se drachmae pondere *q.* exinanit.

LXV. Hordeum optimum, quod candidissimum. Succus decocti in aqua caelesti digeritur in pastillos, vt infundatur exulceratis interaneis et vuluis. Cinis *r.* eius ambustis illinitur, et carnibus quae recedunt ab ossibus, et eruptionibus pituitae, muris aranei moribus. Idem asperso sale ac melle, candorem dentibus, et suauitatem oris facit. Eos qui pane hordeaceo vtuntur, morbo pedum tentari negant. ² Nouem *s.* granis si furunculum quis ³ circumducatur, singulis ter, manu sinistra, et omnia in ignem abiiciat, confestim sanari aiunt. Est *t.* et herba ⁴ Phoenicea appellata

1. misceatur elleboris albis vnus et dimidius obolus. Purg. eam adhibent, maximae insaniae, melancholiae. V.
2. Sic ex MSS. H. conf. Dal. nouemque Gr. et Al.
3. circumtangatur. Dal.
4. Phoenix. Diosc. phynice appellatur a Gr. Ch.

et pituitae per vomitum et excreationes. Dioscor. l. c. Καθαίρει ἄνω. Φλέγμα τε καὶ χολήν, ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις λεῖον ληφθέν μετὰ ἐλεβοῦρου λευκοῦ ἡμιοβόλων, σὺν μελιγράτῳ. H.

q. Exinanit) Purgat per aluum, κατὰ κοιλίαν. H.

r. Cinis) Addit Plin. Val. III. 36. ex albo ouorum illini. H.

s. Nouem) Plin. Val. III. 32. iisdem fere verbis. Similis medicina et in cicér-

cula ad verrucas inferius affertur, s. 72. ad furunculos ipsos in faba, s. 69. H.

t. Est et) Ea Diosc. III. 43. Φοῖνιξ appellatur, folio quam hordei breuiore et angustiore, spica lolio simili. A Matthiolo recte pingi Anguillara testatur par. 14. p. 259. H.

v. Cier mensis) Legendum cohibet: aut haec prorsus diuersa est a phoenice Dioscoridis, quae in austro vino potumantem vul-

ta Graecis, nostris vero hordeum murinum. Haec trita e vino pota praeclare ciet v. menses.

LXVI. Ptisanae x., quae ex hordeo fit, laudes vno y. volumine ¹ condidit Hippocrates z., quae nunc omnes in alicam transeunt. Contra a. quanto ² innocentior alica? Hippocrates b. tamen sorbitionis gratia laudavit, quoniam lubrica ex facili hauriretur, quoniam sitim ³ arceret, quoniam

in
i. edidit. V. 2. Sic ex MSS. H. innocentior est

alica? Hippocrates tantum Gr. et Al. 3. arceret Cb.

ua sanguinem sistit, et alui profuturum. Dal.

Ciet) E dulci vino pota fortassis: nam ex austero sistit, si Dioscoridem audimus, l. c. H.

x. Ptisanae) Accipiendum est ptisanae nomen hoc loco, ut monet Lambinus in Horat. non pro succo, qui in potionem praebetur, cuiusmodi hodie fieri et percolari consuevit ex hordeo cocto, in qua nihil inest praeter aquam, et hordei cremorem: sed pro pulte, in qua solidae partes ipsius hordei manent, quae dentur in cibum, *vn Orge mondé. H.*

y. Vno volumine) Olim *πιρι πτισσάνης* inscriptum fuit id opus, nunc vero de ratione victus in morbis acutis vocatur. Dal.

z. Hippocrates) Vide quae diximus XVIII. 25. H.

a. Contra) quanto innocentior est alica?) Superfluit

verbum *contra*: et scribe quanto innocentior alica, ex V. C. et statim: Hippocrates tantam sorbitionis tamen non tantum, in eodem Pint.

Alica) Quae uti ex hordeo ptisana, sic ipsa ex tritico farina concinnatur. H.

b. Hippocrates tamen) Sic MSS. R. Colb. etc. non tantum. Verba nunc Hippocr. haec sunt, L. de victu in morb. ac. t. 17. pag. 13. T. XI. Πτισσάνη μὲν οὖν μοι δοκεῖ ὀρθῶς προκηρίσθαι τῶν σιτηρῶν γευμάτων... τὸ γὰρ γλίσχρασμα αὐτῆς λείον, καὶ συνεχές, καὶ προσήγες ἐστὶ καὶ ολισθηρόν, καὶ πλαδαρόν μετρίως, καὶ εὐεκπλυτόν, εἴτι καὶ τουτέσου προσδέοι καὶ οὔτε σύψιν ἔχον, οὔτε ἀραδὸν κακόν, οὔτε ἀνοιδίσκεται ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀνώδικε γὰρ ἐν τῇ ἐψήσει, ὁπόσον ἀνπλείσσον ἐπεφύκει διογκούσθαι. Ptisana igitur triticeis

in aluo non *c.* intumesceret, quoniam facile red-
deretur, et *d.* affuetis hic solus cibus in febris
die possit dari: tantum remotus ab istis, qui me-
dicinam fame exercent. Sorbitionem *e.* tamen
dari

ciz eduliis recte praelata fuisse mihi videtur. . . Cremor enim eius laevis, continuus, suavis, lubricus, et moderate humidus, sitim restinguit: et si quid cibi indiguerit, id facile eluitur: neque adstrictionem habet ullam, neque prauam perturbationem, neque in aluo turgescit. Nam in elixatione, quoad maxime intumescere, potuit intramuit. H.

c. Non intumesceret) Praesertim si diu cocta sit. Dal.

d. Et) Graeca nunc Hippocratis haec sunt: t. 19. p. 19. Καὶ τοῖσι μὲν γε εἰ-
δισμένοισι δις σιτέσσθαι τῆς ἡμερῆς, δις δοτέον etc.
*Bis die cibum sumere consue-
tis ptisana danda est, etc.*
Et t. 6. mane sumi ac ve-
spere commode posse ait,
ab iis potissimum, qui tota
ptisana vti consueuerunt:
Ἐμφέρει δὲ τὰ τοιαῦτα δε-
ως ἐπὶ τοπολύ. Τοῖσιν
ὄλησιν πτισάνησιν αὐτίκα
χρησομένοισιν. H.

e. Sorbitionem) Hoc est,
ptisanam solidam, nec co-
latam. Ptisanam enim Hip-
pocrates t. 30. p. 25. sorbi-
tionem et ipse vocat, πτισ-
σανοῦ ῥεοφίν. Idem et a po-
tu sorbitionem fecernit, L.
Vol. VII.

de vet. med. t. 12. p. 19.
vbi aegros ait, quibus sorbi-
tio grauior est, potu con-
tentos esse oportere: Ὀκό-
σοι δὲ μὴδὲ τῶν ροφημά-
των ἐδύνατο ὑποκρτέειν,
ἀφείλον καὶ ταῦτα, καὶ
ἀφίοντο ες πόματα. Tota
ergo quum dicitur, non co-
lata intelligitur: quod et
Galenus ipse admonet Com.
I. ad Hipp. de ptisana l. p.
22. T. XI. Ἐὰν τε ὄλας,
ἐὰν τε κριθώδεις, ἐὰν τε
ἀπλῶς πτισσάναις εἴη, ἐν
καὶ ταυτὸν ἐκ τῶν τριῶν
σημαίνεται λέξεων, τὰς
ἀδιηθήτους πτισσάναις δη-
λοῦντος. Ἐπειτ' ἰδίᾳ τὸν
χυλὸν ἀποκρίνας, ἐκεῖνον
διδῶ, οὐδ' ὄλαις πτισσά-
ναις, οὔτε κριθώδεσι πτισ-
σάναις, οὔτε ἀπλῶς εἰρη-
μέναις πτισσάναις ὁ τοιοῦ-
τος λεχθήσεται χρῆσθαι,
χυλῶ δὲ μόνον πτισσάνης.
*Sive totam, sive hordeaceam,
sive ptisanam simpliciter dixe-
rit, unum et idem his tribus
dictionibus significatur, ptisa-
nam unoquoque non colatam
significante. Nam a decoctione
si quis ipsam colauerit, dein-
de per se cremorem separa-
uerit, illumque dederit: is
neque tota ptisana, neque*
bordea-

dari ¹ totam vetuit *f.* aliudue quam succum ptisanæ. Item *g.* quamdiu pedes frigidi essent, ² tunc nec potionem dandam. Fit et ex *h.* tritico glutinosior, arteriaequæ exulceratae vtilior.

LXVII. Amylon hebetat oculos, ³ gulæ inutile, contra *i.* quam creditur. Item *k.* sistit aluum, epiphoras *l.* oculorum inhibet, et hulcera sanat: item

2. in totum. M. 2. et tunc. V. tunc quidem Gr. et Al. 3. Sic Dal. et gulæ Gr. et Al.

bordeacea prisana, neque simpliciter dicta prisana uti dicitur, sed solo prisanae cremore. Vide et t. 46. p. 35. vbi Hippocratis placita egregio suo Commentario Galenus illustrat. Adde et Commentarium huius secundum in t. 19. p. 49. H.

f. Aliudue) Quam cremorem ptisanæ: τὸν χυλὸν, siue τὸν ποτὸν μούνον, ἀνευ ῥοφημάτων, solum potum sine sorbitionibus, hoc est, sine ptisana solida. H.

g. Quamdiu pedes frigidi essent) Paroxysmorum initio. Dal.

Item) Verba hæc sunt Hippocratis t. 45. pag. 34. T. XI. "Ὅταν μὲν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσιν, ἐπισχεῖν χεῖρ τοῦ ῥοφηματος τὴν δόσιν, μάλιξα δὲ καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέχεσθαι. Quum pedes frigidi fuerint, sorbitionis (ptisanæ) exhibitionem prohibere oportet: maxime vero et a potu temperandum est. Ac rursus: ποδῶν δὲ

ψυφρῶν ἐόντων, μήτε ποτὸν, μήτε ῥοφήμα, μήτ' ἄλλο μηδὲν δίδου τοιοῦνδε, etc. H.

b. Ex tritico glutinosior) Κρίμωνον vocat Diosc. crassiorém tritici farinam, alicæ propemodum similem. Dal.

i. Contra) Recentiores, credo, æui sui medicos suggillat, quos Dioscorides tamen est sequutus, qui L. I. c. 123. τὰ περὶ ἀρτηρίαν πρᾶνεν, gulæ, siue arteriæ siue faucium asperitates amyllum lenire scribit. H.

k. Item) Auctor libri de simp. med. ad Patern. inter opera Galeni T. XIII. p. 984. Potest amyllum, inquit, leniter stringere: propter quod collyriis ad laeryman facientibus miscetur, et ad profluuium ventris prodesse comprobatur. H.

l. Epiphoras) Diosc. II. 123. Ποιεῖ δὲ πρὸς ὀφθαλμῶν ῥεύματα, καὶ κοιλότητας, καὶ φλυκταίννας. Efficax est contra oculorum fluxiones

item *m.* ¹ pustulas et fluxiones sanguinis. Genas duras emollit. Datur *n.* cum ² ouo his qui sanguinem reiecerint. In vesicae vero dolore, semuncia *o.* amyli cum ouo et passis tribus *p.* ³ ouis suffernefacta, a balneo. Quint et ⁴ auenacea farina decocta in aceto naeuos tollit.

LXVIII. Panis *q.* ⁵ hic ipse, quo viuatur, innumeras paene continet medicinas. Ex *r.* aqua et oleo aut rosaceo mollit collectiones, ex aqua mulsa duritias

1. Pustulas Gr. et Alii. 2. opio. V. opto. Cb. 3. viciis. V. 4. auenae. Cb. 5. hic, in V. d.

xiones, caua bulcera, pustulaeque. H.

m. Item pustulas et fluxiones sanguinis) Pustulas, et hic et alibi semper, non pustulas; et fluxiones non fluxiones, in nostro exemplari. Idem vitium paulo post castigandum. Pint.

n. Datur) Ita recte codex R. 2. et Colb. 3. in quibusdam aliis, cum opio, male. H.

o. Semuncia amyli cum ouo, etc.) Videtur legendum obolis non ouis. Pint.

p. Tribus ouis) Quantum vacuo trium ouorum putamine capitur. Dal.

Et) Et passis tantumdem, quantum trium ouorum putamine continetur. Vide N. et Em. N. XVIII. (hic pos.) *In*) Laborat vehementer Pintianus, ut tribus obolis, non tribus ouis legatur, libris inuitis omnibus. Frustra Passi oua tria quum audis, tantumdem passis in-

tellige, quantum capiat putamen vacuum ouorum trium. Hanc interpretationem gemina auctoritate fulcimus, Marcelli primum Empirici, c. 26. pag. 180. Amyli, inquit, semunciam terito, atque addito ouum recens, et eius ouum restam ter passis impleto: idque poculum diu agitarum et feruefactum strangurioso reuerso a balneis dato: omni eum dolore ac difficultate celeriter absolues. Deinde Plin. Val. II. 39. Amyli semuncia conteritur, et ouum eiusque putamen ter impletur passis, idque a balneo subferuefactum datur aduersum calculi dolorem. H.

q. Panis) Panis facultates Dioscorides attigit Lib. II. c. 107. Dal.

r. Ex) Diosc. II. 107. Duritias porro intellige, quales sunt parotides, de quibus Theod. Prisc. I. 8.

Ex

duritias valde mitigat. Datur et ex vino
 1 ad discutienda quae s. praefringi opus sit,
 et si magis etiamnum, ex aceto, aduersus 2 acu-
 tas pituitae fluxiones, quas Graeci rheumati-
 smos vocant: item ad percussa, luxata. Ad
 omnia autem haec fermentatus t., qui vocatur
 autopyros, vtilior. Illinitur et paronychiis, et
 callo pedum in aceto. Vetus v. aut nauticus pa-
 nis tusus, atque iterum coctus, sistit aluum. Vocis
 3 studiosis x., et contra distillationes, ficcum y. esse
 primo

1. ad discutiendum. Valer ad ea quae praefr. op. sit,
 et si magis, etiamnum ex V. ad discutienda. aut
 quae, etc. ut in vulg. Cb. 2. occultas. Cb. 3.
 Sic ex MSS. Hard. et Cb. studiosos Gr. et Al.

Ex pane mundo, cum oleo
 infuso, contritoque cataplas-
 mentur. H.

s. Quae) Quae coerceri
 opus sit, ut fluxiones pitui-
 tae, seu *ῥευματα*. H.

t. Fermentatus) Non qui-
 dem fermentatum (*ζυμίτων*)
 autopyron dici vult Plinius,
 sed *αὐτόπυρον*, id est, con-
 fectum e farina minime ca-
 strata, simul et fermenta-
 tum ad ea remedia com-
 mendat. Dal.

Fermentatus) Qui ferment-
 atus sit. et simul *αὐτόπυ-
 ρος*. Hoc est, ut Celsus,
 loquitur II. 29. et ferment-
 atus simul et cibarius. Me-
 minit panis *αὐτοπύρου*,
 Athen. III. 110. Is est, cui
 nihil furfuris ademptum est,
 teste Celso II. 18. Cicero

et Celsus cibarium panem
 transtulere. H.

v. Nauticus) Ammianus
 Marcellinus ad vsus diutur-
 nitatem excoctum vocat *buc-
 cellatum*. Brod. cap. II. VI.
ναυτικὸν ἄρτον Lucianus
 Dal.

Vetus) Plin. Val. qui haec
 transcripsit, naualem panem
 appellat, II. 27. Galli bisco-
 ctum, *Biscuit*. Habet eadem
 Diosc. II. 107. Cels. II. 30.
 Contra, aluum adstringunt,
 panis ex siligine, vel ex simi-
 la, magis si sine fermento est,
 magis etiam si vstus est, in-
 renditurque vis etiam eius, si
 bis coquitur. H.

x. Vocis studiosos) Aut
Φωνάζεις, aut eos qui cla-
 ram et altam vocem custo-
 dire volunt, ne aspera et
 rauca

primo cibo, vtilissimum est. Sitanius *z.* (hoc est, e trimestri) incussa *a.* in facie, aut *b.* desquamata, cum melle aptissime curat. Candidus aegris, aqua calida frigidaue madefactus, leuissimum *c.* cibum praebet. Oculorum *d.* tumori ex vino imponitur. Sic et pustulis capitis, ² aut adiecta arida myrto. Tremulis *e.* panem ex aqua esse ieiunis statim a balineis demonstrant. Quin et grauitatem odorum in cubiculis vltus emendat: et *f.* vini, in *g.* ³ saccos additus.

X 3

LXIX.

z. pustulis Gr. 2. aut. in Ch. d. 3. saccis. V.

rauca fiat: aut συμφωνιακὴς qui canoram, suauem, plenam, lenem vocem suis modulationibus adhibere maxime nituntur et student. *Dal.*

y. Siccum) Iul. Capitolinus in Anton. Pio, p. 22. Senex etiam, antequam salutarores venirent, panem siccum comedit ad sustentandas vires. Panis siccus est, qui citra potum sumitur. Id veterum ientaculum fuit. Hinc apud Lucian. ἀγροσιτέϊν, ientare. H.

z. Sitanius) Subintellige, panis, Σητανίος et σητα-
verος Graecis, vt diximus, XVIII. 12. H.

a. Incussa) Percussa in facie, inquit Plin. Val. haec transcribens III. 47. H.

b. Desquamata) Cutem in squamae modum perstri-
ctam. H.

c. Leuissimum cibum) In-
tritum panis vocat Celsus
L. I. *Dal.*

d. Oculorum) Plin. Val.
I. 14. Theod. Prisc. l. 10.
de oculorum causis: Panis
mundus vino infusus, et cum
oleo roseo tritus, saepe o-
culos liberauit. Ante hos Cell.
VI. 6. tit. ad oculos scabros.
Succurrit his et aridae lippit-
udini, si quis panem ex vino
subactum super oculum impo-
nit, etc. H.

e. Tremulis) Quibus artus
tremunt. H.

*f. Et vini in saccos addi-
tus*) Viri non vini, in no-
stro archetypo, rectius: vt
sit patrius casus a *virus*,
quo et alias vsus est Plinius;
intelligit autem graueolen-
tiam, quam sacci contra-
hunt ex vinis quae colan-
tur. *Pint.*

In saccos) Per quos vi-
num

LXIX. Auxiliatur¹ et faba. Namque *h.* solida fricta, feruensque in aere acetum coniecta, torminibus medetur. In *i.* cibo fressa, et cum allio cocta, contra deploratas tusses, suppurationesque *k.* pectorum, quotidiano cibo sumitur: et communducata ieiuno ore, etiam ad furunculos maturandos discutiendosue imponitur: et *l.* in vino decocta, ad testium tumores² et genitalium, Lomento *m.* quoque ex aceto decocto, tumores maturat

1. morbis et faba. V.

2. ad genitalia. Cb.

num saccatur, siue colatur, ut diximus, L. XIV. 28. et XVIII. 17. H

b. Namque) Haec totidem verbis Marcell. Emp. c. 27. p. 196. H.

i. In) Hoc est, fracta Graecis, ἔτνος κλάμινον, *puls fabacea*. Vide Voss. in Etymol. verbo *Frende o.* Haec Marc. Emp. c. 16. p. 118. exscripsit ad verbum: H.

k. Suppur.) Quas purulentas excreationes interpretor, cum Plinio altero Val. I. 58. *Faba fricta defecta, eaque faba in cibo vel ex melle sumpta, et tussi, et purulentis excreationibus medetur.* H.

l. Et in) Marc. Emp. c. 33. p. 230. Q. Seren. c. 37. p. 149. *Et tumidos testes Nereia lymphæ coerces, Aut faba cum tepidis Bacchi decocta fluentis* Theod. Prisc. I. 24. *Faba in vino cocta, aut in melicrato cum melle vitæ, fer-*

uores testium vel indignationes curat. H.

m. Lomento quoque) Ὀ ἔγγυμος, proprie fressa faba, in faba est, quod χόνδρος, et πτισσάνη in framentis. Dicitur tamen de tride et pissana Paulo Lib. III. b. 25. Hippocrati Lib. περὶ γυναικείων, de hordeo, Galenus Libro I. de alimentis, de cicere. Lomentum vero κλάμινον. ἀλευρον idem et λεκυθος dicebatur, quamvis et λεκυθον de Orobo Paulus cap. 80. Lib. III. de pissana Hippoc. dicto loco usurparint. Gal. Lib. περὶ εὐχρυμίας etc. ἔτμος dici vult cibum paratum ex leguminibus fressis: λεκυθον vero ex iisdem in farinam tritis. in aqua coctis, pingui conditis. Inde λεκυθοπιῶλαι, qui ea vendunt pulmenta. Dal.

Lomento) Lomentum farina fabacea est. Hac pariter

atque aperit: item liuoribus *n.*, combustis medetur. Voci *o.* eam prodesse, auctor est M. Varro Fabalium *p.* etiam filiquarumque cinis, ad coxendices, et *q.* ad neruorum veteres dolores ¹ cum *r.*

X 4

adipis

1. cum adipe suillo vetusto. Dal.

riter ex aceto decocta Marc. Emp. vitur ad podagram leniendam, c. 36. p. 246. quoniam educit sanguinem et dolorem leuat. Q. Serenus coriandrum pro aceto substituit, c. 41. p. 151. *Mollis odorato faba iungatur coriandro: Proderit apostitum, mollitque aperitque tumorem.* H.

n. Linoribus) Ad nigredinem, maculasque vultus farinam de faba Marc. Emp. adhibet c. 19. p. 131. H.

o. Voci eam prodesse) Probabile id, quoniam tussi medetur. Dal.

Voci) Inde fabarii olim cantores vocati. Rabanus Maurus, de instit. Cleric. II. 48. *Antiqui pridie quam cantandum erat, cibis abstinebant: pallentia tantum legumina causa vocis sumebant: unde et vulgo Cantores Fabarii dicti sunt. Si ergo hoc apud Gentiles tantum seruandae vocis causa agebatur, etc.* Rabano praeiuit Ildorus, de diu. offic. II. 2. *Antiqui pridie quam cantandum erat, cibis abstinebant: pallentes tamen (ex Rabano*

malim, pallenti tantum) legumine in causa vocis assidue utebantur. Unde et cantores apud gentiles fabarii dicti sunt. H.

p. Fabalium) Fabalia Plinius hic vocat, quos fabarum culmos Columel. dicit. Dal.

Fabalium) Fabalia sunt fabarum culmi. Stipulas fabales appellat Ouid. Fast. IV. 725. H.

q. Et ad) Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 198. H.

r. Cum adipis suilli vetustate) Dalecampius corrigit, *cum adipe suillo vetusto.* Atqui hoc ipsum effert exquisitius Plinius, et similiter loquitur L. XXI, 19. *Semen illinitur igni sacro, flos et folia ulcerum vetustati.* L. XXVIII, 6. *Obstetricum nobilitas non alio succo efficacius curari pronuntiaui corporum pruritus. hoc est, obstettrices nobiles.* Gron.

Cum) Hoc est, adipe vetusto. Sic XXI. 74. hulcerum vetustatem, pro vetustis hulceribus dixit. L. XXIV. extremo, *Nunc claritas barbarum dicitur, pro herbis*

adipis suilli vetustate prodest. Et 3. per se cortices decocti ad tertias sistunt aluum.

LXX. Lens *t.* optima, quae facillime coquitur, et ¹ ea quae maxime aquam absorbet. Aciem quidem oculorum obtundit, et stomachum inflat: sed *u.* aluum sistit in cibo, magisque discocta caelesti aqua: eadem soluit, minus percōcta. ² Crustulas *x.* hulcerum rumpit, eaque *y.* quae intra os sunt, purgat et ³ adstringit. Collectio-
nes

1. Sic ex MSS. H. et Cb. eaque Gr. et Al. omisso et.
2. Pusulas. M. et Cb. 3. abstergit. Cb.

herbis clarioribus. Libro vero XXVIII. 18. obstetricum nobilitatem, pro nobiles obstetrices. Claritates animalium pro clariora animalia, s. 24. eius libri. H.

s. Et per se cortices) Longe plures ad varios morbos et fabae, et eius farinae, et corticis facultates Dioscorides memorat. Dal.

Et per) Fabarum videlicet. Haec totidem verbis Plin. Val. II. 27. et Marc. Emp. c. 27. p. 195. H.

t. Lens) Quae tota hac sectione de satina lente referuntur, usque ad ea verba, Est et palustris lens, totidem ferme verbis exstant apud Diosc. II. 129. H.

u. Sed) Praeter Dioscoridem refert hoc etiam Galen. de alim. fac. I. 18. p. 323. T. VI. et de fac. simpl. med. VIII. p. 238. Plinius quoque Val. II. 23. aliique.

Et priores quidem, detracto cortice discoqui accurate iubent, prima aqua inter coquendum effusa: quod primum illius decoctum aluum soluit. H.

x. Crustulas hulcerum) Quae inustis ferro candenti aut caustico partibus fiunt. Dal.

Crustulas) Crustam dicitur hulcus ducere, quando solidatur. Vide N. et Em. N. XIX. (hic pos.) Crustulas) MSS. R. Colb. Ch. Pusulas hulcerum. Plin. Val. III. 22. haec transcribens, fistulas legit. Fistulas hulcerum, inquit, lenticula cocta rumpit: eadem collectiones sedat. Diosc. II. 129. Ἐσχάρας περιέρρητται, crustas seu margines hulcerum rumpit. H.

y. Eaque) Oris hulcera. Diosc. II. 129. καὶ ἕλη ἀνακθάρσει. In solo Chiffi. cod. purgat et abstergit. H.

nes z. omnes imposta sedat, maximeque exulceratas et rimosas. Oculorum a. autem epiphoras cum meliloto, aut cotoneo. Contra b. suppurantia cum polenta imponitur. Decoctae c. succus ad oris exulcerationes et genitalium adhibetur: ad d. sedem, cum rosaceo aut cotoneo. In e. his, quae acrius remedium exigant, cum putamine Punici, melle modico adiecto. Ad id demum, ne celeriter inarescat, adiciunt et betae folia. Imponitur f. et strumis panisque, vel maturis vel maturiscentibus, ex aceto discolta. Rimis g. ex aqua mulsa: et gangraenis cum Punici tegmine. Item h. podagris cum polenta, et vuluis, et renibus, per-

X 5

nio.

1. Sic ex MSS. H. et Cb.
 z. Collectiones) Plin. Val. III. 25. et Diosc. l. c. H.

a. Oculorum) Diosc. l. c. et Plin. Val. I. 4. Ad oculorum epiphoras et tumores... lenticula cum coroneis cocta, et una irrita adiuuat. H.

b. Contra suppurantia) Discutiendis tumoribus, qui ad suppurationem vertuntur, ne suppurent. Dal.

Contra) Ne tumores suppurent. Plin. Val. III. 22. de lente: Intra suppurantia cum polenta decocta imponitur. Lege, contra suppurantia. Nam ut idem admonet c. 27. lens ipsa cum melle imposta, prohibet suppurare. H.

c. Decoctae) Plin. Val. III. 22. H.

In iis ... exigunt Gr. et Al.

d. Ad sedem) Inflammationem. Diosc. Dal.

Ad sedem) Ad sedis inflammationes, πρὸς φλεγμονὰς δακτυλίου, Diosc. II. 129. H.

e. In his) Scrib. Larg. comp. 234. Ad veretri tumorem lens ex aqua cocta, et trita, rosaceo oleo mixta prodest. Si maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum ac tritum, lenticulae pari pondere admiscere oportet. H.

f. Imponitur) Plin. Val. iisdem verbis, III. 27. H.

g. Rimis) Diosc. II. 129. H.

h. Item) Diosc. l. c. Παρηγορεῖ δὲ καὶ ποδαγρὰς συν ἀλφίτῳ ἐφθὸς κατεψηθεῖς, καὶ κατὰ πλάσθεις. H.

nionibus *i.*, hulceribus *k.* difficile cicatricem tra-
hentibus. Propter *l.* dissolutionem stomachi tri-
ginta grana lentis deorantur. In *m.* cholericis
quoque et dysenteria efficacior est in tribus aquis
cocta: ¹ in quo usu melius semper eam torrere
² et ante tundere, ut quam tenuissima detur, vel
per se, vel cum cotoneo malo, aut piris, aut myr-
to, aut intubo erratico, aut beta nigra, aut plan-
tagine. Pulmoni *n* est inutilis, et capitis dolori,
neruosisque omnibus, et felli: nec *o.* somno faci-
lis: ad *p.* ³ pustulas utilis, ignique sacro, et
mam-

1. In usum. Cb. 2. Sic ex MSS. H. ante et Cb. tor-
rere aut tundere Gr. et Al. 3. pustulas vulgg.

i. Pernionibus) Theod. Prisc. I. 28. de pernionibus;
Et lenticulae coctae et tritae
cataplasma proderit. H.

k. Hulceribus) Plin. Val.
III. 25. H.

l. Dissolutionem stomachi)
Subuersionem, ἀνατροπήν,
Dioscorid. Dal.

Propter) Contra subuer-
sionem stomachi, ἀνατρο-
πήν σομάχου, Diosc. I. c.
quum nempe stomachus in
vomitiones effunditur. H.

m. In) Describit hunc
morbum Cels. IV. II. Fa-
cienda, inquit, mentio est
cholerae, quia commune id
stomachi atque intesti-
norum vitium videri potest.
Nam simul et deiectio et vo-
mitus est: praeterque haec,
inflatio est, intestina torquen-
tur, bilis supra infraque
erumpit ... Ergo eo nomine
morbum hunc χολέραν Grae-

ci nominarunt, etc. Ἀπὸ
τῆς χολῆς deductum no-
men putat, qui communis
medicorum error, a Con-
stantino in Lexico confi-
gitur. Πεύμα τῆς κοιλίας
fluxionem alui simpliciter
nuncupat II. 29. vbi haec
ipsa remedia totidem ferme
verbis afferuntur. H.

n. Pulmoni) Diosc. ad
verbum, I. c. H.

o. Nec somno facilis) So-
mnia tumultuosa facit. Dal.

Nec) Quia somnia tumultuosa facit, inquit Diosc. I. c. Ἐστὶ δὲ δυσόνειρος. H.

p. Ad) Pustulas prohibe-
re lenticulae farinam cum
melle aut vino, auctor est
Celsus V. 27. Diosc. I. c.
πρὸς δὲ Φλυταίνας καὶ
ἔρυσιπέλατα. De igne la-
cro, concinit et alter Plin.
Val. III. 34. H.

mammis *q.* in aqua marina decocta: in *vi* aceto autem duritias et strumas discutit. Stomachi quidem causa, polentae modo potionibus inspergitur. Quae *s.* sunt ambusta, aqua semicocta curat, postea trita, et per cribrum effuso furfure, mox procedente curatione addito melle. Ex posca coquitur ad guttura *t.* Est *u* et palustris lens per se nascens in aqua non *i* profuente, refrigeratoriae naturae: propter quod *x.* collectionibus illinitur, et

z. Sic ex MSS. H. *profuente*. *Cb.* in aqua non fluente
Gr. et vulgg.

q. Mammis in aqua marina decocta) Τοῖς μαστοῖς χονδριῶσι, καὶ σπασγανῶσι: grumoso et concreto lacte duris, et nimia copia lac profundentibus, Dioscorid. Dal.

Et) Ad mammas grumoso, concretoque lacte turgentes, nimiumque distentas, πρὸς χονδριῶντας μαστοῦς, καὶ σπασγανώσεις. H. *r.* *In*) Cervicis rigorem, (opisthotonon vocant) ita discutit, Q. Serenus cecinit c. 17. p. 135. H.

s. Quae) Explicatius paulo Plin. Val. III. 36. Ambustis sanandis: Lens ex aqua semicocta imponitur: procedente vero curatione lens cruda coneritur, ciectoque furfure eius, decoquitur, et sic imponitur: et postea mel addicitur. Sic et Theod. Prisc. I. 17. De uestione calidae, vel ignis. H.

t. Guttura) Bronchoelas. Dal.

u. Est) Plin. Val. ad verbum III. 14. et Diosc. IV. 88. Φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελευμάτων εὐρίσκειται, ἐπὶ τῶν ξασίμων ὑδάτων, βρύον ὄν ὁμοιον Φακῶ. Lens palustris in aquis pigris stagnantibusq. reperitur, muscus videlicet lenticulae similis. Vidimus in horto Regio, qualis a Dodonaeo, pingitur p. 576. Lenticille d' eau. H.

x. Collectionibus) Ταῖς Φλεγμοναῖς, inflammationibus. Diosc. Dal.

Collectionibus) Collectiones videntur humores esse ex collecta pituita vel sanguine, cum inflammatione interdum coniunctae. Diosc. l. c. inflammationibus mederi lentem palustrem dixit, πάσαις Φλεγμοναῖς. Neque nunc modo, sed et saepius, vbi Plinius *collectiones*

et y. maxime podagris, et z. per se, et cum polenta: glutinat et ¹interanea a. procidentia.

LXXI. ² Est b. siluestris elelispacos dicta a Graecis, ³ ab c. aliis ⁴ sphacos. Ea est satiuua lente leuior,

1. puerorum enterocelas. Diosc. 2. Sic ex MSS. H.

Est et siluestris ... Ea est ... siluestris Gr. et Al.

3. ab, in Ch. d. 4. aphaca. Dal.

nes habet, oedemata οιδήματα fere appellantur, hoc est, molles tumores, laxioresque, ac sine dolore. H.

y. Et) Plin Val. III. 14. et Marc. Emp. c. 36. p. 250. H.

z. Et per se) Hoc est, folia. H.

a. Interanea) Ἐντεροκήλας Graeci vocant, descensum intestinorum in alterum naturae locum. Diosc. l. c. Παρακολλῶ δὲ καὶ ἐντεροκήλας τὰς ἐπὶ παιδῶν. H.

b. Est et siluestris elelispacos) Corruptissimus hic locus ex Dioscoride sic est restituendus: Est et siluestris phacos Graecis dictus, ab aliis Aphace. Ea est satiuua lente altior, folio tenui. Elelispacos folia habet cotonei mali effigie, sed minora, candida, longiora, asperiora, odorata. Haec minor. Est et alterum genus eius siluestre, odore graui. Folia cum ramis decoquantur. Quam siluestrem vocat, σφακελον Theoph. esse puto. Dalec.

Est et siluestris elelispacos dicta a Graecis, etc.) Legend. Est siluestris elelispacos dicta Graecis; aliis sphacos dicta satiuua, lente leuiore, et folio minore atque sicciore et odoratiore. Est et alterum genus eius siluestris, odore graui. Haec minor folia habet cotonei mali effigie. Vide Salmas. p. 330. b. 331. a.

Est et) Ex affinitate nominis occasione sumpta, de elelispaco nunc sermonem instruit, quod lenti scilicet, quae Graecis Φακός dicitur, proximam habuerit appellationem, σφακός. Nam re, forma, dotibusque, imensum quantum a lente diffidet. Herbariis nostris incognita. H.

c. Ab) Vide N. et Em. N. XX. (hic pos.) Ab) Ita scribendum non Φακός, tum ex Suida, apud quem alphabeti series id certo confirmat: Σφακός, αἰτ, ἀντὶ τοῦ ἐλελίσφακος, etc. tum vero ex Pliniano Indice. H.

leuior, et folio minore, atque sicciore, et odora-
tiore. Est *d.* et alterum genus eius siluestrius,
odore graui: haec *e.* mitior. Folia *f.* habet co-
tonei mali effigie, sed minora et candida, quae *g.*
cum ramis decoquuntur. Menses *h.* ciet et vri-
nas: et ¹ pastinacae ictus sanat. Torporem *i.* au-
tem obducit percusso loco. Bibitur cum absinthio
ad

i. pastinacae marinae Gr. et vulgg.

d. Est et) Perinde officii-
nis, herbariisque ignotum.
Vt nunc siluestrius, sic XVI.
50. siluestriora dixit. H.

e. Haec mitior) Verba
haec errore ni fallor hic in-
ferta sunt: pertinent enim
ad elisphacum auctore Theo-
phrast. L. VI. de stirpibus,
cap. 2. discrimen assignante
inter elisphacum, et eleli-
sphacum, illud enim esse
satiuum; hoc agreste; his
verbis: *Sphacelus et saluia
inter se distant: quasi alte-
rum urbanum, alterum genus
siluestre dixeris. Sphacelo
folium laeuus, contractius,
minusque squallens: saluiae
scabrius et odore grauiore.*
Legendum igitur sic, *Eli-
sphacos dicta a Graecis, aliis
phacos, satiuua lente laeuus
et folio minore; haec mitior.*
*Est et alterum genus siluestris
odore graui, folia habet co-
tonei mali effigie, etc.* reli-
quae autem particulae re-
dundant, ex codice anti-
quo. Pint.

f. Folia habet cotonei mali
effigie) Haec est apud Dio-
scoridem historia saluiae,
quam cum phaco et aphaca
inepte confundit. Dal.

Folia) Ita fere Diosc. l.
c. de elelisphaco. Vnde
perspicuum est non hanc
esse saluiam Latinorum, cui
folia non sunt cotonei mali
effigie, sed mentae potius,
vt Plinius recte animaduer-
tit, post Crateuam scilicet,
cuius sententiam compro-
bat, tum ipsa experientia,
tum Anguillara, part. XII.
p. 201. vbi haec scriptoris
Graeci verba recitat: Φύλ-
λα ἔχει ὁμοία τῷ ἡδύσ-
μῳ. H.

g. Quae) Diosc. l. c. de
elelisphaco. H.

b. Menses) Diosc. l. c. H.

i. Torporem autem) Hoc
de ictu pastinacae intelli-
gi potest, quod magis placet,
et de saluiae remedio. Dio-
scorides radium pastinacae
mitigare dentium dolorem
tradit, illosque frangere et
eicere. Dal.

¹ ad dysenteriam: Cum vino eadem commorantes menses trahit: abundantes sistit decocto eius potio. Per *k.* se imposita herba vulnerum sanguinem cohibet. ² Sanat et serpentium morsus. Et *l.* si in vino decoquatur, pruritus testium sedat. Nostri, qui nunc sunt, herbarii eleliphacon Graece, Latine *m.* saluiam vocant, mentae similem, canam, odoratam. Partus ³ emortuos ea apposita ⁴ extrahunt: item vermes aurium hulcerumque

LXXII. Cicer *n.* et siluestre est, foliis fatiuo simile, odore ⁵ graui. Si largius sumatur, aluus soluitur, et inflatio contrahitur, et tormina. Tostum salubrius habetur. *o.* ⁶ Cicerula etiamnum magis in aluo proficit. Farina vtriusque hulcera manantia capitis sanat, efficacius siluestris. Item comitiales, et iocinerum tumores, et serpentium ictus. *p.* Ciet menses et vrinas, grano maxime. Emendat *q.* et lichenas, et testium inflammationes, regium

1. et dysenteriae. *Ch.* 2. Purgat. *Ch.* 3. mortuos. *Ch.* 4. Extrahit. *V.* 5. acri. *Diosc.*
6. Cicer fatium etiamnum. *Ex Diosc.*

k. Per se) *Diosc.* l. c. H.

l. Et si) *Diosc.* l. c. H.

m. Latine) Galli nostri saugiam vocant, de la Saugie. Pingitur a Dodonaeo, p. 288. H.

n. Cicer) "Αγριος ἐρεβινθος apud Graecos: apud recentiores nullum adhuc certum nomen inuenit. Pictum vide apud Dodonaicum p. 516. *Dioscorides* totidem verbis II. 126. Γίνονται δὲ καὶ ἀγριοὶ ἐρεβινθοί, ὁμοιοὶ τοῖς φύλλοις τῶν ἡμέτερων, ὁσμήν δριμύς etc. H.

o. Cicerula) Lathyrus Graecorum. *Dal.*

Cicerula) Cicerulam *Plinius* pro cicere saepe dixisse, ipsumque id legumen intellexisse, quod ἐρεβινθου Graeci vocant, iam superius monuimus XVIII. 83. De fatiui ciceris facultate, ad bonam aluum faciendam *Diosc.* suffragatur l. c. Ἐρεβινθος ὁ ἡμέτερος, εὐνοήσιος, etc. H.

p. Ciet) *Diosc.* II. 126. H.

q. Emendat) Haec totidem verbis *Diosc.* l. c. H.

regium morbum, hydropicos. Laedunt omnia haec genera exulceratam vesicam, et renes. ¹ Gangraenis vtiliora cum melle, et his quae cacoëthe vocantur. Verrucarum *r.* in omni genere prima luna singulis granis singulas tangunt, eaque grana in linteolo deligata post se abiiciunt, ita fugari vitium arbitrantur. Nostri *s.* praecipunt arietinum in aqua ² cum sale discoquere, ex eo bibere cyathos binos in difficultatibus vrinae. Sic *t.* et calculos pellit, morbumque *u.* regium. Eiusdem foliis sarmentisque decoctis, aqua quam maxime calida morbos pedum ³ mollit, et ipsum calidum tritumque illitum. Columbini *x.* decocti aqua, horrorem tertianae et quartanae minuere creditur. Nigrum autem cum gallae dimidio tritum, oculorum hulceribus ex passo ⁴ medetur.

LXXXIII. De *y.* eruo ⁵ quaedam in mentione eius diximus: nec potentiam ei minorem veteres, quam brassicae tribuere. Contra *z.* serpentium

1. Carcinomatibus. Diosc.

2. cum sale, in *M. d.*

3. tollit. *M. lenit. Ch.*

4. miscetur. *Ch.*

5. quidem. *V.*

r. Verrucarum) Totidem verbis haec rursus Diosc. l. c. H.

t. Sic) Plinius Val. l. c. H. *u. Morbumque*) Plin. Val.

s. Nostri) Plinius Val. II. 39. *Cicer Arietinum*, inquit, in aqua discoquitur cum sale, et ex ea aqua bibuntur bini cyathi per triduum in difficultate vrinae. Marc. Emp. c. 26. p. 181.

l. c. H.

x. Columbini) Ciceris columbini, de quo XVIII.

Cicer arietinum in aqua decoquito cum sale, eamque strangurioso ad binos cyathos bibendum dato. H.

32. H.

y. De eruo) L. XVIII. 38. H.

z. Contra) Plin. Val. III. 57. Diosc. II. 131. Συγ οίνω κυνόδηκτα, και ανθρωπόδηκτα, και εχιδνηκτα θεραπεύει καταπλάσσομενός. H.

tium ictus ex aceto, ¹ ad ² crocodilorum hominumque morsum. Si *a.* quis eruum quotidie ieiunus ³ edat, lienem eius absumi certissimi auctores affirmant. Farina *b.* ⁴ eius varos, sed et maculas ⁵ toto corpore emendat. Serpere *c.* hulcera non pati-

1. et ad. Dal. 2. canum. Diosc. 3. edit. Cb.

4. Farina eius, (vt ait Varro) maculas Gr. et vulgg.

5. ex toto corp. emundat. M.

a. Si) Carmine id Q. Serenus expressit, c. 24. p. 140. Nonnulli memorant consumi posse lienem, Eruum si semper ieiuno sumpserit ore. H.

b. Farina eius (vt ait Varro) maculas toto corpore emendat) Longe diuersa et verior nostri codicis lectio: Farina eius varos; sed et maculas cutis toto corpore emendat. Quam lectionem castam legitimamque esse Dioscorides comprobat L. II. cap. de eruo, his verbis: Lentigines, asperam et discolorem seu a sole cutem. Labes quas Graeci spilos dicunt et toto corpore maculas exterit. Pint.

Farina eius, vt ait Varro, maculas) Voss. Farinam eius varos se de maculas cutis. Scribe: Farina eius varos, sed et maculas cutis toto corpore emendat. L. XXIII. I. vitia cutis in facie varosque et lentiginis et sugillata emendat. et cap. 4. cutem erugat. nitorem commendat, varos cum melle tollit. Vidit et Pintianus. Alluditque An-

degau. exhibendo: Farina eius varro sedet maculas. Gron.

Farina) Diosc. l. c. Vari apud Celsum VI. 5. maculae sunt in facie, vt lentigulae et ephelides. Plinius XXIII. 16. Vitia cutis in facie, varosque et lentiginis, et sugillata emendat etc. Vide N. et Em. N. XXI. (hic coll.) Farina) In libris haecenus editis, interpolatorum insigni licentia, Farina eius, vt Varro ait, maculas, etc. In R. I. et Colb. Farina eius varro, sed et maculas. Sinceram nos scripturam, tum ex iis vestigiis primitiuorum codicum, tum ex Plinio Valeriano eruimus, qui totum fere opus suum ex Plinianis verbis ac sententiis concinnauit. Is enim III. 41. cuius lemma: Varis tollendis: Farina, inquit, erui ex aqua imposita sanantur, et toto corpore maculae emendantur. H.

c. Serpere) Marc. Emp. c. 4, p. 42. Plin. Val. III.

22. et

patitur: in mammis efficacissimum. Carbunculos *d.* rumpit ex vino. Urinae *e.* difficultates, inflationem, vitia iocineris, tenesmon, et quae *f.* cibum non sentiunt, atrophos *g.* appellata, tostum, et in nucis auellanae magnitudinem melle collectum deuratatumque corrigit: item impetigines, ex aceto coctum et quarto die solutum. Panos *h.* in melle impositum suppurare prohibet. Aqua *i.* decocti perniones et pruritus sanat fouendo. Quin *k.* et vniuerso corpori, si quis quotidie ieiunus biberit, meliorem fieri colorem existimant. Cibis idem hominis alienum. Vomitiones *l.* mouet, aluum turbat, capiti et stomacho onerosum. Genua *m.* quo-

i. cum. Dal.

22. et Diosc. l. c. Vide et Celsum V. 28. tit. de fistulis. H.

d. Carbunculos) Plin. Val. III. 30. Diosc. l. c. Theod. Prisc. I. 18. de carbunculis. Erui puluis cum vino iritus. H.

e. Urinae) Haec pariter Diosc. l. c. H.

f. Quae) Quae non aluntur cibo. Quae nutritionem a cibo non sentiunt. De hac ἀτροφία nos opportunius XXVIII. 33. Diosc. l. c. Ἀρμόζει δὲ καὶ τοῖς ἀτροφοῦσι, καρῶν μέγεθος φρυγνόν ληφθέν συνμέλιτι. H.

g. Atrophos) Atrophos idem L. XXVIII. c. 9. ab imbecillitate vires recolligentes exponit. Dal.

Vol. VII.

b. Panos) Marc. Emp. c. 32. p. 224. et Plin. Val. III. 27. Panos cum melle, etc. H.

i. Aqua) Ad verbum Diosc. l. c. H.

k. Quin) Diosc. l. c. H.

l. Vomitiones) Haec pariter Diosc. l. c. H.

m. Genua quoque grauatur) Graues genuum dolores excitat. In Aeno mulieres aequae ac viri, qui leguminibus victitarunt, crurum impotentia vexati sunt, nec ab eo morbo sanati. Qui autem eruum esitarunt, genuum dolor afflixit. Hippoc. VI. Epid. Sect. 4. Dal.

Genua) Hipp. Ep. VI. f. 4. t. 13. p. 490. T. IX. Ὄροβόφαγέοντες, γονυαλγές. Qui eruum comedunt, genuum dolore constentur. H.

Y

quoque degrauat. Sed madefactum pluribus diebus, mitescit: *n.* bubus *o.* iumentisque utilissimum. Siliquae *p.* eius virides, prius quam indurescant, ¹ cum suo caule foliisque contritae, capillos *q.* nigro colore inficiunt.

LXXIV. Lupini *r.* quoque filuestres sunt, omni modo minores satiuis, praeterquam amaritudine. Ex omnibus quae eduntur, sicco nulli minus

I. cum sacco. *Ch.*

n. Mitescit) Erui grana vberiora et candidiora aqua permiscenda macerantur Dioscoridi, et ubi satis aquae combiberint, torrentur, quoad rumpatur hians cortex: moluntur: inde farina fit. *Dal.*

o. Bubus) Si elixum apponatur, boues saginat, inquit Diosc. l. c. Βοῦς δὲ λιπαίνει ἐφθός παρατιθέμενος. *H.*

p. Siliquae) Marc. Emp. totidem verbis c. 7. p. 48. Erui siliquae, priusquam arefcant, cum foliis et caule suo conterentur, et raso capiti, ut capilli nigrescant, protinus illinuntur. Plin. Val. I. 7. de capillis denigrandis: Siliquae eruae (lege, erui) cum suis foliis et caulibus conteruntur, et capiti raso inlinuntur. *H.*

q. Capillos nigro colore inficiunt) Color in capillis niger non tantum a vitis canescentibus expetebatur, ut

senectutis vitium dissimulerent, sed etiam a mulieribus, quod matronae spectatae pudicitiae nigro capillo, toga longe ac late fusa, et ad talos demissa, stola, flammeo, vittis et reticulo sese ornarent: meretrices vero flauo capillo, togaque subducta, stola pulla absque vittis et flammeo internoscerentur. Alex. ab Alex. cap. 18. L. V. *Dal.*

r. Lupini quoque filuestres sunt) Galenus lupinos filuestres satiuis esse πικρότερος scribit. Diosc. vero μικρότερος. *Dal.*

Lupini) Sic Diosc. II. 133. Γίνεται δὲ καὶ θέρμος ἄγριος, ἐμφερής τῷ ἡμέρῳ, κατὰ πάντα δὲ πικρότερος. Alii μικρότερος. Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 178. Θέρμος ἄγριος πικρότερος, καὶ ἰσχυρότερος εἰς ἀπαντα τοῦ ἡμέρου ἔστιν, etc. *H.*

nus ponderis est, nec plus vtilitatis. Mitefcunt cinere aut aqua ¹ calidis. ² Colorem hominis frequentiores in cibo exhilarant: amari contra aspidas valent. Hulcera s. ³ atra, aridi decorticatiq̄ue triti, supposito linteolo, ad viuum corpus redigunt. Strumas t., parotidas, in aceto cocti discutunt. Succus u. decoctorum cum ruta et pipere, vel in ⁴ febris datur ad ventris animalia pellenda, minoribus triginta annorum: pueris x. vero impositi in ventrem ieiunis profunt. Et y. alio genere tosti, et in defruto poti, vel ex melle sumpti. Iidem z. auiditatem cibi faciunt, fastidium detrahunt. Farina a. eorum aceto subacta, papulas pruritusque in balineis illita cohibet, et per se ficcat hulcera. Liuores b. emendat. Inflammationes cum polenta Y 2 sedat.

1. calida. V. M. 2. Discolores homines. M.
 3. terra. V. 4. fabrica. Cb.

s. Hulcera) Ex vetustate, et corruptione. Cels. V. 126. *Modo bulcus nigrum est, quia caro eius corrupta est, idque vehementius etiam putrescendo intenditur. Et paulo ante: Interdum enim vetustas ulcus occupat, induciturque ei callus, et circum orae crassae liuent, etc.* Marc. Emp. c. 4. 43. *Vetustis bulceribus... medetur farina lupini incocti, et sine cortice, inspersa cum vino.* Sic pariter Theod. Prisc. I. 18. H. z. Strumas) Diosc. II. 132. Plin. Val. I. 13. III. 29. Marc. Emp. XV. 107. H. u. Succus) Plin. Val. II. 21. Marc. Emp. XXVIII.

p. 200. et Diosc. I. c. Prae iuit his omnibus Cels. IV. 17. *Si tali sunt lumbrici, aqua porui dari debet, in qua lupinum decoctum sit.* H.

x. Pueris) Vide quae diximus XVIII. 36. H.

y. Et) Diosc. I. c. H.

z. Iidem) Diosc. I. c. H.

a. Farina) Diosc. I. c. Plin. Val. III. 39. et Serenus, c. 7. de prurigine, et papulis, p. 129. *Feruentes papulas oleo curato liquenti, Aut acido Baccho miscbis farra lupini: Atque hinc in calido percurrens membra lauacro.* H.

b. Liuores) Diosc. Καθαίρει περιώματα, καὶ φλεγ-

sedat. Siluestrium *c.* efficacior vis est contra coxendicum et lumborum debilitatem. Ex iisdem decocta lentigines, et fouentium cutem *d.* ¹ corrigunt: si *e.* vero ad mellis crassitudinem decoquantur vel satiui, vitiligines nigras et lepras emendant. Satiui *f.* quoque rumpunt carbunculos impositi: panos *g.* et strumas minuunt, ² aut maturant, cocti ex aceto: cicatricibus candidum colorem reddunt. Si *h.* vero caelesti aqua discoquantur, fuc-

1. abstergunt. Diosc. 2. aut maturant. Cocti
Gr. et Al.

Φλεγμονὰς πρᾶννει σὺν ἀλφίτῳ καὶ ὕδατι. H.

c. Siluestrium) Et satiuis nihilominus dos illa quoque communis, teste Diosc. II. 132. Σὺν ὄξει δὲ ἰσχυράδας παρηγορεῖ. H.

d. Cutem) Diosc. I. c. Καθαίρει τὸ ἄλευρον χρωῶτα. Galenus similiter I. c. H.

e. Si vero) Marc. Emp. c. 19. p. 129. H.

f. Satiui) Diosc. I. c. Ἄγθρακας περιερέσσει. H.

g. Panos) Vide N. et Em. N. XXII. (hic pos.) Panos) Prius legebatur mutata interpunctione, aut maturant. Cocti ex aceto cicatricibus, etc.. Vt ille et aceto temperandi modus ad posteriorem solam medicinam referendum: videretur, non etiam ad superiorem. Contra Diosc. II. 52. Φύματα

καὶ χοιράδας μεταβάλλει ἐν ὄξει ἐψηθεῖς καὶ καταπλασθεῖς. Galenus quoque de simpl. fac. med. VI. p. 174. Ἄλλα καὶ χοιράδας καὶ Φύματα σκληρὰ θεραπεύει: ἐν ὄξει δ' ἐψεῖν αὐτὸ χερῶν etc. Marc. Emp. c. 32. p. 225. Lupini ex aceto cocti, et subacti, et pro emplastro adpositi, causam panicularum maturant, et minuunt dolorem. Denique Plinius etiam Val. III. 27. Panis depellendis: Lupini, inquit, ex aceto cocti, aut minuunt, aut maturant. Quod ut ita sane se habeat, et in sequenti pariter remedio ex aceto incoqui nihilominus necesse est. Plin. Val. III. 48. Ad colorem cicatricibus reddendum: Lupini ex aceto cocti imponuntur. H.

b. Si) Diosc. et Gal. II. c. H.

fuccus ille smegma fit: ¹ quo fouere gangraenas, eruptiones pituitae, ² hulcera manantia, vtilissimum. Expedi*t* *i.* ad lienem bibere, et *k.* cum ³ melle menstruis haerentibus. Lien*i* crudi ⁴ cum fico sicca triti ex aceto imponuntur. Radix *l.* quoque in aqua decocta, vrinas pellit. Medentur pecori cum ⁵ chamaeleone herba decocti, aqua *m.* in potum ⁶ collata. Sanat et scabiem quadrupedum omnium, in amurca decocti, vel *n.* vtroque liquore postea mixto. Fumus crematorum culices necat.

LXXV. Irionem *o.* inter fruges sesamae similem esse diximus, et a *p.* Graecis erysimon vocari:

Y 3

Galli

1. quo solent fou. etc. manantia. Expedi*t*. *M.* *2.* hulcerum manantia expedi*t* ad. *Cb.* *3.* myrrha. *Diosc.* *4.* cum ficu cicatrici ex. *Cb.* *5.* chamaeleontis radice decocti aqua postea abluto. *Ex Diosc.* *6.* colata. *M.* collecta. *Cb.*

i. Expedi*t*) *Diosc.* et *Gal.* ll. cc. lienosis aiunt lupini decoctum prodesse, cum ruta potum ac pipere. *H.*

k. Et) Adicit et myrrham praeterea *Diosc.* l. c. et subdi in pefso iuber, προσδέτω. *Dioscoridem* sequitur *Galenus* l. c. *H.*

l. Radix) *Diosc.* l. c. *H.*
m. Aqua) Non potu, sed ablutione tantum, decoctum eiusmodi prodesse pecorum scabiei tradit *Diosc.* l. c. *H.*

n. Vtroque liquore) *Amurcae* et decocti *chamaeleontis.* *Dal.*

Vel) *Amurca* videlicet, et decocto lupini: non, vti *Dalecampio* visum est, *chamaeleonis* decocto. *H.*

o. Irionem) *L. XVIII. 22.* *H.*

p. A Graecis erysimon vocari) *Plinius* admodum inconsiderate erysimon herbam descriptam a *Dioscoride*, confundit cum erysimo fruge a *Theophrasto* memorato cap. 17. *L. II.* et cap. 19. *L. VI.* de *Causis plantarum*, item cap. 7. *L. VIII. hist.* *Dal.*

Galli *q.* ¹ velam appellant. Est *r.* autem fruticosum, foliis erucas, angustioribus paulo, semine nasturtii. Vtilissimum *s.* tussientibus cum melle, et in thoracis purulentis excreationibus. Datur *t.* et regio morbo, et lumborum vitiis, pleuriticis, torminibus, coeliacis. Illinitur *u.* vero parotidum et carcinomatum *x.* malis. Testium *y.* ardoribus ex aqua, alias cum melle. Infantibus quoque vtilissimum. Item fedis vitiis, et articulariis morbis, cum melle et fico. Contra *z.* venena etiam efficax ² potum. Medetur et suspiriosis: item fistulis, cum axungia veteri, ita ne intus addatur.

LXXVI. Horminum *a.* semine (vt diximus) cumino *b.* simile est, cetero *c.* porro, dodrantali alti-

z. Sic et. *M.* velum. *Cb.* Lege, *Velam alterum. Dal.*
Velarum Gr. et Al. *z.* poru. *Cb.*

g. Galli) Ita MSS. R. Colb. etc. tum hoc loco, tum in Indice: non *velarum*. Est autem haec huius loci sententia: irionis, quae inter fruges censetur, et a Graecis erysimon appellatur, naturam superius atque indolem esse tractatam: nunc ex affinitate nominis occasione sumpta alterum erysimon explicari, quod herbacei generis est, Galli quondam velam appellant: e recentioribus nonnulli *Tortelam*. Sic paulo ante s. 71. a lente, quae Graecis *Φανός*, ad eleliphacon siue *σΦανόν*, orationem transtulit. H.

r. Est) Iisdem verbis a

Dioscoride describitur II. 188. Pingitur a Dodonaco, p. 702. H.

s. Vtilissimum) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

t. Datur) Diosc. l. c. H.

u. Illinitur) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 174. H.

x. Carcinomatum malis) Caecorum, occultorum: de quibus aphor. 38. L. VI. *κρυπτῶν* Diosc. *Dal.*

y. Testium) Diosc. et Gal. ll. cc. H.

z. Contra) Diosc. l. c. H.

a. Horminum) L. XVIII. 22. H.

b. Cumino simile est) Satiuum semen edit nigrum et oblongam: siluestre vero fuscum

altitudine. Duorum generum: alteri semen nigrius, et oblongum. Hoc *d.* ad Venerem ¹ stimulandam, et ad oculorum argema et albugines. Alteri candidius semen et rotundius. Vtroque *e.* tuso extrahuntur aculei ex ² corpore, per se illito ex aqua: folia ex aceto imposita, panos per se vel cum melle discutiunt: item furunculos, priusquam *f.* capita faciant, omnesque acrimonias.

LXXVII. Quin et ipsae frugum pestes in aliquo sunt usu. Infelix *g.* dictum est a Virgilio lolium.

Y 4

1. *stimul. vruntur. V. stimul. valet. Alii V.* 2. *Sic ex MSS. H. conf. V. per se, vel illito. Alii V. per se illitum ex aqua Gr. et Al.*

fuscum et rotundum Diosc. Theophrastus sativi semen cum cumino comparat. *Dal.*

c. Porro) Plinius pro *πρασίω* legit *πράσσω*. *Dal.* Cetero) Diosc. III. 145.

"Ορμινον ἡμερον, πῶς ἐστὶν ἐμΦερῆς πρασίω τοῖς Φύλλοις. *Horminum herba est foliis marrubio similis.* Apud scriptorem Graecum, quisquis ille fuerit, a quo haec Plinius mutuatus est, rectius multo *πράσω* legit, quam *πρασίω* Dioscorides. Hormini enim folia sunt arundinaceis propiora, porraceisque, quam marrubii. *H.*

d. Hoc) Haec pariter Diosc. I. c. *H.*

e. Vtroque) Diosc. III. 145. Καταπλασθέν δε μεθ' ὕδατος ... καὶ σκόλοπας ἐπισπᾶται. *H.*

f. Priusquam) Priusquam in capita extuberent, et tubera rotundentur. *H.*

g. Infelix dictum est a Virgilio lolium) Lolium pani admixtum vertiginem capitis facit et grauedinem; vnde prouerbiū, *lolio vitare*. In balnea cum frequentior turba concurreret, quam vt balneatores sufficerent, vt ingruentem vim hominum summouerent, lolium carbonibus iniiciebant, cuius odore populus vexatus diffugeret. *Alex. ab Alex.* c. 20. IV. Plaut. in Milite. Ouid. I. Fast. Polit. c. 68. *Miscell. Dal.*

Infelix) Georg. I. 153. *Interque nitentia culta Infelix lolium, et steriles dominantur auenae.* Infelix autem lolium appellatur, vel quod infecundum est, vt *Ser-*

lium. Hoc *h.* tamen molitum ex aceto coctum, impositumque, sanat impetigines; celerius, quo saepius mutatum est. Medetur et podagris, aliisque doloribus, ex oxymelite. Curatio *i.* haec a ceteris differt. Aceti *k.* sextario vno dilui mellis uncias duas iustum est: ita temperatis sextariis tribus, decocta *l.* farina lolii sextariis duobus usque ad crassitudinem, calidumque ipsum imponi dolentibus membris. Eadem farina extrahit ossa fracta.

LXXVIII. Miliaria *m.* appellatur herba, quae necat milium. Haec trita, et cornu cum vino infusa, podagras iumentorum dicitur sanare.

LXXIX.

Seruius interpretatur: vel quod oculis nocet. Ouid. Fast. I. 691. *Et careant lolii oculos vitiantibus agri.* Fulgent. L. de prisco sermone: *Luscitiosos dici voluerunt interdum parum videntes, quos Graeci μύωπας vocant.* Plautus Milite: *Mirum est lolio victitare re, iam vili tritico.* PA. *Quid iam?* sc. *Quia luscitiosus.* Dicunt enim, quod lolium comedentibus oculi obscurentur. Gallis, de l' yvraie. H.

h. Hoc) Diosc. II. 122. H.

i. Curatio haec, etc.) Ratio haec: Aceti sextario vno diluuntur mellis unciae duae. (sic et CH. cetera ut in vulg. nisi quod calidumque imponi, expuncto τὸν ipsum habet.) Iustum est ita temperatis sextariis tribus decoctae farinae, lolii addere usque ad crassitudinem, cali-

dumque ipsum (alii calidamque ipsam, etc.) Cornarius ex vetusto. Dal.

k. Aceti sextario vno dilui mellis uncias duas) Verbum uncias, putamus superflue-re, et legendum duos, non duas, alioquin non haberet locum quod statim subiicitur: *Ita temperatis sextariis tribus.* Pint.

l. Decocta farina lolii sextariis duobus) Decoctae farinae lolii sextarios. et verbum duobus redundat ex eodem. Expende vero an sit commodius legi in totum sic: *Aceti sextario vno dilui mellis duos iustum.* His ita temperatis sextariis, tres decoqui farinae lolii sextarios usque ad crassitudinem, etc. Pint.

m. Miliaria) Circumligando sese. Officinis incognita. H.

LXXIX. Bromos *n.* semen est spicam ferentis herbae: ¹ nascitur inter vitia segetis, ² aeu-nae *o.* genere: ³ folio *p.* et stipula triticum imitatur. In cacuminibus dependentes ⁴ paruulas velut locustas habet. Semen vtile ad cataplasmata, ⁵ atque *q.* hordeum, et similia. Prodest *r.* tussientibus succus.

Y 5

LXXX.

1. censetur. Dal. 2. auenae genus. Dal. 3. folia et stip. tri. imitantur. Ch. 4. bipedes. Diosc. 5. ad quae. V. aequae ut hordeum. V.

n. Bromos) - Vt Graecis βρόμος, sic auena Latinis gemina est: altera sativa, et esculenta, quae inter cerealia non postremum obtinet locum: de l'avoine: iumentorum cibus: altera sponte nascens ac sterilis, quae inter frugum vitia numeratur, describiturque a Diosc. IV. 140. eadem plane cum sativa forma, ut recte Anguillara, parte 6. p. 98. H.

o. Auenae genere) Aegilopem quidem auenae persimilem, certum est segetis hordeaceae virium esse, quoniam in eam nimia vligine hordeum degenerat, non aliter quam triticum in lolium. At auena peculiare genus habet, suoque semine prouenit et vtilissimam agricolis frugem praebet. Dal.

p. Folio) Diosc. II. 116. de auena sativa. Βρώμος κάλαμός ἐστι, πυροῖς ὁμοίος

καὶ τοῖς Φύλλοις, γόνασι δὲ διειλημμένος. Καρπὸν δὲ ἔχει ἐπ' ἀκρῶ ὡσπερ ἀκρίδια δίωλα, ἐν οἷς τὸ σπέρμα χρήσιμον εἰς καταπλάσματα, ὡς ἡ κριθή. Avena tum culmo, tum etiam foliis triticum imitatur sed geniculis distinguitur. „In cacumine vero dependentes veluti paruulas locustas bipedes gerit, in quibus semen continetur, aequae ut hordeum, ad cataplasmata vtile.“ Totum hoc caput de bromo apud Diosc. supposititium esse spuriumque censet Anguillara, P. XIV. p. 290. H.

q. Atque) Forte, aequae atque hordeum, ex Diosc. et ex Galeno de fac. simpl. med. VI. p. 165. H.

r. Prodest) Diosc. I. c. Ὁ δὲ ἐξ αὐτοῦ χυλὸς ῥοφούμενος βήσσειν ἀρμόζει. Eius cremor tussientibus sorbitione prodest. H.

LXXX. Orobanchen s. appellauimus necan-
tem eruum et legumina: alii t. cynomorion eam
appellant, a similitudine canini genitalis: Caulicu-
lus u. ¹ est sine sanguine, foliis rubens. Estur x.
et ² per se, et in patinis, quum tenera est decocta.

LXXXI. Et leguminibus innascuntur bestio-
lae venenatae, quae manus pungunt, et pericu-
lum vitae afferunt, ³ solipugarum y. generis. ⁴ Ad-
uersus

1. est folio subpingui. Diosc. est sine foliis, pinguis
rubens Gr. et Al. 2. per se cruda et in. Diosc.
3. solipugarum, et c. 4. XXIX. Solifugarum Gr.
et Al. 4. aduersus has omnia.

s. Orobanchen) L. XVIII.
44. Vide quae ibi dixi-
mus in Notis. H.

t. Alii) Diosc. in Noth.
p. 446. Ὀροβάγχη, οἱ δὲ
κυνομορίον, etc. Sed a con-
iectore aliquo insertam hanc
vocem in Dioscoridis tex-
tum inde liquet, quod alia
est Dioscoridis, alia Pli-
nii orobanche, quae et
cynomorion appellata est,
vt antea monuimus, XVIII.
44. H.

u. Cauliculus) Est et cau-
liculus eiusdem nominis,
sine sanguine, hoc est, sine
humore, quia fistulosus, et
fragilis, ac ficioris naturae.
Haec vero Dioscoridis oro-
banche est, quam ille de-
scribit II. c. 172. pingit Do-
donaeus p. 543. Vide N.
et Em. N. XXIII. (hic.
pos.) Cauliculus) Sic MSS.
R. Colb. etc., non vt editi,
Cauliculus est sine foliis, pin-

guis, rubens. Folia subpin-
guia, subrubrumque caulem
orobanchae pariter Diosco-
rides attribuit, II. 172.
Ὀροβάγχη καυλίον ἐστὶν
ὑπέρυθρον ὡς δυσπιθα-
μαῖον ... Φύλλοις ὑπολί-
παρον, etc. H.

x. Estur et per se in pati-
nis cum tenera est decocta)
In vetusto exemplari: Estur
et per se et in patinis cum te-
ner est decoctus, vt referat
caulem, non ipsam oroban-
chen. Pint.

Estur) Hoc est, sola, siue
cruda. Diosc. l. c. Λαχα-
νεύεται δὲ καὶ ὠμὸν καὶ ἐΦ-
θὸν, ἐκ λοπάδος ὡς ἀσ-
πάρραχος ἐσθιόμενον. Estur
autem oleris instar cruda, et
in patinis asparagi modo de-
cocta. H.

y. Solifugarum generis)
Solipugarum, in eodem le-
gitur, non solifugarum, re-
ctius, vt a pungendo nomen
ade-

uersus omnia eadem medentur, quae contra araneos et phalangia demonstrantur. Et frugum quidem haec sunt in vsu medico.

LXXXII. Ex iisdem fiunt et potus, zythum z. in

adeptae sint, quod statim sequitur. *Pint. Solifugarum generis*) Solpugae venenatae formicae c. 4. L. XXIX. quarum veneno et scorpionum clade gens Cynamolgis Aethiopiae vicina sublata est, c. 19. L. VIII. Georgio Agricolae post Solinum *solifuga* animal est perexiguum, aranei forma, in metallis argentariis plurimum occulte reptans, et iis qui imprudentes superfedent, exitium afferens. Nominis ratio est quod solem fugiat. *Dal.*

Solipugarum) Vide quae diximus in Nct. et Em. ad L. VIII. N. LXXXVIII. et L. VIII. ipso 43. H.

z. *Zythum in Aegypto*) Sabaia in Ilyrico, ex hordeo, vel tritico in liquorem verso potio vilis Marcellino L. XXVI. a quo Valens Imperator in obsidione Chalcedonis *Sabaiarius* per ludibrium vocatus est: *Parabia* apud Paeonas: *Curmi* apud Barbaros quosdam: *Ala* Britannis a voce Danica *oela*: *πίνος* Aristoteli, vel a bibendo vel a fordibus: *βρύτον* Hellanico: *πίναςσι δὲ βρύτον ἐκ τῶν*

ῥιζῶν καθάπερ οἱ Θραῖκες ἐκ τῶν κριθῶν. Hecataeo, Archilocho, ὡς περ αὐλῶ βρύτον ἢ Θραξ ἀνήρ ἢ Φρυξ ἐβρύξε. Aeschilo, καὶ τῶν δ' ἐπίνες βρύτον ἰσχυαίνων χρόνω. Zythi meminerunt Gal. VI. Simpl. Comment. in lib. Hippocratis de pitisana, Aegineta, Suidas, Diodorus, qui scribit Bacchum εὐρεῖν τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πῶμα τὸ καλεῖται ζύθον: Strabo L. XVII. Isidorus. Ceruisiam dictam volunt a Cerere: *Ceriam* Hispanicum esse vocabulum, nisi a cereo colore nomen impositum credamus. *Caeliam* a calcaciendo Isidorus nuncupatam censet: quod parum credibile est. Eius meminit Florus, quo loco refert Numantinos sese prius epulis, tanquam inferiis, impleuisse, carnis semicrudae, et coelia. *Had. Iun.* c. 12. II. Apud Iureconsultos L. VIII. ff. de tritico, vino, vel oleo leg. in quibusdam prouinciis zythum fieri ex tritico vel hordeo, vel panico, non, ut vulgo legunt, *pane*. Ibidem pro curmi et *canum* perperam legi-

in Aegypto, celia a. et b. ceria in Hispania, ceruiffa

legitur. Cuiacius c. 30. L. XI. Obseruat. Dal.

Zyibum) Ex hordeo parabatur. Suidas: Ζύβος, οἶνος ἀπὸ κριθῆς γινόμενος. Sic Herod. II. Euterpe, p. 118. n. 77. et Diod. Sic. Bibl. I. p. 31. Pelusiaci pocula Zyibi appellat Colum. L. X. de cultu hortor. p. 349. H.

a. Celia) Flor. II. 18. de Numantinis: *Quum sese prius epulis impleuissent, carnis semicrudae, et celiae: sic vocant indigenam ex frumento portionem.* Vide N. et Em. N. XXIV. (hic coll.) Celia) En haud obscure celiā a ceruiffa Plinius diuersam facit: egregie, quum non situ magis terrarum Gallia Hispaniaque diffident, quam hae portiones duae. Celia ex frumento concinnatur, Floro teste II. 18. cuius verba retulimus in prioribus Notis, hoc est, e tritico, vt Orosius interpretatur, V. 7. *Postmodum, inquit, diu obsidione conclusi Numantini duabus desubito portis cuncti eruperunt, larga prius portione vfi, non vini cuius ferax is locus non est, sed succo tritici per artem confecto, quem succum a calefaciendo Celiā vocant: suscitatur enim illa*

igneā vis germinis madefactae frugis, ac deinde siccat, et post in farinam redacta molli succo admiscetur, quō fermentato sapor austeritatis, et calor ebrietatis adiicitur. Orosium sequitur Isidorus XX. 5. et Papius. Quibus verbis ii non materiam modo celiā designant, sed et conficiendi modum. At ceruiffae ex hordeo concinnatur, et ex alia quadam simili fruge, quae propria caret in Latio appellatione, generali modo frumenti nomenclatione signant: Belgae vocant, *du Sucrion.* Tacit. L. de mor. Germ. *Potus, humor ex hordeo aut frumento, in quamdam similitudinem vini corruptus.* Quare nec Matthaeum Siluaticum audio, qui parum sibi constans, ita primum, *Celea, inquit, portio ex succo tritici inebrians: quod quidem vtinam solum diceret: At mox inferius: Celsia, id est, ceruiffa, dicta a calefaciendo.* Nec Ioh. Sarisb. Ep. 85. celiā cum ceruiffa commiscentem. De ceruiffae etymo consulendus, praeter iam appellatos, V. Cl. Du-Cangius in Glossario. H.

b. Et ceria) Nomen id Hispanicum pariter, vt celiā

uisia c. et plura genera in Gallia, aliisque prouinciis, quorum omnium spuma cutem feminarum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipsum attinet, praestat ad vini transire mentionem, atque a vite ordiri medicinas arborum.

I. praestat. Cb.

lia est: nec Biuarium audio, qui in Maximi Chron. a. 516. *cidria* legi putat hic oportere, quae vox in Gallia potum e pomorum succo concinnatum indicat. Quae parentur e fruge, non e pomis, potiones, Plinius hoc loco attingit: Nam uti monuit XIV. 29. *Est et occidentis populis sua ebrietas, fruge madida: pluribus modis per Gallias Hispanias-*

que, nominibus aliis, sed eadem ratione. Idem quae quibus concinnentur e pomis, explicuit XIV. 19. H.

c. *Ceruifia*) Vox haec origine Gallica merito censetur a Cambdeno, in Britannia, Vossioque in Etymol. quos consule. Nunc vulgus vocat, *de la Biere*: quidam etiamnum vetusta nomenclatione, *Ceruoise*. H.

C. PLINII SECUNDI
 NATURALIS HISTORIAE
 LIBER XXIII.

I.

Peracta cerealium in medendo quoque natura est, omniumque quae ciborum aut florum, odorumque *a.* gratia¹ proueniunt supina *b.* tellure. Non cessit his Pomona, partesque *c.* medicas, et pendentibus *d.* dedit, non contenta protegere, arborumque *e.* alere umbra quae diximus; imo velut indignata

1. Sic ex MSS. H. odorumque gratia . . . pendentibus quoque dedit Gr. et Al.

a. Odorumque gratia proueniunt) Melius in vetusto exemplari, odorumque gratia proueniunt. Et mox paulo inuerte verba, legitoque arborum umbra alere, etc. Pint.

b. Supina) Hami, in ipsa superficie, in qua flores frugesque adhaerescere natura voluit: pendere contra in sublimi arborum fructus, Pomona. Colles supinos Virgilius, Horatius Tibur supinum dixit. H.

c. Partesque medicas pen-

dentibus quoque dedit) Voss. partesque medicasset pendentibus dedit. Scribe: partesque medicas et pendentibus dedit. Vt plane comes eius Vossianus alter. Gron.

d. Et) Fructibus ex arbore pendentibus. H.

e. Alere) Fruges, et saxa quae diximus XVII. 18. Non fastidienda haec quoque scientia, atque non in ultimis ponenda, quando quibusque satis umbra aut nutritrix, [aut nouerca est, etc. H.]

indignata plus auxilii inesse his quae longius a caelo abessent, quaeque postea cepissent. Primum *f.* enim ¹ homini cibum fuisse inde, et *g.* ² sic inducto caelum ³ spectare, pascique et nunc ex se posse sine frugibus.

II. Ergo *h.* hercule ⁴ has in primis dedit vitibus, non contenta delicias etiam, et odores atque vnguenta, omphacio *i.*, et oenanthe ac massari *k.* (quae suis locis diximus) nobiliter instruxisse. Plurimum *l.*, inquit, homini voluptatis ex me est. Ego succum vini, liquorem olei gigno. Ego palmas et poma, totque varietates: neque ut tellus, omnia per labores, aranda tauris, terenda aréis, deinde *m.* faxis, ut *n.* quando, quantouere opere cibi

1. hominibus. V. 2. Sic ex MSS H. inductos Gr. et Al. 3. spectasse. V. 4. Ergo hercule artes in Cb.

f. Primum enim homini cibum fuisse inde et sic inductos Vossianus, inducto. Recte: praecessit enim homini, qui et sic (ἐμφατικῶ-
τερον, etiam, hac re, (etiam hac occasione) inductus est, ut caelum spectaret, dum nempe ex alto cibum petit. Ovidius, caelumque rueri iussit. Gron.

g. Et) Dum cibum ex alto petit, sursum oculos tollere hominem Pomona, caelumque rueri iussit. H.

h. Ergo hercule has in primis dedit vitibus) Scribendum reor: Ergo hercule partes primas dedit vitibus. Nam dixit in calce prioris libri: Praestat ad vini transire men-

tionem, atque a vite ordiri medicinas arborum. Et sequitur paulo post: Plurimum, inquit, homini voluptatis ex me est. Ego succum vini, liquorem olei gigno. Pint.

b. Ergo) Partes scilicet medicas. H.

i. Omphacio) De his egimus XXII. 60. sq. H.

k. Massari) Oenanthe Africana. Vide c. ult. Lib. XII. Dal.

l. Plurimum) Pomonam loquentem inducit, omnis pomorum generis Deam. H.

m. Deinde) Molis frumentariis, Virg. Georg. I, 267. Nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo, H.

n. Ut quando quantouere opere

cibi fiant? ¹ At ex me parata omnia, nec o. curuo ² laboranda, sed sese porrigentia vltro: et si pigeat attingere, etiam cadentia. Certauit ipsa secum, plusque vtilitatis causa genuit etiam, quam voluptatis.

III. 3 Folia p. vitium et pampini capitis dolores, inflammationesque corporum mitigant cum polenta. Folia q. per se ardores r. stomachi ex aqua

1. At, in M. d. 2. - adaranda. V. exoranda. Dal. id est, imperranda. nec curuo adoranda aratro, nec cura laboranda, sed sese Gr. et Al. Haec tria verba, nec cura laboranda, in M. desunt. Et videntur adiecta a quodam, qui pro, curuo, cura, et pro adoranda laboranda reponere voluit. 3. Folio vitium et pampino. M.

opere cibi fiant) Scribendum puto, ut quandoque tanto labore cibi fiant. Nam praeficit statim ante, Neque ut tellus omnia per labores, etc. Pint.

o. Nec) Nec ab homine curuato aranda. Sic curuus arator apud Virg. Ecl. 3. v. 47. Vide N. et Em. N. I. (hic coll.) Nec) In libris ad hunc diem vulgatis. Nec curuo adoranda aratro, nec cura laboranda, sed sese, etc. Quo in contextu verborum, quid interpolatorum coniectura praestiterit, liquet: adiectis nempe vocibus iis, nec cura laboranda, quae priorum vicem supplement, plane affinium, nec curuo adoranda: et aratro praeterea addito: quarum vocum in exemplaribus vetustis, nec vola, ut aiunt,

nec vestigium. In R. 1. Nec curuo adoranda, sed sese etc. R. 2. nec cura laboranda. Hoc tantum, H.

p. Folia) Haec pariter tradidit Diosc. l. 1. totidem verbis: Ἀμπέλου οἴνοφορον τὰ φύλλα, καὶ αἱ ἑλικες λεῖπαι καταπλασσομένηαι, καὶ Φαλαγγίας πραύνουσι, Φλεγμονὴν τε στομάχου δὲ καῦσον σὺν ἀλφίτῳ. H.

q. Folia per) Diosc. l. c. Καὶ καθ' ἑαυτὰ ἐπιτιθέμενα τὰ φύλλα, πραύνουσι Φλεγμονὴν τε στομάχου, καὶ καῦσον. H.

r. Ardores stomachi) Et acorem stomachi Dioscor. Voce ἐξόνοντα Plinius deceptus est. Dal.

Pampini) Hoc est, capreoli, siue clauiculae, αἱ ἑλικες. Diosc. l. c. De

aqua frigida: cum farina vero hordei, articulares morbos. ¹ Pampini triti et impositi, tumorem omnem siccant. Succus s. eorum dysentericis infusus medetur. Lacryma t. vitium, quae veluti gummi est, lepras et lichenas, et psoras nitro ante praeparatas sanat. Eadem v. cum oleo saepius pilis illitis, psilothi effectum habet, ² maximeque x. quam virides accensae vites exsudent: quae et verrucae tolluntur. Pampini y. sanguinem exscreanti-

1. capreoli. Diosc. 2. Sic ex MSS. H. maximeque aqua, quam virides Gr. et Al.

De his diximus XVII. 35. Satis eleganter Ruffinus in praef. ad librum Iudae: Ἑλικά vitem dicunt Graeci, non tam palmitem, quam illos runcinulos, vel cincinnulos palmitis, quibus succrescens palmes ipse, innectere se et suspendere solet, vel palis, vel quibuscumque innititur adminiculis, quos capreolos, et arbitror, appellant agriculae: quibus nexibus tutus, et sine lapsus periculo, vel grauiatur fructibus palmes, vel vaga proceritate distenditur. Cael. Arel. chron. I. I. de capitis passione, quam Graeci cephalaeam nominant, eleganter anulos vitis, quos helicas vocant, appellat. H.

s. Succus) Plin. Val. II, 28. Dysenteriae compescendae: succus pampinorum, et vitium, clysterio immittuntur. Hunc vero succum Diosc. Vol. VII.

l. c. dysentericis non tantum infundi clystere, sed et propinari bibendum iubet. H.

t. Lacryma) Haec totidem verbis Diosc. V. I. Τὸ δὲ δάκρυον αὐτῆς ὁμοιον ὃν κόμμει, etc. H.

v. Eadem) Diosc. l. c. H. x. Maximeque aqua quam virides accensa) Scribo, maximeque cum virides accensae, etc. ex V. C. Pint.

Maximeque) Subintellige lacrymam, ex antecedentibus, seu liquorem, quem accensa sarmenta vitium exsudent. Diosc. l. c. Καὶ μάλιστα ὁ ἀπὸ τοῦ χλωροῦ καιομένου κλημάτος ἀφιδρούμενος ἰχώρ ὃς καὶ μνημηνίας ἐπιχειρομένου ἐμβάλλει. H.

y. Pampini) Hoc est, vt diximus, capreoli, clauiculaeque. Diosc. l. c. Ἀποβραχῆσαι δὲ καὶ ἑλικες ἐν ὕδατι

ſcreantibus, et mulierum a conceptu defectioni z., diluti potu profunt. Cortex a. vitium et folia arida, vulnerum ſanguinem fiſtunt, ipſumque vulnus conglutinant. ¹ Vitis albae viridis tuſae ² fucco impetigines tolluntur. Cinis b. ſarmentorum vitiumque et vinaceorum, condylomatis et ſedis vitiis medetur ex aceto: item c. luxatis et ambulantiſ, et d. lienis tumori, cum roſaceo et ruta et aceto. Item igni ſacro ex vino citra oleum aſpergitur, et e. ³ intertrigini: et pilos abſumit. Dant et bibendum cinerem ſarmentorum ad lienis remedia aceto conſperſum, ita vt bini cyathi in tepida aqua bibantur; vtque qui biberit, in lienem iaceat. Clauiculae ipſae, quibus repunt vites, trietae, et ex aqua potae, fiſtunt vomitionum conſuetudinem. Cinis f. vitium cum axungia vetere contra tumores proficit, fiſtulas g. purgat, mox et perſanat: item neruorum dolores frigore ortos, con-

1. Haec clauſula in M. d.

2. Sic ex MSS. Hard.

ſucco et iſture impetigines Gr. et Al.

3. Sic ex

MSS. H. Et intertrigines, et pilos Gr. et Al.

ὕδατι, καὶ ποθεῖσθαι, ὡφελῶσι δυσεντερικῆς, καὶ αἰμοπτοικῆς, καὶ ζυμαχικῆς, καὶ κισσώσας. H.

z. Defectioni) Dioſc. κισσῶσαν vocat: proprieque faſtidium eſt feminarum praegnantium, quum alios atque alios cibos appetunt, guſtatoſque mox reſpuunt. H.

a. Cortex) Haec totidem verbis Plin. Val. III. 21. H.

b. Cinis) Marcell. Emp. cap. 31. p. 223. et Dioſc.

V. 1. iisdem verbis. H.

c. Item) Dioſc. l. c. H.

d. Et) Marc. Emp. c. 28. p. 166. Plin. Val. II. 18. et Dioſc. l. c. H.

e. Et intertrigines et pilos abſumit) Lege, et intertrigini, et iunge ſuperioribus, ex eodem. Pint.

f. Cinis vitium) Marcell. Emp. cap. 4. p. 42. et c. 36. p. 250. et Theod. Priſc. I. 9. de ſurunculis. H.

g. Fiſtulas) Plin. Val. III. 22: H.

contractionesque: contusas vero partes ¹ cum oleo, carnes excrescentes in ossibus cum aceto et nitro, scorpionum et *n.* canum plagas cum oleo. Corticis *i.* per se cinis combustis pilos reddit.

IV. Omphacium qua fieret ratione incipientis vuae pubertate, in vnguentorum loco docuimus. *h.* Nunc ad medicinam de eo pertinentia indicabimus. Sanat *l.* ea, quae in ² humido sunt hucera, vt oris, tonsillarum, genitalium. Oculorum claritati plurimum confert. Scabritiae genarum, hucerbibusque *m.* angulorum, nubeculis, hucerbibus quacumque in parte manantibus, cicatricibus *n.* marcidis, ossibus *o.* ³ purulente limosis. ⁴ Mitiga-

Z 2

tur

1. vel cum. *Cb.* *2.* humidis. *Dal.* vt mox. humore sint. *Cb.* *3.* purulenti et lim. *V.* *4.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* frangitur *Gr.* et *Al.*

b. Et canum) *Plin.* *Val.*

III. 51. *H.*

i. Corticis) *Plin.* *Val.* III.

36. *H.*

k. Docuimus) *Lib.* XII.

60. *H.*

l. Sanat) Quae ex omphacio medicinae petuntur, tota hac sectione, omnia fere totidem verbis habet Dioscor. V. 6. *H.*

m. Hucerbibus) In angulis oculorum arrosis, περιβρωσσει κανθῶν. *Diosc.* I. c. *H.*

n. Cicatricibus) Deceptum hoc loco Plinium Saracenus in Dioscor. putat affinitate vocum; quod ἐλῆ cicatricem, ἐλον gingiuam significat. Eundemque quum apud scriptorem Graecum legisset, id quod apud Dio-

scor. V. 6. exstat, prodesse omphacium contra ἐλαπλαδαρά, hoc est, gingivas humore flaccidas, minus caute marcidas cicatrices, quas nemo intelligat, interpretatum. At ex alio fonte Plinius fortasse hausit: cicatriceque marcidas, humida vulnera, ac minus bene coeuntia intellexit. *H.*

o. Ossibus) Vide *N.* et *Em.* *N.* II. (hic pos.) *Cicatr.*) Quid sint ossa purulente limosa, fateor me nondum intelligere: nec de mendo tamen quod hic lateat, admonent codices MSS. Verum quum apud Diosc. V. 9. vbi pares de omphacio medicinae traduntur, legere me meminerim, post cicatrices, vel gingivas potius,

vt

tur *p.* vehementia eius melle aut passo. Prodest et dysentericis, sanguinem excreantibus, ¹ anginis.

V. Omphacio cohaeret oenanthe, quam vites siluestres ferunt, dicta *q.* a nobis in vnguenti ratione. Laudatissima *r.* in Syria, maxime circa Antiochiae et Laodiceae ² montes: et ex alba vite refrigerat, adstringit, vulneribus *s.* inspergitur, stomacho *t.* illinitur, utilis *v.* ³ urinae, iocineri, capitis *x.* doloribus, ⁴ dysentericis. Contra *y.* fastidia obolo ex aceto pota. Siccatur *z.* manantes capitis eruptiones, efficacissima ad vitia quae sunt in humidis: ⁵ ideo *a.* et oris huculceribus, et verendis

1. anginis, in *M. d.* 2. montes, et ex alba vite. Refrigerat. *V.* 3. ciendae urinae. Diosc. urinae, iocineris, capitis dolori. *Ch.* 4. Sic ex *MSS. H.* dysentericis, coeliacis cholericis *Gr. et vulg.* 5. Sic et *Ch.* ideoque et *Gr. et Al.*

vt dixi marcidas, statim aures purulentas subici, ελαπλαδαρά ὡτα πυορροῦντα nullus fere dubito, quin auribus purulente limosis scripsisse Plinium existimandum sit. *H.*

p. Mitigatur) Ita *R. 2.* et *Ch.* In editis, *frangitur.* *R. 1.* et *Colb. fatigatur.* *H.*

q. Dicta) *L. XII. 61. H.*

r. Laudatissima) Dioscor. *V. 5. H.*

s. Vulneribus) Diosc. *1. c. H.*

t. Stomacho) Diosc. *1. c.* Contra stomachi ardores cum polline polentae, ac vino illinitur. Πρὸς ναυσό-

μενον στομαχὸν κατὰ πλάσσειται συν παμπάλῃ ἀλφίτη καὶ οἴνῳ. *H.*

v. Vilis) Sic Diosc. *ξηρτικὴν*, ciendae vtilem vrinæ prodidit. *H.*

x. Capitis) In capitis doloribus, inquit Diosc. *1. c.* tam viridis quam sicca, cum aceto rosaceoque perfunditur. *H.*

y. Contra) Diosc. *1. c. H.*

z. Siccatur) Diosc. *1. c. H.*

a. Ideo) Vide *N. et Em. N. III.* (hic subi.) *Ideo*) Sic locus hic interpungendus est, non vti prius, *verendis, ac sedi. Cum melle ac crocolium sistit.* Nam per se potam

dis, ¹ ac sedi, cum melle et croco. Aluum sistit. Genarum ² scabiem emendat, oculorumque lacrymationes: ex vino stomachi dissolutionem: ex aqua frigida pota sanguinis *b.* ³ excreationes. Cinis *c.* eius ad collyria, et ad hucera purganda, et paronychia, et pterygia, probatur. Vritur in furno, donec panis percoquatur. Massaris *d.* odoribus *e.* tantum gignitur: omniaque ea auiditas humani ingenii nobilitauit, rapere *f.* festinando.

VI. (I.) Maturescentium autem ⁴ vuae vehementiores nigrae, ideoque vinum ex his minus iucundum: suauiores albae, quoniam ⁵ e translucido facilius accipitur aer. Recentes *g.* stomachum,

Z 3

chum,

1. *Ac sedi. Cum melle et croco aluum sistit Gr. et Al.*
 2. *scabiciem. M.* 3. *Sic ex MSS. em. H. et Ch. excreationem Gr. et Al.* 4. *vuarum. V.* 5. *a lucido. M.*

potam oenanthem, aluum sistere, cum melle et croco verendis similibusque hucerbis imponi pro cataplasmate, auctor est Dioscorid. V. 5. *πινομένη . . . κοιλίαν ἐφισώσα . . . Κατάπλασμα τε ἐνάμιων, καὶ τῶν ἐν σώματι ἐλῶν, καὶ νόμων τῶν ἐν αἰδοίοις, σὺν μέλιτι, καὶ κρόκῳ, καὶ ῥοδίῳ καὶ σμύρνῃ λεανθεῖσα.* H.

b. Sanguinis) Dioscorid. l. c. H.

c. Cinis) Diosc. l. c. H.

d. Massaris) Dicitur est de massari. L. XII. 61. H.

e. Odoribus, etc.) Eam tamen ad medicos tantum

pertinere scribit cap. 28. Lib. XII. *Dal.*

f. Festinando) Priusquam flos in fructum transeat. Dalec.

Rapere) Priusquam flos in fructum transeat. Nam oenanthem quidem colligitur, quum floret: itemque massaris quae in Africa fit: omphacium vero et ex acerba vite conficitur, ut dictum est suis locis, hoc est, XII. 60. sq. H.

g. Recentes) Diosc. V. 3. Vide N. et Em. N. IV. (hic consp.) Rec.) In MSS. R. Colb. Ch. etc. spiritum inflatione legitur. Libentius inde agnouerim, stomachum spiritum,

chum, et ¹ spiritum ² inflant, aluumque turbant: itaque in febris damnantur, utique largiores. Grauedinem enim ³ capiti, morbumque ⁴ lethargicum faciunt. Innocentiores *h.*, quae decerptae diu pependere: qua ventilatione etiam vtilis sunt stomacho aegrisque. Nam *i.* et refrigerant leuiter, et fastidium auferunt.

VII. Quae *k.* autem in ⁵ vino dulci conditae fuere, caput tentant. Proximae sunt pensilibus ⁶ in *l.* palea seruatae. Nam *m.* in vinaceis seruatae, et caput, et vesicam, et stomachum infestant. Siftunt *n.* tamen aluum, sanguinem *o.* excreantibus vtilissimae. Quae *p.* vero in musto fuere: peiorem vim etiamnum habent, quam quae in vinaceis. Sapa *q.* quoque stomacho inutiles facit. Salu-

- i.* spiritu. Alii. quae melior ex Diosc. V. 3. ἐμπνευματοῖ. *2.* inflatione aluum turbant. Cb. 3. capitis. V. *4.* lethargum. Cb. *5.* vino et dulci. V. *6.* a Cb.

spiritus inflatione, aluumque turbant. Diosc. V. 3. Ἡ δὲ πρόσφατος πᾶσα ἐκταρασσει κοιλίαν, καὶ ἐμπνευματοῖ σωμαχόν. H.

b. Innocentiores) Diosc. l. c. iisdem verbis. H.

i. Nam) Diosc. l. c. H.

k. Quae) Plin. XIV. 3. Conduntur et musto uuae, ipsaeque vino suo inebriantur, etc. De reliquis uuarum condendarum modis dictum est abunde XV. 18. H.

l. In palea seruatae) Paleales vocat Aurelianus c. 21. Lib. III. chronion. Vide

Columellam c. 23. L. XII. Vide supra cap. 1. L. XIV. et c. 17. L. XV. Dal.

In) Paleales idcirco appellatas a Caelio Aureliano meminimus. H.

m. Nam) Et has quidem vesicam, caputque tentare: ori tamen esse iucundas, Diosc. scribit III. 3. Quid sint vinacea diximus XIV. 3. H.

n. Siftunt) Diosc. l. c. H. *o.* Sanguinem) Plin. Val. I. 64. et Diosc. l. c. H.

p. Quae) Diosc. l. c. H. *q.* Sapa) Diosc. l. c. H.

Saluberrimas *r.* putant medici in caelesti aqua seruatas, etiam si minime iucundas: sed voluptatem earum in *s.* stomachi ardore sentiri, et in ¹ amaritudine iecoris, fellisque vomitione in cholericis: ² hydropicis, cum ardore febrium aegrotantibus. At *t.* in ollis seruatae, et os, et stomachum, et auiditatem excitant. Paulo tamen grauiores existimantur fieri *v.* vinaceorum halitu. Vuae *x.* florem in cibis si edere gallinacei, vuas non attingunt.

VIII. Sarmenta earum, in quibus acini fuere adstringendi vim habent, efficaciora ex ollis.

IX. Nuclei *y.* acinorum eandem vim obtinent. Hi sunt qui in vino ³ capitis dolorem faciunt. Tosti *z.* tritique stomacho vtilis sunt. Inspergitur *a.* farina eorum, polentae modo, potioni ⁴, dysentericis, et coeliacis, ⁵ et dissoluto stomacho.

Z 4

macho.

- i.* amaritudine oris fellisque. *V.* *2.* hydropicis. *V.*
3. capiti dol. faciunt. *Cb.* *4.* potioni, in dys.
Dal. potionis et dys. *Cb.* *5.* Sic et dissolutis
Gr. et *Al.*

r. Saluberrimas) Dioscor.
 l. c. H.
s. Stomachi ardore) Siticulosis, ardentibus, et longis febribus. *Dal.*

t. At) Diosc. l. c. et Galen de alim. fac. II. 9. p. 342. H.

v. Vinaceorum) Quibus scilicet vuae stipantur ollis inclusae. Supra XIV. 3. *Aliae in sua ranzum continentur anima, ollis fictilibus, et insuper doliis inclusae, stipatae vinaceis circumsudantibus.* H.

x. Vuae) Simile illud est, quod superius attulit XIV. 18. de vitis labruscae acinis: *Vniuersi numquam maturescunt: et si prius quam tota maturescat vva, incocta derur gallinaceo generi, fastidium gignit vuas appetendi.* H.

y. Nuclei) Diosc. V. 3. Acini grana sunt vuarum: nucleus acinis, seu granis includuntur. H.

z. Tosti) Diosc. l. c. H.
a. Inspergitur) Dioscorid. *Φρυγέντα δέ, καὶ ἀντὶ ἀλφίτου ἐπιπασσόμενα λεία, ἀρμόζει*

macho. Decocto etiam eorum fouere psoras et pruritus utile est.

X. Vinacei per se minus capiti aut vesicae nocent, quam nuclei: mammarum *b.* inflammationi triti cum sale utiles. Decoctum *c.* eorum veteres dysentericos et *d.* coeliacos iuuat et potione, et fotu.

XI. Vua *e.* theriace, de qua suo loco diximus, contra serpentium ictus estur. Pampinos *f.* quoque eius edendos censent, imponendosque, vinumque et acetum ex his factum auxiliarem contra eadem vim ¹ habent.

XII. Vua *g.* passa, quam astaphida vocant, stomachum, ventrem et *h.* ² interanea tentaret, nisi pro remedio in ipsis acinis nuclei essent: iis

1. habet. M. et Cb.

2. et int. Cb.

μόζει δυσεντερικοῖς, καὶ κοιλικοῖς, καὶ τοῖς τὸν σῶμα-
χον ἀνάλελυμένοις. H.

b. Mammarum inflammationi, etc.) Duritiae et lactis plenitudini, τῇ σπαραγῶσει Diofc. *Dalec.*

Mammarum) Diofc. l. c. Τὸ δὲ σέμφυλον αὐτῶν ἀποτεθὲν, καταπλάττεται μεθ' ἄλων πρὸς φλεγμονάς, καὶ σκληρίας, καὶ σπαραγῶσιν μαζῶν. *Reconditi vinacei, inflammatis, praeduritis, ac lacte turgentibus mammis cum sale imponuntur.* H.

c. Decoctum) Diofc. l. c. H.

d. Et coeliacos, etc.) Et feminas uteri fluxione vexatas Diofc. *Dal.*

e. Vua) De qua XIV. 22. Quae de hoc vuae genere Plinius refert, eadem totidem verbis auctor Geop. IV. 7. p. 107. H.

f. Pampinos) Nunc pampinos pro foliis accipit: nam Graecus auctor proxime laudatus habet, τὰ φυλλὰ τῆς ἀμπέλης λειούμενα, καὶ ἐπιτιθέμενα. H.

g. Vua) Haec totidem fere verbis Diofc. V. 4. ubi hanc vuam σαφίδα vocat, quam ceteri Attici ἀσαφίδα. Vide Lexicon Constantini. H.

h. Interanea tentaret) Ob dulcedinem, qua laxat, et mollit, obstructionsque parit. *Dal.*

iis *i.* exemptis vesicae utilis habetur; ¹ et *k.* tuffi, alba vtilior. Vtilis *l.* et arteriae et renibus: sicut ex his passum priuatim e serpentibus contra ² haemorrhoida potens. Testium *m.* inflammationi cum farina cumini, aut ³ coriandri imponuntur: item *n.* carbunculis, ⁴ articulariis morbis, sine nucleis tritae cum ruta: fouere ante vino hulcera oportet. ⁵ Sanant *o.* epinyctidas et ceria: dysenteriam

Z 5

teriam

1. *sed. Dal.* 2. *haemorrhoidam.* 3. *fabarum.*
Diosc. 4. *Sic ex MSS. H. articularibus Gr. et*
Al. 5. *Sic sanant et Diosc. epinyctidas et dysen-*
teriam Gr. et Al.

i. his) Diosc. l. c. H.
k. Et) Diosc. l. c. H.
l. Vtilis) Diosc. l. c. H.
m. Testium) Diosc. l. c. totidem fere verbis; sed pro coriandri farina, fabarum lomentum adhibet. Idem tamen III. 71. cum vua passa coriandrum testium inflammationibus, carbunculisque auxiliari prodidit. H.
n. Item) Diosc. totidem verbis. H.

o. Sanant epinyctidas et dysenteriam) Duo verba omisa sunt ab incurioso librario ex verusto codice. ea sunt *et ieria.* scribo autem non *teria*, sed *ceria*, hoc est, fauos. Dioscorides libro V. cap. de vuis: *In verrucarum genere quas epinyctidas, carbunculos, fauos, et articulum exedentia ulcera,* etc. Pint.

Sanant epinyctidas et dysenteriam) Voss. *epinyctidas et iberia et dysenteriam.* Lege, *ceria, κηρία.* Lib. XX, c. 2. *Radix sanat ulcera concreta in modum faui, quae ceria vocant.* Lib. XXIII. 7. *Idem cum melle ulceribus, quae ceria vocant, illinuntur.* Et rursus: *Quae mollissima sunt ex his, cum aceto ulcera manantia, epinyctidas, furfures sanant.* Cum melle foliis *ceria sanantur et canis morsus.* Sic enim MSS. Pfellus *περὶ κωνῶν ὀνομάτων ἐν νοσημασιν. Κηρίον ὄγκος ἐπὶ τῷ δέρματι ἔχων κατατρήσεις.* Occupauit et hoc Pintianus Vossian. Andeg. *epinctydas et cereriam dysenteriam.* Gron.

Sanant) Vide N. et Em. N. V. (hic adi.) *Sanat*) Voculam hanc, et *ceria*, hoc est fauos, de quibus XX. 6. ad

teriam cum suis nucleis. Et *p.* in oleo coctae gangraenis illinuntur cum cortice raphani et melle. Podagris *q.* et vnguinum mobilibus cum panace, et per se ad purgandum os caputque, cum pipere commanducantur.

XIII. Astaphis *r.* agria, siue staphis, quam *s.* vuam taminiam aliqui vocant falso: suum *t.* enim genus habet, cauliculis nigris, rectis, foliis labruscae: fert folliculos verius, quam acinos, virides, similes ciceri: in his nucleum triangulum. Maturefcit

6. addidimus admonitu codicum R. Colb. etc. in quibus et cetera, et *teria* legitur: tum vero maxime Dioscoride ipso suffragante, cuius haec verba Plinianis plane paria sunt V. 4. ἐπι-
νυκτίδας δὲ, καὶ ἀνδρακας,
καὶ κηρία . . . χωρὶς γιγάρ-
των ἰατρῶν λεία σὺν πηγᾶ-
νῶ ἐπιτιθεμένη. Quibus ille verbis monet sine nucleis vuam passam his morborum generibus adhibendam: vti dysenteriae contra paulo antea cum nucleis iussit edi: καὶ δυσεντερίαν
σὺν τοῖς γιγάρτοις, ἐσθιο-
μένη καὶ ἑαυτήν. Quae omnia nostram emendationem egregie constabiliunt. H.

p. Et in) Et his quoque opitulari, scribit Dioscorid. l. c. H.

q. Podagris) Haec verbis totidem Diosc. l. c. H.

r. Astaphis) Corn. Celsus, tradit ea quae hic a Plinio

reprehenduntur III. 21. *Vua taminia*, quam *σαφίδα ἀγρίαν* Graeci nominant. H.

s. Quam vuam taminiam aliqui) Festus, ridicula, nisi fallor, interpretatione, vuam taminiam exponit quae tam mira sit, quam est minium. Tacite hic reprehenditur Celsus, qui taminiam vocavit Lib. III. c. de hydrope. Dal.

t. Suum) Suum enim *σαφίς ἀγρία* genus habet diuersum a taminia. Describitur illud a Diosc. IV. 156. Σταφίς ἀγρία, Φύλλα μὲν ἔχει ὡς περ ἀμπέλου ἀγρίας ἐπισχισμένα, καυλία, ὀρθὰ, μέλανα . . . τὸν δὲ καρπὸν ἐν θυλακίοις χλωροῖς ὡς περ ἐρεβίνθου, τρίγωνον, etc. Quae sunt Plinianis prorsus gemina, pariaque. Pingitur a Dodonaeo p. 362. In officinis retinet nomen: Gallia pedicularem vocat, l' Herbe aux poux. Et verus illa quidem appellatio est, Scribo-

turefcit cum vindemia: nigrefcitque: quum *v.* taminiae rubentes norimus acinos, fciamufque illam in apricis nafci, hanc non nifi in opacis. His *x.* nucleis ad purgationem vti non cenfuerim, propter ancipitem frangulationem: nec *y.* ad pituitam oris ¹ ficcandam, ² fauces enim laedunt. Phtiriali ³ caput et reliquum corpus liberant triti, facilius admixta fandaracha: item *a.* pruritu, et pforis. Ad *b.* dentium dolores decoquuntur in aceto, ad aurium vitia, rheumatifmum *c.* cicatricum, ³ hulcerum manantia. Flos tritus in vino contra
serpentes

1. ciendam. *V.* citandam.

Ch. vrunt. *Diofc.*

2. quae fauces laedunt.

3. hulcera. *V.*

Scribonio quoque Largo agnita, *Comp.* 8. Ad capitis dolorem: Σταφίδος ἀγρίας, quam herbam pediculariam, quod pediculos necat. quidam appellant. *H.*

v. Cum taminiae, etc.)

Eam Plinius innuit, quam filueftrem vitem Dioscorides vocat, et quae paulo post defcribitur, et ampe- los agria nominatur, et quae Theophrasto athragena vocatur. *Dal.*

x. His) *Diofc.* iifdem verbis *IV.* 156. *H.*

y. Nec) Hoc est, trahendam, et exhauriendam. Nam Dioscoride teste, 1. *c.* plurimam pituitam comanducata trahit: διαμασσηθείσα δὲ, φλέγμα ἀγει πλείστον. *H.*

z. Phtiriali) iifdem verbis *Diofc.* 1. *c.* Et *Theod.*

Prifc. I. 4. de pediculosis: Staphidos agriae uncias II. Sandaracae uncia una, cum oleo et aceto, postquam contriueris, omne corpus perungendum est. Atque inde sane pediculariae appellationem traxit. Nam φθειρες, Graecis pediculi sunt. *H.*

a. Item) *Diofc.* 1. *c.* *H.*

b. Ad) *Diofc.* 1. *c.* *H.*

c. Rheumatifmum cicatricum) Apud *Dioscorid.* est, ἔλα τε ρευματιζόμενα ἑλ-λει, καὶ ἀφθαστάς ἐν στόματι θεραπεύει μετὰ μέλιτος. Rheumatifmum gingiuarum fistit, ulcera oris manantia cum melle sanat. Sic *Ruellius* cum *Plinio.* Mallem vertere, ulcera oris depascencia. Deceptus est *Plinius* in vocibus ἔλη et ἔλον. *Dal.*

Rheu-

serpentes bibitur: semen¹ enim abdicauerim, propter nimiam vim ardoris. Quidam *d.* eam² pituitariam vocant, et plagis serpentium utique illinunt.

XIV. Labrusca *e.* quoque oenanthen fert, fati³ dictam: quae a Graecis ampelos agria appellatur, spissis et candicantibus foliis, geniculata, rimoso cortice: fert uvas rubentes cocci modo, quae *f.* cutem in facie mulierum purgant, ⁴ et varos *g.*: coxendicum et lumborum vitiiis tusae, cum foliis et succo profunt. Radix decocta in aqua, pota

1. enim, in *M d.* lego, etiam. 2. pedicularum. *V.*
 3. dictam. Quae a *V.* 4. Sic et *V.* et variis
 coxendicum . . . vitiiis *Gr. et Al.*

Rheumatismum) Quid rheumatismus cicatricum sit, nec scio ego, nec quisquam medicorum scit. Suspicio vero apud scriptorem Graecum, a quo haec accepta, legisse Plinium, id quod apud Dioscoridem hodieque exstat IV. 156. *ἔλα τε ρευματιζόμενα*, hoc est, *gingivarum fluxiones*, quas Graeci rheumatismos vocant: deceptam porro affinitate vocum *ούλας* intellexisse, quae vox cicatrices sonat. Nisi forte, ut diximus *f.* 4. humentia adhuc vulnera intelligit. *H.*

d. Quidam) Quod pituitam, ut dictum est, e capite eliciat: quod Galenus confirmat de fac. simpl. med. VI. 161. *ἀποφλεγματοῖς*. *H.*

e. Labrusca) L. XII. 61. Sic quoque fere describitur a Diosc. IV. 185. *"Ἀμπελος ἀγρία κλήματα ἀνίησι μακρά, ὡς αὐπέλα, ξυλώδη, τραχέα, Φλοιορέα γέντα . . . καρπὸν δὲ βοτρυδίοις μικροῖς ὁμοιον, πεπαινούμενον εὐφρόν.* Sarmen-
ta vitis modo longa emitit, eaque lignosa, aspera, et rimosa cortice . . . fructum exiguis uvis similem, atque, ubi maturitatem est assequutus, rubentem. Haec vitis filuestris Dodonaei est, p. 396. ut diximus XXI. 50. *H.*

f. Quae) Maculas a sole contractas, ceterasque omnes, huiusce vitis uva purgari, scribit Dioscorid. c. l. *H.*

g. Et varos) Vide *N.* et *Em. N.* VI. (hic pos.) *Et*)
 Sequuti

pota in vini Coi cyathis duobus, ¹ humorem *h.* alui ciet: ideo hydropicis datur. Hanc potius crediderim esse, quam vulgus vuam taminiam vocat. Utuntur ea pro amuleto: et ad *i.* exspuitionem ² sanguinis quoque addibent, ³ non ultra gargarizationes, et *k.* ne quid deuoretur, addito, sale thymo, aceto mulso. ⁴ Ideo et purgationibus anticipitem putant.

XV. Est *l.* huic similis, sed in salictis nascens: ideo distinguitur nomine, quum eisdem vsus habeat, et salicastrum vocatur. Scabiem *m.* et pruriginem hominum quadrupedumque aceto mulso trita haec efficacius tollit.

XVI.

- i.* aquosa purgat. Diosc. *2.* sanis. *V.* *3.* et ultra ad garg. Dal. *4.* Idem. *M.* Eadem. Alii.

Sequuti sumus fidem exemplarium MSS. R. Colb. etc. neglecta librorum, qui sunt haecenus editi, scriptura, quae erat eiusmodi: *Et variis coxendicum et lumborum vitis.* Diosc. IV. 181. Ἀποκαθαίρει καὶ πάντα σπῖλον, omnem maculam in facie expurgant. Est autem varus, ut alibi diximus, macula in facie. H.

b. Humorem) Aquas quae aluo continentur: ὕδατῶδες καθαίρει, inquit Dioscorid. l. c. δίδοται δὲ καὶ ὑδρῶπικοῖς, aquosa purgat: ideo hydropicis datur. Celsus item III. 21. quamquam is vuam taminiam, quam praebent hydropicis praeci-

pit; falso, ut dictum est, σαφίδα ἀγλαὴν vocat. H.

i. Ad exspuitionem sanguinis) Quum is crassus, et viscida pituita permixtus, faucibus adhaeret, et strangulationis periculum adfert. Dalecampius

Ad) Contra excreationem sanguinis. H.

k. Et ne) Ita ut ne quid forbeat ex eo decocto, vel glutiat. H.

l. Est huic similis, sed in salictis nascens) Haec est glycypticron Dodonaei, et ut quidam volunt, melothron Theophrasti. Vide quod adnotatum est ad c. 7. Lib. XXVII. Dal.

m. Scabiem) Scrib. Larg. Comp.

XVI. *Vitis n. alba* est, quam Graeci ampeloleucen o., alii ¹ ophiostaphylon, alii melothron, alii psilothrum, alii archezostin, alii p. cedrostin, alii madon appellant. Huius q. sarmenta longis et exilibus internodiis geniculata scandunt. Folia r. pampinosa ad magnitudinem ederae, diuiduntur vt vitium. Radix alba, grandis, rephano similis initio: ex s. ea caules asparagi similitudine exeunt. ² Hi decocti in cibo aluum et vrinam cient. Folia t. et caules exulcerant corpus: vti-
que

1. *staphylen. Cb.*

2. *Idem cocti. Cb.*

Comp. 243. *Ad papulas in capite effervescentes, vel quilibet parte corporis totius pruriginem, staphis agria trita, etc. Item alumen liquidum ex aceto, staphide agria adiecta, etc. H.*

n. *Vitis*) Ita Diosc. VI. 184. Ἀμπέλος λευκή οἱ δὲ ὀφιοστάφυλον, οἱ δὲ χελιδόνιον, ἢ μήλωθρον ἢ ψιλώθρον ἢ ἀρχέζωσιν, ἢ ἀγρωσιν, ἢ κεδρωσιν καλεῖσσι. Habet eadem libelli eius auctor, qui Kiranidum Kirani falso inscribitur p. 13. Hipp. de fist. t. 6. p. 686. Τῆς ἀμπέλης τῆς ἀγρίης, ἣν ἐνιοὶ καλεῖσσι ψιλώθριον. De causa huius appellationis dicemus XXXII. 24. A Dodonaeo pingitur p. 395. Vifa a nobis in horto Regio: Gallis, *Couleuvrée. H.*

o. *Ampeloleucen*) Ἀμπέλον λευκὴν, a radice colore. Ὀφιοστάφυλον, quasi an-

guina vva, quod in sepibus nascitur, in quibus angues plerumque latent, etc. H.

p. *Alii cedrostin*) Emendatior lectio, *alii Agrostin.* Dioscorid. Lib. IV. cap. de vite alba: *Sunt, inquit, qui psilothron, qui archezostin, vocent. Pint.*

q. *Huius*) Diosc. II. cc. et auctor Kiranidum Kirani p. 14. H.

r. *Folia*) Folia pampinis seu clauiculis instructa tortilibus, similia ederaceis, satiuam vitem imitantur. Diosc. II. cc. Ταύτης τὰ κλήματα, καὶ τὰ φύλλα, καὶ αἱ ἕλικες, ὁμοία τῇ ἡμέρῃ ἀμπέλῳ, etc. H.

s. *Ex*) Diosc. l. c. Ταύτης οἱ ἀσπαραγοὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκβλάστησιν ἐσθίονται, ἔρησιν καὶ κοιλίαν κινῶντες. H.

t. *Folia*) Haec totidem verbis

que hulcerum phagedaenis et gangraenis, tibia-
rumque *v.* ¹ taedio cum sale illinuntur. ² Semen *x.*
in vua raris acinis dependet, succo *y.* rubente,
postea croci. Nouere id qui coria perficiunt:
illo enim vtuntur. Pforis *z.* et lepris illinitur.
Lactis *a.* abundantiam facit coctum cum tritico,
potumque. Radix *b.* numerosis vtilitatibus nobi-
lis, contra serpentium ictus trita drachmis
duabus bibitur. Vitia *c.* cutis in facie, varos-
que, et lentigines, et fugillata emendat, et cicatri-
ces. Eademque *d.* praestat decocta in ³ oleo. De-
coctae *e.* datur et comitialibus potus: item *f.* mente
commotis, ⁴ et vertigine laborantibus, drachmae
pondere quotidie anno toto. Et ipsa autem lar-
gior

1. putridis. Diosc. 2. Fructum. Dal. 3. oleo.
Datur et com. in potu. V. 4. aut. Cb.

verbis Diosc. l. c. et auctor
proxime laudatus, p. 10. H.
v. Tibiarumque) Totidem
putridis hulceribus, καὶ σα-
προνημῶν ἐλκῶν, inquit
Diosc. ll. cc. H.

x. Semen) Diosc. καρπὸν
fructum dixit: quod Plinius,
vt ei solenne est, semen
transtulit. Καρπὸν δὲ, in-
quit ille, ἔχει βοτρυοειδῆ,
πυρρὸν, ὃ ψιλλᾷται τὰ δέρ-
ματα. Fructum gerit race-
mosum, rufum, quo coria de-
pilandur. Sic etiam auctor
Kiranidum Kirani, p. 14. H.

*y. Succo rubente, postea
croci*) Scribe, succo rubente
postea crocino, ex antiquo
exemplari. Dal.

z. Pforis) Dioscor. l. c.

et auctor libri, cui titulus
Kiranidum Kirani, p. 13. H.

a. Lactis) Auctores mox
laudati iisdem locis. H.

b. Radix) Totidem ver-
bis Diosc. l. c. et auctor mo-
do laudatus, p. 13. H.

c. Vitia) Diosc. ll. cc. et
auctor proxime citatus
p. 12. H.

d. Eademque) Dioscorid.
l. c. H.

e. Decoctae) Radicis vide-
licet: atque ita sane Diosc.
l. c. et auctor Kiranidum
Kirani, p. 13. Ad epilepsiam,
inquit, bibitur < 1. per an-
num quoque die cum oxy-
melle. H.

f. Item) Diosc. l. c. et
auctor appellatus p. 13. H.

gior aliquanto g. sensus ¹ purgat. Illa h. vis praeclara, quod ossa infracta ² extrahit in aqua, imposita, vt bryonia: quare i. quidam hanc albam ³ bryoniam vocant. ⁴ Alia k. vero nigra efficacior in eodem vsu cum melle et thure. Suppurationes l. incipientes discutit, veteres maturat et purgat. Ciet m. menses et vrinam. Ecligma n. ex ea fit suspiriosis, et contra lateris dolores, vultus, ⁵ ruptis. Splenem o. ternis obolis pota triginta diebus

- i. turbat. Ex Diosc. 2. extrahit trita in aqua et imposita. Diosc. 3. et bryon. V. 4. Alba vero, etc. V. aliam vero nigram, efficaciorum in eodem vsu. Cum melle et thure suppurationes. V. 5. corruptis. Cb.

g. Sensus) Vide N. et Em. N. VII. (hic consp.) Et) Ni codicum manu exaratorum consensus obstaret, qui hanc lectionem pertinaciter tuentur, scriberem intrepide *sensus turbat*: tum ita, vt quidem videtur, postulante sententia: vt quum prius opitulari mentem commotis, et vertigine laborantibus dixerit, nunc largiorem usum eius cauendum admonet, ne sensum perturbet: tum vero Dioscoride IV. 184. de bryonia similiter tradente, ὑποταράττει δ' ἐνίστοτε τὴν διάνοιαν. Et auctor libelli, qui Kiranidum Kirani falso inscribitur, p. 13. *Turbat autem ventrem, et sensum, et apposita quoque secundinam educit, etc.* H.

h. Illa) Diosc. l. c. Ἀνά-

γει δὲ καὶ ὅσα λεία καταπλασσομένη. Sic etiam auctor Kiranidum Kirani, p. 9. sq. H.

i. Quare) In quibus est Diosc. IV. 184. et auctor Kiranidum Kirani p. 8. et 13. Galenus quoque de simpl. med. fac VI. 34. p. 155. H.

k. Alia) De qua sect. sq. H.

l. Suppurationes) Redit ad vitem albam, cuius dotes absoluit. Inflammationes discutere, ac rumpere abscessus scribit. Diosc. l. c. H.

m. Ciet) Diosc. et Kir. auct. p. 13. H.

n. Ecligma) Diosc. l. c. Ἐκλεικτὸν δὲ μετὰ μέλιτος δι' αὐτῆς, τοῖς πνιγομένοις, καὶ δυσπνοῦσι, καὶ βήσσοσι, πλευρά τε ἰαλγοῦσι, καὶ ῥήγμασι, καὶ σπασμασι δίδοται. H.

diebus consumit. Illinitur *p.* eadem cum fico et pterygiis digitorum. Ex *q.* vino secundas feminarum appōsita trahit: et *r.* pituitam, drachma pota in aqua ¹ mulsa, succus radicis. Colligi debet ante maturitatem seminis: qui *s.* illitus per se et cum eruo, laetiore quodam colore et cutis teneritate mangonizat ² corpora. Tunditur ipsa radix cum pingui fico, erugatque corpus, si statim bina stadia ambulentur: alias vrit, nisi ³ frigida abluatur. Iucundius hoc idem praestat nigra vitis: quoniam alba pruricum affert.

XVII. Est ergo *t.* et nigra, quam proprie bryoniam vocant, alii Chironiam, alii gynaecanthem,

i. mulsa succus radicis. Colligi debet vere: qui, etc. Diosc. *2.* sic ex MSS. H. et M. corpora, serpentes fugat. Tunditur Gr. et Al. *3.* frigida statim abluatur. V.

o. Splenem) Diosc. et Kiranidum auctor ll. cc. Apuleius quoque, c. 66. H.

p. Illinitur) Diosc. l. c. et Gal. de fac. simpl. med. VI. p. 155. H.

q. Ex) Diosc. l. c. Προσθεθείσα ὑσέρῳ, ἔμβρυα καὶ δεύτερα ἐπισπάται. Apposita, siue in pello subdita, partus et secundas morantes trahit. Sic et Kiranidum auctor, p. 13. H.

r. Et) Diosc. l. c. Χυλίζεται δὲ ἢ ῥίζα αὐτῆς ἕαρος πίνεται δὲ σὺν μελικράτῳ ὁ χυλὸς . . . ἄγων Φλέγμα. Succus e radice vere exprimitur, qui est aqua Vol. VII.

mulsa potus . . . pituitam trahit. H.

s. Qui illitus per se et cum eruo, etc.) Nostrum apographum. qui illinitos per se et cum eruo, laetiore quodam colore et cutis teneritate mangonizat. Nam verbum corpora, quod finit claufulam, non habetur in eodem. Fin.

Qui) Diosc. l. c. et auct. Kir. p. 12. H.

t. Est) De qua Diosc. IV. 185. Ἀμπελος μέλαινα, οἱ δὲ βρυωνία μέλαινα, οἱ δὲ Χειρῶνειον ἀμπελον. Eadem ex Cratena refert Nicandri Schol. in Ther. p. 39. Colore tantum ab alba discre-

then, aut aproniam ¹ similem priori, praeterquam colore. Huius *v.* enim nigrum esse diximus. Asparagos *x.* eius Diocles praetulit veris asparagis in cibo, vrinae ciendae, lienique minuendo: In frutescētis et ² arundinetis maxime nascitur. Radix *y.* foris nigra, intus buxco colore, ossa infracta vel *z.* ³ efficacius extrahit, quam supra dicta. Ceterum *a.* eidem peculiare est, quod iumentorum cervicibus vnice medetur. Aiunt *b.* si quis ⁴ villam ea praecinxerit, fugere accipitres, tutasque fieri villaticas *c.* alites. Eadem in iumento homineque, ⁵ flemina *d.*, aut sanguinem, qui *e.* se ad talos deiecerit,

i. similis pr. praet. acini colore. Dal. *2.* barundinetis Gr. et Al. *3.* inefficacius. Diosc. *4.* in villa extruxerit M. villam ea cinxerit. Alii. si quis villam ea tinxerit Gr. et Al. *5.* Pblegma Gr. et Al.

discrepat: in Saxonia, Westphalia, Pomerania gignitur, vt Dodonaeus testatur, p. 395. H.

v. Huius) Sup. sect. H.

x. Asparagos) Et post Dioclem Diosc. IV. 185. H.

y. Radix) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

z. Vel) At Diosc. ἤττον μέντοι ἐνεργεῖ, ineffacius prodest. Dioscoridem sequitur Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 155. H.

a. Ceterum) Diosc. ll. cc. H.

b. Aiunt) Ita scripsimus ex vestigiis veterum codicum, pro tinxerit, quod est insulsum. H.

c. Villaricas) Gallinas vi-

delicet: quibus praeterea vitis alba utilis est contra pituitam, vt dictum est L. X. 78. H.

d. Flemina) Quid flemina sint, ipse verbis statim subsequētib; aperit. Vide N. et Em. N. VIII. (hic coll.) *Flem.*) Decurtarum hunc locum Barbarus, et conclamatum putavit. In libris vulgatis, *pblegma, aut sanguinem, qui se ad talos deiecerit.* Vbi Dalecampius, in *podagra*, inquit, et *articulari morbo.* Egregium vero medicum, *Flemina*, non *pblegmata*, legi oportuit, ex MSS. R. Colb. aliisque: et quid essent flemina, tum ex Plinio, tum ex Festo,

iecerit, circumligata sanat. Et haecenus de vitium generibus.

XVIII. Musta differentias habent naturales has, quod sunt candida, aut nigra, aut inter utrumque: aliaque, ex quibus vinum fiat, alia ex quibus passum: cura *f.* differentias innumerabiles facit. In plenum ergo haec dixisse conueniat. Mustum *g.* omne stomacho inutile, venis iucundum. *A. h.* balineis raptim et sine interspiratione potum, necat. *Cantharidum i.* naturae aduersatur. Item

Festo, Caproque, tum ex Plauto discere. Festus enim: *Flemina*, inquit, dicuntur, quum ex labore viae sanguis defluit circa talos. Et Caper Grammaticus, de orthogr. *Flemina* est, ubi abundant crura sanguine. *Flemina*, quum in manibus vel in pedibus callosi sunt sulci. Plaut. Epid. act. V. sc. 2. v. 5. Dico ego tibi iam, ut scias, Alium tibi te comitem melius quaerere: ita, dum te sequor, Lassitudine inuaserunt misero in genua flemina. Rursumque in Pseudolo act. 4. sc. 7. v. 92. et Poen. Act. 3. sc. 1. v. 67. Quin etiam, vel si plegma hoc loco Plinius, non flemina diceret, de alio morbo, quam de podagra, accipi hoc a Dalecampio oportuit: nempe pro eo quem alio nomine Latini hoam vocauerunt, auctore Festo: *Boa*, inquit, erurum tumor viae labore collectus

appellatur, vnde haec ipsa ei qui eo morbo tenetur, haec sit appellatio. Glossarium vetus, Βόα, ὁ τοῦς πόδας Φλεγμαίνων. H.

e. Qui se ad talos deiecit) In podagra, et articulari morbo. *Dal.*

f. Cura) Ars, industriaque hominum. H.

g. Mustum) Vinum nouum: vnde musteum vocatur, quidquid nouellum, inquit Nonius. H.

b. A balineis) Diosc. in Alex. c. 34. Καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ποθεῖν, ἢ ἀκρατος πολὺς, καὶ γλυκὺς οἶνος ποθεῖς, etc. Aqua etiam frigida unico haustu, ac sine interspiratione bibita, aut meracum vinum, passumue liberalius haustum, praesertim a balneo, aut cursu, et concitatore quavis exercitatione, strangulatus ac dolores infert. H.

i. Cantharidum) Aduersus

Item serpentibus, maxime haemorrhoidi, et salamandrae. Capitis dolores facit, et gutturi inutile: prodest renibus, iocineri, et interaneis vesicae: ¹ collaeuat *k.* enim ea. Priuatim contra bupressim valet. Contra *l.* meconium, lactis *m.* coagulationem, cicutam, toxica *n.*, dorycnium, ex oleo potum, redditumque vomitionibus. Ad omnia infirmius album, iucundius passum *o.* mustum, et quod minorem capitis dolorem afferat.

XIX. Vini *p.* genera differentiasque perquam multas exposuimus, et fere cuiusque proprietates. ² Neque vlla pars difficilior tractatu, aut numerosior: quippe quum sit tardum *q.* dictu, pluribus pro-

1. *collaeuat Gr. et Al.* 2. *Neque est vlla Gr. et Al.*

fus cantharidas vinum dulce liberalius hauriendum monet Diosc. in Alex. c. I. H.

k. Collaeuat) Lauiorem facit vesicam, et magis lubricam. Egimus de hac voce XVII. 35. Caue Stephano credas, qui *colluare* putat hic esse *ἐπιμαρξίζεν*, quum potius sit *ἐπιμαρξίσειν*. H.

l. Contra) Scrib. Larg. comp. 180. *Ad opium, siue meconium: Prodest et vini cyathus, et passum et olei cyathus ... Item vinum et acetum pari mensura datum ex aqua mulsa cum rosa eius mensurae, ita ut ista subinde cogatur reiicere, etc.* Opium, siue meconium, papaueris viridis succus est. Potum facit capitis grauitatem, ge-

lacionem, et liuorem artuum ... Praeterea spirationem impedit, mentem soporat, sensusque abalienat, etc. Haec idem Largus, l. c. H.

m. Lactis) Lac potum, si in stomacho coagulatur, et congelatur, hominem praefocat. Vide Scrib. Larg. comp. 197. H.

n. Toxica) Toxicum genus est veneni nobis haud fatis exploratum. De dorycnio diximus, XXI. 105. H.

o. Passum) Vini dulcis mustum. H.

p. Vini) L. XIV. 8. 9. 10. H.

q. Tardum) Ita libri omnes. Forte, *arduum dictu*. H.

prosit an noceat: praeterea quam ancipiti euentu
 1 potu statim auxilium fit, aut venenum? Etenim
 de natura 2 ad remedia tantum pertinente nunc lo-
 quimur. Vnum *r.* de dando eo volumen Ascle-
 piades condidit, ab eo cognominatum: qui *s.* vero
 postea de volumine illo disseruere, innumera. Nos
 ista Romana grauitate, artiumque liberalium appe-
 tentia, non vt medici, sed *t.* vt 3 iudices salutis
 humanae, diligenter distinguemus. De generibus
 singulis disserere immensum et inexplicabile est,
 discordibus medicorum sententiis.

XX. Surrentinum veteres maxime probauere:
 sequens aetas Albanum aut Falernum. 4 Deinde
 alia alii iniquissimo genere decreti, quod cuique
 gratissimum, ceteris omnibus 5 pronuntiando.
 Quin *v.*, vt 6 constarent sententiae, quota portio

Aa 3 tamen

1. potum. *V.* 2. quae ad rem. tam. pertinet. *M.*
 3. indices. *Cb.* 4. et deinde. *Cb.* 5. praefe-
 rendo. *V.* praeponendo. *Alii V.* 6. constent. *V.*

r. Vnum de dando volumen
*Ascl. condidit, ab eo cogno-
 minatum)* Voff. Vnum de
 dando eo volumen. Deinde
 cognominatis. An legendum
 cognominatus? vt est in An-
 deg. et Mesap. et Gud. qui
 etiam, dando et volumen.
 L. XXVI. 3. ipse cognomi-
 nari se frigida danda praefe-
 rens. Vbi tamen optimus:
 cognominaueri se. Numquid,
 ipse cognomen ab aegris fri-
 gida danda praefereus. Sed
 ibi de aqua. hic de vino
 agitur. Idem codex: qui
 postea vero. Fortasse: Vnum

de dando eo volumen Ascle-
 piades condidit. Ab eo co-
 gnominati qui postea fuere,
 de volumine illo disseruere in-
 numera. Gron.

s. Qui vero postea de volu-
 mine illo disseruere) In vetu-
 sto exempl. qui vero post
 eum de volumine illo disse-
 ruere, innumeri. illud autem
 volumine, expositionis loco
 a lectore adiectum arbitror.
Pint.

1. Sed) Codices aliqui
 MSS. indices. *H.*

v. Quin) Quamuis con-
 starent sententiae. *H.*

tamen mortalium ¹ his generibus posset vti? Iam vero nec proceres ² vsquam sinceris. Eo venere mores, vt x. nomina modo cellarum veneant, statimque in lacubus vindemiae adulterentur. Ergo hercle, mirum dictu, innocentius iam est quodcumque et ignobilius. Haec y. tamen facere constantissime videntur ³ victoriam, quorum z. mentionem fecimus. Si quis hoc quoque discrimen ⁴ exigit, Falernum nec in nouitate, nec in nimia vetustate corpori salubre est. Media eius aetas a quintodecimo anno incipit. ⁵ Hoc a. non rigido potu stomacho vtile, non item in calido. Et b. in

1. *his. Cb.* 2. *sic ex MSS. H. vnquam M. et Gr.*
 3. *Sic ex MSS. H. victoriam, in Cb. d. videntur sententia victoriam Gr. et Al.* 4. *exigat. Gr. et Al.*
 5. *Hoc non frigido stomacho potu inutile: non idem. M.*

x. *Vt nomina modo cellarum vaeneant*) Pendebat enim e doliis, vinariisque vasis tabula, in qua vini solum natale, et aeris scribebatur, ac quo tempore, quibusue consulibus esset conditum. Iuuenal. Satyr.

5. — *cuius patriam rituumque senectus Deleuit, multa veteris fuligine testa.* Brod.

c. 3. L. I. *Dal.*

y. *Haec tamen facere constantissime videntur sententiae victoriam*) Vox vltima non est in Vossiano, vti nec in Chiffetiano. Sed Vossianus etiam: *Haec tamen, deinde, discriminis exigit.* Scribe: *Haec tamen facere constantissime videntur sententiae, qua-*

rum (de Surrentino, Albano, Falerno) *mentionem fecimus. Si quis hoc quoque discriminis exigit, Falernum nec in nouitate nec in nimia vetustate corpori salubre est, etc. Constantissime facere, est constantiores, neque ita variae, esse. Nisi malis, facile constantissime.* Alii scripti: *Haec tamen facere constantissime videntur victoriae.* Gron.

z. *Quorum*) Surrentinum, Albanum, Falernum. In quibus et aetatis differentia est. H.

a. *Hoc*) Non adeo frigido potu. H.

b. *Et*) Plin. Val. I. 58. iisdem fere verbis. H.

in diutina tussi sorbetur merum vtiliter a ieiunis: item in quartanis. Nullo aequae venae excitantur. Aluum sistit, corpus alit. Creditum *c.* est obscuritatem visus facere: ¹ nec prodesse nervis, aut vesicae. Albana *d.* nervis vtiliora. Stomacho *e.* minus, quae sunt dulcia: austera vel Falerno vtiliora. Concoctionem minus adiuuant: stomachum modice implent. At *f.* Surrentina nullo modo, ² nec caput tentant: stomachi et intestinorum rheumatismos cohibent. ³ Caecuba iam non gignuntur.

XXI. At quae supersunt Setina, cibos concoqui cogunt. Virium plus ⁴ Surrentina, austeritatis Albana, vehementiae *g.* ⁵ minus Falerna habent. Ab his Statana non longo intervallo abfuerint. Aluo citae Signinum maxime conducere indubitatum est.

XXII. Reliqua in commune dicentur. Vino aluntur vires, fanguis, colosque hominum. Hoc

A a 4

quo-

1. necnon. *Cb.* 2. nec, in *V. d.* 3. Caecubum iam non gignitur. *Alii.* 4. Sic ex *MSS. H. Surrentino . . Albano . . Falerno Gr. et Al.* 5. minus quam Falerno. *V. minus Falerno habent. Cb.*

c. Creditum) Credidit Diosc. *V. IO.* Κύσει ἀθετος, καὶ ἀμβλυποῦσι. *H.*

d. Albana) Diosc. *I. c.* Ἀλβανὸς . . . τοῦ νευρώδου ἥττον κακωτικός. *H.*

e. Stomacho) Stomacho minus vtilia ex Albanis, ea quae sunt dulcia. Diosc. *I. c.* Ὁ δὲ Ἀλβανὸς . . . ἔγλυκος, ἐσπνευμακτῶν σόμαχον . . . πάλαιωθεὶς δὲ οὗτος, αὐσηρὸς γίνεται. *H.*

f. At) Diosc. totidem

verbis *I. c.* Ὁ δὲ Συρρεντῖνος, αὐσηρὸς ἰκανῶς ἐστίν, ὁθεν ἐντέρων καὶ σωμαχου ῥεῦμα ἰσησι κεφαλῆς τε ἥττον ἀπτεται. *H.*

g. Vehementiae minus Falerno) Chisl. et Vossiani duo, Falerno habent. Scribe: *Virium plus Surrentina, austeritatis Albana, vehementiae minus Falerna habent.* *Grou.*

Aluo) Vide quae diximus in eam rem *XIV. 8. H.*

quoque distat orbis *h.* medius, et mitior plaga a
 1 circumiectis: quantum illi feritas facit roboris,
 tantum nobis hic succus. 2 Lactis potus ossa alit,
 frugum nervos, 3 aquae carnes. Ideo minus ru-
 boris est in corporibus illis, et minus roboris, con-
 traque labores patientiae. Vino modico nervi iu-
 vantur, copiosiore laeduntur: sic et oculi. Sto-
 machus recreatur: 4 appetentia *i.* ciborum inuita-
 tur: 5 tristitia et cura hebetatur: vrina et algor
 expellitur: somnus conciliatur. Praeterea vomiti-
 ones sistit: collectiones extra lanis humidis im-
 positis mitigat. Asclepiades vtilitatem vini aequari
 vix Deorum 6 potentia pronuntiauit. Vetus copio-
 siore aqua miscetur, magisque vrinam expellit: mi-
 nus siti resistit. Dulce minus inebriat, sed stoma-
 cho *k.* innatat: austerum facilius concoquitur. Le-
 uissimum est, 1 quod celerrime inueteratur. Mi-
 nus *l.* infestat nervos, quod vetustate dulcescit.
 Stomacho *m.* minus vtile est pingue, nigrum *n.*,
 sed

1. circumiectis. *Cb.* 2. lactus. *Cb. fortassis, lac-*
teus. 3. aqua. *Cb.* 4. et appet. *Cb.* 5. tri-

stittiae cura. *V.* 6. potentia posse pron.

Gr. et Al.

b. Orbis) Zona, vt aiunt, temperata, torridam inter-
 gelidamque media. *H.*

i. Appetentia) Martial. *V.*
 79. Post haec omnia forte
 si mouebit Bacchus, quam so-
 let, esuritionem, etc. *H.*

k. Stomacho) Stomachum
 inflare *σομάχου πνευμα-*
τωτικόν, dixit Diosc. *V.*
 8. *H.*

l. Minus) Et renes.
 Diosc. *V. II.* Οί μέν ται

παλαιοί, και γλυκείς, προς
τα περι νεφρους επιτηδειο-
τροι. *H.*

m. Stomacho) Quod pin-
 gue est, et idem nigrum,
 stomacho minus vtile est.
 Diosc. *V. II.* Οί δε πα-
 χείς και μέλαινες κακοσόμα-
 χοι, Φυσώδεις: σαρκός
 μέντοι γεννητικοί. *H.*

n. Nigrum) Quale me-
 lampithium Diosc. vocat
 cap. 9. *L. V. Dal.*

sed corpora magis alit. Tenue et austerum minus alit, magis o. stomachum nutrit. Celerius p. per urinam transit, ¹ tantoque magis capita tentat: hoc et in omni alio succo semel dictum sit. ² Vinum q. si sit fumo inueteratum, insaluberrimum est. Mangones ista in apothecis excogitauere. Iam et patres familias r. aetatem ³ addi his, quae per se cariem s. traxere. Quo certe vocabulo satis con-

A a 5 filii

1. tanto magis. Ch. 2. Vinum Situinum fumo. Ch. et in lemmate hic apposito, De vino Situino med.
3. Sic ex MSS. H. addunt hic quae per se ca. trahunt. Ch. ademere his Gr. et Al.

o. Magis) Et Cels. II. 24. inter ea quae stomacho idonea sunt, vinum austerum annumerat, licet iam asperum sit. H.

p. Celerius) Haec pariter Diosc. V. 9. II. Idcirco fortassis hydropicis dari Celsus idem iubet, L. 21. vinum austerum, sed quam tenuissimum. H.

q. Vinum si sit fumo inueteratum) Quod scribit Columella c. 6. L. I. Apothecae superponuntur locis, vnde plerumque fumus exoritur, quoniam vina fumo celerius verustescunt, eius tenore praecocem maturitatem trahunt. Horat. Hic dies anno redeunte festus Corticem astrictum pice dimouebit, Amphorae fumum bibere institutae, Consule Tul. Vo. Brød. c. 13. VIII. Dal.

Vinum) Dolia vel apo-

thecas ipsas iis locis superponebant, vnde fumum accipere, et vetustatem facilius citiusque mentiri vino possent. Hinc Venusinus poeta III. Od. 8. laudat Amphoram fumum bibere institutam. H.

r. Aetatem) Patres familias etiam excogitauere quemadmodum adderetur aetas iis, quae vetustatem per se sine fumo acquirerent. Vide N. et Em. N. IX. (hic pos.) Jam) Hoc est, sine fumo. Ita legi oportere non modo codices R. Colb. Ch. suadent, sed et ipsa loci sententia, cuius acumen Dalecampium fugit. Contrario plane sensu in libris vulgatis haecenus legebatur, aetatem ademere his. H.

s. Cariem) Saporem, qui nimia verustate contrahitur. Dal.

filiis *t.* dedere prisci: ¹ quoniam et in materiis cariem fumus erodit: at nos e diuerso fumi amaritudine vetustatem ² induci persuasum habemus. Quae sunt admodum exalbida, haec vetustate ³ in salubria fiunt. Quo *v.* generosius vinum est, hoc magis vetustate crassescit, et in amaritudinem corpori minime vtilem coit. Condire eo aliud minus annosum, insalubre est. ⁴ Sua *x.* cuique vino salua innocentissima, sua cuique aetas gratissima, hoc est, media.

XXIII. Corpus *y.* augere volentibus, aut *z.* mollire aluum, conducit inter cibos bibere. Contra minuentibus, aluumque *a.* cohibentibus, fitire in

1. Ceterum in mat. V. 2. induci. V. 3. salubria. Gr. et Al. 4. Haec prima dimidiata clausula deest in Cb.

t. Consilii. dedere prisci) Non esse vina ad extremam senectutem recondenda, quae cariosa est. Dal.

Satis) Non esse a fumo, sed ab ipsa vini indole, cariem vetustatis expectandam. H.

v. Quo) Vide quae in eam sententiam diximus, XIV. 6. H.

x. Sua cuique vino salua) Suus humor, si dolia implenda sunt, quum vinum deferbuerit. Dal.

Sua) Suus cuique vino natiuus sapor, sine ulla conditura, saluberrimus est. Hoc est, suus naturalis sapor, sine villo condimento. Hoc enim vocabulo illud expressit, quod prolixius Colum. XII. 19. cui titulus

est, de pluribus generibus conditurarum, quibus vinum confirmatur: Quaecumque vini nora, inquit, sine condimento valet perennari, optimam esse eam censemus: nec omnino quidquam permiscendum, quo naturalis sapor eius infusctur. Saliuam pro gustu, seu sapore, alii dixere. Perf. Sat. VI. 24. Turdorum nosse saliuam Prop. IV. el. 9. Et Methymnaei Graeca salua meri. Hoc est, vini Graeci sapor. H.

y. Corpus augere volentibus) Non fitire, et cibos modice proluere, optimum praeceptum. Diosc. Dal.

z. Aur) Galen. Comm. 4. aph. 83. T. IX. H.

a. Aluumque) Galen. l. c. H.

in edendo, postea parum bibere. Vinum *b.* ieiunos bibere, nouitio inuento, *c.* inutilissimum *d.* est curis *d.*, vigoremque animi, ad *e.* procinctum tenden-

1. inutilissimum est. Curas vigoremque animi impedit, ad proc. Gr. et Al.

b. Vinum) Vide N. et Em. N. X. (hic adi.) *Vinum)* Hunc locum summa fide repraesentamus totidem apicibus ac syllabis, quot in codd. R. et Colb. vidimus: serie ipsa orationis ita legi postulante. Corruperant mirum in modum interpolatores, hoc modo: *inutilissimum est. Curas vigoremque animi impedit ad procinctum, etc.* Ceterum hunc morem carpit auctor, inuentumque nouitium, quod superius attigit XIV. 28. *Tiberio Claudio Principe ante hos annos XL. institutum, ut ieiuni biberent, potusque vini antecederet cibos, etc.* Extremo Tiberii anno id excogitatum indicat. De hoc Tiberiani aevi, consequentiumque temporum more, Plutarch. Symp. VIII. qu. 9. p. 734. *Μέγα δὲ καὶ τῶν καλουμένων προπομάτων· οὐδὲ γὰρ ὕδωρ οἱ παλαιοὶ πρὶν ἐντραχεῖν ἔπινον· οἱ δὲ νῦν ἀσιτοὶ προμεθυσθέντες ἀπτόνται τῆς τροφῆς διαβρόχω τῷ σώματι καὶ ζέοντι, λεπτὰ καὶ τῶμα καὶ ὀξέα προσφέ-*

ροντες, ὑπέκκωμοι τῆς ὀξέως etc. Magnum etiam illud de praebibitionibus, quas vocant propomata. Nam antiqui ne aquam quidem biberunt ante quam edissent: nunc ante cibum vino oppleri, humectatio ac feruescente corpore cibum aggrediuntur, tenuia et acuta et vi incidendi praedita ad appetitum excitandum ingerentes, etc. Et hanc consuetudinem Iuuenalis attigit Sat. 6. v. 423. *Tandem illa venit rubicundula, totum Oenophorum sitiens, Admotum pedibus: de quo sextarius alter Ducitur ante cibum, ravidam facturum orexim.* Quandoque pro vino mulsum ante cibos pariter praesumebant, teste Horatio, II. Sat. IV. v. 25. *Vacuis committere venis Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso Prolueris melius. H.* *c. Inutilissimum est)* Galenus comment aphor. 28. L. VI. *Dal.*

d. Curas vigoremque animi impedit) Verbum *impedit* neque in Acad. neque in Voß. conspicuum. Nam in Gud.

dentibus: somno *f.* ¹ vero ac securitatibus iamdu-
dum hoc ² fuit, quod Homerica *g.* illa Helena
ante cibum ministravit. Sic quoque in prouerbum
cessit, sapientiam *h.* vino obumbrari. *Vino i.*
³ debemus homines, quod soli animalium non
sitientes bibimus. Aquae *k.* potum interponere
vti-

*i. vero accommodatum ac securitati. Iamdudum. Eras-
mus. 2. profuit. V. 3. demus. Ch.*

Gud. et Voff. duobus rur-
sus hic lacuna a verbis, *Re-
liqua in commune dicuntur,*
vsque ad *Plurimum saeui
medetur. prodest erudines.
item lepris.* Sic enim And.
At Menap. et Gud. *Pluri-
mum foku medetur. Prodest
contra erudines. item lep.*
Nempe reliquerat Plinius:
*Vinum ieiunos bibere inutilif-
simum est curas vigoremque
animi ad procinctum inten-
dentibus. Ad procinctum, id
est, ad serias res agendas.
Gron.*

e. Ad) Ad bellicam ex-
peditionem, siue potius ad
serias res agendas, animum
intendentibus. H.

f. Somno) Ad somnum,
inquit, conciliandum, abi-
gendasque curas, iamdu-
dam in vsu vinum fuit. Ad-
hibuit enim Helena etc. H.

g. Homerica) Odyss. δ.
v. 19. "Ενθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνό-
ησ' Ἐλένη Διὸς ἐκ γεγαυῖα.
Αὐτίκ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε
Φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον
Νήπενθές τ', ἀχολόν τε,

κακῶν ἐπίληθεν ἀπάντων.
H.

*b. Sapientiam vino obum-
brari)* Eo pertinent Grae-
corum illae sententiae: οἶ-
νον ἐκ ἔχειν πηδάλια, κά-
τοπτρον εἶδος χαλκός ἐστ',
οἶνος δὲ νῆ. Ac rursus hoc
Xenophontis in Symposio:
τὸν οἶνον κατὰ τὰς τῶν ἀν-
δρῶν ψυχὰς, ὡς περ μαν-
δραγόραν, τὰς λυπὰς κοι-
μίζειν. τὰς δὲ φιλοφροσύ-
νας ἐγείρειν, ὡς περ ἔλαιον
φλόγα. Lepide hoc Arsto-
phanes, τὸ δὲ ζῆν, εἶπέ
μοι, τί ἐσι; B. τὸ πίνειν,
Φημ' ἐγὼ. Idem et per-
quam venuste, vinum ἀφρο-
δίτης εἶναι γάλα scribit.
Rhod. cap. et L. XXVIII.
Dal.

Sapientiam) Et est in Pro-
uerbiis Ecclesiasticis, duo
esse quae sapientem etiam
virum a mente deiiciant,
vinum et mulieres, Eccl.
XIX. 2. H.

i. Vino) In MSS. R. Colb.
Ch. *Vino damus.* H.

k. Aquae) Vfus hac voce
Mar-

vtilissimum; Itemque l. iugi superbibere. Ebrietatem m. quidem frigidae potus extemplo discutit.

Me-

1. Sic ex MSS. H. iugiter. V. iuge superbibere. Ebrietatem quidem frigidae. Ch. iugi superbibere ebrietati; quam quidem (Gr. et Al.

Martial. I. Ep. 107. Interponis aquam subinde, Rufe: Et si cogeris a sodale, raram Diluti bibis unciam Falerni. Et Sueton. in Vesp. Inediam unius diei per singulos menses interponebat. H.

l. Itemque iugi superbibere ebrietati, quam quidem, etc.) Scribendum reor: interque iungere, ac superbibere. ut haec verba ad praecedentia pertineant. deinde sequatur aliud caelum, Ebrietatem quidem frigidae potus, extemplo discutit. Sic enim praefert antiquum exemplar. Pinz.

Itemque iugi superbibere ebrietati quam quidem) Ut Chifflet. et Acad. atque Voss. ebrietatem quidem, sine τῶν quam. Nec secus Pintiiani exemplar: vnde ille, interque iungere ac superbibere. Ebrietatem quidem. Scribe: Aquae potum interponere vtilissimum: itemque iugem superbibere. Ebrietatem quidem frigidae potus extemplo discutit. Interponere, ut Celfo L. III. 6. Poterit semel aut bis interponi Graecum: et eidem L. IV. 5. Interponenda abstinentia est. Martialis I, 107. Inter-

ponis aquam subinde, Rufe. Suetonius Vespas. 20. inediamque unius diei per singulos menses interponeret. Iugem superbibere, intellige, aquam, quoties bibas, superfusam vino bibere. Ut apud Iustinum 12. in aqua frigida, quam praegustatae iam potioni supermiserunt. Gron.

Itemque) Forte e iugi, aqua videlicet, quam post computationem superbibere vtilissimum fit: quoniam, ut statim subiungitur, ebrietatem frigidae potus discutit. Vide N. et Em. N. XI. (hic pos.) Itemque) Ita libri omnes MSS. R. Colb. Ch. non uti correctorum vitio vulgati prae se ferunt libri, obscura plane sententia: Itemque iugi superbibere ebrietati: quam quidem etc. Vini perpotationi aquam superbibere vtilissimum pariter censet Diosc. V. II. Δεῖ μέντοι γε μετὰ τὴν οἴνωσιν ὑδὼρ πίνεσθαι, quoniam temulentiam discutit. Ne caput vina tentent, aquam superbibere et Galenus iubet, Com. 3. de vict. rat. in morb. ac. H.

m. Ebrietatem) Hanc quidem

Meracis *n.* potionibus per viginti dies ante canis ortum, totidemque *o.* postea suadet Hesiodus *p.* vti. Merum *q.* quidem remedio est contra cicutas, coriandrum, aconita, viscum, meconium, argentum viuum, apes, vespas, crabrones, phalangia, serpentium scorpionumque ictus, contraque omnia quae *r.* refrigerando nocent. Priuatim contra haemorrhoidas, presteras, fungos. Item *s.* contra inflationes rosionesque praecordiorum,

i. necant. Diosc.

dem sententiam memorabili exemplo Celsus confirmat, in praefatione operis sui: *Ingeniosissimus*, inquit, *saeculi nostri medicus, quem nuper vidimus Cassius, febricitanti cuidam, et magna siti affecto, quum post ebrietatem eum premi cepisse cognosceret, aquam frigidam ingessit: qua ille epota, quum vini vim miscendo fregisset, protinus febrem somno et sudore discussit.* H.

n. Meracis) Meracum a mero distat omnino, quod merum sit, cui nihil: meracum, cui aquae partim admixtum sit. Tamen meracius bibere dicuntur ii, qui vinum aqua minus diluunt. Cels. I. 3. *cibum modicum, portiones meracas.* Et infra: *Vinum dilutius pueris, senibus meracius.* Iterumque: *Hieme plus esse conuenit: minus, sed meracius bibere.* H. *o. Totidemque postea*) Ex-

oriente sidere id a se fieri gloriatur Anacreon. *Dal.*

p. Hesiodus) Is quum ardet Sirius, tribus aquae portionibus quartam vini dilutam bibi iubet, *Ἐργων, v. 594. Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει, Τρεῖς δ' ὕδατος προχέειν. τὸ δὲ τέταρτον ἴμεν οἴνου.* H.

q. Merum) Totidem verbis haec Diosc. V. II. Quin et canum morsus multo meracoque vino epoto sanari quidam censuere, teste Celso V. 27. H.

r. Refrigerando) Diosc. I. c. *refrigerando necant: ὅσα πλήξαντα ἢ δάκνοντα, κατὰ ψύξιν ἀναίρει.* Nempe, vt Celsus ait V. 27. *Necessarium est exforbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quo calor mouendus est ... Nam maxima pars venenorum frigore interimit.* H.

s. Item) Diosc. ad verbum

rum, et quorum stomachus in vomitiones effunditur: et si venter aut interanea rheumatismum sentiant. Dyfentericis *t.*, sudatoribus, ¹ in longa tussi, in epiphoris, meracum. *v.* At vero cardiacis, in mamma laeua merum in spongia imponi prodest. Ad omnia autem maxime album ² inueterascens. *x.* Vtiliter etiam fouetur vino calido virilitas *y.* ³ iumentis: quo *z.* etiam infuso cornu lassitudinem auferri aiunt. Simias, quadrupedesque, quibus digiti sunt, negant crescere assuetas meri ⁴ potu.

XXIV. Nunc circa aegritudines sermo de vinis erit. Saluberimum liberaliter *a.* genitis, Campaniae quodcumque tenuissimum: vulgo vero, quod quemque maxime ⁵ iuuerit validum. *b.* Vtilissimum omnibus sacco *c.* viribus fractis. Meminerimus

1. *e longa. Ch.* 2. *inueterescens. Ch.* 3. *iumentis infusa cornu lassitudinem auferunt. Ch.* 4. *potui. V.* 5. *iuuerit. Validum vrilissimum omnibus. V.*

bum *l. c.* Priuatim contra cicutam, Scrib. Larg. comp. 179. vinum meracum quamplurimum caldum commendat. Contra coriandrum, comp. 185. *Coriandrum ... facit raucitatem, et mentem mouet. Adiuuari autem debent, qui biberunt, ex vino mero, atque plurimo, etc. H.*
z. Dyfentericis) Diosc. l. c. Καὶ ἐφιδρᾶσι, καὶ διαφορουμένοις ἀρμόζουσι, μάλιχα δὲ οἱ λευκοὶ (οἶνοι) καὶ παλαιοὶ, καὶ εὐώδεις. H.
v. Meracum) Parum dilutum. Prorsus meracum

in iis aegritudinum generibus noxium fuerit. *Dal.*

x. Inueterascens) MSS. R. Colb. Chiff. inueterescens. H. y. Virilitas) Genitalia. H. z. Quo) In os. Vide quae diximus XIV. 28. H.

a. Liberaliter genitis) Bona corporis natura praeditis. Dal.

Liberaliter) E liberaliori familia genitis, liberaliter educatis, ἐλευθέρως τετραμμένοις. H.

b. Validum) Dum is integra valetudine est. H.

c. Sacco viribus fractis) Sac-

nerimus succum esse, qui feruendo vires ¹ e musto sibi fecerit. Misceri plura genera, omnibus inutile. Saluberrimum *d.*, cui *e.* nihil in musta additum est: meliusque, si *f.* nec vasis pix affuit. Marmore *g.* enim et gypso aut calce condita, quis *h.* non etiam validus expauerit? In *i.* primis igitur vinum marina aqua ² factum, inutile est stomacho,

1. in musto sibi facit. V. 2. fractum. V.

Saccabant olim vinum, quum mustum, priusquam ferbuisset, per saccum toties colabant, vt defecaretur. Sic adempta faece, quae vini vim alit et auget, vinum lenius et imbecillius bibebatur. Faecis vini etiam necantem vim auctor describit sequenti capite. Vide cap. 19. L. XX. et 2. XXIX. *Dal.*

Sacco) - Vt sacco vino vires frangerent, diximus XIV. 28. H.

d. Saluberrimum; cui nihil in musto additum est) Voss. *in musta.* cap. 7. *Dentium quoque dolor hic succus adpositus in lana prodest aut in cauis eorum additus.* Voss. *vaneorum.* Scribe, *in caua eorum.* quod iam ex aliis libris notarunt. cap. 8. *additis in singulis sextariis aquae.* Ex veteri proferunt, *in singulas singulis.* Scribe: *additis in singulas sextariis aquae.* L. XXVII. 12. *Ex hac in tres modios saluati additur, quantum in vnam*

sagittam addi solet. eiusdem c. 12. *Additur in antidota.* Sic vtrobique Vossianus. *Gron. e. Cui*) Non pix, non resina, non marina aqua. Quae condiendi causa in musta adderent primo feruore, dictum est XIV. 25. In eam rem egregie Colum. XII. 19. p. 429. *Quaecumque vini nota sine condimento valet perennari, optimam eam esse censemus,* etc. H.

f. Si) Vino condendo dolia picabantur, vt diximus XIV. 25. H.

g. Marmore) Vide quae dicta sunt XIV. 24. H.

b. Quis non etiam validus expauerit) Voss. *non sit validus.* Lege: *quis non et validus expauerit?* Gron.

i. In) Admixta marina aqua, vt dictum fufius est, XIV. 10. 19. Quam varie marina aqua vina factitentur, docet Diosc. V. 27. *Οἱ δὲ διὰ θαλάττης οἶνοι ποιμίλως σπενύζονται.* Et *μοχ:* *Κακοσομαχοὶ μὲν τοῖ*

neruis, vesicae. Resina *k.* condita, frigidis stomachis vtilia ¹ existimantur. Non *l.* expedire ² vomitionibus, sicut neque mustum, neque ³ sapa, neque passum. Nouitium resinatium nulli conducit. Capitis *m.* dolorem et vertigines facit: ab *n.* hoc dicta crapula *o.* est. Tussientibus *p.* et in theumatismo ⁴ nominata profunt. Item coeliacis et dysentericis, mulierum mensibus. In *q.* hoc genere rubrum nigrumue magis constringit, magisque calfacit. Innocentius pice sola conditum. Sed et picem meminisse debemus non aliud esse, quam

1. existimantur, sed non. *V.* 2. Sic ex MSS. *H.*
 et *Cb.* vomitoribus *Gr.* et *Al.* 3. saram. *V.*
 4. resinata. *Diosc.*

τοι καὶ οὔτοι, etc. Sane omnia falsa aliena stomacho esse Celsus edocet II. 25. *H.*

k. Resina) *Diosc.* V. 9. Οἱ δὲ πίσαν ἢ ῥητίνην πιτυίνην ἔχοντες, θερμαντικοὶ καὶ πεπτικοί. Picata uina aut resinata excalfaciunt, et concoctionem adiuvant. Et Celsus inter eas res quae sunt stomacho idoneae, vinum resinatum annumerat, II. 24. IV. 5. *H.*

l. Non) *Diosc.* l. c. "Ἄθετοι δὲ τοῖς ἐμετικοῖς. *H.*

m. Capitis) *Diosc.* V. 43. de vino resinato: Καφαλαγῆς καὶ σκοτωματικός. *H.*

n. Ab hoc) Inde, inquit, et resinae flori, quo musta condiuntur, crapula nomen

Vol. VII.

est, ut diximus XIV. 25. et ebrietati, quam uina resinata faciunt, ut Latinum crapula, ita κραίπαλη, Graecum est, ἀπὸ τοῦ τὸ κᾶρα πάλλειν, quasi caput vibret. *H.*

o. Crapula est) Κραίπαλη Graecis. Vini condimentum sic dictum, quod κραίπαλην, id est, capitis grauitatem affert: fit e resinae crudo flore. *Dal.*

p. Tussientibus) Resina condita, mustum sapa, passum. De resinato, in primis *Diosc.* l. c. Καταῤῥοιζομένοις, καὶ βήσσουσι ἀρμόζοντες κοιλιακοῖς, δυσεντερικοῖς, ὑδρωπικοῖς, καὶ ῥοιμαῖς γυναιξί. *H.*

q. In) *Diosc.* V. 43. *H.*

Bb

quam *r.* combustae resinae fluxum. Hoc *s.* genus vini exalfacit, concoquit, purgat: pectori, ventri vtile: item vuluarum dolori, si sine febre sint, veteri *t.* rheumatismo, *v.* exulcerationi, ruptis, conuulsis, vomicis, neruorum infirmitati, inflammationibus, tussi, anhelationibus, luxatis, in succida lana impositum. Ad omnia haec vtilius id, quod sponte naturae suae ¹ picem respicit, picatumque *x.* appellatur. Heluenaco *y.* quoque tamen nimio caput tentari conuenit. Quod ad febrium valetudines attinet, certum est non dandum in ² febre, nisi veteribus *z.* aegris; ³ nec nisi declinante morbo. In acutis vero periculis, nullis nisi qui manifestas remissiones habeant, et has noctu potius: dimidia

1. *picum. Ch.* 2. *febr. Ch.* 3. *Sic ex MSS.*
H. et Ch. veteribus aegris; vinum nec Gr. et Al.

r. Combustae) Igne expressae resinae fluxum: vt diximus L. XIV. initio f. 25. H.

s. Hoc) Et has vini picati dotes Dioscorides quoque refert, l. c. totidem fere verbis. H.

z. Veteri) Χρονίσις ξεύμασι, καὶ ἐλκώσεσι ταῖς ἐν βλάθει. *Vetustis fluxionibus, et exulcerationibus profundis.* Ρευματισμός fluxus est mali ac noxii humoris. H.

v. Exulcerationi) Profundarum, et abditarum partium. Diosc. *Dal.*

x. Picatumque) Celsus

Allobrogicum vocat cap. 5. L. IV. *Dal.*

Picatumque) Egimus de eo XIV. 3. Allobrogicum appellat, et eodem libro f. 4. Plinius, et similiter Celsus IV. 5. atque in resolutione stomachi hoc vini genus in primis commendat. H.

y. Heluenaco) *Heluico.* Vitis agri Viennensis, quae vinum praebet sponte naturae picem olens, generibus Aruerni, Sequano, Heluico constabat. c. I. L. XIV. *Dal.*

z. Veteribus aegris) Vel aetate senibus, vel inueterato morbo. *Dal.*

midia a. enim pars periculi ¹ est noctu; hoc est, spe somni, bibentibus: nec a partu abortuue, nec b. a libidine aegrotantibus, nec in capitis doloribus, nec quorum accessiones cum frigore extremitatum fiant, nec in febris tussientibus, nec ² in c. tremore neruorumque doloribus, vel faucium, aut si vis morbi circa ³ illa intelligatur: nec in duritia praecordiorum, venarum d. vehementia: neque in opisthotono, tetano e.: nec singultientibus f., nec si cum ⁴ febre dyspnoea g. sit. Minime vero oculis

Bb 2

lis

1. abest. V.

2. in tremore neruorum vel doloribus.

Cb.

3. ilia. V.

4. febris. Cb.

a. Dimidia enim pars periculi) Leuius, ac minus periculum est, quum remissa febre alliciendi somni causa bibitur. Dal.

Dimidia) Dimidio leuius periculum est. H.

b. A libidine aegrotantibus) Vinum enim debilitatos iam immodica Venere neruos grauius offendit. Dal.

c. In tremore neruorumque) Vt nec caduco morbo, licet vtraque aegritudo frigida sit. Dal.

d. Venarum vehementia) Lego, Vrinarum: si venarum legas, intellige vehementem, magnum, et concitatum pulsus. Dal.

Venarum) Concitatiore venarum pulsu. H.

e. Tetano) Cels. II. 1. Frigus modo neruorum distensionem, modo rigorem infert: illud $\sigma\pi\alpha\sigma\mu\delta\varsigma$, hoc

$\tau\acute{\epsilon}\tau\alpha\nu\omicron\varsigma$ Graece nominatur. Et L. IV. c. 3. statim initio: Neque alius importunior, acutiorque morbus est, quam is qui quodam rigore neruorum, modo caput scapulis, modo mentum pectori annectit, modo rectam et immobilem ceruicem intendit. Priorem Graeci $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\delta\acute{\omicron}\tau\omicron\nu\omicron\nu$, insequentem $\acute{\epsilon}\mu\pi\rho\sigma\delta\acute{\omicron}\tau\omicron\nu\omicron\nu$, vltimum $\tau\acute{\epsilon}\tau\alpha\nu\omicron\nu$ appellant: quamuis minus subtiliter quidam indiscretis bis nominibus vtuntur. Tetanum praeterea accurate Hippocrates explicat de morbis III. 13. p. 104. H.

f. Singultientibus) Ab acri humore stomachum lancinante. Dal.

g. Dyspnoea) Difficultas spirandi. Cels. IV. 4. Est etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud atque aliud nomen habet, prout

se

lis rigentibus, et *h.* genis stantibus, aut defectis grauibusque: nec quorum conuiuentium perlucebunt *i.* oculi, ¹ palpebrisue non coeuntibus, vel si dormientibus hoc idem ² eueniet: aut si cruore suffunduntur oculi, vel *k.* si lemæ in oculis erunt. Minime lingua fungosa, ³ nec graui, et subinde imperfecta loquentibus: nec si vrina difficile reddetur, neque expauescentibus repente, nec spasticis, aut rursus torpentibus, nec si per somnos genitura ⁴ effundatur.

XXV. Cardiacorum *l.* morbo vnicam spem ⁵ in vino esse certum est. Sed id dandum quidam non nisi in accessione censent, ⁶ alii non nisi in remissione.

1. Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* oculi, neu palpebris non *Gr.*
 et *Al.* 2. euenit. *Ch.* 3. vel. *V.* 4. effunditur. *Gr.* 5. hanc vino. *Ch.* 6. alii in remif. *Ch.*

se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit. Sed haec, dum modica est, neque ex toto strangulat, δυσπνοια appellatur. Quum vehemrior est, ut spirare aeger sine sono et anhelatione non possit, ασθμα. Quum accessit id quoque, ne nisi recta ceruice spiritus trabatur, ορθόπνοια. H.

b. Et) Rigentibus palpebris, quae non mouentur. Ridentes Caio Germanico Caesari Aug. oculos fuisse diximus XI. 54. Genas pro palpebris dici Plinio solempne ac familiare esse, eodem libro s. 56. sq. H.

i. Perlucebunt oculi.) Aut

scintillis micabunt, aut rubore nitebunt. *Dal.*

Perlucebunt) Micantibus scintillis. Alias vinum optimum vetus in nocte adhibendum, vclorum aciem reformare, auctor est Theod. Prisc. I. 10. H.

k. Vel) ἄημα Graecis humor est in oculis concretus, vnde lippitudo nascitur. Helychius: ἄημα, αἱ περὶ τοὺς κανθὰς τῶν ὀφθαλμῶν πεπηγυῖα συστάσεις, ἐκρεῦσαι τῶν ὀφθαλμῶν ἀκαθαρσία. H.

l. Cardiacorum) Seneca ep. 15. p. 192. Bibere et sudare, vna cardiaci est. Cardiaci nempe ex virium imbecil-

missione. Illi, vt sudorem coërceant: hi, quia tutius putant, minuente se morbo: quam plurimum sententiam esse video. Dari *m.* vtique non nisi in cibo debet, nec *n.* a somno: nec praecedente alio potu, hoc est, ¹ vtique sitienti: nec nisi in desperatione ² suprema: et viro facilius quam feminae: seni, quam iuueni: iuueni, quam puero: hieme, quam aestate: assuetis potius, quam expertibus. Modus dandi pro vehementia vini: item ³ mixtura. Atque vulgo satis putant vnum vini cyathum duobus aquae misceri. Si *o.* dissolutio sit stomachi, ⁴ dandum: ⁵ et si cibus non descendat.

XXVI. Inter *p.* vini genera, quae fingi do-
Bb 3 cuimus,

1. vtique nisi sitienti. Dal. 2. summa. V. 3. mixtura aquae. Vulgo. V. 4. largius dandum. V. 5. et, in Cb. d.

becillitate, immodico sudore diffuunt, et crebro vini potu fouentur. Huc et Iuuenalis alludit, Sat. 5. v. 32. Cardiacum cyathum nunquam mixturus amico. H. *m.* Dari) Celsus III. 19. Cardiaci morbi curatio ... Tertium auxilium est, imbecillitati iacentis vino ciboque succurrere ... Nisi autem necesse est, ad vinum festinare non oportet. Si verendum est, ne deficiat, rum et irrita ex hoc: et hoc ipsum austerum quidem, sed tamen zenuae, meracum. H.

n. Nec a somno) Ne calfacta somno viscera vino etiamnum magis incallescant. Dal.

o. Si) Ex Celfo, l. c. Quod si stomachus resolutus parum continet, et ante cibum, et post eum, sponte vomere oportet: rursusque post vomitum, cibum sumere. Si ne id quidem manserit, sorbere vini cyathum, interpositaque hora, sumere alterum. Si id quoque stomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis superillinendum est: qui ubi inaruerunt, efficiunt vt vinum in stomacho contineatur, exque eo toti corpori calor, venisque vis redeat. Eadem ferme repetuntur IV. 5. H.

p. Inter) L. XIV. 18. 19. 20. H.

cuius, nec fieri iam arbitror, et *q.* ¹ superuacuum eorum ² usum: quum ipsis rebus, ex quibus finguntur, doceamus uti. Et alias modum excesserat medicorum in his ostentatio, veluti *r.* e naxis vinum utile esse ab armorum equitandiae lassitudine praecipientium: atque ut reliqua omittamus, etiam *s.* e iunipero. E quis satius censeat, ablinthite vino utendum potius, quam ablinthio ipso? In reliquis omittetur et palmeum *t.*, capiti noxium, ventrique tantum molliendo, et sanguinem ³ exscreantibus non inutile. Fictitium non potest videri, quod *v.* bion appellauimus, quum sit in eo sola pro

1. Sic ex MSS. H. *superuacaneum* Gr. et Al. 2. *usum docere, cum, etc. possimus uti. V.* 3. *excreantibus. Non inuile fictitium potest vid. V.*

q. Ez) Subintellige, arbitror, ex proxime antecedente sententia. H.

r. Veluti) Praecipit ita sane Diosc. V. 56. H.

s. E iunipero) Vinum e iuniperis stomacho prodesse ait Marc. Emp. c. 20. p. 139. Ad alia plurima utile esse Diosc. prodidit V. 46. H.

t. Palmeum) E palmulis chydais, maturis. Dioscorides aluum sistere ait, non mollire, proptereaque coeliacis dat et dysentericis. Dal.

Palmeum) De quo XIII. 9. Vinum Phoenicites Graeca nomenclatione appellatur a Theod. Prisciano II. p. 2. c. 28. Οίνος Φοινικίτης. Vide N. et Em.

N. XII. (hic consp.) *Palmeum*) Sic libri omnes, etiam manu exarati. Nihilominus Dioscoride V. 40. sic prodente, vino palmeo vim adstringendi competere, stomachicis idcirco, coeliacis, et sanguinem exscreantibus esse peraccommodatum: διὰ τὰ ζύφειν, σωμαχμοῖς, καὶ κοιλιακοῖς αἰμοκτοικοῖς ἀρμόζει: Num potius legi in contextu Pliniano oporteat, *ventrique tantum molliori*, vel, *ventrique tantum morando*, hoc est, sistendo, amplius considerandum est. H.

v. Quod) L. XIV. 10. Omphacites id vini genus, ut diximus a Dioscoride appellatur, XV. 12. H.

pro arte festinatio. *x.* Prodest *y.* stomacho dissoluto, aut cibos non perficiendi, praegnantibus, *z.* defectis, paralyticis, tremulis, vertigini, torminibus, ischiadicis. In *a.* pestilentia quoque ac peregrinationibus, vim magnam auxiliandi habere dicitur.

XXVII. Vini etiam vitium transit in remedia. Aceto *b.* summa vis est in refrigerando, non tamen

Bb 4

minor

x. Festinatio) Quoniam fit ex vis, ut ibi dictum est, ante maturitatem decerptis. H.

y. Prodest) Has vini omphacitis utilitates omnes pariter Diosc. commemorat, l. c. H.

z. Praegnantibus) Quae pica et malacia vexantur. Dal.

Praegnantibus) Quibus vires annique deficiunt. Nisi forte sunt ea verba legenda coniunctim, praegnantibus defectis, ut sit idem ac mulierum a conceptu defectiōni, ut Plinius ipse loquitur l. 3. libri huius, quoniam Dioscorides utrobique *μισσώδεις* dixit, hoc est, praegnantibus malacia seu pica laborantibus. H.

a. In pestilentia) Apud Festum *pefestas* pestilentiam vocabant imprecatores, quum fundum lustrantes abigi possent et auerti morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem. Dal.

b. Aceto) Diosc. V. 21.

"Ὄξος ψύχει, καὶ σῦφεσι.

Traduntur haec eadem a

Celso V. 27. *Vsus*, inquit,

ipse docuit eum quem aspis percussit, acetum potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cuiusdam pueri,

qui quum ab hac ictus esset,

et partim ob ipsum vulnus,

partim ob immodicos aestus,

siti premeretur, ac locis siccis

alium humorem non reperiret,

acetum quod forte secum habebat, ebibit, et liberatus est. Credo, quoniam

id, quamvis refrigerandi vim

habet, tamen habet etiam dissipandi. Quo fit ut terra res

persa eo spumer. Eadem

ergo vi verisimile est, spissescentem quoque intus humorem

hominis ab eo discuti, et sic dari sanitatem. Venit

olim in controuersiam, quae

natura aceri foret: calidum

aliis, aliis frigidum pronunciantibus: qua de re prolixè

Galenus, de fac. simpl. med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

med. l. 19. sqq. H.

minor in discutiendo: ita fit vt ¹ infusum terrae spumet. Dictum est saepius, diceturque ² quoties cum aliis profit. Per se haustum fastidia discutit, singultus *c.* ³ cohibet, sternutamenta olfactu. Vim *d.* in balineis aestus arcet, si contineatur ore. Quia et cum aqua ⁴ bibitur. Multorum *e.* stomacho vtiliter gargarizatur: cum *f.* eadem conualescentium *g.* et a Solis ardoribus. Oculis *h.* quoque illo modo ⁵ saluberrimum fotu *i.* Medetur post

i. infuso terra. V. 2. quotiescumque alias profit per se haustum. Fastidia. Ch. 3. prohibet. Ch. 4. bibitur multis cum stomachicis vtiliter gargarizatur. Cuius rem non velatam ruetur a solis. V. 5. Saluberrimum plurimum fotu medetur post vredines.
Gr. et Al.

c. Singultus) Galen. de rem. paratu facil. c. 15. H.

d. Vim) Celsus I. 3. Si quis in balneo aestuat, reficit hunc ore exceptum, et in eo retentum acerum. Si id non est, eodem modo frigida aqua assumpta. H.

e. Multorum) Εὐσθόμαχον Diosc. pronunciat. H.

f. Cum) Cum eadem aqua prodest stomacho conualescentium ex aegritudine a Solis ardore orta. H.

g. Conualescentium et a Solis ardoribus) Iis qui a sole vsti capite doluerunt, et iam melius habent, aut qui in diariam febrem ea ratione inciderunt. Dal.

h. C oculis) Inflammatis, fluxione tentatis. Dal.

Oculis) Cum aqua. Vide N. et Em. N. XIII. (hic

consp.) *Oculis*) Nos hunc locum ex animi coniectura sanauimus, sequuti vestigia veterum exemplarium, et eorum securi qui sic interpolant: *Oculis quoque illo modo saluberrimum. Plurimum fotu medetur post vredines.* Nam vox ea certe a MSS. abest, R. Colb. Ch. ceterisque, nec *vredines* ii, sed *birudines* prae se ferunt. Et quod est sane momenti haud leuioris, Diosc. V. 21. de aceto disputans ita scribit: Βδέλλας τε ποθείσας καταρροφούμενον ἀποβάλλει. *Haustu voratas birudines, si sorbeatur, eicit.* Quo quidem loco nihil afferri opportunius potest, quod in rem nostram fit. H.

i. Plurimum fotu medetur post) Locus, si quis alius in

¹ post hirudini. *k.* Item lepris, furfuribus, huleribus manantibus, canis morsibus, scorpionum ictibus, scolopendrarum, muris aranei, contraque omnium ² aculeatorum venena et pruritus. Item contra *l.* multipedae ³ morsum. Calidum in spongia, ⁴ adiecto sulphuris sextante sextariis tribus aceti, aut hyssopi ⁵ fasciculo, medetur sedis vitiis. In *m.* sanguinis fluxione ⁶ post excisos calculos, Bb 5 et

1. prodest contra hirudines. *M.* post hirudines. *Cb.*
 2. oculorum. *Cb.* 3. morsum, calidum. *V.* 4. Sic ex MSS. *H.* et *M.* spongia appositum, adiecto *Gr.* et *Al.* 5. fasciculo. Medetur et. *Cb.* 6. per. *Cb.*

in historia naturali, pessime a librariis habitus, et qui dedita opera videri possit deprauatis verbis et ordine luxato obscuratus, vel potius perditus. In primis verbum illud *foru*, cum praecedentibus legendum: vt sic verba concipias: *Oculis quoque illo modo saluberimum foru*. deinde verbum *medetur*, sequentibus applica, *Medetur item lepris, furfuribus, etc.* reliqua ergo sunt, *Plurimum post vredines*. Exemplar vetus non *vredines* praefert, sed *hirudines*, scribo, *pellit porum birudines*. Dioscorid. L. V. cap. de aceto: *Pellit bastas birudines porum acetum*. Pint.

Medetur) Diosc. V. 21. *H.*
k. *Vredines*) Ignis aut fermentis aquae. *Dal.*
l. *Multipedae*) Auctor

cap. 2. L. XX. millepedam a Graecis *sepa* vocari ait, oblongam, pilosis pedibus, pecori praecipue noxiam, eius morsu tumorem insequi, et locum putrescere: quae de scolopendra audienda sunt. Vide infra quae notata sunt in c. 6. L. XXIX. *Dal.*

Item) Habet has quoque vilitates aceti omnes Diosc. l. c. *H.*

m. *In sanguinis fluxione*) *Fluotione* legendum, non *fluxione*, vt alias notatum est. *Pint.*

In) Quam aceto mero Plinius vim attribuit sanguinis sistendi post excisos calculos, hanc aceto salso, seu acidiae muriacae Diosc. adiu dicat V. 23. his verbis: *Στέλλει δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τῶν λιθοτομηθέντων αἰμορραγίας, εὐθέως μετὰ τὴν χειρουργίαν.*

¹ et *n.* omnia alia, foris *o.* in spongia impositum, intus potum cyathis binis quam acerrimum. Conglobatum *p.* vtique sanguinem discutit. Contra *q.* lichenas et bibitür, et imponitur. Sistit *r.* ² aluum, et *s.* rheumatismos interaneorum infusum: item *t.* procidentia sedis, ³ vulvaeque. Tussim *v.* veterem ⁴ inhibet, et gutturis rheumatismos, orthopnoeam, dentium labefactionem. Vesicae nocet,

^{1.} et omnes alias rostones. *V.* ^{2.} Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* aluos *Gr.* et *Al.* ^{3.} vnaeque. *Diosc.* ^{4.} et recentem laceffit. *Diosc.*

ρουργίαν θερμή ἐγκλυζομένη. Celsus quoque VII. 26. tit. quae curatio calculo euulso habenda sit, acce- tum postulat, cui aliquantum salis sit adiectum, ad vim aceti scilicet mitigandam. *H.*

n. Et) *Diosc.* V. 21. Erumpentem, inquit, vndecumque sanguinem, potu, infelliquę sistit: πινόμενον τὰ καὶ ἐγκαθίζόμενον. *H.*

o. In spongia impositum) Aut aegro in eo desidere iusso, adiecto salis tantillo. Celsus Lib. VII. *Dal.*

Foris) *Diosc.* l. c. Laudat hunc Plinii locum, et superiorem proxime de hyssopo, auctor *Annalium* *Eccl.* ad annum 39. n. 124. vbi de spongia acero plena, hyssopo circumposita, *Christi Domini* ori admota, disse- rit. *H.*

p. Conglobatum) *Diosc.* l. c. Ποιῖ καὶ πρὸς αἵματος καὶ γάλακτος θρομβωσιν ἐν κοιλίᾳ. Facit contra sanguinem in ventriculo conglobatum, et lac ibidem coagulum. *H.*

q. Contra) *Diosc.* l. c. *H.*

r. Sistit) *Diosc.* l. c. *H.*

s. Et) Fluxiones humoris prauis et noxii in aluum. *H.*

t. Item) *Dioscor.* l. c. Στέλλει καὶ ὑσέραν καὶ ἕδραν προπέπτωκιν. *H.*

v. Tussim veterem) Et recentem laceffit *Diosc.* *Dal.*

Tussim) Haec rotidem verbis *Diosc.* l. c. Καὶ βῆχα χρονίαν πρῦνει . . . Ἀρμόζει δὲ καὶ πρὸς ὀρθόπνοϊαν, θερμὸν καταρροφούμενον. Σέλλει δὲ ἀναγαγαριζόμενον καὶ τὰ ἐν τῷ βρογχῶ ρεύματα . . καὶ πρὸς ὀσόντων πόνον. etc. *H.*

cet, neruorumque infirmitatibus. Nesciere x. medici, quantum contra aspidas polleret. Nuper ab aspide calcata percussus virem aceti ferens, quoties deposuisset, sentiebat ictum, alias illaeso similis. Intellectum ibi remedium est, potuque succursum. Neque y. altero os calluunt venena exfugentes. In totum domitrix vis haec non ciborum modo est, verum et rerum plurimarum. Saxa z. rumpit infusum, quae non ruperit ignis antecedens. Cibos quidem et sapes non alius

magis

i. aliter. Cb.

x. Nesciere) Celsus, ut superius indicauimus V. 27. Vberius id aliquanto Plin. Val. III. c. vlt. *Ad morsum aspidis*, inquit, *unum refugium habebant priores, ut percussus urinam suam biberet: Intra paucos annos, inuentum est casu et alterum remedium. Nam is qui virem plenum aceti ferebat, percussus ab aspide dolorem non sensu: donec fatigatus requiescendi gratia virem deposuit: de facto perniciem sentire cepit: rursusque imposito sibi vire desit. Intellectumque est, quod si acetum bibisset, posset sanari, etc.* Plinii sententiam leudat et sequitur Q. Serenus, cap. 47. vbi de serpentium passibus p. 155. Plinius ut memorat, *sumpti iuuat imber aceti.* H.

y. Neque) Ita editi omnes cum. R I. At R. 2. cum Ch. neque aliter. H.

z. Saxa rumpit infusum) Alpes exercitui suo, eiusque impedimentis peruias Hannibal fecit ea industria et diligentia. Dal.

Saxa) Non per se quidem, et solum, sed praeuio igne incendioque: subsequente etiam vi acieque ferri. Plinius XXXIII. 21. *Occurrunt silices. . . Hos igni et aceto rumpunt.* Hac certe industria peruias fecisse sibi Alpes Hannibal memoratur. Rem narrat Plutarch. in eius vita: Linius XXI. p. 200. *Ad rupem minuendam, per quam via una esse poterat, milites ducti, quum caedendum esset saxum, arboribus circa immanibus deiectis, detruncatisque, struem ingentem lignorum faciunt: eamque quum et vis venti apra faciendo igni coorta esset, succendunt: ardentiaque saxa infuso aceto putrefaciunt: Ita torridam incendio rupem ferro pandunt,*

magis succus commendat aut excitat: in quo usu mitigatur ¹ vsto a. pane, aut cum ² vino: vel accenditur pipere ac lasere: utique sale compefcitur. Non est praetereundum in eo exemplum ingens. Siquidem b. M. Agrippa supremis suis annis conflictatus graui morbo pedum, cum dolorem eum perpeti nequiret, vnus c. medicorum portentosa scientia, ignorante Diuo Augusto, ³ tanti putauit vfu pedum sensuque omni carere, dummodo et dolore illo careret, demersis d. in acetum calidum cruribus in e. acerrimo impetu morbi.

XXV II. (II.) Acetum scillinum inueteratum magis probatur. Prodest, super f. ea quae diximus

1. Sic ex MSS. H. et Cb. *tosto pane aut vino* Gr. et Al.

2. *cumino*. V.

3. *sarius*. V.

dunt, molliuntque anfractibus modicis cliuos: vt non iumentum solum, sed elephantum etiam deduci possent. Aceto solutos Eleutherarum muros narrat Dio XXXVI. pag. 8. Nec sane diffiretur Galeus hanc inesse aceto vim, de fac. simpl. med. I. 22. p. 16. vt instar ignis, lapides fistilia, aes, ferrum, plumbumque, peruadat ac penetrat. Ac ne veteribus tantum exemplis agamus, hac ipsa industria vsum hoc nostro aeuo Principem Guisium, vt murum solueret, auctor ipse est in Commentariis rerum a se gestarum in Neapolitana expeditione. H.

a. *Tosto pane aut vino*) *Tosto pane aut cum nitro*, in vetusto exenplari rectius se-

quitur enim, *utique sale compefcitur*. Pint.

b. *Siquidem M. Agrippa supremis*) Idem fere de Seruio Clodio narratur c. 3. L. XXV. *Dal.*

c. *Vnius medicorum*) Quid si legas non *vnius medicorum*, sed *Musae medici*. Pint.

d. *Demersis*) In eo genere morbi demergi in muriam Celsus praecipit IV. 24. vt dicturi sumus xxxi. 33. *Si tumor, calorque est, recte in aqua quam frigidissima articulos contineri idem adiungit: sed neque quotidie, neque diu, ne, nerui laedantur.* H.

e. *In acerrimo impetu morbi*) Addunt quaedam exemplaria, *euasit*, alioqui imperfecta videtur oratio. *Pint.*

mus, acescentibus *g.* cibus: ¹ gustatum enim discutit poenam eam. Et *h.* his qui ieiuni vomunt: callum *i.* enim faucium facit, ac stomachi: ² odorem *k.* oris tollit, gingiuas *l.* adstringit, dentes firmat, colorem meliorem praestat. Tarditatem *m.* quoque aurium gargarizatione purgat, et transitum auditus aperit. Oculorum *n.* aciem obiter exacuit. Comitibus *o.*, melancholicis, vertiginosis *p.*, vulvarum strangulationibus, percussis, aut praecipitatis, et ob id sanguine conglobato, nervis infirmis, renum vitiis perquam utile. Cauendum *q.* exulceratis.

XXIX.

1. gustatu. Cb.

2. dolorem. Cb.

f. Super) L. XX. 39. H.
g. Acescentibus cibus) Ventriculo acida pituita facta, vel melancholico succo. Dal.

Acescentibus) Ventriculo acidam pituitam in fauces eructante. H.

b. Et) Diosc. V. 25. H.

i. Callum) Dioscorid. l. c. Καταρροφούμενον δὲ τὸν βρογχὸν σέρβει, καὶ τυλώδη ποιεῖ, καὶ τὸν ἦχον εὐτόνον, καὶ λαμπρὸν ἀποτελεῖ. Fauces sorbitione durat, callosaque reddit, vocem denique expedit, ac limpidam canoramque facit. H.

k. Odorem) Diosc. l. c. Plin. Val. III. 33. ad foetorem oris: si balitus foetet, inquit, quum dormitum vadis, cyathum aceti boni per partes sorbeat: hoc et in coctionem cadit, etc. H.

l. Gingiuas) Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 12. pag. 93: Acetum repidum scilliticum in ore tentum, et gingiuas rumentes constringit, et cominet dentes vacillantes. H.

m. Tarditatem) Dioscor. l. c. H.

n. Oculorum) Diosc. l. c. H.

o. Comitibus) Dioscor. l. c. H.

p. Vertiginosis, vulvarum strangulationibus) Vertigini, vulvarum strangulationibus, codex antiquus, et paulo post, Diocles, in eodem legitur, non Dieuches. Pint.

q. Cauendum) Internis exulcerationibus, nervorumque vitiis ipsis cauendum Dioscorides admonet. H.

XXIX. Oxymeli antiqui (*qq. vt Dieuches tradit*) hoc modo temperabant: mellis *r.* minas decem, aceti veteris heminas quinque, salis *s.* marini pondo ¹ libram et quadrantem, aquae *t.* marinae sextarios quinque pariter coquebant, decies deferuescente *v.* cortina, atque ita diffundebant *x.* inueterabantque. Suffulit totum id Asclepiades, coarguitque. Nam *y.* etiam in febribus ² dabant. Profuisse

^{1.} Sic et *Ch.* pondo libram quadrantem aquae pluuiae. Dioscorid. pondo, thymbrae quadrantem Gr. et Al. ² dabant. *Ch.*

qq. Vt) Est post illum Diosc. V. 22. ipseque Plinius, non hoc loco modo, sed et XIV. 21. H.

r. Mellis) Siue libras decem ex ipso Plinio l. c. H.

s. Salis marini pondo, thymbrae quadrantem) Libram non thymbrae, in eodem: Et sane apud Dioscoridem Lib. V. cap. de aceto mulso: in confectione oxymelitos nulla mentio thymbrae. Quapropter probò scriptam lectionem: pondo libram quadrantem. Qua locutione alioquin frequentissima vsus est Columella Lib. XII. c. 33. Pint.

Pondo) Vide N. et Em. N. XIII. (hic subi.) Salis) Prius legebatur, Salis marini pondo, thymbrae quadrantem. Verum in oxymelitos compositione, neque apud Diosc. V. 22. neque apud Plin. XIV. 21. neque hoc ipso loco in codd. vllis MSS. thymbrae vlla mentio est:

sed libram omnes exhibent: Et est alioqui familiaris ea loquutio Columellae in primis XII. 33. Scillae, inquit, aridae pondo libram et quadrantem adiici oportere. Et c. 35. Ponrici absinthii pondo libram. Festo quoque: Graue aes, inquit, dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, efficiebant denarium, ab hoc ipso numero dictum. Vbi libras in casu gignendi est, vt alii ante nos viderunt. H.

t. Aquae) Aquam pluuiam Diosc. adhibet, Pliniusque ipse l. c. H.

v. Deferuescente cortina) Deferuente, non deferuescente in eodem. Et paulo post faex vini, redundat vini. Pint.

Deferuescente) Cortina, vas aeneum est, aquae, oleo, coloribusue decoquendis. H.

x. Diffundebant) Quid sit vina diffundi, diximus XIV. 16. H.

Profuisse z. tamen fatentur contra serpentes, quas sepas vocant, et contra meconium, ac viscum: ¹ et a. anginis calidum gargarizatum, et auribus, et oris gutturisque desideriiis, quae nunc omnia ² oxalme b. contingunt: ³ id c. sale et aceto recente efficacius est.

XXX. Vino d. cognata sapa est, musto decocto, donec tertia pars supersit. Ex albo hoc melius. e. Vfus contra cantharidas, buprestim, pinorum erucas, quas pityocampas f. vocant, salaman-

dras
¹ Sic ex MSS. H. et anginis calidum garg. Cb. et anginas Gr et vulgg. ² oxyalme. M. ³ ea sale et aceto recente efficacior est V. Fit sale, aqua et aceto. Recens efficacibr est. Alii. V.

y. Nam) In quibusdam MSS. darabant. Mos ille fuit Hippocratis, ipso ita prodente et probante de victu in morb. ac. t. 28. p. 291. H.

z. Profuisse) Diosc. l. c. Ἀρήγει καὶ τοῖς ὑπὸ ἐχιδνῆς τῆς καλουμένης σηπὸς δηχθεῖσι, καὶ τοῖς μηλωειοῖν, ἢ ἰξίαν πιούσιν. Viperei generis hunc sepa Dioscorides facit. Et Aetius similiter serm. 13. c. 26. p. 256. Est et generi cuidam lacertorum communis haec appellatio, vt dicemus XXIX. 32. De priore Lucanus IX. 723. *Ossaque dissolvens cum corpore tabificus seps.* H.

a. Et) Diosc. l. c. Ἀναγάργαρασμα τε συναρχικῶν ὠφέλιμον. H.

b. Oxalme) Ὄξάλμην acetum salsum, seu acidam mu-

riam Latini nuncupant. Huius vires vsusque in medicina plurimos refert Diosc. V. 22. H.

c. Id sale et aceto recente efficacius est) Multas et insignes acidae muriae, τῆς ὀξάλμης, facultates a Diosc. proditas auctor silentio praeterit. Dal.

d. Vino) De qua XIV. 11. H.

e. Melius) Melior, legnisi ad Graecam vocem ἐψημα referas vel Latinum defrutum. Dal.

Hoc) Haec res, nempe sapa, melior. Latini etiam defrutum, Graeci ἐψημα, appellitant. H.

f. Pityocampas) Πιτυοκάμπας. De harum veneno, remediisque ad id adhibendis, Dioscoridem consule in Alexiph. c. 2. H.

dras, et contra mordentia venenata. Secundas partusque ¹ emortuos trahit, cum bulbis ² potum. Fabianus auctor est, venenum esse, si quis ieiunus a balineis ³ id bibat.

XXXI. Consequens horum est vini faex, ⁴ cuiusque generis. Ergo g. vini ⁵ faeci tanta vis est, vt descendentes in cupas enecet. Experimentum demissa ⁶ praebet lucerna, quamdiu extinguitur, periculum denuntians. Illota miscetur medicamentis. Cum h. iridis vero pari pondere, eruptionibus pituitae illinitur: Et sicca vel madida contra phalangia, et i. testium mammaramque inflammationes, vel in quacumque parte corporis. Item cum hordeacea farina, et thuris polline in vino ⁷ decocta crematur et siccatur. Experimentum k. est legitime coctae, vt refrigerata linguam tactu vide-

1. mortuos. M. trahi Gr. 2. pota V. potu Cb.
 3. eam. V. 4. Sic ex MSS. et M. faex sui cuiusque Gr. et Al. 5. faecibus. Cb. 6. trahitur. M. 7. decocta. Siccatur, et crematur. V. cocta crematur et siccata. Cb.

g. Ergo) Habet enim vrendi vim maximam, exedendi, siccandi: Δύναμιν ἔχει καυσικὴν σφόδρα, σηπτικὴν ἄγαν καὶ ξηραντικὴν. Cupa, vas vinarium maius, vne Cuae. H.

h. Cum) Theod. Prisc. l. 16. de papulis, contra exanthemata, siue eruptiones pituitae, Faeces vini, inquit, et iris Illyrica, vtraque confusa, et cum oleo roseo mixta, medebuntur. H.

i. Ex testium mammaram-

que inflammationes) In Apographo nostro *inflationi*, non *inflammationes*, legitur, quod magis probo. Dioscorides Lib. V. capite de faece. Cruda faex, inquit, per se, et cum myrro, tumores reprimiz. Pint.

Inflammationes) Quas alibi testium epiphoras vocat. Legit *inflationes* Pintianus, perperam. H.

k. Experimentum) Diosc. V. 132. vbi et coquendae modum tradit. H.

videatur vrere. Celerrime *l.* exanimatur, ¹ loco non incluso condita. Crematio ei multum virium adiecit. Vtilissima est ad compescendas lichenas furfuresque cum fico decocta. Sic et lepris et huleribus manantibus imponitur. Fungorum *m.* naturae contraria est pota, sed magis cruda. Oculorum *n.* medicamentis cocta et lota miscetur. Medetur illita et testibus, et genitalibus. In vino autem aduersus strangurias bibitur. Quum *o.* ² exspirauit quoque, lauandis corporibus et vestibus *p.* utilis: tuncque vsum *q.* acaciae habet.

XXXII. Faex aceti pro *r.* materia acrior sit necesse est, multoque magis exulceret. Resistit suppurationum incrementis: stomachum, interanea, ventrem illita adiuuat. Sistit *s.* earum partium

1. non inclusa condita. *Cb.* 2. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* exspirauerit *Gr.* et *Al.*

l. Celerrime) Exspirat Diosc. *l. c.* Χρηστέον δὲ τῆ τρογγί προσφάτω οὔση ταχυ γὰρ διαπνεύεται· ὁθεν οὔδὲ ἀσκεπάζον, οὔδὲ χωρίς ἀγγυος αὐτὴν ἀποθετέον. *Recenti faece vtendum est, quoniam celeriter exspirat, et exanimatur: proinde non nisi recta, et vase aliquo condita inclusaue reponi debet.* *H.*

m. Fungorum) Diosc. in *Alex. c.* 23. *H.*

n. Oculorum) Diosc. *V.* 132. *H.*

o. Quum exspirauerit quoque lauandis, etc.) Permutato loco verbi illias quoque, legitur in eodem: cum exspirauit. *Vol. VII.*

uerit lauandis quoque corporibus, etc. *Pint.*

p. Vestibus utilis) Lixiuus. Parisienses vulgo id miscunt. *Dal.*

Vestibus) Ad vestes lauandas ac lintea, in lixiuiis nostrates adhibent. *H.*

q. Vsum acaciae) Summa vi adstringendi. *Pint.*

Vsum) Cuius femine ad perficienda coria pro galla vtuntur, vti dicturus est libro sq. f. 67. *H.*

r. Pro) Vt est aceti materia acrior, sic et faex eius *H.*

s. Sistit) Diosc. *V.* 132. Ventris stomachique fluxiones sistit adhibita: κοιλίαν

tium rheumatismos, et mulierum menses. Panos *t.* discutit nondum exhulceratos, et anginas: sacros ignes cum cera. Mammæ *v.* lactis sui impatientes eadem *x.* extinguit. Ungues *y.* scabros aufert. E serpentibus contra cerastas validissima cum polenta. Cum *z.* melanthio autem contra crocodili morsus, et canis. Et hæc cremata ampliat vires. Tunc *a.* addito lentiscino oleo illita vna nocte rufat *b.* capillum. Eadem ex aqua in linteolo apposita, vulvas purgat.

XXXIII.

τε καὶ σομάχον ρευματιζόμενον καταπλασθεῖσα σέλει. H.

t. Panos discutit nondum)

Hæc de faece vini Dioscorid. non aceti. Pint.

Panos) Diosc. l. c. H.

v. Mammæ) Diosc. l. c.

Μαστοὺς τε σπαργώντας ῥέοντας γάλα σβέννυσι.

Turgentes mammæ, sui que lactis impatientes extinguit.

Q. Serenus, c. 21. p. 138.

Vbera fecundo mulum lactantia succo. Sæpe sibi noxæ nimium manando fuerunt:

Fæce igitur valida duri reprimuntur aceti. H.

x. Extinguit) Ἀνυρολογία

extinguit mammæ, pro extinguit lac. Dioscorid. σπαργώντας μαστὰς γάλα τε ῥέοντας ἀποσβέννυσι, vbera distenta, tumida, lacteque manantia extinguit. Pint.

y. Ungues) Diosc. l. c.

Hanc vim vini faeci adiu dicat Theodor. Prisc. l. 30.

Scabiosos, veluti, elephantiosos, si quis forte ungues habuerit, vini faex sicca, trita, et cum cerotario imposita curat. Et ficus sicca, purgata, et tusa, superimposita, aequè medetur. H.

z. Cum) Plin. Val. III.

51. Aduersus morsum canis non rabiosi: Faex aceti cum melanthio plagæ imponitur. H.

a. Tunc) Diosc. l. c. Ἐανθὰς ποιεῖ τὰς τρίχας. H.

b. Rufat capillum) Serenus, vt quidam exponunt,

eam compositionem unguentum cineris vocat: Ad rutilam speciem nigros flauescere crines, Vnguento cineris prædixit Plinius auctor. Cato:

Mulieres nostræ cinere capillum unguunt, vt rutilus esset crinis. Seruius in Georg.

immundum cinerem exponit, quo puellæ non vtuntur ruffandis crinibus. Dal.

quo puellæ non vtuntur ruffandis crinibus. Dal.

quo puellæ non vtuntur ruffandis crinibus. Dal.

quo puellæ non vtuntur ruffandis crinibus. Dal.

XXXIII. ¹ Sapae c. faece ambusta sanantur, melius addita lanugine arundinis. Eadem faece decocta potaque, tusses veteres. Decoquitur in patinis cum sale et adipe ad tumorem quoque maxillarum et ceruicem.

XXXIV. (III.) Olearum proxima auctoritas intelligitur. Folia d. earum vehementissime adstringunt, purgant, sistunt. Itaque e. commanducata imposita hulceribus medentur, et capitis doloribus illita cum oleo. Decoctum eorum cum melle his quae medici vsserint, gingiuarum inflammationibus, ² paronychiis, sordidisque f. hulceribus, et putrescentibus. Cum melle profluuium sanguinis e nervosis partibus cohibet. Succus g. eorum carbunculantibus circa oculos hulceribus et ³ pustulis, procidentique ⁴ pupillae efficax: quapropter in collyria additur. Nam h. et veteres

C c 2 lacry-

1. Sapae faeces Alii reponunt. Saepe faece Gr. et Al.

2. Sic et Ch. hulceribus excrescentibus Gr. et Al.

3 pustulis Gr. et Al. 4. pupulae. Ch.

c. Sapae) Prius legebatur, saepe faece. Mendose. In Indice huius loci, de faece sapae, IV. H.

d. Folia) Diosc. I. 137. Φύλλα ζυπτικὰ etc. Idcirco in vino cocta et trita vulneribus adhibentur, teste Theod. Prisciano I. 20. H.

e. Itaque) Plin. Val. III. 22. Marc. Emp. c. 4. p. 42. et Diosc. I. 137. ἰᾶται δὲ καὶ τὰ ἐν σώματι ἔλκη, καὶ ἄφθας διαμασσηθέντα. Oris hulceribus et aphibis commanducata medentur. H.

f. Sordidisque) Diosc. l. c.

Ἀνακαθαίρει δὲ καὶ τὰ ὑπερὰ ἔλκη. Purgat sordida hulcera. H.

g. Succus) Diosc. l. c. Carbunculantia hulcera sunt quae carbunculis furunculisque sunt similia. Carbunculum ἄνθρακω medici vocant, furunculum ignitum, et ex adusta bile inflammatum: siue similem iis quae vsta fuerint, exhulcerationem. Carbunculos in ipsis oculis ex inflammatione nasci: pustulas quoque hulceraque e pustulis, Celsus docet VI. 6. quem consule. H.

b. Nam) Diosc. l. c. H.

lacrymationes sanat, et genarum erosiones. Ex-
 primitur *i.* autem succus tufis, affuso ¹ vino et
 aqua caelesti, ficcatusque in pastillos digeritur.
 Siftit menses in lana admotus vulvae. Vtilis et
² sanie manantibus. Item *k.* condylomatis, igni-
 bus sacris, quaeque serpunt hulcera, epinyctidi.

XXXV. Eisdem et flos earum habet effectus.
 Vruntur *l.* et ³ cauliculi florescentes, vt spodii *m.*
 vicem cinis praestet: vinoque infuso iterum vritur.
 Suppurationes et panos illinunt cinere eo, vel fo-
 liis tufis cum melle, oculos vero cum polenta.
 Succus *n.* fruticis recentis accensi distillans sanat
 lichenas, furfures, manantia hulcera. ⁴ Nam *o.*
 et

- 1.* vino aut aqua. Diosc. *2.* Sic ex MSS. H. et Cb.
 sanie emanantibus Gr. et Al. *3.* folia cum flori-
 bus. Diosc. *4.* Nam lacrymam. M.

i. Exprimatur) Diosc. l. c. totidem verbis: sed affundi vinum, quam aquam, multo praestabilius esse, idem asseuerat. H.

k. Item) Diosc. l. c. Ἐρυσιπελάτων, ἐρηγῶν, ἐπινοκτίδων. En rursus, vbi ignem sacrum Plinius habet, erysipelas Dioscoridi est. H.

l. Vruntur) Folia cum floribus tantum Dioscorides vri praecipit, spodio huic concinnando. H.

m. Spodii) Diosc. l. c. Ἀντίσποδίου λαμβάνεται. Cinerulam Latine σπόδιον commode dixeris. Quid illud sit, dicemus suo loco,

L. XXXIV. Praecipuum id habet in oculorum medicamentis vsus. H.

n. Succus) Diosc. I. 138. Το δὲ ἐκ χλωροῦ τῆ ξύλης καιομένης ἐκκρινόμενον ὑγρὸν, πίσυρα, καὶ ψώρας, καὶ λειχήνας καταχρισμένον ἰᾶται. Qui humor ex accenso virente ligno emanat furfures, scabiem, et lichenas illiū sanat. H.

o Nam lacryma, quae ex arbore ipsa distillat, Aethiopicæ maxime oleae, etc.) Non lacrymam ipsam miratur, sed eorum potius temeritatem, qui tam ancipiti remedio vti non dubitent, quum etiam ipsi venenum faterentur. Gelen.

et lacryma quae ex arbore ipsa distillat, Aethiopicæ maxime oleae, mirari *p.* ¹ satis non est reperi-
 tos, qui dentium dolores illinendos censerent, ² ve-
 nenum *q.* esse praedicantes, atque *r.* etiam in olea-
 stro ³ quaerendum. *E. s.* radice oleae quam tener-
 rimae cortex derasus, in melle crebro gustatu me-
 detur sanguinem reiicientibus, et suppurata extuf-
 sientibus. Ipsius oleae cinis cum axungia tumores
 sanat: extrahitque fistulis vitia, et ipsas sanat.

XXXVI. Oliuae *t.* albae stomacho vtiliores,
 ventri minus. Praeclarum habent, antequam con-
 dianur, vsum recentes, per se cibi modo deuora-
 tae. Medentur enim arenosae vrinae, item *v.*

Cc 3 den-

1. *satis non est. Reperi sunt qui. M. satis est re-
 pert. Gr. et Al.* 2. *venenum ramen esse. Dal.*
 3. *Sic ex MSS. H. et Ch. quaerendam Gr. et Al.*

p. Mirari) Ex horum
 esse numero Dioscoridem
 scimus, I. 141. H.

q. Venenum) Quum ve-
 nenum id esse ipsi fatean-
 tur. Diosc. l. c. Ἀναγνώ-
 ϕεται δὲ καὶ ἐν Φαρμα-
 κείοις. In medicamenta refer-
 tur, quae sunt exitiali vi
 praedita. H.

r. Atque) Nostrates oleae,
 oleastrique inquit Diosc. l.
 c. talem lacrymam ferunt.
 H.

s. E radice oleae quam te-
 nerrimae cortex derasus in
 melle crebro, etc.) In vetusto
 exemplari, E radice oleae
 quam tenerum derasum in

melle crebro gustatum, etc.
 Pint.

t. Oliuae) Diosc. I. 139.
 Ἐστὶ δὲ ἡ μὲν ὑπόκιρρος καὶ
 πρόσφατος ἐλαία, δυσκοι-
 λιος, εὐσόμαχος. H.

v. Item dentibus aut attri-
 tis aut conuulsis) Chiflet.
 item dentibus carnem audendo
 attritis. Voss. Andegav. den-
 tibus admodum attritis a. c.
 Princeps. item dent. carnem
 audenda attritis. Scribe:
 item dentibus carne mandendo
 attritis. Gron.

Carnem) Haec verba ex
 R. Colb. ac Ch. codice ad-
 iecimus. H.

¹ dentibus carnem mandendo, ² attritis, aut *x.*
³ conuulsis. Nigra *y.* oliua stomacho inutilior,
 ventri facilior, capiti et oculis non conuenit.
 Vtraque *z.* ambustis prodest trita et illita. Sed *a.*
 nigra commanducatur, et protinus ex ore imposi-
 ta, ⁴ pustulas gigni prohibet. Colymbades *b.* for-
 dida hulcera purgant, inutiles difficultatibus urinae.

XXXVII. De *c.* amurca poteramus videri fa-
 tis dixisse, Catonem sequuti: ⁵ sed reddenda me-
 dicinae quoque est. Gingiuus *d.* et oris hulceribus,
 dentium ⁶ stabilitati efficacissime subuenit. Item *e.*
 ignibus sacris infusa, et his quae serpunt. Pernio-
 nibus nigrae oliuae amurca vtilior: item infantibus
 fouendis. Albae vero, mulierum vuluae in lana
 admo-

1. Sic ex MSS. em. H. item dentibus aut attritis Gr. et
 Al. 2. carnem mandendo attritis. Cb. 3. per-
 culsis. V. 4. pustulas. Gr. 5. Sed reddenda
 medicinae quoque ratio est. Alii. 6. instabilitati.
 Alii. stabilitate Gr. et Al.

x. Aut) Dentes emotos
 stabiliri eo cibo scribit Diosc.
 l. c. H.

y. Nigra) Diosc. l. c. 'H
 δὲ μέλαινα καὶ πέρπειρος,
 εὐδιάφορος καὶ κακοσώμα-
 χος, ὀφθαλμοῖς τε ἀνεπι-
 τήδειος καὶ κεφαλῇ. Nigra
 et matura corrumpi facilis,
 stomacho contraria: nec ocu-
 lis conuenit, nec capiti. H.

z. Vtraque) Diosc. l. c.
 Plin. Val. III. 36. Ambustis
 sanandis: oliuarum carnes
 xeruntur, et imponuntur. Ni-
 gra oliua continuo si impona-
 tur commanducata, pustulas
 gigni prohibet. Theod. Prisc.

I. 17. De vstione calidae, vel
 ignis: vstiones antequam ve-
 sicas erigant, muriam oliua-
 rum frequenter infunde: aut
 easdem oliuas salsas contritas
 imponito. H.

a. Sed) Diosc. et Plin.
 Val. II. cc. H.

b. Colymbades) Diosc. II.
 c. H.

c. De) L. XV. 8. H.

d. Gingiuus) Plin. Val.
 haec strictim I. 30. Amur-
 ca ex oliua nigra oris vitiis
 subuenit. H.

e. Item) Plin. Val. III. 4.
 Amurca oliuae nigrae igni sa-
 cro infunditur. H.

admouetur. Multo *f.* autem omnis amurca deco-
cta efficacior. Coquitur *g.* in ¹ Cyprio vase ad cras-
situdinem mellis. Vfus *h.* eius cum aceto, aut
vino vetere, aut mulso, vt quaeque causa exigat,
in ² curatione oris, dentium, aurium, hulcerum
manantium, genitalium; rhagadam. *i.* Vulneri-
bus *k.* in linteolis imponitur, luxatis in lana: in-
gens hic vsus, vtique *l.* inueterato medicamento:
tale enim fistulas sanat. Infunditur *m.* sedis, ge-
nitalium, vuluae exulcerationi. Illinitur vero po-
dagris incipientibus: item ³ articulariis morbis.
Si *n.* vero cum ⁴ omphacio recoquatur ad mellis
crassitudinem, ⁵ casuros *o.* dentes extrahit. Item *p.*

Cc 4 iumen.

1. Sic ex MSS. M. et I. c. 3. L. XXXIII. cupreo Gr.
et Al. 2. curationem. Ch. 3. Sic ex MSS.
H. articularibus Gr. et Al. 4. omphacino. Diosc.
5. causarios. Corn. ex Vet. sic et Ch.

f. Multo) Diosc. I. 134.
H.

g. Coquitur) Diosc. I. c.
H.

h. Vfus) Totidem ver-
bis haec Diosc. I. c. H.

i. Rhagadam) Ραγάδας
ani fissuras Scribonius Larg.
exponit. Sic etiam pedum
rimas vocant ραγάδας τὰς
ἐν ποσί. Dicuntur autem
ραγάδες ἀπὸ τῆς ῥήγνυμι,
hoc est, a frangendo. H.

k. Vulneribus) Theod.
Prisc. I. 19. Oliuarum amur-
cum coques primum igne for-
tiori ... Quum vero coagu-
lauerit, reponis in vas mun-
dum: et quum frigescere ce-
perit, linteola infusa loco
perculso imponimus. H.

l. Vtique) Amurca, in-
quit, inueterata melior eua-
dit. Παλαικμένη τε βελ-
τίων γίνεται, ait etiam
Diosc. I. c. H.

m. Infunditur) Diosc. I.
c. "Ἐγκλυσμά τε ἕδρα, καὶ
μήτραις εἰληκόμεναις ἐστὶ
χρησιμὸς. H.

n. Si) Reliquae deinceps
ex amurca medicinae, toti-
dem verbis existant apud
Diosc. I. c. H.

o. Casuros dentes extrahit)
Causarios non casuros, in
eodem rectissime. quo signi-
ficatu et causaria missio apud
Iuriconsultos, et causarii
milites Liuius. res nota, nec
dicenda verbosius. Dal.

p. Casuros) Dentes corru-
ptos

iumentorum scabiem, cum decocto lupinorum, et ¹ chamaeleone herba, mire sanat. Cruda *q.* amurca ² podagras foueri vtilissimum.

XXXVIII. (IV.) Oleastri foliorum eadem natura. Spodium *r.* e cauliculis vehementius inhibet rheumatismos. Sedat et inflammationes oculorum, purgat hulcera, alienata *s.* explet, excrementia leniter erodit, ³ siccatque, et ad cicatricem perducit: cetera, vt in ⁴ oleis. Peculiare *t.* autem, quod folia decoquuntur ex melle, ⁵ et dantur cochlearibus contra sanguinis exscretiones. Oleum ⁶ tantum acrius, efficaciusque: et *v.* de eo

os

1. chamaeleonte Gr. 2. Sic ex MSS. M. et Ch. podagris Gr. et Al. 3. Sic ex MSS. H. conf. Ch. siccat Gr. et M. 4. oleis. In hoc autem peculiare. V. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. danturque Gr. et Al. 6. Sic ex MSS. H. et Ch. oleum tamen acrius atque efficacius: et os quoque colluitur illo ad dentium firmitatem Gr. et Al.

ptos extrahit inquit Diosc. *ἐκβάλλει δὲ καὶ τὰς ἐφ' ὄφθαλμοῦ μένους ὀδόντας.* H.

p. Item) Diosc. l. c. Item Cato de R. R. c. 96. p. 56. *Oues ne scabrae fiant, amurcam condito, puram bene facito: aquam ubi lupinus deferbuerit, et faecem de vino bono, inter se omnia commisceto pariter ... Eodem modo in omnes quadrupedes vruto, si scabrae erunt.* H.

q. Cruda) Diosc. l. c. H.

r. Spodium) Diosc. l. 137. *Vruntur, inquit, cum floribus folia, vt spodii vicem*

praestent ... ita vt in medicamentis oculorum spodio minime cedant. Καίεται δὲ τὰ φύλλα μετὰ τῶν ἀνθῶν, καὶ ἀντὶ σποδίου λαμβάνεται ... Δοκεῖ δὲ ἡ τοιαύτη καῦσις μὴ λείπεσθαι τῆ σποδίου εἰς τὰ ὀφθαλμικά. H.

s. Alienata) Vulnere quae non coeunt, rimas fissurasque carne replet. H.

t. Peculiare) lisdem verbis Plin. Val. I. 64. H.

v. Et os quoque colluitur illo ad dentium) In eodem, et de eo os quoque colluitur ad dentium firmitatem. scribo,

os quoque colluitur illo ad dentium firmitatem. Imponuntur x. folia et paronychiis, et carbunculis, et contra omnem collectionem cum vino: iis vero quae purganda sunt, cum melle. Miscentur y. oculorum medicamentis: et decoctum foliorum, et succus oleastri. Vtiliter z. etiam auribus instillatur cum melle, vel si pus effluat. Flore oleastri condylomata illinuntur, et epinyctides. Item a. cum farina hordeacea venter, in rheumatismo: cum oleo b., capitis dolores. Cutem c.

Cc 5

in

i. sint. Alii.

bo, Ideo os quoque colluitur illo, etc. Dal.

Et os quoque colluitur illo ad infirmitatem dentium) Voss. et de eo os quoque colluitur ad firmitatem dentium. Eodem intendit Andegav. et de eo os quoque colluitur illa ad firmitatem dentium. Gron.

Et de) Diosc. I. 46. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀγρίας ἐλαίας ἐλαίου διάκλυσμα οὖλοις μυδάσει καὶ σαλτικὸν ὑποσάλων ὀδόντων ἐστίν. Siluestris oliuae oleum ad gingiuas putri vli-gine laborantes colluitur, dentesque labantes confirmat. Q. Serenus, c. 15. de dentium vitio, p. 133. eam vim quoque commanducatorum foliorum succo attribuit: manus item prodest succis oleaster acerbis. H.

x. Imponuntur) Plin. Val. III. 25. H.

y. Miscentur) Diosc. I. 137. H.

z. Vtiliter) Diosc. I. c. H.

a. Item) Subintellige, illinitur, in fluxione alui. Diosc. I. c. Φύλλα καὶ ἐπὶ κοιλιακοῖς εὐθετεῖ καταπλασσομένα σὺν ὠμηλύσει. Folia cum hordeacea farina illita coeliacis conueniunt. H.

b. Oleo capitis dolores) Lege, Oleo in capitis dolore, alioqui fuerit ακυρολογία, non enim illinitur, sed affecta dolore pars. Dal.

Capitis) Subintellige, illinuntur; vt f. 35. dentium dolores oleae Aethiopicae lacryma illinendos dixit. H.

c. Cutem) Haec totidem verbis Plin. Val. III. 22. Quid sit porro cutis recedens ab ossibus, Marc. Emp. c. 4. p. 42. hunc locum transcribens non intellexit, quum putauit esse nimirum cutem in vulneribus plus aequo excrecentem: Oleastri,

in capite ab ossibus recedentem cauliculi decocti, et cum melle impositi comprimunt. Ex oleastro maturi in cibo sumpti sistunt aluum. Tosti *d.* autem et cum melle triti, nomas repurgant, carbunculos rumpunt,

XXXIX. Olei *e.* naturam causasque abunde diximus. Ad medicinam ex olei generibus haec pertinent. Vtilissimum ¹ est omphacium *f.*, proxime *g.* viride. Praeterea *h.* quam maxime ² recens, (nisi quum vetustissimum quaeritur,) tenue, odoratum, quodque non mordeat, e diuerso quam in

i. Sic ex MSS. *H. et Cb. omphacinum Gr.* *2. recens. - At si. V.*

fri, inquit, *cauliculi teneri, decocti, et melle impositi, carnes supra oscula in vulneribus quaelibet prohibent excrescere.* Diosc. rem perspicue et aperte explanat I. 137. vbi de oleastri foliis: *Συν μέλιτι, inquit, καταπλασθέντα δὲ δέρμα κηφαλῆς ἀποσπασθὲν παρακολλῶ.* Cum melle imposita curem a capite auulsam agglutinant. Quam vim et eorum succo ac decocto adiudicat. Recedit ab ossibus caro, quum ea putrescente ossa nudantur, in hulceribus phagedaenicis et cancriosis. *H.*

d. Tosti) Refert de foliis eadem Diosc. l. c. *H.*

e. Olei) L. XV. 2. sq. *H.*

f. Omphacinum) Omphacinum oleum fit ex oliuis

acerbis et immaturis: Viride ex olea druppa, nempe cibo nondum matura, iam tamen colorem mutante. Vide c. 27. L. XII. Viride alii interpretantur, quod ex oliuis malo fractis sponte fluit, non ignis vi elicitur, vulgo *Huille vierge*. Dal.

Esse) De quo XII. 60. Id ex acerbis seu immaturis oliuis exprimitur: siue vt dicitur XV. 2. ex oliua cruda, atque nondum inchoatae maturitatis. *H.*

g. Proxime) Diximus de eo XII. 60. Huic ab omphacio secunda laus, et paene gemina bonitas atque nota, nisi quod viride est, omphacium candidum, vt ibi diximus. *H.*

b. Praeterea) Sic Diosc. I. 29. *H.*

in cibos eligitur. Omphacium *i.* prodest gingivis. Si contineatur in ore, colorem *k.* dentium custodit magis, quam aliud: sudores *l.* cohibet.

XL. Oenanthino *m.* idem est effectus, qui rosaceo. Omni *n.* autem oleo mollitur corpus, vigorem et robur accipit: Stomacho contrarium. Auget *o.* hulcerum ² incrementa. Fauces exasperat, et *p.* ³ venena omnia hebetat, praecipue psimythii, et gypsi, in aqua mulsa, aut ficorum siccarum decocto potum: contra meconium, ex aqua: contra *q.* cantharidas, buprestin, salamandras, pityocampas: per se potum, redditumque vomitionibus, contra *r.* ⁴ omnia supra dicta. Et *s.* lassitudinum

1. corrigit. V. 2. purgamenta. V. excrementa. Alii V. 3. venenata. V. 4. Sic ex MSS. H. marina V. dicta laudatissimum Gr. et Al.

i. Omphacium) Diosc. I. c. *k.* Colorem dentium custodit magis, etc.) In vetere codice non aliud legitur, sed alibi. Scribendum reor albat: ut in praecedentibus et his quae insequuntur, ruffaz, usurpavit et nigrat. Pint.

Colorem) Dentes firmare ait Diosc. I. c. ὀδόντων κρατυντικόν, κρατούμενον ἐν τῷ σώματι. H.

l. Sudores) Diosc. I. c. H. *m.* Oenanthino idem) Eius mentio fit c. 7. L. XV. De oenanthino non oleo, sed vnguento, Dioscorides tradit, quod hic Plin. scribit. Dal.

Oenanthino) De quo Plin.

XIII. 61. Vim ei adstringendi rosaceo similem Diosc. attribuit I. 56. H.

v. Omni) Diosc. I. 30. H. *o.* Auget) Carne explet hulcera. Eodem sensu Corn. Cels. VIII. 4. ali hulcus ait, id est, coalescere, σαρκῶσθαι. Diosc. I. 53. de rosaceo oleo: "Ἐστὶ δὲ καὶ θρεπτικόν κοίλων ἐλκῶν. Facit incrementa carnis, hulceribus impositum, illitumue. H.

p. Et) Diosc. I. 30. H. *q.* Contra) Sic Diosc. in Alexiph. c. I. sqq. H.

r. Contra omnia supradicta laudatissimum, etc.) Duo illa verba laudatissimum, et, non agnoscit exemplar antiquum.

dinum perfrictionumque ¹refectio est. Tormina *t.* calidum potum cyathis sex, magisque ruta simul ²decocta pellit. Item *v.* ventris animalia. Soluit *x.* aluum heminae mensura, cum vino et calida aqua potum, aut ptisanæ succo. Vulnerariis emplastris vtile. Faciem purgat. Bubus *y.* infusum per nares, donec ructent, inflationem *z.* sedat. Vetus *a.* autem magis excalfacit corpora, magisque ³discutit sudores. Duritias magis diffundit. Lethargicis *aa.* ⁴auxiliare, ⁵et inclinato morbo. Oculorum *b.* claritati confert aliquid, cum pari portione mellis *c.* acapni. Capitis *d.* doloribus

- 1. remedio. Alii.* *2. decocta sedat; pellit item. V.*
3. discutit. Sudores et duritias. V. *4. Sic ex*
MSS. H. magis auxiliare Gr. et Al. *5. sed.*

tiquum. Reliqua sic legenda censeo: *Supra omnia supradicta lassitudinum, etc.* Pint.

s. Et lass.) De oleo laurino hoc Diosc. prodidit I. 49. et de sampuchino, 58. H.

t. Tormina) Totidem verbis Diosc. I. 30. H.

v. Item) Lumbricos, ἔλμινθας τε ἐκβάλλει Diosc. I. c. H.

x. Soluit) Diosc. I. c. totidem verbis. H.

y. Bubus infusum per nares, etc.) In eodem non ructent legitur, sed ructent. ut sit frequentatium a ringo. Pint.

z. Inflationem) Interaneorum. Sic et infusum clystere homini prodest ad

ileosos maxime affectus. Diosc. I. c. Καὶ ἐνίεται δὲ τὸ αὐτὸ μάλιστα πρὸς τὰς εἰλεώδεις. H.

a. Vetus) Diosc. I. c. Τὸ δὲ παλαιὸν θερμαντικώτερον, καὶ διαφορητικώτερον. H.

aa. Lethargicis) Auctor etiam est huius medicinae Celsus III. 20. *Excitat autem, inquit, lethargicos validissime; repente aqua frigida infusa post remissionem: itaque perunctum oleo multo corpus, tribus aut quatuor amphoris, totum per caput perfundendum est, etc.* H.

b. Oculorum) Diosc. I. c. Πρὸς ὀξυδορμίαν τε ὑπάλειμμα. H.

c. Mellis-acapni) Quod apes

bus remedium est. Item ardoribus in febris cum aqua: et e. si vetusti non sit occasio, decoquitur. vt vetustatem repraesentet.

XLI. Oleum f. cicinum bibitur ad purgationes ventris cum pari caldae mensura. Priuatim dicitur

apes fecerunt, numquam ad opus fumo excitatae. Dal.

d. Capitis) Cels. IV. 2. Caput vehementer perfricare: deinde calido oleo implere: veste velare: quidam etiam id deuinciunt. H.

e. Et si) Si desit oleum vetus, inquit, de eo cuius copia est, quod praestantissimum est, ad mellis crassitudinem decoquitur. Sic eandem atque vetustum vim habet. Sic Diosc. l. c. H.

f. Oleum cicinum bibitur ad purgationes, etc.) De hoc cicino oleo Plinius supra L. XV. c. 7. Proximum fit et e cici arbore in Aegypto copiose. Alii crotonem, alii rhibin, alii sensamum siluestre appellant. de eodem et Dioscorides libro primo proprio capite. Ceterum in hoc Plinii loco non cicinum scribi debet, sed cnicinum, hoc est factum ex cnico herba, quam Dioscorides L. IV. et Theophrastus VI. memorant. De cnicino vero oleo Dioscorides L. I. capite peculiari sic differit: Conficitur et cnicinum

oleum similiter. Vis illi eadem quae ex grano Gnidio confecto oleo est. Quae verba mire quadrant cum illis Plinii verbis, quae aliquanto post sequuntur hoc ipso capite: Ex Gnidio grano factum eandem vim habet quam cnicinum. sic enim legendum, non cicinum. Confirmat etiam correctionem nostram, quod Dioscorides rundi semen cnici tradit, darique expressum ex eo succum ad purgandam aluum in aqua dulci. quae hic ferme verba Plinius repetit, magna Hermolai hallucinatione, qui cnicinum hic pro cnicinum agnoscit. In quem errorem incidit etiam Marcellus Dioscoridis interpres L. IV. cap. de ricino frutice. Cuius falsam traditionem, ne dicam temeritatem, quo minus profitear me demirari, temperare mihi non possum, scribit enim hoc ipso capite de ricino, oleum cicinum seu ricinum, in nullo sanitatis usu esse. Quod neque in Graecis duarum impressio- num Dioscoridis exemplaribus

dicitur purgare praecordia. Prodest et articulo-
rum morbis, duritiis omnibus, vuluis, auribus,
ambustis. Cum cinere vero muricum, sedis in-
flammationibus, item psorae. Colorem cutis
commendat, capillumque fertili g. natura euocat.
Semen ex quo fit, ¹ nulla animans attingit. El-
lychnia h. ex vua fiunt, claritatis praecipuae. Ex
oleo lumen obscurum propter nimiam pinguitudi-
nem. Folia igni sacro illinuntur ex aceto: per se
autem recentia mammis et epiphoris. Eadem de-
cocta in vino inflammationibus, cum polenta et
croco: per se autem triduo imposita faciem pur-
gant.

XLII. Oleum i. amygdalinum purgat, mol-
lit corpora, cutem k. erugat, nitorem commen-
dat, varos l. cum melle tollit e facie. Prodest et
auribus, cum rosaceo et melle et mali Punici ² ger-
mine

¹. nullum animal. V. ². tegmine. V.

ribus habetur, neque Her-
molaus aut Ruellius Diosco-
ridis interpretes tale quip-
piam in suis translationibus
posuerunt. nam L. I. mul-
tos ei in re medica vsus
Dioscorides assignat, vt in
promptu est legere volenti-
bus. Pint.

Oleum) De quo Plinius,
XV. 7. Fit et e cici arbore
in Aegypto, etc. Commen-
dat illud inprimis Dioscori-
des I. 38. ad hulcera capi-
tis, ad psoras, et sedis in-
flammationes: ad pellendas
ex aluo aquas, lumbricos-
que: ad aurium dolores,
etc. Pintianum nihil mo-

ror, qui contra omnium ex-
emplarium fidem, *cnecinum*
hoc loco, non *cicinum*,
legit: Galeno quoque,
quem non legit, admodum
ei reluctantante, cuius verba
referemus f. 45. H.

g. Capillumque) Et hoc
ipsum prodit de oleo cicino
Marc. Emp. c. 6. p. 47. H.

b. Ellychnia) Fert enim
arbor ea semen vuarum gra-
cilium pallidarumque, vt
dictum est XV. 7. H.

i. Oleum) Diosc. I. 39.
de eo plura. H.

k. Cutem) Diosc. I. c. H.

l. Varos) Plin. Val. III.
41. H.

mine decoctum, vermiculosque in his necat, et *m.* grauitatem auditus discutit, ¹ sonos incertos et tinnitus, obiter capitis *n.* dolores, ² et *o.* oculorum. Medetur furunculis, et *p.* a Sole vstis cum cera. Hulcera *q.* manantia et furfures cum vino expurgat: condylomata cum meliloto. Per se vero capiti illitum, somnum allicit.

XLIII. Oleum *r.* laurinum vtilius quo recentius, quoque viridius colore. Vis *s.* eius excaletoria: et ideo paralyticis, spasticis, ischiadicis, fuggillatis, capitis doloribus, inueteratis distillationibus, auribus, in *t.* calyce Punici calfactum illinitur.

XLIV. Similis *v.* et myrtei olei ratio: adstringit, indurat: medetur gingiuis, dentium dolori, dysenteriae, vuluae exulceratae, vesicis, hulceribus *x.* vetustis vel manantibus, cum squama
aeris

1. *sonosque.* *V.* 2. *et oculorum hebetudinem.*
Medetur. *ex Diofc.*

m. Et) Diofc. l. c. H.
n. Capitis) Marc. Emp. c. 1.
p. 36. et Diofc. l. c. H.

o. Et oc.) Diofc. l. c. Καὶ ἀμβλυωπίας δὲ ἐστὶν ἀνασκευασμόν. Hebetem etiam oculorum aciem emendat. H.

p. Et a sole) Diofc. l. c. Αἴρει δὲ καὶ ἐφήλει μέλιτι μιγνύμενον, καὶ κρίνα ῥίζη καὶ κυπρίνη, καὶ ῥοδίνη καὶ ῥωτή. A sole vstis medetur admixtum melli, lilii radici, ac rosaceo, cyprinour cerato. H.

q. Hulcera) Totidem verbis haec Diofc. l. c. Marc.

Emp. c. 4. p. 40. et Plin. Val. III. 22. H.

r. Oleum) Haec pariter Diofc. I. 49. H.

s. Vis) Diofc. l. c. H.

t. In) Vel, vbi Punici mali non fit occasio, in strigili ferrea, vt ait Plin. Val. I. 10. missum et tepesactum, infusumque auribus, dolorem omnem tollit. Iisdem haec prodidit Marc. Emp. c. 9. p. 80. H.

v. Similis) Μυρσίνιον ἔλαιον Diofc. I. 48. Δύναμις δὲ αὐτῆς συπτικῆ, σκληρυντικῆ. H.

x. Hulceribus) Hulcera capi-

aeris et cera. Item *y.* ¹ eruptionibus, ambustionibus. Attrita *z.* sanat, et furfures, et rhagadas, condylomata, articulos ² luxatos, odorem *a.* grauem corporis. Aduersatur cantharidi, buprestii, aliisque malis medicamentis, quae exulcerando nocent.

XLV. Chamaemyrsinae *b.*, siue *c.* oxymyrsinae eadem natura. Cupressinum oleum eisdem effectus habet, quos myrteum. Item citreum. **E** nuce vero iuglande, quod *d.* ³ caryinum appellauimus, alopeciis vtile est, et *e.* tarditati aurium infusum. Item capitis ⁴ doloribus illitum. Ceterum

1. erupt. papularum. Diosc. 2. laxatos, sudorem compefcit. Diosc. 3. caryinum. Ch. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. doloribus Gr. et Al.

capitis manantia (ἀχώρας Graeci vocant) sanari eo Diosc. ait l. c. H.

y. Item) Diosc. l. c. Καὶ πρὸς πυρίανυσα ἐξανθήματα, etc. Facit quoque ad ambustiones, eruptiones papularum etc. H.

z. Attrita) Diosc. παρατριμματα, ῥαγάδας, κονδυλώματα, ἀρθρα κεχάλασμενα. H.

a. Odorem) Certe sudores compefcit, ἰδρώτας σέλλει, inquit Diosc. l. c. H.

b. Chamaemyrsinae) Hoc est, myrti filuestris, vt dictum est XV. 2. H.

c. Siue oxymyrsinae) Ignoranter Plinius errat nominum similitudinibus deceptus: oxymyrsines enim ac

myrti natura prorsus diuersa est: praeterea ex oxymyrsinae oleum fieri nullus auctor prodit. Idem error annotatus est c. 7. L. XV. Dal.

d. Quod) L. XV. 7. Καρϋίνον quoque Galeno de fac. simpl. med. VI. p. 172. H.

e. Et tarditati) Marc. Emp. c. 9. p. 82. Oleum ex nuce iuglande instillarum auriculae grauius audienti valde prodest. Diosc. quoque I. 41. Ἀρμόζει δὲ καὶ ὠταλγίας, καὶ ἤχοις, καὶ συριγμοῖς, μετὰ χήνείου σέατος ἐγχέομενον. Contra dolores aurium, sonos atque tinnitus, auxilio est, cum anserino adipe infusum. H.

rum *f.* iners et graui sapore. Enimuero *g.* si quid in nucleo putridi fuerit, totus *h.* modus deperit. Ex *i.* Gnidio grano factum, eandem *k.* vim habet, quam cicinum. E *l.* lentisco factum, vtilissimum acopo est. Idemque proficeret aeque vt rosaceum,

ni

1. tostis modis. *M.* totus modius. *M.* aliud.

f. Ceterum iners et graui sapore) Ceterum iners et graui sapore, in vetusto exemplari. *Pint.*

Item) Marc. Emp. c. I. p. 35. Oleum ex nuce in glande quae manducatur expressum, subitum capitis dolorem, si eo perfricetur, mire compefcit. *H.*

g. Enimuero si quid in nucleo putridi fuerit) Verbum modus, putamus superflue-
Dal.

b. Totus) Sincerius forsitan modius fuerit. Centenos olei modios, inquit Plinius XV. 6. factum vocant. Sed et modus olei de toto lacu accipi potest, *la Cuvée.* *H.*

i. Ex) Vide N. et Em. N. XV. (hic coll.) Ex) Hic *cnecinum* Pintianus iterum inculcat pro *cicinum*, quod et aggredi ausus est, initio f. 41. Retunditur ea coniectura, non modo codicum omnium conspirante consensu, sed et Galeni calculo, eadem ac plane gemina cum Plinio afferentis,

Vol. VII.

de oleo cicino VI. de simpl. med. fac. p. 172. Το δὲ κίκινον ἔλαιον ὑπάγει γαστέρα· τέτρας δ' ἐστὶ μάλλον τὸ ἐκ τῆς Κνιδίως κόκκου· καὶ τοσούτω γε μάλλον, ὅσω ὁ καὶ κόκκος αὐτῆς τῆς κίκου καθαριστικώτερος ὑπάγει. Oleum porro cicinum alium subducit: multo vero magis quod fit ex Cnidio grano: quum granum vehementiorem purgandi vim obtineat quam cici. *H.*

k. Eandem vim habet quam cicinum) Scribendum vt dixi *cnecinum* ex Dioscoride ad verbum. *Pint.*

l. E lentisco) Diosc. I. 50. Το δὲ σχίνιον ἔλαιον εἰς ἀνοπία. Sunt autem ἀνοπία apud medicinae scriptores, remedia contra lassitudines confecta, quod contra κόπιας, id est, labores, vtilia sint. Ruellius apud Diosc. ἀνοπία vertit medicamenta quae neruorum lassitudines reficiunt. Scribon. Larg. comp. 268. Acopum ad perfrictionem, lassitudinem, tensionem neruorum. Vide plura in Lexico Constant, *H.*

Dd

ni *m.* durius paulo intelligeretur. Utuntur *n.* eo et contra nimios sudores, papulasque sudorum. Scabiem *o.* iumentorum efficacissime sanat. Balaninum *p.* oleum repurgat varos, furunculos, lentigines, gingiuas.

XLVI. Cypros *q.* qualis esset, et quemadmodum ex ea fieret oleum docuimus. Natura *r.* eius excalfacit, ¹ emollit neruos. Folia stomacho illinuntur: et vuluae *s.* concitatae succus quoque eorum apponitur. Folia *t.* recentia commanducata, hulceribus in capite manantibus, item oris medentur, et collectionibus, condylomatis. Deco-
ctum

i. mollit. Gr.

m. Durius) Adstringendi vi potentiore et paulo calidius. Dal.

Ni) Habet enim vim adstringendi, καὶ σφύσει, inquit Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 171. H.

n. Utuntur) Diosc. I. 50. H.

o. Scabiem) Diosc. l. c. H.

p. Balaninum) Quod fit ex unguentaria balano, de qua XII. 46. Diosc. I. 4. Vide N. et Em. N. XVI. (hic consp.) Balan.) Et nunc tertium gingiuas vertisse perperam Plinius videtur, pro cicatricibus, ut iam ante s. 4. ac 13. monuimus. Nam Dioscorides, qui eadem Graece tradit I. 10. περι βαλανίνε ελαίε. Δύναμιν δέ, inquit, έχει καθαριστικήν σπύλων, Φα-

κῶν, ἰόνθων, ἐλῶν μελανίας. Vim habet repurgandi maculas, lentigines, varos, cicatricumque nigritias. Sic

idem Diosc. IV. 154. ἐλαίε μελαίνεα dixit cicatrices negras. Οὐλῶν itaque neutro genere, et in priore syllaba seruato accentu, quo gingiuas significet, Plinius legit: rectene, an secus, medicorum filii diiudicent. H.

q. Cypros) L. XII. 51. H.

r. Natura) Haec pariter Diosc. I. 65. et 124. H.

s. Concitatae) Sanguinem emittenti, vel procidenti. Dal.

Vuluae) Ascendenti vuluae. H.

t. Folia) Diosc. I. 124. Διαμασσηθέντα ἄφθασ ἰᾶται. H.

Etum *v.* foliorum ambustis et luxatis prodest. Ipsa *x.* rufant capillum tusa, adiecto ¹ struthei mali succo. Flos *y.* capitis dolores sedat cum aceto illitus. Idem combustus in cruda olla nomas sanat et putrescentia hulcera per se, vel cum melle. Odor floris ² olet, qui somnum facit. Adstringit *z.* ³ gleucinum, et refrigerat, eadem ratione qua et oenanthinum.

XLVII. Balsaminum *a.* longe pretiosissimum

Dd 2

omnium,

1. struthii herbae. Diosc.

2. suaviter olet, et som.

Ex Diosc. Lego, Odor floris suavis, et qui somnum faciat. Dal.

3. melinum. V.

v. Decoctum) Diosc. I. 124. Τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῶν, πυρκαϊῶν κατὰντλημα. Decoctum foliorum igni ambustis affunditur. H.

x. Ipsa) Et hic ὁμωνυμία vocum delusum esse Pliniam non immerito quis suspicetur. Nam quum apud Graecum scriptorem id legisse videatur, quod exstat apud Diosc. I. 124. Ἐανθίζει δὲ καὶ τρίχας σρεθίζουλω τὰ φύλλα λεία βραχύντα καὶ ἐγχρισθέντα. Rufant capillos folia trita et illita, quae in struthii succo maduerint. Στρεθίδιον eo loci radícula, herba est, de qua egimus XIX. 18. De strutheo malo Plinius intellexit quod e genere cotoneorum est, de quo XV. 10. Sed et suos forte haec quoque medicina habuit auctores. H.

y. Flos) Totidem verbis Diosc. I. c. H.

z. Adstringit gleucinum) Calfacit, emollit, relaxat Dioscoridi. Adstringere quidem verum est, refrigerare falsum, nisi citra aromata simpliciter ex oleo omphacino et musto paratum fuerit. Quidam legunt, Adstringit et melinum. Dal.

Adstring.) Diosc. I. 67. calfacere dicitur, relaxare, mollire. Et ea sane aromata, quibus concinnatur apud Colum. XII. 51 et apud Diosc. I. c. iis sunt dotibus ac facultatibus praedita, ut oleum iis conditum, refrigerare vix vlllo modo possit. Adstringendi vim oenanthino dat quoque Diosc. I. 56. H.

a. Balsaminum) Obliviose Plinius hic oleum vocat, quod apertissime et clarissime c. 25. L. XII. succum esse

omnium, vt in *b.* vnguentis diximus, contra *c.* omnes serpentes efficac. Oculorum *d.* claritati plurimum confert, caliginem discutit. Item *e.* dyspnoeas, collectiones omnes duritiasque lenit. Sanguinem densari prohibet, hulcera *f.* purgat: auribus *g.*, capitis doloribus, tremulis, spasticis, ruptis perquam vtile. Aduersatur *h.* aconito ex lacte potum. Febres *i.* cum¹ horrore venientes perunctis leuiores facit. Vtendum tamen² modico, quoniam *k.* adurit, augetque vitia non seruato temperamento.

XLVIII. Malobathri *l.* quoque naturam et genera exposuimus. Vrinam *m.* ciet. Oculorum *n.* epi-

i. horrores illitu discutit. Diosc. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. modice Gr. et Al.

esse scripserat, vt reuera est. Dal.

b. In) L. XII. 54. H.

c. Contra) A vipera demorsis opitulari scribit Diosc. I. 18. H.

d. Oculorum) Diosc. I. 18. H.

e. Item) Δυσπνοῶσιν ἀρμόζων, aegre spirantibus conuenit. H.

f. Hulcera) Diosc. l. c. H.

g. Auribus) Q. Ser. Sam. qui ex Plinii sententiis medicum opus versibus concinnavit, idem prodidit, c. 2. p. 126. Balsama si geminis instillans auribus addas, Tum poteris alacrem capitis reparare vigorem. Et c. 3. p. 127. Portio si capitis morbo

zenterur acuto, Allia diuersam lana coniecta per aurem Inducta profunt. et eodem balsama pacta. H.

b. Aduersatur) Diosc. l. c. H.

i. Febres) Diosc. Πίγῃ συγχεισθεῖς λυεῖ, rigores illitu soluit. H.

k. Quoniam) Θερμαντικώτατος ὢν, inquit Diosc. l. c. H.

l. Malobathri) L. XII. 59. H.

m. Vrinam) Diosc. I. II. H.

n. Oculorum) Diosc. l. c. Καὶ πρὸς τὰς ὀφθαλμικὰς φλεγμονὰς ἀρμόζει ἀναξέσθεν ἐν οἴνῳ, καὶ λειὸν ἐπιχειόμενον. Oculorum inflammationibus in vino feruefactum,

epiphoris vino expressum vtilissime imponitur. Item frontibus, dormire volentibus: efficacius, si et nares illinantur: aut si ex aqua bibatur. Oris o, et halitus suauitatem commendat linguae subditum folium, sicut p. et vestium odorem interpositum.

XLIX. Hyoscyaminum q. ² emolliendo vtile est, neruis inutile. Potum quidem cerebri motus facit. Therminum r. e lupinis emollit, proximum s. rosaceo ³ effectum habens. Narcissinum t., dictum est cum suo flore. Raphaninum v. phthiriasis longa valetudine contractas tollit, scabritiasque cutis in facie emendat. Sefaminum x. aurium dolores sanat, et hulcera quae serpunt, et

Dd 3 quae

1. fronti. V. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. vtilius, neruis Gr. et Al. 3. Effectu. Narcissinum. M.

factum, tritumque, ac illi-
zum apprime confert. H.

o. Oris) Diosc. l. c. Ἰπο-
τίθεται δὲ καὶ γλώσση πρὸς
εὐωδίαν ζυματος. H.

p. Vestium odorem) Quas
et ab erosione tuetur. Dal.

Sicut) Diosc. l. c. Καὶ
σὺν ἰματίοις τίθεται
ἀβρωτα γὰρ καὶ εὐωδη
ταῦτα τηρεῖ. Vestibus vi-
liuer interponitur: siquidem
eas et a tineis defendit, et
odore non ineleganti tuetur.
H.

q. Hyoscyaminum) Diosc.
I. 42. Ὑοσκυαμινὸν . . .
μαλακτικὸν ὄν. H.

r. E lupinis emollit) Fal-
sum hoc esse statim iudica-
bit, cui lupini vis et natura
perspecta fuerit. Dal.

Therminum) Θέρμιον lu-
pinum vocant. Vim ei dis-
cutiendi Galenus adiudicat,
διαφορητικὴν, de fac. simpl.
med. VI. p. 178. H.

s. Proximum rosaceo effe-
ctum habens) Vocabulum
postremum ab Acad. Gud.
tribusque Vossianis ῥοδαίας
arguitur. Forte: Thermi-
num e lupinis emollit proxime
rosacei effectum. Quod ge-
nus loquendi et Liuius re-
stituimus. Gron.

t. Narcissinum) L. XXI.
75. H.

v. Raphaninum) De ra-
phanino haec eadem pro-
didit Diosc. ad verbum I.
41. H.

x. Sefaminum) Diosc. I.
41. H.

quae cacoëthe vocant. ¹ Lirinon *y.*, ² quod et Phaselinum et Syrium vocauimus, renibus vtilissimum est, sudoribusque *z.* euocandis, vuluae *a.* molliendae, ³ concoquendoque *b.* intus. ⁴ Selgiticum

1. Liliinum. Cb. 2. quod et melinum, et seiraeon vocamus, renibus, etc. 3. concoquendisque vitiiis. V. concoquendisque intus. Cb. 4. Selgitium. Cb.

y. Lirinon) Lego, Liliinum, quod et melinum, et seiraeum vocamus, renibus, etc. Cap. 19. L. XXI. succus e flore lilii expressus, ab aliis mel, ab aliis Syrium (lego seiraeum, quasi sapa) vocatur. Leirium Narcissus est, quem veluti congenerem liliis Plinius adnumerat c. 5. L. XXI. quo loco rubrum lilium praestantissimum esse ait in Antiochia et Laodicea Syriae, mox in Phaselide, vt suspicari quispiam possit inde sumpta Phaselini et Syrii epitheta, leirinumque oleum hic audiendum, quod e rubro lilio fit, verum ex eo genere lilii parari nemo tradit. Dal.

Lirinon) L. XXI. f. II. Est et rubens lilium, quod Graeci crinon vocant ... Laudatissimum in Antiochia, et Laodicea Syriae, mox in Phaselide. Diosc. III. 116. Κρίνον βασιλικόν... ἀφ' ἧ καὶ τὸ χρίσμα κατασκευάζεται, ὃ τινες λείρινον, οἱ δὲ σέσινον καλεῖσι. Crinon seu lilium regium ...

ex quo paratur unguentum, quod aliqui lirinum, sulinum alii appellant. Et L. I. 62. Τὸ δὲ σέσινον, ὃ ἐνίοι κρίρινον καλεῖσιν, etc. H.

z. Sudoribusque) Hanc vim euocandi sudoris Plinius ipsi succo assignat, qui e lilii flore exprimitur, XI. 74. H.

a. Vuluae molliendae) Haec omnia citantur ex Dioscorid. nimis preffe. Dal. Vuluae) Diosc. l. c. H.

b. Concoquendoque) Concoquendis, quae intus latent, vuluae vitiiis. Simile est quod de crocino oleo tradit Diosc. I. 64. Καὶ πρὸς τὰς ἐν τῇ μήτρᾳ σκληρίας, καὶ μύσεις, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κακοήθη ... Συμπίπτει γὰρ, καὶ μαλασσει, ὑγραίνει, καὶ πρᾶϋνει. Valeat et ad veteri duritias, praeclosurenes, malignaque bulcera ... Concoquit enim, emollit, humectat, lenit. Quamquam et de suppurationibus concoquendis accipi hic locus potest, quem habemus in manibus: Nam et de succo qui

ticum *c.* neruis vtile esse diximus, sicut herbaceum quoque, quod ¹ Iguini circa Flaminiam *d.* viam vendunt.

L. Elaeomeli *e.*, quod in Syria ex ipsis oleis manare diximus, sapore melleo, non sine nausea, aluum ² soluit: bilem *f.* praecipue detrahit, duobus cyathis in hemina aquae datis: qui *g.* bibere, torpescunt, excitanturque crebro. ³ Potiores *h.* certaturi praesumunt ex eo cyathum vnum. ⁴ Pissino *i.* oleo vsus et passim ad quadrupedum ⁵ scabiem est.

Dd 4

LI. A

1. Sic ex MSS. em. H. *Enguini. Alii. Egubini. M. Egonini. Ch. Iguini Gr. et Al.* 2. Sic ex MSS. H. Ch. et V. *emollit Gr. et Al.* 3. *Pugnaiores. Alii.* 4. *Pissino ol. vs. ad ruffim et. Ch.* 5. *scabiem. Est autem a virib. M.*

qui e lilii flore elicitur, XXI. 74. ad emolliendas vulvas, inquit, valet, sudoresque faciendos, et suppurationes concoquendas. H.

c. Selgiticum) L. XV. 7. H. *d. Flaminiam*) A Flaminio dictum, qui eam stravit lapidibus ab Vrbe Roma Ariminum vsque. H.

e. Elaeomeli) Aurelianus *c. I. L. II.* *χρονίων* oleum Syricum vocat, laudatque in paralyfi vt mordicans, accendens, emolliens. Vide supra *c. 7.* vltimum. L. XV. *Dal.*

f. Bilem) Diosc. I. 37. totidem verbis. H.

g. Qui) Diosc. I. c. "Ενωθροι δὲ γίνονται καὶ ἐκλυ-

τοι οἱ λαμβάνοντες ὅπερ ἔδει εὐλαβεῖσθαι. Διεγείρειν δὲ αὐτὰς μὴ ἐὼντας καταφέρεσθαι. Qui assumpsere, torpescunt, viribusque deficiuntur: attamen minime terreri eo oportet: quin exsistandi sunt, neque sinendum, vt somno grauiore consopiantur. H.

b. Potiores) Quasi sic viribus suis fidant, vt et vini vim ebrietatem, et elaeomelitos soporem afferentis, sustinere possint, aut vincere. H.

i. Pissino oleo vsus et passim ad quadrupedum scabiem est) Secus in antiquo exemplari, et vt puto, emendatius: *Pissino oleo vsus est ad ruffim et quadrupedum scabiem.*

LI. A vitibus oleisque proxima nobilitas pal-
mis: inebriant recentes: capitis *k.* dolorem affe-
runt: minus, ficcae: nec *l.*, quantum videtur, vti-
les stomacho; tussim *m.* exasperant, corpus *l.* alunt.
Succum *n.* decoctarum antiqui pro hydromelite
dabant

I. Sic ex MSS. H. *augment Gr. et Al.*

scabiem. Et prodesse qui-
dem ad quadrupedum sca-
biem oleum pissinum Dio-
scorides auctor est L. I. pe-
culiari cap. De tussi tacet.
Eadem tamen illi vires in-
esse dicit, quibus pix liqui-
da praedita sit, quam ad
tussim accommodatam esse
priori capite dixerat. Et
paulo post *corpus alunt*, in
eodem legitur, non *augment.*
Pint.

Pissino) De eo Plinius
XV. 7. et Diosc. I. 95. qui
ad eundem usum et pissi-
num oleum et picem ipsam
liquidam adsciscit. Vide N.
et Em. N. XVII. (hic adi.)
Pissino) Sic libri editi, cum
R. cod. 1. At in R. 2. et Ch.
Pissino oleo usus ad tussim et
quadrupedum scabiem est.
Forte sincerius: Dioscorides
enim I. 95. de pissini olei
viribus differens, vno ver-
bo extulit, facere illud ad
eadem omnia, ad quae li-
quida pix adhiberetur. At
capite superiore de ea ipsa
agens, valere ad tussim,
suspiria, purulentasque ex-

scrationes dixit: vt ad *tuf-*
sim idcirco huic loco accom-
modatus, quam et passim
videatur. H.

k. Capitis) Diosc. I. 148.
H.

l. Nec) Ita sane Dioscori-
di visum est: qui palmas
esitatas stomachicis prodesse
scripsit: αἱ δὲ ξηραὶ ὠφέ-
λῃσι βεβρωσκέμεναι . . .
σομαχικῆς etc. H.

m. Tussim exasperant, cor-
pus augment) Voss. *corpus*
aiunt. hoc est, *alunt.* cap. I.
Aluum sistit, corpus alit. Mox.
sed corpora magis alit. L.
XXVIII. 9. *in totum falsa*
minuunt corpus, alunt mollia.
Similiter Pintianus. Gron.

n. Succum) Cum hydro-
melite, non pro hydromelite
Diosc. adhibuit I. 149. Τῶν
δὲ Θεβαϊκῶν τὸ ἀφέψημα
ποθὲν, παύει καυσωνα, καὶ
τὰς δυνάμεις ἀνακτᾶται,
μετὰ ὑδρομέλιτος παλαιᾶ
λαμβάνόμενον. Thebaica-
rum decoctum potui datum,
febrilem ardorem ac suum se-
dat, et cum hydromelite ve-
rulto sumtum vires recreat. H.

dabant aegris ad vires recreandas, ¹ sitim sedandam, ² in quo usu praeferebant Thebaicas. Sanguinem *o.* quoque exscreantibus ³ vtiles, in cibo maxime. Illinuntur *p.* caryotae stomacho, vesicae, ventri, ⁴ intestinis, cum *q.* cotoneis et cera et croco. Sugillata emendant. Nuclei *r.* palmarum cremati in fictili ⁵ nouo, cinere loto spodii vicem efficiunt, miscenturque collyriis, et calliblephara faciunt addito nardo.

LII. (V.) Palma *s.* quae ⁶ fert myrobalanum,
D d 5

1. et sitim. 2. Sic et Cb. quem usum Gr. et Al. 3. siccae viiles. Diosc. 4. intestinis, cum cotoneis, et cerato oenanthino. Sugillata. Ex Diosc. Intestinis Cum cotoneis et cera et croco sugillata emendant. Gr. et Al. 5. et vino restincti. Ex eod. 6. prae se fert myr. pr. in Aegypto. Ossa non habet rel. modo balanus. V. hanc lect. probat Reinesf. ex Diosc. l. c. 149. V. var. lect. L. I. c. 7. p. 172.

o. Sanguinem) Diosc. I. 148. H.

p. Illinuntur) Plin. Val. II. 39. Caryotae tritae imponuntur, aduersus urinae difficultatem. Diosc. l. c. Ὠφελῶσι, δὲ τὰ περὶ κύσιν, καταπλασσομένην λείπειν μετὰ κνιδωνίς καὶ κηρωτῆς οἰνανθίνης. Tritae cum cotoneis, et cerato oenanthino, vesicae vitii vtiliter illinuntur. H.

q. Cum cotoneis et cera) Haec verba ad praecedentia pertinent, ex Dioscoride L. I. cap. de palma. Ex huius auctoritate suspicio mihi iniicitur, hunc locum nec integrum nec sincerum

esse. Verba illius sunt: Illinuntur vtiliter eadem contra vesicae vitia cum cotoneis malis et labruscae floribus confecto oleo subacta cera. Dal.

r. Nuclei) Haec totidem verbis Diosc. I. 149. H.

s. Palma quae fert myrobalanum) Lege Palma quae prae se fert myrobalanum, quae recta Dioscorideorum interpretatio, et ab ipso L. I. c. 149. Deinde verissima etiam est edita, fert enim palma myrepicae balano simile pomum. Vide Reinesf. Var. lect. L. II. c. 7. p. 172. Palma quae fert myrobalanum probatissima in Aegy-

num, probatissima in Aegypto, ossa *t.* non habet reliquarum modo in balanis. Aluum *v.* et menses

Aegypto ossa non habet reliquarum modo in balanis) Absolute hoc pronuntiat, et priuatim de Aegyptia palma. at L. XIII. c. 12. scribit: *in Cypro vero Syria; Aegypto quadrinae, etc. nullo intus pomi ligno, quamdiu sunt nouellae, etc.* Salmas. p. 469. a. 471. b. *Palma; etc.*) Dioscoridi palma immatura Arabicae myrobalano similis est. *Dal.*

Palma) Haec palma est, cuius historiam scripsit, XII. 47. cuius fructus, quum maturitatem est assequutus, phoenicobalani proprie nomen: ante maturitatem idem, ob affinitatem aliquam, similitudinemque cum glande vnguentaria, et myrobalani appellationem habuit. Plinius l. mox c. *Myrobalano in vnguentis similem, proximumque usum habet palma in Aegypto ... phoenicobalanus vocatur.* Et Plin. Val. III. 20, *Myrobalanum ... genus est caryotiae, quod os non habet, etc.* Similitudinem eam fructus cum Arabica myrobalano attigit Diosc. I. 148. Φοίνιξ ἐν Αἰγύπτῳ παρεμφερωὶ τῇ Ἀραβικῇ μυροβαλανῶ. Hanc esse remur balanum Aegyptiam, quam

Plutarchus ait bellaria suauitate vincere, Symp. Qu. VIII. 4. p. 723. Sugillat hoc loco Plinium Salmasius in praef. p. 96. Dalecampium et alios sequutus: sed ita ut liuorem potius suum, quam scriptoris perdiligentis prodat errorem vllum. Quod si qua nihilominus exemplaria scripta manu fauerent, *Palma quae refert myrobalanum*, legi hoc loco haud grauate ferrem. H.

t. Ossa non habet) Colliguntur enim virides et immaturae balani, pomo carne sua tantum oblecto, nondum genito intus nucleo. Supra c. 22. L. XII. etc. 4. L. XIII. *Dal.*

Ossa) Quoniam immatura colligitur, nondum genito intus nucleo, ut diximus XII. 4. H.

v. Aluum) Imo, si Dioscoridi fides habenda, sistit potius: *Est, inquit, fructus ille acerbus atque adstringens, et contra alui profluuiam, fluxumque muliebrem, in vino austero bibitur.* Ἐστὶ δὲ στυφνός, συπτικός, πινόμενος συν αἴνῳ αὐστηρῶ πρὸς διάρροϊαν καὶ ἔσθ' ἂν γυναικείον. Et sane haec vis sistendi, et fructus acerbitati, et austeritati vini, quicum assu-

ses ¹ ciet in vino austero, et x. vulnera conglutinat.

LII. ² Palma y. elate, siue spathe, medicinae confert germina, folia, corticem. Folia z. imponuntur praecordiis, stomacho, iocineri, huleribus, quae serpunt, cicatrici repugnantia. Pforas a. cortex eius tener cum resina et cera sanat diebus XX. Decoquitur et ad testium vitia. Capillum b. denigrat ³ suffitu, partus extrahit. Datur c. bibendus renum vitiis, et vesicae, et praecordiorum: et capiti, et nervis d. inimicus. Vulvae ac ven-

1. Sic et Ch. sistit Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H.

Palma Elate (sic Ch.) medicinae confert. M.

3. illiu. Diosc.

affumitur, optime congruit. Nihilominus sic MSS. omnes R. Colb. Ch. aliique. Et Parmensis editio, ceteraque ante Hermolaum, cui sistit reponendum satius visum est. Quin et Plin. Val. II. 23. cui titulum fecit *Ventri molliendo: Myrobalanus*, inquit, *genus caryotae nascens in Aegypto, quae os non habet, vino austero irrita et pota aluum citat.* Sed iam huius aevo irrepfisse id mendum in Plinii libros suspicari forsan haud temere licet. H.

x. Et) Diosc. l. c. Ἰσησι δὲ καὶ αἰμορροΐδας, καὶ τραύματα πολλὰ καταπλασθεῖς. Plin. Val. III. 20. *Myrobalanum, ut iam diximus, genus est caryotae, quod os non habet: haec ex*

vino vitia austero, vulnera curat et solidat. H.

y. Palma, siue elate, siue spathe) Lege Palma et elate siue spathe. Salm. p. 409. a.

Palma) Vide quae de ea diximus XII. 62. H.

z. Folia) Vires plane similes elatae suae, hoc est, tenerarum adhuc palmarum inuolucro, Diosc. tribuit I. 50. H.

a. Pforas) Haec rursus in elaten suam Diosc. transtulit l. c. H.

b. Capillum) At illitu, fricatuque etiam crebro spathe suae seu elatae, nigredinem conciliari capillis, auctor est Diosc. l. c. H.

c. Datur) Diosc. de elate seu spathe sua, l. c. H.

d. Nervis) E diuerso Dioscoridis elate laxatos committit

ac ventris ¹ fluxiones sistit decoctum eius. Item cinis ad tormina potus in vino albo, ² in vuluarum *e.* vitiis efficacissimus.

LIV. (VI.) Proximae varietates generum medicinarumque, quae mala habent. Ex *f.* his verna acerba, stomacho inutilia sunt: ³ aluum, ⁴ vesicam circumagunt, nervos laedunt. Cocta meliora. Cotonea cocta suaviora. Cruda *g.* ⁵ tamen, dumtaxat matura, profunt sanguinem exscreantibus ac dysentericis, cholericis, coeliacis. Non idem ⁶ profunt decocta, quoniam amittunt constringentem illam vim succi. ⁷ Imponuntur pectori in febris

1. Sic et *Cb.* fluxionem *Gr.* et *Al.* 2. et in. *Dal.*
 3. aluum cogunt et *ves.* *V.* 4. bilem gignunt, inflationes pariunt. *Diosc.* 5. tamen natura profunt. *M.* 6. possunt. *Gr.* et *Al.* 7. imponuntur et pectori *Gr.* et *Al.*

mittit articulos: Χαλασμός τε ἀρθρων συνάγει. *H.*

e. Vulvarum) Leg. Vuarum: columellarum, gurgulionis. Vuam enim iacentem et laxiorem eximia vi siccandi, quam habet, reprimat et adstringit. *Dal.*

f. Verna) Ἐαρος ἀκμάζοντα: vere vigentia, matura, tempestiva. *Dioscorid.* talia sunt cerasa, pruna, mora, fraga. *Dal.*

Ex) *Diosc.* I. 159. Τὰ δὲ τῷ ἔαρος ἀκμάζοντα μῆλα, χολοποιὰ, ἀδετα τῷ νεφροει παντὶ, ἐμπνευματῶντα. Quae mala verno tempore maturescunt, bilem gi-

gnunt, nervos omnes laedunt, inflationesque pariunt. *H.*

g. Cruda) *Marc. Emp.* c. 16. p. 120. Phthibicis et empyicis prodest aqua in qua cydonea mala cocta fuerint, assidue propinata: ipsa etiam si incocta manducantur, iuvant. Et c. 16. p. 120. Cydonea bene matura non cocta, in cibo accepta, profunt cholericis reprimendis. *Plin. Val.* I. 64. cui titulus: Sanguinem reiicientium curatio: Cydonia matura, inquit, deorantur cruda. Et II. 28. Dysenteriae compescendae: Cydonia matura cruda eduntur. Et c. 25. Cholerae quomodo succurritur: Cydonia si ma-
tura

bris ardoribus: et tamen decoquuntur in aqua caelesti ad eadem, quae supra scripta sunt. Ad *h.* stomachi autem dolores cruda decoctae cerati modo imponuntur. Lanugo eorum ¹ carbunculos sanat. Cocta *i.* in vino, et illita cum cera, alopecii capillum ² reddunt. Quae *k.* ex his cruda in melle condiuntur, aluum mouent. Mellis autem suauitati multum adiiciunt, stomachoque vtilius id faciunt. Quae *l.* vero in melle condiuntur cocta, quidam ad stomachi vitia, trita cum rosae foliis decoctis dant pro cibo. Succus *m.* crudorum lienibus, orthopnoicis, hydropicis prodest. Item *n.* mammis, condylomatis, varicibus. Flos *o.* et viridis

i. carbunculos sanat, cocta in vino et illita cum cera.

Alopecii, Gr. et Al. *2.* reddit. *Dal.*

ura cruda in cibo fumantur.

H.
b. Ad) Marc. Emp. c. 20. p. 139. sqq. Plin. Val. II. 15. H.

i. Cocta) Vide N. et Em. N. XVIII. (hic coll.) Lanugo) Vitiosa interpunctio laborabat hic locus: Lanugo eorum carbunculos sanat, cocta in vino et illita cum cera. Alopecii capillum reddunt. Quamobrem Dalecampius reddit arbitratur commodius quam reddunt hoc loco legi: vt ad lanuginem sententia ea spectet, non ad ipsa mala. Verum praeter codicum R. Colb. ceterorumque auctoritatem, coniecturam eam pessundant auctores duo, qui e

Plinianis fontibus areolas suas rigarunt. Marc. Emp. c. 6. p. 46. Cydonia mala, inquit, discocta cum vino, dehinc trita, ceraeque liquefactae addita, et capiti imposita, capillum nutriunt. Et Plin. Val. I. 6. Cydonia cocta ex vino, et cum cera trita et illita, capillos restituunt. H.

k. Quae) Plin. Val. ad verbum II. 23. H.

l. Quae vero) Diosc. I. 160. Marc. Emp. c. 20. p. 139. H.

m. Succus) Diosc. I. c. H.

n. Item) Diosc. I. c. Μαζὴς Φλεγμαίνοντας, mammarum inflammationes adiuuat. H.

o. Flos) Diosc. I. c. H.

ridis et ficcus inflammationibus oculorum, excrea-
tionibus sanguinis, mensibus mulierum. Fit et
succus ex his mitis, cum vino dulci tufis, utilis et
coeliacis et iocineri. Decocto *p.* quoque eorum
foventur, si procidant vulvae et interanea. Fit *q.*
et oleum ex his, quod melinum vocauimus, quo-
ties non fuerint in humidis nata. Ideo vtilissima,
quae ex Sicilia veniunt. Minus *r.* vtilia struthia,
quamuis cognata. Radix eorum circumscripta terra
manu sinistra capitur, ita vt *s.* ¹ qui id faciet, di-
cat quae capiat, et cuius causa: sic *t.* adalligata,
strumis medetur.

LV. Melimela *v.* et reliqua dulcia, stoma-
chum ² et ventrem soluunt, siticulosa *x.*, aestuo-
sa, sed nervos non laedunt. Orbiculata *y.* sistunt
aluum, et vomitiones, vrinascient. Siluestria *z.*
mala

1. Sic ex MSS. H. qui faciet. Ch. Lego, qui id fa-
ciet. qui facit Gr. et Al. *2.* vexant, et. Diosc.

p. Decocto) Diosc. l. c. H.

q. Fit) L. XIII. 2. Hoc
pariter Diosc. l. c. et Plin.
Val. IV. 42. H.

r. Minus) Diosc. l. c. Τα
δὲ λεγόμενα στρουθία καὶ με-
γάλα, ἡττόν ἐσιν εὐχρηστά.
H.

s. Vt qui facit, dicat quae
capiat) Vetus codex quare
capiat, non quae capiat ha-
bet. et ego aptiorem lectio-
nem duxerim, vt qui capit,
quam vt qui facit. Pint.

t. Sic adalligata strumis
medetur) Siccata, non sic:
in eod. Dal.

v. Melimela) Diosc. I.
161. Τα δὲ μελίμηλα κοι-
λίαν μαλάσσει ... κακοσό-
μαχα δέ. H.

x. Siticulosa) Sitim et ae-
stum afferentia. H.

y. Orbiculata) Diosc. I.
162. Τα δὲ Ἡπειρωτικὰ
λεγόμενα, Ῥωμαῖσι δὲ ὀρ-
βικλάτα, εὐσομαχα, κοι-
λίας σαλτικὰ, ἔρων προ-
κλητικὰ etc. Sic etiam Di-
philus apud Athen. III. 80.
vbi ὀρβικλάτα vocat. H.

z. Siluestria) Totidem
verbis de eo malorum ge-
nere Diosc. I. 163. H.

mala similia sunt vernis acerbis; aluumque¹ fistunt. Sane in hunc usum immatura opus sunt.

LVI. Citrea *a.* contra venenum in vino bibuntur, vel ipsa, vel semen. Faciunt *b.* oris suavitatem, decocto² ebrum³ colluti, aut succo expresso. Horum *c.* semen edendum praecipiunt in malacia *d.* praegnantibus; ipsa vero contra infirmitatem stomachi, sed non nisi ex aceto facile manduntur.

LVII. Pu-

1. et adstringunt. Idem. 2. ore. V. 3. Sic ex MSS.

H. colluto Gr. et Al.

a. Citrea) Theophr. hist. IV. 4. et ex eo Athen. III. 84. Diosc. I. 166. Oppius apud Macrob. Saturn. II. 15. et eleganti carmine Virg. Georg. II. Media fert tristes succos, tardumque saporem Felicis mali: quo non praesentius ullum, Pocula si quando saevae infecere novercae, Miscueruntque herbas et non innoxia verba, Auxilium venit, et membris agit atra venena. H.

b. Oris suavitatem decocto eorum colluto) Acad. Men. Gud. decocta eorum colluta. Voss. decocto earum collum. Vera scriptura est: Faciunt oris suavitatem decocto eorum colluti aut succo expresso: ut in Vossiano est Andeg. Sic c. 7. Pruni folia decocta consillis, gingivis, vuae profunt in vino decocta et subinde ore colluto. Voss. decoctae et subinde. Lege:

in vino, decocto eo subinde ore colluto. L. XXII, 14. Radix ad terrias decocta aluum fistit et sanguinem, item dentes collutos. habet et Pintianus. Gron.

Faciunt) Diosc. I. c. Διάκλυσμά τε ἐσὶ πρὸς εὐωδίαν ζώματος τὸ ἀφ᾽ ἑψήμα, καὶ ὁ χυλὸς αὐτῶν. H.

c. Horum semen edentem) De mali succo, aut cortice potius id audiendum, quam de femine, apud Diosc. Dal.

Horum) Diosc. I. c. Σπέρμα ἔχον ἀπίω ἑοικός. Δύναμιν δὲ ἔχει ποθὲν ἐν οἴνω ... βιβρώσκεται δὲ μάλιζα ὑπὸ γυναικῶν πρὸς τὴν κίσσαν. Quae Dalecampius ad corticem, succumue mali Punici praeue transtulit. H.

d. In) Malacia est in gravidis ille languor, et molities dissoluti, et cuncta fastidientis stomachi, Graeci

LVII. Punici *d.* mali ¹ nouem genera nunc
² iterare superuacuum. Ex his dulcia, quae apy-
 rina *e.* alio nomine ³ appellauimus, stomacho in-
 utilia *f.* habentur, inflationes pariunt, dentes gin-
 giuasque laedunt. Quae vero ab his sapore proxi-
 ma vinosa *g.* diximus, paruum nucleum habentia,
 vtiliora paulo intelliguntur. Aluum ⁴ sistunt, et
 stomachum, dumtaxat pauca, citraque satietatem.
⁵ Sed *h.* haec minime danda: quamquam omnino
 nulla, in febris, nec carne acinorum ⁶ vtili nec
 succo

1. quinque. c. 19. L. XIII. 2. iterari. Cb. 3. ap-
 pellamus. Cb. 4. Sic ex MSS. H. sistunt acida,
 et. Diosc. sistunt et stomachum dum. Cb. et stoma-
 cho profunt Gr. et Al. 5. Sed alimenti dulcia mi-
 nimum dant, atque omnino nulla, etc. vtilia nec
 succo. Medentur acini vomit. Ex Diosc.
 6. vile. Gr.

πίπτει, Latini etiam picam
 appellant. H.

d. Punici mali nouem ge-
 nera) Hoc loco vocabulum
 Nouem, aut omnino super-
 uacuum est, aut eius loco
 legendum est, quinque, vt
 supra c. 19. L. XIII. Dal.

Punici) Sic in Indice L.
 XIII. n. 39. Punici mali ge-
 nera IX. Vide quae dixi-
 mus XIII. 34. H.

e. Apyrina) Apyrena. Su-
 pra c. 19. L. XIII. ἀπύρη-
 να vocat, non quidem dul-
 cia, sed quibus nucleus mi-
 nime lignosus est, verum
 candidiore et molliore na-
 tura. Dal.

Apyrina) L. XIII. 34.
 De his Plinius Val. II. 40.

de Punicis, nostro adspicu-
 latur: Dulcia, inquit, in-
 flationes stomacho mouent, nec
 rite febricitantibus dari pos-
 sunt. H.

f. Inutilia habentur) Dio-
 scoridi punica omnia sto-
 macho vtilia: atque adeo
 dulcia vinosis et acidis sto-
 macho vtiliora. Dal.

g. Vinosa) L. XIII. 34.
 Vinolenta vocat Plin. Val.
 IV. 40. et ab his acida se-
 cernit. Haec mediae inter
 acida ac dulcia facultatis
 esse censet Diosc. I. 151. H.

b. Sed) Sed vinosa mini-
 me danda, immo omnino
 nulla sunt danda febrici-
 tanti. Diosc. I. 151. H.

succo. Cauentur *i.* aequè vomitionibus, ac bilem reicientibus. Vuam *k.* in his, ac ne mustum quidem, sed protinus vinum aperuit natura: vtrumque asperiore cortice. Hic *l.* ex acerbis in magno vsu. Vulgus *m.* coria maxime perficere illo nouit: ob *n.* id malicorium appellant medici. Vrinam *o.* cieri eodem monstrant: mixtaque galla in aceto decoctum, mobiles dentes stabilire. Expeditur *p.* grauidarum malaciae, quoniam *q.* gustatu moueat infan-

I. Sic ex MSS. em. H. V. et. Cb. decocto Gr. et Al.

i. Cauentur aequè vomitionibus) Medentur acini vomitionibus. In Dioscoride est κοιλίαν, καὶ ζομάχῃ βεβύμα πύρην ἰσησι. Dal.

k. Vuam) Vuam in his, et non mustum modo, sed cum vua vinum statim ostendit natura, hoc est, succum vino parem: vtrumque autem, et vuam, et vinum, sub asperiore cortice includit. H.

l. Hic) Plinius supra XIII. 34. Corticis maior vsus ex acerbis ad perficienda coria. H.

m. Vulgus) Plin. Val. IV. 40. Illa vero acerba sunt, quibus coria curantur, etc. H.

n. Ob id malicorium appellant) Imo vero quod mali putamen et tamquam corium sit cortice durius, nucis inuolucro tenerius. Malicorium Graeci nunc σιδίων, nunc τὸ τῆς βουῖας λέμμα. ἀπὸ τῆς λέπειν.

Vol. VII.

Marcellus medicus caliculos punici vocat. Dal.

Ob id) Ita mali Punici corticem vocant Latini: Celsus in primis II. c. post. Graeci σιδίων. Simplicius id ei factum nomen putarim, quod corio similis est ob duritiem, crassitiemque maiorem, quam sit in vulgari malorum ceterorum cortice. H.

o. Vrinam cieri eodem monstrant) Hoc falsum. Dioscor. arida magis vrinam cieri tradit, quam dulcia. Dal.

p. Expeditur) Alludere ad hanc mali Punici dotem Plautus videtur in Amphitr. act. 2 sc. 2. v. 91. Enimvero praegnantem oportet et malum dari, Vt quod obrodatur sit, animo si male esse coeperit. H.

q. Quoniam) Vide N. et Em. N. XIX. (hic pos.) Expeditur) Sic omnes vulgati,

Et

infantem. Diuiditur *r.* malum, caelestique aqua madescit ternis fere diebus. Haec bibitur frigida coeliacis, et sanguinem exscreantibus.

LVIII. Ex *s.* acerbo fit medicamentum, quod stomatice *t.* vocatur, vtilissimum oris vitiis, narium, aurium, oculorum *v.* caligini; pterygiis, geni-

i. famem. V.

gati, manuque exarati codices conspirante consensu. Ioh. Iac. Chiff. L. II. Dae-dalm. c. 5 p. 34. ait auunculi sui fuisse coniecturam, scribi oportere, *quoniam gustatu moueat famem.* Qua coniectura ipse damnata legendum monet, *quamquam gustatu moueat infantem.* Vt haec sit loci sententia: Licet ob gulae fastidium grauidis experatur, vt et alia absurdiora; hoc tamen inde sequi periculum, quod malicorium si sumant, mouetur infans, hoc est, sequitur abortus. Theodorum deinde Prisc. laudat, de pass. mul. III. 6. de abortiuis: vbi succo mali granati vim parem ait excludendi fetus, ac dictamno, tribui. At neque quidquam eiusmodi Theodorus habet: nec moueri infantem in contextu Pliniano, expelli abortu sonat, sed excitari leniter, ne torpescat. H.

r. Diuiditur malum) De acinis acidi punici id Diosc. Dal.

Diuiditur) De Punico malo vniuerse id accipiendum, vti Plin. Val. IV. 40. non de singulari vno genere. H.

s. Ex acerbo fit medicamentum) Id fieri tradit Diosc. ex acinorum succo cum melle cocto, praesertim acidorum. Dal.

Ex) Haec verbis totidem Plin. Val. IV. 40. ac fere Diosc. I. 151. H.

t. Stomatice) Στοματική subintellige, δύναμις, hoc est compositio, quae ad vuas, tonsillas, omnesque repentinas oris, (quod Graeci στόμα vocant) inflammationes accommodatur. Scrib. Larg. comp. 64. *Ad faucium vnaeque tumorem stomatice haec fere vniuntur*, etc. Schola Salernitana: *Mora sitim tollunt, recreant cum faucibus vnam.* H.

v. Oculorum) Praeter Diosc. et Plin. Val. cc. Priscianus I. 10. *de oculorum causis. Si autem obscuritas haec, senectutis magis quam oculorum vitium fuerit, succum*

genitalibus, et his quas nomas vocant, et quae in h ulceribus excrescunt. ¹ Contra x. leporem marinum hoc modo: Acinis y. detracto cortice tufis, succoque decocto ad ² tertias, cum croci, et aluminis sciffi, myrrhae, mellis Attici felibris. Alii et hoc modo faciunt: Punica acida multa tunduntur: succus in cacabo nouo coquitur mellis crassitudine, ad virilitatis et sedis vitia, et omnia quae ³ Lycio curantur, aures purulentas, epiphoras incipientes, rubras maculas. In manibus rami Puniceorum serpentes fugant. Cortice Punici ex vino ⁴ decocti et impositi, perniones sanantur. Contusum z. malum ex tribus heminis vini, decoctum

E e 2 ad

1. Et contra. D. 2. ternas. Ch. 3. hypocistide. Diosc.
4. decocto et imposito. Dal.

cum mali granati melle Attico aequa mensura commiscet, et vteris . . . Hoc etiam scriptoribus et pictoribus saepe profuit. H.

x. Contra) Habent ea verba libri omnes etiam manu exarati: Plin. Val. qui cetera ad verbum descripsit, non habet. Eoque magis in suspicionem venimus, minime ea genuina esse, sed spuria, quod aduersus leporem marinum quae vulgo remedia statuuntur, intra corpus omnia sumi necesse sit: istud, cuius forma nunc scribitur, externis tantum vitiiis apponi posse videatur. Ad leporem marinum tamen Scrib. Larg. Comp. 186.

prodesse ait malorum Puniceorum grana assidue data: sed per se ac sola: nec myrrham adiicit, nec alumen. Sic etiam Diosc. in Alex. c. 30. H.

y. Acinis) Plin. Val. IV. 40. *Fit ex acido Punico medicamentum, ζωματικόν a Graecis nominatum, cuius compositio eiusmodi est: detracto cortice mala tunduntur: ex his succus exprimitur: is decoctus ad tertias, quum ad sextarium venerit, croci scrupuli sex, myrrhae sex, aluminis sex, mellis optimi libra una, miscentur: et ex hoc medicamento,* etc. H.

z. Contusum) Mare. Emp. c. 28. p. 200. Plin. Val. II. 21. ad

ad heminam, ¹ tormina et ² taenias pellit. Punicum in olla noua, ³ cooperculo a. inlito, in furno ⁴ exustum, et contritum, potumque in vino, sistit aluum, discutit tormina.

LIX. Primus b. pomi huius partus florere incipientis, cytinus c. vocatur ⁵ Graecis, mirae obser-

1. tormina sedat, et tinea pellit. Gr. 2. sic quoque. Ch. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. operculo indit. Gr. et Al. 4. Sic et Ch. tostum Gr. et Al. 5. a Graecis. Ch.

ad verbum. Et cum ceteris Cato, c. 126. p. 66. H.

a. Cooperculo) Vide N. et Em. N. XX. (hic consp.) Punicum) Prius, operculo indito legebatur. Nos exemplaria maxime probata sequuti sumus, R. I. 2. Colb. Ch. auctoresque idoneos: Marc. Emp. c. 27. p. 196. Malum Punicum, inquit, in olla gypsata clausum, in furno combures, et postea diligenter reres, atque in puluerem tenuissimum rediges, quem repones et paratum habebis: et quum opus fuerit, ad subitas tortiones cum vini portione detur. Plin. Val. IV. 40. Aluum fluentem miro modo sistit Punicum in olla noua cooperculo illito in furno exustum, et in puluerem redactum, et in vini portionem perductum. H.

b. Primus) Plin. Val. IV. 40. fere ad verbum. Hesyechius: Κύτινοι, τῆς ροίας τὰ πρῶτα ἐξανθήματα.

Ea vox calycem sonat, quo debiscente in sua se folia flos pandit et explicat: ἐν γὰρ τῷ κυτίνῳ ἄνθος, inquit Theophr. Adde his, si lubet, ea quae Rob. Const. habet in Lexico. H.

c. Cytinus vocatur Graecis) Dioscoridi et Gal. L. VI. Simpl. Cytinus flos est mali punicae satinae. At Gal. VI. κατὰ τόπος, cytinus esse ait πρωτογόνος ροίας. καὶ ἔν γὰρ χρόνον ἀνθεῖν παύεται τὸ δένδρον, καρπὸς αὐτῆς φαίνεται σχηματιζόμενος εἰς ἰδέαν ροίας. His verbis Galenus Cytinum ait fructus esse rudimentum, quod deciduo flore primum apparet, et formatur. Inde legendum hic videtur, florere desinentis. Capitula mali punici Celsus cytinus vocauit L. V. in descriptione emplastri rhypodis. Nec illud tacendum, cytinus, quamquam proprie mali sunt punicae, dici tamen et de aliis

obseruationis multorum experimento. Si *d.* quis vnum ex his, solutus *e.* vinculo omni cinctus et calceatus, atque etiam anuli, decerpserit duobus digitis, pollice et quarto sinistrae manus, atque ita iustratis leui tactu oculis, ¹ mox in os ² additum deuorauerit, ne dente contingat, affirmatur nullam oculorum imbecillitatem ³ passurus eo anno. Idem *f.* cytini ficcati tritique, carnes excrecentes cohibent: gingiuis *g.* et dentibus ⁴ mendentur: vel si mobiles sint, decocto succo. Ipsa *h.* ⁵ corpuscula trita, hulceribus quae serpunt putrescuntue, illinuntur. Item oculorum inflammationi intestinorumque: et fere ad omnia, ⁶ quae cortices malorum. Aduersantur scorpionibus.

LX. Non est fatis mirari curam diligentiamque priscorum, qui omnia scrutati, nihil intentatum reliquere. In *i.* hoc ipso cytino flosculi sunt, antequam scilicet malum ipsum prodeat, erum-

Ee 3 pentes,

1. mox in *V.* *d.* 2. inditum. *V.* 3. Sic ex MSS.

H. passurus eodem. *Ch.* passurum. *Gr.* 4. mendentur si mobiles sint, decocto, aut succo. *V.* et ex *Diosc.* 5. vascula. *V.* 6. ad quae. *V.*

aliis. Sic hyoscyami cytinos dixit Dioscorides. *Dal.*

d. Si) Haec totidem verbis Plin. Val. IV. 40. Contractius paulo, neque adeo superstitiose Diosc. I. 152. *H.*

e. Solutus vinculo omni) Hoc Plinius paulo superstitiosius, quam Dioscorid. Vide vtriusque auctoris dictionem, et confer. *Dal.*

f. *Idem*) Plin. Val. I. c. *H.*

g. Gingiuis) Diosc. I. c. Το δὲ ἀΦέψημα αὐτῶν, ἔλων πλαδῶντων, καὶ ὀδόντων σειομένων διακλυσμα. *H.*

b. Ipsa) Cytini partem inferiorem intelligit, quae in fructum transit ac pomum: dum superior vna cum staminibus ipsi medio infidet pomu. *H.*

i. In) Plin. Val. IV. 40. ad verbum. *H.*

pentes, quos balaustium *k.* vocari diximus. Hos quoque ergo experti inuenerunt scorpionibus aduerfari. Siftunt potu menses feminarum: sanant *l.* oris ¹ hulcera, et tonsillas, vuam, sanguinis excreationes, ventris et stomachi solutiones, genitalia, hulcera quacumque in parte manantia. Siccauere *m.* etiam vt sic quoque experirentur, inueneruntque *n.* tusorum farina dysentericos a morte reuocari, aluum fisti. Quin et nucleos ipsos acinorum experiri non piguit. Tosti *o.* tusique stomachum iuuant, cibo aut ² potioni inspersi. Bibuntur *p.* ex aqua caelesti ad sistendam aluum. Radix *q.* decocta succum emittit, qui ³ taenias necat, Victoriati pondere. Eadem *r.* discocta in aqua, quas ⁴ Lycium, praestat utilitates.

LXI. Est *s.* et siluestre Punicum, a similitudine

1. hulcera capitis. Diosc. ἀχῶρας. hulcera, tonsillas. Gr. et Al. 2. potionibus per se. Ch. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. rineas. Gr. et Al. 4. hypocistis. Diosc.

k. Balaustium) Incogitanter haec Plinius. Cytinus flos est fatiuae punicae, balaustium siluestris. Dal.

Balaustium) L. XIII. 34. H.

l. Sanant) Haec toridem verbis Plin. Val. l. c. H.

m. Siccauere) Marc. Emp. c. 27. p. 193. H.

n. Inueneruntque) Scrib. Larg. comp. med. c. 21. n. 85. Balaustium contunditur, siccat, sicco mortario teritur ... Atque ille quidem pastillus bene facit ad dysentericos, id est, torminosos.

Adde et Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 163. H. *o.* Tosti) Diosc. I. 151. H. *p.* Bibuntur) Diosc. l. c. H.

q. Radix) Marc. Emp. c. 28. p. 199. Diosc. quoque I. 153. Τό δὲ ἀφέψημα τῶν ῥιζῶν, ἐλμινθας πλατείας ποθὲν ἐκτινάσσει καὶ ἀποκτείνει. H.

r. Eadem) Hoc est, ita cocta vt deliquescant. Verbis Columellae vtor, ex XII. 41. H.

s. Est et siluestre Punicum) Ποῦν Graeci malum punicum

dine appellatum. Eius *t.* radices rubro cortice denarii pondere ex vino potae somnos faciunt. Semine *v.* potō, aqua quae subierit cutem, siccat. Mali Punici corticis fumo culices fugantur.

LXII. (VII.) Pirorum *x.* omnium cibus etiam valentibus onerosus, aëgris quoque vini modo negatur. Decocta eadem mire salubria et grata, praecipue Crustumina. Quaecumque vero cum melle decocta, stomachum adiuuant. Fiunt *y.* cataplasmata e piris, ad discutienda corporum vitia:

E e 4 et de

z. ad repellenda. Diosc.

cum vocant: *ῥοιάδα μήκων* papauer erraticum, sic dictum, quod protinus flos decidat. Horum vocabulorum affinitate deceptus Plinius, papauer cum punico oscitanter confundit. *Dal.*

Est) Diosc. I. 154. *Ῥοιά ἀγρία*. Hanc temere cum erratico papauere, qui *ῥοιάς μήκων* a Graecis vocatur, Plinium miscuisse, Dalecampius falso calumniatur, eumque sequutus, ut solet Salmaf. in Praef. p. II. et 12. H.

z. *Eius*) *Ῥοιάν* et *Ῥοιάδα* non esse a Plinio pro vno eodemque accepta, vel hoc vnum declarat: quod papaueris erratici *κεφαλῆσι* siue capitibus hanc vim alliciendi somnum scriptores adsciuerint: Plinius ipse in primis XX. 77. radicibus nemo vnus. H.

v. Semine potō, aqua quae

subierit) Dioscorid. erratici semen *ἡπίως κοιλίαν μαλαστέν*, aluum leniter molli: corniculati vero, *ἐπιεικῶς κοιλίαν καθάριζεν*, clementer aluum purgare inquit, sed non aquam subter cutem educere. *Dal.*

Semine) Haec *ῥοιάς* quoque seu mali granati dos propria. *Ῥοιάδος μήκωνος* semen exinanit aluum: aquam quae subter cutem subierit, non educit. H.

x. Pirorum) Schola Salern. *Persica, poma, pira, et lac, caseus, et caro falsa, Atra haec bile nocent, suntque infirmis inimica.* Iterumque: *Dum coquis, antidotum pira sunt: sed cruda venenum: Cruda grauant stomachum, releuantque sed cocta grauatum.* Ac paulo ante: *Sine vino sunt pira virus.* H.

y. Fiunt) Diosc. I. 168.

de

et decocto eorum ad duritias vtuntur. Ipsa z. aduersantur boletis atque fungis, pelluntque pondere et pugnante succo. Pirum a. filuestre tardissime maturescit. Conciditur b., suspensumque ficatur ad sistendam aluum: quod c. et decoctum eius 2 potu praestat. Decoquuntur d. et folia cum pomo ad eisdem vsus. Pirorum e. ligni cinis contra fungos etiamnum efficacius proficit. Mala piraeque portatu iumentis mire graua sunt vel pauca. Remedio aiunt esse, si prius edenda dentur aliqua, aut vtique ostendantur.

LXIII. Fici succus lacteus, aceti naturam habet. Itaque f. coaguli modo lac contrahit. Excipitur ante maturitatem pomi, et in umbra siccat, ad g. aperienda hulcera, cienda menstrua appo-

1. decocta. Cb. 2. Sic ex MSS. H. et Cb. potum. Gr. et Al.

de piris: εἰς τὰ ἀποκρῆσι-
κὰ κατὰ πλάσματα ἀρμό-
ζουσι. In cataplasmata repel-
lencia conuenienter adduntur.
H.

z. Ipsa) Hanc piris fil-
uestribus vim asserit Diosc.
Εὐπορ. II. 160. H.

a. Pirum) Diosc. I. 168.
H.

b. Conciditur) Diosc. I.
c. H.

c. Quod) Diosc. I. c. et
Plin. Val. IV. 39. H.

d. Decoquuntur) Diosc.
et Plin. Val. II. cc. H.

e. Pirorum) Diosc. I. c. H.

f. Itaque coaguli modo lac
contrahit) Coaguli modo lac

contrahit, concretumque dis-
solvit, vt acetum. Diosc.
Dal.

Itaque) Colum. VII. 8. p.
267. Nec minus lac cogitur
ficulneo lacte, quod emittit
arbor, si eius virentem sat-
cies corticem. Diosc. I. 183.
Ὁ γὰρ ὀπὸς τῆς ἀγρίας καὶ
τῆς ἡμέρας συκῆς, πηκτικὸς
ἐστὶ γαλακτος ὡσπερ ἡ πι-
τύα. λύει δὲ καὶ τὸ πεπη-
γὸς ὡσπερ τὸ ὄζος. Tam sil-
uestris quam satinae fici la-
cteus succus coaguli modo lac
contrahit, coagulatumque ace-
ti modo dissolvit. H.

g. Ad) Totidem verbis
haec Diosc. I. 183. H.

¹ appositu cum luteo oui, aut potu cum *h.* ² amylo. Podagris *i.* illinitur cum farina ³ Graeci feni et aceto. Pilos quoque detrahit, palpebrarumque scabiem emendat: item *k.* lichenas et psoras. Aluum *l.* foluit. Lactis *m.* ficulni natura aduersatur crabronum, vesparumque, et similium venenis, priuatim scorpionum. Idem *n.* cum axungia verrucas tollit. Folia *o.*, et quae non maturuere fici, strumis illinuntur, omnibusque *p.* quae emollienda ⁴ sunt, discutiendaue. Praestant ⁵ hoc et per se folia. Et ⁶ alii vsus eorum, tamquam in fricando lichene, alopeciiis, et quaecumque exulcerari opus sit. Et *q.* aduersus canis morsus ranorum teneri cauliculi cuti imponuntur. Idem *r.* cum melle hulceribus, quae ceria vocantur, illinuntur. Extrahunt *s.* infraeta ossa cum papaueris siluestris

Ee 5 foliis.

1. appositum. Cb. appositus cum In. ou. aut potus cum. V. 2. amygdala. Diosc. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. foeni Graeci Gr. et Al. 4. 5. Sint ex MSS. H. et Cb. sunt praestant haec Gr. et Al. 6. alius vsus et alius eorum. Cb.

h. Cum) Ita sect. sq. de caprifici succo: *Vuluam cum amylo aperit.* Tamen Diosc. *l. c. μετὰ ἀμυγδάλης* scripsit, ni mendosus est codex, non *μετὰ ἀμύλης*. Dioscoridi fauet Saracenus in Nott. H.

i. Podagris) Diosc. *l. c. H.*

k. Item) Diosc. *l. c. H.*

l. Aluum) Diosc. *l. c. H.*

m. Lactis) Diosc. *l. c. H.*

n. Idem) Diosc. *l. c. et Plin. Val. III. 42. H.*

o. Folia) Plin. Val. III. 29. H.

p. Omnibusque quae emollienda) Πόσαις συσσοφαις. Diosc. omnibus neruorum nodis. *Dal.*

Omnibus) Plin. Val. III. 25. *Ad collectiones vel tumores: Ficus, quae adhuc non maturauit, admixto adipe anserino imposita, mire sanatur. H.*

q. Et) Plin. Val. III. 51. ad verbum. H.

r. Idem) Plin. Val. III. 22. H.

s. Extrahunt) Schola Salern. de ficu: *Iunge papauer ei, con-*

foliis. Canum *t.* rabiosorum morsus folio trito ex aceto restringunt. E nigra ficu candidi cauliculi illinuntur furunculis, ¹ muris aranei moribus cum cera. Cinis earum e foliis, gangraenis, confundisque quae excresecunt. Fici *v.* maturae urinam cient, aluum ² soluunt, sudorem mouent, papulasque. Ob *x.* id autumno insalubres, quoniam sudantia huius cibi opera corpora perfrigescent. ³ Nec *y.* stomacho vtilis: sed *z.* ad breue tempus: et *a.* voci contrariae intelliguntur. Nouissima salubriores, quam primae: medicatae *b.* vero

1. Et muris. Dal. 2. soluunt: sed ad breue tempus: sudorem. Ex Diosc. 3. Nec stomacho contrariae intell. Dal.

ei, confracta foris trabis ossa. H.

t. Canum) Plin. Val. III. 50. H.

v. Fici) Diosc. I. 183. Σύνα πέπειρα τὰ ἀπαλά, κακοσόμαχα, κοιλίας λυτικά ... ἐξανθημάτων καὶ ἰδρώτων προκλητικά. H.

x. Ob id autumno insalubres, etc.) In vetusto codice: Ob id autumno insalubria, quoniam sudantia huius cibi corpora refrigescent. vt verbum illud opera, redundet. quod tamen ad sensus integritatem aut aliud simile necessarium videtur. et insalubri, lego potius quam insalubres. quid si legas, Ob id autumno insalubri, quod affluentia huius cibi corpora refrigescent. Pint.

y. Nec) Diosc. κακοσόμαχα. H.

z. Sed) Nocere stomacho innuit, sed haud longo temporis interuallo. Idem dicendi genus, s. 66. de prunis: Ipsa pruna aluum soluunt: stomacho non utilissima, sed breui momento. H.

a. Et) Demetrius Scepsius apud Athen. III. 80. H.

b. Medicatae) Medicatas vocat, quarum maturitas, vt sint praecociiores, caprificatione acceleratur. Qua ratione id fiat, vide supra c. 19. L. XV. Dal.

Medicatae) Quae vis huic voci subit, diximus XVI. 51. nec Dalecampio assensimus. H.

vero numquam. Iuuenum *c.* vires augent: senibus meliorem valetudinem faciunt, minusque *d.* rugarum. Sitim *e.* sedant: calorem refrigerant. Ob id non negandae in febribus constrictis, quas *f.* stegnas vocant. Siccae *g.* fici stomachum laedunt: gutturi et faucibus magnifice vtilis. Natura *h.* his excalfaciendi. Sitim *i.* adferunt. Aluum *k.* molliunt, rheumatismis eius, vt stomacho contrariae. Vesicae *l.* semper vtilis, et anhelatoribus, ac suspiriosis. Item *m.* iocinerum, renum, lienum *n.* vitiis. Corpus *o.* et vires adiuuant: ob id ante

c. Iuuenum) Herodotus Lycius, in opere suo *de fibubus*, aliique quos Athenaeus affert, III. p. 78. H. *d. Minus*) Isidor. Or. XVII.

7. *A senibus in alimentum sumptae saepius fici, rugarum ferunt distendere.* H.

e. Sitim) Diosc. I. c. Ἀδίσια δὲ καὶ σβεσινὰ θερμασίας. H.

f. Quas stegnas vocant) Hae sunt adstricta cute, praecclusis eius spiraculis, impeditoque humorum et vaporum transpiratu, aeris frigore, gelida lauatione et similibus causis. *Dal.*

Quas) Febres hae fiunt, inquit Dalecampius, adstricta cute, praecclusis eius spiraculis, impeditoque humorum et vaporum transpiratu. Galen. de fac. simpl. med. V. p. 129. στεγνά vocat ea quae sensibiles excretiones prohibent. Ali-

bi, adstricta renum vitia, et quaecumque impedimento sunt, vt vrina aut difficulter, aut saepe nulla, aut saltem per interualla temporis stillis fluat. H.

g. Siccae) Diosc. I. 183. H.

h. Natura) Diosc. I. c. H.

i. Sitim) Diosc. I. e. Τὰ δὲ ξηρὰ τροφικὰ, θερμαντικὰ, διψητικώτερα. H.

k. Aluum) Diosc. I. c. H.

l. Vesicae) Diosc. I. c. H.

m. Item) Diosc. I. c. Cell.

III. 21. *Si iecur aut lienem affectum esse, manifestum est, ficum pinguem contusam adiecto melle superponere.* Et c. 24. *Arida fici imposita prodest, si iecur aut lien affectus est.* H.

n. Lienum) Praeter Diosc. I. c. Q. Serenus c. 4. de splene curando, p. 140. *Arida fici item feruente domatur aceto Et trita illinitur, vel splen apponitur boedi.* H.

id *p.* ante athletae hoc cibo pascebantur: Pythagoras exercitator, primus ad *q.* carnes eos transfudit. ¹ Recolligenti *r.* se a longa valetudine vtilissimae. Item *s.* ² comitialibus, et hydropicis, omnibusque, quae maturanda aut discutienda sunt, imponuntur: efficacius *t.* ³ calce aut ⁴ nitro admixto. Coctae *v.* cum hyssopectus purgant, pitui-

- i.* Sic ex MSS. H. Decoloratis. Diosc. recolligentibus Gr. et Al. *2.* in comit. Cb. *3.* calce, aut iridis, aut. Diosc. *4.* nitro, aut sinapi adm. Corn. ex V. nitro, aut si admixto. Cb.

o. Corpus et vires adiuvant) Galenus libris de alimentis, vulpium corpus ficuum et vuarum esu maxime pinguescere tradit, sed carne laxa et fluida. Dal.

p. Ob) Ad verbum haec Isidor. XVII. 7. et Plin. Val. IV. 47. Hic victus athleticus, quo corpus firmandum, apud Celsum IV. 6. De hoc Pythagora porro, qui athleta fuit, vide Diog. Laert. in Pythag. VIII. et Iamblich. de vita Pyth. I. 4. Caue autem existimes eundem hunc esse cum illo per celebri Mnesarchi filio, qui Pythagoricae a se cognominatae disciplinae auctor ac princeps existit. Oribasius Goram pro Pythagora mendose vocat. H.

q. Ad carnes eos transfudit) Illarum esu carnem et habitum corporis augeri docuit. Dal.

r. Recolligentibus se a lon-

ga) Quatuor, recolligentes. Acad. recolligens. Lege: recolligenti se. L. XXIV. 6. qui longa aegritudine non recolligant vires. Gron.

Recolligenti) Diosc. l. c. Τοῖς ἐν μακρονομίας κακοχρησῶσιν, iis qui e longa valetudine decolorati sunt. H.

s. Item) Diosc. l. c. H.

t. Efficacius calce aut nitro admixto) In V. C. Efficacius calce aut nitro admixto. Locus est vt sentio, hians et truncatus. Potest tamen, vt puto, iactura ex Dioscoride resarciri, vt sic legatur: Efficacius calce aut nitro aut iridis radice admixta. Dioscorid. L. I. cap. de ficis: Panos maturant, multoque magis additis radice iridis, aut nitro, aut calce. Pint.

v. Coctae) Plin. Val. I. 58. Aduersus diurnam rufim, ficus aridae coquantur

pituitam *x.* tuffim veterem. Cum *y.* vino autem ad sedem et ¹ tumores maxillarum. Ad *z.* furunculos, panos *a.*, parotidas *b.* decoctae illinuntur. Vtile *c.* et decocto earum fouere feminas. Decoctae *d.* quoque eadem cum feno Graeco vtilis sunt

1. Sic ex MSS. H. et Cb. et tumorem maxillarum et fur. Gr. et Al.

tur cum byssopo et aqua: et ex ea aqua tuffientibus propinatur. Et IV. 47. de fico: Coctae ex aqua cum byssopo, dant potionem quae pectus expurget. Similiter Celsus IV. 4. iuuare ait, ad tuffim veterem, quam pinguisssimae ficus uncias tres supra prunas incoctas esse. H.

x. Pituitam) Pituitosum humorem, in pulmonem delapsum. Dal.

Pituitam) Pituitosum humorem in pulmones delapsum. Diosc. l. c. Τοῖς περὶ πνεύμονα χρονοῖς πᾶσι. H.

y. Cum) Plin. Val. H.

z. Et furunculos, panos, parotidas, etc.) Scribo, ad furunculos, etc. tum ex veteri exemplari, tum etiam ex Diosc. L. I. cap. de ficis. Quin etiam, inquit, coctae, mox concisae, ad discutendas durities illinuntur. Strumas et quas Graeci parotidas dicunt emolliunt: panos maturant. Pint.

Ad) Diosc. haec totidem

verbis! l. c. et Plin. Val. III. 32. H.

a. Panos) Praeter Diosc. Plin. Val. III. 27. et IV. 47. Item Marc. Emp. c. 32. p. 225. H.

b. Parotidas) Plin. Val. I. 13. de parotidum curatione: Ficus sicca et vino cocta, et irrita adiuvat. Diosc. item l. c. H.

c. Vtile et decocto earum fouere feminas) Annon femina? Gron.

Vtile) Vide N. et Em. N. XXI. (hic coll.) Vtile) Quaerit Gronovius, annon fouere femina sit legi fatius. Dioscoridem si legisset, non quaereret. Is enim I. 183. de ficis agens: Ipsarum decoctum, inquit, cataplasmatibus ex bordaceae farina admiscetur, itemque in muliebres foetus, cum feno Graeco aut ptisana. Το δὲ ἀφέψημα αὐτῶν ... καὶ εἰς τὰς ἀμηλῦσεις μίγνυται, καὶ εἰς γυναικείας πυρίας μετὰ τήλεως ἢ πτισσάνης. H.

d. Decoctae) Plin. Val. IV. 47. H.

sunt pleuriticis ¹ et e. peripneumonicis. Cum f. ruta coctae torminibus profunt. Tibiarum g. hulneribus cum aeris ² flore. Pterygiis h. cum ³ Punico malo. Ambustis, pernionibus i. cum cera. Hydropicis k. coctae in ⁴ vino, cum absinthio et farina ⁵ hordeacea, nitro addito. Manducatae, ⁶ aluum

1. ac. Ch. 2. flore, et parotidi, ac pterygiis. V. et spasticis. Alii V. flore, et parotidi. Pter. Ch. 3. malicorio. Diosc. 4. vino et cum. Gr. et Al. 5. hordeacea. Nitro addito aluum cient. Diosc. cient. paulo ante hoc capite, id est, molliunt. Manducatae aluum solvunt. Ch. 6. Sic ex MSS. H. Aluum sistant manducatae Gr. et Al.

e. Et peripneumonicis) In eodem, ac pleumonicis, Attice, pleumona enim illi vocant, quem communis lingua pneumona, vt grammatici notant. Dal.

f. Cum) Diosc. I. 183. H.

g. Tibiarum) Plin. Val. I. c. ad verbum. Diosc. I. c. Μετὰ χαλκάνθη δὲ, τὰ ἐν κνήμαϊς ρευματικά, δυσάλθη καὶ κροκώθη ἰᾶται. Plinius apud scriptorem vnde haec hausit, non μετὰ χαλκάνθη, hoc est, cum atramento futorio, sed μετὰ χαλκῆ ἀνθης, cum aeris flore legit. Verum, vtut legit, nihil interest: Nam et apud Galenum L. de succed. med. p. 974. ἀντὶ χαλκάνθη, λεπὶς χαλκῆ substituitur: et inter ea quae exedunt aequae florem aeris, atque futorium atra-

mentum Celsus affert V. 7. H.

h. Pterygiis) Diosc. I. 183. Σὺν σιδίῳ δὲ ροιᾶς, πτερύγια ἀνακαθαίρει. Cum malicorio pterygia purgant. H.

i. Pern.) Hoc est, cum cerato. Diosc. I. c. H.

k. Hydropicis coctae in vino cum absinthio, etc.) Locus est mendosissimus, tum verborum distinctione luxata, tum ipsis verbis depravatis. Scribe ergo sic: Hydropicis coctae in vino cum absinthio et farina hordeacea. Nitro addito manducatae aluum solvunt. Dioscorides L. I. cap. de fcieis: in vino decoctae additis absinthio et hordeacea farina, utiliter contra subeuntes aquas illinuntur. et alio loco: Aluum molliunt cum nitro et cnico tusae et in cibo sumptae. Pint.

uum *l.* sistunt. Scorpionum ictibus cum sale tritae illinuntur. Carbunculos *m.* extrahunt in vino coctae et impositae. Carcinomati *n.*, si sine hulcere est, quam pinguiissimam ficum imponi, paene singulare remedium est: item phagedaenae. Cinis *o.* non ex alia ¹ arbore *p.* acrior *q.*: purgat con-

i. arbore acrior, ulcera purgat, conglutinat. *Ch.* arbore, aciem purgat, acrior, congl. *Gr.* et *Al.*

Hydropicis) Plin. Val. III. 12. de *hydropisi*: Ficus siccae coquuntur, et ex vino et absinthio, suffunduntur farina hordeacea, addito nitro: omnia in unum conteruntur, et ita imponuntur. *H.*

l. Aluum) Et nitrum hic adhibet Diosc. I. c. Κοιλίαν μάλασσει κοπέντα μετὰ νίτρος ... καὶ ἐσθίόμενα. *H.*

m. Carbunculos) Plin. Val. III. 30. Th. Prisc. I. 18. de *carbunculis*: Ficus siccae et vino coctae et contritae imponuntur, ut ex altitudine euocare possint. *H.*

n. Carcinomati) Totidem verbis haec Plin. Val. III. 32. et priuatim de narium carcinomate, Marc. Emp. c. 10. p. 86. *H.*

o. Cinis non ex alia) Breuior et verior antiqua lectio, Cinis non ex alia arbore acrior: purgat, conglutinat, replet, adstringit. Dioscorides loco proxime citato, de lixiuio facto ex cinere ramorum eius arboris: purgat enim, glutinat et car-

ne explet: nec minus concernit quam ea quae cruentis vulneribus imponitur. *Pint.*

Cinis) Vide *N.* et *Em. N.* XXII. (hic pos.) *Cinis*) Ita locum hunc restituimus admonitu cod. *R.* 2. et quos *Pintianus* vidit: quum sic vulgati prae se ferant: *Cinis ex alia arbore aciem purgat acrior*, etc. inculcata temere voeula *aciem*, quae commodum efficere sensum hoc loco nullum potest. Nam de cute purganda in hulcerum medicina, de conglutinanda, replendaque agitur. *Diosc.* I. 186. vbi de cinere crematorum cauliculorum ficus: Ἀρμόζει δὲ καὶ πρὸς τὰ καυστικά, καὶ γαγγραινώμενα· ἀνακαθαίρει γὰρ καὶ ἀναλίσκει τὰ περισσά. Et infra: Καθαίρει γὰρ, καὶ κολλᾷ, καὶ σαρκῶι, καὶ συμφύει ἐοικώς τοῖς ἐναίμοις. *Vrilis est ad medicamenta caustica, et prodest curi gangraena tentatae: nam expurgat et consumit, quae excrescunt ...*

Etenim

conglutinat, replet, adstringit. Bibitur *r.* et ad discutendum sanguinem concretum. Item percussis, praecipitatis, conuulsis, ¹ruptis, cyathis *s.* singulis aquae ²et olei. Datur *t.* tetanicis et spasticis: item potus vel infusus coeliacis, et ³dysentericis. Et si quis eo cum oleo perungatur, exalfacit. ⁴Item cum cera et rosaceo subactus, ambustis cicatricem tenuissimam obducit. Lusciosos ex oleo illitus emendat, dentiumque vitia crebro fricatu. Produnt etiam, si quis inclinata arbore, supino ore aliquem nodum eius morfu abstulerit, nullo vidente, atque *v.* ⁵cum aluta illigatum licio e collo suspenderit, strumas et parotidas discuti. Cortex tritus cum oleo, ventris ⁶hulcera sanat. ⁷Crudae *x.* grossi verrucas et thymos, nitro fari-
naque

1. ruptis acinis cyathis. M. ruptis conuulsis cineris. Ch.

2. et olei exiguo. Datur. Diosc. 3. et d. ap. Gr.

4. Idem. Gr. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. in al.

Gr. et Al. 6. vulnera. Ch. 7. Coctae. Diosc.

Etenim purgat, conglutinat, carne replet, et oras committit. H.

p. Aciem purgat) Nisi pro acie vlcera legamus, de oculis intellexit, quod de vlceribus Dioseorides scripserat. Dal.

q. Acrior) Acrius, Theophrasto, Aristophanique in Vespis, ὁ δὲ συκῆς καπνὸς δριμύτατος ἐστίν. Plutarchus in Sympotiacis quaerit, cur ficus πίων καὶ γλυκύτατος καρπὸς nascitur ἐν δένδρῳ πικροτάτῃ. Fumum molestissimum esse et acer-

rimum tradit Brod. c. 21. III. Dal.

r. Bibitur) Diosc. I. 186. H.

s. Cyathis) Cum aquae cyatho ad singula ea mala, admixto exiguo olei, inquit Diosc. I. c. H.

t. Datur) Diosc. Καὶ τοῖς νευρικοῖς, καὶ σπᾶσμασι σύγχρισμα ἀρμόδιον συν ἐλαίῳ, ἰδρωτᾶς κινῆσα. H.

v. Atque) Aluta δερμάτιον, pellis mollior est, delicatius elegantiusque concinnata. Licium vero, filum appellatur seu stamen. H.

x. Crudae) Diosc. I. 185.

Ῥουοί

naque additis tollunt. Spodii vicem exhibet fruticum a radice exeuntium cinis. Bis ¹ tostus adiecto ² psimmythio digeritur in pastillos, ad huculcera oculorum et scabritiam.

LXIV. Caprificus etiamnum multo efficacior fico. Lactis minus habet: ³ surculo *y.* quoque eius ⁴ lac *z.* coagulatur in caseum. Exceptum id coactumque in duritiam, suavitatem carnibus ⁵ affert. Fricatur diluto ex aceto. Miscetur ex huculceratoriis medicamentis. Alum *a.* soluit: vuluam cum amylo aperit. ⁶ Pota menses ciet cum luteo oui. ⁷ Podagris cum farina Graeci feni illinitur. Lepras, psoras, lichenas, lentigines expurgat: item venenatorum ictus, et canis morsus. Dentium quoque dolori hic succus appositus in lana prodest, aut ⁸ in cauas, eorum additus. Cauliculi

1. coctus. Cb. 2. hyoscyamo. M. 3. surculis. M.
 4. lacte. Cb. 5. affert. Alopeciae fricantur. Vt
 scrib. hoc ipso capite. 6. pota, in Cb. d. 7. Sic
 ex MSS. H. farina feni Graeci Gr. et Al. Podagris.
 Cb. 8. Sic ex MSS. H. in caua eorum
 inditus. V. aut cauis, etc. Alii V. in cauis
 Gr. et Al.

Ἐμοὶ δὲ μυρμηκίας καὶ θύμης σὺν νίτρῳ καπαπλασθέντες, καὶ ἀλευρῷ ἀλεῖσσι. Crudae cum nitro et farina impositae, verrucas thymosque tollunt: Θύμος verrucae nomen est, seu huculceris, Aegyptiae fabae magnitudine, quae thymi florem repraesentat. H.

y. Surculo quoque eius) Haec ferme omnia de fici lacte hoc ipso capite paulo ante recitata sunt, quae Pli-

Vol. VII

nus quamuis sensu eodem, ex diuersis auctoribus nullo iudicio in vnum congesit. Dal.

z. Lac) MSS. omnes, lacte, antiquo more in nominandi casu. Caprificum porro tum ad hunc effectum, tum ad ceteros perinde valere atque ficum auctor est Diose. I. 184. Fici ramus autem lac cogit, inquit Colum. VII. 8. p. 267. H.

a. Alum) Q. Serenus c. Ff 29. de

liculi *b.* et folia, admixto eruo, contra marinorum venena profunt. ¹ Adiiicitur et vinum. Bubulas *c.* carnes additi caules magno ligni compendio percoquant. Grossi *d.* illitae strumas, et ² omnem collectionem emolliunt, et discutiunt. Aliquate-nus *e.* et folia. Quae *f.* mollissima sunt ex his, cum aceto hulcera manantia, et epinyctidas, et furfures sanant. Cum *g.* melle ³ foliis ceria sanant, et canis morfus. Recentes cum vino, phagedaenas. Cum *h.* papaueris foliis ossa extrahunt. Grossi caprifici ⁴ inflationes discutiunt suffitu. Resistunt *i.* et sanguini taurino potio, et psimmythio, et lacti coagulato potae. Item *k.* in aqua decoctae atque illitae parotidas sanant. Cauliculi aut grossi eius

2. Sic ex MSS. H. et Ch. adiiiciunt Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et V. omnium Gr. et Al. 3. et nigrae foliis. Diosc. melle item et fol. Gr. et Al. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. inflammationes Gr. et Al.

29. de ventre molliendo p. 144. Siluestris ficu lacrymam prodesse loquuntur. H.

b. Cauliculi) Diosc. I. 185. H.

c. Bubulas) Quin etiam et arbori ficu suspensae carnes tenerescunt, teste Plutarcho symp. Quu. VI. 10. p. 696. H.

d. Grossi) Diosc. I. 185. Οἱ δὲ ὄλυνθοι, ὑπὸ δὲ τινῶν ἐρινέοι καλούμενοι, ἐΦθοῖοι καταπλασθέντες, πᾶσαν συσροφὴν, καὶ χοιράδας ἐκμαλασσοῦσι. Grossi, quae a nonnullis erinei vocantur, coctae et illitae colle-

ctionem omnem, strumasque emolliunt. H.

e. Aliquate-nus) Diosc. I. 185. H.

f. Quae) Diosc. I. c. H.

g. Cum) Hoc est, impositu foliorum cum melle.

Ita MSS. Prius, cum melle item et foliis. Haec quoque Diosc. I. c. Ποιεῖ καὶ πρὸς τὰ κνιόδηκτα σὺν μέλιτι, καὶ πρὸς τὰ κηρία. H.

h. Cum p.) Diosc. I. c. Ἀνάγκη δὲ οἱ ὄλυνθοι καὶ ὄσᾶ σὺν μήκωνος ἀγρίας φύλλοις, etc. H.

i. Resistunt) Nicand. in Alexiph. p. 151. H.

k. [Item) Ad χοιράδας quae

eius quam minutissimae ad scorpionum ictus e vino bibuntur. Lac *l.* quoque instillatur plagae, et folia imponuntur. Item *m.* aduersus murem araneum. Cauliculorum *n.* cinis vuam faucium sedat. Arboris ipsius cinis ex melle, rhagadia. Radix *o.* deferuefacta in vino, dentium dolores. Hiberna caprificus in aceto cocta et trita, impetigines tollit. Illinuntur ramenta ¹ rami sine cortice quam minutissima ad scobis modum. Caprifico quoque medicinae vnus miraculum additur. Corticem *p.* eius ² impubescentem puer impubis si defraeto ramo detrahat dentibus, medullam ipsam adalligatam

Ff 2

ante

1. Ramorum. V. 2. Iam pubescentem. V.

quae frequenter in collo vel sub mento, vel sub ascellis nasci nouimus, inquit Theod. I. 9. de furunculis, utamur caprificis in aqua decoctis et contritis. Est autem hoc parotidibus affine malum in primis. H.

l. Lac) Q. Serenus. c. 147. p. 155. H.

m. Item) Diosc. l. c. H.

n. Cauliculorum) Succo ipso, vel lacte caprifici in cochleari posito, vna optime subleuatur, inquit Marc. Emp. c. 14. p. 100. H.

o. Radix) Plin. Val. I. 36. et Marc. Emp. c. 12. p. 93. H.

p. Corticem eius impubescentem puer impubis, etc.) Corrice non Corticem: defractura, non defraeto ramo, in vetusto exemplarij legi-

tur. Nam non multo post, Idem, inquit, praestare et ramus dicitur luna plena defraetus. Item verbum, impubis, non habetur in eodem. Pinz.

Corticem) Forte intumescentem. Vide N. et Em. N. XXIII. (hic consp.) Corticem) Ita vulgati libri pariter, et manu exarati. Quid si intumescentem legas? Nam impubescentem illud, occasione vocis proxime subsequenti puer impubis, natum temere confictumque ab amanuensibus videtur. Et sane Plin. Valer. qui hunc locum expressit III. 29. Caprifici corticem intumescentem, inquit, puer impubis si diffracto ramo tollat dentibus, et medulla ipsa alligetur ante solis orium, prohibere

ante solis ortum, prohibere strumas. Caprificus *q.* 1 tauros quamlibet feroces, collo eorum circumdata, in tantum mirabili natura compefcit, vt immobiles praestet.

LXV. Herba quoque, quam Graeci *r.* 2 erineon vocant, reddenda in hoc loco propter *s.* gentilitatem. Palmum alta est, cauliculis quinis 3 fere, ocimi similitudine, flos candidus, semen nigrum, paruum: tritum *t.* cum melle Attico, oculorum epiphoris 4 medetur: vtcumque *v.* autem decer-

1. *taurorum quamlibet ferocium, col. cor. circ. in tam ravidam naturam. M.* 2. *Erimon. Diosc.* 3. *fere, aut senis foliis ocymi. Diosc.* 4. *medetur. duabus drachmis, cum cyathis mellis Attici quatuor. Cumulatim decerpta, etc. Cornarius ex V.*

hibere strumas constat. Intumescere porro corticem credimus in germinatione, quoniam tum pragnantium arborum rumpitur cortex, vt dictum est XVI. 51. H.

q. Caprificus) Isidor. Origg. XVII. 7. ad ficum hanc dotem refert: *Taurus quoque ferocissimos, inquit, ad fici arborem colligatos repente mansuescere dicunt.* Plutarch. item Symp. Qu. II. 7. p. 641. *Ἄγριος δὲ ταῦρος ἀτρεμεῖ καὶ πρᾶνεται σικῆ προστεθείς.* H.

r. Graeci) Diosc. IV. 29. ἐρίνον. Sed aliis aliter. Nicand. in Theriac. c. 47. aduersus serpentes vim commendat: *Κλωθόντος ἐν ἀετρίαισιν ἐρίνον.* In madidis qui vallibus exit, erini. Schol.

in eum locum, p. 30. Τὸν δὲ ἐρίνον, τὸν καὶ ἐρίνεον Διοκλῆς ἐν τῷ Ριζοτομικῷ Φησὶν εἶναι ὁμοίον ὠκίμῳ. Βοηθεῖ δὲ πρὸς τὰ θηρία. Φύεται δὲ πρὸς ποταμούς καὶ κρήνας etc. Haussisse a scriptore Graeco, quisquis ille est, Plinium ea, quae de erineo retulit, certum est. Aevi nostri herbarii plantam nullam agnoscunt, quae huic descriptioni congruat, inquit Anguillara, parte 14. p. 255. Ruellius III. p. 592. eam esse putat, quam rura nostra Lactariam vocant: herbarii, Herbam Lactis: ocimum alii aquatile. H.

s. Propter) Propter similitudinem nominis. H.

1. *Tritum*) Diosc. IV. 29. H.

decerpta manat lacte multo et dulci. Herba x. perquam utilis aurium dolori, nitri exiguo addito. Folia resistunt venenis.

LXVI. Pruni y. folia 1 decocta tonsillis, gingivis: vuae z. profunt in 2 vino, decocto eo subinde ore colluto. Ipsa a. pruna aluum molliunt, stomacho b. 3 non utilissima, sed breui momento.

LXVII. Utiliora c. Persica, succusque 4 eorum,
Ff 3

1. decocta, in M. d. 2. Sic ex MSS. H. in vino decocta, et subinde Gr. et Al. 3. stomacho vero utilissima Gr. et Al. vero in M. d. 4. eorum etiam expressus cum vino aut aceto. Dal.

v. Vicumque) Diofc. l. c. H.
x. Herba) Diofc. l. c. H.
y. Pruni) Marc. Emp. c. 15. p. 106. Pruni arboris folia ex vino decocta et gargarizata tonsillas molliunt. Et c. II. p. 88. ad gingivas: Arboris pruni folia cum vino decoquantur: eorum succus expressus intra os retentus, plurimum prodest. Haec pariter Galenus prodidit de fac. simpl. med. VII. p. 192. H.

z. Vuae) Marc. Emp. c. 14. p. 99. et Plin. Val. I. 43. H.

a. Ipsa) Plin. Val. II. 23. Galen. l. c. et experientia. Lepide Martialis, Epigr. XIII. 29. cui lemma praefigitur: Pruna Damascena: Pruna peregrinae carie rugosa senectae Sume, solent duri solvere ventris onus. H.

b. Stomacho) Vide N. et Em. N. XXIV. (hic adi.) Ipsa) Hanc lectionem, quae sane sincera est, Frobenius interpolavit, scribens, stomacho vero utilissima: reclamantibus licet editionibus vetustis, Parmensi, ceterisque: nec MSS. vllis codicibus secundis: nam omnes ii, quos videre licuit, R. et Colb. non utilissima prae se ferunt: itaque postulat loci sententia, qua nocere stomacho, sed ad breve tempus, pruna dicuntur. Sic paulo ante Plinius ipse de ficis: nec stomacho viles, sed ad breve tempus. Atque eam ob rem Diofc. I. 174. pruna ait male habere stomachum, aluum mollire: Κοκκυμηλέα δένδρον ἐστὶ γνωρίμον, οὗ ὁ καρπὸς ἐδώδιμος, κακοςόμαχος κοιλίας μαλακτικὸς. H.

c. Utiliora) Diofc. I. 164.

Tā

rum, etiamnum in vino aut in aceto expressus. Nec est alius ¹ eis pomis innocentior cibus. Nusquam minus odoris, succi plus, qui tamen sitim stimulet. Folia eius trita illita, haemorrhagiam *d.* sistunt. Nuclei *e.* Persicorum ² cum aceto et oleo, capitis doloribus illinuntur.

LXVIII. Siluestrium *f.* quidem prunorum baccae, vel e radice cortex, in vino austero si decoquantur, ita ut triens ex hemina supersit, aluum et tormina sistunt. Satis est singulos cyathos decocti sumi.

LXIX. Et *g.* in iis, et fatiuis prunis est limus arborum, ³ quem Graeci lichena appellant, rhagadiis et condylomatis mire utilis.

LXX. Mora

1. eius. *Cb.* 2. Sic ex MSS. *H. et M.* cum oleo ex aceto. *Cb.* in aceto et ol. *Gr. et Al.* 3. quem gummi Graeci appellant, lichenibus, rhagadiis. Ex Diosc.

Τὰ δὲ περσικὰ μῆλα εὐσόμαχα. *H.*

d. Haemorrhag.) Αἱμορραγίαν. Ea vox sanguinis profluuium sonat, siue e naribus, siue ex aluo. *H.*

e. Nuclei Persicorum) Μαχαίρια vocat Archigenes *L. v.* κατὰ τόπον, in descriptione medicamentorum, quae faciunt ad gingivas cruentas, quoniam instar gladii mucronati sunt. *Pint.*

f. Siluestrium) Ita fere Diosc. *I. 174.* At Marc. Emp. paene ad verbum, *c. 27. p. 194.* et Plin. Val. *II. 27. H.*

g. Et in) Muscus. Vide *N. et Em. N. XXV.* (hic pos.) Et) Qui sunt animo in Plinium plus aequo, deceptum scriptoris Graeci verbis, quae Diosc. retulit *I. 174.* nec quid legeret intellexisse, arbitrantur. Τὸ δὲ γόμμι τῆς κοκκυμηλέας ... σὺν ὄξει ἐπιχρισμένον, λειχῆνας τὰς ἐπὶ παιδίων θεραπεύει. Gummi prunorum ex aceto illizum lichenas infantium sanāt. Quo vero eiusmodi homines calumniandi libido, aut verius furor abripit, ut tam parum cohaerentia proferrant? Gummi prunorum lichenas

LXX. ¹ Mora *h.* in Aegypto et *i.* Cypro sui generis, vt diximus, largo succo abundant, summo cortice desquamato: altiore plaga ² siccantur, mirabili natura. Succus *k.* aduersatur venenis serpentium, prodest dysentericis, discutit *l.* panos, omnes-

Ff 4

1. Sycomori. Diosc. 2. siccae. M.

lichenas sanari Graecus scriptor prodidit: et idoneum id argumentum putant, quo probent, lichenis nomen temere deriuatum a Plinio in muscum limumue, qui prunis adhaeret. Quid vero vetat id ei musco nomen inditum fuisse, vt musco alteri, qui petris adhaerescit, quo lichenes ipsi sanantur, hanc ipsam lichenis nomenclationem attributam fuisse, Diosc. ipse asseuerat IV. 53. An si quid Plinius affert in medium, quod Dioscoridi latuit, cadere debet in eum erroris alicuius iusta suspicio? In Indice huius loci *De limo; siue lichene arborum*, plane legitur. H.

b. Mora) Ficum Aegyptiam, siue sycomorum, Cypriamque intelligit, arbores moro similes, de quibus XIII. 14. sq. H.

i. Et Cypro sui generis) Sycomorus Dioscoridi in Rhodo et Caria plurima nascitur. Cypria ficus ab ea diuersa est, ex vlmorum genere, folio sycomori, fru-

ctu pruni magnitudine, meo iudicio arbor quae myxa fert. *Dal.*

Cortice) Defraeto. Diosc. I. 181. Ὀπίζετομ δὲ τὸ δένδρον πρὶν καρποφορεῖν ἕαρος πρώτῃ, τῆ Φλοιῶ ἐξεπιπολῆς λίθῳ θλωμένῃ· βαδύτερον γὰρ θλασθεῖς ἔδὲν ἀνίσσι. *Liquorem fundit arbor primo vere, priusquam fructum proferat, lapidis ictu summo cortice desquamato: si enim frangatur altius, nihil quidquam emitit.* Hoc ipsum et de moro nostrate Plin. XVI. 72. H.

k. Succus) Diosc. l. c. Πίνετομ δὲ καὶ συγχρίετομ πρὸς ἐρπετῶν δῆγματα. H.

l. Discutit panos) Galenus L. XIV. meth. cap. 7. in curatione tumoris ex crasso vaporosoque spiritu geniti mirum in modum laudat emplastrum διὰ συνομῶρα, cuius descriptio est apud Aeginetam. *Dal.*

Discutit) Diosc. l. c. Δύναμιμ ἔχει ὁ ὀπὸς μαλακτικὴν, κολλητικὴν, διαφορητικὴν τῶν δυσπέπτων. H.

omnesque collectiones: vulnera conglutinat, capitis *m.* dolores sedat, item aurium: ¹ splenicis *n.* ² bibitur, atque illinitur: et *o.* contra perfrictiones. *p.* Celerrime *q.* teredinem sentit. ³ Neque *r.* apud nos succo vsus minor. Aduersatur aconito et *s.* araneis, in vino potus. Aluum *t.* soluit: ⁴ pituitas, taeniasque et similia ventris animalia extrahit. Hoc *v.* idem praestat et cortex tritus. Folia *x.* tingunt capillum cum fici nigrae et vitis

1. Sic ex MSS H. et Ch. Splenicis bibitur. Illinitur et contr. Gr. et Al. 2. bibitur, illinitur, et contra. Gr. et Al. 3. Neque, etc. minor vsus. Ch. nec Gr. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. pituitasque ac tineas. Gr. et Al.

m. Capitis) Hunc succum, hanc lacrymam ad inducendum quoque somnum in phrenesi, prodesse Celsus prodidit III. 18. H.

n. Splenicis) Diosc. l. c. illini ait contra induratos in scirrhum lienes: συγχρίεται πρὸς ἐσκιρρωμένας σπλήνας. H.

o. Et) Diosc. l. c. Στομάχῳ τε ἀλγύματα καὶ Φριγίας. H.

p. Perfrictiones) Horrores, τὰς Φριγίας. Diosc. Dal.

q. Celerrime) Diosc. l. c. H.

r. Neque) Neque succo mororum, quae nascuntur apud nos, minor vsus. Est autem hic succus, lacryma, quae cortice desquamato manat. Mororum dotes in medicina vsu, cecinit haud

ineleganti carmine Passeratius, Cal. Ian. 1689. H.

s. Et) Diosc. l. 180. phalangis, quod genus araneorum est, succum foliorum mederi scribit: ὁ δὲ χυλὸς τῶν Φύλλων Φαλαγγιοδηκτοῖς ἀρήγει, ποθεῖς κυάθῳ πλήθους. Aconito, radicis decoctum, τοῖς ἀκόνιτον πεπωκόσιν etc. H.

t. Aluum) Marc. Emp. c. 13. p. 212. Aquam ex aluo solum deducit mori lacryma, vel radix incocta potui data. H.

v. Hoc) Diosc. l. c. radicis cortex decoctus in aqua et potus laras ventris tineas expellit: Ὁ δὲ τῆς ῥίζης Φλοιὸς συναψηθεῖς ὑδατι καὶ ποθεῖς ... πλατείαν ἐλμινθα ἐκτινάσσει. H.

x. Folia) Diosc. l. c. H.

et vitis ¹ corticibus simul coctis in aqua caelesti. Pomi *y.* ipsius succus aluum soluit protinus. Ipsa *z.* poma ad praesens stomacho ² vtilia, refrigerant, sitim faciunt. Si *a.* non superueniat alius cibus, intumescunt. Ex *b.* immaturis succus sistit aluum: veluti *c.* animalis alicuius, in hac arbore obseruandis *d.* miraculis, quae in natura eius diximus.

F f 5

LXXI. Fit

1. cortice. M. foliis. Diosc. 2. inutilia. Diosc.

y. Pomi) Maturi videlicet. Plin. Val. II. 23. et Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 210. H.

z. Ipsa) Ad breue tempus, quo fere estantur. Vide N. et Em. N. XXVI. (hic colloc.) Ipsa) Sincerius forsitan videatur, inutilia. Nam et Diosc. I. 180. *καλοσώμαχα* mora vocat: et vox ea ad praesens eandem sententiam prae se fert, atque haec de prunis ficifera oratio, superioribus sectionibus: Nec stomacho vtilis fici, sed ad breue tempus. Ipsa pruna stomacho non vtilissima, sed breui momento. H.

a. Si non superueniat alius cibus) Alia fuit Horatii sententia his verbis: — ille salubres Aestates peraget, nigris qui prandia moris Finiet, ante grauem quae legerit arbore Solem. Dal.

Si) Contraria Catii doctrina apud Horat. II. Sat. IV. 21. Illa salubres Aestates peraget, qui nigris pran-

dia moris Finiet, aut grauem quae legerit arbore Solem. H.

b. Ex immaturis succus sistit aluum) Leg. Ex immaturis succus sistit aluum corticis, qui veluti animalium cutis est in hac arbore, etc. Supra c. 38. L. XVI. Pro cute cortex. Mixum hic in moro, etc. Cutis, in alicuius, corruptum est. Dal.

Ex) Galen. l. c. et Plin. Val. II. 27. H.

c. Veluti) Mira etenim fici, seu animalis alicuius, sapientia. Ad illud respicit, quod superius animaduertit, XVI. 41. Morus, nouissima arborum germinat, nec nisi exacto frigore: ob id dicta sapientissima arborum. Sed quum cepit, in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat, etiam cum strepitu. H.

d. Obseruandis miraculis) Videlicet, quod nisi exacto frigore germinet, vniuersa germinatione tantum erumpente, vt vna nocte per-

gat,

LXXI. Fit ex pomo panchestros *e.* stomatice, eadem arteriace appellata, hoc modo: Sex arii tres succi e pomo, ¹ leni *f.* vapore ad crassitudinem mellis rediguntur. ² Post *g.* additur omphacii aridi pondus *h.* X. duorum, aut myrrhae X. vnus, croci X. vnus. Haec simul trita ³ miscentur decocto. Neque est aliud oris, arteriae, vuae, stomachi, iucundius remedium. Fit et alio modo: succi sextarii duo, mellis Attici sextarius, decoquantur, vt *i.* supra diximus. Mira sunt praeterea quae produntur. Mori germinatione, ⁴ priusquam folia exeant, sinistra decerpi iubentur futura *k.* poma: ⁵ ricinos *l.* Graeci vocant. Hi terram si non attigere, sanguinem sistunt adalligati, siue ex vul-

1. Sic ex MSS. H. M. et Cb. leui Gr. et Al. 2. Postea ompb. arid. pondus XII. croci XI. aut murrbae XI. Haec simul, etc. Cb. 3. et mixta. M. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. quam inf. Gr. et Al. 5. cy-
 tinos. Hermolaus.

gat, etiam cum strepitu. Vide supra cap. 25. L. XVI.

Dal

e. Panchrestos) Πάνχρηστος, prorsus utilis compositio. Nam δύναμις subintel-
 ligitur. De stomatice diximus s. 58. De arteriace XX. 79. Similem arteriacen succi e moris expressi, aliorumque medicamento-
 rum, ex Ptolemaeo Evergete, refert Mare. Emp. c. 14. p. 102. quam is ad vnam commendat. Alias quinque huic Plinianae sim-
 miliores, Plin. Val. I. 51. Vide et Diosc. I. 182. H.

f. Leni) Modico calore. H.

g. Post additur omphacii aridi) Cornarius, additur, et, aut, in vetusto codice non legit, et sic emendat hunc locum: Post omphacii aridi pondus X. duorum, myrrhae X. vnus, croci vnus simul trita, etc. Dal.

b. Pondus) Hoc est, denariorum duorum. H.

i. Vt) Nempe, leni vapore, vt dictum est proxime. H.

k. Futura) Erumpentia primum mora. H.

l. Ricinos) Ita etiam MSS. Bar-

vulnere fluat, siue ore, siue naribus, siue ¹ haemorrhoidis: ad hoc seruantur repositi. Idem praestare et ramus dicitur luna plena defractus, inci- piens fructum ² habere, si terram non attigerit, priuatim mulieribus adalligatus lacerto, contra abundantiam mensium. Hoc et quocumque tem- pore ab ipsis decerptum, ita vt terram non attingat, adalligatumque existimant praestare. Folia mori trita, aut arida decocta, serpentium ictibus imponuntur. Ad idemque potu proficitur. Scor- pionibus aduersatur e radice corticis succus, ex vi- no aut posca potus. Reddenda est et antiquorum compositio. Succum expressum pomi maturi im- maturique mixtum, ³ coquebant in vase aereo ad mellis crassitudinem. Aliqui myrrha adiecta ⁴ et *m.* cupresso praeduratum *n.* ⁵ ad Solem torrebant, permiscentes spatha *o.* ter die. Haec erat stoma- tice, ⁶ qua et vulnera ad cicatricem perducebant. Alia *p.* ratio: succum ficcato exprimebant pomo, mul.

1. haemorrhoidibus, vel haemorrhoides. Dal. 2. ha- bere si. Grön. 3. coquebant vase. Ch. coque- bant in vase. Alii. 4. et passo. Quidam. 5. vas Sole torr. Gr. et Al. 6. quae et vul. ad cic. perducebat. M.

Barbarus cyrinos reponebat. H.

m. Et) Siue cupressi pi- lulis, siue succo. H.

n. Praeduratum vas sole torrebant) Scribo, praedu- ratum ad solem torrebant, ex vetusto codice. Pint.

Ad) Sic Pintianus ex ve- tusto codice. Alioqui libri, vas sole torrebant. H.

o. Spatha) Σπάθη, ru-

dis siue rudicula est, ea- demque spathula dicta Cel- so ac Columellae: instru- mentum quo aliquid mo- uetur et agitur a Chirur- gis et pharmacopolis, *Vne spatule.* H.

p. Alia ratio succum sicca- to) Legend. Alia ratio: im- maturi succum exprimebant, ficcato pomo multum, etc. Id est, quod ait Diosc. im- maturi

multum saponi obsoniorum conferente. In medicina vero contra nomas, et pectoris pituitas, et ubicumque opus esset, adstringi viscera. Dentes *q.* quoque colluebant eo. Tertium *r.* genus: succi foliis et radice decoctis ad ambusta ex oleo illinenda. Imponuntur et per se folia. Radix *s.* per messes incisa succum dat aptissimum dentium dolori, collectionibusque, et suppurationibus. Aluum purgat. Folia mori in vrina madefacta, pilum *t.* coriis detrahunt.

LXXII. Cerasa *v.* aluum molliunt, stomacho inutilia: Eadem siccata aluum sistunt, vrinam cient. Inuenio *x.* apud auctores, si quis matutino rosca cum suis nucleis deuoret, in tantum leuari aluum, vt pedes morbo liberentur.

LXXIII. Mespila *y.* exceptis fetaniis, quae *z.* malo

1. Inuenio auctorem. M.

maturi mora ficcari, et pro rhoë misceri coeliacorum cibis. Dal.

Alia) Diosc. I. 180. H.

q. Dentes) Foliorum et corticis decocto dentes utilissime collui docet Diosc. l. c. H.

r. Tertium) Scilicet compositionis. Affert illud Plin. Val. III. 36. Folia trita cum oleo ambustis mederi Diosc. ait l. c. H.

s. Radix) Haec totidem verbis Diosc. l. c. et Marc. Emp. XII. 95. H.

t. Pilum) Quae a coriis aptantur, concinnanturque in officinis, H.

v. Cerasa) Ad verbum Plin. Val. IV. 50. Diosc. I. 157. Κεράσια καὶ αὐτὰ μὲν χλωρὰ λαμβανόμενα, εὐκοιλία τρυχάνει. Ξηρὰ δὲ ἰσῆσι κοιλίαν. Item Gal. de fac. simpl. med. VII. p. 189. humida cerasa ventrem subducere, sistere siccata scribit. H.

x. Inuenio) Plin. Val. I. c. A non paucis auctoribus traditur, si mane recentia cum suis nucleis deuorata sint, aluum tam copiose fluere, vt ex eadem causa pedes morbo implicari liberentur. H.

y. Mespila exceptis fetaniis) Inepte Plinius Sitanios

malo propiorem vim habent, reliqua adstringunt stomachum, fistuntque aluum. Item *a.* sorba sicca: nam recentia stomacho et aluo citae profunt.

LXXIV. (VIII.) Nuces *b.* pineae, quae refinam habent, contusae leuiter, additis ^I in singulas sextariis aquae ad dimidium decoctae, sanguinis

I. Sic ex MSS. H. in singulas singulis. V. in singulis sext. Gr. et Al.

ab epimelide diuersa est. Nec sitanios, sed epimelis foliis malo comparatur, non autem facultate, quae multum differt. *Dal.*

z. Quae) Et formam quoque malo propiorem: δένδρον γὰρ ἐστὶ μῆλω ἐμφερέες καὶ τοῖς φύλλοις, inquit Diosc. I. 170. et vim parem: nam mala matura vim adstringendi non habent, ipso teste I. 159. Habent autem reliqua mespila, ut idem tradit, I. 169. Στύφει καὶ βιβρωσκόμενον ... καὶ κοιλίας στεγνωτικόν. Sic etiam Plin. Val. IV. 45. Et schola Salernit. *Multiplicant mictum, ventrem dant mespila strictum.* H.

a. Item) Subintellige, fistunt aluum. Mart. XIII. 26. *Sorba sumus molles nimium durantia ventres.* Et Diosc. I. 173. de sorbis: *Ἐξηρανθέντα ἐν ἡλίῳ, σαλτικὰ γίνονται κοιλίας ἐσθιδόμενα.* H.

b. Nuces) Hoc remedium Marc. Emp. ita digessit, c.

16. p. 117. Nuces pineae, inquit, inanes contusae in ollam mittuntur: et quot fuerint nuces, tot hyoscyami vntiae, et aquae sextarii adii-ciuntur: haec ad medias decoquuntur: atque inde ad tussis remedium, etiam pbib: sico bibenda ieiuno quotidie potio, etc. Huc spectat inscriptio vetus apud Gruter. p. 41. αἶμα ἀναφέρωντι Ἰουλιανῶ ἀπηλπισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς καὶ ἐκ τοῦ τριβώνου ἀραικόκκους σροβύλου καὶ φαγεῖν μετὰ μέλιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἐσώθη καὶ ἐλθὼν δημοσίῳ ἠύχαρισησεν ἐμπρόσθεν τοῦ δήμου Sauguinem vomenti Iuliano, desperato ab omnibus hominibus, ex oraculo respondit Deus, venires, et ex arca (vel e templo, vni tres arae sunt) nuces pineas acciperet, et ex melle comederet per tri-duum.

nis *c.* excreationi medentur, ita vt cyathi bini bibantur ex eo. Corticis *d.* e¹ pino in vino decoctum contra tormina datur. Nuclei *e.* nūcis pineae sitim sedant, et acrimoniam stomachi rosionesque et contrarios *f.* humores consistentes ibi: et *g.* infirmitatem virium roborant, renibus *h.* et vesicae vtilis. Fauces videntur² exasperare, et *i.* tussim. Bilem pellunt poti ex aqua, aut vino, aut passo, aut

1. pinu. *Cb.* 2. exasperatas lenire. *V.*

duum. Et conualuit, et veniens publice gratias egit, praesente populo. Addit marmorea tabula, sed falsa, id Antonino Pio Principe contigisse. *H.*

c. Sanguinis excreationi medentur) In Aesculapii templo, quod olim fuit in insula Tiberina, reperta marmorea tabula Graecis literis exarata, pini nucleos reiicientibus sanguinem ex pectore mederi testatur. Antiquitatis monumentum istud singulare ex libris de arte gymnastica Mercurialis medici doctissimi sumptum adscribere placuit: quod illi clarissimo viro me debere tacitum nolui. *Dal.* Vide *Not.* praec.

d. Corticis) *Plin. Val. II. 28. Pini arboris corticem,* etc. *H.*

e. Nuclei) *Plin. Val. ad verbum, IV. 56. Diosc. pariter I. 88. Παρηγοροῦσι δὲ καὶ ἰσομάχων δηγμῆς* etc. *H.*

f. Contrarios humores) Putres et corruptos, *Diosc. Dalec.*

Et) *Diosc. l. c. τὰς τῶν ὑγρῶν διαφθοράς. H.*

g. Et inf.) *Diosc. l. c. Ἐξερῆιδσι τε ἀτονίαν σώματος. Et paulo antea: Ἀμβλυνητικοὶ τῶν περὶ κύστιν καὶ νεφρῶν δριμυτητων. Humorū acrimoniam bebent, qui vesicam et renes infestant. H.*

b. Renibus) *Scrib. Larg. Comp. 143. Ad renium tumorem et exulcerationem, etiamsi sanguinolentam urinam faciant, rosae aroidae foliorum, papaveris nigri seminis, nucleorum pineorum paria pondera, conduntur seorsum etc. H.*

i. Et t.) Tamen ad tussim vetustam et phthisin conducere plurimum auctor est *Diosc. l. c. Ἀρμόξσι παλαιαῖς βηξί καὶ Φθίσεσι. H.*

aut ¹ balanorum *k.* decocto. Miscetur *l.* bis contra vehementiores stomachi rosiones cucumeris semen et succus ² porcilacae. Item *m.* ad vesicae hulcera et ³ renes, quoniam et vrinam cient.

LXXV. Amygdalae *n.* amarae radicum decoctum cutem in facie ⁴ corrigit, coloremque hilariorum facit. Nuces *o.* ipsae somnum faciunt, et auditatem. Vrinam *p.* et menses cient. Capitis *q.* dolori illinuntur, maximeque in febris
si ab

i. phoenicobalanorum. *V.*
portulacae *Gr.* et vulgg.
renum *Gr.* et *Al.*

k. Balanorum) Hoc est, palmularum, quas vulgo dactylos vocamus et balanos. Vide XIII. 9. H.

l. Miscetur) Diosc. I. 88. Παρηγορεῖσι δὲ καὶ ζομάχων δηγμάς, μετ' ἀνδράχνης χυλῆ λαμβανόμενοι, et Marc. Emp. c. 30. p. 214. Cucumeris quo vescimur, feminis cyathus tritus, etc. H.

m. Item) Diosc. I. c. Στρόβιλοι καὶ καθαροὶ ἐσθιόμενοι, ἢ μετὰ γλυκῶς καὶ σικύς σπέρματος πινόμενοι χρητικοί, ἀμβλυπτικοὶ τῶν περὶ κύσιν καὶ νεφρῶς δριμυτήτων. Nuclei pinei, si repurgati edantur, aut cum passo et cucumeris semine bibantur, vrinam cient, et humorum acrimoniam hebesant, qui vesicam et renes infestant. Sic et Cels. IV. 10. H.

n. Amygdalae) Diosc. I.

2. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.*

3. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.*

4. erugat. *V.*

176. et Plutarch. Symp. Qu. I. 6. p. 624. H.

o. Nuces) Diosc. I. c. H.

p. Vrinam) Diosc. I. c. H.

q. Capitis dolori illinuntur, maximeque in febris, etc.) Scribendum reor alia distinctione et lectione, Capitis dolori illinuntur, maximeque in fronte et temporibus ex aceto, et rosaceo. Ex aquae sextario sanguinem sistunt cum amylo et menta Lethargicis comitialibusque profunt. Dioscorides L. X. de amygdala: Capitis doloribus succurrunt fronti temporibusque ex aceto aut rosaceo illita. Et contra sanguinis excreationes cum amylo et menta sumuntur. Bibuntur eadem in aqua aut cum terebinthinae resina. Sed quoniam infra paulo subiungit, quinis fere praesumptis ebrietatem non sentiri, haereo, sub-

si r. ab ebrietate, ex aceto et rosaceo et aquae sextario. Et sanguinem s. ¹ sistunt, cum amylo et menta. ² Lethargicis, et comitialibusque profunt. Capite peruncto epinyctidas t. sanant: e vino ³ veterere hucera putrescentia. Canum v. morsus cum melle. Et furfures ⁴ ex facie, ante fotu praeparata. Item x. iocineris et renum dolores ex aqua potae:

- z. *sistunt cum amylo et menta. Lethargicis con. profunt capite peruncto. Epinyctidas V. Et aquae sextario, et sanguinem sistunt. Cum amylo et menta lethargicis comitialibusque Gr. et Al.* 2. *lethargicis et comitialibus. Ch.* 3. *Sic ex MSS. H. vetera. Ch. veteri Gr. et Al.* 4. *in. V.*

subdabitoque legendum ne sit, maximeque in feбри si ab ebrietate, an ut dixi. Itaque liberum sit unicuique censendi ius. *Pinz.*

r. Si) Si ex ebrietate capitis dolor obortus est. H.

s. Et) Vide N. et Em. N. XXVII. (hic pos.) Et) Praepostera interpunctio in libris ad hunc diem vulgari laborabat hic locus, eo modo: *et sanguinem sistunt. Cum amylo et menta lethargicis, etc.* Retexit errorem Diosc. primum I. 176. *καὶ πρὸς αἵματος ἀναγωγὴν, μετὰ ἀμύλα καὶ ἡδυσμέλα λαμβανόμενα. Profunt et ad sanguinis reiectionem, si cum amylo et menta sumantur.* Tum vero etiam ii qui e Plinianis sententiis suum opus confarcinarunt: Marc. Emp. c. 16. p. 120. *Nuclei amygdalarum, inquit,*

tritum, amylo, et menta, trita, in qualibet potione utiliter ab haemoptoicis vel empyicis hauriuntur. Et Plin. Val. I. 64. cui titulus est: *Sanguinem reiectionum curatio: Nuclei, inquit, amygdalarum cum amylo et menta stro deutorantur.* H.

t. *Epinyctidas*) Diosc. I. c. epinyctidas e vino: putrescentia hucera ex melle sanari iubet. H.

v. *Canum*) Plin. Val. III. 51. Et Diosc. I. c. Item Habdarrahmanus Aegyptius de amygdalis, c. 2. H.

x. *Item*) Diosc. I. 176. *Καὶ ἡπατικοῖς etc.* Q. Serren. c. 26. de lumbis et renibus sanandis, p. 142. *Fertur amygdalinae succus nucis esse bibendus: Pinfitur, ac tepidis sorbebitur addita lymphis.* H.

potae: ¹ et *y.* saepe ex ecligmate cum resina terebinthina. Calculosis *z.* et difficili urinae in passio: et ad purgandam cutem in aqua mulsa tritae, sunt efficaces. Profunt *a.* ecligmate iocineri, tussi, et colo, ² cum elelisphaco modice addito. In melle sumitur nucis auellanae magnitudo. Aiunt *b.*, ³ quinis fere praesumptis ebrietatem non sentire potot-

1. et sumptiae in eclig. V. modice addito. Sumitur nucis, etc. M. et V. cum melle et lacte. Diosc.

2. cum melle aut passo modice addito. Sumitur nucis, etc. M. et V. cum melle et lacte. Diosc.

y. Et) Diosc. l. c. ἡ ἐκλειχόμενα σὺν ῥητίνῃ τερεβινθίνῃ. H.

z. Calculosis) Diosc. l. c. Δυσουρίῳσι δὲ καὶ λιθιῳσι σὺν γλυκεῖ βορθεῖ. H.

a. Profunt ecligmate iocineri, tussi et colo cum elelisphaco modice addito, etc.) Scribendam reor, Profunt ecligmate iocineri, tussi, colo, cum melle et lacte modice addito, nucis auellana magnitudine, cetera redundare opinor. Dioscorides L. I. cap. de amygdala: In eclegmate auellanae nucis magnitudine, additis melle et lacte, iocimorosis, tussientibus, et maioris intestini, quod colon dicunt, inflationibus opitulantur. Antiquum quoque exemplar magnitudine legit, non magnitudo. Praeterea in capite de Elelisphaco Dioscorides assignat ei herbae easdem vires quas illi tribuit hoc loco Plinius. Pint.

Profunt) Diosc. l. c. Καὶ ἥπατικοῖς, καὶ βηξί, καὶ κώλῃ ἐμπνευματώσεσι σὺν μέλιτι καὶ γάλακτι ἐκλειχόμενα, καρὺς Ποντικῆ τὸ μέγεθος. Item ecligmate cum melle et lacte, iocineri, tussi et coli inflationibus, nucis auellanae magnitudine. Elelisphacum is neglexit: ut et Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 155. H.

b. Aiunt) Athenaeus L. II. ex Plutarcho. Dal.

Aiunt) Diosc. l. c. ὅσων ἐῖ ἢ ζ' quinis, senisue. Hunc morem quum diligenter seruaret Drusus, Tiberii Caesaris F. palmam bibendi praeripiebat ceteris, ut auctor est Plut. symp. Quu, I. 6. p. 624. et ex Athen. II. p. 52. Tradit hoc et Simeon Sethi de amygd. ; et Plin. Val. IV. 51. Causam afferunt huius aevi scriptores, qui Miscellanea medico-physica sine Germanicas Ephemeridas nuper

potores: vulpesque *c.*, si ederint eas, nec contingat e vicino aquam lambere, mori. Minus *d.* valent in remediis dulces, et hae tamen purgant, et urinam cient. Recentes *e.* stomachum implent.

LXXVI. Nucibus *f.* Graecis cum absinthii semine ex aceto sumptis, morbus regius sanari dicitur: item illitis per se vitia fedis, et priuatim condylomata. Item *g.* tussi et sanguinis reiectio.

LXXVII. Nu-

I. Sic ex MSS. H. reiectioni prodest Gr. et Al.

per ediderunt in lucem anno scilicet octauo, p. 85. quod amygdalae constringentes superius ventriculi orificium, vaporibus temulentiam allaturis viam praecludant, etc. H.

c. Vulpesque) Diosc. et Plin. Val. II. cc. Plut. Symp. Quu. I. 6. p. 624. Nec vulpes solum, sed et feles et sciuros, esu earum necari, referunt auctores proxime appellati: gallinis pariter exitiosum hunc cibum esse, plurimis experimentis comprobant. H.

d. Minus) Diosc. I. c. 'H δὲ γλυκεῖα καὶ ἐδώδιμος ἀμυγδαλή, κατὰ πολὺ ἡσσων ἐστὶν ὡς πρὸς ἐνέργειαν τῆς πικρᾶς. Καὶ αὐτὴ δὲ λεπτυντικὴ, ζρητικὴ. H.

e. Recentes) Vide N. et Em. N. XXVIII. (hic coll.) Recentes) Etsi his verbis constat sententia, nihilominus an stomachum depleant legi sit satius, consideran-

dum amplius videtur. Nam Diosc. I. 176. amygdalas ait, quae virides cum suo putamine deglutiuntur, humida stomachi vitia emendare: Βρωθέντα δὲ σὺν τῷ λέπει τὰ ἀμύγδαλα χλωρὰ, σομάχῃ πλάσθον καθίσησι. H.

f. Nucibus) Plin. Val. II. 59. Noces Graecae cum absinthii semine teruntur: deinde pilulae ex aceto eduntur. Ita et Cels. III. 24. H.

g. Item tussi et sanguinis reiectioni prodest) Mss. item tussis sanguinis reiectione, sine τῷ prodest. Recte, item tussis, sanguinis reiectione. Intelligitur enim ex superioribus, sanari dicitur. Eandem scripturam fouent omnes alii. Sic inferius: Quae perueteres sunt noces, gangraenis et carbunculis medentur: item sugillatis. Cortex iuglandium lichenum vitio et dysentericis. Sic Vossiani opt. et Andeg. vbi etiam

LXXVII. Nuces *h.* iuglandes Graeci a capitibus grauedine appellauerunt. Etenim arborum ipsarum foliorumque *i.* vires, in cerebrum penetrant: *2* hoc *k.* minore tormento, et in cibis, nuclei faciunt. Sunt *l.* autem recentes iucundiores, ficcae *m.* unguinosiores, et stomacho inutiles, difficiles

G g 2

ficles

1. virus. *Cb.* virus in cer. penetrat, hocque minore tormento. Idem in cibis. *V.* *2.* Sic em *H.* ex MSS. hocque minore momento sed. *Gr.* et *Al.*

etiam alleuerunt, prodest. Rursus eodem cap. *Quin et commanducata atque deuorata per triduum terna liberant tussi. Eadem suspiriis trita cum melle.* sic Vossianus. Vulgo, liberant a tussi. Eadem profunt suspiriis. Acad. et alii duo Voss. liberant a tussi. eadem a suspiriis. Gron.

b. Nuces) *Κάρου* Graecis: qua de voce vide quae diximus XV. 24. *H.*

i. Foliorumque) Alii virus ... penetrat legi malunt, cum *R.* cod. 2. et *Ch.* *H.*

k. Hocque minore momento sed in cibis) Acad. et *Gud.* hoc minore. *Voss.* hoc minor et tormento. duo alii, hoc minorem momento. Forte: Hoc minore momento et in cibis nuclei faciunt. Gron.

Hoc) Vide *N.* et *Em.* *N.* XXIX. (hic adi.) *Hoc*) Perpicua admodum, planaue sententia, quam librorum ad hunc diem editorum lectio impeditam reddebat,

quum sic scriberetur: hocque minore momento, sed in cibis. Emendationem *R.* codici 2. debemus. *H.*

l. Sunt) *Diosc.* I. 178. *Τὰ δὲ χλωρὰ, ἤττον κακοσόμαχα, γλυκύτερα ὄντα.* Et paulo ante: *δύσπεπτα, κακοσόμαχα, χολοποιὰ, κεφαλαγῆ, βήσασιν ἐναντία.* *H.*

m. Siccae unguinosiores et stomacho inutiles) In apographo nostro, non unguinosiores, sed vinosiores habetur. Legendum puto *virosiores.* Nam quum paulo ante tribuerit arbori et foliis virus, quod in cerebrum penetret, et nucleos idem facere sed minore momento, subiunxit, recentes esse iucundiores, ficcas virosiores, a prima positione *virosus*, qua vsus est eminentissimus poeta *virosam* appellans *Pontum.* *Pint.*

Siccae) Ita *R.* I. cod. At *R.* 2. et *Pintiani* cod. *vinosiores*

ficiles *n.* ¹ concoctu, dolorem capitis inferentes, tuffientibus *o.* inimicae, et vomituris *p.* ² ieiunis: aptae *q.* in tenefmo solo: trahunt enim pituitam. Eaedem *r.* praesumptae venena hebetant: ³ item *s.* anginam cum ruta et oleo. Item *t.* aduerfantur caepris,

1. concoctu, biliofae. dol. Diosc. 2. ieiunis aptae, ut et in tenefmo solo. V. 3. Haec ultima clausula in M. d.

fiores tantum. Quid sit vnguinofum diximus XIII. 2. H.

n. Difficiles) Idcirco fortassis Ichola Salernitana, *Vniea nux prodest, nocet altera, tertia mors est.* H.

o. Tuffientibus) Tufficulosis, tuffi obnoxiiis: quoniam impleto vaporoso halitu capite fluxionem concitant. Dal.

p. Vomituris) Laxatum enim ac emollitum oleo suo vngvine ventriculi os, ad vomitionem imbecillum reddunt. Varro c. 9. L. II. scribit nucibus Graecis in aqua tritis canum aures perunctas, et quae inter digitos sunt, muscis, ricinis, pulcibus non exulcerari. Idem c. 16. III. flore nucis Graecae et corni apes vere pastas coeliacas fieri, et vrinæ potu refici. Dal.

Et) E diuerfo, Diosc. I. 178. vtiles ait in cibo ieiunis ad vomitiones concitandas. Χρήσιμα δὲ βιβρωσ-

κόμενα πρὸς ἐμέτους νῆσει. H.

q. Aptae in tenefmo solo) Conueniunt in tenefmo, non quia trahunt pituitam, sed quia flatus crassos recti intestini extremam oram distendentes discutunt, et viscidam pituitam ibi tenacius inhaerentem abstergunt. Dal

r. Eaedem) Q. Serenus, c. 62. de venenis prohibendis, p. 162. Ante cibos igitur iuglandis ferus edatur. Diosc. l. c. Καὶ θανασίμων Φαρμάκων ἐστὶν ἀντιΦαρμάκων, προβρωθέντα, καὶ ἐπιβρωθέντα σὺν ἰσχάσει καὶ πηγάνῳ. Venena hebetant, et praesumptae, et post venena hausta, comestae cum ficibus et ruta. H.

s. Item) Huc pertinet quod Marc. Emp. habet, c. 15. p. 106. Nucis iuglandis nuclei triti, cum ruta et oleo impositi, faucibus profunt. H.

t. Item adu.) Diosc. alliis dixit, τοῖς σκαρόδοις. H.

¹ caepris, leniuntque earum saporem. Aurium inflammationi imponuntur cum mellis exiguo. Item *v.* cum ruta mammis, et luxatis. Cum *x.* caepa autem et sale et melle, canis hominisque morsui. Putamine nucis iuglandis, dens cauis inuritur. Putamen *y.* combustum tritumque in oleo aut vino, infantium capite peruncto, nutrit capillum: et *z.* ad alopecias eo sic vtuntur. Quo *a.* plures nuces quis ederit, hoc facilius ² tineas pel- lit. Quae *b.* perueteres sunt nuces, gangraenis et carbunculis medentur: item *c.* fugillatis: Cortex *d.* iuglandium, lichenum vitio, ³ et dysente- ricis. Folia *e.* trita cum aceto, aurium dolori.

Gg 3

In

i. allis. Diosc. *2.* taenias. *V.* *3.* Sic ex MSS.
H. et dysentericis prodest. *Gr.* et *Al.*

v. Item cum) Diosc. I. 178. H.

x. Cum) Ad verbum haec Plin. Val. III. 51. et Diosc. I. 178. H.

y. Putamen) Marc. Emp. VI. 45. et Diosc. I. c. H.

z. Et) Diosc. et Marc. II. cc. H.

a. Quo) Diosc. I. c. Πλει- ονα δὲ βρωθέντα, πλατῆ- αν ἔλμινθα ἐκτινάσσει. H.

b. Quae) Plin. Val. III. 22. vulneribus sic mederi ait. Hulceribus; Marc. Emp. c. 4. p. 42. comman- ducatas, impositasque. Theod. Prisc. I. 18. de car- bunculis: Nuces vetustae con- tritae imponuntur: haec adhi- bita bene nouimus operata. Ad gangraenas et carbun-

culos nucum vetustarum nucleos commanducari pa- riter iubet Diosc. et impo- ni. H.

c. Item) Ad fugillata et liuentia emendata, nuces recentes imponit Diosc. I. c. H.

d. Cortex) Culiolum hunc, et gulliolum Latini propria appellatione nuncupauere. Festus: Culiola, cortices nu- cum viridium, dicta a simili- tudine culcorum, quibus vi- num, siue oleum continetur. Iterum: Gulliolae, nucum iuglandium summa et viridia putamina. H.

e. Folia) Marc. Emp. c. 9. p. 80. Nucis iuglandis foliorum succus tepidus in- stilla-

In *f.* sanctuariis Mithridatis maximi regis deuicti, Cn. Pompeius inuenit in peculiari commentario ipsius manu compositionem *g.* antidoti, e *h.* duabus nucibus ficcis, item ficis totidem, et rutae foliis viginti simul tritis, addito salis grano: et qui hoc ieiunus sumat, nullum venenum nociturum illo die. Contra rabiosi quoque canis ¹ morsum, nuclei a ieiuno homine commanducati illitque praesenti remedio esse dicuntur.

LXXVIII. Nuces *i.* auellanae capitis dolorem faciunt, inflationem stomachi: ² et *k.* pinguitudini

i. morsum. *Cb.* 2. Sic ex MSS. *H.* et pinguedine. *Cb.* pinguedini. *Gr.* et *Al.*

stillatus, dolenti auriculae mire proderit. H.

f. In) Haec Plin. Val. III. 53. plane totidem verbis. *H.*

g. Compositionem) Mithridatis antidoti plures formulae, eaeque diuersae apud Galenum leguntur de antid. II. 1. sq. et 9. a quibus etiam discrepant eae, quae apud Cels. exstant V. 23. extremo, et apud Scribon. Larg. comp. 170. Plinio vero in descriptione concinit Q. Ser. Samon. c. 2: *de venenis prohibendis*, p. 162. *Antidotos vero multis Mithridatica fertur Consociata modis: sed Magnus scrinia regis Cum caperet victor, vilem deprehendit in illis Synthesin, et vulgata satis medicamina risit. Bis denas rutae frondes, salis et breue granum,*

Iuglandesque duas, rotidem cum corpore fuis. Haec oriende die parco conspersa Lyaeo Sumebat, metuens dederat quae pocula matri. At non vilem modo, vt apparet, sed et plane fallacem esse hanc compositionem scribit Ioh. Rhodius in Notr. ad Scrib. Larg., obseruasse se, quum Patauinae urbem lues vastaret. H.

b. E duabus nucibus ficcis) Serenus c. 8. de venenis prohibendis. *Dal.*

i. Nuces) Ad verbum haec refert et Plin. Val. IV. 52. Nuces omnes, praeter pineas inflare, testis etiam Celsus est, II. 26. *H.*

k. Et pinguedini corporis conferunt) Ex Chiffet. notant pinguitudine. Pintiani codex: corporis et pinguitudini conferunt. Voss. Andegau.

tudini corporis conferunt; plus quam sit verisimile. *Tostae l.* et destillationi medentur. *Tussi m.* quoque veteri tritae, et in aqua mulsa potae. *Quidam n.* adiciunt grana piperis, alii e passo bibunt. *Pistacia o.* eisdem usus et effectus habent, quos pinei nuclei, praeterque ad serpentium ictus, siue edantur, siue bibantur. *Castanae p.* vehementer sistunt stomachi et ventris fluxiones, *Aluum q.* cient, sanguinem *r.* exscreantibus profunt, carnes *s.* alunt.

LXXIX. Siliquae *t.* recentes, stomacho inutiles,
Gg 4

1. aluo citae et sang. V.

gau. faciunt et inflationem stomachi et pinguitudinem corpori. Probator: *Nuces aellananae capitis dolorem faciunt et inflationem stomachi, corpori et in pinguitudini conferunt.* Lege, in pinguitudinem, vel, in pinguitudine. Gron.

Et pinguedini corporis conferunt) In vetusto exemplari, *Corpori et pinguitudini conferunt plus quam sit verisimile.* Pint.

l. Tostae) Diosc. I. 179. *Φρυκτὰ δὲ ἐσθιόμενα σὺν πεπέρεϊ ὀλίγω, κατὰ ῥῆξιν πεπαίβει.* *Tostae vero, si cum piperis exiguo comedantur, distillationem concoquunt.* Plin. quoque Val. l. c. ad verbum. H.

m. Tussi) Plin. Val. et Diosc. ll. cc. H.

n. Quidam) Plin. Val. et Diosc. ll. cc. H.

o. Pistacia) Diosc. I. 177. haec totidem verbis, vt et Plin. Val. IV. 53. H.

p. Castanae) Vim illis adstringentem Diosc. attribuit I. 145. *Στύψουσα καὶ αὐτῶν.* H.

q. Aluum cient) Hoc falsum. nihil Dioscorides. Lege, *aluo citae et sanguinem, etc.* Dal.

Aluum) Nempe si largius esitentur. H.

r. Sanguinem) *Rejectionem sanguinis,* inquit Marc. Emp. c. 16. p. 121. *reprimunt castanae, si coctae quam plurimae manducentur.* H.

s. Carnes) *Fortissimum quidem cibum corpori praestant,* inquit Plinius Val. IV. 54. *sed qui difficile concoquatur.* H.

t. Siliquae recentes) *Καρρῶνίας καρπὸς,* vulgo Carrubiae. Dul.

Sili-

tiles, aluum soluunt. Eaedem *v.* ficcatae fistunt, stomachoque vtiliores fiunt. Vrinam *x.* cient. Syriacas *y.* in dolore stomachi ternas in aquae sextariis decoquunt quidam ad dimidium, eumque succum bibunt. Sudor *z.* virgae corni arboris ¹ lamina ferrea candente exceptus, non contingente ligno, illitaque inde ferrugo *a.* incipientes lichenas sanat. Arbutus *b.* siue vnedo, fructum fert difficilem concoctioni, et stomacho inutilem.

LXXX. Laurus *c.* excalfactoriam naturam habet, et foliis, et cortice, et baccis: ² itaque *d.* decoctum ex his, maxime e foliis, prodesse vuluis et vesicis conuenit. Illita *e.* vero vesparum, crabronum-

1. lamna. Ch.

2. Itemque. Ch.

Siliquae) Haec Plin. Val. ad verbum IV. 49. et Diosc. I. 158. De hoc genere filiquarum diximus XV. 26. H.

v. Eaedem) Diosc. et Plin. Val. II. cc. H.

x. Vrinam) Diosc. et Plin. Val. II. cc. H.

y. Syriacas in dolore) Κερανίας καρπών, vulgo Calciam fistulam, Dal.

Syriacas) De quibus XIII. 16. Haec quoque Plin. Val. I. c. H.

z. Sudor) Breuius Diosc. I. 172. de corno arbore περι κρανίας. Sanies, inquit, siue sudor, quem virentia ligna, dum vruntur, exsulant, lichenibus conuenienter illinitur. Ο δὲ τῶν χλωρῶν ξύλων ἰχθὺς καιομένων,

ἀρμόζει πρὸς λειχήνας καταχρῆσιμος. H.

a. Ferrugo) Ferri rubigo. H.

b. Arbutus siue vnedo) Cum arbuto, quae κόμαρος est. Plinius hic negligenter, vt et, cap. 24. L. XV. vnedonem confundit, quae fructus est epimelidis. Dal.

Arbutus) Diosc. I. 175. ait esse κακοςόμαχον καὶ κεφαλαλγῆ. Galenus quoque de fac. simpl. med. VII. p. 193. H.

c. Laurus) Diosc. totidem verbis I. 106. et Galen. de fac. simpl. med. VI. 169. H.

d. Itaque) Diosc. I. c. H.

e. Illita) Diosc. I. c. ὠφέλει δὲ λεία καταπλασθέν-

brorumque, et apium, item *f.* serpentium venenis resistunt, maxime sepis, dipsadis *g.*, et viperæ. Profunt et mensibus feminarum cum oleo cocta. Cum *h.* polenta autem, quæ tenera sunt trita, ad inflammationes oculorum: cum ruta, testium; cum rosaceo, ² capitîs dolores, aut *i.* cum irino. ³ Quin et commanducata atque deuorata per triduum terna, liberant a tussi. Eadem profunt suspiriis trita cum melle. Cortex *k.* radicis cauendus grauidis. Ipsa *l.* radix calculos rumpit, iocineri prodest tribus obolis in vino odorato pota. Folia *m.* pota vomitiones mouent. Baccae menses trahunt appositæ tritæ, vel potæ. Tussim veterem

Gg 5

rem

1. inflammationes. *M.* inflammationes omnes cum, etc. Diosc.

2. ad cap. dol. *V.*

3. Quin manducata. *Dal.*

τα σφηκῶν καὶ μελιττῶν πληγὰς. Theod. Prisc. I. 22. *Apium percussus, lauri folia molliora trita cum vino, potui data, sæpe curauerunt.* H.

f. Item serpentium venenis resistunt, maxime sepis) Non sepis, sed sepos, terminatione genitiui Graeca, in V. C. *Pint.*

g. *Dipsadis*) Πρησῆρα, καυσονα, μελάνθερον, ἀμμοβάτην, κεντρίδα, siue κεντρίνην etiam vocant Lybiae alumnam, minorem vipera, sed perniciosiorem, corpore, ut ait Sosstratus, albicante, cauda nigris lineis duabus distincta. Rhodig. cap. vlt. L. XXV. *Dal.*

h. *Cum*) Diosc. l. c. Δύ-

ναται δὲ καὶ πᾶσαν φλεγμονὴν πραιῦνειν σὺν ἀλφίτῳ καὶ ἄρω ἀκαταπλασθέντα. *Folia lauri adhibita cum polenta et pane ad inflammationem quamlibet valent.* H.

i. *Aut*) Subintellige, oleo, Marc. Emp. c. 1. p. 34. *Ad capitîs dolorem folia lauri, vel baccas, vel florem terere oportet cum aceto, et irinum oleum his admiscere: atque ita caput naresque perungere.* H.

k. *Cortex*) Quia partus necat, inquit Diosc. l. c. Ὁ δὲ Φλοιὸς τῆς εἰζῆς ... ἔμβρυα κτείνει. H.

l. *Ipsa*) Haec pariter Diosc. et Gal. ll. cc. H.

m. *Folia*) Diosc. l. c. H.

rem et *n.* orthopnoeam sanant binae, detracto cortice in vino potae. Si et febris sit, ex aqua, aut ecligmate ex aqua mulsa, aut ex passo decoctae. Profunt et phthificis eodem modo, et omnibus thoracis rheumatismis. Nam et concoquunt puitam et extrahunt. Aduersus *o.* scorpiones quaternae ex vino bibuntur. Epinyctidas ¹ ex oleo illitae, et *p.* lentigines, et hulcera manantia, ² et hulcera oris, et furfures. Cutis ³ pruriginem fucus baccarum emendat, et phthiriasin. Aurium *q.* dolori et grauitati instillatur, cum vino vetere et rosaceo. Perunctos eo fugiunt venenata omnia. Prodest contra ictus et potus, maxime autem eius *r.* laurus, quae tenuiora habet folia. Baccae cum vino serpentibus, et scorpionibus, et araneis resistunt. Ex oleo et aceto illinuntur et lieni, et iocineri: gangraenis cum melle. Et in fagitatione etiam aut perfrictione succo eo perungi, nitro adiecto, prodest. Sunt qui celeritati partus multum conferre putent radicem, acetabuli mensura in aqua potam: efficacius recentem, quam aridam. Quidam aduersus scorpionum ictus, decem baccas dari iubent potui. Item et in remedio vuae *s.* iacentis,

1. sanant ex ol. *V.* 2. et ulcera oris, in *Cb. d.*
3. porriginem. *Cb.*

n. Et) Minus enucleate haec Diosc. l. c. Ποιδσιν εν εκλειχόμεναι, λεία συν μέλιτι ή γλυκεϊ, προς φθίσιν, και ορθόπνοϊαν, και τας περι θώρακα ρευματισμους. H.

o. Aduersus) Diosc. l. c. Πίνονται δέ συν οίνω προς σκorpιοπλήκτους. H.

p. Et) Diosc. αλφες, vitiligines. H.

q. Aurium) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

r. Eius) Qualis est Cypria, de qua XV. 39. H.

s. Iacentis) Gargareonis demissi et laxioris. *Dal.*

Vuae) Si quando afflictam languor deiecerit vuam, inquit

centis, quadrantem pondō baccarum ¹ foliorumue decoqui in aquae sextariis tribus ad tertias, eamque calidam gargarizare: et *t.* in capitis dolore, impari numero baccas cum oleo conterere, ² et calfacere. Laurus Delphicae folia trita olfactaque subinde, pestilentiae contagia prohibent: tanto magis si et vrantur. Oleum ex Delphica, ad cerata, ³ acopumque, ad perfrictiones discutiendas, nervos *v.* laxandos, lateris dolores, febresque *x.* frigidas utile est. Item ad aurium dolorem, in mali Punicī cortice tepesactum. Folia decocta ad tertias partes aquae, vnam cohibent gargarizatione: potu *y.* alui dolores, intestinorumque. Tenerrima ex his trita in vino, papulas, pruritusque, illita noctibus. Proxime valent cetera lauri genera. Laurus *z.* Alexandrina siue Idaea, partus cele-

1. Sic ex MSS. H. et M. et Cb. foliorumque Gr. et Al. 2. et calido illinere. V. et calfacere. Cb. calefacere Gr. 3. acopa. V.

quit Q. Ser. Samonicus. Morbus is est, quum vna (Graeci γαργαρεῖν vocant, nomine a genere soni indito, *la Luette*) hoc est, caruncula ea quam gutturi natura pro tegumento addidit, ex imbecillitate et languore deiicitur, laxiorque fit. H.

t. Et) Marc. Emp. c. I. p. 35. Etiam in febribus baccarum lauri impari numero in oleo contritae, et capiti inlittae, dolorem sedant. Et paulo post: Baccarum lauri impari numero contritae, et adiecto oleo calido fronti impostae

profunt. Sic etiam Plin. Val. I. I. H.

v. Nervos) In opisthotono, tetanoue: de quibus morborum generibus dictum est f. 24. H.

x. Febresque frigidas) Vel rigores febriles, vel hepiales, et typhias, in quibus ardent simul aegri et algent. Dal.

y. Potu) Ad verbum Marc. Emp. c. 27. p. 194. H.

z. Laurus) Haec Diosc. pariter IV. 147. de radice lauri Alexandrinae: sed drachmarum sex, senumue denarium pondus adhibet. H.

celeres facit, radice pota ¹ tritum denariorum pondere, in vini dulcis cyathis tribus. Secundas etiam pellit, mensesque. *a.* Eodem *b.* modo pota Daphnoides *c.*, (² siue *d.* his nominibus quae diximus) siluestris ³ laurus prodest, aluum soluit, vel recenti folio, vel arido, drachmis tribus cum sale in ⁴ hydromelite manducata. Pituitas *e.* extrahit folium et vomitus, stomacho *f.* inutile. Sic *g.* et baccae ⁵ quinae denae purgationis causa fumuntur.

LXXXI.

1. sex drachmarum. Diosc. 2. siue, omissis iis. V.
3. laurus ad eadem prodest. Diosc. 4. hydromelite. Manducata pituitas. V. 5. Quinae denaevae. Gr. et Al.

a. Menses) Galenus de fac. simpl. med. VI. p. 169. H.

b. Eodem) Pari scilicet drachmarum pondere radice pota, daphnoides prodest ad secundas pellendas, mensesque educendos. Vide N. et Em. N. XXX. (hic adi.) Secundas) Prius legebatur, interpunctione praepostera, mensesque eodem modo pota. Daphnoides etc. Emendationis auctor Dioscorides IV, 148. "Ἀγρί δὲ καὶ τὸ Φύλλον αὐτῆς (de Daphnoide loquitur) ξηρὸν ἢ νεαρόν ποθὲν κατὰ κοιλίαν φλεγματώδη κινεῖ δὲ ἐμέτες καὶ ἐμμηνα, καὶ πτάρμιον. Καθαίρει δὲ καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς ὅσον κόκκοι ἐπιπνόμενοι etc. Quae sunt Plinianis omnino gemina ac paria. H.

c. Daphnoides) Laureola officinarum. Vide quae de chamaedaphne supra notata sunt 8. vlt. l. XV. et c. 15. L. XXIV. Dal.

d. Siue) Siue his lubet appellare nominibus, quae diximus XV. 39. H.

e. Pituitas) Diosc. IV. 148. Idem Εὐπ. I. 5. eos qui diuturno capitis dolore infestantur, commanducare in primis iuber daphnoidis semen ad extrahendam pituitam: διαμασσομένην δαφνοειδῆς σπέρματος, εἰς ἀποφλεγματισμὸν. Apulei. c. 59. phlegmata intereidi illius esu serij fit. H.

f. Stomacho) Apulei. c. 58. Si cymas eius post coenam ederit, digestionem stomachi tollit. H.

g. Sic) Sic MSS. R. Colb. etc. non quinae denaevae. Sic

LXXXI. (IX.) Myrtus *h.* sativa candida, minus utilis est medicinae, quam nigra. ¹ Semen *i.* eius medetur sanguinem excreantibus. Item contra fungos in vino potum. ⁷ Odorem *k.* oris commendat vel pridie commanducatum. ² Item apud Menandrum ³ Synaristofae *l.* hoc edunt. Datur *m.* et dysentericis ⁴ denarii pondere in vino. Hulcera *n.* difficilia in extremitatibus corporis sanat, cum vino subferuefactum. Imponitur *o.* lippitudini cum polenta, et *p.* cardiacis in mamma sinistra: et contra scorpionis ⁵ ictus in mero: et ad vesicae vitia, capitis dolores, et *q.* aegilopas, antequam suppurent: item tumoribus: exemptisque nucleis in vino vetere tritum eruptionibus pituitae. Succus *r.* ⁶ feminis aluum sistit, urinam ciet. Ad eru-

1. Fructus. Diosc. 2. Item, in *V. d.* 3. Synaristofae Gr. et Al. 4. Idem denarii. Ch. 5. ictum Ch. 6. fructus. Diosc.

etiam Diosc. I. 148. ὄσον κόνικοι ἰε̄ πινομένοι. H.

b. Myrtus) Haec totidem verbis Diosc. I. 155. H.

i. Semen) Diosc. I. c. Si Sethi de aliment. tit. μυρσινόνικκα: Plin. Val. I. 64. Seminis nomine, ut saepe monuimus, fructum Plinius, seu καρπὸν intelligit. H.

k. Odorem) Q. Serenus c. 15. p. 134. Lentiscus, myrtusque, emendant oris odorem. H.

l. Synaristofae) Edidit etiam Synaristofas Crates, teste Athenaeo VI. p. 248. et Iulio Polluce VI. 17. et inter Latinos poetas Caeci-

lius, teste A. Gellio, XV.

15. Συναριστώσαι, Feminae simul prandentes, eius fabulae titulus fuit. Risum Ortelius mouet, qui loci id vel oppidi nomen esse putat, in Thesauro Geogr. H.

m. Datur) Simeon Sethi, I. c. Inter ea, quae aluum adstringunt, myrta Celsus adnumerat, II. 30. H.

n. Hulcera) Diosc. I. c. H. *o.* Imponitur) Diosc. I. c. H.

p. Et) Plin. Val. IV. II. et Diosc. I. c. H.

q. Et aeg.) Diosc. I. c. H.

r. Succus) Succus e femine, seu e virentibus baccis expref-

eruptiones ¹ pufularum, pituitaeque, cum cerato illinitur: et s. contra phalanga. Capillum *t.* denigrat. Lenius succo oleum est ex eadem myrto: lenius et vinum, quo numquam ² inebriatur. Inueteratum *v.* fistit aluum et stomachum: tormina sanat, fastidium abigit. Foliorum *x.* arentium farina sudores cohibet inspersa, vel in febris. Vtilis *y.* et coeliacis, et procidentiae vuluarum, sedis vitlis, hulceribus manantibus, igni sacro fotu, capillis fluentibus, furfuribus: item *z.* ³ aliis eruptionibus, ambustis. Additur *a.* quoque ⁴ in medicamento, quod liparas *b.* vocant, ⁵ eadem de causa

1. pufularum. Gr. *2.* inebriantur. V. et Cb. quod nunquam inebriat. *3.* papularum. V. *4.* in medicamenta (sic et Cb.) quae liparas. V. *5.* eademque et causa oleum. M.

expressus: nam et hunc *z.* *ρητιμόν* Diosc. ait esse. H.

s. Et contra) Diosc. l. c. H.

t. Capillum) Diosc. l. c. *Seminis decoctum capillos tingit:* Καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ τῆς καρπῆς βάπτει τρίχας. H.

v. Inueteratum) Cato de R. R. c. 125. p. 66. ex cuius verbis murteum vinum descripsimus, XV. 37. *Id est,* inquit, *ad aluum crudam, et ad lateris dolorem, et ad coeliacum.* Vide et Diosc. V. 36. H.

x. Foliorum) Plin. Val. III. 11. et Cels. III. 19. totidem verbis. H.

y. Vtilis) Diosc. I. 155. H. *z.* Item) Diosc. papularum eruptiones dixit, ἐξανθήματα. H.

a. Additur) Diosc. l. c. *Μίγνυται δὲ καὶ λιπαραῖς,* etc. *Lenia quaedam emplastra,* inquit Celsus V. 19. *quas λιπαρὰς fere Graeci nominant:* sic dicta videlicet, quod adipum, pinguedinum, oleorumque mixtura constant. H.

b. Liparas) Τὰ λιπαρὰ, lenia emplastra Celso L. V. vel, vt aliis placet, ex vnguinosis facta, vt oleo, butyro, adipe, etc. Quae horum nihil, aut omnino parum habent, ἀλίπαντα dicuntur. Dal.

causa qua *c.* oleum ex his, efficacissimum ad ea quae in humore sunt, tamquam in ore et vulua. Folia ipsa fungis aduersantur trita ex vino, cum cera vero articularibus morbis et collectionibus. Eadem *d.* in vino decocta dysentericis et hydropicis potui dantur. Siccantur in farinam, quae inspergitur hūlceribus, aut haemorrhagiae. ¹ Purgant *e.* et lentigines, pterygia, et ² paronychias, et epinyctidas, condylomata, testes, tetra hūlcera: item *f.* ambusta cum cerato. Ad *g.* aures purulentas et foliis crematis vtuntur, et succo, et decocto. Comburuntur et in antidota. Item cauliculi ³ flore decerpti, ⁴ in nouo fictili operto ⁵ cremati in furno, dein triti ex vino. Et *h.* ambustis foliorum cinis medetur. Inguen *i.* ne intumescat ex hūlcere, satis est furculum tantum myrti habere secum, non ferro nec terra contactum.

LXXXII. Myrtidanum *k.* diximus quomodo fieret.

1. Purgat. V. 2. Sic et Dal. paronychia. Gr. et Al.
3. florentes decerpti. V. 4. et in Ch. 5. cremantur in fur. de. teruntur. Alii.

c. Qua) Subintellige, quae oleum ex foliis arentibus in eadem medicamenta additur. Celsus l. c. olei ciciini myrteique heminas lenibus emplastris, admiscet, quae liparas vocant. H.

d. Eadem) Plin. Val. II. 28. et III. 12. H.

e. Purgant) Haec totidem verbis Diosc. I. 155. Sed lentigines Plinius, ἀλ-Φ&ς vitiligines Graecus auctor nominat. De paronychiis idem testatur et Theod.

Prisc. I. 30. De lentiginibus, seu maculis albis ac nigris, idem c. 32. H.

f. Item) Diosc. l. c. H.

g. Ad) Diosc. l. c. H.

b. Et) Diosc. l. c. H.

i. Inguen) Plin. Val. II. 43. et Marc. Emp. c. 32. p. 225. ad verbum. H.

k. Diximus) Cap. 16. L. XIV. Vide quod illic adnotatum est de Plinii errore. Dal.

Myrtidanum) L. XIV. 19. H.

fieret. Vulvae prodest, ¹ appositu *l.*, fotu, et illitu. Multo *m.* efficacius et cortice, et folio, et femine. Exprimitur *n.* ² et foliis succus mollissimis in *o.* pila tufis, affuso paulatim vino austero, alias aqua caelesti: atque ita expresso vtuntur ad oris sedisque hulcera, vulvae, et ventris: capillorum *p.* nigritiam, malarum *q.* perfusiones, purgationes lentiginum, et vbi constringendum aliquid est.

LXXXII. Myrtus *r.* siluestris, siue oxymyr sine, siue chamaemyrsine, baccis rubentibus et breuitate a satiuua distat. Radix *s.* eius in honore est, decocta vino, ad renum dolores pota, et difficili

1. Sic ex MSS. H. appositum fotu Gr. et Al. 2. et succus ex foliis.

l. Appositum fotu, et illitu) In vetere codice, appositu, fotu, et illitu. vt sint tres ablatiui. Pint.

m. Multo) Efficacius ait myrtidanum esse, quam sit, vel cortex, vel folium, fructusque myrti per se. Ita de suo pariter myrtidano Diosc. prodidit I. 156. H.

n. Exprimitur) Diosc. I. 155. H.

o. In pila) In mortario. H. *p.* Capillorum nigritiam, malarum perfusiones) Mamillarum in eodem; non malarum. Pint.

q. Malarum) Alarum. καθύγεγς μασχάλας. Dioscorid. Sic vertit Ruellius. Dal.

Malarum) Alarum alii, alii mamillarum malunt. H.

r. Myrtus siluestris) Myrtus siluestris, nunc vera myrtus est sponte nascens, nunc ruscus. Haec Plinius non distinguit. Dal.

Myrtus) Ruscum intelligit, non verum myrtum. Κεντρομυρσίνη a Theophr. dicitur III. 17. Alii ὄξυμυρσίνη, quod foliis sit spinosis alioqui myrto proximis. A Dioscoride IV. 146. μυρσίνη ἀγρία, ἢ ὄξυμυρσίνη. Et in Nothis: οἱ δὲ ἱερομυρτον, οἱ δὲ ὄξυμυρσίνη... οἱ δὲ χαμαιμύρτη... Πωμαῖοι ἔχσκου. Officinis Bruscus. Pingitur a Dodonaeo p. 732. Gallis du Bruscu. H.

s. Radix) Iisdem fere verbis, sed minus accurate paulo

cili vrinae, praecipueque crassae, et ¹ graue olenti: morbo regio, et vuluarum purgationi trita cum vino. Cauliculi quoque incipientes asparagorum modo in cibo sumpti, et in cinere cocti. Semen *t.* cum vino potum, aut oleo, aut aceto, calculos frangit. ² Item in aceto et rosaceo tritum, capitis dolores sedat: et potum, morbum regium. Castor *v.* oxymyrfinen *x.* ³ myrti foliis acutis, ex qua fiunt ruri scopae, ruscum vocauit, ad eisdem ⁴ vsus. Et haecenus habent ⁵ se medicinae vrbanarum arborum. Transeamus ad siluestres.

1. grauiter. *V.* 2. Idem. *D.* 3. hanc myrti. *Dal.* 4. vsus commendans: vel, et ad eisdem vsus commendauit. *Dal.* 5. ita se. *Dal.*

paulo, medicinae eae omnes e siluestri myrto petitae, a Dioscoride traduntur. l. c. *H.*

t. Semen) *Q.* Serenus c. 33. de vesica et calculo purgando, p. 146. *Praeterea semen myrti siluestris Iaccho. Atque oleo mixtum bibitur: nec desit acetum.* *H.*

v. Castor) Et recte is quidem, vt diximus. Neque enim oxymyr sine Graecorum quidquam a rusco distat. *H.*

x. Oxymyrfinen) Ignoranter Plinius ruscum Latinorum ab oxymyr sine Graecorum diuersum esse putat. *Dal.*

C. PLINII SECUNDI
 NATURALIS HISTORIAE
 LIBER XXIV.

I.

Ne filuae quidem, horridiorque naturae facies, medicinis carent, sacra illa parente rerum omnium; nusquam non remedia ¹ disponente homini, vt ² medicina fieret etiam solitudo ipsa: sed *a.* ad singula illius discordiae atque concordiae miraculis occurrentibus. Quercus *b.* et olea tam pertinaci odio dissident, vt altera in alterius scrobe ³ depactae moriantur: quercus vero et iuxta nucem iuglandem. Pernicialia *c.* et brassicae cum vite odia: ⁴ ipsum olus, quo vitis fugatur, aduersum cyclamino et origano arescit. Quin et annosam, et quae ⁵ sternantur arbores, difficilius caedi, ac ⁶ celerius inarescere tradunt, si prius manu, quam

- 1.* opponente. *V.* *2.* medicinae vireret. *V.* *3.* depacta moriatur. *4.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* ipsumque olus *Gr.* et *Al.* *5.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* sternuntur *Gr.* et *Al.* *6.* marcescere. *Cb.*

a. Sed ad singula illius discordiae, etc.) Aliter in antiquo exemplari: sed ad singula illis discordia miraculis occurrentibus. reliqua redundant. placet nihilomi-

nus magis impressa lectio. *Pint.*

b. Quercus) Vide quae in eam sententiam diximus, XVII. 30. *H.*

c. Pernicialia) Egimus de hoc

quam ferro, attingantur. Pomorum *d.* onera a iumentis statim sentiri: ac nisi prius ostendantur his, quamuis pauca portent, sudare illico. Ferulae asinis ¹ gratissimo sunt in pabulo, ceteris vero iumentis praesentaneo veneno: qua de causa id animal Libero patri ² assignatur, cui et ferula. Surdis *e.* etiam rerum sua cuique sunt venena, ac minimis quoque. Philyra *f.* coci et polline nimium salem cibis eximunt. Praedulcium fastidium sal temperat. Nitrosae aut amarae aquae, polenta *g.* addita mitigantur, vt intra duas horas bibi possint. Qua de causa et in *h.* saccos vinarios additur polenta. Similis *i.* vis Rhodiae cretae, et argillae nostrati. Concordia *k.* ³ valent, quum *l.* pix oleo

Hh 2 extra-

r. Sic ex MSS. H. et Cl. gratissima Gr. et Al. 2. assignant, cui et ferulam, V. 3. valet. V.

hoc vitis et brassicae odio
XX. 36. H.

d. Pomorum) Superiore libro l. 62. Mala piraque portatu iumentis mire grauia sunt vel pauca. Remedio aiunt esse, si prius edenda dentur aliqua, aut utique ostendantur. H.

e. Surdis) Sensus omnis expertibus. H.

f. Philyra coci et polline) Recentibus taeniis, membranis, fasciis tiliae, minutim concisis, et cibo inspersis, quae veluti salem exsurgunt, et ebibunt. Dal.

Philyra) Hoc est, filia, quam Graeci philuram vocant. Etiamnum multis in locis rura nostra tiliae foliis

carnes salitas inuoluunt, vt falsuram diluant. H.

g. Polenta addita) Vt citius vinum defecetur. Dal.

b. In) Quibus vinum faccatur, siue colatur, vt diximus XIV. 28. H.

i. Similis) Ad aquas et vina mitiganda. H.

k. Concordia valent, quum pix oleo extrahitur) Commodior lectio, concordia valentium. Pix oleo extrahitur. Pint.

Concordia) Concordia contra rerum intelligitur, vt quum pix oleo auellitur, quoniam vtrumque naturae pinguis est. H.

l. Quum pix oleo) Vt et emplastrum quoduis. Dal.

extrahitur, quando vtrumque pinguis naturae est. Oleum solum calci miscetur, quando vtrumque aquas odit. ¹ Gummi *m.* aceto facilius eluitur, atramentum aqua. Innumera *n.* praeterea alia, quae suis locis dicentur assidue. Hinc nata medicina. Haec sola naturae placuerat esse remedia parata vulgo, inuentu facilia, ac *o.* sine impendio, ² et *p.* quibus viuimus. Postea fraudes hominum et ingeniorum capturae officinas inuenere istas, in quibus sua cuique homini venalis promittitur vita. Statim compositiones et mixturae inexplicabiles decantantur. Arabia *q.* atque India ³ in medio aestimantur: hulcerique paruo medicina a Rubro mari ⁴ imputatur *r.* quum remedia vera quotidie pauperrimus quisque coenet. Nam si ex horto

petan-

1. *Commis. Cb.* 2. *Sic ex MSS. H. Cb. ex quibus Gr. et Al.* 3. *medendo V. in Media. Cb.* 4. *imponitur. V. impenditur. Alii V.*

m. Gummi aceto facilius eluitur) Ob summam quam habet vim attenuandi. Verum id quidem est et de nostro Arabico, et de gummosis aliis, vt opopanace, etc. *Dal.*

n. Innumera praeterea alia) Voss. *innumera alia praeterea. Lege, praeterea. Gron.*

o. Ac sine impendio ex quibus viuimus) Legendum reor, ac sine impendio eorum quibus viuimus. Significat autem pecunias, quae, vt Hesiodus ait, vita sunt miseris mortalibus. *Pinz.*

p. Et) Eadem sententia

quum remedia vera quotidie pauperrimus quisque coenet. Nullus hic pecuniae locus, vti visum est Pintiano: sed hortensibus tantum oleribus, fruticibusque obuuiis. *H.*

q. Arabia) Vide *N.* et *Em. N. I.* (hic pos.) *Arabia*) *Reg. 2. Colb. et Ch. in media.* Forte, *in remedia:* propter id quod sequitur haud multo post: *quum remedia vera quotidie pauperrimus quisque coenet.* *H.*

r. Imputatur) Assignatur.

H.

petantur, ¹ aut herba vel frutex quaeratur, nulla s. artium vilior fiat. Ita est profecto: magnitudo t. populi Romani perdidit v. ritus, ² vincendoque victi fumus. Paremus x. externis, et vna artium Imperatoribus quoque imperauerunt. y. Verum z. de his alias plura.

II. (II.) Loton a. herbam, itemque Aegyptiam eodem nomine, alias et Syrticam arborem, Hh 3 dixi-

I. aut petatur herba. V. 2. Sic ex MSS. H. et Cb, vincendo victi - imperat. Gr. et Al.

s. Nulla) Nulla magis vilesceret ars quam medicina. H.

t. Magnitudo populi Romani) Idem argumentum fusius tractatur c. I. L. XXIX. Dal.

v. Perdidit) Mores L. XXIX. 8. Illa perdidere imperii mores, etc. H.

x. Paremus externis, et vna artium Imperatoribus) Vetus codex (imperauerunt) habet, non imperat: vt repetas externi. Pint.

y. Imperauerunt) Arte vna sua externi medici Imperatoribus nostris etiam imperauerunt. H.

z. Verum) L. XXIX. a f. I. ad 9. H.

a. Loton herbam) Lotos arbor triplex est, prima diospyros Graecorum, faba Graeca Latinorum, uva d' India Italorum, gaudiacana quorundam, quam improprie loton vocant ob fructus dul-

cedinem, ceraso similis auctore Theophrasto c. 13. L. III. nucleo duro. Describitur proluxe c. 30. L. XVI. Secunda Dioscoridis, prior Theophrasti, celtis Plinii c. 17. L. XIII. magnitudine piri, folio Illicis, fructu dulci, nunc exosse, nunc durum nucleum ambiente, colorem vuae modo murante, quum maturescit, e quo vinum exprimitur, Monpessulanis *Micocaulier*. Tertia quae Theophrasto secunda est, laurocerasus quibusdam, quod folium lauro simile fit, fructus ceraso, fruticosa, ramosa, caudice firmo, femine nuce incluso, externa fructus parte minime carnosam, vt in amygdala, sed cutis modo tenera, vt in ceraso, sapore non tam dulci, quam gustui grato, e quo vinum exprimitur, in biduum aut triduum durans, post aescens, lotus poly-

diximus suis locis. Haec *b.* lotos, quae faba Graeca appellatur a nostris, alium *c.* baccis fistit. Ramenta ligni decocta in vino profunt dysentericis, menstruis, vertigini, comitialibus. Cohibent *d.* et capillum. Mirum *e.*, his ramentis nihil esse amarius, fructuque dulcius. Fit *f.* et e scobe eius medicamentum, ex aqua myrti decocta, subacta, et diuisa in pastillos, dysentericis vtilissimum, pondere Victoriati cum aquae cyathis tribus.

III.

1. *Ruffant. Diosc.*

Polybii apud Athenaeum L. XIV. arbor non magna, aspera, spinosa: folio herbaceo, rhamnifimili, paulo latiore et spissiore: fructu initio myrtis albis perfectis colore, et magnitudine simili, sed dum augetur phoeniceo, magnitudine oliuae teretis: nucleo prorsus exiguo, vt arbitror, paliurus Theophrasti est. Nemo enim alius spinosas esse lotos scripsit, nostra vero ziziphus. *Dal.*

Loron) L. XIII. 32. H.

b. Haec) Nostras, inquit, lotos, siue Italica. In Indice huius loci *De loto Italica*, VI. Egimus de ea XIII. 32. Videtur esse λωτός Diosc. I. 171. H.

c. Alium) Fructu. Diosc. I. c. Καρπὸν δὲ φέρει γλυκύν, βρώσιμον, εὐζύμηχον, κοιλίας σεγνωτικόν. Τῶν δὲ πρισμάτων τὲ ζυ-

λζ ἀφ᾽ ἑψημικ πινόμενον καὶ ἐγκλυζόμενον, βοηθεῖ δυσεντερικοῖς καὶ γυναιξὶ ροϊκαῖς. Ἐανθίζει δὲ καὶ τριχας καὶ ἐπέχει ρεξσας. Quibus sunt plane paria ad gemina quae Plinius de sua loto affert, et quae Galenus de fac. simpl. med. VII. p. 205. H.

d. Cohibent) Ruffant, ξανθίζει, Diosc. *Dal.*

Cohibent) Desluentem continent. Diosc. et Galen. II. cc. H.

e. Mirum, his ramentis) Quae hinc ad finem capitis sequuntur, in Dioscoride non exstant: facultates vero aliae ex Dioscoride citatae non ad lotum diospyrum, siue fabam Graecam, pertinent, sed ad calicam siue Syriticam, quam *Micocoulier* vocant, qua in re Plinius falsus est. *Dal.*

f. Fit) Ita fere Marc. Emp. c. 27. p. 195. H.

III. (III.) Glans *g.* intrita duritias, quas *r* cacoëthe vocant, cum falsa axungia sanat. Vehementiora *h.* sunt ligna et in omnibus cortex ipse, corticique tunica subiecta. Haec *z.* decocta iuuat coeliacos. Dysentericis etiam illinitur, vel ipsa glans. Eademque *k.* resistit serpentium ictibus, bus, rheumatismis, suppurationibus. *l.* Folia, et baccae *m.*, vel cortex, vel succus decocti profunt contra *n.* toxica. Cortex *o.* illinitur decoctus lacte

Hh 4 vac.

z. cacoëthes, etc. sanat, vehementioresque lichenas.

In omnibus. *V.*

g. Glans) Diosc. I. 143. *περι Βαλάνων, de glandibus. Σὺν ζέαιτι δὲ χοιρείῳ τὰρι-
χρηῶ πρὸς κακῶδες σκλη-
ρίως καὶ πονηρέυμενα ἐλαγῆ
ἀριμόζουσι.* Marc. Emp. c. 22.
4. p. 42. Glandes de robore
iritae cum axungia, et imposi-
tae, duritias quas cacoerbes
medici vocant, emendant et
reprimunt. Et Plin. Val. III.
22. Glans roborea irita cum
axungia, duritias quas κα-
κῶδες vocant, et euocat,
et emendat. H.

b. Vehementiora) Hoc est,
magis adstringentia. Diosc.
I. 142. haec totidem verbis
habet. H.

i. Haec) Diosc. l. c. Marc.
Emp. c. 27. p. 188. Glan-
des quercinae tres aut qua-
tuor, vel eiusdem folia, vel
liber eius, coctus ex aqua:
quae vel sola, vel cum vino,
torminosi potui data pluri-
mum prodest. Torminosos
saepe dysentericos vocat. H.

k. Eademque) Glans vi-
delicet, quam Diosc. quo-
que I. 143. esitatum aër re-
sistere venenatorum icti-
bus: crudam et intritam,
inflammationibus, ex qui-
bus suppurationes fieri so-
lent, illiru mederi. H.

l. Suppurationibus) Fluxi-
onibus, quae excitata phle-
gmone suppurationes tan-
dem efficiunt. Dal.

m. Baccae) Vel glandes,
vel baccae, quae baccarum
modo adnascuntur. Dal.

n. Contra toxica) Glan-
des in cibo sumptae resi-
stunt venenatorum ictibus.
Decoctum earum et corticis,
cum lacte vaccino potum,
prodest contra toxica. Dio-
scorid. Plinius haec omnia
peruertit. Dal.

o. Contra) Et baccarum,
seu glandium, et corticis
pariter decoctum valere ad-
uersus toxica, scribit Diosc.

l. c.

vaccino, serpentis plagae. Datur et ex vino dysentericis. Eadem *p.* et ilici vis.

IV. (IV.) Coccum *q.* ilicis vulneribus recentibus ex aceto imponitur. Epiphoris ex aqua, et oculis suffusis sanguine, instillatur. Est autem genus ex eo in Attica fere et Asia nascens, celerissime *r.* in vermiculum se mutans, quod *s.* ideo scolecion vocant, improbantque. Principalia *t.* eius genera diximus.

V. Nec pauciora *v.* gallae genera fecimus, solidam, perforatam: item albam, nigram, maiorem,

l. c. et quidem bibitum ex lacte vaccino. H. (o. Cortex) Illini per se sine lacte Diosc. *l. c.* suadet. H.

p. Eadem) Ad omnia supradicta. Diosc. I. 144. H.

q. Coccum ilicis vulneribus ex aceto imponitur. Epiphoris ex, etc.) Coccus Ilicis est κόκκος ille Φοινικῆς τῆς περιῶς Theophrasti. remedia tamen sunt cocci tinctorii, quod ἐν τῇ κόκκῳ βαφικῇ nascitur. Et paulo post lege: quod ideo scolecionum vocamus, etc. σκοληκίονος i. e. vermicularis, atqui hoc est coccum infectorium fruticis ilicis, quod totum vermiculis scater parvis, quorum sanies pretiosum illum in tinctura colorem facit, *vermiculum* hodie quoque vocant huiusmodi coccum. Salmas. 274. b. 275. a.

Coccum) Hanc quoque in

eo medendi vim Dioscorides agnoscit IV. 48. Δύναμιν δὲ ἔχει συπτικὴν, ἀρμόζουσαν τραύμασι, καὶ νεύρων τρώσεσι, λεία μετὰ ὄξους καταπλασσομένη. H.

r. Celerrime in vermiculum se mutans) In antiquo exemplari, non *vermiculum* habetur, sed *ultimis*, ut putem legendum *ulicem*, de quo Lib. XXXIII. cap. 4. Frutex est vlex voris marini similis, asper, aurumque retinens. Et paulo post: Vlex siccatum uritur, et cinis eius lauatur, etc. Pint.

s. Quod ideo scolecion vocant) *Stubritum* non *scolecion*. antiquus codex ostentat, scribendum puto *exulicem*. Pint.

Scolecion) Σκωλήκιον, quae vox Graece vermiculum sonat. H.

t. Principalia) L. XVI. 12 H.

rem, minorem. Vis omnium similis. Optima¹ Commagena. Excrescentia x. in² corpore tollunt. Profunt y. gingiuis, vuæ, oris exulcerationi. Crematae z. et in vino extinctæ, coeliacis, dysenteriis illinuntur. Paronychiis a. ex melle, et vnguibus scabris, pterygiis, hulceribus manantibus, condylomatibus, 3 vulneribus quæ phagedaenica vocantur. In b. vino autem decoctæ auribus instillantur, oculis c. illinuntur: 4 aduersus d. eru-

H h 5

ptiones,

z. omphactis. Tritæ excrescentia tollunt. 2. Sic ex MSS. H. tollit Gr. 3. ulceribus. M. 4. aduersus pituitæ erupt. V.

v. Nec) L. XVI. 9. H.

x. Excrescentia in corpore tollit) In eodem tollunt non tollit, rectius: quia sequitur profunt gingiuis. Pint.

Excrescentia) Dioscorid. l. 1. 146. Στέλλουσι λείαν τὰς ὑπερσφραγώσεως Excrescentia in carne tritæ cohibent. H.

y. Profunt) Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 14. pag. 99. Gallæ tritæ puluere vuæ contacta eodem die resilit, si ter ei interiecti horis medicamentum fuerit appositum. H.

z. Crematæ) Diosc. l. c. Et Marc. Emp. c. 27. pag. 193. Galla Commagena comburitur, et cinis eius extinguitur vino, contritusque ventri coeliacis illinuntur: statim subuenit. Iisdem verbis et Plin. Val. II. 28. H.

a. Paronychiis) Theod. Prisc. I. 30. Paronychiis thuris masculi puluis cum melle

mixtus medebitur. Sic etiam gallarum. H.

b. In) Marc. Emp. c. 9. p. 80. Gallæ ex vino decoctæ humor instillatus auriculæ, ex qua sanies fluit, etiam quæ fuerint purulenta purgabit. H.

c. Oculis) Marc. Emp. c. 8. p. 75. Gallæ contritæ, thurisque pari modo puluis, vino permixtus, et fronti illitus, tumorem oculorum, doloremque sedat.

d. Aduersus) Εξανθήματα, eruptiones, pülulas, pupulas, papularum et pituitæ eruptiones, Plinius promiscue vocat. Et Theod. Prisc. I. 16. de papulis minutis vbique nascentibus. Quibus in facie quam maxime, veluti leuissimus tumor repente innascitur, humorem aliquando pinguem, aliquando aquaticum mittens, etc. Et mox:

si

ptiones, et panos cum aceto. Nucleus *e.* commanducatus dentium dolorem sedat: item *f.* intertrigines, et ambusta. Immaturae ex his ex aceto potae, lienem consumunt. Eaedem *g.* crematae, ¹ et aceto falso extinctae, menses sistunt, vulvasque procidentis fotu. ². Omnis *h.* ³ capillos denigrat.

VI. Viscum *i.* e robore praecipuum diximus haberi, et *k.* quo ⁴ conficeretur modo. Quidam *l.* contusum in aqua decoquunt, ⁵ donec *m.* innatet. Quidam *n.* commanducantes acinos, exspuunt cortices. Optimum *o.* est, quod sine cortice est, quodque leuissimum

1. et aceto, aut vino, aut oxalme extinctae men. sist. vulvasque proc. decoctum earum fotu V. ex Diosc.

2. Sic ex MSS. H. et C. omnes Gr. et Al. 3. capillum. Cb. 4. confecetur. M. 5. donec nihil innatet. Cb.

fi vero veluti exanthemata, quas scabies dicimus, in facie vel genis, ex humorum acredine, vel plenitudine apparuerint, etc. H.

e. Nucleus) Gallae rotundus globus. Hac voce sic quoque usus est c. 7. L. XVI. Dalec.

Nucleus) Rotundus nimium et interior gallae globus. Diosc. I. 146. Το δὲ μέσον αὐτῶν. Marc. Emp. c. 12-p. 95. Nucleus gallae commanducatus medetur dolori humorique dentium. H.

f. Item) Marc. idem c. 32. p. 225. Gallae contusae et in vino coctae, atque impositae, intertrigini plurimum prosunt. H.

g. Eaedem) Haec Diosc. totidem verbis, l. 146. H.

b. Omnis) Diosc. l. c. Μελαίνουσι δὲ τρίχας, ἀποβραχέισαι ἐν ὄξει, ἢ ὕδατι. H.

i. Viscum) L. XVI. II. et 93. H.

k. Et) L. XVI. 94. H.

l. Quidam) Dioscor. III. 103. H.

m. Donec) Ita R. 1. At R. 2. et Ch. donec nihil innatet. H.

n. Quidam) Diosc. l. c. Ἐγιον δὲ μασσῶμενοι αὐτὸν ἐργάζονται. H.

o. Optimum) Optimum censet Diosc. l. c. quod recens est, intus coloris porracei, extra fulvi: vel, vt Oribasii

simum *p.*, extra fuluum, intus porraceum, quo nihil est glutinosius. Emollit *q.*, discutit tumores, siceat *r.* strumas. Cum *s.* resina et cera panos mitigat omnis generis. Quidam et galbanum adiungunt, pari pondere singulorum: eoque modo et ad vulnera vtuntur. Vnguium scabritias ¹ expolit, si septenis diebus ² soluantur, nitroque colluantur. Quidam *t.* id religione efficacius fieri putant, prima Luna ³ collectum e robore sine ferro. Si terram non ⁴ attingit, comitialibus mederi. Conceptum feminarum adiquare, si omnino secum habeant. Hulcera *v.* commanducato impositoque efficacissime sanari.

VII. Roboris *x.* pilulae ex ⁵ adipe vrsino alopecias capillo replent. Cerri folia, et cortex, et glans,

1. expellit. *V.* 2. non sol. *V.* 3. collecto. *V.*
4. attingat. *Ch.* 5. adipe vero vrs. *Ch.*

Oribasii interpres ait, flavescentis: (Graece ὑπόξανθον dicitur:) quodque nihil asperi habet aut furfuracei. *H.*

p. Leuissimum) Intermixtis corticibus minime asperum aut furfurosum. *Dal.*

q. Emollit) Diosc. l. c. et Plin. Val. III. 35. *H.*

r. Siccat) Q. Serenus, c. 41. de struma depellenda p. 51. Proderit ex mansum quod traxeris arbore viscum. *H.*

s. Cum) Diosc. l. c. *H.*

t. Quidam) Sexta Luna Gallorum Druides religiosius colligi putarunt, teste Plinio XVI. extremo, fecunditatem facere tum omni

animali existimantes, scilicet pota, non amuleto, vt nunc gestari praecipitur. *H.*

v. Hulcera commanducato impositoque) Ulcera vetera, et malignos abscessus ex thure mollit. Diosc. *Dal.*

Hulcera) *Hulcera vetera, malignosque abscessus cum thure mollit*, inquit Diosc. l. cap. Σὺν λιβανῶτι δὲ ἔλκη παλαιὰ καὶ κακῆθαι ἀποσάσεις μαλασσει. *H.*

x. Roboris) Iisdem verbis Marc. Emp. c. 6. p. 46. Quint. Seren. c. 9. de fluore capillorum, p. 130. Roboreasue pilas vrsino iungito seuo, etc. *H.*

glans, siccat collectiones suppurationesque: fluxiones sistit. Torpentes membrorum partes corroborat *y.* decoctum eius fotu: cui et insidere expedit, siccandis astringendisue partibus. Radix cerri aduersatur scorpionibus.

VIII. Suberis *z.* cortex tritus, ex aqua calida potus, sanguinem fluentem ¹ ex *a.* vtralibet parte sistit. Eiusdem *b.* cinis ex vino calido, sanguinem exscreantibus magnopere laudatur.

IX. (V.) Fagi *c.* folia manducantur in gingivarum labiorumque vitiis. ² Calculis *d.* glandis fagineae cinis illinitur: item *e.* cum melle alopecii.

X. Cupressi folia trita, ³ serpentium ictibus imponuntur: et *f.* capiti cum polenta, si a Sole doleat: item *f.* ramici: qua de causa et bibuntur.

1. ex vtralibus ex parte. *Cb.* *2.* Oculis. *M. Callis.*

Guill. *3.* serpentibus impon. *Cb.*

y. Corroborat decoctum) Post usum calfacientium et desiccantium. Dalec.

z. Suberis) Q. Seren. c. 35. p. 148. Sed quacumque fluit vis immoderata cruoris, Subereus cortex calidis potatur in undis, Ante minutarim, studio vincente, terendus. H.

a. Ex) Hoc est, siue e vulua profluat, siue e navibus. H.

b. Eiusdem) Q. Seren. c. 22. de reiectione sanguinis restringenda, p. 139. Vritur interdum raptus de subere cortex, et cinis ex calido prod est epota Lyaeo. Sic enim legi hunc locum oportere ex Plinio liquet: non de

robore cortex: Et cinis Italico. H.

c. Fagi) Plin. Val. I. 29. et Marc. Emp. c. 9. p. 88. H.

d. Calculis) Ita R. 2. cod. aliique, In R. I. Cancalis: unde quidam oculis legi malunt, cum Hier. Mercuriali: callis alii, cum Guilandino. Alii calyculis; nos calculis malimus. H.

e. Et) Marc. Emp. c. I. p. 35. Si de sole caput doleat, cupressi folia contrita, cum polenta de hordeo, vel amygdalis, et succo porzulacae fronti illinuntur. H.

f. Idem) Marc. Emp. c. 6. p. 46. et Plin. Val. I. 6. H.

f. Item) Q. Seren. c. 37. p. 149.

buntur. Testium quoque tumori cum cera illinuntur. Capillum g. denigrant ex aceto. Eadem h. trita cum duabus partibus panis i. mollis, et e vino k. Iammineo subacta, pedum ac nervorum dolores sedant. Pilulae l. aduersus serpentium ictus bibuntur, aut m. si eiiciatur sanguis: collectionibus illinuntur. Ramici n. quoque tene-
rae
i. aminen. Cb.

p. 149. Ramicis immensum fertur cobibere tumorem Far madidum lymphæ, et ferali fronde cupressi: Vnde etiam potu frons hæc memoratur amica. Adde Diosc. I. 102. $\xi\lambda\lambda\epsilon\iota\ \delta\epsilon\ \tau\alpha\ \sigma\Phi\alpha\iota\sigma\iota\alpha\ \kappa\alpha\iota\ \epsilon\upsilon\tau\epsilon\rho\omicron\upsilon\eta\lambda\alpha\varsigma\ \kappa\alpha\tau\alpha\pi\lambda\alpha\sigma\theta\epsilon\upsilon\tau\alpha$. Et sic imponi hydropicis ex axungia iubet Prisc. II. P. 2. c. 19. H.

g. Capillum) Diosc. 102. Marc. Emp. c. 7. p. 48. et Plin. Val. l. 7. Q. Seren. carmine satis eleganti c. 5. p. 127. *Quos pudet ætatis longæ, quos longa senectus Offendit, cupiunt properos abscondere canos. Et nigrum crinem fuco simulare dolofo; His prodest acri contrita cupressus aceto, vel frons lenisisci, vel tristia poma sabuci.* H.

h. Eadem) Teneri, et adhuc calentis, Q. Seren. c. 43. de podagra depellenda, p. 153. *Aut si corruptus perfederit altius humor, Trita cupressus ibi Baccho iungetur acerbo, Panibus et teneris.*

Et c. 55. pag. 159. *Si vero occulius nervos dolor urit inertes, Aut Baccho madefacta Ceres cum frondè cupressi, Quo poteris foru recreare rigentia membra. Non vt Pithoei codex, Quo poteris potu. H.*

i. Panis mollis) Panem mollem vocat aut adhuc e furno calentem, aut Graecum τὸ ζαῖς, nempe farinam aqua subactam, nondum coctam; vel quod in medio panis molle est, siue micam. Dalec.

k. Vino) Pro vino axungiam Marc. Emp. adhibet, c. 36. p. 246. *Folia cupressi contrita, inquit, cum panis mollis paribus duabus, et axungia veterè subacta, medentur doloribus podagrae. H.*

l. Pilulae) Nicand. in Ther. p. 43. H.

m. Aut) Si sanguis ore reiiciatur, ἀρμόζει πρὸς αἵματος ἀναγωγὴν, inquit Diosc. l. 103. H.

n. Ramici) Diosc. I. 102. $\xi\tau\epsilon\lambda\lambda\epsilon\iota\ \delta\epsilon\ \kappa\alpha\iota\ \epsilon\upsilon\tau\epsilon\rho\omicron\upsilon\eta\lambda\alpha\varsigma\ \kappa\alpha\tau\alpha$

rae tusae cum axungia et lomento, profunt. Bibuntur *o.* ex eadem causa. Parotidi et strumae cum farina imponuntur. Exprimitur succus tusis cum semine, qui ¹ mixtus oleo caliginem oculorum aufert. Item Victoriati pondere in vino potus illitusque cum fico sicca pingui, exemptis granis, vitia testium sanat, tumores discutit: et cum fermento strumas. Radix *p.* cum foliis trita potaque, vesicae et stranguriae medetur: et contra *q.* phalangia. Ramenta pota menses cient, scorpio-num ictibus aduersantur.

XI. Cedrus magna, quam cedrelaten vocant, dat picem, quae *r.* cedria vocatur, dentium *s.* doloribus

i. miste M.

καταπλασθέντα. Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 200. Plin. Val. II. 42. et Marc. Emp. c. 53. p. 229. H.

o. Bibuntur) Marc. Emp. c. 33. p. 228. *Pilulas cupressi virides ex vino vetere ad tertias decoque, et cyathos binos quotidie ieiuno hernioso porui dato: tum folia eiusdem trita testiculis imponito: mire proderis.* H.

p. Radix) Marc. Emp. c. 26. p. 180. et Q. Seren. c. 33. p. 146. Diosc. I. c. Τα Φύλλα ποθέντα μετά γλυκέος και σύρνης ολίγης, κύσει ρευματιζομένη, και δυσουρίας βοηθεί. H.

q. Contra) Marc. Emp. c. 17. p. 124. H.

r. Quae) Diosc. I. 105. Κέδρος, δένδρον έστ' μέγα, έξ ου λεγομένη κεδρία συνα-

γεται. Cedriam alii gummi: alii lacrymam, et vnguentum vocant. Matth. Siluaticus: *Cedria, id est, gummi cedri.* Ioh. de Ianna: *Cedria a cedrus, haec cedria: vnguentum factum, quo asseres liniti non putrescunt, vel tempore, vel verme.* Et verbo: *Cedrus: Huius arboris gummi, siue lacryma, dicitur cedria, quae ad conseruationem librorum summe est necessaria. Nam libri ex hac lacryma liniti, nec a tineis corroduntur, nec tempore senescunt.* Picem hoc loco Plin. pro resina dixit, quam cedrus fundit crassiolem, vt idem admonuit, XIV. 25. H.

s. Dentium) Scrib. Larg. comp. 58. *Item proderit motis dentibus hoc medicamentum: Aceti acerrimi sextarius*

vnus

loribus vtilissimam. Frangit *t.* enim eos et extrahit: dolores sedat. Cedri *v.* succus ex ea quomodo fieret, diximus, magni *x.* ad lumina vsus, ni ¹ capiti dolorem inferret. Defuncta *y.* corpora incorrupta aeuis seruat, viuientia corrumpit: mira differentia, quum vitam auferat spirantibus, ² defunctisque pro vita sit. Vestes *z.* quoque corrumpit, et animalia *a.* necat. Ob *b.* hoc non censeam

in

¹. Sic ex MSS. em. Hard. et Cb. capitis Gr. et Al.

². Sic ex MSS. H. et Cb. defunctis Gr. et Al.

vnus semis, cedriae verae, ne habeat picis aliquam mixturam, bemina. . . Hoc medicamento si quis ter in mense dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur H.

1. Frangit) Dlc. I. 105. H. v. Succus) Serapion liquor, qui primus fuit, dum cedri ad picem conficiendam vtuntur, et a Syris cedrium dicitur, c. II. Lib. XVI. Dal.

Cedri) Cedri succus cedrium est, quod ex cedro primum fuit, dum ad conficiendam picem comburitur: vt dictum est XVI. 21. H.

x. Magni ad lumina vsus, ni capitis dolorem inferret.) Vetus codex magni ad lumina vsus in capitis, etc. vt illud Ouidii in Tristibus: Nec titulus minio, nec cedro charta vocetur. Sed refragatur auctoritas Dioscoridis oculorum medicinae vtilem prodentis: Lib. I. cap. de cedro. Pint.

Magni) Ad candelas videlicet vnguendas, quae e scirpis fiebant: Nam e scirpis detracto cortice, candelae luminibus seruiebant, inquit Plin. XVI. 70. Sic XVI. 19. zeda lumini sacrorum grata dicitur, hoc est, ad iustiales faces. Nec Pintianum audio, qui lumina hoc loco de oculis accipit: quoniam oculis inunctam cedriam Diosc. l. c. ait conciliare claritatem. H.

y. Defuncta) Haec toli dem verbis Diosc. I. 105. Vide quae diximus XVI. 21. H.

z. Vestes) Diosc. l. c. Και ιματία δε και δεματια φθειρει, δια το θερμαινειν επι τεταμενωσ, και ξεραειν. Vestes quoque, pellesque corrumpit: eo quod vehementius calfaciat, et exsiccat. H.

a. Animalia necat.) Serpentes, lendes, pediculos, lum-

in anginis hoc remedio utendum: neque in cruditatibus, quod suaserit aliqui, gustu. Dentes *c.* quoque colluere ex aceto in dolore timuerim, vel grauitati aut vermibus aurium instillare. Portentum est, quod tradunt, abortiuum *d.* fieri in Venere, ante *e.* perfusa virilitate. Phthiriasis *f.* perungere

i. gustandum. V.

lumbricos, ascaridas. Diosc. Dalec.

Et) Lendes, pediculos, lumbricos, tineas, Diosc. l. c. H.

b. Ob) At censet intrepide Diosc. l. c. Συναγκινῶν δὲ περιχριστός ἐστι καὶ παρισθμίων Φλεγμοναῖς βοηθεῖ. Anginosi quoque eo perunguntur: et tonsillarum inflammationibus auxilio est. H.

c. Dentes) Non timet Diosc. l. c. aut dentibus, aut auribus instillare. Σὺν ὄξει διακλυζομένη, σκωληκας τὰς ἐν ὠσὶ κτείνει. ἤχως τε καὶ συριγμὸς παύει etc. Εἰς τε ἐμβρώματα τῶν ὀδόντων, etc. Dioscoridem, ut fere solet, sequitur Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 187. Nec dentibus timet Marc. Emp. c. 12. p. 91. Scribonium sequutus antea laudatum. H.

d. Abortiuum fieri in Venere) Sic Plinius Latine reddit Graecorum Φθέριον, et ut quidam volunt ἀτόκιον. quamquam sic potius dica-

tur, quod impedito conceptu affert sterilitatem. Rhodig. c. 9. VIII. Idem. Abortiuum fieri in Venere ante perfusa virilitate) Scribendum arbitror, abortiuum fieri, in Venere uncta prius virilitate. Diosc. l. I. cap. de cedro: genitalibus ante coitum inunctus sterilitatem facit. Pint.

e. Ante) Si cedri succo antea virilia perfundantur. Diosc. l. c. Περιχρισθεῖσα δὲ αἰδοῖω πρὸ τῆς συνζωίας, ἀτόκιον ἐστὶ. Genitali ante coitum circumlita, conceptionem impedit. Sic etiam Galenus de fac. simpl. med. VII. p. 187. H.

f. Phthiriasis) Diosc. l. c. Φθείρας δὲ καὶ κοινίδας Φθείρει περιχρισθεῖσα. Pediculos et lendes illi enecat. Vidé N. et Em N. II. (hic coll.) *Phr.*) Sic libri omnes editi. In MSS. *Ptiriafis*. Qui phthiriasis legi maluerint, tueri se possunt Q. Sereni calculo c. 6. cui titulus est, phthiriasis arcendae, quo morbi genere interisse Phere-

ungere eo non dubitauerim, ¹ item *g.* porrignes. Suadent *h.* et contra venenum leporis marini bibere in passo. Facilius *i.* in elephantiasi ² illinatur. Et hulcera sordida et excreſcentia in iis auctores quidam, et *k.* oculorum albugines caliginem quæ inunxere eo: et *l.* contra pulmonis hulcera cyathum eius ³ sorbere iusserunt: item aduersus ⁴ taenias. Fit *m.* ⁵ ex eo et oleum, quod *n.* ⁶ pifselaeon

1. itemque Gr. 2. illinant. M. et Cb. 3. sorberi Cb. 4. tineas. Gr. lumbricos et ascaridas. Diosc. 5. ex ea (sub. cedria.) V. 6. cedrelaeon. V. oleum ut et quod piss. Alii V. ex Diosc.

Pherecydem, Syllamque commemorat, pronuntiatque oportere corpus, Succo perducere cedri. Qui pityriasis sincerius putauerint, ob id quod sequitur, et porrignes: oblicere Marcellum ii possunt, c. 4. p. 40. ita statuentem: Ad pityriasin et porrignes capitis, prodest, cedria tantum ungere caput. Est autem πιτυρίασις idem quod Latinis porrigo: de qua diximus XX. 23. H.

g. Itemque) Q. Serenus, c. 4. p. 127. inter remedia porrigini depellendae: Et prodest cedro demissus ab arbore succus. H.

h. Suadent) Diosc. totidem verbis l. c. Πρὸς τε λαγῶν θαλασσίε πόσιν, σὺν γλυκεῖ λαμβανομένη βοηθεῖ. H.

i. Facilius) Diosc. l. c. Ὠφελεῖ καὶ ἐλεφαντιῶν Vol. VII.

τας. Q. Seren. c. II. de elephantiasi propellenda, p. 130. Huic erit aduersus cedri de cortice succus, Mustelaeque cinis, vel sanguis fusus ab illa. Adde et Marc. Emp. c. 19. p. 130. H.

k. Et) Diosc. l. c. Εὐθετεῖ δὲ εἰς τε ὀφθαλμικὰ ὀξυδορμῆς ἔσα ἐγχειρομένη, καὶ λευκώματα, καὶ ἐλας σμήχει. H.

l. Et contra) Iubet Diosc. totidem verbis l. c. et contra pulmonis hulcera, et aduersus taenias, siue tineas, hoc est teretes ventris lumbricos. H.

m. Fit) E cedri succo, siue cedria. Diosc. I. 105. Γίνεται καὶ ἐλαίον ἐξ αὐτῆς (κεδρίας) χωριζόμενον ἀπὸ τῆς κεδρίας... ὡς ἐπὶ τῆς πίσεως. Fit et e cedria oleum, quod ab ea separatur... ut de pice dictum est.

felaeon vocant, vehementioris ad omnia eadem
vfus. Cedri o. scobe serpentes fugari certum est:
item p. baccis tritis cum oleo, si qui perungantur.

XII. Cedrides q., hoc est fructus ¹ cedri,
tuffim r. sanant, vrinam cient, aluum fistunt: vti-
les ruptis, conuulsis, spasticis, stranguriae, vuluis,
² admoti s.: Contra lepores marinos, eademque t.
quae supra: collectionibus, ³ inflammationibusque.

XIII. De

1. oxycedri. 2. posi. M. 3. inflam. admoti. V.

Id nempe, quod pinguiissi-
mum, apprime oleosum,
suspensis supra cedriam, dum
coquatur, lanis excipitur,
colligiturque, vt ait Gale-
nus l. c. H.

n. Quod) Sic appellatur
iterum XV. 7. et XXV. 22.
Nempe initio huius sectionis
docuit cedrum dare picem
quae cedria vocaretur:
quamobrem quod ex ea
extraheretur oleum, recte
voce ex vtroque conflata
πισσέλαιον nuncupauit.
Frustra sunt, qui MSS. in-
uitis, cedrelaeon substituunt.
Sic πισσέλαιον picis florem
appellat Scrib. Larg. comp.
40. id nempe quod excipitur,
dum ea coquitur, lana super-
posita eius vapor. H.

o. Cedri) Nicand. in
Ther. p. 4. et 7. H.

p. Item) Cedri fructu:
quo si perungitur corpus,
cum cerui adipe seu medul-
la, fugari serpentes eo et
Diosc. fatetur l. c. Διώνυ-

σι καὶ θηρία χρισμένε τῷ
σώματος σὺν ἐλαφείῳ ζέα-
τι ἢ μυελῷ. H.

q. Cedrides) Diosc. I. 105.
Κεδρίδες δὲ καλεῖνται οἱ ἐξ
αὐτῆς (κέδρε) καρποί. Ga-
len. quoque de fac. simpl.
med. VII. p. 187. Αἱ δὲ
κέδρίδες, ἄτω γὰρ ὀνομά-
ζουσιν τὸν καρπὸν τῆς κέδρε,
etc. H.

r. Tuffim) Diosc. l. c.
Βοηθᾶσι δὲ βηξί, σπᾶσμα-
σι, ῥήγμασι, σφαγγαρίαις.
H.

s. Admoti) Appositu. Vi-
de N. et Em. N. III. (hic
adi.) Vziles) Ita MSS. Posi
tamen multo malle. Nam
Diosc. I. 105. Καὶ ἐμμηνᾶ
ἀγχοι μετὰ πεπέρεως λείε
πινόμενα. Ex trito pipere
poti, menstrua cient. Vel
legi satius fortasse, vuluis.
Ac posi contra lepores mari-
nos etc. Pergit enim Grae-
cus auctor: Καὶ πρὸς λα-
γῶς θαλασσίε πόσιν σὺν
οἴνω λαμβάνονται. Contra
haustum

XIII. De *v.* galbano diximus. Neque *x.* humidum neque aridum probatur, sed quale docuimus. Per *y.* se bibitur ad tussim veterem, suspiria, rupta, conuulsa. Imponitur *z.* ischiadicis, lateris doloribus, panis, furunculis, corpori *a.* ab ossibus recedenti, strumis, articulorum nodis, dentium quoque doloribus. Illinitur et cum melle capitis hulceribus. Purulentis *b.* infunditur auribus cum rosaceo, aut nardo. Odore *c.* comitialibus subuenit, et vulua strangulante, ² et in stomachi defectu. Abortus *d.* non exeuntes trahit appositu vel suffitu: ³ item ramis *e.* ellebori circumlitum

Ii 2

litum

1. et ossibus recedentibus. *M.* 2. vel stomachi. *M.*
vel. in. stom. *M.* 3. item ramo. *M.*

baustum leporem marinum in vino sumuntur. H.

1. *Eademque*) Hoc est ad eadem, quibus vtilem esse cedriae succum sup. sect. dictum est. H.

v. De galbano) L. XII. 57. H.

x. Neque) Totidem verbis Diosc. III. 97. H.

y. Per) Diosc. Καταπίνεται δὲ πρὸς παλαιὰν βήχα, δύσπνοιαν, ἀσθματα, ῥήγματα, σπασματα. H.

z. Imponitur) Diosc. l. c. de laterum, dentiumque doloribus, et de furunculis. De panis Marc. Emp. c. 32. p. 224. et Plin. Val. III. 27. De strumis idem Marcellus c. 15. p. 107. et Plin. Val. I. 13. H.

a. Corpori ab ossibus rece-

denti) Ab ossibus recedit caro, quum ea putrescente ossa nudantur, in vlcerebus phagaedenicis et cancriosis. *Dal.*

b. Purulentis) Marc. Emp. c. 9. p. 75. et 81. Item Theod. Pr. I. 8. *de aurium causatione.* H.

c. Comitialibus subuenit) Eos vt et vertiginosos excitat. *Dal.*

Odore) Comitiales enim odore excitat, vti et lethargicos: quod et Celsus testatur III. 20. De comitialibus, feminisque, quas vulua strangulat, subscribit Diosc. l. c. H.

d. Abortus) Immaturos partus. *Dal.*

Abortus) Diosc. l. c. H.

e. Ramis) Radiculis. *Dal.*

litum atque subiectum. Serpentes *f.* nidore ¹ vrentium fugari diximus. Fugiunt *g.* et perunctos galbano. Medetur et a scorpione percussis. Bibitur et in difficili partu fabae magnitudine in vini cyatho: vuluafque conuersas corrigit. Cum *h.* myrrha autem et in vino mortuos partus extrahit. Aduersatur *i.* et venenis, maxime toxicis, cum myrrha, ² et in vino. Serpentes *k.* oleo et spondylio mixto tactu necat. Nocere *l.* vrinae existimatur.

XIV. (VI.) Similis *m.* Hammoniacy natura atque lacrymae, ³ probandae, vt diximus: mollit *n.* calefacit, discutit, dissoluit. Claritati visus in collyriis conuenit. Pruritum, cicatrices, albugines *o.* oculorum tollit. Dentium dolores sedat, efficacius accensum. Prodest *p.* dyspnoicis, pleuriticis,

1. vsti. *V.* 2. et aceto. *Diosc.* 3. pr. ratio, vt dix. *V.*

f. Serpentes) L. XII. 57. H.

g. Fugiunt) *Diosc.* l. c. H.

b. Cum) *Diosc.* l. c. H.

i. Aduersatur) *Diosc.* l. c. ex aceto: συν ὄξει καὶ σινδύβνυ ποθέσσα, ἀντιπᾶσχει καὶ τοξικῶ. H.

k. Serpentes) *Diosc.* ad verbum. l. c. H.

l. Nocere vrinae existimatur) Vrinae difficultati prodesse existimant. *Diosc.* *Dal.*

Nocere) Imo prodesse, si *Dioscoridi* fides. Δοκεῖ δὲ καὶ δυσχερεῖσι ποιεῖν. Sed ibi legendum δυσχερίαν ποιεῖν, contraria plane sententia, ex *Serapione*, alii ante nos viderunt. H.

m. Similis) Similis, inquit, Hammoniacy natura est galbano, similisque natura lacrymae, cuius probatio fieri debet eo pacto, quo dictum est L. XII. 49. H.

n. Mollit) Haec quoque *Diosc.* l. 98. H.

o. Albugines) *Diosc.* l. c. Σμήχει δὲ καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς λευκώματα. *Theod. Prisc.* l. 10. de oculorum causis: Nam et lactenti suo mater guttam Hammoniacy masticando, albos oculi ... saepius permundauit. H.

p. Prodest) Reliquae deinceps Hammoniacy medicinae totidem fere verbis existant apud *Diosc.* l. c. H.

cis, pulmonibus, vesicis, urinae cruentae, lieni, ischiadicis potum. Sic et aluum soluit. Articulis et podagrae cum pari pondere picis aut cerae et rosaceo coctum. Maturat panos, extrahit clauos cum melle. Sic et duritias emollit. Lieni cum aceto et cera Cypria, vel rosaceo, efficacissime imponitur. Lassitudines *q.* perungi cum aceto ¹ et oleo, exiguoque nitro, vtile est.

XV. Et *r.* styracis naturam in peregrinis arboribus exposuimus. Placet praeter illa ² quae diximus, maxime pinguis, purus, albicantibus *s.* fragmentis. Medetur *t.* tussi, faucibus, pectoris vitiiis, vuluae praecclusae, ³ duritiae laboranti. Ciet *v.* menses potu, apposituae, aluum mollit. Inuenio potu modico tristitiam animi resolui, largiore contrahi. Sonitus aurium emendat ⁴ infusus: strumas illitu, neruorumque nodos. Aduersatur venenis, quae frigore nocent: ideo *x.* et cicutae.

XVI. Spondylion *y.* vna demonstratum, infunditur *z.* capitibus phreneticorum, et lethargi-

li 3 corum:

1. nitro et cyprino oleo vile est. Diosc. 2. Supra
L. XII. c. 17. et 25. Iac. Cell. 3. duritiae. Ch.
4. Sic ex vet. edit. H. infusus: strumas illitus. V.
infusum, illitum Gr. et Al.

q. Lassitudines) Oleum cyprinum Diosc. desiderat l. c. H.

r. Et) L. XII. 55. H.

s. Albicantibus) Micis grumifuae Diosc. I. 79. Ἐρῶμβας ἔχω ὑπολευκας. H.

t. Medetur) Haec totidem verbis Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 232. H.

v. Ciet) Ad verbum Diosc. et Galen. ll. cc. H.

x. Ideo) Hausto cicutae veneno resistere styracem e vino potum scribit Diosc. Ἐπιπορ. II. 142. H.

y. Spondylion) L. XII. 58. H.

z. Infunditur) Plin. Val. III. et IX. 7. Diosc. quoque totidem plane verbis III. 90. H.

corum: item capitis doloribus longis. Cum *a.* oleo vetere bibitur, et in iocinerum vitii, morbo regio, comitialibus, orthopnoëicis, vuluarum strangulatione: quibus et suffitu prodest. Aluum *b.* mollit. Illinitur *c.* hulceribus ¹ serpentibus cum ruta. Flos *d.* auribus purulentis efficaciter infunditur. Sed succus quum exprimitur, integendus est, quoniam mire appetitur a muscis et similibus. Radix *e.* derafa, et in fistulas coniecta, callum earum erodit. Auribus *f.* quoque instillatur cum succo. Datur *g.* et ipsa contra morbum regium, et in iocineris vitio, et vuluarum. Capillos crispus facit peruncto capite.

XVII. ² Sphagnos *h.*, siue sphacos, siue bryon, et in Gallia, vt indicauimus, nascitur, vuluis *i.* decocto insidentium utilis: item genibus et feminum tumoribus, mixtus nasturtio, et aqua falsa tritus. Cum ³ vino autem ac resina sicca potus,

1. quae serpunt. *Ch.* 2. *Splachnos. Diosc.* 3. *Sic*
ex MSS. *H. M. et Ch. cum vino et iunipero*
Gr. et Al.

a. Cum) Diosc. l. c. ad
verbum et Galen. l. c. p.
233. *H.*

b. Aluum) Diosc. l. c. *H.*

c. Illinitur) Plin. Val. III.
22. et Diosc. ad verbum
l. c. *H.*

d. Flos) Hoc est, flos tri-
tus, seu floris succus. Diosc.
l. c. Τῆ δὲ ἀνθῆς χλωρῆ
ὁ χυλὸς πρὸς εἰληκόμενα
ῶτα, καὶ πυροβόλῃτα ἀρμό-
ζει. Exscripsit haec quoque
Galen. l. c. *H.*

e. Radix) Totidem ver-
bis Diosc. l. c. *H.*

f. Auribus) Diosc. l. c. *H.*

g. Datur) Diosc. l. c. *H.*

h. Sphacos) Phascos ex

Phauorino, cui sphacos fe-
ni genus est, pecori admo-
dum gratum. Sic legitur
et apud Theoph. c. 9. L.
III. hist. Vide c. 23. et 28.
L. XII. Plutarchum Quaest.
I. L. IV. Sympol. inter ea
quibus caprae vescuntur,
phascon recenset, ex Eu-
polide. *Dal.*

Sphagnos) L. XII. 50. *H.*

i. Vuluis) Diosc. l. 20.

Ποιεῖν πρὸς τὰ περιμήτρεαν
ἐν ἀφῆ-

tus, vrinam pellit celerrime. Hydropicos inanit, cum vino et ¹ iuniperis tritus et potus.

XVIII. Terebinthi folia et radix collectionibus imponuntur. Decoctum eorum stomachum firmat. Semen in capitis dolore bibitur in vino, et *k.* contra difficultatem vrinae. Ventrem leniter emollit. Venerem *l.* excitat.

XIX. ² Piceae *m.*, et laricis folia trita, et in aceto decocta, dentium dolori profunt. ³ Cinis *n.* corticum, intertrigini et ambustis. Potus *o.* aluum sistit, vrinam mouet. Suffitu *p.* vulvas corrigit. ⁴ Piceae *g.* folia priuatim iocineri vtilia sunt, drach-

Ii 4 mae

1. iuniperis tritus ac potus. *Ch.* 2. Pini et piceae
fol. Ex Diosc. 3. Cortex tritus et inspersus.
Diosc. 4. Pini. Diosc.

ἐν ἀΦεψήματι εἰς ἐγκάθι-
σμα. Facit decoctus infessu
ad vulvae affectiones. H.

k. Et) Diosc. I. 91. et
Galen. de fac. simpl. med.
VIII. p. 234. H.

l. Venerem) Diosc. I. c.
Ἔστι δὲ ἀριστὸς πρὸς ἀφροδί-
σια. H.

m. Piceae, et laricis) Pli-
nius πεύκην piceam vertit,
quae pinus est: πίτυν lari-
cem, quae picea est. *Dal.*

Piceae) Πίτυος et πεύ-
κης, quas pinum et laricem
Plinius fere reddit, easdem
esse dotes Dioscorides asse-
uerat I. 86. Sunt nempe
pinus, picea, pinaster, con-
generes arbores, quibus et
cognatae vires: quin et no-

mina saepe promiscue a bo-
nis auctoribus permutantur.
Vide Sarac. in Not. ad
Diosc. I. 87. p. 15. H.

n. Cinis) Ramenta corti-
cum. Diosc. I. 86. Ἀρμό-
ζων (Φλοιὸς) πρὸς τε πα-
ρατριμματα λειὸς κατα-
πλασσόμενος, καὶ πρὸς τὰ
κεκαυμένα. Cortex tritus et
inspersus ad intertrigines et
combusta confert. H.

o. Potus) Diosc. I. c.
Κοιλίαν τε ποθεῖς ἐφίσησι
καὶ ἄρα νινεῖ. H.

p. Suffitu) Vulvas con-
uersas emendat. Suffitu par-
tus et secundas eiicere
Diosc. ait I. c. H.

g. Piceae) Hoc Diosc. I.
c. de foliis πεύκης ac πί-
τυος. H.

mae pondere in ¹ aqua mulsa pota. Siluas *r.*, eas dumtaxat quae picis resinaeque gratia ² radantur, vtilissimas esse phthisicis, aut qui longa aegritudine non ³ recolligant vires, satis constat: et illum caeli aëra plus ita, quam *s.* navigationem Aegyptiam, proficere, plus quam ⁴ lactis *t.* herbidos per montium aestiua potus.

XX. Chamaepitys *v.* Latine abiga vocatur propter abortus, ab aliis thus terrae: cubitalibus ramis, ⁵ flore pinus et odore. Altera *x.* ⁶ breuior, et

1. aqua, vel mulsa. Diosc. 2. radantur. Dal.
 3. recolligunt. Dal. 4. lactis per herbidorum
 montium. V. 5. flore tenui, candido, vel luteo,
 et pinus odore. Diosc. 6. leuior. V.

r. Siluas) Fere ad verbum haec Marc. Emp. c. 16. p. 119. et Plin. Val. I. 61. H.

s. Quam navigationem Aegyptiam) Celsus de tabidorum curatione c. 22. L. III. Opus est, si vires patiuntur, longa navigatione, caeli mutatione, sic vt densius quam id est, ex quo discedit aeger, petatur: ideoque aptissime Alexandriam ex Italia itur. Vide infra c. 6. L. XXXI. Dal.

Nauigationem) De ea dicemus XXXI. 33. H.

t. Herbidos) Ex herbis virentibus et vegetis geniti. Dal.

Lactis) Lactis ex herbis virentibus et vegetis geniti. H.

v. Chamaepitys Latine abiga) Sic dicta ab abigendo partu. Aingae, cum abortu nihil est commune. Gelen.

Chamaepitys) Apul. c. 26. Graeci chamaepityn, Itali abigam, alii cupressum nigram, etc. Haec prima chamaepitys Lobelii est, in Obseru. p. 208, eademque Matthioli chamaepitys altera, p. 941. Dodonaei tertia, p. 46. Pro abiga libri quidam ajuga perperam exhibent. H.

x. Altera) Chamaepitys altera Lobelii, p. 209. et Dodonaei, p. 46. Hanc quoque Diosc. III. 176. ait esse ramis cubitalibus in speciem ancorae incuruatis, ἀγκυροειδέϊς. H.

et incuruae similis. Tertia *y.* eodem odore, et ideo nomine quoque, ¹ paruula, cauliculo crassitudine digitali, foliis scabris, exilibus, albis, in petris nascens. Omnes herbae, sed *z.* propter cognationem nominis non differendae. Profunt aduersus scorpionum ictus. Item *a.* iocineri illitae cum palmis, aut cotoneis. Renibus *b.* et vesicae, decoctum earum cum farina hordeacea. Morbo *c.* quoque regio, et urinae difficultatibus, ex aqua decoctae bibuntur. Nouissima contra serpentes valet cum melle. Sic et appositas vulvas purgat. Sanguinem *d.* densatum extrahit pota. Sudores facit perunctis ea, peculiariter renibus utilis. Fiunt *e.* ex ea et hydropicis pilulae, cum ² fico aluum tra-

Ii 5 hentes.

1. Sic ex MSS. *H. paruula, caul. crass. Diosc. paruola, coliculo digitali. Ch. paruulo cauliculo Gr. et Al.*

2. Sic ex MSS. *H. et Ch. ficu Gr. et Al.*

y. Tertia) Nempe odore pinus. Sic Diosc. l. c. Καὶ τρίτη τις ἐστὶν ἄρρηνη καλαμῆνη ... ὅζει δὲ καὶ τῆτο πίτυος. Pingitur a Lobelio in obs. p. 207. sub Aiugae nomine. A Dodonaeo p. 46. a quo chamaepitys prima appellatur. *Iuam* Galli vocant, cognomento *Arcticam*. Subscribit Anguillara P. 13. p. 244. Chamaepitys officinarum et a Dioscoridis Pliniique delineatione abest, et indigna prorsus quae iis generibus adnumeretur, quum nullo sit pinus odore, vt Ruellius animaduertit III. 75. p. 576. H.

z. Sed) Propter affinitatem nominis eum picea, de qua sect. proxima dictum; est enim etiam Theophrasto picea πίτυς, vt diximus: quare de chamaepity ex occasione differit. H.

a. Item) Gal. de fac. simpl. m. VIII. p. 241. H.

b. Renibus) Diosc. III. 175. Marc. Emp. c. 26. p. 178. H.

c. Morbo) Diosc. et Gal. II. cc. H.

d. Sanguinem) Siue conglobatum, vt dictum s. 27. sq. quod in praecipitatis potissimum euenit. H.

e. Fiunt) Diosc. l. c. Λε-
ανθῆσαι δὲ σὺν σύκοις, καὶ
ἀντι

hentes. Lumborum *f.* ¹ dolorem Victoriati *g.* pondere in vino finit, et tussim recentem. Mortuos partus, ex aceto cocta, ² et pota, eiicere protinus dicitur.

XXI. Cum *h.* honore et pityusa simili de causa dicitur, quam quidam in tithymali genere numerant. Frutex *i.* est ³ similis piceae, flore paruo ⁴ purpureo. Bilem *k.* et pituitam per aluum detra-

1. Sic ex MSS. H. Ch. Lumborum quoque dol. Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. potaque Gr. et Al. 3. foliis piceae. Diosc. 4. veluti purp. Diosc.

ἀντὶ καταποτῆς διδομένη
μαλάσσει κοιλίαν. Contri-
ta vero cum ficibus, et pilularum instar exhibita (Plin. addit, hydropicis) aluum emol-
lit. H.

f. Lumborum) Diosc. et Gal. II. cc. et Marc. Emp. c. 24. p. 173. H.

g. Victoriati pondere in vino finit) Alia exemplaria non finit legunt, sed finit. lego sanat, ex codice antiquo. Pint.

Victoriati) Hoc est, argentei quinarium dimidiue denarii vel drachmae dimidia pondera. Victoriati pondus obolorum trium esse recte Marc. Emp. statuit, c. 9. p. 78. Nam drachma seu denarius sex obolos efficit, ut diximus XXI. f. ult. Nota in medicis ponderibus eiusmodi est, Denarius I. A. S. H.

b. Cum honore et pityusa

simili de causa dicitur) Duo prima verba superfluent, ex eodem. Pint.

Cum) Propter cognationem nominis, cum picea, quae πίτυς, ut diximus, Theoph. quoque est. Diosc. IV. 166. Πιτύσσα ... εἶδει δοκεῖ διαφέρειν τῆς κυπαρισσῆς τιθυμάλει· ὁθεν καὶ εἶδος ἐν αὐτοῖς καταριθμεῖται. Pityusa a cyparissia tithymalo specie differre sola creditur: ideoque in tithymali genere connumeratur. Nunc omnibus herbariis, officinisque ac recentioribus medicis *Efula* nominatur, teste Ruellio, III. p. 653. A Dodonaeo pingitur, p. 370. H.

i. Frutex) Foliis piceae, τῆς πίτυος, exiguo flore, ac paene purpureo, inquit Diosc. II. cc. H.

k. Bilem) Diosc. I. c. Καθαίρει δὲ κάτω ἢ μὲν εἶσα

detrahit radix, decocti hemina: aut feminis ¹ ligula ² in l. balanis. Folia in aceto decocta, fuffures ³ cutis emendant: mammas quoque mixto rutae decocto et tormina, et serpentium ictus, et in totum collectiones incipientes.

XXII. Resinam *m.* e supra dictis arboribus gigni docuimus, et genera eius et nationes in ratione vini, ac *n.* postea in arboribus. Summae species duae: sicca, et liquida. Sicca *o.* e pinu et picea fit: liquida e terebintho, ⁴ larice, lentisco, cupresso. ⁵ Nam *p.* et eae ferunt in Asia et Syria.

Fal-

1. drachma. Succij farina excepti coctlear in catapodio datur. Diosc. 2. in balneis. V. cum phoenicobalanis. V. alii. 3. capitis. Diosc. 4. larice. Nam lentiscus et cupressus in Asia ferunt ac Syria. V. 5. Sic ex MSS. H. Nam et hae. Ch. nam eae f. Gr. et Al.

Α β', ὀληή δοθεῖσα σὺν μελιματω· τῶ δὲ καρπῶ α'. Purgat per inferna radix, drachmis duabus data in aqua mulsa: semen vero, drachma una. Ita fere et Galen. l. c. H.

l. In) Balani hoc loco non palmulae videntur esse, vt libro sup. f. 74. sed glandes quae in podicem induntur manu ad subducendam aluum. Medici suppositoria nuncupant. H.

m. Resinam) L. XIV. 25. H.

n. Ac) L. XVI. 16. sqq. H. *o.* Sicca) Sic auct. libri de simpl. ad Patern. T. XIII. Opp. Galeni, p. 998. Resina sicca, inquit, inuenitur

circa nuclipinum, et pityn, quae Theophrasto picea est, vt monuimus: alia liquida circa terebinthum, et peucen (quae semper a Plinio larix appellatur) et cupressum, et quae circa lentiscum, quam aliqui mastichinam esse dicunt, in Chio insula, etc. Negant tamen alii liquidam e lentisco fundi. Vide Dalec. hist. pl. l. 20. p. 69. Resinam e larice, λαρικός, manare liquidam, scribit et Diosc. l. 29. H.

p. Eae ferunt) Lentiscus et eupressus ferunt: de larice hoc intelligi non potest, quae nusquam in Asia et Syria nascitur. Dal.

Nam) Lentiscus videlicet et cu-

Falluntur qui eandem putant esse, e *q.* picea atque larice. Picea enim pinguem, et thuris ¹ modo succosam fundit: larix gracilem, ac *r.* mellei ² liquoris, virus redolentem. Medici liquida raro vtuntur, et in ³ ouo fere: e larice propter tussim hulceraque viscerum: nec pinea magnopere in vsu: ceteris non nisi coctis. Et *s.* coquendi generafatis *t.* ⁴ demonstrauius. In *v.* ⁵ arborum differentia placet terebinthina, odoratissima atque leuissima: nationum, Cypria et Syriaca: vtraque mellis Attici colore: sed Cypria carnosior, sicciorque. In sicco genere quaerunt vt sit candida, pura, perlucida. In *x.* omni autem, vt montana potius quam campestris: item *y.* Aquilonia potius, quam ab alio vento. Resoluitur resina ad vulnerrum vsus et malagmata, oleo: in *z.* potiones, amygdalis amaris. Natura *a.* in medendo contrahere vul-

1. odore. Diosc. *2.* coloris. Idem. *3.* ouo, fere e larice, propter. Dal. *4.* demonstrauius in arb. differentia. Placet. Diosc. *5.* resinarum. V.

et cupressus: illa in insula Asiae Chio, ista in Syria. Larix enim Italiae et Galliae peculiaris arbor. H.

q. Epicea) Hoc est, vt cum Theophrasto loquamur, ἐκ τῆς πίτυος καὶ ἐκ τῆς πεύκης. H.

r. Ac) Plin. Val. XVI. 19. de larice: Plusculum huic erumpit liquoris, melleo colore, atque lentiore, nunquam durescentis. H.

s. Et) L. XVI. 22. H. *t.* Demonstrauius) Cap. II. L. XIV. Dal.

v. In) Diosc. I. 92. H.

x. In omni) Haec tradit etiam Theophr. IX. 2. H.

y. Item) Theophr. l. c. H.

z. In potiones amygdalis amaris) Impetigines non in potiones, in vetusto codice habetur. Sanari vero impetigines pice Dioscorides auctor est L. I. cap. de pice liquida. Pinz.

In) Si in potiones sumi resina debet: resolui prius necesse est oleo ex amygdalis amaris confecto. H.

a. Natura) Diosc. I. 91. Vide et Th. Prisc. I. 19. H.

vulnera, purgare, discutere collectiones: ¹ item *b.* pectoris vitia terebinthina. Illinitur eadem calida membrorum doloribus, spasticisque in Sole. Illinitur *c.* et *d.* ² totis corporibus, mangonum maxime cura, ad gracilitatem emendandam, spatiis *e.* ita laxantium

1. 2. Sic ex MSS. em. H. contra pect. vitia terebinthina illinitur. V. spasticisque in sole. Euellitur et totis corporibus. M. et Ch. nisi quod habet, Auellitur. Item pectoris vitia. Terebinthina illinitur et eadem calida: spasticisque illinitur in sole, totisque corp. Gr. et Al.

b. Item) Diosc. l. c. de omni resinarum genere: Βηξίν, inquit, ἀρωγῶσα, καὶ Φθίσειν, ἐν ἐκλεικτοῖς καὶ ἐαυτὴν ἢ μετὰ μέλιτος ἀνακαθαίρουσα καὶ τὰ ἐν θώρακος. Tussi ac tibi conueniunt in ecligmate per se, aut ex melle: quaeque ex pectore educi oportet, expurgant. Alludere huc Plautus videtur in Mercat. act. I. sc. 2, v. 27. AC. Tua causa rupi ramices, ian dudum spuro sanguinem. CH. Resinam ex melle Aegyptiam vorato, saluum feceris. De terebinthina speciatim Marc. Emp. c. 17. p. 132. Resina terebinthina deuoratur ad magnitudinem fabae Aegyptiacae ab eo qui suspirio laborat, vini cyatho supersumo, quae res magno remedio est. Idem Theod. Prisc. II. P. II. c. 10. de empyicis. Praeuiuit vtrique Celsus IV. 4. de difficultate spirandi. H.

c. Illinitur) Laudat in primis hoc picationis genus ad gracilitatem corporis emendandam, Galen. de sanit. tuenda VI. toto c. 8. p. 174. T. VI. H.

d. Et eadem calida membrorum doloribus spasticisque) Quatuor scripti: Terebinthina illinitur eadem calida membrorum doloribus spatia usque in sole euellitur et totis corporibus. Voss. terebinthina inlinitur eadem calida membrorum doloribus. Forte, pernionum doloribus. Deinde idem: spatiisque in sole auellitur. Vt Terentius in Adelphis lectulos in sole. L. XX. 9. eorum rubentes maxime in sole illini. Sequitur: et totis corporibus mangonum maxime cura. Intellige, illinitur et auellitur similiter. Gron.

e. Spatiis) Laxiores sic faciunt cutis meatus per artus singulos. H.

tium cutem per *f.* singula membra, capacioraque ciborum facienda corpora. Proximum locum obtinet e lentisco. Inest *g.* ei vis astringendi. Mouet *h.* et ante ceteras vrinam. Reliquae *i.* ventrem molliunt, cruda concoquunt, tussim veterem sedant, vuluae onera extrahunt etiam suffitae. Priuatim *k.* aduersantur visco. Panos et similia, cum seuo taurino et melle sanant. Palpebras *l.* lentiscina commodissime replicat. Fractis *m.* quoque vtilissima, et *n.* auribus purulentis: item in pruritu genitalium. Pineae capitis vulneribus optime medetur.

XXIII. (VII.) Pix *o.* quoque vnde et quibus conficeretur modis, indicauimus: et eius duo genera, spissum, liquidumque. Spissarum *p.* vtilissima medicinae Brutia *q.*, quoniam pinguis et

f. Per singula membra) Hoc medicinae genus picationem medici vocant, de qua Galenus L. XIV. method. et libris de tuenda valetudine. *Dal.*

g. Inest) Diosc. I. 91. H.

h. Mouet) Diosc. l. c. H.

i. Reliquae) Diosc. l. c. *Ἐστὶ δὲ καὶ ἀρητικὴ, κοιλίαν τε μαλακάζει . . . βηξίν ἀρμόζουσα, καὶ Φθίσειν, etc.* H.

k. Priuatim) De visco eo XX. 51. diximus. H.

l. Palpebras lentiscina commodissime replicat) Pilos in oculis sublatos glutinat Dioscorid. *Dal.*

Palpebras) Hoc est replet, et pilis ornat. Sic

infra s. 28. *Mastiche lentisci replicandis palpebris.* Diosc. I. 91. de quauis resina et c. 90. de lentiscina: *ἐν τε ἀνακολλήσει τριχῶν ἀρμόζει τῶν ἐν βλεφαροῖς.* Ad agglutinandos palpebrarum pilos confert. H.

m. Fractis) Auribus scilicet. H.

n. Et) Diosc. I. 91. *Πρὸς τε τὰ ἰχωρορροῦντα ὠτα σὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ, καὶ πρὸς κνησμόν αἰδοῖα.* H.

o. Pix) L. XIV. 25. H.

p. Spissarum vtilissima medicina est Brutia) Dele verbum, quod quinque membranacei ignorant. *Gron.*

q. Brutia) Obliuosus et immemor Plinius cap. II.

et resinofissima vtraſque *r.* praebet vtilitates: ¹ *ob s.* id magis rutila, quam ceterae. Id enim quod in hoc adiiciunt, e mascula arbore meliorem eſſe, non *t.* arbitror poſſe intelligi. Picis *v.* natura excaſcit, explet. *x.* Aduerſatur *y.* priuatim ceraſtae morſibus cum polenta: item *z.* anginae cum melle, diſſillationibus et ſternutamentis a pituita. ² Auribus *a.* infunditur cum roſaceo: illinitur cum cera. Sanat *b.* lichenas, aluum ſoluit, excreationes *c.* pectoris adiuuat ecligmate, aut *d.* illita tonfillis

z. ad idque magis. *V.* 2. Sic ex MSS. *H.* Pituitis aurium. *V.* et ſternutamentis a pituita auribus. *Cb.* Sternutamentis. Purulentis auribus *Gr.* et *Al.*

L. XVI. ſcripſit Brutiam doliis dumtaxat, ceteriſque vaſis vtilem eſſe. *Dal.*

r. Virasque praebet vtilitates) Et medicinae, et picandis illinendiſque doliis. *Dal.*

Virasque) Et picis et reſinae Dioſc. I. 97. de pice Brutia, δύο Φυσεων έχομένη, πίſσης άμα και ρητίνης. *H.*

s. *Ob*) Et ad id rutila magis accommodata, quam ceterae. Dioſc. I. 97. *H.*

t. Non arbitror poſſe intelligi) Quoniam in arboribus, e quarum teda pix coquitur, mas et femina non agnoſcuntur. *Dal.*

Non) Quoniam eſt in reſiniferis arboribus, ipſaque teda, vnde pix coquitur, mas et femina ſecernantur, vt dictum eſt XVI. 19. in

pice tamen notae diſcrimen vllum agnoſcere, haud procliue eſt. *H.*

v. Picis) Dioſc. I. 97. et Galen. de fac. ſimpl. med. VIII. p. 220. *H.*

x. Explet) Replet hulcera. Δυναμιν δέ έχει πληρωτικην έλκων, Dioſc. I. c. *H.*

y. Aduerſatur) Dioſc. I. 94. Προς έρπετων δήγματα συν άλσι λείοις καταπλασσομένη. Valet ad ſerpentium morſus cum trito ſale adhibita. *H.*

z. Item) Plin. Val. I. 52. *H.*

a. Auribus) Ad aures purulentas cum roſaceo pariter Dioſc. adhibet, I. c. *H.*

b. Sanat) Dioſc. et Gal. II. cc. *H.*

c. Excreationes) Dioſc. I. 94. Δυσανάγωγα των εν θω-

fillis cum melle. Sic *e.* et hulcera ¹ purgat: explet. Cum vva passa et axungia, carbunculos purgat, et putrescentia hulcera: quae *f.* vero serpunt cum pineo cortice, aut ² sulphure. Phthificis *g.* etiam cyathi mensura quidam dederunt, et contra veterem tussim. Rhagadas *h.* sedis et pedum, panosque et vngues scabros emendat: vulvae *i.* duritias et conuersiones odore: item lethargicos. *k.*
Stru-

1. purgat et explet. Cum vva pas. et axungia (melle Diosc.) carbunc. Sic et hulcera purgat: explet cum vva passa et axungia, carbunculos Gr. et Al.
2. fursure illita. Diosc.

ἐν θώρακι ὑγρῶν, ἐκλειχομένην καὶ δε πληθὸς μετὰ μέλιτος. Valet ad humores intra pectus contentos, aegre exscreeabiles, si cyathi mensura cum melle delingatur. H.

d. Aut) Diosc. l. c. H.

e. Sic) Vide Not. et Em. N. IV. (hic pos.) Sic) Mutata haec tenus interpunctio medicinas confuderat in hunc modum: Sic et hulcera purgat: explet cum vva passa et axungia: Carbunculos purgat etc. et quo temperamento carbunculos purgaret, obscurum est. Erroris admoniti primum sumus a Plinio Val. III. 22. ita prodente: Pix Brutia, inquit, cum melle hulcera purgat, explet, sanat: eadem pix cum vva passa, et axungia, bulceribus putrescentibus medetur. Et c. 30.

carbunculo medendo: Pix Brutia cum vva passa, exemptis nucleis, addita axungia purgat. Tum deinde a Diosc. I. 94. et si is pro axungia mel adsciscit: Σὺν σαφίδι δὲ καὶ μέλιτι, ἀνθρακας καὶ σηπεδόνας περιχαρασσει. Quin et cum vva passa et melle, carbunculos putrescentiaque hulcera emarginat. H.

f. Quae) Diosc. I. 94. totidem verbis. H.

g. Phthificis) Diosc. l. c. et Marc. Emp. c. 16. p. 119. H.

h. Rhagadas) Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 31. p. 222. et Theod. Prisc. I. 29. H.

i. Vulvae) Diosc. l. c. H.

k. Lethargicos) Cels. III. 20. inter ea quae lethargicos odore foedo mouent, picem crudam recenset. H.

Strumas *l.* item cum farina hordeacea, et pueri impubis vrina decocta ad suppurationem perducit. Et ad alopecias sicca *m.* pice vtuntur. Ad mulierum mammas Brutia, ex vino subferuefacta cum polline farraceo, quam calidissimis impositis.

XXIV. Liquida *n.* pix, oleumque quod pisselaeon vocant, quemadmodum fieret, diximus. Quidam *o.* iterum decoquant, et vocant palimpissam. Liquida anginae perunguntur intus, et vna. Ad *p.* aurium dolores, claritatem oculorum, oris circumlitiones, ¹ suspiriosos, vuluas, tussim veterem, et crebras excreationes pectoris, spasmos, tremores, opisthotonos, paralyses, neruorum ² dolores. Praestantissimum *q.* ad canum et iumentorum scabiem.

XXV. Est et ³ pissasphaltos *r.*, mixta bitumini

i. suspiriosas vuluas. *Ch.* 2. dolores praestantissima, et ad canum iumentorumque. *V.* 3. pissasphaltum. *Diosc.*

l. Strumas) Totidem verbis Diosc. *l. c.* et Marc. Emp. *c. 15. p. 107.* H. *m.* Sicca) Liquidam Diosc. adhibet *I. 95.* H.

n. Liquida pix, oleumque) Haec sunt ex alio auctore scripta, et rursus congesta, repetitis multis quae antea recitauerat. *Dal.*

Liquida) De liquida pice XVI. 21. De pisselaeo, XV. 7. H.

o. Quidam) Vti dictum est XVI. 23. Diosc. *I. 97.* Καλεῖται δὲ αὐτὴ ὑπ' ἐνίων παλίμπισσα, quasi pix iterum cocta. H.

Vol. VII.

p. Ad) Picis florem, seu pisselaeon, Marc. Emp. *c. 9. p. 76.* auribus purulentis instillat. Scribon. Largus multo ante, *e. 5. ad aurium dolorem, comp. 40.* Sed praecipue picis flos, quod πισσέλαιον appellant ... dolores sedat, et fere non patitur suppurationem fieri ... Florem picis autem appello, quod excipitur, dum ea coquitur, lana superposita eius vapor. H.

q. Praestantissimum) Diosc. *I. 95.* et auct. Geop. XVII. 24. p. 446. H.

r. Pissasphaltos, mixta bitumini

Kk

tumini

mini pice-naturaliter ex ¹ Apollionatarum agro. Quidam s. ipsi miscent, praecipuum ad scabiem pecorum remedium, aut t. si fetus mammas laeserit. Maturum v. optimum ex eo, quod ² quum feruet, innatat.

XXVI.

1. Apollioniatorum. Ch.

2. aquae feruenti. V.

tumini pice) Aristot. *περι θουμασ. ακισμ.* Falsum tamen. Picem enim factitiam a natura cum bitumine misceri credibile non est. Pissasphaltion vero bitumen est Sole et ventis resiccatum, et densatum ad picis crassitiam. Sic dictum vult Dioscor. quod picem simul et bitumen oleat, et id perperam. *ετυμον* verum, quod quum natium bitumen sit, picem sua crassitie aemulatur. *Dal.*

Est) Ea vox conflata ex bitumine ac pice naturam significat: siue naturaliter sic ex utroque constet, quod affirmat Braßauolus, in examine terrarum p. 455. Plinium ille quidem, ut auctorem libri de mirab. ausc. Plinius est sequutus: siue id nomen ei modo inditum, quod picem bitumenque respiciat, siue quod quum bitumen sit, crassitie picem aemuletur, ut Dalecampius existimat, post Agricola de nat. foss. IV. p. 215. Illud quod in Apollionatarum agro manat, Vitruuius

VIII. 3. picem appellat: bitumen Aelianus, V. H. XIII. 6. Πισσασφαλτων Diosc. I. 100. H.

s. *Quidam*) Bitumen pici admiscent. H.

z. *Aut si fetus mammas laeserit*) V. C. *Aut si fetus mammas laeserit matrum. Optimum, etc.* Quod dum feruet, innatat, ideo praestantissimum est, quia purum bituminis modo supra aquam fertur, nec terram lapidesue mixtos habet, a quibus demergatur. *Dal.*

v. *Maturum*) Mature coctum. Vide N. et Em. N. V. *Maturum*) Priorem vocem huius sententiae verbis antecedentibus Pintianus adnectit, et *matrum* legit, eo pacto: *aut si fetus mammas laeserit matrum. Optimum ex eo, etc.* Herm. Barbarus ex Diosc. *Naturale optimum* reponit. Sed quidquid is ex Dioscoride corrigi velit, ego *maturum* cum omnibus libris antiquis, R. Colb. Ch. editionibusque peruetustis, defendiderim. De artificiali enim

XXVI. Zopissam *x.* eradi nauibus diximus cera marino sale macerata. Optima haec a *y.* tirocinio nauium. Additur *z.* autem in malagmata ¹ ad discutiendas collectiones.

XXVII. ² Teda *a.* decocta in aceto, dentium dolores efficaciter colluunt.

Kk 2

XXVIII.

1. et ad disc. V.

2. Sic et M. redae decoctae. Gr.

enim pissasphalto, quod bitumini admixta, pice confici proxime ante indicat, agere videtur: mature coctum et commixtum, optimum esse, quod innatat, quum vna coquantur, et feruent: alioqui non video quemadmodum intelligi queat naturale fernendo innatare, quandoquidem glebarum modo concretum in littora eieceretur e Cerauniis montibus fluminum imperu ad Apolloniam Epiri, vt historici referunt. Sed et magna mihi suspicio est, quod ex Dioscoride Hermolaus confirmare nititur, existimasse eum, id quod de Asphalto ipso, hoc est, bitumine, ille refert, quod in Agrigentinarum agro fontibus supernare proditur, ad feruorem innatantis pissasphaltri trahi oportere. H.

x. Zopissam) Zopissa siue apochema non tantum cera est nauibus derasa: sed cera cum resina mixta, qua

naues oblinuntur, tum vt facilius et magis lubricus per vndas earum sit cursus, tum vt eo velut tectorio defensae nauium tabulae, maris edaci falsugine minus corrumpantur. Northmani sua nauigia hodie pice et axungia suis simul liquatis vngunt, idque linimentum vocant *Bré*. Melior zopissa ad discutiendum ex naue tum primum fluctus experta, quoniam praeter suam et salis vim resiccantem, ligni quoque adhuc integram facultatem habet, quae nauigationibus continuatis euanescit. *Dal.*

Zopissam) L. XVI. 23. H. *y.* A) A naue primum fluctus experta. H.

z. Additur) Discutiendi, diffundendi, dissipandi vim Diosc. eidem adscribit: *διαχυτικὴν*, I. 98. H.

a. Teda) Plin. Val. I. 36. Ad dentium dolorem: *tedas pingues in astulas concides, et in aceto decoques, idque acetum in ore continebis.* H.

XXVIII. ¹ Lentisci *b.* ex arbore, et femen, et cortex, et lacryma, vrinam cient, aluum sistunt. Decoctum *c.* eorum hulcera quae serpunt, fotu. Illinitur *d.* in humidis, et igni ² sacro: gingivas colluit. Folia *e.* dentibus in dolore atteruntur: mobiles *f.* decocto colluuntur. Capillum *g.* ³ tingunt.

2. Sic ex MSS. *H.* et *M.* lentisci et arbores *Gr.* et *Al.*
2. sacro. Eo gingivas colluunt. *M.* 3. tingit
lacryma. Sedis. *M.*

b. Lentisci) Diosc. I. 89. exprimi succum ait, ex cortice, radice, foliis, qui ad sanguinis eiectionem, ad alui profluvia, ad vrinam ciendam profit. Sic et Gal. de fac. simpl. m. VIII. p. 233. *H.*

c. Decoctum) Diosc. I. c. de lentisci foliis: Καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν καταντλημένον τὰ ἀσυμπλήρωτα πληροῖ. Decoctum eorum fotu caua replet. Plin. Val. III. 22. Aqua in qua lentiscus decoctus est, hulcera quae serpunt, utiliter fouentur. Totidem verbis Marc. Emp. c. 4. p. 42. *H.*

d. Illinitur) Hulceribus quae sunt in humido, vt diximus XXII. 19. *H.*

e. Folia dentibus in dolore atteruntur) Itaque ex eius furculis cuspidatim confectis ac mucronatis, auctore Dioscorid. ὀδοντογλυφα siue dentiscalpia fiunt, purgandis scalpendisque dentibus,

vt attritu, quae inhaerent, extergantur, et detrahantur. Martialis: *Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes penna leuare potest.* Vtebantur ad id et Myrti ramulo. Clemens Alexandr. III. Paedag. εὐφρεῖς ὀδόντας ἔσχευ, ἐξ ἀνάγκης. δεῖ γελᾶν ἵνα θεωρῶσιν οἱ παρόντες τὸ σῆμα ὡς ὅτι κόμψον φορεῖ. εἰάν δὲ μὴ χαίρη γελῶσα, διατελεῖ τὴν ἡμέραν ξυληφίον μυρρίνης ἔχευσα λεπτόν ἐν τοῖς χεῖλεσιν, ὥς τῷ χρόνῳ σέσηθεν, ἄντε βέλεται, ἄντε μὴ. Victorius cap. 12. VI. *Dal.*

f. Mobiles) Plin. Val. I. 36. Diosc. I. 89. Ἴσησι δὲ τὸ ἀφέψημα καὶ σειουένας ὀδόντας διακλυζόμενας. Decoctum dentes mobiles collutione firmat. Sed et lentisci furculi dentiscalpiorum purgandis dentibus vicem praebuere: in vsu a Martiale commendantur, XIV. 22. cuius

gunt. Lacryma *h.* sedis vitiis prodest, quum quid
ficcari exalferiue opus sit. Decoctum et e lacry-
ma stomacho vtile, ructum et vrinam mouens,
quod et capitis ¹ doloribus cum polenta ² illinitur.
Folia *i.* tenera oculis inflammatis illinuntur. Item *k.*
mastiche lentisci replicandis *l.* palpebris, et *m.* ad
³ extendendam cutem in facie, et *n.* smegmata, ad-
Kk 3 hibe-

1. *dolori. Gr. et Al.* 2. *Linitur. Ch.* 3. *extergen-*
dam. V. exterendam. M.

cuius lemma: *Dentiscalpi-*
um: Lentiscum melius; sed
si tibi frondea cuspis Defue-
rit, dentes penna leuare pot-
est. H.

g. Capillum) Nempe fo-
lia. Ita Q. Serenus; car-
mine a nobis recitato, f. 10.
H.

b. Lacryma) Hoc ipsum
Diosc. l. c. de succo folio-
rum radice ac corticis. *Καὶ*
πρὸς τὰς προπτώσεις ὑσέ-
ρας καὶ δακτυλίου, ad vteri
sedisque procidentias. Sic et
Galen. l. c. H.

i. Folia) Plin. Val. I. 14.
Lentisci tenera folia contri-
ta, et fronti imposita, ocu-
lorum epiphorvs suspendunt.
H.

k. Item) Hoc est, resina
lentiscina, a nonnullis ma-
stiche dicta. Diosc. I. 90.
Γεννᾶται δὲ καὶ ῥητίνη ἐξ
αὐτῆς σχινίνῃ καλουμένη,
ἐπ' ἐνίων δὲ μασίχῃ. E
lentisco resina nascitur, len-
tiscina cognominata, et a
nonnullis mastiche. H.

l. Replicandis palpebris)
Oculorum pilis superne ag-
glutinandis. Diosc. *Dal.*

Replicandis) Ea voce su-
perius vsus f. 22. rursum-
que inferius XXXV. 51.
Diosc. l. c. *Ἀνακολλᾶ δὲ*
καὶ τρίχας ἐν ὀφθαλμοῖς.
Pilos oculorum fluentes gluti-
nat et cobibet. H.

m. Ad) Ad extendendas
rugas in cute. Vide N. et
Em. N. VI. (hic coll.) *Et*
Ad extergendam alii, alii ad
exterendam legunt. A li-
bris antiquis R. Colb. etc.
non discedo, auctore etiam-
num Q. Sereno c. 12. p.
131. Attrito sapone genas
purgare memento, Rugarum
fulcos lentisci mastice tendens.
Facit tamen ad nitorem cu-
tis faciei illita. Diosc. I. 90.
Μίγνυται δὲ καὶ ... ἐπι-
χρίσμασι προσώπων σιλβο-
ποιῶσα. H.

n. Et) Dentifricia, *σμή-*
γματα ὀδόντων, Diosc. I.
c. H.

hibetur, et o. sanguinem reſicientibus, tuſſi veteri: ¹ et p. ad omnia quae ² Hammoniacy vis. Medetur et ³ attritis partibus, ſiue oleo e ſemine eius factō ceraeque mixto, ſiue foliis, ex oleo decoctis, ſiue cum aqua virilia q. foueantur. Scio Democratem medicum in r. valetudine Conſidiae M. s. Seruiliy Conſularis filiae, omnem curationem auſteram recuſantis, diu efficaciter uſum lacte caprarum, quas lentifco ⁴ paſcebat.

XXIX. (VIII.) Platani t. aduerſantur ⁵ veſperti-

1. et ad omnia quae uis. Med. M. et ad fluxiones quaſuis. Quidam legunt, et ad omnia quae eis medetur. Cb. 2. acaciae, vel hypociſtidis. Dioſc. 3. adstringendis. Dioſc. 4. paſcebant. Cb. 5. ſcorpionibus. V.

o. Et ſang.) Dioſc. pariter l. c. Χρησιμεύουσα πρὸς αἵματος ἀναγωγὰς, καὶ πρὸς παλαιὰν βήχα πινομένη. Galenus quoque l. c. H.

p. Et ad) Vide N. et Em. N. VII. (hic coll.) Et) Sic libri omnes editi. In R. I. et ad omnia qua eius, vel quauis. Alii aliter, ſed ita ut certi nihil ex vllis eruas. Dioſc. I. 89. ſuccum lentifcy prodeſſe ſcribit ad omnia ea ad quae proſit acacia: καὶ καθόλου ἀντὶ ἰκκίως, ἐνεσι αὐτῶ χρεῖσθαι. H.

q. Virilia) Lego, naturalia, nempe vuluae; quarum ſanguinem erumpentem reprimit. Dioſc. Dal.

r. In valetudine) Morbum eum fuiſſe vlcus pul-

monis renumue credibile eſt, aut immodicas ſanguinis profuſiones. Dal.

s. M. Seruiliy) De eo diximus in Auctorum indice, verbo Seruilius Democrates. H.

z. Platani) Vide N. et Em. N. VIII. (hic conſp.) Platani) In veteri libro ſcorpionibus legi non veſpertilionibus Dalecampius admonet. Quiſquis is liber fuit, fidem haud meretur, reclamantibus ceteris, tum MSS. tum ſcriptoribus etiam antiquis. Vertigine premi veſpertilionem, ſi platani folio tangatur, ſcribit Sext. Emp. Pyrrh. hypoth. I. 14. p. 12. Πλατανὸν Φύλλον θίγοντας, νυκτερίς κερῆται. Africanus in Geop. XIII. p.

spertilionibus. Pilulae v. earum in vino potae denariorum quatuor pondere, omnibus x. serpentium ¹ et scorpionum venenis medentur: item y. ambustis. Tufae z. autem cum aceto acri, magisque ² scilliti, sanguinem omnem sistunt. Et lentiginem, et carcinomata, ³ melaniasque a. veteres, addito melle emendant. ⁴ Folia et cortex illinuntur collectionibus et suppurationibus, ⁵ et decoctum eorum. ⁶ Corticis b. autem in aceto, Kk 4 den-

1. et scorpionum, in V. d. et Cb. 2. scillino. M.
 3. malandriasque veteres. Cb. 4. Folia autem et M.
 5. Haec, et dec. eor. vacanz. D. 6. Cortex au. in ac. coctus dent.

372. obiectis platani foliis aditum obstrui vespertilionibus assenerat: Εἰς τὰς εἰσόδους κρέμασον Φύλλα πλατάνου, καὶ ἐκ εἰσελεύσοντα νυκτερίδες. Addit idem auctor XV, I. p. 404. ciconias nidis suis platani folia imponere, ne vespertiliones subeant. Πελαργοὶ πλατάνου Φύλλα ταῖς νεοπτιάς ἐντιθέασι διὰ τὰς νυκτερίδας. Quod et Phile prodidit, de propr. anim. p. 74. Aelian. H. A. I. 37. H.

v. Pilulae) Nicand. in Ther. p. 43. Diosc. I. 107. Τὰ δὲ σφαιρὰ χλωρὰ σὺν οἴνω ποθέντα, ἐρπετοδηκτοῖς βοηθεῖ. Pilulae virides in vino potae, serpentium moribus auxiliantur. H.

x. Omnibus serpentium et scorpionum venenis medentur)

Defunt in Voss. vt et in Chiflet. et scorpionum. Sed insuper omnes quinque nostri iubent induci medentur. Intelligitur enim ex praecedenti membro, aduersantur. sic cap. sequenti: Aduersantur venenis serpentium, et c. 13. Aduersantur serpentium sceleratissimis. Gron. y. Item) Diosc. l. c. Ἀναληφθέντα δὲ ζῶατι, πυρίκωσα θεραπεύει. Pilulae exceptae adipe, igni ambusta sanant. Sic etiam Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 221. H.

z. Tufae) Plin. Val. III. 21. Q. Serenus, cuius verba recitabimus l. 37. H.

a. Melaniasque) Μελανία nigrigudo est. Graeca voce pro Latina abutitur. In MSS. malandriasque, male. H.

dentium remedium est: ¹ foliorum *c.* tenerrima in vino albo decocta, oculorum. Lanugo *d.* foliorum, et auribus et oculis inutilis. Cinis *e.* pilularum sanat ambusta igni vel frigore. Cortex e vino scorpionum ictus ² restringit.

XXX. Fraxinus *f.* quam vim aduersus serpentes haberet, indicauimus. Semen *g.* foliis eius

1. Sic ex MSS. H. et. Ch. folia eorum tenerrima Gr. et Al. 2. restringit. M.

b. Corticis) Subintellige, decoctum, ex antecedente sententia Diosc. l. 107. Ὁ δὲ Φλοιὸς ἐψηθεὶς ἐν ὄξει, ὀδονταλγίας ἐστὶ διάλυσμα. Cortex in aceto coctus ad dentium dolores colluitur. Galenus quoque l. c. H.

c. Foliorum) Vide N. et Em. N. XI. (hic pos.) Foliorum) Ita MSS. R. Colb. et Ch. quos sequuti sumus: quum prius perperam legeretur, folia eorum tenerrima. Diosc. l. 107, Πλατάνη τὰ τρυφερὰ τῶν Φύλλων ἐψηθέντα ἐν οἴνῳ, καὶ καταπλασθέντα, σέλλει ρεύματα ὀφθαλμῶν. Tenerrima platani folia in vino decocta, mox illita, oculorum fluxiones sistunt. H.

d. Lanugo) Diosc. l. c. Ὁ δὲ χιτῶν τῶν Φύλλων καὶ τῶν σφαιρίων ἀκοήν καὶ ὄψιν ἐμπεσῶν λυμαίνεται. Foliorum pilularumque lanugo in aures et oculos illapsa, auditum visumque labefactat.

Sic et arteriam laedi ea lanugine, si spiritu attrahatur, docet Galenus de fac. simpl. m. VIII. p. 221. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν ἐπὶ τοῖς Φύλλοις τῶ δένδρου χιτῶν καὶ γὰρ τὴν ἀρτηρίαν ἀδικεῖ, ὡσπερ γὰρ καὶ τὴν ὄψιν, καὶ τὴν ἀκοήν, etc. H.

e. Cinis) Q. Seren. c. 61. de combusturis igne vel frigore, p. 162. Conuersa in cinerem platani pila curat vitrumque. H.

f. Fraxinus) L. XVI. 24. H.

g. Semen foliis eius inest) Hoc perperam. Non enim in eius foliis semen est, sed ἐν λόβοις, id est, in filiquis, Theophrasto cap. 17. L. VIII. hist. Quidam hic legunt, Semen folliculis eius inest, etc. Dal.

Semen) Sine folliculis. Vide N. et Em. N. X. (hic adi.) *Semen*) De fraxino sermo instituitur. At folliculis scribi oportere, non foliis

eius inest, ¹ quo *h.* medentur iocineris et lateris doloribus in vino. Aquam *i.* quae subit cutem, extrahunt. Corpus obesum leuant onere, sensim ad maciem reducentes, iisdem foliis cum vino tritis ad virium portionem: ita vt puero quinque folia tribus cyathis ² diluantur, robustioribus septem folia, ³ quinque cyathis vini. Non *k.* omittendum, ramenta eius et scobem a ⁴ quibusdam cauenda praedici.

XXXI. Aceris *l.* radix contusa e vino ⁵ iocineris doloribus ⁶ efficacissime imponitur.

Kk 5

XXXII.

- i.* quae. *Cb.* *2.* dentur. *V.* *3.* Sic ex MSS. *H.*
 et *Cb.* quinque cyathis *Gr.* et *Al.* *4.* ac quibus.
M. a quibus. *Cb.* *5.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* con-
 tusa iocineris *Gr.* et *Al.* *6.* vtilissime. *M.*

foliis eius, sunt qui vehementer contendunt, quoniam contineri siliqua siue folliculo semen illud constet. Itaque a Dalecampio aliisque hoc loco Plinius erroris arguitur. Verum non intelligant viri alius eruditi, siquam eam, qua semen includitur, foliaceas in circumferentia praefere laciniis, atque adeo folii latitudinem imitari: quamobrem et folii nomenclationem haud immerito in eam transferri. *H.*

b. Quo medentur iocineris) Galenus *L. VIII.* κατὰ τὸ πρῶτον ex Asclepiade sub finem libri, hepaticum medicamentum describit hoc titulo ἄλλη ἐπιτετευγμένη ποιεῖ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας

τῶν ἐντὸς διαθέσεις χωρὶς βηχός. In eius compositione admittitur et fraxini et betonicae semen. *Dal.*

Quo) *Q. Seren. c. 23.* de iecoris et lateris vitiiis medendis: p. 139. Sumitur et semen quod fraxinus alta profundit. *H.*

i. Aquam) Semine proxime ante laudato. *Q. Seren. c. 28.* de hydropisi depellenda, p. 143. Fraxineum semen cum Bacchi rore bibendum est. *H.*

k. Non) *Diosc. I. 108.* Τὰ δὲ τορνεύματα τῆ ζύλης ποθέντα Φασὶν ἀναιρετικὰ εἶναι. Ligni ramenta pora lethalia esse a quibusdam perbibentur. *H.*

l. Aceris) *Q. Seren. c. 23.* de iecoris et lateris vitiiis, p. 139. *Aur*

XXXII. Populi *m.* albae vuarum *n.* in vnguentis vsum exposuimus. Cortex *o.* potus ischiadicis et stranguriae prodest. Foliorum *p.* succus calidus aurium dolori. Virgam *q.* populi in manu tenentibus intertrigo non metuatur. Populus nigra efficacissima habetur, quae in Creta nascitur. Comitibus *r.* semen *s.* ex aceto vtile. Fundit *t.* illa et resinam exiguan, qua vtuntur ad malagmata. Folia podagris in aceto decocta imponuntur. Humor *v.* e cauis populi nigrae effluens *x.*, verucas,

i. metuitur. D.

139. Aut aceris radicem tundis, et vna Cum vino capis: hoc praesens medicamen habetur. H.

m. Populi) L. XII. 61. H.

n. Vuarum) Musci, βρύχ. Errorem hunc Plinii, animaduersum et castigatum vide c. 28. L. XIII. Dal.

o. Cortex) Diosc. I. 109. Λεύκης τοῦ δένδρου ὁ Φλοιὸς ποθεῖς ὅσον οὐγγίαις μιᾶς πλήθος, ἰσχυράδας ὠφέλει καὶ στραγγουρίας. Q. Seren. cap. 38. pag. 150. Saepius occultus victa coxendice morbus Perfurit, et gressus diro languore moratur. Populus alba dabit medicos de cortice potus. H.

p. Foliorum) Q. Seren. c. 31. p. 131. Cum saeuus teneras. dolor alte sauciat aures, Aut succum ex folio dederit quem populus alba. Instilles: etc. Et apud Diosc.

l. c. exstant ea totidem verbis. H.

q. Virgam) De vitice idem inferius, f. 38. H.

r. Comitibus) Sic Diosc. I. 113. Ὁ δὲ καρπὸς μετ' ὄξους πινόμενος, ἐπιληπτικούς ὠφελεῖ. H.

s. Semen) Καρπὸς, Diosc. fructus: nempe vua densis et rotundis acinis constans, qui in lanuginem abeunt. Dal.

t. Fundit) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

v. Humor) E cavitatibus, quae sunt in media incisura positae, dum castratur. Vide N. et Em. N. XI. (hic coll.) Humor) Ita MSS. omnes, editique libri. Quae tertio si cui non admodum arriserit, coniecturam ei aliam iubet hoc loco proponere: num e cymis legi magis probaturus sit. Nam e germibus et furculis incipientibus

rucas y., papulasque ¹ ex attritu ortas tollit. Populi ferunt ² et in foliis guttam, ex z. qua apes propolim ³ faciunt. ⁴ Gutta a. aequae propoli ex aqua efficax.

XXXIII.

1. *ex attrita odoratas. Cb. et attritu odoratus tollit. M. attritus odoratus tollit. Alii. nempe narium. et attrita corporis tollit Gr. et Al.* 2. *Sic ex MSS. H. M. Cb. et foliis Gr. et Al.* 3. *faciunt, ad multa, remedium quam efficax. Vlmi. V. faciunt. Propolis impetigini ex aqua remedium. V. alii ex Diosc.* 4. *Gutta quoque aquae propolis ex aqua remedium quam efficax Gr. et Al.*

bus (cymas Graeci Latini-que vocant) crassiusculus et lentore suo resinaceus, gummosus exit humor, odoratissimus aromatum modo: vnde vnguenti populei vulgo dicti materiam sumendam censuerim. H.

x. *Effluens*) Dum accensa vritur, vel dum castratur, quod magis placet. Dal.

y. *Verrucas papulasque et attrita corporis tollit*) Quatuor membranae: *et attritae odoratus. Voss. et Chifflet. ex attritu odoratas. Lego: Verrucas papulasque ex attritu ortas tollit. Grön.*

z. *Ex qua apes propolin faciunt.*) Cap. 7. L. XI. e gummi populorum ac vitium pissoceros fit, non propolis. Dal.

a. *Gutta*) Eadem ac propolis in medicina vires habet ex aqua. Vide N. et Em. N. XII. (paulo post)

Quae sint propolis facultates in vsu medico dictum est XXII. 50. *Gutta*) Libri ante nos editi, impedita admodum, vel vt verius, nulla sententia, *Gutta quoque aquae propolis ex aqua remedium efficax est.* In MSS. hoc tantum: *Gutta quoque aquae propolis ex aqua efficax.* In quibus vestigia haud obscura sincerae scripturae. Sententia est, vt diximus, pares ei guttae vires in vsu medico ac propoli, esse. Aequae propoli, pro aequae ac propolis, phrasus est. Pliniana: qua vsus iterum L. XXXV. 6. *Quibus equidem nullas aequae demiror tam longo aeuo durantes.* Hic quibus aequae, vel aequae illis dixit, pro aequae atque illas. Nec Pliniana modo loquutio, sed etiam Plautina, in *Amphitr. act. I. s. 13. v. 137. Nullus est hoc medicinalisus aequae.* H.

XXXIII. Ulmi *b.* et folia, et cortex, et rami, vim habent spissandi, et vulnera contrahendi. Corticis *c.* utique interior tilia lepras sedat, et folia ex aceto illita. Corticis *d.* denarii pondus potum in hemina aquae frigidae, aluum purgat, pituitasque et aquas priuatim trahit. Imponitur *e.* et collectionibus lacryma *f.*, et vulneribus, et ambustis, quae decocto fouere prodest. Humor *g.* in folliculis arboris huius nascens, cuti nitorem inducit, faciemque gratiorem praestat. Cauliculi foliorum ¹ primi, vino decocti, tumores sanant, extrahuntque ² per fistulas. Idem *h.* praestant et ³ tiliae corticis. Multi corticem commanducatum vulneribus utilissimum putant: folia trita aqua aspersa

2. primo vini decocto. *Ch.* 2. pus fistulis. *V.* pus fistularum. *M.* 3. Sic ex MSS. *H.* et *V.* id est, membranae interiores corticis ulmi, seu philyrae. Legitur et corticis, in *Ch.* tiliae cortices *Gr.* et *Al.*

b. Ulmi) Haec pariter Diosc. I. III. *H.*

c. Corticis) Diosc. totidem verbis, I. c. Ποιεῖ δὲ τὰ Φύλλα πρὸς λέπραν λεῖα σὺν ὄξει ἐπιπλαττόμενα, μᾶλλον δὲ ὁ Φλοιὸς, etc. *H.*

d. Corticis denarii pondus potum) Folia trita ex aceto lepris medentur: eadem vulnera glutinant, sed magis corticis tilia, fasciae loco aduoluta: nam lori modo facile flectitur. Diosc. Haec Plinius peruertit, et perturbat. *Dal.*

Corr. den.) Ad verbum haec Plin. Val. II. 23. et Diosc. I. c. *H.*

e. Imponitur) Meminit eius lacrymae Theophr. Hist. IX. I. Gummi Diosc. vocat, in Alex. c. 22. Κόμιμι πτελέας. *H.*

f. Lacryma) Quae praecis ramis fluit e medulla, dum arbor castratur. *Dal.*

g. Humor) Haec totidem verbis Diosc. I. III. In foliis ipsis folliculi instar corrugatis, complicatisque, humorem eum reperiri aiunt. Φύσας tamen Dioscorides: Aegineta *Φυλάνια*, folliculos dixere. *H.*

h. Idem) Ita MSS. non cortices. Tunicae interiores in ulmi corticibus, tiliae a Plinio nuncupantur. Sic paulo

¹ aspersa pedum tumori. Humor *i.* quoque e medulla, ut diximus; castratae arboris effluens, ² capillum reddit capiti illitus, defluentisque continet.

XXXIV. Arbor *m.* tilia ³ leniter tusa ad eadem fere utilis est, ⁴ atque oleaster. Folia autem tantum in usu, et ad infantium hulcera in ore comanducata: decocta urinam cient: menses sistunt illita: ⁵ sanguinem pota detrahunt.

XXXV. Sambucus *n.* habet alterum genus magis silvestre, quod Graeci chamaeaeten, alii *o.* helion vocant, multo brevius. Vtriusque *p.* decoctum

i. adpersa. Ch. 2. capillos. Dal. 3. lenius ad ead. Ch.
4. ad quae V. 5. sanguinem menstruum pota. Diosc.

paulo ante, hac ipsa sectione: *corricis utique interior tilia lepras sedat.* H.

i. Humor) L. XVI. 74. his verbis: *Circumcisas quoque ad medullam aliqui non inutiliter relinquunt, ut omnis humor stantibus destuat.* H.

m. Tilia leniter) Haec de philyrea Diosc. a tilia diuersa. Dal.

Arbor) Quae de tilia arbore medicinae a Plinio nunc referuntur, has totidem plane verbis philyreae arbori, diuersi omnino a tilia generis, Diosc. adiudicat I. 125. An philyram Plinius pro philyrea acceperit, an eadem vtriusque vires, non est in promptu statuere. Quare amplian-dum censemus. H.

n. Sambucus) MSS. omnes,

sabucus. Vtrumque recte, ut alibi monuimus. H.

o. Helion) Palustre, quoniam in pinguibus et viginosis nascitur. Dal.

Alii) Hoc est, palustrem, quoniam in pinguibus locis, viginosisque nascitur. Diosc. IV. 175. Το δὲ ἕτερον ἀκτῆς, χαμαιάκτη καλεῖται, αὕτη χαμαιπετῆς ἔσα, ἐλάσσων ἐστὶ καὶ βοτανωδεστέρα. Et in Nothis p. 474. Χαμαιάκτη ... οἱ δὲ ἐλισσάκτη· οἱ δὲ ἀγρία ἀκτῆ, οἱ δὲ Εὐβοικῆ, Ρωμαῖοι ἔβελου. Quae Oribasius quoque transcripsit XI. p. 188. Latinis Ebulus, et Ebulum, et Sambucus humilis appellatur: Gallis, *Hieble.* Pingitur a Dodonaeo p. 377. H.

p. Vtriusque) Diosc. I. c. vtrius-

coctum in vino veteri foliorum, vel seminis, vel radicis, ad cyathos binos potum, stomacho inutile est, alio detrahens aquam. Refrigerat *q.* etiam inflammationem, maxime recentis ambusti: et *r.* canis morsum cum polenta mollissimis foliorum illitis. Succus *s.* cerebri collectiones, priuatimque membranae, quae circa cerebrum est, lenit infusus. Acini *t.* eius infirmiores, quam reliqua, tingunt capillum. Poti *v.* acetabuli mensura, urinam mouent. Foliorum *x.* mollissima ex oleo et sale eduntur, ad pituitam bilemque detrahendam. Ad omnia efficacior, quae minor. Radicis *y.* eius in vino decoctae duo cyathi poti, hydropicos exinaniant:

1. vulvas emollit, et foliis insidentium decocta. Cb.

vtriusque vim pariter communem agnoscit, et aquas detrahendi alio, et stomachum laedendi. Δύναμις δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέραις καὶ χεῖρισις, ξηραντικὴ, ὑδραγωγὸς, κακοσόμαχος μέντοι. Adde et Marc Emp. c. 30. p. 215. H.

q. Refrigerat) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

r. Et) Diosc. l. c. H.

s. Succus) Q. Serenus, c. 8. de capite purgando, p. 129. Vngitur et succis dedit quos parua sabucus. H.

t. Acini) Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 7. de capillo nigro p. 48. Herba quae Graece chamaeacte, Latine ebulus, exprimitur etiam cum suis granis, eiusque succo

quotidie illito pectine, crines qui inficiendi sunt, perducuntur. Adde et Q. Seren. carmine a nobis allato, f. 10. H.

v. Poti) Q. Seren. c. 33. p. 146. Si cui vesicae tardus cunctabitur humor, Prodest ex paruis acinos potare sabucus. Aut edere succum, etc. H.

x. Foliorum) Diosc. l. c. H.

y. Radicis) Diosc. l. c. et Plin. Val. III. 12. ad verbum. P. Seren. c. 28. de hydropisi depellenda, p. 143. Conueniet tenerae radix decocta sabuci, In geminis calidi cyathis potanda Lyaei. Cum oxymelle praebet Th. Prisc. II. P. 2. c. 19. Ide hydropicos. H.

naniunt: vuluas z. emolliunt, has a. et foliorum decoctum infidentium. Caules b. teneri mitioris sambuci, in patinis cocti, aluum soluunt. Resistant c. folia et serpentium ictibus in vino pota. Podagricis d. cum seuo hircino vehementer profunt cauliculi illiti. Idemque in aqua macerantur, vt ea sparsa pulices necentur. Foliorum decocto si locus spargatur, muscae necantur. Boa e. ¹ appellatur morbus papularum, quum rubent corpora, sambuci ramo verberatur. Cortex interior tritus, ex vino albo potus, aluum soluit.

XXXVI.

1. sic appel. V. Boa appellantur. Ch.

z. *Vulvas*) Diosc. l. c. H.

a. *Has*) Has vuluas et foliorum decoctum emollit infidentibus feminis. Diosc. l. c. εἰς ἐγκάθισμα. Porro ἐγκάθισματα a medicis dicuntur infessiones vel infensus. Sunt autem decocta ex herbis, radicibus, atque id genus medicamentis, quibus infidetur, vt foru proidenti vulvae succurratur, aliisque malis, vt renum, coli, vesicae: suppleant balnearum vicem, quum haec desunt, aut quum prae imbecillitate horum vsum aeger ferre non potest. Ita fere Constantinus. H.

b. *Caules*) Diosc. l. c. Marc. Emp. ad verbum, c. 30. p. 218. Q. Serenus, c. 29. de ventre molliendo, p. 144. *Autedis in patinis tenerae decocta sambuci.* H.

c. *Resistant*) Diosc. l. e.

Q. Serenus c. 47. de serpentium morsibus excludendis p. 154. *Proderit et caulem cum vino baurire sambuci.* H.

d. *Podagricis*) Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 36. p. 244. sq. Q. Serent c. 43. de podagra depellenda, p. 153. *Cobibebitque addita questus Parua sambucus item, si hircino est collita seuo.* Scrib. Larg. tribus illis vetustior, comp. 160. *Ad frigidam podagram . . . sambucum cum axungia vetere trisum et impostum.* H.

e. *Boa*) Hispani morbi Gallici papulas adhuc vocant boas. Dal.

Boa) Graeci τὰ τῶν βεσφῶν ἐξανθήματα vocant: Galli, la Rougeole. Latini rubentes papulas. Etiam tumorem crurum viae labore collectum, appellari boam Festus est auctor: et verus

XXXVI. Juniperus *f.* vel ante cetera omnia excalfacit *g.*, extenuat, cedro *h.* ¹ assimilis. Et *i.* eius duo genera: altera maior, altera minor. Vtraque *k.* accensa serpentes fugat. ² Semen *l.* stomachi, pectoris, lateris doloribus vtile. Inflationes *m.* algoresque discutit, tusses concoquit et duritias. Illitum *n.* tumores fistit: item *o.* aluum, baccis ex vino nigro potis: item ventris tumores illitis. Miscetur *p.* et antidotis ³ oxyporis. *q.* Urinas

1. *alias similis. Et huius. Cb.* 2. *Fructus. Dal.*
3. *et oxyp. V.*

vetus Glossarium: Βόα, ὁ τὰς πὸδας Φλεγμαίνων. Et boum morbum, ibidem: Βόα, νόσος βοῶν. H.

f. Juniperus) Ita Diosc. I. 103. H.

g. Excalfacit, extenuat, cedro assimilis) Verbum *extenuat*, codex antiquus non agnoscit. Scio tamen haberi in Dioscoride Latino ex translatione Marcelli, sed in Graecis exemplaribus desideratur. Cetera in eodem exemplari sic leguntur: *excalfacit cedro alias similis: et huius duo genera. Pint.*

h. Cedro assimilis. Et eius duo genera) Voss. et Chiff. et Pintiani: *cedro alias similis. Et huius duo gen.* Plinii fuit, *cedro alia similis. vt, Omnia Mercurio similis.* Voss. quoque, *altera minor.* Acad. et Gud. *cedri dissimilis. Andegau. cedro alia*

similis. Menap. cedride similis. Gron.

Cedro) Galen. de fac. simpl. med. VII. 187. Auct. Geop. XI. I. aliique. H.

i. Et) Ad verbum haec quoque Diosc. I. c. cuius verba restituit Anguillara P. 2. p. 46. H.

k. Viraque) Diosc. I. c. H.

l. Semen) Bacca, fructus, ἀγκυθίς dictus a Graecis: Diosc. pariter attestante, εὐζύμαχος, ποιῶν πρὸς τὰ ἐν θώρακι etc. H.

m. Inflationes) Diosc. I. c. H.

n. Illitum) Plin. Val. III. 25. H.

o. Item) Marc. Emp. ad verbum, c. 27. p. 196. et Plin. Val. II. 27. H.

p. Miscetur) Laudat Galenus medicamentum aduersus venena, quod quia iuniperi fructum adsciscibat, διὰ τῶν ἀγκυθίδων voca-

nas *r.* ciet. Illinitur *s.* et oculis in epiphoris. Datur *t.* conuulsis, ruptis, torminibus, vuluis, ischiadicis *v.* cum vino albo potum pilulis quaternis, aut decoctis viginti in vino. Sunt qui et perungant corpus ¹ e semine eius in serpentium ² metu.

XXXVII. (IX.) Salicis *x.* fructus ante maturitatem in araneam abit: sed si prius colligatur, sanguinem *y.* reiicientibus prodest. Corticis *z.* e ramis primis cinis, clauum et callum ³ aqua mixta

I. oleo e sem. Al. 2. ictus. Cb. 3. aceto mixto. Diosc.

vocabatur, de fac. simpl. med. IX. p. 248. H.

q. Oxyporis) Si haec coniunctim legas; *antidoris oxyporis*: sunt ea antidota quasi a celeritate dicta penetrandi, ὀξύπορα. Si diuisim, *antidoris*, *oxyporis*: hoc est, et oxyporis: medicamenta intellige ad facilem concoctionem utilia. Et sane in eiusmodi oxypora, ad digestionem parandam, iuniperi baccas adhibet Marcellus Emp. c. 20. p. 145. sq. H.

r. Urinas) Diosc. I. 103. H.

s. Illinitur et oculis in epiphoris) Rectius in eodem, Illinitur et oculorum epiphoris. Pint.

t. Datur) Diosc. l. c. Καὶ σπασμασι, καὶ ἐγγυμασι, καὶ ὑσερμαῖς πνιγόμεναις (vel πνιγόμενος) ἀρμόζει. Fl. Vol. VII.

v. Ischiadicis) Cato de R. R. c. 123. p. 66. H.

x. Salicis) In araneosa fila: idcirco florem alii, non semen vocant. Vide quae dicta sunt de salice, XVI. 46. H.

y. Sanguinem) Diosc. I. 136. de salice: Ὁ δὲ καρπὸς ποδῆς αἱμοπτοικῆς ὠφελεῖ. Marc. Emp. c. 15. p. 120. Semen salicis vitium, et ex vino austero sumptum, sanguinem ruffientes sistit, et vitium potenter emendat. Q. Serenus, c. 22. p. 139. Ausmansus salicum fructus prodesse putatur, Aut platani pilulas acri infundemus aceto: Nullus erit sanguis quem non cibis iste moretur. H.

z. Corticis) Marc. Emp. c. 34. p. 237. Salicis ramorum primorum vel summorum cortices exuruntur: eorum cinis cum aqua impositus clauellis

mixta fanat. Vitia cutis in facie emendat, magis admixto succo suo. Est autem hic trium generum. Vnum arbor ipsa exsudat ¹ cummum modo. Alterum *a.* manat ² in plaga, quum floret, exciso cortice trium digitorum magnitudine. ³ Hic *b.* ad expurganda, quae obstant oculis: item ad spissanda quae opus sunt, ciendamque vrinam, et ad omnes collectiones *c.* ⁴ intus extrahendas. Tertius succus est detruncatione ramorum *a* ⁵ falce distillans. Ex *d.* his ergo aliquis cum rosaceo in *e.* calyce ⁶ Punici calfactus auribus infunditur: vel folia cocta, et cum cera trita imponuntur: item podagricis. Cortice *f.* et foliis in vino decoctis foueri

1. Sic ex MSS. H. et Cb. gummium Gr. et Al. 2. *e* plaga. V. 3. Hic valet ad purg. quae obstant. M. obfistunt. V. 4. illirus. V. interiores. Alii. 5. falice. Dal. 6. Punico. Cb.

lis confestim medetur. Plin. Val. II. 52. Salicis ramorum prunorum cortices etc. Lege primorum. Diosc. I. 136. pro aqua acetum adhibet. H.

a. Alterum) Manat arbor *e* plaga succum alterum. Ita libri omnes. H.

b. Hic) Diosc. pariter *l.* *c.* de eo succo, qui cortice inciso manat: Δύναμιν δὲ ἔχει σμηκτικὴν τῶν ἐπισηοτέντων ταῖς κόραις. Vim habet ea expurgandi quae pupillis offundunt caliginem. Sic etiam Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 180. H.

c. Collectiones) Pituitae vel sanguinis collectiones, quae intus sunt. H.

d. Ex) Ex his nullum Diosc. *l.* *c.* Sed e cortice foliisque tuis succum ad eadem profus remedia adhibet: Ὁ δὲ ἐκ τῶν Φύλων, inquit, καὶ τῶν Φλοισῶν, χυλὸς ἐν κελύφῳ ῥοῶς θερμανθεὶς μετὰ ῥοδίνῃ, ὡταλγίας ἀρῆγει καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν, κατὰντλημα ποδάγρας ἀριστον. Succum foliorum appellant Marc. Emp. *c.* 9. p. 80. et Plin. Val. I. 10. H.

e. In) Punici, pro Punici mali, familiaris Plinio loquutio. H.

f. Cortice) Sic Diosc. *l.* *c.* Q. Seren. *c.* 43. p. 152. Quaedam sunt rabidae medicamina

ueri neruos vtilissimum. Flos *g.* tritus cum foliis furfures purgat in facie. Folia *h.* contrita et pota intemperantiam libidinis coërcent, atque in totum auferunt vsum saepius sumpta. Amerinae *i.* nigrae ¹ semen cum spuma argenti pari pondere, a ² balneo illitum, psilothrum est.

XXXVIII. Non multum a falice vitilium vsu distat vitex, foliorum quoque aspectu, nisi odore gratior esset. Graeci *k.* lygon vocant, alii *l.* agnon, quoniam *m.* matronae Thesmophoriis Atheniensium

Ll 2

nienfium

1. fructus. Diosc.

2. balineo. Cb.

camina digna podagrae. Ergo age, et arreptam salicis frondemque, librumque, Cum vino tere, sic contractos perline neruos. H.

g. Flos) Q. Seren. c. 12. Inuida si maculat faciem lentigo decoram, Frons salicis cum flore suo contrita medetur. Non flori, sed cortici trito cum foliis Diosc. l. c. hanc vim adscribit: sed is multa miscet. H.

b. Folia) Diosc. l. c. de salicis foliis. Καθ' ἑαυτὰ δὲ σὺν ὕδατι ληφθέντα, ἀσυλληψίαν κατεργάζεται. Folia per se sumpta cum aqua conceptum impediunt. Hoc ipsum Plinius de semine dixit ante XVI. 46. H.

i. Amerinae) Totidem verbis ac syllabis haec Plin. Val. IV. 52. H.

k. Graeci lygon vocant, alii agnon) Scribe, Graeci

lygon vocant, alias agnon, ex vetere codice. Pini.

l. Alii) Hoc est, castum. Vnde herbarii agnum castum appellant, vtraque voce idem significante. Ἄγνος vero dicitur, quod auctore Galeno, de fac. simpl. med. VI. p. 148. castitatem conseruet iis, quibus aut estur, aut bibitur, aut substernitur. Idcirco ἄγνον dici, quasi ἄγονον contendit Eustath. in Iliad. λ. p. 834. Pingitur a Matthiolo, in Diosc. I. p. 196. H.

m. Quoniam) Haec totidem verbis Diosc. I. 135. et Galen. l. c. Aelian. item H. A. IX. 26. Sunt autem Θεσμοφόρια sacra Cereris, quibus nomen est a ferendis legibus: nam post inuentas fruges, mores quoque hominum ea excoluisse creditur, et a filuestri vita ad hu-

nienſium caſtitaſtem cuſtodiētes, his foliis cubitus ſibi ſternunt. Duo *n.* genera eius: maior in arborē ſalicis modo aſſurgit: minor ramaſa, foliis candidioribus lanuginofis. Prima *o.* album florem mittit cum ¹ purpureo, ² quae candida vocatur: nigra, quae tantum purpureum. Naſcuntur *p.* in paluſtribus campis. Semen potum vini quemdam ſaporem habet, et dicitur febres ſoluere: et quum ³ unġuntur oleo admixto, ſudorem facere: ſic et laſſitudines diſſoluere. Vrinam ciēnt, et *q.* menſes. Caput *r.* tentant vini modo: nam et odor ⁴ ſimilis eſt. Inflationes pellunt in inferiora. Aluum ſiſtunt: hydropicis *s.*, et lienibus perquam vtilēs. Lactis *t.* vbertatem faciunt. Aduerſantur venenis ſerpentium, ⁵ maxime quae frigus inferunt,

1. *purpurafcente. Dioſc.* 2. *quae et cand. Gr.*
 3. *Sic ex MSS. H. unġantur, oleo admixtum Gr. et Al.* 4. *ſimilis, et inflationes. Cb.* 5. *maximeque frigus. Cb.*

ad humanitatem datis legibus reuocaffe: itaque mortales tanti beneficii memores, haec ſacra inſtituiſſe, et Θεσμοφόρια vocaſſe. Diod. Sic. Bibl. I. Plin. VII. 57. de Cerere: *Eadem prima leges*, etc. Hinc Θεσμοφόρος Ceres appellata apud Pauſan. Attic. I. p. 79. et apud Gruter. in vetuſto lapide p. 309. ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΕΑΣ ΔΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΣ. H. *n. Duo*) Haec pariter Dioſc. I. c. H.

o. Prima) Dioſc. I. c. Τὸ δὲ ἄνθος, ἢ μὲν τις λευκὸν

σὺν τῷ ὑποπορφύριζοντι ἢ δὲ πορφύρεον φέρει σπέρμα δὲ ὡς πέπερι. Habet his affinia Theophr. Hiſt. III. 17. H.

p. Naſcuntur) Dioſc. I. c. Et idcirco inter aquarum notas vitex cenſetur, XXXI. 27. H.

q. Et) Dioſc. I. c. de fructu, ſeu ſemine: "Εμμηνα ἄγει πινόμενος ὅσον < ἅ πλῆθος σὺν οἴνω. H.

r. Capus) Dioſc. I. c. H. *s. Hydropicis*) Dioſc. I. c. et Galen. de ſimpl. med. fac. VI. p. 148. H.

t. Lactis) Dioſc. I. c. H.

runt. Minor *v.* efficacior ad serpentes: bibitur *x.* feminis drachma in vino vel posca, aut ¹ duabus foliorum tenerrimorum. Et *y.* illinuntur vtraque aduersus araneorum ² morsus: vel perunctis tantum, suffitu *z.* quoque aut substratu fugant venenata. ³ Ad *a.* Venerem impetus inhibent: eoque maxime phalangiis aduersantur, quorum morsus genitale excitat. Capitis dolorem ex ebrietate sedant cum rosaceo flos, tenerique cauliculi. Seminis *b.* decoctum vehementiorem capitis dolorem dissoluit ⁴ fotu: et *c.* vuluam etiam suffitu vel ⁵ ap-

L I 3

positu

1. duae. *V.* 2. morsus utili remedio vel perunctis. *V.*
 3. At Venereae rei. *M.* 4. potu. *Ch.*
 5. adposita. *Ch.*

v. Minor) Aelian. H. A. IX. 26. H.

x. Bibitur) Diosc. l. c. Sed medicamenti modum non statuit. H.

y. Et) Diosc. Καταπλασσομένα ἐπὶ τῶν θηριοθήκτων βοηθεῖ. H.

z. Suffitu) Diosc. l. c. H.

a. Ad Venerem impetus inhibent) Ideo matronae Athenienses in Thesmophoriis, quae castissime celebrantur, eius foliis cubile substernebant. Eodem consilio quidam e piscibus laeuibus ac non squamosis utebantur: Hierophantae vero pontificatum adepti cicuta se castrabant. Sacra enim maxima castimonia tractanda esse ostendunt Myfi et Efeni ἄβιοι καὶ ἀνυμφοί,

Galli matris sacerdotes, qui virilitatem sibi adimunt, Gymnosophistae pomis, oryza, farina contenti, Indorum magi carnibus abstinentes, Iouis in Creta sacrifici in cibum nihil admittentes quod coctum sit, et quod iure pontificio cautum erat, Ad diuos caste aduenito, pietatem adhibento, opus amouento, qui secus faxit, Deus vindex erit. Alex. ab Alex. cap. 17. L. IV. Dalec.

b. Seminis) Diosc. l. c. Λύει δὲ καὶ κεφαλαλγίαν καταπλασσομένον. H.

c. Et) Diosc. l. c. Τὸ δὲ ἀφέψημα τῆς πόας καὶ τῶ σπέρματος, εἰς ἐγκήθισματα ταῖς περὶ ὑσέραν διαθέσει καὶ φλεγμοναῖς ἀργεῖ. Herbae ac feminis

positu purgat: aluum *d.* cum pulegio et melle potum. Vomicae *e.* panosque ¹ difficile *f.* concoquentes, cum farina hordeacea ² mollit. Lichenas et lentigines cum aphronitro et aceto fermenfanat: et oris hulcera, et ³ eruptiones cum melle: ⁴ testium *g.*, cum butyro et foliis vitium: rhagadas sedis, cum aqua illitum: luxata cum sale, et nitro, et cera. Et semen, et folium, additur in malagmata neruorum, et podagras. Semen *h.* instillatur in ⁵ oleo decoctum capiti in ⁶ lethargia, et phrenesi. Virgam *i.* qui in manu habeant, aut in ⁷ cinctu, negantur intertriginem sentire.

XXXIX. Ericen *k.* Graeci vocant fruticem non

1. facile concoquit rusum, cum. *M.* Sic et Diosc.
 2. et mollit. *M.* 3. eruptionum. *Cb.* 4. testium duritias cum. *Diosc.* 5. oleo et aceto decoctum. *Diosc.* 6. lethargo. *Cb.* 7. Sic ex
MSS. H. et Cb. aut cinctu Gr. et Al.

minis decoctum ad infessus, vulvae affectibus et inflammationibus opitulatur. *H.*

d. Aluum) Totidem verbis Diosc. l. c. *H.*

e. Vomicae) Vomica tumor est excrevens cum sanie, siue suppuratione Celsus, IV. 8. Sunt etiam vomicae internae collectiones, quas Graeci ἐμπυήματα vocant, ut ait Cael. Aurel. V. 19. Fiunt autem eae in pulmone, in membrana, quae latera cingit, in liene, in renibus, in intestinis, in vesica, aliisque partibus. *H.*

f. Difficile) Qui haud facile concoquantur, maturantur. *H.*

g. Testium) Subintellige, eruptiones, ex antecedente sententia: quas et testium dixit Diosc. I. 135. Σκληρίας δὲ διδύμων μετὰ βετύρεα καὶ φύλλων ἀμπέλας μαλάττει. Ραγάδας τε τὰς ἐν δακτυλίῳ σὺν ὕδατι ἐπιπλασθὲν τὸ σπέρμα πρᾶννει· σὺν τοῖς φύλλοις σπέρματά τε καὶ τραύματα ἰάται. *H.*

h. Semen) Cum oleo et aceto. Diosc. l. c. *H.*

i. Virgam) Diosc. l. c. Idem de populo Plinius supra f. 32. *H.*

k. Ericen) Diosc. I. 117. Ἐρείκη, δένδρον ἐστὶ θαμνώδες, ὅμοιον μυρική, μικρότε-

non *l.* multum a myrice differentem, colore rorimarini, et paene folio. Hoc *m.* aduersari serpentibus tradunt.

XL. Genista *n.* quoque vinculi vsum praestat. Flores *o.* apibus gratissimi. Dubito an haec sit, quam Graeci auctores sparton appellauere, quum *p.* ex ea lina piscatoria apud eos factitari docuerim *q.*: et numquid hanc designauerit Homerus *r.*, quum

Ll 4

dixit

κρότερον δὲ πολλῶν etc. Sic etiam Oribal. L. XI. f. 196. Diximus de eo XIII. 35. H.

l. Non multum a myrice differentem) In vetusto exemplari, non multum bulice differentem. scribendum forte, non multum ab vlice differentem. De frutice, qui vlex dicatur, supra disseruimus ex auctoritate Plinii L. XXXIII. c. 4. *Pinz.*

m. Hoc) Diosc. Orib. et Plin. ipse ll. cc. H.

n. Genista) Genista haec scoparia vulgi, du Genest, cuius iconem Lobelius exhibet, in Obsl. p. 531. Diosc. IV. 158. Σπάργτιον. Plinius supra XVI. 69. Siquidem et Genista ... alliganz. Mart. I. 44. Non pira, quae lenta pendunt religata genista. H.

o. Flores apibus gratissimi) Opt. floris. et suauius sonat: Genista quoque vinculi vsum praestat. floris apibus gratissimi. Gron.

p. Quum) L. XVI. 2. extrema: Asia e genista facit

lina ad retia praecipua, in piscando durantia, frutice madefacto decem diebus. Nunc vero id Plinius iure miratur: est enim genista nostra quidem ad vinculorum vsum apta: eadem nec tendendis retibus minus idonea. Sed σπάρτον, non σπάργτον Graeci dixere de herbis omnibus, atque adeo de lino, et cannabi, aliisque ad vitilia textiliaque idoneis. H.

q. Docuerim) Supra c. 1. L. XIX. Vide et cap. 2. L. eiusd. *Dal.*

r. Homerus) Locus est Iliad. β. καὶ δὴ δῆρα σέσηπε νεῶν, καὶ σπάρτα λέλυνται. de quo Varro apud Gellium: Ego, inquit, apud Homerum spartā non plus spartum significare puto, quam σπάρτες, qui dicuntur in agro Thebano nati. In Graecia sparti copia modo cepit esse ex Hispania. Neque ea ipsa facultate vsi Liburni, sed bi plerumque loris nauis sue.

dixit nauium sparta dissoluta. Nondum enim fuisse
 1 Africanum vel Hispanum spartum in vsu, certum
 est: et quum futiles fierent naues, lino 2 tamen,
 non sparto, vmquam futas. Semen s. eius, quod
 Graeci t. eodem nomine appellant, in folliculis,
 phaseolorum modo, nascens, purgat v. ellebori
 vice, drachma et dimidia pota in aquae mulsae
 cyathis quatuor ieiunis. Rami x. similiter cum y.
 fronde

1. *Hispanum Africanumue. Cb.* 2. *tamen, et nunquam sparto futas. V.*

suebant, Graeci magis canna-
 be et stupa, cererisque sati-
 uis rebus, a quibus σπάρτα
 appellabant. Eustathius fu-
 nes e sparto, id est, geni-
 sta compactos interpretatur,
 de quibus prouerbium ve-
 tus iactatum est, τὸν λίθον
 ποτὲ τὸν σπάρτον ἀγειν.
 Guilandin. cap. 9. in *Pli-
 nium*. Quod Varro σπάρ-
 τὰς in agro Thebano ge-
 nitos memorat, serpentis
 dentibus a Cadmo dissemi-
 natis, γηγενεῖς vocat Aristo-
 teles primo ποιητικῆς,
 σπάρτον γένος. Aeschylus
 in Tragoedia ἑπτὰ ἐπὶ Θη-
 βας. Ei familiae signum
 affixum natiuumque fuisse
 lanceae figuram tradit Plu-
 tarchus libro, De iis, qui
 feras poenas launt. Dion.
 IV. sermone de regno.
 Idem Aristoteles citato loco.
 Victorius c. 16. IV. Apol-
 lodorus id fuisse narrauit,
 Ouid. quoque tertio *Mera-
 morph. Cameris* c. 5. I.

Homerus) Loco a nobis
 allato, XIX. 6. vbi vide
 quae in Not. diximus. H.

s. Semen) Haec Diofco-
 fere totidem verbis IV. 158.
 sed σπάρτιον vocat. Gale-
 no de fac. simpl. med. VIII.
 231. Σπάρτη, ἡ τὰς ἀμ-
 κελὰς παρ' ἡμῶν δεσμεῖσιν.
 etc. Ex Aetio I. lege σπάρ-
 τον. Aetii interpretes p. 18.
*Genista qua vites apud nos
 necti solent, etc.* H.

1. *Graeci eodem nomine
 appellant*) Fallitur Plinius.
 Graeci non σπάρτον vo-
 cant, sed σπάρτιον. *Dal.*

v. *Purgat*) Haec totidem
 verbis Diofco. IV. 158. H.

x. *Rami*) Cum foliis mi-
 nutis. Vide N. et Em. N.
 XIII. (hic consp.) *Rami*)
 De genista loquitur, cui
 minuta sunt folia. Tamen
 hoc inepte a Plinio dici Da-
 lecampius asseuerat: quod
 foliis carere σπάρτιον au-
 ctiores testantur. Qui tan-
 dem? Diofcorides, credo,
 cuius

fronde in aceto macerati pluribus diebus, et tusi, succum dant ischiadicis vtilem, cyathi vnus potu. Quidam z. marina aqua macerare malunt, et infundere clystere. Perunguntur eodem succo ischiadici addito oleo. Quidam 1 ad stranguriam vtuntur semine. Genista a. tusa cum axungia, genua dolentia sanat.

XLI. Myricen b., 2 quam aricen vocat Lenaeus,

1. et ad. Cb. 2. camericam vocat. Cb. quam et samaricen. Gr. et Al.

cuius haec verba IV. 158. Σπάρτιον θάμνος ἐστὶ Φέρων ξάβδος μικρὰς, ἀφύλλας, etc. Verum dictionem eam ἀφύλλας in vetustioribus libris abesse iam dudum monuit Saracenus. Et folia inesse genistae, non modo res ipsa clamat, sed et ipse Diosc. perspicuis verbis Εὐπορ. I. 237. Ἴσχιαδικὰς δὲ ὠφέλει πινόμενα ... σπάρτις τὰς ξάβδους σὺν τοῖς φύλλοις ἐν ὄξει βρέχων πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα κόψας καὶ χυλίσας, καὶ πιεῖν ἐναὶ κῦαθον. Quae Plinianis plane paria ac gemina. Neque vero sum nescius a Marc. Emp. c. 25. p. 174. et a Plin. Val. II. 45. haec totidem verbis excipere: voculas tamen eas cum fronde ab utroque praetermitti: id vero factum ab iis eo consilio reor, non quod fronde carere genistam putarint, sed quod eam in

medicos vsus adhiberi haud operae pretium esse forsasse censuerint. H.

y. Cum fronde in aceto) Ineptum hoc, cum foliis carere auctores testentur, Dal.

z. Quidam) Ad verbum Diosc. l. c. et Εὐπορ. I. 137. H.

a. Genista) Marc. Emp. c. 36. p. 246. H.

b. Myricen, quam et tamaricen vocat) In apographo nostro, Myricem camericam vocat Lenaeus. scribo, Myricem chamericam vocat Lenaeus. Nam erice fruticosa est arbor, tamarici similis, multo tamen breuior, auctore Dioscoride L. I. capite de Erice: Vocabat igitur Lenaeus myricen propter hanc similitudinem cum erice, et alludens ad ipsum myricen nomen, non myricen, sed chamericam, hoc est, secundariam

naeus, similem *c. scopis* ¹ Amerinis dicit. Sanari ea carcinomata in vino decocta tritaque cum melle illita. ² Arbitrantur *d.* quidam hanc esse tamaricen: sed *e.* ad lienem praecipua est, si succus eius expressus in vino bibatur. Adeoque *f.* mirabilem eius antipathiam contra solum hoc viscerum faciunt, ut affirmant, si ex ea alueis factis bibant sues, sine liene inueniri. Et *g.* ideo homini quoque ³ splenico cibum potumque dant in vasis ex ea factis. ⁴ Grauis *h.* auctor in medicina, virgam ex

1. et amerinis. V. 2. Eandem esse arbitrantur quidam tamaricen. Ch. 3. Sic et Ch. splenico. Gr. 4. Graui autem auctor. Ch.

dariam ericen, et imitaticem erices. *Pin.*

Myricen) Diximus de ea, XIII. 37. Vide N. et Em. N. XIV. (hic app.) *Myr.* MSS. R. Colb, Ch. *Myrice camericae* Lenaeus. Libri haecenus editi, *Myrice, quam et tamaricen.* Perperam: nam de hac altera appellatione dicetur inferius. A Pompeio Lenaeo ericen vocatam et illam, ob similitudinem innuit: recte, an secus, non definit. Plinius, l. 39. huius libri: *Ericen Graeci vocant fruticem non multum a myrice differentem.* Inde orta perturbatio nominum. H.

c. Similem scopis) Eundem usum praebere ad domos conuerendas, et inquinamentis purgandas. *Dalec.*

d. Arbitrantur) Et ii quidem recte. H.

e. Sed) Diosc. totidem verbis I. 116. Marc. Emp. c. 23. p. 166. et Q. Serenus, cuius verba referemus f. 47. H.

f. Adeoque) Marc. Emp. l. c. H.

g. Et) Diosc. l. c. Κατασκευάζουσι δὲ ἐνιοὶ καὶ κύλικας ἐκ τῆς πρέμνης, αἷς ἐπὶ τῶν σπληνικῶν χρωμάτων ἀντὶ ποτηρίων, ὡς τῆ δὲ αὐτῶν πόματος ὠφέλιμος. Sunt qui et e caudice calyces parent, quibus poculorum vice splenici utantur, ceu datus in eiusmodi vasis potus lieni conferat. Cael. Aurel. III. 4. Item cibum vel potum sumere iubent aegrotantes in vasculis tamarici ligno confectis. H.

h. Grauis) Sic etiam Q. Se-

¹ ex ea defractam, vt ² neque ferrum attingeret, sedare ventris dolores ³ asseuerat impositam, ita vt tunica cinctuque corpori apprimeretur. Vulgus *i.* infelicem arborem eam appellat, vt diximus, quoniam nihil ferat, nec *k.* feratur vnquam.

XLII. Corinthus *l.*, et quae circa est ⁴ regio, bryam *m.* vocat, eiusque duo genera facit: Siluestrem plane sterilem: alteram mitiorem. Haec fert in Aegypto Syriaque etiam abundanter lignosum fructum, maiorem galla, ⁵ asperum gustu, quo *n.* medici vtuntur vice gallae, ⁶ in compositionibus,

- i.* ex eadem factam. *Cb.* *2.* vt neque terram, neque ferrum *Gr. et Al.* *3.* asseueravit *Gr. et Al.*
4. Sic ex MSS. *H. et Cb.* bryoniam *Gr. et Al.*
5. austerum. *V. et asp.* *Gr. et Al.* *6.* Sic ex MSS. *H. et M.* vice gallae et in *Gr. et Al.*

Q. Seren. c. 27. de ventris dolore mitigando, p. 142. Nec non iungenda est vtero noua vinga myricae: Illaesa haec ferro terraque intacta teretur. *H.*

i. Vulgus) L. XVI. 45. *H.*

k. Nec feratur vnquam)

Apud nos, sed in Aegypto et Syria tantum. *Dal.*

l. Corinthus, et quae circa est regio, bryoniam vocat) Lego, Corinthus et quae circa est Graecia bryam eam vocat, tum ex citato semper exemplari, tum ex ipso Plinio L. XIII. c. 21. Myricen, inquit, et Italia, quam alii tamaricem vocant, Achaia autem bryam. Pint. Corinthus, et quae circa est regio, etc.) Bryan, vt c. 21.

L. XIII. quoniam, vt Dioscorides ait, et florem et fructum gignit βρωϊδην, muscosum. *Dal.*

m. Bryam) De ea egimus XIII. 37. Vide N. et Em. N. XV. (hic pos.) Corinthus) Libri editi, bryoniam, male. MSS. omnes, R. Colb. aliique tum hoc loco, tum in Indice bryam scribunt. Ipsa est, de qua idem Plinius, XIII. 37. Achaia fert bryam siluestrem: insigne in ea, quod satiua tantum ferat gallae similem fructum. In Achaia Corinthum esse nemo ignorat. *H.*

n. Quo) Ita quidem fieri Galenus praecipit de fac. simpl. med. VII. p. 21. Χρησασθαι μέντοι τις αὐτῶν

tionibus, quas antheras o. vocant. Et lignum autem. et flos, et folia, et p. cortex in eisdem vſus adhibentur, quamquam remiſſiora. Datur q. ſanguinem reiicientibus cortex tritus, et contra profluua feminarum, coeliacis quoque. Idem r. tuſus impoſitusque collectiones omnes inhibet. Foliis exprimitur ſuccus ad haec eadem. Et in vino ¹ decoquuntur: ipſa vero adiecto melle gangraenis ² illinuntur: decoctum s. eorum in vino potum, vel impoſita cum roſaceo et cera ſedant. Sic et epinyctidas ſanant. ³ Ad dentium dolorem aurium.

1. decoquuntur ipſa adiecto vero melle. V. 2. illinuntur, vel imponuntur cum roſaceo et cera. Sedat et decoctum eorum in vino potum. Sic et ep. V. 3. dentium dolore. Ch.

τῶ (καρπῶ) δύναται, μὴ παρῶσης κηλίδος, εἰς ὄσπερ ἐκεῖνη. Vbi galla ad manum non erit, uti eo myricae ſemine licebit, ad ea omnia ad quae illa utimur. H.

o. Antheras) Ἀνθηρῶν compositiones ſunt ita dictae, vel a colore florido, vel a ſorum mixtione, quae praecipue adhibentur aduerſus oris hucera. Galen. κατὰ τόπ. IV. 8. p. 437. et alibi ἀνθηρῶς vocat: idem κατὰ γένη V. 15. p. 801. ἀνθίζεσας. H.

p. Et) Dioſc. I. 116. H.

q. Datur ſanguinem) Haec de fructu Dioſc. cui tamen facultate ſimilem eſſe corticem mox ſubiungit. Dal.

Datur) Dioſc. l. c. haec totidem verbis. H.

r. Idem) Dioſc. l. c. Οἰδηματα δὲ ζέλει καταπλασθεῖς. H.

s. Decoctum) Mutila haec viſa nonnullis oratio: ſed nihil MSS. praeterea habent. Voce poſtrema ſuperioris ſententiae fere repetita, erit fortalle qui legat, *lienem decoctum eorum*, etc. Nam Dioſc. l. c. Τῶν δὲ Φύλλων τὸ ἀφέψημα σὺν οἴνω ποθέν σπλήνα τήκει καὶ ὀδονταλγίας βοηθεῖ διακλυζόμενον. Foliorum decoctum in vino potum *lienem abſumit: et ore collutum ad dentium dolores ſalutare eſt*. Sed collectiones potius ex antecedente ſententia putem ſubintelligi oportere. H.

auriumque, decoctum eorum salutare est: radix *z.*
 1 ad eadem similiter. Folia hoc amplius, ad ea
 quae serpunt imponuntur cum polenta. 2 Se-
 men *v.* drachmae pondere aduersus phalangia et
 araneos bibitur. Cum altilium vero pingui furun-
 culis imponitur. Efficax et contra serpentium
 ictus, praeterquam aspidum. Nec *x.* non morbo
 regio, phthiriasi, lendibusque 3 decoctum infusum
 prodest, abundantiamque *y.* mulierum sistit. Ci-
 nis *z.* arboris ad omnia eadem prodest. Aiunt, si
 4 bouis castrati vrinae immisceatur, 5 in potu, vel
 in cibo, Venerem finiri. 6 Carboque ex eo genere
 vrina ea restinctus in vmbra conditur: idem quum
 libeat accendere, 7 resoluitur. Magi 8 id et ex
 spadonis vrina fieri tradiderunt.

XLIII. (X.) Nec *a.* virga sanguinea felicior
 habe-

1. Sic ex MSS. H. et M. radix ad eadem similiter et
 folia. Haec amplius Gr. et Al. 2. Fructus. Dal.
 3. decoctum foliorum infusum. Diosc. 4. homi-
 nis. M. 5. et vel in potu, vel in cibo detur. M.
 vel in potu, *v.* Gr. et Al. 6. Carbo exincta Ve-
 nere vrina. V. 7. rursus vratur. V. 8. et id
 spad. Gr.

z. Radix) Hoc est, de-
 cocta. H.

v. Semen) Diosc. l. c. H.

x. Nec) Diosc. l. c. H.

y. Abundantiamque) Vul-
 nae profluuium: ἀρμόζει
 φοικαίς γυναιξί Diosc. l. c. H.

z. Cinis) Ligni e caudi-
 ce. Diosc. l. c. Καὶ ἡ ἀπὸ
 τῶν ξύλων τέφρα προστε-
 θεῖσα, ῥεῦσιν ἐκ μητρας
 ῥεῖλαι. Sed et ligni cinis ap-
 positus fluxionem ex utero
 sistit. - H.

a. Virga sanguinea) Mo-
 destinus in L. penult. ff. ad
 leg. Pomp. de parricid. an-
 tequam sacco parricidae in-
 derentur, ostendit in more
 fuisse positum, vt virgis
 sanguineis caederentur,
 nempe ex hac arbore sum-
 ptis, non, vt quidam le-
 gunt, sagmineis, aut, vt
 alii interpretantur, sangui-
 ne rubentibus, ac vorantibus,
 quoniam hoc lignum infe-
 licissimum haberetur, ac
 maxi-

habetur. Cortex eius interior ¹ cicatrices, quae b. praefanauere, aperit.

XLIV. Sileris c. folia illita fronti capitis dolores sedant. Eiusdem semen tritum, in oleo phthiriasis coërcet. Serpentes et hunc fruticem refugiunt: baculumque ruffici ob id ex eo gerunt.

XLV. ² Ligustrum d. si eadem arbor est, quae in oriente cypros, suos in Europa vsus habet.

Succus

1. cicatrices ulcerum, quae coaluere. V. cicatrices ulcerum, quae praefanauere. Alii V. 2. Ligustrum ead. Gr. et Al.

maxime infame. Magius c. 8. IV. Sanguineum fruticem vocat auctor c. 18. L. XVI. Dal.

Nec) Quam myrice, quam f. 41. cenferi dixit inter infelices arbores. Tarquiti- us Etruscus in Ostentario arborario apud Macrobi- um Sat. II. 16. p. 378. (vbi perperam Tarquinius Priscus scribitur) sic ait: *Arbores, quae inferum Deorum auertentiumque in tutela sunt, eas infelices nominant: Alaternum, sanguinem, etc. Modestini. dig. 48. tit. 9. L. IX. Poena parricidii more maiorum haec instituta est, ut parricida virgis sanguineis verberatus, deinde culleo insuarur. Sanguineus frutex, et sanguinea virga, idem. Egi- mus de eo XVI. 30. H.*

b. Praefanauere) Celerius quam opus esset, sanatae sunt. Dal.

Quae.) Hoc est, quae prius sunt sanatae, quam opus esset. Sic f. 38. *panos difficile concoquentes*, dixit, hoc est, qui difficil- ius concoquuntur: f. 69. *genitalia carbunculantia*, hoc est, quae carbunculantur. H.

c. Sileris folia) Siler Aloisius esse putat salicem latifoliam, candido folio, e cuius cinere, sulphure, et aphronitro fit puluis excutiendis machinis bellicis utilis. Vide supra c. 18. L. XVI. Dal.

d. Ligustrum eadem arbor est) Legend. *Ligustrum, si hic eadem arbor est quae in Oriente Cypros, suos in Europa vsus habet. Vide Salmaf. c. 1001. b.*

Ligustrum) In R. et Colb. cod. si ex eadem. Forte, si haec eadem. Hac loquendi forma vsus inferius, f. 91. *Dracontium, si modo hic est, qui*

Succus eius nervis, articulis, algoribus; folia ¹ ubique veteri hulceri cum salis mica, et oris ² ex-hulcerationibus profunt. Acini contra phthiriasin; item contra intertrigines, foliaue. Sanant et gallinaceorum pituitas acini.

XLVI. Folia *e.*alni ex feruenti aqua certissimo remedio sunt tumori.

XLVII. Ederae *f.* genera viginti demonstrauius. Natura omnium in medicina anceps. Mentem *g.* turbat, et caput ³ purgat largius pota. Nervis *h.* intus nocet. ⁴ Iisdem *i.* nervis adhibita foris prodest. Eadem natura, quae aceto, ei est. Omnia genera eius ⁵ refrigerant. Vrinam *k.* cient potu: capitis *l.* dolorem sedant, praecipue cerebro, continentique cerebrum membranae, vtiliter mollibus impositis foliis: cum *m.* aceto ⁶ et rosaceo

1. utique. V. 2. exbulceratione. Cb. 3. purgat. Largius pota nervis. M. 4. Iisdem nervis in V. d. 5. acria sunt, et adstringentia. Diosc. 6. Haec et rosaceo, vocant. Dal.

qui apud nos dracunculus vocatur. Plin. XII. 51. Quidam banc esse dicunt arborem, quae in Italia Ligustrum vocetur. At non est sane ligustrum Cypros, ut eo loci diximus: nec Plinius sibi, sed quibusdam ignotis auctoribus, ita videri ait. H.

e. Folia) Ad verbum M. Emp. c. 19. p. 132. H.

f. Ederae) L. XVI. 62. H.

g. Mentem) Diosc. II. 210. Τὸ δὲ μέλανος κισσῶ ὁ χυλὸς, καὶ οἱ κόρυμβοι ποθέντες ... ταρασσῶσι τὴν διάνοϊαν πλεονασθέντες. Ni-

grae ederae succus, et corymbi epoti ... mentem turbant largius sumpti. H.

b. Nervis) Diosc. II. 210. de edera: τὸ νευρώδες ἀπτιμὸς, nervosum genus tentat. H.

i. Iisdem) Marc. Emp. c. 36. p. 246. H.

k. Vrinam) Q. Seren. laudatus a nobis f. 35. H.

l. Capitis) Q. Seren. c. 4. inter remedia capiti medendo, p. 126. Profuit, aut edera ex oleo decocta vetusto. H.

m. Cum) Diosc. I. c. Πρὸς

ceo tritis et decoctis, addito postea rosaceo oleo. Illinuntur autem fronti: et decocto eorum fouetur os, caputque perungitur. Lienis n. et pota et illita profunt. Decoquantur et contra horrores febrium, eruptionesque pituitae, aut o. in vino teruntur. Corymbi p. quoque poti vel illiti lienem sanant: iocinera autem illiti. Trahunt q. et menses ¹ appositivi. Succus r. ederae taedia narium graueolentiamque emendat, praecipue albae fatiuae. Idem

2. appositivi. V.

Πρὸς τὰ χρονία τῆς κεφαλῆς ἀλγῆματα ἀρμόζει, καὶ ἐπιβρέχεται σὺν ὄξει καὶ ῥοδίῳ. Contra veteres capitis dolores ... perfunditur eo caput cum aceto et rosaceo. Apul. c. 98. t. 2. Ad capitis dolorem: ederae succo cum vino, tempora vel frontem perfricabis: sedat dolorem. H.

n. Lienis) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 191. Q. Seren. c. 24. de Splene curando, p. 140. Aut ederae succus potu, apposituque iuuabit: Siue myrica potens, seu ros cum pane marinus. Marc. item Emp. c. 23. p. 166. et Plin. Val. II. 18. H.

o. Aut) Cum melle teri et illini ad exanthemata, hoc est, ad eruptiones pituitae, praecipit Theod. Prisc. I. 16. H.

p. Corymbi) Vide N. et Em. N. XVI. (hic adi.) Co-

rymbi) Hinc Plinium alterum Valerianum obiter emendabis II. 18. Spleni quo modo succurrendum: Gummi ederae, inquit, poti vel illiti profunt. Scribe, corymbi ederae. H.

q. Trahunt) Diosc. l. c. Κινᾶσι δὲ καὶ καταμήνια ὑποτεθέντες οἱ κόρυμβοι λείοι. Mouent et menses et corymbi triti ac subditi. Καταμήνια menses, menstrua: quod mulieribus per singulos menses solet accidere profluuium. H.

r. Succus) Marc. Emp. c. 10. p. 86. Nares graueolentes emendat succus ederae frequenter infusus. Apul. c. 98. tit. 5. Ad naves graueolentes: Herbae ederae succus colatus in naves infunditur, et naves male olentes emendat. Diosc. quoque l. c. Ὁ δὲ χυλὸς ἐνσαζόμενος τὰς ἐν τοῖς ῥώθωσι δυσωδίας ... ἐκκαθαίρει. H.

Idem *s.* infusus naribus caput purgat, efficacius addito nitro. Infunditur *t.* etiam purulentis auribus, aut dolentibus cum oleo. Cicatricibus *v.* quoque decorem facit. Ad lienes efficacior albae est, ferro calefactus: satisque est acinos sex in vini cyathis duobus sumi. Acini *x.* quoque ex eadem alba terni, in aceto mulso poti, ¹ tineas pellunt, in qua curatione ventri quoque imposuisse eos utile est. Ederae *y.*, quam ² chrysotharion appellauimus, baccis aurei coloris viginti, in vini sextario tritis, ita ut terni cyathi potentur, aquam quae cutem subierit, ³ vrina educit Erasistratus. Eiusdem *z.* acinos quinque tritos in rosaceo oleo, calefactosque in cortice ⁴ Punici, instillauit dentium dolori a contraria aure. Acini, qui croci succum habent,

1. taenias. Dal. 2. chrysotharion vocant alii ellai-
mus. Ch. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. per urinam
Gr. et Al. 4. Punico. Ch.

s. Idem) Haec totidem verbis Diosc. et Gal. ll. cc. Q. Seren. c. 8. de capite purgando, p. 129. *Expressusque ederae mandatur naribus humor.* Marc. Emp. c. 5. p. 44. pro nitro florem aeris adsciscit. *Aeris floris, inquit, scripulus vnus, et de succo ederae idem pondus in vnum mixtum, et naribus infusum, euocant puzitum, et defluere compellunt.* Scrib. Larg. comp. 12. *Per nares purgatur caput iis rebus infusus per cornu ... Ederae succo per se, vel betae succo cum exiguo flore aeris, etc.* H.

Vol. VII.

t. Infunditur) Diosc. et Gal. ll. cc. Apul. c. 98. t. 6. H.

v. Cicatricibus) Q. Seren. c. 45. p. 154. *Vt succis ederae pulchrescit foeda cicatrix.* Adde Galen. l. c. H.

x. Acini) Ad verbum haec Marc. Emp. c. 28. p. 200. et Plin. Val. II. 21. H. *y.* Ederae) L. XVI. 62.

Haec verbis fere totidem Plin. Val. III. 12. *Est edera, inquit, quae chrysotharion appellatur, propterea quod fert grana aurei coloris etc.* Apul. item. c. 119. t. I. H.

z. Eiusdem) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

M m

habent, praesumpti potu a crapula tutos praestant; item sanguinem excreantes, aut torminibus laborantes. Ederae *a.* ¹ nigrae candidiores corymbi poti, steriles etiam viros faciunt. Illinitur *b.* decocta ² quaecumque in vino omnium hulcerum generi, etiamsi cacoëthe sint. Lacryma *c.* ederae psilothrum *d.* est, phthiriasinque tollit. Flos *e.* cuiuscumque generis trium digitorum captu, dysentericos et aluum etiam emendat, in vino austero bis die potus. Et *f.* ambustis illinitur vtiliter cum cera. Denigrant *g.* capillum corymbi. Radicis *h.* succus in aceto potus, contra phalanga prodest. Huius *i.* quoque ligni ³ vase splenicos bibentes sanari inuenio. Et acinos terunt, moxque comburunt, et ita illinunt ambusta, prius per-
fusa

1. candidioris nigri. *M.*

decocta in vino *Gr. et Al.*

2. Sic ex MSS. *H. et Cb.*

3. Sic ex MSS. *H. quocum consentit Cb. spleneticos Gr. et Al.*

a. Ederae) Diosc. l. c. Τῆ δὲ μέλανος κισσῶ ὁ χυλὸς καὶ οἱ κόρυμβοι ποθέντες ἀγονίαν ποιεῖσι. *H.*

b. Illinitur) Folia illini Diosc. dixit l. c. Καταπλάσσεται δὲ τὰ φύλλα πρὸς πᾶν ἔλκος, ἐψηθέντα σὺν οἴνω. Item Plin. Val. III. 22. et Marc. Emp. c. 4. p. 42. *H.*

c. Lacryma) Diosc. et Gal. ll. cc. et Q. Serenus, c. 6. p. 128. *H.*

d. Psilothrum est phthiriasinque tollit) Psilothrum est. Phthiriasin aequè tollit, vetus codex legit. *Pint.*

e. Flos) Totidem verbis

Diosc. l. c. Marc. Emp. c. 27. p. 193. et Plin. Val. I. 28. *H.*

f. Et) Diosc. et Galen. ll. cc. et Plin. Val. III. 36. Cum cera pro more Plinius, pro cerato, dixit: Diosc. σὺν κηρωτῇ. *H.*

g. Denigrant) Diosc. l. c. Μελαίνεσι δὲ καὶ τὰς τρίχας οἱ κόρυμβοι. *H.*

b. Radicis) Diosc. l. c. et Apuleius c. 89. t. 4. *H.*

i. Huius) Plin. Val. I. 18. Q. Seren. c. 24. p. 140. Quando lien tumido circumligat ilia vinclo, Et plenum splenis demonstrant membra rigorem, mollibus ex edera

tornan-

fusa aqua calida. Sunt *k.* qui et incidant succi gratia, eoque vtantur ad dentes erosos: frangique *l.* tradunt, proximis cera munitis, ne laedantur. Gummi *m.* etiam in edera quaerunt, ² quod ex aceto vtilissimum dentibus promittunt.

XLVIII. Graeci *n.* vicino vocabulo cisthon appellant fruticem maiorem thymo, foliis ocimi. Duo *o.* eius genera. Flos masculo rosaceus, feminae albus. Ambo *p.* profunt dysentericis et solutionibus ventris, in vino austero, ³ ternis digitis

Mm 2 flore

1. tradant. Dal. 2. quam ex ac. vtilissimam. Ch.
3. trinis dig. fl. carpio. V. et M.

torantur pocula lignis: Hinc trahet assuetos aeger quoscumque liquores. H.

k. Sunt) Sunt et qui ederam incidant, succi eliciendi gratia, eoque succo vtantur ad dentes erosos: frangique eos dentes tradunt, proximis dentibus interim cera munitis, ne laedantur. H.

l. Frangique) Cels. VI. 9. Quod si dolor eximi dentem cogit, bacca ederae coniecta in id foramen, dentem findit. H.

m. Gummi) Marc. Emp. c. 12. p. 94. Ad dentes canos, inquit, et exesos ne penitus exedantur, aut excidant, facies hoc: Gummi quod in edera nascitur, cauo denti inserito. H.

n. Graeci) Nam ederam Graeci κισθόν, fruticem hunc κισθόν, vocant. Sic propter solam cognationem

nominis, chamaepityos et pityusae tractationem instituit, vna cum larice, piceaque, s. 20. sq. huiusce libri: sic herbam erineon, cum caprifisco connectit, propter gentilitatem, vt dictum est sup. libro s. 65. Idque ipse aperte praefatur, ne quemquam falleret similitudo nominis, ne quis eiusdem generis ea esse existimaret, quae essent eiusdem fere appellationis. H.

o. Duo) Diosc. I. 126. "Ανθη ἀρρενος, ὡσπερ ῥοιᾶς ἐπὶ δὲ τῆς θήλεως, λευκά. Flores masculo, veluti mali Punicae: feminae, albi. Vtriusque generis icones habet Clusius hist. rar. pl. I. p. 68. 70. quales in horto regio vidimus. H.

p. Ambo) Diosc. l. c. et Gal. de fac. simpl. med. VII. p. 190. H.

flore capto, et *q.* similiter bis die poto: hulceribus veteribus et ambustis cum *r.* ¹ cera: et per se oris hulceribus. Sub *s.* his maxime nascitur hypocisthis *t.*, ² quam *v.* inter herbas dicemus.

XLIX.

z. cerato. Diofsc. *z.* ederas diximus Gr. et Al.

q. Er) Vt de edera dictum est sect. sup. H.

r. Cum) Hoc est, cum cerato. Diofsc. l. c. Καθ' αὐτὰ δὲ καταπλασθέντα, νομας ἐπίσησι· σὺν κηρωτῇ δὲ πυρίκωσα, καὶ παλαιὰ ἔλην ἰάται. H.

s. Sub his maxime nascitur hypocisthis) Lege: Sub his maxime nascitur hypocisthis; iam inter ederas diximus ciffon Erythranos ab his appellatur similis hederæ. Ciffos Plinio proprie dicitur genus hederæ, quæ riget et sine adminiculo stat. Salmaf. p. 367.

t. Hypocisthis quam inter ederas diximus) Memoriam Plinii requirit Dalecampius. Sed forte librariorum culpa est, non Plinii. Vt Salmafius tentauerit, videre licet ad Solin. p. 367. Vossianus, inter herbas. Scribas igitur censeo: quas inter herbas dicemus. et præstitit L. XXVI. 8. sic L. XXIX. 6. Scribis quid sit, dicemus in metallis. Gron.

v. Quam inter ederas diximus) Obliuiose citat hoc Plinius. Nullam enim hy-

pocistidis prorsus mentionem fecit in ederarum historia et descriptione c. 34. L. XVI. Dal.

Quam) L. XXVI. Vide N. et Em. N. XVII. (hic consp.) Sub his) Prius legebatur, quam inter ederas diximus. Qua lectione percussus Dalecampius, Plinii memoriam desiderat, qui nullam hypocisthidis mentionem in ederarum historia fecerit. Amanuensium potius fidem desideraret, non scriptoris sane perquam diligentis et accurati. In R. 1. cod. quam inter ederas dicemus. In R. 2. totidem plane apicibus, quot repræsentamus, quam inter herbas dicemus; nempe XXIV. 31. quo volumine pertractantur herbae, ut ipse in fine L. XXIV. præstiturum se his verbis pollicetur: Nunc ipsa claritas herbarum dicitur. Eo enim libro et sectione mox citata de hypocyfthide: Nascitur: inquit, ut diximus, sub ciffis, unde nomen, etc. Hunc locum restituere ita Salmafius tentabat, in Solin. p.

XLIX. ¹ Cissos x. erythranos ab iisdem appellatur similis ² ederae, coxendicibus utilis e vino potus: item lumbis. ³ Tantam y. vim acini aiunt, vt sanguinem vrina detrahat. Item z. chamaecisson appellant ederam, non attollentem se a terra. Et haec contusa in vino acetabuli mensura lieni medetur. Folia ambustis cum axungia. Smi-

Mm 3

lax

1. Cissos erythrodonon. Dal. erythranos. Ch. 2. cisso. Tb. 3. Tantamque vim accipiant ... derrabant. Gr. et Al.

367. Sub his maxime nascitur hypocisthis. Iam inter ederas diximus cisson. Erythranos etc. Ios. Scaliger I. ep. 18. ad Frc. Vertunnum in hunc modum: Sub his... hypocisthis. Quam inter ederas diximus, cisson erythranos, etc. Angelum Polirianum sequutus. Hinc factum est, vt in indicibus Plinianis, qui haecenus concinnati exstant, hypocisthis ederae genus appelleretur: falso. H.

x. Cissos erythranos) Legendum, Cissos erythrodonon. Haec ex Theophr. c. 14. L. IX. hist. quo tamen loco non ait Theophrastus erythrodonon Cistum aut esse aut vocari, sed folium habere cisso simile, rotundius. Vide supra c. 34. L. XVI. Dal.

Cissos) De cisso erythrano, et chamaecisso diximus XVI. 62. de smilace 63. H.

y. Tantamque vim accipiunt) Scribendum arbitror, tanta vi vt sanguinem vrina derrabant. Reliqua superuacanea puto. Pint.

Tantamque vim accipiunt, vt sanguinem vrina derrabant) Quatuor exarati manu: tantam vim accipiunt. Voss. tantam vim accipi, vt sanguinem vrina derrabat. Belle, modo corrigas, tantam vim acini. Supra: Acini quoque ex eadem alba terni. et, Eiusdem acinos quinque tritos. De vrina et sic supra: Aquam, quae intercutem subierit, vrina educit Erasistratus. Sic enim et Vossianus. Pintianus scribendum arbitrabatur: tanta vi vt sanguinem. Gron.

Tantam) Nos ita ex coniectura emendauimus, quum prius insulse legeretur, Tantamque vim accipiunt. H.

z. Item chamaecisson) Error hic Plinii animaduersus et ca-

lax quoque, qui et ¹ nicophoros cognominatur, similitudinem ederae habet, tenuioribus foliis. Coronam ex eo factam impari foliorum numero, aiunt capitis doloribus mederi. Quidam duo genera smilacis dixere. Alterum *a.* immortalitati proximum, in conuallibus opacis, ² scandentem arbores, comantibus *b.* acinorum corymbis, contra *c.* venenata omnia efficacissimis, in *d.* tantum, ut acinorum succo infantibus saepe instillato, nulla postea venena nocitura sint. Alterum *e.* genus culta ³ amare, et in his gigni, nullius effectus. ⁴ Illam *f.* esse smilacem priorem, cuius lignum ad aures sonare diximus. Similem *g.* huic aliqui clematida appellauerunt, repentem per arbores, geniculatam et ipsam. Folia *h.* eius ⁵ lepras purgant,

z. atbophoros. Cb. 2. *scandentis in arbores. V. scandentem arborum. Cb.* 3. *amat et in bis gignitur. V.*

4. *Illam est smilax prior. V.* 5. *lepram. Gr.*

et castigatus est c. 34. ultimo L. XVI. Alia est chamaeciflos descripta infra c. 15. huius libri. *Dal.*

a. Alterum immortalitati proximum) Scribendum reor, Alterum in montanis ali aut proxime, etc. quoniam sequitur, Alterum genus culta amare. Pint.

Alterum) Haec smilax aspera, de qua XVI. 65. et Diosc. IV. 144. H.

b. Comantibus) Obserua, comare, quod foliorum et frondis proprium est, dictum de racemo: praeterea corymbum de acino. Dal.

c. Contra) Diosc. l. c. H.

d. In) Diosc. l. c. totidem verbis. H.

e. Alterum) Smilax laevis Dioscoridi appellatur, IV. 145: Σμίλαξ λεία. H.

f. Illam) L. XVI. 63. H.

g. Similem) Κληματίτις dicta Diosc. IV. 182. smilacem in morem sese arboribus circumuolvens. Περιελίπτεται δὲ τοῖς δένδροις ὡς σμίλαξ. Haec Viorna vulgi, Dodonaei Vitalba, p. 399. Nostris, l'herbe aux Gueux. H.

h. Folia) Diosc. l. c. Τὰ δὲ φύλλα καταπλασθέντα, λέπρας ἀφίσησι. H.

gant. Semen i. aluum soluit acetabuli mensura, in aquae hemina aut aqua mulsa. Datur ex eadem causa et decoctum eius.

L. (XI.) Arundinis k. genera ¹ XXIX. demonstrauimus, non aliter euidentiore illa l. ² naturae vi, quam continuis his voluminibus tractamus. Siquidem m. arundinis radix contrita et imposita, filicis stirpem corpore extrahit: item arundinem filicis radix. Et quoniam plura genera fecimus, illa quae in n. ³ Iudaea Syriaeque nascitur odorum vnguentorumque causa, vrinam o. mouet cum gramine aut apii semine decocta. ⁴ Ciet p. men-

Mm 4 strua

- 1. XXXIX. Cb.
- 2. natura vt. Cb. Lego naturae vi. natura quam Gr.
- 3. Sic et Cb. Iudaea Syr. nasc. odore vnguentorum vrinam mouet. M. India Gr. et Al.
- 4. Ciet et men. Cb.

i. Semen) Diosc. totidem verbis l. c. H.

k. Arundinis) L. XVI. 64. fqq. H.

l. Illa) Antipathia, et sympathia. H.

m. Siquidem) Totidem verbis Marc. Emp. c. 34. p. 233. et Plin. Val. III. 49. Haufere ambo a Celso V. 26. sub finem: Vbi surculus corpori infixus est ...

Surculum si fieri potest, obruet vel manu, vel ferramento eiicere. Si vel praefractus est, vel alius descendit, quam vt ita fieri possit, medicamento euocandus est. Optime autem educit superimposita arundinis radix, si tenera est, procius contrita: si iam durior, ante in mulso decocta:

cui semper mel adiciendum est, aut aristolochia, cum eodem melle. Pessima ex surculis arundo est, quia aspera est: eademque offensa in filicis bastula est. Sed usu cognitum est vrinamque aduersus alzeram medicamentum esse, si contrita superimposita est. H.

n. In) Ita MSS. omnes. Tolerabilis tamen vulgata quoque lectio, In India Syriaeque. Nam de calamo aromatico agit, quem Indis Syriaeque communem esse dixit XII. 48. cum Diosc. V. 17. H.

o. Vrinam) Diosc. V. 17. haec totidem verbis de calamo aromatico: Δύναται δὲ ἔχει κινεῖν ποθεῖς ὄθεν ἀγρόζει

strua admota. Medetur conuulsis duobus obolis pota, iocineri, renibus, hydropi, tussi *q.* etiam suffitu, magisque cum resina. Furfuribus hulcerumque manantibus ¹ cum myrrha decocta. Excipitur et *r.* succus eius, fitque ² elaterio similis. Efficacissima autem in omni arundine quae proxima ³ radici. Efficacia et genicula. Arundo *s.* Cypria, quae donax vocatur, corticis cinere alopecias emendat: item putrescentia hulcera. Foliis *t.* eius ad extrahendos aculeos vtuntur: ⁴ efficacibus *v.* et contra ignes sacros, collectionesque omnes. Vulgaris *x.* arundo extractoriam vim habet, ⁵ et recens tusa, non in radice tantum. Multum *y.* enim et ipsam arundinem valere tradunt. Medetur *z.* luxatis, et spinae doloribus radix in aceto illita. Eadem

1. cum vino radix dec. M.

2. alteri. M. poterio. V.

3. radice efficaciora gen. Ch.

4. efficacius. Gr.

5. et in M. d.

ἀρμόζει μετὰ ἀγρώσεως ἢ
σελίνῃ σπέρματος ἀφειψη-
θεῖς καὶ ποθεῖς, ὑδροπι-
κοῖς, νεφριτικοῖς, etc. H.

p. Cier) Diosc. l. c. H.

q. Tussi) Diosc. l. c. Βῆ-
χας τε ἰάται ὑποθυμῶμε-
νος καὶ ἑαυτὸν, καὶ σὺν
ἑτήνῃ τερεβινθίνῃ. H.

r. Et succus eius fitque ela-
terio) Absurdum hoc, ne-
scio e quo petitum. Dal.

s. Arundo) Haec totidem
verbis Diosc. I. II4. et
Alexand. Iatrosf. I. 4. H.

t. Foliis) Diosc. l. c. ra-
dice. H.

v. Efficacibus) Subintelli-
ge, foliis. Ita MSS. non

efficacius. Plinius, ignes sa-
cros: Dioscorides, vt saepe
monuimus, ἐρυσιπέλατα;
ille collectiones: Φλεγμονὰς
iste dixit. Τὰ δὲ Φύλλα
χλωρὰ κοπέντα καὶ ἐπιτε-
θέντα, ἐρυσιπέλατά τε καὶ
τὰς ἄλλας Φλεγμονὰς ἰά-
ται. H.

x. Vulgaris) Diosc. l. c. H.

y. Multum enim et ipsam
arundinem) Aliter in vetu-
sto codice, multa enim de
ipsa arundine tradunt. ce-
tera superfluunt. Pint.

z. Medetur) Diosc. l. c.
Σὺν ὄξει δὲ σρέμματα καὶ
ὄσφύος ἀλγῆματα παραγο-
ρεῖ. H.

Eadem recens trita in vino pota, Venerem concitat. Arundinum *a*. lanugo illita auribus, obtundit auditum.

LI. ¹ Cognata in Aegypto res est arundini papyrus, praecipuae *b*. vtilitatis, quum *c*. ² inaruit, ad *d*. laxandas siccandasque fistulas, et intumescendo Mm 5 do ad

1. cognita. Aeg. res bar. ipsarum. Cb. 2. inaruerit. M.

a. Arundinum) Diosc. l. c. Ἡ δὲ ἄνθη τῶν καλῶν ἐμπροσθα εἰς τὰς ἀκοῆς, κώφωσιν ἐργάζεται. Paniculae flos, si aures intraverit, exsurdar. H.

b. Praecipuae) Diosc. I. 115. Εὐχρησθεῖ δὲ εἰς τὴν ἐν ἰατρικῇ χρῆσιν πρὸς ἀνασώμασιν συριγγῶν, σκελευθεῖσα διάβροχος, περιελεμένη λίνε ἄχρι ξηρασίας. Στεγνυμένη γὰρ καὶ καθιεμένη ἐπιπίπεται ὑγρασίας, καὶ ἐξοιδῶσα διανοίγει τὰς συριγγὰς. Praecipuae in medicina vtilitatis est, ad laxanda fistularum orificia, si arefacta fuerit, mox macerata liquore, lino fuerit obuoluta, donec inaruerit. Ita enim madida atque immissa, humore completur, et intumescendo fistulas aperit. H.

c. Cum inaruit) Ad eum vsum papyri caulem aduectum Aegypto, iam exsiccum et aridum aqua mergabant, madefactumque et in oblongam cylindri for-

mam arte vinculo ligatum ficcari permittebant, deinde cum opus esset exsolutum fistulis indebant, vt intumescens earum os aperiret: qua ratione cheirurgi nostra tempestate medullam Indici milii, Gentianae radicem, spongiam cera imbutam immittunt. Alexandro problemate 93. Lib. I. papyrus σφαιρωθεῖσα aluo suppressa, balani modo subiicitur in sedem, vt diductis fedis musculis, feces exeant, σκευασθεῖσαν ad recludendas fistulas Dioscorides poscit, id est, qua industria diximus, paratam, quo loco Marcellus et Cornarius legendum putant, σκελευθεῖσαν, arefactam et ficcatam ὡς σκελετόν. Guilandinus.

d. Ad laxandas siccandasque fistulas et intumescendo) Verba praepostere locata, legendaque vt sentio sic: ad laxandas aperiendasque fistulas ad introitum medicamentorum, siccandasque intumescendo. Pint.

do ad introitum medicamentorum aperiendas. Charta *e.* quae fit ex ea, cremata, inter *f.* caustica est. Cinis *g.* eius ex vino potus somnum facit: ipsa ex aqua imposita callum sanat.

LII. Ne in Aegypto quidem nascitur ebe- nus, vt *h.* docuimus: nec tractamus in medicina alienos orbes: non omittetur tamen propter mira- culum. Scobem eius oculis vnice mederi dicunt: lignoque ad cotem trito cum passo, caliginem dis- cutit. Ex aqua vero radice, albugines *i.* oculo- rum. Item tussim, pari modo dracunculi radice adiecto cum melle. Ebenum medici et inter ero- dentia assument.

LIII. Rhododendros ne nomen quidem apud nos inuenit Latinum: rhododaphnen vocant, aut nerium. Mirum *k.*, folia eius quadrupedum vene- num esse, homini vero contra serpentes praesi- dium

e. Charta quae fit ex ea) Apud Galenum et Paulum Passillus *διὰ χάρτις* descri- bitur ad oris nomas et natu- ralia infignes. *Dal.*

Charta) Diosc. I. 115. Papyrus vsta, inquit, dum in cinerem redacta fuerit, depascentia hulcera cohi- bet: id vero charta com- busta melius efficit: Βελ- τίον δὲ ὁ χάρτις δρᾷ τὸ τοῖδτον. Meminit huius medicamenti, *διὰ τῆς κε- καυμένης χάρτις*, ad puden- dorum affectus et hulcera Galen. *κατὰ τόπ.* IX. 8. p. 624. Et ad *ἀχῶρες* san- andos, hoc est, manantia

capitis hulcera, *chartae com- bustae cinis cum aceto mede- tur*, inquit Theod. Prisc. I. 5. *de achoribus.* H.

f. Caustica) *Καυσμὰ* me- dicamenta sunt quae adu- rendi et exedendi vim ha- bent. H.

g. Cinis) Q. Seren. c. 56. de somno aegris adsciscen- do, p. 160. *Charta igitur, variis quam pinxit littera verbis, Vritur: inde cinis calido potatur in anni.* H.

b. Vt) L. XII. 8. H.

i. Albugines) Diosc. I. 129. H.

k. Mirum) Vide quae di- ximus XVI. 33. H.

dium, ruta addita e vino pota. Pecus etiam, et caprae, si aquam biberint, in qua folia ea maduerint, mori dicuntur.

LIV. Nec rhus Latinum nomen habet, quum *l.* in usum pluribus modis veniat. Nam *m.* et herba est siluestris, foliis *n.* myrti, cauliculis breuibus, ¹ quae *o.* tineas pellit: et *p.* frutex coriarius appellatur, subrutilus, cubitalis, crassitudine digitali: cuius aridis foliis, vt malicorio, coria perficiuntur. Medici *q.* autem rhoicis vtuntur ad contusa: item *r.* coeliacos, et sedis ² hulcera, aut

1. Sic ex MSS. *H. taenias Ch. venena et vineas Gr. et Al.*

2. hulcera. At quae phag. vocant, folia trita, etc. cum aceto sanant. Decoctum. V.

l. Quum) Quum in vsu medicinae pluribus rebus id nomen accommodetur: et frutiei nimirum, fructuique Syriaco, de quo XIII. 13. et herbae siluestri, quae tineas pellit: et frutici coriario, de quo mox dicetur. H.

m. Nam) Chamelaeagnus Dodonaei haec est, Pemptade 6. L. II. 28. p. 768. Aliis Rhus myrtifolia Belgica, aliis myrtus Brabantica: Gallis *Pigment royal*. Vidimus in horto Regio. Viri docti hodie censent eandem esse cum ea quam vulgo *Tbé* Sinarum vocant: neque ab ea vel forma, vel viribus discrepare. Vide Commentarium Simonis Pauli, de abusu Tabaci, et herbae *Tbé*. H.

n. Foliis myrti, cauliculis breuibus) His verbis describere Plinius viderur Rhum Monspeffulanam, cuius historia traditur in silua vniuersae historiae plantarum. *Dal.*

o. Quae) Et glires abigi, et pediculos necari ea scimus: nec serpentes in saltibus iis, in quibus ea frequens est, posuere cubilia. H.

p. Et) Hoc est, quo coria perficiuntur, vt est alias dictum saepius. Haec rus myrtifolia Lobelii, in Aduu. p. 412. quam et nos in Regio horto vidimus. H.

q. Medici) Subintelligitur, foliis: rhois illius videlicet quae Syriaca dicitur, expedita a nobis XIII. 13. non myrtifoliae. H.

aut quae phagedaenas vocant, ¹ trita cum melle, et ² illita cum aceto. Decoctum s. eorum instillatur auribus purulentis. Fit t. et stomatice decoctis ramis ad eadem, quae ex moris: sed efficacior admixto alumine. ³ Illiniturque eadem hydropicorum. ⁴ tumori.

LV. Rhus v., ⁵ qui erythros appellatur, ⁶ semen est huius fruticis. Vim x. habet astringendi refrigerandique. Aspergitur y. ⁷ pro sale

1. tritis cum melle, et illitis. Alii V. 2. intrita. Cb.
 3. illinitur. Cb. 4. tumoribus. Gr. 5. Sic et Cb.
 Rhus quae erythros appellatur, frutex est, et huius fruticis semen vim habet. Gr. et Al. 6. huius fruticis semen est. Vim. V. 7. cum sale. V.

v. Item) Diosc. I. 147. Monspeli, vbi rhus ista fruticat, panem conficiunt ex iure huius feminis, et farina, ad dysenteriam accommodatissimum. H.

s. Decoctum) Diosc. l. c. H.

t. Fit) De stomatice, quae fit ex moris, eiusque dotibus, dictum est, XXIII. 71. H.

v. Rhus, quae erythros appellatur) Inepte Plinius Rhun erythron differre putat ac distinguit a rhoë coriariorum. Dal.

Rhus) Vide N. et Em. N. XVIII. (hic adi.) Rhus) Prius legebatur: Rhus, quae erythros appellatur, frutex est: et huius fruticis semen vim habet, etc. Quae le-

tio Dalecampium impulit, vt Plinium diceret rhun erythron a rhoë coriariorum, ceu diuersos frutices, inepte discriminare. Sed librariorum ille, non Plinii omnis error est. Quid ille senserit, scripseritque, sincera scriptura exhibet, quam totidem syllabis apicibusque repraesentamus, quod sunt in R. 2. codice. Et sane si fruticem diuersum putaret, formam, vt solet, ob oculos poneret: neque tantum fruticem esse admoneret, quae ipsi cum rhoë altero communis appellatio est. Sed de femine eius fruticis, non de toto frutice agit. H.

x. Vim) Galen. de fac. simpl. VIII. p. 225. H.

y. Aspergitur) Diosc. l. c. H.

fale ¹ obsoniis. Aluos ². soluit, omnesque carnes cum filphio suauiores facit. Hulceribus medetur manantibus cum melle: asperitati *a.* linguae, percussis, liuidis, desquamatis eodem modo. Capitis ² hulcera ad cicatricem celerrime perducit: et *b.* feminarum abundantiam sistit cibo.

LVI. ³ Alia *c.* res erythrodanus, quam aliqui ereuthodanum vocant, nos rubiam, qua tinguntur lanae, pellesque perficiuntur: in medicina vrinam *d.* ciet: morbum *e.* regium sanat ex aqua mulsa, et lichenas ex aceto illita: et *f.* ischiadicos, et paralyticos, ita vt bibentes lauentur quotidie. Radix *g.* semenque trahunt menses, aluum sistunt, et collectiones discutiunt. Contra *h.* serpentes rami *i.* cum foliis imponuntur. Folia et capillum

infi-

1. obsoniis aluo soluta. Corn. et Ch. 2. vulnera. Ch.
3. Sic ex MSS. H. et Ch. alia est er. Gr. et Al.

z. Aluos) Marc. Emp. c. 27. p. 191. H.

a. Asperitati) Diosc. l. c. H.

b. Er) Diosc. l. c. Καὶ λευκὸν ἔστιν ἰσησιυ. H.

c. Alia) Alia nimirum ab erythro rhoe, cum quo nominis aliquam cognationem habet. Egimus de ea XIX. 17. Cael. Aurel. Chron. III. 5. Rubea, quam Graeci erythrodanon vocant. Vide et Diosc. III. 160. Galli vocant, de la Garance, herbe aux teintures. H.

d. Vrinam) Diosc. l. c. H.

e. Morbum) Diosc. l. c. Ἰκτερικοῖς μετὰ μελικράτῃ πινομένη βοηθεῖ. Plinius

quoque Valer. II. 59. Q. Seren. c. 59. de morbo regio, p. 161. Huic rubia ex mulsa fertur conducere Lympha. H.

f. Et) Diosc. l. c. Ἰσχυαδικοῖς τε καὶ παραλελυμένοις; et Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 175. Sic etiam Mare. Emp. c. 25. p. 174. Plin. Val. II. 45. et Q. Seren. c. de ischia, et articulari morbo. H.

g. Radix) Diosc. l. c. totidem verbis, et Galen. l. c. post Hippocr. de nat. mul. text. 29. p. 379. H.

b. Contra) Diosc. l. c. H.

i. Rami cum foliis imponuntur) Succus cum foliis bibi-

¹ inficiunt. Inuenio apud quosdam morbum regium sanari hoc frutice, etiamsi adalligatus spectetur tantum.

LVII. Distat *k.* ab eo, qui alysson vocatur, foliis tantum et ramis minoribus: nomen accepit, quod *l.* a cane ² morfos rabiem sentire non patitur, potus ex aceto adalligatusque. Mirum *m.* est

1. Sic ex MSS. H. et Cb. tingunt Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et Cb. commorfos Gr. et Al.

bibitur. Θεριοδῆκτοις βοηθεῖ χύλος μετὰ τῶν Φύλων ποθεῖς. Plinius legisse videtur, βοηθεῖ ναυλὸς μετὰ Φύλων ἐπιτιθεῖς. Cornar.

k. Distat) Nec Galeni istud, nec Dioscoridis ἀλυσσον, etsi eadem utrobique originationo nominis, et geminae vires. Neutrum enim ex iis folia habet, ramosque rubiae seu erythro-dano pares. H.

l. Quod) Et de suo pariter alysson id Diosc. III. 105. Ἀπὸ τῆ λύσσαν κυνὸς ἰασθαι. H.

m. Mirum est quod additur) Plutarchus tertio Symposiacōn scribit alysson, si manu teneatur, vel omnino aspiciatur, singultu liberare: quo loco pro λυσμῶν quidam legendum putant λύσσης. Est apud Pausaniam in Arcadicis Alysson fons, oppido Cinaethaensium vicinus, cuius aqua

potu sanat a cane rabioso commorfos. Alysson hoc Plinii, Dioscoridis historiae nihil conuenit, ut ii profusus reiiciendi non sint, qui alysson Plinii, herbariorum asperulam esse putant. Alysson Galeno est folio praefi, flore cyaneo, L. II. de antidotis. Dal.

Mirum) Pus videlicet quod in hulcere est, a morfu canis. Vide N. et Em. N. XIX. (hic pos.) *Mirum*) De sanie quae fluat ab hulcere ex morfu canis nunc agi, demonstrat ipsa per se orationis series. Et *saniam* quidem, et *siccari*, prae se ferunt MSS. omnia exemplaria: praeter R. 2. in quo *insaniam* manifesto errore legitur: quid enim est, *insaniam siccari*? Non placet tamen Saraceno ea lectio: sed *singultum*, non *saniam*: moxque *sanari*, non *siccari* scribi contendit oportere in Nott. ad Diosc. Plinii

est quod ¹ additur, ² saniem n. conspecto omnino frutice eo siccari.

LVIII. Tingentibus o. et radícula lanas prae-
parat, quam struthion a Graecis vocari diximus.
Medetur p. morbo regio ³ et ipsa decocto eius po-
to, item pectoris vitiiis. Vrinam q. ciet, aluum
soluit, et vulvas purgat. Quamobrem aureum
⁴ poculum medici vocant. Ea r. et ex melle prodest
magnifice ad tussim, ⁵ orthopnoeae cochlearis
men-

1. traditur. M. 2. insaniam consp. om. fr. eo sana-
ri. V. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. et ipsa decocta,
et ius porum. V. decocti eius potu Gr. et Al.
4. perition. Cb. 5. et orthopnoeam. V.

Plinii porro si refingendi
mentem Dioscorides pri-
mum iniecit: Sic enim ille
III. 105. de alyffo: Ταύ-
της τὸ ἀφέψημα ποθέν,
λυγμῆς τῆς δίχα πυρετῆ
λύει, καὶ κρατηθέν δὲ ἢ
ὄσφρανθέν, τὸ αὐτὸ δρᾷ.
Huius decoctum potu soluit
singultus, qui sunt citra fe-
brem: idem praestat, si te-
neatur, vel olfiat. Mox etiam
Plutarch. Symp. III. vbi in
eodem argumento habitat:
Τὴν δὲ ἀλυσσον καλχυμένην
βοτάνην, καὶ λαβόντες εἰς
τὴν χεῖρα μόνον, οἱ δὲ καὶ
προσβλέψαντες, ἀπαλλάτ-
τονται λυγμῆ. Sed quid-
quid illi demum scripsere,
nec dici a Plinio necesse est
omnia ea quae illi comme-
morarint: nec tractare ne-
fas miraculum naturae ali-
quod, quod illi non attige-
rint. H.

n. Saniem conspecto omni-
no frutice eo siccari) Posset
legi, Sanitatem suspenso
omnino frutice conciliari.
vel sic, fascino suspenso
omnino frutice occurfari.
Dioscorides libro tertio ca-
pite de alyffo: Quineziam
domi suspensam sanitatem
creditur facere, fascinatio-
nesque omnes ab hominibus
pecoreque omni auertere. Pint.

o. Tingentibus) L. XIX.
18. H.

p. Medetur morbo regio et
ipsa decocti eius potu) Pin-
tuanus e suo, et ipsa decocta
et ius porum. Voff. decocta
eius potu. Lege, decocta
eius potu. Gron.

q. Vrinam) Haec pariter
Diosc. II. 193. H.

r. Ea) Totidem verbis
Diosc. I. c. H.

mensura. Cum s. polenta vero et aceto lepras tollit. Eadem t. cum panace et capparidis radice calculos frangit, pellitque. ¹ Panos v. discutit, cum farina hordeacea et vino decocta. Miscetur x. et malagmatis, et collyriis, claritatis causa: ² sternutamento utilis inter pauca: lieni quoque ac iocineri. Eadem pota denarii unius pondere ex multa aqua, suspuriosos sanat. Sic y. et pleuriticos, et omnes lateris ³ dolores, apocyni semen ex aqua. Frutex z. est folio ederae, molliore tamen, et minus longis viticulis a., semine b. ⁴ acuto, lanuginoso,

1. *Phymata. Diosc.* 2. *Sic ex MSS. H. et Cb. Sternutamentum. Cb. ad sternutamenta Gr. et Al.*
 3. *dolores semen ex aqua. Apocynon frutex est. V.*
 4. *semine acuto, diuiso, lan. Gr. et Al.*

s. Cum) Diosc. l. c. H.
 s. Eadem) Diosc. ad verbum. l. c. H.

v. Panos) Diosc. l. c. Διαφορεῖ καὶ τὰ Φύματα σὺν ἀλευρῶ κριθίνῳ, καὶ οἴνῳ ἐψηθέν. H.

x. Miscetur) Diosc. l. c. Μίγνυται δὲ καὶ κολλυβίοις ὀφθαλμοῦσι, καὶ μαλάγμασι. H.

y. Sic) Hoc est, ex aqua multa pota unius denarii pondere. Vide N. et Em. N. XX. (hic adi.) Sic) Sic MSS. omnes, editique libri. An igitur ἀπόκυνον Galeni, de fac. simpl. med. VI. p. 15. quod ait esse homini quoque venenum, ἐστὶ δὲ ἀνθρώπων δηλητήριον, nihil a Plinio discrepet: an legendum hic potius, sic et

pleuriticos, et omnes lateris dolores semen ex aqua: ut ad radiculam, de qua proxime antea legitur, ista referantur: mox, Apocynon frutex est, etc. quod iam visum est non nemini fatius: amplius considerandum censeo. H.

z. Frutex) Totidem verbis describitur a Dioscoride IV. 81. Ἀπόκυνον, οἱ δὲ κύναρχον, etc. Pingitur a Dodonaeo, Periplocae prioris nomine, p. 403. et a Clusio hist. rar. pl. I. p. 125. quo Apocynum tertium latifolium appellatur. H.

a. Viticulis) Virgultis, cauliculis, sarmentis. H.

b. Semine) Semine acuto, in siliqua fabarum instar discreto, molli intus, candidaque

nofo, graui d. odore. Canes e. et omnes quadru-
pedes necat in cibo datum.

LIX Est f. et rosmarinum. Duo genera
eius. Alterum sterile, alterum cui et caulis, et
femen refinaceum, quod g. cachrys vocatur. ¹ Fo-
liis h. odor thuris. ² Radix i. vulnera sanat viridis
imposita, et sedis procidentia, condylomata, et
haemorrhoidas. Succus k. et fruticis et radicis
morbum regium, et ea quae repurganda sunt.
Oculorum l. aciem exacuit. Semen m. ad vetera
pectoris vitia datur potui. Et n. ad vulvas cum
vino

1. radici. Diosc.

2. Herba. Diosc.

daque lanugine, quae to-
mento similis, incluso. H.
c. Lanuginoso) Siliqua
folliculari concluso, quae
lanugine plena est. Dal.

d. Graui) Diosc. l. c. Φύλλα βαρυόσµα. H.

e. Canes) Diosc. l. c. H.

f. Est) Diximus de eo
XIX. 62. Λιβανωτίς est
Dioscoridis; III. 87. a quo
haec duo pariter genera to-
tidem verbis delineantur. H.

g. Quod) Diosc. l. c. Κά-
χυρος; et Apuleio Cachrys.
Theophr. qui similia tradit
Hist. IX. 12. Κάχυρος. H.

h. Folii) Diosc. l. c. Φύ-
λλα δὲ ... εὐώδη. At de ra-
dice mox: Ρίζα δὲ ... ὀξυ-
σα λιβανῶ. Sic Theophr.
Hist. IX. 12. Ρίζαν δὲ με-
γάλην, καὶ παχείαν, λευ-
κὴν ἔχουσαν ὡσπερ λιβανω-
τῶ. Idcirco teste Apuleio

Vol. VII.

de virt. herb. c. 79. de ros-
marino; antequam ipsis sci-
retur; hac herba homines
Deos placabant. H.

i. Radix) Herbae ipsi
Diosc. has vires adscribit:
ἢ πρὸς ἀκατάπλωθρα κεία
etc. At Theophr. l. c. ra-
dici: χρῆσιµη δὲ ἢ μὲν ῥί-
ζα, πρὸς τε τὰ ἔλκη. H.

k. Succus) Hoc vero Diosc.
l. c. potio semini: idem c. 89.
decocto radiceis adiudicat. H.

l. Oculorum) Diosc. l. c.
Ὁ δὲ χυλὸς τῆς ῥίζης καὶ
τῆς πρῶας, ὀξυδερκῆς, μιγ-
νυµένος μέλιτι, καὶ ἐγχερί-
µενος. Galen. item de fac.
simpl. med. VII. p. 203. et
Apulei. c. 79. tit. 7. H.

m. Semen) Diosc. l. c. H.

n. Et) Vide N. et Em.
N. XXI. (hic consp.) Et)
An Plinius hoc loco ex

Nu

Dio

vino et pipere. Menses o. adiuuat. Podagris p. illinitur cum ¹ aerina farina. Purgat q. ² etiam ³ lentigines, ⁴ et quae excalfacienda ⁵ sunt, aut quum fudor quaerendus, illitum: item conuulsis. Auget r. et ⁶ lac in vino potum: item radix. Ipsa s. herba frumis cum aceto illinitur: ad t. tussim cum melle prodest.

LX. Cachrys v. multa genera habet, vt diximus. Sed x. haec, quae ex ⁷ rore supra dicto nascitur,

1. eruina. M. 2. Sic ex MSS. H. et Cb. et Gr. et Al.
 3. vitiligines. Diosc. 4. prodest iis quae. V.
 5. sint. Cb. 6. lacte. Cb.
 7. Rosmarino.

Dioscoride: an, quod verius puto, ex Plinio Dioscorides emendandus sit, eruditi diiudicent. Scripsit ille III. 87. de libanotide seu rore marino: Ὁ δὲ καρπὸς πινόμενος ... βοηθεῖ ... ἰντερικοῖς τε, μετὰ πεπερέως καὶ οἴνω διδόμενος. Semen potum ... auxiliatur ictericis, hoc est, regio morbo laborantibus, cum pipere ac vino exhibitum. Legisse Plinium ὑπερικαῖς, non ἰντερικοῖς plane apparet: hoc est, mulieres vuluae malo opportunas: non morbum arguunt, seu regium. H.

o. Menses) Diosc. I. c. De radice hoc Theophr. I. c. H.

p. Podagris) Hoc est, liliacea. Diosc. I. c. Ποδάγρας τε ἠκταπλασσομένης λείος σὺν αἰθίνῳ ἀλευρῶ καὶ

ὄξει. Frustra igitur eruina hic nonnulli reponunt. H. q. Purgat) Ἀλφξς τε σμήχει. Diosc. I. c. H.

r. Auget) Hoc de semine seu fructu pariter Theophr. I. c. H.

s. Ipsa) Diosc. I. c. Καὶ χοιραῖδας συμπέπτει. H.

t. Ad) Apulei. c. 79. t. 5. ad tussim: Herbam rosmarinum cum piperis granis centum, mellis vnciis duabus teres, et facies pastillos, et dabis vnum mane et vnum sero, quum dormitum vadit, tussim sedat. H.

v. Cachrys) L. XVI. II. H.

x. Sed) Hoc est, e rosmarino, siue libanotide, de qua proxima sect. dictum est. Hanc libanotidem cachryferam aduersus serpentes et scorpiones commendat

nascitur, si fricetur, resinosa est. Aduersatur venenis et venenatis, praeterquam anguibus. ¹ Sudorem mouet, tormina discutit, lactis vbertatem facit.

LXI. Herba *y*. Sabina, brathy appellata a Graecis, duorum generum est: altera tamarici similis folio, altera cupresso. ² Quare *z*. quidam Creticam cupressum dixerunt. A *a*. multis in suffitus pro *b*. thure assumitur: in *c*. medicamentis vero duplicato pondere eosdem effectus habere, quos cinnamum, traditur. Collectiones *d*. minuit, et

N n 2

nomas

i. Sudores. *Ch*. 2. Qua ex re quidam. *V*.

dat Nicander in Theriac. p. 60. "Αμμιγχα καρχηρυ-
φόρω λιβανώτιδι. H.

y. Herba) Diosc. I. 104. Βραθυς, ἐνίοι βάραθρον κα-
λάσι. "Ἐστὶ δὲ τέτρα εἶδη
δύο: τὸ μὲν γάρ ἐστι τοῖς
Φύλλοις ὁμοίον κυπαρίσ-
σω ... τὸ δὲ ἕτερον μυρί-
κη etc. Sic et Oribaf. XI.
p. 193. Diuerfa haec ab
arborē peregrina brato, de
qua XII. 39. Nunc Sabine
et Savinier Galli vocant.
Myricae seu tamaricis fo-
lio pingitur a Matthiolo in
Diosc. I. p. 124. sine baccis
illa quidem, seu sterilis.
Altera cupressi folio, siue
baccifera, a Lobelio in Aduu.
p. 447. Vtraque visa nobis
in horto Regio. H.

z. Quare) Sabinam cu-
pressum nominat Apuleius
c. 85. Neophytus in Glos-

sis Iatricis: Βραθυ, κυπά-
ρισσος Κρητικὸς. H.

a. A multis) Diosc. et
Orib. II. cc. Hesychnus: Βρα-
θυ, πῶς τις θεοῖς θυομένη.
Ouid. Fast. I. 341. de
vetustioris aevi moribus:
Thura nec Euphrates, nec
miserat India costum, Nec
fuerant rubri cognita fila
croci. Ara dobat fumos her-
bis contenta Sabinis, Et non
exiguo laurus adusta sono.
Virgil. quoque laudatus. a
nobis XVI. 33. H.

b. Pro thure assumitur)
Virgilius in Culice: Herba-
que thuris opes priscis imita-
ta Sabina.

c. In) Haec totidem ver-
bis Galen. de fac. simpl.
med. VI. p. 165. H.

d. Collectiones) Diosc. pa-
riter I. c. Τὰ Φύλλα ἰση-
σιν νομάς, καὶ φλεγμονὰς
κατὰ

nomas compescit. Illita e. hulcera purgat. Partus f. emortuos apposita extrahit, et ¹ suffitu. Illinitur g. igni sacro et carbunculis. Cum h. melle et vino pota, regio morbo medetur. Gallinacei i. generis pituitas fumo eius herbae sanari tradunt.

LXII. Similis h. herbae huic Sabinae est selago appellata. Legitur sine ferro dextra manu per tunicam, ² qua sinistra exuitur velut a furante, candida veste vestito, ³ pureque ⁴ lotis nudis pedibus, sacro l. facto prius quam legatur, ⁵ pane m. vinoque. Fertur in mappa noua. Hanc contra omnem perniciem habendam prodidere Druidae Gallorum, et contra omnia oculorum vitia fumum eius prodesse.

LXIII.

1. suffita. Cb. 2. quae. M. 3. puraque. D. sub
aqua. 4. lautis. Cb. 5. ex pane. D.

καταπλαττόμενα πρᾶναι.
H.

e. Illita) Diosc. et Gal.
ll. cc. H.

f. Partus) Diosc. l. c.
Et viuos necat, et mortuos extrahit, καὶ τὰ ζῶντα τῶν ἐμβρύων διαφθείρει, τὰ νεκρὰ δὲ ἐκβάλλει, inquit Galen. l. c. H.

g. Illinitur igni sacro et carbunculis) Aliter, vt opinor distinguenda verba et scribenda: Illinitur igni sacro et carbunculis ex vino. Cum melle pota regio morbo medetur. Dioscorides libro primo capite de herba Sabina. Pipt.

Illinitur) Diosc. l. c. Plin. Val. III. 30. et 34. H.

b. Cum) Plin. Val. II. 59. Regio morbo pellendo: Herba Sabina, quae habet folia quasi cupressus, trita ex vino porui datur. Apul. c. 85. t. I. Ad morbum regium ... Herba Sabina cum melle et vino pota auriginem discutit, etc. H.

i. Gallinacei) Vide quae diximus X. 78. H.

k. Similis) Herbariis hodie incognita Nic. Chorier, hist. Delph. II. p. 90. existimat esse Chamaepeucen, de qua dicemus s. 86. H.

l. Sacro facto priusquam legatur pane vinoque) Voss. pare vinoque. Forte, ibure vinoque. Gron.

m. Pane) Ita MSS. omnes. H.

LXIII. *Idem n.* ¹ *Samolum* herbam nominaverunt nascentem in humidis; et hanc sinistra manu legi a ieiunis contra morbos suum boumque, nec respicere legentem: ² nec alibi, quam in canali, deponere, ibique ³ contere poturis.

LXIV. ⁴ *Gummiu o.* genera diximus. ⁵ Ex his maiores effectus melioris cuiusque erunt, Dentibus ⁶ inutiles sunt, ⁷ Sanguinem coagulant, et ideo ⁸ reiicientibus *p.* sanguinem profunt: item *q.* ambustis, ⁹ arteriae *r.* vitiis. ¹⁰ Inutilem vrinam

N n 3 cient,

1. *Samosum. Ch.* 2. *nequaquam in. Ch.* 3. *congerere. V. ibi continere. Ch.* 4. *Gummi. M.*
 5. *In. Ch.* 6. *inutilia. Dal.* 7. *Haec, Sang. coag. et ideo, in M. d.* 8. *eiicientibus. Ch.* 9. *et arteriae. Ch.* 10. *inutiles vrinas. Ch.*

n. Samolum) *Samolum* Pulsatillam esse puto, quam etiamnum hodie Bononienses vocant *Samiolo*, ut ait Anguillata L. XI. *Dal.*

Idem) Sic etiam in Indice. At hoc loco MSS. quidam *Samosum* habent. Bononiensibus *Samiolo*, teste Anguillara P. XI. p. 197. Nostris *Pulsatilla* dicitur. Pingitur a Dodonaeo p. 430. H.

o. Gummiu) L. XIII. 20. In MSS. *cummium*. Veteres *cummim* dixere, femineo genere: ut diximus XIII. 20. H.

p. Reiicientibus) Plin. Val. I. 64. cui lemma inscriptum, *sanguinem reiicientium curatio: Gummi optimum*, inquit, *cum vino sol-*

uitur, et datur: et si fieri potest, gummi ex amygdalis sit. Iterumque c. 66. cui titulus: *Ad eos qui sanguinem de stomacho vel vena satis emittit. Gummi optimum in ore solvatur: sic paulatim glutinatur: multoque melius, si id amygdalinum fuerit.* Ita fere etiam Marc. Emp. c. 16. p. 120. H.

q. Item ambustis arteriae vitiis) Lego alia distinctione, *Item ambustis, arteriae vitiis inutiles. Vrinam cient.* Nam quoniam praecesserat, dentibus inutiles esse, interpositis his quibus profunt, redit rursus ad incommoda, atque inutiles esse ambustis et arteriae vitiis. *Pint.*

r. Arteriae) Galen. de fac.

cient, amaritudines s. hebetant astrictis t. ceteris. Quae ex amygdala amara est, ¹ spissandique u. viribus efficacior, habet excalfactorias vires. Praepo-
nuntur x. ² autem prunorum, et ceraforum, ac vitium. Siccant ³ illitae et astringunt: ex aceto vero infantium lichenas sanant. Profunt et tussi veteri, quatuor obolis in y. ⁴ mixto potis. Creduntur et colorem gratiorem facere, ciborumque appetentiam, et s. calculosis prodesse cum passo potae. Oculorum et vulnerum vtilitatibus maxime ⁵ conueniunt.

LXV. ⁶ Spinae a. Aegyptiae, siue (XII.) Arabicae

1. adstringendi. Diosc. 2. Sic ex MSS. H. et M. Proponuntur prunorum autem. Ch. praepo-
nuntur aut Gr. et Al. 3. illita. V. 4. musto. V. 5. con-
ueniunt e spina Aegyptia (XII) Spinae Arabicae Gr.
et Al. 6. In M. d. haec ultima.

fac. simpl. m. VII. 193. Τραχυτήτων ἰατρικῆ, mede-
tur asperitatibus faucium sci-
licet. H.

s. Amaritudines hebetat) Medicamentorum acrimo-
niam hebetat, quibus ad-
miscetur. Diosc. de gum-
mi Aegyptiae spinae. Dal.

t. Astrictis ceteris. Quae
ex amygdala amara est) Scri-
bendum arbitror, Astringit
plus ceteris quae ex amygda-
la amara est, spissandique vi-
ribus efficacior. vt in initiis
capitis sequentis: et ipsa
stringit spissarque. sic enim
legitur in scripto exemplari.
Pint.

Astrictis) Ceteris con-

glutinatis, spissatisque hu-
moribus. H.

v. Spissandique) Diosc. ad-
stringendi I. 176. Τὸ δὲ
κόμμι αὐτῆς σφραῖ καὶ θερ-
μαίνει, καὶ βοηθεῖ πρὸς αἱ-
ματος ἀναγωγὴν πινόμενον.
Gummi ex amygdala adstrin-
git, calfacit, et contra san-
guinis reiectionem potum au-
xilium est. H.

x. Praepo-
nuntur) De his
gummium generibus dixi-
mus, XIII. 20. H.

y. In) Ita enim MSS.
Forte sincerius, in musto. H.

z. Et) His ceraforum in-
primis, gummi prodesse
scribit Galen. de fac. simpl.
m. VI. p. 189. H.

a. Spinae) L. XIII. 19.
Acacia

bicae *b.* laudes in odorum loco ¹ diximus: et *c.* ipsa ² spiffat stringitque distillationes omnes, et sanguinis excreationes, mensiumque abundantiam, etiamnum radice valentior.

Nn 4

Spinæ

1. *diximus Arabica spiffat, etc.*
spiffatque. Ch.

2. *stringit*

Acacia est, seu spina Aegyptia, cuius iconem exhibet. Dalecampius hist. pl. rar. II. p. 161. et Bellonius-Obff. I. 56. Et nunc in Gallia provenit: sed propter foli caelique mutationem ab Aegyptiaca degener. Vide N. et Em. N. XXII. (hic coll.) *Spinæ* Diuulsa haec ad hunc diem sententia, distractaque in partes duas, impeditum habet intellectum. Sic enim legabatur: *e spina Aegyptia*, quæ verba superiori adnectebantur lectioni. Mox ducto a sequentibus verbis initio capitis alterius, *Spinæ Arabicae laudes*, etc. quod incogitanter et obliuiose scriptum a Plinio Dalecampius exclamat. At sinceram esse, quam repraesentamus, scripturam, vel ex ipso huius loci indice perspicuum est: sic enim habet, *Spina Aegyptia, siue Arabica*. Et suffragatur etiam Galen. de fac. simpl. m. VI. 17. p. 152. "Ακανθος Αιγυπτία. ἐνίοι δὲ Ἀραβικήν ἐνομάζουσιν. H.

b. Spinæ Arabicae laudes, etc.) Duo posteriora verba capitis praecedentis his adiungenda, et legend. *Spinæ Aegyptiæ siue Arabicae laudes in odorum loco diximus*. Et paulo post legend. *Est et acacia spina, fit in Aegypto alba nigraque arbore, item viridi, sed longe melior est prioribus*. Salmast. p. 530. a.

Spinæ Arabicae laudes in odorum) De Aegyptia spina tractatum est c. 9. et II. L. XIII. De Arabica nusquam. Incogitanter et obliuiose hoc Plinius. Lego, *Spinæ Aegyptiæ laudes in odorum loco diximus*. *Arabica spiffat, etc.* Dal.

c. Et) Diosc. V. 15. "Ακανθα Ἀραβική εὐκλῆα τὴν φύσιν εἶναι δοκεῖ τῇ λευκῇ ἀκανθῇ, εὐφρασα καὶ πρὸς ἔξιν γυναικείον, καὶ πρὸς ἀναγωγὴν αἵματος, καὶ πρὸς τὰς ἀδὲς ρευματισμοῦ, ἢ ἕλκα παρὰπλησίως εὐδατέϊ. *Spina Arabica natura spinæ albae similis esse creditur: siquidem adstringit: et ad fluxum, muliebrem, sanguinis reie-*

LXVI. Spinae *d.* albae semen contra scor-
piones auxiliatur. Corona ex ea imposita, capitis
dolores minuit. Huic *e.* similis est spina illa, quam
Graeci acanthion vocant, minoribus multo foliis,
aculeatis *f.* per extremitates, et araneosa lanugine
obductis: qua collecta, etiam *g.* vestes quaedam
bombycinis similes fiunt in Oriente. Ipsa *h.* folia
vel radices ad remedia opisthotoni bibuntur.

LXVII.

reiectionem, ceterasque flu-
xiones radix simili modo va-
let. Galen. quoque de fac.
simpl. m. VI. Στυπτικώτε-
ρα δὲ καὶ ξηραντικώτερα
τὴν δύναμιν ἔστι. Ex ea spi-
na gummi fit, laudatum
iam ante a Plinio, XIII, 20.
quod gummi acanthinum Cel-
sus vocat V. 2. atque inter
ea adnumerat, quae vulnus
glutinent. H.

d. Spinae) Diosc. III. 14.
H.

e. Huic) Diosc. III. 18.
Ἀκανθιον ἐμφέρη τὰ Φύλ-
λα ἔχει τῆ λευκῆ ἀκανθῆ,
ἐπ' ἀκρω δὲ ἀκανθῶδεις
ἔξοχάς, καὶ ἄς ἀρχυοει-
δὲς ἔστι χυδὲς· τὰ συλλεγο-
μένε etc. Acanthium folia
gerit spinae albae similia, in
summo vero aculeatas emin-
tias, araneosa lanugine ob-
ductas, e qua collecta vestes
bombycinis similes fieri aiunt.
Ignota haec nobis, ut et
Aloisio Anguillarae, ipso
fatente, P. VIII. p. 148. H.

f. Aculeatis) Diosc. l. c.

ἐπ' ἀκρω δὲ ἀκανθῶδεις
ἔξοχάς, in summitate emi-
nentias aculeatas, quales ni-
mirum cernimus in carduis,
et congeneribus acanthi spi-
nis, quae summum capitulum
floris instar habent, qui
quum senescit, in pappos
lanuginosos abit. Verum
Plinius non in summi-
tate caulis ac spinae, sed
in foliorum extremis mar-
ginibus hanc lanuginem in-
esse ait, indeque depecti
vesti texendae, ut ex foliis
arborum Sericarum fieri di-
ximus, VI. 20. Quod ut
in orientali acanthio verum
fit, (neque enim scire id
certo licet,) de nostro cer-
te acanthio, quale in hor-
to regia contemplati sumus,
pictum a Lobelio in Obsl.
p. 476. accipi utique non
potest. H.

g. Etiam) Acanthinae
inde appellatae: de quibus
Vossium vide in Etym. ver-
bo, Acanthium. H.

h. Ipsa) Diosc. l. c. H.

LXVII. ¹ Est *i.* et acacia e spina. Fit *k.* in Aegypto alba nigraque arbore, item viridi, sed longe melior prioribus. Fit et in ² Galatia ³ teterrima, spinosiore *l.* arbore. Semen *m.* ⁴ omnium

Nn 5 lenti-

i. Est et acacia spinæ succus. Fit in Aegypto ex alba.

V. Est et acaciæ spina Gr. et Al. *2.* Pomo et

Cappadocia, Diosc. *3.* teterrima. *M.* deterrima.

V. et Ch. teneriore spinosaque. Diosc. *4.* buius.

Diosc. nam Aegyptiæ lupino simile.

i. Est et acaciæ spina. Fit in Aegypto alba) In vetusto codice, Et acaciæ spina fit in Aegypto alba nigraque arbor. Est itidem viridis, sed longe, etc. Pint.

Est) Ex Aegyp̄tia quidem, Arabicaque spina, de qua l. 65. quam esse acaciam Dioscoridis III. 133. docuimus aperitissime XIII. 19. sq. Sed et acaciæ nomen ei succo hæsit, qui ex ea arbore premeretur. Vide N. et Em. N. XXIII. (hic adi.) Est) Prius legabatur, Est et acaciæ spina, litterulas *a* et *e* in vnam peruerse conflatis, perturbataque eam ob rem sententia. Acaciæ nomen inditum semini ipsi fructuique arboris, succoque qui inde exprimitur, scriptores plurimi contestantur. In quibus auctor libri de simpl. med. ad Pater. T. XIII. Opp. Galeni, p. 984. Acacia fructus est arboris spinosæ, quæ maxime in Aegyp̄-

pto nascitur: Hic igitur fructus velut oliua exprimitur, et succus in Sole siccat, et in glebam redigitur, etc. Galenus ipse de antidotis I. 14. p. 889. ad hunc verticalem Andromachi senioris, eius qui Neronis medicus fuit: Δάκρυον ἐν μίσγιο βαλῶν κυανωπὸν ἀκάνθης. Δηλοῖ γὰρ, inquit, τὴν ἐκ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθης γενηθεῖσαν ἀκακίαν. Lacrymam miscro caeruleæ spinæ. Innuat acaciam ex Aegyp̄tia spina factam. H.

k. Fit) Plin. XIII. 19. Nec minus spina celebratur in eadem gente, (Aegypto) dumtaxat nigra ... candida facile putrescit, etc. Qui color ei succo est, Dioscorides attingit, l. c. nempe ex fructu maturo, niger: subfuluus ex immaturo. Quis color arborum præstantissimus, non exprimitur. Albam nigramque Aegyp̄tiacæ spinæ genus et Theo-

lenticulae simile: minore est tantum et grano et folliculo. Colligitur *n.* autumno: ante collectum nimio *o.* ¹ validius. Spissatur succus ex folliculis aqua caelesti perfusus: mox *p.* in pila tufis exprimitur organis: tunc *q.* densatur in sole mortariis in pastillos. Fit *r.* et ex foliis minus efficax. Ad coria perficienda semine pro galla vtuntur. Foliorum succus et ² Galaticae acaciae nigerrimus improbatur: item qui *s.* valde rufus. Purpurea *t.* aut leucophaea, et quae facillime diluitur, vi summa ad spissandum refrigerandumque est, oculorum medi-

1. *Validius spissat. Succus. V.* 2. *Sic et. Cb.*
Galaticae Gr. et Al.

Theophrastus agnoscit Hist. IV. 3. H.

l. *Spinofiore*) Cui et acaciae pariter nomen est inditum. Describitur a Diosc. l. c. Φύεται δὲ καὶ ἑτέρα ἀκανία ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ Πόντῳ, παρεμφέρουσα τῇ Αἰγυπτίᾳ, ἐλαττων μὲντοι παραπολύ καὶ χαμαιζήλος, καὶ τρυφερωτέρα· περιπλεως δὲ ἀκανθῆς σκολοπειδῆς, etc. Minor, quam Aegyptiaca, dicitur, humilis, ac tenerior, aculeis vallorum in modum obfita. H.

m. *Semen*) Mole lenticulae simile, siliquis inclusum. Σπέρμα ἐν θυλάκοις ... ἐλαττον Φανῆ, inquit Diosc. de acacia Pontica: ἐν λοβοῖς, de Aegyptia. H.

n. *Colligitur*) Diosc. l. c. H.

o. *Nimio validius*) Quia aestate fructus immaturus acerbissimus est. Dal.

p. *Mox*) Mox in mortario tufis folliculis, succus exprimitur machinis. De hac voce organi Vitruvium vide X. I. quid nempe distet a machina: haec pluribus operis aut vi maiore agitur: istud vnus operae prudenti tractu perficit, quod propositum est. H.

q. *Tunc*) Diosc. l. c. Ἐραινόμενον ἐν σιῶ. Legit tamen et Oribasius, cum Plinio, ἐν ἡλίῳ, in sole. H.

r. *Fit*) Diosc. l. c. H.

s. *Qui valde rufus*) Quoniam acerbior fructus e quo extrahitur. Dal.

t. *Purpurea*) Subintellige, acacia, seu succus arboris. Λευκόφατος color fuscus

medicamentis ante ¹ alias ² vtilis. Lauantur *v.* in eos ³ vsus pastilli ab aliis, torrentur ab aliis. Capillum *x.* tingunt. Sanant *y.* ignem sacrum, hulcera quae serpunt, et *z.* humida vitia corporis, collectiones, articulos contusos, perniones, pterygia. Abundantiam mensium in ⁴ feminis sistunt, vuluamque, et sedem, procidentes. Item oculos, oris ⁵ vitia, et genitalium.

LXVIII. (XIII.) Vulgaris *a.* quoque haec spina,

- v.* alia. *Cb.* *2.* vtilis. *Dal.* *3.* vsus ab aliis et pastilli sunt: torrentur. *V.* *4.* Sic et mensium feminis *Gr. et Al.* *5.* ulcera. *M.*

fuscus est, hoc est, mixtus ex albo nigroque. *H.*

v. Lauantur) Diosc. l. c. Πλύνεται δὲ καὶ εἰς τὰ ὀφθαλμικά ... καὶ ἔτιως ἀναλαμβάνεται εἰς τροχίσκους ... Ὅπταται δὲ ἐπ' ἀνθρώπων ἐκφυσωμένη. Lauatur et ad oculorum medicamenta ... atque ita in pastillos cogitur ... Torretur et super carbonibus: igne folibus ventilato. *H.*

x. Capillum) Diosc. de succo Aegyptiae acaciae: μελαίνει δὲ καὶ τρίχας. *H.*
y. Sanant) Reliqua deinceps exstant et apud Diosc. l. c. qui has esse dotes Aegyptiae acaciae proprias inuit. *H.*

z. Ez) Hulcera, quae sunt in humidis, vt dictum est, XXII. 19. *H.*

a. Vulgaris quoque haec spina) Legend. Vulgaris

quoque haec spina, ex qua iniae fullonicae implentur, radices vsus habet, praeter spinas quidem multi. Inter odores, et ad unguenta vtuntur alia, aspalatbum vocantes. Est sine dubio hoc nomine spina siluestris in Oriente. Tribus illis totis capitibus tractat vtilitates et medicinas, quae ex variis spinis capiuntur. Vulgaris, inquit, spina, quae fullonibus inias praebet ad vestimenta polienda praeter spinas, vtilis fullonibus, radices etiam habet multi vsus. Vide Dioscoridem. *Salmaf.* p. 391. b. 392. a. 395. b. 396. b. et 397. a. dicit apud Plinium etiam in vetustissimis exemplaribus Hispaniam et Hispaniam reperisse scriptum pro Spina. Vulgaris quoque haec spina, *ers.*) Spinam fulloniam hic intel-

spina, ex qua cortinae *b*, fulloniae implentur, radicis *c*, vsus habet. Per Hispanias quidem multi, et inter odores, et ad vnguenta vtuntur *d*. ¹ illa, aspalathum *e*, vocantes. Est sine dubio hoc nomine spina filuestris in Oriente (vt *f*. diximus) candida, magnitudine arboris iustae.

LXIX, Sed *g*. et frutex humilior, ² aequae spinosae

1. alia. *V*. 2. atque. *M*.

intelligo hippophaeston, quemadmodum et cap. vlt. L. XVI. Dioscorides certe et Hippophaes et Hippophaeston spinas esse fullonias tradidit. Vide infra cap. 10. L. XXVII. *Dal. Vulgaris quoque haec spina.*) Potior lectio, *Vulgaris quoque spina est, qua corinae fulloniae implentur.* Nec cortinae habet nostrum exemplar, sed lanae. Pint. *Radix vsus habet*) Struthii, ad lanas purgandas, molliciemque ac candorem conciliandum. *Dal.*

Vulgaris) Hippophaeston intelligit, qua de spina dicitur XXVII. 66. H.

b. Corinae) Cortinae eae vasa sunt, in quibus fouentur aqua calida, curantur, poliunturque vestes. In MSS. non cortinae, sed vnae legitur: forte, aeneae, vt L. XXVII. 66. *Hippophaeston nascitur in spinis, ex quibus fiunt aeneae fulloniae.* etc. H.

c. Radicis) Radiculae, qua diximus lanas lauari, vtilitates repraesentat. De radícula, quae lanis lauandis est utilis, diximus XIX. 18. H.

d. Vtuntur) Vtuntur spina vulgari, quam aspalathum, sed forsitan male, nuncupant. H.

e. Aspalathum vocantes) Oscitanter Plinius aspalathum orientalem alium esse putat, quam Rhodium. *Dal. f. Vr*) L. XII. 52. H.

g. Sed) Aspalathi quoque nomine donatus, etiam a Dioscoride, a quo describitur I. 19. diuersus ab eo, quem dixit Plinius XII. 52. affingere in magnitudinem arboris modicae. Officinae retinent nomen, *l' Aspalath.* Vis ligno eadem quae aloes. Describitur a Charasio, in Pharm. p. 382. In insula Rhodiana nasci ait Anguillara p. 36. et aloë Rhodium appellari. Ruellius, lignum Rhodium, de nat. stirp. I. p. 113. H.

spinosus, in *h.* Nisyro, et Rhodiorum ¹ insulis, quem *i.* alii eryfisceptrum, alii *k.* adipfatheon, ² siue *l.* diacheton vocant. Optimus *m.*, qui minime ferulaceus, rubens, ³ et in purpuram vergens, detracto cortice. Nascitur pluribus locis, sed non ubique odoratus. Quam *n.* vim haberet caelesti arcu in eum innixus, diximus. Sanat *o.*

tetra

1. insula. *V.* *2.* Sic ex MSS. *H.* alii adipfatheon, siue dipsacon Gr. et Al. Syradiariron. (leg. diareiron) vocant. *M.* Sirin diauron. *M.* alterum.

3. aut. Diosc.

b. In Nisyro et Rhodiorum insulis) Sincerior lectio; in Nisyro et Rhodo insulis, ex Dioscoride libro primo capite de Aspalatho. Nascitur, inquit, ad Istrum et Nisyrum: in Syria quoque ac Rhodo. Pint.

In) Diosc. I. 19. Ἀσπάλλαθος, οἱ δὲ ἐρυσίσηπτρον, θάμνος ἐστὶ ξυλώδης, ἀκανθὰς πολλὰς κεντημένος, γεννώμενος ... ἐν Νισύρω, καὶ Ρόδῳ, etc. H.

i. Quem alii eryfisceptrum) Legend. Quem alii irisceptron, alii diathoon, Syri diaxyron vocant. ἰρισσηπτῶ dicebantur loca et frutices, quibus iris innitebatur atque incumberebat, quae et odoratiora fieri existimabantur. Salmas. p. 397. b.

k. Alii adipfatheon, siue dipsacon, siue diacheton) Scribi posset, Alii sphagnon siue phasganon, siue diaxyton, ex

Dioscoride libro primo, capite de Aspalatho. Pint.

l. Siue) In indice huius loci: Eryfiscepro, siue adipfatheo, siue diatiron. In R. I. cod. hoc loco: alii syrisceptrum, at ipsi phaesyr diatiron vocant. Forte, at ipsi Phoenices Syri diatiron vocant. Diosc. in Noth. p. 441. a Syris diaxyton vocari scribit: Ἀσπάλλαθος, οἱ δὲ σφάγγον, οἱ δὲ φάσγανον, Συροὶ δὲ διάξυλον καλεῖσθαι H.

m. Optimus) Non medullosus, ut ferula sed lignosus: ξυλώδης a Diosc. in primis laudatur, l. c. καὶ βαρὺς ὑπέρυθρος ἢ πορφυρίζων, πυκνός, εὐώδης, etc. H.

n. Quam) L. XII. 52. H. o. Sanat) Diosc. II. c. Πρὸς τε τὰς ἀφθῆς ἐψηθεῖς μετ' οἴνω, καὶ διακλυζόμενος ἀρμόζει, καὶ πρὸς τὰς

tetra oris hulcera et ozaenas, genitalia exhulcerata aut carbunculantia: item ¹ rhagadia: ² inflationes p. potu discutit, et strangurias. Cortex sanguinem q. reddentibus medetur. Decoctum r. eius aluum sistit. Similia praestare siluestrem quoque putant.

LXX. Spina s. est appendix t. appellata, quoniam

1. rhagadia. Inflationes potu discutit. D. 2. Sic ex MSS. H. Inflationes potu. Discutit et strangurias cortex. Sanguinem reddentibus medetur decoctum eius. Aluum sistit cortex. Similia etc. Gr. et Al.

τὰς ἐν αἰδοίοις νομὰς καὶ ἀμαθαρσίας ἐγκλυζόμενος, καὶ πρὸς τὰς ὄζαινας. Ad tetra oris hulcera in vino decoctus, collutusque conuenit: atque etiam ad genitalium nomas, immundamque illuuiem: nec non ad ozaenas commode infunditur. Quid sit ozaena, Celsus aperit, VI. 8. Sin autem ea hulcera, inquit, circa nares sunt, pluresque crustas et odorem foedum habent, quod genus Graeci ὄζαναν appellant, sciri quidem debet, vix ei malo posse succurri. Scrib. Larg. ὄζαναν grauem odorem narium interpretatur. H.

p. Inflationes) Potu decocti eius reiectionem sanguinis cohiberi, vrinae difficultatem, inflationesque discuti, ait etiam Diosc. l. c. H.

q. Sanguinem reddentibus medetur decoctum eius) Voabulum cortex, non est in

antiquo exemplari. Ego vero et paulo ante superfluere puto. Dioscorides loco ante allegato: Sistit aluum et sanguinis excreationes potum decoctum eius. Soluit praeterea inflationes et strangurias. Pint.

r. Decoctum) Diosc. l. c. Τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῆς κοιλίαν ἴσησι. H.

s. Spina) Hadr. Iunius eam esse existimat, quae in officinis hodie Berberis dumetorum vocatur: in Gallia vulgo *Espine Vinette*. A Clusio pingitur hist. rar. plant. I. p. 121. Ego magis esse censuerim, quam vulgus officinarum oxyacantham, Gallia *Aubépine* nuncupat. Delineatur a Dodonaeo, p. 738. Oxyacanthi: seu spinac acutae nomine. H.

t. Appendix) Vulgo *Berberis*, Dal.

niam baccae *v.* puniceo colore in ea appendices vocatur. Hae crudae per se, et aridae in vino decoctae, aluum *x.* citam, ac tormina compescunt. Pyracanthae *y.* ² baccae contra serpentium ictus bibuntur.

LXX. Paliurus *z.* quoque spinae genus est. Semen *a.* eius ³ Afrizuram vocant, contra *b.* scorpiones efficacissimum: item calculosis et tussi.

Folia

1. citant. Ch. 2. Pyracanthi Gr. et Al. 3. zui-
ron. M. aprizaram. Ch.

v. Baccae) Oxyacanthae, de qua intelligenda quae sequuntur. Dal.

x. Aluum) MSS. omnes, R. Colb. Ch. *Aluum citant.* H.

y. Pyracanthae) Dioscoridis haec ὀξύκανθα est, seu spina acuta I. 122. piri folio, myrti baccis, spinis asperissima. Pingitur a Lobelio in Aduu. p. 438. Galli vocant rubum ardentem, *Buiffon ardent.* Vide N. et Em. N. XXIV. (hic pos.) *Pip.*) Ita rescriptimus admodum codicum MSS. tum hoc loco, tum vero in Indice: quum prius legeretur, *pyracanthi.* At de *pyracantho* sermo instituitur, f. 77. De *pyracantha* nunc agi et Nicander probat, qui in Ther. p. 60. commendat imprimis aduersus serpentes et scorpiones: Λάξο καὶ πυράκανθαν, ἰδὲ Φλόμα ἀρρῆνος ἀνθήν. Πυράκανθα

quasi ignea dicitur spina, id est, valde vrens, pungentisque. Diosc. I. 122. oxyacantham vocat, et a nonnullis πυρίανθην appellari, et πυτυάνθην ait: lege πυράκανθην, quod nempe vrentes, pungentesque spinas habet. H.

z. Paliurus) Geminum est paliuri genus: vulgare alterum, de quo Diosc. I. 21. alterum Africanum, de quo Plinius XIII. 33. Vulgare a Dodonaeo pingitur, p. 744. Africanum a vulgari fructus forma discrepat, magnitudine ea qua cedri bacca est. H.

a. Semen) Eius nempe spinae, quam Afri paliurum vocant. H.

b. Contra) Et hae paliuro quoque vulgari communes sunt dotes atque vires. Diosc. I. c. Τὸ σπέρμα πινόμενον βηξίν ἀρῆγει, καὶ τοὺς ἐν κύσει λίθους θρῦπτει,

Folia *c.* astringentiam vim habent. Radix *d.* discutit panos, collectiones, vomicas: urinas *e.* trahit pota. Decoctum *f.* eius potum in vino aluum sistit; serpentibus aduersatur. Radix praecipue datur in vino.

LXXII. ¹ Agrifolia *g.* contusa addito sale, articulorum morbis profunt: baccae purgationi *h.* femi-

i. Aliqui folia . . . morbis imponunt. Profunt etc.
Gr. et Al.

πτε, καὶ πρὸς ἐρπετῶν δηγ-
ματα ποιεῖ. H.

c. Folia) Diosc. l. c. Τα
Φύλλα καὶ ἡ ρίζα συπτι-
κά. Galenus quoque de fac.
simpl. m. VIII. p. 217. H.

d. Radix) Diosc. et Gal.
ad verbum ll. cc. H.

e. Urinas) Diosc. l. c. H.

f. Decoctum) Dioscorid.
l. c. H.

g. Agrifolia) Agrifolium frutex est, cui et paruae ilicis aquifoliae nomen, vt diximus XVI. 12. Vide N. et Em. N. XXV. (hic coll.) *Agrifolia*. Prius legebatur: *Aliqui folia contusa . . . articulorum morbis imponunt: Profunt, baccae, etc.* Vt ad paliurum haec spectare videntur, de quo proxime antea legebatur. At vocem *imponunt* MSS. codices, R. Colb. nullus denique vnus agnoscit. Baccas paliurus nullas habet: habet aquifolium quales describuntur, XV. 29. Et agrifolio sermonem hoc loco institui vel ex eo credibile fit, quod statim eb affinita-

tem nominis, vt fere Plinio familiare est, hac ipsa sectione ad aquifoliam arborem transfertur oratio. Sed rem plane decidit, emendationemque nostram egregie constabit Plinius alter Valerianus, qui suum fere opus ex scriptoris nostri sententiis verbisque concinnauit. Is enim de re med. III. 15. *Ad neruos, articulos, arthriticos, hunc ipsum locum exferbens: Agrifolium iusum, inquit, addito sale et oleo prodest.* Idem II. 25. *choleerae succurritur: Baccae agrifolii tritae et vino datae profunt.* Denique III. 49. *Ad extrahenda ea quae corpori infixae sunt: Radix etiam agrifolii coquitur, et teritur, et sic imponitur.* Quae totidem plane verbis noster hic habet: qui quum *agrifolia contusa* multitudinis numero dixit, folia fruticemque simul intellexit. H.

h. Purgationi) Siftendae.
Dal.

feminarum, coeliacis, dysentericis, ac cholericis. In vino potae aluum sistunt. Radix decocta et illita extrahit infixam corpori. Vtilissima est et luxatis, tumoribusque. Aquifolia *i.* arbor in domo aut villa sata, veneficia arcet. ¹ Flore *k.* eius aquam glaciari Pythagoras tradit: ² item baculum ex ea factum, in quoduis ³ animal emissum, etiamsi citra ceciderit defectu mittentis, ipsum per sese recubitu *l.* propius adlabi: tam praecipuam naturam inesse arbori. Taxi *m.* arboris fumus mures necat.

LXXIII. Nec *n.* rubos ad maleficia tantum genuit natura: ideoque *o.* et ⁴ mora his, hoc est, vel hominibus

- i.* Florem eius aqua *V.* 2. Sic ex MSS. *H* et *Cb.*
 itemque *Gr.* et *Al.* 3. animale missum. *Cb.* 4.
 Sic ex MSS. *H.* Ideoque ex eis mora vel hominibus
Gr. et *Al.* mora bestiis vel. *M.*

i. Aquifolia) Eademque ilex, de qua XVI. 3. Hoc etiam de rhamno prodidit Diosc. I. 119. λέγεται δὲ καὶ κλώνας αὐτῆς θυραὶς ἢ θυραὶσι προστεθέντας ἀποκρούειν τὰς τῶν Φαρμάκων νακουργίας. Feruntur et huius rami, ianuis fenestrisque appositi, veneficorum maleficia depellere. Sic et Laert. in vita Bionis et Nicand. in Ther. De aquifolia puto loquutum esse Theophr. Hist. VII. 19. λέγουσι γὰρ ἀκινθὸν τινὰ εἶναι, ἢ πήγνυσι τὸ ὕδωρ ἐμβασθόμενῃ. Spinam enim quamdam enarrant, quae aquam iniectam congelet. *H.*

k. Flore eius aquam glaciari
 Vol. VII.

ri) Ex eius certe cortice viscum fit. *Dal.*

l. Recubitu propius adlabi) Quid si legas, non recubitu, sed rei peritae. *Pint.*

m. Taxi) Venenosam arborem leuiter sane perstringit: nos corollarii vice et ad viperæ morsum prodesse taxum adiicimus: vademque praebemus Tranquillum in Claudio c. 16. *H.*

n. Nec) Βάτους, les Ronces. *H.*

o. Ideoque ex eis mora vel hominibus cibos) Acad. Ideoque et moracis bestiis vel hominibus. Voss. duo et Gud. et ex moracis bestiis vel hominibus. Bestiis et editum inueniebatur Hermolaus, qui delet it.

nibus cibos dedit. Vim *p.* habent siccandi, adstringendique: gingiuis, tonsillis, genitalibus ¹ accommodatissimi. Aduersantur *q.* serpentium sceleratissimis, ² haemorrhoidi et presteri, flos, aut mora. *r.* Scorpionum vulnera sine collectionum periculo ³ iungunt, urinam cient. Caules *s.* eorum tunduntur teneri, exprimitur succus, mox Sole cogitur in crassitudinem mellis, singulari remedio contra mala oris, oculorumque, sanguinem excreantes, anginas, vulvas, sedes, coeliacos, ⁴ potus aut illitus. Oris *t.* quidem vitiis etiam folia commanducata profunt, et hulceribus manantibus, aut qui-

1. accommodatissimam. V. 2. mora scorpionibus. Vulnera sine. Ch. haemorrhoidi, presteri, et scorpioni. Flos et mora vulner. Alii. 3. iungunt. V. 4. intelligitur potus. Ch.

deleuit. Opt. *Ideo que et mora bis, hoc est, vel hominibus cibus, dedit. Pulchrius viique, non tantum plenius. Gron.*

o. Et) Et mora rubis, hoc est, non asinis tantum, qui rubos ac sentes rodunt, sed hominibus quoque cibos dedit. H.

p. Vim) Etiam et nervos praecisos, ac vulnera colligendi, glutinandique, teste Th. Prisc. I. 19. Rubus elixa, et trita, hoc facit. H.

q. Aduersantur) Hanc vim foliis Dioseorides adscribit, IV. 37. et Apulei. c. 87. tit. 9. Nicander in Ther. pag. 60. aduersus serpentes commendat ἀνθεα Φαιὰ βάρ-

τοιο, florida ferta ruborum. H.

r. Mora) Τὰ βάρτια, des mures. H.

s. Caules) Haec totidem verbis Marc. Emp. c. 15 p. 106. et c. 16. p. 120. et Plin. Val. I. 45. et 64. Diosc. item l. c. H.

t. Oris) Plin. Val. I. 29. Diosc. IV. 37. Κατύνει δὲ καὶ οὖλα, καὶ ἀφθὰς ὑγιάζει διαμασσώμενα τὰ φύλλα. Firmant gingiuas, orisque hulcera sanant commanducata folia. Q. Seren. c. 15. p. 134. Manditur apta rubus gingiuis, et bona labris. Et c. 37. Omnibus obscenis medendis: Obscenos si forte locos noua vulnera carpent, Horren-

quibuscumque in capite illinuntur. Cardiacis *v.* vel sic ¹ per se imponuntur ² a mamma sinistra: item *x.* ³ stomachi doloribus, oculisque procidentibus. Infillatur *y.* succus eorum et auribus. Sanat *z.* condylomata cum rosaceo cerato. Cauliculorum *a.* ex vino decoctum, ⁴ vuae praesentaneum

O O 2 reme-

1. vel per *V.* *2.* superi mamma. *V.* *3.* stomacho in doloribus. *Ch.* *4.* vel praes. *Gr.* et *Al.*

Horrendum mansa curantur fronde ruborum. H.

v. Cardiacis) Hoc est, trita vel commanducata. Apul. c. 86. de erusco, siue rubo, t. 4. *Ad cardiacos: Erusci folia per se trita imponuntur mamillae sinistrae: et sic dolori resistunt. Plin. Val. III. II. Cardiacis sanandis: Mammae sinistrae... folia rubi in quo mora nascuntur trita per se imponuntur. H.*

x. Item) Diosc. IV. 37. *Ἐραπέυει καὶ ὀφθαλμοῦς προπτώσεις... καὶ ἐπὶ σωμαζμῶν. etc. H.*

y. Instillatur) Plin. Val. I. 9. *Foliorum rubi, in quo mora nascuntur, succus tepidus instillatus, medetur auricularum fracturis. Item Apul. c. 87. tit. 1. ad aurium dolorem. H.*

z. Sanat) Apul. c. 87. tit. 9. et Diosc. l. c. H.

a. Cauliculorum ex vino decoctum) In aliis exemplaribus calculorum scriptum invenias, non cauliculorum;

haud omnino spernenda lectione, nam in fine capituli alterum genus rubi tradit, qui gignit pilulam castaneae similem, praecipuo remedio calculosis. Sed quoniam Dioscorides succum ex foliis caulibusque expressum, mox in Sole densatum, multos in medicina usus habere tradit, quod et Plinius paulo ante dixit, rem in medium relinquo. *Pinz.*

Cauliculorum) Vide N. et Em. N. XXVI. (hic pos.) *Caulic.*) Prius legebatur, vel praesentaneum: ut ad sananda condylomata, de quibus prius agebatur, spectare id quoque remedium videretur. In R. I. cod. *ve praesentaneum.* Nos vuae rescripsimus, indubitata coniectura. Auctor ita coniciendi primum existit Marc. Emp. c. 14. p. 99. *Rubi, inquit, cauliculi teneri discoquuntur ex vino: idque vinum gargarizatur, quod confestim vuam prominentem coerces. Folia rubi arefacta in umbra in cinerem*

remedium est. *Iidem b.* per se in cibo sumpti cy-
mae modo, aut decocti in vino austero, labantes
dentes firmant. *Aluum c.* sistunt, et *d.* profluuia
sanguinis: dysentericis profunt. Siccantur *e.* in
vmbra, vt cinis crematorum vuam reprimat. Fo-
lia quoque arefacta et contusa, iumentorum hulce-
ribus vtilia traduntur. Mora, quae in his nascun-
tur, ¹ vel efficaciorum stomaticen *f.* praebuerint,
quam ² satiua morus. ³ Eadem compositione, vel
cum hypocythide tantum et melle bibuntur in
cholera, et *g.* a cardiacis, et contra araneos. Inter
medicamenta, quae *h.* styptica vocant, nihil effi-
caci-
caci-
caci-

1. Sic ex MSS. H. vel cum eff. Gr. et Al. 2. sati-
uae mori V. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. eodem-
que Gr. et Al.

norem concremantur: is cinis
in cochleari vuae subiectus,
praesentaneo remedio eam con-
trahit. Et Plin. Val. de re
med. I. 45. cuius lemma est:
ad vuam distillantem: Rubi,
inquit, in quibus mora nascun-
tur, cauliculi decoquantur ex
vino, et eo ipso vino gargari-
zetur. Et Pintiani inde con-
iectura exploditur, calculo-
rum scribere euitentis, pro
cauliculorum. H.

b. Iidem) Marc. Emp. c. 12. p. 93. et 95. H.

c. Aluum) Diose. IV. 47. Galen. de fac. simpl. med. VI. p. 163. Plin. Val. II. 27. H.

d. Et) Fluorem muliebrem Diose. intellexit et Galen. II cc. et Apul. c. 87. tit. 3. Haemorrhoidum sanguinem Marc. Emp. c. 31. p. 222.

Sanguinis reiectionem ex ore Plin. Val. I. 64. cuius lemma est: sanguinem reiicientium curatio. Ruborum, inquit, in quibus mora nascuntur, caules ex vino austero decocti eduntur, idque vinum bibitur in porione. H.

c. Siccantur) Apul. c. 87. de erusco, siue rubo, tit. 6. Ad vuam remedium: Erusci herbae folia arefiant in vmbra: crematorum cinere in cochleario tacta resiliet. Marc. item Empir. c. 14. p. 99. H.

f. Stomaticen) Stomatica medicamenta sunt, vt diximus XXIII. quae ad vuas, tonsillas, faucium tumores, et oris vitia accommodantur. H.

g. Et) Plin. Val. III. II. H.

b. Quas) Στυπτικά, ad-strictoria

cacius ruri mora ferentis radice decocta in vino ad tertias partes, vt colluantur eo oris hulcera, et sedis foueantur: tantaque vis est, vt spongiae ipsae lapidescant.

LXXIV. Alterum *i.* genus rubi est, in quo rosa ² nascitur. Gignit *k.* pilulam castaneae similem, praecipuo remedio calculosis. Alia *l.* est cy-

O o 3

norrh-

i. et sedes foueantur. *V.* sedes foueantur. *Alii V.* et sedis, foueanturque. *Ch.* ² nascitur. *Cynosba-* ron vocant, alii *Cynospaston*, Folium habet vestigio hominis simile. Gignit pilulam cast. sim, pr. rem calculosis. Alia est *cynorrhodos* quam prox. *dio.* volumine. Fert et *chamaebatos* uam nigram. *V.*

strictoria: adstringendi, spifandique vim habentia. H.

i. Alterum genus rubi est) Haec omnino sic euoluenda et restituenda sunt: Alterum genus rubi est, in quo rosa nascitur. *Cynosboron* vocant, alii *cynospaston*. Folium habet vestigio hominis simile. Gignit pilulam castaneae (eius echino) similem praecipuo remedio calculosis. Alia est *cynorrhodos*, quam proximo dicemus volumine. Fert et *chamaebatos* uam nigram, etc. *Dal.*

Alterum) Nunc, vt opinor herbariis incognitum. *Rubum* rosarium vocat *Marc. Emp.* mox citandus. *Cynobatos* ipse est de quo mox dicetur: quem similitudinemque rosae noster ferre dixit, *XVI.* 72. H.

k. Pilulam) Eam in rosa

siluestri spongiolam vocat *c.* 2. *Lib.* proximi. *Dal.*

Gignit) Spongiam vocat *Marc. Emp.* c. 26. p. 181. *Spongia*, inquit, ex rubo rosario agresti sumta, et aqua frigida, donec madescat, macerata, ac deinde, trita, et ex aqua per triduum potui data, efficaciter calculosos emendat. Et c. 27. p. 196. *Spongia*, quae ex pruno siluestri, vel in spina aut in rosa siluestri nascitur, etc. Sed is rosam siluestrem, seu *Eglen-terium*, cum hoc genere rubi miscuisse, de quo nunc sermo est, nobis videtur. *Spongias* pariter, et *spongiolas* *Colum.* XI. c. vlt. radicales asparagorum vocat illic ligatas, implexasque mutuo, atque connexas. H.

l. Alia) Quae *Eglen-terii* cognomine apud nos venit, *Eglen-*

norrhoda, quam proximo dicemus volumine. (XIV.) Cynofbaton *m.*, alii *n.* cynospaston, alii neurospaston vocant: folium *o.* habet vestigio *p.* hominis simile. Fert *q.* et vuam nigram, in cuius acino ¹ neruum habet, vnde neurospastos ² dicitur. Alia *r.* est a cappari, quam medici ³ *s.* cynofbaton

1. neruus habetur. *M.* 2. dicitur tota. *Ch.* 3. cynofbaton quoque appellauerunt. *V.*

Eglantier. De ea libro sequente, sect. 6. H.

m. Cynofbaton) Latine, sentem canis recte appella-ueris. H.

n. Alii) R. 1. et 2. ac Colb. cynapanxin. H.

o. Folium) Theophr. Hist. III. 18. Τὸ δὲ Φύλλον ἀγνώδης Plinius illegit, ἰχθῶδες, vt videtur, sincerius. H.

p. Vestigio hominis simile) Ἀγνώδης. Theophr. c. 18. Lib. III. Hist. Plinius legisse videtur ἰχθῶδες. Athenaeus legit ἀγνώδης: Hermolaus γλειῶδες: Milletus ἀγριῶδες. Plinium recte legisse arbitror. *Dal.*

q. Fert et vuam nigram) Plinius Cynofbati historiam, cuius fructus subruber est foliumque ἰχθῶδες, miscet ac confundit cum chamaebato, quod vuam nigram fert, siue morum vuae simile, eius rubi modo, quem erectum, ac procerum ὄρθον Φυῆν vocat: Theophr. Legendum porro sic est: Fert Chamaebatos et vuam nigram,

in cuius acino, etc. vt diximus superiori capite. *Dalec.*

Fert) Hoc nemo praeter Plinium, quod sciam, confirmat. H.

r. Alia) Diosc. in Noth. p. 448. Κάππαρις, οἱ δὲ κυνοσβατος, οἱ δὲ καπρία, etc. H.

Alia est a cappari quam medici) Quatuor scripti: Alia est capparin quam. Hermolaus addidit praepositionem. Voss. tota alia quam cappari quod medici cynofbaton appellant. Sic Lib. XX, 15. De cappari satis diximus inter transmarinos fructes. Non videntur transmarino, innocenti Italianum est. Lib. XXV, 8. Ferunt bacculas paruas, vt cappari. Sic Voss. et Chiffet. Gron.

s. Cynofbaton) Rubus 1. qui morum fert. 1. excelsus, βύτος: 2. humi stratus χαμαιβατος, νευρόσπαστος, 2. qui rosam gignit. 1. cynofbatos; Eglantier. 2. cynorrhodos. Rosier sauvage. 3. Idaeus

tioribusque, sub arborum umbra nascens. Huius *a.* flos cum melle epiphoris illinitur, et ignibus sacris: ¹ stomachicisque *b.* ex aqua bibendus datur. Cetera eadem praestat, quae supra ² dicta.

LXXVI. Inter *bb.* genera ruborum rhamnos *c.* appellatur a Graecis, candidior *cc.* et fruticosior.

1. Sic et *M.* et *Diosc.* id est, aluinis, coeliacis stomachicisque *Gr.* et *Al.* 2. dicta genera ruborum. Inter spinosas rhamnus app. a Graecis. Candidior alter et fruticosior in sepib. viret. ramos. *V.*

habet breues. Inuenitur et sine spinis aliquando. *Pint.*

Rarioribus) Aculeis. Minoribus spinis, ac minus aduncis dixit ipse Plinius, XVI. 71. *Diosc.* l. c. ἀκάνθας μικράς. *H.*

a. Huius) Oculorum videlicet inflammationibus. Plinius ipse XVI. 71. Flos eius contra lippitudines illinitur ex melle, et igni sacro. *Diosc.* IV. 38. Τὸ αὐτῆς ἀνθὸς σὺν μέλιτι λεανθὲν ὀφθαλμικαῖς φλεγμοναῖς περιχειρόμενον βοηθεῖ καὶ ἐρυσιπέλατα σβέννυσι. *H.*

b. Stomach.) Vide *N.* et *Em. N.* XXVII. (hic coll.) *Stomach.*) Ita restituimus, tum admonitu codicum MSS. *R. Colb.* etc. tum ipsius Plinii, qui L. XVI. 71. de eodem rubo *Idaeo* agens, *Contra stomachi quoque vitia*, inquit, *bibitur ex aqua.* *Dioscoridis* quoque IV. 38. ita scribentis: *Στομαχικοῖς τε μεθ' ὕδατος ἐν ποτῶν δίδο-*

ται. Prius stomachicis legebatur. *H.*

bb. Inter) Latius accepta significatione vocis eius, *rubus*: alias in ruborum genere cenferi rhamnus non debet. Rhamni genera duo similiter Theophrastus agnoscit *Hist.* III. 17. nigrum et candidum: *Nicandri* quoque *Scholias*tes: ἐστὶ δὲ λευκὴ καὶ μέλαινα. Rhamni varia genera delineantur a *Clusio* *Hist. rar. pl.* I. p. 109. sq. *H.*

c. Rhamnos) *Rhamnum alexiάρην* *Nicander* vocat, quia nocturnos incubos, lemures, striges avertit efficaci amuleto: quo argumento in parentationibus ante fores suspendebatur. Meminit et *Lycophron*, et *Euphorion* his verbis, ἀλεξίκακόν Φύε ξάμνον. Spinam Ianalem hunc esse volunt celebratum ab *Ouid.* in *Fastis*: non autem spinam nuptiarum facibus auspiciatam, cuius

cofior. Is *d.* floret, ramos spargens rectis aculeis: foliis maioribus. Alterum genus est filueftré, nigrius, et quadamtenus rubens. Fert veluti folliculos. Huius radice decocta in aqua fit medicamentum, quod *e.* vocatur Lycium. Semen secundas trahit. Alter *f.* ille candidior astringit magis, refrigerat, collectionibus et vulneribus accommodatior. Folia *g.* vtriusque et cruda et decocta illinuntur cum oleo.

LXXVII. Lycium *h.* praestantius e spina fieri

O o 5 tra-

cuius mentio fit. c. 18. L. XVI. Sic fatus spinam, qua ristes pellere posset. A foribus noxas, haec erat alba, dedit. Et rursus, Virgaque Ianalis de spina sumitur alba, Qua lucem rhalamis parua fenestra dabat. Rhod. c. 31. XXII. Dal.

cc. Candidior et fruticosior) In vetusto codice, candidior et fructuosior et ramos spargens, erectis aculeis. Pint. *d.* Is floret ramos spargens) Duo prima vocabula nescit Voffianus contentus habere: rhamnos appellatur a Graecis, candidior, fruticosior et ramos spargens. Quatuor alii tamen aliquid infuscatum ostendunt exhibendo: candidior frutex is floret. Pintiani codex: candidior et fruticosior et ramos spargens erectis. Gron.

d. Quod vocatur Lycium) Hoc falsum, et a nemine proditum. Dal.

Lycium) Graecis Λύκιον, cuius hodie in officinis vsus incognitus, vt Dodonaeus queritur p. 745. Nomen a Lycia, vnde aduehebatur optimum, vel ab ipsa spina, habet. H.

f. Alter ille candidior adstringit) Sic Pint. cum legeretur: Alterque ille. Menap. aliter ille candidior. Voff. Ille autem candidior. Vide ad Liuium L. XXXV. 40. Gron.

g. Folia) Ea hulceribus quae serpunt, erysipelatis illini, auctor est Diosc. I. 119. H.

b. Lycium praestantius) Lycium Indi vocant. Graeci quoniam Indicum nomen non satis nouerant, pro cate, principio quidem acanthon nominarunt: et quia in Lycia et Cappadocia ea arbuscula buxi folio est, pyxanthum appellauerunt, arboris Indicae figuram ignorantes, quae tamarisci folium habet,

tradunt, quam et pyxacanthon Chironiam vocant,
 1 quales *k.* in Indicis arboribus 2 diximus, quoni-
 am *l.* longe praestantissimum existimatur Indicum.
 Coquantur *m.* in aqua tusi rami, radicesque, sum-
 mae amaritudinis, aereo vase per 3 triduum, ite-
 rumque exempto 4 ligno, donec mellis crassitudo
 fiat. Adulteratur *n.* amaris succis, etiam amurca,
 ac felle bubulo. Spuma *o.* eius ac flos quidam ocu-
 lorum

1. *qualem. V.* 2. *diximus. Omnium longe. V.* 3.
triduum macerati. V. et Diosc. 4. *ligno liquor.*
V. et Diosc.

habet, alias spinosissima.
 Dal.

i. Pyxacanthon) Quin et ipsi spinae, medicamenti quod ex ea fit, nomen est inditum: Lycii nimirum. Diosc. I. 132. Λύκειον, ὃ ἐνίοι πυξάκανθαν καλοῦσι, δένδρον ἐστὶν ἀκανθῶδες, etc. Pyxacantham Latine buxam spinam iure dixeris. Bellonius repertam a se in Palaestina scribit. H.

k. Quales) Tum in India, tum in Pelio monte natas. Vide XII. 15. H.

l. Quoniam) Scrib. Larg. Comp. 19. Nulli collyriorum tantum tribuo, quantum Lycio Indico vero per se. Hoc enim inter inrita, si quis hoc collyrio inungatur protinus, etc. Sic etiam Galenus de fac. simpl. med. VII. 204. post Diosc. l. c. H.

m. Coquantur) Totidem verbis haec Diosc. l. 132. H.

n. Adulteratur) Diosc. l. c. Δολοῦται δὲ ἀμύργης ἄμα τῇ ἐψῆσει μιγνυμένης, ἢ ἀψινθίου χυλίσματι, ἢ βοείᾳ χολῆ. Adulteratur amurca inter coquendum admixta, aut absinthii succo, aut felle bubulo Plinius ipse XII. 15. Ea spina (Pyxacanthos, seu Lycium) et in Pelio monte nascitur, adulteraturque medicamentum: nempe verum, seu Indicum. Item asphodeli radix, aut fel bubulum, absinthium, vel rhus, vel amurca. H.

o. Spuma eius ac flos quidam medicamenti oculorum) Quidem, non quidam, in exemplari antiquo et nonnullis excusis. Scribendum igitur commutatis verbis, Spuma eius ac flos medicamenti quidem oculorum adduntur, etc. Pint.

lorum medicamentis additur. Reliquo *p.* succo faciem purgat, et psoras sanat, erosos angulos oculorum, veteresque fluxiones, aures purulentas, tonsillas, gingivas, tussim, sanguinis excreationes, fabae magnitudine ¹ deuoratum: aut *q.* ² si ex vulneribus fluat, illitum: rhagadas, genitalium hulcera, attritus, hulcera *r.* recentia, et serpentina, ac ⁴ putrescentia. In *s.* naribus clauos, supurationes. Bibitur *t.* et a mulieribus in lacte contra profluuia. Indici *v.* differentia, glebis extrinsecus

1. deuoratum, aut si. Dal.

2. aut si hulceribus Gr.

et Al.

3. rhagadia. Ch.

4. putrescentia in

naribus.

Spruma) Diosc. l. 132. Καὶ τὸ μὲν ἐπινηχόμενον ἀφῳδῶδες ἐν τῇ ἐψήσει ἀφελῶν ἀπόθου εἰς τὰ ὀφθαλμικά, etc. Quod porro *sprumofum* innatat inter coquendum (id florem vocant) eximito et ad oculorum medicamenta reponito. Χυλίζεται δὲ τῶν εἰζῶν (sic enim legit Orib. non vt libri editi habent τῶν Φύλλων,) σὺν τοῖς θάμνοις θλασθέντων, καὶ βραχέντων ἐφ' ἰκανὰς ἡμέρας, εἰθ' ἐψηθέντων, καὶ τῶν μὲν ξύλων εἰπτομένων, τοῦ γὰρ ὑγροῦ πάλιν ἐφομένου μέχρι μελιτώδους συστάσεως. H.

p. Reliquo) Haec totidem fere verbis Diosc. l. c. Galen. item de fac. simpl. med. VII. p. 204. H.

q. Aut) Sanguis videlicet. Ita R. I. recte: non vt ceteri, ex hulceribus. H.

r. Hulcera recentia, et serpentina, ac putrescentia) Verbum *recentia* non habetur in eodem. recte, Dioscorides Lib. I. cap. de Lycio: *Reduuias idem, putrescentiaque et quae serpunt vlcera sanat.* Pint.

s. In naribus clauos, supurationes) *Auribus* in eodem, non *naribus*, veriore lectione. Dioscorides eodem loco: *Facit ad purulentas aures, tonsillas, exulceratas gingivas, etc.* Pint.

t. Bibitur) Contra fluxum muliebrem: *ἴσῃσι δὲ ῥοῦν γυναικείον . . . ποθὲν μετὰ γάλακτος.* Diosc. l. c. H.

v. Indici) Optimi Diosc. non Indici. Dal.

Indici) Indicum Lycium differt a vulgari, glebis extrinsecus nigris, etc. Sic etiam Diosc. l. c. H.

infantibus. Vetusstate et haec maxime nigrescit: melior, quo candidior.

LXXIX. Vnum c. etiamnum arborum medicinis debetur nobile medicamentum, quod oporiceum vocant. Fit ad dysentericos stomachique vitia, in congio musti albi, lento vapore decoctis cotoneis quinque cum suis seminibus, Punicis totidem, sorborum sextario, et pari mensura eius, quod Rhum Syriacum vocant, croci semuncia. Coquitur usque ad crassitudinem mellis.

LXXX. His subtexemus ea, quae Graeci communicatione nominum in ambiguo fecere, anne arborum essent. (XV.) Chamaedrys d. herba est,

1. Sic ex MSS. H. et Ch. rhu Syriacum Alii. rhus Gr. et Al. 2. arbores. V. amborum. Ch.

pinguibus, tactuque gummosis. Voss. cuminosus. L. XXVI. 8. virus redolens gummosum, a Gelenio, cum esset fuminosum. Chiff. gummosum. Voss. suminosum. Andeg. et Acad. cumino sub. Quae perpetua varietas optimorum et mediocrium codicum facit, ut ipse Plinius hoc vocabulo sic formato vsus videatur, gummosus. nam et gummen, gummis dixere. Palladius Nouembri, tit. 7. Mense Martio extremo prunus inseritur, vel mense Ianuario antequam incipiat gummine lacrimare. Ita enim Mss. ubi vulgo gummen. Idem dixit guma Octobri tit. 12. In cerasis hoc seruandum est, et in

omnibus gummatibus, ut tunc inserantur, quando his vel non est vel desinit gummam effluere. Gummosam et Puntianus. Hoc etiam tacere non debui semper in Vossiano, immo et in aliis, fluctiones, non fluxiones, quotiescunque id vocabulum occurrit, conspici. Gron.

c. Vnum) Ὀπωρικὴ, siue σκευασία δι' ὀπωρῶν, confectio ex fructibus, qualem concinnat Galen. κατὰ τόπ. III. p. 568. ad stomachi subuersionem, ad coeliacos, ac dysentericos. H.

d. Chamaedrys) Diosc. III. 112. Χαμαίδρυς, οἱ δὲ χαμαίδρυς ... διὰ δὲ τὸ σῶζειν τινὰ ἐμφέρεται τῷ τεύχει, καὶ ταύτην τινὲς τεύχειον

est, quae Latine ¹ trixago dicitur. Aliqui *e.* eam chamaeropem, alii Teucrion appellauere. Folia *f.* habet magnitudine mentae, colore et diuisura quercus. Alii ferratam, et ab ea ferram inuentam esse dixere, flore *g.* paene purpureo. ² Carpitur *h.* praegnans succo in petrosis, aduersus *i.* serpentium venena potu illituque efficacissima: item *k.* stomacho, tussi vetustae, pituitae in gula cohaerescenti, ruptis, conuulsis, lateris *l.* doloribus. Lienem *m.* consumit, vrinam et menses ciet. Ob *n.* id in-

1. Sic ex MSS. H. et Ch. *trissap ... chamaedropen.*
Gr. et Al. 2. Carpitur. Ch.

κρίον ἐνάλεσαν. Et in Noth. p. 457. Ῥωμαῖοι τριψάγο μίνορ Chamaedrys porro, quali coactae breuitatis quercus appellatur. Vnde et in Gallia seruat appellationem, *Chéneze, ou German-drée.* Italis, *Querciola,* et *Calamandrina,* teste Anguilara, P. XII. p. 220. Chamaedrys est vulgaris Clusii, hist. rar. pl. III. p. 351. visa a nobis in horto Regio. H.

e. Aliqui) Sic MSS. R. Colb. etc. tum in Indice. Tamen Diosc. χαμαίδρωψ. Et Marc. Emp. c. 28. p. 136. *Chamaedropis,* inquit, quae herba simillima quercui folia habet, etc. At Apul. c. 24. *Chamaerops:* Itali trixaginem appellauere. H.

f. Folia) Diosc. l. c. post Theophr. Hist. IX. 10. H.

g. Flore) Diosc. l. c. "Αγρός ὑποπέρφυρον. H.

b. Carpitur) MSS. omnes, *capitur.* Diosc. l. c. Συλλεγειν δὲ αὐτὴν δεῖ ἐγκύμονα τῶ καρπῶ. Et paulo ante Φύεται ἐν τραχέσι καὶ πετρώδεσι τόποις. H.

i. Aduersus) Diosc. l. c. et Apul. c. 24. t. 3. H.

k. Item) Diosc. totidem fere verbis l. c. Βοηθεῖ σπασμασι, βηχι, σπληνί ἐσκιρρωμένω, δυσχερῶσι etc. et Marc. Emp. c. 17. p. 126. de vultis, siue ruptis, et rheumaticis cum Theophr. l. c. H.

l. Lateris) Cels. IV. 6. de laterum doloribus: *Multa,* inquit, a medicis praecipuntur: ut tamen sine his rusticos nostros epota ex aqua herba trixago satis adiuuert. H.

m. Lienem) Diosc. l. c. "Αγει καὶ ἔμμηνα καὶ ἔμβρυα σπλήνα τήκει συν ὄξει

id incipientibus hydropicis efficax, manualibus scopis eius in tribus heminis aquae decoctae usque ad tertias. Faciunt ¹ et passillos, terentes eam ² ex aqua, ad o. supra dicta. Sanat et vomicas, et p. vetera hulcera, vel sordida cum melle. Fit q. et vinum ex ea pectoris vitiis. Foliorum r. succus cum oleo ³ caliginem oculorum discutit. Ad s. splenem ex aceto sumitur. Excalfacit t. ⁴ perunctione.

LXXXI. Chamaedaphne v. unico ramulo est, cubi-

1. et ea pass. teret. ex aqua ac supra dicta. Sanat. V.
 2. ex aqua. Ad supra dicta sanat et Gr. et Al.
 3. caligines. Ch. 4. et perunct. Ch.

ὄξει ποθεισα. Vide et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 240. H.

n. Ob) Et haec pariter Diosc. l. c. et Apul. c. 25. t. 3. H.

o. Ad) Ad effectus supra dictos. Vide N. et Em. N. XXVII. (hic pos.) Faciunt) Ad supra dicta, ad eisdem effectus qui sunt supra commemorati. Sic etiam Diosc. III. 112. Λεῖα δὲ δύνανται καὶ εἰς καταπότια ἀναπλάττεσθαι πρὸς τὰ εἰρημένα. Sed et trita in cataporia redigi potest ad supra dicta. Mutata prius interpunctione, perturbataque sententia legebatur, terentes eam ex aqua. Ad supra dicta sanat et vomicas. H.

p. Et) Diosc. l. c. Ἀνακαθαίρει ἐλη παλαιὰ σὺν μέλιτι. Sic Theophr. pariter Hist. IX. 10. H.

q. Fit) De quo dictum est XIV. 19. H.

r. Foliorum) Diosc. l. c. post Theophr. IX. 10. H.

s. Ad) Diosc. l. c. Σπλήνα τήκει σὺν ὄξει ποθεισα. H.

t. Excalfacit) Diosc. Καὶ ἀλειφομένη δὲ ἐστὶ θερμαντική. H.

v. Chamaedaphne unico ramulo est) Legend. Chamaedaphne unico ramulo est, cubitali fere, folia tenuia, lauro similia, semen rubens adnexam foliis, illinitur doloribus capitis recens. Salmas. 404. a.

Chamaedaphne) Totidem fere verbis describitur a Diosc. IV. 149. Χαμαδάφνη, οἱ δὲ καὶ ταύτην Ἀλεξάνδρειαν ἐκαλεσαν etc. Herbarii nostri hanc lauream vocant. H.

cubitali fere: ¹ folia *x.* tenuiora lauri folio Semen *y.* rubens ² adnexam foliis illinitur capitis doloribus recens. Ardores *z.* refrigerat: ad tormina cum vino bibitur. Menses *a.* succus eius, et vrinam ciet potu, partusque difficiles in lana appositus.

LXXXII. Chamaelaea *b.* similitudinem foliorum oleae habet. Sunt *c.* autem amara, ³ odorata, in petrosis, ⁴ palmum altitudine non excedentes. *Al.*

- 1.* Sic ex MSS. H. folio lauri similitudine, pallidiore, laeviore. Semen rotundum, rubens adnexam foliis. Diosc. Folio tenui, lauri similitudine Gr. et Al. *2.* admixtum alii. *3.* odora. In petrosis nascitur palmum. V. Ex Diosc. *4.* palmi altitudinem non excedens. Alii V.

x. Folia tenui lauri similitudine) Voff. Chamaedaphne unico ramulo est, cubitale ferme, folia tenuiora lauro folia. Semen rubens adnexam foliis. Corrige leuiter: cubitali ferme: folia tenuiora lauri folio: semen adnexam foliis. Acad. Gud. Menap. tenui folio ut lauri semen. Andeg. folia tenui ut laurum folia. Gron.

y. Semen) Ita MSS. R. Colb. etc. non, ut editi, admixtum. Quin et sincerius forte, adnexam. Diosc. l. c. τοῖς Φύλλοις ἐπιπέφυκτα. H.

z. Ardores) Diosc. l. c. Κεφαλαλγίας, καὶ σωματικῆς ἐγκαυσέσιν ἀρήγει. Capitis doloribus, inflammatio-

nibusque stomachi succurrit. H.

a. Menses) Diosc. l. c. Ἐν περσῶ προσηθείς, in pessa subditus. H.

b. Chamaelaea) De chamaelaeae succo vide c. 7. vlt. L. XXV. et c. 7. princ. L. XV. Dal.

Chamaelaea) Haec totidem verbis Diosc. l. 172. Χαμελαία, etc. Et Mare. Emp. c. 30. p. 211. Mezereum id Arabes appellant: Hispani, Oluilla: Herbarii, Chamaelaea Tricoccus: Narbonenses, Garoupe: Galli ceteri politiores, Bois de la Dive. A Clasio pingitur Hist. rar. plant. l. 87. et a Dalec. Hist. pl. XVI. p. 1664. Vidimus in horto Regio. H.

c. Sunt) Diosc. l. c. H.

te. Aluum *d.* purgat: detrahit pituitam bilemque: foliis *e.* ¹ in duabus absinthii partibus decoctis, succoque eo cum melle potō. Foliis impositis et hucera purgantur. Aiunt, si quis ante Solis ortum eam capiat, dicatque ad albugines oculorum se capere, ² adalligata discuti id vitium: Quoquo ³ modo vere collectam iumentorum pecorumque oculis salutarem esse.

LXXXIII. Chamaesyce *f.* lentis folia habet, nihil se attollentia, in aridis petrosisque nascens. Claritati *g.* oculorum, et contra suffusiones vtilissima, et cicatrices, caligines, nubeculas in vino cocta, inuncta. Vuluae *h.* dolores sedat apposta
in

1. cum. V. 2. adalligaris. V. 3. Sic ex MSS.
H. et Ch. modo collectam Gr. et Al.

d. Aluum) Diosc. l. c. et Marc. Emp. c. 30. p. 211. Idem p. 212. hanc *restim oliuae* appellari ait, et habere alias dotes ac vires, quas eo loci enumerat. Praeiuuit ambobus Scrib. Larg. c. 136. *Purgat ergo belle Chamelaea, quae herba oliuae folia similia habet, quorum quinque vel sex dare oportet, trita ex aquae mulsae cyathis ... Detrahit enim aquam largiter.* H.

e. Foliis) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 140. H.

f. Chamaesyce) Diosc. IV. 170. Χαμαισύκη ... Φύλλα Φανοειδῆ ... πρὸς τῆ γῆ ... Φύεται ἐν πετρῶδεσι καὶ αὐχμηροῖς τόποις.
Vol. VII.

Retinet nomen in officinis. Visa a nobis in horto Regio, qualis a Dodonaeo pingitur p. 373. H.

g. Claritati oculorum et contra suffusiones) Si Dioscoridem audimus L. IV. non cum vino cocta inuncta, legemus, sed cum melle inuncta. Claritati, inquit, oculorum et contra caligines, suffusiones, incipientes nubeculas, cicatrices, litus cum melle vtilis est. Qui locus a Marcello interprete negligenter Latine versus est. *Pint.*

Claritati) Haec totidem verbis Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 241. H.

b. Vuluae) Diosc. l. c.
P p Δύνα-

in linteolo. Tollit *i.* et verrucas omnium generum illita. Prodest et orthopnoicis.

LXXXIV. Chamaecissos *k.* spicata est tritici modo, ramulis quinis fere, ¹ foliosa: quum floret, existimari potest alba viola, radice ² tenui: cuius *l.* bibunt ischiadici folia tribus obolis, in *m.* vini cyathis

1. foliosis. Diosc.

2. tenui. Eius. Diosc.

Δύναμιν δὲ ἔχουσιν οἱ κλω-
νὲς λεανθέντες σὺν οἴνω τὰς
περὶ μήτραν ὀδύνας παύειν,
ἀντὶ πεσοῦ προστεθέντες.
Rami ex vino tritici, et in
pesslo appositi, vulvae dolores
sedant. H.

*i. Tollit.) Diosc. et Gal.
ll. cc. H.*

*k. Chamaecissos spicata est
tritici.)* Alia est chamaecif-
sos descripta cap. 10. ult.
hoc libro. *Dal. Chamaecif-
sos spicata est, etc.)* Locus
est, ni fallor, vitiatissimus.
quem si ad libellam Diosco-
ridis exaequare velis, sic
leges: *Chaemaecissos spitha-
maeis est ramulis, quinis fere
foliis.* Lege Dioscoridem
L. IV. cap. de Chamaecisso.
Hac dictione *spithamaeus*
pro dodrantali Plinius supra
vultus est L. VII. cap. 2. *Su-
perbos, inquit, extrema in
parte montium spithamaei
Pygmaei narrantur, ternas
spithamas longitudine, hoc
est, ternos dodrantes non ex-
cedentes.* Nec audiendus
Hermolaus, qui in Diosco-

ridis Corollario supra dicta
verba pro veris Plinianisque
agnoscit. *Pinz.*

Chamaecissos.) De qua
iam ante diximus XVI. 62.
Vide Ruellium III. p. 634.
qui nobiscum et cum Plinio
facit. H.

l. Cuius.) Folia, non ra-
dicem ischiadicis bibi vtili-
ter ait Diosc. IV. 126. Flo-
rem Galen. l. c. p. 240. H.

m. In vini cyathis duobus.)
Longe hoc a Dioscoridis
placitis diuersum est; proin-
de non dubito quin aliqua
hic verba librariorum incur-
ria praetermissa sint. Nam
in Dioscoride tres sunt cyath-
thi, non duo: et ab ischi-
diacis hanc potionem insi-
gniter amaram 40 aut 50
diebus bibendam praecipit:
ab his autem qui regio mor-
bo laborant, 5 aut 6 die-
bus, non 7. Verba eius
subtexui ex L. IV. cap. de
Chamaecisso seu terrestri
hedera: *Contra coxendicis
dolores trioboli pondere in
aquae cyathis tribus quadra-
ginta*

this duobus VII. n. diebus, admodum amara portione.

LXXXV. *Chamaeleucen o.* apud nos ¹ farfarum *p.*; siue farfugium vocant. Nascitur *q.* ² secus fluuios, folio populi, sed ampliore. Radix eius imponitur carbonibus cupressi, atque is nidor per *r.* ³ infundibulum ⁴ imbibitur in vetere tussi.

P p 2

LXXXVI.

1. Sic ex MSS. *H. farranum Gr. et Al.* 2. Secundum *Gr. et Al.* / 3. *infundibulum. V. et Cb.*
4. *bibitur. M. bibitur inueteratae tussi. Cb.*

ginta quinquagintaue diebus folia eius vtiliter bibuntur. Quin etiam foliis suffusiones quinque aut sex diebus pariter pota emendant. Dal.

n. VII. diebus) Tricenis aut quadragenis diebus, Diosc. Dal.

o. *Chamaeleuce*) Χαμαλευκη Galeno, l. c. p. 241. In Indice huius loci: De *chamaeleuce*, siue *farfaro*, siue *farfugio*. Diosc. in Noth. p. 458. Βήχιον ... οἱ δὲ χαμαλευκη. Ρωμαῖοι τρεισὶν ἄνω, οἱ δὲ Φαρφαρίαι. Libri quidam, *farfano*, male. Meminit huius Plautus in *Paenulo*, act. 2. sc. I. v. 32. *Eo praesternebam folia farfari.* Apuleius: *Folia sunt farfari, et nugae merae.* Fortasse a *Farfaro* amne, de quo Ouid. *Metam.* XIV. 330. *Et opacae Farfarus umbrae.* Graece Βήχιον, Latini *Bechion* et *Tussilaginem* nominant.

In officinis, *Farfara*, *Vngula caballina*, *Populago*: *Galli*, *Pas d'Anè*, ou *Tussilage*. Pingitur a *Dodonaeo* p. 486. De ea plura dicentur XXVI. 16. H.

p. *Farranum*) *Farfarum* Plautus vocat in *Poenulo*. Versus est: *Eo prosternebam folia farfari, ne scilicet viscus adhaeresceret.* Dal.

q. *Nascitur*) Manutius in editione *Plinia* maluit *secundum*, quam *secus* legi: tametsi constans librorum omnium ante eum consensio foret in eam vocem *secus*. Et sane *Catonem* meminimus de R. R. c. 21. *secus laminas* dixisse. *Quintil.* VIII. 2. *secus viam.* H. r. *Per*) Ita R. I. Ar R. 2. et *Chiff.* *infundibulum*. Instrumentum intelligit, quo in vasa liquores infundimus: *Vn entonnoir.* Refert hoc quoque *Diosc.* V. 126. *Plin.* XXVI. 16. pro *infundibulo*

LXXXVI. Chamaepeuce s. larici foliis simili-
lis, lumborum et spinæ doloribus propria est. Cha-
maecypariffos t. herba ex vino pota contra venena
serpentium omnium scorpionumque pollet. Am-
peloprason v. in vinetis nascitur, foliis porri, ru-
ctu grauis. Contra x. serpentium ictus efficax.
Vrinam y. et menses ciet: eruptiones sanguinis
per genitale inhibet potum impositumque. Datur
et a partu mulieribus, et contra canis morsum.
Ea z. quoque quæ stachys vocatur, i porri a.
similitudinem habet, longioribus foliis pluribus-
que,

i. marrubii. Diosc. V. prasii Rondel.

dibulo adsciscit arundinem.
H.

i. Chamaepeuce) Quidam
aliam esse non putant cha-
maepityn. Dal.

Chamaepeuce) Diosc. IV.
126. Χαμαιπεύκη ποίσι
πρὸς ὀσφύος ἀλγήματα, ἐν
ὑδατι λεία πινομένη. A cha-
maepity, de qua diximus.
f. 20. ita herba hæc dista-
re videtur, vt larix a picea
Fruticem esse ait Anguilla-
ra, inuentumque a se in
insula di Verbia, iisdem pla-
ne notis, quibus a Plinio
delineatur par. 12. p. 262.
H.

z. Chamaecypariffos) Non-
dum in certi nominis apud
herbarios nostrates posses-
sionem venit. Dodonaëum
vide p. 268. H.

v. Ampeloprason) Ἀμπε-
λόπρασον a vitibus et natali

loco nomen accepit, quasi
Porram vitium, aut virgi-
neum. Pingitur a Dodo-
naeo p. 678. Ἄγειον πρᾶ-
σον vocat Gal. de fac. simpl.
med. VI. p. 154. H.

x. Contra) Diosc. II. 180.
Θηριοδηκτοῖς δὲ βιβρωσκό-
μενον ἀρμόζει. Contra be-
stiarum morsus in cibo conue-
nit. H.

y. Vrinam) Diosc. I. c. H.

z. Ea) Alia Plinii stachys
est, alia Dioscoridis. Illa
porri, ista marrubii folio-
rum similitudinem refert.
Quæ Dioscoridi stachys est,
ea Plinio scorditis appella-
tur, vt dicemus XXV. 26.
Pliniana stachys officinis in-
cognita. H.

a. Porri, similitudinem)
Rondel. legit, prasii. Pro
voce Graeca πρᾶσις, Pli-
nius legit πρᾶσα. Dal.

que, et odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati. Pellit menstrua.

LXXXVII. Clinopodion *b.*, alii cleonicion, alii zopyron, alii ocymoides appellant, serpyllo *c.* similem, surculosam *d.*, palmi *e.* altitudine: nascitur *f.* in petrosis, orbiculato *g.* foliorum ambitu, speciem lecti pedum *4* praebens. Bibitur *h.* ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus. Item *i.* decoctae succus.

LXXXVIII. Nunc subtexemus herbas mirabiles quidem, sed minus claras, nobilibus in sequentia volumina dilatis. ⁶ Centunculum *h.* vo-

pp 3

cant

1. inclinantis. *V.* *2.* simile, surculosum. *Dal.* *3.* Sic et *Ch. florum Gr. et Al.* *4.* praebente. *M. praebenti. Cb.* *5.* decocti. *V. decocta et. Cb.* *6.* Sic ex MSS. em. *H.* Itali centunculum vocant, nostratis foliis, ad similitudinem . . . Graeci autem clematidem. Est eius egregius effectus *Gr. et Al.*

b. Clinopodion) Diosc. in Noth. p. 456. Κλινοπόδιον, οἱ δὲ κλεωνικόν, οἱ δὲ ὠκίμοσιδες, οἱ δὲ ζώπυρον καλεῖσι. Pingitur a Matthiolo p. 814. *H.*

c. Serpyllo) Foliis serpyllo similibus. Diosc. III. 19. *H.*

d. Surculosam) Lignosam, Φρυγανῶδες. Diosc. *H.*

e. Palmi altitudine) Dioscorides L. III. duorum palmorum altitudine. *Pint.*

Palmi) Palmi maioris, qui duodecim digitorum. Diosc. δισπίθαμεν. *H.*

f. Nascitur) Diosc. l. c. *H.*

g. Orbiculato) Ita MSS. omnes, non florum: et si nihil interest: nam in singulis fere geniculis adnexi foliis flores adhaerescunt. Diosc. l. c. Καὶ τὰ ἀνθη ὁμοία πῶς κλίνης ποσίῃ, ἐκ διασημάτων ἐμφερῆ πρασίῳ. Et floribus (orbiculato suo ambitu) lecti pedum speciem praebentibus, ex intervallo marrubii modo dispositis. *H.*

h. Bibitur) Diosc. l. c. totidem verbis. *H.*

i. Item) Herbae nimirum Diosc. l. c. Πίνεται δὲ ἡ πῶα καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῆς, πρὸς θηρίων δόγματα, etc. *H.*

cant ¹ nostri, foliis ad similitudinem capitis penularum, ² iacentem in aruis: Graeci l. clematidem: ³ egregii effectus ad sistendam aluum in vino austero. Item sanguinem sistit tritus cum oxymelitis aut aquae calidae cyathis quinque, denarii vnus pondere: sic et ad secundas mulierum efficax.

LXXXIX, Sed m. Graeci ⁴ clematidas et alias habent: vnam n. quam aliqui echiten vocant, ⁵ alii lagi-

1. nostratis. Gr. 2. nascentem. V. 3. Est ei effectus ad M. Egregii effectus. Ch. 4. clematidem habet vnam. M. 5. alteram quam lygon. Alii.

k. Itali centunculum vocant) Verbum Itali delendum: reliqua sic legito: Centunculum vocant nostri, foliis ad similitudinem, etc. ex antiquo codice. Pint. Itali centunculum vocant, etc.) Aloisio herba, quam Dodonaeus pingit pro helixine cissampelo: sed vires non conueniunt. Placet magis Dodonaei iudicium, qui herbae impiae genus centunculum vocat, c. 60. L. I. Dal.

Centunculum) Gnaphalium videtur esse, de quo rursus XXVII. 61. quum et vires ei plane similes ibi adscribantur: et in Noth. Diosc. p. 489. Γναφάλιον, Ῥωμαῖοι κένταυρον, opinor pro κενταύριον, iam pridem appellarint. Pingitur a Dodonaeo p. 65. H.

l. Graeci autem clematidem. Est eius egregius) Tria

illa verba, Graeci autem clematidem: in codice nostro desiderantur, et quidem recte. Centunculus enim gnaphalium a Graecis vocatur, auctore Dioscoride, non clematis. Cetera sic scribe, egregii effectus ad sistendam aluum, ex eodem codice. Dal.

m. Sed Graeci clematidas et alias habent) Scribendum cenleo, Graeci clematidas duas habent, vt reliqua deleantur, ex Dioscoride, qui duas clematidis species agnoscit L. IV. Pint.

n. Quam aliqui echiten vocant) Clematidem priorem. Echiten siue echion, vt legitur c. 9. libri sequentis, ideo vocarunt, quod imposta serpentium et viperarum moribus iugamentum praestet, auctore Dioscoride. Dal.

Vnam) Haec clematis altera

laginem, nonnulli tenuem o. scammoniam; ramos p. habet bipedales, foliosos, non dissimiles scammoniae, nisi quod nigriora minoraque sunt folia. Inuenitur in vineis aruisque. Estur, vt olus, cum oleo ac sale: aluum ciet. Eadem a dysentericis cum lini semine ² ex vino austero sorbetur. Folia epiphoris imponuntur cum polenta, ³ supposito vdo linteolo. Strumas imposita ad supurationem perducunt, deinde axungia adiecta percurant. Item ⁴ haemorrhoidas cum oleo viridi, phthificos iuuant cum melle. Lactis quoque vbertatem faciunt in cibis sumpta. Et infantibus illita capillum alunt. Ex q. ⁵ aceto edentium Venerem stimulant.

Pp 4

XC. Est

- i. Sic ex MSS. H. Ea viticulas foliosas non dissimiles smilacis ramos habet. Alii. et pedales .. scammoniae ramos habet Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. in Gr. et Al. 3. superposito. 4. haemorrhoidam. Ch. 5. Sic ex MSS. em. Hard. ex aceto dentium dolores sedant. Venerem Gr. et Al.

tera Dodonaei, p. 402. in Noth. Diosc. p. 462. Ἐτέρα κληματίς etc. H.

o. Tenuem scammoniam: et pedales, foliosos) Voss. tenuem scammonia ramos habet bipedales foliosos non dissimiles scammoniae nisi quod. Lege: nonnulli tenuem scammoniam. Ramos habet bipedales, foliosos, non dissimiles scammoniae, nisi quod nigriora minoraque sunt folia. Diosc. IV. 7. κληματα δ' ἔχει μακροῦ. vt legit Io. Cornarius pro μικροῦ. Alii quoque quatuor nostri vt

et Pintiani: Ramos habet pedales. Nempe manus secunda τὸ Bi virgulis confixerat in optimo codice. L. XXV. 2. bipedali fuit altitudine. Gron.

p. Et pedales, foliosos) Detrahe coniunctionem et, cetera mutato ordine sic lege: ramos habet pedales, foliosos, non dissimiles scammoniae. ex antiquo codice. Pint.

q. Ex aceto dentium dolores sedant) In eodem, ex aceto edentium venerem stimulant. cetera supersunt. Dio-

XC. Est et r. alia clematis, Aegyptia s. cognomine, quae t. ab aliis ¹ daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur: folio v. lauri, longa x. tenuisque: aduersus y. serpentes, ² ac priuatim aspidas, ex aceto pota efficax.

XCI. Aegyptus z. hanc maxime ³ gignit, (XVI.)

1. myrrhinoides. Gal. 2. Sic ex MSS. H. et Ch.
aspides Gr. et Al. 3 gignit. Cap. XVI. Quae
Gr. et Al.

Dioscorides tamen L. IV. clematidem dolores dentium mitigare prodit. Et in calce capitis, polygoni-
ris, non polygonoides, in eodem. Pint.

Ex aceto dentium dolores sedant. Venerem stimulant) Voss. Ex aceto edentium Venerem stimulant. vt et Pintianus. Gron.

r. Est) Diosc. IV. 7. Κληματις, οἱ δὲ δαφνοειδές, οἱ δὲ μυρσινοειδές, οἱ δὲ πολυγονοειδές καλεῖσσι. Sic etiam Galen. de fac. simpl. m. VII. 192. Daphnoides, a lauri similitudine, vt et myrrhinoides, appellata. A crebris geniculis, polygonoides. Est Dodonaei clematis daphnoides, p. 401. visa a nobis in horto regio. Vide, si lubet, in Adagiis, Chil. I. Cent. I. ad. 22. Clematis Aegyptia. H.

s. Aegyptia cognomine) Prior Dioscoridis, qui huius cognominis nusquam meminit. Dal.

t. Quae ab aliis daphnoides) Et myrrhinoides Galeno L. VI. simplic. Dal.

v. Folio lauri) Colore, et figura, multo minore. Diosc. Haec omnia Plinius mire confundit et perturbat. Dal.

Folio) Diosc. I. c. Πέταλον δὲ μικρόν, δάφνη ἐμ-Φερές τῷ τε σχήματι, καὶ τῇ χροῴ, μικρότερον δὲ πολλῶ. H.

x. Longa) Diosc. Κληματτα δὲ ἔχει μακρά. Sarmientosas spargit viticulas, easque longas. H.

y. Aduersus) Diosc. I. c. H.

z. Aegyptus hanc maxime gignit) Postrema illius capituli verba cum seq. cap. iunge, et leg. Aegyptus hanc maxime gignit, quae et Arum, de qua inter bulbos diximus, etc. draconium siluestrem esse pronuntiando. Vide Salmat. p. 974. a.

(XVI.) ¹ quae et aron a., de qua inter bulbos diximus, magnae cum dracontio litis. Quidam enim eandem esse ² dixerunt. Glaucias b. fatu discreuit, dracontium filuestrem arum pronuntiando. Aliqui c. radicem aron ³ appellarunt, caulem vero dracontium, in totum alium, si modo hic est, qui apud nos dracunculus vocatur. Namque d. aros radicem nigram in latitudinem rotundam habet, multoque maiorem, ⁴ et qua manus impleatur. Dracunculus subrutilam, et draconis conuoluti modo: vnde e. et ei nomen.

Pp 5

XCII.

1. Est et aron. M. 2. dixerunt. Cb. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. appellauerunt Gr. et Al. 4. quam qua. Alii.

a. Aron) L. XIX. 30. Sed caue Aron vulgarem intelligas, aliamque quam Aegyptiacam. H.

b. Glaucias) Solo fatu discreuit aron a dracontio: dracontium, aron filuestrem pronuntiando. Ita, credo, etiam Galenus, qui de fac. simpl. med. VI. p. 196. dracontion ait aro esse perfimile, et foliis, et radice: amarius tamen aliquanto. Dioscoridem is sequutus est, II. 197. Serapion quoque dracontii genera bina statuit: alterum, quod dracontium simpliciter: alterum quod aron appellaretur. H.

c. Aliqui) Sic Erotian. in Onom. voc. Hipp. Opp. Gal. T. II. p. 117. Δρακόντιον βοτάνης είδος· άνω δε κα-

λείται και ό τῶ άρος καυλος, παρα την προς το ζωον όμοιότητα. Dracontium, herbae genus: sic et ari caulis vocatur, ex similitudine quam cum animali habet. H.

d. Aros radicem nigram) Talis est ari Aegyptii, non nostratis. Dal.

Namque) Aegyptiaca, ut diximus. Nam vulgari radix alba est, et dracunculi radici proxima, ut ait Diosc. II. 197. H.

e. Vnde et ei nomen) Falitur Plinius. Dracunculum herbarii vocant, aut quod veluti serpentium maculis picturatum caulem habeat, aut quod venenis anguium resistat. Dal.

Vnde) Sic appellari aiunt hodierni, quod caulem habet anguinum more macu-

XCII. *Quin f.* et ipsi Graeci immensam posuere differentiam, semen dracunculi feruens mordaxque tradendo: ¹ tantumque *g.* ei virus, ut olfactum grauidis abortum inferat. Aron *h.* miris laudibus extulere: primum in cibis feminam praeferentes, quoniam, ² mas durior esset, et in coquendo lentior. Pectoris *i.* vitia purgare: et ³ aridum in potione inspersum, aut ecligmate, vrinam *k.* et menses ciere. Sic et in oxymelite potum stomacho: interaneisque exulceratis ex lacte ouillo bibendum: ad tussim, in cinere coctum ex oleo dedere. Alii coxere in lacte, ut decoctum bibe-

1. Sic ex MSS. *H.* tantumque ei inesse virus *Gr.* et *Al.*

2. mare dulcior. *M.* 3. aridum potioni
insp. *V.*

maculosum, et versicolorem, cum laeuore. Idcirco et draconteam, et colubrinam quoque Romani dixerunt, teste Apuleio c. 14 Recentiorum plerique maiorem serpentariam vocant, *Grande serpenteaire*. Pingitur a Matthiolo in Diosc. II. p. 590. *H.*

f. Quin) In his Diosc. II. 196. dracunculi semen esse ait sapore mordax, ἐπιδάκνων τὴν γεῦσιν καρπός: olfactuque ipso recens conceptus fetus enecare: Καὶ τὴν ὄσμην δὲ Φασὶ ... τῶν ἀρτι συνειλημμένων ἐμβρύων Φθαρτικὸν εἶναι. *H.*

g. Tantumque inesse ei virus, ut olfactum) *Voss.* ex-

cludit τὸ inesse: et absque illo satis constat oratio. *Gron.*

b. Aron) Siue Aegyptiacam hoc loco intelligas, siue Graecam, nihil interest: affines enim utriusque cognataeque vires, et inuicem, et cum dracontio. Quae autem apud nos Aros appellatur, non est villo modo edulis. *H.*

i. Pectoris vitia purgare) Haec omnia quae sequuntur de dracontio, non aro, Dioscorides scribit, quamuis radicem ari et folia dracunculi vires easdem habere tradat. *Dal.*

Pectoris) Hoc de dracontio Diosc. l. c. de aro quoque vulgari, c. 197. *H.*

k. Vrinam) Diosc. l. c. *H.*

biberetur. Epiphoris *l.* elixum imposuere; item fugillatis, tonfillis. Ex oleo haemorrhoidum vitio ¹ infudere, lentigines ex melle illinentes. Laudavit Cleopantus et pro antidoto contra venena: pleuriticis, peripneumonicis, quo tussientibus modo: semen intritum cum oleo aut rosaceo infundens *m.* aurium dolori. Dieuches *n.* tussientibus, aut suspiriosis, et orthopnoicis, et pura *o.* ² exscreantibus, farina permixtum in pane cocto dedit. ³ Diodotus *oo.* phthificis e melle ecligmate, et pulmonis vitiis: ossibus etiam fractis imposuit. Partus *p.* omnium animalium extrahit, naturae circumlitum. Succus *q.* radiceis cum melle Attico, oculorum caligines, ac stomachi vitia discutit, tussim decocti ius cum melle. Hulcera *r.* omnium generum, siue phagaedaenae sint, siue carcinomata, siue serpent, siue *s.* polypi in naribus,

1. Sic ex MSS. *H. infundere Gr. et Al.* 1. Sic ex
MSS. *H. purulenta Gr. et Al.* 3. Diodo-
rus Reines.

l. Epiphoris elixum imposuere) Verbum *elixum*, redundat ex antiquo codice. Pint.

m. Infundens aurium dolori) Infunditur et aurium dolori; in eodem. Pint.

n. Dieuches) Et Diosc. ll. cc. H.

o. Et purulenta exscreantibus farina) Pura in eodem. ut sit pluralis numerus a singulari, *pus*, non *purulenta*, et *farinae*, non *farina*. Pint.

Et) Siue purulenta. Ita MSS. a *pus*, *puris*. H.

oo. Diodotus phthificis e melle ecligmate, etc.) Vide Reines. Var. lect. L. II. c. 7. p. 172.

p. Partus) Affine est, quod Dioscor. prodidit ll. cc. e dracontio, aroue, collyria fingi ad extrahendos partus. H.

q. Succus) Diosc. ll. cc. et Galen. de fac. simpl. med. VI. 169. H.

r. Hulcera) Haec pariter Diosc. et Gal. ll. cc. H.

s. Siue) De dracontio Marc. Emp. c. 10. p. 86. Polypum, inquit, emendat herba,

bus, succus mire sanat. Folia ambustis profunt ex vino et oleo cocta. Aluum *t.* inaniunt ¹ ex sale et aceto sumpta. ² Et luxatis cocta cum melle profunt: item *v.* articulis podagricis cum sale, recentia vel sicca. Hippocrates *x.* ³ vtrilibet ad collectiones cum melle imposuit. Ad menses trahendos feminis vel radicis drachmae duae in vini cyathis duobus sufficiunt. Eadem potio, si a partu non ⁴ purgantur, et secundas trahit. Hippocrates *y.* et radicem ipsam apposuit. Dicunt et in pestilentia salutarem ⁵ esse in cibis. Ebrietatem discutit. Serpentes nidore, quum crematur, ⁶ priuatimque aspidas fugat, aut inebriat, ita ut torpentes inueniantur. Perunctos *z.* quoque aro *e* laureo oleo fugiunt. Ideo et contra ictus dari potu in vino nigro putant vtile. In *a.* foliis ari caseus optime seruari traditur.

XCIII.

1. in. *Cb.* 2. Sic ex MSS. *H. et Cb.* etiam lux *Gr.*
 et *Al.* 3. Sic ex MSS. *H. et Cb.* quaslibet *Gr.* et
Al. 4. purgantur. *Cb.* 5. esse. In cibis, ebrietatem. *M.* 6. Sic et *M.* aspidas *Gr. et Ai.*

berba, quae Graece draconitium appellatur, vel si succus eius naribus infundatur: vel si papyrus inde infecta, et specillo inuoluta, naribus inferatur, et postera die educatur. *H.*

x. Aluum inaniunt) Vrsi cum latebris exeunt, id deuorant laxandis intestinis, alioqui contritis, c. 36. L. VIII. *Dal.*

y. Item) Radicem ari cum simo bubulo podagricis impostam auxiliari scribit Diosc. II. 197. *H.*

x. Hippocrates) Siue recentia folia, siue sicca. *H.*
y. Hippocrates et) Eam ob rem et ceruae aron a partu edunt, ut diximus VIII. 50. *H.*

z. Perunctos) Diosc. II. 196. Aiunt, inquit, et qui maris radice perfricuerit, a viperae morsu tutum et illaesum existere. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ εἰ διατρέψῃ τις τὰς χεῖρας τῆ εἴσῃ, ἀπὸ ἐχιδνης ἀσηπτος διαμένει. *H.*
a. In) Et draconitii pariter. Diosc. I. c. Τυρός τῆ ἐνεῖλξ-

XCIII. Dracunculus *b.*, quem dixi, hordeo maturefcente effoditur, Luna crescente. Omnino habentem serpentes fugiunt. Ideo percussis prodesset in potu aiunt maiorem *c.*: ¹ vt *d.* et menses, si ferro non attingatur, ² sistat. Succus *e.* eius et aurium dolori prodest. Id autem, quod Graeci dracontion vocant, triplici effigie demonstratum mihi est: foliis *f.* betae, non sine thyrso, flore purpureo. Hoc *g.* est simile aro. Alii *h.* radice longa, veluti signata articulosaque, monstrauere: tribus omnino cauliculis: folia eius ex aceto decoqui contra serpentium ictus iubentes. Tertia *i.* demonstratio fuit, folio *k.* maiore, quam ³ cornus,

1. et ad menses. M. 2. sistat, in M. d. 3. corni, radice barundineae. M. cornu radice. M.

ἐνελεξιμένος τοῖς φύλλοις
ἀσηπτος διαμένει. H.

b. Dracunculus) S. 91. sub finem: qui apud nos dracunculus vocatur. Huius radicem effodi hordei mesibus scribit Diosc. l. c. ἐν πυραμητῶ. H.

c. Maiorem) Nam et minor quidam est, in Sardinia, Corsica, et Maiorca frequens, de quo vide cap. alterum vltim. L. XXV. *Dal.*

Maiorem) Nam et alter minor dracunculus est, delineatus a Matthiolo p. 591. H.

d. Vt et menses) Parum credibile, ab herba tam acri sisti menses. *Dal.*

e. Succus) Marc. Emp. e. 9. p. 77. H.

f. Foliis betae) Hoc primum est a Marthiolo depictum. *Dal.*

g. Hoc) Ita etiam MSS. Est dracontium maius, siue dracunculus modo explicatus. H.

b. Alii radice longa) Hoc est dracontium palustre pictum a Dodonaeo. *Dal.*

Alii) Haec bistorta nunc vulgo dicitur, a radice intorta et conuoluta anguium more. *La Bistorte.* A Dodonaeo pingitur, qualem vidimus in horto regio, p. 331. H.

i. Tertia) Dracunculus aquatilis Dodonaei, p. 329. Gesneri, arum palustre: Vidimus in horto Regio. H.

k. Folio maiore) Hoc est draco-

nus, radice arundinea totidem, (vt affirmabant,) geniculata nodis, quot haberet annos, totidemque esse folia. Hi ea ex vino vel aqua contra serpentes dabant.

XCIV. Est et *l. aris*, quae in eadem Aegypto nascitur, similis aro, minor tantum minoribusque foliis, et vtique radice, quae tamen oliuae grandis magnitudinem implet: alba geminum caulem, altera vnum tantum emittens. Medetur vtraque hulceribus manantibus: item 3 combustis, ac *m.* 4 fistulis collyrio immisso. Nomas fistunt decoctae earum in aqua, et postea tritarum rosaceo addito. Sed *n.* vnum miraculum ingens: contacto genitali cuiusque feminini sexus, animal in perniciem agi.

XCV.

1. genicula nodis. *M.* 2. Hi ex vino, etc. dantur. *M.* 3. ambustis. *Ch.* 4. fistulis collyrio immisso. Nomas fistunt decocta folia in aqua, postea trita rosaceo addito. *V.* ac fistulis. Collyrio immisso nomas fistunt, decoctarum in aqua *Gr. et Al.*

dracontium palustre pictum a Dodonaeo. *Dal.*

l. Aris) Arifaron. Diosc. Calicem illi vocat c. 8. L. XXVI, *Dal.*

Est) Ἀρίσαρον a Diosc. appellatur, a quo et verbis totidem describitur, II. 198. vt et ab Oribasio, XI. Pingitur a Lobelio in Adu. p. 260. In Italia vulgo nota, etsi nomine vulgari carens, auctor est Anguillara, P. XI. p. 176. *H.*

m. Ac) Vide N. et Em. N. XXIX. (hic adi.) *Ac.*)

Prius legebatur, ac fistulis. Collyrio immixto nomas fistunt, decoctarum in aqua etc. Emendandi auctor Diosc. existit, qui de ari seu arifaro ita prodidit II. 198. Νομάς ἰσησι καταπλασσομένη: κολλύριά τε πρὸς σύριγγας ἐνεργῆ ἐξ αὐτῆς γίνεται. Iuliu nomas fistit: ex eadem collyria concinnantur, ad fistulas efficacia. *H.*

n. Sed) Diosc. l. c. Φθειρεῖ δὲ καὶ αἰδοῖον παντὸς ζώου ἐντεθεισα. Imposita, inditae, cuiuslibet animalis genitale corrumpit. *H.*

XCV. Myriophyllon o., quod nostri millefolium vocant, caulis est tener, similis feniculo, plurimis foliis: vnde et nomen accepit. Nascitur p. in palustribus, magnifici vsus ad vulnera. Cum

aceto bibitur ad difficultates vrinae et vesicae; et suspiria, praecipitatisque q. ex alto. Efficacissima r. eadem ad dentium dolores. Etruria hoc nomine appellat herbam s. in pratis tenuem a lateribus ca-

pilla-

2. aqua et sale. Diosc.

o. Myriophyllon) De eo pariter prodidit Diosc. IV. 115. Μυριόφυλλον, etc. Millefolium aquaticum est, seu Feniculus aquaticus Dalecampii, hist. pl. IX. p. 1023. Vidimus in horto Regio. H.

p. Nascitur) Diosc. l. c. Φύεται ἐν ἐλώδεσι τόποις. Vide N. et Em. N. XXX. (hic pos.) Nascitur) Num satius sit ita legi, ad vulnera cum aceto. Bibitur, etc. considerandum amplius. Nam Diosc. IV. 115. de millefolio: Τῆτο τηρεῖ, inquit, ἀφλέγματα τὰ νεώτερα τῶν ἐλκῶν, σὺν ὄξει χλωρὸν τε καὶ ξηρὸν καταπλασσομένον. Ποτίζεται δὲ καὶ πρὸς πτώματα σὺν ὕδατι καὶ αἰσίν. Vulnera recentia ab inflammatione vindicat: seu viride, seu etiam siccum ex aceto oblinatur. Praecipitatis quoque ex alto cum aqua et sale potui datur. Tamen Apuleius vul-

gatae quoque scripturae suffragatur, c. 88. tit. 4. Ad vrinae difficultatem. Herbae millefolii succus cum aceto potus, prodest et sanat. H. q. Praecipitatisque) Plin. Val. I. 64. si ex alto praecipitati sunt, millefolium bibendum datur ex aceto, cruenta exscreantibus. H.

r. Efficacissima) Apul. c. 88. tit. Ad dentium dolorem: Herbae millefolii radicem ieiunus manducet laborans dentibus. H.

s. Herbam in pratis) Stratioten myriophyllon intelligit. Dal.

Herbam) Millefolium terrestre purpureis foliis illud est, pictum a Lobelio, in Obsl. p. 431. Militarem etiam vocant, στρατιωτικὴν, in Noth. Diosc. p. 476. quia vulnera ferro facta sanat: ideoque in militia et castris multus eius est vsus. Apul. c. 88. t. 2. Ad vulnera ferro facta: Herba millefolium

cum

pillamenti modo foliosam, eximii usus ad vulnera: boum neruos abscissos vomere solidari ea, rursusque iungi addita axungia affirmans.

XCVI. Pseudobunion *t.* ¹ napi folia habet, fruticans palmi altitudine. ² Laudatissima in Creta. Contra *v.* tormina atque stranguriam, laterum praecordiorumque dolores, bibuntur rami eius quini senieue.

XCVII. Myrrhis *x.*, quam alii ³ smyrrhizam *y.*, alii myrrham vocant, simillima est cicuta,

- 1.* bunii folia habet, frutex. *M.* *2.* Laudatissimum.
V. *3.* smyrnizusam. *Dal.*

cum axungia pisata et imposta, vulnera purgat et sanat. Vide et Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 211. Describitur ea rursum a Plinio XXV. 19. Lepidum est quod refert Schenkius, Obsl. med. I. tit. de naribus p. 201. ex Follerio Chir. II. 5. Cuidam desicus nasus, inquit, qua os in cartilagineum desinit, rusticus propendentem partem alteri digitis coniunxit, herbam tusam et e vino nigro vitam, quod millesfolium appellant, impexit, rudius omnia colligauit, unde celerrime restitit profluens sanguis, et vulnus pulcra cicatrice breui coit. H.

2. Pseudobunion) Diosc. IV. 125. Ψευδοβώνιον θαμνίον ἐστὶ σπιθιμιαῖον ἐν Κρήτῃ, ἔχον φύλλα βρυώ ὁμοία, etc. H.

v. Contra) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

x. Myrrhis, quam alii smyrrbizam) Legend. Myrrhis quam alii myrizusam, alii myrrham vocant, etc. Alibi cum Geranio eam confundit, ac de ea sic scribit: L. XXVI. c. 21. Geranium aliqui myrin, aut myrrida appellant. Vide Salm. p. 707. b.

Myrrhis) Diosc. IV. 116. Μυρρῖς, οἱ δὲ μύρραν καλεῖσι, τῷ κaulῶ καὶ τοῖς φύλλοις εἶσι κωνεῖω. ῥίζαν δὲ ἔχει ἐπιμήκη ἀπαλήν, περιφερῆ, εὐώδη, ἠδεῖαν βρωθῆναι. Pingitur a Dodonaeo, p. 689. Galli vocant, Cerfeuil musque, ob odoris iucunditatem. Vidimus in horto regio. H.

y. Alii) Ita MSS. tum hoc loco: in Indice myrrizam,

tae, caule foliisque et flore, minor tantum et exilior, cibo non insuavis. Ciet z. menstrua et partus cum vino. Aiunt a. ¹ eandem potam in pestilentia salutarem esse. Subuenit b. et phthificis in sorbitione. Auiditatem cibi facit. Phalangiorum c. morsus ² restringit. Hulcera quoque in facie aut capite succus eius in aqua triduo maceratae sanat.

XCVIII. Onobrychis d. folia habet lentis, longiora paulo, florem rubentem, radicem exigam et gracilem. Nascitur e. circa fontes. Siccata f. in farinae modum, et inspersa vino albo, strangurias finit. Aluum sistit. Succus g. eius perunctis cum oleo sudores mouet.

XCIX. (XVII. h.) In promisso herbarum mirabilium, occurrit aliqua dicere et de Magicis.

Quae

1. Sic ex MSS. H. et M. Aiunt quoque eamd. Gr. et Al.

2. restringit. Ch.

zan, forte, *smyrbizusam*, vel *myrizusam*: quod odore myrrham vnguentumue referat. H.

z. Ciet) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. m. VII. p. 211. H.

a. Aiunt) Arcetes sic mali contagia scribit et Diosc. l. c. Ἰσορῆσι δὲ ἔνιοι, πινομένης αὐτῆς δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας σὺν οἴνω ἐν λοιμικαῖς καταστάσεσι, βοηθεῖν πρὸς τὸ ἀνόσως διαμένειν. H.

b. Subuenit et phthificis in sorbitione) Adde verbum data: in sorbitione data ex veruſto exemplari. Pius, Vol. VII.

c. Phalangiorum) Diosc. Πινομένη σὺν οἴνω Φαλαγγιοδηκτοῖς βοηθεῖ. H.

d. Onobrychis) Haec totidem verbis Diosc. III. 170. Ὀνοβρυχίς, etc. A Dodonaeo delineatur, p. 539. Recentioribus ἀνώνυμος est. In Paduano agro nasci tradit Anguillara P. XIII. p. 242. H.

e. Nascitur) Diosc. l. c. H. f. Siccata) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. m. VIII. p. 215. H.

g. Succus) Diosc. et Gal. II. cc. H.

b. Et aliis XXIII.) In his recensendis praetermisit la-

tacen

Quae enim mirabiliores sunt? Primi eas in nostro orbe celebrare Pythagoras atque Democritus, confectati ¹ Magos. ² Coracesia *k.* et callicia Pythagoras *l.* aquam glaciari tradit; quarum mentionem apud alios non reperio, nec apud eum ³ alia de his.

C. Idem *m.* ⁴ minyada appellat, nomine alio ⁵ corysidiam, *n.* cuius ⁶ decocto in aqua succo, protinus sanari ictus serpentium, si foueantur, dicit. Eundem effusum in herba qui vestigio contigerint, aut forte respersi fuerint, ⁷ insanabili leto perire, monstrifica prorsus natura veneni, praeterquam contra *o.* venena.

CI.

- ^{1.} magos, Coriacesiam et Calliciam Pythagoras, qua aquam glaciari tradit. Harum. *V.* magos. Coracesia et Calitbia. *M.* ^{2.} Sic ex MSS. *H.* coriacesia *Gr.* et *Al.* ^{3.} aliam. *M.* ^{4.} Mimadem. *M.* maenaidem. ἀπὸ τῆς μαίνεσθαι. *Dal.* menaidem *Gr.* et *Al.* ^{5.} Sic et *Cb.* Choriathadem *Gr.* et *Al.* ^{6.} decoctae. *V.* ^{7.} insanos. *V.* forte respersos insanabili leto. *Cb.* insanabiles perire *Gr.* et *Al.*

tacen memoratam c. ^{4.} *L.* XXVI. *Dal.*

i. Magos) Aegyptios, Chaldaeosque intelligit, apud quos Pythagoras peregrinando vixit. *H.*

k. Coriacesia) Coriacesiam ἀπὸ τῶν κοριῶν, a virginibus, Calliciam vero ἀπὸ τῆς κάλλεος, id est, a pulchritudine. *Dal.*

l. Aquam glaciari) In mucosum lentorem spissari, ut et tragacantho, et aquifoliae flore supra cap. 13. huius libri. *Dal.*

Aquam) Flore aquifoliae

arboris id quoque fieri Pythagoras tradidit, ut dictum est supra. *f.* 72. *H.*

m. Idem) Ita MSS. *R.* *Colb.* etc. non *menaidem*, ut editi. *Minyanthes* autem, tum ex allusione vocum, tum ex virium proprietate singulari, intelligi oportere hoc loco censuerim: has enim facultates *Galenus*, *Aegineta*, *Dioscorides*, *Plinius* ipse XXI. 88. huic trifolii generi adscribunt. *H.*

n. Corysidiam) Sic MSS. non *corinthadem*, ut editi. *H.*

o. Contra) Contra serpentium

tium

CI. Ab eodem Pythagora aproxis *p.* appellatur herba, cuius radix e longinquo concipiat ignes, vt naphtha, de *q.* qua in terrae miraculis diximus. Idem tradit: si qui morbi humano corpori ¹ acciderint florente aproxii, quamuis sanatos admonitionem eorum sentire, quoties ² florere eam contigerit: et frumentum, et cicutam, et violam similem conditionem habere. Nec me fallit, hoc volumen eius a quibusdam ³ Cleemporo medico adscribi: ⁴ Pythagorae *r.* pertinax fama antiquitasque vindicant. Et *s.* idipsum auctoritatem voluminibus affert, si *t.* quis alius curae suae opus, illo viro dignum iudicauit: quod fecisse Cleemporum, quum alia suo et nomine ederet quis ⁵ credat?

CII. Democriti *v.* certe chirocineta *x.* esse constat.

Qq 2

stat.

- 1.* incidere florente brassica. *C.* *2.* florem cum tetigerint. *M.* *3.* etiam Cleemp. *m. M.* Cleemporo. *Cb.* *4.* vero esse pert. *fa. an. indicant. M.* *5.* credet? *M.*

tium ictus, vt dictum est proxime. *H.*

p. Aproxis) Προσίονα, accedere. ἀπρόξις, quod metu et pauore accedere propius non auderent. *Dal.*

q. De) L. II. 109. *H.*

r. Pythagorae pertinax fama antiquitasque) Verum Pythagora pertinax fama antiquitasque vindicauit, in vetusto codice. *Pint.*

s. Et id ipsum auctoritatem voluminibus) Non voluminibus in eodem legitur, sed voluminum, vt scribendum putem, volumini ei. *Pint.*

t. Si) Si quis alius scriptor industriae suae opus, illius viri nomine dignum iudicauit. *H.*

v. Democriti certe chirocineta) In eodem *hirocmeta*, quasi factos labores dixeris: nota illa Graecorum in inscribendis operibus felicitate. *Pint.*

x. Chirocineta) Ita editio Rom. anni 1470. aliaeque vetustae. De veneficiis tractasse hic liber videtur, quae solo manus motu fierent: τῆς χειρὸς κινήσει; inde χειροκίνητα appellata. Alii *hirocmeta* malunt. Χειροκίνητα hoc

stat. At in his ille post Pythagoram Magorum studio-
fissimus, quanto portentosiora tradit? Aglaophotin *y.*
herbam *z.*, quae ¹ admiratione hominum propter *a.*
eximium colorem acceperit nomen, in marmoribus
Arabiae nascentem Persico *b.* ² latere. Qua de causa
³ et marmaritin *c.* vocari. Magos utique ea uti, quum
velint Deos euocare. ⁴ Achaemenida *d.*, colore
electri

1. ob admirationem. *M.* 2. littore. *V.* 3. et
Marmaritiden. *M.* 4. Sic ex MSS. *H. et Cb.*
Achaemeniöden. *V. et c.* 4. *L. XVI.* Achaemonidem
Gr. et Al.

hoc est, manu ipsius facta. Hesy-
chius, χειροκμήτα, χει-
ροποίητα, ἢ γον ὑπὸ χειρῶν
γεγενημένα. Vitruu. IX. 3.
Multas res attendens, admi-
ror etiam Democriti de rerum
natura volumina, ut eius com-
mentariam, qui inscribitur,
χειροκμήτων, in quo vieba-
tur anulo, signans cera molli,
quae esset experius. Scripsit
Zosimus Alexandrinus Phi-
losophus ad Theosebiam so-
rorem suam χειροκμήτων,
id est Manufactorum libros
XXVIII. teste Suida, verbo
ζώσιμος. *H.*

y. Aglaophotin) De Agla-
ophotide, quam et cyno-
spastum vocat, vide misam
historiam apud Aelianum,
c. 27. et 24. *L. XIV.* de
animalibus. *Dalec.*

Aglaophotin) De hac Ae-
lian. Hist. An. XIV. 7. qui
et cynonospaston vocari ait,
nocte stellae instar lucere,
et igneo splendore facile

internosci. Vide et Theo-
dorum Tarsensem, apud Pho-
tium in Bibl. cod. 223. p.
781. Et Paeoniae id no-
men esse inditum scribit
Apuleius, c. 64. ἈγλαοΦω-
τις Graece dicitur, ἀλκαια
Φώτων, admiratio luminum.
H.

z. Herbam) Hanc baharas
nomine describi volunt a
Josepho *L. VII.* belli Judai-
ci, vocarique Aeliano cyno-
spastum terrestre, Democri-
to marmarida, cynocepha-
lian, et Osiritin Appioni,
Homero Moly, Paeoniam
Galeno. *Guilandinus in Pli-
nium* c. 3. *XIII. Dal.*

a. Propter eximium) Vel
potius ob lucidum splendo-
rem. *Idem.*

b. Persico) Qua Persidem
spectat Arabia. *H.*

c. Marmaritin vocari) Imo
potius, splendentem, et ni-
tentem, ἀπό τοῦ μαρμαίρειν.
Dalec.

electri sine folio, nasci *e.* in ¹ Tardifilis Indiae: cuius radice in pastillos digesta, in dieque pota ² in vino, noxii *f.* per cruciatus nocte confiteantur omnia, per varias numinum imaginationes. Eamdem *g.* ³ hippophobada appellat, quoniam equae praecipue caueant eam. *h.* Theombrotion XXX. schdenis a Choaspe nasci, pavonis picturis similem, odore eximio. Hanc autem a regibus Persarum comedi aut bibi contra omnia corporum incommoda, instabilitatemque *i.* mentis: eamdem *k.* semnion a potentiae ⁴ maiestate appellari. Aliam *l.* deinde ⁵ adamantida, Armeniae Cappadociaeque alumnam. Hac admota leones resupinari cum

Qq 3 hiatu

- 1.* Tradastilis. *Ch.* *2.* *e.* *V.* *3.* Sic ex MSS. *H.*
bippophorbada. Ch. bippophouada Gr. et Al. *4.* et
iustitiae maiest. M.

d. Achaemenida) Forte a Persis negotiatis sic appellata, in gratiam Achaemenis, a quo Darius Hystaspae filius originem ducere, ab illo septimus, gloriabatur, teste Herod. L. Polym. p. 389. n. XI. vel gentis totius, quae Achaemenia pariter ab eo est cognominata. *H.*

e. Nasci in Tardifilis Indiae) Scribendum forrasse in *Taxilis Indiae.* de quibus Plinius lib. VI. cap. 20. et ceteri. *Pint.*

Tardifilis) MSS. *Taradastilis.* *H.*

f. Noxii) Rei criminum. *H.*

g. Eamdem hippophouada

appellat) Equi non equae, vetus lectio. Et si inditum est ei nomen, quod equi caueant eam, *bippophobada* scribendum esse in aperto est. *Pint.*

Eamdem) Ab ἵππος et φόβος, quasi equis terrorem incutiens, ἵπποφοβία. *H.*

h. Theombrotion) Θεωμβρωτιον, *Deorum* cibus. *H.*

i. Instabilitatemque mentis) Amentiae fatuitatisque periculum. *Dalec.*

k. Eamdem) A Graecis σεμνός venerandus, colendus. *H.*

l. Aliam) Ἀπὸ τοῦ α, καὶ δαμάζω, quod nulli materiae cedat. *H.*

hiatu laxo. Nominis causam esse, quod conteri nequeat. *m.* Arianidem in Arianis gigni, igneam colore: colligi, quum Sol in Leone sit. Huius tactu peruncta oleo ligna accendi. *n.* Therionarca in Cappadocia et Myfia nascente, omnes feras torpescere, nec nisi hyaenae vrinae aspersu recreari. Aethiopida *o.* in Meroe nasci. Ob id et ² Meroida appellari, folio *p.* lactucae, hydropicis vtilissimam e mulso potam. Ophiusam *q.* in Elephantine eiusdem Aethiopiae, liuidam, difficilemque aspectu, qua pota terrorem minasque serpentium obuersari, ita vt mortem *r.* sibi eo metu consciscant: ob id cogi sacrilegos illam bibere. Aduersari autem ei palmeum vinum. Thalasseglen circa Indum amnem inueniri, quae *s.* ob id nomine alio ³ potamantis *t.* appellatur: hac pota lymphari homines, obseruan-

tibus

1. *lasso.* *M.* 2. *Sic ex MSS. H. et Ch. Meroidem*
Gr. et Al. 3. *potamucyde. M. potamancis. Cb.*

m. Arianidem in Arianis gigni) Ariamida, antiquus codex, rectius: vt paulo ante hippobobada et adamantida. et intra Meroida potius quam Meroidem legerem. *Pint.*

n. Therionarca) Alia est therionarca nobis familiaris, roseo flore, descripta c. 19. l. 25. *Dalec.*

Therionarca) Θηριονάρκη, quod torporem serpentibus inferat. *H.*

o. Aethiopida) Visa nobis in horto Regio, qualis a Dodonaeo pingitur p. 148. *H.*

p. Folio lactucae) Genus

fortassis aliquod tithymali. *Dalec.*

q. Ophiusam) Dracontii genus aliquod. *Dalec.*

r. Vt mortem sibi eo metu consciscant) Vide Alex. ab Alex. c. 5. III. quo loco varia poenarum genera fontibus et noxijs apud diuersas gentes constituta memorat. *Dalec.*

s. Quae ob id nomine alio) Scribendum videtur *potamitis*, non *potamantis*, hoc est, fluuiialis seu fluminea. *Pint.*

t. Potamantis) Vel potius *ποταμίτις*, quasi fluuiialis: vel vt in Indice, *potamucyde*, quasi *ποταμοϋιδος*. *H.*

tibus *v.* miraculis. Theangelida in Libano Syriae,
 1 Diète *x.* Cretae montibus, et Babylone, et Sufis
 Perfidis nasci, qua pota Magi diuinent. Geloto-
 phyllida *y.* in Baëtris, et circa Borysthenen. Haec
 si bibatur cum myrrha et vino, varias obuerrari
 species, ridendique finem non fieri, nisi potis nu-
 cleis pineae nucis cum pipere et melle in vino pal-
 meo. 2 Hestiatorida *z.* a conuictu in Perfide nomi-
 nari, quoniam hilarentur illa. Eandem protome-
 diam, quae *a.* 3 primatum apud reges obtineant.
 4 Casigneten *b.*, quoniam secum ipsa nascatur, nec

Qq 4

cum

I. Sic ex MSS. dictaeis. V. Dictae Gr. et Al. 2. Sic
 ex MSS. H. Hestiatorida. Cb. Syssitieterida Pint. et
 Gr. 3. Sic ex MSS. H. quae prim. ap. reg. obri-
 neat. Casig. Cb. qui Gr. et A. 4. Acafigneten. V.

v. Obseruantibus) Animo
 per noctem miras species
 imaginante. H.

x. Diète) Vbi apes, teste
 Virgilio, Georg. IV. 152.
 Curetum sonirus, crepizantia-
 que aera securae, Dictaco
 caeli regem pauere sub antro.
 Et L. II. 536. Ante etiam
 sceptrum Dictaei regis. Hoc
 est, Iouis. H.

y. Gelotophyllida) Γελω-
 τοφυλλίδα, quasi folio risum
 ciente, si edatur. Forte
 apiastrum, siue batrachion
 illud est, quod et herbae
 Sardoniae nomine vulgatus
 venit, de quo XV. 109. H.

z. Syssitieterida a conuictu)
 Hestiatorida in apographo
 nostro, non Syssitieterida,
 non minus probanda lectio-
 ne. Pint.

Syssitieterida a conuictu in
 Perfide nominari) Acad. et
 Gudianus, besuttaterida. Chi-
 flet, bestitaterida. Voss. hae-
 stitaterida. Andegau. besyiti-
 taterida. Men. besintarida.
 Suspitor, bestiatorida. Ἐσι-
 τορις ab ἐσιτάω. Vt fere
 et Pintianus.

Hestiatorida) Vide N. et
 Em. N. XXXI. (hic pos.)
 Host) Prius in editis lege-
 batur, Syssitieterida. In R.
 I. cod. Hestitaterida. R. 2.
 Hestitaterida. Nos Hestiato-
 rida, ἐσιτοριδα, ab ἐσι-
 τω, conuiuator. H.

a. Quae) Qua primum lo-
 cum apud Mediae reges au-
 lici eam edentes obtineant.
 H.

b. Casigneten) Forte aca-
 signeten, quasi sine fratribus:
 nam

cum vllis aliis herbis. Eamdem Dionysonympha-
dem, quoniam vino mire conueniat. ¹ Helian-
thes *c.* vocat in *d.* Themiscyrena regione et Ciliciae
montibus maritimis, folio myrti. Hac cum adipe
leonino decocta, addito croco et palmeo vino, per-
ungi Magos et Persarum reges, vt fiat corpus aspe-
ctu iucundum. ² Ideo eamdem heliocallidem no-
minari. Hermefias ab eodem vocatur, ad liberos
generandos pulcros bonosque, non herba, sed
compositio e nucleis pineae nucis tritis cum melle,
myrrha, croco, vino palmeo, postea admixto ³ the-
ombratio et lacte, bibere generaturos iubet, & a
conceptu ⁴ puerperas partum nutrientes: ita fieri
excellentes ⁵ animo et forma, atque bonos. Ha-
rum omnium *dd.* Magica quoque vocabula ponit.
Adiecit his ⁶ Apollodorus affectator eius, ⁷ herbam
aeschynomenen *e.*, quoniam appropinquante manu
folia

1. Sic ex MSS. *H. et Ch. Helianthidem. V. helian-
then . . in Themiscyra Gr. et Al.* 2. Idem autem
eandem heliocallidanom. *Ch.* 3. theobratio *Gr. et
Al.* 4. et puerp. *Dal.* 5. animi et formae
bonis Atque harum. *Ch.* 6. Apollodorus. *Ch.*
7. arborem. *Ex Tb.*

nam κασίγνητος, frater, ger-
manus. *H.*

c. Helianthes) Ἡλιανθές,
quasi flos Solis. *H.*

*d. In Themiscyra regione
et Cilicia*) In antiquo codi-
ce, *Themiscyrena.* legitur,
non *Themiscyra.* Legi etiam
posset *Themiscyria:* sic enim
fit gentile nomen a Themis-
cyra, auctore Stephano By-
zantio. Item non *Ciliciae,*
in eodem exemplari scri-
ptum inuenies, sed *Galatae;*

veriore lectione. multo enim
minus Galatia distat a Themis-
scyria regione, quam Ci-
licia. *Pint.*

dd) Magica quoque voca-
bula) Et non tantum Grae-
ca, magna ex parte ab effectu
sumpta. *Dalec.*

e. Aeschynomenen) Her-
bam viuam Lusitani vocant
octo pedes altam, folio poly-
podii, flore luteo: quae
contacta refugit, et ad ter-
ram velut indignabunda fo-
liz

folia contraheret. Aliam *f.* ¹ crocida, cuius tactu phalangia morerentur. Crateuas *g.* ² oenotheridem *h.*, cuius aspersu e vino, feritas omnium animalium mitigaretur. Anacampserotem *i.* celebrer *k.* arte

Qq 5

Gram-

f. Sic ex MSS. *H. et Cb. crociden Gr. et Al.* *g.* *oenotheran. Diosc. et anagram onotherinem. Cb.*

lia deiecit, accessu hominum se contrahens, discessu pandens. Eius meminit Theoph. c. 3. IV. Hist. statim post prunum Aegyptiam. Describit et GerCIAS ab Horto c. 22. l. II. aromatum Indicorum, Ouiedus in Americae historia, et Julius Caesar Scaliger. Eius mentio fit et c. 10. L. XIII. sed aliis verbis. Aequè mirabilis planta in insula Cimbubon reperta, Burneo propinqua: cuius delapsa folia tanquam animata repunt, moro similia, pedibus vtrinque binis, pusillis, cum tanguntur fugientia. *Guilland.*

Aeschynomene) *Αισχυνομένην*, quasi verecundam. Ex eo genere est, atque in huius nominis possessionem venire pro suo iure potest arbor ea quae circa Memphim crescere dicitur a Theophr. Hist. IV. 9. quam es Plinius attigit, XIII. 19. vt et herba ea quae Impatiens a Dodonaeo dicitur, p. 648. a Lobelio in Obsf. p. 171. Persicaria filiquosa, et in Aduu. p. 135. quae digitis appropinquantibus

filiquas contrahit: Vulgus herbariorum *Noli me tangere* idcirco vocitat. Maxime vero ea quam Herbam vi-uam nuncupant, visam satamque a Dalecampio, ipso prodente Hist. pl. XVIII. p. 1915, vbi ea delineatur: Hanc si quis cupit apprehendere, folia contrahit: si quis assequatur, marcescit: si manum retrahat, reuirefcit: Perfidi haec Asiaeque familiaris est. Similis denique sensitua Brasiliana, quam in horto Regio saepe conspeximus. *H.*

f. Aliam) *Κροκίδα*, a colore croceo. *H.*

g. Crateuas) De hac dicemus XXVI. 69. *H.*

b. Oenotheridem) Sic fortassis vulgus appellauit lathyrida, voce a Graeco detorta, et a lacteo succo. *Dal.*

i. Anacampserotem) *Ηεψυχίος*: *Ἀνακαμψέρος, Φυτόν τε, ὃ καὶ ἀφ' ἐν ἀπὸ γῆς ζῆ.* *Herba quaedam, quae euulsa et extra terram viuit.* *H.*

k. Celeber arte Grammatica.) Appionem significat, artis grammaticae peritissimum,

Grammatica paulo ante, cuius omnino tactu redirent amores, vel cum odio depositi. Et abunde fit haecenus attigisse ¹ insignia Magorum ² in his herbis, alio de his aptiore dicturis loco.

CIII. (XVIII.) Eriphiam *l.* multi prodidere. ³ Scarabaeum haec in auena habet, sursum deorsum decurrentem cum sono hoedi, unde *m.* et nomen accepit. Hac ad vocem nihil praestantius esse tradunt.

CIV. Herba lanaria ouibus ⁴ ieiunis data, lactis abundantiam facit. Aequae nota lactoris vulgo est, plena lactis, quod degustatum vomitiones concitat. Eandem *p.* hanc aliqui *q.* esse dicunt, alii similem illi, quam *r.* militarem vocant: quoniam vulnus ferro factum, nullum non intra dies quinque sanat, ex oleo imposita.

CV.

^{1.} somnia. *V.* ^{2.} in herbis, alia de his apt. dicturi loco. *Ch.* ^{3.} scarabeam. *Ch.* ^{4.} ieiuniis. *Ch.*

mum, Pleistonice cognominatum, quod eruditione plurimos superasset, quem admodum *ιατρονικτων* Thessalus se adpellabat: cuius mentio fit in praefatione totius operis, c. 2. XXX. c. 5. XXXVII. et c. 10. XXXV. Nisi quis intelligi malit Apollodorum paulo ante dictum, Grammaticae scientia tam clarum, ut honorem Amphyliones ei habuerint, cap. 37. L. VII. *Dal.*

Celeber) Apionem Grammaticum signat, de quo nos in Auctorum indice. Hic paulo ante Plinii tempora Tiberii principatu vixit. H.

l. Eriphiam) Nunc haud satis cognitam. H.

m. Unde) Voce Graecae *ἔριφος* hoedum significante. H.

n. Herba) In Noth. Diosc. *ἔρβα λαναρία Ῥωμαίοις, σρούδιον* est, siue radícula, l'herbe au foulon: de qua nos egimus XIX. 18. H.

o. Aequae) Forte lactuca marina, de qua XX. 24. H.

p. Eandem) Falso H.

q. Aliqui esse dicunt) Halucinantur ii: Stratiorens enim lacte non turget. *Dal.*

r. Quam) Millefolium terrestre, de quo egimus f. 95. H.

CV. Celebratur *s.* autem et a *t.* Graecis *Ἰστράτιοτες*, ² sed ea in *v.* Aegypto tantum et inundatione Nili nascitur, aizoo similis, ni maiora haberet folia. Refrigerat *x.* mire, et vulnera sanat ex aceto illita. Item *y.* ignes sacros, ac suppurationes. Sanguinem *z.* quoque qui defluit a renibus, pota cum thure masculino mirifice sistit.

CVI. Herba *a.* in capite statuae nata, collectaque *b.* alicuius in vestis panno, et alligata in lino rufo, capitis dolorem confestim sedare traditur.

CVII. Herba quaecumque a riuis aut fluminibus

1. Sic ex MSS. et *Ch. stratiotis Gr. et Al.* 2. Est et ea. *M*

s. Celebratur) Haec totidem fere verbis Diosc. IV. 102. *Στρατιώτης*, etc. Delineatur haec *Stratiotes* a Prospero Alpino, *αὐτέπη*, L. de plantis Aegypti, p. 708. *Στρατιώτης* etiam Galeno etc. de fac. simpl. m. VIII. p. 132. *H.*

1. *A Graecis*) Theoph. e. 9. hist. IV. hist. *Dal.*

v. In Aegypto tantum et inundatione) Hoc Plinio minime credunt herbarii. Nullius quidem scriptoris testimonio id scribit. Dioscorides ea de re tacet. *Dal.*

x. Refrigerat) Diosc. et Gal. II. cc. *H.*

y. Item) *Καὶ ἐγρυσιπέλατα* Diosc. l. c. *H.*

z. Sanguinem quoque qui defluit a renibus) Scribendum reor permutatis syllabis,

naribus, non *renibus*. *Pint.*

Sanguinem) Diosc. l. c. *Ἐφισάνων τὰς εἰς νεφρῶν αἰμορρογίας.* *H.*

a. Herba) Haec totidem verbis Marc. Emp. c. 2. p. 39. et Plin. Val. I. 1. Theod. Pr. IV. *Herba polygono coronatus... dolore capitis caret. Similiter etiam herba illa, quae forte inuenta fuerit in capite aenearum statuarum.* Vide Eusebii H. E. VII. ubi de herba ignoto genere, ad pedes Christi statuae, enascente Caesareae Philippi morborum omnium medela certissima. Sed haec ei vis praeter naturam ab auctore Naturae. *H.*

b. Collectaque alicuius in vestis panno) *Scribe, collectaque in vestis alicuius panno et alligata.* *Pint.*

nibus ante Solis ortum collecta, ita vt nemo colligentem videat, ¹ adalligata *bb.* laeuo brachio, ita vt aeger quid sit illud ignoret, tertianas arceretraditur.

CVIII. Lingua *c.* herba nascitur circa fontes. Radix eius combusta et trita cum adipe suis, (adii- ciunt vt nigra sit et sterilis) alopecias emendat vn- gentium in Sole.

CIX. Cribro *d.* ² in limite adiecto, herbae intus exstantes decerptae adalligataeque; grauidis, partus accelerant.

CX. Herba quae gignitur ³ supra fimeta ruris, contra anginas efficacissime pollet ex aqua pota.

CXI. Herba, iuxta quam canes vrinam fundunt, euulsa ne ferro attingatur, luxatis celerrime medetur.

CXII. ⁴ Rumbotinum *e.* arborem demonstra- uimus inter arbuſta. Iuxta hanc viduam vite na- scitur herba, quam Galli *f.* ⁵ rhodoram vocant: caulem habet virgae ficulneae modo geniculatum, folia

¹. Sic ex MSS. *H.* contra tertianas adalligata *Gr. et Al.*

². In limitem proiecto. *Vet. in limite abiecto. M.*

³. *super. Cb.* ⁴. Sic *et. M. Rumbotinum. Colum. et Cb. Rombotinum Gr. et Al.* ⁵. *rodarum Cb.*

bb. Contra tertianae adal- ligata) Duo prima verba contra omnia exemplaria contenderim superuacanea esse. *Pinz.*

c. Lingua) Quae lingu- laca dicitur, XXV. 84. Vide quae ibi dicturi sumus. *H.*

d. Cribro) Ita enim MSS. Malim, *abiecto.* In Indice, *Herba de cribro,* subintelle- ge; nata. *H.*

e. Rumbotinum) Romoti-

num arbuſtum Gallicum ar- boribus humilioribus et mi- nime frondosis conſitum, eaque re ab arbuſto Italico differens. Supra cap. I. lib. XIV. Romptinus in ar- buſto *populus* dicitur. *Dal. Rumbotinum) L. XIV. 3. H.*

f. Galli) Nempe Galli Circumpadani. In MSS. *R. et Colb. Rhodaram.* In In- dice, *Rhodarum. H.*

folia vrticae in medio exalbida, eadem procedente tempore tota rubentia, florem argenteum: praecipua contra tumores, feruoresque, et collectiones, cum axungia ¹ veteri tusa, ita vt ferro non attingatur: ² qui perunctus est, despuit ad suam dextram ³ ter. Efficacius remedium esse aiunt, si tres quoque trium nationum homines perungant dextrorsus.

CXIII. Herba *g.* impia vocatur incana, rorisinari aspectu, thyrsi modo vestita atque capitata. Inde alii ramuli exsurgunt sua ⁴ capitula gerentes: ob id impiam appellauere, quoniam liberi super patientem excellant. Alii porius ita appellatam, ⁵ quod nullum animal eam attingat, existimauere. Haec inter duos lapides trita feruet, praecipuo aduersus anguinis succo, lacte et vino admixto. Mirum traditur, numquam ab eo morbo tentari qui gustauerint. Itaque et suis dari: quaeque medicamentum id noluerint haurire, eo morbo ⁶ interire. Sunt qui et in auium nidis ⁷ inseri aliquid ex ea putent, atque ita non strangulari pullos auidius deuorantes.

CXIV. Veneris *h.* pectinem appellant a similitudine pectinum, cuius radix cum malua tusa, omnia corpori infixae extrahit.

CXV.

^{1.} vero vetere. *Cb.* ^{2.} et qui per. est depuat. *M.*

^{3.} tertiam efficacius. *M.* ^{4.} capitella. *Gr.* ^{5.} quoniam nul. au. quod eam art. existimatur viuere. *M.*

^{6.} interire. *Ves.* ^{7.} inserendum. *V.*

g. Herba) Filago ea est, siue Impia Dodonaei, p. 66. visa a nobis in horto Regio. Subscribit etiam Anguillara P. XII. p. 203. H.

h. Veneris) Hanc esse Ruellius arbitratur, quam Plinius alibi scandicem vocat, XXII. 38. delineatam a Dodonaeo p. 689. H.

CXV. ¹ Veterno liberat, quae exedum *i.* vocatur. Nodia herba coriariorum officinis nota: ea *k.* mularis ² est aliis, aliisue nominibus. Nomas curat: efficacissimamque aduersus scorpiones esse potam in vino aut posca reperio.

CXVI. Philanthropon *l.* herbam Graeci appellant hirsutam, quoniam vestibus adhaerescat. Ex hac *m.* corona imposita capitis dolores ³ sedat. Nam *n.* quae canaria appellatur lappa, cum plantagine et millefolio trita ex vino carcinomata sanat, ⁴ ternis diebus soluta. Medetur et ⁵ suibus effossa sine ferro, et addita in colluuiem *o.* poturis, vel ex lacte ac vino. Quidam adiiciunt ⁶ et fodientem dicere

^{1.} Sic ex MSS. *H. et Ch. Veternoesa curat .. vocatur. Nodia herba .. mutans dicitur aliisque nominibus Gr. et vulgg.* ^{2.} est aliis aliisue. *Ch.* ^{3.} Sic ex MSS. *H. et Ch. sedentur Gr. et Al.* ^{4.} trinis *Vet.* ^{5.} suibus effossa *Ch.* ^{6.} effodientem *Ch.*

i. Exedum) Exedum acris herba videtur fuisse ab exedendo dicta. *Idem.*

Quae) Fortean ab exedendo dicta. In indice huius loci, *Exedum*, siue *Nodia*. Ceteris scriptoribus incognita. *H.*

k. Ea) In *R. 2. cod. Ea villaris* legitur. *H.*

l. Philanthropon) Est *Aparine Dodonaei*, p. 350. et *Lobelii in Obsl.* p. 464. *Fuchsii Φιλάνθρωπος*, hist. pl. c. 14. *Plinii asperugo*, XXVI. 65. *Vulgus* in *Gallia Gratteronem* vocat. *H.*

m. Corona) Περίαμμα. Vide quae adnotata sunt c. II. L. XXVII. Hoc remedium

ex *Archigene Galenus* citat lib. II. κατὰ τοπὸς. *Dal.*

n. Nam) Lappam canariam habere quamdam cum *philanthrope* affinitatem haud obscure innuit: prorsus ut alterum lappaginis genus esse videatur, quod mollugo a *Plinio* appellatur, XXVI. 6. pingiturque a *Dodonaeo*, p. 351. *H.*

o. Colluuiem) Impuram et sordidam aquam cum sero lactis, fursure, concisis oleis mixtam, quam bibendam suibus offerunt: vulgo, *lavaille*. *Dal.*

In) In aquam sordidam, in qua fursur et olea mixta. *Galli, la Lavaille*. *H.*

dicere oportere: Haec est herba argemon, quam Minerua reperit ¹ suis remedium, qui de illa gustauerint.

CXVII. ² Tordylon *p.* alii semen ³ filis *pp.* esse dixerunt: alii *q.* herbam per se, quam et syreon vocauerunt. Neque aliud de ea proditum inuenio, quam in *r.* montibus nasci: ⁴ combustam *s.* potu ciere menses, et pectoris excreationes, efficaciore etiamnum radice: succo *t.* eius ternis obolis hausto renes sanari: addi radicem eius et in magmata.

CXVIII. Gramen *v.* ipsum ⁵ est inter herbas vulgatissimum. Genuculatis serpit internodiis, crebroque ab his, ⁶ et *x.* ex cacumine nouas radices spar-

1. Sic ex MSS. *H. suis iis. Vet. subus rem. quae de. Ch. suis haec effossa Gr. et Al.* 2. Sic ex MSS. *Tordin. Ch. Tordylum. Tordylon Gr. et Al.* 3. *sefeleos. Vet.* 4. *decoctam. Diosc.* 5. *est, in M. d.* 6. *velut ex Dal. cacumen vocat radice caput.*

p. Tordylon) Hoc est fefelis. Diosc. IV. 164. Τερδύλιον, ἐνίοι δὲ σέσελι Κυπριον, etc. Et in Nothis *p.* 455. οἱ δὲ τέρδυλον. *H.*

pp. Silis) Seseleos. Imo vero Creticum fefeli vocant. *Dal.*

q. Alii) Ipsum est Creticum fefeli, de quo nos egimus XX. 18. et 87. Diosc. III. 63. Τερδύλιον ἐνίοι δὲ σέσελι Κρητικὸν καλοῦσι. *H.*

r. In montibus) Amano Diosc. *Dal.*

In) In Amano Ciliciae monte, Diosc. l. c. *H.*

s. Combustam) Diosc. l. c. *H.*

t. Succo) Diosc. l. c.

v. Gramen) Diosc. IV. 30.

"Ἀγροσίς κλημάτια ἔχει γονατώδη ἔρποντα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων προείμενα ῥίζας, γλυκείας γονατώδεις Gramen viticulas habet viticulas, per terram repentes, quae a suis articulis radices spargunt dulces, internodiis seu genuculis distinctas.

Hoc gramen caninum vocant rura nostra, *Chien-dent.* Pingitur a Lobelio, qui Caninum medicatum appellat, in Obsl. *p.* 11. *H.*

spargit. Folia eius ¹ in reliquo orbe in *y.* exilitatem ² fastigantur. In *z.* Parnasso tantum ederacea specie, ³ densius, quam vsquam ⁴ fruticant, flore odorato candidoque. Iumentis *a.* herba non alia gravior, siue viridis, ⁵ siue in feno siccata, ⁶ quum detur aspersa aqua. ⁷ Succum quoque eius in Parnasso excipi tradunt propter *b.* vbertatem. ⁸ Dulcis hic est. In *c.* vicem eius in reliqua parte terrarum succedit decoctum *d.* ad vulnera conglutinanda, quod et ipsa herba tusa praestat, tueturque *e.* ab inflammationibus plagas. Decocto *f.* adicitur vinum ac mel: ab aliquibus et thuris, et piperis, myrrhaeque tertiae portiones. Rursusque *g.* co-

quitur

1. In, vacat. Dal. 2. fastigantur. Ch. 3. decen-
 rius. M. 4. fruticat. Vet. 5. siue pro foeno;
 vel, siue in foenum. Dal. 6. cum datur. Dal.
 7. Succumque eius. Ch. 8. Dulcis enim hic. Dal.

x. Et) Cum depresso cacumine terra obruitur, vel sic radices agit: tam pertinacis est vitae. H.

y. In) Instar exilis arundinis inquit Diosc. l. c. Φύλλα ὀξέα ... ὡς καλάμου μικροῦ. H.

z. In P.) Diosc. IV. 32. Ἡ δὲ ἐν τῷ Παρνασσῶγεννημένη ἀγρωσις, πολυκλαδωτέρα ἐστὶ, densius fruticat: ἄνθος λευκὸν καὶ εἰῶδες, flore candido et odorato etc. H.

a. Iumentis) Diosc. IV. 30. et 32. H.

b. Propter) Ad fecunditatem. H.

c. In vicem) In locum Parnassii graminis, gramen vul-

gare succedit in orbe reliquo. Diosc. l. c. Ταύτης ἢ ῥίζα καταπλαττομένη λεία, τραύματα πολλὰ. H.

d. Ad vulnera) Graminis vulgaris, non Parnassii. Diosc. Dal.

e. Tueturque ab inflammationibus) Non plagas in vetusto codice, sed *pacata*. praecessit enim *vulnera*. Pint.

Tueturque) MSS. *placata*, vt ad vulnera referatur. H.

f. Decocto) Succo Parnassii. Diosc. Dal.

Decocto) Parnassii scilicet graminis, vbi id suppetit, ita prodente Diosc. IV. c. 32. reliquo in orbe, vulgaris. H.

g. Rursusque) In R. 2. cogi-

quitur in aereo *h.* vase ad dentium dolores et *i.* epiphoras. Radix *k.* decocta in vino torminibus medetur, et urinae difficultatibus, ¹ hulceribusque vesicae. Calculos *l.* frangit; Semen *m.* vehementius ² impellit. Aluum *n.* vomitionesque sistit. Priuatim autem draconum moribus auxiliatur. Sunt qui genicula nouem, vel vnus, vel e duabus tribusue herbis, ad hunc *o.* articulorum numerum inuolui lana succida nigra iubeant, ad remedia strumae, panorumue. Ieiunum debere esse qui colligat: ita ire in domum absentis cui medeatur, superuenientique ter dicere, ieiuno ieiunum medicamentum dare, atque ita adalligare, triduoque id facere. Quod *p.* e graminum genere

1. Sic ex MSS. *H. et Ch. ad bulc. Dal. hulceribus Gr. et Al.* *2.* *urinam impellit. Gr. et Al.*

cogitur. Condi in aereo vase oportere ait Diosc. IV. 32. H.

b. Aereo vase) Aerea pyxide reconditur ad oculorum medicamenta. Diosc. *Pint.*

i. Et) Oculorum inflammationes. Diosc. I. c. *Φάρμακόν ἐστὶν ἀριστὸν πρὸς ὀφθαλμούς. ἀποτίθεται δὲ ἐν χαλκῇ πυξίδι.* Apul. c. 77. t. 2. *Ad epiphoras oculorum: Herba gramen . . . de crescente Luna sublata plurimum valet. Repositam habeto diligenter: exinde lippire incipientibus ad collum ligato, celeriter imminentem epiphoram discutere et sanare diximus.* H.

k. Radix) Et haec pari-
Vol. VII.

ter de vulgari gramine Diosc. IV. 30. H.

l. Calculos) Diosc. I. c. et Gal. de fac. simpl. med. VI. 3. Vide et Marc. Emp. c. 26. p. 180. H.

m. Semen) Diosc. et Galen. II. cc. H.

n. Aluum) Diosc. et Gal. II. cc. H.

o. Hunc articulorum numerum) Nempe tot caules, radicesue, vt is geniculorum numerus habeatur. *Dal.*

p. Quode graminum genere septem) Serenus in medicamentis, quae capitis doloribus medentur: *Vel quae septenis censentur gramina nodis Vrtiliter nectis.* *Dal.*

Quod) Q. Seren. c. 2. p. 126. inter remedia capitis
R r. hoc

nere septem internodia habet, efficacissime capiti contra dolores adalligatur. Quidam propter vesicae cruciatus decoctum ex vino gramen ad dimidias a balineis bibi iubent.

CXIX. Sunt qui et aculeatum gramen vocent trium generum: ¹ quum *q.* in cacumine aculei sunt plurimum quini, ² dactylon appellant: hos conuolutos naribus inferunt, extrahuntque sanguinis ciendi gratia. Altero *r.*, quod est aizoo simile, ad paronychia et pterygia vnguium, et quum caro vnguibus increuit, vtuntur cum axungia: ideo dactylon appellant, quia digitis medeatur. Tertium *s.* genus dactyli, sed tenuis, nascitur in parietinis, aut tegulis. Huic caustica vis est. Siftit hulcera quae serpunt. Gramen capiti circumdatum, sanguinis e naribus fluxiones sistit. ³ Came-

los

1. primum cui in cacumine aculei sunt quini: dactylos appellant. *Dac.* 2. pentadactylon. *Alii.* 3. κτηνά, iumenta. *Diosc.*

haec habet: *Vel quae septenis censentur gramina nodis, Vtiliter nectes.* H.

q. Quum) Hoc primum aculeati graminis genus. Gramen aculeatum, inquit Ruelius, III. p. 563. rura nostra etiam canarium dentem appellant: aliqui e vulgo *Capriolam*, quod capris grato sit pabulo: multi ab effectu *sanguinariam*, quod aculei foliorum quini senie in echinatum fastigium vna conuoluti nares farciunt, eliciendi sanguinis gratia, quum extrahuntur. H.

r. Altero quod est aizoo

simile) Aloysius paronychiam Diosc. esse putat, quam is peplo similem esse foliis tradit. *Dal.*

Altero) Est illud dactyli genus, et tertium quod sequitur, aizoi tertiam speciem, siue illecebram Dioscoridis, IV. 91. ita repraesentant, vt nulli paulum versato non liquido constet, nihil discrepare. Vide Lobellium in Aduu. et Aloyf. Anguill. P. V. p. 94. De hac illecebra dicemus XXV. 103. H.

s. Tertium genus dactyli) Aloysius esse putat semperuiui

los t. necare traditur in Babylonis regione, id quod v. iuxta vias nascitur.

CXX. Nec feno Graeco minor auctoritas, quod x. telin vocant, alii carphos: aliqui buceras, alii aegoceras, quoniam y. corniculis semen est simile, nos ¹ filiciam: quomodo z. fereretur, suo a. loco docuimus. Vis b. eius ficcare, mollire, dissolvere. Succus c. decocti feminarum pluribus malis subuenit: siue duritia, siue tumor, siue d. contractio sit vulvae, fouentur, ² insidunt: infusum quo-

Rr 2

que

1. Sic ex MSS. H. Siliquam. Colum c. 11. L. II. filiciam. Cb. Salicam quod quomodo Gr. et Al. 2. et insident. V.

uiui tertium genus, quod ἀνδράχνην ἀργίαν, et τηλέφιον Graeci vocant, Romani illecebram. Dalec.

r. Camelos) Iumenta vniuersim omnia necari illo gramine, quod secus vias in Babylonis regione nascitur, prodit Diosc. I. 31. H.

v. Quod iuxta viam etc.) Καλαμαγρώσιν Dioscorides vocat, id est, arundinaceum gramen. Dalec.

x. Quod) Τήλιον. Gal. in Expl. voc. Hipp. T. II. p. 89. Βουκέρως, ἢ τήλις Et κατὰ τόπον. l. 2. p. 335. Ονομάζονται δὲ παρ' ἡμῶν ἐν Ἀσίᾳ τοῦτο τὸ Φυτόν, αἰγοκέρωσ. Diosc. in Noth. p. 444. Τήλις, οἱ δὲ κέρφος, quae vox paleam et festucam sonat. H.

y. Quoniam corniculis) Imo potius, quod semen longis

filiquis veluti corniculis includitur. Dalec.

Quoniam) Quoniam filiqua quae semen continet, in cornu speciem est facta. H.

z. Quod quomodo fereretur, suo loco docuimus) Pronomen quod est a manu male sedula: certe quinque nostri consensu id condemnant. Vossiani enim ambo: docuimus suo loco. Gron.

a. Suo) L. XVIII. 30. H.

b. Vis) Diosc. I. 124. hoc tantum: μαλακτικὴν καὶ διαχυτικὴν ἔχει δύναμιν, molliendi ac discutiendi vim habet. H.

c. Succus) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

d. Contractio) Μύσις. Diosc. aditus et osculi veluti conniuentis praecusio. Dal.

Siue) Praecusio oris vulvae, μύσις Diosc. l. c. H.

que prodest. Furfures *e.* in facie extenuat. Spleni *f.* addito nitro ¹ decoctum impositum medetur. Item ex aceto. Sic et jocineri decoctum. Diocles difficile parientibus *g.* semen eius dedit acetabuli mensura tritum in nouem cyathis sapae, vt quum tertias partes biberint, ² calida lauarentur: et in balneo sudantibus dimidium ex relicto iterum dedit: mox ³ a balneo reliquum pro summo auxilio. Farinam ⁴ feni Graeci cum hordeo, aut lini femine decoctam aqua mulsa contra vuluae cruciatus ⁵ subiecit. ⁶ Item imposuit imo ventri. Lepras, lentigines, sulphuris pari portione mixta farina curauit, nitro ante praeparata cute, saepius *h.* die illinens, perungique *i.* ⁷ prohibens. Theodorus *k.* ⁸ feno miscuit quartam partem purgati nasturtii acerrimo aceto ad lepras. ⁹ Damon *l.* semen feni acetabuli dimidii mensura cum sapae et aquae nouem cyathis ad menses ciendos dedit ¹⁰ potu. Nec *m.* dubitatur, quin decoctum eius

1. decoctum et imp. Gr. et Al. 2. dein cal. lau. et in balneo. Ch. 3. a balneo Ch. 4. foeni. Ch. 5. obiecit item imposuitque. Ch. 6. itemque. M. 7. Sic ex MSS. H. et M. praecipiens Gr. et Al. 8. Sic ex MSS. H. et Ch. feno Graeco miscuit Gr. et Al. 9. Timon Ch. feni Graeci semen Gr. 10. potus. Ch.

e. Furfures) Diosc. l. c. H.

f. Spleni) Diosc. l. c.

g. Parientibus) Instante partus tempore. Dal.

h. Saepius die illinens) In vetusto Codice, *prohibens* non *praecipiens*, et paulo post *acetabuli dimidii non dimidia.* Pint.

i. Perungique) Ita MSS. omnes: non, vt vulgati libri, *praecipiens.* H.

k. Theodorus) Feno Graeco scilicet. Ita MSS. H.

l. Damon) Qui et Damon. Vide Auctorum Indicem. In MSS. *Timon*, mendose. H.

m. Nec) Diosc. l. c. H.

eius vtilissimum fit vuluis, interaneisque exulceratis: sicuti semen articulis atque praecordiis. Si vero cum malua decoquatur, postea addito mulso ¹ potus, ante cetera vuluis interaneisque laudatur: quippe quum vapor quoque decocti plurimum proffit: alarumque etiam graeolentiam decoctum *n.* ² feni emendat. Farina porriginis capitis surfuresque cum vino et nitro celeriter tollit. In hydromelite autem decocta addita axungia genitalibus *o.* medetur: item pano, parotidi, podagrae, chiragrae, articulis, carnibusque, quae recedunt ab ossibus: aceto vero subacta luxatis. Illinitur et lieni decocta in aceto et melle tantum. Carcinomata subacta ex vino purgat: mox addito melle perfanat. Sumitur *p.* et sorbitio e farina ad pectus exulceratum, longamque tussim. Diu decoquitur, donec amaritudo desinat. Postea mel additur. Nunc ipsa claritas herbarum dicetur.

1. potui. *Vet.* 2. Sic ex MSS. *H. et Cb.* Decoctum feni Graeci semen emendat. *Gr. et Al.*

n. Decoctum foenigraci semen emendat) Verbum semen redundat ex eodem. Et sane Dioscorides L. II. cap. de foenograeco, graeolentiam excrementorum in intestinorum torminibus decocto foenigraci emendari prodit. *Pint.*

o. Genitalibus) Tumentibus, inflammatis. *Dal.*

p. Sumitur) Plin. Val. I. 58. Feni Graeci farina, inquit, cum aqua decocta, donec amaritudinem amittat: adie-

cto melle iterum coques: et deuorata tantum tussim sedat, et pectoris hulnera expurgas. *H.*

q. Claritas) Herbae clariores et insigniores. Qua forma loquendi saepius abutitur. Sic *verustatem adipis* pro *adipe verusto* alibi dixit. Locum autem nunc respicit f. 88. vbi haec praefatus erat: Nunc *subtexemus herbas mirabiles quidem, sed minus claras, nobilibus in sequentia volumina dilatis.* *H.*

C. PLINII SECVNDI
 NATVRALIS HISTORIAE
 LIBER XXV.

Ipsa quae nunc dicitur herbarum claritas, medicinae tantum gignente eas tellure, in admirationem curae priscorum diligentiaeque animum agit. Nihil ergo intentatum inexpertumque illis fuit; nihil deinde occultatum, ¹ quodque non prodesse posteris vellent. At nos elaborata ² iis abscondere atque suppressere cupimus, et *a.* fraudare vitam etiam alienis bonis. Ita certe reconduunt, qui pauca aliqua nouere, inuidentes aliis: et neminem docere, in *b.* auctoritatem scientiae est. Tantum ab excogitandis nouis, ³ ac iuuanda vitamores absunt, summumque opus ingeniorum diu iam hoc fuit, vt intra vnumquemque recte facta veterum perirent. At *c.* hercules ⁴ singula quosdam in-

1. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* quod non *pr.* *Gr.* et *Al.*

2. *bis.* *Cb.* 3. ad adiuuandam vitam. *M.* 4. singulares quidam quos.

a. Et) Et fraudare homines qui viuunt, bonis quae alii inuenere. *H.*

b. In) Id auctoritatem conciliare scientiae videtur. *H.*

c. At) Quae singuli ho-

mines inuenerunt, quosdam e suis inuentoribus in Deorum numerum addidere: omnium certe, qui in eo elaborarunt vitam clariorem fecere, cognomine herbis indito. *H.*

inuenta Deorum numero addidere: ¹ omnium *d.* utique vitam clariorem fecere cognominibus herbarum, tam benigne gratiam memoria referente. Non aequae haec cura eorum ² mira in his, quae fatu blandiuntur, aut cibo inuitant: ³ culmina *e.* quoque montium inuia et solitudines abditas, ⁴ omnisque terrae fibras scrutati inuenere, quid quaeque radix polleret, ad quos usus herbarum folia pertinerent, etiam quadrupedum pabulo intacta ad salutis usus vertentes.

II. (II.) Minus hoc, quam par erat, nostri celebrauere, omnium utilitatum et virtutum rapacissimi. Primusque et diu solus idem ille M. Cato, omnium bonarum artium magister, paucis dumtaxat attingit, boum etiam medicina non omissa. Post eum vnus illustrium tentauit C. Valgius eruditione spectatus, ⁵ imperfecto volumine ad Diuum Augustum, inchoata etiam praefatione *f.* religiosa, ut omnibus malis humani illius potissimum Principis ⁶ semper ⁷ mederetur maiestas.

III. Antea condiderat solus apud nos, quod equidem inueni, Pompeius Lenaeus, Magni Li-

Rr 4

ber-

1. omnium. in M. d. 2. mira esset in Gr. et Al.
 3. Sic ex MSS. H. scil. culmina Gr. et Al. 4. omnis.
 Alii. 5. in perfecto Ch. 6. semper in M. d.
 7. Sic ex MSS. H. et Ch. medicerur Gr. et Al.

d. Omnium utique vitam clariorem fecere) Scribendum puto hominum non omnium. Pintian.

e. Sed culmina quoque montium) Particula Sed, in nullo est nostrorum. Et eleganter in talibus eam omitti saepius ad Liuium et Senecam monendum nobis fuit. Sed

et duo posteriores, mira sed in his. Vossiani, mira si in his. Lege: Non aequae haec cura eorum mira est in his. Gron.

f. Praefatione) Inserta praecautio, ut humanis calamitatibus opitularetur Principis maiestas, felici administratione imperii. H.

bertus: quo primum tempore hanc scientiam ad nostros peruenisse ¹ animo aduerto. Namque Mithridates, ² maximus sua aetate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante se genitorum diligentissimus vitae fuisse argumentis, ³ praeterquam g. fama, intelligitur. Vni h. ei excogitatum, quotidie venenum bibere praesumptis remediis, vt consuetudine ipsa innoxium fieret. Primo inuenta genera antidoti, ex quibus vnum etiam nomen eius retinet. Illius i. inuentum autumant, sanguinem k. anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam veneno viuerent. Ad l. illum Asclepiadis medendi arte

1. Sic ex MSS. H. et Cb. animaduerto Gr. et vulgg.

2. Aulus Gellius L. XVII. c. 16. 3. praeterque. M.

g. Praeterquam) Forte, vt alibi, praeterque: hoc est, ac praeterea. Praeter singularem famam, quam ille apud omnes obtinuit, etiam argumentis quamplurimis diligentissimus naturae scrutator fuisse intelligitur. H.

h. Vni) Celf. V. 23. Nobilissimum est antidotum Mithridatis, quod quotidie sumendo, Rex ille dicitur aduersus venenorum pericula iutum corpus suum reddidisse. Vide Dion. Cass. XXXVII. 35. H.

i. Illius) Gellius XVII. 16. p. 972. Anates Ponticas dicitur edundis vulgo venenis victitare. Scriptum etiam a Lenaeo Cn. Pompeii liberto, Mithridatem illum Ponti regem medicae rei et remediorum genus id solertem fuisse:

solitumque eum sanguinem miscere medicamentis, quae digerendis venenis valent: eumque sanguinem vel potentissimum esse in ea confectione. Sanguinem anatum vtilissime in antidotis misceri, tradit quoque Diosc. ll. 97. anferis quoque atque hoedi. Meminit etiam Scrib. Larg. comp 187. H.

k. Sanguinem anatum, etc.) Inde nata est ac inuenta medicis confectio δι αινάτων. Dalec.

l. Ad) Ad Mithridatem libros misit de arte medendi Asclepiades, quum sollicitatus ab eo rege, vt ad se veniret. pro se praecepta ab Vrbe misit. Commentarios edidisse in quosdam libros Hippocratis, aliaque plurima scriptis consignasse, ex Brafauli

arte clari, volumina composita exstant, quum sollicitatus ex vrbe Roma, praecepta pro se mitteret. Illum *m.* solum mortalium viginti *n.* duabus linguis loquutum certum est, nec de subiectis gentibus vllum hominem per interpretem appellatum ab eo annis *o.* ¹ LVI. quibus regnavit. Is ergo in reliqua ingenii magnitudine medicinae peculiariter curiosus, et ab ² omnibus subiectis, qui fuere pars magna terrarum, singula exquirens, scrinium commentationum harum et exemplaria, effectusque, in arcanis suis reliquit. Pompeius *p.* autem omni regia praeda potitus, transferre ea sermone nostro libertum *q.* suum Lenaeum, Grammaticae artis, ³ iussit:

Rr 5

fit:

- i.* CLVX. *Cb.* fortassis, XLVI. *2.* Sic ex MSS. H.
 et *Cb.* hominibus *Gr.* et *Al.* *3.* Sic ex MSS. H.
 et *Cb.* artis doctissimum iussit *Gr.* et *Al.*

fauoli indice in Galenum intelliges: praeter ea quae recensuimus in Auctorum syllabo. H.

m. *Illum*) Transcripsit haec Gellius totidem verbis, XVII. 17. p. 974. indicavitque iam Plinius VII. 24. H.

n. *Viginti duabus linguis locutum*) Valerius L. IX, Gellius L. XVII. Dalec.

o. *Annis*) Sic libri etiam MSS. R. Colb. etc. Appianus de bell. Mithrid. p. 249. vixisse ait annos novem supra LX imperitasse annos LVII. Ἐβίω δ' ὀκτὼ ἢ ἐννεὰ ἐπὶ τοῖς ἑξήκοντα ἔτεσι. καὶ τούτων ἑπτὰ καὶ πεντηκοντὰ ἔτεσιν ἐβασί-

λευσε. Strabo X. p. 477. auctor est aetatis anno vñ decimo susceptum ab eo imperium. H.

p. *Pompeius autem omni regia praeda potitus*) *Antidotus vero multis Miibridatica fertur Confociata modis: sed Magnus scrinia Regis Cum rapere victor vilem deprendit in illis Syntbesin, et vulgata satis medicamina rissit.* Serenus c. de venenis. Vide supra c. 8. L. XXIV. Dalec.

q. *Libertum suum Lenaeum Grammaticae artis doctissimum*) Vox vltima est ab non doctissimo. Chiflet. et Vossianus relegant. Et eodem modo Plinius L. VII. 39.

Pre-

fit: vitaeque ita profuit non minus, quam reipublicae victoria illa.

IV. Praeter hos Graeci auctores ¹ medicinae prodidere, quos suis locis diximus. ² Ex s. his

Cra-

1. *medicinae, in Ch. d.* 2. *Sic et Ch. Ex his Euax rex Arabum, qui de simplicium effectibus ad Neronem scripsit; Crateuas, Gr. et Al.*

Pretium hominis in seruitio geniti maximum ad hanc diem (quod equidem compererim) fuit Grammaticae artis Daphnidis, Cn. Pisaurensi vendente. Vbi Mff. Daphnatio Pisaurense. Forte: Daphnidis Egnatio Pisaurense vendente. L. XXX. 2. quum adolescentibus nobis visus Apion, Grammaticae artis, hoc est, Grammaticus. Gron.

r. Grammaticae) Vide N. et Em. N. I. (hic coll.) Libertum) Libri editi, Grammaticae artis doctissimum, quae vox inserta temere ab interpolatore aliquo, nec Plinium sapit. Abest ea sane a MSS. R. Colb. Ch. Sic XXX. 6. Adolescentibus nobis visus Apion Grammaticae artis, hoc est, Grammaticus. Et supra VII. 40. Grammaticae artis Daphni Gnatio. L. IX. 8. Arionem quoque citharoedicae artis, interficere nautis in mari parantibus. H.

s. Ex) Vide N. et Em. N. II. (hic comsp.) Ex) In libris haecenus editis, ita legitur: Ex his Euax rex Arabum, qui de simplicium

effectibus ad Neronem scripsit: Crateuas etc. Interiecta verba nulli codices agnoscunt manu exarati, non R. Colb. Ch. aliiue. Vnde vero ea huc irreplerint, coniecere haud in promptu est. Meminit illius Marbodeus, l. de gemmis, f. 6. Euax rex Arabum, fertur scripsisse Neroni, Qui post Augustum regnavit in orbe secundus. Tiberium igitur Caesarem intelligit, eum cui et Neronis cognomentum fuit, et summa post Augustum reipublicae cura commissa. Hunc Plinius Neronem nusquam vocat: ne si Neronem diceret, Domitius Nero intelligeretur. Pergit: Quot species lapidis, quae nomina, quaeque colores, Quaeque sit his regio, vel quanta potentia cuique: Hoc opus excerpens dignum componere duxi, Aptum gestanti forma brevior libellum. At diuersum id opus est ab eo quod de simplicium effectibus inscriptum effe dicitur. Huius Euacis opera carmine elegiaco scripta haberi aiunt Ferrariae, aut Vien-

Crateuas, Dionysius, Metrodorus, ratione blandissima, sed qua nihil paene aliud, quam rei difficultas intelligatur. Pinxere namque effigies herbarum, atque ita subscribere effectus. Verum *t.* et pictura fallax est, et coloribus tam numerosis, praesertim in aemulatione naturae, multum degenerat *v.* transcribentium ¹ fors varia. Praeterea parum est singulas earum aetates pingi, quum ² quadrupartitis varietatibus anni faciem mutant.

LV. Quare ceteri sermone eas tradidere: aliqui ne effigie quidem ³ indicata, et nudis plerumque nominibus ⁴ defuncti, quoniam satis videbatur potestates vimque demonstrare quaerere volentibus. Nec est ⁵ difficile cognitu. Nobis certe, exceptis admodum paucis, contigit reliquas contemplari scientia Antonii Castoris, cui summa auctoritas erat in ea arte nostro aevo, visendo hortulo eius, in quo plurimas alebat, centesimum aetatis annum excedens, nullum corporis malum expertus, ac ne aetate quidem memoria aut vigore concussis. ⁶ Neque aliud mirata magis antiquitas reperietur. Inuenta iam pridem ratio est praenuncians

1. sorte varia. Alii. 2. quadrupartitis. Ch. 3. indicta. Ch. 4. contenti. V. 5. difficilis cognitio. Ch. 6. Sic ex MSS. H. et Ch. nec Gr. et Al.

Viennae Austriae inquit Andr. Tiraquellus L. de nobil. c. 31. p. 194. H.

2. Verum et pictura fallax est, et coloribus tam numerosis praesertim in aemulatione naturae multum degenerat transcribentium fors varia) Scribo, Verum et pictura fallax est, coloribus numerosis,

praesertim in aemulatione naturae, multumque degenerat transcribentium fors varia; ex codice nostro. Pintian.

v. Transcribentium) Depingentium. Scribere veteres dixerunt pro pingere. Statius Theb. VIII. 270. Inscriptaque Deus, qui navigat alno. H.

cians horas, non modo dies ac noctes, Solis Lunaque defectuum. Durat tamen tradita persuasio in magna parte vulgi, veneficiis x. et herbis id cogi, ¹eamque num feminarum scientiam praeualere. Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliaque, ²in primis Itala Circe, Diis etiam adscripta? vnde arbitror natum, vt Aeschylus y. e vetustissimis in ³Poetica, refertam Italiam herbarum potentia proderet: multique Circejos, vbi habitauit illa, magno argumento etiamnum durante in z. Marfis a filio eius ⁴orta gente, quos esse domitores serpentium constat. Homerus quidem primus doctrinarum et antiquitatis parens, multus alias in admiratione ⁵Circes, gloriam herbarum Aegypto tribuit: ⁶quum a. etiam, quae rigatur, Aegyptus b. illa

1. in coque femina. V. eamque vnā fem. Ch. 2. et in primis. V. 3. poetica re refertum. Aii. 4. illorum. V. 5. Circae. Ch. 6. cum etiam tum, quae. Ch.

x. Veneficiis et herbis id cogi, eamque num etc.) Sic enim interdum hac parelctica particula Plinius vtitur, vt supra 22. L. XXIV. cap. initio: Eam quoque num, quam laminum etc. Gelen.

Eamque) Hanc voculam iam ante mirati sumus, XXII. initio f. 16. H.

y. Aeschylus) In elegis, hoc versu: vide sq. not. Dalec.

Aeschylus) Huius poetae versiculum ἐκ τῶν ἐλεγίων recitat hunc Theophr. Hist. IX, 15. Τυρρῆνων γένεαν

Φαργαλοποιὸν ἔθνος. Gens Tyrrbena suis clara veneficiis. H.

z. In) De hic egimus VII. 2. H.

a. Cum etiam quae rigatur Aegyptus, etc.) Tantum enim Aegypto, aggerente Nilo accessit, vt Pharos insula, quam Homerus aetate sua vnus diei cursu a continente abesse scribit, postea littorali vrbi Alexandriae ponte iungeretur. Gel.

b. Aegyptus) Pars Aegypti ea quae Delta dicitur, ac Nili ostiis secatur. Vide quae diximus ll. 87. H.

illa non esset, postea fluminis limo inuecta. Herbas *c.* certe Aegyptias a regis vxore traditas suae Helenae plurimas narrat, ac *d.* nobile illud Nepenthes, obliuionem tristitiae veniamque afferens, et ab Helena utique omnibus mortalibus propinandum. Primus *e.* autem omnium, quos memoria nouit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit. Post *f.* eum Musaeus et Hesiodus polion herbam in quantum mirati sunt, diximus. Orpheus et Hesiodus ¹ suffitiones commendauerunt. Homerus et alias nominatim herbas celebrat, quas suis locis dicemus. Ab eo Pythagoras clarus sapientia, primus volumen de earum effectu composuit, Apol-

I. ad suff.

c. Herbas) Fuit ea Polydamna Thonis Aegyptii regis vxor Odyss. δ. v. 228. Ἐσθλα, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος, παρακοιτίς Αἰγυπτίῃ, τῇ πλείστα Φέρει ζειδωρος ἄρρα Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλα μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ. *Prospera, quae quondam Thonis dulcissima coniux Aegypti Polydamna dedit, quae plurima gignit Noxia terra ferax, et multa probata venena.* De nepenthe diximus XXI. 91. Vide et Euf. Pr. Euang. p. 481. Haec porro totidem verbis traduntur a Theophr. Hist. IX. 15. H:

d. Ac nobile illud Nepenthes) Hinc apud Philostratum κρατῆρ Ἑλένης, de eo quod animi curam et moe-

tozem lenit, τὸδε Φρόντισμα τῆτο, inquit, ἀρισε ὑπάτων καὶ τῆ ἀχθῆ σοὶ καφίει τῆς γνώμης ὡσπερ ὁ κρατῆρ τῆς Ἑλένης τοῖς Αἰγυπτίοις Φαρμάκοις. Idem auctor Antiphontem, quem ob excellentem eloquentiam Nestorem cognominarunt, scribit promittere solitum τὰς τοῦ νηπενθεὸς ἀεροάσεις: Plutarchus scribit ab Antiphonte excogitatam τῆς ἀλυπτίας τέχνην. Rhod. c. 3, L. XIX. *Dal.*

e. Primus autem omnium quos memoria nouit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit) Vide Reines. Var. lect. L. II. c. 1.

f. Post) L. XXI. 21. et 84. H.

Apollini, Aesculapioque, et in totum Diis immortalibus inuentione et origine assignata. Composuit et Democritus, ambo peragratis Persidis, Arabiae, Aethiopiae, Aegyptique Magis. Adeoque g. ad haec attonita antiquitas fuit, vt ¹ affirmaret etiam incredibilia dictu. Xanthus historiarum auctor, in prima earum ² tradit, occisum draconis catulum reuocatum ad vitam a parente herba, quam balin nominat: eademque Thylonem, quem draco occiderat, restitutum saluti. Et Iuba in Arabia herba reuocatum ad vitam hominem tradit. Dixit h. Democritus, credidit Theophrastus, esse herbam, cuius contactu illatae ab alite, quam i. retulimus, exiliret cuneus a pastoribus arbori adactus: quae etiamsi fide carent, admirationem tamen implent: coguntque confiteri, multum ³ esse quod vero superfit. ⁴ Inde et plerosque ita video existimare, nihil non herbarum vi effici posse, sed plurimarum vires esse incognitas: quorum in numero fuit Herophilus clarus medicina, a quo ferunt dictum, quasdam fortassis etiam calcatas prodesse. Obseruatum certe est, inflammari vulnera ac morbos superuentu eorum, qui pedibus iter confecerint.

VI. Haec erat antiqua medicina, quae k. tota
migrat-

1. affirmauerit. Cb. 2. tradidit. Cb. 3. esse.
Quod vero superfit, inde. V. 4. Inde plerosque Gr.

g. Adeoque) Ad eximias herbarum vires sic haesit attonita, vt audacior facta nihil vereretur etiam auditu incredibilia addere. H.

b. Dixit Democritus) Petronius in Satyra. Itaque hercule herbarum omnium succos Democritus expref-

fit, et ne lapidum virgultorumque vis lateret, aetatem inter experimenta consumpsit. Dal.

i. Quam) L. X. 20. H.

k. Quae tota migrabat in Graeciae linguas) Scribendum reor, migravit, potius quam migrabat. Pint.

migrabat in Graeciae linguas. Sed ¹ quare non plures noscantur, causa est, quod eas agrestes literarumque ignari experiuntur, ² vt qui soli inter illas viuant: praeterea *l.* securitas quaerendi, obuia Medicorum turba. Multis etiam inuentis nomina desunt, sicut *m.* illi, quam retulimus in frugum cura, scimusque defossam in angulis segetis praestare, ne qua ³ ales intret. Turpissima causa raritatis, quod etiam qui sciunt, demonstrare nolunt, tamquam ipsis periturum sit, quod tradiderint aliis. Accedit ratio inuentionis anceps. Quippe etiam in repertis, alias inuenit casus, alias (vt vere dixerim) Deus. ⁴ Insanabile *n.* ad hosce annos fuit rabidi canis morsus, pauorem *o.* aquae, potusque omnis afferens odium. Nuper *p.* cuiusdam militantis in Praetorio mater vidit in quiete, vt radicem siluestris *q.* rosae, quam cynorrhodon vocant,

1. quare nunc non. *M.* 2. utpote qui. 3. auis. *V.*
4. Sic et *Ch.* insanabilis *Gr.* insanabiles vulgg.

l. Praeterea) Quaerendi curam adimit obuia medicorum turba. *H.*

m. Sicut) *L.* XVIII. 45. *H.*

n. Insanabilis ad hosce annos fuit rabidi canis morsus) Vossianus quoque, perinde vt Chiffet. *Insanabile.* Iam semel iterumque hoc genus loquendi obseruauimus in membranis. Neque aliter *L.* XXIII. 1. *Saluberrimum putant uas in aqua coelesti seruatas.* Sic certe optimus codex, non *saluberrimas.* *L.* XXIV. 1. *Quoquo modo collecta iumentorum pecorumque oculis salutare.* Sic idem;

non collectam salutarem esse. *Gron.*

Insanabile) Sic MSS. non *insanabilis:* Vt *Triste lupus stabulis.* *H.*

o. Pauorem) Ὑδροφοβία Graeci vocant. Vide quae de eo morbo diximus, VIII. 63. *H.*

p. Nuper cuiusdam militantis, etc.) Citatur et haec historia e. 41. *L.* VIII. *Dal.*

Nuper) Indicauit hoc ipse superius, VIII. 63. *H.*

q. Siluestris) Rosa siluestris haec est, quae Eglentarii nomine apud Gallos venit, *l' Eglantier.* Est in Eyster-

vocant, ¹ blanditam sibi aspectu pridie in *r.* frute-
cto, ² mitteret filio bibendam, in *s.* ³ Lacetania
res gerebatur, Hispaniae proxima parte: casuque
accidit, vt milite a morsu canis incipiente aquas
expauescere, superueniret epistola orantis vt pare-
ret religioni: seruatque est ex insperato, et post-
ea quisquis auxilium simile tentauit. Alias apud
auctores cynorrhodi vna medicina erat: spongi-
olae *t.*, quae in medijs ⁴ spinis eius nascitur, cinere
cum melle, alopecias capitis expleri. In eadem
prouincia cognoui in agro hospitis nuper ibi reper-
tum dracunculum appellatum caulem *v.*, pollicari
crassitudine, versicoloribus viperarum maculis,
quem ferebant ⁵ contra *x.* omnium morsus esse re-
medio:

- ^{1.} *blanditae. V.* ^{2.} *mitteret vt filio bibenda in lacte daretur. Talia gerebantur in Hispaniae. M.* ^{3.} *Lusitania. V.* ^{4.} *ramis. V.* ^{5.} *Sic ex MSS. em. Hard. contra serpentium omnium. V. contra omnium morsus esse remedium. Alius est, quam Gr. et Al.*

Eystettensi horto: vidimus in Regio. Scrib. Largo, comp. 85. *Rosa filuatica, quam caninam, quidam vocant.* H.

r. In) Frutectum, per syncopen, pro *fruticetum*, habent libri MSS. vbique omnes. Vulgo tamen et *frutetum* scribitur. H.

s. In Lacetania) Non Lusitania remotissima a Roma. Lacetania vero est regio Pyrenaeo vicina, in ea anterioris Hispaniae parte, quae prima se Roma venientibus offert. *Gelen.*

z. Spongiolae) Eam in cynobato vocat pilulam cap. 13. libri superioris. *Dal.*

Spongiolae) Spongiam ex rubo rosario agresti sumtam vocat Marc. Emp. c. 26. p. 181. et c. 27, p. 196. H.

v. Caulem) Caulis is est dracontium minus, frequens in Corsica et Maiorica. *Dal.*

x. Contra omnium morsus esse remedium) Voss. *remedia.* Forte: *contra omnium morsus esse remedio, alium, quam quos in priori volumine eiusdem nominis diximus.* Sic enim etiam Vossianus. *Gron.*

medio: alium, quam quos in *y.* priori volumine eiusdem nominis diximus: sed *z.* huic alia figura, aliudque miraculum ¹ exferentis se terra ad primas serpentium vernationes, bipedali fere altitudine, rursusque cum iisdem in terram ² condentis: nec omnino occultato eo apparet serpens: vel hoc per se satis officioso naturae munere, si tantum praemoneret, tempusque formidinis demonstraret. (III.) Nec bestiarum solum ad nocendum scelera sunt, sed interim aquarum quoque ac locorum. In Germania trans Rhenum castris a Germanico *a.* Caesare promotis, maritimo tractu fons erat aquae dulcis solus, quae *b.* pota intra biennium dentes deci-

1. exeuntis e terra. M.

2. se condentis. Dal.

y. In) Superiore libro, f. 93. Nondum mihi herbae compertum genus illud est, in quod omnia ea conueniant, quae hic referuntur: illudque in primis, ut feris anni mensibus, quo lateat anguis, ipsum arescat. In Indice, dracunculus caulis appellatur. H.

z. Sed huic alia figura) Plinius cum auditione tantum id cognouisset, facile narranti quiduis credidit. Ceterum draconum id, tantum a vulgari magnitudine discrepat. Itaque folia lapathi non sunt, sed potius ari, allio vrsino similia: nec caulis baculi crassitudine est, sed pollicis: florere aiunt Octobri et Nouembri. Quod autem scribit nasci prodeuntibus vere

Vol. VII.

serpentibus, arescere quum sese condunt, in vulgari nostro etiam spectatur, et mihi credibile non est, cum, ut aiunt, feris anni mensibus floreat, quibus latent angues. Dal.

a. A G.) Neronis Claudii Drusi Germanici Imp. filio, Caii Caesaris Germanici Aug. patre. Vide Tacit. Annal. II. 43. sq. H.

b. Qua pota intra biennium, etc.) Talem fontis naturam narrat Vitruuius L. VIII. in Susis. Dal.

Qua) Et Susis, inquit Vitruu. VIII. 3. p. 165. in qua ciuitate est regnum Persicum, fonticulus est, ex quo qui biberunt, amittunt dentes. Quam in rem lepidum idem Epigramma Graecum eo loci recitat. H.

S s

deciderent, compagesque in genibus soluerentur. Stomacacen *c.* Medici vocabant, et sceletyrben *d.*, ea mala. Reperta auxilio est herba, quae ¹ vocatur Britannica *e.*, non neruis modo et oris malis salu-

1. appellatur. *Cb.*

c. Stomacacen) Cornarius eos morbos ad Oceanum magnum Orientalem et Occidentalem adhuc durare tradit, eosque fere simul ingruere, et ab incolis vocari, *Schobuk*, alii *Schorbuk*, Strabo l. XVI. in expeditione Aelii Galli hos morbos Arabibus ἐπιχωρίζας populares esse refert ob aquarum et herbarum usum, ac σκελετύρβην esse τὴν τῶν σκελῶν παραλυσιν. Vide locum. Sceletyrbes naturam conatus est explicare Rhod. c. 8. l. VI. sed parum feliciter. *Dal.*

Stomacacen) Στομακάκη, vel potius, ut ars suadet, *σομοκάκη*, quae vox *vitium* quoddam oris sonat. Scorbutum aetas posterior appellavit: *le Scorbut*. Vide Sennert. III. p. 504. Sunt qui *σομοκάκη* malint hic legi, quoniam scorbuticis os *κακή*, hoc est, stercus olet. Et id morbi genus hodieque grassatur in Frieslandis, ex aquarum vitio. *H.*

d. Sceletyrben) Σκελοτύρβη, *paralysis species, quando recti nequeunt incedere: sed*

nunc in laevam, nunc in dextram corpus contorquent, pedesque proferunt: interdum etiam, velut inutile syrma, anguium more pedem promouent. Σκελοτύρβη ἐστὶν εἶδος παραλύσεως, ὡς περιπατεῖν ἐπ' εὐθείας μὴ δύνασθαι, καὶ ποτὲ μὲν κατ' εὐθύ, ποτὲ δὲ εὐώνυμον εἰς τὰ δεξιὰ περιφέρειν, ἢ τὸ δεξιὸν εἰς τὰ ἀριστερά, καὶ ποτὲ μὲν ἐπισύρειν τὸ σκέλος, ὡς περ ἀναβαίνοντες τι μέγα. Galen. in Def. med. T. II. n. 293. p. 265. A σκέλος et τύρβη, quod cura is morbus tentaret, turbaretque. Aelii Galli exercitum laborasse hoc vitioque mali genere ex Arabum fructuum esu, et aquarum potu, auctor est Strabo XVI. p. 781. Τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα, τῶν δὲ περὶ τὰ σκέλη παραλυσιν τινὰ ... Et paulo ante, Στομακάκη καὶ σκελοτύρβη. *H.*

e. Britannica) Hydrolapathum nigrum esse, quam veteres Britannicam appellarunt, fatis idoneis efficit argumentis Abr. Muntingius,

salutaris, sed *f.* contra anginas quoque, ¹ et contra serpentes. Folia habet oblonga nigra, radicem nigram. Succus eius exprimitur et ² ex radice. Florem *g.* vibones vocant: qui collectus prius, quam tonitrua audiantur, et deuoratus, securos in totum reddit. ³ Frisii, qua castra erant, nostris demonstrauere illam: mirorque *h.* nominis causam: nisi forte ⁴ confines Oceano Britanniae, velut propinquae, dicauere. Non *i.* enim inde ap-

S s 2

pella-

- 1.* Sic ex MSS. *H.* et *M.* et serpentes *Gr.* et *Al.* *2. e.* *Ch.* ex foliis, et ex radice. *Diosc.* *3.* Fida in qua castra erant, monstrauere illum. *Ch.* *4.* confines Oceano, Britanniae velut propinquae dicauere. *Cornarius.*

gius, opere singulari de vera antiquorum herba Britannica. Galenus certe de simpl. fac. VI. folia ait esse agresti lapatho similia, ὁμοία τοῖς τῶν ἀγρίων ὄντα λάπαθων. *H.*

f. Sed) Apul. c. 29. de Britannica, t. 7. *Ad anginam: Herbae Britannicae flos aniequam tonitruum audiat collectus, qui eo usus fuerit, per totum annum anginam non experitur.* *H.*

g. Florem) Strabo auctor est VI. p. 165. ad Vibonem oppidum, (de quo III. 10.) e Sicilia Proserpinam migrasse ad legendos flores: vbi matronae collectis eis texunt coronas: hincque repertum coronis flores necere. Vnde putandum vi-

bonum florum nomen venisse. *H.*

b. Mirorque) Mirum est, inquit, Britannicam vocari quae non in Britannia, sed in Germania inuenta sit. At vero Lipsius in Taciti Annal. I. p. 30. paludes, ait, vliginesque, haud procul Amisia flumine, inter Lingam, Vueddam, et Coeuordam, aliquot milliarium spatium occupare: vocari ab accolis Bretaniae vligines, *Bretanche beyde*: Ab ista Britannia in Frisiis, nomen herbae Britannicae datum. Muntingius p. 131. a stabiliendis dentibus Frisiorum lingua deductum id nomen suadere nititur quidem: at non omnino persuadet. *H.*

i. Non) Non est verisimile

pellatam eam, quoniam ibi plurima nasceretur, certum est, etiamtum Britannia libera.

VII. Fuit quidem et hic quondam ambitus, nominibus suis eas adoptandi, ¹ vt *k.* docebimus fecisse reges: tanta *l.* ² res videbatur, herbam inuenire, vitam iuuare, nunc fortassis aliquibus curam nostram friuolam quoque existimaturis: adeo deliciis sordent etiam quae ad salutem pertinent. Auctores tamen quarum inueniuntur, in primis ³ celebrare par est, effectu earum digesto in genera morborum. Qua quidem in reputatione misereri fortis humanae subit, praeter *m.* fortuita casusque, ⁴ et *n.* quae nomina omnis hora excogitat, ad millia

1. quod. *V.* sicut. *Alii.*

2. Sic ex MSS. *H.* iis deb.

V. vt res tanta debeatur *Gr. et Al.* 3. celebrari.

Ch. 4. Sic ex MSS. *H.* et nomina quae, .. stultitia *Gr. et Al.*

mile appellatam eam herbam esse a milite Romano de Britanniae nomine, quoniam ibi plurima nasceretur, quum praesertim Britannia tum sui iuris esset, nec populo *R.* subiecta. *H.*

k. Vi) *S.* 33. et sqq. *H.*

l. Vt res tanta debeatur, herbam inuenire, vitam iuuare. In codice antiquo, tanta res videbatur herbam inuenire, vitam iuuare. Scribendum reor, tanti eis videbatur herbam inuenire, vitam iuuare. *Pint.*

Tanta) Vide *N.* et *Em.* *N.* III. (hic adi.) *Tanta*) In libris ad hunc diem vulgatis, vt res tanta debeatur.

In *R.* 2. tanta res vt debeatur: quae sincerae lectionis haud obscura retinent vestigia. *Pintianus* haud male quoque coniciebat: tanti eas videbatur. *H.*

m. Praeter fortuita casusque et nomina, quae omnis hora excogitat ad millia morborum, singulis mortalibus timenda) Scribo, praeter fortuita casus et quae noua omnis hora excogitat millia morborum, etc. ex eodem, et mox paulo stultitiae non stultitia. *Pint.*

n. Et) Nomina noua nouis morborum generibus, quae subinde nascuntur, indita. *H.*

lia morborum singulis mortalium timenda. Qui grauiſſimi ex his ſint diſcernere, ſtultitiae prope videri poteſt, quum ſuus cuique ad praefens quiſque atrociffimus videatur. Et o. de hoc tamen iudicauere ¹ aui experimento, aſperrimos cruciatuſſe calculorum ² a ſtillicidio veſicae: proximum ſtomachi, tertium eorum ³ quae in capite doleant: non p. ob alios fere morte ⁴ concita. A Graecis et noxias herbas demonſtratas miror equidem. Nec venenorum tantum: quoniam ea vitae conditio eſt, vt q. mori plerumque etiam ⁵ optimi portus ſit: ⁶ tradatque M. Varro, Seruium Clodium equitem Romanum magnitudine doloris in podagra coactum, veneno r. crura perunxiſſe, et

Ss 3

poſtea

1. uſi. M. et hoc tamen iud. aut experimenta. Cb.
 2. ac ſtillicidium. M. calculorum veſicae cum ſtillicidio.
 3. qui capite dolent. M. 4. conſcita. Cb.
 5. optimus. V. 6. traditque. Cb.

o. Et de) Vide N. et Em. N. IV. (hic poſ.) Et) In MSS. omnibus, experimenta legimus. Quare aut vitae, aut aevi experimenta malim: nam aui pro maioribus dici non admodum arridet. H.

p. Non) Non alios fere morbos morte conſequuta. Parmenſis editio, et codex Chiffi. forte melius: morte conſcita. H.

q. Vt mori plerumque etiam optimi portus ſit) Porus non portus, et optimis non optimi, in eodem. Pint. Vt mori plerumque etiam, etc.) Caefar apud Salluſtiam: In

luctu, atque miſeriis, mortem aerumnarum requiem, non cruciatum eſſe. Eam cuncta mortalium mala diſſoluere: ultra neque curae, neque gaudio locum eſſe. Theſeus apud Euripidem: ταχις γαρ αδης εαιςος ανδρι δυςυχει. Victorius cap. 8. XII. Dal.

Vt) Ferd. Pintianus, qui in eadem exornanda ſparta laborauit, in qua nos ſudamus, inſculpi Salmanticae ſepulcro ſuo iuſſit, OPTIMUM VITAE BONUM MORS. Vide quae diſta ſunt VII. 54. H.

v. Veneno crura perunxiſſe) Frigi-

postea caruisse sensu omni, aequae quam dolore in ea parte corporis. Sed quae fuit venia monstrandi, qua s. mentes soluerentur, partus eliderentur, multaque similia? Ego nec abortiua dico, ac ne amatoria quidem, memor Lucillum t. Imperatorem clarissimum amatorio periisse: nec alia Magica portenta, nisi vbi cauenda sunt aut coarguenda, in primis fide eorum damnata. Satis operae fuit abundeque ¹ praestitum vitae, salutare dixisse, ac ² postea inuentas.

VIII. I. (IV.) Laudatissima v. herbarum est ³ Homero x. teste, quam y. vocari a Diis putat moly,

1. praestatum. Cb. 2. posteris. V. pro ea. Pint.
3. Sic ex MSS. H. Homero quam Gr. et Al.

Frigido, vt cicutae, opii, alterci. Dal.

Veneno) Cicutae succo. H.

s. Qua) Quae herba faceret insaniam, partus elideret, etc. H.

1. Lucillum) Amatorium poculum dicitur, quod ad amoris insaniam impellit: quale Lucullo Callisthenes libertus suus obtulit, vt impensius ab eo diligeretur: verum veneni vi alienata domini mens est, et mors consequuta. Plutarch. in Lucullo, p. 520. H.

v. Laudatissima herbarum est Homero) Voss. clarissima herbarum est Homero teste. Quare τὸ teste tollere Gelenius non debuit. Sed habuit codices, quales sequiores nostri, in quibus eadem vox desideratur. Gron.

x. Homero) Odyss. u. v. 302. Ὡς ἄρα Φωνήσας πόρε Φάρμακον Ἀργεῖο Φόντης, Ἐν γαίης ἐρύσας, καὶ μοι Φύσιν αὐτῆ εἰδείξεν. Ρίζη μὲν μέλαν εἶσπε, γάλακτι δὲ εἰκελὸν ἄνθος, Μῶλυ δὲ μιν καλέσσι θεοί· χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν Ἄνδράσι γε θνητοῖσι· Θεοὶ δὲ τε πάντα δύνανται. Transcripsit hunc Plinii locum Apul. c. 48. Homericum moly, esse Democriti aglaophotin, de qua nos egimus L. superiore, Lobelius scripsit in Nott. marginalibus MSS. ad Anguillar. p. 90. Esse rutam siluestrem affirmat Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 219. H.

y. Quam vocari a Diis putat moly) Versus Homeri sunt

moly, ¹ et inuentionem eius Mercurio assignat, contraque summa veneficia demonstrat. Nasci z. eam hodie circa Pheneum, et in Cyllene Arcadiae tradunt, specie illa Homerica, radice totunda, nigraque, magnitudine caepae, folio scillae: ² effodi a. autem difficulter. Graeci b. auctores florem c. eius luteum pinxere, quum d. Homerus candidum scripserit. Inueni e peritis herbarum

Ss 4

Medi-

1. est. Alii.

2. non ramen effodi. Tb. effodi autem non diff. V.

sunt hi Odyf. X. Ὡς ἄρα Φωνήσας πότε Φάρμακον Ἀργειοφόντης. Ἐκ γαίης ἐρύσας, καὶ μὴν φύσιν αὐτῆ ἔδειξεν. Ρίζη μὲν μέλαν ἔσκει, γάλακτι δὲ εἰκελον ἄνθος, Μωλὺ καὶ μὴν καλέεσσι θεοί, χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι γέ θνητοῖσι, θεοὶ δὲ τε πάντα δύνανται. Auctor Priapeorum aureum esse putat: Hinc legitur radix, cuius flos aureus exit: Quam cum moly vocat, mentula moly fuit. Quidam eo loco aureum καλὸν καὶ εὐειδῆ interpretantur, quod pulchra omnia aurea soliti sint poëtae vocare. Sic χερυση Ἀφροδίτη: Horatio, Cygni purpurei: Albinouano, nix purpurea. Illud quidem est moly Homericum, Dioscoridis vero moly molon a Plinio vocatur, describiturque cap. 7. L. XXVI. Vide Theophr. c. 15. L. IX. hist. Dal.

z. Nasci) Tota haec descriptio apud Theophr. est Hist. IX. 15. Sed is errasse Homerum ait, qui aegre euelli hanc e tellure cecinit. Vide et Diosc. III. 54. H.

a. Effodi autem difficulter) Ob saxa, inter quae nascitur. Dal.

b. Graeci) Quos Priapeiorum auctor est sequutus, eo carmine: Hinc legitur radix, cuius flos aureus exit: Quam cum moly vocant, mentula moly vocant. H.

c. Florem eius luteum pinxere) Dioscoridis is est γαλακτόχερος, lacteus, in suo moly. Dal.

d. Quum) Loco allato: et qui Homerum imitatus est Naso, Metam. XIV. v. 291. Pacifer huic florem dederat Cyllenius album: Moly vocant superi: nigra radice tenerur. Diosc. quoque l. c. ἄνθη λευκοῖσις ὁμοία γαλακτόχροα

Medicis, qui et in Italia nasci eam diceret, afferri-
que e. Campania mihi aliquot diebus effosiam inter
difficultates saxneas, radicis XXX. pedes longae, ac
ne sic quidem solidae, sed abruptae.

IX. 2. Ab ea maxima auctoritas herbae est,
quam dodecatheon f. vocant, ¹ omnium g. Deo-
rum maiestatem ² commendantes. In aqua potam
omnibus morbis mederi tradunt. Folia h. eius se-
ptem, lactucis simillima, exeunt i. a lutea radice.

X. 3. Vetustissima k. inuentu paeonia est,
nomenque auctoris retinet, quam l. quidam ³ pen-
torobon

1. numinum. V. 2. commendantis. M. 3. pen-
teron app. alii cyclioden. Nam haec. Cb.

κτόχροα dicit esse, violae
albae flores similes, et la-
ctei coloris. Galen. de fac.
simpl. m. VII. p. 211. ἀνθος
γαλακτώδες. H.

e. Afferrique Campania mi-
bi) In codice antiquo, non
afferri, sed affirmaret, le-
gitur. puto legendum affer-
ret seu offerret, non affir-
marez. Pint.

f. Dodecatheon) Δωδεκά-
θεος, herba a duodecim
diis maioribus appellata. H.

g. Omnium Deorum ma-
iestatem) Non omnium qui-
dem sed praecipuorum duo-
decim, de quibus vide quod
adnotatum est L. XXVI.
Dal.

b. Folia) Profecto hac ef-
figie, inquit Ruell. II. p.
449. frequenter in dunielis
enatam vidimus: verum quum
nec plura de ea tradantur, an

dodecatheos sit, non ausim
affirmare. H.

i. Exeunt a lutea radice)
In codice antiquo, alutae
radice, verbum autem ex-
eunt adulterinum existimo.
Pint.

k. Vetustissima) APaeone
medico nomen inuenit, qui
vulneratum Plutonem ab
Hercule, vt Homerus qui-
dem fabulatur, II. ε. v. 401.
curasse ea perhibetur. No-
men in officinis seruat: vul-
gus Pioniam vocat: Pion-
ne. Genera eius quatuor-
decim in horto Regio vidi-
mus. Paeonia nras a Mat-
thiolo delineatur in Diosc.
III. p. 914. H.

l. Quam) Diosc. III. 157.
Παιονία, ἢ γκυκυσίδη, οἱ
δὲ πεντόροβον. Sic etiam
Galen. de fac. simpl. m. VI.
p. 167. Dicitur sane πεν-
τόροβον

torobon appellant, alii glycyfiden. Haec quoque difficultas est, quod eadem aliter alibi nuncupantur. Nascitur *m.* opacis montibus, caule *n.* inter folia ¹ digitorum quatuor, ferente in cacumine veluti Graecas nuces quatuor aut quinque. Inest *o.* iis semen copiosum, rubrum nigrumque. Haec medetur et Faunorum *p.* in quiete ludibriis. Prae-

Ss 5

cipiunt

I. *sesquipedali. Diosc.*

τοροβον, quasi quintuplex erui granum: a granorum numero, quae eruum imitantur. *Γλυκυσίδη*, quod acinos dulces, mali Punici similes habere videtur: nam *σίδη* Boeotis malum Punicum est. Vide etiam Apuleium c. 64. et auctorem libri, qui Kiranidum Kirani inscribitur, p. 18. H.

m. Nascitur) Haec totidem fere verbis Diosc. l. c. H.

n. Caule) Inter singulos nodos, unde folia erumpunt. Alias totus caulis bicubitalis est, ut ait Diosc. l. c. *καυλός ως δισπιθαμιαῖος*. H.

o. Inest iis semen copiosum) Plura vide c. 10. L. XXVII. *Dal.*

Inest) Diosc. l. c. *Λόβης δέ τινος ἀνήσιν ἐπ' ἀκρὰ τῆ καυλῆ, ἀμυγδαλοῖς ὁμοίης: ὡς ἀνερχθέντων εὐρίσκονται ἐρυθροὶ κόκκοι πολλοὶ, μικροὶ, ἐμφερεῖς τοῖς τῆς ροιᾶς. ἐν μέσῳ δὲ μέλανες, ἐμπόρφυροι, ἢ*

5. Summo caule fert siliquas quasdam, veluti Graecas nuces: quibus debiscentibus grana multa rubentia, parua, acinis Punicorum similia inueniuntur: et inter haec media quinque aut sex, nigra, purpurea. H.

p. Faunorum in quiete ludibriis) Sic ephialten vocat, quod opinione veterum Fauni haec visa dormientibus immittere crederentur. Dioscor. *καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐφιαλτῶν πνιγμῆς*. Themison in epistolis appellat *πνιγάμονα*, alii *πνιγαλίονα*, medici incubum: fit autem *διὰ τὴν ἀναθυμίασιν ἐξ ἀδδηφαγίας καὶ ἀπεψίας* eis *κεφαλὴν ἀνατρέχουσιν*. *Dal.*

Faunorum) Faunos XXX. 24. nocturnos Deos interpretatur. Diosc. l. c. *Οἱ δὲ μέλανες καὶ πρὸς τὰς ἐφιαλτῶν πνιγμῆς, grana nigra valent aduersus suppressiones incuborum nocturnas, quas ephialtas vocant. Quindecim grana bibi ex aqua iubet*

cupiunt q. eruere noctu, quoniam si picus Martius videat, ruendo in oculos impetum faciat.

XI. 4. Panaces r. ipso nomine omnium morborum remedia promittit, numerosum s. et Diis

iuber idem Εὐπορ. I. 22. Ἐφιάλτης siue ἐπιάλτης malum est, vbi aliquis noctu se grandi mole opprimi, inuadique ab alio credit. Macro. de hac re ita prodidit in Somn. Sc. I. 3. p. 13. Φάντασμα vero hoc est visum, quum inter vigiliam, et adultam quietem, in quadam, vt aiunt, prima somni nebula, adhuc vigilare se existimans, qui dormire vix cepit, aspicere videtur irruentes in se vel passim vagantes formas ... In hoc genere est Ἐφιάλτης, quem publica persuasio quiescentes opinatur inuadere, et pondere suo pressos ac sentientes grauare. De hoc genere morbi plura Cael. Aurel. III. 3. Quidam veteres, inquit, ephialten vocauerunt, ... Afficit crapula vel indigestione iungi vexatos ... Sequitur per somnum grauedo atque pressura, et veluti praefocatio, qua sibi quemquam irruisse repente existiment, qui sensibus oppressis sensus exanimet, neque clamare permittat: quo fit vt saepe erumpentes non articulata, sed confusa voce exclament ... Ac paulo ante: Sed quod neque Deus,

neque semideus, neque Cupido sit, libris Causarum, quos αἰτιολογημένους Soranus appellauit, plenissime explicauit. Inde Paeonia Ἐφιαλτία dicitur apud Aetium I. p. 32. (sic enim legendum non ἐλεφαντία) quia τὸν Ἐφιάλτην curat. H.

q. Praecipiant) Haec apud Theophr. totidem verbis Hist. IX. 9. H.

r. Panaces) Ἀπὸ τῶ πάντων ἀκεῖν, quod omnia medetur: siue a πᾶν et ἄκος, hoc est, ab omni remedio. H.

s. Numerosum et Diis inuentoribus ascriptum) Theophrastus sex describit Panacis genera L. IX. histor. Primum Syrium c. 10. cuius radix irino vnguento additur ob suaueolentiam, secatur per messiem, validiore tamen semine. Ego ex spatha, myrrha, oleo, iride tantum vnguentum id parari reperio. Quinque alia genera c. 12. referuntur, tria suis nominibus Cheironium, Aselepium, Heracleum: duo nulla certa appellatione, praeterquam panacis his verbis:

Sunt

Diis inuentoribus adscriptum. Vnum *t.* quippe Asclepion cognominatur, quoniam *v.* ¹ is filiam Panaceam appellauit. Succus *x.* coactus ferulae qualem diximus, ² radice *y.* multi corticis et falsi.

Hac

1. *Asclepius. V.* 2. *radicis cortice multo (crasso) et falso. Cb.*

Sunt autem aliae quaedam panaces, una folio tenui, altera lato. Vires eadem ad ciccandos menses cum farina illizis, et ulcera tam putrida, quam alia. Syriacum ego Smyriacum esse puto, quod in Amano monte plurimum gignitur, et pro myrrha, quae in confectioem irini vnguenti requiritur, substitui potest, auctore Diosc. alia vero duo, quae nomine suo non appellauit, ligustium et origanum filuestre. Cap. sequenti achilaeam fideritin etiam vocatam fuisse panacem heracleon Plinius scribit. Ligusticum panacem etiam dictum fuisse et origanum filuestre Dioscor. testatur. *Dal.*

Numerosum) Cuius multa genera. H.

t. Vnum) Το πάνακες τὸ Ἀσκληπίειον. Theophr. Hist. IX. 9. ab Aesculapio medico, ut Nicand cecinit in Ther. Filiam eius Πανάκειαν, cum altera, quae Ὑγίεια appellata est, in suo iure iurando testem Hippocrates aduocat, p. I. Idem pa-

nacis genus Ἡράκλειον a Diosc. appellatur III. 55. et a Galeno de fac. simpl. m. VIII. p. 217. H.

v. Quoniam is filiam Panaciam appellauit) Scribo, qui filiam Panaciam appellauit, ex codice antiquo. Et paulo post, ubi et quoniam fieret modo. Pint.

x. Succus coactus ferulae) Lege, Succus ex eo cogitur, ut et ferula, qualem diximus, etc. Ex inciso ferulae caule sagapaenum fieri Diosc. monstrat L. III. Potest etiam lectio retineri: quandoquidem c. 26. L. XII. panacem esse ferulam sui generis tradit, si legamus, appellauit. Opopanax succus est coactus ferulae, etc. notando tamen errore Plinii, qui ex Asclepii panace fieri tradat opopanacem, quum is fiat ex heracleo. *Dal*

Succus) Est, inquit, ferula panaces: cuius succus excipitur inciso caule, cogiturque: coacti candor probatur, ut diximus XII. 57. H.

y. Radice) Radices per multas habet, crasso et subamari

Hac *z.* euulsa scrobem *a.* repleri vario genere frugum religio est, ¹ ac terrae piamentum. Vbi *b.*, et ² quonam fieret modo, ³ et quale maxime probaretur, inter peregrina docuimus. Id quod e Macedonia affertur, bucolicon *c.* vocant, armentariis sponte erumpentem succum excipientibus: hoc celerrime euanescit. Et *d.* in aliis autem generibus ⁴ improbatum maxime nigrum ac molle. Id enim ⁵ argumento est cera adulterati.

XII. 5. Alterum *e.* genus heraclion *f.* vocant, et ab Hercule inuentum ⁶ tradunt; alii origanum

1. ad terrae. *V.* *2.* Sic ex MSS. *H.* quo fieret in *Gr.* et *Al.* *3.* aut. *Cb.* *4.* probatur. *Cb.* *5.* Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* argumentum *Gr.* et *Al.* *6.* tradunt. Alii origanum siluestre *Panaces Heracleum* vocant, quod est origano. *Diosc.*

amari gustus cortice vestitis: *Ῥίζας πλειόνας... παχὺν ἔχασαν τὸν Φλοιὸν, ὑπέπιπρον τῇ γεύσει.* *Diosc.* III. 55. post *Theophr. Hist.* IX. 12. *H.*

z. Hac) Quum effoditur, ex omni frugum genere ossa mellita terrae iniicitur. *Theophr. Hist.* IX. 9. *H.*

a. Scrobem repleri vario genere, etc.) Placenta mellita ex omni genere frugum. *Theophr.* 9. L. IX. *hist.* τῇ πανκάρπια μελιπύττη *Dai.*

b. Vbi et quo fieret modo) *Voss. et quoniam.* *Lege:* Vbi et quonam fieret modo. *Gron.* Vbi) L. XII. 57. *H.*

c. Bucolicon) Βυκολικόν, quasi pastoritium. *H.*

d. Et) In aliis succis, qui

non sponte erumpunt, sed inciso caule vel radice manant. Ipse *Plinius* XII. 57. *Niger color improbatum.* *Diosc.* III. 55. Ὁ δὲ μέλας Φαῦλος καὶ μαλακός. Δολῶνται γὰρ ἀμυωνιακῶ ἢ κηρῶ. *H.*

e. Alterum) *Origanum* est *Heracleoticum*, de quo XX. 62 *Diosc.* III. 56. Καλῶσι δὲ τινες πάνανες καὶ τὴν ἀγρίαν ὀρίγανον, οἱ δὲ καὶ ἡρακλεωτικόν, οἱ δὲ κορίλην· περὶ ἧς εἰρήται ἐν τοῖς περὶ ὀρίγανου. *H.*

f. *Heraclion* vocant) *Plutarchus* medicinae peritum fuisse *Herculem* tradit. Itaque quod apud *Euripidem* legitur, *Alcestin*, quae pro *Admeto* mortem obierat, ab eo

ganum heracleoticum siluestre, quoniam est origano simile, radice inutili: de quo origano diximus.

XIII. 6. Tertium *g.* panaces Chironion cognominatur ab inuentore. Folium eius lapatho simile, maius tamen et ¹ hirsutius. Flos aureus, radix ² parua. Nascitur pinguibus locis. Huius flos efficacissimus, eoque amplius, quam supra dicta, prodest.

XIV. 7. Quartum *h.* genus panacis ab eodem Chirone repertum, centaurion *i.* cognominatur: sed et Pharnaceon, in *k.* ³ controuerfiam inuentionis a Pharnace rege deductum. ⁴ Seritur hoc, longioribus, quam cetera, foliis, et ferratis.

Radix

1. *densius, δασύτερον. Tb.*
nisi legendum sit, μικρά.
controuerfia Gr. et Al.

2. *longa, μακρά. Tb.*
 3. *Sic ex MSS. H. in*
 4. *Scribitur. V.*

ab eo cum morte luctato per vim ereptam, et ad maritum reductam fuisse, sic intelligendum, quum grauiter aegrotans, et ferme desperata illa esset, medendi arte, qua excellebat, ab Hercule curatam, reddita pristina valerudine. *Muretus Var. c. 23. VIII.*

g. Tertium) Ista sunt Theophrasti verba Hist. IX. 12. Ἐχει δὲ τὸ μὲν Χειρώνιον φύλλον μὲν ὅμοιον λαπάθῳ, μείζον δὲ καὶ δασύτερον· ἄνθος δὲ χρυσοειδές· ῥίζαν δὲ μικράν. Φιλεῖ δὲ τὰ χωρὶα τὰ πίονα. Neque Nicandri, neque Dioscoridis panaces Chironium esse constat: sed est Hele-

nium Dioscoridis primum, siue inula, vt recte vidit Anguillara, P. V. p. 89. et si id minus probare Ruellius videtur, III. p. 524. Pingitur a Lobelio in Obs. p. 309. H.

b. Quartum) Herbariis id genus incognitum. H.

i. Centaurion) Centaurii magni radicem panacem vocari Dioscor. inquit, quoniam omnibus fere morbis succurrit. *Dal.*

k. In) Aliis Chironi Centauro, aliis Pharnaci Regi originem assignantibus. Chironi medicinae inuentionem Plinius adiudicat VII. 57. Pharnaces, is est, qui primus regnauit in Ponto, vt Pli-

Radix odorata in umbra siccatur, vinoque *l.* gratiam adiicit. ¹ Huius *m.* genera duo fecere, alterum ² laevis folii, alterum ³ tenuius.

XV. *g.* Heracleon *n.* siderion et *o.* ipsum ab Hercule inuentum est, ⁴ caule tenui digitorum quatuor altitudine, flore Puniceo, foliis coriandri. Iuxta lacus et amnes inuenitur, ⁵ omniaque *p.* vulnera ferro illata efficacissime sanat.

XVI. *g.* Est Chironis *q.* inuentum ampelos, quae

1. Huius praeterea genera. ex Diosc. 2. Sic ex MSS. *H. leuioris Gr. et Al. crassioris. Th. παχύφυλλον.*
3. Sic ex MSS. *H. tenuioris G. et Al.* 4. cauliculis multis dodrantalibus. Diosc. 5. quamuis recenti vulnere sanguinem supprimit. Diosc.

vt Plinius loquitur, XXXIII. 54. nempe circiter annum Urbis Romae CCCCL. H.

l. Vinoque gratiam adiicit) Apud Dioscoridem de centaurii radice haec leguntur, *ρίζα παχεῖα, σερρή, βαρεῖα, περί πηλεις δύο μεσηχύλα, μετὰ ποσῆς σύψεως καὶ γλυκύτητος ὑπερῦθρος,* Anagnostas et praelectores Plinii suspicor legisse, *μετὰ ποτῶν,* aut *ποτῶν,* non animaduersis quae sequuntur, et inde natam erroris occasionem, vt vino gratiam adiicere interpretarentur. *Dal.*

m. Huius) Alio spectat Theophrastea panacis vniuersim distributio in duo genera, τὸ μὲν λεπτόφυλλον, τὸ δὲ πλατόφυλλον, Hist. IX. 12. alterum latioris folii, tenuioris alterum. H.

n. Heracleon) Haec sideritis tertia Dioscoridis est, IV. 35. quam et Crateuas ibi *Ἡρακλείαν* vocat, flore puniceo, foliis coriandri, caulibus *σπιθαμιαίοις,* hoc est, palmi altitudine. Germanium est Dodonaei Robertianum p. 62. visum a nobis in horto Regio. H.

o. Et ipsum ab Hercule inuentum est) Haec est sideritis heraclea posterior, Crateuae, non prior, quae folium quercus habet. *Dal.*

p. Omniaque) Diosc. l. c. *Καὶ ταύτης ἡ δύναμις ἐπιτιθεμένης, κολλητικὴ ἐναιμῶν καὶ νεοστρώτων. Huius imposturae ea vis est, vt cruenta recentiaque vulnera glutinet. H.*

q. Est) L. XXIII. 17. H.

quae vocatur Chironia, de qua diximus inter *r.* vi-
tes, sicuti de *s.* herba, cuius inuentio assignatur
Mineruae.

XVII. 10. Herculi *t.* eam quoque adscri-
bunt, quae *v.* Apollinaris, apud ¹ Arabas alter-
cum,

1. alios. M.

r. Inter vites) Viris nigra,
c. 1. L. XXIII. *Dal.*

s. De herba) Argemo, c.
19. L. XXIV. vel parthenio
secundo, cap. 17. L. XXII.
Dal.

Sicuti) Parthenio scilicet
de quo XXII. 20. -H.

*t. Herculi) Vox haec ὀ-
συνάμος, suis fabam, seu
fabam porcinam sonat.
Quum porro suem, aprum
Erymanthium Hercules oc-
ciderit, qui aper in Arca-
dum terra fuerat enutritus,
idcirco et faba suis Arcadi-
cae haec appellata est, et
in partem aliquam eius in-
uentionis, Hercules venit.
Vide Galen. κατὰ τόπ. IX.
4. p. 609. Eadem Apolli-
naris dicitur, quod men-
tem percillar, quasi aestu
Apollinis. H.*

*v. Quae Apollinaris, apud
Arabas altercum, etc.) Omis-
sa hic puto a librariis duo
verba, apud nos, vt sit, quae
Apollinaris apud nos, apud
Arabas altercum, etc. ex
Dioscoride L. IV. cap. de
herba Apollinari. Pms.*

*Apud) Ita R. 2. librique
editi. R. 1. apud Arbilas:
vnde quidam apud alios fin-
gunt. Certe haud temere
apud Plinium Arabica in
plantis tralatitiis et passim
nascentibus nomina inue-
nias: ac vocem eam esse
Latini oris, non Arabici so-
ni, vel ex Scribonio Largo
intelligitur, Comp. 181. Al-
tercum, inquit, quod Graeci
ὀσυνάμον vocant, qui bibe-
runt, caput graue, venisque
distentum habent: mente aba-
lienantur, cum quadam ver-
borum altercatione: inde enim
hoc nomen trahit herba alter-
cum. Sic etiam Apulei. c. 4.
A Graecis Hyoscyamos dici-
tur, et Dioscyamos ... La-
tini insanam vocant, aliqui
Apollinarem, alii alterculum,
etc. Ab altercatione gi-
gnenda nomen etiam alter-
cangeni factum ei esse ali-
qui diuinant. Gallis, Han-
nebane: Iaiquiamus, offici-
nis. Tergemini hyoscyami
icones exhibet Dodon. p.
447. Vidimus in horto Re-
gio. H.*

cum, ¹ apud x. Graecos vero hyoscyamus appellatur. Plura eius genera: vnum y. nigro semine floribus paene purpureis, spinosum. Talis nascitur in Galatia. Vulgare z. autem candidius est, et fruticosius, altius papauere. ² Tertii a. semen irionis semini simile: et omnia insaniam gignentia, capitisque vertigines. ³ Quartum b. genus molle, lanuginosum, pinguius ceteris, candidi ⁴ seminis, in maritimis nascens, hoc recepere Medici. Item c. rufi

1. Sic ex MSS. H. altercum siue altercangenon - Gr. et Al. 2. Alterius. Diosc. 3. Tertium. Diosc. 4. et floris. Diosc.

x. Siue altercangenum) Non agnoscit haec verba antiquus codex. Pint.

y. Vnum) Diosc. IV. 69. Ὁ μὲν γὰρ ἀνθὴ ὑποπόρφυρα φέρει ... σπέρμα μέλαν, καὶ τὰς κυτίνους σκληρὰς καὶ ἀκανθώδεις. H.

z. Vulgare autem candidius est et fruticosius, altius papauere. Tertii semen, irionis semini simile) Verba haec corrupto vt puto ordine concepta, sic scribo: Vulgare autem candidius est et fruticosius altero papaueris semine. Tertii semen irionis simile. Ex Dioscoride eodem libro et capite. Et in archetypo nostro alterius non alius legitur. Pinian. Vulgare autem candidius est et fruticosius) Dodonaeus legit, Vulgare autem fruticosius est, et altius papauere, etc. Ego nihil deleo, candidiusque dici puto, quod

semen minus, nigrum fit. Dal.

Vulgare) Et idem nigrum, sed huius caeli, folique, non Galatici: nec saturi coloris, sed ex candido nigro. H.

a. Tertii) Alterum hoc Dioscoridis, qui omnia genera attigit, altercum est: Ὁ δὲ τις, ἀνθὴ μηλινοείδη ... σπέρμα ὑπόξανθον, ὡσπερ ἐρύσιμον. Οὗτοι δὲ μανιώδεις ὑπάρχουσι καὶ κερωτικοί. Alterius flores sunt laei ... subflauum, et irionis seminis simile. Insaniam illa gignunt, et soporem. H.

b. Quartum) Quod Dioscoridi l. c. tertium est, eisdemque plane verbis ab eo describitur. H.

c. Item) Quod, inquit, est rufi seminis, ξανθὸν, in medicinae vsus adhibetur. Diosc. l. c. H.

rufi feminis. Nonnunquam ¹ autem candidum rufescit, si *d.* non ematuruit, improbatunque. Et alioqui nullum, nisi quum inaruit, legitur. Natura *e.* ² vini, ideoque mentem caputque infestans. Vfus feminis et per se, et succo expresso. Exprimitur *f.* separatim, et caulibus foliisque: vtuntur et radice, temeraria in totum (vt arbitror) medicina. Quippe etiam foliis constat mentem corrumpi, si plura quam quatuor ³ bibantur. Etiam *g.* antiqui in vino ⁴ febrem *h.* depelli arbitrabantur. Et

1. Sic ex MSS. H. et V. Non nunquam ante Gr. et Al.

2. veneni. Alii. 3. bibantur, zametfi. V. bibant.

Etiam. Ch. 4. febrim. Ch.

d. Si) Quum nequit maturefcere, aut percoqui. H. *e.* Natura) Inest vis ei vini: nam caput tentat, etc. Ita libri omnes, non veneni. Est aliud ei nomen ab ea causa inditum. *Milimindrum*, inquit Papias, vulgus vocat, pro eo, quod elevationem mentis inducat: haec herba *hyoscyamos* appellatur. H.

f. Exprimitur) E semine ait, et caulibus, et foliis, separatim exprimi succum, vtilem in medicina. Vide N. et Em. N. V. (hic pos.) *Expr.*) Prius vitiosa interpunctione legebatur, et caulibus foliisque vtuntur et radice: perinde quasi e semine solo separatim, de quo proxime ante sermo erat, non etiam e caulibus foliisque, succus exprimeretur.

Vol. VII.

Retexit errorem. Diosc. IV. 69. *Χυλίζεται δὲ ὁ καρπὸς ἀπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα, καὶ οἱ καυλοὶ κοπτόμενοι, καὶ ἐκθλιβόμενοι, ἐν ἡλίῳ ξηρανομένῃ τῷ ὕγρῳ... Χυλίζεται δὲ καὶ τὸ σπέρμα αὐτῆ κατ' ἰδίαν κοπτόμενον ξηρὸν, etc.* *Recenti semine, foliis, caulibusque rufis succus exprimitur, qui ad Solem exsiccatur ... Elicitur et separatim succus e semine, quum inaruit, etc.* Nec suam interim priori lectioni constare sententiam inficias eo. H.

g. Etiam) Diosc. l. c. *Terna*, inquit, *quaternaue* folia cum vino pota febres epialas depellunt, *ἡπιάλης πυρετῆς θεραπείαι*. Febris continuaе quotidianaе genus hoc nomine Graeci intelligunt. H.

T t

Et *i.* oleum fit ex femine, vt diximus, quod *k.* ipsum auribus infusum tentat mentem. ¹ Mireque *l.*, vt contra venenum, remedia prodidere his qui id bibissent, et ipsum pro remediis: adeo nullo omnia experiendi fine, vt cogerentur etiam venena prodesse.

XVIII. (V.) II. Linozostis *m.*, siue parthenion, Mercurii inuentum est, ideo apud Graecos Hermupoan *n.* multi vocant eam, apud nos omnes Mercurialem. Duo *o.* eius genera: masculus et femina, quae efficacior, ² caule cubitali, interdum ramoso in cacumine, ocimo angustioribus foliis, geniculis densis, alarum *p.* cauis multis, femine *q.* in ge-

1. *Mirumque. V.* 2. *frutice dodrantali, aut maiore. Diosc.*

h. Febrem depelli) Hepialon, tribus vel quatuor portis. *Dal.*

i. Et) L. XV. 7. et XXIII. 49. H.

k. Quod) Prodest auribus, menti nocet. Apul. c. 4. de Symphoniaca, siue hyoscyamo, t. I. *Ad aurium dolorem: Herbae symphoniacae succus tepesfactus cum oleo rosaceo, et in aurem instillatus, aurium dolorem mirifice tollit; et si vermes fuerint, necat eos.* H.

l. Mireque) Mirum est a medicis, tanquam contra venena remedia tradi, ab iis sumenda, qui hyoscyamum bibissent: et ex ipso simul hyoscyamo remedia peti. H.

m. Linozostis) Diosc. IV. 191. Λινόζωσις, οἱ δὲ παρ-
θένιον, οἱ δὲ Ἑρμῆ βοτάνιον καλεῖσιν. Et in Nothis: Ῥωμαῖοι ἐρβα Μερκυριαλῆς μάσκελα. Mercurialem Galli, vt Latini, vocitant, *Mercuriale.* Vide iconem maris ac feminae apud Lobelium in Obli. p. 131. Vidimus in horto Regio. H.

n. Hermupoan) Ἑρμῆ βοτάνιον. Dioscorid. *Dal.*

Hermupoan) Ἑρμῆ πρόαν, id est, Mercurii herba: quo sensu et Hermubotane, Ἑρμῆ βοτάνη, ab Apuleio etiam appellatur, c. 82. H.

o. Duo) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

p. Alarum) Diosc. μάσκαλας

¹ in geniculis dependente: feminae copioso, mari iuxta ² genicula stante, rariori ac breui *r.*, contortoque *s.*: feminae, soluto et candido. Folia maribus nigriora, feminis candidiora: radix superuacua, praetenuis. Nascuntur in campestribus cultis. Mirum *t.* est, quod de utroque eorum genere proditur: ut mares gignantur, hunc facere: ut feminae, illam. Hoc *v.* contingere, si a conceptu succus protinus bibatur in passo, edanturue folia decocta ex oleo et sale, vel cruda ex aceto. Quidam decoquunt eam in nouo fictili cum heliotropio, et duabus ³ aut tribus spicis, donec decoquatur. Decoctum *x.* dari iubent, et herbam ipsam in cibo, altero die purgationis ⁴ mulieribus per triduum, ⁵ quarto die a balneo coire eas. Hippocrates *y.* miris laudibus in mulierum usu praedicauit

T t 2

dicauit

- 1. ex. V. 2. folia iacente. Diosc. 3. tribus aliis spicis, donec percoquatur. V. 4. muliebris. V. 5. quarto vero die. Dal.*

σχάλας πολλάς, πυκνὰς ἔχοντα. Ala proprie pars est hominis concava, subter brachium, quae et axilla dicitur. Ad huius similitudinem, in herbis ala, quae Graecis *μασχάλη*, significat cauum illum, inter caulem, et ramulos, anfractum: unde noua proles egrèditur. In arborum ramis pars eorundem caua, qua matri adhaerescunt: in qua et gigni aliquando viscum fungosque contingit. H.

q. Semine) E sinu foliorum dependente. H.

r. Breui) In formam te-

sticulorum, ὡςπερ ὀρχίδια, inquit Diosc. unde et testiculatam Latini dixere, ut auctor est Apuleius c. 82. H. *s. Contortoque*) Paruo, rotundo, duorum testiculorum figura. Dal.

t. Mirum) Hoc pariter Diosc. totidem verbis, l. c. H. *v. Hoc*) Diosc. l. c. H.

x. Decoctum) Diosc. l. c. H.

y. Hippocrates) Libris de natura mulierum, de mulierum morbis, et de sterilibus. Dal.

Hippocrates) De morb. mul. l. t. 63. p. 455. t. 74. p. 461. t. 82. p. 465. t. 85. p. 468.

dicavit has: ¹ ad hunc modum Medicorum α . nemo nouit. Ille eas vuluae a . cum melle, vel rosaceo, vel irino, vel lirino admouit: item b . ad ciendos menses secundasque. Hoc c . idem praestare pbtu fotuque ² dixit. Instillauit d . auribus olidis succum, inunxitque cum vino vetere. Aluo folia imposuit, epiphoris e ., stranguriae, et ³ vesicae. Decoctum eius dedit cum myrrha et thure. Aluo qui-

1. At hunc. V. 2. dicit. V. 3. vesicis. M.

p. 468. etc. L. de nat. mul. t. 8. p. 364. t. 11. p. 366. t. 18. p. 371. etc. L. II. de morbis, t. 12. p. 43. etc. H.

α . Medicorum nemo nouit)

Plinius hac in re se parum medicinae peritum ostendit, qui pessorum ad eiusmodi mala vtilium confectioem ignorauerit. Dal.

Medicorum) Carpit aeni sui medicos. Nostra aetate mercuriali vtuntur in pessis. H.

a . Vuluae) Mulierum suffocanti. Dal.

b . Item) Apul. c. 82. t. 2. Ad menstrua cienda: Herba mercurialis cum oleo irino vel rosaceo admota, mox prouocat sanguinem menstruum. H.

c . Hoc) Hipp. L. de nat. mul. t. 29. p. 377. ad ciendos menses, ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνεται. Λινοζώσιος τὸν καρπὸν καὶ τὰ Φύλλα ἐν οἴνω δένει πιεῖν. Mercurialis semen et folia in vino bibenda praebe. Et p. 378.

Λινοζώσιος Φύλλα τριψας ἐν ῥακεί προσθεῖναι. Mercurialis folia trita in linteo subde. H.

d . Instillauit) Quum quis ex aure male olet, ἐκ τῶ ὠτὸς κακὸν ὄζει, inquit Hipp. de int. affect. t. 34. id quod splenicis accidere docet. Apul. c. 82. t. 4. si aqua in aures introierit, ad extrahendam, Mercurialis quoque succum instillat. H.

e . Epiphoris) Fluxionibus in ventrem. Dal.

Epiphoris) Oculorum videlicet: neque enim alias Plinius intelligit, nisi speciatim significet. Dalecampius fluxiones in ventrem interpretatur, quo sensu nunquam vocem eam noster accipit. Sed et ab Apuleio Lugdunensis medicus arguitur, ita scribente scilicet, c. 82. t. 3. Ad epiphoras oculorum: Herbae Mercurialis folia, inquit, cum vino albo vetere impone. H.

uo *f.* quidem soluendae, vel in febris, decoquitur quantum manus capiat in duobus sextariis aquae ad dimidias: bibitur sale et melle admixto: necnon cum vngula *g.* suis, aut gallinaceo *h.* ¹ decoctum salubrius. Purgationis causa putauere aliqui vtramque *i.* dandam, ² siue cum malua decoctum. Thoracem purgant, bilem *k.* detrahunt, sed stomachum laedunt. Reliquos vsus dicemus suis locis.

XIX. 12. Inuenit et Achilles discipulus Chironis, qua vulneribus mederetur, quae ob id ³ Achilleos *l.* vocatur. Hac sanasse Telephum *m.* dicitur. Alii *n.* primum aeruginem inuenisse, vti-

T t 3

lissimam

1. decocta. *V.* decocta. Salubrius purgationis. *Dal.*
 2. per se, siue cum malua decoctam. *V.* 3. Achillea Sideritis. *Diosc.*

f. Aluo) *Q.* Seren. c. 29. p. 143. Saepe cibi specie, vizio vel corporis ipso Potibus aut duris restricta morabitur aluus: Vincetur talis mora gramine Mercuriali, Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus. Et Apul. c. 82. t. 1. Ad ventris duritiam: Herbam Mercurialem coques, et tritam ex passio dabis: statim deruaber, et stomachum purgabit: aut semen eius tritum ex passio dato, etc. Scrib. Larg. comp. 135. Mollit ergo aluum herba mercurialis, lenibus oleribus quamplurima mixta. *H.*

g. Vngula) Pede suis falso, qui sua falsugine aluum irritat. *Dal.*

b. Gallinaceo) Nempe ve-

teri, cuius insculum aluum subducit. *Dal.*

i. Vtramque) Marem feminamque. *H.*

k. Bilem) Marc. Emp. c. 30. p. 217. *H.*

l. Achilleos) Haec fideritis Heraclea est, de qua *f.* 15. *H.*

m. Telephum) Herculis filium, Mysozum regem, ab Achille ipso sanatum, a quo vulneratus fuerat. Consulto enim oraculo, responsum tulit, 'Ο πρώτος ἰάσεται. Supplex itaque Achilli factus, id ab ipso impetrauit. Hor. Epod. XVII. v. 8. *Mouit nepotem Telephus Nereium, In quem superbus ordinat agmina Mysorum, et in quem tela acuta iorserat. H.*

n. Alii) Quo spectat Ouid. de rem

lissimam emplastris, ideoque pingitur ¹ a cuspide decutiens eam gladio in vulnus Telephi. Alii utroque usum medicamento volunt. Aliqui *o.* et hanc panacem ² heracleon, alii fideritin, et apud nos millefoliam vocant, cubitali scapo, ramosam, minoribus quam ³ feniculi foliis vestitam ab imo. Alii fatentur quidem illam vulneribus utilem, sed veram achilleon esse scapo caeruleo pedali, sine ramis, ex omni parte singulis foliis rotundis eleganter vestitam. Alii *p.* quadrato caule, ⁴ capitulis

1. Sic ex MSS. *H. et Ch. ex Gr. et Al.* 2. herodem, alii fideriten, et ap. nos millefolium. *Ch.* 3. feniculis vestitam. *Ch.* 4. Sic ex MSS. *H. capitibus Gr. et Al.*

de rem. Am. v. 47. *Vulnus in Herculeo quae quondam fecerat hoste, Vulneris auxilium Pelias lasta tulit.* Hoc iterum Plinius repetit XXXIV. 45. *H.*

o. Aliqui et hanc panacem) Prima achillea Plinii, eadem est Diosc. Secunda, myriophyllon Diosc. Tertia, fideritis, heraclea prima Diosc. Quarta et quinta, fideritis heraclea Crateuae, et tertia Dioscoridis. Sexta, fideritis secunda Diosc. *Dal.*

Aliqui) Aliqui sanarum, inquit, Telephum aiunt, herba millefolia, quam et panacem heracleon, et Achilleam, et fideritin vocant. In his Apuleius, c. 88. *Graeci myriophyllon, .. alii Achilleon ... Latini millefolium ... Hanc herbam Achilles inuenit: unde*

vulnera ferro facta sanabat: et ob id Achilleos vocatur: hac sanasse Telephum dicitur. Haec *Ἀχιλλεῖος* Dioscoridis est, IV. 36. quam et fideritin appellatam ait. Millefolium idem terrestre, seu militaris herba, de qua diximus libro anteriore, s. 95. picta a Lobelio, ut diximus, et Dodonaeo, p. 101. *H.*

p. Alii quadrato caule capitibus marrubii folio quercus) Voss. *capitulis marrubii foliis quercus.* Lege, *capitulis.* L. XXVII. 9. *In cacumine capitula sunt ecbinata spinis. eiusdem c. II. Capitula sunt in summo caule renuia.* Gron.

Alii) Haec fideritis prior Diosc. IV. 33. de qua ille paria refert totidem verbis: folio

lis marrubii, ¹ folio quercus. Hanc *q.* etiam praecifos nervos glutinare ² faciunt. Alii *r.* sideritin in maceris nascentem, quum teratur, foedi odoris. Etiamnum aliam similem huic, sed candidioribus foliis et pinguioribus, ³ tenuioribus cauliculis, in vineis nascentem. Aliam *s.* vero binum cubitorum, ⁴ ramulis exilibus, triangulis, folio filicis, pediculo longo, betae semine, omnes vulneribus praecipuas. ⁵ Nostri eam, quae est ⁶ latissimo folio, ⁷ scopam *z.* regiam vocant. Medetur *v.* anginis suum.

Tt 4

XX.

1. foliis quercus. Hac. Ch. 2. ferunt. M. 3. teneris. D. teneriorem. Ch. 4. ramis bicubitalibus. Diosc. 5. Nostri in M. d. 6. latissimo. V. 7. Sic et M. scopas regias Gr. et Al.

folio nempe marrubii, ad similitudinem foliorum quercus accedente, e quadrangulis caulibus, in quibus orbiculata interdum, ut in marrubio, verticilla conspiciuntur. Recentior aetas in officinis herbam Iudaicam et *Terrabil* barbaro nomine vocat, a Dodonaeo pingigitur p. 94. Ruellio adstipulante, III. p. 594. H.

q. Hanc) Diosc. l. c. Δύναμιν δὲ ἔχει τὰ φύλλα καταπλασσομένα τραυματίων κολλητικὴν, etc. Et est ea dos herbae Iudaicae propria. H.

r. Alii) Et id heracleae sideriti natale solum, de qua s. 15. diximus. Diosc. IV. 31. Σιδηρεῖτις. Ἡράκλεια, ... Φυομένη ἐν τοῖ-

χοῖς καὶ ἀμπελώσιν, in macerus, venetisque. H.

s. Aliam) Nempe sideritin Dioscoridis alteram, quam ille iisdem omnino notis delineat, IV. 34. quae omnes pulcre cadunt in eam, quam Pimpinellam in Gallia vulgus appellat, *la Pimprenelle*: quam et thryallidem a Theophrasto vocari diximus XXI. 61. Huius est eximia vis ad vulnera. Anguillara, Par. XIV. p. 257. *La seconda siderite non e altro che la Pimpinella nostra commune.* H.

z. Scopam) In Indice *scopra regia*. In MSS. quibusdam, *scopas regias* hoc loco legitur. Pimpinella filuestris est, seu sanguisorba maior, delineata a Dodonaeo,

XX. 13. Inuenit *x.* et Teucer eadem aetate Teucrion *y.*, ¹ quam quidam ² hemionion vocant, spargentem iuncos tenues, folia ³ parua, asperis locis nascentem, austero sapore, numquam ⁴ florentem: neque semen gignit. Medetur lienibus. Constatque *z.* sic inuentam: quum exta super eam proiecta essent, adhaesisse lieni, eumque exinanisse. Ob id a quibusdam ⁵ splenion vocatur. Narrant *a.*, sues, qui radicem eius ⁶ ederint, sine splene inueniri. Quidam *b.* ramis ⁷ hyssopi furculosam, folio ⁸ fabae, eodem nomine appellant, et colligi ⁹ florentem adhuc iubent: adeo florere non dubi-

1. et quam. *V.* 2. bermiam. *Alii. bermion. Alii.*
 3. curua. *V.* 4. floret. *V.* 5. asplenon. *Diosc.*
 6. edint. *Ch.* 7. chamaedryos. *Diosc.* 8. ciceris. *Diosc.*
 9. cum floreat iubent. *Ch.*

naeo, p. 105. Ruellius III. p. 594. falso arbitratur eam esse quam vulgus *Carpentariorum herbam* appellat: quod materiarii fabri saepiuscule hac vtuntur ad glutinanda vulnera. H.

v. Medetur anginis suum) In antiquo codice *succus non suum.* Pint.

x. Inuenit) Telamonis filius, Priami sororis filius. De quo Horat. Carm. IV. Od. 9. *Primusque Teucer zela Cydonio Direxit arcu.* H.

y. Teucrion) Teucrion, chamaedryn quoque vocari Diosc. ait: asplenon vero hemioniam. *Dal.*

Teucrion) Non illud quidem Dioscoridis Teucrium

est, sed hemionitis, cuius ille iisdem fere verbis meminit, III. 152. *Ἡμιονίτις, οἱ δὲ σπληνίων,* etc. Sic etiam Orib. XI. p. 198. Pingitur a Dodonaeo, p. 464. Hemionion pariter Teucrion appellari, auctor est Apuleius, c. 56. Sed cum lonchitide male confundit. H.

z. Constatque) Haec totidem verbis Apulei. l. c. H.
a. Narrant) Apulei. l. c. H.

b. Quidam) Et haec pariter Apulei. l. c. Hoc Teucrium Dioscoridis videtur, III. III. simillimum chamaedryi, vel ipsa forte chamaedrys, de qua libro anteriore diximus, s. 80.

Nam

dubitant: maximeque ex Ciliciis et Pisidiae montibus laudant.

XXI. 14. Melampodis *c.* fama, diuinationis artibus nota est. Ab hoc appellatur vnum ellebori genus Melampodion. Aliqui *d.* pastorem eodem nomine inuenisse tradunt, capras purgari ¹ pasto *e.* illo animaduertentem, datoque lacte earum sanasse *f.* Proetidas furentes. Quamobrem de omnibus eius generibus dici simul conuenit. Prima *g.* duo sunt, ² candidum ³ et nigrum. Hoc *h.*

Tt 5 radi-

1. *pastore. M.* 2. *Aul. Gel. L. XVII. cap. 15. Iac. Cell.* 3. *ac. Cb.*

Nam et ipsam aliqui appellauere Teucrion. H.

c. Melampodis) De quo nos scripsim, VII. 33. H.

d. Aliqui) Ita Diosc. IV. 151. At Apollodorus Athen. in Bibl. purgationem Proeti filiarum, potius ad vatem Melampoda, quam ad pastorem refert: nataeque ait ex Proeto et Stenoboea filias, Lyssippen, Iphinoen, et Iphianassam: quae vbi primum adoleuerint, vexatae insania sint: sed Melampodis cura purgatione vsas ex iis duas resipuisse. Hunc autem in eis errorem fuisse mentis animique, boues vt se crederent, quod Virg. quoque in Bucol. Ecl. 6. v. 48. significat, nequam fabulosum videri debere, discé ex Aegineta III. vbi de atra bile. H.

e. Pasto illo animaduerten-

tem) Theophrastus id animaduersum tradit in ouibus quae veratrum gustassent. *Dal.*

f. Sanasse Praetidas furentes) Atra bile percitas. Vide cap. 37. L. XI. Apud Sextum Empiricum L. VI. Pyrrhonion Polyanthus Cyrenaeus ab Aesculapio curatas fuisse ait, non a Melampode, vt Eudoxus apud Stephanum scribit. Vide Ouid. vlt. Metam. Vitruuium III. 8. Politian. c. 50. *Miscell. Dal*

g. Prima) Tradit haec deinceps ad verbum Theophrast. Hist. IX. II. Genus vtrumque vidimus in horto regio. Nigrum, *Ellebore noir*, a Clusio pingitur accurate hist. rar. pl. II. p. 274. Candidum, *Ellebore blanc*, in Eystetteni horto. H.

radicibus tantum intelligi tradunt plerique. Alii *i.* folia ¹ nigri, platano familia, sed minora, nigrioraque et pluribus diuisuris scissa: albi *k.*, betae ² incipientis: haec quoque nigriora, et canalium dorso rubescentia. Vtraque *l.* caule ³ palmi ferulaceo, bulborum tunicis conuoluto, radice *m.* ⁴ fibrata

i. nigro platano. Ch.
drantis altitudine.

2. filuestris. Diosc. *3.* quadrantis altitudine.

4. Sic et M. et Ch. vibrata
Gr. et Al.

b. Hoc) Alii familia esse aiunt genera ellebori duo: radice tantum differre: huius candida, alterius nigra: Οἱ μὲν γὰρ ὁμοίαι εἶναι, πλὴν τοῦ χρώματι μόνον διαφέρειν· τὴν τὲ ῥίζαν τῆ μὲν λευκὴν, τῆ δὲ μέλαιναν. Theophr. l. c. H.

i. Alii folia nigri platani familia) Voss. nigra platano. Scribe: Alii folia nigrae platano familia. Gron.

Alii) Diosc. de veratro nigro IV. 151. Ἐχει δὲ τὰ φύλλα χλωρὰ, πλατάνω προσεμφερόν, ἐλάττονα δὲ, καὶ πολυσχιδέστερα, καὶ μελάντερα. H.

k. Albi) Ellebori albi folia sunt, inquit Diosc. IV. 150. betae filuestris familia, sed breviora, nigrioraque, et dorsi spina rubescit: ὁμοία τοῖς τοῦ σέλτλου ἀγρίου, βραχύτερα δὲ καὶ μελάντερα, καὶ τῇ ῥίζῃ ἐρυθρὰ. H.

l. Vtraque) De candido

id diferte Diosc. l. c. Καυλὸν δὲ παλαισιῶιον, κοῖλον, περιφλοιζόμενον, ὅταν ἀρξῆται ξηραίνεσθαι. Caulem palmi altitudine, concavum, qui quidem tunicas, quibus conuoluitur, abdicat, quum arescere incipit. H.

m. Radice) Fibrata, tenuibus fibris distincta. Vide N. et Em. N VI. (hic pos.) Radice.) Prius insulse, vibrata, legebatur. Sequuti sumus fidem codicum MSS. R. Colb. Ch. et vet. Dal. et quod his multo certius est, Dioscoridem ipsum, cuius haec verba de helleboro candido, IV. 150. Ῥίζαι δ' ὑπείσι πολλάι, λεπταί, ἀπὸ κεφαλίου μικροῦ καὶ ἐπιμήκου, ὡσπερὶ κρομμύου, συμπεφυκυῖαι. Radices subiacens numerosae, tennes ac fibratae, ab exiguo et oblongo capitulo, seu caepa, excuntes, eidemque adnexae. Tradit eadem et de veratro nigro cap. sq. H.

briata caeparum modo. Nigro *n.* equi, boues, sues necantur; itaque cauent id, ¹ quum candido vescantur. Tempestiuum *o.* esse tradunt messibus. Plurimum *p.* autem nascitur in Oeta monte: et ² optimum vno eius loco circa *q.* Pyram. Nigrum *r.* vbique prouenit, melius in Helicone, qui mons et ³ aliis laudatur herbis. Candidum *s.* probatur Oetaeum: secundum Ponticum: tertio loco Eleaticum, quod in vitibus nasci ferunt; quarto Parnassium *t.*, quod adulteratur Aetolico, ex vicino. Nigrum ⁴ ex his Melampodion *v.* vocant, quo *x.* ⁵ et domos

1. cum oues candido. Theoph. et nox, autumno, pro messibus. *2.* opimum. Cb. *3.* alias. Cb. *4.* ex, in V. d. *5.* sues, Theoph. domos. Diosc. ut hic.

n. Nigro) Sic Theophr. l. c. sed idem candido vesci tantum oues dixit, τὰ πρόβατα. H.

o. Tempestiuum) Candidum quidem messibus colligi Diosc. iubet IV. 150. H.

p. Plurimum) Theophr. l. c. Ἐκ τῆς Οἰτῆς συλλέγουσι. πλείστος γὰρ ἐνταῦθα φύεται καὶ ἀριστος. μοναχοῦ δὲ φύεται τῆς Οἰτῆς περὶ τὴν Πύραν. Pyra locus est in eius montis vertice, in quo sacrificantem Herculem, ubi se coniecisset in rogam, arsisse ferunt. Claudianus, de tertio Conf. Honorii, v. 114. Iuga deseris Oetes, Herculeo damnata rogo. H.

q. Circa Pyram) Pyra, siue Rogus, locus est in montis vertice, in quo sacrificantem Herculem arsisse

ferant, quum impatientia doloris victus in accensam lignorum struem se proiecit. Dal.

r. Nigrum) Diosc. IV. 151. post Theophr. l. c. ad verbum. H.

s. Candidum) Theophr. l. c. H.

t. Parnassium) Parnassicus et Aetolicus, quos vendentes et ementes multi discernere nesciunt, duri sunt, perquam rugosi et flaccidi. Theophr. Dal.

v. Melampodion) Ab inuentore. Theophr. l. c. Καλοῦσι δὲ τὸν μέλανα τινες ἐκ τοῦ τεμόντος καὶ ἀνευρόντος Μελαμπόδιον, etc. Sic etiam Diosc. IV. 150. H.

x. Quo et domos suffiunt) Conuenit c. Hard. Dal.

Quo)

domos suffiunt purgantque, ¹ spargentes et pecora, cum precatione solenni: hoc et religiosius colligitur. Primum *y.* enim gladio circumscribitur. Dein qui succisurus est, Ortum spectat: et *z.* precatur, vt id liceat sibi concedentibus Diis facere, obseruatque *a.* aquilae volatus: fere enim secantibus interest: et si prope ² aduolauit, moriturum illo anno qui ³ succidat, augurium est. Nec *b.* ⁴ album facile colligitur, caput aggrauans, maxime nisi praesumatur allium, et subinde vinum sorbeatur, celeriterque ⁵ fodiatur. Nigrum *c.* alii ⁶ *ectomon* vocant,

1. aspergentes se et. *M.* 2. aduolauerit. *M.* 3. succidit. *M.* 4. atrum. *Diosc.* 5. effodiatur. *V.*
6. *ectomon.* *Diosc.* *entomon* *Gr. et vulgg.*

Quo) *Diosc.* l. c. Περιέρχονται δὲ καὶ οἰκίαις αὐτῶν, καθαρτικὸν εἶναι νομίζοντες. Sed et eo domos aspergunt, purgandi expiandique vim inesse ei rati. *Theophr.* l. c. Καθαίρουσι δὲ ὕασι αὐτῶν καὶ πρόβατα, συνεπείδοντες τινα ἐπιώδη. *Lustrant* eo fues, ouesque cum incantatione quadam. *H.*

y. Primum) Hic ritus omnis a *Theophr.* quoque describitur *Hist.* IX. 9. *H.*

z. Et) *Stant*, inquit, et *Apollinem Aesculapium* deprecantur, vt ea res sibi feliciter cedat. *Diosc.* IV. 151. *H.*

a. Obseruatque) *Obseruat*, num aquila sibi in eo opere occupato, interueniat: abstinet, si cernat. Periculum

enim imminet secanti, etc. *Theophr.* et *Diosc.* ll. cc. *H.*

b. Nec) De nigro haec *Diosc.* prodidit, l. c. de eleboro vniuersim, *Theophr.* *Hist.* IX. 9. *H.*

c. Nigrum) *Gal.* in *Expl.* voc. *Hippoc.* p. 89. Ἐκτόμου, ἐλλέβορου μέλανος. *Hesychius*, ἐκτομόν, ἐλλέβορος *Erotian.* in coll. dict. *Hipp.* apud *Galen.* p. 119. ἐκτόμου, *Διοκλῆς* Φησὶν οὕτω καλεῖσθαι τὸν μέλανα ἐλλέβορον. *Diosc.* l. c. Ἐλλέβορος μέλας, οἱ δὲ Μελαμπόδιον, εἰ δὲ ἔκτομον. (lege ἐκτομόν) οἱ δὲ πολὺ ῥρίζον, a multa, vt diximus, radice fimbriata. Prius in editis libris *entomon*: in *MSS.* *eu-cymon*: vtrumque peruerse. *H.*

cant, alii polyrrhizon: purgat per inferna: Candidum *d.* autem vomitione, causafque morborum extrahit; quondam terribile, postea tam promiscuum, vt *e.* plerique studiorum gratia ad peruendenda acrius, quae commentabantur, saepius sumptitauerint. Carneadem *f.* responsurum Zenonis libris: Drusum *g.* quoque apud nos, tribunorum popularium clarissimum, (cui ante omnes plebs stans plaufit, optimates *h.* vero bellum Marsicum

1. sumitauerint. *Ch.*

d. Candidum) Marc. Emp. c. 30. p. 21. et Diosc. IV. 150. Καθαίρει δὲ δι' ἐμέτων, ἄγων ποικίλα. Purgat vomitionibus varii coloris humores extrahens. H.

e. Vt) Haec totidem verbis Gellius XVII. 15. p. 968. de Carneade imprimis. Et Val. Max. VIII. 7. n. 5. Carneades cum Chryssippo disputaturus, elleboro se ante purgabat, ad exprimendum ingenium suum attentius, et illius refellendum acrius: quas potiores industria solidae laudis cupidis efficit appetendas. De Carneade alias diximus. VII. 31. H.

f. Carneadem responsurum) Valer. c. 7. L. VIII. de Chryssippo idem scribit. Petronius in Satyra: Chryssippus, inquit, vt ad inuentionem sufficeret, ter elleboro animum deterfit. Dalec.

g. Drusum) Hunc locum Gellius ita recitat l. c. p. 971. Sed elleborum sumi posse

tutissime in insula Anticyra Plinius Secundus in Libris naturalis Historiae scripsit: propterea Liuium Drusum, qui Tribunus plebis fuit, quum morbum, qui comitialis dicitur, pateretur, Anticyram nauigasse, et in ea insula elleborum hibisse ait, atque ita morbo liberatum. Nigrum veratrum ad comitiale morbum Celsus quoque commendat III. 23. H.

h. Optimates vero bellum Marsicum imputauere) Nostrum exemplar, importauere, non imputauere. Ceterum verba haec, cui ante omnes plebs astans plaufit, optimates vero bellum Marsicum imputauere, non puto esse Pliniana: aliena enim videntur ab ipsa re de qua agitur. Pint.

Optimates) Sociale, vel Marsicum bellum appellatum est, quod a Marsis primum concitatum fuit. Et enim Latini omnes, ac plerique

ficum imputauere:) constat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra insula. Ibi enim tutissime sumitur, quoniam (vt i. diximus) sesamoides admiscet. Italia veratrum vocat. - Farina eorum per se, et mixta ¹ radícula, qua k. lanas diximus lauari, ² sternumentum l. facit, amboque m. somnum. Leguntur autem tenuissimae radices breuesque, ac n. velut decurtatae ³ etiam hae. Nam summa, quae est crassissima, caepis similis, canibus tantum datur purgationis causa. Antiqui o. radicem cortice ⁴ quam carnosissimo seligebant, ⁵ quo tenuior eximeretur medulla. Hanc p. humidis spongiis

1. radicae. Ch. 2. Sic ex MSS. H. sternutamenzum
Gr. et Al. 3. et imae. Ch. 4. quam crassissimam selig. M. 5. qua tenuior. M. qua interior. Diosc.

rique Italiae populi, indigne ferentes, se laborum omnium ac periculorum participes, ab communionem imperii et honoris excludi, frustra per Drusum, qui hac arte conciliatis animis affectabat imperium, sperata ciuitate, quod iure non poterant, armis consequi studuerunt: Haec prolixius Flor. III. 18 et alii. H.

i. Vi) L. XII. 64. H.
k. Qua) L. XIX. 18. H.
l. Sternumentum) Scrib. Larg. comp. i. n. 10. Pro-
vitat sternumentum etiam per se confusum, et naribus iniectum veratrum album. Nigrum, siccum et aridum sternutationem statim inuitat. H.
m. Amboque somnum) Nec

verum id, nec verisimile. Lego, somnium discutunt. Dalec.

n. Ac velut decurtatae) Id est, quod Antylus et Posidonius apud Aetium praecipunt, veratri deligendas esse radices paruas, siue tenues, sed plenas, non rugosas, nec in acutum instar caudae muris desinentes. Idem.

o. Antiqui) Sic Diosc. de vtroque elleboro, eligi iubet carnosum, et cui tenuis medulla sit: Ἐκλέγου δὲ τὸν εὐσαρκίον, καὶ εὐτροφόν, λεπτήν ἔχοντα τὴν ἐντέριον. H.

p. Hanc) Vt aqua madefacta radix turgesceret, faciliusque

spongiis opertam, turgescensque acu *g.* in longitudinem findebant. Deinde fila in umbra siccabant, iis vrentes: nunc *r.* ramulos ipsos ab radice quam grauiissimi corticis ita ¹ dant. Optimum *s.*, ² quod acre gustu feruensque, in frangendo puluerem *t.* emittit. Durare vim eius XXX. annis ferunt.

XXII. Nigrum *v.* medetur paralyticis, insipientibus, hydropicis, dum citra febrim, podagris veteribus, articulariis morbis. Trahit *x.* 3 aluum, et

1. dantes. *Ch.* 2. quod non valde acre. *Diosc.*
3. per aluum. *Alii.* ex aluo bilem. *Ch.*

liusque diuideretur acu, vel forficula, in tenuia fila. *H.*

g. *Acu in longitudinem findebant*) Forficula non acu, legendum esse Plinius ipse ostendit non multo post. *Pintian.*

r. *Ramulos ipsos*) Radicum fibras. *Dalec.*

Nunc) Fibras radicum integras. *H.*

s. *Optimum*) Candidum probat *Diosc.* IV. 150. quod non sit admodum gustu feruens, ἐκπυρῶν τῆ γεύσει οὐλίαν. Nigrum c. seq. acre gustu, feruensque, δριμύν ἐν τῆ γεύσει, καὶ πυρῶδη. *H.*

t. *Puluerem emittit*) Fumosum saporem. Aetius ex *Antylo.* Puluis euanidam vetustatem indicat, quamvis *Dioscorides* tale prober. *Dal.* *Plinius* ex sententia *Casp.* *Hofmanni* in *Varr.* Lectt. *L.*

I. c. 1. p. 2. hoc indicat. *Helleborus* dum frangitur debet emittere fumosum quid ceu puluerem, quod subito nares feriat, et acredine sua sternutationem cicat, Aetii locus est *Tetr.* I. L. III. c. 126. Ergo *Dioscorides* L. IV. c. 145. et *Plinius* inter se non pugnant. *H.*

Puluerem) *Diosc.* IV. 150. *Χνοῦν ἀφιεῖς ἐν τῷ θραύεσθαι, puluerem emittens, dum frangitur.* Ut plurimum euanidam vetustatem sapit, quod dum frangitur, fatiscit in puluerem. *H.*

v. *Nigrum*) Haec totidem verbis *Diosc.* IV. 151. *H.*

x. *Trahit*) *Marc.* *Emp.* c. 10. p. 212. *Diosc.* II. cc. *Καθαίρει δὲ τὴν κἄτω κοιλίαν, ἀγὼν φλέγμα καὶ χολήν, purgat per inferna, trahitque pituitam et bilem.* *H.*

et bilem, pituitasque. Ex *y.* aqua datur ad leniter molliendam aluum, plurimum ¹ drachma, modice quatuor obolis. *z.* Miscuere aliqui et ² scammoneam, sed tutius salem. In dulcibus datum copiosius periculum infert; oculorum *a.* caliginem fotu discutit: ob id quidam et inunxere trito. ³ Strumas, suppurata, duritias concoquit et purgat: item *b.* fistulas, tertia die ⁴ exemptum. Verucas tollit cum ⁵ squamis aeris et sandaracha. Hydropicorum *c.* ventri imponitur cum farina hordeacea et vino. Pecorum *d.* et iumentorum pituitas sanat, surculo *e.* per aurem trajecto, et ⁶ postero die eadem hora exempto. Scabiem *f.* quadrupedum cum thure aut cera, ac pice, vel cum pisselaeo.

XXIII.

1. drachma una. Ch. 2. Scammonium. M. et Ch.
 3. Strumas suppurat. D. 4. eximium. Ch.
 5. squamma. V. et Ch. 6. postera. Ch.

y. Ex) Diosc. l. c. H.
z. Miscuere) Marc. Emp. et Diosc. ll. cc. H.

a. Oculorum) Collyriis admisceri ait Dioscorides ad oculorum discutiendam caliginem. H.

b. Item) Diosc. IV. 151. Σύρυγγας δὲ καθαίρει κατὰ θείας, καὶ μετὰ τρίτην ἔξαιρεθείς. Fistulas inditum ac tertia die exemptum purgat. H.

c. Hydropicorum) Totidem verbis Diosc. Εὐπορ. II. 65. H.

d. Pecorum) Vim omnino parem ac geminam consiliginis radici inferius attribuit, XXVI. 21. H.

e. Surculo per aurem trajecto) Idem de radice consiliginis traditur cap. 6. L. XXVI. Dalec.

f. Scabiem quadrupedum cum thure aut cera ac pice, vel cum pisselaeo) Scribe, vt ante monui cedrelaeo. Dioscorides L. IV. Scabiem sanat illitum cum thure aut cera et pice et cedrino oleo. Pint.

Scabiem) Diosc. IV. 151. Θεραπεύει δὲ καὶ ψώρας, μετὰ λιβανωτοῦ, ἢ κηροῦ, καὶ πίσσης, καὶ κεδρίνου ἐλαίου καταχρισόμενος. Quod ἔλαιον κεδρίνον vocat Dioscorides, Plinio, vt monuimus XXIV. II. pisselaeon est. H.

XXIII. Album *g.* optimum, quod celerissime mouet sternumenta: sed multum terribilius nigro, praecipue si quis apparatus poturorum apud antiquos legat, contra horrores, strangulatus, intempestiuas somni vires, singultus infinitos ¹ aut ² sternumenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus aut longiores, exiguos aut nimios. Quippe alia dare soliti, quae concitarent vomitiones, ipsumque elleborum extraherent medicamentis, aut clysteribus: saepe etiam sanguine venis emisso. Iam vero et quum prospere cedat, ³ terribili visu, variis coloribus vomitionum, et post vomitiones obseruatione alui, balnearum *h.* dispensatione, totius corporis cura, antecedente omnia haec ⁴ magno terrore famae. Namque *i.* tradunt absumi ⁵ carnem, si coquatur vna. Sed antiquorum vitium erat, quod propter hos metus parcius dabant: quum celerius erumpat, quo largius sumitur. ⁶ Themison binas non amplius drachmas *ii.* ⁷ datauit: sequentes et quaternas dedere, claro Herophili praeconio, qui *k.* elle-

1. et. V. 2. Sic et Cb. sternutamenta Gr. et Al. 3. terribilibus et variis. M. terribilibus visu variis. V. terribilis visu. Cb. 4. magna. Cb. 5. carnes. Cb. 6. Thebison. Cb. 7. donauit. V. M.

g. Album) Diosc. IV. 150. H.

h. Balnearum dispensatione) Aphorism. 13. 14. 15.

L. IV. Hippoc. humectari prius corpora eorum iubet, qui veratro non facile purgantur: quod optime fit balneo, quiete, pleniore cibo. Balneum etiam prodest in conuulsione ab elleboro excitata, cuius meminit Hip-

Vol. VII.

pocr. aph. I. L. V. Balneum etiam sumpto veratro tardio-rem vomitum accelerat. Paulus. Dalec.

i. Namque) Hoc pariter Diosc. I. c. Συγκαταφύμενός τε κρέασι, συντήκει αυτά. H.

ii. Datauit) Ita R. I. cum editis. R. 2. dedit. H.

k. Qui elleborum fortissimi ducis similitudine aequabat)

Vv

Simi-

elleborum fortissimi ducis similitudini aequabat. Concitatis enim intus omnibus, ipsum in primis exire. Praeterea mirum inuentum est, quod incisum *l. forficulis*, ut *m.* diximus, cribrant: cortex remanet, ¹ hoc *n.* ² inaniunt: medulla cadit, haec in nimia purgatione data vomitiones sistit.

XXIV. Cauendum est felici quoque cura, ne nubilo die detur: ³ quippe impetibiles cruciatus existunt. Nam *o.* aestate potius, quam hieme dan-

1. *bunc. V.* 2. *inaniunt medulla. M.* 3. *Sic ex MSS. H. quoniam. M. impetibiles quippe. Ch. impetibiles Gr. et Al.*

Similior verae lectio est, qui elleborum fortissimo duci similitudine aequabat, quamquam suspicor verbum similitudine adiectitium esse. *Pinz.*

1. *Incisum forficulis*) Tot modis sumitur veratrum album. 1. Radicula tota nocte confixa eius festucis ad drach. VI. postridie sumitur ex oxymelite. 2. Infusum in hemina aquae pluuiae drach. VI. citra decoctionem, post triduum bibitur. 3. Decoctum lib. I. in duobus sextariis aquae additis mellis L. II. percoctum, ad cochlear magnum lingitur. 4. Segmenta minutim forfice concisa, fursuris magnitudine, ad drach. II. dantur cum alica, ptissana, hydromelite, calidis. 5. Puluis crassiusculus sorbetur cum cremore Ptissanae, ad drach. I. 6. Puluis tenuissimus

ad drach. IV. cum melle formatis catapotiiis deuoratur, Antylus et Posidonius apud Aetium. *Dal.*

m. Vr.) Sect. 21. H.

n. Hoc.) Hoc sumio cortice exinaniant purgantque aluum. Sic XXVI. 36. *Et aluum et bilem et pituitam exinanit*, hoc est, purgat. Hunc locum nec Dalecampius intellexit, nec interpretes Gallicus. Sed et in aliis pluribus cespitarunt. *H.*

o. Nam) Vere iunioribus, senibus aestate dari suadet Aetius I. 129. p. 114. Celsus II. 3. de vomitu: *At ubi longi valentesque morbi sine febre sunt, ut comitialis, aut insania, veratro quoque albo vtendum est: id neque hieme, neque aestate recte datur: optime vere, tolerabiliter autumno.* *H.*

dandum, non est in dubio. Corpus *oo.* septem diebus ante praeparandum cibus *p.* acribus, abstinentia vini, quarto et tertio die vomitionibus *q.*, pridie coenae abstinentia. Album *r.* et in ¹ dulci datur, aptissime vero in ² lente aut pulte. Nuper *s.* inuenere, dissectis *t.* raphanis inferere elleborum, rursusque *tt.* comprimere raphanos, vt *v.* transeat vis, ³ atque eo lenimento dare. Reddi post quatuor fere horas incipit. Totum opus septenis peragitur horis. Medetur *x.* ita morbis comitialibus, vt diximus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis *y.*, ⁴ elephantiasi *z.* albae, lepris, tetano,

V v 2

1. vino dulci. Dal. 2. Sic ex MSS. H. V. et Ch. lacte aut pulte Gr. et Al. 3. atque linimento dare. Ch. 4. Sic et Ch. elephantiae Gr. et Al.

oo. Corpus) Aetius I. 131. p. 115. H.

p. Cibus acribus) Esu radicularum cum oxymelite. Dal.

q. Vomitionibus) Leuioribus Galen. comment. aph. 13. L. IV. Dal.

r. Album) Diosc. IV. 150. Δίδοται δὲ νήσσει καὶ ἑαυτὸν, καὶ μετὰ σισάμου. . . ἢ μιλικράτου, ἢ Φακοῦ, ἢ ἄλλου ῥοφήματος. H.

s. Nuper) Tradit hunc modum vberius paulo Aetius, I. 124. p. 114. H.

t. Dissectis raphanis) Arundine compunctis. Aetius. Dal.

tt. Rursusque comprimere raphanos) Antylus apud Paulum raphanos comedendos ex oxymelite dat. Dal.

v. Vt) Vt vis ellebori vehementior dissipetur. H.

x. Medetur) Nempes. 21. His morborum generibus mederi elleborum scribit pariter Aetius I. 125. p. 114. In comitali morbo imprimis, ter aut quater veratro albo vtendum, haud ita multis interpositis diebus, Celsus admonet III. 23. H.

y. Lymphaticis) Furiosis, qui vitium contraxerunt ex aquae conspectu, vel ex imagine visa in aqua. Festus: *Lymphae dictae sunt a Nymphis. Vulgo autem memoriae proditum est, quicumque speciem quamdam e fonte, id est, effigiem nymphae viderint, furandi non fecisse finem, quos Graeci νυμφολήπτους vocant,*

tano, tremulis, podagricis, hydropicis, incipientibusque tympaniticis *a.*, ¹ stomachicis, spasticis *b.* ² cynicis, ischiadicis, quartanis, quae aliter non desinant; tussi veteri, ³ inflationibus, torminibus redeuntibus.

XXV.

1. *stomaticis.* Cb.2. *Sic et M. clinicis Gr. et Al.*3. *Sic ex MSS. H. et M. et Cb. inflammationibus Gr. et Cb.*

cant, Latini lymphatos appellant. Vide plura, si lubet, in Erymol. Vossii. H.

z. Elephantiae albae) Dioscor. Elephantiae, leucae, lepris, etc. Plinius homonymia vocis λευκή deceptus est. Dal.

Elephantiasis) Elephantiasis elleborum mederi Celsus restatur III. 25. Vide N. et Em. N. VII. (hic coll.) *Elephantiasis*) Sic MSS. omnes. Cur albae Plinius addiderit Dalecampius miratur: apud Graecum scriptorem, a quo haec mutuatus sit, legisse suspicatur idem, ελεφαντίασει, λευκή, deceptumque vocis ὀμωνυμία Plinium: quum sit λευκή aliud nihil, quam vitiligo alba, quae ab harore pituitoso fit, de qua nos alibi diximus. Verum elephantiasis incipientem, elephantiae albae nomine intelligi, discere medicus potuit ex Theod. Prisc. non illo quidem Caesariensi Grammatico, sed medico perillustri, cuius exstant libri ad Timotheum, aliosque:

Sic enim ille: I. 32. Sunt quibus certis ex accidentibus maculae in corporibus frequentius inhaeserunt. Sunt nigrae, sunt albae, velut elephantiasin aliquando annunciantes: etc. H.

a. Tympaniticis) Qui hydrope incipiente laborant. Est enim hydropis genus τυμπανίας, siue τυμπανίτις, quod nomen est a tympano: quia pulsatus venter vento distentus, qui inter peritonaeum et intestina tympanum refert sonitu. Nicand. in Alexiph τυμπανόεις ὕδρωψ appellatur. Et Celsum vide III. 21. H.

b. Spasticis) Κυνικός σπασμός oris est convulsio distortioque, inde nomen sortita, quod rictum canis praesentet. Vide N. et Em. N. VIII. (hic adi.) *Spasticis*) Ita MSS. R. Colb. et ver. Dal. quam vocem interpolatores Pliniani quum non intelligerent, clinicis reposuere: quod hic locum habere nullum potest. Est enim id verbum aegris omnibus

XXV. Vetant *c.* dari senibus et pueris: item mollis ac feminei corporis animiue, exilibus aut teneris *d.*: et feminis minus quam viris. Item timidis, aut si exulcerata sint praecordia *e.*, vel tumeant: ¹ minime *f.* sanguinem exscreantibus, caufariis *g.* vel latere, vel faucibus. Medetur *h.* extra ² corporis, eruptionibus pituitae cum axungia falsa illitum: item suppurationi veteri. Mures *i.* ³ polentae admixtum necat. Galli *k.* sagittas in venatu

V v 3

elle.

1. Sic ex MSS. *H* minimeue Gr. et Al. 2. Corpus.
V. 3. Sic ex MSS. *H.* et *Cb* polenta Gr. et Al.

bus commune, qui lecto affixi sunt. *H.*

c. Vetant) Haec totidem fere verbis Aetius I. 128. p. 115. sequutus Hippocratem, libro singulari περι ἐλλεβορισμοῦ p. 611.

d. Teneris) Molli habitu corporis praeditis, qui caufarum violentia facile offenduntur. Dalec.

e. Praecordia) Intestina vel renes, aut aliae partes sub hypochondriis sitae, vt ventriculus. Dalec.

f. Minimeue sanguinem exscreantibus) Particula *ve*, redundat ex codice antiquo. Sensus enim est minime dandum esse sanguinem exscreantibus. Pint.

g. Caufariis) Valetudinariis. Liuius VI. p. 107. Tertius exercitus ex caufariis senioribusque a L. Quintio scribatur, qui Vrbi moenibusque praesidio sit. Seneca

ep. 68. Sic in animo nostro sunt quasi caufariae partes, quibus adhibenda curatio est.

Theod. Prisc. I. 7. De aurium caufatione. Et c. 10. De oculorum caufis. Vlpiano, Caufaria mixtio, quae valetudinis caufa datur. Martiano IC. caufarius miles. *H.*

b. Medetur) Externis corporis vitiis. Sic L. XXII. 49. Ad externa corporum. *H.*

i. Mures) Diosc. IV. 160. de elleboro albo, καὶ μύας κτείνει σὺν μέλιτι καὶ ἀλφίτῳ Φυραθεῖς. Sic etiam Paxamus in Geopon. XIII. 4. p. 361. Οἱ μύες ἀναμροῦνται, ἐλλεβορου μετὰ ἀλφίτων παραβληθέντος. *H.*

k. Galli) Hoc fuit venenum venatorium, quo vti imprimis Gallos scribit Corn. Cels. V. 27. Gellius, XVII. 15. p. 972. Praeterea scriptum legimus, inquit, Gallos in venatibus tingere ellebora sagit-

elleboro *l.* tingunt, circumcisoque vulnere tene-riorem sentiri carnem affirmant. Muscae quoque necantur albo trito, et cum lacte sparso. Eodem *m.* et phthiriasis emendatur.

XXVI. 15. (VI.) Ipsi *n.* Mithridati Crateuas adscripsit vnam ¹ Mithridatiam *o.* vocatam. Huic folia duo a radice acantho similia. Caulis inter vtraque sustinens roseum florem.

XXVII. 16. Alteram *p.* Lenaeus, scordion, siue scordion, ipsius *q.* manu adscriptam, magnitudine cubitali, ² quadrangulo caule, ramosam ³ quernae *r.* similitudine, foliis lanuginosis: reperitur in Ponto, campis pinguibus humidisque, gustus amari. Est *s.* et alterius generis, latioribus foliis,

1. Sic ex MSS. *H. Mithridatiam* vocant. *Cb. mitbridation Gr. et Al.* 2. *quadriangulo. Cb.* 3. *quercus. V. chamaedryos. Dios.*

sagittas: quod his ictae examinatae ferae teneriores ad epulas fiunt: sed propter ellebore contagium, vulnera ex sagittis facta circumcidere latius dicuntur. *H.*

l. Elleboro tingunt) Iidem et limeo, e. II. L. XXVII. *Dalec.*

m. Eodem) Marc. Emp. c. 4. p. 43. *Ad pedunculos in omni parte corporis necandos efficax: hoc remedium est: ellebore radice uncia, etc. H.*

n. Ipsi Mithridati Crateuas adscripsit vnam Mithridation vocatam) Aliter in nostro exemplari. *Ipsi Mithridati Crateuas adscripsit, quam Mithridation vocant: scribe, vo-*

cat, non vocant, vt mox paulo liquet. *Pint.*

o. Mithridation vocatam) Conf. seq. obs. *Dalec.*

Mithridatiam) Hanc a se repertam in Foroiulienfi agro, describit Aloysius Anguillara Part. XI. p. 174. *H.*

p. Alteram) Στάχυς haec est Dioscor. III. 120. picta a Lobelio in Obs. p. 285. Vifa a nobis in horto regio. *H.*

q. Ipsius) Mithridatis manu descriptam. *H.*

r. Quernae) Querna potius, vel quercus. *H.*

s. Est et alterius generis) Gallitrichum Officinarum. *Pint.*

Est) Et hoc scordii genus visum

liis, mentastro similis, plurimosque vtraque ad vsus per se, et *t.* inter alia in antidotis.

XXVIII. 17. Polemoniam *v.*, alii ¹ philetaeriam, a *x.* certamine regum inuentionis appellant. Cappadoces autem ² chiliodynamam, radice crassa, exilibus ramis, quibus in summis ³ corymbi dependent, nigro semine: ⁴ cetero rutae *y.* similis, nascitur in montuosis.

XXIX. 18. Eupatoria *z.* quoque regiam auctoritatem habet, caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, et ⁵ aliquando amplioris, foliis per inter-

V v 4

ualla

1. *philetaerion.* Diosc. 2. *chiliodynamin.* V. 3. *veluti corym.* Diosc. 4. *foliis rutae, etc.* Diosc. 5. *aliquanto.* Gr. et Al.

visum a nobis in horto regio, quale a Lobelio delineatur in Obff. p. 262. H.

t. Et) Vide Galen. de antid. l. 12. p. 883. H.

v. Polemoniam) Diosc. IV.

8. Πολεμώνιον, οἱ δὲ Φιλεταίριον. Καππαδοκες μὲν χιλιόδυναμιν, etc. iisdem

fere verbis ab vtroque describitur. Latino ore ac sono Plinius, tum hoc loco, tum

in Indice, chiliodynamam vocat. Quae venire hodie possit in possessionem eius

nominis non constare sibi videtur Anguillara Part. XIV. p. 249. H.

x. A certamine) Quum certent inter se duo reges, Polemon et Philetaerus; ille

Ponti Polemoniaci, iste Cappadociae, vter prior chiliodynamam herbam inuenerit.

In nummo argenteo maximae molis, capite laureato, ex parte altera legimus ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ. Est hic numus

in hac vrbe, apud D. de Boze, ex Academia Gallica, et in Academia Inscriptionum,

humaniorumque litterarum secretarium publicum. H.

y. Rutae) Foliis rutae scilicet, sed maioribus paulo, Diosc. l. c. H.

z. Eupatoria) Haec verbis totidem Diosc. IV. 41.

Officinarum Agrimonia est, vt recte Anguillara P. XIV. p. 258. in Italia frequens,

picta a Lobelio in Obff. p. 394. qualem in horto Regio vidimus: *Aigremoine.* Eadem

plane forma, iisdemque viribus a Diosc. describitur l. c. A Mithridate Eupatore nomen sortita. H.

ualla quinquefolii, aut cannabis *a.*, per ambitum incisis ¹ quinquepartito *b.*, nigris et ipsis, plumosifque: radice superuacua. Semen *c.* dysentericis in vino potum auxiliatur vnice.

XXX. 19. ²Centaurio *d.* curatus dicitur Chiron, quum Herculis excepti hospitio pertractanti arma, sagitta excidisset in pedem: quare aliqui Chironion vocant. Folia *e.* sunt lata et oblonga, fer-

rato

1. quinquepartitis, subnigris. Diosc. quinque partito. Cb. 7. Sic ex MSS. H. et Cb. centaurea Gr. et Al.

a. Cannabis per ambitum incisis) Acad. Cannabis et perieuitabiles incisis. Gud. Cannabis perieuitabiles: vt et Andegau. Menap. Cannabis perieuitabilis. Vossianus: cannabis perieuitabilis incisis. Forte, per extremitates incisis. Gr.

b. Quinquepartito) Vel amplius. Dioscor. Diligentiores et doctiores herbarii in Dioscoridis Pliniique historia non abs re haerent, quonam pacto in agrimonia vulgari folium obseruari possit, vt monstrat historia, cannabi, vel pentaphyllo simile, et pariter vt in illa vtraque planta, in quinque partes vel etiam plures diffisam, quum agrimoniae folium vnicum sit, ac simpliciter porrectum, nisi forte existimemus in Graecia plantam hanc folia mittere illo modo diuisa, vt multarum speciem figuramque videmus pro loci diuersitate mutari. Dalec.

Quinquepartito) Sic etiam Diosc. l. c. φύλλα δὲ ἐν διασημάτων ἐσχισμένα μάλιστά που εἰς ἑμοίρας ἢ καὶ πλείους, τοῖς τῆς πενταφύλλου ἢ καννάβου μᾶλλον ἔοικότα etc. Foliis per interualla quinquepartito vt plurimum, aut etiam amplius diuisis, quinquefoliis aut cannabis potius similibus, nigricantibus et ipsis, ac per ambitum ferrae modo incisis. H.

c. Semen) Diosc. l. c. H.

d. Centaurio) Centaurium hoc magnum Dodonaei est, p. 332. In Apulia frequens, vbi ab incolis *Ra Pontico* appellatur, vt testis est Anguillara Par. XII. p. 194. Nobis, *la Grande Centaurée*. Est in horto Regio. Chironiam quoque Apuleius vocat, c. 34. *Κενταύριον* et *κενταύρειαν* Graeci. Virgilius *graeuolenria Centaurea* dixit. H.

e. Folia) Haec iisdem fere verbis Diosc. III. 8. H.

rato ambitu, densa ab radice, caules *f.* ternūm cubitorum, geniculati. *g.* In *h.* his capita ceui. papauerum. Radix *k.* vasta, rubescens, tenera fragilisque, ad bina cubita, madida succo, amara cum quadam dulcedine. Nascitur *l.* in collibus pingui solo. Laudatissima in Arcadia, Elide, Messenia, Pholoë, et Lycia: et *n.* in Alpibus vero plurimisque aliis locis. In *nn.* Lycia quidem et ex ea Lycium faciunt. Vis *o.* in vulneribus tanta, ut ² co-

Vv 5 haere-

1. Sic ex MSS. H. Et Lycæo... Quidam et ex ea Gr. et Al. 2. concrefcere. M. coalescere. V.

f. Caules - geniculati) Postremam hanc vocem Dioscorides non habet, hoc tantum: Καυλὸν δὲ ἔχει ὡς λαπάθου δίπηχυον, ἢ καὶ τρίπηχυον, caulem habet binūm ternūmve cubitorum, seu lapathi. H.

g. Geniculati) Falsum id est, nec ab aliis auctoribus proditum. Dalec.

b. In) Diosc. l. c. Παραφυσάδας ἀπὸ εἴζης ἔχοντα πολλαῖς, ἐφ' ὧν κεφαλῶν ἕμοισι μῆκωνι. H.

i. Seu papauerum) Non quidem iis natura similia, sed magnitudine pari. Dal.

k. Radix) Diosc. totidem verbis l. c. H.

l. Nascitur) Diosc. l. c. H.

m. Laudatissima) Diosc. l. c. iisdem verbis. H.

n. Et in Alpibus vero plurimisque aliis locis: quidam et ex ea Lycium faciunt) Scribo, et in Alpibus plurimisque

aliis locis. In Lycia quidem et ex ea Lycium faciunt, tam ex vetusto exemplari, tum ex Dioscoride L. III. de centaurio maiore. Abundat, inquit, in Lycia, Peloponneso, Elide, Arcadia et Messene. Et mox: In Lycia, succum ex ea expriment, et pro Lycio utuntur. Pint.

nn. Lycia) Diosc. l. c. Οἱ δὲ ἐν Λυκίᾳ αὐτὴν χυλίζοντες, χρωδῶνται αὐτῇ ἀντὶ Λυκίου, Lyciae incolae succum illius expriment, quo pro Lycio utuntur. H.

o. Vis) Vulnera inquit Diosc. l. c. colligat et conglutinat: quin et tusam si quis simul cum carnibus coquat, carnes ipsae cohaerescunt. Συνάγει γὰρ καὶ κολλᾷ. καὶ τὰ ἐφορμένα δὲ κρῆσά συναγει, εἰάν τις αὐτὴν κόψας συνεψήσῃ. Apulei. c. 34. de centauria maiore, tit. 5. Ad vulnera recentia:

Herba

haerescere etiam carnes tradant, si coquantur simul. In *p.* vsu radix tantum duabus drachmis bibenda, quibus dicetur: si febris sit, in aqua trita, ceteris in vino. Medetur *q.* et ¹ iisdem morbis decoctae succus.

XXXI. 20. Est *r.* alterum ² centaurion cognomine lepton, minutis foliis, quod aliqui ³ libadion s.

VO-

1. Sic ex MSS. *H. omnium. V. et ouium morbis Gr. et Al.* 2. *centaureon. Gr.* 3. *limmaeon. Diosc.*

Herba centauria maior tamen efficacax est ad plagas glutinandas, ut etiam carnes coeant, quae ex aqua eius coquantur. H.

p. In) Toridem verbis Diosc. III. 8. H.

q. Medetur et ouium morbis decoctae succus) Hermolaus omnium legit, non ouium. Marcellus Dioscoridis interpres priorem lectionem contra Hermolaum defendit. Ego neutram probo: sed pro duobus illis verbis et omnium, reponendum puto, eisdem omnibus. Nam et codex scriptus obuius habet, omnium aut ouium. Dictionem vero morbis adiectitiam puto. Dioscorides L. III. cap. de centaureo maiore: Ruptis utilis centaurii radix est, conuulsis iridem, laterum doloribus, spiritus angustiis, antiquae tussi, cruenta exspuentibus. Si febris absit, cum vino; in febris vero cum aqua, daturque drachmarum duarum pondere, etc. Et mox

statim, Potest eadem et succus. Pint.

*Medetur) Vide N. et Em. IX. (hic adi.) Med.) In libris haecenus vulgatis, Medetur et ouium morbis. In MSS. et obuium. Nos interim dum certius occurrat aliquid, et iisdem morbis, rescripsimus, auctore Diosc. III. 48. qui enarratis centaureae viribus, e radice praesertim, mox subdit, ὅτε χυλὸς τὰ αὐτὰ ποιεῖ, eadem succus etiamnum praestat. Galenus quoque similiter de fac. simpl. med. VII. p. 188. τὰ δ' αὐτὰ τῆ ῥίζῃ καὶ ὁ χυλὸς αὐτῆς ἐργάζεται. H. *r. Est) Diosc. III. 39. Κενταύριον τὸ μικρὸν καὶ λεπτὸν, etc. Centaurium minus Dodonaei, p. 334. pictum et in Eystertensi horto: vidimus in Regio. La petite Centaurée. H. s. Libadion) Ita MSS. omnes, tum hoc loco, tum in Indice. Diosc. l. c. ὁ τῆ**

vocant, quoniam secundum fontes nascitur, ¹ origano *t.* simile, angustioribus et longioribus foliis; anguloso *v.* caule ² paululum alto, fruticante, flore lychnidis; radice tenui et ³ superuacua *x.*, succo efficax. Ipsa herba autumnno legitur, succus *y.* e fronde. Quidam *z.* caules concisos madefaciunt diebus ⁴ XVIII. atque ita exprimunt. Hoc *a.* centaurion nostri fel terrae vocant, propter amaritudinem summam. ⁵ Galli *b.* exacon, quoniam omnia mala medicamenta potum e corpore exigat per alium.

XXXII.

1. rutae. Diosc. ubi pro πηγάνη legendum ὀρυγάνη.

2. palmum. Diosc. paulum. Cb. 3. superuacua.

Succo efficax ipsa. M 4. v. Diosc. 5. Galli

Acream. M. exacum. Cb.

νῆς λιμναῖον καλοῦσι, quasi palustre, quoniam humecta loca et rigua amet. Qua causa et *libadion* recte cognominatur, quoniam sunt λιβάδες, riuu, stagna, latices, scaturigines. H.

z. Origano) Diosc. πῶα.. ὀρυγάνη παραπλήσιός ἐστίν. H.

v. Anguloso) Καυλὸν ἔχουσα ὑπὲρ σπιθαμὸν, γεγωνιζόμενον. Diosc. l. c. ex quo forte legendum, *anguloso caule, palinum alto.* H.

x. Superuacua) Inutili. Ρίζα μικρὰ, ἀχρηστος, etc. nullius usus, ut ait interpres Orib. XI. p. 201. H.

y. Succus e fronde) Succus fit ex herba frondosa, id est, virenti, et semine grauida ante autumnum. Dal.

Succus) Ex herba viren-

te, ac feminibus praegnantem exprimi ait Diosc. l. c. H.

z. Quidam) Succu extrahendi modum alterum Diosc. edocet l. c. H.

a. Hoc) Diosc. in Noth. p. 451. ipsi quoque maiori centaurio tribuit hanc nomenclationem, Οἱ δὲ Χειρωνιάς. Ῥωμαῖοι, Φελτεράι. H.

b. Exacon) Ἀπὸ τοῦ ἀκείσθαι, a medendo. Pint.

Galli) Celticae vocis originationem e Graeco fonte qui repetunt, ἀπὸ τοῦ ἀκείσθαι, a medendo hoc vocabulum effectum volunt. Iis qui veuena sumserint, centauriam minorem commendat in primis Apul. c. 35. tit. 5. ex aceto bibendam. H.

XXXII. 21. Tertia *c.* est centauris, cognomine ¹ triorchis. Qui eam fecat, rarum est, ut non vulneret sese. Haec *d.* succum sanguineum mittit. Theophrastus *e.* defendi eam, impugnarique colligentes ² tradit a triorche accipitrum ³ genere, a quo et nomen ⁴ accipit. Imperiti *f.* confundunt haec omnia, et primo generi assignant.

XXXIII. 22. ⁵ Clymenus *g.* a rege herba appellata

1. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* triorches. *Gr.* 2. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* tradidit *Gr.* et *Al.* 3. generis. *V.*
4. accepit. *Gr.* 5. Sic ex MSS. Periclymenon. *Diosc.* Clymenos *Gr.* et *Al.*

c. Tertia est centauris) Hanc Plinius somnauit, et inepte triorchem vocauit, iis tributis quae de centauro magno scripsit Theophrast. Dalec.

Tertia) Quis eam centaurida Plinio Theophrastoque commonstrarit, obscurum: quae forma ac facies illius sit, ne ipsi quidem indicant: diuinare nec licet, nec lubet. *H.*

d. Haec succum sanguineum mittit) Quidam centaurida esse volunt plantam quam officinae vocant sanguinem draconis, sanguineo succo turgentem. Alii centaurium magnum a Theophrasto significari putant, quoniam radix natura rube-scens mansa et trita, rubrum succum, aut potius phoeniceum reddit. In hac opinione fuit Gesnerus libro de aubus cap. de Trior-

che. Dalec.

e. Theophrastus) Hist. IX. 9. *H.*

f. Imperiti) Et sunt haec aetate herbarii, qui se istis adiungant. *H.*

g. Clymenus) Fuit is Caenei filius, Arcadiae rex, teste quidem Hygino, fab. 206. p. 47. Gemina porro clymenos a Plinio hac sectione describitur. Prior haec alio nomine a Diosc. IV. 14. periclymenos appellatur, pingiturque iisdem plane notis: Eandem esse sane vel ex remediorum similitudine saepius ostensuri sumus, Clymenos a Theophrasto appellata. A Diosc. ipso in Nothis p. 462. Περικλύμενον, οἱ δὲ κλύμενον, οἱ δὲ σπλήνιον, etc. quod et Orib. confirmat. Pingitur a Matthiolo p. 972. Gal-lis, Chevre feuille, et caprifolium officinis. *H.*

lata est, ederae foliis, ramosa, caule inani, articulis praecincta, odore graui, et semine ederae, filuestribus et montuosis nascens. Quibus morbis pota 2 medeatur, dicemus. Sic hic indicandum est, dum h. medeatur, iterilitatem 3 pota etiam viris fieri. Graeci i. plantagini similem esse dixerunt, caule quadrato, folliculis 4 cum semine inter k. se 5 implexis, 6 velut in polyporum cirris. Et l. succus autem in vsu, vi summa in refrigerando.

XXXIV. 23. Gentianam m. inuenit Gentius

rex

- i. montosis. Gr. 2. medetur. Dal. 3. potu. M.
4. in. Cl. 5. complexis. M. 6. veluti polyporum. V.

b. Dum) Interim dum medetur. Theophr. quoque Hist. IX. 9. sterilefcere penitus hominem ait, si diebus XXX, continuis clymeni semen e vino albo ad sextarii mensuram ebiberit. "Αγονον idcirco dici Diosc. prodir in Nothis, p. 462. H.

i. Graeci) Haec eadem, a Dioscoride quidem IV. 13. sic appellata, clymenos est, quam verbis ille totidem delineat. Κλυμενον καυλόν άνήσι τετραγωνον, όμοιον τώ τού κυάμου. Φύλλα δέ προς τὰ του άνογλωσσου. θυλάκια δέ έχει επί του καυλού εις άλλα νεύοντα, εοικότα ίριδι, και πολύποδος πλεκάναις. Clymenon caulem profert quadrangulum, seu fabae, folia plantagini similia: folliculos vero habet

supra caulem ita dispositos, ut alter in alterum propendeat, velut in iride, et polyporum cirris. Quae notae omnes satis apte in Matthioli Clymenum cadunt, quod ipse exhibet, p. 971. et Lobelius in Obsl. p. 517. H.

k. Inter) In sese mutuo conuersis, εις άλλα νεύοντα. H.

l. Et) Diosc. haec paulo vberius, l. c. H.

m. Gentianam) Iisdem verbis Diosc. III. 3. Γεντιανήν etc. Nomen apud omnes officinas retinet, Gentiane. A Dodonaeo pingitur, p. 340. De Gentio rege multa Liuius XL. p. 517. Cum Persico Madone bellum Romanis intulit, cum eo ductus in triumphum est. Vide Eutrop. II. p. 767. et 769. H.

rex Illyriorum, vbique nascentem, in Illyrico tamen praestantissimam, folio fraxini: sed magnitudine lactucae, caule *n.* tenero, pollicis crassitudine, cauo et inani, ex interuallis foliato, trium aliquando cubitorum, radice lenta, subnigra, sine *o.* odore, aquosis montibus Subalpinis plurima. *V*sus *p.* in radice et succo. Radicis natura est excafactoria, sed praegnantibus non ¹ bibenda.

XXXV. 24. Inuenit *q.* et Lyfimachus herbam Lyfimachiam, quae ab eo nomen retinet, celebrata Erasistrato. Folia *r.* habet salicis viridia, florem ² purpureum, fruticosa, ramulis erectis, ³ odore *s.* acri: gignitur *t.* in aquosis. *V*is eius tanta est, ut iumentis discordantibus iugo imposita, asperitatem cohibeat.

XXXVI.

1. bibendum. *Ch.* 2. aureum. *V.* 3. odore graui. *M.*

n. Caule) Diosc. l. c. H.

o. Sine odore) Falsum id est, nec ab alio proditum. Dioscorides acerrimum odorem suffitu reddere scribit, qui ideo muscas interficiat, et serpentes fuget. *Dalec.*

Sine) At non est omnino expers odoris in caelo nostro, soloque. H.

p. *V*sus) Diosc. l. c. H.

q. Inuenit) Hesychius: Λυσιμαχία βοτάνη εύρεθείσα υπό Λυσιμάχου, a Lyfimacho scilicet Thraciae rege, Alexandri comite. Sic dictam alii putant, παρά τὸ λύειν μάχην, quod ani-

mantium pugnas dirimat. Retinet nomen apud herbarios. Pliniana haec, quae purpurea est, et maior communis accurate delineatur a Clusio, hist. rar. pl. IV. p. 51. visa a nobis in horto regio. H.

r. Folia) Sic etiam a Diosc. describitur IV. 3. Λυσιμάχιον, οἱ δὲ λύτερον καλοῦσιν... Φύλλων λεπτῶν, παραπλησίων τοῖς τῆς ἰτέας. H.

s. Odore) Sapore et gustu acri esse folia Diosc. prodidit l. c. σύφοντα ἐν τῇ γεύσει. H.

t. Gignitur) Diosc. l. c. H.

XXXVI. 25. Mulieres quoque hanc gloriam affectauere: in quibus Artemisia *v.* vxor Mausoli, adoptata *x.* herba quae antea parthenis *y.* vocabatur. Sunt *z.* qui ab Artemide Ilithyia cognominatam putant, quoniam priuatim medeatur feminarum malis. Est *a.* autem absinthii modo fruticosa, maio-

v. Artemisia) Artemisiam tamen herbam ab Hippocrate nuncupatam, ante huius Artemisiae tempora, apud ipsum Hippocratem reperio. Artemisia enim Mausoli vxor Hippocrate multo posterior est. Geminam Artemisiam, agnoscit Harpocraton. p. 48. Agnoscit et Tzerzes, Chil. 12. v. 966. hist. 455. *Μίαν Ἀρτεμισίαν μὲν ἔχεις τὴν τοῦ Μανσώλου, Ἄλλην Ἀρτεμισίαν δὲ τὴν Ἐκατομνου ἔχεις, Ἄμφω δὲ στρατηγέτιδας, γενναίας ἀμφοτέρας.* Sed ille vtramque dicit Cariae reginam fuisse, et Mausoli quidem coniugem priorem altera. H.

x. Adoptata) Hanc Galliarum vocant et matrem herbarum, *Armoise*. A Lobelio pingitur in Obs. p. 441. qualis visa a nobis in horto Regio. H.

y. Parthenis) Parthenion Apuleio c. 10. *de Artemisia*: quasi virginea, quod Diana inuentrix nomen ei fecerit, vt idem significat c. 12. H.

z. Sunt qui ab Artemide) *Sunt qui ab Artemidea*, potiore lectionem duco. Fin-

zian. Sunt qui ab Artemide Ilithyia) Solenne autem erat Graecis feminis in partu Artemidem Ilithyam inuocare, quemadmodum Romanae Iunonem Lucinam implorabant. Intelligendum igitur ab obstetrice Artemide, hoc est, Diana denominatam herbam, non a venatrice. *Gelen.*

Artemide) Solenne Graecis feminis erat in partu Dianam, siue Artemidem Ilithiam, *Εἰλεΐθυαν* inuocare, quemadmodum Romani Iunonem Lucinam inuocabant. Ouid. *Metam.* IX. v. 284. *Praepositam tumidis parientibus Ilithyiam.* H.

a. Est autem absinthii modo fruticosa, maioribus foliis pinguibusque. Ipsi duo genera: altera latioribus foliis; altera tenera tenuioribus, et non nisi in maritimis nascens) Multa hoc in loco, vt conicio, vitia delitescebant. Primum non *pinguibus* legendum arbitror, sed *pinguioribus*. Deinde verbum *tenera*, putamus redundare. Legendum item, *nonnumquam in maritimis nascens*. Postremo

maioribus foliis pinguibusque. Ipsi *b.* duo genera: ¹ altera latioribus foliis, altera tenera tenuioribus, et non nisi in maritimis nascens. Sunt *c.* qui in mediterraneis eodem nomine ² appellant, simplici caule, minimis foliis, floris copiosi, erumpentis, quum vva maturescit, odore non iniucundo: ³ quam *d.* quidam botryn, alii ambrosiam vocant. Talis *e.* in Cappadocia nascitur.

XXXVII.

1. *Altior. Cb.* 2. *appellant. M.* 3. *quem quidam botryon. Cb.*

mo verborum ordinem mutandum censemus, ut in uniuersum scribatur sic: *Est autem absinthii modo fruticosa, maioribus foliis pinguioribusque, et nonnumquam in maritimis nascens. Ipsi duo genera: altera latioribus foliis, altera tenuioribus. Dioscorides L. IV. cap. de artemisia: In maritimis plerumque artemisia nascitur fruticosa herba absinthio similis: maiora tamen et pinguiora habet folia. Estque in artemisiae genere speciosior altera et pinguior, latioribus foliis et crassioribus ramulis. Altera tenuior, exiguo flore, tenui, candido et graueolenti. Floret haec aestate, etc. quae omnia videntur ad verbum ferme hic a Plinio desumpta. Pint.*

Est) Diosc. III. 127. Ἀρτεμισία φύεται ἐν παραθαλασσίῳ τόποις ὡς τὸ πολὺ, πρὸς θαμοειδῆς, παρόμοιος ἀψινθίῳ, μείζω δὲ καὶ λιπαρότερα τὰ φύλλα ἔχου-

σα, etc. Auctor libri de simpl. med. ad Patern. Opp. Galeni T. XIII. p. 986. Artemisia herba est subfinitis absinthio, sed per omnia vastior, id est, foliis latior, et fortior, sed ad spectu et colore humidis. H.

b. Ipsi) Diosc. III. 127. sq. et Apul. c. 10. et 12. H. c. Sunt) Haec totidem ferre verbis, Diosc. III. 127. Ἐνίοι δὲ τὸ ἐν μεσογειίῳ λεπτόκαρπον βοτάνιον ἀπλοῦν τῷ καυλῷ... καλοῦσιν ἀρτεμισίαν μονόκλωνον, etc. Diuersa haec botrys ab ea, de qua dicitur XVII. 31. H.

d. Quam quidam botryn) Cum artemisia botryn Plinius confundit, quoniam apud Graecos, ut Dioscoridem, legerat botryn a Cappadocibus etiam vocari tum ambrosiam, tum artemisiam. Dalec.

e. Talis in Cappadocia nascitur) Verbum talis non habet

XXXVII. 26. Nymphaea f. nata traditur Nympha zelotypia erga Herculem mortua. Quare g. ¹ heracleon vocant aliqui, alii rhopalon, a radice clauae simili. Ideoque h. eos, qui biberint eam duodecim i. diebus, coitu genituraque priuari. Laudatissima k. in Orchomeno et Marathone. Boeti l. ² madon vocant, qui et semen edunt. Nascitur m. in aquosis, foliis magnis, in summa aqua, et

1. Sic et Cb. heracion. Gr. et Al. 2. mallon. Cb.

habetur in vetere codice. Pintian.

f. Nymphaea) Νυμφαία Diosc. III. 147. Ab aquis dictam putat, in quibus nascitur. Nenuphar ab officinis barbara Maurorum voce nuncupatur. A ceteris in Gallia quidem, Blanc d'eau, ou Lis d'étrang. Haec Nymphaea alba Dodonaei est, p. 575. obseruata a nobis in horto Regio. H.

g. Quare) Apul. c. 67. Graeci nymphaeam ... rhopalon, heracleon, etc. Diosc. l. c. Ρίζα ῥοπαλοειδής. In Indice huius libri n. 83. Nymphaea Heraclia. Ρόπαλον Graecis clauam sonat. Quare Marc. Emp. c. 33. p. 231. hanc clauam Herculis vocat. H.

h. Ideoque) Diosc. l. c. Ατονίαν τε ἐργάζεται αἰδοίου πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, εἴτις ἐνδελεχῶς πινοί. Τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ καὶ τὸ σπέρμα ποθέν. Gal. de fac. simpl. m. V. p. 213. Nymphaeam Vol. VII.

ait cohibere genituram, siue per somnum, siue alio pacto, immodice profluentem. H.

i. Duodecim) Decem modo si Marcello Empirico credimus c. 33. p. 231. Herba est, inquit, quae Graece Nymphaea, Latine Claua Herculis, Gallice Baditis appellatur: eius radix contunditur, et ex aceto edenda datur puero per continuos decem dies: mirandum in modum fiet eunuchus. H.

k. Laudatissima) Theophr. Hist. IX. 13. H.

l. Boeoti Madon vocant) Scribo, Boeotii Madonain vocant, ex Theophrasto L. V. Pint.

Madon) Hesych. Μαδὸν, πόα. Theophr. l. c. Καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ Βοιωτοὶ Μαδωνίαν, καὶ τὸν καρπὸν ἐσθίουσι. Vt ῥόδον et ῥοδωνία Graece dicitur, sic μαδὸν et μαδωνία. H.

m. Nascitur) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

et aliis ex radice prodeuntibus, flore lilio simili, et quum ¹ defloruit, ² capite *n.* ³ papaueris, tenui caule: secatur autumnno. Radix nigra in Sole siccat, aduersaturque aluinis. *o.* Est *p.* et alia nymphaea in Theffalia, amne Peneo, radice alba, ⁴ capite *q.* luteo, rosae magnitudine.

XXXVIII. 27. Inuenit *r.* et patrum nostrorum aetate rex Iuba, quam *s.* appellauit Euphorbiam, ⁵ medici *t.* sui nomine. Frater *v.* is fuit Musae, a quo

1. defloruerit. *M.* 2. Sic ex MSS. et Diosc. *H.* et *V.* Capiti papaueris. In caule secatur autumnno. *Gr.* et *Al.* 3. Lego, defloruit, capite papaueris, tenui caule. Secatur, etc. 4. flore. *Diosc.* 5. Sic ex MSS. *H.* medici sui nomine, et fratris Musae *Gr.* et vulgg.

n. Capite) *Diosc.* l. c. ad verbum *H.*

o. Aluinis) Iis qui alui profluuio laborant: *κοιλιακοῖς καὶ δυσεντερικοῖς*, inquit *Diosc.* l. c. cum *Theophr.* Sic etiam *Apul.* c. 67. tit. 1. *Ad dysentericos. Herbae Nymphaeae semen*, etc. *H.*

p. Est) De qua totidem verba facit *Diosc.* III. 149. *Γίνεται καὶ ἄλλη νυμφαία* etc. *Nymphaea lutea* *Dodonaei*, p. 575. visa a nobis in horto *Regio.* Eadem apud vulgus et officinas nomina, quae prior habet. *H.*

q. Capite luteo) Hoc est, flore: *Ἄνθος μῆλινον, σίλβον, ὁμοιον ῥόδῳ*, inquit *Diosc.* l. c. *H.*

r. Inuenit) *Dictum id superius*, V. I. *Nihilominus*

Homeri aeuo cognitam, et ab *Euphorbio Patrocli occifore*, de quo *Homerus* II. 16. appellatam ait *Galen.* κατὰ τόπους IX. 4. p. 609. itaque a *Plinio* diffidet. De *Iuba rege* diximus in *Auctorum indice.* *Euphorbium* hodieque nomen retinet in officinis. *H.*

s. Quam appellauit *Euphorbiam* medici sui nomine et fratris *Musae*) In antiquo exemplari, *medici sui nomine. fratris fuit Musae. lego, frater is fuit Musae.* *Pint.*

t. Medici sui nomine et fratris *Musae*) Ab *Hermolao* est: *Nostrum quatuor: medici sui fratris nomine et Musae.* *Optimus: nomine fratris fuit Musae. Lege: quam appellauit Euphorbiam medici*

quo Dium Augustum conseruatum indicauimus. Iidem x. fratres instituere a balineis frigida y. multa corpora ¹ adstringere. Antea non erat mos, nisi calida tantum lauari, sicut apud z. Homerum etiam inuenimus. Sed a. Iubae volumen quoque exstat de ea herba, et clarum praeconium. Inuenit b. eam in c. monte ² Atlante: specie d. thyrsi, foliis

Xx 2

liis

1. Sic ex MSS. H. et Cb. adstringi Gr. et Al. 2. Atlante, specie ferulae, foliis. Diosc. Atlante, specie tunsi foliis, etc. Cb. Atlante: spectatur foliis ac. Gr. et Al.

medici sui nomine. Frater is fuit Musae, a quo D-Augustum conseruatum indicauimus. Hoc quoque Pint. Gr.

v. Frater) Antonii Musae, de quo diximus XIX. 38. H.

x. Iidem) Marcellum ab Augusto adoptatum, ea aquae frigidae lotionē, Musam occidisse, quum curare vellet, refert Dio LIII. p. 157. Frigida sic lauari a balneis, docuit etiam Agathinus apud Oribas. Coll. med. X. 7. H.

y. Frigida multa corpora adstringi) Aquae frigidae lotionē, Marcellum adoptatum a Caesare, Musam, quum curare vellet, occidisse, scribit Dion: non sine vulgi opinione, Liuiam muliebriter ac impotenter infensam, quod eius filius anteferretur, eo genere mortis necandum curasse. Dalec.

z. Apud) II. X. v. 444. Θέρμα πέλοιτο λαστρα εμοί. Tamen aqua marina primum

lauabantur, hoc est, frigida, qua sudorem sordesque detergerent: mox dulci, seu calida, recreandi animi gratia. Homeri versus ex II. x. sunt hi, v. 372. Αὐτοὶ δ' ἰδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσση Ἐσβάντες etc. H.

a. Sed) Vide Auctorum Indicem. H.

b. Inuenit) Solinus, c. 24. p. 46. H.

c. In monte Atlante: spectatur foliis, etc.) Lege: specie thyrsi: foliis acanthinis. Θύσος et γάρθηξ, Dal. Reliqua sic lege: Vis tanta est, ut e longinquo succus excipiatur incisae conto, subrus excipulo ventriculo hoedino: vel, subdito excipulo, ventriculo hoedino. ventriculus hoedinus excipuli vice subditur: Excipulum, ἐνδοχείον. Porro quae sequuntur, ita legas: humor lactis videtur defluens: siccatus quum coit, thuris effigiem habet. quum

liis e. acanthinis. Vis tanta est, ut e longinquo succus

cum defluit, humor lactis videtur: ubi defluxit, et siccatu coit, thuri similis est. *Salmaf.* p. 301. a.

d. *Specie*) *Specie* baculi, longiorisque caulis. In plantis id quod in virgulae modum, vel teli rectitudinem confurgit, thyrsi nomen sibi vindicat. Vide N. et Em. N. X. (hic adi.) *Specie*) Prius legebatur, *spectatur foliis acanthinis*. At in R. I. *Spectetur si foliis* etc. In R. 2. et Ch. *specie runsi*. Nihil est nostra emendatione certius. Sic XXIV. 113. *Herba impia . . . thyrsi modo vestita atque capitata dicitur*. Atque ex ea sane intelligitur, non esse Euphorbium integra facie delineatum ab herbariis, a Dodonaeo quidem p. 374. et Lobelio in *Obff* p. 642. quum nullus ibi caulis, ramusue, aut thyrsus appareat: sed fructus dumtaxat, qui e radice prodeunt. Integram repraesentat Scaliger, in *Cardan.* Ex. 181. p. 586. *Afri*, inquit, *qui hodie e regno Fez et Marocco, cum Hispanis ineunt rationem commerciorum, aiunt esse spinosam plantam, silvestri cinarae similem: ex eius radice fructus exire, cucumerum specie, sed oblongos adco, ut bimos interdum pedes expleant vicenos, aut vicenos quinos nume-*

ro. Vbi maturuerint, ferro punctim aperiuntur: ex quibus exit lactis liquor lenius, quem in utrem lapsum condunt. Etiam num Alfarbiin vocant. Haec ille, quae dudum antea occuparat Ioh. Leo Africanus, Descr. Africae IX. p. 300. Euphorbium est cuiusdam herbae liquor, quae in modum capituli silvestris cardui nascitur, inter cuius ramos fructus quidam prodeunt, crassitudine viridis cucumeris, ad cuius etiam similitudinem grana quaedam perparua emittunt; longitudine quidem alii unam excedunt, alii paulo etiam amplius. Atque hi quidem fructus non oriuntur ex plantarum ramis sed velut stipites ex humo procedunt, et vno cespice saepe viginti, nonnumquam etiam triginta nascuntur. Agrestes eius regionis homines, ubi maturuerint fructus, cultello pungunt, unde exit liquor lacti persimilis, qui sensim crassescit, et viscosus efficitur. Hinc cultello ita crassum ligorem tollunt, et in vires mittunt, atque sic exsiccat. Planta est undique spinosa. -H.

e. *Foliis*) Acantho similibus, de quo dictum est XXIV. 34. Quam immerito Plinium carpat hoc loco *Salmaf.* in *Praef.* p. 29. tu, lector,

succus excipiat: incisae *f.* conto, subditis *g.* ¹ excipulis ventriculo hoedino, humor lactis videtur effluere: siccatu quum coit, thuris *h.* effigiem habet. Qui *i.* colligunt, clarius vident. Contra *k.* serpentes medetur, ² quacumque parte percussa: vertice *l.* inciso, et medicamento addito. Ibi Ga-

Xx 3

tuli,

- z.* Sic ex MSS. *H.* excipula ventriculi hoedini. *V.* conto, suscipitur expulso ventriculo hoedino. *M.* excipulis ventriculus hoedinus. *V.* subditur excipulus *Gr.* et *Al.* *z.* quicunque parti percussae, etiam vertici. *V.*

lector ipse, si otium est, excute. *H.*

f. Incisae) Inciditur planta conto hastiliue: subditur vtriculo, qui succum manantem excipiat, ex hoedi ventriculo. Ita Diosc. pariter III. 96. Excipulum pro vtriculo qui excipit, dictum, De ea voce iam diximus IX. 38. *H.*

g. Subditur excipulus ventriculo hoedino) Scribendum videtur, subditis excipulis e ventriculo hoedino. Dioscorides L. III. cap. de euphorbio: quem ob nimium eius feruorem incolae timentes colligunt, excipulas ex ouillis loeis ventriculis factas in arbore suspendentes, rum eminus supra excipulas illas hastilibus eam vulnerantes. Qua percussa statim veluti ex rupro vase aliquo copiosus profilit in excipulas liquor. Pint.

b. Thuris) Coire vitri effigie, dixit Diosc. l. c. Tò

δέ τι ἐν ταῖς κοιλίαις ὑεῶδες καὶ συνεσῶς. *H.*

i. Qui) Diosc. l. c. hanc eius herbae dotem esse solus admonuit, vt eius succus oculorum suffusiones diceret, et collyriis misceretur. *H.*

k. Contra) Diosc. l. c. Ἴσορᾶσι δέ τινες μηδὲν παρὰ κολαθεῖν δυσχερές τοῖς ἐρπετοδόητοις, ἐὰν τις ἐκκόψας ἀχρῖς ὅσες τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς, ἐγγέη τὸν ὀπὸν λεῖον, καὶ ῥάψῃ τὸ τραῦμα. Tradunt nonnulli nihil incommodi sensuros, qui a serpentibus demorfi fuerint, siquidem incisa osse tenuis capitis cute intritus liquor infundatur, vulnusque consuatur. Plin. Val. III. 57. Eius qui percussus est, vertex inciditur, eoque additur euphorbium, et medetur quacumque corporis parte periculum est. *H.*

l. Vertice inciso et medicamento addito. Ibi Geruli, qui

tuli, qui legunt, hoedino lacte adulterant: sed discernitur *m.* igni. Id enim, quod sincerum non est, fastidiendum odorem *n.* habet. Multum infra hunc succum est, qui *o.* in Gallia fit ex *p.* herba chamelaea, granum cocci ferente. Fractus *q.*
Ham-

i. herba thymelaea. Diosc.

qui legunt, hoedino lacte adulterant) Legendum opinor *abdino*, potius quam *addito*, et aduerbium *Ibi*, cum minore litera scriptum superioribus annectendum. Item *redio* legitur in veruſto exemplari, non *hoedino*. Pint.

m. Discernitur igni) Πυρωσες, Dioscoridi, ignea, et vrentur acrimonia, diuque durante, adeo vt quicquid in os sumitur, euphorbium resipiat. Eum locum ineptissime vertit Plinius. *Dal.*

n. Odorem) Vel nidorem potius, dum igni aduritur. Sic galbanum odore vel nidore probant, vt dictum est XII. 56. *Nam sincerum si vratur, fugat nidore serpentes.* Hoedinum lac, quo dicitur euphorbium adulterari, olet pessime. H.

o. Qui) Nempe Circumpadana. *In partibus Italiae, quae Galliae adiacent,* inquit auctor libri de simpl. med. ad Pat. Opp. Gal. T. XIII. p. 987. H.

p. Ex herba chamelaea) Ex

chamelaeae foliis recentibus rufus succus exprimi potest, quemadmodum et ex aliis permultis, sicut Dioscorides monstrat cap. de centauryo paruo: aut ex iisdem maceratis in aqua et decoctis: verum, quod legerim, praeter Plinium alius nullus auctor id prodidit. Eum existimo voluisse id vertere, quod Dioscorides scribit, Thymelaeae farinam vuae acerbae succo excipi, et in pastillos digeri. *Dal.*

Herba) Thymelaeam intelligit, quam et chamelaeam vocant: de qua nos egimus XIII. 35. Significat porro Plinius caute admodum et erudite chamelaeae succum ab euphorbio longe discrepare: neque adeo se fauere hac in parte Sextio Nigro, qui recte Diosc. in praef. I. p. 2. euphorbium esse chamelaeae in Italia nascentis succum prodidit. H.

q. Fractus) Iam redit ad verum euphorbii succum, de quo haec accipienda sunt, quae

efficacior. Vis *a.* mira in siccando densandoque corpore, cauterii vicem obtinens. Nulla *b.* res aequè sistit fluxiones, quas Graeci rheumatismos vocant.

XL. 29. Iungitur *c.* huic buglossos, boum linguae similis, cui *d.* praecipuum, quod in vinum deiecta, animi voluptates auget: et vocatur euphrosynum.

XLI. 30. Iungitur *e.* et cynoglossos, caninas imitans linguas, topiariis operibus gratissima.

Aiunt-

rum in his colligendis opera utebatur, legisse *καυλὸς δὲ νάπιος τῆτῶ γωνιώδης.* Fortassis et apud herbarium Graecum, ex quo haec sumpta sunt legebatur *καυλὸς δ' αἰπὺς τῆτῶ,* *caulis huius procerus.* Dal.

z. *Nascitur*) Haec plantago aquatica est, picta a Lobelio in Obfl. p. 160. visa a nobis in horto Regio. H.

a. *Vis*) In exsiccando adstringendoque: *Δύναμιν δὲ ἔχει τὰ Φύλλα ξηραντικὴν, συπτικὴν.* Diosc. l. c. Densare, pro *adstringere*, Plinio familiare est. H.

b. *Nulla*) Diosc. l. c. H.

c. *Iungitur*) Quoniam affinis utriusque est appellationis causa: a lingua nempe animalium, *αἰνέγλωστος* et *βέγλωστος.* De ea Diosc. IV. 128. *Βέγλωσσον ... Φύλλον ἔχει ὁμοίον βόας γλώσση ὅπερ καθιέμενον εἰς τὸν οἶνον, εὐφροσύνον δοκεῖ εἶναι.* Borriginem nunc vulgus vocat, *Bour-*

rache. Pingitur a Dodo-naeo, p. 616. H.

d. *Cui*) Diosc. l. c. et Gal. de fac. simpl. m. VI. p. 164. Apul. c. 41. *Buglosson Graeci ... Romani linguam bubulam dicunt ... Haec in vino mixta hilaritatem conuiuis facit.* Et Schola Sal. *Vinum potatum, quo sit macerata buglossos, Moerorem cerebri dicunt auferre periti; Fertur conuiuas decoctio reddere laetos.* Buglossion esse Nepenthes Homericum, diximus XXI. 91. Est autem vis eadem et buglossio nostrae vulgari, quam eadem schola borraginem nuncupat, eodem versiculo: *Dicit borrago, Gaudia semper ago: Cardiacos auferit, borrago gaudia confert.* H.

e. *Iungitur*) De qua Diosc. IV. p. 129. *Κυνόγλωσσον,* etc. Celso V. 27. sub finem, *Lingua canina.* Plantagini similem Diosc. ait eite. Nondum satis nobis explorata, nec Anguilla-

Aiuntque *f.* quae tres *g.* thyrsos feminis ¹ emittit, eius radicem potam ex aqua ad tertianas prodesse: quae quatuor, ad quartanas. Est *h.* alia similis ei, quae ² ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua, ranis et serpentibus aduersatur.

XLII. 31. Est et *i.* buphthalmos, ³ similis boum oculis, folio feniculi, circa oppida nascens, fruticosa caulibus, qui et manduntur decocti.

X x 5

Quidam

1. emittit. Alii. mittat. Cb. 2. fert. V. et Cb.
3. flore similis. Diosc.

guillarae, vt ipse fatetur, Par. 14. p. 287. H.

f. Aiuntque) Quae tergeminum caulem, seu ramulum, semine instructum habeat. Haec Diosc. incaute ad ἀρνόγλωσσον, hoc est, ad plantaginem transtulit, II. 153. quoniam et κυνογλώσσο nomine aliquando ea designata est, vt diximus. Quin et Dioscoridis interpolator in Noth. p. 471. cynoglossi hanc propriam dotem esse credidit, ipseque Apuleius, c. 41. tit. I. qui tamen et ipse c. 96. t. 2. cynoglossi adiudicat: Ad quartanas, inquit, *Herbaque cynoglossa, quae folia habet, pisata, et ex aqua potui data, prodest.* H.

g. Tres thyrsos) Tres radices cum tribus vini cyathis, et aquae totidem, tertianis auxiliari, quatuor quartanis, etc. Haec omnia quae Dioscorides scripsit περί ἀρνό-

γλώσσο, id est, plantagine, Plinius transtulit ad cynoglossam. *Dal.*

b. Est alia similis) Cynoglossos officinarum. *Dal.*

Est) Haec Dodonaei cynoglossos est p. 53. a Lobelio quoque delineata, in Obsl. p. 313. visa a nobis in horto regio. In Gallia vulgo, *Langue de chien*. Fert semina fere quaterna, simul cohaerentia, aspera, et lapparum modo vestitui inhaerentia. A Dioscoridis cynoglossi diuersa. H.

i. Est et) Habet eadem Diosc. III. 156. Βεφθαλμον ... Φύλλα δὲ μεραθροειδῆ, ἀνθη μῆλινα ... ὀφθαλμοειδῆ, ὅθεν καὶ ὀνόμαζαι. *Folia feniculi, flores oculorum similitudine gerit: unde nomen.* Pingitur a Clusio hist. rar. pl. III. p. 332. Vidimus in horto Regio. Gallis, *Oeüil de boeuf*. H.

Quidam *k.* ¹ cachlam vocant. Haec *l.* cum cera ² scirrhomata discutit.

XLIII. 32. Inuenere herbas et vniuersae gentes. Scythia *m.* primum eam, quae Scythice vocatur, circa *n.* Boeotiam nascens, ³ praedulcem *o.*, alias

1. calcham. Ch. 2. steatomata. V. 3. pr. Al.
quoque utilissimam, quam Spartaniam vocant. *M.*
praedulcis, alias utilissima ad ea quae. *V. praedulcis.*
Aliam utilissimam *Gr. et Al.*

k. Quidam) Diosc. l. c. Βεφθαλμον· οἱ δὲ κάχλων καλῶσι. H.

l. Haec) Diosc. l. c. Ταύτης τὰ ἀνθη λεία σὺν κηρωτῇ οἰδήματα καὶ ἐκληρίας διαφορεῖ. Huius flores triti cum cerato oedemata, duritiasque discutunt. Dioscoridem Galenus sequitur de fac. simpl. m. VI. p. 165. Est autem σκίρρως, siue σκίρρωμα, scirrhus, durities, tumor praeter naturam durus, et doloris expers. Vide Gorraeum in Def. med. H.

m. Scythia primum eam, etc.) Legend. Scythia primum eam quae Scythica vocatur, circa Maeotim nascens, praedulcem alias utilissimamque ad ea quae asthmata vocant. Et paulo post idem praestat apud eos Hippace sic dicta. Salmaf. pag. 175. a. Scythia primum eam, quae Scythice vocatur circa Boeotiam nascens) Scribo, circa Maeotin, non, circa Boeo-

tiam, ex Theophrasto L. IX. c. 13. Dulcis, inquit, et Scythica. Et quidem nonnulli dulcem eam appellant. Nascitur apud Maeotin. Dioscorides quoque in Cappadocia et Ponto propinquioribus locis Maeotidi plurimam nasci tradit L. III. cap. de glycyrrhiza. *Pint.*

n. Circa) Vide N. et Em. N. XI. (hic adp.) Scythia) Ita libri omnes, tum editi rypis, tum exarati manu. Placet tamen emendatio Pintiani, circa Maeotim legitis, tum quia haec ipsa Theophrasti Scythice est, de qua ille Hist. IX. 13. Γλυκειὰ δὲ καὶ ἡ Σκυθικὴ· καὶ ἐνίοι γε καλῶσιν αὐτὴν εὐθυγλυκειᾶν αὐτὴν. Γίνεται δὲ περὶ τὴν Μαιώτιν. Tum quia de hac ipsa Plinius sermonem iterum instituens, XXXVII. 1. Scythicam herbam, inquit, a Maeotidis paludibus. Sequitur in eo Plin. loco, quem nunc versamus, praedulcem alias, utilissimam-

alias *p.* vtilissimamque ad ea quae spasmoda vocant. Magna *q.* et ea commendatio, quod in ore eam habentes, famem sitimque non sentiunt.

XLIV. 33. Idem *r.* praestat apud eosdem hip-

lissimamque ad ea quae spasmoda vocant. Sic enim ex MSS. R. Colbertinisque rescripsimus. Perperam in editis prius, *perdulcis. Aliam vtilissimam ad ea* etc. extrita videlicet vocula *que*, ceterisque, quas restituumus, immutatis. Eandem esse sane, quae Scythice vocatur, et circa Maeotim nascitur, cum ea quae est ad spasmoda vtilis, docet aperte Theophr. his verbis, quae superioribus statim adnectit: *Χρησίμη δὲ πρὸς τὰ ἀσθματά, καὶ πρὸς βήχα ξηρὸν* etc. *Vtilis ad anbelitus, et ad tussim siccam, etc.* Vnde et *asthmata* forte satius legi, quam *spasmoda* cuiuspiam videatur, quod iam pridem visum est Pliniano. Sed in MSS. *sparmoda* legimus, cui voci affinium est ea, *spasmoda*. H.

o. Praedulcis. Aliam vtilissimam ad ea quae spasmoda vocant) Apographon nostrum, *praedulcem* alias, *vtilissimamque ad ea quae sparmoda vocant.* Scribendum putō, *praedulcem* alias *vtilissimamque ideoque stomachicam vocant.* Plinius supra L. XXII. cap. 9. de glycyrrhiza loquens; ideo et *commanducata stomachica* est. Pint. *Praedulcem*) Hoc est, praeter ceteras dotes, *praedulcem.* Haec glycyrrhiza est, de qua egimus XXII. 14. H.

p. Aliam vtilissimam ad ea quae spasmoda, etc.) Aliam, scil. Scythicem. Certe in Indice Spartaniae nulla fit mentio, ut iam nihil dubitem, diuinatoris cuiuspiam opera, nouam herbam hic subito enatam, Plinio ipsi ne per somnum quidem cognitam. *Gelen. Aliam vtilissimam*) De qua infra c. 4. vltimo, L. XXVII. *Dal.*

q. Magna) Theophr. Hist. IX. 13. *Δύναται δὲ καὶ τὴν δίψαν παύειν, εἴαν τις ἐν σόματι ἔχη· διὸ ταύτη τε καὶ τῇ ἰππικῇ διάγειν Φασί τὲς Σκύθας ἡμέρας καὶ ἑνδεκά, καὶ δώδεκα. Sitim exstinguit, si teneatur in ore: quapropter Scythas contentos ea et hippice, vndenos aut duodenos dies vitam tolerare aiunt.* H.

r. Idem praestat apud eosdem hippice) Scribo, *hippace*, non *hippice*, ex Theophrasto L. IX. cap. 13. de glycyrrhiza enim differens

¹ hippace dicta, quod in equis quoque eundem effectum habeat. Traduntque s. his duabus herbis Scythas ² etiam in duodenos dies durare in fame fitique.

XLV.

1. Hippice Gr. et Al. 2. redam. Ob.

sic ait: *fitim quoque extinguit si teneatur in ore. Qua de causa tum ea, tum hippace dicta, Scythas XI. et XII. dies fitim tolerare affirmant. Est porio hippace, auctore Dioscoride L. II. cap. de caseo, equinus caseus, viroso odore, egregie tamen nutriendens. Sunt qui equinum coagulum hippacen banc esse dixerint.* Haec Theophrasti et Dioscoridis verba impellunt me vt suspecta habeam illa quae sequuntur: *dicta quod in equis quoque eundem effectum habeant. Pint.*

Idem) Hippacen, (sic enim libri omnes habent, tum hoc loco, tum in Indice, non *hippicen*) herbae genus esse Plinius credidit. Pintianus aliique post eum, caseum equinum interpretantur. Hippocrates de morb. IV. n. 25. Ὡσπερ οἱ Σκυθαί, inquit, ποιέουσιν ἐν τῷ ἵππειῶν γάλακτος. Ἐγχεόντες γὰρ τὸ γάλα... Ἐπὴν δὲ παγῆ καὶ ξηρανθῆ, ἵππικὴν μὲν καλέουσιν. *Quod e lacte concretum et siccatum fuerit, hip-*

pacem vocant. Diosc. II. 80. Ἡ δὲ καλεμένη ἵππικὴ, τυρὸς ἐστὶν ἵππειος... καὶ πολύτεροφος etc. *Quod hippacen vocant, caseus est equinus... qui magnopere alit.* Hesy chius denique: Ἴππικὴ Σκυθικὸν βρώμα ἐξ ἵππων γάλακτος, etc. Verum singulare quiddam narrare velle de Scythis Plinius ac Theophrastus videntur: nullam vero admirationem habet dies duodecim aut paulo plures, e radice, quae glycyrrhiza dicitur, et equino caseo, qui plurimum alat, aliquando transigi, quum Zoroastrem prodat ipse Plinius annos viginti totos caseo vixisse XI. 97. Neque Hippaces appellationem casei aut coaguli equini propriam esse idem nesciuit, qui id diserte prodit XXVIII. 34. et 58. sed et cum herba aliqua singulari, quae sit incomperta nobis, communem esse eam, Graeco scriptori alicui credidit. H.

s. Traduntque his duabus herbis Scythas etiam in duodenos dies durare in fame fitique)

XLV. 34. *Ischaemonem t.* Thracia inuenit, qua ferunt sanguinem fisti, non aperta modo vena, sed etiam praecisa. Serpit e terra milio similis, foliis asperis et lanuginosis, farcitur in nares. Quae in Italia nascitur, et sanguinem eadem adaligata fistit.

XLVI. 35. *Vettones v.* in Hispania eam, quae *Vettonica* dicitur in Gallia, in Italia autem *ferratula*, a Graecis *† cestros*, aut *psychotrophon x.*, ante cunctas laudatissima. Exit *y.* anguloso caule, cubitorum duum, ² a radice spargens folia *z.* fere lapathi, ferrata, ³ semine *a.* purpureo. Folia *b.* ficcan-

I. Sic ex MSS. H. et Ch. *Cestron Gr. et Al.*
2. e. Ch. 3. flore. *Diosc.*

rique) Verba quae paulo supra ex Theophrasto et Dioscoride attuli, indicant dictionem illam *berbis* falso insertam esse. Neque enim hippace herba est, sed equinus caseus, aut coagulum equinum. *Pin.*

t. Ischaemonem) Haec Theophr. IX. 15. Περι δὲ τὴν Θρακίαν ... τὴν Ἰσχαίμον, ἣν δὴ λέγουσιν, οἱ μὲν κεντηθείσης τῆς φλεβῆος, οἱ δὲ καὶ σφοδρότερος διατμηθείσης ἴσχειν καὶ κωλύειν τὴν χύσιν. Est Matthioli panicum filuestre in Diosc. II. p. 407. A fistendo sanguine ei nomen, παρὰ τὸ ἴσχειν τὸ αἷμα. H.

v. Vettones) Nomen *Beronicae* in officinis retinet: Gallis *Beroine*. Pingitur a Dodonaeo, p: 40. De hac

singulare volumen edidit Antonius Musa, quod inscripsit, *De herba Vetonica*. H.

x. Psychotrophon) Quoniam frigidis reperitur in locis, ut ait Musa l. c. p. I. Diosc. quoque IV. I. Κεστρον τὸ καλεῖμενον ψυχότροφον, (vel ψυχροτρόφον) ἐπειδὴ ἐν τοῖς ψυχροτάτοις εὐρίσκεται τοποῖς ὃ Ῥωμαῖοι αὐεττονίην καλεῖσιν. H.

y. Exit) Hoc est, quadrangulo. Diosc. l. c. Πῶσα ἐστὶ καυλὸν ἔχουσα πήχεως τὸ ὕψος, ἢ καὶ μείζονα, τετραγώνον. H.

z. Folia) Rectius ita multo Plinius, quam Dioscorides, qui similia quernis foliis prodidit. H.

a. Semine purpureo) Semine

ficcantur in farinam plurimos ad vsus. Fit *c.* vinum¹ ex aqua et aceto, stomacho et claritati oculorum. Tantumque *d.* gloriae habet, vt domus in qua² sata sit, tuta *e.* existimetur a piaculis omnibus.

XLVII. 36. In eadem Hispania inuenta³ sic Cantabrica *f.*, per Diui Augusti tempora a Cantabris reperta. Nascitur vbique caule iunceo pedali, in quo sunt flosculi oblongi, 4 veluti calathi: in his semen perquam minutum. Nec alias defuere Hispaniae herbis exquirendis: 5 vt *g.* in quibus etiamnum hodie in numeroso et laetiore conuictu, portionem e centum herbis mulso additis, 6 credidere salu-

1. ex ea et aceto Gr. et Al. 2. sata. M. 3. Sic
ex MSS. H. et Cb. inuenta est Gr. et Al. 4. vel
vt. Gr. 5. vt quae. V. 6. credant. V.

mine in summis caulibus thymbrae modo spicatis, flore purpureo. Apud Dioscoridem ἐσαχυρωμένων καυλῶν, non ἐσαχυρωμένων σπέρμα. Dal.

b. Folia siccantur, etc.) Plinius in farinam ficcari folia dixit, quum farina sit leguminum et cerealium tantum. Dioscorides simpliciter ait ξηραίνεσθαι. Dal.

Folia) Et mox teruntur in farinam Diosc. l. c. τὰ φύλλα ξηρὰ λεία, breuiter et concise dixit. H.

c. Fit) Diosc. V. 54. περὶ κέσρετς οἴνῃ. Γίνεται καὶ ἐκ τῆς κέσρετς τῆς ψυχοτροφῆς οἴνου. H.

d. Tantumque) Ant. Musa, l. c. Animas hominum et corpora custodit, et nocturnas

ambulationes a maleficiis et periculis, et loca sancta ac busta etiam a visibus meruendis tueretur et defendit, etc. H.

e. Tuta existimetur a piaculis omnibus) Pura non tuta, in verusto exemplari: rectius. Pint.

f. Cantabrica) Vulgo Cantabrorum, seu Nauarorum, hodie Escorzonera. Dal.

Cantabrica) Pingitur, a Clusio hist. rarior plant. IV. 49. Videre nondum licuit. H.

g. Vt in quibus etiamnum hodie in numeroso et laetiore conuictu portionem e centum herbis mulso additis credidere saluberrimum) Scribo, vt in quibus etiamnum hodie, in mere sit laetiore conuictu portionem centum herbis mulso additis credere saluberrimam.

ex ve-

saluberrimam suauissimamque: nec quisquam genera earum iam nouit ¹ aut multitudinem: numerus tamen constat *h.* in nomine.

XLVIII. 37. Nostra *i.* aetas meminit herbam in Marſis repertam. Nascitur et in Aequicolis circa vicum Neruesiae *k.*: vocatur consiligo. Prodest, vt ² demonstrabimus *l.* suo loco, deploratis in phthiſi.

XLIX. 38. Inuenit *m.* nuper et Seruilius ³ Democrates e primis medentium, quam appellauit ⁴ iberida, quamquam ficto nomine, ⁵ inuentioni

1. eius multitudinis. *V.*

2. demonstrauimus. *Cb.*

3. Democrates. *Cb.*

4. biberida *Gr. et Al.*

5. inuentioni eius assignata. *Cb.*

ex vetusto exemplari. et statim tantum, non tamen, in eodem legas. *Pint.*

h. Constat) Genera herbarum, quibus ea potio constaret, nemo scit: numerus constat ex potionis nomine: appellatur enim ea potio centum herbarum. *H.*

i. Nostra) Consiliginem mulomedicis nunc pulmonariam dici testatur Vegetius. Vulgus Gallicum Pomeleam vocat, *Pommelée*, quasi pulmoneam: herbarii quidam, *Leonis patam*, pastoribus bubuleis, equisonibus, totique ruri praeclare cognitam, qui ad eodem, quos veteres consiliginem, vsurpant effectus. Haec vberius multo tractat Ruellius II. p. 448. Coepit pulmonaria dici, quod pul-

monum vitis praesens habeatur auxilium: inuenitque in posteris nomen a viscere, cui praesertim nuncupatur. Consiliginem rustici veteres olim vocarunt, quod in campis inter siliginem triticumque saepius emicet. Pingitur a Lobelio in *Obſſ.* p. 317. Vide quae dicturi sumus ex *Colum.* XXVI. 21. *H.*

k. Neruesiae) Situs hodie incogniti. *H.*

l. Suo) *L.* XXVI. 21. *H.*

m. Inuenti) Graecis *ιβερις* et *καρδαμαντική*. Gale-
no *κατὰ τόπον*. X. 2. p. 635. aliisque apud ipsum p. 636. etiam *λεπίδιον*. Pingitur a Dodonaeo p. 703. Vidimus in horto Regio. De eius inuentore Seruilio Democrate, siue Damocrate, dixi-

tioni eius assignato *n.* carmine. Nascitur maxime circa vetera monumenta parietinasque, et inculta itinerum. Floret *o.* ¹ semper folio nasturtii, caule cubitali, semine tam paruo, vt vix aspici possit. Radici *p.* odor nasturtii. Vfus *q.* aestate efficacior, ² et recenti tantum. Tunditur difficulter. Coxendicibus *r.* et articulis omnibus cum axungia modica *s.* vtilissima, viris plurimum quaternis horis, feminis minus dimidio adalligata *t.*, vt deinde in balineis descendatur in calidam, et postea oleo ac ³ vino corpus perungatur: diebusque vicenis interpo-

1. aestate. Diosc. 2. et recentis. V. 3. lana. Diosc.

diximus in Auctorum Indice. H.

n. Assignato) Quod apud Galen. exstat l. c. p. 636. expressumque est a Plinio totidem fere verbis hac reliqua sectione. H.

o. Floret) Democrates l. c. Ἄει δὲ θάλλει, φύλλ' ἔχουσα καρδάμυ, Ἐαρος μὲν εὐθαλή τε καὶ μείζω, etc. H. Florere hoc loco virere est, non florem mittere; quem colore lacteo ferre aestate mox idem subdit: Φέρει δ' εἰς καυλὸς ἐν θέρει λεπτόν πάνυ Πολύχροον ἄνθος, τῆς χροῆς γαλακτινόν. H.

p. Radici) Seruilius, l. c. Ἡ ρίζα δὲ καὶ ὀσμὴν δριμυτάτην ἔχει Μάλισα πάντων καρδάμω προσεμφερέη. H.

q. Vfus) Seruilius, l. c. Ταύτης ὀρύξας καὶ λαβῶν πλῆθος πολὺ, Θέρει μάλ-

λισα δ' ἔστι πραντικωτάτη, καὶ πρόσφατος. Ξηρὰ γὰρ ἀδρανὴς τυγχάνει. Quae idcirco referuntur a me, vt intelligant ii, qui Plinium ex Dioscoridis verbis sensuque metiuntur, quam inique agant: quum Plinium de iberide scribentem, haud semel errasse autement, qui ab illo discedat scriptore, quem a Democrate ipso, longe probatoris fidei, deficere intelligimus. H.

r. Coxendicibus) Haec totidem verbis Democrates, l. c. H.

s. Modica vtilissima) Salsa, Diosc. Haec omnia Plin. ad verbum transcripsit e Damocrate. Damocrat. iam-bici versus exstant apud Gal. L. X. κατὰ τόπους. Dal.

t. Adalligata) De eiusmodi ligaturis, siue amuletis, multa pererudite V. Cl. Du Can-

terpositis idem fiat, si qua admonitio doloris superfit. Hoc modo rheumatismos omnes sanat occultos. Imponitur non in ipsa inflammatione, sed imminuta.

L. 39. Animalia v. quoque inuenere herbas, in primitiue chelidonium. Hac x. enim hirundines oculis pullorum in nido restituant visum, vt y. quidam volunt, etiam erutis oculis. Genera z. eius duo: Maior ¹ fruticosa caule, folio ² pastinacae erraticae ampliore, ipsa altitudine duum cubitorum. Colos albicans a., flos luteus. ³ Minori folia

1. fruticoso. M. 2. ranunculi. Diosc. 3. Haec
clausula post, marcescunt, proxime ante, Florentibus
poni debet ex Diosc.

Du Cangius in Gloss. verbo; *Ligaturae*. H.

v. *Animalia*) Pingitur a Dodonaeo chelidonium maius appellatum, p. 48. Gallis, *Eclairé*. In horto Regio visum a nobis. H.

x. Hac enim *hirundines*, etc.) Id ridet Celsus c. 6. L. VI. Aristoteles vero c. 6. L. IV. de ortu animalium causam reddit: nempe eos renasci si pungantur ac euellantur, quum adhuc fiunt, non autem vbi perfecti fuerint. *Dal.*

y. *Vt quidam volunt etiam erutis oculis*) Postremum verbum redundare existimo: praecessit enim paulo ante. *Pin.*

Vt) Id vulgo credi refert etiam Diosc. II. 211. Fabulosum Celsus existimat VI. Vol. VII.

6. sub finem: *Harum auium*, inquit, *acies extrinsecus laesa interpositio tempore in antiquum statim redit, celerissimeque hirundinis. Vnde etiam locus fabulae factus est, aut per parentes, aut id verba chelidonia restitui, quod per se sanescit.* Vide in eam rem quae afferant auctores *Miscellaneorum Medicophysicorum*, seu *Ephemeridum Germanicarum* an. 8. obs. 18. p. 32. H.

z. *Genera*) Quae de gemina chelidoniae specie hac sectione deinceps continentur, ea totidem fere verbis habet Diosc. l. c. Minor delineatur a Dodonaeo p. 49. et a Dalecampio p. 1048. Gallis est, *Petite Chelidoine*. Italis, disce ab Anguillara P. XI. p. 181. H.

Yy

folia ederae rotundiora, minus candida. Succus croci mordax, semen papaueris. Florent aduentu hirundinum, discessu marcescunt. Florentibus succus exprimitur, et in aereo vase cum melle Attico leniter cinere feruenti decoquitur, singulari remedio contra caligines oculorum. Utuntur et per se succo in collyriis, quae chelidonia appellantur ab ea.

LI. 40. ¹Inuenerunt *b.* et canes canariam, qua *c.* fastidium deducunt, eamque *d.* in nostro conspectu mandunt, sed ita vt numquam intelligatur quae sit: etenim depasta cernitur. Notata est ² haec animalis huius malignitas in alia herba maior. Percussus enim a serpente mederi quadam sibi dicitur: sed illam homine inspectante non decerpit.

LII. 41. Simplicius *e.* ceruae *f.* monstrauere elapho-

1. Inueniunt et canes qua fastidium vincunt. *Cb.* 2. *et. V. autem. Alii V.* 3. Item *belsine a parru dictans ostendere (vt indicauimus) dictannum vuln. etc. Cb.*

a. Albicans) Caesius, ὑπό-γλαυκος. Dal.

b. Inuenerunt) Gramen esse legitimum Clusii videtur, hist. rar. pl. VI. p. 217. In Insula Chio dici nunc quoque ἀκύνωψ, simillimamque gramini esse, ait Anguillara, Par. XII. p. 190. H.

c. Qua) Cient et vulgari gramine vomitum, vt deducant pituitam canes: gramine eo, inquam, quod Graeci ἀγρωσιον vocant, de quo anteriore libro diximus, f. 118. H.

d. Eamque in nostro conspectu mandunt) Fabulosum id nimis credulus Plinius refert. Licet enim quotidie videre gramen a canibus rosam, et vomitu cum pituita reiectum. Dal.

e. Simplicius) De qua diximus, XXII. 37. H.

f. Ceruae monstrauere elaphoboscon, etc.) Ita ibi legendum et distinguendum: Ceruae dictannum ostendere, vt indicauimus vulneratae, pastu statim decidentibus telis. Legitur ibidem et alius locus aequae vitiose. Sic enim habet:

elaphoboscon, de qua diximus. Item g. feseli, enixae a partu.

LIII. 42. Dictamnium h. ostendere (vt indicauimus) vulneratae, i. partu statim decidentibus telis. Non i. est alibi, quam in Creta, ramis praetenuae, pulegio simile, feruens et acre gustu: foliis tantum vtuntur. Flos k. nullus ei, aut semen,

Yy 2

aut

1. Sic ex MSS. H. partu statim. V. pastae Gr. et Al.

habet: simplicius ceruae monstrauere elaphoboscon de qua diximus; item feseli enixae a partu. Haec battologia est, enixae a partu, leg. item helixinen a partu. falsum est feseli ceruas ostendisse a partu aut enixas. Etenim ante partum, vt facilius eo defungerentur, id expetebant. *Salmas.* p. 224.

g. Sefeli) Sefeli, Romani veteres Sili, vocauerunt: hinc *Silatium* Festo ientaculum, quod ieiuni vinum Sili conditum ante meridiem absorbebant. *Dal.*

Item) Vide quae diximus in Nott. et Em. ad L. VIII. 50. N. XCII. et XCIII. H.

b. Dictamnium) Δικτὸν etiam vocat Nicander, vt interpretatur Zenodorus Mallotes. Partum mire adiuvat, εὐτοκίαν ποιεῖ. Quamobrem Eileithyae corona ex eo texebatur. Euphorion, ψεψαμένη θαλασσοῖσι συνήντετο δικταμνοῖσι. Rhod. c. 24. L. XXVIII. Orpheus ψαφαρόν vocat,

id est, cano velut situ obductum. *Dal.*

Dictamnium) L. VIII. 41. Dictamnium hoc Francum seu Gallicum Angli vocant. A Lobelio pingitur in Obsl. p. 267. H.

i. Non) Haec habet Theophr. Hist. IX. 16. H.

k. Flos nullus ei, etc.) Apud Dioscoridem legendum, ἔτε ἀνθος, ἔτε καρπὸς συμφέρεται. Nullis morbis flos prodest, nullis semen. Florere ostendunt hi versus Virgilia XII. Aeneid. vid. sq. obsl. *Dal.*

Flos) Nullius in medicina vsus: nam prius dixit: Foliis tantum vtuntur. Sed florem habere, caulemque, vel ipse Maro cecinit Aen. XII. 412. Dictamnium genitrix Cretaea carpit ab Ida, Puberibus caulem foliis et flore comantem Purpureo: non illa feris incognita capris Gramina, cum tergo volucres haesere sagittae. Democrates quoque apud Galenum κατὰ γένη V. IO. p. 789. dictamni

aut caulis. Radix *l.* tenuis ac superuacua. Et *m.* in Creta ¹ autem non ² spatiose nascitur; mireque capris expetitur. Pro *n.* eo est et pseudodictamnium, multis in terris nascens, folio ³ simile, ramulis minoribus, a quibusdam chondris vocatum. Minoris *o.* effectus ⁴ statim intelligitur. Dictamnium enim minima portione accendit os. Qui legere ⁵ eam, in ferula vel arundine condunt, praeligantque, ne *p.* potentia euanescat. Sunt *q.* qui

1. *autumno. Alii.* 2. *spatiosa. Ch.* 3. *simili. Gr.*
4. *gustatum. V.* 5. *ea. Dal.*

Dictamni meminit; quae florem habet, ἀνθος ἐχέσης. Confirmant interpretationem nostram Theophrasti verba, Hist. IX. 16. Χρῶνται δὲ τοῖς Φύλλοις, ἔ τοῖς κλωσίν, ἔ δὲ τῷ καρπῷ. Foliis viuuntur, non ramulis, neque fructu. Quare apud Diosc. vbi legitur III. 37. ἔτε ἀνθος, ἔτε καρπὸς φέρει, aut errasse illum, quod verius pato, existimandum est: aut legi oportere, quod Matthioli censuit, ἔτε καρπὸς συμφέρει ... Verum haud ita scripsisse Dioscoridem, sed vt in editis habetur, et Oribasii interpres admonet, et Apuleius, qui ita reddidit, c. 62. Et neque florem generat, neque fructum. H.

l. Radix tenuis ac superuacua) Partus accelerat Dioscoridi. Haec fere omnia Theophr. c. 16. L. IX. hist. Dal.

m. Et) Theophrast. l. c. Σπάνιον δὲ ἐστὶ καὶ γὰρ ὀλίγος ὁ τόπος ἔ φέρων καὶ τῆτον αἱ αἶγες ἐκτέμονται διὰ τὸ Φιληδεῖν. Et rana, inquit, haec herba est locus enim qui fert, exiguus est admodum: eamque caprae depascunt, quod sit eis pergrata. H.

n. Pro) Haec totidem verbis Theophr. Hist. IX. 16. et Diosc. III. 38. Pingitur a Labelio, in Obsl. p. 267. pseudodictamnium. In paucorum hortis repertum ait Dodonaeus, p. 281. Vidimus in horto regio. Chondris iterum appellatur, XXVI. 31. et in Indice eius loci. H.

o. Minoris) Theophr. l. c. "Ἐστὶ δὲ εὐθύς ἐν τῷ σωματι φανερά ἢ τῷ δικτάμνε δύναμις; θερμαίνει γὰρ ἀπὸ μικρῆ σφόδρα. H.

p. Ne) Ne vis omnis expiret. Theophr. l. c. Τιθέασι

qui dicant, vtramque nasci multifariam, sed deteriores in agris pinguibus: veram ¹ quidem dictamnium non nisi in asperis. Est ² et tertium genus dictamnium vocatum, sed neque ³ facie, neque effectu simile, folio sisymbrii, ramis maioribus, ³ praecedente s. persuasione illa, quidquid in Creta nascitur, infinito praestare ceteris eiusdem generis alibi genitis: proxime quod in Parnasso. Alioqui ¹ herbiferum esse et Pelium montem in Thessalia, et Telethriam in Euboea, et totam Arcadiam ac Laonicam tradunt. Arcades ⁵ quidem ⁴ non medicaminibus uti, sed lacte circa ver, quoniam tunc maxime succis herbae turgeant, medicenturque ^x. vbera pascuis. Bibunt ^y. autem

Y y 3 vacci-

1. quidam. Cb. 2. caule. M. 3. Sic ex MSS. H.
et Cb. procedente Gr. et Al. 4. nou in med. Cb.

θέασσι δὲ καὶ τὰς δεσμίδας ἐν νάρθηκι καὶ κλάμῳ, πρὸς τὸ μὴ ἀποπνεῖν· ἀσθενέστερον γὰρ ἀποπνεύσαν. Manipulos ferula aut canna intercludunt, ne exspiraret: imbecillius enim, quum exspirauerit. H.

g. Sunt) Totidem verbis Theophr. l. c. H.

v. Est) Haec pariter Theophr. l. c. ad verbum. "Ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερον δίκταμον, ὡς περὶ ὀνόνημον, ἔτε τὴν ὄψιν ἔχον, ἔτε τὴν δύναμιν αὐτὴν, etc. Est hoc Dioscoridis dictamnium alterum. H.

s. Praecedente) Theophr. l. c. H.

z. Alioqui) Theophr. hist. IX. 15. Τῶν δὲ περὶ τὴν

Ἑλλάδα τόπων, Φαρμακωδέσατον τὸ, τε Πήλιον τὸ ἐν Θετταλίᾳ, καὶ τὸ Τελεθριον τὸ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, καὶ ὁ Παρνασσός: "Ἐστὶ δὲ ἡ Ἀρκαδία, καὶ ἡ Λακωνικὴ." Καὶ γὰρ αὐτὰ Φαρμακώδεις ἀμφοτέρω. Montes herbiferos Plinius appellat, qui herbis scatent, quarum vsus in medicina frequens et probatus. H.

v. Arcades) Pro medicina, inquit, quod aluum purget, lac sorbent vere, etc. Theophr. l. c. "Ἀρκαδες εἰώθασιν ἀντὶ τῶ Φαρμακοποιεῖν, γαλακτοποιεῖν διὰ τὸν εἶρ etc. H.

x. Medicenturque) Vim medicatam accipiant. H.

¹ vaccinum, quoniam boues omniuicrae fere sunt in herbis. Potentia ². earum per quadrupedes etiamnum duobus claris exemplis manifesta fit. Circa Abderam, et limitem, qui Diomedis vocatur, equi pasti inflammantur rabie: circa Potnias vero et ² asini.

LIV. 43. Inter *a.* nobilissimas aristolochiae nomen *b.* dedisse grauidae videntur, quoniam esset ἀρίση *c.* λεχέσσαις. Nostri *d.* malum terrae vocant, et quatuor genera eius ³ seruant. Vnum *e.* tube-

1. *Iac vaccinum. M.* 2. *Sic ex MSS. H. et Cb. vero*
asini Gr. et Al. 3. *obseruant. Dal.*

y. Bibunt) Theophr. Πί-
 νασι δὲ τὸ βόειον· δοκεῖ
 γὰρ πολυνομώτατον καὶ
 πικροφωγώτατον πάντων ἢ
 βῆς. H.

z. Potentia) Herbarum
 scilicet, non distamni. H.

a. Inter nobilissimas, etc.)
 Lege: *Inter nobilissimas aris-*
tolochiae nomen dedisse gra-
uidae videntur, quoniam est
ἀρίση λοχεΐσις, vel ἀρίση
λοχοῖς. Vide Salmaf. 717. a.

b. Nomen dedisse grauidae
videntur) Victorius c. 3. VI.
 quaerit, nec abs re, quid
 sibi velit Cicero L. I. de di-
 uinatione, quum ait, Aristo-
 lochiam ad morsus serpenti-
 um posse, quae ex inuen-
 tore nomen reperit, inuen-
 tor rem ipsam ex somnio.
 Canterus cap. 14. I. tradit
 ex scholiaste Nicandri, Ari-
 stotelem scripsisse, herbam
 illam a muliere inuentam.

Idem et Brod. cap. et L. II.
Dal.

c. Ἀρίση) Diosc. III. 4.
 Ἀριστολοχία ὀνόμαζα μὲν
 ἀπὸ τῆς δοκεῖν ἀρίση βοή-
 θεῖν ταῖς λοχοῖς. Ex eo
 nomen accepit, quod optime
 puerperis opitulari credatur.
 Auctor est Tullius, de Dia.
 I. a muliere inuentrice no-
 men habere. Fauet et Ni-
 candri Schol. in Ther. Ταύ-
 την δὲ Φησιῶν Ἀριστοτέλης
 γυναῖκα εὐρηχέναι. H.

d. Nostri) Apul. c. 19.
 A Graecis dicitur Aristolo-
 chia ... Itali terrae malum,
 Daci abstinbium rusticum.
 Diosc. in Noth. p. 451. Σι-
 κελοὶ δὲ χαμαιμήλον, Ἰτα-
 λοῖ τέρρα μάλα. Nunc re-
 tinet in officinis nomen, et
 in vulgo, *Aristolochiae*, ou
Aristolochie. H.

e. Vnum tuberibus radi-
cum) Radicis non radicum,
 in an-

tuberibus radice rotundis, foliis inter maluam et ederam, nigrioribus mollioribusque. Alterum *f.* masculae, radice longa quatuor digitorum longitudine, baculi crassitudine. Tertium *g.* longissimae tenuitatis, ¹ radicem vitis, ² cuius sit praecipua vis, quae ³ clematidis vocatur, ab aliis Cretica. Omnes *h.* colore buxio, caulibus paruis, flore

Yy 4

pur-

1. Sic ex MSS. *H. radice vitis. V. vitis nouellae Gr. et Al.* 2. Sic ex MSS. *H. M et Ch. cui. Gr.*
3. Sic ex MSS. *H. clematis Gr. et Al.*

in antiquo exemplari. ut paulo post de plistolochia, *Densis radice capillamentis.* Pint.

Vnum) Radice in orbem tuberis aut napi modo conglobata. Haec aristolochia prima, rotunda, eademque femina appellata, *σρογγύλη, θήλεια καλεμένη, Φύλλα ἔχει κισσοειδῆ,* inquit Diosc. III. 4. Foliis inter ederam et periclymenum, inquit Nicand. in Ther. p. 36. A Clusio delineatur, hist. rar. plaut. IV. p. 70. Aristolochia rotunda l. H.

f. Alterum) Quo de genere Diosc. III. 5. *Ἡ δὲ μακρὰ ἀριστολοχία, ἀρρῆν καλεῖται, καὶ δακτυλίτις,* etc. Cael. Aurel. Chron. III. 5. Aristolochia longa Clusio. Item dicitur Aristolochia longa prima, pingiturque l. c. Italiam a Graeca discrepare scribit Anguil- lara, Par. XII. p. 191. Ve-

rum in Graecia, Apulia, Syriaque nasci. H.

g. Tertium longissimae tenuitatis vitis nouellae, cui sit praecipua vis, quae clematidis vocatur) Scribo: *Tertium longissimae tenuitate vitis, cuius sit praecipua vis quae clematidis vocatur,* tum ex eodem exemplari, tum ex Dioscoride L. III. cap. de aristolochia *clematidin* vocante, sicut aliud genus *dactylidin* non dactylium. Pint.

Tertium) Diosc. III. 6. *Ἐστὶ δὲ τις καὶ τρίτη μακρὰ, ἥτις καὶ κληματίτις καλεῖται, κλωνία ἔχουσα λεπτὰ,* etc. Est etiamnum *tertia longa, quae et clematidis,* quasi farmentosa, siue farmentitia *vocatur, ramulos tenues habet,* etc. Galeno pariter de fac. simpl. med. VI. p. 158. *Κληματίτις εὐωδέςερα.* Et haec a Clusio delineatur l. c. p. 71. H.

h. Omnes) Diosc. III. 4. 5. duo priora genera ait esse

purpureo. Ferunt bacculas paruas, vt ¹ cappariss. Valent radice tantum. Est *i.* et quae ² plistolochia vocatur, quarti generis, tenuior, quam proxime dicta, densis radice capillamentis, iunci plenioris crassitudine. Hanc *k.* quidam polyrrhizon cognominant. Odor omnium medicatus, sed oblongae radici tenuiorique gratior. Carnosi enim est corticis, vnguentis *l.* quoque nardinis conueniens. Nascuntur pinguibus locis et campestribus. Effodere eas messibus tempestiuum: ita desquamato *m.* terreno seruantur. Maxime tamen laudatur Pontica: et in quocumque genere ponderosissima quaeque, medicinis aptior. Rotunda contra serpentes. Oblonga *n.* tamen in summa gloria

1. pyros. Diosc. cappari. Cb. 2. pistolochia
Gr. et Al.

esse colore buxio: flore purpureo: fructu piro simili. Pirastro Nicander assimilar, in Ther. p. 36. H.

i. Est) Sic MSS. tum hoc loco, tum in Indice: quasi maximae puerperis opis. Sic Λοχέα Diana cognominatur, parturientium opitulatrix. Potest et πισολοχία dici, *fidelis puerperis*. Et huius iconem Clusius exhibet l. c. p. 72. Et istud et tria superiora genera vidimus in horto regio. H.

k. Hanc) A densis radicibus. In Indice, *Lochia polyrrhizos*. H.

l. Vnguentis) Aristolochiae tertiae, seu clematiti radices esse crasso cortice

vestitas, quae aroma redeleant, priuatimque vnguentariis vtilis ad vnguenta spissanda, auctor est Diosc. III. 6. H.

m. Desquamato terreno seruantur) Derasa terra, qua sordidae et obuolutae extrahuntur. Dal.

Desquamato) Derasa, ex cussaue terra, qua obuolutae ac sordidae extrahuntur. H.

n. Oblonga) In eam sententiam Albertus M. de anim. X. tr. 2. c. 3. p. 318. *Dixerunt quidam de valde experis, quod si sumatur aristolochiae aureus vnus, et teratur, et conficiatur cum melle, et supponatur in vuluam*

gloria est, ¹ si modo a conceptu admota vuluis in carne bubula, mares *nn.* figurat, vt traditur. Piscatores Campaniae radicem eam quae rotunda est, venenum terrae vocant, coramque nobis contusam immixta calce, in ² mare sparsere: aduolant pisces cupiditate mira, statimque exanimati fluitant. Quae polyrrhizos cognominatur, conuulsis, contusis, ex alto praecipitatis, radice pota ex aqua, vtilissima esse traditur: ³ semine *o.* pleuriticis et neruis *p.*: confirmare, excalfacere, eadem *q.* ⁴ satyrion esse.

Yy 5

LV. Ve-

^{1.} etiam modo. A conceptu. *M.* et si modo, etc. *Cb.*

^{2.} Sic ex *MSS. H. et Cb.* in mari *Gr. et Al.* ^{3.} Semen pleuriticis et neruos confirmare, excalfacere Eadem satyrion est *Gr. et Al.* ^{4.} *saurion. V.*

nam cum lana viridi a mane vsque ad meridiem ieiunanti mulieri: tunc si dulcescit salua eius, concepit masculum: si amaricatur, concepit feminam: Sed ego miror, si hoc est verum. etc. *H.*

nn. Mares figurat) Mirum et praestigiosum. Arthenogonon potu id praestat. *Dal.*

o. Semine pleuriticis et neruos confirmare) Quinque nostri: pleuriticis et neruis. Distingue: Quae polyrrhizos cognominatur, conuulsis, contusis, ex alto praecipitatis, radice pota ex aqua, vtilissima esse traditur; semine pleuriticis et neruis; confirmare, excalfacere, eadem satyrion esse. Sic enim et *Voss.* vt intelligas, traditur. *Gron.*

p. Et) *Theod. Prisc. I.*

19. Si telo, aut morsu canum, seu ex quolibet casu neruo vulnerato, quos *νευροτρωτες* appellamus ... hoc adhibendum erit quod glutinare et curare valeat membra vulnerata ... *Aristolochiae puluis cum aqua mixtus, hoc idem facit. H.*

q. Eadem satyrion est) Inepte hoc *Plinius.* Quidam legunt, Eadem *Gaurion,* quasi tenue et oblongum iaculum. Alii satyrion esse interpretantur, Venerem concitare. Alii legendum putant, eadem satyriasmō medetur. *Dal.*

Eadem) Subintellige, traditur. Et Satyrii vim, inquit, inesse ei creditur, hoc est, vim Veneris concitricem. Prius legebatur: *semine*

LV. ¹ Verum et effectus earum vsusque dicendi sunt: ordiendumque a malorum omnium pessimo, id est, serpentium ictu. Medentur ergo Britannica herba: panacisque *r.* generum omnium radix e vino, Chironii *s.* flos et semen potum, illitumue ex vino et oleo: priuatimque *t.*, quae cunila bubula appellatur: Polemonia *v.* vel Philetaeria radice drachmis quatuor ex mero: ² Teucra, *x.* sideritis *y.*, scordotis ex vino, priuatim ad angues, ³ potae et illitae, siue succo, siue folio, siue decocto: centaurii *z.* maioris radix drachma in vini albi cyathis tribus: gentiana *a.* praecipue aduersus angues, duabus drachmis cum pipere et ruta, vini

1. verum effectus vsusque. Cb. 2. teucrion. V.
3. pota et inlita. Cb.

semine pleuriticis et nervos confirmare, excoalfacere. Eadem satyrion est. At MSS. pleuriticis et nervis, et satyrion esse. H.

r. Panacisque) Diosc. III. 55. sq. H.

s. Chironii) Panacis chironii, de quo f. 30. Diosc. III. 57. H.

t. Priuatimque) Diximus, XX. 61. H.

v. Polemonia vel Philetaeria) Opt. fileteris. Quatuor alii, phileteris. Scribe, philetaeris. Φιλεταερίς. ab eo qui regni Attalici fundamenta iecit. Gron.

Polemonia) Diosc. IV. 8. et Εύπ. II. 114. H.

x. Teucra) Siue Teucrion, de quo f. 20. Tradit hoc Diosc. de altera Teu-

cria, quae et chamaedrys dicta est, III. 111. et a Plinio XXIV. 80. H.

y. Sideritis) Sideritis Heraclea, de qua f. 15. H.

z. Centaurii) Et minoris quoque, teste Apuleio, c. 35. t. I. Ad viperæ morsum: Herbae centauriae minoris puluer in vino exhibitus, aut ipsa pisata in vino veteri, et porui data, validissime proficit. Plin. Val. III. 57. Centauriae radix pondere denarii in tribus cyathis vini bibitur, aduersus serpentium morsus scilicet. H.

a. Gentiana) De gentianae temperamento ad venenatarum bestiarum morsus, haec totidem verbis Diosc. III. 3. H.

vini cyathis sex, siue viridis, siue sicca. Et *b.* Lyfimachiae odorem ¹ fugiunt. Datur ex vino percussis chelidonia. Morsibus *c.* imponitur Vettonica praecipue: cui *d.* vis tanta perhibetur, vt *e.* inclusae circulo eius serpentes, ipsae sese interimant flagellando. Datur *f.* ad ictus semen eius denarii pondere cum tribus cyathis vini: vel farina drachmis tribus sextario aquae imponitur. ² Cantabrica, dictamnium, aristolochia *g.*: radicis drachma in vini hemina ³ saepius bibenda. Prodest et illita ex aceto: similiter ⁴ plistolochia. Quin et omnino suspensa supra focum fugat e domibus serpentes.

LVI. I. (IX.) Argemonia *h.* ⁵ quoque, radice eius denarii pondere in vini cyathis tribus pota. Plura de ea conuenit dici, ceterisque quae primum nominabuntur: in eo autem genere mœdendi ⁶ primum nominari quamque, in quo maxime va-

- ¹ fugiunt serpentes. *V.* ² Cantabryae, dictamni, aristolochiae. *V.* ³ sed saepius. *Cb.* ⁴ pistolochia *Gr. et Al.* ⁵ quoque. *Radix. V.* ⁶ primum conuenit nominari. *Alii.*

b. Et) Diosc. IV. 3. H.
c. Morsibus) Diosc. IV.
 1. Plin. Val. l. c. V.

d. Cui vis tanta perhibetur) Scribo ex vetere codice: cuius tanta perhibetur vis. Pint.

e. Vt inclusae circulo, etc.) Nihil Dioscor. Mirum tamen id et adnotandum. *Dal. Vt*) Simile est quod de fraxino retulit, XVI. 24. H.
f. Datur) Diosc. IV. 1. H.
g. Aristolochia) Plin. Val.

III. 57. *Aristolochiae radice pondere denarii in vini hemina saepius bibitur: et ipsa ex aceto contrita imponitur plagae.* Sic etiam Apuleius c. 19. de aristolochia tit. 5. et Theophr. Hist. IX. 13. H.
h. Argemonia) Apul. c. 31. t. 5. *Ad morsum serpentis, et scorpionis percussus: Herba argemonia drachmis duabus in vini cyathis duobus porui data, mire discutit venenum.* Egimus de ea XXI. 94. H.

me valebit. ¹ Folia *i.* habet, qualia anemone, diuisa apud modo, caput in cauliculo papaueris filuestris, item radicem. Succum croci colore acrem et acutum. Nascitur et in aruis apud nos. ² Nostri tria *k.* genera eius faciunt, et id demum probant, cuius radix thus redoleat.

LVII. 2. Agaricon *l.* vt fungus nascitur in arboribus circa Bosphorum, colore candido. Datur *m.* obolis quatuor contritum cum binis cyathis aceti mulsis. Id *n.* quod in *o.* Gallia nascitur, infirmius habetur. Praeterea mas spissior, ³ maiorque.

- i.* Folia habet diuisa anemomo similia, vt et caulem: florem puniceum: caput papaueris syl. rotundam radicem. Ex Diosc. correcto. 2. Nostri, in *Ch. d.*
3. maiorque. *M.* rotundior. Diosc.

i. Folia) Haec totidem verbis Diosc. II. 208. et Oribasi. XI. 190. Ἀργεμώνη, ὅλον μὲν ἐστὶν ὁμοίον ἀργεῖα μήκωνι, τὸ δὲ φύλλον ἀνεμώνη, etc. H.

k. Tria genera eius faciunt) Dioscorides vnicum tantum facit. Plinius supra anemonem dixit et argemonem vocari, quamuis falso, c. 23. L. XXI. Secundum genus hoc est. Idem c. 19. L. XXIV. lappam canariam, cuius radix iacundum odorem thuri similem spirat, argemonem quoque nuncupari tradit. Hoc est tertium genus. Idem c. 9. L. XXVI. inguinariam etiam argemonem appellari testatur. Quartum id genus statui potest. *Dal.*

l. Agaricon) Diosc. III. 1. ab Agaria Sarmatiae regione deduci id nomen putat. H.

m. Datur obolis IV. contritum) Scribendum, Datur oboli IV. contrita. et mox paulum infirmum non infirmius ex eodem. *Pinz.*

Datur) Plin. Val. c. 57. ad serpentium morsus: Agarici oboli quatuor in duobus cyathis aceti mulsis propinantur. H.

n. Id) Plinius XVI. 13. Galliarum glandiferae maxime arbores agaricum ferunt: maxime vero larices, vt ibi diximus. H.

o. In Gallia nascitur) Gallia, Diosc. Plurimum certe in Alpihus Galliam ab Italia

riorque. *p.* Hic et capitis dolores facit. Femina solutior, initio *q.* gustu dulcis, mox in amaritudinem transit.

LVIII. 3. Echios *r.* vtriusque generis: pulegio similis foliis ¹ coronata: drachmis duabus ex vini cyathis quatuor datur. Item *s.* altera, quae lanugine distinguitur spinosa, ² cui *t.* et capitula vipe-

1. coronaria. V. carinata. Cb. 2. cui et semina capiti viperæ similia sunt.

Italia diuidentibus nascitur. *Dal.*

p. Amariorque) Ita R. 2. In R. I. maiorque, minus recte. H.

q. Initio) Haec de vtroque, mare et femina, Diosc. l. c. Galenus item de fac. simpl. m. VI. p. 150. H.

r. Echios) Cap. 15. L. XXIX. clematis echites dicitur, quod utilis sit viperarum et serpentium moribus. At quum ea duplex sit, altera daphnoides, et ea rursum duplex, haec floris purpurei, illa candidi, vel punicei, vtraque folio coronis expetita, altera acerrimi gustus, per sepes et arbores repens: de duplici daphnoide intelligenda sunt haec Plinii verba, non de altera, quam flammulam Officinae vocant. Potest et non absurde intelligi echios vtriusque generis, clematis daphnoides satiuæ, et siluestris. Vtraque enim passim reperitur. *Dal.*

Echios) Serpentium moribus, inquit, opitalatur echios vtriusque generis: hoc est, ea quae pulegio similis ... Item altera etc. Priorem hanc ocimum illud esse siluestre censent herbarii eruditi, de quo egimus XX. 48. Plinius ibidem: *Siluestri ocimo vis efficacior ... contraque bestiarum morsus e vino radice efficacissima.* H.

s. Item) Echium vulgare Clusii, hist. rar. pl. V. p. 143. Buglossum nostri vocant, *Buglossè.* Borriginem, schola Salernitana, ut diximus, s. 40. H.

t. Cui) Semina, Nicand. in Ther. p. 44. cum Schol. p. 4. Diosc. IV. 27. "Ἐχίων ... τὰ μὲν φύλλα ἔχει προμήκη ... πρὸς τὰ τῆς ἀρχῆσης ... τὰ δὲ ἀνθη παρὰ τὰ φύλλα προφυροειδῆ, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὁ καρπὸς κεφαλῇ ἐχίος ὁμοίος. *Echion ... folia habet oblonga ... anebusæ proxima ... flores secun-*

viperæ similia sunt, hæc ex vino et aceto. Quidam *v.* ¹echion personatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes lappas ferentem. Huius radicem decoctam ex aceto dant potui. Hyosciamum contusum cum foliis ex vino datur peculiariter contra aspidas.

LIX. 4. Nulla tamen Romanæ nobilitatis plus habet, quam hierobotane. Aliqui *x.* peristereona, nostri verbenacam vocant. Hæc *y.* est, quam legatos ferre ad hostes indicauimus. *z.* Hæc *a.* Iouis

I. Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* *arcion* Gr. et vulgg.

secundum folia purpureos, in quibus semen est viperæ capitulo simile. Addit demorsis a serpente opitulari e vino. H.

v. Quidam) Vide N. et Em. N. XII. (paulo post) Alia non est hæc personata, quam lappa maior, de qua egimus XXI. 64. *Quidam*) Ita restituimus, tum auctoritate codicum MSS. R. Colb. Ch. tum Parmensis etiam editionis: quibus et Index suffragatur, in quo ea ex ordine describenda promittit, quæ nunc persequitur: LVI. *de argemonia*, IV. LVII. *de agarico*, XXXIII. LVIII. *Echio, genera*, II. LIX. *Hierobotane* etc. Ipsa etiam argumenti ratio, in quo nunc Plinius habitat, apertissime ita legi postulat. Quum enim de echio proxime ante egerit, ex occasione ad personatam

transit, quod echii nomine olim eo quoque venerit. Prius in editis legebatur, quidam *arcion*: transducta hæc scilicet e f. 66. ea voce, quæ persolutæ propria est, non personatæ. H.

x. Aliqui) Diosc. IV. 61. Ἰερὰ βοτάνη, οἱ δὲ περισερεῶνα ἐκάλεσαν, etc. Gal-
lis, *Vervaine*. A Clusio pingitur IV, p. 45. Apulei. c. 3. *Peristereona, hoc est, columbinam*. Est enim Graecis columba, περισερά. Vide quæ dicturi sumus XXVII. 6. H.

y. Haec) L. XXII. 3. H.

z. Indicauimus) Cap. 2. L. XXII. Vide quæ ibi notata sunt. Dioscorides ad amuleta et purificationes siue expiationes adhiberi solemne fuisse tradit. *Dal.*

a. Hæc Iouis mensa veritur) Iouis Dapalis, τῶ εἰλαπιναῶσα, cui cubanti in lectulo,

Iouis mensa verritur, domus *b.* purgantur lustranturque. Genera eius duo sunt: foliosa, quam feminam

Stulo, cum Iunone et Minerva sedentibus in sellis, septemviri epulones sacram mensam exstruebant in Capitolio, et apparatus conuiuii splendidum ac magnificentum apponebant. Arnob. L. II. Iouis Dapalis meminit etiam Cato Lib. de re rust. *Dal.*

Hac Iouis) Magna in templis sacrisque gentilium, usus mensarum fuit. Festus: *Mensae in aedibus sacris ararum vicem obtinebant.* Hinc Tullius or. de arusp. resp. aras, mensas, focosque coniungit. In mensis sacris sacra fiebant, ac res diuinae. Aureas argenteasque fuisse discimus ex Val. Max. I. 12. Tullioque de N. D. III. Marmoreas, ex eodem, in Verrem. Proprio autem vocabulo, teste Festo, *Anclabris mensa ministeriis diuinis apta* nominatur. Quibus verrendi eas munus obigit, euerriatores crediderim appellatos: qua voce a Festo signari alios intelligo, qui domum purgarent, ex qua mortuus ad sepulturam efferendus esset, certo scoparum genere adhibito, ab extra verrendo. Ut porro Iouis, sic et aliorum Deorum pecu-

liares mensae fuere: in primis Iunonis: quae Curiales nominatae sunt, auctore Festo, *quod Iuno Curis est appellata.* H.

b. Domus) Lustrationes, caerimoniae fuere, quibus se a noxis purgare, mala auertere, Numen placare nitebantur. Domus, si funus in illis fuisset: vrbes, si prodigia nunciata, si triste aliquod auerrucandum omen: homines ipsi, tum aliis causis, tum vero in primis si caede se polluisent, purgabantur, lustrabanturque. De domibus testis Plinius, Festusque, verbo *Euerriator.* De urbibus quoque ipsis Plinius X. 17. Lucanus I. apud quem Aruns vates: *Mox iubet et rotam pauidis a ciuibus urbem Lustrari, et festo purgantes moenia lustris, Longa per extremos pomoeria cingere fines,* etc. Homines a caede praefertim, Plin. XV. 40. ubi laurum docet esse suffimentum caedis et purgationem: similiterque Festus, verbo *Laureati: Laureati milites sequebantur currum triumphantis, ut quasi purgati a caede humana intrarent urbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi soli-*

minam putant: mas rarioribus foliis. Ramuli vtriusque plures, tenues, cubitales, angulofi. Folia minora, quam quercus, angustioraque, diuisuris maioribus, flos ¹ glaucus, radix longa, tenuis.

1. *purpureus.* Diosc.

Solitum erat, vel quod medicamento siccissima fit: vel quod omni tempore vires, ut similiter respublica virescat. Quin et exercitus lustrari mos fuit, quem Liuius XL. fufe describit. Dii porro varii in lustrationibus culti: Iupiter *τρεπαῖος*, Apollo *ἀποτροπαῖος*, hoc est, depulfor malorum: Hercules *ἀλεξίκακος*, Iuno etiam, Venus Cluacina, hoc est, purgatrix, ut dictum est XV. 36. A sacerdotibus lustratio saepe peracta: etiam et a mulierculis. Ouidius: *Et veniat quae lustratus lectumque, locumque:* etc. Etiam se ipsi quandoque lustrabant. Sic Aeneas: *Donec me flumine viuo Abluero.* Lustrationum denique multiplices ritus I. Circumactio, siue circumlatio. Quod enim rei lustrandae admouebant, id in orbem ducebant. Hinc illud Maronis, Aen. VI. *Socios pura circumtulit vnda.* Hoc est, *purgauit*, ut ait Seruius: *Nam lustratio dicta est a circumlacione vel redae, vel sulphuris.* Hanc religionem et villaribus inesse gallinis, ut

se circumactae purificent, credidit Plinius X. 57. et Aristoteles, ut ibi monuimus, H. A. VI. 3 p. 650. vbi de *περικαρφισμῶ* gallinarum, 2. Aspersio, quae in lustrationibus praecipuas partes obtinuit. E lauro fiebant aspergilla: Testis Theophr. in char. tit. de superstitione: Ouid. Fast. V. *Vda fit hinc laurus, lauro sparguntur ab vda.* Omnia quae dominos sunt habitura nouos: etc. Idcirco adhiberi solita in purificationibus a Plinio dicitur, XV. 40. 3. Fumus et suffitus, siue sulphure, tediisque accensis, siue herbis. De sulphure dicemus suo loco, XXXV. 50. Inter herbas principem tenuit locum verbenae: de qua Virgil. in Ecl. 8. *Verbenasque adole pingues.* Myrtus denique, quae et verbenae idcirco myrtea appellata est, XV. 37. nam quaeuis virgulta religioni, suffituique apta, verbenae dicebantur. Tum laurus, ut ex allatis Plinii, Festique testimoniis, atque adeo aliis, palam est. De sabina pariter herba, de ro-
re ma-

nuis. Nascitur vbique in planis aquosis. Quidam *c.* non distinguunt, ¹ sed vnum omnino genus faciunt, quoniam eosdem effectus habeat. Vtraque *d.* fortiuntur Galli, et praecinunt responsa. Sed Magi vtique circa hanc insaniunt. Haec perunctos impetrare quae velint, febres abigere, amicitias conciliare, nullique non morbo mederi. Colligi circa Canis ortum debere, ita vt ne Luna aut Sol conspiciat, fauis ante et melle terrae ad piammentum datis. Circumscriptam ferro effodi sinistra manu, et in sublime tolli. Siccarum in umbra separatim folia, caulem, radicem. Aiuntque, *e.* si aqua spargatur triclinium, ² qua maduerit, laetiores *f.* conuictus fieri. Aduersus *g.* serpentes conteritur ex vino.

LX. 5. Est *h.* similis verbasco herba, quae saepe fallit pro ea capta, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Haec abiecta blattas *i.* in se

1. et. *Cb.* 2. qua madefacta fuerit. *Alii.*

re marino, ac ceteris, quae in hos adhibentur vsus, diximus suis locis. H.

c. Quidam) Vt Dioscorides. H.

d. Vtraque fortiuntur Galli) Vel fortes et oracula reddunt, vel iudicia instituunt. Virgilius: *Nec vero hae sine sorte datae, sine iudice fedes.* Dal.

Vtraque) Vtramque adhibent in sortibus, vt futura praenuncient. H.

e. Aiuntque) Diosc. l. c. H.

f. Laetiores conuictus fieri) Id est, quod Plutarchus scribit initio *συμποσιακῶν*, Vol. VII.

οἱ μὲν ἐν τὰ βέλωσσα καταμιγνύντες εἰς τὸν οἶνον, καὶ τοῖς ἀποβρέγμασι περισερεῶνων καὶ ἀδιάντων φαίνοντες, etc. Dal.

g. Aduersus) Diosc. l. c. H.

b. Est) Sane verbasculum herbarii quidam etiamnum vocant. Blattaria est flore albo, quam Lobelius delineat in Obs. p. 304. Vidimus in horto regio. Verbasculum aurei floris, Φλόμον χρυσοειδῆ, appellat Diosc. IV. 104. H.

i. Blattas in se contrahit)

Blattas in semem trahit, in codice veteri legitur: vt forte

in se contrahit, ideoque Romae ¹ blattaria vocatur.

LXI. 6. ² Lemonium *k.* succum lacteum mittit, concrementem gummi modo, humidis locis. Datur denarii pondus in vino.

LXII. 7. Quinquifolium *l.* nulli ignotum est, quum etiam fraga *m.* gignendo commendetur: Graeci vocant pentapetes *n.*, ³ siue pentaphyllon. Quum

1. Sic ex MSS. em H. et Ch. blattariam vocant Gr. et Al. 2. Leumonia. V. 3. pentapetes siue chamaezelon, siue pentaph. Gr. et Al. chamaemelon. V. aut camolen. Ch.

forte scribendum sit, *Blattas in semet trahit.* Pint. (*Blattas in se contrahit*) Idem scribit Diosc. de verbasco siluestri. *Dal.*

k. Lemonium succum, etc.) Vide supra cap. 2. XXII: Plinius scolymum leimoniam vocari putavit, ac ideo de leimonio id scripsit. Vide quae notata sunt cap. 7. sequentis libri de silybo. Scolymum cuius radix lacteo saeco manat, et in cibos cruda coctaue recipitur, describit Anguillara L. VIII. *Dalec.*

Lemonium) Λειμώνιον, quoniam in pratis provenit, ἐν λειμώνι, humidisque locis. Diosc. IV. 16. In quibusdam MSS. *molemonium* inepte legitur. Est beta silvestris, de qua XX. 28. H.

l. Quinquifolium) *Quin-*
te-fruille. Marc. Emp. c. 12. p. 93. *Quinquifolium*

in quo fraga nascuntur, etc. Et quinquifolium quidem fragiferum a Clusio pingitur Hist. rar. pl. V. p. 107. visam a nobis in horto Regio. Quare hic temere Plinium Dalecampius inconsiderantiae arguit. H.

m. Fraga gignendo commendetur) Incogitanter foliorum similitudine deceptus Plinius, cum pentaphyllo, quod edulem fructum nullum gignit, miscet herbam fraga ferentem, folio sane diversam a pentaphyllo, quum huic triplex tantum sit, pentaphyllo vero quincuplex. *Dalec.*

n. Pentapetes) Πενταπέτες Diosc. in Noth. p. 465. et Nicandro in Ther. p. 60. πενταπέτηλον, utrumque a foliorum numero, in quae se pandit et extendit: ἀπὸ τοῦ πετάζειν, quod est extendere. Sic et πεντάφυλλον.

Quum *o.* effoditur, rubram habet radicem. Haec inarescens, nigrescit et ¹ angulosa fit. Nomen a numero foliorum ² habet. Et *p.* ipsa herba incipit et desinit cum vite. Adhibetur *q.* et purgandis domibus.

LXIII. 8. Aduersus serpentes bibitur et *r.* eius radix, quae sparganion vocatur, ex vino albo.

LIV. 9. Dauci *s.* genera quatuor fecit Petronius Diodotus, quae persequi nihil attinet, quum sint differentiae duae: ³ Probatissimi *t.* in *v.* Creta,

Zz 2

mox

1. quadrangula. *Tb.* 2. habet. in *Ch. d.* 3. Sic ex MSS. *H. Probatissimum, etc. natum. V. probatissimae Gr. et Al.*

λον. Χαμαίζηλον humi depressam ac repens sonat. *H. o. Quum*) Sic Theophr. Hist. IX. 14. Ἡ δὲ τοῦ πεντάφυλλου ἢ πενταπέτου... ὄρυττομένη ἐστὶ θρά. Ἐρημινομένη δὲ μέλανα γίνεται, καὶ τετράγωνος. *H.*

p. Et) Theophr. l. c. *H. q. Adhibetur*) Diosc. IV.

42. Τέμνεται δὲ καὶ πρὸς καθαρμούς, *Inciditur ad expiationes, lustrationesque. H.*

r. Et eius) Et eius herbae radix. Caue enim cum Indicis Pliniani concinnatoribus, qui hactenus fuere, ad quinquefolium ista spectare existimes, ut eius radix sparganion vocitetur. De sparganio, ceu peculiari herba, tum index operi huic praefixus, tum Dioscorides IV.

21. Σπαργάνιον... δίδοται ἢ ῥίζα καὶ ὁ καρπὸς σὺν οἴνω θηριαδικτοῖς. *Butomos*

haec Theophrasti est, cuius ille meminit Hist. IV. 11. Pingitur a Lobelio, in Obs. p. 41. Platanaria a Dodonaeo appellatur, p. 591. Vidimus in horto Regio. *H. s. Genera quatuor*) Tria Dioscorid. Diocles vero libro de salubribus quartum addit, nempe staphylinum. *Dalec.*

Dauci) Schol. Nicandri in Ther. p. 10. Δαυκὸν ἐστὶ ῥίζιον, παρόμοιον σαφυλίω... εἰσὶ δὲ δύο γένη τῆς δαυκου. ἡ μὲν Κρητικὴ, ἡ δὲ Ἀσιατικὴ. Ὁ δὲ Πλούταρχος πλείονα μὲν Φησὶν αὐτῶν γένη εἶναι, *Daucus est radícula similis pastinacae... Sunt autem genera duo: Creticum et Asiaticum. Plutarcbus etiam plura agnoscit. H.*

t. Probatissimae in Creta) Scribo, *probatissimi* ex eodem,

mox in Achaia, et in ficcis vbicumque nati, feniculi similitudine, candidioribus foliis et minoribus hirsutisque: caule pedali recto, radice suauissimi gustus et odoris. Hoc in saxosis ¹ meridianis. Reliqua x. genera vbique nascuntur terrenis collibus limitibusque, nec nisi pingui solo, foliis coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis, saepe pluribus quam ternis, radice lignosa: ² et quum inaruit superuacua. Semen huius cumino simile: prioris y., milio: album, acre, odoratum omnibus, et feruens. Secundum z. priore vehementius est, ideoque parce sumi debet. Si a. iam maxime ³ tertium b. genus facere libeat, est simile staphylino, quod pastinacam erraticam appellant, femine oblongo, radice dulci. Omnia haec hieme et aestate c. sunt

1. saxosis nascitur mer. Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. sed quum Gr. et Al. 3. quartum Diosc.

dem, et sequitur confestim, et in ficcis vbicumque nati. Pint.

(Probatissimi) Haec primi Dauci differentia, qui Creticus, Achaicusque cognominatur. Diosc. III. 83. Creticus: Theophr. Hist. IX. 22. Patrensis ex Achaia: Δαυνοῦ τὴν Πατρικὴν τῆς Ἀχαιῆας. Describitur iisdem notis a Diosc. l. c. Pingitur a Matthiolo in Diosc. l. p. 779. Vidimus in horto regio. H.

v. In Creta) Theophrasto cap. 15. L. IX. hist. in agro Patrensi: at cap. 22. in agro Spartano Achaiae. Dalec.

x. Reliqua) Quae corian-

dri, apiue folio constant. Ex hoc est numero daucus felinoides secundus Lobelii in Obsl. p. 414. Matthioli in L. III. p. 780. H.

y. Prioris) Cretici. H. z. Secundum) Quod felinoides appellauimus: quod apii, et quod coriandri folio est. H.

a. Si) A duobus proxime appellatis diuersum, Carotae nomine vulgo notum, de quo egimus XIX. 27. H.

b. Tertium genus, etc.) Imo quartum. Vide cap. 5. L. XIX. Dalec.

c. Aestate sunt, etc.) Quum caeli feruor ad pabula viridia quadrupeda incitat. Dal.

sunt intacta quadrupedi, nisi post *d.* abortus. Ex *e.* aliis vsus feminis: ¹ ex *f.* Cretico, radicis est: magis ad serpentes bibitur e vino drachma vna. Datur et quadrupedibus percussis.

LXV. 10. Therionarca *g.* alia quam Magica, et in nostro orbe nascitur fruticosa, foliis subuirdibus, flore roseo: serpentes ² necat: cuicumque *h.* admota feræ, ³ et *i.* haec torporem affert.

LXVI. 11. Persolata *k.*, quam nemo ignorat,

ZL 3

Grae-

1. Sic ex MSS. *H.* ex Cretico et radicis et succi. *V.* ex Creta radicis dulcis, et magis ad serpentes est. Bibitur *Gr.* et vulgg. 2. necat cuicumque admota fuerit. Et haec. *V.* necat: et cuicumque admota feræ torporem adfert, etc. *V.* alii. 3. et huic. *V.* alii. 4. Persolatam, etc. Graeci arcion. *V.*

d. Post abortus) Tum enim daucum edunt, vt secundas eiiciant. *Dal.*

Nisi) Ad partus mortuos expellendos, vel secundas eiiciendas. Diosc. III. 83. *H.*

e. Ex aliis vsus feminis. Ex Creta radicis dulcis) Scribendum Cretico, non Creta: et dictio illa *dulcis* redundat ex eodem recte. *Pint.*

f. Ex Creta radicis dulcis et magis) Chiflet. Voss. ex Cretico radicis et magis. Sed et Voss. ad serpentes bibitur, sine τῶ - est. Scribe: Ex aliis vsus feminis, ex Cretico radicis est. Magis ad serpentes bibitur e vino drachma vna. Acad. et Gud. Ex Creta ducis et magis. And. et Men. Ex Creta dulcis et magis. *Gr.*

g. Therionarca) Herbariis incognitt. *H.*

h. Cuicumque admota fuerit feræ et haec, etc.) Sensus est, eam vim huic quoque therionarchae inesse, quam magicae illi supra memoratae, vnde et nomen vtrique commune, *Ἰησιονάρχη*, ac si dicas, fere torpor. *Gelen.*

i. Et) Et huic vis eadem, inquit, quae Magicae, de qua XXIV. 102. vnde et nomen vtrique commune, *Ἰησιονάρχη*, ac si dicas, feræ torpor. *H.*

k. Persolata) Officinarum Petasites Matthiolo: tamen haec descriptio prorsus eadem est cum historia persolatae apud Dioscor. Hoc ipso capite de hac iam Plinius tractauerat. Vide c. 33. L. XXI. *Dal.*

Per-

Graeci *l.* vero arcion vocant, folia *m.* habet maiora etiam cucurbitis et hirsutiora, nigrioraque et crassiora, radicem albam et grandem. Haec *n.* ex vino bibitur denariorum duum pondere.

LXVII. 12. Item *o.* cyclamini radix contra serpentes omnes. Folia *p.* habet minora, quam edera, nigri-

Perfolata) In magno haec est ambitu nominum. Apuleius enim c. 36. *Graece*, inquit, *profopites* aut *profopes* vocata est ... *Itali personaciam*. Diosc. IV. 187. Ἀρκειον, οἱ δὲ προσωπίδα, οἱ δὲ προσώπιον καλοῦσι. Et in Nothis: Ῥωμαῖοι περσονάκειαν, οἱ δὲ λάππαμ. Sed haec postrema verba merito inter notha seu spuria censentur, quum ad personatam illa spectent, de qua f. 58. non ad perfolatam: haec enim lappas nullas habet, personata plurimas: caulem haec habet, perfolata non habet. Eodem in errore versatus Apuleius videtur, l. c. Petasites haec officinarum est: pediculus scilicet cubito maior, crassitudine pollicis, a quo praegrande folium galeri modo amplum, ut fungus, dependet. Petasites a petaso pileum significante, nomen traxit apud Graecos, apud quos Petasati Castor et Pollux dicuntur: nec aliud in Mercurio petasus est, quam galerus. Tanta am-

plitudinis folium est, ut et caput ab insolatu et pluuiis vindicare possit: inde perfolatae nomen. Pingitur a Dodonaeo p. 487. Vidimus in horto Regio. H.

l. Graeci) Etiam et ἀρκειον, apud Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 159. H.

m. Folia) Totidem verbis Diosc. IV. 107. Galerius l. c. H.

n. Haec) Apul. c. 36. t. I. quamquam is ibi, ut diximus, personatam cum perfolata miscet. Diosc. l. c. drachmae vnus tantum pondus adhibet. H.

o. Item) Diosc. II. 194. H.

p. Folia) Diosc. l. c. est minus accurate quam Plinius. Nunc mutata interpolatione ineruditorum voce, partim *cyclamen*, partim *panem porcinum* nostra aetas appellat: Sunt et qui S. Claudii indigent, *Saint Claude*. Vidimus folio maculato cyclaminum in horto regio, qualis a Clusio describitur II. p. 264. tit. *Cyclamini odorati varietas*. H.

nigrioraque et tenuiora: sine angulis: in quibus albicant maculae. Caule exiguo, inani, floribus purpureis, radice lata, vt rapum videri possit, cortice nigro. Nascitur in vmbrosis: a¹ nostris tuber terrae vocatur: in omnibus ferenda domibus, si verum est, vbi fata sit, nihil nocere mala medicamenta: amuletum *pp.* vocant. ² Narrant et *q.* ebrietatem repraesentari addita in vinum. Radix *r.* siccata, scillae modo concisa, reponitur: decoquitur eadem ad crassitudinem mellis. Suum *s.* tamen venenum ³ ei est: traduntque, si praegnans ⁴ radicem transgrediatur, abortum fieri.

LXVIII. 13. Est *t.* et altera cyclaminos
Zz 4 cogno-

1. nostris. Gr. et Al. 2. Sic ex MSS. H. et M. nar-
rantque Gr. et Al. 3. inest ei. M. 4. radi-
cem eam transgr. Ch.

pp. Amuletum vocant) Graecis περιώπορον, siue Φυλακτήριον et ἀμυντήριον. Amuleta Varroni VI. de lingua Latina, et Festo, *proebia*, vel vt Scaliger acute correxit, *proebra* dicuntur, quemadmodum inebras aues nominarunt, quod prohibeant ne quid noceat. Amuletum fascinus pueris fuit: turpicula res, vt ait Varro, nempe imago pudendi virilis appensa collo: vnde Plauto praefiscine, bono omine, ἀβασκάντως. In Aulul — *sequere hac ergo Praefiscina, etc.* Bonis auibus. Titinius in Setina: *Paula mea, amabo, pol tu ad laudem addio praefiscini, Ne puella*

fascinetur. Graeci, amuleta etiam βασκάνια nominarunt, et ἀλεξιφθονα. Pro amuleto Satyrica signa in hortis ponuntur supra c. 4. L. XIX. Vide cap. 4. XXVIII. vlt. 36. 49. L. XI. 2. 7. *Dalec.*

q. Ebrietatem) Statim induci. Μεθύσκει δὲ οἶνω μυχθεῖσα. Diosc. l. c. cum Theophr. Hist. IX. 10. H.

r. Radix) Diosc. l. c. H.

s. Suum) Diosc. l. c. totidem verbis. Simile est, quod Theophrastus habet, Hist. IX. 10. ad accelerandum partum vtile esse cyclamini radicem adalligari, εἰς ὠκυτοκίον. H.

1. Est) Totidem verbis Diosc. II. 195. Κυκλάμινος ἐτέ-

cognomine ¹ cissanthemos, geniculatis caulibus, superuacuis, a priore distans, circa *v.* arbores se voluens, ² acinis ederae, sed mollibus, flore candido, specioso, radice *x.* superuacua. Acini tantum in vsu, gustu acri, sed *y.* ³ lenti. Siccantur in *z.* in umbra, tisque diuiduntur in passillos.

LXIX. 14. Mihi et tertia cyclaminos demonstrata est, cognomine chamaecissos, vno omnino folio, radice ramosa, qua pisces necantur.

LXX. 15. Sed inter *a.* primas celebratur peucedanum, laudatissimum ⁴ in *b.* Arcadia, mox Samothrace, ⁵ Caulis *c.* ei tenuis, longus, feniculo

1. κισσόφυλλος. Diosc.

ederae, mollibus. Th.

2. acinis vnae similibus, ac

3. lento. Diosc.

4. Sardinia. Diosc.

5. Sic

ex MSS. H. caulis est ei.

Gr. et Al.

ἑτέρα, ἣν ἔνιοι κισσάνθεμον, ἢ κισσόφυλλον καλοῦσι. Φύλλα ἔχει κισσῶ εἰκότα, etc. Hanc Ruellius II. p. 413. male confundit cum vna taminia, de qua nos egimus XXI. 50 et XXIII. 14. Est Dodonaei Dulcamara, p. 398. A similitudine cum folio et flore ederae Graeca nomina ea accepit. H.

v. Circa) Vitularum et capreolorum more: ἑλμοειδῶς. Diosc. l. c. H.

x. Radice) Πίζα ἀχρηστος, nullius vsus. H.

y. Sed) Dum manduntur viscosi ac lubrici. Καρπὸς δὲ γλισχρὸς. Diosc. l. c. H.

z. In umbra) Seruandum:

nam in sole euanescit. Dio-

scor. Dalec.

a. Sed inrer) Nostri, *Quercie*

de pourcau: officinae plerae-

que, Feniculum porcinum

appellant. Graecis πευκέ-

δανος, quasi pinastellum, a

πέννη. Iconem vide apud

Lobelium, in Obsf. p. 453.

et apud Dodon. p. 314. Ip-

sium in horto Regio vidimus.

H.

b. In) Diosc. III. 92.

quem Serapion, Oribasius

et Apuleius c. 94. sequuti

sunt: ἐν Σαρδονία dixit,

καὶ Σαμοθράκη. H.

c. Caulis est ei tenuis) Voss.

Caulis et tenuis. Alii omnes:

Caulis est tenuis. Fuit ab

auctore: Caulis ei tenuis. Gr.

Caulis) Totidem verbis

Diosc. l. c. H.

culo similis, iuxta terram ¹ foliosus, radice nigra, crassa, graui odore, succosa: ² gignitur in montibus opacis: foditur exitu autumni. Placent *d.* tenerrimae et altissimae radices: Hae *e.* conciduntur in quaternos digitos ³ osseis cultellis, funduntque succum ⁴ in umbra, capite prius et naribus rosaceo perunctis, ne *f.* ⁵ vertigo sentiat. Et *g.* alius succus inuenitur caulibus adhaerens, incisisque manat. Probatur ⁶ crassitudine mellea, colore rufo, odore *h.* suauiter graui, feruens gustu. Et hic in usu, et radix, et decoctum eius, ⁷ plurimis medicamentis. Succo tamen efficacissimo, qui *i.* resoluitur amaris amygdalis aut ruta, bibiturque contra serpentes, et *k.* ex oleo perunctos tuetur.

LXXI. 16. (X.) Ebuli *l.* quoque, quem nemo ignorat, fumo fugantur serpentes.

LXXII. 17. Priuatim *m.* aduersatur scorpionibus polemoniae radix, vel ⁸ adalligata tantum:

Zz 5

item

1. foliosum. Dal. sub. peucedanum. 2. colligitur.

M. 3. offensis. Cb. 4. in umbra seruandum.

Diosc. 5. et capitis dolor. Diosc. 6. e crass.

Cb. 7. Sic ex MSS. H. et Cb. pluribus Gr. et Al.

8. Sic ex MSS. H. et Cb. adalligata Gr. et Al.

d. Placent) Diosc. l. c. H.

e. Hae) Diosc. totidem verbis l. c. H.

f. Ne) Inter colligendum capitis dolorem vertiginemque inducit, nisi quis prius nares rosaceo perunxerit, eodemque caput irrigauerit. Diosc. l. c. H.

g. Et) Diosc. l. c. iisdem verbis. H.

h. Odore) Hanc esse optimi indicaturam succi, etiam Diosc. approbat l. c. H.

i. Qui) Diluitur, commiscetur, ad potiones. Diosc. λέεται δὲ ὁ ὄπος εἰς τὰ ποτήματα ἀμυγδαλοῖς πιπρούς, ἢ πηγάνω, etc. H.

k. Et) Nicander in Ther. p. 7. Vel solo suffitu fugari serpentes auctor est Diosc. l. c. H.

l. Ebuli) De eo egimus XXIV. 35. H.

m. Priuatim) Totidem verbis Diosc. IV. 8. H.

item phalangio, ac ceteris minoribus venenatis. Scorpionibus *n.* aristolochia: agaricum *o.* obolis quatuor in vini mixti cyathis totidem. Verbenaca *p.* et phalangio cum vino aut posca: item quinquefolium, daucum. *q.*

LXXIII. 18. Verbascum *r.* Graeci phlomon vocant. Genera *s.* habet prima duo: album, in quo mas ¹ intelligitur: alterum nigrum, in quo femina. Tertium *t.* genus non nisi in filuis inuenitur. Sunt folia brassicae latiora, pilosa, caulis erectus, cubitali amplior. Semen *x.* nigrum inutile. Radix *y.* vna, crassitudine digiti. Nascuntur

1. intelligitur et femina: alterum nigrum. Diosc.

n. Scorpionibus) Diosc. IV. 6. de aristolochia clematiti. H.

o. Agaricum) Diosc. III. 1. drachmae vnus pondus propinat. H.

p. Verbenaca) Apul. c. 3. tit. 8. Ad morsum araneorum Graeci phalangia vocant: Herbae verbenacae ramulos ex vino decoquito, et conterito: deinde quod acetauerit, plagae imponito: et adaperiet: postea crudam contritam cum melle in hulus aucter inferitam mature ad sanitatem perducere, certus auctor affirmat. H.

q. Daucum) Diosc. III. 83. H.

r. Verbascum) Φλόμον Graecis dicitur, nostris Bouillon blanc et Bouillon noir. In officinis, Tapfus barbatus. H.

s. Genera) Haec totidem verbis Apuleius, c. 71. Paulo aliter Diosc. IV. 104. qui genera primum duo summa statuit, nigrum et candidum: vtriusque deinde generis marem ac feminam. Dioscoridem, vt solet, sequitur Galenus de fac. simpl. med. VIII. p. 239. A ceteris diffidet in forma verbasci gemina delineanda: Crateuas apud Schol. Nicandri in Ther. p. 39. Nos etiam genera plura in horto Regio vidimus. Marem et feminam pingit Lobelius in Obfl. p. 303. H.

t. Tertium) Nempe siluestre, de quo mox. H.

v. Sunt) Verbasco nempe satiuo, mari ac feminae, Diosc. et Apul. II. cc. H.

x. Semen) Diosc. I c. H.

y. Radix) Diosc. I. c. H.

tur et in campestribus. Siluestri z. folia eleliphaci, ¹ alta, ramis lignosis.

LXXIV. 19. Sunt a. et phlomides duae hirsutae, rotundis foliis, humiles. Tertia b. lychnitis vocatur, ab aliis thryallis, foliis ternis, aut cum plurimum quaternis, crassis, pinguibusque, ad c. lucernarum lumina aptis. Aiunt d. in foliis eius, quam feminam diximus, ficus omnino non putrescere. Distingui genera haec paene superuacuum est, quum sint omnia eiusdem effectus. Contra e. scorpiones bibitur radix cum ruta ex aqua, magna amaritudine, sed effectu pari.

LXXV.

1. *altis ramis. Diosc.*

z *Siluestri*) Siue, quod idem est, saluiae. Diosc. et Apul. ll. cc. Effigiem vide apud Dodon. p. 146. vbi siluestre alterum vocat. H.

a. *Sunt*) Diosc. totidem verbis, l. c. Εἰσὶ δὲ καὶ Φλομίδες διπλαῖ, δασεῖαι, etc. Est autem Φλομὶς verbalculum Latinis veteribus: recentioribus herbariis, Primula veris, cuius varias species delineat Clusius, hist. rar. pl. III. p. 301 sq. nos in horto regio vidimus. *Primumvere*. His vero ne plane assentiamur, prohibet laeuitas foliorum, quae in primula veris deprehenditur: quum hirsuta esse verbalculi, Dioscorides Pliniusque testentur. H.

b. *Tertia*) Pingitur a Lobelio in Obsf. p. 301. Etiam

Graecis dicta Φλώμος, et θρυαλλίς, et λυχνίτις. Suidas: Φλώμος, βοτάνη, ἣ καὶ ἀντὶ ἐλλυχνίου χρωῶνται. Hel. θρυαλλίς... τῶν φυομένων, ἐξ οὗ ἐλλύχνια γίνονται. Diosc. l. c. Καὶ τρίτη Φλομὶς ἢ καλουμένη λυχνίτις, ὑπὸ δε τινῶν θρυαλλίς, etc. totidem verbis, quot Plinius. Caue porro hanc cum thryallide spicata confundas, de qua nos egimus XXI. 61. H.

c. *Ad*) Vim ellychnii praebent arida folia. H.

d. *Aiunt*) Diosc. l. c. Τὰ δὲ τῆς θηλείας φύλλα πασι μετὰ σύκων ξηρῶν συντιθέμενα, ἀσηπτα αὐτὰ διαφυλάττειν. *Feminae folia ferunt caricis interposita eas incorruptas et a putredine immunes tueri.* H.

e. *Contra*) Diosc. l. c. ex aceto

LXXV. 20. Thelyphonon f. herba ab aliis scorpion vocatur, propter g. similitudinem radicis, cuius h. tactu moriuntur scorpiones. Itaque i. contra eorum ictus bibitur. Scorpionem mortuum si quis elleboro candido linat, reuiuiscere aiunt. Thelyphonon l. omnem l. quadrupedem necat, imposita verendis radice: folio quidem intra eundem diem, quod est simile i cyclamino. Ipsa geniculata nascitur in opacis. Scorpionibus aduersatur et m. Vettonicae succus, ac plantaginis.

LXXVI. 21. Sunt et ranis venena, rubetis maxime: vidimusque Pnyllos in certamine patinis candefactas n. admittentes, ocyore etiam quam aspi-

i. cyclamino radice geniculata. V. Inrybi folio.
Theoph. describit.

aceto folia a scorpione ictis opitulari ait. H.

f. Thelyphonon) Aconitum pardalianches. Vide c. alterum L. XXVII. Dal.

Thelyphonon) Eadem haec est cum aconito pardalianche, de quo XXVII. 2. Diosc. IV. 77. Ἀκόνιτον, οἱ δὲ παρδαλιαγχεῖς, οἱ δὲ κάμμορον, οἱ δὲ θηλυφόνον, οἱ δὲ μυρμηκόνον, οἱ δὲ θηροφόνον. Eam vero θηλυφόνου nomenclationem accepit, quod tactis genitalibus feminei sexus animalium eodem die inferat mortem, inquit Nicandri Scholiastes. H.

g. Propter) Plinius, XXVII. 2. Radix incuruatur paulum, scorpionis modo: quare et scorpion aliqui appellauere.

Diosc. l. c. Ῥίζα ὁμοία σκορπίου οὐρά, etc. Sic et Theophr. Hist. IX. 14. H.

b. Cuius) Non eo tactu mori, sed resolutas torpescere ait serpentes. Diosc. l. c. Ellebori contra tactu excitari. Τούτου τὴν ρίζαν Φασὶ προσαχθεῖσαν σκορπίῳ, παραλύειν αὐτόν. Διεγείρεσθαι δὲ πάλιν ἐλεβοροῦ προστεθέντος. H.

i. Itaque) Theophr. l. c. H.

k. Thelyphonon) Diosc. l. c. H.

l. Omnem quadrupedem necat) Feminam atque adeo mulieres. Idem de Aride, cap. 16. L. XXIV. Dal.

m. Et) Diosc. IV. 1. H.

n. Candefactas) Obiicientes se earum moribus. H.

aspidium pernicio. Auxiliatur o. eis ¹ phrynon in vino pota. Aliqui p. neurada appellant, alii poterion, floribus ² parvis, radicibus multis, nervosis, bene q. olentibus.

LXXVII. 22. Item r. alisma, quam alii ³ damafonion, alii lyron appellant. Folia s. ⁴ erant plantaginis, nisi angustiora essent, et magis laciniosa, conuexaque in terram, alias etiam venosa similiter, caule ⁵ simplici et tenui, cubitali, capite thyrsi, radicibus densis, tenuibus, vt veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus. Nascitur in aquosis. Alterum genus eiusdem in filuis, nigrius. maioribus foliis. Vfus t. in radice vtriusque aduersus ranas et lepores marinos, drachmae pondere in vini ⁶ potu. Lepori v. marino aduersatur et cyclaminos. Veneni x. vim canis quoque rabidi morfus

1. phyrion. Ch. 2. paruum. Ch. 3. damafion.
4. e plantagine. Ch. ei. V. 5. simpliciter tenui.
6. pota. V.

o. Auxiliatur) Φρύνον a rubetis nomen habet, quas Φρύνοϋς vocant, quod aduersus eas auxilio fit. Herbariis incognita: neque existimatur a nobis eadem esse cum ea quae iisdem quidem nominibus, sed facie longe dispari describitur a Plinio XXVII. 97. H.

p. Aliqui neurada appellant) Vide eiusdem luculentam historiam cap. 12. L. XXVII. Dal.

q. Bene olentibus) Fructus quidem bene olet, non radix. Dal.

r. Item) Diosc. III. 169. "Άλισμα, οἱ δὲ ἀλιέαν, οἱ δὲ δαμασώνιον, οἱ δὲ ἀκυρον, οἱ δὲ λύρον καλοῦσι. Plantago est aquatica humilis, angustifolia dicta a Lobelio, et ab eodem delineata in Obff. p. 160. visa a nobis in horto Regio. H.

s. Folia) Totidem verbis Diosc. l. e. et post Dioscoridem Oribas. XI. p. 188. H.

t. Vfus) Et haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

v. Lepori) Diosc. II. 194. H.

x. Veneni) Sect. 6. H.

fus habent, contra quos erit cynorrhodum, de quo diximus. Plantago *y.* ¹ ad omnes bestiarum morsus pota atque illita prodest. Vettonica *z.* ex mero ² vetere.

LXXVIII. 23. Peristereos *a.* vocatur, ³ caule alto, foliato, cacumine in alios caules se spargens, columbis admodum familiaris, vnde et nomen. Hanc habentes negant latrari a canibus.

LXXIX. Proxima ab his malis venena sunt, quae sibimetipsi homines excogitant. Contra haec omnia Magicaeque artes erit primum illud Home-ricum moly, dein Mithridation, et scordotis, et centaurium. Potu omnia mala medicamenta exigit per aluum Vettonicae semen in mulso aut passo, vel farinae drachma in vini veteris cyathis IV. Vomere cogendi, atque iterum bibere. *Iis b.* qui quotidie gustent eam, nulla nocitura mala medica-
menta

1. et ad omnes. *Cb.*
teri. *Gr.* et *Al.*

2. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* ve-
3. caule dodrantem alto.

y. Plantago) Haec Plin. Val. ad verbum III. 50. Vide et Apul. c. I. de plantagine, tit. 7. Ad morsum serpentis. Tit. 8. Ad scorpionis ictum. Et tit. 23. Ad morsum rabidi canis. *H.*

z. Vettonica) Ant. Musa L. de Vettonica, t. 42. Ad serpentium morsus: Vettonicae drachmas tres in vini heminis tribus diluito, et potui dato... Item illinito super vulnus... Et tit. 43. Ad rabidi canis morsum: Vettonica contusa morsui imponatur. *H.*
a. Peristereos) Latino ore

ac sono dixit, quam Graeci περισερεώνα a recto περισερεων vocant. ADiosc. totidem fere verbis describitur IV. 60. Περισερεων Φύεται εν ενυδροις τόποις. Δοκει δε ωνομάσθαι εν του τας περισερας ηδέως διατρίβειν εν αυτη. Verbenacae genus istud est quod supinum dicitur: quum alterum, quod Graecis ίερα βοτάνη rectum Aetius vocet I. p. 41. Pingitur a Clusio Hist. rar. pl. IV. p. 46. Vifa a nobis in horto regio. *H.*

b. *Iis*) Diosc. IV. I. *H.*

menta tradunt. Poto *c.* veneno aristolochia subuenit eadem mensura; qua *d.* contra serpentes: quinquefolii *e.* succus: Agaricum *f.*, postquam vomuerint, denarii pondere ex aquae mulsae cyathis tribus.

LXXX. *i.* Antirrhinon *g.* vocatur, siue anarhinon, siue lychnis agria, similis *h.* lino, radice *i.* nulla, flore hyacinthi, semine *k.* vituli narium. Et *l.* hoc perunctos venustiores fieri, nec villo malo medicamento laedi posse aut veneno, si quis in brachiali habeat, arbitrantur Magi.

LXXXI.

i. minima. Gaza apud Theoph.

c. Poto) Diosc. III. 6. H.

d. Qua) Hoc est, radicis drachma in vini hemina saepius bibita, vt dictum s. 55. H.

e. Quinquefolii) Tenerae radicis succus. ὁ χυλὸς τῆς ῥίζης ἀπαλῆς, Diosc. IV. 42. H.

f. Agaricum) Id esse venenis pro antidoto, denarii seu drachmae vnus pondere cum diluta vini portione sumtum, scribit Diosc. III. 1. H.

g. Antirrhinon) Diosc. IV. 133. Ἀντίρρινον, οἱ δὲ ἀνάρρινον, ἐνιοὶ δὲ καὶ ταύτην λυχνίδα ἀγρίαν. Apul. c. 86. Graeci cynocephalion dicunt, alii antirrhinon, alii anarrhinon Prophetiae, (hoc est, Magi) ostricostaphon, Itali canis cerebrum etc. Nostri vocant, *Musle de veau*. Pingitur a Lobelio in Obs. p.

221. Vix assentior Anguillarum, antirrhinon Dioscoridis a Theophrasto siue Pliniano distinguenti, Par. XIV. p. 288. H.

b. Similis) Vel, vt Theophr. ἀπαρίνη, cuius folia quoque lini similia. H.

i. Radice nulla) Apud Theophrast. cap. 21. L. IX. hist. legitur ῥίζα δ' ἐχ' ὑπέσι. Alii ῥίζα δὲ μικρὰ ὑπέσι. Gaza, *Radix nulla vel minima subest*, quasi legendum putasset, ῥίζα δ' ἡκίστη. quod probo. *Dal.*

Radice) Sic et H. vt Dal.

k. Semine) Theophr. l. c. Ὅ δὲ καρπὸς ὡς περ μύσχου ῥίνας ἔχει. Sic etiam Diosc. et Gal. de fac. simpl. med. VI. H.

l. Et) Haec totidem verbis Diosc. l. c. post Theophr. Hist. IX. 21. H.

LXXXI. 2. Similiter *m.* ¹ ea, quam *eupleam* vocant, ² traduntque ea perunctos commendationis esse famae. Artemisiam quoque secum habentibus

1. ea contingere quam *eucliam* vocant. *V.* 2. tradunt eaque. *V.* alii.

m. Similiter ea, etc.) Similiter ea, quam *eucliam* vocant, tradi. Namque ea, etc. ex Theophrasto. *Εὐπλοία* Plinius si corruptus locus non est, pro *εὐκλείαν* legit. Est autem *εὐπλοία* felix et prospera nauigatio, Homerus *Iliad.* 9. *Εἰ δέ κεν εὐπλοίην δῶη κλυτὸς ἐννοσίγαιος, Ἡματί κεν τριτάτῳ Φθίην: ἐρίβωλον ἰκοίμην.* de quibus Homeri verbis Victorius cap. 9. VI. et Muret. Var. cap. 69. *Dal.*

Similiter) Vide N. et Em. N. XIII. (paulo post) In herbarum haec *Magicarum* censu habenda est. *Similiter*) Sic libri omnes, etiam manu exarati, R. Colb. Chiff. etc. tum hoc loco, tum vero in Indice. R. 2. *eupiliam*. In libris quibusdam *eucliam* legi monet Dalecampius. Arripuit hoc auide Salmasius in Praef. in Plinium ne calumniandi Plinio locum vltimum praetermitteret. Is igitur *eucliam* scripsisse hunc asseueranter affirmat: adeoque stirpitem ac fungum fuisse, vt ex his Theophrasti verbis *eucliam* herbam commentus sit, quae nihil

aliud significant, quam opinione Magorum, prodesse ad *εὐκλείαν*, hoc est, ad commendationem famae sibi conciliandam. Καὶ τὰ περὶ τῆς εὐκλείας, inquit, Hist. IX. 21. καὶ εὐδοξίας ὁμοίως καὶ μάλλον, εὐκλείαν γὰρ Φασὶν αἰεὶ ποιεῖν τὸ ἀντίρρονον καλούμενον. Tantam vero supinitatem, quantum affingit Plinio, ne Salmasio quidem inesse, vel ipse putarem. Et benignioris animi, et ingenii cautiore esse videtur, de Magica incognitaque nobis herba sermonem hoc loco institutum suspicari, quam redarguendi studio verustum scriptorem alias, vt vidimus, perdiligentem, temere lacerare. H.

n. *Artemisiam*) Apul. c. 10. t. I. *Ad iter faciendum: Herbam artemisiam monoclonon si quis iter faciens secum in manu portauerit, non sentiet immeris laborem. Fugat et daemonia in domo posita, et probibet mala medicamenta, et auertit oculos malorum hominum, hoc est, visus effascinationem.* H.

tibus negant nocere mala medicamenta, bestiamue vllam, ne Solem quidem. Bibitur et haec ex vino aduersus opium. Alligata priuatim potens traditur, potaue, aduersus ranas.

LXXXII. 3. Pericarpum *o.* ¹ bulbi genus est. Duae eius species: cortice *p.* rubro alterum, alterum nigro *q.* papaueri simile. Sed vis maior quam priori: vtrique autem excalfaciendi. Ideo contra cicutam dantur; contra quam et thus, et panaces, Chironium praecipue. Hoc *r.* et contra fungos.

LXXXIII. (XI.) Verum et generatim membratimque singulis corporum morbis remedia subtexemus, orsi a capite.

1. Alopecias *s.* ¹ emendat nymphaeae ² et cicutae radix, si vna tritae illinantur. ³ Polythrix

1. *bulbi filuestris genus. Diosc.* 2. *lacitae radix. Ch.*

3. *Sic ex MSS. H. Polytriche distat a callitriche. Dal. polytricha distat a callytricha Gr. et Al.*

o. Pericarpum) Pericarpum ob id dicitur, quod fructus vndique caulem cingat et ambiat. *Dal.*

p. Cortice rubro alterum) Pancratium officinarum. *Dal.*

q. Nigro papaueri simile) Meo iudicio, vomitorium, radice nigro cortice. *Dioscorid.* De rubis sine ruffis vide cap. 9. L. XX. *Dal.*

r. Hoc) Valet et panaces chironium contra fungos. *H.*

s. Alopecias) Ἀλωπεκία, vel Ἀλωπέκεια defluuia capillorum. Vide *N. et Em. N. XIV.* (hicpos.) *Alopecias*) In *MSS. R. et Chiff. nym-* *Vol. VII.*

phaeae lacitae radix. Diosc. III. 148. nymphaeam cum pica impositam alopecias mederi scribit: hoc tantum: Ἀλωπεκίας τὴ συνπίσση ἐπιθεῖσα ἰάται. Hic aliis lampadem trado. *H.*

1. *Polytricha distat a callitricha*) *Lege: Polytrich distat a Callitricha quod iuncos albos habet, etc.* Et paulo post legas: *Fit ex callitriche sternutamentum. Folia sunt lenticulae similia, etc.* Sic *Adiantum* proprie Πολύτριχον. *Trichomanes* autem Καλλίτριχον. Vide *Salmas. 1294. a.*

Polytrich) *Plinius ipse* *Aaa* *XXII.*

thrix *t.* distat a callitriche, quod *v.* iuncos albos habet, et folia plura, maioraque. Frutice quoque maior est: defluentem *x.* capillum confirmat et densat.

LXXXIV. 2. Item *y.* lingulaca circa fontes nascens, ¹ cuius radix admixta combusta teritur cum adipe suis nigrae. Id quoque excipitur, vt eius sit suis quae numquam peperit. Sol *z.* ² deinde plurimum confert illitae. Similis *a.* vsus est cyclamini radicis. ³ Porriginem veratri *b.* radix tollit in oleo decocta, vel in aqua. Capitis *c.* dolori medetur pan-

1. cuius rad. comb. ter. cum admisto adipe. *V.* 2. subinde *V.* 3. lepram et impetiginem. *Dioscor.*

XXII. 30. Id quod maius est, polytrichon... vocant. H.

v. Quod) Recte id quidem. Sed et alibi haud minus commode, ramulos vocat: Diosc. IV. 136. καυλίαι et ῥαβδίαι. H.

x. Defluentem) Diosc. Εὐπορ. I. 96. Τὰς δὲ ῥέουσας τρίχας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἴσησιν... πολυτρίχον ἐψησας ἐν οἴνω μέλανι etc. Theod. Pr. I. 3. decrementis capillorum... Polytrichi herbae radice pondo duo, florum eius pondo duo, etc. H.

y. Item) De hac antea Plinius XXIV. 14. Lingua herba nascitur circa fontes, etc. Pingitur a Dalecampio Hist. pl. IX. p. 1037. H.

z. Sol) Si herbae illitae Sol superueniat. H.

a. Similis) Diosc. II. 194.

At Marcell. Emp. c. 4. pro fuillo adipe, fel scrophae, paululumque sulphuris adsciscit. H.

b. Veratri radix) Verare, vera dicere. Ennius, — *satini vates verant aetate in agunda.* Inde verator et veratrix. Apud Sueton. in Vitellio, *veraculus*, pro quo legitur *perperam vernaculus.* Nullis tamen *infestior, quam veraculis*, inquit, *et mathematicis.* Alii legunt, *vericolis*, qua forma Iuuenal. *caelicolas* Iudaeos appellat, quia *nil praeter nubes et caeli lumen adorant.* Et quoniam veratores pro insanis habuerunt, veratrum inde dictum quod insaniam et amentiam curet. *Scalig.*

c. Capitis) Plin. Val. I. 1.

H.

panacis omnium generum radix in oleo contrita: aristolochia, et iberis adalligata hora, vel diutius, si pati possit, comitante *d.* balinei vsu. Medetur et daucum. Purgat *e.* autem cyclaminos cum melle in nares addita: et hulcera capitis sanat illita. Medetur *f.* et peristereos.

LXXXV. 3. ¹ *Cacalia g.* siue leontice vocatur, semen *h.* margaritis minutis simile, dependens inter folia grandia, in montibus fere. Huius *i.* grana quindecim in oleo macerantur, atque ita aduerso capillo caput vngitur.

LXXXVI. 4. Fit *k.* et ex callitriche ² sternu-
A a a 2 men-

1. *Calcalla siue leantice.* Ch. 2. *Sic et Ch. sternuta-*
mentum. Gr. et Al.

d. Comitante) Sic etiam ad ischiadicorum sanationem cum iberide balinei vsum adsciscit Diosc. I. 188. et Galenus ex Democrate *κατὰ τόπ.* X. 2. p. 636. H.

e. Purgat) Marc. Emp. c. 5. p. 44. H.

f. Medetur) Nempe dolori capitis, vt panacis radix daucumque. Theod. Prisc. II. P. 2. c. I. *de querelis capitis, si causis veluti incertis caput doluerit... Peristereon herba oleo infusa medetur.* H.

g. Cacalia) Diosc. IV. 123. *Κακαλία, οἱ δὲ λεοντινήν, Φύλλα Φέρει λευκά, εὐμεγέθη... ἐν ὄρεσι δὲ Φύεται.* Pingitur a Clusio hist. rar. pl. V. p. 115. qualem in horto regio vidimus, gemina facie. In Illyrico et

Graecia nasci tradit Anguil-
lara, Par. XIV. p. 286. H.

b. Margaritis minutis si-
mile) Aliter haec Plinius re-
citat quam Dioscorid. *Dal.*

i. Huius) Ad extenden-
dam cutem in facie, et a ru-
gis vindicandam, haec grana
Dioscorides adhibet l. c. H.

k. Fit et ex callitriche, etc.)
Haec omnia de trichomane
Dioscorides, praesertim sa-
poris feruorem. Fortassis
Plinius vt aliquando *δριμύ*
vertit acerbum, sic *σφυφόν*
acre et feruens reddidit in-
considerate. Genus tenuis-
simum nasturii aquatici esse
volunt, nascentis in humi-
dis et vmbrosis sepibus. *Dal.*

Fit) Callithrix idem quod
trichomanes, de quo XXVII.
III. H.

mentum. ¹ Folia *l.* sunt lenticulae: Caules *m.* iunci tenuis similes: radice minima. Nascitur in opacis et humidis, gustatu feruens.

LXXXVII. 5. Hyssopum *n.* in oleo contritum phtiriasi resistit, et prurigini in capite. Est *o.* autem optimum Cilicium e Tauro monte, dein Pamphylium, ac Smyrnaeum: stomacho contrarium. Purgat *p.* cum fico sumptum per inferna: cum melle, vomitionibus. Putant *q.* et serpentium ictibus aduersari, tritum cum melle et sale et cumino.

LXXXVIII. 6. Lonchitis *r.* non (vt plerique existimauerunt) eadem est quae xiphion, aut ² phalganion, quamquam *s.* cuspidi similis semine.

Habet

I. Sic ex MSS. H. Folia sunt lenticulae similia: caules iuncis tenuissimis Gr. et Al. 2. sparganion. Cb.

l. Folia sunt lenticulae similia) Postremum verbum non agnoscit exemplar nostrum. *Pinz.*

m. Caules iuncis tenuissimis) Lego Caules iunci tenuis similes, ex eodem. *Pinz.*

n. Hyssopum) Plin. Val. I. 4. ad verbum. Hodiernis herbariis incognitum. Nam quae hyssopi nomine in officinis venit, appellationem tantum cum hyssopo veterum communem habet, formam non habet. Vide Dodonaeum, p. 286. Certe Diosc. IV. 55. in chryfocome describenda; comam gerere hanc ait, specie corymborum, hyssopo simili, *ἔχει κόμην κορυμβοειδῆ, ὁμοίαν*

ὑσσώπω. Quae nota abest ab hyssopo nostro vulgari. Plin. XXVI. 7c. 76. baccas hyssopo tribuit: nullae sunt nostro. H.

o. Est) Diosc. III. 30. H.

p. Purgat) Diosc. l. c. H.

q. Putant) Nicand. in Ther. p. 63. Plin. Val. III. 57. *Serpentium morsibus... hyssopi semen bibitur.* H.

r. Lonchitis) Videtur esse iris tuberosa Dodonaei p. 249. Lonchites Dioscoridis prior, Lobelio in Obs. p. 51. H.

s. Quamquam) Semen triangulare et lanceae cuspidi simile, τὸ σπέρμα δὲ ὁμοίον λόγχῃ, τρίγωνον ἐν προκαρπίοις. Diosc. l. c. et Galen. de

Habet *t.* ¹ enim folia porri, rubentia ad radicem, et ² plura, quam in caule; capitula, personis Comicis similia, paruum exferentibus linguam, radicibus praelongis. Nascitur *v.* in sitientibus.

LXXXIX. 7. E diuerso *x.* xiphion, et phasgation in humidis: quum ³ primum exit, gladii praebet speciem, caule duum cubitorum, ⁴ radicis ad nucis auellanae figuram ⁴ fimbriatae *y.*, quam effo-

A a a 3

di

- I.* autem. *2.* pauca in caule. Diosc. *3.* primum
folium exit. Diosc. *4.* radicis nucis auellanae fi-
gurae. *5.* fibratae. *V.*

de fac. simpl. med. VII. p. 204. H.

t. Habet enim folia porri) Apud Dioscoridem legendum λογχίτις φύλλα ἔχει πράσω καρτα ὁμοία, πλατύτερα δὲ καὶ ὑπέρυθρα, πλεκτά, non πλεῖσα. Sunt enim, vt in arundine, polygonato, et porro, circa caulem in orbem aduoluta, sed numero pauca: quod etiam monstrant haec quae sequuntur verba, ἔχει δὲ καὶ περὶ τὸν καυλὸν ὀλίγα. Dal.

Habet) Totidem verbis Diosc. III. 161. Λογχίτις φύλλα ἔχει πράσω καρτα ὁμοία, πλατύτερα δὲ καὶ ὑπέρυθρα, πλεῖσα, πρὸς τὴν ῥίζαν περικλωμένα ὡς ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐχει δὲ καὶ περὶ τὸν καυλὸν ὀλίγα. ἐφ' οὗ ἀνθὴ ὁμοία πιλίσκοις τῷ τύπῳ δε κωμικοῖς προσωπείοις κεχρημένοι, etc. Ex quo interpret. Oribasii XI. f. 204. Lonchitis folia habet

porri, sed latiora, subrubra, plurima, ad radicem circumfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule: in quo flores sunt pileolis similes, more Comitarum personarum bianies, etc. Breuius Apuleius c. 56. quem consule. H.

v. Nascitur) Diosc. I. c. Φύεται ἐν τραχεσί καὶ ἀνίκοις τόποις. H.

x. E diuerso) Ξίφιον, οἱ δὲ Φάσγανον, οἱ δὲ μαχαιρώνιον καλοῦσι, διὰ τὸ τοῦ φύλλου σχῆμα... Φύεται, δὲ μάλισα ἐν ἀρούραις. Gladiolus est, de quo differuimus, XXI. 67. H.

y. Fimbriatae) Gethii modo fibratae. Theophrast. c. II. L. VII. hist. Dal.

Fimbriatae) Plures fibras, seu radículas, seu capillamenta habentis, quae e radice orbiculata, vt in caepis, aliisque pendent. Theophr. Hist. VII. II. H.

di ante messes oportet, ficcari in umbra. Superior pars eius cum thure trita, aequo pondere admixto vino, ossa z. fracta e capite extrahit: aut si quid in corpore suppurat, vel si calcata sunt ¹ ossa serpentis a.: eadem contra venena efficax. Caput b. in dolore veratro, vel oleo, vel rosaceo decocto tri-
toque vngi conuenit: peucedano c. ex oleo, vel rosaceo, et aceto. Tepidum d. hoc prodest et doloribus, qui plerumque ex dimidia parte capitis sentiuntur, et vertigini. Perungunt et radice eius sudoris causa eliciendi, quoniam caustica vis ei est.

XC. 8. ² Pssyllion e., alii cynoides, alii crystallion, alii ³ sicelicon, alii cynomyiam appellant, radice

1. ossa. Serpentis eadem. V. 2. Sic ex MSS. H. sicelion Gr. et Al. 3. Pssyllion alii cynoida, alii chrysalion, alii sicilicon, alii cilom. pa. app. Cb.

z. Ossa) Sic etiam spicula et aculeos e corpore extrahit, teste Diosc. l. c. Δύναται δὲ ἢ ἀνωθεν ῥίζα καταπλασσομένη μετ' οἴνου καὶ λιβανωτοῦ, ἀκίδας καὶ σκόλοπας ἐπισπᾶσθαι. Superior radix cum vino et thure spicula et aculeos e corpore extrahit. Diximus de hac radice sup. L. XXVI. 28. H.

a. Serpentis) Leg. Carpentis, si agitati currus pondere obruta sint ossa. Dal.

b. Caput) Plin. Val. L. I. I. H.

c. Peucedano) Plin. Val. l. c. Marc. Emp. c. 2. p. 39. et Diosc. III. 92. H.

d. Tepidum) Marc. Emp. l. c. H.

e. Pssyllion) Diosc. in Noth. p. 467. Ψύλλιον... οἱ δὲ κυνοκεφάλιον, οἱ δὲ κρυσάλλιον, οἱ δὲ κυνόμηνα, οἱ δὲ Σικελιωτικόν... Ῥωμαῖοι δὲ... ἔρβα πουλικαρία. Plinius sicelimon, quod idem est ac Siculum, ex alio scriptore repraesentat. Non videtur illud esse quod a Lobelio pingitur in Obf. p. 239. vulgoque dicitur, *l' herbe aux puces*. Nam neque sarmenta huic vlla, nec fabae grana, nec folia canino capiti similia adsunt. Anguillara, Par. III. p. 269. existimat nihil pssyllion discrepare a tithymalo πικτυούση. H.

radice tenui, superuacua, sarmentosum, fabae granis in cacuminibus, ¹ foliis canino *f.* capiti non dissimilibus, femine autem pulci, vnde *g.* et nomen: hoc in baccis, ipsa *h.* herba in vineis inuenitur. Vis *i.* ei ad refrigerandum et discutiendum ingens. Semen in vsu. Fronti *k.* imponitur ² in dolore et temporibus, ex aceto et rosaceo aut posca. Ad *l.* cetera illinitur acetabuli mensura sextario aquae; ³ densat se ac contrahit: ⁴ tunc terere, et *m.* crassitudinem illinire oportet cuicumque dolori, et collectioni, inflammationique. Et vulnerebus capitis ⁵ medetur aristolochia, fracta *n.* extra-

Aaa 4

hens

1. foliis coronopo non. Diosc. 2. in capitis dolore. V.

3. Sic ex MSS. H. densat ac contr. Gr. et Al. aquae inaceratum. V. 4. Hoc. Dal. 5. Sic ex MSS.

H. medetur et arist. Gr. et Al.

f. Canino capiti) Coronopo. Diosc. Plinius fortassis legit, *κύνωπι*. Orpheus in Argonauticis *ψύλλιον ἀειδές* vocat, tanquam herbam turpem et deformem aspectu. Dal.

g. Vnde) Nam *ψύλλα* pulicem apud Graecos sonat. H.

b. Ipsa) Diosc. ἐν ἀγούραις, in aruis, IV. 70. H.

i. Vis) Diosc. l. c. H.

k. Fronti) Diosc. l. c. et Εὐπ. I. I. H.

l. Ad cetera illinitur, etc.) Cornarius: Ad cetera illinitur. Acetabuli mensura in sextario aquae densat se ac contrahit. Tunc terere, etc. Ego vero lego: Ad cetera cum illinitur, acetabuli men-

sura sextario aquae maceratum densatur, ac contrahitur. Tunc terere, etc. Dal.

Ad) Diosc. l. c. Δεῖ δὲ ὄξυβάφου πλήθος λειαινόντας βρέχειν ἐν δυσὶν ὕδατος κοτύλαις καὶ ὅταν παγῇ τὸ ὕδωρ, ἐπιπλάττειν, Acetabuli mensuram tritam in duabus aquae heminis macerari oportet: ac ubi sese aqua densauerit, lentoremque contraxerit, illini. H.

m. Crassitudinem) Aquam quae concreuit. Dioscorid. vulgo mucilaginem. Dal.

Et) Id quod in fundo concreuit, quod subsedit. H.

n. Fracta) Et ossium squamas, et aculeos ac spicula extrahere dicitur a Diosc. III. 6. Vide et Theophr. hist.

hens ossa, et in alia quidem parte corporis, sed maxime capite: similiter plistolochia. Thysselium o. est non dissimile apio. Huius radix commanducata purgat capitis pituitas.

XCI. (XII.) Oculorum p. aciem centaurio maiore putant adiuuari, si addita aqua foueantur. Succo q. vero minoris cum melle, ¹ culices r., nubecu-

i. caligines. Diosc.

hist. IX. 13. Theod. Prisc. I. 23. *Aristolochiae pulvis patefacto vulnere imponendus est, et velocius exsiliet telum, aut aliud quod diu latuerit.* H.

o. *Thysselium est, etc.*) Eam describit Dodonaeus cap. 46. L. VI. nomine hydrofelini. Dal.

Thysselium) In MSS. *Tbrysellium*. Forte, *Tbryselinum*, quasi a *θρύον*, quod herbam palustrem et *σέλινον* quod apium sonat. Est enim apium siluestre, in vliginosis humidisque locis nascens, delineatum a Dodonaeo, p. 687. H.

p. *Oculorum*) Aliam modum adhibendae centaureae maioris contra caliginem oculorum, vide apud Marc. Emp. c. 8. p. 61. et Plin. Val. I. 18. H.

q. *Succo*) Diosc. III. 9. 'Ο δὲ χυλὸς πρὸς τε τὰ ὀφθαλμικὰ εὐχεσης, etc. Sic Galen. de fac. simpl. med. VII. p. 188. Apul. c. 35. t. 2. Vide N. et Em. XV. (hic consp.) *Succo*) Ita

libri sane omnes: sed culex in oculo quid porro sit, alibi me legere non memini. *Caligines* scribi haud dubie sincerius fuerit, aut certe intelligi. Nam et Dioscor. III. 9. de centaurio minore: 'Ο δὲ χυλὸς, inquit, πρὸς τε τὰ ὀφθαλμικὰ εὐχεσης, ἀποκαθαίρων τὰ ἐπισκοποῦντα τὰς κόρραις σὺν μέλιτι. *Succus oculorum medicamenti perquam utilis: quippe qui, quae pupillis caliginem offundunt, una cum melle discutiat.* Et Apul. c. 35. t. 2. *Ad oculorum vitia: Herbae centaureae minoris succo oculos inunges: aciem oculorum extenuatam sanat: adiecto etiam melle mirifice proficit: caligantibus quoque oculis et claritas restituitur.* Et Marc. Emp. c. 8 p. 61. *Centaureae minoris succo oculi ex melle inuncti, caligine cito deposita, tenuissimam aciem resumunt.* H.

r. *Culices*) Visa suffusionis incipientis, cum aegri putant

beculas, obscuritatem discuti, cicatrices extenuari: albugines quidem etiam iumentorum ¹ fideriti. Iam *s.* chelidonia supra dictis omnibus mire medetur. Panacis *z.* ² radicem cum polenta epiphoris imponunt. Hyoscyami *v.* semen bibunt obolo, tantumdem meconii adiicientes, vinumque, ad epiphoras inhibendas. Adiungunt *x.* et gentianae succum, quem ³ collyriis quoque acrioribus pro *y.* meconio miscent. Facit *z.* claritatem et euphorbium inunctis. Instillatur *a.* plantaginis succus lippitudini. Caligines aristolochia discutit. Iberis adal-

Aaa 5 ligata

1. *si detur rite M. fideritide. Nam. Ch.* 2. *Sic ex MSS. H. et Ch. radix . . . imponitur Gr. et Al.*
3. *collyriis quoque acrioribus. Ch.*

putant oculis muscas et culices obuolitare. Dal.

s. Iam) Apul. c. 73. I. Ad caliginem oculorum, et scabredinem, et qui vulnera habet in oculis, et albuginem oculorum. Marc. Emp. c. 8. p. 57. Chelidonia, herba, inquit, in hirundinum stercore nascitur, quae oculis plurimum suffragatur: maxime autem caliginem deterget, etc. H.

z. Panacis) Succo, seu opopropanace oculorum aciem excitari, si inungantur, scribit Diosc. III. 55. H.

v. Hyoscyami) Diosc. IV. 69. Το δὲ σπέρμα . . . πρὸς ῥεύμα ὀφθαλμῶν καὶ περιωδυνίας . . . ὅσον ὄβολον σὺν μήκωνος σπέρματι καὶ μελικράτῳ πόσεν. Meconium Plinio succus est papaveris,

vt diximus XX. 76. Semen ipsum papaveris Dioscorides adhibet. H.

x. Adiungunt) Diosc. III. 3. succum Gentianae laudar, ad oculorum inflammationes: misceri quoque collyriis acrioribus pro meconio iubet. Το χύλισμα ὀφθαλμῶν ἐπίχρισμα φλεγμαινόντων. Μίγνυται δὲ καὶ εἰς τὰ δριμύτα τῶν κολλυρίων τὸ χύλισμα ἀντὶ μήκωνίου. H.

y. Pro meconio miscent) Lege, cum meconio. Apud Dioscoridem quoque legendum, μετὰ μήκωνις, non ἀντὶ μήκωνις. Dal.

z. Facit) Plin. Val. I. 18. et Diosc. III. 96. H.

a. Instillatur) Marc. Emp. c. 8. p. 60. et Diosc. II. 153. H.

ligata capiti cum quinquefolio, epiphoras, et si qua in oculis vitia sunt, emendat. Verbascum *b.* epiphoris imponitur. Peristereos *c.* ex rosaceo vel aceto. Ad *d.* hypochysin et caliginem, cyclaminon ¹ in *e.* pastillos diluunt. Peucedani succum, ut *f.* diximus, ad claritatem et caligines, cum meconio et rosaceo. ² Psyllion *ff.* illitum fronti epiphoras suspendit.

XCII. (XIII.) I. Anagallida *g.* ³ aliqui corchoron *h.* vocant. Duo *i.* genera eius: mas flore phoeniceo, femina caeruleo, non altiores palmo: frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, in terra iacen-

1. *digestum in. V.* 2. *Spilion. Ch.* 3. *aliqui acaron. M. acorum. Ch.*

b. Verbascum) Diosc. IV. 104. H.

c. Peristereos) Simili temperamento ad erysipelata Diosc. adhibet IV. 60. H.

d. Ad) Diosc. II. 194. Καὶ πρὸς τοὺς ὑποκεχυμένους καὶ ἀμβλυωποῦντας ὀφθαλμούς ἐγχερίομενος ὁ χυκὸς σὺν μέλιτι ἀρμόζει. *Suffusis bebetioribusque oculis, oblitus cum melle succus prod-est. Ὑπόχρσις, siue ὑπόχρμα, suffusio oculorum est: hoc est, crassi humoris in cornea membrana iuxta pupillam concretio.* H.

e. In) Subintellige, *digestum in pastillos.* H.

f. Ut) Sect. 70. vbi dilui resoluque peucedano succum admonuit amaris amygdalis, aut ruta. H.

ff. Psyllion) Et vim inefficacem scribit Diosc. IV. 70. H.

g. Anagallida) Diosc. in Noth. p. 449. Ἀναγάλλις ἢ κοινή, οἱ δὲ κόρχορον. H.

b. Corchoron vocant) Aliud est corchorus, Alexandrinum olus, descriptum cap. 32. L. XXI. Dal.

i. Duo) Haec totidem verbis Diosc. II. 209 et Orib. XI. p. 189. 6. et L. II. de virtut. simpl. p. 53. ex MS. nostro: ἀναγάλλις ἐναπέρα ἢ τε τὸ κυανοῦν ἄνθος ἔχουσα, καὶ τὸ φοινικοῦν. Gal- lis, Mouron. Genus vtrumque pingitur a Dodonaeo p. 32. Genera undecim in horto Regio vidimus. H.

iacentibus: nascuntur in hortis et aquosis. Prior floret caerulea. Vtriusque *k*. succus oculorum caliginem discutit cum melle, et ex ictu cruorem, et argema ² rubens, magis cum Attico melle inunctis. Pupillas dilatat: et ideo ³ hoc inunguntur ante, quibus paracentesis *l*. fit. Iumentorum quoque oculis medentur. Succus *m*. caput purgat per nares infusus, ita vt deinde vino ⁴ colluatur. Bibitur *n*. et contra angues succi drachma in vino. Mirum, quod pecora feminam vitant. At si decepta similitudine (flore enim tantum distant) ⁵ degustauere, statim eam, quae *o*. asyla appellatur, in remedio quaerunt: ea a nostris ferus oculus vocatur. Praecipiant aliqui effossuris, ante Solis ortum, priusquam quidquam aliud ⁶ loquantur, ter salutare eam, tum sublatam exprimere: ita praecipuas esse vires. De *p*. euphorbii succo satis dictum est.

1. iacentibus cauliculis. *M*. 2. et argema rubentis magis, etc. inunctus. *V*. 3. hac. *Ch*. 4. colluantur. *V*. vino os colluatur. *Alii*. 5. marem degustauere. *V*. 6. aiunt. *M*. fortassis aiunt.

k. Vtriusque) Totidem fere verbis Diosc. l. c. De mare, qui flore purpureo est, eadem Marc. Emp. prodidit c. 8. p. 61. H.

l. Paracentesis) Ita vocatur a medicis curationis genus, quod punctione fit acutissimo traiecto, vt in suffusione oculorum: fit autem ad latus pupillae: ideo non *νεύτησις* simpliciter, sed *παράνεύτησις* vocatur. Ad punctio esset a verbum, si quis praeiussset. H.

m. Succus) Diosc. l. c. et

Galen. de fac. simpl. med. VI. 39. p. 156. H.

n. Bibitur) Diosc. l. c. H.

o. Quae) Quae sit ea, nondum herbarii norunt. H.

p. De Euphorbio satis dictum est. Cuius succus lip-

piitudini, si tumor erit. Item absinthium cum melle tritum.

Itemque Vetonicae farina conueniet) Aliter in veteri

codice: De Euphorbii succo satis dictum est. Lippitudini

si tumor erit absinthium cum melle tritum. Item cum vet-

tonicae farina conueniet. Pint. De)

¹ est. Lippitudini, si tumor erit, absinthium *q.* cum melle tritum, itemque Vettonicae farina ² conueniet.

XCIII. 2. Aegilopas *r.* sanat herba eodem nomine, quae in hordeo nascitur, tritici folio, femine contrito cum farina ³ permixta impositaque, vel succo. Exprimitur hic e caule foliisque praegnantibus, dempta spica, ⁴ et in *s.* trimestri farina digeritur in passillos.

XCIV. 3. Aliqui et mandrogora utebantur: postea abdicatus in hac curatione est. Epiphoris *t.* (quod certum est) medetur, et oculorum dolori, radix tusa cum rosaceo et vino. Nam *v.* succus multis oculorum medicamentis miscetur. Mandragoram *x.*, alii ⁵ Circaeum vocant. Duo *y.* eius gene-

1. Sic ex MSS. H. est: lippitudini si tumor est, detur: aut absinthium. M. Est lip. si tum. erit. abs. cum mel. tr. item cum. V. et Cb. De euphorbio Satis dictum est, cuius succus lippitudini Gr. et Al.
2. conuenit. M. 3. permixto impositoque. V.
4. et cum trimestris. V. 5. Circeium Gr. et Al.

De) S. 38. Qui colligunt, clarius vident. H.

q. Absinthium) Πρὸς ἀμβλωπίας, ad hebetiorem oculorum aciem ex melle iubet illini Diosc. III. 26. H.

r. Aegilopas) Diosc. IV. 139. Θεραπεύει δὲ ἡ πῶμα μετὰ ἀλεύρου καταπλασθεῖσα αἰγιώπια... ἀποτίθεται δὲ ὁ χυλὸς πρὸς τὰ αὐτὰ μίγεις ἀλεύρω, καὶ ξηρανθεῖς. Galenus itidem de fac. simpl. VI. p. 151. post Diosc. IV. 139. De vitio oculorum, quod aegilopa et aegi-

lophia vocitant, diximus XX. 56. De herba aegilope XVIII. 44. H.

s. In) In farina e trimestri femine, de quo XVIII. 12. H.

t. Epiphoris) Plin. Val. I. 14. Mandragorae radices tusaе cum rosaceo, et ex vino irritae, epiphoras sanant: ac circumligatae dolorem illico sedant. H.

v. Nam) Ita Diosc. IV. 76. H.

x. Mandragoram alii circaeum vocant) Scribo Circaeam, cum diphthongo ac in

genera: candidus, qui et mas: niger, ¹ qui femina existimatur, angustioribus foliis, quam lactucae, hirsutis ² et caulibus, radicibus binis ternisue rufulis, intus albis, carnosis tenerisque, pae-
ne cubitalibus. ³ Ferunt *a.* mala auellanarum nu-
cum magnitudine, ⁴ et in iis semen ceu pirorum.
Album *b.* hoc alii ⁵ arfena, alii morion, alii ⁶ hippo-
phlo-

1. Sic ex MSS. H. V. et Ch. quae Gr. et Al. 2. sine
caulibus. Diosc. aequalibus. V. 3. Fert. Diosc.
4. Sic ex MSS. H. V. et in bis. Ch. et iis semen
seu p. Gr. et Al. 5. Sic ex MSS. H. et arfen Gr.
et Al. 6. hipporomon. M.

in secunda syllaba, ex Dio-
scoride L. IV. cap. de man-
dragora. Pint.

Mandragoram) Diosc. l. c.
Μανδραγόρας, οἱ δὲ ἀντίμη-
λον, οἱ δὲ Διρκαίαν, οἱ δὲ Κιρ-
καίαν καλοῦσι, etc. In Nothis;
οἱ δὲ Κίρκαιον. Addit Circae-
am vocari, quod radix credat-
ur in amatoriis efficax esse.
Nota satis sunt Circes pocu-
la. Gallis, *Mandragore*. Pin-
gitur a Dodonaeo p. 454.
Vidimus in horto Regio. H.

y. Duo) Diosc. l. c. H.

z. Hirsutis et caulibus)

Densis, δασέσι. sine cauli-
bus. Dioscor. aequalibus.
Neutra Mandagora caulem
habet. Dal.

Hirsutis) Dioscoridis man-
dragoras expers caulis est:
καυλὸν δὲ οὐ φέρει. Αἱ Theo-
phr. habet Hist. VI. 2. et
quidem ferulaceum: Τὰ
μὲν ὁμοίωτερον νάρθηκι τὸν
καυλὸν ἔχει, καθάπερ ὁ

μανδραγόρας. Itaque sunt
diuersi: nec Theophrasteus
alius est a lethali solano,
quod *Bella donna* Paduae,
alibi apud Italos *Solatro mag-
giore* nominatur, vt recte
vidit Anguillara, Par. V. p.
90. et post illum Dodo-
naeus, a quo mandragorae
genus id delineatur, p. 453.
vt et a Clusio, Hist. rar. pl.
V. p. 86. Vidimus in horto
Regio. H.

a. Ferunt) Diosc. l. c. H.

b. Album) Diosc. l. c. Τοῦ
δὲ ἄρρητος καὶ λευκοῦ, ὃν
ἐνιοὶ μώριον ἐκάλεσαν, etc.
"Ἀρσην, siue "Ἀρῆην, quia
mas; μώριος, quia fatuita-
tem inducit et somnum, no-
minatur. Vnde mandrago-
ram bibisse dicuntur ii qui
sunt nimium desides, ac vel-
uti sensu destituti. Iulia-
nus Caesar, in Epist. ad Cal-
lixenum: Οὐ Φανέται πο-
λὺν πᾶν μανδραγόραν ἐκπε-
πω-

phlomon vocant. Huius folia alba, quam alterius latiora, vt c. ¹ lapathi fatiuae. Cauent d. effossuri contrarium ventum, et tribus circulis ante gladio circumscribunt: postea fodiunt ad occasum spectantes. Succus e. fit et e malis, et ² caule, deciso cacumine, et radice punctis aperta, aut f. decocta: utilis g. haec ³ vel furculo. Concisa gg. quoque in orbiculos seruatur in vino. Succus non vbique inuenitur, sed vbi potest, circa vindemias quaeritur. Odor grauis ⁴ ei: sed radicis h., et i. mali

1. betae. Diosc. 2. foliis praeciso. V. 3. veluti succus. Cornar. 4. Sic et M. eius Gr. et Al.

πωκώς. Denique ἰππόφλομος, quasi maius verbascum ob foliorum similitudinem appellatur. In Indice, neutro genere *morion* et *bippophlomon* MSS. omnes prae se ferunt. H.

c. Vt) Cum foliis betae confert Diosc. l. c. H.

d. Cauent) Theophr. Hist. IX. 9. totidem verbis. H.

e. Succus) Diosc. l. c. H.

f. Aut) Sunt enim qui radices in vino ad tertias decoquant, excolatumque eius afferunt in vsus varios Diosc. l. c. H.

g. Vtilis) Vel per se solus radice furculus arefactus prodest. Diosc. l. c. Καὶ ὁ φλοιὸς δὲ τῆς ῥίζης περιαιρεθεὶς καὶ διαβληθεὶς λίνω, κρεμάται εἰς ἀπόθεσιν, *Quin et detractus radice cortex, floque traiectus, ad usum suspenditur.* H.

gg. Concisa quoque in orbiculos, etc.) Concisam in pastillos, *τροχίσκους*, musto excipi inuoluique ac in fumo suspendi scribit Theophrastus. Plinius apud Dioscoridem siue Crateuam legit, καὶ δευθεὶς οἴνω non, vt in exemplaribus Diosc. διαβληθεὶς λίνω: *Dal.*

Concisa) Theophr. IX. 10. Τέμνουσι δὲ τροχίσκους; ἐνοιλῆσαντες δὲ ἐν γλεύκεσι ἐκρέμασαν ὑπὲρ κάρπου. *Concidunt orbiculos, et inuoluros musto in fumo suspendunt.* H.

b. Radicis et mali grauior) De radicis odore nihil Dioscor. At vtriusque mala εὐώδη esse is scribit, odoratu suauia cum quadam grauitate. *Dal.*

i. Et) Et grauis idem et suauis: τὰ δὲ μῆλα εὐώδη μετὰ

mali grauior. Ex albo mala matura in vmbra sicantur: Succus *k.* ex iis Sole densatur; item *l.* radicis tufae, vel in vino nigro ad tertias decoctae. Folia *m.* feruantur in muria efficacius, alias recentium succus pestis est: sic *n.* quoque noxiae vires. Grauedinem *o.* etiam afferunt olfactu: quamquam mala in aliquibus terris ² manduntur, nimio *p.* tamen odore obmutescunt ignari. *q.* Potu *r.* quidem largiore etiam moriuntur. Vis *s.* somni-

l. radice tufa, etc. decocta. *V.* 2. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* mandantur *Gr.* et *Al.*

μετὰ βαρέως τινός. Diosc. l. c. *H.*

k. Succus) Diosc. l. c. *H.*

l. Item) Diosc. l. c. *H.*

m. Folia) Diosc. l. c. *H.*

n. Sic) Etiam conditae muria. *H.*

o. Grauedinem) Caput olfactu grauant. Vide quae de hac voce diximus XXI. 76. Diosc. l. c. folia ait esse βρωμώδη καὶ βαρέα μετὰ τὴν ὀσμὴν, virofa et graueolentia. *H.*

p. Nimio tamen odore obmutescunt ignari) Postrema dictio otiosa est, nullumque vsum praestat, ex Dioscoride L. IV. cap. de mandragora. *Pint.*

Nimio) Diosc. l. c. Τὰ δὲ μῆλα ὀσφραίνόμενα καὶ ἐσθιόμενα, κερωτικά. Mala seu nimio odore, seu etiam largiore cibo, vocem adimunt, soporem afferunt. *H.*

q. Ignari) Incauti, qui

quae vis sit eius pomi, nesciunt. *H.*

r. Potu) Diosc. l. c.

Πλείων δὲ ποθεῖς ἐξάγει τοῦ ζῆν. *H.*

s. Vis somnifica) Inde prouerbiū Luciano ὑπὸ μανδραγόρα καθεύθειν. Demosthenes Philippica quarta, ἀλλ' αὐτὸ ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσι, ἢ τει Φάρμακον ἄλλο τοῖστον ἐκοίμαμεν ἀνθρώποις. Rhod. cap. 24. L. XVII. *Dalec.*

Vis) Hue pertinet, quod narrat Frontinus, Strateg. II. Hannibalem scilicet misum a Carthaginensibus aduersus rebellantes Afros, quum sciret gentem esse auidam vini, magnum eius modum mandragora miscuisset, cuius inter venenum et soporem media vis est. Tunc praelio leui commisso, ex industria cessisse; Nocte deinde

somnifica pro viribus bibentium. Media *t.* potio cyathi vnus. Bibitur *v.* et contra serpentes, et ante sectiones punctionesque, ne sentiantur. Ob *x.* haec satis est aliquibus somnum odore quaesisse. Bibitur *y.* et pro elleboro duobus obolis in mulso. Efficacius *z.* elleborum ad vomitiones, et ad bilem nigram extrahendam.

XCV. 4. Cicuta *a.* quoque venenum est, publi-

i. mulso, efficaciusque est quam elleborum. *V.*

inde intempesta, relictiis intra castra quidem sarcinis et omni vino infecto, fugam simulasse. Quumque barbari occupatis castris in gaudium effusi medicatum merum auide haussissent, atque in defunctorum modum strati iacerent, reuersum cepisse eos ac trucidasse. H.

t. Media) Moderata ac iusta. Sic Diosc. l. c. apud quem et sequentes medicinae exstant. H.

v. Bibitur et contra serpentes et ante sectiones punctionesque, ne sentiantur) Scribendum puto *ustiones*, non *punctiones*, ex Dioscoride L. IV. *Dantur*, inquit, *ex eo terni cyathi his qui secari aut vri debent.* Astruit idem Serapio. *Pint.*

x. Ob) Etiam puluino subiecta mandragorae mala somnum inoliri, nonnulli censent, teste Celso, III. 18. H.

y. Bibitur et pro elleboro) Succus duobus obolis ex

mulso potus, ut veratrum, vomitione atram bilem puitamque educit: largiore potu interficit. Diosc. Vide Theophrast. cap. 10. L. IX. hist. *Dalec.*

z. Efficacius) Diosc. IV. 150. *Καθαίρει δὲ δι' ἐμπτῶν, ἄγων ποικίλα.* Elleborum porro candidum intellige. H.

a. Cicuta) Publica dicitur, quod cicuta publice Athenis custodiretur ad fontium poenas: teste Ioh. Tzerze Hist. Chil. VIII. hist. 181. v. 238. ubi *κάνειον δημόσιον* appellat. Seneca ep. 13. p. 186. *Cicuta magnam Socratem fecit*, quem hausto cicutae veneno; obiiisse Laertius refert, II. Nec Atheniensium modo, sed et Massiliensium publica poena haec fuit, teste Val. Max. II. 6. Gallis, *de la Cigue*, Graecis, *κάνειον*. Genera in horto Regio octo vidimus. H.

publica Atheniensium pœna *b.* inuisa, ad multa tamen vsus non omittendi. Semen habet noxium. Caulis autem et viridis estur *c.* a plerisque et in patinis. ¹ Laeuis hic et geniculatus, vt calami, nigricans, altior saepe binis cubitis, in ² cacuminibus ramosus; folia coriandri teneriora, graui odoratu: semen aniso crassius: ³ radix concaua, nullius vsus. Semini *d.* et foliis refrigeratoria vis: ⁴ quos *e.* ⁵ enecat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Remedio *f.* est, priusquam ⁶ perueniat ad vitalia, vini natura excafactoria. Sed in vino pota, irremediabilis, ⁷ existimatur. Succus *g.* expri-

1. *Laeuis Gr. et Al.* 2. *cacumine. V.* 3. *radice. M.* 4. *Sic ex MSS. H. quae si enecat Gr. et Al.* 5. *cito necat. Incipiunt. M.* 6. *Sic ex MSS. H. Cb. et M. perueniatur Gr. et Al.* 7. *existit. H.*

b. Poena inuisa) Apud Massilienses et Ceos, venenum cicuta temperatum publico custoditur, idque datur iis qui iustas causas exhibent, propter quas mors sit expetenda. Sunt autem fere nimis aduersae fortunae aerumnae, vel prosperae blanditiae: idque ne vel illa perseveret, vel haec destituat. *Valerius cap. 6. L. II.* Menander apud Strabonem *L. IX. καλὸν Κέων τὸ νόμιμον ἐστὶ Φανία. ὁ μὴ δυνάμενος ἔην καλῶς, ἔ ἔην κακῶς.* *brod. cap. 27. L. II. Dalec.*

c. Estur a plerisque et in patinis) Esu cicutae, quae apii horrensis specie incau-

tum fefellerat, ego quendam noui ad extremum vsque vitae dementem factum. *Dalec.*

d. Semini) *Diosc. IV. 79. H.*

e. Quae si enecat) In veteri codice sic et necat. Quid si legas, quos enecat. *Pint.*

Quos) *Diosc. in Alex. c. II. Scrib. Larg. comp. 179. Cicutam ergo potam caligo, mentisque alienatio, et artuum gelatio insequitur: ultimoque praefocantur, qui eam sumserunt, nihilque sentiunt. H.*

f. Remedio) *Diosc. IV. 79. et in Alex. c. II. Vide quae diximus XXIII. 23. H.*

g. Succus) *Diosc. IV. 79. H.*

exprimitur foliis floribusque, tunc *h.* enim maxime tempestivus¹ est. Semine trito expressus, et Sole densatus in pastillos, necat² sanguine *i.* spissando. Haec *k.* altera vis. Et ideo sic necatorum maculae in corporibus apparent. Ad *l.* ³ resoluenda medicamenta vtuntur illo ⁴ pro aqua. Fit ex eo ⁵ ad refrigerandum stomachum malagma. Praecipuus *m.* tamen ad cohibendas epiphoras ⁶ aestivas, oculorumque dolores sedandos circumlitus. Miscetur *n.* collyriis, et alios omnes rheumatismos cohibet. Folia quoque tumorem omnem, doloremque, et ⁷ epiphoras sedant. Anaxilaus auctor est, mammas *o.* ⁸ a virginitate illitas, semper straturas. Quod certum est, lac puerperarum mammis im-

1. est melior. *Cb.* 2. sanguinem. *M.* 3. dissol-
uenda. *M.* 4. cum. *V.* 5. ad. *Cb.* 6. ae-
stuosas. *V.* 7. epiphoram. *Cb.* 8. in. *V.*

h. Tunc) Priusquam femina siccescant, inquit Diosc. l. c. πρὸ τοῦ ξηρανθῆναι τὸ σπέρμα. *H.*

i. Sanguine) Vel sanguinem. Plinium magis forma loquendi prior sapit. Rem quoque tradit Aelianus *H. A. IV. 23. H.*

k. Haec altera vis) Eadem prorsus vis est, quam supra dixit, refrigeratoriā. *Dal.*

l. Ad resoluenda, etc.) Id est, ad exsoluendam medicamentorum acrium vim, vsus est illius aqua dissoluti, vt opii. *Dalec.*

Ad) Ad diluenda. Sic ipse de peucedani succo c. 70. Resoluitur, inquit, amygdalis aut ruta. Dilui dixit l. 91. *H.*

m. Praecipuus) Haec Plin. Val. ad verbum *L. XIV.* extrita modo voce aestivas. *H.*

n. Collyriis) Quae dolorem leniunt. Diosc. *Dal.*

Misceatur) Diosc. *IV. 79.* τοῖς ἀνωδύνοις κολλυγίοις, collyriis quae dolorem minuant, admisceatur. *H.*

o. Mammis) Diosc. l. c. Καὶ γάλα σβέννυσι, μασθούς τε ἐν παρθενίᾳ κωλύει ἀΐξασθαι, καὶ διδύμους ποιεῖ ἐπὶ παιδίῳ. Lac extinguit, et mammas virginum crescere non patitur: ac puerorum testes nutrimento defectos ita reddit, vt intabescant. *H.*

imposita extinguit, Veneremque *p.* testibus ¹ circa pubertatem illita. Remedia liberationi, quibus bibenda censetur, non equidem praeceperimus. Maxima *q.* vis natae Sufis Parthorum, mox *r.* Laconiae, Creticae, Asiaticae. In *s.* Graecia vero Megaricae, deinde Atticae.

Bbb 2

XCVI.

1. et circa pubem. V.

p. Veneremque) Diosc. IV. 79. Παρίσι δὲ καὶ αἰδοῖα καταπλασθέντα. Genitalia illius effeta, languidioraque reddit. Atheniensium ἱεροφάντας sacerdotes cicutae sorbitione solitos castrari, ac viros esse desinere, usque ad sua tempora scribit Hieronymus contra Iovin. I. Marc. Emp. c. 33. p. 231. *Vt eunuchum sine ferro facias, radices cicutae ex aceto teres, et inde testiculos spississime illines . . . hoc quantum tenerioribus infantibus feceris, euentu efficaciore proueniet.* H.

q. Maxima vis natae, etc.) Cornarius legendum putat, *Maxima vis natae finibus Parthorum*: quoniam Susa fuerit vrbs non Parthiae, sed media inter Persiam et Babyloniam. Theophrastus tamen cap. 17. XI. Hist. Thrasiam Mantinensem ex Sufis cicutam praetulisse omnibus tradit ad venenum conficiendum, atque Homeri testimonio Sufis, et in locis frigidis optimam esse. Dalec.

Maxima) Ad venenum accommodatissimam censet esse cicutam e Sufis, Thrasias Mantinensis, apud Theoph. Hist. IX. 17. ἐν Σουσῶν, quae vrbs fuit imperii Parthici. H.

r. Mox Laconicae, Creticae, Asiaticae) *Assyriacae*, in vetusto exemplari, non, *Asiaticae*. Neutra lectio placet. Verae propior est, ac *Cilisse*, ex Dioscoride IV. *Pintrian*.

Mox) Diosc. l. c. H.

s. In) In Peloponneso Laconicus ager censetur, non in Graecia proprie dicta: Nam, vt Plinius ait, II. 11. *Ab Isthmi angustiis Hellas incipit, nostris Graecia appellata. In ea prima Attica . . . Attingit isthmum parte sui, quae Megaris appellatur, etc.* Non vidit hoc vir alioqui eruditus, qui traiectione verborum locum hunc laborare censuit, quem contra omnium exemplarium fidem, atque adeo contra Plinii sententiam sic immutat: *Maxima vis natae Sufis Parthorum, mox Asiaticae.*

In

XCVI. 5. Crethmos t. agrios ¹ gramias v. tollit oculorum impositus, tumorem quoque polenta addita.

XCVII. 6. Nascitur x. vulgo molybdaena y., id est, plumbago, etiam in aruo, folia lapathi, crassa radice, hispida. Hac commanducata si oculus subinde elingatur, plumbum z. (quod est genus vitii) ex oculo tollitur.

XCVIII.

1. gremias. Cb. 2 oculis subinde religatur. M. for-
tassis, vel, illinatur, vel, alligetur.

In Graecia vero Laconicae, Creticae, Megaricae, deinde Atticae. H.

t. Crethmos) Galeno de fac. simpl. med. VII, p. 196. Κρηθμον vocatur. Κρηθμον, Dioscoridi II. 157. folii portulacae, in petrosis maritimisque nascens. Non est igitur feniculum marinum, quod vulgus in Gallia vocat, *Perce-pierre*, ou *Creste marine*, ou *Bacille ou Fenouil marin*, quod herbariis fere haecenus placuisse video: sed portulaca marina potius, halimi vulgaris nomine picta a Matthiolo in Diosc. I. p. 160. a Lobelio in Obsf. p. 213. H.

v. Gramias) Τὰς λήμας glamas Festus vocat.

Gramias) Hoc est oculorum puitas, quae palpebras veluti conglutinant. Festus: Gramiae oculorum sunt vitia, quas alii glamas vocant. Nonius: Gramia, puitiae oculorum. Caecilius:

Gramiosis oculis ipsa, atratis dentibus. Graecis est λήμη seu γλήμη. Nostri, la *chaf-sie qui vient aux yeux*. H.

x. Nascitur) Μολύβδαενα, quae vox plumbaginem sonat. Haec lepidium quoque, cum dentellariae cognomine, seu dentariae, appellatur. Pingitur a Clusio Hist. rar. pl. V. 124. a Lobelio in Adun. p. 136. Crescit in Romano et Monspe-lienū agro iuxta sepes et fata. Vidimus in horto Regio, Romae, *Herba di S. Antonio*, appellatur: in Mar-sis, *Coligillo*: In Illyrico, *Cucurida*, ut testatur Anguil-lara, Par. XII. p. 211. H.

y. Molybdaena) Vulgo dipfacus secundus, capite rotundo. Dalec.

z. Plumbum) Quod Plinio plumbum, hoc Festo ampullas esse plumbeas arbitror, quas et calces vocat: hoc est, liuidas in palpebris maculas. H.

XCVIII. 7. Capnos *a.* prima, quam pedes gallinaceos vocant, nascens in parietinis et sepibus, ramis tenuissimis, sparsisque, flore purpureo, viridis, succo caliginem discutit: itaque in medicamenta oculorum additur.

XCIX. 8. Similis *b.* et nomine et effectu, sed alia est capnos fruticosa, praetenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo. Nascitur in hortis et segetibus hordeacis. Claritatem facit inunctis oculis, delacrymationemque, ceu fumus: vnde *c.* ¹ nomen. Eadem *d.* euulsas palpebras renasci prohibet.

C. 9. ² Acoron *e.* iridis folia habet, angustiora ³ tantum, et longiore pediculo, radices nigras, minusque venosas: cetero et has similes ⁴ iridis,

Bbb 3 dis,

1. nomen accepit. M.

2. Sic et Ch. acoros Gr. et Al.

3. tamen. V.

4. ederis. Ch.

a. Capnos prima) Aristolochia rotunda Fuchsi. Dal. *a.* Capnos) Delineatur haec a Dodonaeo p. 60. vbi Fumariam alteram vocat. Sunt e recentioribus qui *Splish* vocitent. H.

b. Similis) Diosc. IV. 110. haec fere totidem verbis. Καπνός, βοτάνιον ἐστὶ θαμνοειδές, etc. Galen. quoque de fac. simpl. m. VII. p. 184. Καπνός, οἱ δὲ καπνόν. Hanc officinae fumariam vocant: vulgus *Fumetierre*. Pingitur a Dodonaeo, p. 59. Vidimus in horto Regio. H.

c. Vnde) Καπνός enim fumum Graece sonat. H.

d. Eadem) Diosc. l. c. et Marc. Emp. c. 8. p. 70. H.

e. Acoron) Sic MSS. omnes, non *acoros*. Tamen auctori libri de simpl. med. ad Pat. T. XIII. Opp. Galeni p. 986. *acorus* nuncupatur. At Diosc. I. 2. "Ακρον τὰ μὲν φύλλα ἔχει ἐμφερῆ ἰριδι, ξενώτερα δὲ, καὶ τὰς ῥίζας ἐν ἀνομοίοις, etc. Quum iridem audis, herbam intellige, de qua diximus XXI. 19. Acorum legitimum in Syria Aleppi nasci, quale a Plinio describitur, ait Anguillara, Par. I. p. 19. Pingitur a Clusio hist. rar. pl. II. p. 231. Vidimus in horto regio. Calamus est aromaticus officinarum, vt diximus XII. 48. H.

dis, gustu acres, odore non ingratas, ¹ ructu f. faciles. Optima Ponticae, dein Galaticae, mox Creticae. Sed g. ² primae in Colchide iuxta Phasin amnem, et vbiicumque in aquosis. Recentibus h. virus ³ maius, quam vetustis. Creticae candidiores Ponticis. Siccantur vtribus in umbra digitalibus i. frustis. Nec non k. inueniuntur, qui l. oxymyrinae radicem acoron vocant, ideoque quidam hanc acoron agrium vocare malunt. Vis m. ei ad calfaciendum, extenuandumque efficax: contra suffusiones et caligines oculorum succo eiusdem potio, contraque serpentes.

Cl. 10. Cotyledon n. parvula herba, cauliculo tenero pusillo, pingui ⁴ folio et concauo, ⁵ vt o. coxen.

1. ructu. V. eru. V. alii. 2. plurimae. Ch.
3. magis. M. fortassis, vires magis. 4. folio et, in Ch. d. 5. vt coxendicis acetabulum. V.

f. Ructu) Ructum facilem scient. H.

g. Sed) Prima his palma, praecipuaque commendatio. H.

b. Recentibus) Odor multo grauior. Ita MSS. R. etc. editique libri. H.

i. Digitalibus) Concisa radice in orbiculos digiti crassitudine. H.

k. Nec non) Vide quae diximus XV. 7. Causa cur haec appellatio oxymyrinae quoque tribuatur, haec est, quod radices acori modo geniculatas habet. H.

l. Qui oxymyrinae radicem acaron vocent) Legendum videtur acoron, non acaron. eadem menda post

paulo corrigenda. Scriptus tamen codex non acaron agrion aut acaron habet, sed acarion, vt sit sensus: quosdam ad differentiam inter herbam et radicem, malle radicem acorion appellare forma diminutiua. Pinz.

m. Vis) Haec totidem verbis Diosc. I. 2. H.

n. Cotyledon) Diosc. totidem verbis, IV. 92. Κοτυληδών, etc. Umbilicum Veneris nunc herbarii appellant. Pingitur a Dodonaeo p. 131. Vidimus in horto regio. H.

o. Vt coxendices) Acetabulum, oxybaphon. Dioscor. Dal.

coxendices: nascitur in maritimis petrosisque, viridis, radice oliuae modo rotunda. Oculis *p.* medetur succo. Est *q.* aliud genus eiusdem, sordidis *r.* foliis, latioribus densioribusque circa radicem velut oculum cingentibus, asperrimi gustus, longiore caule, sed pergracili. *Vsus s.* eius ad eadem, quae ¹iris.

Bbb 4

CII. II.

r. iridis. M.

Vr.) Diosc. l. c. Φύλλον ἔχει ὡσπερ ὀξύβαφον, *in-
star acetabuli.* Acetabulum, ut diximus IX. 46. vasculum est forma rotunda, nulla marginis latitudine, paulatim se vndique contrahens, et sic descendens ad imum. Eadem forma cotyla quoque fuisse deprehenditur: vnde κοτυληδόνας Graeci ea denominarunt, quae cauam illam decre-scentis subinde rotunditatis speciem aemulabantur. Quin et in coxendice, qua inferius cruris os superiori inseritur, ob eandem caui orbis figuram, cotyledonis vox auditur: Rursusque in herba ista, cuius circumducta in orbem folia, sensim calycis effigie quadam descendencia in cauum desinunt. Ex qua similitudine Romani eam umbilicum Venenis appellarunt. H.

p. Oculis medetur succo.) Φιμοίς, non ὀφθαλμοίς. Diosc. *Dal.*

q. Est.) Describitur illud

toridem fere verbis a Diosc. IV. 93. H.

r. Sordidis foliis.) Pinguis. Diosc. λιπαροίς, non ῥιπαροίς. *Dal.*

Sordidis.) Ob pinguirudinem: quare alii, ut Dioscorides, λιπαρά Φύλλα; alii, quos Plinius sequitur, ῥυπαρά dixere. H.

s. Vfus eius ad eadem, etc.) Legend. *vsus ad eadem quae maioris Aizoī. Duo genera, maius in fictilibus vasculis feritur.* Vide *Salmas.* p. 705. b.

Vfus.) Vide N. et Em. N. XVI. (hic adi.) *Vfus.)* Ita libri vulgati. At MS. R. I. ad eademque inriui. *Aizio* etc. R. 2. ad eadem quae *iridi.* Vetus cod. *Dal. iridis.* In Colb. 3. quae *lyridi.* Malim, si faueant alii qui alii codices, quae *prioris.* Vel certe, traiectis vocalis, *Vfus eius ad eadem quae aizoi. Huius duo genera.* Diosc. enim IV. 92. vbi de cotyledone differit, Ποιεῖ δὲ, inquit, πρὸς ἅ καὶ τὸ αἰεζωον. *Vfus eius*
ad ea-

CII. II. ¹ Aizoi *t.* duo genera. Maius *v.* in fistilibus vasculis feritur, quod *x.* aliqui bu-phthalmum vocant, alii zoophthalmon, alii stergethon, quod amatoriiis *y.* conueniat: alii hypogefon, quoniam in subgrundiis fere nascitur. Sunt *z.* qui ambrosiam potius vocant, et qui amerimnon: ² Itali sedum *a.* magnum, aut ³ oculum, aut

1. Aizoi Gr. et sic ubique. 2. Id alii. M.
3. oculorum. Ch.

ad eadem, quae semperuiui. Nam quod Salmasius in Solin. p. 705. legit, ad eadem quae maioris aizoi. Duo genera: et longius id recedit a vestigiis antiquorum exemplarium, et abruptam facit orationem, quae quo ista pertineant verba, Duo genera, ponit in ambiguo. H.

t. Aizoi) Vox ea ἀειζων semperuiuum sonat. H.

v. Maius) Orib. XI. p. 187. H.

x. Quod) Diosc. in Noth. p. 468. Ἀειζων τὸ μέγα, οἱ δὲ ἀειθαλές, οἱ δὲ ἀμβροσίον, οἱ δὲ χρυσόπερμον, οἱ δὲ ζωόφθαλμον, οἱ δὲ βεόφθαλμον, οἱ δὲ σέργηθρον, οἱ δὲ αἰώνιον ... Ρωμαῖοι, Ἰόβις κάρλις. Sedum maius vulgare est, pictum a Clusio hist. rar. pl. IV. p. 63. Nostris, *la Iubarbe*. Vidimus in horto Regio. Βεόφθαλμον, oculum bouis sonat: ζωόφθαλμον, oculum vinum: σέργηθρον,

philtrum amatoriam, α σέργω, amo: ὑπόγειον in subgrundiis nascens: sunt enim γείσα subgrundia, hoc est, partes tecti prominentes, quibus stillicia a parietibus arcentur. Vide Apul. c. 123. H.

y. Amatoriis) Amatoria pocula, veneficiaque, quibus ad amorem induci homines arbitrantur, Graeci fere Φίλτρα, et Φιλτροποτα nuncupant, teste Cael. Aur. I. 5. Horatius, desiderii pocula vocat. H.

z. Suni) Ἀμβροσίαν quasi diuinam et immortalem: vnde et Θεοβρότιον minus sedum appellatur in Noth. Diosc. p. 486. Ἀμέρινον quasi curas sedantem. H.

a. Sedum magnum) Sedum, inquit Festus, alii sedum appellant, herbam, quam Opilius Aurelius seuuium vocari ait, eamque in tegulis feri, nec quam-obrem id fiat indicat. Dal.

aut digitellum. Alterum *b.* minusculum, quod *c.* erithales vocant, alii trithales, quia ter floreat: alii ¹ chrysothales, aliqui ² isoëtes: sed aizoum vtrumque, ³ quoniam viret semper, aliqui semperuium. Maius *d.* cubiti altitudinem excedit, crassitudine plusquam pollicari. Folia ⁴ cacumine *e.* linguae similia, carnosae, pinguis, ⁵ larga succo, latitudine pollicari, alia *f.* in terram conuexa, alia stantia, ita vt ambitu effigiem imitentur oculi. Quod *g.* minus est, in muris parietinisque nascitur, et tegulis: fruticosum a radice, ⁶ et foliosum vsque ad cacumen: foliis angustis, mucronatis, succosis, palmo alto caule: radix inutilis.

CIII. 12. Huic *h.* similis est, quam Graeci andrachnen agriam vocant, Itali illecebram, pusillis

Bbb 5

1. *erysithales.* *Ch.* 2. *isoëtes, alii sedum.* *M.*
 3. *quia vireat.* *M.* 4. *in cacumine.* *V.* 5. *lar-*
go. *Gr.* 6. *Sic ex MSS. H. Ch. et Diosc. et*
sursum vsque Gr. et Al.

b. Alterum) Gallis, *Tric-*
que Madame. Pingitur a Lo-
 belio in *Obff.* p. 202. Vi-
 dimus in horto Regio. *H.*

c. Quod) Ἐριθαλές, ve-
 re florens. Χρυσοθαλές,
 aureo flore comans: isoë-
 τές, per totum annum sui
 simile, hoc est, semper vi-
 rens. *H.*

d. Maius) Diosc. totidem
 verbis *IV.* 89. *H.*

e. Folia) Diosc. plane ad
 verbum *I. c.* Φύλλα λιπα-
 ρά, μέγεθος δακτύλου με-
 γάλου, γλωσσοειδῆ κατὰ τὸ
 ἄκρον, extremo cacumine lin-
 guae similia, etc. *H.*

f. Alia) Nempe infima:
 quae vero sunt in capite,
 ita sunt conferta, adducta-
 que inuicem, vt orbiculato
 ambitu effigiem oculi re-
 praesentent. Καὶ τὰ μὲν
 κατωτέρω τῶν φύλλων
 ὑπτίζμενα· τὰ δὲ κατὰ
 τὴν κεφαλὴν προσεσαλμέ-
 να ἐπ' ἀλλήλα, κύκλον ὀφ-
 θαλμοειδῆ περιγράφοντα
 Diosc. *I. c.* *H.*

g. Quod) Diosc. *IV.* 90. *H.*

h. Huic) Haec *Crassula*
 minor officinarum, eadem-
 que *Vermicularis*, a simili-
 tudine foliorum cum ver-
 miculis, et *Illecebra maior*
 appel-

lis latioribus foliis, ¹ breuiori cacumine. Nascitur in petris, et colligitur cibi causa. Omnium *i.* harum vis eadem, ² refrigerare et astringere. Medentur *k.* epiphoris folia imposita, vel succus ³ inunctis. ⁴ Purgat ⁵ enim hulcera oculorum, expletque, et ad cicatricem perducit: palpebras de-
glutinat. Eaedem *l.* capitis doloribus medentur, succo vel folio temporibus illitis. Aduersantur *m.* phalangiorum ictibus: acomito *n.* vero maius aizoom praecipue. A *o.* scorpionibus quoque habentem

- 1.* et breui caule. *M.* et breuior cac. *Ch.* *2.* Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* perfrigerare *Gr.* et *Al.* *3.* inunctus. *V.* *4.* Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* purgant ... expleant .. deglutinant *Gr.* et *Al.* *5.* etiam. *V.*

appellata a Lobelio, a quo delineatur accurate in Obff. p. 205. et Aduu. p. 162. Diosc. IV. 91. Δοκεῖ δὲ εἶναι καὶ τρίτον εἶδος αἰζώου, ὃ εἰσι ἀνδράχνην ἀγρίαν ἢ τηλέφιον ἐκάλεισαν, Ῥωμαῖοι δὲ ἰλλέεβραν. Ἐχει δὲ αὐτὴ παχύτερα τὰ Φυλλάρια πρὸς τὰ τῆς ἀνδράχνης καὶ δασέα. Φύεται ἐν πέτραις. *Pusillus foliis, crassiusculis, ad portulacae similitudinem, ac densis.* Ἀνδράχνη ἀγρία portulacam agrestem sonat: Alii ἀνδράχνην scribunt, vt in Indice, *andrachle agria.* H.

i. Omnium harum vis eadem) Priorum quidem duarum, sed non tertiae, quae calfacit, acris est, exulcerat. *Dal.*

Omnium) De aizoom ma-

iore ac minore subscribit Diosc. IV. 89. sq. De illecebra abit in partes contrarias. Verum Apuleius a Plinio facit, c. 103. *A Graecis, inquit, dicitur andrachme, ... Latine portulacam, ... alii illecebram ... Frigidae virtutis, atque redarguentis, hoc est, adstringentis.* H. *k.* Medentur) Diosc. IV. 89. etiam et lippitudinibus a sanguine obortis vtiliter inungi scribit. H.

l. Eaedem) Diosc. l. c. H. *m.* Aduersantur) Diosc. l. c. H.

n. Aconito) Diosc. Εὐπορ. II. 127. Ἰδίως δὲ πρὸς ἀκονίτον ἀρμόζει, αἰζώου τῆ μείζονος ἀνθεα μετ' οἴων. H.

o. A scorpionibus) Demorsis a scorpione opitulari fem-

bentem id feriri negant. Medentur et aurium dolori. ¹ Item *p.* succus inunctus hyoscyami modice: item Achilleae, et *q.* minoris ² centaurii, et plantaginis: peucedani cum rosaceo et meconio: acori succus cum rosa. Omnis *r.* autem strigili *s.* calefactus infunditur. Cotyledon etiam purulentis, et cum medulla cervina calefacta. Ebuli radicis tritae succus ³ linteo colatus, mox in Sole densatus, et ⁴ quum opus sit, rosaceo dilutus et calefactus, parotidas sanat. Verbenaca *t.* quoque: item *v.* plantago: item fideritis, cum axungia vetere.

CIV. Narium *x.* ozaenas emendat aristolochia cum cypero.

CV. Den-

- ¹. Item succus hyoscyamos modicus. *Cb.* ². centauri *Gr.* et vulgg. ³. Sic ex MSS. *H. M.* et *Cb.* linteolo *Gr.* et *Al.* ⁴. Sic ex MSS. *H. M.* et *Cb.* quum opus est *Gr.* et *Al.*

semperuium scribit Diosc. *Εὐπορ.* II. 121. *H.*

p. Item) Et hunc commendat Diosc. IV. 70, πρὸς ὠταλγίαν. *H.*

q. Et) Centaurii decoctum ex aceto, peucedanique succum, instillatum auri, illapsa educere animalcula scribit Diosc. *Εὐπορ.* I. 67. Fractis auribus opitulari plantaginis succum, idem monet, 58. *H.*

r. Omnis) Omnis succus prius calefactus strigili infunditur. Strigilis proprie instrumentum ferreum fuit, ad corporis sordes, sudoremque detergendum: fiebat autem ex argento, au-

ro, ferro. De eo plura dicemus XXIX. 19. *H.*

s. Strigili calefactus infunditur) τῷ ὠτεγχύτῃ. *Dal.*

t. Verbenaca) *Marc. Emp.* c. 15. p. 107. *Herba verbenae cum plantagine in ore contrita, adiecto modico salis, pro emplastro apposita, parotidas mire discutit. Sic et Apul. c. 3. t. 2. Ad hucera et parotidas. H.*

v. Item) Diosc. *Εὐπορ.* I. 31. p. 148. *Plin. Val. I. 13.* de parotidum curatione: *Plantago cum vetere axungia persanat. Apul. similiter, c. 1. t. 20. Ad parotidas: Plantago cum axungia vetere pisata et imposita sanat. H.*

x. Narium) *Marc. Emp.* c. 10.

CV. Dentibus remedio sunt panacis radix *y.* commanducata, praecipue Chironiae, item succus ¹ collutis: radix hyoscyami ex aceto manducata, item *z.* polemoniae. Commanducantur *a.* et plantaginis radices, aut colluuntur in aceto decoctae succo. Et *b.* folia sunt vtilia, ² vel si sanguine gingivae ³ putrescant. Semen eiusdem apostemata, et collectiones gingivarum sanat. Et *c.* aristolochia gingivas ⁴ dentefue confirmat. ⁵ Verbenaca cum radice ⁶ commanducata, et decocta ex vino aut aceto succus ⁷ collutus. Item *d.* quinquefolii radi-

1. collutus. V. collutibus. Cb. 2. Sic ex MSS. vel si sanguineae. V. vel si gingivae. Alii Vet. expuncto, sanguine. 3. Sic ex MSS. H. putrescant, vel sanguinis sit reiectio. Semen Gr. et Al. vel si sang. V. 4. dentefque. Cb. 5. Verbenacae cum rad. comm. et decoctae. V. 6. Sic ex MSS. H. et Cb. manducata Gr. et Al. 7. collutu. V.

e. 10. p. 86. Succum ederae, inquit, et aristolochiam, et cyperum, et dracontaeae semen, et melilotum, aequis mensuris conterere, ac naribus infunde: quo facto non solum foetorem, sed etiam carcinoma narium curabis. H.

y. Radix) Marc. Emp. c. 12. p. 91. radicem, semen, succum, ad dentium dolores sedandos commendat. De radice priuatim Apul. c. 4. de symphoniaca, t. 3. H.

z. Item) Diosc. IV. 8. Παύει δὲ καὶ ὀδονταλγίας διαμασσωμένη. H.

a. Commanducantur) Plin. Val. I. 36. Marc. Emp. c.

12. p. 95. et Diosc. II. 153. H.

b. Et) Diosc. II. 143. Καὶ πρὸς ἔλα αιμασσωμένα, καὶ πρὸς αἷμα ἀνάγοντας πινόμενος. Prodest foliorum succus et sanguinantibus gingivis, et sanguinem superne reiicientibus. H.

c. Et aristolochia) Diosc. III. 6. Σμήχει δὲ καὶ ἔλα καὶ ὀδόντας. Plin. Val. I. 37. Aristolochiam tusam in pulverem dentibus laxatis iniicies, confirmat. H.

d. Item) Eius nempe, in quo fraga nascuntur, de quo s. 62. Marc. Emp. c. 12. p. 93. Quinquefolium in quo fraga nascuntur, colluctur

radices, decoctae ad tertias ¹ vino aut aceto. Prius vero quam decoquantur, aqua marina aut falsa lauantur. Decoctum diu tenendum in ore. Quidam cinere quinesfolii fricare malunt. Et *e.* verbasci radix decoquitur in vino ad colluendos dentes. Et *f.* hyssopo colluuntur, et *g.* peucedani succo, cum meconio: vel *h.* radicum anagallidis magis feminae succo, ab altera nare, quam doleat, infuso.

CVI. 1. ² Erigeron *i.* a nostris vocatur fenecio. Hanc si ferro circumscriptam effodiat aliquis, tangatque ea dentem, et alternis ter despuat, ac reponat in eundem locum, ita vt viuat herba, aiunt dentem eum postea non doliturum. Herba *k.* est trixaginis ³ specie et mollitia, cauliculis ⁴ subrubicundis. Nascitur ⁵ et in tegulis, et in muris.

1. cum vino. *V.* 2. Erigeron a Graecis, quae a nostris. *M.* 3. specie, mollis. *V.* 4. subrubicundis nascitur *Gr. et Al.* 5. et, in *M. d.*

luetur ex aqua marina, deinde ad tertias decoquitur, ex vino aut aceto, idque in ore diutius continetur: etiam exustae eius herbae cinis prod-est, si eo dentes infricentur. Habet hoc quoque Plin. Val. I. 36. E Graecis Diosc. IV. 42. Cum his Cell. VI. 9. de dentium dolore: huius rei causa quinesfolii radix in vino mixto recte coquitur, etc. *H.*

e. Et) Diosc. IV. 104. *H.*
f. Et hyssopo) Plin. Val. I. 36. et Diosc. III. 30. *H.*
g. Et peucedani) Peucedani succus ad dentium do-

lorem mitigandum, dentium cauis vtiliter inditur, inquit Diosc. III. 92. Vide et Scrib. Larg. Comp. 56. *H.*

b. Vel) Naribus infusus is succus dolorem dentium lenit, si in harem dolenti denti oppositam immissus fuerit, Diosc. II. 209. *H.*

i. Erigeron) Ἐριγέρων Diosc. IV. 97. Nostris, Senecion. Genera quatuor pingit Dodonaeus p. 630. quorum priora tria in horto regio vidimus. *H.*

k. Herba) Ita fere fenecionem describit Diosc. I. c. *H.*

muris. Nomen *l.* hoc Graeci dederunt, quia vere canescit. Caput *m.* eius ¹ numerosa diuiditur lanugine, qualis *n.* est spinae, inter diuisuras exunte. Quare eam Callimachus acanthida appellat, alii ² pappum. Nec deinde Graecis de ea constat. Alii *o.* erucae foliis esse dixerunt, alii *p.* roboris, sed minoribus multo. Radice *q.* alii superuacua, alii neruis vtili, alii *r.* potu strangulante. E diuerso quidam regio morbo cum vino dederunt, et contra omnia vesicae vitia: item cordis et iocineris. Renibus extrahere arenam dixere. Ischiadicis *s.* drachmam cum oxymelite ab ambulatione propinauere: torminibus quoque ³ in passo vtilissimam: praecordiis etiam cibo ex aceto eam praedicantes, ferentesque in hortis. Nec defuere qui et al-

1. numerose diuiditur, lanugine etc. Corn. in Diosc.

2. pappoden. V. 3. et in. Cb

l. Nomen) Quasi ἤρι vel ἔαρι γέγων. Vide Apul. c. 75. H.

m. Caput eius numerosa) Flos luteus celeriter diuisus in pappos abit, Diosc. Locum eum Plinius infeliciter expressit. Dal.

Caput) Id quod extuberat, in quo semen est et lanugo, vt in carduis fere, aliisque ceruimus. H.

n. Spinae) Acanthi vocabulo polysemo deceptus est Plinius. Dal.

Qualis) Spina praefertim solstitialis, quae a Dodonaeo pingitur, p. 722. vel carduis, aut aliquid simile. H.

o. Alii) Ex horum numero est Diosc. IV. 97. H.

p. Alii roboris) Ex illorum iudicio supra cum trixagine siue chamaedry comparauit. Dal.

Alii) Qui nempe herbam esse voluerunt trixaginis similem, siue chamaedryos, quae cum quercu habet similitudinem aliquam. H.

q. Radice) Diosc. I. c. Πίζα ἀχρησος. H.

r. Alii) Diosc. I. c. non radicem, sed pappos, lanuginemue potu strangulare ait. H.

s. Ischiadicis) Apul. c. 75. t. 5. Ad lumborum et coarum dolorem: Herba senecion

per

et t. alterum genus facerent. Nec quale esset, demonstrarent, contra serpentes in aqua bibendam, edendamque comitialibus dantes. Nos eam Romanis experimentis per vsus digeremus. Lanugo eius cum croco et exiguo aquae frigidae trita illinitur epiphoris: 2 tosta cum mica salis, strumis.

CVII. 2. Ephemerum v. folia habet lilii, sed minora, caulem x. parem, florem 3 caeruleum, semen superuacuum, radicem vnam digitali crassitudine, dentibus y. praecipuam, 4 concisam in aceto, decoctamque, vt tepido colluantur. Et ipsa etiam radix mobiles sistit. Causis et exesis 5 imprimitur. Chelidoniae z. radix ex aceto trita continetur ore. Erosis a. veratrum nigrum imponitur: mobiles b. 6 vtralibet decocta in aceto firmantur.

CVIII 3.

1. Sic ex MSS. H. et Cb. demonstrarunt Gr. et Al.
 2. tota. V. 3. album. Diosc. 4. concisam in acetoque decoctam, vt. Alii. 5. imponitur. V.
 6. vtralibet decocto. Cb.

per se trita, et ieiuno in potu data, validissime prodesse feruntur. H.

t. Alterum genus facerent) Maius id est toto habitu, latioribus foliis, nigrioribus, contactu pinguibus, perinde ac si melle oblita forent: frequens nascitur in Allobrogum planitie subiecta castro dominorum de Brixieu. Dal.

v. Ephemerum) Ita fere Diosc. IV. 85. Ἐφήμερον, φύλλα καὶ καυλὸν ὅμοια ἔχει κρινῶ, λεπτότερα δὲ, ἀνθή λευκὰ ... ῥίζα δὲ ἐν ὑπερὶ δακτύλῃ πάχος μία,

etc. Pingitur a Matthiolo in Diosc. IV. p. IIIII. Vidimus in horto Regio. H.

x. Caulem) Liliaco cauli altitudine pari. H.

y. Dentibus) Diosc. l. c. et Gal. de fac. simpl. m. VI. p. 175. H.

z. Chelidoniae) Diosc. II. 211. H.

a. Erosis) Dentium dolorem coctum eum aceto veratrum nigrum collutione mitigare scribit Diosc. IV. 151. H.

b. Mobiles) Herba vtralibet: chelidonia, veratroue. H.

CVIII. 3. Labrum *c.* Venereum vocant in *d.* flumine ¹ nascentem. Est *e.* ei vermiculus, qui circa dentes ² necatur aut cauis dentium ³ cera includitur. Cauendum, ne auulsa herba terram tangat.

CIX. 4. Ranunculum *f.* vocamus, quem Graeci batrachion. Genera eius quatuor. Vnum *g.* pinguioribus, quam coriandri, foliis, et ad latitudinem maluae accedentibus, colore liuido, caule albo, gracili, et radice alba. Nascitur in limitibus humidis et opacis. Alterum *h.* foliosius, pluribus

1. nascens. *V.* 2. bigatur. *V.* versatur. *V.*
3. cum cera. *V.*

c. Labrum) Δίψακος est Diosc. III. 13. cuius genera tria pingit Dodonaeus, p. 723. quae nos in horto regio vidimus. Gallis, *Char-don à carder, ou de foulon.* Graecis perinde ac Latinis, *Ἀφροδίτης λαρύνη.* H.

d. In flumine nascentem) Falsum hoc, et a nemine proditum. Herba quidem alarum cauo sinu aquam pluuiam continet, sed in fluuiis minime gignitur. *Dal.*

In flumine) iuxta fluentia, in aquosis et humidis. H.

e. Est) Hoc iterum repetit XXVII. 62. et XXX. 8. H.

f. Ranunculum) Dioscoridi *βατραχίον* II. 206. H.

g. Vnum) Iisdem verbis Diosc. I. c. Florem luteum idem addit esse purpureum.

Gallis, *Bacinet.* Ranunculus est primus filuestris Dodonaei p. 423. Vide N. et Em. N. XVII. (hic pos.) *Vnum*) *Alto* scribi haud dubie multo est satius. Nam MSS. R. Colb. alique, *alio,* non *albo,* prae se ferunt, et quod validius arbitror, Dioscorides, qui videtur ex Pliniano fonte haussisse, II. 206. *Καυλὸν δὲ ἔπαχύν,* scripsit, *ὑψος δὲ ὅσον πῆχυνος.* Et alias sane de caulis colore dicere nihil attinet. H.

h. Alterum) Ranunculus filuestris secundus Dodonaei, I. c. Hoc apiastrum illud, siue vt Diosc. ait, I. c. agreste apium, *σέλινον ἄγριον,* quod antea indicauimus, XX. 45. Eademque herba *Sardonja* appellata, et *Scelerata.* H.

ribus foliorum incisuris, altis caulibus. Tertium *i.* minimum est, graui odore, flore aureo. Quartum *k.* simile huic, flore ¹ luteo. Omnibus *l.* vis ² caustica, si cruda folia imponantur: ³ pustulasque, ut ignis, faciunt. Ideo *m.* ad lepras et pforas eis vtun-

1. lacte. Dal. 2. caustica. Si cruda fol. imp. pustulas ut ignis. V. 3. Sic ex MSS. H. pustulas Gr. et Al.

i. Tertium) Diosc. totidem verbis l. c. H.

k. Quartum) Vide N. et Em. N. XVIII. (hic consp.)

Tertium) Ita sane libri omnes, tum impressi typis, tum etiam manu exarati: a quibus proinde desciscere, in tanta consensione, religio fuit. Haud dubio tamen in mendo locus hic cubat. Nam si Dioscoridem audimus, qui eadem ad verbum de quadrigemino batrachii genere recirat, II. 206. flore lacteo legi praestabilius est. Καὶ τρίτον, inquit, σφόδρα μικρὸν καὶ δύσσομον, τὸ ἀνθος χρυσοῦ ὁμοιον. Καὶ τέταρτον εἰκνός τετῶ, ἀνθος γαλακτίζον. Neque vero quid flos luteus ab aureo discrepet, satis oculi nostri diiudicant. Adde Apuleium, qui Plinii verba transcripssisse omnino videtur, c. 8. de scelerata: Sunt eius species quatuor: quarum altera cum foliis pinguibus, atque crassis et latis ... Nascitur autem in sta-

Vol. VII.

gnosis et umbrosis locis. Secunda est longioris thyrsi, et foliis hirsutis cum incisuris, gustu acerrimis. Nascitur saepe in Sardinia. Tertia et breuissima, terri odoris, cum floribus aurosis. Quarta est cum floribus lacteis. Et Oribasii interpres XI. f. 192. b. flore lacteo scripsit. H.

l. Omnibus) Diosc. l. c. Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 163. Apuleius c. 8. t. I. Herbam sceleratam tusam cum axungia sine sale impones vulnere: excomedet putredinem, et si qua fuerit sordes, expurgat: sed non diutius patiaris, quam necesse est, ne et corpus sanum exedat. Si argumentum rei experiri volueris, tunde eam, et super manum sanam impone, et alligato: statim rodit corpus. H.

m. Ad lepras) Ὀνυχας λεπρῶς, Dioscorid. scabros vngues. Dal.

Ideo) Gal. l. c. Ταῦτ' ἄρα συμμέτρως χρωμένῳ, καὶ ψώρας, καὶ λεπρῶς ἀποδέσει, καὶ ὄνυχας ἀφίσησι τὰς

666

vtuntur, et ad tollenda stigmata: causticisque
 1 omnibus *n.* miscent. Alopeciiis *o.* imponunt,
 celeriter remouentes. Radix *p.* in dolore com-
 manducata *q.* diutius, rumpit dentes. Eadem *r.*
 sicca concisa, 2 sternumentum 3 est. Nostri *s.* her-
 barii 4 strumeam vocant, quoniam *t.* medetur stru-
 mis, et panis, 5 parte in fumo suspensa. Credunt-
 que *v.* ea rursus fata, rebellare quae 6 curauerint
 vitia: quo scelere 7 et *x.* plantagine vtuntur. Oris *y.*
 hul-

1. medicaminibus. *V.* 2. Sic ex MSS. *H.* et *Ch.* ster-
 nutamentum est. Alii et *Gr.* 3. ciet. *V.* facit.
 Alii *V.* 4. strumum eam. *Ch.* 5. postea. *V.*
 6. curata fuerint. *V.* 7. et in plant. *Dal.*

τὰς λεπρὰς, καὶ στίγματα
 διαφορεῖ, καὶ ἀπροχορδό-
 νας, καὶ μυρμηκίας ἀφαι-
 ρεῖ. Dalecampius, idcirco
 quia λέπρας Dioscorides
 praetermisit, hallucinatum
 hic Plinium putat, quasi
 ὄνυχας λεπρὰς quod vnum
 ille memorat, de lepris prae-
 postere iste intellexerit. *H.*

n. Omnibus miscent) Hoc
 falsum, nihil Diosc. quidam
 legunt, medicaminibus. *Dal.*

o. Alopeciiis) Diosc. et Gal.
 ll. cc. *H.*

p. Radix) Diosc. et Gal.
 ll. cc. *H.*

q. Commanducata diutius)
 Apud Dioscoridem πρόσα-
 πτομένη appensa. Ex hoc
 loco restituenda litera Dio-
 scoridis, et legendum πρόσ-
 μασσομένη, quod est longe
 aptius. *Dal.*

r. Eadem) Auctores mox

laudati. Sternumentum au-
 tem esse ea dicitur, hoc est,
 sternutamentum concitare,
 trita videlicet, et admota
 naribus. *H.*

s. Nostri) In *R.* 2. et *Ch.*
 Strumum eam. Et in Indi-
 ce, strumos. *H.*

t. Quoniam) Apul. c. 8.
 de herba scelerata, tit. 2.
 Ad strumas et furunculos:
 Herba scelerata tusa et sub-
 acta cum fimo porcino, impo-
 sita strumis vel furunculis,
 intra paucas horas discuit,
 et pus eiiciez. *H.*

v. Creduntque ea rursus,
 etc.) Idem proditur de iiri-
 de c. 20. L. XXI. de fide-
 rite et artemisia cap. 5. L.
 XXVI. *Dal.*

Creduntque) Vide quae
 de iride diximus XXI. 83.
H.

x. Et) Hoc est, et in
 plan-

hulcera intus succus plantaginis emendat, et folia radicesque ¹commanducata, vel z. si rheumatismo laboret os. Hulcera a. foetoremque, quinquefolium: Hulcera pſyllium.

CX. Composita quoque ² ad foetorem, vel maxime pudendum vitium, trademus. Ergo b. folia myrti et lentisci pari pondere, gallae Syriacae dimidium pondus, simul terere, et vino vetusto sparsa mandere matutino, ³ ex usu est. Vel c. ederae baccas cum casia et myrrha, pari pondere ex vino. Naribus d. vtilissimum est dracontii semen contritum ex melle, etiamsi carcinomata in his sint. Sugillata e. hyssopo emendantur. Stigmata f. in facie ⁴ mandragoras g. illitus delet.

1. commanducatae. Alii. 2. contra foetores. Ch.
 3. opus est. M. optimum est. Gr. 4. Sic ex MSS.
 H. mandragora illinitus. Ch. mandragora illita
 Gr. et Al.

plantagine serenda iterum, ut iterum morbi recrudescant. H.

y. Oris) Plin. Val. I. 30. H.

z. Vel) Fluxione noxii humoris. H.

a. Hulcera) Plin. Val. I.

33. Ad foetorem oris: Radices quinquefolii ex aqua decoques, et subinde os collues, ita ut in ore aqua diu teneatur. H.

b. Ergo) Ad verbum Marc. Emp. c. II. p. 88. et Plin. Val. I. 30. H.

c. Vel) Plin. Val. I. 30. Hederae item baccae, cum casia et myrrha pari pondere, ex vino commanducatae, bul-

cera oris commendant. Quod remedium Plinius noster ad foetorem oris commendat, hoc Plinius alter ad oris hulcera perperam detorsit. Rectius Theod. Prisc. I. II. ad narium foetorem: Foetori vero narium, inquit, succum ederae frequenter infundas, et dracontiae succum cum melle similiter. H.

d. Naribus vtilissimum est, etc.) Polypo, vel ozaena vexatis, et obsessis. Dal.

Naribus) Marc. Emp. totidem verbis c. IC. p. 86. et Theod. Prisc. l. c. H.

e. Sugillata) Diosc. III. 30. H.

f. Stig-

f. *Stigmata in facie mandragora illita delet*) *Mandragoras illitus* genere masculino, in scripto codice. Sic supra hoc ipso capite: *Aliqui et mandragora viebantur. Postea abdicatus in hac curatione est.* et paulo post: *Mandragoram alii Circaeum vocant. Duo eius genera, candidus qui et mas: niger quae femina existimatur.* Pint.

Stigmata) Diosc. l. c. de mandragorae foliis: *Si quis, senisue diebus leniter affricentur, stigmata citra exbulcerationem delent.* Διατριβόμενα δὲ ἡσυχῇ ἐπὶ ἡμέρας ἑῆς ἢ ἑξήκοντα ἀνευ τῆς ἐλκῆς ἀφανίζονται. Η.

g. *Mandragora illita delet*) Si principio statim imponatur. Dal.

C. PLINII SECUNDI
 NATURALIS HISTORIAE
 LIBER XXVI.

I.

Sensit et facies hominum nouos, omnique aevo priore incognitos, non Italiae modo, verum etiam vniuersae prope Europae, morbos: tunc quoque ¹ non tota Italia, nec per Illyricum Galliasue aut Hispanias ² magnopere vagatos, aut alibi, quam Romae, circaque: sine dolore quidem illos, ac sine pernicie vitae: sed tanta foeditate, vt quaecumque mors praefenda esset.

II. Grauiissimum *a*. ex his lichenas appellauere Graeco nomine: Latine, quoniam a mento fere oriebatur, ioculari primum lasciuia, (vt est procax natura multorum in alienis miseris) mox et vsurpato vocabulo, mentagram: occupantem in ³ multis totos vtique vultus, oculis tantum im-

Ccc 3

muni-

1. Sic ex MSS. H. et Cb. nec tota Gr. et Al. 2. magno opere. Idem. 3. multis et intuisus, totosque utique. M. multis et intus totos. Cb.

a. Grauiissimum) Plin. Val. haec totidem fere verbis II. 56. Quod genus hoc morbi sit diximus XX. 2. Tib. Claudii Caesaris nomi-

ne, sub quo hoc malum in Italiam irrepsisse mox Plinius dicit, ipsum (vt alibi) Tiberium Augusti successorum intelligit. Vide s. 6. H.

munibus, descendentem vero et in colla pectusque ac manus, foedo cutis furfure.

III. Non fuerat haec lues apud maiores patresque nostros. Et primum Tiberii Claudii Caesaris principatu medio irrepfit in Italiam, quodam Perusino equite Romano Quaestorio scriba, quum in Asia apparuisset, inde contagionem eius importante. Nec sensere id malum feminae, aut seruitia, plebesque humilis, aut media: sed proceres veloci transitu osculi maxime: foediore multorum qui perpeti medicinam tolerauerant, cicatrice, quam morbo. Causticis namque curabatur; ni usque ¹ in ossa corpus exustum esset, rebellante *b.* taedio. Adueneruntque ex Aegypto genitrice talium vitiorum medici, hanc solam ² operam afferentes, magna sua praeda. Siquidem *c.* certum est, Manilium Cornutum ³ *e d.* Praetoriis legatum Aquitanicae prouinciae, H-S. CC. *e.* elocasse in eo morbo curandum sese. Acciditque saepius, vt noua contra genera morborum ⁴ gregatim *f.* sentirentur.

1. ad ossa. *Ch.* 2. opem. *Pint.* 3. Sic ex MSS. *H.*

et *Ch.* ex *Pr. Gr.* et *Al.* 4. generatim. *Alii.*

b. *Rebellante*) Recrudescente morbo. *H.*

c. *Siquidem*) Haec totidem verbis *Plin. Val. l. c.* Manilium Cornutum idem pro Manilio perperam vocat. *H.*

d. *E Praetoriis*) Ex eorum numero qui Praeturam gesserant. *H.*

e. *H-S. CC*) Hoc est, festerium ducenties centena millia. Monetae nostrae librae sunt 200000, siue,

vt aiunt, milliones librarum duo. Quod si cui hoc valetudinis pretium incredibile videatur, haud grauate assentiar, vt extrita lineola legat, H-S. CC. hoc est, ducenta sestertia: siquidem prius antiquum scribendi morem id ita ferre docuerit: eritque ea summa tantum librarum 20000. *H.*

f. *Gregatim*) A grege tantum et humili plebe sentirentur. *H.*

rentur. Quo mirabilis quid potest reperiri? aliqua gigni repente vitia terrarum in parte certa, membrisque hominum certis, vel aetatibus, aut etiam fortunis, tamquam malo eligente, haec in pueris grassari, illa in adultis: haec proceres sentire, illa pauperes.

IV. L. g. Paulo, Q. Marcio Censoribus, primum in Italiam carbunculum venisse, Annalibus ² conscriptum h. est, peculiare Narbonensis i. provinciae malum: quo duo Consulares obiere contentibus haec nobis eodem anno, Iulius k. Rufus, et Q. l. Lecanius Bassus, ille medicorum ³ inscientia

Ccc 4

tia

1. mala elegant. M. 2. notatum. Ch. 3. Sic ex
MSS. H. et Ch. inscitia Gr. et Al.

g. L. Paulo) L. Aemil. Paullus, Q. Marcius Philippus Censuram gessere, ac lustrum fecere LIII. A. V. DXC. H.

b. Conscriptum) In R. 1. constitutum. In R. 2. et Ch. notatum. H.

i. Narbonensis) Atque id morbi genus hodieque ibi sentitur, nomenque habet, le Charbon Prouençal, ab ea regione. Vide Honor. Bouche Hist. Prou. I. 8. p. 47. H.

k. Iul. Rufus) Consul hic fuit Neronis principatu, cum C. Fonteio Capitone A. V. DCCCXIX. Caius ei praenomen fuit. H.

l. Q. Lecanius Bassus) Huius mentionem facit Dioscorid. in praefatione: ἢ τῶ

κρατίστῃ Λεκανίῃ Βάσσῃ πρὸς τὴν διάθεσιν, ἣν ἐγνωμένον συνδιαγοντες ὑμῖν, δειγμα ἔσμιχρον τῆς ἐν σοὶ καλοκάγαθίας. Hinc colligunt quidam non potuisse Plinium e Dioscoride suas de plantis historias describere, quum eodem seculo vterque floruerit, et ingenii sui monumenta reliquerit. Haec Iohannes Baptista Persii interpres. Dal.

Q. Lecanius) Gesserat Consulatum C. Lecanius Bassus cum M. Licinio Crasso Frugi, triennio ante Rufum, de quo dictum est proxime, anno DCCCXVI. ut auctor est Tacit. Annal. XV. p. 250. Sibi fuisse per familiarem Dioscorides in praefatione testatur. H.

tia *m.* sectus: hic *n.* vero pollice laeuae manus
 1 euulso acu ab semetipso, tam paruo vulnere, vt
 vix cerni posset. Nascitur *o.* in occultissimis cor-
 porum partibus, et plerumque sub lingua, duri-
 tia *p.* rubens 2 vari modo, sed nigricans capite:
 alias liuida, corpus intendens, neque intumescens,
 sine *q.* dolore, sine pruritu, sine alio quam somni
 indicio, quo grauatos in triduo aufert: aliquando *r.*
 et hor-

1. *diuulso. V.* 2. *Sic ex MSS. H. aut varicis modo
 nigricans capite, sed et alias liuidum corpus inten-
 dens, neque valde intum. Dal. et M. varicis modo
 Gr. et Al.*

m. Inscitia sectus) Vel
 exsecta parte corporis ali-
 qua, cui malum successit,
 meo iudicio gangraena: vel
 malo iam orto ab ignaro
 medico diseissa parte aegra,
 cum tanta profusione san-
 guinis, vel ob dolorem cum
 humoris affluxu tanto, vt
 pars emortua fit. *Dal.*

*n. Hic vero pollice laeuae
 manus euulso, acu a semeti-
 ipso, tam paruo vulnere, vt
 vix cerni posset*) Verior le-
 ctio nostri exemplaris: *hic
 vero pollice laeuae manus euul-
 so acu a semetipso, tam par-
 uo vt vix cerni posset.* nam
 verbum illud *vulnere*, re-
 dundat ex eodem. *Pint.*

*o. Nascitur in occultissi-
 mis, etc.)* Cancrum haec po-
 tius ostendunt, quam car-
 bunculum. *Dal.*

*p. Duritia rubens varicis
 modo*) Recentior lectio non
varicis modo praefert, sed

variis modis. apographon
 nostrum, *varii modo.* scribo,
vari modo, et statim *tendens*
 in eodem, non *intendens.*
Pint.

q. Sine dolore) Hoc pa-
 rum credibile, nisi vene-
 nata materia extincto statim
 natiuo calore, sensum quo-
 que eius extingueret, et
 gangraenam afferret: gan-
 graenam enim $\sigma\Phi\alpha\kappa\epsilon\lambda\omega\delta\eta$
 haec signa declarant, non
 $\alpha\nu\delta\epsilon\alpha\alpha\alpha.$ *Dal.*

*r. Aliquando et borvorem
 afferens, circaque pustulas
 paruas, rarius febrem*) Ver-
 ba illa: *circaque pustulas par-
 uas*, et deprauata et falso
 hic inserta videntur: perti-
 nent enim, vt sentio, ad
 ea quae paulo ante praee-
 dunt. Vt legendum putem
 hoc modo; *duritia rubens
 vari modo, sed nigricans ca-
 pite, alias liuida, circaque
 pustulis paruis corpus tendens
 neque*

et horrorem afferens, circaque s. pustulas paruas, rarius febrem: stomachum faucesque quum inuasit, ocyssime exanimans.

V. Diximus t. elephantiasin ante Pompeii Magni aetatem non accidisse in Italia, et v. ipsam a facie saepius incipientem, in nare ¹primum veluti lenticula: mox x. ² inarescente per totum corpus, maculosa, variis coloribus, et inaequali cute, alibi

Ccc 5

crassa,

1. prima. Gr. 2. Sic ex MSS. H. inualescentem. V. inualescente Gr. et alii.

neque intumescens. Sine dolore, sine pruritu, sine alio quam somni indicio: quo gravatos in triduo aufert. Aliquando et horrorem afferens, rarius febrem. Pint.

s. Circaque pustulas paruas) Hoc vnum de carbunculo potest intelligi, repugnantibus aliis omnibus commemoratis signis, excepto horrore, qui nonnunquam sentitur in carbunculo. Dal.

Circaque) Circa carbunculum. H.

t. Diximus) L. XX. 52. Plutarch. hoc ipsum ex Athenodoro Philosopho refert, Symp. Quu. VIII. 9. p. 731. H.

v. Et) Totidem fere verbis haec morbi facies a Marc. Emp. describitur, c. 19. p. 130. Genus est leprae, qua cutis aspera, et elephanti corio similis efficitur. Celsi. III. 25. Igno-

tus paene in Italia, frequentissimus in quibusdam regionibus is morbus est, quem ἐλεφαντίασιν Graeci vocant: isque longis adnumeratur.

Totum corpus afficitur, ita ut ossa quoque vitari dicuntur. Summa pars corporis crebras maculas, crebrosque tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis etc.

Hunc morbum σατυρίασως nomine Philosophus intellexit de gen. anim. IV. 3. In Germaniae quibusdam oris non infrequens morbus: in Hispania Africaque, quam in reliquo orbe frequentior: in Gallia Narbonensi, Aquitaniaque, quam in reliqua Gallia. Elephantia haec Graecorum, siue lepra dicitur: a qua differt elephantia Arabum, quae insignis est vnus vel alterius pedis tumor. H.

x. Mox inualescente per totum

crassa, alibi *y.* tenui, ¹ dura & alibi, ceu scabie aspera: ad postremum vero *a.* nigrescente, et ad ossa carnes apprimente, intumescantibus digitis in pedibus manibusque. Aegypti *b.* peculiare hoc malum: et quum in reges incidisset, populis funebre. Quippe *c.* ² in balineis folia temperabantur humano sanguine ad medicinam eam. Et hic quidem morbus celeriter in Italia ³ restrictus est: sicut et ille, ⁴ quem gemursam *d.* appellauere prisca, inter

1. Sic ex MSS. *H. dura, seu Gr. et Al.* 2. Sic ex MSS. *H. in balineis folia Gr. et Al.* 3. restrictus. *Cb.* 4. quem gemursam. *Cb.*

totum corpus) Inarescente non inualescente codex noster. *Pint.*

Mox inualescente per totum corpus) Vossiani ambo: *mox inarescente per totum corpus.* Et, ni fallor, probe: pertinet enim ad τὸ cute. *L. III. 7. Horum extremitates tantum inarescunt.* Sic quoque *Pintianus. Gron.*

Mox) Cute videlicet, quae vox post paulo sequitur. Ita porro MSS. non inualescente, ut prius. *H.*

y. Alibi tenui, dura seu scabie aspera) Scribe, *alibi tenui, dura alibi, ceu scabie aspera, ex eodem. Pint.*

z. Dura) *Celf. III. 25. Summa cutis inaequaliter crassa, tenuis, dura, mollisque, quasi squamis quibusdam exasperatur. H.*

a. Nigrescente) *Marcellus Medicus c. 19. legisse vide-*

tur inarescente: at *Celsus L. III. c. 25. nigrescere scribit, ut et Plinius. Dal.*

Nigrescente) *Vide Not. et Em. N. I. (hic adi.) Ad* Sunt qui *inarescente* malint, quoniam ita *Marc. Emp. scripsit, c. 19. p. 130.* Sed error is librariorum est, tum ex *Plinii nostri optimis codicibus, tum vero ex Cornelio Celso, ita morbum eum describente, III. 25. Summa pars corporis crebras maculas, crebrosque tumores habet: Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur, etc. H.*

b. Aegypti) *Marc. Emp. l. c. H.*

c. Quippe) *Solium vas erat, in quo sedentes lauabantur. H.*

d. Gemursam appellauere prisca) *Ea phlegmone fuit carbunculosa. Malum id inter*

inter digitos pedum nascentem, etiam nomine obliterato.

VI. Id ipsum mirabile, alios desinere in nobis, alios durare, sicuti *e. colum.* Tiberii Caesaris principatu irrepfit id malum. Nec quisquam id ¹ prior Imperatore ipso sensit, magna ciuitatis amage, cum *f.* edicto eius excusantis valetudinem, ² legeretur nomen incognitum. Quid hoc esse dicamus, aut quas Deorum ³ iras? Parum enim erant homini certa morborum genera, quum ⁴ supra CCC. essent, nisi etiam noua timerentur? Neque ipsi autem homines pauciora sibi ⁵ opera sua negotia important. Haec apud priscos erant, quae memoramus, remedia, medicinam ipsa quodammodo rerum natura faciente, et diu fuere. (II.) Hippocratis *g.* certe, qui primus medendi praecpta clarif-

1. deest id. ap. Gr. 2. legeret Gr. et Al. 3. minas.
M. 4. super. Cb. 5. opere suo. M.

ter manus digitos nascens, vocant Lugdunenses un Fourchon. Dal.

Gemursam) Festus: *Gemursa sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui gerat.* H.

e. Sicuti) *Κολικὸν πᾶθος*, morbus maioris intestini. Sunt qui *κωλικὸν* scribi malint. Vide Voss. in Etym. verbo: Colicus dolor. H.

f. Cum edicto eius excusantis, etc.) Lege: Cum edicto eius excusantis valetudinem, legeretur nomen incognitum. Edicta enim non viua voce publicabantur, sed suspensa plerumque ta-

bula legebantur. Nomen autem *incognitum* dicit, quod esset *mentagra*. Vide *Dorleans* in Tacit. p. 589. a.

g. Hippocratis) Tradit haec ipsa Corn. Celsus in praef. operis: *Democriri autem, ut quidam crediderunt, discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignus ... Post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras et Cbryssippus: tum Herophilus, et Erasistratus, sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diuersas curandi vias processerint ... Donec Asclepiades medendi rationem ex magna parte mutauit.*

clarissime condidit, referta herbarum mentione inuenimus volumina: nec minus Dioclis *h. Carystii*, qui secundus aetate famaue exstitit: item Praxagorae, et Chryssippi, ac *i. deinde Erasistrati*:

Hero-

tauit. Ex eius successoribus Themison nuper ipse quoque quaedam in senectute deflexit. De Herophilo et Erasistrato rursus L. XXIX. 3. 5. De Praxagora, Crinagorae existat epigramma, in Anthologia, IV. tit. 13. Κριναγόρα εἰς εἰκόνα Πραξαγόρα ἰατρῶν .. Αὐτός σοι Φοῖβοιο παῖς λαθικηδέα τέχνης Ἰδμοσύνην, πανάκη χεῖρα λιπηνάμενος, Πρηξαγόρη, σέρνοῖς ἐνεμάξατο· τοὶ γὰρ ἀνία, Ὄρνυται δολιχῶν ὀππόμεναι ἐν πυρετῶν, Καὶ ὀπίσα τμηθέντος ἐπὶ χροδὸς ἀρνια θεῖναι φάρμακα, πρηγίης οἶσθα παρ' Ἡπίωνης. Θνητοῖσιν δ' εἰ τοῖσι ἐπήρηκεον ἰητῆρες, Οὐκ ἂν ἐπορθεύεθαι νεκροβαρῆς ἀκχτος. Ipse manus Panaces succo tibi maximus vixit Phoebigena, atque artes tradidit ipse suas, Praxagora, fixitque animo: quos namque dolores Corporibus febris gignere longa solet, Et bene quae sectis ponantur in artubus herbae, Quis liquor, a miti doctus es Epione. Si medici tales multi mortalibus essent: Non, ut nunc, umbris iret onusta ratis. Aesculapii coniux, Epione, vel fi-

lia, fertur. Meminit et Tzetzes Praxagorae. Ὅτι τῶ Ἰπποκράτης δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ ὁ Δρακῶν. Οὐδὲ καὶ τὸν Πραξαγόραν δὲ τὸν Κῶον καὶ ἑτέρας ἰατρικὴν ἐδίδαξεν. H.

b. Dioclis Carystii) Acad. diodi. Vossiani tres et Gud. Diocli. Nimirum, ut Pericli, Candauli, Achilli, Vlyfsi, Oronti, Aristoteli, Euripidi, Socrati et familia patrio casu. Gron.

i. Ac deinde Erasistrati: Herophilo quidem, etc.) Vetus exemplar, ac deinde Erasistratico, Herophili quidem, etc. Scribendum reor, ac deinde Erasistrati Ceii Herophilique quanguam subtilioris sectae conditoris. Nam Erasistratus ex Iuliade fuit oppido in insula Ceo, auctore Suida, etiam si Galeno in Ilagoge Chius sit, non Ceius. Sed deprauatum esse Galeni codicem, ac pro Ceius, Chius falso scriptum, patet ex Strabone L. X. et Stephano Byzantio in dictione Iulis: et ex aliis auctoribus (ne citando nominatim tundam) qui Erasistratum medicum Ceium faciunt, non Chium. Pint.

Herophilo quidem, quanquam subtilioris sectae conditori, ante *k.* omnes celebratam rationem eam, paulatim vsu efficacissimo rerum omnium magistro, peculiariter vtique medicinae, ad verba garrulitatemque ¹ defendente. *l.* Sedere namque ² his in scholis auditioni *m.* ³ operatos gratius erat, quam ire per solitudines, et quaerere herbas alias aliis diebus anni.

VII. (III.) Durabat tamen antiquitas firma, magnasque *n.* confessae rei vindicabat reliquias, donec Asclepiades aetate Magni Pompeii ⁴ orandi *o.* magister, ⁵ nec satis in arte ea quaestuosus, ⁶ vt ad alia

- 1.* descendente Gr. et Al. *2.* in scholis. D. *3.* occupatum. M. *4.* rhetorices. M. *5.* non satis arte ea quaestuosus, vir ad. V. *6.* Sic ex MSS. H. et Ch. vt ad alia sagacis Gr. et Al.

k. Ante omnes celebratam rationem eam) Legendum arbitror, ante omnes celebrata rationali ei. Nam quum tres sint medicinae artis sectae, Rationalis, Empirica, Methodica: Rationalis inuentor secundum Plinium Herophilus fuit, etsi Galenus Hippocrati et aliis eam inuentionem assignent. Pinz.

l. Defendente) Vide Not. et Em. N. II. (hic pos.) Ante) Ita restituimus opus codicis R. I. quum prius implicata admodum sententia, spretisque artis ipsius praeceptis, non sine insigni orationis vitio, descendente legeretur. H.

m. Auditioni operatos) Id est, operam dantes. Sic

apud Nasonem: Studiis operata Mineruae. Gelen.

Auditioni) Hoc est, operam dantes: Sic operari liberalibus studiis, Tacitus: Virgilius, nouis aruis operata iuuentus. Naso denique, studiis operata Mineruae, Latine dixere. H.

n. Magnasque) Diu seruata ea est ratio, quae remedia petebat ex herbis, quum essent confessae omnibus et exploratae eius utilitates. H.

o. Orandi) Hoc est, artis oratoriae, ex qua instituebat ille sibi quaestum, nec tamen maximum in ea fecit. De Asclepiade egimus in Auctorum indice. H.

ad alia quam forum, sagacis ingenii, huc *p.* se repente conuertit: atque, vt necesse erat, homini, qui nec id egisset, nec remedia nosset, ¹ oculis vsuque percipienda: torrenti ac meditata quotidie oratione blandiens omnia abdicauit: totamque medicinam ad *q.* ² causam reuocando, ³ coniecturae fecit: quinque res maxime communium *r.* auxiliorum professus: abstinentiam cibi, ⁴ alias *s.* vini, fricationem corporis, ambulationem, gestationes: quae quum vnusquisque semetipsum sibi praestare posse intelligeret, fauentibus cunctis, vt essent vera quae facillima erant, vniuersum prope humanum genus circumegit in se, non alio modo, quam si caelo emissus aduenisset.

VIII. Trahebat praeterea mentes artificio mirabili, ⁵ vinum promittendo aegris, dandoque tempestiue, ⁶ tum frigidam aquam. Et quoniam causas

1. oculis vsque. *Cb.* 2. casum. *M.* causas. *Cb.*
 3. Sic ex MSS. *H.* et *V.* et *Cb.* coniecturalem. *Alit*
V. coniecturam *Gr.* et *Al.* 4. *Mureus* *L. XV.*
var. lect. delet haec duo verba, alias vini. Ego lego,
aliquando vini, vt sint quinque ab eo commendata,
quot fuisse dixit. 5. vino. *M.* 6. iam. *Cb.*

p. *Huc*) Ad medicinae tractationem. *H.*

q. *Ad*) Ita *R. I.* In *R. 2.* causas. Ad suas, inquit, singula quaeque causas reuocando, morbos scilicet, ac remedia, nouam medicinam ex coniectura instituit. *H.*

r. *Communium*) Hunc libro suo titulum *Asclepiades* praefixerat. *Celsus* *II. 14.* de frictione. *De frictione*

vero, inquit, et gestatione, adeo multa *Asclepiades*, tamquam inuentor eius posuit, quod in eo volumine, quod *Communium Auxiliorum* scripsit, quum trium tantum faceret mentionem, vini scilicet, aquae et gestationis, tamen maximam partem in hoc consumserit, etc. *H.*

s. *Alias*) Ita MSS. omnes. Hoc est, aliquando etiam vini. *H.*

causas morborum scrutari prior Herophilus instituerat, vini rationem illustrauerat Cleopantus¹ apud priscos, ipse cognominari *t.* se² frigida danda praeferens, vt auctor est M. Varro, alia quoque blandimenta excogitabat, iam suspendendo lectulos, quorum³ iactatu aut morbos extenuaret, aut somnos alliceret: iam balineas auidissima hominum cupidine instituendo, et alia multa dictu grata atque iucunda: magna auctoritate: nec minore fama, quum occurrisset ignoto funeri relato *v.* homine ab rogo, atque seruato: ne quis leuibus momentis tantam *x.* conuersionem factam existimet. Id solum possumus indignari, vnum hominem e *y.* leuissima gente, sine opibus vllis orsum, vectigalis *z.* sui causa, repente leges salutis humano generi dedisse, quas tamen postea abrogauere multi.

1. *Dosipsychros ipse cogn.* Cornar. 2. *frigidam dando.* M. 3. *iactatura.* Cb.

t. Cognominari) Forte Δοσίψυχρον. De eo egimus in Auctorum Indice. H.

v. Relato) Id iam delibatum ante VII. 57. Fabulam speciose narrat Apul. Florid. IV. p. 30. *Asclepiades ille*, inquit, *inter praecipuos medicorum, si vnum Hippocratem excipias, ceteris princeps, primus etiam vino reperit aegris opitulari: sed dandi scilicet in tempore: cuius rei obseruationem probe callebat, vt qui diligentissime animaduerteret venarum pulsus inconditos vel praeclaros. Is igitur quum forte in ciuitatem sese reciperet, ... aspe-*

xit in pomoeriis ciuitatis funus ingens locatum ... Iam miseri illius membra omnia aromatis perspersa ... Etiam atque etiam pertractauit corpus hominis, et inuenit in illo vitam latentem. Confestim exclamauit, viuere hominem, etc. H.

x. Tantam) Conuersionem animorum a vetere instituto ad nouam medicinam. H.

y. E leuissima) Asiatica scilicet. Nam Prusienis fuit. H.

z. Vectigalis) Quaestus sui causa. H.

multi. Asclepiadem *a.* adiuuere ¹ multa *b.*, in antiquorum cura nimis anxia et rudia, vt *c.* obuendi aegros veste, sudoresque omni modo ciedi: nunc corpora ad *d.* ignes ² torrendi, sole sue assiduo quaerendi, in *e.* ³ vrbe nimbosa, imo vero ⁴ tota Italia imperatrice: tum primum ⁵ pensili *f.* bali-

- I. Sic ex MSS. *H.* multa, quorum cura ... rudis *Gr.* et *Al.* 2. torrendo sol. aff. quaerendo. *V.* 3. vrbe umbrosa *Gr.* et *Al.* 4. toti Italiae. *Alii.* 5. pensilium bal. vs. ad inf. blandiente. *V.*

a. Asclepiadem adiuuere multa, quorum cura nimis anxia et rudis) Secus in exemplari nostro: Asclepiades inuenit multa in antiquorum cura minus anxia et rudia. *Pint.*

b. Multo quorum cura nimis anxia et rudis) Truncatus locus. *Acad. Gud. Menap.* multi quorum cura nimis anxia et rudis. *Vossianus:* Asclepiaden adiuuere multa in antiquorum cura nimis anxia et rudia. *Confirmat Pintiani codex:* sed ille praeterea, Asclepiades inuenit, exemplo, vt opinor, non bono. *Gron.*

c. *Vt)* De hac curandi ratione *Celf. III. 9* Apud antiquos quoque, ait, ante *Herophilum et Erasistratum,* maximeque post *Hippocratem,* fuit *Petro* quidam, qui febricitantem hominem ubi acceperat, multis vestimentis operiebat, vt simul calorem ingentem sitimque excitaret:

deinde ubi paulatim remitti ceperat febris, aquam frigidam potui dabat, etc. *H.*

d. Ad ignes torrendi, etc.) "Οπτησιν veteres, vt et solis apricatum ἡλιασμόν vocauerunt. *Dal.*

e. In vrbe umbrosa, imo vero tota Italia imperatrice) In veteri codice, in vrbe nimbosa, imo vero tanta Italia imperatrice, vt forte commodius legi possit, imo vero tanta, et alias imperatrice. *Pint.*

In) Vide *N.* et *Em. N. III.* (hic coll.) *In)* Prius in vrbe umbrosa legebatur, perperam, refragantibus codicibus vetustis *R. I. 2.* *Colb.* etc. quos sequuti sumus. Neque vero umbrosa esse tota Italia potest: nimbis obnoxia esse tota potest. *Plinius ipse II. 51.* aestatem nimbosam esse in Italia prodidit: idcirco ibi semper quodammodo aerem vernare, vel autumnare. *H.*

balnearum vsu ad infinitum blandientem. Praeterea in quibusdam morbis medendi cruciatus detrahit, vt in anginis, quas *g.*¹ curabant in fauces organo demisso. Damnauit *h.* merito et vomitiones, tunc supra modum frequentes. Arguit *i.* et medicamentorum potus stomacho inimicos, quod *k.* est magna ex parte ² vetitum. Itaque nos in primis quae sunt stomacho vtilia ³ signamus.

IX. (IV.) Super omnia adiuuere eum Magicae vanitates, in tantum euectae, vt abrogare herbis fidem cunctis possent. ⁴ Aethiopide *l.* herba amnes

1. curabat. Alii. fatione L. V.

2. verum. V. et Cb. Celsus prae-

3. signemus. V. herbae. V.

4. Aethiopidis

f. Pensili balnearum, etc.)

Pensiles balneas vocat, exstructas ac aedificatas aquis corriuatis ac deductis, in quibus arte parabatur caldarium, tepidarium, frigidarium, laconicum. Harum assiduus vsus corpus effeminat, vt naturalium corroborat, in quibus sponte aquae medicatae scaturiunt. Dalec.

Pensili) Pensiles balneas inuenisse primum Sergium Oratam vidimus, IX. 79. H.

g. Quae) Medici priores specillo in fauces demisso, alioque simili instrumento, anginas curabant, non sine cruciatu. H.

h. Damnauit merito et vomitiones) Celsus cap. 3. L. I. cap. 12. L. II. Plutarch. Lib. de sanitate tuenda. Suevol. VII.

ton. L. VII. cap. 13. et ibi Casaubon. Dalec.

Damnauit) Cels. I. 3. Reiectum esse ab Asclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus est eorum consuetudine, qui quotidie eiiciendo vorandi facultatem moluntur: etc. H.

i. Arguit) Cels. in praef. V. Medicamentorum vsum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit; et quum omnia fere medicamenta stomachum laedant, malique succi sint, ad ipsius victus rationem potius omnem curam suam transtulit. H.

k. Quod) Quod et magna pars medicorum vetat. H.

l. Aethiopide herba amnes ac stagna siccare coniectu, tactu
D d d clausa

amnes ac stagna ficcari coniectu, tactu clausa omnia aperiri. Achaemenide coniecta in aciem hostium trepidare agmina, ac terga ¹ vertere. Latacen *m.* dari solitam a Persarum rege legatis, vt quocumque venissent, omnium rerum copia abundarent: ac multa similia. Vbinam istae fuere, quum Cimbri ² Teutonique terribili Marte ulularent, aut quum Lucullus tot reges Magorum *n.* paucis legionibus sterneret? Curue Romani duces primam semper in bellis ³ commerciorum *o.* habuere curam? Cur *p.* hercule Caesaris miles ad Pharsaliam famem sensit, si abundantia omnis contingere vnus herbae felicitate poterat? Non fatius fuit Aemilianum Scipionem Carthaginis portas herba potefacere, quam machinis claustra per tot annos quaterere? Siccentur *q.* hodie ⁴ Meroide *r.* Pontinae *s.* paludes

1. verti. D. 2. Teutonesque. V. 3. comneatum.
V. 4. Sic ex MSS. H. Merodie Pomprinae. Cb.
Aethiopide Pontinae Gr. et Al.

clausa omnia aperiri) In scripto codice, Aethiopide herba amnes ac stagna ficcari. Condiendis tactu clausa omnia aperiri; vt verbum Condiendis herbae nomen esse videatur. Pint.

Aethiopide) De Aethiopide et Achaemenide inter herbas Magicas dictum est superius, XXIV. 102. H.

m. Latacen dari solitam a Persarum rege legatis) Latacen dari solitam Persarum relegatis, in eodem. Pint.

n. Magorum) Multos in Parthia regulos Magorum hoc nomine Plinius designat: non Mithridatem vnum, vel

Tigranem. Vide XXX. I. H.

o. Commerciorum habuere curam) Ne militi comneatus deesset, quum latacen habere possent a Persis. Dal.

Commerciorum) Ne militi comneatus deesset, frustra laborant? Quin enim latacen sibi coeuebant a Persis? H.

p. Cur) Frumenti penuria laborasse Caesaris exercitum, scribit etiam Dio, XLI. p. 198. Vide et Tranquillum, in Iulio, c. 68. H.

q. Siccentur hodie Aethiopide) Omnes quinque, Meroide. vt opinor etiam sin Chiff

des, tantumque agri suburbanae t. reddatur Italiae. Nam v. quae apud eundem Democritum inuenitur compositio medicamenti, quo pulcri bonique et fortunati gignantur liberi, ¹ cur x. vnquam Persarum

D d d 2

rum

1. Sic ex MSS. H. cur numquam Gr. et Al.

Chiff. esse, et si exhibuerint, merodie. L. XXVII, 7. dixit eiusdem herbae nomen esse vtrumque. Gron.

r. Meroides) Hoc est, herba Aethiopide, quam et Meroidem appellari admonuit, XXIV. 102. H.

s. Pontinae paludes) Circeis vicinae in agro Latino, quas viginti trium urbium fuisse Mutianus prodidit supra cap. 5. L. III. Eas siccare Iulius Caesar decreuerat sub id tempus quo interemptus est, auctore Suetonio. A Cornelio Cethego illae antea siccatae fuerant agerque factus. Liuius XLVI. Theodoricus postea rex fossas, per incuriam et neglectum obstructas, et terra limoque adobrutas, rursus purgavit. Dal.

Pontinae) Siue Pomptinae: qua de palude diximus III. 9. Destinabat hanc siccare Iul. Caesar, sub tempore caedis, vt auctor est Suet. in eius vita, 44. Siccata quondam a Corn. Cethego Consule, A. V. DXCIV. vt auctor est Liuius in Epit. XLVI. Hodie Paludi Pontinae. Sicari nec dum pe-

nitus potuere, tum propter amplitudinem, tum propter interfluentes amnes. H.

t. Suburbanae) Ei parti Italiae, quae Vrbi est proxima. Latium nouum ac vetus intelligit. Eodem sensu Florus III. 19. Siciliam appellat prouinciam quodammodo suburbanam, quod erat ea Vrbi vicina. H.

v. Nam quae apud eundem Democritum inuenitur compositio) Legendum reor: Nam quae apud eum Democriti inuenitur compositio. nulla enim multis retro versibus facta est Democriti mentio. Pint.

x. Cur nunquam Persarum regi tales dedit) Verior scripta lectio: cui vnquam Persarum regi tales dedita. Fortassis data. Pint. Cur nunquam Persarum regi tales dedit) Hoc est, pulchros, bonos et fortunatos. Gelen.

Cur numquam Persarum regi tales dedit) Pintiano verior scripta lectio: cui vnquam Persarum regi talis dedita. Neque aliter fere Chiffet. et Voss. sed scribendum detracta litera: cui vnquam Persarum regi tales dedit?

rum regi tales dedit? Mirum esset profecto, hucusque prouectam credulitatem antiquorum, saluberrimis ortam initiis: si in vlla re modum humana ingenia nouissent, ¹ atque non hanc ipsam medicinam ab Asclepiade repertam *y.*, suo loco ² probaturi essemus euectam vltra Magos etiam. Sed haec est omni in re animorum conditio, vt a necessariis orsa ³ primo, cuncta peruenerint ad nimum. Igitur demonstratarum priore libro herbarum reliquos effectus reddemus: ⁴ adiiciemus, vt quasque ratio ⁵ dictauerit.

X. Sed in lichenis remediis, atque tam foedo malo, plura vndique aceruabimus, quanquam non paucis iam demonstratis. Medetur ergo plantago trita, quinquefolium, radix *a.* albuci ex aceto, ⁶ ficulni *b.* caules aceto decocti, hibisci *c.* radix cum glu-

1. atqui nos. *V.* 2. probaturi sumus. 3. primum, aucta. *M.* 4. adiiciemusque quas ratio. *M.* adiacientes. *Cb.* 5. dictabit. *Cb.* 6. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* ficulnei *Gr.* et *Al.*

dit? nam *talis* antiqua scriptura pro *tales*, id est, pulchros bonosque ac fortunatos liberos. Si quis ea compositione frui et gaudere debuit, is erat rex Persarum, tum ob immensas opes, tum ob curam gentis in forma regum, tum ob copiam magorum. At nemo eorum fuit, qui non liberorum alios deformes, alios sceleratos, alios infelices habuerit. Nulla igitur tam efficacem iis compositionem dare potuit *Magia*. Voss. Andegav. cui *vmquam P. r. talis est dedita.*

Menap. Acad. et Gud. cui nunquam P. r. talis est dedita. Gron.

y. Suo) L XXIX. 5. vbi de auctoritate ac potentia medicorum, qua Magos etiam superarunt. H.

z. Medetur) Et hoc remedium, ad ipsam quoque elephantiasin pertraxit Celsus III. 35. Corpus, inquit, contrita plantago et illitarueri optime videtur. H.

a. Radix) Sive asphodelli, de quo XXI. 68. H.

b. Ficulni) Marc. Emp. c. 19. p. 129. Ficulni caules

glutino et aceto acri decocta ad *d.* ¹ quartas. Defricantur *e.* etiam ² pumice, vt rumicis radix trita ex aceto illinatur, et *f.* flos visci cum calce subactus. Laudatur *g.* et ³ tithymali cum resina decoctum. Lichen *h.* vero herba omnibus his praef-

Ddd 3

fer-

1. quartanas. Ch. 2. pumice, et rumicis etc. illinitur, et flos hibisci. V. 3. tithymalum. M.

les teneri in aceto excocti, tri- zi, et illiti, mentagrae, (hoc est, licheni) medentur. Idem praestat hibisci radix cum lupino et aceto, ad tertias cocta et apposta. H.

c. Hibisci) Vide N. et Em. N. IV. (hic adi.) Hibisci) Ita libri omnes, etiam MSS. Sed scrupulum mouet Marc. Empiricus, qui quum operi suo Plinii sententias plurimis in locis adsperserit, pro glutino lupinum adsciscit, c. 19. p. 129. Mentagrae medetur, inquit, hibisci radix cum lupino et aceto, ad tertias cocta et apposta. Plin. Val. adhuc importunior II. 56. Licheni arcendo: Ficulnei caules, inquit, in aceto cocti et triti illinuntur: Hibisci radix cum glutino lupino in aceto decocta ad quartas similiter adhibetur. An glutinum is lupinum intelligit, quod ex lupi genitalibus fiat, vt ex vitulorum genitalibus noster vitulinum commendat, et ad lichenas quidem XXVIII. 50. An potius glutinum e lupini farina, quae

lepras emendare, aliaque cutis vitia dicitur, XXII. 74. H.

d. Ad) Marc. Emp. l. c. ad tertias. Plin. Val. II. 56. ad quartas. H.

e. Defricantur) Marc. Emp. c. 19. p. 130. Lapathi agrestis radices sarculo erue, easque sine ferro conrunde: adiectoque acri aceto subige, et parum salis misce: atque ex eo omnem corporis asperitatem in balneo cum sudore confrica, cito sanat. Est autem lapathum siluestre, rumex Latinis. H.

f. Et flos) Pars ea visci leuior, quae inter coquendum supernatat, Marc. Emp. c. 19. p. 129. et Plin. Val. II. 56. totidem hoc apicibus transcripsere. H.

g. Laudatur) Plin. Val. l. c. Tithymali succo hanc vim lichenas sanandi Dioscor. adiudicat, IV. 165. H.

h. Lichen) Lichen petraeus, cauliculo pileolum sustinente, visus a nobis in horto Regio: delineatum a nemine herbariorum adhuc vidi,

fertur, inde nomine inuento. Nascitur in saxosis, folio *i.* vno ad radicem lato, caule *k.* vno paruo, longis foliis dependentibus. Haec delet et stigmata. Teritur cum melle. Et *l.* aliud genus lichenis, petris ¹ totum inhaerens, vt muscus, qui *m.* et ipse illinitur. Hic *n.* et sanguinem sistit vulneribus infillatus, et collectiones illitus. Morbum *o.*

queque

i. tantum adhaerens. *M.* in totum inhaerens. *V.* totum adhaerens. *Ch.*

vidi, quos quidem legerim. Picum tamen a nescio quo audio. *H.*

i. Folio vno ad radicem lato) Pugnans haec vnum folium latum esse, et longa dependere. Lego, foliis imis ad radicem latis, caule vno, etc. Quatenam haec fit, nondum compertum. Britannicum tamen de herbis volumen, Cotyledona minorem montanam vocat, et depingit. *Dal.*

k. Caule vno paruo longis foliis dependentibus.) Imo e contrario in nostro exemplari: Caule vno longo, paruis foliis dependentibus *Pint.*

l. Est) *Diosc.* IV. 53. Λειχήν ὁ ἐπὶ τῶν πετρῶν, οἱ δὲ βρύον καλοῦσι, βρύον ἐστὶ προσεχόμενον ταῖς ἐν δόσοις πέτραις. Ea est quae omnibus tum officinis tum herbariis hodie dicitur hepatica, quod iocinerum fibris similis conspicitur. Pingitur a Dodonaeo p. 470. Sic etiam Anguillara par. XIV. p. 264. *H.*

m. *Qui*) Ad sanandos lichenas. *Diosc.* l. c. et *Galen.* de fac. simpl. m. VII. p. 201. *H.*

n. *Hic*) *Diosc.* l. c. Τοῦτο καταπλασθὲν αἰμορραγίας ἴσησι, καὶ φλεγμονῆς παρατεῖται, καὶ λειχήνας θεραπεύει. *H.*

o. *Morbum*) Vide *N.* et *Em.* *N.* V. (hic adi.) *Morbum*) *Diosc.* IV. 53. de lichene herba, seu musco: Ὠφέλει δὲ καὶ ἰντερικούς μετὰ μέλιτος διαχρισόμενον. σώματος δὲ καὶ τῆς γλώσσης ρευματισμούς παρατεῖται. *Iuuat et arquatos cum melle illitus: ceterum defluxionibus oris ac linguae subcurrat.* Ita etiam, vt ne quid dissimilem, scripserim mihi Graecus auctor videtur, vnde Pliniana haec manarunt. Legisse tamen aliter Plinium haud obscure intelligas: ita nimirum: μετὰ μέλιτος διαχρισμένου σώματος τε καὶ τῆς γλώττης. Ρευματισμούς παρατεῖται. *H.*

quoque regium cum melle sanat ore illito, et lingua. Qui ita curantur, ¹ salsa lauari iubentur, vngi oleo amygdalino, ² hortensii p. abstinere. Ad *q.* lichenas et thapsiae radice vtuntur trita cum melle.

XI. Anginae *r.* ³ argemonia medetur sumpta ex vino: hyssopum *s.* cum ⁴ vino decoctum et gargarizatum: peucedanum *t.* cum coagulo vituli marini aequis partibus. Proserpinaca *v.* cum muria ex maenis et oleo trita vel sub lingua habita. Item *x.* succus de quinquefolio, potus cyathis tribus. Hic et omnibus faucium vitiis ⁵ medetur gargarizatus: verbascum priuatim tonsillis in aqua potum.

Ddd 4

XII.

1. aqua salsa Gr. et Al. 2. hortensibus. V. 3. argemone. V. 4. fico. Cb. 5. medetur. Gargarizatur verbascum. M.

p. Hortensii) Hoc est, omni olere. H.

q. Ad) Plin. Val. II. 56. H.

r. Anginae) Faucium vitiis generatim et vniuerse prodesse argemoniam scribit Marc. Emp. c. 15. p. 110. H.

s. Hyssopum) Vide N. et Em. N. VI. (hic pos.) *Hyssopum*) Emendant ex Ch. codice, cum fico. Sic etiam R. 2. At R. I. Colb. et vulgati omnes, cum vino. Fauet alter Plin. Val. I. 52. cui titulum fuit: *Anginae medendo: Hyssopum quoque*, inquit, cum vino decoctum gargarizetur. Diosc. tamen priorem lectionem adiuuat Chiff. cod. et R. 2. Is enim

III. 30. Συνάγχῃσι δὲ ἀναγάργασμα μετὰ σίκων ἀψευήματος ἀριστον. H.

t. Peucedanum) Plin. Val. I. 52. H.

v. Proserpinaca) De ea dicemus, XXVII. 104. Marc. c. 15. p. 106. *Herbae proserpinalis, quae dracontion dicitur, contritae succo, admisceto salsam aquam, et olei parum: atque inde linguam, et quae sunt circa linguam, et fauces perfricato, donec vomat, cui medebere, cito sanabitur.* H.

x. Item) Plin. Val. I. 52. cui titulum fecit, *Anginae medendo*, iisdem verbis: vt et Apul. c. 2. de quinquefolio, tit. 6. H.

XII. (V.) Strumis *y.* plantago: chelidonia *z.* cum melle et axungia: quinquefolium *a.*: radix perfolatae, item cum axungia, operitur folio suo imposita. Item artemisia: radix *b.* mandragorae ex aqua. Sideritis *c.* ¹ lata folia, clauo sinistra manu circumfossa adalligantur, custodienda sanatis, ne *cc.* rursus fata diro herbariorum scelere (vt *d.* in ² quibusdam) rebellet: quod et in his, quos artemisia sanauerit, ³ praedici reperio: item in his, quos plantago. ⁴ Damasonion *e.*, quae et alcea vocatur, sub solstitio collecta, imponitur ex aqua caelesti, folium

z. latifolia, etc. adalligatur. *V.* et *Cb.* *z.* quibusdam morbus rebellet. *V.* *3.* edici. *Dal.* *4.* Damasonium, quod alisma vocant, sub. *V.*

y. Strumis) Apul. c. I. de plantagine, tit. II. ad omnem corporis duritiam adhibet. Ad strumas Diosc. II. 153. et Marc. Emp. c. 15. p. 107. H.

z. Chelidoniae cum melle et axungia) Duae illae voces melle etc. non sunt in exemplari antiquo. *Dal.*

a. Quinquefolium) Apul. c. 2. de quinquefolio, tit. IO. Ad berpetas, et choeradas, et omnes duritias: Herba quinquefolium aceto decocta, et irita et corpori imposita, berpetas et choeradas et omnes duritias mirifice sanat. Χοιράδες, strumae sunt, quibus quinquefolii radicem tritam prodesse ait Diosc. IV. 42. H.

b. Radix) Diosc. IV. 76. Σὺν ὕδατι δὲ (ἢ εἶζα λεία)

χοιράδας καὶ φύματα διαχέει. H.

c. Sideritis) De qua XXV. 19. Nostri eam quae est latissimo folio, scopam regiam vocant. H.

cc. Ne rursus fata diro herbariorum scelere (vt in quibusdam) rebellet) Verbum diro superfluit. Item desideratur haec vox diximus. vtrumque ex eodem, vt sit: ne rursus fata herbariorum scelere, vt in quibusdam diximus, rebellet. *Dal.*

d. Vt) In ranunculo et plantagine, vt dictum est anteriore libro, s. 109. In iride quoque, vt monuit idem, XXI. 83. H.

e. Damasonion) Ad tumores commendatur a Diosc. III. 169. H.

folium tritum, vel radix cum axungia tusa, ita vt imposita folio suo operiatur. Sic et ad omnes ceruicis dolores, tumoresque quacumque in parte.

XIII. 1. Bellis *f.* in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus rubente. Hanc cum artemisia illitam, efficaciorē esse produunt.

XIV. 2. Condurdum *g.* 2 herba solstitialis, flore rubro, suspenſa in collo, comprimere dicitur strumas. Item *h.* verbenaca cum plantagine. Digitorum *i.* vitiis omnibus, et priuatim pterygiis, quinquefolium medetur.

XV. In pectoris vitiis vel grauissimum est tussis: huic *k.* medetur panacis radix in vino dulci. Succus *l.* hyoscyami etiam sanguinent exscreantibus: nidor quoque accensi tussientibus. Item *m.* scordotis mixto nasturtio, et resina, 3 cum melle

Ddd 5 tusa

1. nempe folium, etc. V. folio trito, vel radice. Alii V. 2. quoque herba. Cb. 3. et cum. V. et melle. Cb.

f. Bellis) Bellis haec filiostris est disco luteo, foliolis ex albo rubro mixtis, in Eystertensi horto picta, visa a nobis in Regio. E genere earum est, quas vulgus appellat *Pasquettes*, et *Marguerites*. H.

g. Condurdum) Herbariis ad hunc diem haud liquet quid condurdum sit. Ac nihilo magis compertum, eane sit solstitialis herba, cuius meminit in Pseudolo Plautus, act. I. sc. I. v. 36. *Quasi solstitialis herba, pau-*

lisper fui: Repente exortus sum, repentino occidi. H.

b. Item) Apul. c. 3. de verbenaea, t. I. ad strumas: *Herbae verbenacae radix in collo ligata, summe iuuat.* De plantagine idem Diosc. affirmat II. 153. H.

i. Digitorum) Diosc. IV. 42. H.

k. Huic) Diosc. III. 55. et Plin. Val. I. 58. H.

l. Succus) Marc. Emp. c. 17. p. 125. et Plin. Val. IV. 69. H.

m. Item) Totidem verbis Diosc. III. 125. H.

tusa arida. Facit *n.* et per se faciles exscreationes. Item *o.* centaurium maius, ¹ vel sanguinem reicientibus: cui *p.* vitio et plantaginis succus medetur. Et Vettonica *q.* obolis tribus in aqua, contra purulentas, contraque cruentas exscreationes. Persolatae *r.* radix ² drachmae pondere, cum pineis nucleis vndecim. Peucedani *s.* succus, pectoris doloribus, ³ et *t.* acorum subuenit, et *v.* ideo antidotis miscetur. Tussi *x.* daucum: item Scythica herba. Ea *y.* demum omnibus pectoris viriis, tussi et purulenta exscreantibus, obolis tribus in passo. (VI.) Totidem *z.* ⁴ verbascum, ⁵ cuius flos est aureus.

Tanta

1. *et. M.* 2. *didrachmae. M.* 3. *vi et. V.*
 4. *Totidem obolis bibitur verb. M.* 5. *Sic ex*
MSS. cuius est flos Ch. cuius flos aur. Gr. et Al.

n. Facit) Hoc est, sola. Diofc. I. c. H.

o. Item cent.) Marc. Emp. c. 16. p. 118. *Herba centauria trita ex vino dulci bibitur, tussi laborantibus mire prodest, etiam his qui sanguinolentum aut purulentum exsuffiunt, quos phibificos dicunt.* Galenus quoque de fac. simpl. med. VII. p. 188. H.

p. Cui) Diofc. II. 152. H.

q. Et Vettonica) Marc. Emp. 16. p. 120. non tamen in aqua, sed in passo praeberet. Paulo aliter temperat Ant. Musa, siue quis alius, libello de herba Vett. t. 9. et 30. Diofc. quoque IV. I. et Gal. II. cc. p. 189. H.

r. Persolatae) Sic Diofc. IV. p. 107. de arcio siue

persolata: ἤτις βοθεῖσα < ἄ πλῆθος κατὰ σροβίλων, αἰμοπτοϊκοῖς, ἐμπυϊκοῖς. Drachmae unius pondere pota cum pineis nucleis, cruenta exspuentibus, purulentaque exscreantibus auxiliatur. H.

s. Peucedani) Diofc. III. 92. H.

t. Et acorum) Radice videlicet. Diofc. I. 2. H.

v. Et ideo) Diofc. I. c. Μίγνυται δὲ καὶ τοῖς ἀντιδότοις ἢ εἶσα χρησίμως. H.

x. Tussi) Diofc. III. 83. Βηχῶν χειρῶν πρᾶυντικόν. H.

y. Ea) Et pectorum quoque vitii glycyrrhizam commendat Diofc. III. 7. H.

z. Totidem) Totidem, inquit, obolis bibitur verbasculum illud, cuius flos aureus

¹ Tanta huic vis est, vt iumentis etiam non tuffientibus modo, sed ilia quoque trahentibus, auxilietur potu: quod et de gentiana reperio. Radix *a.*
² cacaliae commanducata, et in vino madefacta, non tuffi tantum, sed et faucibus prodest. ³ Hyssopi *b.* quinque rami cum *c.* duobus rutae et ⁴ ficis tribus decocti thoracem purgant.

XVI. 1. Tuffim *d.* sedat hechion, quae et tuffi-

1. Huic tanta vis, vt *M.* 2. chamaeleuces, quae tuffilago dicitur, commanducata. *M.* cacaliae quae et leontica vocatur, com. *M.* 3. Sic ex MSS. *H.* Hyssopi quoque quinque *Gr.* et *Al.* 4. ficibus. *V.*

reus est. Blattariam intelligit, similem verbasco, quae saepe fallit pro ea capta, flore luteo, de qua XXV. 60. *H.*

a. Radix) Diosc. IV. 123. et Galen. pariter de fac. simpl. m. VII. p. 183. *H.*

b. Hyssopi quoque quinque rami) Dele dictionem quae ex vetusto codice. *Pint.*

Hyssopi) Vide *N.* et *Em.* *N.* VII. (paulo post) Audiendus interim Augustin. Enarr. in Ps. L. Aliquid etiam dicam, quod a medicis solemus audire, vel experiri in aegrotis. Hyssopum dicunt purgandis pulmonibus aptum esse, etc. *Hyssopi*) *Pintianus* ex suo codice legit, et *fici* tribus: vt sententia sit, quemadmodum hyssopi quinque, et rutae duos, sic et *fici* ramos ternos requiri, quod falsum est. *Ficus* ipsas hic opus esse, nec sollicitan-

dum *Plinii* contextum *Marc. Emp.* admonet: *c.* 16. p. 118. *Ficus ficcae tres*, inquit, cum *hyssopi* modico, et paruo *rutae* fasciculo, et *quartario feni Graeci purgati*, cum aquae nitidae sextario ad medias decoquantur, et colantur: inde tres poriones per triduum tuffi nimia laborantibus dantur: mirum remedium est. *H.*

c. Cum duobus rutae et ficis tribus decocti) Cum duobus rutae, et *fici* tribus decocti. ex eodem. *Pint.*

d. Tuffim) Sic *Diosc.* III. 126. A tuffi quam *Graeci* βήχα appellant, in vtraque lingua nomen habet. *Herbariis* et officinis *Vngula Caballina*, vulgo *Pata equina*, inquit *Ruell.* de nat. stirp. III. 60. p. 557. A nonnullis *Farfara*. Aliis, *Pat d'âne*, *Tuffilage*, vt diximus XXIV. 85. *H.*

tussilago dicitur. Duo eius genera. Siluestris *e.* ubi nascitur, subesse aquas credunt: et hoc habent signum aquileges. *f.* Folia *g.* sunt maiuscula, quam ederae, quinque aut septem, subalbida a terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine, radice tenui. Quidam *h.* eandem esse bechion et alio nomine chamaeleucen putant. Huius *i.* aridae cum

e. Siluestris) Diosc. l. c. nasci ait circa scaturigines, *Φύεται περί λιβάδας.* H.

f. Aquileges) Aquarum indagatores, aquarum libratores: ab aquis legendis, siue colligendis dicti. Vsi ea voce Seneca Nat. Qu. III. 15. et Plinius Iun. X. ep. 38. ad Traianum. H.

g. Folia) Diosc. ita fere l. c. Folia *χλωγά* dixit: Plinius *pallida* transtulit: adiecitque sine caule esse ac sine flore, quoniam scilicet fugacissimi, iisque enatis breui vigor et vita durat, longissimaque mora biduum: post quod illico tempus flaccentes euanescunt, caducique marcent. Quare non nisi iis qui medio vere sese forte fortuna ferunt obuiam, et flos et caulis cernitur. Ita fere Ruellius, III. p. 557. H.

h. Quidam) Et illi-quidem recte, ut ante monuimus, XXIV. 85. H.

Quidam eandem esse bechion, et alio nomine chamaeleucen) Huic lectioni suffragatur Paulus Aegineta libro

septimo. Nostrum tamen exemplar non *bechion* habet, sed *arcion*, de qua Dioscorides libro IV. *Pinz.*

i. Huius) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 164. Marc. Emp. c. 16. p. 121. Ad tussim remedium efficax: *Herba quae Gallice Calliomarcus, Latine equi vngula vocatur, collecta Luna vetere liduna die Iouis, siccata prius in ollam nouam mittitur cum prunis ardentibus quae intra ollam mitti debent: superficies sane eius argilla diligenter claudi debet, et calamus inferi, per quem humor vel fumus caloris hauriatur intra os, donec arteriam omnem et stomachum penetret.* Vnde et illud intelligis, veteribus Gallis *Calliomarcum* idem valuisse atque equinam vngulam. *March* certe veteribus Gallis, hodieque Britonibus Armoricis *equum* sonat: quod et Pausanias testatur in Phocicis, seu L. X. p. 645. *Liduna* porro, quae vox in eo Marcelli loco, aliisque occurrit,

cum radice fumus per arundinem haustus et deuoratus, veterem sanare dicitur tussim: sed in singulos haustus passum gustandum est.

XVII. 2. Altera *k.* a quibusdam saluia *l.* appellatur, similis verbasco: conteritur ea et colata ¹ calefit, atque ita ad tussim laterisque dolores bibitur: contra scorpiones eadem et dracones marinos efficax. Contra serpentes quoque ex oleo perungi ea prodest. Hyssopi *m.* fasciculus ² cum quadrante mellis decoquitur ad tussim.

XVIII. (VII.) Lateris *n.* ³ et pectoris doloribus verbascum cum ruta ex aqua: Vettonicae *o.* farina bibitur ex aqua calida. Stomachum *p.* corroborat scordotis succus: ⁴ centaurium *q.*, gentiana *r.* ex aqua potae. Plantago aut per se sumpta

in

1. calfacit. *Cb.* 2. et cum. *Cb.* 3. Sic ex MSS.

H. Ad lateris. et. *V.* dolores *Gr.* et *Al.* 4. centaureum *Gr.* et sic ubique fere.

currit, Lunam deerescentem significat, vt abunde declarat Du-Cangius in Glossario, verbo *Ledo.* *H.*

k. Altera) Siluestre hoc verbasculum esse, simile saluiae, de quo diximus libro anteriore, s. 73. cum Ruelio, non ignobili sane herbario, suspicamur. *H.*

l. Saluia appellatur) Quidam volunt hic describi sphaoleon Theophrasti: quidam nostrum stachym vulgarem: alii, orminum vulgare, flore coeruleo: quidam Aethiopida, pectoris morbis vtilissimam. *Dalec.*

m. Hyssopi) *Celf.* IV. 4.

de tussi. Oportet hyssopum altero quoque die bibere *H.*

n. Lateris) Totidem fere verbis *Marc. Emp.* c. 24. p. 169. *H.*

o. Vettonicae) *Marc. Emp.* l. c. et c. 17. p. 125 sq. *Ant. Musa,* siue quis alius *L. de Vettonica,* t. 8. et 14.

p. Stomachum) *Diosc. III.* 125. ad stomachi rosiones commendat. Ad stomachi morsus, quod idem est, *Marc. Emp.* c. 20. p. 139. *H.*

q. Centaurium) *Marc. Emp.* l. c. Centaureae tenuis succus, quantum cicer, ex aqua datus, stomachicis prodest. *H.*

r. Gensiana) *Diosc. III.* 3. *H.*

in cibo, aut cum lente, alicaeue forbitione. Vetonica s. alias grauis stomacho, vitia tamen sanant pota, vel foliis commanducata. Item aristolochia pota: agaricum t. manducatum ficcum, vt ex intervallo merum sorbeatur: nymphaea v. heraclia illita: peucedani x. succus. Pfsyllion y. ardoribus imponitur: vel z. cotyledon trita cum polenta, vel aizoum.

XIX. I. Molon a. scapo b. est striato, foliis mollibus, paruis, 2 radice IV. digitorum, in qua extrema allii caput est. Vocatur a quibusdam syron.

I. striato. V. 2. caule. Diosc.

s. Verronica) Ant. Musa t. IO. Ad stomachi dolorem. Et Marc. Emp. c. 16. p. 117. Item c. 20. p. 142. 145 et 148. H.

z. Agaricum) Diosc. III. I. H.

v. Nymphaea) Diosc. III. 148. H.

x. Peucedani) Marc. Emp. c. 20. p. 151. Peucedani radicem contritam ex vino qui frequenter biberit, nec stomachi dolorem, nec pulmonis inflammationes patietur. Sic etiam Diosc. III. 92. H.

y. Pfsyllion) Diosc. IV. 70. vim ei summe refrigerandi tribuit. H.

z. Vel) Diosc. IV. 92. stomacho pariter aestuanti imponit. H.

a. Molon) Moly Dioscoridis folium graminis habet, latius, humi sparsum, caule

quatuor cubitorum, siue, vt quidam legunt, digitorum, in cuius summo est quidpiam allio simile. Illa suo modo Plinius tribuit, sed vel mutata, vel deprauata. Aliud moly supra describitur cap. 4. L. XXV. nempe Homericum. Dalec.

Molon) Μῶλον videtur esse Dioscoridis III. 54. vt recte suspicatus est Anguillara Par. XII. p. 215. sed accuratius a Latino scriptore, quam z. Graeco delineatum. Pingitur a Clusio Hist. rar. pl. H. p. 192. quale vidimus in horto regio. Frequens in Dalmatia. H.

b. Scapo est striato) Lego, Scapo est striato, id est, tenui et exili, quemadmodum Oribasius legit, καυλὸν λεπτόν ἔχει. Dalec.

ron. Ex vino stomacho, et dyspnoeae medetur: centaurium *c.* maius ecligmate: plantago *d.* succo vel cibo: Vettonicae tufae ¹ pondo libra, mellis Attici ² semuncia, ex aqua calida quotidie bibentibus. Aristolochia *e.*, vel *f.* agaricon, obolis ternis ex aqua calida, aut lacte asini pota. Cissanthemos *g.* ad orthopnoeas bibitur, item *h.* hyssopum et asthma-ticis. Peucedani *i.* succus in iocineris doloribus, et pectoris laterisque, si febres non sint. Sanguinem *k.* quoque exspuentibus subuenit agaricum, Victoriati pondere tritum, et in mulso *v.* cyathis datum. Idem et amomon facit. Iocineri priuatim ³ Teucra bibitur recens, drachmis IV. in poscae hemina. Vettonicae *l.* drachma vna in ⁴ aqua calida cyathis III: ad *m.* cordis vitia, in ⁵ frigidae cyathis

1. pondo cum libra mellis Attici semunciam. *V.* 2. hemina. *M.* 3. Teucrion. *V.* 4. aquae calidae, etc. frigidae. 5. Sic ex MSS. *H.* in frigida *Gr.* et *Al.*

c. Centaurium) Diosc. III. 8. et Gal. de fac. simpl. m. VII. p. 188. De minore id quoque prodidit Marc. Emp. 17. p. 123. *H.*

d. Plantago) Diosc. II. 153. *H.*

e. Aristolochia) Et hanc dyspnoeae siue suspiriosis opitulari scribit Diosc. III. 6. *H.*

f. Vel) Sic Diosc. III. 1. *H.*

g. Cissanthemos) Hedera terrestris officinarum. *Dal.*

Cissanthemos) Cyclaminos nempe cissanthemos, de qua superiore L. f. 68. De ea

Diosc. II. 195. Πίνεται δὲ καὶ πρὸς ὀρθοπνοίαν. *H.*

b. Item) Diosc. III. 30. et Marc. Emp. 17. p. 123. *H.*

i. Peucedani) Diosc. III. 92. *H.*

k. Sanguinem) Diosc. III. 1. *H.*

l. Vettonicae) At Musa, t. II. Ad iocineris dolorem:

Vettonicae drachmas tres, aquae calidae cyathos quatuor bibat. Diosc. IV. 1. Vet-

tonicam drachmae vnius pondere adhibet in aceto

mulso: μετ' ὄξυμέλιτος ἑλκῆ < ἄ. ἐπιποθεῖσα. Vide et

Marc. Emp. 22. p. 160. *H.*

m. Ad) Ἐν καρδιαλγίᾳ, in

this duobus. Quinquefoliū *n.* succus iocineris, et pulmonis vitiis, sanguinemque reiicientibus, et cui-cumque sanguinis vitio intus occurrit. Iocineri *o.* anagallides mire profunt. Capnon *p.* herbam qui edere, bilem per vrinam reddunt. Acoron *q.* iocineri medetur, thoraci quoque, et praecordiis.

XX. 2. ² Ephedra *r.*, ab aliis anabasis ³ vocata, nascitur ventoso fere tractu, scandens arborem

1. *trabunt. M.* 2. Sic ex MSS. *H. ephedra ab aliis. Man. Caucon, quae et ephedra Gr. et Al.* 3. *vocerur. V.*

in affectu stomachi, seu oris ventriculi dolore. Est enim os stomachi καρδιά, vt alibi diximus. *H.*

n. Quinquefolii) Diosc. IV. 42. Αίμορραγίας ἰσησι πινόμενον καὶ καταπλασσομένον. Et paulo antea: Ὁ δὲ χυλὸς τῆς εἰζῆς ἀπαλῆς ποιεῖ πρὸς τὰ ἐν ἥπατι καὶ πνεύμοι παύει. *H.*

o. Iocineri) Diosc. II. 209. *H.*

p. Capnon) Diosc. IV. 110. de capno fruticosa, quem alteri effectū similem esse ac nomine Plinius admonuit, libro sup. f. 99. Βρωθεῖσα δὲ ἡ πόα, inquit, οὐρα ἀγει χολώδη. Sic etiam Gal. de fac. simpl. m. VII. p. 184. *H.*

q. Acoron) Totidem verbis Diosc. I. 3. *H.*

r. Ephedra) Iisdem quoque nominibus appellatur hippouris cap. 13. huius libri. *Dalec.*

Ephedra) Prius legebatur, *Caucon quae et ephedra*, etc. Sed priores voces nulli codices MSS. exhibent, ne in Indice quidem. Dioscoridis haec ἰππῦρις est, IV. 46. in Noth. οἱ δὲ ἀνάβασις, οἱ δὲ Φαίδραν, (lege οἱ δὲ ἐφέδραν) . . . Ῥωμαῖοι ἐκυνάλις, οἱ δὲ σάλιξ ἐκυνάλις, οἱ δὲ ἀναβάσιον, οἱ δὲ ἐφύδρον καλοῦσι. Hoc equisetum maius, pictum a Dodonaeo p. 73. visum a nobis in horto Regio. Officinis, Cauda equina; aliis, salix equinalis, Gallis, *Queüe de cheual*. Vide Anguill. Par. XII. p. 205. A sessili foliorum seu iuncorum positu, ἐφέδρα, et f. 77. et 83. ἐφέδρος. A reptili arborum adfensu, ἀνάβασις dicitur. Non quod iis se circumuoluat, innectatue claviculis: iuxta tantum ac pone gaudet consistere. *H.*

rem et ex ramis propendens, folio nullo, cirris numerosa, qui sunt iunci geniculati, radice pallida. Datur s. ex vino nigro austero trita ad tussim, suspiria, tormina; et sorbitione facta, in quam vinum addi conuenit. Item gentiana madefacta pridie contrita denarii pondere in vini cyathis tribus.

XXI. 3. Geum. t. radículas tenues habet, nigras, bene olentes. Medetur non modo pectoris doloribus, aut lateris, sed et cruditates discutit, iucundo sapore. Verbenaca v. vero omnibus visceribus medetur, lateribus, pulmonibus, iocineribus, thoraci. Peculiariter autem pulmonibus, et quos ab his phthisis tentat, radix x. herbae consiliginis,

1. phthisis tentat. Radix Gr. et Al.

s. Datur) Diosc. l. c. H.
t. Geum) Caryophyllata haec vulgaris est, picta a Dodonaeo p. 137. visa a nobis in horto Regio: quod nomen obtinuit ab odore caryophyllorum, quem flores praese ferunt. A nonnullis Sanamunda, et Benedictadicitur: Gallis; Salior. H.
v. Verbenaca) Ad vitia sane iocineram quod attinet, subscribit Apul. c. 3. de verbenaca t. 4. Ad hepatis dolorem: Herba verbenaca solstitio lecta, et in puluerem redacta, et potui sumta mire proficere creditur, etc. quae totidem verbis Marc. Emp. 22. p. 160. H.

x. Radix) Libro superiore, f. 48. Hoc etiam prodidit Colum. VII. 5. p. 262. Quem pulmonariam, inquit, Vol. VII.

similiter ut suem curari conuenit, inserta per auriculam quam veterinarii consiliginem vocant, etc. Et VI. 5. p. 217. Praesens etiam remedium cognouimus radicae, quam pastores consiliginem vocant: Ea in Marsis montibus plurima nascitur, omnique pecori maxime salutaris est. Vide N. et Em. N. VIII. (hic. coll.) Peculiariter) Prius vitiosa interpunctione sic legebatur: Peculiariter autem . . . phthisis tentat. Ut ad verbenacam, de qua proxime ante sermo erat, pertinere ista viderentur. Mox noua instituta periodo, Radix herbae . . . inuentam diximus, suum quidem etc. Ad priora illa de phthisicis, ad consiliginem spectare, Plinius ipse libro superiore admo-

nis, quam *y.* nuper inuentam diximus: suum quidem et pecoris omnis remedium praefens est pulmonum vitio, vel traiecta tantum in auricula. Bibi debet ex aqua, haberique in ore assidue sub lingua. Superficies eius herbae an sit in aliquo usu, adhuc incertum est. Renibus *z.* prodest plantaginis cibus, Vettonicae *a.* potus, agaricum *b.* potum, vt in tussi.

XXII. 1. ¹ Tripolium *c.* in maritimis nascitur faxis, vbi *d.* ² alludit vnda, neque in mari, neque in

1. *Tripbolion. Ch.* 2. *allidit. M. alliditur. V. abluit. Alii V. abludit. Ch.*

monuit, f. 48. vbi de confilagine: *Prodest*, inquit, *vt demonstrabimus suo loco, deploratis in phrbisi*: hunc nimirum, quem nunc versamus, prospiciens locum. H.

y. Quam nuper inuentam diximus) Cap. 8. L. XXV. In boum pestilentia Columella cap. 5. VI. auriculae partem latissimam aenea subula circumscribit, ita vt mananti sanguine circulus appareat tanquam ductus literae, *o*: deinde intrinsecus ex superiore parte medium orbis descripti transfuit, et foramini facto radiculam, laeua manu effosam, ante solis ortum inferit, quae quum a recenti plaga comprehensa est, ita continetur vt elabi non possit in pertusam auriculam omnem morbi vim et pestilens virus elicit, donec quod subula circumscriptum est, demortuum excidat. *Dal.*

z. Renibus) Marc. Emp. c. 26. p. 179. imponi ex melle iubet: bibi in passio. Diosc. II. 153. H.

a. Vettonicae) Diosc. IV. 1. *Καὶ νεφριτικοῖς μεθ' ὕδατος.* Ant. Musa, t. 13. *Ad renum dolorem: Vettonicae drachmas duas ex mulso cyathis duobus, dum biberit, sanus erit.* H.

b. Agaricum) Diosc. III. I. H.

c. Tripolium) Diosc. IV. 135. totidem verbis: *Τριπόλιον φύεται ἐν παραθαλασσίσι τόποις, οὗς ἐπιλύσει ἡ θάλασσα, καὶ ὑποχωρεῖ* etc. Vulgare trifolium a Lobelio pingitur, in Obs. p. 157. atque hoc ipsum esse Dioscorideum tripolium arbitratur. Vidimus in horto regio. *Τριπόλιον* dicitur, quasi ter canescens: ter in die floris colorem mutat. H.

d. Vbi) In MSS. R. et Ch. *abludit.* H.

in sicco, folio ifatis ¹ crassiore *e.*, palmo alto, in mucrone diuiso, radice alba, odorata, crassa, calidi gustus. Datur hepaticis in farre ² decocta. Haec *f.* herba eadem videtur quibusdam, quae polium, de qua suo *g.* loco diximus.

XXIII. 2. ³ Gromphaena *h.*, ⁴ alternis viridibus roseisque per caulem foliis, in posca sanguinem reiicientibus medetur.

XXIV. 3. Iocineri *i.*, autem herba ⁵ malundrum, nascens in segete ac pratis, flore albo odorata. Eius cauliculus conteritur ex vino vetere.

XXV. 4. Item *k.* herba chalcetum e vineis contrita imponitur. Faciles *l.* praestat vomitiones radix Vettonicae, ellebori modo, IV. drachmis in passo aut mulso. Hyssopum *m.* tritum cum melle vtilius, praesumpto nasturtio aut irione:

E e e 2

5. Mo-

1. crassiore caule, palmum alto. Diosc. 2. cocta. Cb.

3. Sic ex MSS. H. Symphonia, vel Gomphaena Gr. et

Al. 4. alternatim. V. 5. Sic et Cb. melan-

dryum Gr. et Al.

e. Crassiore, palmo alto) Dioscorides, crassiore, caule palmum alto (*palmum magnum siue dodrantem intellige, nimirum pollices nouem.*) flore mane albo, meridie purpureo, vesperi puniceo. Duabus drachmis pota aquas per aluum ducit, et urinas mouet, miscetur Alexipharmacis. Vide cap. 7. et 20. L. XXI. *Dal.*

f. Haec herba eadem, etc.) Ignoranter hoc Plinius. *Dal.*

Haec videtur) Sed non recte iis videtur. H.

g. *Suo*) L. XXI. 21. H.

b. Gromphaena) Herbariis adhuc ignota. H.

i. Iocineri) Sic MSS. omnes, tum hoc loco, tum in Indice: non, vt editi, *melandryum*: quod ineptum est, si flore albo odorata ea herbula est. Herbariis et officinis perinde incognita. H.

k. *Item*) Neque haec adhuc cognita. H.

l. *Faciles*) Diosc. IV. 1. *ῥίζα δὲ . . . φλεγματώδη, προσικηλοῦσιν ἐμετον μεθ' ὕδρομέλιτος πινόμεναι.* H.

m. *Hyssopum*) Sic temperatum

5. ¹ Molemonium *n.* denarii pondere. Est *o.* et silybo lacteus succus, qui densatus in gummi, sumitur cum melle supra dicto pondere: praecipueque bilem trahit. Rursus sistunt vomitionem cuminum siluestre, Vettonicae farina: sumuntur ex aqua. Abstergunt *p.* fastidia, cruditatesque digerunt, daucum, Vettonicae farina ex aqua mulsa, plantago decocta caulium modo. Singultus *q.* ² hemio-

1. *polemonium. V. moleum, vel molium. Cb.* 2. *Hermionium. Cb.*

raturum nasturtio vel iride, ad subducendam aluum Diosc. III. 30. adhibet. H.

n. Molemonium) Sic libri omnes etiam MSS. tum hoc loco tum in Indice. Sed *Lemonium* utrobique legi satius credimus, ut libro superiore f. 61. H.

o. Est et silybo, etc.) De silybo nemo id scripsit. Quum apud Theophrast. cap. 4. L. VI. hist. de scolymo id Plinius legisset, quemadmodum et supra cap. 22. L. XXII. retulit, obliuiose ac oscitanter hoc loco de silybo recitavit. Verum id esse monstrant, quod totidem fere verbis de leimonia id refert c. 9. L. XXV. quam scolymum esse credidit. *Dal.*

Est) Diosc. IV. 159. *Szilans*, inquit, *e radice liquor drachmae seu denarii pondere potus ex aqua mulsa vomitiones ciet*: Τῆς δὲ ῥίζης ὁ ὀπὸς ἔσων ὀλίγη ποθεῖς σὺν μελικράτῳ ἐμέτους κινεῖ. *Car-*

duus est lacteus Lobelii, in Obs. p. 479. Carduus Mariae Tragi. Carduus leucographus Dodonaei p. 710. visus a nobis in horto Regio. Itali *Cardo Maria*, et a lactis copia *Cardo lartario* vocitant, teste Anguillara, Par. VIII. p. 151. H.

p. Abstergant) De Vettonica quidem Ant. Mula, t. 37. *Aegris fastidientibus cibos: Vettonicae drachmas duas ex aqua mulsa cyathos tres bibat: sanatur.* H.

q. Singultus hermionium sedat) Sic quidem Romana impressio et pleraeque aliae. nostrum exemplar detracta vna litera *hermonium*. Neutra lectio vera: sincera et certa lectio est *hemionium*, ut quidam etiam codices praeferunt. Dioscorides L. III. cap. de herba aspleno, quae hemionium dicitur: *Eandem autem stranguriae conferunt, singultus et morbum regium sedant, etc.* et infra

mionium sedat: item *r.* aristolochia. Suspiria *s.* clymenos. Pleuriticis *t.* et peripneumonicis ¹ centaureum maius: item *v.* hyssopum bibitur. Pleuriticis peucedani succus.

XXVI. 6. Halus *x.* autem, quam *y.* Gallie vocant, Veneti *z.* cotoneam, medetur lateri: item *a.* renibus, conuulsisque et ruptis. Similis *b.* est cunilae bubulae, cacuminibus thymo, dulcis, et sitim sedans, ² radice *c.* alibi albae, alibi nigrae.

XXVII. 7. Eosdem effectus in ³ lateris doloribus habet chamaerops *d.* myrteis circa caulem

E e e 3 g e m i

1. *centaureum.* Gr. 2. Sic ex MSS. H. rarae radiceis Gr. et Al. 3. Sic ex MSS. H. et Ch. eosdem effectus lateris *d.* Gr. et Al.

infra paulum, peripleumonicis, non peripneumonicis, ut alias ostendimus. Pint.

Singultus) Diosc. III. 157. de aspleno, siue hemionio. Λυγμῶν Βονθῆϊ. H.

r. Item) Diosc. III. 6. H.

s. Suspiria) Diosc. IV. 14. de periclymeno, quam esse Clymenon Plinii diximus. H.

t. Pleuriticis) Diosc. III. 8. H.

v. Item hyssopum) Diosc. III. 30. H.

x. Halus) Ita scribitur adiecto spiritu, tum hoc loco, tum in Indice, etiam in MSS. Eodem sublato, *alus*, XXVII. 24. Consolida vocat Apul. c. 59. Symphytum illud est, seu consolida maior, picta a Matthiolo in Diosc. IV. p. 961.

Vidimus in horto regio. Grande Consolide, Oreille d'âne. De ea nunc Plinius obiter, quod laterum dolori, ut superiores aliae, medeatur. H.

y. Quam) Circumpadani, H.

z. Cotoneam) Cydoniae herbae meminit Galenus L. I. κατὰ τόπος. in eorum catalogo quae pilos attenuant. Cydoniam vocarunt, quod cydonii mali odorem spiret. Dal.

a. Item) Diosc. IV. 9. de symphyto petraeo: et Apul. l. c. H.

b. Similis) Diosc. l. c. H.

c. Rarae radiceis alibi albae, etc.) Prima dictione caret archetypum nostrum. Pint.

d. Chamaerops) Siue trixago, quam et chamaeropen

geminis foliis, capitibus Graeculae rosae, ex vino pota. Ischiadicos *e.* dolores et spinae leuat agaricum potum, vt *f.* in tussi.

8. Item stoechadis, aut *g.* Vettonicae farina ex aqua mulsa.

XXVIII. (VIII.) Plurimum tamen ¹ homini negotii aliud exhibet, cuius causa maior pars mortalium uiuit. Alias enim cibos non transmittit, alias non continet, alias non capit, alias non conficit. Eoque mores venere, vt homo maxime cibo pereat. Pessimum corporum vas instat, vt creditor, et saepius die appellat. Huius gratia praecipue auaritia *h.* expetitur: huic luxuria conditur: huic nauigatur ad Phasin: huic ² profundi vada exquiruntur. Et *i.* ³ nemo utilitatem eius aestimat, consummationis *k.* foeditate. Ergo *l.* numerosissima

i. humano generi. *M.* *2.* profunda. *V.* *3.* Sic
ex MSS. *H.* utilitatem *Gr.* et *Al.*

pem vocari vidimus, XXIV. 80. H.

e. Ischiadicos) Hoc est, coxendicum dolores. Diosc. III. I. Ποιείη γὰρ πρὸς ἰσχυίων ἀλγήματα. H.

f. Vt) Hoc est, siccum si commanducetur, ita vt ex interuallo merum sorbeat, vti dictum est s. 18. H.

g. Aut) Ant. Musa, t. 45. Ad lumborum et coxarum dolores. Diosc. IV. I. Ἴσχυιᾶ-δικοῖς τε μεθ' ὕδατος. H.

b. Auaritia expetitur: huic luxuria conditur) Sic quidem libri. Scripsisse tamen Plinium censeo: Huius gratia praecipue auaritia expe-

rit. semper ieiuna et insatiabilis esurit et fitit pecuniam. item, huic luxuria conditur. mirificis et sumptuosis condimentis cibos apparat. *Gr.*

i. Et nemo utilitatem eius aestimat) Immo utilitatem, vt est in Voss. Eadem vocabula in Quintiliani declamationibus confusa saepius ostendimus. *Gr.*

k. Consummationis) Egestionis. H.

l. Numerosissima est, etc.) Plurima, occupatissima. *Dal.*

Ergo) Plurima, occupatissima. L. VIII. 77. de sue: Neque alio ex animali numerosior materia ganeae. H.

ma est circa hanc medicinae opera. Siffit *m.* eam scordotis ¹ recens, drachma cum vino trita, vel decocta ² potu. Polemonia *n.* quoque et dysentericis ex vino datur: verbasci *o.* radix pota ex aqua duorum digitorum magnitudine: nymphaeae *p.* heracliae semen cum vino potum; radix *q.* superior e xiphio, drachmae pondere ex aceto. Semen *r.* plantaginis in vino tritum, vel ipsa ex aceto cocta, aut alica ex succo eius sumpta. Item *s.* cum lentiscula cocta, vel aridae farina inspersa potioni cum papauere tosto et trito, vel succus ³ infusus, aut succus Vettonicae, in vino ferro calefacto. Eadem *t.* coeliacis in vino austero datur: his et iberis imponitur, vt *v.* dictum est. Tenesimo *x.* radix nymphaeae heracliae e vino bibitur: psyllium in aqua: acori radicis decoctum. Aizoi *y.* succus al-

E e e 4

uum

1. recentis. *Gr.* *2.* potus. *Ch.* *3.* infusus aut potus: et Vettonicae. *V.*

m. Siffit) Diosc. III. 125.

n. Polemonia) Diosc. IV.

o. Verbasci) Diosc. IV.

p. Nymphaeae) Diosc. III.

q. Radix) Constat enim

xiphion radice gemina, qua-

rum vna alteri insidet, pu-

fillorum bulborum figura,

vt tradit Diosc. IV. 20. etsi

ad alios vsus medicinae ad-

hibet, ad quos et a Plinio

destinatur, XXV. 89. his

verbis, Superior radix, etc. H.

r. Semen) Marc. Emp. c.

VI. p. 188 sq. Apul. c. I.

s. Item) Diosc. et Marc.

Emp. II. cc. Item Apul. c. I.

de plantagine t. 4 et 19. H.

t. Eadem) Vettonica. H.

v. Vt) L. XXV. 40. H.

x. Tenesimo) Diosc. III.

148. H.

y. Aizoi) Diosc. III. 189.

z. O δὲ χυλὸς . . . ἐν ποτῶ

δίδοται διαρροισζομένοις καὶ

t. 9. Ad ventrem, stringen-

dum. Diosc. II. 153. H.

s. Item) Diosc. et Marc.

Emp. II. cc. Item Apul. c. I.

de plantagine t. 4 et 19. H.

t. Eadem) Vettonica. H.

v. Vt) L. XXV. 40. H.

x. Tenesimo) Diosc. III.

148. H.

y. Aizoi) Diosc. III. 189.

z. O δὲ χυλὸς . . . ἐν ποτῶ

δίδοται διαρροισζομένοις καὶ

δυσεντερικοίς σρογγύλας τε

ἐλμινθας ἐκτινάσσει σὺν

οἴνω ποθείς. Succus potui

datur profluuiio alui laboran-

tibus, atque dysentericis. Sed

et teretes lumbricos pellit ex

vino potus. H.

uum sistit, et dysenterias, et ¹ tineaſ rotundas pel-
lit. Symphyti *z.* radix dysenterias sistit: item *a.*
dauci. Aizoum *b.* foliis contritis ex vino tormini-
bus resistit. Alceae *c.* siccae farina torminibus po-
ta cum vino.

XXIX. 1. Astragalus *d.* folia habet longa
incisuris multis, obliqua circa ² radices *e*, caules
tres aut quatuor foliorum plenos, florem hyacin-
thi, radices ³ villosas, implicatas, rubras, praedu-
ras. Nascitur *f.* in petrosis, apricis, et iisdem
nivalibus; sicut Pheneo Arcadiae. Vis *g.* ei ad
spissanda corpora. Aluum *h.* sistit radix in vino
pota: quo fit vt moueat vrinam repercusso *i.* liquo-
re, sicut pleraque quae aluum sistunt. Sanat et
dysentericos in vino rubro tusa. Difficile *k.* autem
tunditur. Eadem gingiuarum suppurationi vtilif-
sima

1. taenias. Cb. 2. radicem. V. 3. pillosas. Cb.

*z. Symphyti radix dysen-
teriam sistit*) In archetypo
nostro: *Symphyti radix po-
ta in vino, aluum, dysente-
riam sistit.* Fauet huic lectio-
ni Dioscorides libro quarto
capite de symphyto. *Pint.*

Symphyti) Diosc. IV. 9. H.

a. Item) Mederi tormini-
bus daucum ait Diosc. III.
83. Dysenteriae III. 169. H.

b. Aizoum) Diosc. IV. 89. H.

c. Alceae) Siue damaso-
nio. Diosc. III. 169. H.

d. Astragalus) Dissimilis
hic parum facie, par effe-
ctu, Dioscoridis astragalo.
Is est quem Baeticum Clu-
sius appellat. delineatque,
hist. rar. pl. VI. p. 234. qualem
in horto regio vidimus. H.

e. Radices) Quae adnatas
appendices seu radículas ha-
bent. H.

f. Nascitur) Totidem ver-
bis et de suo astragalo Diosc.
IV. 62. et Gal. de fac. simpl.
med. VI. 160. H.

g. Vis) Ad adstringenda,
συπτηνή. Diosc. et Gal. H.

h. Aluum) Diosc. et Gal.
II. cc. H.

i. Repercusso liquore) Cau-
sam cur vrinam moueat, de
suo reddit Plinius. *Dalec.*

Repercusso) Humore, qui
dysenteriam adiuvat, in ve-
sicam reiecto. H.

k. Difficile) Diosc. *Κόπτε-
ται δὲ οὐσχερῶς διὰ τὸ σε-
γεσὲν αὐτῆς.* *Difficile solidi-
tatis suae ratione tunditur.* H.

fima est fotu. Colligitur exitu autumni, quum folia amisit: siccat in umbra.

XXX. 2. Et l. ladanu sistitur alius utroque: quod m. in segetibus nascitur, contuso et cribrato: bibitur ex aqua mulsa: 1 item nobili e vino. 2 Ledon n. appellatur herba, ex qua ladanum fit in Cypro, barbis caprarum adhaerescens. Nobilius in Arabia. Fit iam et in Syria atque Africa, quod o. toxicon vocant. Nervos p. enim 3 in arcu circumdatos lanis trahunt, adhaerescente roscida 4 la-

E e e 5

nugine.

1. Lego, item ac bilem (id est, choleram) e vino. Dal.

2. Sic et M. Diosc. et Cb. Lada Gr. et Al. 3. in arcum. M. 4. pinguedine, ut est.

l. Et ladanu sistitur, etc.)

Lege: Et ladanu sistitur alius utroque: quod in segetibus nascitur, contuso et cribrato. Duplex ladani genus: unum terrenum, alterum factitium: terrenum friabile: factitium, lentum: utroque ladanu alium fisti dicit: quod in segetibus nascitur, contuso et cribrato, id est, terreno, quod friabile esse dixit. nam factitium quod lentum erat και εμμάλακτον, nec contundi, nec cribrari poterat. segetes hic arua sunt. Salmas. p. 376. a.

Et ladanu) Terreno scilicet et factitio: de utroque diximus XII. 37. Diosc. l. 128. de ladanu: Κοιλίαν τε ἰσησι συν οἴνω παλαιῶ ποθέν. Ἐστὶ δὲ και οὐρητικόν. H.

m. Quod) In aruis. H. n. Ledon) Ita MSS. R. Colb. etc. non Lada. Sic etiam Diosc. ut diximus XII. 37. H.

o. Quod) Ἀπὸ τοῦ τόξου, quae vox arcum sonat. H.

p. Nervos enim in arcu, etc.) Legend. Nervos enim in arca (an arcu) circumdatos lanis trahunt, adhaerescente roscida lanugine: lanae lanugini adhaerescere pingue roscidum, quod absolute roscidum hic vocat. non igitur ipsa herba conuoluebatur, sed pingue ipsum tractis ad herbam funiculis, unde offae fiebant, Dioscoridi μαγίδες. Solin. p. 363. a.

p. Nervos) Nervos enim vel in ipso adhuc arcu adductos, lanisque circumvolutos fruticibus admouent, ac deinde trahunt, adhaerescente iisdem interim lanugine foliorum pingui ac rofulenta. Frustra locum hunc sollicitat Salmas. in Solin. p. 363. libris non secundis, scriptoris ipsius labefactata eius emendatione sententia. H.

nugine. Plura *q.* de eo diximus inter unguenta. Hoc grauissimum ¹ odore est, ² durissimum tactu. Plurimum *r.* enim terrae colligit: quum *s.* probetur maxime purum, odoratum, molle, viride, resinosum. Natura *t.* ei molliendi, siccandi, concóquendi, somnum alliciendi. Capillum *v.* fluentem cohibet, nigritiamque custodit. Auribus *x.* cum hydromelite aut rosaceo infunditur. Furfures cutis et manantia hulcera sale addito sanat. Tussim *y.* veterem cum styrace sumptum. Efficacissimum ad ructus.

XXXI. 3. Aluum fistit et chondris, siue pseudodictamnium:

4. Hypocisthis *z.*, ¹ orobethron quibusdam dicta, malo granato immaturo similis. Nascitur *a.*,
vt

z. onere. M. *2. durissimumque Gr. et Al.* *3. Sic et Diosc. et Cb. orobathion Gr. et Al.*

q. Plura) L. XII. 37. H. mentis ad tussim sedandam
utilibus, ait Diosc. l. c. H.
r. Plurimum enim terrae colligit) Ob id terrenum supra vocatur. Dalec.
z. Hypocistis) Ὑποκίστις, et ὑποκισθίς. Sic Diosc. I. 127. Φύεται δὲ παρὰ τὰς εἴδας τοῦ κίσου ἢ λεγομένη ὑποκίστις ὑπὲρ ἐνίων δὲ ὀροβηθρον, ὁμοίον τι κτυπῶ εἰσῆς. In MSS. R. et Colb. orobothron. In libris hactenus editis, orobation. Huius hypocistidis iconem Clusius accurate delineat hist. rar. pl. I. p. 68. Aliud vero Scrib. Largo Comp. 85. hypocystis est, ὑπόκυστις, nempe succus rosae siluaticae, quam quidam caninam vocant. H.

s. Quum) Diosc. I. 128. H.

t. Natura) Diosc. l. c. Δύναμιν δὲ ἔχει στυπτικὴν, θερμαντικὴν, μαλακτικὴν, ἀνασφομωτικὴν. H.

v. Capillum) Diosc. l. c. Theod. Prisc. I. 2. de capillis cadentibus: Ladanum cum vino teri facies, et oleum myrteum admiscebis: et vteris ut pinguisimo linimento. H.

x. Auribus) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

y. Tussim) Inperi medica-

a. Nascitur) L. XXIV. 48. H.

vt diximus, sub cistho, vnde nomen. Haec *b.* arefacta in umbra sistit aluum ex vino austero nigroque vtraque. Duo enim genera eius, candida et rufa. Vfus in succo: spissat *c.*, siccat. Et rufa magis stomachi rheumatismos emendat. Pota *d.*, tribus obolis, sanguinis excreationes *e.*, cum amylo. Dysenterias pota, et infusa. Item verbenaca ex aqua data, aut carentibus febre ex vino ammineo, cochlearibus quinque additis in cyathos tres vini.

XXXII 5. Lauer *f.* quoque nascens in riuis condita et cocta torminibus medetur.

XXXIII. 6. Potamogeton *g.* vero ex vino dysentericis etiam et coeliacis, similis betae foliis: 1 minoribus tantum hirsutioribusque, 2 paulum super-

1. minor tantum hirsutiorque paulum semper eminens. Cb. Palatim supereminens extra aquam, peculiariter refrigerat, spissat. Vfus in foliis, cruribus. Gr. et Al. 2. paulatim. Gr.

b. Haec) Diosc. l. c. H.
c. Spissat) Adstringit. Δύναμιν δὲ ἔχει... συπτικώτεραν τε καὶ ξηραντικώτεραν. Diosc. l. 127. H.

d. Pota) Diosc. l. c. H.

e. Cum) Vide N. et Em. N. IX. (hic adi.) Pota) Prius legebatur, vitiosa interpunctione, sanguinis excreationes. Cum amylo dysenterias etc. At licet aluum sistat amyllum, vt dictum est XX. 67. tamen ad sanguinis excreationes saepius datur. Vnde Plin. l. c. Datur cum ouò his qui sanguinem reiecerint. Et XXIII. 75. de amygdalis: sanguinem sistunt

cum amylo, vbi simile interpunctionis mendum, Dioscoridis admonitu, aliorumque, sustulimus. H.

f. Lauer) Quod et sion nuncupatum olim indicaui-
mus, XXII. 41. De quo eadem Diosc. prodidit II. 154. In Indice, Lauer, sive sion. H.

g. Potamogeton) Iisdem verbis describitur a Diosc. IV. 101. Ποταμογειτων φύλλον ἐστὶν ὁμοιον σεύτλω etc. Pingitur a Matthiolo, qualem in horto regio vidi-
mus, in Diosc. IV. p. 1137. Nomen habet a locis aquo-
sis, ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ ἐνυ-

pereminens extra *h.* aquam. *V*sus in foliis: refrigerant *i.*, spissant: peculiariter *k.* cruribus vitiosis ¹ utilia, et *l.* contra hulcerum nomas, cum melle vel aceto. Castor *m.* hanc aliter nouerat, tenui folio velut *n.* equinis fetis, thyrso longo et laeui, in aquosis nascentem. Radice sanabat strumas et duritias. Potamogeton aduersatur ² et crocodilis: itaque secum habent eam, qui venantur. ³ Aluum *o.* sistit et Achillea.

7. Eosdem *p.* effectus praestat et statice, septem caulibus, veluti rosae capita sustinens.

XXXIV. 8. Ceratia *q.* vno folio, radice nodosa

1. utilibus, *V.* 2. et, in *M. d.* 3. Sic ex MSS.
H. et Ch. vocantur illos Gr. et Al.

ἐνὸδρων τόπων, quos prope nascitur. Nam γειτῶν vicinum sonat. *H.*

b. Extra aquam peculiariter refrigerat) Verba male transposita. Scribe: *similis betae foliis, minor tantum hirsutiorque, paullum semper eminens* (hucusque Chiff. et Voss. consentiant: quod sequitur, et Voss. primi prodimus) *extra aquam. V*sus in foliis: refrigerant, spissant; peculiariter cruribus vitiosis utilia. Si tamen supereminens malis, non intercedo. *Gron.*

i. Refrigerant) Hoc est, adstringunt. Diosc. l. c. Ψύχει δὲ καὶ εὐφει. *H.*

k. Peculiariter refrigerat, spissat. *V*sus in foliis, cruribus vitiosis utilia) Scribo alio ordine, *V*sus in foliis,

refrigerant, spissant. Peculiariter cruribus vitiosis utilia. ex eodem. *Pint.*

l. Et) Diosc. l. c. Ἀρμόζον καὶ νερομένοις καὶ πάλαιοις ἔλκεσιν. *H.*

m. Castor) Dodonaei forte myriophyllon aquatile is intellexit. *H.*

n. Velut equinis fetis) Myriophyllon aquaticum Dodonaei. *Dal.*

o. Aluum) Diosc. IV. 36. *H.*

p. Eosdem) Officinis herbariisque incognita. *H.*

q. Ceratia vno folio) Dodonaei ophioglossion. *Dal.*

Ceraria) Videtur esse vnifolium officinarum, pictum a Dodonaeo, p. 205. Meminit huius Marc. Emp. c. 27. p. 188. *Ceratidos*, inquit, *quam herbam violam marinam*

dosa magna, in cibo coeliacis et dysentericis medetur.

9. Leontopodium r., alii ¹ leuceoron, alii ² doripetron, alii thorybetron vocant, cuius radix aluum s. sistit, purgatque bilem, in aquam mulsam addito pondere denariorum ³ duorum. Nascitur in campestri et gracili solo. Semen eius potum, lymphatica somnia facere dicitur.

10. Lagopus t. ⁴ sistit aluum e vino pota, aut in feбри ex aqua. Eadem v. inguini adalligatur in

1. letheoron. M. 2. dorypetron. Gr. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. duum Gr. et Al. 4. ciet. V.

marinam appellamus, radicem trium digitorum magnitudine, incoctae vino austero, torminosos iuuant, si illud vinum admixta leuiter aquae calidae portione potetur. H.

r. Leontopodium) Est illud Dioscoridis λεοντοπέταλον, III. 110. In Noth. p. 457. Λεοντοπέταλον, οἱ δὲ λεοντοπόδιον, οἱ δὲ λευκήρορον, οἱ δὲ λεόντιον, οἱ δὲ δωρίς, οἱ δὲ δωρικτερίς, οἱ δὲ λυχνίς ἀγρία . . . οἱ δὲ θορύβητρον, etc. Et ab Apuleio, Leontopodium nominatur, c. 7. A Dodonaeo pingitur, p. 69. quale in horto regio vidimus. Λεοντοπόδιον, pedem leonis: λεοντοπέταλον, leonis folium interpretantur. H.

s. Aluum sistit, etc.) Hoc quidem valde alienum, bilem purgare, et aluum siste-

re. Mirum vero, quod historiam huius plantae a Dioscoride prolixè tractatam, ne Plinius quidem attigerit. Vide cap. 12. L. XXVII. Dal.

1. Lagopus) Diosc. IV. 17. totidem verbis: Λαγώπους δύναμιν ἔχει σαλτικὴν κοιλίας, πινόμενον μετ' οἴνου ἐπὶ δὲ τῶν πυρεσσόντων μετ' ὕδατος. Pedem leporinum vocant officinae, alii Trifolium humile. Vidimus in horto Regio, quale delineatur a Dodonaeo p. 567. et lagopus maior vocatur. Pied de lievre. Eadem cum Plinio et Dioscoride tradit Apul. c. 61. H.

v. Eadem) Diosc. l. c. Περιάπτεται δὲ καὶ πρὸς Φλεγμώνην βουβώνων. Φύεται δὲ ἐν πρᾶσιαις. H.

in tumore. Nascitur in segetibus. Multi *x.* super omnia laudant ad deploratos dysentericos quinquefolium, decoctis in lacte radicibus potis: et aristolochiam Victoriatum pondere in cyathis vini tribus. Quae ex supra dictis calida ¹ fumentur, haec candente *y.* ferro temperari aptius erit. E diverso *z.* purgat aluum succus centaurii minoris drachma in hemina aquae cum exiguo salis et aceti, bilemque detrahit. Maiore *a.* tormina discutuntur. Vetonica *b.* aluum soluit drachmis quatuor, in hydromelitis cyathis nouem. Item *c.* euphorbium, vel *d.* agaricum, drachmis duabus cum sale modico potum ex aqua, aut in mulso obolis tribus. Soluit *e.* et cyclaminos ex aqua pota, aut *f.* balanis subditis: item

1. sumuntur. M.

x. Multi) Marc. Emp. c. 27. p. 193. Diosc. I. 42. H.

y. Candente ferro temperari, etc.) Nam praeter adstringentem vim plantarum supra memoratarum ferrum candens, in eo liquore extinctum qui bibitur, aluum potentius cohibet. *Dal.*

z. E diuerso) Ad verbum ista Marc. exscripsit 30. p. 212. Diosc. III. 9. H.

a. Maiore) Diosc. III. 8. πρὸς σφόδρως, etc. H.

b. Vetonica) Marc. Emp. totidem verbis c. 30. p. 217. Ant. Musa t. 17. *Ad aluum concitandam,* etc. et Diosc. IV. I. plane ad verbum omnes. H.

c. Item) Casp. Hoffmann. Varr. lect. I. 12. hic quae-

dam immutat, libris inuitis. H.

d. Vel) Marc. Emp. 30. p. 214. Diosc. quoque III. I. cum mulla propinat. H.

e. Soluit) Diosc. II. 194. ex hydromelite bibi eam ob rem iubet. Marc. Emp. 30. p. 212. et 217. H.

f. Aut) Balani glandes sunt, et id quod glandis forma ad subducendam aluum in podicem manu inditur. Vulgus *suppositorium* vocat. Apul. 14. t. 2. *Ad aluum concitandam. Herba orbicularis in collyrium facta et iniecta, catharticum est:* hoc est, cyclaminos in balanum subdita, purgatiua est. Diosc. I. c. ἐν ἐγίω προστίθεται, in vellere subditur. Marc. Emp. L. de med. 30. *Orbicu-*

item chamaecissi balanus. Hyssopi *g.* manipulus decoctus ad tertias cum sale, ¹ pituitas trahit illitus, vel contritus cum oxymelite et sale: pellitque ventris animalia. Pituitam *h.* et bilem detrahit peucedani radix.

XXXV. **II.** Aluum *i.* purgat anagallis ex aqua mulsa: item *k.* ² epithymon, qui est flos e thymo, satureiae simili. Differentia *l.*, quod hic her-

1. pituitam. V. 2. epithymum. Id flos est, etc. Dal.

bicularis herba, quam Graeci cyclaminon vocant, si quis expresso succo anum peruxerit, mira celeritate experietur ani solutionem. H.

g. Hyssopi) Marc. 30. p. 214. et Diosc. III. 30. totidem plane verbis. Ventris animalia ἐλμινθας hic vocat, hoc est, teretes lumbricos. H.

h. Pituitam) Diosc. III. 92. Pituita ex quatuor humoribus corporis nostri, is est, qui potissimum magis serofus et aqueus est, magisque fluxilis: Graeci phlegma appellant. H.

i. Aluum purgat-anagallis ex aqua mulsa) Anagallides, in vetusto codice, numero multorum, recte. nam duplex est anagallis Dioscoridi libro II. Pint.

k. Item) Diosc. IV. 179. Ἐπίθυμον θυμου ἐστὶν ἀνθος τοῦ σκληροτέρου καὶ θυμβρα εἰκότος . . . Πινόμενον δὲ σὺν μέλιτι, κατὰ καθάρσει Φλέγμα καὶ χολὴν μέλαιναν. Epithymum flos est thymi du-

rrioris et satureiae similis . . . Potum id cum melle, detrahit pituitam bilemque atram per inferna. H.

l. Differentia, etc.) Lego, quod hoc herbaceum est, alterum vero thymum album. Quidam, etc. vile, etc. Id est quod cap. 10. L. XXI. tradidit, thymi esse duo genera: alterum candidum, quod solum nomine thymi Dioscorides describit; alterum nigricans, quod hic vocat herbaceum. Serpyllum zygin vocat Dioscorides; Theophrastus, ἡεπυλλον θυμῶδες. Dal. Differentia, etc.) Lege: Differentia quod hic heluaceus est, alterius thymi albus. nihil certius. Dicit thymum illud cui tribuitur Epithymum, florem heluaceum habere, id est, ex purpureo albicantem. Salmaf. 1288. b.

Differentia) Hoc est, viridis. Vide Not. et Em. N. X. (hic coll.) Differentia) Ita libri omnes, etiam conditiui,

herbaceus est, alterius thymi albus: quidam hippopheon *m.* vocant: stomacho *n.* minus utilis, vomitiones minus mouet: ¹ sed tormina et *o.* inflatationes discutit. Sumitur et ecligmate ad pectoris vitia cum melle, et aliquando iride. Aluum *p.* soluit; a quatuor drachmis ad sex cum *q.* mellis exiguo salisque et aceti. Quidam *r.* aliter epithymum tradunt sine radice nasci, ² tenue, similitudine *s.* pallioli, rubens: sicari in umbra, bibi ex aqua

1. sedat. M. 2. tenue, simil. pili. V.

ditui, manuque exarati, R. Colb. ceterique. Nec Salmasium moroi, qui p. 1288. in Solin. *beluaceus* rescribit, interpretaturque ex purpureo albicantem, nullo codice, nullo scriptore suffragante. Geminum epithymum viride, albumque agnoscit auctor libri de simpl. med. ad Patern. T. XIII. Opp. Galeni p. 990. *Epithymum*, inquit, est flos herbae assimilis fetae, (lego *satureiae*) *subviridis*... Nam verus epithymi flos exalbidus est, et asper, et plurimum in Pamphylia inuenitur. H.

m. Hippopheon) Vide N. et Em. N. XI. (hic pos.) *Quidam*) Sic libri omnes, sic Index ipse. Rectius tamen videtur *hippopheon*, quod sub *stoebe* fortassis, quae *Φέως* quoque appellatur, XXII. 13. innasci solet. Aetius III. [29.] p. 103. Παράπλησιώς δέ τῷ ἐπι-

θύμῳ καὶ τὸ ἐπὶ τῆς σοίβης φουομενον etc. *Similis vis ei quoque est, qui stoebe adnascitur: item qui thymbrae ideo epithymeron dictum etc.* H.

n. Stomacho minus utilis: vomitiones minus mouet) Archetypum nostrum: *Stomacho minus utilis vomitiones mouet*) Archetypum nostrum: *Stomacho minus vtilis vomitiones mouet.* Pint.

o. Et) Diosc. l. c. Ἰδίως ἀρμόζον ἐπὶ μελανχολικῶν καὶ ἐνπνευματουμένων. H.

p. Aluum) Marc. Emp. 30. p. 214. H.

q. Cum mellis exiguo salisque et aceti) Scribe, cum melle et exiguo salis atque aceti, ex eodem. Pint.

r. *Quidam*) Quod genus illud epithymi sit, incognitum. H.

s. *Similitudine*) Hoc est, pileoli. Ouid. *Palliolum nitidis imposuisse conis.* H.

aqua acetabuli ¹ parte dimidia, detrahare pituitam bilemque. ² Aluum *t.* leniter soluit *v.* et nymphaea in vino austero.

XXXVI. 12. Soluit *x.* et pycnocomon, erucae foliis crassioribus, et *y.* ³ acrioribus, radice rotunda, lutei coloris, terram olente, caule ⁴ quadrangulo, modico, tenui, flore ocimi. Inuenitur *z.* in saxosis locis. Radix *a.* eius in aqua mulla denariorum duum pondere, ⁵ et aluum, et bilem, et pituitam exinanit. Semen *b.* fomina tumtuosa facit, vna drachma in vino potum. ⁶ Et *c.* panos discutit.

XXXVII.

1. mensura. *M.* 2. aluo leniter soluta. *Ch.* 3. rarioribus *Gr.* et *Al.* 4. quadrangulo. *Ch.* 5. per aluum. *Dal.* 6. Panos et strumas. *Diosc.* Et capnos strumam discutit *Gr.* et *Al.*

t. Aluum) *Diosc.* III. 148.

H. *v.* Soluit et nymphaea, etc.)

Imo potius retinet. Plinius negligenter id prouidit. *Dal.*

x. Soluit) *Diosc.* IV. 176. iisdem fere verbis repraesentat: Πυκνόκομον Φύλλα έχει ὁμοία ἐνζώμω, etc. Herbariis adhuc incognita. *H.*

y. Et acrioribus) Sic MSS. et *Diosc.* καὶ δριμύτερα. In quibusdam editis, rarioribus, male. *H.*

z. Inuenitur in saxosis locis.) *Voss.* recidit τὸ locis. Sic in petrosis 27. *V.* in aquosis, eodem L. cap. 9. *Gr.*

Inuenitur) *Diosc.* l. c. *H.* *a.* Radix) Totidem verbis *Diosc.* l. c. *H.*

Vol. VII.

b. Semen) *Diosc.* l. c. *H.* *c.* Et panos) Vide *N.* et

Em. *N.* XII. (hic consp.)

Et) In libris editis, Et capnos strumam discutit. Quasi

vero e proposito sit commemorare modo ex iis herbam aliquam, quae nihil ad

alutum medendam iuuat, quo nunc in argumento vno habitare se professus est aper-

tissime iam a f. 28. In MSS. *R.* 1. Et carostrium: hoc tantum.

In *R.* 2. et capnostruma. Cur vero et panos discutit amplexi sumus, ubi

tam obscura sese vestigia offerunt sinceræ lectionis, in

causa *Dioscorides* fuit: cuius haec plane gemina de pycnocomo sententia IV. 76.

FFF

FFF

Kaj

XXXVII. 13. Detrahit *d.* bilem polypodium, quam nostri ¹ filiculam *e.* vocant: similis enim est filici. Radix in usu, pilosa, coloris intus herbacei, crassitudine digiti minimi, acetabulis *f.* cauernosa, ² ceu polyporum ³ cirri, subdulcis, in petris nascens, aut sub arboribus vetustis. Exprimitur *g.* succus aqua ⁴ madefactae: ipsa minute concisa inspergitur oleri, vel betae, vel maluae, vel fassamento: ⁵ aut cum pulicula coquitur ad aluum vel in febris ⁶ leniter soluendam. Detrahit *h.* bilem et pituitam, stomachum offendit. Aridae *i.* farina

1. filiciolam. *Cb.* 2. Seu *Gr.* 3. cirrbis, τῶν πλεκτανῶν *Theophr.* 4. Sic ex MSS. *H.* ipsa minuta concisa *Cb.* madefacta ipsa concisa *Gr. et Al.* 5. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* vel cum *Gr. et Al.* 6. leuiter. *Cb.*

Καὶ τὰ φύλλα δὲ καταπλαττόμενα, φύματα καὶ δοθιῆνας διαφορεῖ. *H.*

d. Detrahit) *Marc. Emp.* c. 30. p. 211. et 215. *H.*

e. Filiculam) *Apuleius.* c. 83. filicinam et radiolum vocat. Polypodium maius et apud nostros nomen seruat, *Polypode.* A Dodonaeo pingitur p. 461. Vidimus in horto Regio. *H.*

f. Acetabulis) Habet tubercula quaedam acetabulis iis similia, quae in polyporum ac sepiarum cirrhis apparent: inde πολυποδίου nomen. Iisdem ferme verbis a *Diosc.* describitur IV. 188. et a *Theophr. Hist.* IX. 14. *H.*

g. Exprimitur succus aqua

madefacta, ipsa concisa) *Voss.* aqua madefactae, et ipsa minuta concisa. Vt et in parte *Chifflet.* Legendum praeterea minute, vel minutim, vel minutatim. Hoc etiam credo voluisse *Pintianum,* etsi male sit expressum in exemplari, quo vtor. Quatuor alii saltem: aqua madefacta et ipsa. *Gr.*

Exprimitur) *Diosc.* l. c. totidem fere verbis: et *Marc. Emp.* 30. p. 211. *Apul.* item 83. t. 2. *H.*

b. Detrahit) *Diosc.* l. c. post *Theophr.* l. c. *H.*

i. Aridae) *Apud Theophr. Hist.* IX. 14. vbi quis eam contigerit, sunt qui innasce polypum asseuerent. Est autem polypus, auctore *Celso*

farina indita naribus polypum *k.* consumit. ¹ Florem *l.* et semen non fert.

XXXVIII. 14. Scammonium *m.* quoque ² dissolutionem stomachi ³ facit, bilem detrahit, aluum soluit, praeterquam *n.* si adiiciantur aloes drachmae duae obolis eius duobus. Est *o.* autem succus her-

Fff 2

bae

1. Sic ex MSS. H. Nec floret, nec semen fert. V. Florem et semen, etc. M. Floret, et Gr. et Al. 2. dissolutiones. Cb. 3. facit, praeterquam si, etc. duobus. Bilem detrahit, aluum soluit. Est autem succus. V.

VI. 8. caruncula modo alba, modo subrubra, quae narium ossi inhaeret, et modo ad labra pendens narem implet, modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increscit, uti post uiam conspici possit, strangulatque hominem, maxime Austro aut Euro flante. Gallis, un-polype. H.

k. Polypum consumit) Collo suspensa prohibet, ut aiunt, ne polypus in naribus gignatur. Theophr. Dal.

l. Floret et semen non fert) Nec floret, nec semen fert. Dal.

Florem) Vide N. et Em. N. XIII. (hic pos.) *Florem*) Ita recte verus codex Dalecampii. Prius legebatur, *Floret et semen non fert* quod falsum. In R. 1. *Floret semen non infert.* R. 2. *Floret semen non fert.* Alii aliter. Theophr. Hist. IX. 22. hoc tantum; Τὸ δὲ πο-

λυπόδιον μετὰ τὰ ὕδατα αἰεὶ βάλδει, σπέρμα δὲ οὐ φέει. Filicula semper post imbres erumpit: semen autem non fert. H.

m. Scammonium) Marc. Emp. 30. p. 212. Scammoniae succus solam detrahit bilem: datur ex aqua ad denarii semissem . . . Sed stomacho infirmo non conuenit. H.

n. Praeterquam) Hoc est, dum bilem detrahit, et aluum soluit, stomachi simul dissolutionem facit, nisi adiiciatur aloe, etc. Marc. Emp. 30. p. 211. Purgat bene haec compositio ventrem: Aloes denarii semis, Colophoniae (quae scammonia est) denarii semis: una teruntur haec; adiicitur mellis quod satis sit ad colliganda ea: datur ex aquae calidae vel frigidae cyathis quatuor: hoc medicamentum stomachum non corrumpit. H.

o. Est autem) Haec totidem

bae ab radice ramosae pinguibus foliis; triangulis, albis, radice crassa, madida, nauseosa. Nascitur pingui et albo solo. Radix circa canis ortum excauatur, ¹ vt p. in ipsa confluat succus: qui Sole siccatus, digeritur in pastillos. Siccatur et ipsa, vel cortex. Laudatur q. natione Colophonium, Mysium, Prienense: specie autem nitidum, et quam simillimum taurino glutini, fungosum tenuissimis fistulis, cito ² liquescens, virus ³ redolens, ⁴ cumminosum, linguae r. tactu lactescens, quam leuissimum, quum ⁵ diluitur albescens. Hoc s. euenit et adulterino, quod fit erui farina, et tithymali marini succo, in Iudaea fere: quod etiam strangulat sumptum. Deprehenditur t. gustu: Tithymalus

I. vt ex ipsa. V. vt in ipsam. Alii V. et Cb. 2. liquescit. Cb. 3. redolens, sub lingua elatrescens quam, etc. M. 4. Sic ex MSS. H. et Cb. Cummosum Gr. et Al. 5. diluatur. Cb.

dem fere verbis Diosc. IV. 171, Σκαμμωνία, etc. Pingitur a Dodonaeo stirps ipsa p. 387. visa a nobis in horto Regio: la Scammonée. H. p. Vt) Vt in ipsam cauum cultro factum confluat succus. Vide N. et Em. N. XIV. (hic consp.) Radix) Ita emendauimus ex fide codicum R. Colb. Ch. quum prius in ipsa alii minus apposite scribendum censerent. Rem dilucide Diosc. IV. 171. explicat: Succus, inquit, legitur hunc in modum; capite exemplo radix ita cultro excauatur, vt excauatio sensim a latiore orbe in acutum desinat: proinde-

que in id cauum confluit succus, qui conchis demum excipitur. Συλλέγεται δὲ ὁ ὄπος, κεφαλῆς ἀπὸ τῆς εἰζῆς ἀφαιρουμένης, καὶ ταλοειδῶς τεμνομένης εἰς κοιλότητα· συρρεῖ γὰρ εἰς αὐτὴν ὁ ὄπος, καὶ οὕτως ἀναλαμβάνεται εἰς μύακας. H.

q. Laudatur) Haec fere totidem verbis Diosc. l. c. et auctor libri de simpl. med. ad Patern. T. XIII. Opp. Galeni, p. 1000. H.

r. Linguae tactu lactescens) Hoc signum fallax et incertum esse Dioscor. tradit. Dalec.

s. Hoc) Diosc. l. c. H.

s. Deprehenditur) Diosc. l. c.

situdinem mellis, quo leprae illinuntur, et caput vngitur in dolore cum oleo.

XXXIX. 15. Tithymalum nostri herbam lactariam vocat, alii *a.* lactucam caprinam: narrantque lacte eius inscripto corpore, quum inaruerit, si cinis inspergatur, apparere literas, et ita quidam adulteras alloqui maluere quam codicillis. Genera eius multa. Primus *b.* cognominatur characias, qui et masculus existimatur, ¹ ramis *c.* digitali crassitudine, rubris, ² succosis *d.*, quinque aut

1. *caulibus.* Diosc. 2. *Rugosis, ... foliis pendulis*
Gr. et Al.

a. Alii lactucam caprinam) Columella et Celsus marinam. Dal.

Lactucam) Quod ea caprae vescuntur. Lactucam marinam Apul. c. 108. alii-que quos retulimus XX. 24. H.

b. Primus) Diosc. IV. 165. Ὁ μὲν ἀρχὴν χαρακίας καλεῖται ὑπὸ δὲ τινῶν κομήτης, ἢ αἰμυγαλοειδής, ἢ κωβίος. Gallis, Tithymale, Pingitur a Joh. Bauhino, T. III. p. 672. qualem vidimus in horto regio. Χαρακίας, quasi vallaris dicitur. Hoc genus peculiariter nostra rura vocant *euigilem matutinum*, Réveille marin. H.

c. Ramis digitali crassitudine rubris, rugosis) Non rugosis in eodem legitur, sed succosis, quae lectio asserorem habet Dioscoridem Libro IV. Eius, inquit, quae

characias lactaria herba appellatur, caules cubito longiores sunt, rubentes, acri et lacteo liquore pleni. Pint.

Ramis) Diosc. l. c. καυλοῦς, caules dixit: Apul. c. 108. thyrsos, seu scapos. H.

d. Succosis) Vide N. et Em. N. XVI. (hic pos.) Rubris) E nostra id emendatione, admonitu codicis R. 2. in quo diserte sic scribitur: et si R. I. librisque editis, rugosis legitur. Adstipulatur emendationi Diosc. IV. 165. Tithymali characiae caules, inquit, supra cubiti altitudinem attolluntur, rubri, acri lacteoque succo referti. Τοῦ δὲ χαρακίου καλουμένου, καυλοὶ μὲν ὑπὲρ πῆχυν, ἐνερευθεῖς, ὁποῦ δριμύως καὶ λευκοῦ μεσοί. Et Apul. c. 108. Characias... thyrsis ultra longitudinem cubitalem rubris, succi acrioris, etc. H.

aut sex, cubitali longitudine; a radice *e.* foliis ¹ paene oleae, in cacuminibus coma *f.* iunci. Nascitur *g.* in asperis maritimis. Legitur *h.* semen autumno, ² cum coma: ficcatum sole tunditur, et reponitur. Succus *i.* vero incipiente *k.* pomorum lanugine, defractis ³ ramulis, excipitur farina erui, aut ficis, vt cum iis ⁴ arefcat. Quinas *l.* autem guttas singu-

Fff 4

lis

1. oleae. Diosc. penuleae. Ch. Lege, pene oleae. 2. vt et coma. Diosc. 3. ramis. Ch. 4. ecrefcat. Ch.

e. A radice) Vide N. et Em. N. XVII. (hic adi.) *A)* Prius legebatur, *foliis pendulis*: quod et ipsa tithymali effigies coarguit. In R. I. cod. *folis poenale.* In R. 2. *penulee.* In Parm. ceterisque omnibus vsque ad Fröbenium, *pendet.* Is *pendulis* maluit. Sed indubitam esse emendationem nostram non vestigia modo haud obscura veteris scripturae, sed et Dioscorides ipse admonet in descriptione tithymali characiae: *Folia, inquit, sunt circa ramulos oleaginis similia, sed longiora et angustiora: Φύλλα δὲ περὶ τὰς ῥάβδους ὅμοια ἐλαία, μακρότερα δὲ, καὶ στενωτέρα.* Theophrasto etiam consentiente Hist. IX. 12. *Τὸ μὲν Φύλλον ἐλαίωδες ἔχει.* Apuleius similiter, c. 108. *Foliis oliuae similibus, paulo angustioribus et longioribus.* Neque hi scriptores modo, sed et res ipsa, plantaeque forma, quam saepe sumus contemplati, fauet. H.

f. Coma) In summitate caulium, cacuminibusque, coma est similis virgultis iunci. Diosc. et Apul. II. cc. H.

g. Nascitur) Diosc. l. c. H.

h. Legitur) Diosc. l. c. H.

i. Succus) Diosc. circa vindemiam, *περὶ τὸν τρυγητὸν*, ita succum exprimi ait, l. c. Plinius incipiente pomorum lanugine, nempe cotoneorum: quo nempe tempore ea lanuginosa esse incipiunt, circa Augustum mensem. H.

k. Incipiente pomorum lanugine) Vindemiarum tempore. Dioscorid. Auctor, ex quo Plinius transcripsit, tempus intellexit, quo *μῆλα*, id est, cydonia, lanuginosa esse incipiunt, nempe Augustum mensem. *Dal.*

l. Quinas) Septem etiam, si pueris detur. Hippocrates L. IV. de rat. Vict. in morb. acut. ad finem. *Dal.*

Quinas) Nempe singulis ficis. Diosc. l. c. *Alii in ficos*

lis excipi fatis est. Traduntque etiam toties purgari hydropicos fico sumpta, quot guttas lactis exceperit. Succus *m*, quum colligitur, ¹ ne attingat oculos cauendum est. Fit et e foliis tuis priore minus efficax. Fit et decoctum e ramis. Est *n*. et semen in vsu cum melle ² decoctum ad catapotia soluendae alui gratia. Semen *o*. et dentium *p*. cauis cera includitur. Colluuntur *pp*. et radices decocto e vino aut oleo. Illinunt *q*. et lichenas succo: bibuntque eum, ³ vt purgent vomitione et aluo soluta, alias stomacho inutilem. Trahit pituitam sale ⁴ adiecto in potu, bilem ⁵ aphonitro. Si *r*. per aluum purgari libeat, in posca: si vomitione, in passo aut *s*. aqua mulsa. Media portio tribus

1. ne manus intingat. Diosc. 2. decocto. Cb. 3. vt purget. M. 4. addito. Cb. 5. aphonitro. Cb.

ficos quae exsiccantur, ternas quaternasue guttas instillant, vt cum iis inarescant, eiusmodi ficos ad vsum recondunt.

Τινὲς δὲ εἰς τὰ ξηραίνόμενα σῦκα ἀποσάξουσι σαλαγμῆς γ' ἢ δ', ξηραίνοντες ἀποτίθενται. H.

m. Succus) Diosc. l. c. H.

n. Est) Diosc. l. c. totidem verbis. Καταπότιον medicamentum est quod sumitur deglutiendo. Pulas alibi Plinius, et vulgus, vocat. Cataportium, id est, medicamentum, quod non diluitur, sed ita, vt est, deuoratur. Scrib. Larg. comp. 87. H.

o. Semen) Diosc. l. c. succo hanc vim attribuit, vt

dentium cauis inditus, dolores leuet: Theod. Prisc. I. 14. vt decidere sponte faciat. H.

p. Dentium cauis) Erofionibus dentium imponitur lac, doloremque mitigat, dentibus aliis cera munitis, ne defluens fauces et linguam offendat. Diosc. Dal.

pp. Colluuntur) Colluuntur dentes radices decocto eum aceto iubet Diosc. l. c. H.

q. Illinunt) Diosc. l. c. et Apul. c. 108. t. 4. H.

r. Si) Apul. c. 108. H.

s. Aut aqua mulsa) Nam dulcia ventriculum euertunt et vomitiones concitant. Dal.

bus obolis datur. Ficos a cibo sumpsisse melius est. Fauces *t.* vrit leniter: ¹ est enim tam feruentis naturae, vt per se extra corpori impositum, pusulas ignium modo faciat, et pro caustico in vsu sit.

XL. 16. Alterum *v.* genus tithymali ² myrsiniten vocant: alii caryiten: foliis myrti acutis et pungentibus, sed mollioribus: et ipsum in asperis nascens. Colliguntur comae eius hordeo turgescente, siccataeque in vmbra diebus nouem in Sole inarescunt. Fructus non pariter maturescit, sed pars anno sequente, et nux vocatur. Inde *x.* cognomen Graeci dedere. Demetitur *y.* cum mesium maturitate, ³ lauaturque, dein siccatur, et

Fff 5

datur

1. Est et alias *ram. V.* 2. *myrsiten. Cb.* 3. *torum deinde. M. lauatumque deinde. Cb.*

t. Fauces) Diosc. l. c. *Quoniam fauces exasperat, cataporia quae ex eo concinnantur, cera aut decocto melle illini, atque ita dari par est.* Τραχύνει καὶ τὸν Φάρυγγα ὅθεν δεῖ καταπότια περιπλάττειν κηρῶ ἢ μέλιτι ἐφθῶ. καὶ ἕτως δίδονται. H.

v. Alterum genus Tithymalli myrsiniten vocant) Myrsiten non myrsiniten, in vetusto codice habetur. Sed vtraque lectio tolerabilis est. Nam Dioscorides Myrsiniten appellat, Theophrast. Myrsiten. Pint.

Alterum) Diosc. IV. 165. Ὁ δὲ θῆλυς ὄν ἐνίοι μυρσινίτην, ἢ καρδίτην ἐκάλεσαν,

σαν, etc. iisdem enim plaine notis describit, ac Plinius. Myrsinites legitimus tithymalus id genus appellatur a Clusio hist. rar. pl. VI. p. 189. ab aliis latifolius. Vidimus in horto regio. In Indice Myrtites: Theophr. Hist. IX. 12. Μυρτίτης. Et Apuleio. H.

x. Inde) Caryitae. A voce Graeca *κάρυον*, quae nucem sonat. Theophr. IX. 12. Ταῦτα δ' ἐν ἅμα φέρει τὸν καρπὸν, ἀλλὰ παρ' ἑτοσ... ὁ δὲ καρπὸς αὐτῆ καλεῖται κάρυον. H.

y. Demetitur) Quae deinceps sequuntur, ea sunt totidem verbis apud Theophrast. Hist. IX. 12. H.

datur cum papaveris nigri duabus partibus, ita ut fit totum acetabuli *z.* ¹ modus: minus *a.* hic vomitionibus, quam superior: ceteri item. Aliqui sic et folium eius dedere, nucem vero ipsam in mulso, aut passo, vel *b.* cum sesama. Trahit *c.* bilem et pituitam per aluum. Oris hulcera sanat. Ad nomas oris folium cum melle estur.

XLI. 17. Tertium *d.* genus tithymali ² paraliū vocatur, siue tithymalis folio rotundo: caule palmum alto, ramis rubentibus, femine albo, quod colligitur incipiente *e.* ³ vva, et siccatum teritur, sumiturque acetabuli *f.* mensura ad purgationes.

XLII. 18. Quartum *g.* genus helioscopion appellant, foliis ⁴ porcilacae, ramulis stantibus a radice

z. modo: minus hic non vom. aptus, quam. M. ^{2. paraliū. Ch.} *3. vva nigrescere. Theoph.* ^{4. Sic ex MSS. H. et Ch. portulacae Gr. et Al.}

z. Acetabuli) Mensura. Theophr. l. c. Τὸ δὲ συν-
αμφοτέρων ὅσον ὀξύβα-
Φον. H.

a. Minus) Subintellige, accommodatus. Sic Diosc. l. c. et Apul. c. 108. H.

b. Vel) Et quidem tosta, ἐν σησάμῳ πεφρυγμένῳ. Theophr. l. c. H.

c. Trahit) Theophr. l. c. H.

d. Tertium) Haec tota descriptio similiter ad verbum exstat apud Theoph. Hist. IX. 12. De hoc tithymali genere diximus XX. 80. Diosc. IV. 165. Ὁ δὲ παρὰ λῆος λεγόμενος τιθυμαλί-

δα ἢ μήμωνα ἐκάλεσαν, etc. Ab Apuleio dicitur c. 108. Tithymalis, repleis tithymalis, paralion mecon. Et hoc genus Galli euigilium matutinum vocant. H.

e. Incipiente) Pubescente, maturescente, variante. Theophr. l. c. Ὅταν ἀρτί-
περμάζῃ σαφυλή. Plinius XX. 80. florente vva. H.

f. Acetabuli) Dimidio acetabulo ipse dixit, XX. 80. H.

g. Quartum) De eo genere eadem ad verbum prodidit Apul. c. 108. et Diosc. IV. 165. Ὁ δὲ ἡλιοσκοπίος λεγόμενος, ἀνδράχνη ὁμοία φύλλα ἔχει etc. Pingitur a Do-

radice quatuor aut quinque, rubentibus, semipedali altitudine, succi plenis. Hoc *h.* circa oppida nascitur, semine albo, columbis ¹ gratissimo. Nomen *i.* ² accipit, quoniam capita cum Sole circumagitur. Trahit *k.* bilem per inferna in oxymelite dimidio acetabulo: ceteri vsus, qui characiae.

XLIII. 19. Quintum *l.* cyparissian vocant, propter foliorum similitudinem, caule gemino aut triplici nascentem in campestribus: cui *m.* eadem vis, quae helioscopio aut characiae.

XLIV. 20. Sextum *n.* platyphyllon vocant: alii corymbiten, alii amygdaliten a similitudine. Nec vllius latiora sunt folia. Pisces *o.* necat, alium

i. Sic ex MSS. *H.* quidam post gratissimo inserunt quod colligitur incipiente vna et sic *Gr.* Haec superuacua sunt, et repetita ex superioribus periodis.

2. accepit. *V.*

a Dodonaeo p. 376. quale in horto regio obseruatum a nobis. Helioscopos ab Apuleio nuncupatur *l. e.* idemque cicer columbinum, et caprago. *H.*

b. Hoc) Diosc. *l. c.* *H.*

i. Nomen) Diosc. *l. c.* Συμπεριφέρεται δὲ τὰτα ἡ κομὴ τῆ τῆ ἡλίε κλίσει ὁθεν καὶ ὠνόμασαι ἡλιοσκοπιος. *H.*

k. Trahit) Diosc. *l. c.* *H.*

l. Quintum) Κυπαρισσίας, a foliorum similitudine eum cupresso nomen accepit. A Dodonaeo pingitur p. 367. Vidimus in horto Regio. *H.*

m. Cui) Diosc. *l. c.* *H.*

n. Sextum platyphyllon vocant. Et paulo post: *Septimum dendroides)* E contrario Dioscorides, sextum facit Dendroides, septimum Platyphyllon. Quare sic in Plinio scribendum censeo. *Pint.*

Sextum) Diosc. Ὁ δὲ πλατύφυλλος φλόμω ἔοικε. Nomen habet a latitudine foliorum. Pingitur a Clusio hist. rar. pl. VI. 190. quale est a nobis obseruatum in horto regio. Amygdalitae cognomen primo generi tribuit Diosc. minus recte. *H.*

o. Pisces necat) Tufus et aquae

uum soluit, radice, vel foliis, vel succo in mulso, aut aqua mulsa drachmis quatuor. Detrahit priuatim aquas.

XLV. 21. Septimum *p.* dendroides cognominant, alii ¹ cubion, alii leptophyllon *q.*, in petris nascens, comosissimum *r.* ex omnibus ² maxime, cauliculis rubentibus, et femine copiosissimum: eiusdem *s.* effectus, cuius characias.

XLVI. 22. Apios *t.* ischas, siue raphanos agria, iuncos *v.* duos, siue tres, spargit in terra ruben-

1. cubion. *Cb.* in emend.

2. maximis. *M. et Cb.*

aquae inspersus. Dioscor. *Dal.*

Pisces) Diosc. III. 165. Ἀποκτείνει δὲ καὶ τὰς ἰχθύας, κόπεις καὶ διεθεῖς τῷ ὕδατι. *Pisces necat tu- sus, et aqua dilutus.* H.

p. Septimum) Diosc. I. c. Ὁ δὲ ἐν ταῖς πέτραις φυόμενος, δένδροειδὴς δὲ καλεόμενος, ἀμφιλαφῆς ἀνωθεν καὶ πολυκόμος, ὅπῃ μεσὸς, ὑπέρυθρός τὰς κλάδας etc. *Qui in petris nascitur, dendroides, quasi arborefcens, cognominatus, foliosus est in cacumine, densamque spargit comam, succo lacteo praegnans subrubentibus ramis,* etc. Pingitur a Lobelio in *Aduu.* p. 150. *Tithymalus myrsinites angustifolius* appellatur. In horto regio vidimus. H.

q. Leptophyllon) A foliorum tenuitate: sunt enim myrti tenuioris similia, τὰ

Φύλλα μυρσίνη λεπτῇ προσεοικότα, inquit Diosc. I. c. H.

r. Comosissimum) Largiore coma. H.

s. Eiusdem) Diosc. I. c. H.

t. Apios) Diosc. IV. 177. Ἀπιος, οἱ δὲ ἰσχάς, οἱ δὲ χαμαιράφανος ὀρεινὴ ἢ ἀγρία, οἱ δὲ λινοζώσις. *Vide Sarac. in Nott. ad Diosc.* Ἀπιος dicitur, et ἰσχάς, quod radicem habet accedentem ad piri formam, vel ficus. Nullum nomen inuenit Gallicum, inquit Ruellius, III. 658. Vidimus tamen per inopiam frugum ruri pauperes hac radice vesci. H.

v. Duos) Tres, aut quatuor. Theophrastus. *Dal.*

Iuncos) Diosc. I. c. ramulos iunceos, binos, ternosue dixit, κλωνία δύο ἢ τρία ἀπὸ γῆς ἀνίσσι σχοινώδη λεπτά etc. H.

rubentes, foliis *x.* rutae: radix cepae, sed amplior: quare *y.* quidam raphanum siluestrem vocant. Intus *z.* habet ¹ mammam candidam: extra, cortices nigros. Nascitur *a.* in montuosis asperis, aliquando et in *b.* herbofis. Effoditur vere, tusaque in fictili mergitur, deiectoque quod supernatat, ² reliquus succus purgat *c.* vtraque parte, fefquiobolo in aqua mulsa. Sic et hydropicis datur acetabuli mensura. Inspergitur et aridae radicis farina potioni: aiuntque *d.* superiorem partem eius vomitione ³ biles extrahere: inferiorem per ⁴ aluum, aquas.

XLVII.

1. carnem. V. *2. relictus succus colligitur, purgat. V.* *3. bilem et pituitam. Diosc.* *4. aluum aqua. Ch.*

x. Foliis rutae) Longioribus, angustioribus, pallidis. Dal.

Foliis) Foliis quidem rutae, sed oblongioribus iisdem, et angustioribus: Φύλλα πηγανώ εοικότα, επίμηκύτερα μέντοι και σενώτερα. Theophr. Hist. IX. 10. Φύλλον μὲν ἔχει πηγανῶδες βραχύ. H.

y. Quare) Aegineta VII. 10. Καλῶσι δὲ τινες αὐτὸ χαμαιράφανον. H.

z. Intus.) Corpus, carnem, pulpamue candidam. Diosc. l. c. Ρίζα ... Φλοιὸν ἔχουσα ἐξωθεν μέλαινα, ἐνδοθεν δὲ λευκόν. Quoniam lactei succi plena radix est, mammam idcirco, et quidem sat eleganter, vocat. H.

a. Nascitur) Diosc. l. c. H.

b. In herbofis) Καρχλακώδη, Theophrast. c. 9. L. XVI. histor. filice saxosis, Plinius legit χλωδῆ. Dal.

c. Purgat) Per superna aequae vomitione, atque per inferna. Diosc. l. c. Τετρατρία ἡμιοβόλια ποθέντα, ἄνω και κάτω καθαίρει. Sed differt a Dioscoride Plinius, quod supernatantem liquorem reiicit, reliquum in medicos vsus adsciscit: ille contra liquorem, qui supernatat penna collectum exsiccatumque adhibet in eisdem vsus. H.

d. Aiuntque) Diosc. l. c. cum Theophr. Hist. IX. 10. Sic etiam Aegineta VII. 10. H.

XLVII. Tormina *e.* discutit quodcumque panaces, et Vettonica *f.*, praeterquam a cruditate: peucedani *g.* succus et inflationes, ructus gignens: item *h.* acori radix, daucumue *i.*, si *k.* lactucae modo sumatur. Ladanum *l.* Cyprium potum interaneorum vitis occurrit: item *m.* gentianae farina, ex aqua tepida fabae magnitudine. Plantago *n.* mane

I. praetereaue cruditatem. V.

e. Tormina) Diosc. III. 55. Etiam ad iumentorum tormina panacis radicem vitilem esse scribit Theophr. Hist. IX. 10. Ad quoscumque ventris dolores, c. 12. H.

f. Et Vettonica) Ant. Musa, tit. 16. Ad ventris dolorem: Herbae Vettonicae drachmam unam in aqua calida cyathis duobus bibendam dato. His autem dumtaxat haec apta erit compositio, quorum non ex cruditate intestina torquentur. Sic etiam Marc. Emp. c. 29. p. 203. H.

g. Peucedani) Torminibus, inflationibusque subuenire pariter auctor est Diosc. III. 92. H.

h. Item) Diosc. I. 2. H.

i. Daucumue) Dauci semen ad sedanda tormina commendat Diosc. III. 83. H.

k. Si lactucae modo sumatur) Ex aceto et oleo. Dal.

Si) Ex aceto, oleoque. H.

l. Ladanum) Aluum fistit,

vrinam ciet. Diosc. I. 128. H.

m. Item) Succum huius prodesse stomachicis scribit Diosc. III. 3. H.

n. Plantago mane sumpta duabus linguis) In Archetypo nostro, Plantago mane sumpta a duobus lingulis. rectius ut illud, Dicor ab indoctis lingula grammaticis. Pint.

Plantago) Marc. Emp. c. 27. p. 188. Plantaginis aridae semen tritum, ex partibus duabus, et papaueris capita arida, ex parte tercia, oportet per cribrum tenuiter foratum trahi, ex eoque puluere dari torminoso ligulae magnae mensuram, interdum plus aut minus, cum vini veteris mixti non nimium, id est, cyathis tribus. Hoc medicamentum ante somnum utiliter etiam ad vesperam datur. Et paulo ante: Plantago cocta ante alium cibum data ex aceto plurimo, et exiguo sale atque oleo, torminosi plurimum prodest. H.

mane sumpta duabus *o.* ¹ linguis, et tertia papaue-
ris in *p.* vini ² cyathis IV. non veteris. Datur et
in somnum euntibus, addito *q.* nitro vel polenta,
si multo post cibum detur. Colo *r.* infunditur he-
mina succi, vel in febris.

XLVIII. Agaricum *s.* potum obolis tribus
in vini veteris cyatho vno, lieni medetur: et pa-
naxis omnium generum radix ³ in mulso. Sed *t.*
Teucra praecipue, pota arida et decocta quantum
manus capiat, in aceti heminis tribus. Ad ⁴ vul-
nus illinitur eadem cum aceto: aut si tolerari non
possit, ex ficu vel aqua. Polemonia *v.* bibitur ex
vino. Vettonica *x.* drachma in oxymelitis cyathis
tribus.

1. linguis seu cochlearibus. *M.* 2. Sic ex MSS. *H.*
non veteris, in *Cb. del.* in vini non veteris cyathis
IV. Gr. et A. 3. in aceto mulso. *V.* 4. vul-
nera. *V. bieminam. Cb.*

o. Duabus) Vel, ut alii
MSS. habent, *lingulis*, hoc
est, cochlearibus. *H.*

p. In vini non veteris cyathis IV.) Notant in Chifflet.
deesse non veteris. Sane,
ubi vulgo ponuntur, desunt
et in Vossiano: at non de-
sunt paullo post: sed est
ibi: *in vini cyathis quatuor
non veteris. Gron.*

q. Addito nitro vel polenta) Ut eius frigiditas tem-
peretur. Additur autem ni-
trum si caussa est doloris
impeditique somni crassus
et flatuosus vapor: polenta
vero, si acer et biliosus hu-
mor. *Dal.*

r. Colo) In coli tormen-

to, hoc est, in tenuioris
intestini morbo. Apponi
iubet ad colici umbilicum
contusam plantaginem
Marc. Emp. 29. p. 206. *H.*

s. Agaricum) Lienosis in
aceto mulso praebet Diosc.
III. 1. *H.*

t. Sed) Quae hemionitis
Dioscoridis est III. 152. ut
alibi monuimus: ἡ τις συν
ῥξει ποθεισα, τηκει σπλη-
να. *H.*

v. Polemonia) Ex aceto
drachmae pondere dare lie-
nosis auctor est Diosc. IV.
8. *H.*

x. Vettonica) Diosc. IV.
1. *H.*

tribus. Aristolochia *y.*, vt *z.* contra serpentes. Argemonia septem diebus in cibo sumpta lienem consumere dicitur: agaricum *a.* in aceto mulso obolis duobus. Nymphaeae *b.* heracliae radix ² e vino pota, et ipsa consumit. Cissanthemus, *c.* drachma bis die sumpta, in vini albi cyathis II. per dies XL. lienem dicitur paulatim emittere per vrinam. Prodest *d.* et hyssopum cum fico decoctum. Lonchitidis *e.* radix decocta, priusquam semen ³ emittat: Peucedani *f.* quoque radix decocta, et lieni et renibus. Lien *g.* ⁴ acori potu consumitur. Praecordiis *h.* et ilibus utilissimae radices. Clymeni *i.* semen potum diebus triginta pondere denarii

1. Argemone. V. 2. in. Cb. 3. demittat. Cb.
4. acoro poro. M.

y. Aristolochia) Ex aqua propinat Diosc. III. 6. H.

z. Vt) L. XXV. 55. radice drachmam in vini hemina saepius bibendam aduersus serpentes praedicit. H.

a. Agaricum) Diosc. III. 1. et Plin. Val. II. 18. Agarici oboli duo in aceto mulso poti per dies XX. consumunt lienem. H.

b. Nymphaeae) Diosc. III. 148. totidem verbis. H.

c. Cissanthemos) Hoc est, cyclaminos cyssanthemos, de quo idem narrat, Diosc. III. 195. H.

d. Prodest) Diosc. III. 30. ad verbum. H.

e. Lonchitidis) Et hoc de altera lonchitide Diosc. III.

162. quam et asperam vocat: Τήκει δὲ καὶ σπλήνας μετ' ὄξος πινομένη. H.

f. Peucedani) Diosc. III. 92. cum Theoph. Hist. IX. 22. H.

g. Lien) Diosc. I. 2. σπλήνας τήκει. H.

b. Praecordiis) Diosc. I. c. lateri, hepatis, thoraci, subuenire ait. H.

i. Clymeni) Subintellige: lienem absomit. Diosc. IV. 14. de periclymeno, quam esse clymenon Plinianam suo loco docuimus: Τὰς δὲ καρπὸς πέπειρος συλλεγείς καὶ ξηρανθεὶς ἐν σκιαῖ, πίνεται μετ' οἴνου < ἅ ὀληκὴν ἡμέρας μί, καὶ σπλήνα τήκει, etc. Semen postquam ematuruit collectum, et in um-

narii in vino albo. Vettonicae farina ex melle et aceto ¹ scillite pota. Radix lonchitidis in aqua, et Teucrium illinitur. Item *k.* scordium cum cera, agaricum ² cum farina feni Graeci.

XLIX. Vesicae *l.* malis, contraque *m.* calculos, ³ grauissimis cruciatibus, vt *n.* diximus, auxilio est Polemonia *o.* ex vino pota: item *p.* agaricum. Plantago *q.* radice vel foliis potis ex passo. Et *r.* Vettonica, vt *s.* in iocinere diximus. Item ramici, pota atque illita: eadem *t.* ad frangurias efficacissima. Ad *v.* calculos quidam Vettonicam et ver-

- 1.* scillito. *Ch.* *2.* cum farina foenigræci, vesicae malis ... auxilio est. Polemonia *Gr.* et *Al.*
3. in grauiff. *V.*

in umbra siccatum, si drachmae pondere ex-vino bibatur quadragenis diebus, lienem absorbit, etc. *H.*

k. Item) Diosc. III. 125. Καὶ ὑποχόνδριον χρονίως φλεγμαῖνον ἀναληφθεῖσα κηρωτῆ, παρηγορεῖ. Diuturnam hypochondrii inflammationem cerato excepta lenit. *H.*

l. Vesicae) Ab his verbis instituendam periodum nouam loci sententia admonuit, quae connexa perpetuam cum anterioribus habetenus fuere. *H.*

m. Contraque calculos grauissimis, etc.) Vtroque eo remedio calculi franguntur, et viae aperiuntur per quas fracti exeant. *Dal.*

n. Vt) L. XXV. 7. Indicaure, inquit, experimen-
Vol. VII.

10. asperrimos cruciatu esse calculorum a stillicidio vesicae. *H.*

o. Polemonia) Diosc. IV.

8. ex aqua praebet. *H.*

p. Item) Diosc. III. 1. *H.*

q. Plantago) Totidem verbis Diosc. II. 153. et Apul. c. I. t. 24. *H.*

r. Et *V.*) Vettonica pariter calculos rumpi docet Galen. de fac. simpl. m. VII. p. 189. *H.*

s. Vt) Sect. 19. his verbis: Vettonicae drachma una in aqua calida cyathis tribus. Ex melle et aceto bibi iubet Ant. Musa t. 24. *H.*

t. Eadem) Diosc. IV. 1. *H.*

v. Ad) Verbis plane totidem Marc. Emp. c. 26. p. 177. Item suspectae vetustatis auctor, Aem. Macer, c. de verbena: Herbam cui

Ggg

nomen

et verbenacam et millefolium aequis portionibus, ex aqua, pro singulari remedio bibere suadent. Strangurias discuti et dictamno certum est. Item quinquefolio decocto ad tertias in vino: hoc x. et enterocelicis dari atque illini, vtilissimum est. Xiphii y. quoque radix superior vrinam ciet infantibus. ¹ Enterocelicis z. datur ex aqua, et illinitur vesicae vitiiis. Peucedani succus ² infantium ramici: et a. vmbilicis eminentibus psyllion illinitur: Vrinam b. ciet anagallides, acorique c. radice decoctum, vel ipsa trita ³ potaque: et ⁴ omnia vesicae vitia sanat. Et d. calculos herba et radix cotyledonis. Itemque e. genitalium f. inflammationem, pari ⁵ pondere caulis, et seminis, et myr-

1. Ictericis. M. 2. infantib. Cb. 3. potaque etiam
vesicae. M, 4. omnem, in M. d. 5. pondere
seminis caulis. V.

nomen foliis de mille dedere, Bettonicamque, pari verbenae pondere iunge: Haec mixta potantur aqua: nullum medicamen Vitilium credunt illis quos calculos angit. H.

x. Hoc) Diosc. IV. 42. H.

y. Xiphii) Diosc. IV. 20. H.

z. Enterocelicis) iisdem verbis Diosc. I. c. H.

a. Et) Diosc. IV. 70. Ἐν τεροκήλας τε τὰς ἐπὶ παιδων καὶ ἐξομφάλας ὑγιάζει κατὰ πλάσσομενον σὺν ὄξει. Infantium enterocelis, et eminenti vmbilico illitum ex aceto medetur. Vnde forsitan legi hoc loco oporteat, vt in Chiff. cod. Peucedani succus infantibus: ramici et vmbilicis eminentibus psyllion illinitur. H.

b. Vrinam) Certe nephriticis, hydropicisque opitulari ait Diosc. II. 209. H.

c. Acorique) Diosc. I. 2. H.

d. Et) Diosc. IV. 92. Item Galen. de fac. simpl. m. VII.

p. 195. Dysuriam statim ea sanari in vino pota, auctor est Theod. Prisc. II. p.

2. c. 20. H.

e. Itemque) Diosc. I. c. H.

f. Genitalium inflammationem omnem) Τὰς ἐν αἰδοῖσις Φίμης χαλαρὰ. Dioscorides.

Pudendorum praeclosurenes et capistrations laxat. Sed myrrhae nullam mentionem facit. Dal.

myrrhae. Ebulum *g.* ¹teneris cum foliis tritum, ex vino potum, calculos pellit: impositum testes *h.* sanat. Erigeron *i.* quoque cum farina thuris et vino dulci, testium inflammationes sanat. Symphyti *k.* radix illita enterocelas cohibet: genitalium nomas hypocisthis *l.* alba. Artemisia *m.* quoque datur contra calculos ex vino dulci, et ad stranguriam. Dolores *n.* vesicae sedat ex vino nymphaeae heracliae radix.

L. 1. Eadem *o.* vis crethmo *p.* ab Hippocrate admodum ²laudatae. Est autem inter eas quae eduntur siluestrium herbarum. Hanc certe apud Callimachum apponit rustica illa *q.* Hecale: ³speciesque est batis *r.* ⁴hortensiae. Caulis *s.*

G g g 2

vnus

1. tenerum, Cb. 2. Sic ex MSS. H. laudato. Dal. laudata Gr. et Al. 3. speciesque eius est. V. 4. Sic ex MSS. H. et Cb. hortensis Gr. et Al.

g. Ebulum) Ebuli radices ad calculos commendat Marc. Emp. c. 26. p. 176. H.

h. Testes sanat) Duros, herniosos, tumentes. Dal.

Testes) Testium epiphoras, seu inflammationes. H.

i. Erigeron) Iisdem verbis Diosc. IV. 97. H.

k. Symphyti) Diosc. IV. 9. H.

l. Hypocisthis) Cistho ipsi hanc vim assignat Diosc. I. 126. H.

m. Artemisia) Diosc. III. 127. et Apul. c. 59. t. 4. H.

n. Dolores vesicae) Diosc. III. 147. H.

o. Eadem) Diximus de eo, anteriore libro f. 96. Lau-

datur ab Hippocrate; ad eiiciendos feminarum menses, L. de nat. mul. t. 20.

p. 372. et morb. mul. I. t. 10. p. 422.

Ad vteri morbos inter optima remedia, ἀριστὰ Φάρμακα eodem volumine, t. 56. p. 450. H.

p. Crethmo) Crithmum vulgo portulacam marinam, auctor confundit cum empetro,

quod Narbonenses vocant *Bacillos*, quasi *Batidas*, et Northmani *Percepi-*

erre, ob id puto, quod iisdem locis nascuntur, et pariter eduntur in acetariis.

Dal.

g. Illa) De qua diximus antea, XXII. 44. H.

vnus palmum altus, femen *t.* ferens odoratum, ceu libanotidis rotundum, ficcatum rumpitur: habet intus nucleum candidum, quem aliqui cachryn vocant. ¹ Folio pingui, albicante veluti oliuae, crassiore, et falso gustu: radices digiti crassitudine tres aut quatuor. Nascitur in maritimis ² petrosis. Estur *v.* crudum coctumue cum olere, ³ odorati saporis et iucundi. Seruatur *x.* etiam in muria: ⁴ praecipui vsus ad stranguriam, folio, vel caule, vel radice ex vino. Colorem quoque corporis gratiorem

1. Sic ex MSS. H. Ch. et M. Folia pinguia, albicans
 .. crassiora, et falsa gustu Gr. et Al. 2. et petrosis. Diosc. 3. odoratum, saporisque. V.
 4. praecipuusque vsus eius. V.

r. Batis) Nec batis quoque bacillarum nomine, de quibus egimus XXV. intelligenda est: quando neque ipsa crethmos ea est appellatione censenda, vt diximus. Quin et bacillas herbarii perperam in marinas distinxere ac hortenses, vt acute vidit P. Quiqueranus de laud. Prouinciae, II. fol. 50. quum nihil discrepent: nisi quia maritimae litorum praerogatiua gustantibus salfiorem morsum insigunt. Conditura bacillarum aceto constat: ei nihil falsi adiiicitur, quod (vt aiunt) sale sibi secum ferant. Quae ratio me quoque monet, vt asseuerem bacillam eam non esse batin, quod Dalecampius censuit: quando Colu-

mella, Plinius ac Dioscorides, suae bati nunc sale, nunc muriam iniiciunt. Batin esse potius censuerim eam, quae nomine alio hortensis siue satiuua portulaca est: crethmon, marinam. H.

s. Caulis) Iisdem paene notis a Diosc. II. 157. describitur. H.

t. Semen feruens) In Dioscoride est, *cribmi fructum libanotidi similem odoratum*, mollem, rotundum, siccum dirumpi, et intus habere *ὡς πυρρὸν σπέρμα*, semen veluti ruffum: auctor legisse videtur *ὡς πυρρῶδες*. Dal.

v. Estur) Diosc. l. c. H.

x. Seruatur) Diosc. l. c. H.

tiorem facit: ¹ verum aequo largior inflationes. Aluum soluit decocto, vrinamque *y.*, et a renibus humorem trahit. Sic *z.* et althaeae siccae farina in vino pota, stranguriam tollit, efficacius addito dauco. Lieni quoque utilis. Aduersus *a.* serpentes bibitur. Iumentis quoque in pituita, aut stranguria hordeo inspersa succurrit.

LI. 2. Anthyllion *b.* est lenti ² simillima, quae *c.* in vino pota vesicas vitiis liberat, sanguinem sistit. Altera *d.* est anthyllis, chamaepityos similis, flore purpureo, odore graui, radice intubi.

LII. 3. ³ Vel *e.* magis cepaea, similis portulacae, nigriore radice, sed inutili, nascens in lit-
Ggg 3 toribus

1. verum largior inflationes alui soluit. Decocta vrinam et a ren. M. inflationes facit. Aluum, etc. Alii V. verum largior quoque inflationem. Aluum. V.
2. simillima nascens, in litorib. arenosis gustu amara (subsalsa Diosc.) quae in vino et cer. intubi. Sed id magis cepaea, etc. inutili, in vino, etc. Diosc.
3. Vesicae magis cepaea medetur similis. V. vel magis medetur. Cepaeae similis. Ch.

y. Vrinamque) Diosc. l.

c. H.

z. Sic) Diosc. III. 163. H.

a. Aduersus) Diosc. l. c.

H.

b. Anthyllion) Ἄνθυλλον haec prima Dioscoridis, III.

153. picta a Lobelio in

Aduu. p. 195. visa a nobis

in horto regio. In Dalmatia et Creta frequens, teste

Anguillara, Par. XIII. p. 237. H.

c. Quae) Diosc. l. c. H.

d. Altera) Et haec altero

similiter loco a Diosc. ap-

pellata l. c. iisdem signata

notis. Iua Moschata Mon-

speliensium, scite effigiata a

Lobelio in Obsf. p. 208. vi-

sa a nobis in horto regio. H.

e. Vel) Κηραία Dioscori-

di, III. 168. iisdem ferme

verbis describitur. Vidimus

in horto regio, qualem

Matthiolus delineat, in Di-

osc. III. p. 933. In Padua-

no et Bononiensi agro nasci

testatur Anguillara, Par.

XIII. p. 242. H.

toribus arenosis, gustu amara. In *f.* vino cum asparagi radice vesicae plurimum prodest.

LIII. 4. Eadem *g.* praestat hypericon, quam alii chamaepytin, alii *h.* ¹ corion appellant, ² oleraceo *i.* frutice, tenui, cubitali, rubente, folio rutae, odore *k.* acri, semine in filiqua nigro, maturefcente cum hordeo. Natura *l.* ³ semini spissandi: aluum fissit: vrinam *m.* ciet: ⁴ vesicae cum vino bibitur.

LIV. 5. Est *n.* aliud hypericon, quod alii *o.* ⁵ corin appellant, folio ⁶ tamaricis, et sub ea nascitur,

2. corissum. Ch. 2. furculaceo. Diosc. et V. 3. semini, in M. d. 4. Sic ex MSS. H. et Ch. ad calculos vesicae Gr. et Al. 5. caro. Ch. 6. ericae. Diosc.

f. In) Diosc. l. c. H. *g.* Eadem) Diosc. III. 171. Ὑπερικόν, οἱ δὲ ἀνδρόσαυμον, οἱ δὲ κόριον, οἱ δὲ χαμαιπίτυν, etc. Officinae Perforatam vocant, Galli *Milleperrius*, quod folia foli obiecta innumeris foraminibus scatere, et omni ex parte punctis quibusdam pertundi visuntur. Vulgus item *herbam S. Iobannis* saepe nuncupat. Pingitur a Dodonaeo p. 76. Vidimus in horto Regio. H.

b. Alii) Ita Diosc. MSS. tamen, tum hoc loco, tum in Indice, pertinaciter *corison* exhibent. Sic rursus inferius s. 60. H.

i. Oleraceo frutice) Altitudine oleribus pari, siue

inter olera frutice adnascente. H.

k. Odore) Refinam pineam obolente, unde et χαμαιπίτυος nomen. H.

l. Natura semini spissandi) Hoc falsum, et a Diosc. non memoratum. Dal.

m. Vrinam) Diosc. l. c. Δύναμιν δὲ ἔχει διερρητικήν. H.

n. Est) Diosc. III. 174. Κόρις, οἱ δὲ καὶ τὰ τοῦ ὑπερικόν καλεῖται, φύλλον ἔχει παραπλήσιον τῷ τῆς ἐρείκης etc. A Matthiolo pingitur in Diosc. III. p. 939. In horto Regio vidimus. H.

o. Alii) Ita sane Diosc. Sed Pliniani codices MSS. non hic modo, sed et in Indice, et rursus inferius

scitur, sed pinguioribus foliis ¹ et minus rubentibus, odoratum, palmo ² altius, suaue, leniter *p.* ³ acutum. Vis femini excafactoria: et *q.* ideo ⁴ inflationem facit: sed stomacho non inutile: praecipuum *r.* ad stranguriam, si exulcerata non sit vesica. Medetur et pleuriticis ex vino potum.

LV. 6. Vesicae *s.* autem ⁵ callithrix trita simul cum cumino, et data ex vino albo. Verbenaca *t.* quoque ⁶ cum foliis decocta ad tertias, vel radix eius e mulso ⁷ calido, calculos eiicit.

7. Item *v.* perpressa, quae Aretii et in Illyrico nascitur, in aqua decocta e tribus heminis ad vnam, et pota. Trifolium *x.* et vino sumptum.

G g 4

8. Et

1. et minoribus ac rubentibus. *V.* 2. non altius. Diosc. altius suaue et ideo inflationem facit, et stomacho non inutile, praec. *M.* 3. Sic ex MSS. *H.* acutum Diosc. leniter suaue, aculeatum *Gr.* et *Al.* 4. Sic ex MSS. *H.* inflationem facit enterocelis *Gr.* et *Al.* 5. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* callitriche *V.* callitrichon *Gr.* et *Al.* 6. Sic ex MSS. *H.* *V.* et *Cb.* quoque foliis *Gr.* 7. caldo. *Cb.*

f. 73. et 81. constantissime caron vocant. *H.*

p. Leniter suaue, aculeatum) Hermolaus docet codices esse, in quibus legitur, suaue leniter aculeatum; Dioscoridem suaue dicere, hoc est, εὐσμουον; aculeatum non dicere. In margine ex Diosc. notant acutum. Et sic legi suadet Vossianus, in quo altius, suaue leniter acutum. id est, suaue leniter acutum. Δεξιὸν Dioscoridi. Gron.

q. Et ideo inflationem facit enterocelitis) Vltimum

verbum non habetur in vetusto exemplari. *Pint.*

r. Praecipuum) Diosc. l. c. *H.*

s. Vesicae) Diosc. IV. 136. *H.*

t. Verbenaca) Marc. Emp. 26. p. 175. et Apul. c. 3. t. 5. *H.*

v. Item) Repressa Romanis, inquit Anguillara, par. XII. p. 218. *dasi a i cavalli quando sono ripressi, onde .. tal nome.* Id esse ibi pabulum equorum ait, quum aestuant. *H.*

x. Trifolium) L. III. 123.

Marc.

8. ¹ Et chrysanthemum. *y.*

9. Anthemum *z.* quoque calculos eiicit, parvis a radice foliis quinis, caulibus longis duobus, flore roseo: radices tritae per se, ² ceu lauer *a.* crudum.

LVI. 10. Silaus *b.* nascitur ³ glareosis et perennibus riuis, cubitalis apii similitudine. Coquitur *c.*, vt olus *d.* ⁴ acidum, magna vtilitate vesicae: quae *e.* si scabiem sentiat, panacis radice ⁵ sanatur, aliter inutile vesicis. Calculos pellit malum

1. et chrysanthemum Anremii quoque. *Cb.* chrysanthemum primum Anthemum *Gr.* et *Al.* 2. seu *Gr.*
3. glabriolis. *Cb.* 4. atrum. *V.* 5. sanatur, aliter inutili. *Vesicae calculos. M.*

Marc. Emp. c. 26. p. 180. de trifolio minuto: vt et Plin. Val. II. 38. H.

y. Primum) *Lego potum.* Dioscoridi, et reliquis herbariis vnicum tantum genus Chrysanthemum est. Chrysanthemum vocat Virgilius in Culice, *Chrysanthisque ederaeque nitore pallente corymbo.* Quidam et buphtalum chrysanthemum esse volunt. *Dal.*

z. Anthemum quoque calculos eiicit) *Anthemis* nostrum apographon. cui astipulatur Dioscorides libro tertio. Theophrastus tamen L. VIII. genere neutro *anthemon.* *Pint.*

Anthemum) Sic R. 1. At R. 2. et index, *anthemis.* In Illyrico reperiri, dicique *Sassifragia*, quod calculos

nempe vesicae frangit vel eiicit, auctor est Anguillara, par. XII. p. 218. H.

a. Lauer crudum) Praecipue quod Galli vocant *Cresson.* *Dalec.*

b. Silaus) Non est haec lauer, siue sion, de quo diximus XXII. 41. vt existimauit Ruellius II. p. 369. quum de lauere proxime antea, ceu stirpe diuersa, mentio habeatur. Sed apium potius palustre, vt acute vidit Anguillara, par. II. p. 219. et cum eo Lobelius in notis MSS. ad eum locum. H.

c. Coquitur) *Olusatrum*, credo, intelligit. H.

d. Olus acidum) *Oxylapathum.* *Dal.*

e. Quae) Si sit exulcerata vesica. H.

lum *f.* erraticum, radicis libra in vini congio decocta ad dimidias: inde heminae sumuntur per triduum: reliquum ex vino ¹ cum sio: et vrtica marina, et *g.* daucum, et plantaginis semen ex vino.

LVII. *ii.* Et *h.* herba Fuluiana trita ex vino (et haec nomen inuentoris habet, nota tractantibus,) vrinās ciet.

LVIII. Scordion testium tumores sedat. Hyoscyamum *i.* genitalibus medetur: peucedani *k.* succus ex melle, et semen, stranguriae: agaricum *l.* obolis tribus in vini veteris cyatho vno: trifolii *m.* radix drachmis duabus in ² vino: dauci *n.* vna drachma, vel seminis. Ischiadici *o.* et semine et

Ggg 5 foliis

i. sicut et sion. *V.* cum conyza. *V.* *2.* vino dulci: vna dr. *M.* vino dulci, vel vna drachma seminis. *V.*

f. Malum erraticum) Sic vocari puto aristolochiam, praecipue rotundam, quam malum terrae, et venenum terrae supra nominauit c. 8. L. XXV. *Dal.*

Malum) Quid hac voce intelligat, haud satis liquet. Dalecanpius de aristolochia interpretatur, quae malum terrae superius appellata est, l. 54. quod radix in globum mali rapique modo rotunderetur. Vix assentior: quum illa vbique nobiliore nomine Graeco quam Latino a Plinio appelleretur. *H.*

g. Et daucum) Daucum vrinās pellere auctor est etiam Diosc. III. 83. *H.*

h. Et herba Fuluiana, etc.) Vrticam Graecam esse vo-

lunt: alii saxifragiam albam. *Dal.*

Et herba) Quae sit ea porro, quum nullis signetur signis, statui auspicate nequit. *H.*

i. Hyoscyamum) Testium tumori mederi dixit hyoscyami semen Diosc. IV. 69. *H.*

k. Peucedani) Diosc. III. 92. *H.*

l. Agaricum) Diosc. III. 1. *H.*

m. Trifolii) Huius seminis drachmas ternas, soliorum quaternas praebet Diosc. III. 123. *H.*

n. Dauci) Subintellige, radicis. Semen certe ad pellendas vrinās commendat inprimis Diosc. III. 83. *H.*

o. Ischiadici) Diosc. III. 160. *H.*

foliis erythrodani tritis sanantur: panace *p.* ¹ pototo: et *q.* infricata polemonia, aristolochiae decocto folii. Agarico quidem et neruus *r.*, ² qui platys *s.* appellatur, et humerorum dolor sanatur, obolis tribus in vini veteris cyatho vno ³ pototo. Quinquefolium *t.* ischiadicis et bibitur et imponitur. Item *v.* scammonia decocta ⁴ cum hordei farina. Semen *x.* hyperici vtriusque bibitur ex vino. Sedis vitia et attritus celerrime sanat plantago: condylomata *y.* quinquefolium: sedem *z.* ⁵ euerfam cyclamini radix ex aceto. ⁶ Anagallidum *a.* caeru-

1. Sic et *M.* *pora* Gr. et *Al.* 2. qui *platus.* *Cb.*
 3. *potis.* *V.* 4. et *cum.* *Cb.* 5. Sic et *Cb.* et *V.* *conuersam* Gr. et *Al.* 6. Sic *M.* et *Cb.*
anagallis Gr. et *Al.*

p. Panace) Illini iubet ischiadi Diosc. III. 55. H.

q. Et) Et pota quoque ex aqua, si Dioscoridem audimus IV. 8. et, qui Dioscoridem vbique sequitur, Galen. de fac. simpl. m. VIII. p. 221. H.

r. Neruus) Πλατὺς, hoc est, latus, amplus, patens. Neruum intelligit cruris crassissimum, maximumque inter lumbares, qui ad genu usque procedit. Ad coxendicum articulorumque dolores facere agaricum ex aceto mulso potum, ait Diosc. III. 1. H.

s. Platys appellatur) Sic tendinem latum vocari potest, qui in calcem inferitur. Dal.

t. Quinquefolium) Diosc.

IV. 42. Marc. Emp. c. 25. p. 174. Ad ischiadem, inquit, herba pentaphyllon, foliis fragorum simillima, cum vino trita, in balneo in folio data potui, hac valitudine laborantes, cito remediabit. H.

v. Item) Diosc. IV. 171. Συνεψηθεῖσα δὲ ὄξει καὶ λευκανθεῖσα μετὰ ἀλεύρε κρηθίνε, ισχιαδικῶν ἐστὶ κατὰ πλάσμα. H.

x. Semen) Diosc. III. 171. et 174. H.

y. Condylomata) Diosc. IV. 42. H.

z. Sedem) Procidentem. Diosc. II. 194. Ἐδραν δὲ προπεσέσσαν σὺν ὄξει κατὰ χροῖμενος ὁ χυλὸς καθίσησι. Sedem prociduam radice succus ex aceto illitus restituit. H.

caerulea ¹ procidentiam sedis retro agit: e diuerso rubens proritat. Cotyledon condylomata et haemorrhoidas mire curat. Testium tumores acori radix decocta in vino, ² tritaque, et illita. Intertrigines *b.* negat fieri Cato, absinthium Ponticum ³ secum habentibus. (IX.) Alii adiiciunt et pulegium: quod ieiunus qui legerit, si post se alliget, inguinis dolores prohibet, aut sedat coeptos. ⁴ Inguinalis *c.* (quam quidam argemonem vocant) passim

1. procidentiam. V. et Ch.

2. tritaque illita. Ch.

3. siccum. V.

4. Sic ex MSS. H. inguinarum
Gr. et vulgg.

a. Anagallidum) Diosc. II. 209. Φασί δὲ εἶναι τὴν μὲν ἔχουσαν τὸ κινάνειον ἄνθος, προπτῶσαι δακτυλίσ τελλειν τὸ δὲ τὸ Φοινικῆν, ἐρεθίζειν καταπλασθεῖσαν, Aium nonnulli impostam anagallidem eam, quae coeruleum edit florem, sedis procidentiam retro agere: quae vero phoeniceum, eandem proritare. H.

b. Intertrigines) Cato de R. R. c. 159. p. 59. Intertrigini remedium: in viam quam ibis, absinthii Pontici surculum sub anulo habeto. Apul. c. 100. t. 4. Ad inguinum vel intertriginis molestias: Herbae absinthii et marrubii sumito, et in semicincto tecum portato, sanaberis. Intertrigines attritus sunt femorum. In Notis quae Tironis falso dicuntur, apud Gruter. p. 180. Rbagadium. Intestigo. Intesti-

ginosum. Lege, Intertrigo. Intertriginosum. H.

c. Inguinaria quam quidam argemonem) Inguinalis, non Inguinaria, et Argemonion non Argemonem, in nostro Apographo. Dubito autem de integritate fideque huius loci. Nec mihi, ne dubitem, persuadebit Hermolaeus in Corollario. Inguinalis enim, seu Inguinaria, Aster Atticus, Asterion, Bubonion, et aliis nominibus ab antiquis et recentioribus medicis appellatur, Argemone vero seu Argemonion, diuersa omnino herba est. Nec in re aperta necessarium est plura dici. Pint. Inguinaria, etc.) Alia haec quam bubonionem describitur cap. 5. L. XXVII. Quibusdam cruciata descripta Dodonaeo c. 78. L. IV. Dalec.

Inguinalis) In R. 2. Inguinalis,

sim in vepribus nascens, vt profit inguinibus, in manu tantum habenda est.

LIX. Panos *d.* sanat panaces ¹ cum melle: plantago *e.* cum sale: quinquefolium *f.*: persolatae *g.* radix, ² vt in strumis: item *h.* damasonium: verbascum *k.* cum sua radice tusum, vino aspersum, folioque inuolutum, et ita in cinere calfactum, vt imponatur calidum. Experti affirmare, plurimum referre si virgo imponat nuda, ieiuna ³ ieiuno, et manu supina tangens dicat: NEGAT APOLLO PESTEM POSSE CRESCERE, ⁴ CUI NVDA VIRGO RESTINGVAT: atque ita ⁵ retrorsa *l.* manu ter dicat, totiesque despuant ambo. Medetur et radix mandragorae ex aqua: radice *m.* scammoniae decoctum cum melle: fideritis

1. ex. V. 2. vt et strumas. V. 3. ieiuno in Cb.

d. 4. Sic ex MSS. H. Fulv. Vrsin. ad Varr. p. 20.

quam nuda Gr. et Al. 5. retrorsa. M.

fortassis retrorsa.

guinalis, quam quidam argemonion. In R. 1. Argemon. In Indice, *inguinalis*, siue *Argemo*. Argemoniam vocare videtur Marc. Emp. c. 32. p. 225. et c. 34. p. 235. Quam porro Plinius inquinalem vocet, si alia est ab argemonia, de qua XXV. 56. aut a lappa canaria, quam pariter argemonem dixere, vt vidimus XXIV. 116. obscurum est. H.

d. Panos) Diosc. III. 56. H.

e. Plantago) Sic et Diosc. II. 153. H.

f. Quinquefolium) Diosc. IV. 42. H.

g. Persolatae) Quod (et arcion a Diosc. IV. 107. appellatur. Quo illa modo in strumis imponatur, diximus s. 12. H.

h. Item) Diosc. III. 169. H.

k. Verbascum) Ad σιδήματα, hoc est, ad tumores commendatur a Diosc. IV. 104. H.

l. Retrorsa) Aversa mana, prona, quum vola terram spectat: vt contra supina, quum vola caelo obuertitur. H.

m. Radicis) Diosc. IV. 171. H.

tis n. cum adipe¹ vetere: vel o. Chrysippea cum ficis pinguibus: et haec ab inuentore habet nomen.

LX. (X.) Venerem p. in totum adimit, vt diximus, nymphaea heraclia q.:² eadem r. semel pota, in XL. dies. Insomnia s. quoque Veneris a ieiuno pota, et in cibo sumpta. Illita quoque radix genitalibus, inhibet non solum Venerem, sed et affluentiam geniturae, ob t. id corpus³ alere vocemque dicitur.

LXI. Appetentiam v. Veneris facit radix e xiphio superior, data potu in vino. Item quam crethmon agrion appellant: et x. s. horminos agrios, cum polenta contrita.

LXII.

1. veteri Gr. et Al. 2. eadem vacat. D. 3. habere. Cb. 4. cremnon. Cb. 5. bormion agrion cum pol. contritum. V. ormenos agrios cum pol. contritus.

u. Sideritis cum adipe vetere, vel Chrysippea cum ficis pinguibus) Nonnulla hic verba addenda sunt, ex vetere Apographo: Sideritis cum adipe vetere confusa. Marrubium cum axungia vetere vel Chrysippea, etc. Pint.

o. Vel) Quid Chrysippea fit, velle indicare, harioli foret, et coniectoris parum sani. H.

p. Venerem) L. XXV. 37. Qui biberint eam duodecim diebus, coitu genituraque priuari. H.

q. Heraclia) Heracliam vocat, quod radix, vt ait Dioscorides, ῥοπαλοειδής sit, id est, clauae similis, nempe Herculis: aut quod na-

tam fabulentur nympha zelotypia erga Herculem mortua. Vide cap. 7. L. XXV. Dalec.

r. Eadem) Hoc est, si per dies duodecim bibatur, vt dictum est XXV. 37. in totum Venerem adimit: si vel semel bibatur, Venerem in XL dies. H.

s. Insomnia) Subintellige, adimit in totam. Diosc. ad verbum III. 148. H.

t. Corpus alere) Quoniam habiliores sunt, et voce magis canora, qui Venere non vtuntur. Dal.

Ob id) Vide quae de raphano diximus, XX. 13. H.

v. Appetentiam) Diosc. IV. 20. Φασὶ δὲ καὶ Ἀφροδίσια παρορ-

LXII. Sed *y.* inter pauca mirabilis est *z.* orchis herba: siue *a.* serapias, foliis porri, caule palmeo, flore purpureo, gemina radice, testiculis simili, ita *b.* vt maior, siue (vt aliqui dicunt) ¹ durior, ex ² aqua pota excitet libidinem: minor siue mollior, ³ e lacte caprino inhibeat. Quidam *c.* folio

1. tenuior. Ch. 2. lacte caprino. Diosc. 3. ex aqua. Diosc. sic paulo post.

παρορμῶν τὴν ἀνωτέρω εἶ-
ζαν συν οἴνω ποθεῖσαν. H.
x. Et) Diosc. III. 145.
"Ὁρμῖνον ἀγρίον, ... δοκεῖ
δὲ τῆτο συν οἴνω πινόμε-
νον, συνστῖαν παρορμῶν.
Illud est quod XVIII. 22. a
Dodonaeo delineari dixi-
mus, p. 290. H.

y. Sed) Diosc. III. 141.
"Ὁρχις ἕτερος, ὁ Σεραπιά-
δα ἕτεροι καλεῖσιν, ὡς καὶ
Ἄνδρέας, διὰ τὸ πολυχρη-
σον τῆς εἰζῆς. Φύλλα εἶχει
εἰομότα πράσω, etc. Nam
totidem verbis et a Diosco-
ride, et ab Oribasii inter-
prete delineatur, XII. p.
210. Testiculum canis of-
ficinae vocitant. Quin et
eadem omnia orchium ge-
nera Satyria nominant, Gal-
lique officinas sequuti, *du*
Satyrium: Apuleium quo-
que qui *c.* 5. orchies et *sa-*
tyria nullo discrimine ha-
buit. Nos viginti omnino
genera vidimus in horto re-
gio. Sunt omnium cognat-
ae vires, et ad Venerem
inprimis concitandam pa-
res. H.

z. Est orchis herba: siue
serapias) Haec reponenda
ita sunt: Est orchis herba.
Duo eius genera. Vna, etc.
ac residente. Nascitur fere
circa mare. Altera serapias
orchis cognominatur, etc. cre-
ditur, foliis porri, etc. ha-
bet vt *satyrium*. Haec et tu-
mores et vitia, etc. irita. Dal.
a. Siue) In Indice, more
Latino, *serapia*. Vt *rhoean*
alibi, pro *rhoeade* dixit. H.
b. Ita vt maior) Haec de
primo orchis Dioscorides,
non de serapiade. Dal.

Ita) Diosc. III. 141. sq.
e gemina radice seu bulbo,
teneriorem ait a mulieribus
Thesialis e lacte caprino
propinari ad excitandam li-
bidinem: alteram, quae
aridior, duriorque est, *ξη-*
ρός, ad eandem inhiben-
dam. Theophr. Hist. IX.
19. vtrumque e lacte capri-
no sumi ait: sic sumto ma-
iore libidinem excitari: in-
hiberi minore. Vide et Gal-
len. de fac. simpl. med.
VIII. p. 216. H.

c. Quidam folio *scyllae*,
etc.

folio scillae esse dicunt, ¹ laeuiore ac minore, caule spinoso. ² Radices *d.* sanant oris hulcera: ³ thoracis *e.* pituitas, aluum *f.* sistunt e vino potae. Conciatricem *g.* vim habet ⁴ satyrion. Duo eius gene-

1. Sic ex MSS. H. et Cb. leuiori ac minori Gr. et Al.

2. Sic ex MSS. H. M. et Cb. eiusque radices Gr. et

Al. 3. et ibor. V. 4. vt satyr. V.

etc.) Ex Theophrasto legendum, *Quidam folio scyllae esse dicunt laeuiori ac minori, caule cuius tritici generi simili, aut acantho: et hoc recte.* Nam caulis laeuis, gracilis vt tritici, enodis vt acanthi, nullis vel paucis foliis vestitus, spicam elegantem, congestis floribus densam profert. Lege et apud Theophr. τὸν δὲ καυλὸν ἡμιοτάτων ὁποῖω μὲν ἐν πυρῶ ἢ ἀκάνθη. Sic enim vocat Dioscorides, quod nos acanthum dicimus. *Dal.*

Quidem) Theophr. I. c. Ἐχει δὲ τὸ Φύλλον σκιλλώδες, λειότερον δὲ καὶ ἔλαττον τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιότατον . . . ἢ ἀκάνθη. H. *d. Radices*) Diosc. III. 142. H.

e. Thoracis pituitas) Hoc in Dioscoride non legitur, nec verisimile est, quum adstringat. *Dal.*

f. Aluum) Diosc. I. c. Ἰσησι δὲ καὶ κοιλίαν σὺν οἴνω ποθεῖσα. H. *g. Conciatricem vim habet*

Satyrion) Testatus alio loco sum testaborque subinde, imperitia excerptum, transcribentium, annotantium, exponentium, castigantium, multa eminentissimo huic auctori verba falso accreuisse: cuiusmodi puto esse quae modo posui. Alioqui confunderentur duo genera herbae quae dicitur *Orchis*, cum duobus generibus *Satyrri*, de quibus differet illico, quod contra Dioscoridem L. III. et Theophrastum IX. Quos confer cum Plinio, deinde pronuncia. Hinc fit etiam vt verba illa quae statim sequuntur: *Altera satyrion orchis cognominatur*, mendosa existimem, legendumque non *satyrion orchis*, sed *cy-nosorchis*, ex eodem Dioscoride eodem libro. Haec si considerasset Marcellus Dioscoridis interpres, non tam culpasset Plinium, tanquam in utroque *Satyrrio* discrepantem. *Pinz. Conciatricem, etc.*) Arbitrari in *Satyra*, ita est, inquit *Quar-*
zilla.

genera: vna *h.* longioribus foliis, quam oleae, caule quatuor digitorum, flore purpureo, radice gemina ad formam hominis testium, alternis *i.* annis intumescente ea ac residente. Altera *k.* ¹ satyrios orchis cognominatur, et ² femina esse creditur. Distinguitur *l.* internodiis et ramosiore frutice, ³ radice *m.* fascinis utili. Nascitur fere iuxta mare. Haec ⁴ tumores et vitia partium *n.* earum ⁵ cum polenta illita sedat, ⁶ vel *o.* per se. Superioris

1. Sic ex MSS. H. et Ch. *satyrion orch.* Gr. et Al.
 2. *feminam.* Ch. 3. *femine acri, radice inutili.*
 Alii radice fascini. Nasc. Ch. 4. *tumores discutit, et vitia corporis et serpenzia.* Diosc. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. *partium earum erumpentia cum* Gr. et Al. 6. Sic ex MSS. H. *per se trita* Gr. et Al.

zilla. Quicquid Satyrii fuit, Encolpus ebibit. Ac rursus, Illinc puella penicillo, quod et ipsum Satyrio tinxerat, Ascyllion opprimebat. Dal.

Concitatricem) Ad venereos impetus. H.

b. Vna) Hic Dioscoridis orchis est, III. 141. Latini satyrion nuncupatum. ὄρχις, οἱ δὲ κυνόσοργον καλεῖσι, φύλλα ἔχει ... ἐλαία μαλακῆ ὅμοια, ... μακρότερα etc. H.

i. Alternis annis intumescente ac residente) Addit antiquum exemplar verbum *ea.* Alternis annis intumescente ea ac residente. Pint.

k. Altera) Hoc verogenus a Graecis scriptoribus praetermissum. H.

l. Distinguitur internodiis) Haec negligenter a liberto Plinii ex historia crataeogoni orcheon ac Satyriorum descriptioni inserta sunt. Dalec.

m. Radice fascinis utili) Radice bulbosa, mali magnitudine, fulva, intus ovimodo candida, sapore dulci et ori iucundo. Diosc. Plinius haec valde pervertit, miscens orcheon satyriorumque descriptiones, quae Venerem concitant, tum etiam crataeogoni, quod ad mares gignendos valer, atque phylli thelygoni, et arthenogoni, quorum historia diuersa est Theophrasto et Dioscoridi. Repetitur historia cynosorcheos et crataeo-

rioris p. ¹ radix ² in lacte ouis colonicae data, nervos intendit: eadem ex aqua remittit.

LXIII. 2. Graeci q. fatyrion, foliis r. lilii rubri minoribus, et tribus non amplius e terra exeuntibus tradunt, caule laevi, cubitali, nudo, 3 radice gemina: cuius s. inferior pars et maior mares gignat, superior ac minor feminas. 4 Et t. aliud genus satyrii erythraicon appellant, femine viticis v. maiore, laevi: 5 durae radice, cortice 6 rubro, intus album includi, sapore 7 subdulce, 8 fere in 9 montuosis inueniri. Venerem x., etiamsi omnino manu teneatur radix, ¹⁰ stimulari: ¹¹ adeo y. si biba-

1. quoque radix. Dal. 2. in lacte ouino data. M.
3. magnitudine mali. Diosc. 4. Est aliud. Cb.
5. duro. V. 6. ruffo. Diosc. Cb. 7. Sic ex
MSS. H. dulce Diosc. subducere Gr. et Al. 8. fertur. M. 9. montosis. Gr. et Al. 10. stimulat. M.
11. magis adeo. V.

taeogoni infra c. 8. XXVII. Libr. Dal.

n. Partium) Genitalium.

H. o. Vel per se trita) Vel per se illita, in nostro codice. Pinz.

p. Superioris) Eius quam orchia esse Dioscoridis diximus. H.

q. Graeci) Vt Diosc. III. 143. Σατύριον, οἱ δὲ τρίφυλλον καλεῖσι, ... Φύλλα τρία Φέρει ... κρένω ὁμοία, etc. H.

r. Foliis lilii rubri minoribus) Scribo, foliis lilii, rubris, minoribus. Dioscorides L. III. Satyrion, inquit, sunt qui a foliorum Vol. VII.

numero Triphyllon, id est, trifolium, vocent; quoniam tribus plerumque foliis fractis viret, runici lilioue similibus tantum et rubenibus. Pint.

s. Cuius) Hoc de priore orchii pariter Diosc. III. 141. ut sunt nimirum, quod ante monuimus, congeneres omnium horum facultates. H.

t. Et aliud) Diosc. III. 144. Σατύριον τὸ ἐρυθραϊκόν, οἱ δὲ σατύριον ἐρυθραϊκόν, etc. H.

v. Viticis maiore) Λίνυς, non ἄλινυς, lini. Dioscor. Dalec.

x. Venerem) Totidem verbis Diosc. l. c. H.

H b b

si bibatur in vino austero. Arietibus quoque et hircis segnioribus in potu dari. Et a Sarmatis, equis ob assiduum laborem pigrioribus in coitu, quod vitium profedamum vocant. Vim eius restinguit aqua mulsa, aut z. lactuca sumpta. In a. totum quidem Graeci, quum concitationem hanc volunt ¹ significare, satyrion appellant: sic b. et crataegin cognominantes, et ² thelygonon, et arrhenogonon, quarum semen testium simile est. Tithymali quoque ramorum medullam habentes, ad Venerem proniores fieri dicuntur. Prodigiosa c. sunt, quae circa hoc ³ tradidit Theophrastus, d. auctor

1. significari. M. 2. Sic ex MSS. H. et Ch. leg. zbel. et arsenogonon. zhelygonon, quarum. Gr. et Al.
3. tradit. M. et Ch.

y. Adeo si) Multo magis, si. H.

z. Aut) Quoniam haec maxime refragetur Veneri, ut dictum est XIX. 38. H.

a. In) Omnino Graeci, inquit, quum herbam aliquam, aliudue, quod hanc vim concitatricem Veneris habeat, significare volunt, satyrion appellant. Sic enim et crataegin, siue crataegonon nuncupant, aliasque. Arrhenogoni certe semen esse testium simile prodidit Theophr. Hist. IX. 19. H.

b. Sic et crataegin cognominantes) Lego, Sic et crataegonon cognominantes, quod distinguitur internodiis numerosiore frutice, semine acri, radice inutili, et arrhenogonum, cuius semen, etc. Sic

restituendus hic locus solo transposito periodorum corruptissimus. Dal.

c. Prodigiosa) Theophr. Hist. IX. 20. et ex eo Athen. I. 18. Ab India in Graeciam allatum id herbae genus addit Theophr. In libris Indicarum navigationum aliquot herbarum simili virtute praeditarum historiam reperias: cuiusmodi sunt Amfiar, Agnaca, Tambor siue Betel, et aliae. H.

d. Theophrastus) Cap. 20. L. IX. hist. Iohannes Leo in Africa sua radicis Surnach meminit, in occidentali parte Atlantis crebrae, quae in eclemate sumpta penem inflat, et roborat: Venerem auget, vel si quis in eam

auctor alioqui grauis, septuageno coitu durasse libidinem contactu herbae cuiusdam, cuius nomen¹ genusque non posuit.

LXIV. Sideritis adalligata varices minuit, et sine dolore² perfanat. ³ Podagrae morbus rarior solebat esse non modo patrum aorumque memoria, verum etiam nostra; peregrinus et ipse. Nam si Italiae fuisset antiquitus, Latinum nomen inuenisset. Insanabilis non est credendus: quippe quoniam⁴ et in multis sponte⁵ desit, et in pluribus cura. Medentur *e.* panacis radices, cum uua passa: succus *f.* hyoscyami cum ⁶ farina, vel semen, scordion *g.* ex aceto: iberis *h.*, uti dictum est. Verbenaca *i.* cum axungia trita, cyclamini *k.* radix,

H h h 2

dix,

1. Sic ex MSS. H. et Cb. nomen speciemque Gr. et Al.
 2. Sic ex MSS. H. et Cb. praestat Gr. et Al. 3. Hinc est alterius capituli initium in Ver. et Cb. 4. Sic ex MSS. H. et Cb. et sponte Gr. et Al. 5. desinit, et in pl. curatur. V. 6. farina sesamae. V.

eam tantum casu minxerit, credentibus incolis quum eam virgines perminxissent incautae, sine virorum concubitu grauidatas fuisse. Sattyrii radicem hanc esse putato. Dalec.

e. Medentur) Diosc. III. 55. Ἀρμόζει καὶ ποδαγρικοῖς μετὰ σαφίδος ἡμέρα καταπλασσομένου. H.

f. Succus) Vide N. et Em. N. XVIII. (hic pos.) Succus) Scribit Dalecampius in ora editionis suae, ex codicis vetusti nescio cuius auctoritate, cum farina sesamae. Ex interpolatoris id

cuiuspiam officina est. Vulgatae lectioni MSS. codd. Plinio ipsi Dioscorides suffragatur; IV. 69. de succo hyoscyami: Σὺν ἀλεύροισι δὲ ἢ ἀλφίτοις ... πρὸς τὰ ὀφθαλμῶν Φλεγμονάας, καὶ τῆς ἀλλας· τὸ δὲ σπέρμα τὰ αὐτὰ παρέχει. H.

g. Scordium) Sic et Diosc. III. 125. H.

b. Iberis) L. XXV. 45. H.

i. Verbenaca) Ad tumores et inflammationes commendatur a Diosc. IV. 61. H.

k. Cyclamini) Diosc. II. 194. Εὐθετεῖ δὲ καὶ πρὸς ποδά-

dix, cuius decoctum ¹ et pernionibus prodest. Podagras refrigerat radix e xiphio, semen *l.* e psyllio, cicuta cum lithargyro aut axungia, aizoum *m.* in primo impetu podagrae rubentis, hoc est, calidae. Vtrilibet *n.* vero conuenit erigeron cum axungia; plantaginis *o.* folia trita addito sale modico, ² argemonia *p.* tusa ex melle. Medetur et verbenaca ³ illita, aut si pedes macerentur ⁴ in aqua, in qua decocta sit.

LXV. ¹. Et lappago *q.*, similis ⁵ anagallidi, nisi esset ramosior, ac pluribus foliis aspera, rugosa, asperioris succi, grauis odoris: quae *r.* ⁶ talis est, mollugo vocatur.

2. Simi-

1. et in pern. *Cb.* 2. argemone. *V. et M.* 3. illita ad pedes in aqua decocta. *M.* illita pedibus in aqua decocta. *V. et M.* alia. 4. Sic ex *MSS.* *H.* et *Cb.* in cuius decocto. *Et Gr. et Al.* 5. galio. *Dodon.* 6. mollis est. *Dodon.*

ποδάγραν ... καὶ χίμετρα τὸ ἀφέψημα αὐτῆς κατατλάμενον. *H.*

l. Semen) Diosc. IV. 70. *H.*
m. Aizoum) Aizoi folia vel per se, vel cum polenta imposita, Diosc. IV. 89. *sq.* *H.*

n. Vtrilibet) Hoc est, siue podagrae frigidae, siue calidae et aestuanti. *Marc. Emp. c. 36. p. 243.* *Herba senecio, quae in regulis nascitur, cum sale trita, vice malagmatis imposita, podagricis prodest.* *H.*

o. Plantaginis) *Marc. Emp. c. 36. p. 246.* *H.*

p. Argemonia) Inflationes

omnes sedari ea imposita, scribit Diosc. II. 208. *H.*

q. Et lappago) Siue lappa canaria, de qua diximus, XXIV. 116. *H.*

r. Quae talis est, mollugo vocatur, etc.) Legendum, *Quae talis est, mollugo vocatur, similis, sed asperioribus foliis, asperugo:* Vt intelligas duo lappaginis genera, vtrumque a peculiari qualitate denotatum. *Gel.*

Quae) Duo innuit esse lappaginis genera: vtrumque a peculiari qualitate denominatum. Mollugo altera ex iis apud Marcellum *Emp. p. 179. c. 26.* dicitur,

2. Similis, sed asperioribus foliis, asperugo. Superioris succus expressus pondere XI. denariorum ¹ in vini cyathis duobus quotidie sumitur.

LXVI. 3. Praecipue s. vero liberat eo malo phycos thalassion, id est, fucus marinus, lactucae similis, qui t. ² conchyliis substernitur: non podagrae modo, sed omnibus articulorum morbis impositus, priusquam exarefiat. Tria v. autem genera eius: latum, et alterum longius, quadamtenus rubens: tertium crispis foliis, quo in Creta

H h h 3

vestes

1. in vino. Cb. 2. conchis insternitur. Theophrast. id est, innascitur.

et ad renes commendatur. De aspergine diximus ad L. XXIV. II6. H.

s. Praecipue) Diosc. IV. 100. Φύκος θαλάσσιον ... ψυκτικὴν ἔχει δύναμιν, ποιεῖσαν ἐν καταπλάσμασι, ποδαγραμοῖς, καὶ ταῖς φλεμοναῖς· δεῖ δὲ αὐτῷ χρῆσθαι ἐνίμῳ πρὸ τῆς ξηρανθῆναι. H.

1. Qui conchyliis substernitur, etc.) Significat conchyliatae vestis tincturam eo colore praeparari. Substernuntur colores, quibus primum lana imbuitur, ut alii pretiosiores superinducantur. Hodie varantia et guastum coccineis et purpureis substerni solent, ut colorem alligent, et tenacem faciant. Ab hoc marino fuce tingendis vestibus idoneo La-

tini tincturam omnem fucum appellauere. Vide *Salmas.* p. 1147. a. b.

Qui) Hoc est, cuius colore lana primum imbuitur, quum vestis conchyliatae tinctura praeparatur. Huic deinde colori pretiosior alter superinducitur: unde is qui prior est, substerni dicitur. Ab hoc fuce tingendis olim vestibus idoneo tincturam omnem deinde Latini fucum dixere. Disputat de eo fuce prolixè Philosophus H. A. VI. 12. p. 692. H.

v. Tria) Totidem verbis haec Diosc. IV. 100. Φύκος θαλάσσιον, φύεται τὸ μέντοι αὐτῆ πλατύν. Τὸ δὲ ὑπόμικτες καὶ φοινίσσον. Τὸ δὲ λευκόν, φύομενον δὲ ἐν Κρήτη πρὸς τῆ γῆ, εὐανθεῖς ἀγαν καὶ ἀσηπτον. Pli-

vestes tingunt: omnia eiusdem usus. Nicander x. ea et aduersus serpentes in vino dedit. Salutare est et semen eius herbae, quam psyllion ² appellauimus, madefactum aqua, admixtis in heminam feminis resinae Colophoniae cochlearibus duobus, thuris vno. Laudantur y. et mandragorae folia cum polenta tusa. (XI.) Talis z. vero tumen- tibus limus aquaticus cum oleo subactus mire prod- est. Articulis succus e centauro minore. Idem a. neruis vtilissimus. Item centauris. Vettonica b. neruis discurrentibus per scapulas, humeris, spi- nae, lumbis, ³ pota, ⁴ vt c. in iocinere. Articulis

1. Sic ex MSS. H. et Ch. tinguntur Gr. et Al. 2. no-
minauimus. Ch. 3. posita. M. fortassis. imposta.
4. et iocineri. V.

nus et Orib. τὸ δὲ ἔλρον, legerunt alibi, non λευκόν. H.

x. Nicander) Diosc. I. c. Νίκανδρος δὲ Φησι καὶ Θη-
ριακὸν εἶναι τὸ Φοινικῶν.
Nicandri versus est eiusce-
modi in Ther. p. 60. Ἡέ
τι καὶ Φοινίσσον δὴ κατα-
βάλλει Φῦκος. H.

y. Laudantur) Diosc. IV. 76. H.

z. Talis) Ad verbum haec Plin. Val. II. 48. et Marc. Emp. 34. p. 233. H.

a. Idem) Diosc. III. 9. Ποθεῖς δὲ ἀρμόζει τοῖς περὶ
τὰ νεύρα πάθεισιν ἰδίως. H.

b. Vettonica) Etiam prae-
cisos glutinari ea censuit
Marc. Emp. c. 35. p. 240.
Vide N. et Em. N. XIX.

(hic adi.) Vettonica) Ita li-
bri editi et R. 2. recte. In
quibusdam aliis, posita, per-
peram. Etsi ex iis Dale-
campius fortassis imposta
scribi satius esse coniciat.
Quum vero eundem Vet-
tonicae sumendae modum
in hisce morborum generi-
bus praefiniat, quem in iocinere sanando adhibuit f. 19. ibique cyathis tribus bibendum admoneat, quin et pota quoque hic legi oporteat, dubium esse nemini potest. H.

c. Vt) Hoc est, eo tem-
peramento, quo in iocine-
ris remediis vsi sumus, nempe f. 19. Vettonicae drach-
ma vna in aqua calida cyathis tribus. H.

lis d. quinquefolium impositum. Mandragorae e. folia cum polenta, vel radix recens tusa cum cucumere siluestri, vel decocta in aqua. ¹ Digitorum f. in pedibus rimis polypodii radix. Articulis g. succus hyoscyami cum axungia: Amomi h. succus cum decocto: item centunculus decocta, vel muscus recens ex aqua ² obligatus, donec inarescat.

4. Item i. lappae boariae radix e vino pota.

Hhh 4

Cycla-

1. *Cubitorum ac pedum rimis Gr. et Al.* 2. *Sic ex MSS. H. M. et Ch. obligatur Gr. et Al.*

d. *Articulis*) Plin. Val. II. 47. Apul. c. 2. de quinquefolio t. II. *Ad pedum dolorem.* Ius radice decoctae prodesse ἀρθριτικοῖς scribit Diosc. IV. 42. H.

e. *Mandragorae folia cum polenta; vel radix recens tusa cum cucumere siluestri, vel decocta in aqua*) Non agnoscit verbum illud *recens*, nostrum exemplar, et quidem ut puto recte. Dioscorides libro quarto de radice mandragorae: *Radix irrita ex aceto, sacros ignes sanat: strumas panosque ex aqua discicit, et cum polenta articulorum dolores sanat.* Pint.

Mandragorae) Diosc. IV. 76. cum Theoph. Hist. IX. 10. H.

f. *Cubitorum ac pedum rimis polypodii radix*) *Digitorum* non *cubitorum*, in eodem legitur, astipulante etiam Dioscoride, L. IV. Praeterire tamen nolui in

nostro archetypo hunc locum sic legi: *digitorum in depedibus rimis.* quem locum, quum ad praesens non occurrat, quo modo castigem, aliis aestimandum reliquimus. *Pint.*

Digitorum) Libri editi, *cubitorum ac pedum.* R. 1. *cubitorum in pedibus.* R. 2. *digitorum inde pedibus.* Malui, *digitorum in pedibus.* Diosc. IV. 188. polypodii radicem impositam prodesse ait aduersus rimas quae inter digitos fiunt. Ποιεῖ καὶ ... ἡ ῥίζα λεία καταπλασσομένη πρὸς ῥαγάδας τὰ ἐν μεσοδακτύλοις. H.

g. *Articulis*) Diosc. IV. 69. et Apul. c. 4. de symphoniaca, t. 5. H.

h. *Amomi*) Diosc. I. 14. Ποδαγρικοῖς συμβάλλεται. H.

i. *Item*) A lappagine, de qua sup. fect. si discrepat, ignota herbariis. H.

Cyclaminos *k.* decocta in aqua perniunculos *l.* curat, omniaque alia frigoris vitia. ¹ Perniunculos *m.* et cotyledon cum axungia: folia *n.* ex batrachio: epithymi succus. Clauos pedum extrahit ladanum cum castoreo: verbenaca ex vino.

LXVII. Nunc peractis malis quae membra-
tim sentiuntur, dicemus de his, quae totis corpo-
ribus grassantur. Remedia autem haec commu-
nia ² inuenio. Ante omnes ³ potandam dodeca-
theum *o.*, de *p.* qua diximus: deinde *q.* panacis
omnium generum radices, peculiariter longinquis
morbis, et femen interaneorum vitiis. *r.* Ad
omnes

i. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* perniunculos curat et col. *Gr.*
et *Al.* *2.* inueniunt. *Cb.* *3.* Sic ex MSS. *H.*
et *M.* potam *Gr.* et *Al.*

k. Cyclaminos) Diosc. II.
194. *H.*

l. Perniunculos curat omni-
aque alia frigoris vitia. *Perniunculos curat et cotyledon*)
Verbum *curat* posteriore lo-
co excludit Vossianus. Tres
alii, iam illi quidem vitiati,
sic tamen, vt ostendant in-
ter *perniunculos* et copulati-
uam hic nihil interiectum
fuisse. Habent enim: *Cy-
claminos decocta in aqua per-
niunculos et cotyledon cum
axungia folio curat. omnia-
que alia frigoris vitia ex ba-
trachio.* Men. et ipse mu-
tilus: *Cyclaminos et cotyle-
don cum axungia folia curat
omniaque alia frigoris vitia
et batrachio.* Gron.

m. Perniunculos) Diosc.

IV. 92. et Schol. Nicandri
in Ther. p. 32. *H.*

n. Folia) Diosc. II. 206. *H.*
o. Dodecatheum) Dode-
cantheos vocatur haec her-
ba a duodecim diis maio-
rum gentium, siue Consen-
tibus, primae auctoritatis
et dignitatis inter numina,
qui simul in concilium ve-
niunt, praeside et princi-
pe ex iis Ioue. Ennius his
duobus versibus complexus
est: *Iuno, Vesta, Minerva,
Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iouis, Neptunus,
Vulcanus, Apollo.* Dal.

p. De) L. XXV. 9. *H.*
q. Deinde) Sic Theophr.
Hist. IX. 12. *H.*
r. Vitiis) Obstructioni-
bus. Dal.

omnes vero corporis dolores succum e scordio: item Vettonicae, quae pota colorem plumbeum corporis priuatim emendat, gratioremque ¹reducit.

LXVIII. 1. Geranion s. aliqui myrrhin: ²alii t. merhryda appellant. Similis est cicutae, foliis v. minutioribus, et caule ³breuior, rotunda, saporis et odoris iucundi. Nostri sic eam tradunt. Graeci x. foliis candidioribus paulo quam maluae, caulibus tenuibus, pilosis, ramosam y. ex interual-
lis, ⁴binum palmorum: et ⁵in his, foliis, inter quae in cacuminibus capitula ⁶sint gruum. Alte-

H h h 5 rum

1. reddit. V. 2. alii myrrhida. V. aut myrrhidam.

Ch. 3. Sic ex Ch. breuiore, rotundo Gr. et Al.

4. irium. M. 5. his foliis. V. 6. sunt. V.

s. Geranion aliqui Myrrhin, alii Merihryda appellant) Scribo, Mertryga, non Merihryda, ex Dioscoridis vtraque editione libro tertio. Pint.

Geranion) Diosc. IV. 116. Μύρρις, οἱ δὲ μύρριαν καλεῖσιν, τῷ καυλῷ καὶ τοῖς φύλλοις ὅμοιαι κωνεῖω. Ρίζαν δὲ ἔχει ἐπιμήκη, ἀπαλὴν, περιφερῆ, εὐώδη, ἠδιστα βρωθῆναι. Geranium cicutae folio, supinum vocat Dodonaeus, a quo delineatur, p. 63. quale vidimus in horto regio: sed illud inodorum.. Alterum moscatum, folio ad myrrhidem accedente, et ibi obseruatum a nobis, pictum vide apud Ioh. Bauhinum, T. III. p. 479. H-

t. Alii) Diosc. in Noth.

p. 459. Οἱ δὲ μετρεῦξ, οἱ δὲ μύρρις. In MSS. myrridam, forte pro myrtida. Nam in Indice, Geranion siue myrrbis, siue myrtis. H.

v. Foliis minutioribus) Prima species Dodonaei. Dalec.

x. Graeci foliis candidioribus, etc.) Hoc est secundum genus Dioscor. vulgo, pes columbinus. Dal.

Graeci) Maluae folio rotundo geranium, Pes columbinus dicitur Dodonaeo, p. 61. Gallis, Pied de pigeon. In horto regio vidimus. Describitur iisdem paene verbis a Diosc. III. 131. H.

y. Ramosam ex interual-
lis) Vt binum palmorum interualla inter ramos intelligentur. Gelen.

rum z. genus foliis anemones, diuisuris longioribus, radice mali modo rotunda, dulci, reficientibus se ab imbecillitate vtilissima: et fere talis ¹ vera est. Bibitur contra phthifin drachma in vini cyathis tribus bis die. Item a. contra ² inflationes: et cruda idem praestat. Succus radicis auribus medetur. ³ Opisthotonicis semen drachmis quatuor cum pipere et myrrha potum. Phthifin b. sanat et plantaginis succus, si bibatur, et ipsa ⁴ decocta. In cibo cum sale et oleo, et a somno matutino, refrigerat. Eadem datur his, quos atrophos vocant, interpositis diebus. ⁵ Vettonica c. vero phthificis, ecligmate cum melle, fabae magnitudine: Agaricum d. potum duobus obolis in passo, vel daucon cum ⁶ centauro maiore in vino. Phagedaenis e. (quod f. nomen ⁷ sine modo ⁸ esurientium

1. rara. V. 2. infl. vuluae. Diosc. 3. Opisthotonicis. Ch. 4. decocto cibo sumpta cum sale et oleo a somno. V. decoctam in vino cum sale. V. 5. Sic ex MSS. H. et Ch. Vettonica pibif. Gr. et Al. 6. centauro. Ch. 7. sinuum. V. 8. Sic ex MSS. H. esurientium est, alia. Ch. exedentium Gr. et Al.

z. Alterum) Et istud ab eodem Diosc. iisdem designatur notis, l. c. Γεράνιον, τὸ μὲν Φύλλον ἔχει ὁμοιον ἀνεμώνη, etc. Vulgo id Rostrum gruis, ciconiaeque appellatur: *Bec de cicogne*. Geranium est Dodonaei tuberosum p. 61. visum a nobis in horto regio. H.

a. Item) Contra vuluae inflationes, inquit Diosc. III. 131. Δοθεῖσα ἐν οἴνω

ἀρχὴ < πλῆθος, ὑσέρως εὐπνευματώσεις λυσι. H.

b. Phthifin) Diosc. II. 153. Πίνεται δὲ πρὸς Φθίαν. Et Cels. III. 22. H.

c. Vettonica) Diosc. IV. I. ad verbum. H.

d. Agaricum) Totidem verbis Diosc. III. I. H.

e. Phagedaenis) Diosc. IV. 165. de tithymalo: Ἀρμόζει καὶ πρὸς πτερύγια, καὶ ἀνδρακας, Φαγεδαίνιας, γαγγραϊνάς, σύριγγας. Quid

rientium est, et *g.* alias hulcerum) tithymali medentur cum ¹ sesamis sumpti.

LXIX. 2. Inter mala ² vniuersi corporis vigiliae sunt plerisque. Harum *h.* remedio monstratur panaces, clymenos, aristolochia, et odore, et peruncto capite: aizoum, siue sedum, si inuolutum panno nigro, ignorantis puluino subiiciatur: ³ et *i.* oenothera, siue onuris, hilaritatem ⁴ afferens in vino, ⁵ amygdalaceo folio, flore ⁶ roseo, fruticosa, longa radice, et quum siccata est, vinum olente. Haec in potu data feras quoque mitigat.

Cru-

1. *sesamio. M. fortassis, sesamino.* 2. *vniuersa. M.*
 3. *Onagra, siue on. Diosc.* 4. *affert. V.* 5. *amygdalino est folio. M.* 6. *Sic ex MSS. H. et Cb. rosaceo Gr. et Al.*

hoc loco phagedaena sit, docuimus XX. 13. H.

f. Quod Geminos ineffe huic voci significatus innuit: alterum pro hulcere, uti diximus XX. 13. alterum, ut sit inexplebilis voracitas, immanis esuritio, insaturabilique appetitus comedendi, et quasi βελιμος. Ἀπὸ τῆς αἰνῶς Φαγεῖν, Φαγαίνα et Φαγέδαινα. Vide Cael. Aurel. de chron. morb. III. 3. Est etiam phagedaena, inquit, ex stomachi passionibus, qua affecto sequetur cibi uehemens appetentia, quam Graeci ὄρεξιον appellant. H.

g. Et alias) Et alioqui nomen est hulcerum generis cuiusdam phagedaena. H.

h. Harum) Ad somnum

conciliandum valere plurimum aristolochiam in vino austero tritam, potamque, auctor est Theophr. Hist. IX. 13. H.

i. Et oenothera) Sic quidem legit Marcellus in Dioscoridis translatione. Vtraque tamen Graeca editio, et Hermolaus, sine diphthongo. *onorbera. Pint.*

Et oenothera) Subintellige, ex antecedentibus, vigiliarum remedio est. In MSS. tum hoc loco, tum in Indice, sine diphthongo, *onorbera, siue onuris.* Sic etiam Galenus de fac. simpl. m. VIII. p. 214. Ὀναργον, ἢ ὄνοθηρα, ἢ ὄνοθρεῖς. Cum Plinio facit Theophr. hist. IX. 23. Ἡ δὲ οἰνοθήρα εἶσα δοθεῖσα ἐν οἴνω, πρῶτον

Cruditates *k.*, quæ nauseam faciunt, digerit Vettonica. Eadem *l.* pota a coena concoctionem facit, in oxymelitis cyathis tribus drachmae pondere: et crapulam discutit. Item *m.* agaricum post cibum in aqua calida potum. Paralyfin Vettonica sanare dicitur: item *n.* iberis, ut dictum est. Eadem *o.* et torpentibus membris prodest: item argemonia, omnia *p.* quæ periclitentur secari, discutendo.

LXX. Comitiales *q.* sanant panacis, quam Heraclion *r.* diximus, radices potae cum *s.* coagulo vituli marini, ita ut sint panacis tres partes: plan-

I. Sic ex MSS. *H. et Cb. cibos Gr. et Al.* 2. Sic ex MSS. *H. heracleam. Dal. heracliam Gr. et Al.*

τερον ποιεί, καὶ ἰλαρώτερον τὸ ἦθος. Ἐχει καὶ εἰ οἰνοθήρας τὸ μὲν Φύλλον ὁμοίον ἀουγδάλλῃ, etc. Sic etiam Diosc. IV. 118. Ὀνάγρα, οἱ δὲ οἰνοθήραν, οἱ δὲ ὄσπριν, etc. nobis adhuc ignota. H.

k. Cruditates) Id vero iam superius indicavit f. 25. H.

l. Eadem) Diosc. IV. 1. H.

m. Item) Diosc. III. 1. H.

n. Item iberis) L. XXV. 49. H.

o. Eadem) Ob vim calefaciendi, quæ ipsius propria dos ac peculiaris est: quapropter et ischiadicis illini vtiliter monet Diosc. I. 188. H.

p. Quæ periclitentur seca-

ri) Mala tam grauia, ut vel expectanda sit suppuratio, quam secare oporteat, vel, ut amputandum membrum sit. *Dal.*

Omnia) Mala tam grauia, et propter suppurationem ad amputationem membri aut partis alicuius descendere necesse est. Inflammationes compesci ea scribit Diosc. II. 208. Apul. e. 31. t. 9. Ad ea quæ secanda sunt: Herba argemonia contrita et imposta, aperit et persanat. H.

q. Comitiales) Sic Theophr. Hist. IX. 12. H.

r. Heraclion) L. XXV. 13. H.

s. Cum) Quod et per se potum comitialibus prodest, auctore Diosc. II. 85. H.

plantago t. pota: ¹ Vettonicae v. in ² oxymelite drachma, vel x. agaricum obolis tribus: folia y. quinquefolii ex aqua. Sanat z. et archezostis, ³ sed anno pota. Sanat et baccharis radix arida in puluerem contrita, cyathis a. tribus ⁴ cum coriandri vno in aqua calida. Et centunculus trita in aceto, aut melle, aut in aqua calida: verbenaca ex vino pota: hyssopi b. baccae ternae contritae, et in

1. Vettonica. Dal. 2. oxymeliti, dr. vel agarico.

Cb. 3. Sed cum ammineo pota Gr. et Al. 4. Sic ex MSS. H. cum coriandro in Gr. et Al.

z. Plantago) Diosc. II. 153. et Scrib. Larg. comp. 12. H.

v. Vettonicae) Vel ex aqua potum mederi iis scribit Diosc. IV. I. H.

x. Vel) Ex aceto mulso ternis obolis. Diosc. III. I. H.

y. Folia) Diebus tricenis pota. Diosc. IV. 42. H.

z. Sanat et Archezostis, sed cum Ammineo pota) Apographon nostrum, Sanat et Archezostis, sed anno pota; retissime. Dioscorid. L. IV. Datur potu et in comitialibus drachmae pondere quot diebus anno toto. Gron.

Sanat) Seu vitis alba, de qua XXIII. 16. Vide N. et Em. N. XX. (hic adi.) Sanat) In libris vulgg. sed cum ammineo pota. Interpolatoris id manu insertum, non ipsius auctoris. In R. 2. sed anno. Fauet Diosc. IV. 184. de vi-

te alba: Πίνεται δὲ καὶ πρὸς ἐπιληψίας ὀληνὴ ἀκαθ' ἡμέραν, πρὸς ἐνιαυτόν. Bibitur ad morbum comitalem drachmae pondere quotidie anno toto. Vidit e suo codice hoc mendum etiam Pintianus. H.

a. Cyathis tribus cum coriandro) In eodem, Cyathis tribus cum coriandro vno. Pint.

b. Baccae ternae contritae) Suspectus hic locus: quoniam et baccae hyssopus non habet, et eam facultatem hyssopo Dioscorides non tribuit. Quod si legimus *bederae*, aut aliquid eiusmodi? Repertur tamen haec vox sequenti capite, *hyssopi baccae cum aqua potae, etc.* Quidam legunt *isophyri*, alii *cbrysocarpi*, alii *hippaglossi*, quod mihi placet. At supra c. 6. *hyssopi quoque quinque rami, cum duobus rutae, et ficis tribus decocti, thora-*

cem

et in aqua potae diebus ¹ sedecim: peucedanum *c.* cum coagulo vituli marini aequis portionibus potum: quinquefolii *d.* contrita folia ex vino pota diebus XXXI. Vettonicae *e.* farina pondere X. III. cum ² aceti scillitici cyatho, mellis Attici uncia: scammonium obolis duobus cum castorei drachmis quatuor.

LXXI. Febres *f.* frigidas leuiores facit agaricum potum in calida aqua: tertianas fideritis cum oleo: item ladanum, quod in segetibus nascitur, contusum: plantago *g.* ex aqua mulsâ, duabus horis ³ ante accessionem poti binis drachmis: vel fucus radicis madefactae vel tusae: vel ipsa radix trita in aqua ferro calefacta. Quidam *h.* ternas radices in tribus cyathis aquae dedere. ⁴ Idem *i.* in quar-

1. IV. V. 2. aceto scilliti. Cb. 3. accessione. Cb.
4. Iidemque. M. Eadem in quart. quaterna fec. Cb.

cem purgant. Ego proflus legendam puto, *hyssopi fascis terni contriti et in aqua poti.* Dalec.

Hyssopi) Vide quae de hyssopo diximus anteriore libro, 87. H.

c. Peucedanum) Diosc. III. 92. ex aceto, rosaceoque illitum. H.

d. Quinquefolii contrita folia ex vino sumpta diebus XXXI.) Scribo diebus XXX. ex Dioscoride L. IV. *Succurrunt, inquit, comitialibus eadem folia XXX, diebus tricenâ cotidie pota.* Pint.

Quinquefolii) Ita libri omnes. Diosc. IV. 42. Diebus tricenis tantum. *Αγρ*

γαι δὲ καὶ ἐπιληψίας πινόμενα ἐφ' ἡμέρας λ'. H.

e. Vettonicae X. III.) Hoc est, denarium ternum. H.

f. Febres) Diosc. III. 1. de agarico: *Λυσι δὲ καὶ εἶγος πρὸ τῆς ἐπισημασίας δίδόμενον. Solut rigorem horroremue, si detur ante febrilium accessionum initia.* H.

g. Plantago) Apul. c. I. t. 12. et 14. H.

b. Quidam) Diosc. II. 153. H.

i. Iidem) In MSS. forte rectius: *Eadem in quartanis quaterna fecerunt: eadem sententia, quod existimarent ii ternas radices cum vini ternis cyathis, et aquae*

quartanis et quaternas ¹ fecerunt. Buglossio inarescente, si quis medullam e caule eximat, dicatque ad quem liberandum febre id faciat, et alliget ei septem folia ante accessionem, aiunt a febre liberari. Item *k.* Vettonicae ² drachmam, in aquae mulsae cyathis tribus, vel *l.* agaricum, maxime in his febribus, quae cum horrore ³ veniant. Quinquefolii *m.* folia quidam terna tertianis dedere, quaterna quartanis, ⁴ plura ceteris: alii *n.* omnibus ⁵ tres obolos cum pipere ex aqua mulsae. Verbenaca *o.* quidem et iumentorum febribus in vino medetur: sed in tertianis a tertio geniculo incisa, quartanis a quarto. Bibitur *p.* et semen hyperici vtriusque in quartanis, et horroribus. Vettonicae *q.* farina *r.*, quae omnes horrores coercet. Item *s.* panaces, adeo excaesoria natura, ut per niuem ituris bibere id ⁶ perungique eo praecipiant. Et *t.* aristolochia perfrictionibus resistit.

LXXII.

1. dederunt. V. 2. drachma, etc. vel agarico. V.
 3. Sic et Ch. veniunt Gr. et Al. 4. seu plura. M.
 5. Sic ex MSS. H. et Ch. obolis tribus Gr. et Al.
 6. Sic ex MSS. H. et Ch. id, ac perungi eo Gr. et Al.

pari modo tertianis febribus, itemque quartanas quaternis auxiliari. Sic Diosc. l. c. H.

k. Item) Plin. Val. III. 4. H.

l. Vel) Diosc. III. 1. H.

m. Quinquefolii) Diosc. IV. 42. totidem verbis. H.

n. Alii) Omni febre, Diosc. l. c. H.

o. Verbenaca) Totidem verbis Diosc. IV. 61. H.

p. Bibitur) Sic Diosc. III. 171. et 174. H.

q. Vettonicae) Hoc est, herbae aridae tenuis pulvisculus. Plin. Val. III. 4. H.

r. Farina) De affectata huius vocis innovatione vide quod adnotatum est c. 8. L. XXV. Sic Plinius vocat aridae herbae tenuem pulvisculum. Dal.

s. Item) Diosc. III. 55. Δύναμις δὲ αὐτῆ ἐστὶ θερμαντικῆ. ἔθεν ἀρμόζει πρὸς περιόδους καὶ ἐίγη, etc. H.

t. Et aristolochia) Apul. c. 19. de aristolochia, r. 4.

Fri-

LXXII. Phreneticos *v.* somnus fanat, qui contingit peucedano ex aceto capiti infuso, ¹ anagallidum succo. E *x.* diuerso lethargicos ² excitare labor est: hoc praestante, (vt perhibent) ex aceto naribus tactis peucedani succo. Contra *y.* insanias ³ Vettonica bibitur. Carbunculos *z.* rumpit panaces. Sanat Vettonicae farina ex aqua, aut *a.* brastica cum thure, frequenti potu calidae: vel e carbone in conspectu extincto, fauilla digito sublata et illita: vel *b.* plantago tusa.

LXXIII. Tithymalus *c.* 4 characias hydropicos

1. et anag. Dal. 2. excitare labor est, hoc praestant euphorbeum ex aceto, etc. Ch. excitari. Gr. 3. Betonica. Ch. 4. Sic ex MSS. H. characites ... panaces, plantago Gr. et Al.

Frigore exustis: Herba aristolochia ex oleo cocta, calefacteriam vim habet cum axungia porcina. Ita ille quidem: Sed Plinii mentem quam saepe transcribit, praepostere interpretatus videtur: quum is de frigoribus accessionum, horribusque febrium loquutus sit, quas Graeci ῥίγη, vt Diosc. III. 6. de aristolochia, Latini perfrictiones vocant. H. v. Phreneticos) Plin. Val. III. 9. Apul. c. 94. tit. 2. Ad phreneticos: Herba peucedanum cum aceto capiti infusa, summe facit. Sic et Diosc. III. 93. Φρενίτιν. Cels. III. 18. insaniam appellat, quae et acuta et in febre est. Eius plura genera vide ibi luculenter expressa. H.

x. E diuerso) Haec totidem verbis Plin. Val. III. 7. et Diosc. III. 92. H.

y. Contra) Diosc. IV. 1. Θεραπείαι μαινομένων μεθ' ὕδατος πινομένη. H.

z. Carbunculos) Diosc. III. 55. Περιέρητται δὲ καὶ ἀνθρακας. H.

a. Aut) Cum sale, inquit Diosc. II. 146. Μεθ' ἁλῶν δὲ ἀνθρακας περιέρητται. H.

b. Vel) Plinius Val. III. 30. Carbunculo medendo: suppurationes dirumpit plantago sine lanugine, cum sale contusa. Theod. Prisc. I. 18. de carbunculis: specialiter locis superimponendum est cataplasma de arnoglossa cum pane mundo, et lenticula cocta. Plantago Graecis, vt

cos sanat: plantago *d.* in cibo, quum prius panem
 1 siccum ederint sine potu: Vettonica *e.* drachmis
 duabus in duobus cyathis vini aut mulsi: vel aga-
 ricum, vel semen lonchitidis *f.* duabus 2 linguis
 ex aqua potum: 3 psyllion ex vino: anagallidum *g.*
 succus: cotyledonis *h.* radix e mulso: ebuli *i.* re-
 centis radix, excussa *k.* tantum, nec colluta, 4 quod
 duo digiti comprehendant, ex vini veteris 5 calidi
 hemina: trifolii *l.* radix drachmis duabus 6 ex vino:
 tithymalum *m.*, platyphyllon cognomine: semen *n.*
 hyperici, quod *o.* 7 coris appellatur.

I. Acte,

1. siccum comederint. *M.* succum ederint. *Gr.* 2. li-
 gulis. *Dal.* lingulis *Gr. et Al.* 3. Sic et *Cb.* psyl-
 lion *Gr. et Al.* 4. Sic ex *MSS.* *H. et Cb.* quan-
 tum *Gr. et Al.* 5. caldi. *Cb.* 6. in *Cb.*
 7. caros. *Cb.*

diximus, ἀρνόγλωσσον est.
 H.

c. Tithymalus characites
hydropicos sanat) Scriben-
 dum videtur *characias*, non
characites, ex Dioscoridis
 utraque editione Graeca, et
 eius interpretibus. *Pinz.*

Tithymalus) Drachmae
 ponderē radice tula, cum
 hydromelite. *Dioscor.* IV.
 165. H.

d. Plantago) Totidem ver-
 bis *Diosc.* II. 153. H.

e. Vettonica) *Diosc.* IV. I.
 ex aqua mulsa, si quidem
 febricitent: sin aliter, e
 mulso. H.

f. Lonchitidis) Certe vri-
 nam ea ciere dicitur a *Di-*
osc. III. 161. H.

Vol. VII.

g. Anagallidum) *Diosc.* II.
 208. H.

b. Coryledonis) *Diosc.* ad
 verbum, IV. 29. H.

i. Ebuli) *Diosc.* IV. 175.
 Ἡ ῥίζα δὲ αὐτῆς ἐψηθεῖσα
 σὺν οἴνῳ καὶ διδομένη παρὰ
 τὴν διαίταν, ὑδρωπικὰς
 ὠφελεῖ. *Radix in vino de-*
cocta, et in cibis data by-
dropicos adiuvat. H.

k. Excussa) Excusso tan-
 tum terreo puluere, qui ra-
 dici adhaerescit: ipsa non
 colluta aqua. H.

l. Trifolii) *Dioscor.* III.
 123. H.

m. Tithymalum) Huius ra-
 dix, succus, folia, aquas
 per inferna trahunt: Ἡ ῥί-
 ζα, καὶ ὁ ὄπος, καὶ τὰ φύλ-
 λα,

I i

1. *Acte p.*, quam quidam esse ebulum putant, radice contrita in vini cyathis tribus, si febris absit, vel semine ex vino nigro. Item verbenaca, fasciculo manus plenae decocta in aqua ad dimidias.

2. Praecipue tamen ² *chamaeactes* succus aptissimus creditur. Eruptiones pituitae emendant plantago, cyclamini *q.* radix ³ e melle: ebuli *r.* folia ⁴ trita, et e vetere vino imposita etiam boam fanant, id est, rubentes papulas. Pruriginem *s.* succus strychni illitus.

LXXIV. Igni *t.* sacro medetur aizoum: folia *v.* trita cicutae: mandragorae *x.* radix. Secatur

1. *chamaeacte*, quam quidem. *V.* 2. *chamaeactae*. *Gr.*
 3. Sic ex MSS. *H. et Cb.* cum melle *Gr. et Al.* 4. Sic
 ex MSS. *H. et Cb.* contrita *Gr. et Al.*

λα, ἀγριὴ ὑδατῶδη κατὰ κοιλίαν. Diosc. IV. 165. H.

n. Semen hyperici quod Coris appellatur) Lego Corion, non Coris ex eodem Dioscoride L. IV. *Pint.*

o. Quod) MSS. *R. et Colb.* item *Parm.* editio, caros iterum hoc loco, ut supra f. 54. Hoc hyperici genus urinas ciere docet Diosc. III. 174. H.

p. Acte) Acte filuestris scilicet, ἀκτὴ ἀγρία, quam Ῥωμαῖοι ἐβελισμὸν vocant, ut ait Diosc. in Noth. p. 474. Chamaeactes eadem ebuli-que nominibus insignior. *Apul.* c. 91. *de chamaeacte*, quam Itali ebulum vocant, tit. 3. *Ad hydropicos: Herbae ebuli radices conteres, et eius succum [expressum cya-*

ibis quatuor ex vini sextario semis potui semel in die dato, hydropicis validissime proderit: per anum enim omnis humor detrahetur. H.

q. Cyclamini) Diosc. II. 194. Ἡ ῥίζα καὶ ἐξανθήματα σέβει. Theophr. Hist. IX. 10. H.

r. Ebuli) Haec recentia, molliaque, illita ex polenta, inflammationes mitigare, auctor est Dioscor. IV. 175. H.

s. Pruriginem) Ipsum quoque ignem sacrum, de quo statim agitur. Theod. Prisciano, I. 20. *de igne sacro.* H.

t. Igni) Ad erysipelata valere aizoum scribit Diosc. IV. 89. H.

v. Folia) Diosc. IV. 79. Ἐβουσι

tur *y.* ¹ in affes vt cucumis: ² primoque super mustum suspenditur, mox in fumo: dein tunditur ³ in vino aut aceto. Prodest et vino ⁴ myrteo fovere: Mentae *z.* sextans, viui sulphuris vncia, ex aceto simul trita: fuligo *a.* ex aceto. Ignis *b.* sacri plura sunt genera, inter quae medium hominem ambiens, qui zoster *c.* ⁵ appellatur, et enecat,

Iii 2

cat,

1. Siccatur in aere *Gr. et Al.* in arses. *Ch.* in bas res. *M.* in banc rem et cucumis. *V.* in aere, vt et cucumis. *Alii V.* in affes, vt cuc. *Alii V.*
2. primumque. *Ch.*
3. e vino, aut aceto. *Ch.*
4. myrtilico. *Ch.*
5. vocatur. *M.* vocatur, et necat. *Ch.*

Ἐρυσιπέλατα καταπλασθέν σβέννυται. Est autem ἔρυσιπέλας Hippocrati πῦρ ἀγριον, tumor ex feruente tenuique sanguine conflatus: siue, ex flaua bile et sanguine, calidioribus iusta temperatione, mixta fluxio. Latini sacrum ignem appellant, et vulgus ignarum, *le Feu Saint Antoine*. Sunt tamen qui ignem sacrum ab erysipelate dirimant. *H.*

x. Mandragorae) Theophr. *Hist.* IX. 10. Τὴν δὲ εἶζαν πρὸς τὸ ἔρυσιπέλας, ξυσθεῖσαν καὶ ὄξει δευθεῖσαν. *Diosc.* IV. 76. *H.*

y. Secatur) Vide *N.* et *Em. N.* XXI. (paulo post) Affes vocat partes oblongas, in quas solemus cucumeres diuidere, hoc est, pepones, melonesue. *Secatur*) Prius legebatur, *Siccatur in aere, vt cucumis.* In *R.* 2. *siccatur in basres.* *R.* 2. sic-

catur in affes. *Ch.* in arses. Nostram emendationem non ipsa modo loci sententia, resque ipsa constabilit, sed et Theophr. qui eadem tradit, *Hist.* IX. 10. Τέμνεσι δὲ τροχίσκας, inquit, ὡσπερ ῥαφανίδος ἐνειλήσαντες δὲ ἐν γλύκει ἐκρέμασαν ὑπὲρ καπνῶ. *Siccant mandragorae orbiculos, sicuti raphani, et inuolutos musto in fumo suspendunt.* *H.*

z. Mentae) *Scrib. Larg.* comp. 245. *H.*

a. Fuligo) Hoc est cum aceto. *H.*

b. Ignis) Haec totidem verbis *Plin. Val.* III. 34. Qui porro Zoster *Plinio, Largo Scribonio Zona* appellatur, *c.* 98. *Ad Zonam, comp.* 247. *Ad Zonam, quam Graeci ἐρπητα dicunt, faciunt ... praecipue cicuta viridis bene trita et imposta.* *H.*

cat, si cinxerit. Medetur *d.* plantago cum creta Cimolia, et *e.* peristereos per se: radix perfolatae. Aliis quae serpunt, cotyledonis *f.* radix cum mulso, aizoum *g.*, succus ¹ linozostis ex aceto.

LXXV. (XII.) Radix *h.* polypodii illita luxatis medetur. Doloremque *i.* et tumores tollunt semen psyllii, folia plantaginis ² tusa, sale modico addito: verbasci *k.* semen ex vino decoctum et contritum: cicuta cum axungia. Folia *l.* ephemeri ³ tuberibus atque tumoribus ⁴ illinuntur, quae *m.* etiamdum discuti possunt.

LXXVII.

1. e linozosti. Cb. 2. irita sale modice addito. Cb.
3. uberum tumoribus. M. 4. illinuntur, quae et
tantum disc. Cb.

c. Zoster appellatur) Scribon. Largus zonam vocat. c. 62. Dal.

d. Medetur) Plin. Val. l. c. Scrib. Larg. comp. 245. Ad ignem sacrum, et Diosc. II. 153. totidem verbis. H.

e. Et peristereos) Sine peristereon, de qua Diosc. IV. 60. Στέλλει δὲ καὶ ἐρυσιπέλατα σὺν ὄξει καταπλασθεῖσα. H.

f. Cotyledonis) Diosc. IV. 92. Φλεγμονάς τε καὶ ἐρυσιπέλατα ... καταπλαστομένη ὠφελεῖ. H.

g. Aizoum) Diosc. IV. 89. Δυναμὴν δὲ ἔχει ψυκτικὴν, ποιῶσαν πρὸς ἐρυσιπέλατα, ἐρπητας, etc. H.

h. Radix) Diosc. IV. 188. de ea radice: ποιῶ δὲ πρὸς σρέμματα ἢ ῥίζα λεῖα καταπλαστομένη. H.

i. Doloremque) Diosc. IV. 70. luxatis tumoribusque psyllium mederi, impositum ex rosaceo vel aqua, prodit. H.

k. Verbasci) Folia tumoribus imponit Dioscor. IV. 104. H.

l. Folia) Vide N. et Em. N. XXII. (hic pos.) Folia) Ita libri omnes vulgati, conditiuique, quos quidem vidi. Dalecampius ex nescio quo vetere exemplari legit, uberum tumoribus. Frustra, non libris modo refragantibus, et ipso Diosc. apud quem haec verbis totidem omnino exstant, IV. 58. Τα δὲ φύλλα ἐν οἴνῳ ἐψηθέντα καὶ καταπλασθέντα, ὀδύματα καὶ φύματα διαφορεῖ, μὴ πω ὑγρὸν ἔχοντα. H.

LXXVII. Morbum regium in oculis ¹ praecipue mirari est, tenuitatem ² illam densitatemque tunicarum felle subeunte. Hippocrates *n.* a septimo die in ³ febre mortiferum signum esse ⁴ docuit. Nos scimus vixisse aliquos etiam ab hac desperatione. Fit vero ⁵ et citra febres: impugnat^{ur}que centauryo maiore (vt *o.* diximus) potio, Vettonica *p.*, agarici *q.* obolis tribus ex vini veteris

Iii 3

ris

1. praecipue, in *Ch. deest.* 2. etiam. *Ch.* 3. fe-
bri. *Ch.* 4. dicit. *Ch.* 5. circa et febres ex-
pugnatusque centauryo maiori. *Ch.*

m. Quae) Quae quidem humidi nihil purifue contraxerint, inquit Diosc. IV. 85. et Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 175. H.

n. Hippocrates a septimo, etc.) Imò vero ante diem septimum perniciosum: at septimo, nono, vndecimo vtilem, nisi dextrum hypochondrium durefcatur. Aphor. 62. et 64. L. IV. *Dal.*

Hippocrates) Diebus iis qui septimum consequuntur. Sic libri omnes etiam MSS. non, vt quidam reponunt, ante septimum diem. Hippocrates, in eo libro, quem inscripsit, de internis affectionibus, *περί τῶν ἐν τῶν παθῶν*, text 39. p. 244. morbi regii genus alterum ait esse lethale, nisi primis diebus diligenter adhibita curatio sit. Si ad octauum nonumue diem protrahatur morbus, subsequi deinde

graviorem alterum, ac denique vt plurimum, mortem ipsam. Ἦν δὲ ἡ νόσος ἀπομηνύνηται καὶ γένηται ὀγδοῦς ἢ ἑννατῶς, ζυμπίπτει εἰς νόσον ... καὶ οἱ πολλοὶ ἐν τῷ τῷ χρόνῳ παραχρήμα φθείρονται. Iam enim idem ipse l. 4. aph. 62. Ὀκτάσις ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐπιγίγνεται ἰκτεροὶ πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, κακόν. Quibus in febribus morbus regius interuenit ante septimum diem, malum. Aliter in totum Diosc. censuit apud Cels. III. 24. H.

o. Vt) Hoc est, radice pora duabus drachmis, si febris sit, in aqua trita, alias in vino, vt dictum est, superiore libro, 30. Minori centaureae hanc vim adscribit Apul. c. 35. t. 3. H.

p. Vettonica) Ant. Musa, tit. 33. Ad ictericos, id est, morbo regio laborantes, qui sunt

ris cyatho: item *r.* verbenacae folio, obolis tribus ex vini calidi hemina quatrduo. Sed *s.* celerrime quinquefolii succus medetur tribus cyathis potus cum sale et melle. Cyclamini *t.* radix drachmis tribus bibitur in loco calido, et a perfrictionibus tuto; sudores *v.* enim felleos mouet. Folia tussilaginis

sunt auruginosi. Verbenicam ex vini cyathis tribus frequenter sumptam proficere experti sumus. Sic Diosc. IV. 1. Ἰκτεριῶντας τε καθίσησι. H.

q. Agarici) Diosc. III. 1. H. r. Item) Apul. c. 3. de verbenaca, t. 12. alio temperamento. Sed Diosc. LXI. totidem verbis ac Plinius. H.

s. Sed celerrime quinquefolii succus medetur tribus cyathis potus cum sale et melle) Quattuor postrema verba in archetypo nostro non leguntur. Recte, opinor, ex Dioscoride L. IV. Sanat, inquit, et foliorum succus celerrime suffusus felle, pondere trium cyathorum aliquot diebus potus. Pint.

Sed) Vide N. et Em. N. XXIII. (hic pos.) Sed — melle) Postrema haec verba, cum sale et melle, negat Pintianus in suo exemplari legi: nec sane leguntur in R. 2. At R. 1. multo vetustior ea plane exhibet, vt adeo expungere ea religio fuerit. Diosc. IV. 41. scripsisse scio in hunc modum:

Ἰγιάζει δὲ καὶ ἰκτερον ταχέως ὁ χυλὸς τῶν φύλλων ποθεῖς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τριῶν κυάθων πλῆθος. Τραύματα τε καὶ σύριγγας μεθ' ἄλων καὶ μέλιτος καταπλαττόμενα ἰάται. Celeriter quoque regio morbo medetur foliorum succus, tribus cyathis aliquot diebus potus. Eadem cum sale et melle imposta, tam vulneribus quam fistulis remedio sunt. An igitur apud scriptorem Graecum, ex quo Plinius hausit, quum haec coniunctas cerneret medicinas, temere is ex subsequente ad superiorem sal melque transfuerit, an ad ipsum reapse pertineant, aliis aestimandum relinquo. Translata temere ab eo esse vix adducor vt credam: quum ea ipsa rursus adhibeat f. sq. ad sanandas fistulas: rursusque f. 87. ad hulcera vetera: quos in vsus et a Dioscoride hic adsciscuntur. H.

t. Cyclamini) Diosc. totidem verbis II. 194. H.

v. Sudores) Colore fellis, χολω-

ginis ex aqua: semen linozostis vtriusque insper-
sum potioni, vel cum absinthio aut cicere deco-
ctum: ¹ hyssopi α . baccae cum aqua potae: lichen
herba, si quum fumitur, cetera olerio abstineatur:
polythrix γ . in vino data, struthion in mulso.

LXXVII. Passim α . et in quacumque ² parte
maxima incommoda nascuntur, qui furunculi vo-
cantur, mortiferum a . aliquando malum ³ confe-
ctis b . corporibus. Remedio c . sunt pycnocomi

Iii 4

folia

1. *hyssopus cum ficis in aqua pota. Diosc.* 2. *Sic ex
MSS. H. et M. ac maximo incommodo Gr. et Al.*
3. *confectis. Cb.*

$\chiολώδεις τῆ χροιοῦ$, Diosc.
Bilem sudore sic expelli do-
cet Galenus, de fac. simpl.
med. VII. p. 199. H.

α . *Hyssopi baccae cum aqua
potae*) Sic superiori proximo capite loquutus est. Ita
vocat fortassis Plinius calices exiguos, qui flori delapso succedunt, et semen continent. *Dal.*

γ . *Polythrix*) Diosc. IV. 136. H.

α . *Passim et in quacumque parte ac maxime incommodo*) In codice vetusto, *passim et in quacumque parte sed maxime in commoda*. Scribendum fortasse non *commoda*, sed *tumida*, hoc est carnosum. Paulus Aegineta L. III. *Furunculus*, inquit, *tumor est abscessum prae se ferens: qui ex crassis humoribus in carnosissimis plerumque partibus concipitur*. Pint.

a . *Mortiferum aliquando malum confectis corporibus*) Scribendum reor, *mortiferi aliquando male sectis corporibus*, ut paulo infra, *medicorum vitio male sectis corporibus*. Pint.

b . *Confectis*) Senilibus. H.

c . *Remedio sunt pycnocomi folia trita cum polenta*) Hoc quidem Dioscorid. auctoritate confirmatur L. IV. *Quin etiam, inquit, folia emplastri modo imposita panos et furunculos discutiunt*. Ceterum verba, illa quae continuo sequuntur, *si nondum caput fecerint*, non ad folia referenda videntur, sed ad furunculos; deesseque existimo verbum, *mites*, vel aliud simile, et paulo ante locanda, ut in totum legatur sic: *Passim et in quacumque parte, sed maxime in tumida, nascuntur qui*

folia trita cum polenta, si *d.* nondum caput fecerint. Discutiunt *e.* et folia ephedri illita.

LXXVIII. Fistulae quoque in omni parte serpunt, medicorum vitio male sectis corporibus. Auxilio est centaurium minus, collyriis cum melle decocto ¹ additis: plantaginis *f.* succus infusus: quinquefolium *g.* cum sale et melle: ladanum cum castoreo: cotyledon cum medulla ceruina calefacta et ² imposita: Verbasci radice medulla collyrii tenuitate in fistulam ³ additur: vel *h.* aristolochiae radix, vel *i.* succus tithymali.

LXXIX.

1. inditis. *V.* 2. Sic et *Cb.* calefacta, imp. *Gr.* et *Al.* 3. inditur. *V.*

qui furunculi vocantur: mites, si nondum caput fecerint, mortiferi aliquando male sectis corporibus. Remedio sunt *Pycnocomi* folia trita cum polenta. Discutiunt et folia ephedri, etc. Paulus L. IV. cap. de Furunculo: mizis quidem quum in sola cute coit, peruicax autem malignusque ubi subter actis radicibus erumpit. Porro quod Paulus dixit, subter actis radicibus, id Plinius aliis verbis explicauit, caput fecerint, dicens. *Pint.*

Remedio) Diosc. IV. 176. de pycnocomo. Καὶ τὰ Φύλλα δὲ καταπλαττόμενα, Φύματα καὶ δοθιῆνας διαφορεῖ, tubercula furunculoseque discutiunt. Sic etiam Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 223. H.

d. Si nondum caput fecerint) Si nondum in acutum fastigium sublati fuerint, si nondum in acuminatum verticem extuberauerint. *Dal.*

Si) Si nondum in caput intumuerint, aut in acuminatum verticem extuberauerint. *H.*

e. Discutiunt) Siue ephedrae, de qua dictum est, s. 201. *H.*

f. Plantaginis) Diosc. II. 153. Σύριγγας τε ἐγκλυζόμενος ὠφέλει. *H.*

g. Quinquefolium) Diosc. IV. 42. *H.*

b. Vel) Apul. c. 19. de aristolochia, t. 3. Ad fistulas: Herbae aristolochiae radix fistulis inserta, etc. *H.*

i. Vel succus) Diosc. IV. 165. *H.*

LXXIX. Collectiones *k.* inflammationesque sanant ¹ argemoniae folia illita. Duritias *l.* et collectiones omnes verbenaca, vel quinquefolium *m.* decoctum in aceto: verbasci folia vel radix, hyssopum *n.* e vino impositum: acori radix, decocto eius herbae fountibus: aizoum. Item *o.* quae contusa sint, duritiasque et sinus ² corporis, illecebra. Omnia infixae corpori extrahunt, folia tusfilaginis, daucum, semen leontopodii tritum in aqua cum polenta. Suppurationibus *p.* imponuntur pycnocomi folia trita cum polenta, vel semen: item orchis. Vitia *q.*, quae sint in ossibus, satyrii radice imposita, efficacissime sanari dicuntur. No-

Iii 5

mae

1. argemones. D. 2. corporis et tela omnia inf. V.
Sinus corporis. Illecebra omnia Gr. et Al.

k. Collectiones) Diosc. II. 208. Φλεγμονάς παρηγορεῖ τὰ Φύλλα καταπλασσομένα. H.

l. Duritias) Tumores certe, inflammationesque mitigare, tonsillas abrumpere verbenacam scribit et Diosc. IV. 61. H.

m. Quinquefolium) Διαφορεῖ σκληρίας, οἰδήματα, etc. Diosc. IV. 42., et ex aceto quidem, ut ex superioribus intelligitur. H.

n. Hyssopum) Sic eo mitigari inflammationes scribit Diosc. III. 30. H.

o. Item quae contusa sint duritiasque et sinus corporis. Tela omnia infixae corpori extrahunt) Lego partim ex nostro exemplari, partim ex

coniectura, sic: Item quae contusa sint, duritiasque et sinuosa corporis ulcera. Omnia infixae corpori extrahunt. Nam in eodem non tela, sed elecebra habetur; et infra capite ab hoc tertio mentio fit sinuum in ulceribus. Pint.

p. Suppurationibus) Prohibet pycnocomon ne suppurent vulnera ex aculeis spiculisue nata. Spicula et adactos corpori aculeos pycnocomo extrahi docet Diosc. IV. 176. H.

q. Vitia, quae sint in ossibus) Caries, teredo, scabrities, εἰσόσσις. Dal.

Vitia) Ut caries, de qua Cels. VIII. 2. H.

mae et collectiones omnes fuco *r.* maris, priusquam inarescat. Et *s.* ¹ alceae radix collectiones discutit.

LXXX. Ambusta *t.* sanantur plantagine, ² artio *v.*, ita *x.* vt cicatrix fallat. Folia *y.* eius in aqua decocta et contrita illinuntur: radices cyclamini cum aizoo: herba *z.* ipsa hyperici, quod *a.* ³ corion appellauimus.

LXXXI. Neruis *b.* et articulis conuenit plantago trita cum sale: ⁴ argemoria tusa ex melle. Peu-

1. alcimae. Cb. 2. arcio Gr. et Al. 3. chorysum. Cb. 4. argemone. Dal.

r. Fuco) Egimus de eo f. 66. H.

s. Et alceae) Quae et alisma, et damasonium vocatur: de qua XXV. 77. H.

t. Ambusta) Diosc. II. 153. H.

v. Artio) Vide N. et Em. N. XXIV. (hic coll.) Ambusta) Sic sane restituendus hic locus fuit, ex MSS. R. Colb. aliorumque fide, Parmenisique, ac ceterarum editionum, ante Frobenium quo auctore arcio legimus in libris deinceps vulgatis. At aliud arcion, aliud artion est. Neque arcio siue perfolatae hanc vim ambusta sanandi Dioscorides attribuit: artio plane adiudicat, IV. 106. Καὶ πυρκαύσεων καὶ χιμέτλης ἐστὶ κατὰντλημα. Ambusta perionefque eo fouentur. Geminat errorem Apul. c. 36.

t. 7. quum ne ad perfolatam quidem, sed ad perfonaciam, quae alia est, hoc medicamentum refert. H.

x. Ita) Vt vix cicatrix vlla reliqua ex ambustione appareat. H.

y. Folia) Diosc. IV. 106. H.

z. Herba) Diosc. III. 171. Καὶ τὰ Φύλλα σὺν τῷ σπέρματι καταπλαττόμενα, κατακάματα ἰᾶται. Foliis cum semine impositis ambusta sanantur. H.

a. Quod) In MSS. iterum corison. H.

b. Neruis) Apul. c. 1. de plantagine, t. 13. Ad podagram et omuem neruorum dolorem et tumorem: Herbae plantaginis folia contrusa vel pisata cum modico sale et imposita, optime facere certum est. H.

Peucedani *c.* succo perunguntur spastici, tetanici, Nervorum *d.* duritiae ¹ aegilops succo, doloribus *e.* erigeron ex aceto illinitur. Epithymo spasticis, ² et opisthotonicis perungui: ³ semine *f.* hyperici, quod *g.* ⁴ coris vocatur, ⁵ idemque bibere prodest. Phrynion dicitur etiam abscissos sanare nervos, si confestim imponatur trita vel mansa. Spasticis, tremulis, opisthotonicis, alceae radix bibitur ex aqua mulsa. Sic et rigores exalfacit.

LXXXII. Sanguinis *h.* ⁶ profluuium sistit herbae paeoniae semen rubrum. Eadem et in radice vis. ⁷ Clymenos *i.* vero, si ore sanguis reiiciatur, siue

1. aegilopis. Gr. 2. Sic ex MSS. H. M. et Cb. spasticis opisthotonicis perungi Gr. et Al. 3. ac semine. V. 4. carus. Cb. 5. itemque. Cb. 6. profluuia. Cb. 7. Cyclaminos Gr. et Al.

c. Peucedani) Diosc. III. 92. H.

d. Nervorum) Diosc. IV. 139. Αἰγίλωψ ... σκληρίας διαφορεῖ. H.

e. Doloribus) Siue senecio. Ita Diosc. IV. 97. H.

f. Semine) Diosc. III. 174. Κόρις, οἱ δὲ καὶ τὸ ὑπερικόν ... ἐπὶ δὲ ὀπισθοτονικῶν καὶ σύγχρισμά ἐστι σὺν ἔλαιῳ ἀρωματίον. Et supra: Ὁ καρπὸς πινόμενος ... βοηθεῖ ὀπισθοτονικοῖς. H.

g. Quod) Rursum hic MSS. omnes, quod caros, ut monuimus, f. 54. H.

h. Sanguinis) De fluore muliebri Diosc. III. 157. Τὸ δὲ καρπὸν ἢ ἢ β. κόκοι πυρροῖ ποθέντες ἐν οἴνῳ

μίσκωνι αὐσηρῶ, ῥῆν ἐρυθρὸν ἰσῶσι. Seminis granula decem duodecimue rubentia in vino nigro et austero pota, sanguinolentum fluxorem muliebrem sistunt. Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 167. H.

i. Cyclaminos vero si ore sanguis reiiciatur) Scrib. Clymenos, non Cyclaminos, tum ex nostro apographo, tum ex Diosc. L. IV. de Clymeno differente his verbis: exprimitur ex toto una cum radice succus qui contra sanguinis exscreationes, coeliacos et rubentes feminarum fluxiones vtiliter bibitur, refrigerans et astringens. Sanguinis ex naribus eruptiones compefcit, etc. Item non si ore,

siue e naribus, siue aluo fluat, siue feminarum vtero. Item *k.* *Lyfimachia* pota vel illita, vel naribus indita: item *l.* *plantaginis* semen: quinquefolium *m.* potum et illitum: *cicutae* semen in nares, si inde fluat, tritum ex aqua inditum: *aizoum n.*, *astragali o.* radix: sistit et *ischaemon p.*, et *q.* *Achillea.*

LXXXIII.

1. *Achillia.* *Ch.*

si ore, in eodem legitur: sed sine. Pint. *Cyclaminos* vero, etc.) Haec duo verba, *cyclaminos* vero, delenda puto, quoniam falsum docent, et quae sequuntur referenda ad *paëoniae* radicem. *Dalec.*

Clymenos) Vide N. et Em. N. XXV. (hic consp.) *Clymenos*) Hanc emendationem debemus R. 2. codici, in quo diserte *Clymenus* legitur: quum in libris hactenus editis legatur, *cyclaminos*. In R. 1. *cyclemenus*. De *cyclamino* sane ea quae hic commemorantur affirmari vere nequeunt: de *clymeno* *Dioscorides* affirmavit IV. 13. Ποσει δὲ ὁ χυλὸς πρὸς αἵματος ἀναγωγὴν πινόμενος· καὶ κοιλιακὸς, καὶ ἔξιν ἐρυθρον, etc. Ad sanguinis reiectionem *clymeni* succus in potu est efficax, itemque ad *coeliacorum* profuuvia, rubentemque fluorem muliebrem, etc. H.

k. Item) Marc. Emp. to-

tidem fere verbis, c. 10. p. 83. Scrib. Larg. comp. 46. Vberius vero *Diosc.* IV. 3. et post eum *Galen.* de fac. simpl. m. VII. p. 204. H.

l. Item) *Apul.* c. 1. tit. 5. Ad eum qui purulenta exscreat cum sanguine: *Herbae plantaginis succum dabis bibere.* *Theod. Prisc.* II. p. 2. c. 9. Quum ex meningis partibus sanguis eruperit ... forus ex oieo roseo infrigidato adhibendus est, aut de succis herbarum, et specialiter *stypticarum*, ut est *arnoglossa*. H.

m. *Quinquefolium*) Sic *Diosc.* IV. 42. H.

n. *Aizoum*) Πῦν γυναικεῖον ἐν προσθέρῳ ἴσησι, in pessa fluorem muliebrem sistit. H.

o. *Astragali*) *Diosc.* IV. 62. Αἷμα ἔχει. Sic et *Galen.* de fac. simpl. m. VI. p. 160. H.

p. *Ischaemon*) Et inde nomen, ut diximus, XXV. 45. H.

q. Et) Erumpentem e vul-

LXXXIII. (XIII.) 1. Equisetum *r. hippuris* a Graecis dicta, ¹ et in pratis vituperata *s. nobis*, (est *t.* autem pilus terrae, equinae setae ² similis:) ³ lienes *v.* cursorum exstinguit decocta fistili nouo ad tertias, quantum vas capiat, et per triduum heminis pota: vnctis *x.* esculentis ante diem vnuni interdicitur. Graecorum varia circa hauc opinio. Alii *y.* 4 pinus foliis similem, nigricantem, eodem nomine

1. Sic ex MSS. H. V. et Cb. et pratis Gr. et Al. 2. similis, dolorem lienis cursorum. V. 3. Sic ex MSS. H. et Cb. lienem Gr. et Al. 4. Sic et Cb. pino. M. iunci. Diosc. pini Gr. et Al.

vulnere sanguinem inhibet.
H.

r. Equisetum) Supra cap. 28. L. XVIII. dicta est *equisetis* et *equiselis*, quoniam litera *t.*, facile in *l.*, mutatur, vt Thetis, Thelis: quemadmodum *d.* in *l.*, vt medica, melica. Varro c. 9. III. Sic *δακρυον*, lachryma; *αδακρυς*, alacris. Ab hac planta veteres *codeta*, quasi *caudeta* nominarunt trans Tiberim loca obsita caudis equinis apud Festum. Dalec.

Equisetum) Apul. c. 39. A Graecis dicitur *hippuris*, Itali *equisetam* vocant. Retinet apud nos hodieque nomen, vt diximus, f. 20. H.

s. Vituperata nobis) Quoniam vliginosius pratium est, vbi nascitur. Vide cap. 28. L. XVIII. Dalec.

Vituperata) In tractatione pratorum XVIII. 67. H.

t. Est autem pilus terrae) Verba haec Pliniana non puto. Pinz.

Est) Est, inquit, veluti pilus terrae, quum pilos habere prae foliis videatur: *ἔχουσα τὰ Φύλλα ταῖς θειξίν ὁμοία*, inquit auctor Geop. II. 5. p. 41. H.

v. Lienes) Consumitur. Lienem impedimento esse cursoribus vidimus XI. 80. Quibus exstingueretur modis a Caelio Aureliano disce Chron. pass. III. 4. Lienosis hippurim succurrere cum vino austero, vel oxymelite; auctor est Marc. Emp. c. 23. p. 166. H.

x. Vnctis) In balneo lotis; vel, vnctis esculentis, cibis pinguibus. Dalec.

Vnctis) Adipe vel oleo maceratis *perunctisue* cibis interdicitur. H.

nomine appellant, vim eius admirabilem tradentes z., ¹ sanguinis profluvia vel tacto tantum ea homine fisti. Alii *a.* hippurin, alii *b.* ephedron, alii anabasin vocant. Traduntque *c.* iuxta arbores nasci, et scandentem eas dependere comis iunceis multis nigris, ut est equorum cauda, ² geniculatis ramulis, folia habere pauca, tenuia, exigua. Semen *d.* rotundum, simile coriandro, radice lignosa: nasci in

1. Sic ex MSS. H. tradentes, quod etiam sanguinis profluvia vel tacto ea homine fistat Gr. et Al.

2. geniculis. Cb.

y. Alii pini foliis similem) Haec est hippuris minima, a Dioscoride non descripta, semper in aquis nascens, praecipue coenosis, et in iis saepius demersa, interdum emergens: grauis odoris, et lutulenti. Lugdunenses *Chara* vocant, ut alia duo genera *Prelle*: *Chara* vero quasi *χαράδρωδη*, id est, *λιμναίαν* palustrem. *Dal.*

Alii) Haec prior hippuris Dioscoridea est, IV. 46. H.

z. Tradentes quod etiam sanguinis) Ignorat Voss. τὰ quod etiam. deinde idem fistit. Scribe igitur: vim eius admirabilem tradentes, sanguinis profluvia vel tacto tantum ea (hoc enim ordine MSS.) homine fisti. Gron.

a. Alii *bippurin*, alii *ephedron*) Legendum *ephydron*, non *ephedron*, hoc est, *aquosum*, quod prope aquas na-

scatur, ex Dioscoride L. IV. vidit hoc etiam Hermolaus. *Pint.*

Alii bippurin) Sunt haec diuersae appellationes hippuridos supradictae: quas et nos ante retulimus, f. 20. non alterius diuersae: quamquam aliter Dodonaeo aliisque visum. H.

b. Alii *ephedron*) Eadem quoque sunt appellationes dauci plantae ab hac diuersae, supra cap. 7. L. XXVI. *Dalec.*

c. Traduntque) Haec totidem verbis Diosc. l. c. et post eum Oribas. XI. f. 199. et auctor Geop. l. c. H.

d. Semen rotundum) Nihil Dioscor. Praeterea falsum id est. Nullum enim semen edit. *Dalec.*

Semen) In cauliculis istud cacumine eminent, asparagis similia. Iconem vide apud Dodonaeum, p. 73. H.

sci e. in arbutis maxime. Vis f. eius spiffare ¹ corpora. Succus g. sanguinem e naribus fluentem ² inclusus fistit: item aluum. Medetur h. dysentericis in vino dulci i., potus cyathis tribus. Vrinam ciet: tussim, orthopnoeam sanat: item rupta, et quae serpunt. Intestinis et vesicae folia bibuntur. Enterocolem cohibet. Faciunt k. et aliam hippurin, breuioribus l. et mollioribus comis, candidioribusque, perquam vtilem ischiadicis, et vulneribus ex aceto impositam, propter sanguinem sistendum. Et m. nymphaea trita plagis imponitur. Peucedanum cum semine cupressi bibitur, si sanguis per os redditus est, ³ fluxitue ab infernis. Side-

1. corporea. Cb. 2. infusus. V. 3. Sic ex
MSS. H. et Cb. fluitque. V. fluitque Gr. et Al.

e. Nasci) Apul. c. 39. ex MS. in siluis et arundinetis. H.

f. Vis) Adstringere. Στυπτική δὲ ἡ πύρα. Dioscor. l. c. H.

g. Succus) Diosc. l. c. et Galen. de fac. simpl. m. VI. p. 179. H.

b. Medetur) Diosc. l. c. non id modo remedium, sed et cetera quae subsequuntur totidem verbis refert. An ex vino tamen dulci, an ex austero id sumi sit satius, non dicit. Apul. in libris editis c. 39. r. i. ex vino dulci: At in MSS. ex vino austero. H.

i. Dulci) Malim, austero. Dalec.

k. Faciunt) Altera haec Dioscoridis hippuris est, IV. 47. totidem ab illo delineata verbis, iisdemque dotibus. Equisetum id est arvense longioribus setis, quod in horto regio vidimus, quale pictum a Lobelio est, in Obsl. p. 416. hippuridis fontalis nomine: a Dodonaeo l. c. hippuridis minoris. H.

l. Breuioribus et mollioribus, etc.) Haec secunda est Diosc. Dal.

m. Et nymphaea) Theophr. Hist. IX. 13. Είναι δὲ Φασιν ἔσχαμνον, εἰάν τριψας τις ἐπὶ τὴν πληγὴν ἐπιθῆ. Tria et plagae imposita sanguinem sistere traditur. H.

Sideritis *n.* tantam vim habet, vt quamuis recenti gladiatoris vulnere ¹ illigata, sanguinem ² claudat: quod *o.* facit et ferulae cinis, vel carbo: fungus vero etiam efficacius, qui secundum radicem eius nascitur.

LXXXIV 2. Per nares autem fluenti, et cutae semen tritum ex aqua ³ inditumque, efficax habetur: item *p.* stephanomelis ex aqua. Vettonicae farina e lacte caprino pota, sistit ex *q.* ⁴ vbere fluentem: plantagoque contusa. Eiusdem *r.* succus vomentibus sanguinem datur. Ad *s.* erraticum

1. *inlitu. Cb. illita. V. rumque. Cb.*

2. *cludat. V. 4. vtero. V.*

3. *addi-*

n. Sideritis) De qua diximus, XXV. 15. H.

o. Quod) Hinc est etiam quod sanguinem excreantibus ferulae viridis medulla est utilis, vt docet Diosc. III. 91. H.

p. Stephanomelis ex aqua) Quibusdam argentina, sic dicta, quod melino flore in coronis placeat. *Dal.*

Item) Haec ita nudo indicata nomine, nec effigie vlla expressa, incognita herbariorum toti scholae est, eritque etiam consequenti aevo. H.

q. Ex vbere fluentem) Nobili cuidam feminae stato temporis interuallo memini sanguinem e sinistra mamma fluere guttatim solitum, et cum imprudenter medicus adstringentibus remediis inhibuisset ac retinuis-

set, enatum cancrum quo periit. *Dal.*

- *Ex vbere*) Forte ex vtero, vt supra s. 82. plantaginis succum succurrere dixit, *si ore sanguis reiiciatur, siue e naribus, siue aluo fluat, siue e feminarum vtero.* H.

r. Eiusdem) Diosc. II. 53. H.

s. Erraticum) Sanguinem nempe erysipelas huc illuc irruens ac decurrens. *Dal.*

Ad) Sanguinem erraticum Dalecampius interpretatur eum, qui in erysipelatis huc illuc decurrit. Nunc ei idcirco assentimur, quod Plinius s. 74. *igni sacro mederi radicem persolatae* dixit. Arcion, hoc est, persolatam, *αἰμοπτομοῖς* et *ἐμπυμοῖς* prodesse auctor est Diosc. IV. 107. sed pondere

cum autem ¹ radix persolatae cum axungia vetere
² illita probatur.

LXXXV. Ruptis *t.*, conuulsisque, ³ ex alto
 deiectis, centaurium maius, gentianae *v.* radix
 trita vel decocta, vel *x.* succus Vettonicae, et *y.*
 hoc amplius a vocis aut lateris contentionibus: pa-
 naces *z.*, scordion *a.*, aristolochia *b.*, ⁴ pota: aga-
 ricum *c.* item confusis et euerfis potum duobus
 obolis in mulsi cyathis tribus: aut si febris sit, in
 aqua mulsa: verbascum *d.*, cuius flos similis auro
 est:

1. radix herbae persolatae. *Cb.* 2. illita. *Potatur*
a ruptis. M. 3. et ex alto. *V.* 4. Sic et *Dal.*
 pota: agaricum. *Item Gr. et Al.*

dere vnus drachmae po-
 tam, non illitam. *H.*

t. Ruptis) Diosc. III. 8.
 de maiore centauro: Ἀρ-
 μόζει δὲ ἢ ῥίζα ῥήγμασι,
 σπάσμασι, etc. *H.*

v. Gentiana) Diosc. III.
 3. succi e radice extracti
 drachmam vnam ad laterum
 dolores, ad casus e sublimi,
 ad rupta et conuulsa prod-
 esse scribit: Τῆ δὲ χυλί-
 σματος ὄσον < ἄ, καὶ πρὸς
 ὀδύνας πλευρῶν, καὶ πτώ-
 ματα, ῥήγματα δὲ καὶ σπά-
 σματα. *H.*

x. Vel) Diosc. IV. 1. fo-
 lia drachmae pondere ru-
 ptis conuulsisque praebet.
H.

y. Hoc amplius a vocis,
etc.) Ruptis vasis pulmonis.
Dal.

Et) Et praeterea iis mor-
 bis qui ex contentione vocis
Vol. VII.

ac laterum oriuntur, vt
 tussi, pleuritidi, etc. *H.*

z. Panaces) Diosc. III. 55.
 Ἀρμόζει πρὸς σπάσματα,
 ῥήγματα, πλευρῶν ἀλγήμα-
 τα, βήχας, etc. *H.*

a Scordion) Diosc. III. 125.
 Ποιεῖ καὶ πρὸς παλαιὰν βή-
 χα, καὶ ῥήγματα, καὶ σπά-
 σματα etc. *H.*

b. Aristolochia) Diosc. III.
 3. Βοηθεῖ ῥήγμασι, σπά-
 σμασιν, ἀλγήμασι πλευρῶν,
 ποθεισα μεθ' ὕδατος. *H.*

c. Agaricum) Hoc est,
 praecipitatis ex alto, Diosc.
 III. 1. πρὸς ῥήγματα καὶ
 πτώματα: Ὁβολῶν δὲ δυ-
 οῖν πλήθος διδόμενον μετ'
 οἶνομέλιτος, ἀπυρέτοις πυ-
 ρέσσας δὲ ἐν μελιγράτῳ.
H.

d. Verbascum) Decoctum
 radice ruptis, conuulsis,
 confusisque mire auxiliari,
Kkk pro-

est: acori *e.* radix, aizoum omne, ¹ sed maioris succus efficacissime: ² item *f.* symphyti radice decoctum: daucum crudum. ³ Erysiemales *g.* est flore luteo, foliis acanthi: bibitur *h.* ex vino: item *i.* chamaerops: et in sorbitione irio, vel plantago omnibus modis.

LXXXVI. Item phthiriasi, (qua *h.* Sylla Dictator consumptus est, ⁴ nascunturque *l.* in sanguine ipso hominis animalia exesura corpus,) resistitur

1. sed maiori succus. Gr. 2. item foliorum symphyti, vel radices, vel decoctum. V. 3. Erysiemales Gr. et Al. 4. nascuntur enim in sang. V.

prodit etiam Dioscor. IV. 104. H.

e. Acori) Diosc. I. 2. πρὸς ῥήγματα, σπάσματα. H.

f. Item symphyti radice decoctum, daucum crudum)

Acad. dauci crudum. Gud. et Menap. daucis crudum.

Andegau. daucus crudum. Voff. item symphytus vel radice decoctum, daucos cruda.

Sic et L. XXV. 9. Dauci genera quatuor fecit Petronius Diodotus, quae persequi nihil attinet, quum sint differentiae duae; probatissimae in Creta, etc. Et si hic Voff. probatissimi. Scholiastes Nicandri ad Othriac. ver. 94.

καρπὸν νεοθηλέα δαύκx. Τὸ δαύκx καὶ δαύκx γράφεται. Ἀντίγονος καὶ λέγει δαύκxον ὁμοίως δάφνη πικρὰν εἶναι. Εἰσὶ δὲ δύο γένη τῆς δαύκx, ἡ μὲν Κρητικῆ, ἡ δὲ Ἀσιατικῆ. Gron.

Item) Diosc. III. 9. Σὺν

ὄξυμέλιτι δὲ πρὸς σπάσματα καὶ ῥήγματα. H.

g. Erysiemales) Ignota herbariis et officinis. H.

h. Bibitur) Contusis videlicet, et euerfis. H.

i. Item) Siue trixago. Diosc. III. 112. Δύναμιν δὲ ἔχει χλωρὰ ἀφεψηθεῖσα σὺν ὕδατι καὶ ποτιζομένη, βοηθεῖν σπάσμασι, βηχι, etc. H.

k. Qua) Vide quae diximus XI. 39. de Sylla: de phthiriasi, XX. 3. H.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

ὄξυμέλιτι δὲ πρὸς σπάσματα καὶ ῥήγματα. H.

g. Erysiemales) Ignota herbariis et officinis. H.

h. Bibitur) Contusis videlicet, et euerfis. H.

i. Item) Siue trixago. Diosc. III. 112. Δύναμιν δὲ ἔχει χλωρὰ ἀφεψηθεῖσα σὺν ὕδατι καὶ ποτιζομένη, βοηθεῖν σπάσμασι, βηχι, etc. H.

k. Qua) Vide quae diximus XI. 39. de Sylla: de phthiriasi, XX. 3. H.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

l. Nascunturque) Pediculi scilicet, ut ex sequentibus liquido perspicuum est: namque haec animalia et perunctis corporibus abigi, et infestare vestes mox adiiicit. De vermibus qui nascantur in venis perperam accepit Schenkus obs. med. III. p. 457. E sanguine ipso hominis fieri pediculos prodidit etiam Theophr. de caus.

fistitur *m.* vuae taminiae succo, aut veratri, cum oleo perunctis corporibus. Taminia quidem in aceto decocta, etiam vestes eo taedio liberat.

LXXXVII. (XIV.) Hulcera multorum sunt generum, ac multis modis curantur. Panacis *n.* omnium generum radix ex vino calido illinitur manantibus. Siccat priuatim, quam Chironiam *o.* diximus. Cum melle trita tubera aperit: huleribusque, quae serpunt, deploratis auxilio est, cum aeris flore vino temperato, omnibus modis, vel flore, vel semine, vel radice. Eadem *p.* cum polenta vetustis vulneribus prodest. Heraclion *q.*

Kkk 2

quo-

1. tubercula. ut capite superiore proximo.

caus. pl. II. 2. Antig. Carystius, c. 95. sub pusulis delitescere intra cutem pediculos ait, quae si perforentur, exituri sint ii vel sic homine perfanato: eo morbi genere Pherecydem et alios interiisse. H.

m. Resistitur vuae taminiae succo) Hoc de Staphisagria Galenus, Dioscorides, et alii scribunt, quam Plinius c. I. L. XXIII. falso *vuam taminiam* vocari tradit, vt Plinium accusare merito liceat et obliuionis et inconstantiae. Dal.

Vuae) Hanc *σαφίδος ἀγρίας* dotem esse Archigenes medicus putat, apud Galen. κατὰ τόπ. I. 7. p. 347. vt is forte cum Celso censuerit staphidem agriam ab vua taminia nihil differre: quemadmodum diximus

XXII. 16. Sic igitur ille: Βοηθήματα Φθειριάσεως ... ἢ ἐλλέβορον λευκόν, ἢ σαφίδα ἀγρίαν, καὶ νίτρον, ἴσα μετ' ἐλαίῃ ἐν βαλανείῳ χρω. H.

n. Panacis) Diosc. III. 55. Sunt autem manantia hulcera, Graecis ἀχῶρες, in ipsa capitis cute, tenuissimis foraminibus cutem perforantia, ex quibus glutinosa fluit sanies. Notum id mali genus, et pueris in primis, mendiculisque familiare: *La tigne, ou la teigne*. Describitur a Galeno prolixè, κατὰ τόπ. I. 8. p. 347. H.

o. Chironiam) L. XXV. 13. Ita Galen. de fac. simpl. m. VII. p. 217. H.

p. Eadem) Galenus ita fere, l. c. H.

q. Heraclion) De quo XXV. 15. H.

quoque fiderion, Apollinaris *r.*, psyllium *s.*, ¹ tragacantha, scordotis *t.* cum melle purgat. Farina *v.* eius carnes excrescentes per se ² insparfa consumit. Polemonia hulcera, quae cacoëthe vocant, sanant: centaureum *x.* maius insparsum vel illitum, item *y.* minoris coma decocta vel trita, vetera quoque hulcera purgat et persanat. ³ Folliculi *z.* clymeni recentibus plagis imponuntur. Illinitur *a.* autem gentiana hulceribus, quae serpunt, radice tusa vel decocta in aqua ad mellis crassitudinem, *b.* vel succo: vulneribus, ex *c.* ea factum Lycium. Lyfi-

1. *traganthos. Ch.* 2. *inspersum. Ch.*
3. *Folliculi. V.*

r. Apollinaris) Siue hyocyamus. Diosc. IV. 69. H.

s. Psyllium) Diosc. IV. 70. Κοπέισα δὲ μετὰ ζέατος, τὰ ῥυπαρὰ καὶ κακοήθη τῶν ἐλκῶν ἀνακαθαίρει. Tusa cum adipe sordida malignaque hulcera repurgat. H.

t. Scordotis) Sic etiam Diosc. III. 125. H.

v. Farina) Diosc. I. c. Ἐργὰ δὲ ὑπερσαρκώματα ζέλει. Sicca carnis excrescentias cohibet. H.

x. Centaureum) Apul. 34. t. 3. Ad hulcera ... Herba centauria maior, etc. H.

y. Item minoris coma) In apographo nostro, cuma legitur non coma, ut forte positum sit pro cyma, hoc est, *coliculo*. Pint.

Item) Ad verbum Diosc. III. 9. H.

z. Folliculi) Diosc. IV.

13. Τὰ δὲ φύλλα λεῖα, ἢ τὰ θυλάκια τοῖς νεοτρωτοῖς ἐπιτιθέμενα, μέχρι τῆς ἀπελώσεως ἐνεργεῖ. Folia trita, aut folliculi, se vulneribus recentibus imponuntur, ea ita efficaciter sanant, ut etiam ad cicatricem perducant. Folliculi sunt filiquae, quibus femina continentur. H.

a. Illinitur) Diosc. III. 3. H.

b. Crassitudinem vel succo) Crassitiem: at succo vulneribus auxilio est, veluti lycium. Diosc. ἔστι καὶ τραυματικὴ ἐπιτιθεμένη ὡς τὸ λύκιον. Dal.

c. Ex ea) Hoc est, ex ea factum medicamentum eiusdem virtutis, ac fortassis eiusdem etiam nominis cum Lycio, de quo XXIV. 77. Lycium non vnus singularis

Lyfimachia d. recentibus plagis medetur. *Plantago e.* omnium generum hulceribus, peculiariter ¹ feminarum, senum, et infantium. ² Igni emollita melior, et cum ³ ceroto, crassa hulcerum labra purgat, nomas sistit. Tritam suis foliis integere oportet. Suppurationes, collectiones, sinus hulcerum, chelidonia quoque siccantur: vulnera adeo, vt etiam pro spodio vtantur. Eadem iam desperatis cum axungia imponitur. ⁴ Dictamnium *f.* pota sagittas pellit, et *g.* alia tela extrahit illita. Bibitur ex aquae cyatho foliorum ⁵ obolo. Proxi-

Kkk 3 me

1. *feminarum d. in V.*

igne mollita Gr. et Al.

4. *Dictamnium Dal.*

2. *Sic ex MSS. H. et Ch.*

3. *ceroto. Crassa. M.*

5. *obolus. V.*

d. Lyfimachia) Diosc. IV.

3. *H.*

e. Plantago) Plin. Val. III. 22. et fusc Galenus de fac. simpl. m. VI. p. 159. H.

f. Dictamnium) A ceruis caprisque depastam ad eicienda spicula certo remedio esse, dictum est superius, XXV. 53. H.

g. Et alia) Diosc. III. 37.

Καταπλασσομένη δὲ ἡ βοτάνη τὰς ὑποκάτω τῶν ποδῶν, ἢ τῶν λοιπῶν σώματος θεραπεύει σκόλοπας. Imposita vero herba plantae pedum reliquoue corpori infixos impactos aculeos extrahit. Theod. Prisc. I. 23. de latentibus spiculis: sic etiam de dictamni foliis, vel radicibus contusis, velocius fieri consuevit, secundum veterum testimonia. H.

ris medicamenti nomenclatio fuit: ad varia, quae e radicibus decoctis fiebant, ea pertinuit. Vide N. et Em. N. XXVI. (hic adi.) *Vulneribus*) Ita libri omnes, constantissime. Nugantur, qui vel *collyrium* hoc loco, vt Casp. Hoffmannus Varr. lect. IV. 27. vel quod haud paulo infulsius est, *licinium* substituunt, exemplaribus omnibus inuitis, ipsoque adeo scriptore Plinio: cuius sententia verbis Graeci auctoris egregie constabillitur. Dioscoridem dico, III. 3. de gentiana: "Ἐστὶ δὲ τραυματικὴ, ἐπιτιθεμένη ὡς τὸ Λύκιον, ὑπονομῶν τε ἐλκῶν ἰαμα, etc. Imposita, vt Lycium, vulneraria est, et cuniculatim depascentibus hulceribus medetur. H.

me *h.* pseudodictamnium. Vtraque etiam suppurationes discutit. Aristolochia *i.* quoque putria hulcera exest: sordida expurgat cum melle, vermesque extrahit: item *k.* clauos in ¹ hulcere natos, et *l.* infixæ corpori omnia, præcipue sagittas, et ossa fracta cum resina. Caua *m.* vero hulcera explet per se. Et cum iride recentia vulnera ex aceto. Vetera *n.* hulcera verbenaca, quinquefolium *o.* cum sale et melle. Radices persolatae, vulneribus ferro illatis recentibus imponuntur: folia *p.* ² veteribus. Cum axungia vtrumque: et suo folio operitur. Damafonium *q.*, ³ vt in struma: folia

1. Sic ex MSS. *H.* et *Cb.* in hulceribus *Gr.* et *Al.*

2. veteribus cum axungia. Vtrumque et. *M.* *3.* autem et in struma. *V.*

b. Proxime) Diosc. III. 38. *H.*

i. Aristolochia) Diosc. III. 6. et Apul. 19. Tela quoque aristolochiae puluere vulnere appposito statim extrahi prodidit Theod. Prisc. I. 23. *H.*

k. Clauos) Callosam duritiem, longam et teretem. *Dal.*

Item) Callosam duritiem, instar clauis. Clauos ex hulcere quæ possint euellere, multa congerit Th. Prisc. I. 18. *H.*

l. Et) Marc. Emp. 34. p. 233. pro resina mel adsciscit. Diosc. l. c. aristolochiam id per se præstare innuit: Ἀνάγει δὲ καὶ σκόλοπας, αἰείδας, λεπείδας

ὄσων καταπλασσομένη ἀφίσησι. Extrahit et imposita aculeos, ac spicula, ossiumque squamas remouet. Plinius quum vermes extrahi dixit, an non σκώληκας legisse is videtur, pro σκόλοπας? *H.*

m. Caua) Καὶ τὰ κοῖλα πληροῖ σὺν ἰρίδι καὶ μέλιτι. Diosc. l. c. *H.*

n. Vetera) Diosc. IV. 61. Καὶ ῥυπαρὰ ἔληκ καθαίρει. Et sordida purgat viscera. *H.*

o. Quinquefolium) Diosc. IV. 42. *H.*

p. Folia) Diosc. IV. 107. *H.*

q. Damafonium) Vt in strumae remediis dictum est, l. 12. *H.*

folia *r.* verbasci ex aceto aut vino. Peristereos *s.* ad omnia genera, vel callosorum putrescentiumque hulcerum facit. Manantia nymphaeae heracliciae radix sanat. Item *t.* cyclamini radix vel perse, vel ex aceto, ¹ vel cum melle. Eadem *v.* et contra steatomata efficax, ² sicut ad hulcera manantia ³ hyssopum: item peucedanum, cui *x.* ad recentia vulnera vis tanta est, vt *y.* ⁴ squamam ossibus extrahat. Praestant *z.* hoc et anagallides, cohibentque *a.* quas vocant nomas, et rheumatismos. Vtiles et recentibus plagis, sed praecipue

Kkk 4 fenum

1. et cum. *V.* *2.* sic et ad. *Cb.* *3.* oesypum. *V.*

4. Sic et *M.* et *Cb.* in saniem ossibus *Gr.* et *Al.*

r. Folia) Diosc. IV. 104. H.

s. Peristereos) Sic et Diosc. IV. 60. H.

t. Item) Dioscor. II. 194. H.

v. Eadem) Στεάτωμα adipis effusio sub cute: Adipis contra naturam collectum aliquo loco incrementum. Pollux, Στεάτωμα, πιμελής παραρροή υπό τῷ δέρματι. H.

x. Cui ad recentia vulnera tanta vis est, vt saniem ex ossibus pellat) Apographon nostrum non saniem habet, sed squamam, lectione verissima. Dioscorides L. III. de Peucedano: Purgat sicca et in farinam trita radix eadem, sordida ulcera, ossiumque squamas pellit. Pint.

y. Vt) Vide N. et Em. N. XXVII. (paulo post)

Squamae haec detractio, a recentioribus chirurgis Exfoliatio dicitur. Vt) Prius saniem legebatur. Squamam restituimus ex eodd. R. Colb. Ch. atque adeo ex ipso Diosc. III. 92. de peucedani radice: Καθαίρει δὲ λεία ξηρὰ τὰ ὑπὲρ τὰ ἔλκη, καὶ λεπίδας ἀπὸ ὀστέων ἀφίσησι, καὶ ἐπέλοι τὰ παλαιά. Arida trita sordida purgat hulcera, ossium squamas extrahit, veteraque hulcera cicatrice obducit. Vidit hoc et in suo codice ante nos Pintianus. H.

z. Praestant) Similis est ea dos illarum, qua adactos corpori aculeos extrahunt, teste Diosc. II. 209. et Gal. de fac. simpl. m. VI. p. 156. H.

a. Cohibentque) Diosc. II. 209. νομῶν ἐφεκτιμαί. H.

fenum corpori. Cum *b.* ¹ ceroto apostemata et hulcera tetra, folia mandragorae recentia: radix *c.* vulnera cum melle aut oleo: cicuta *d.* cum filigine mixta mero: aizoum *e.* herpetas quoque et nomas, ac putrescentia, sicut erigeron verminosa: recentia *f.* autem vulnera astragali radix: et vetera quoque hulcera purgat hypocisthis utraque. Leontopodii *g.* semen tritum in aqua, et cum polenta illitum, spicula sagittarum extrahit: item *h.* pycnocomi semen. Tithymalus *i.* characias succo gangraenas, phagedaenas, putria, vel decocto ramorum cum polenta et oleo: orchis *k.* radices hoc *l.* amplius, et cacoëthe *m.* ex aceto cum melle, siccae

i. cerato. Dal.

b. Cum) Diosc. IV. 76. cum polenta. H.

c. Radix) Ictus serpentium, πρὸς ἐρπετῶν πληγὰς, σὺν μέλιτι ἢ ἐλαίῳ Diosc. l. c. H.

d. Cicuta) Herpetas illitu restinguit, ἐρπητας καταπλασθέν σβέννυσιν, inquit Diosc. IV. 79. H.

e. Aizoum) Diosc. IV. 89. H.

f. Recentia autem vulnera astragali radix, et vetera quoque ulcera purgat hypocisthis utraque) Diuersa sup-punctione et lectione apographon idem: *Recentia autem vulnera astragali radix et vetera, quae purgat hypocisthis, utraque rectius. Nam vetera ulcera astragali radice irrita et inspersa curari, au-*

stor est Dioscorides L. IV. *Dal.*

Recentia) Et vetera quoque, Diosc. auctore. IV. 62. H.

g. Leontopodii) Quod Dioscoridi, ut diximus, λεοντοπέταλον appellatur, III. 110. Indicatum id iam antea f. 79. H.

h. Item) Diosc. IV. 176. Καὶ αἰνίδας καὶ σκόλοπας ἐξάγει, spicula et adactos corpori aculeos extrahit. H.

i. Tithymalus) Diosc. IV. 165. H.

k. Orchis) Totidem fere verbis Diosc. III. 142. H.

l. Hoc) Hoc amplius, inquit, praestant orchis radices, quod siccae aequae atque recentes hulcera κακοήθη sanant. H.

m. Cacoëthe) Nescit Plinius

cae et recentes: per se ¹ onothera n. efferantia o. sese hulcera ² sanat. Scythae p. vulnera scythice curant. Ad carcinomata, ³ argemonia ex melle, efficacissima est. ⁴ Vulneribus q. praesanaatis aspho-
Kkk 5 deli

1. Sic et Ch. oenothera efferantia Gr. et Al. 2. Sic
ex MSS. H. sanat. Scythae vulnera Scythica. M.
et Ch. Scythica vulnera curant Gr. et Al. 3. arge-
mone. V. 4. ulceribus perfanatis. Ch.

nus phagaedenas, gangraenas, putria cacoëthe vlcera esse. Dal.

n. Oenothera efferantia sese vlcera sanat) Scribo potius, efferantia, quam efferentia. Sed locus est exactiore cura examinandus. Nam, teste Theophrasto, haec herba in vino data, mitiores efficit et alacriores mores. Dioscorides item, vim hanc dilutum radiceis eius habere tradit, vt saeuitia ferocientium omnium animalium potu eius mitigetur, et dolosa ac malefica vlcera sanet: videnturque praeterita esse hic aliquot verba ab incurioso librario, quae ego in medium relinquo, vt diligens lector ea pro captu ingenii expleat. Pinz.

o. Efferantia sese hulcera sanat) Τα θηριώδη ἔλκη, Dioscor. id est, κακοήθη, ἀγριόμενα. Itaque legendum, efferantia: nempe, quae fera et maligna exacerbantur. Dal.

Efferantia) Acerbiora hul-

cera, ob inflammationem. Vide N. et Em. N. XXVIII. (hic app.) Efferantia) Hactenus efferantia libri omnes exhibent. Sed efferantia satius visum est: tum quod hac voce et alibi Plinius vsus, L. VIII. 77. de suis: Verum efferantur: Graeci dicerent, θηριώδη. Est enim θηριώσις efferatio: tum quod exprimi ea felicius arbitrati sumus id quod Graeci θηριώδες ἔλκος appellant. Diosc. IV. 118. de hac ipsa onothera agens, in hunc modum: Καταπλασθεῖσα δὲ, πρᾶννει τὰ θηριώδη ἔλκη. H.

p. Scythica vulnera curat) Acad. Scite vulnera scitite curant. Gud. et Vossiani duo, Scythae vulnera scitice curant. Optimus: Scitae vulnera Scythica curant. Lege: Scythae vulnera Scythica curant. L. XXVII. 1. Scythicam herbam a Maeotis paludibus. sic voluit et Hermolaus. Gron.

Scythae) Theophr. Hist. IX. 13. H.

deli radix decocta, vt r. diximus, trita cum polenta et illita: quibuscumque vero Apollinaris. Astragali s. radix in puluerem trita humidis hulceribus prodest: item t. callithrix decocta in aqua. Priuatim vero iis quae calceamento facta sint, verbenaca: nec non et Lyfimachia contrita, ac nymphaea arida infriata. Polythrix inueteratis iisdem² vtilior.

LXXXVIII. 1. Polycnemon v. cunilae bubulae similis est, 3 femine pulegii, furculosa, multis geniculis, corymbo odorato, acri et dulci odore x.: 4 ferro y. factis vulneribus 5 commanducata imponitur

1. infricata. V. 2. vtilior est. Ch. 3. caule pul.
furculoso. Diosc. 4. Sic ex MSS. H. quae ferro
Gr. et Al. 5. cum aqua. Diosc.

q. Vulneribus praesantis, etc.) Ne cicatrix extuberet, et immodice affurgat. Dal.

Vulneribus) Celerius quam par est, sanatis, clausisque: quibus metuenda intus noua suppuratio est. H.

r. Vi) L. XXII. 32. H.

s. Astragali) Diosc. IV. 62. et Galen. de fac. simpl. m. VI. 160. H.

t. Item) Diosc. IV. 137. H.

v. Polycnemon) De cunila bubula obliuiose Plinius id scribit e. 8. huius libri. Dal.

Polycnemon) Sic Diosc. III. 108. Πολύκνημον ... ἔχων Φύλλα ὀριγάνου ἐμφερεῖ· τὸν δὲ καυλὸν πολυγόνατον ὡσπερ γλήχωνος· ἔν ἔχει μέντοι τὸ σκιαδίον, μικρὰ

δ' ἐπ' ἀκρῶ κορύμβια, μετ' εὐωδίας τινὸς δριμείας. Foliis origani, caule geniculis multis intercepto, uti pulegii. Neque vero umbellam habet, sed paruos in cacumine corymbos cum acri quadam odoris iucunditate. Nomen habet a crebris geniculis: quasi multitibiam, multicruriamque dixeris. Belgae pharmacopoei Calamintham aquaticam vocant, teste Lobelio in Aduu. p. 217. H.

x. Odore quae ferro factis vulneribus commanducata) Voss. et Andeg. τὰ quae et vulneribus esse Plinii negant. Scribe, acri et dulci odore: ferro factis commanducata imponitur. Nam postquam semel dixit, vulnera vel ulceribus, eam vocem postea

nitur, ¹ quinto die soluitur. Symphyton z. ad cicatricem celerrime perducit: item a. sideritis. Haec imponitur ex melle. Verbasci b. femine ac foliis ex vino decoctis ac tritis omnia corpori infixata extrahuntur: item mandragorae foliis cum polenta: cyclamini radicibus cum melle. ² Trixaginis c. folia in oleo contrita iis maxime adhibentur hulceribus, quae serpunt: et alga in melle trita. Vettonica d. ad carcinomata, et melanias e. veteres, addito sale.

LXXXIX. 2. Verrucas tollit ³ argemonia ex aceto, vel f. batrachii radix, quae et vngues scabros aufert. Linozostidis vtriusque folia, vel succus illitus. Tithymali g. omnes genera verrucarum ⁴ omnia: item omnia pterygia, varosque tollunt. Cica-

1. et quinto. V. 2. Triffaginis. Gr. 3. argemone. 4. Sic ex MSS. H. omnia: item pterygia, varos tollunt. Ch. verrucarum omnium Gr. et Al.

postea voluit intelligi ad iis quae calceamento facta sint, ad inueteratis, ad ferro factis. Pronomen Gud. quoque, Menap. et Acad. expungunt. Gron.

y. Ferro) Haec totidem verbis Diosc. l. c. H.

z. Symphyton) Ad verbum Plin. Val. III. 22. H.

a. Item) Diosc. IV. 33. sq. H.

b. Verbasci) Hanc vrsae vulnere recenti herbam applicant, et indunt: eaque vulnus obturant, teste Basilio in Hexaem. hom. 9. H.

c. Trixaginis) Diosc. III. 112. H.

d. Vettonica) Marc. Emp. 4. p. 43. H.

e. Melanias) Μελανώματα, nigras maculas. Dal.

Melanias) Μελανία Graecè nigritudinem corporis sonat, nigraeque maculas. H.

f. Vel) Diosc. II. 206.

"Ονοχας λεπρες και ψωρας αφισηςι ... και μυρμηκίας, και ακροχορδονας, etc. H.

g. Tithymali) Haec totidem verbis Diosc. IV. 165.

et Galen. de fac. simpl. med. VIII. p. 236. Apul. item c.

108. t. 2. H.

Cicatrices *h.* cum elegantia ad colorem reducit ladanum. (XV.) Artemisiam *i.* et elelisphacum alligatas qui habeat viator, negatur lassitudinem sentire.

XC. Muliebribus *h.* morbis medetur maxime in vniuersum *l.* paeoniae ¹ herbae semen nigrum ex aqua mulsa. Eadem *m.* et in radice vis menses ciet: panacis *n.* semen cum absinthio menses et fudores: scordotis *o.* potu et illitu. Vettonica *p.* drachma in vini cyathis tribus bibitur contra omnia vuluarum vitia, aut *q.* quae a partu fiunt. Menses *r.* nimios sistit Achillea imposita, et deco-

z. herbae, in *V. d.*

b. Cicatrices) Dioscor. I. 128. H.

i. Artemisiam) Vide quae diximus ex Apuleio, XXV. 81. Diosc. in Noth. p. 476. Ἀρτεμισίαν τὴν βοτάνην εἴτις ἔχει ἐν ὄδῳ, λύει τὸν κάματον. H.

k. Morbis) Vteri suffocationibus. Dal.

Muliebribus) Diosc. III. 157. H.

l. In vniuersum Paeoniae herbae semen) Voss. nescit τὸ herbae. Et quid eo opus? L. XXV. 4. Vetustissima inuentis Paeonia est, nomenque auctoris retinet. Gron.

m. Eadem) Diosc. l. c. Κινεῖ δὲ τὰ καταμήνια, ἀμυγδαλε μέγεθος πινομένη. Ciet menses amygdalae magnitudine pota. H.

n. Panacis) Diosc. III. 55. H.

o. Scordotis) Haec subdita menses mouet, inquit Diosc. III. 125. Προστειθεῖσα δὲ ἐμμηνα κινεῖ. H.

p. Vettonica) Totidem verbis Diosc. IV. 1. H.

q. Quae a partu fiunt) Purgationes a partu suppressas aut secundas morantes. Dalec.

Aut) Ant. Musa, t. 26. Ad mulieres, quae a partu laborant et febricitant: Vettonicae drachmas duas, aquae calidae cyathos quatuor, si cum febre: sin vero sine febre, mulsi cyathos duos, et aquae calidae duos da bibere. H.

r. Menses) Totidem verbis id Diosc. pariter IV. 36. H.

decoctum eius insidentibus. Mammis s. imponitur hyoscyami semen ex vino: locis t. radix ¹ e cataplasmate: et mammis ² etiam Chelidonia. Secundas v. morantes, vel partus emortuos, radices panacis appositae extrahunt. Ipsum x. panaces ³ in vino potum vuluas ⁴ purgat, appositumque cum melle. Polemonia pota ex vino, secundas pellit: ⁵ nidore y. ⁶ corrigit vuluas. Centaurei z. minoris succus potu, fotuque menses ciet. Item a. maio-

1. in. Cb. 2. et. Cb. 3. e. Cb. 4. corri-
git. Cb. 5. nidoreque. V. 6. Sic ex MSS. H.
purgat vuluas Gr. et Al.

s. Mammis) Diosc. IV. 69. Ἀρμόζει καὶ πρὸς μα-
στῆς ἐν τοκετῶ ἐπισημαμέναις,
λείον μετ' οἴνῳ καταπλασ-
σόμενον. Subuenit et mam-
mis a partu tumenibus, si
tritum ex vino imponatur. H.

t. Locis) Locis muliebri-
bus apposita. Cataplasma-
tis omnibus quae doloris
leuamentum praestant, uti-
liter admisceri docet Diosc.
l. c. Ant. Musa, t. 29. Vet-
tonicam commendat, Ad
mulieres, quibus loci prae-
frigore moriuntur. H.

v. Secundas) Diosc. IV. 55. H.

x. Ipsum) Succo diluto
vulvae inflationes daritias-
que discuti, ait Diosc. l. c.
H.

y. Nidore purgat vuluas)
Nidore corrigit vuluas, in
archetypo nostro. recte pu-
to, vt non longe post: La-

danum suffitu corrigit vuluas.
Pint.

Nidore purgat vuluas)
Voss. hic, corrigit: non su-
periore versu, ad quem an-
notant ex Chiflet. Sic L.
XX, 5. suffocationes mulie-
rum doloresque lenit in ran-
tum, vt vuluas corrigit. L.
XXIV. 5. Bibitur et in dif-
ficili partu fabae magnitudi-
ne in vini cyatho vuluasque
conuersas corrigit. L. XXXI.

6. Mammis sororiantes, prae-
cordia maciemque corporis pi-
scinae maris corrigit. Sue-
tonius Augusto: capillum si-
bi comi ac malas labentes cor-
rigit. Sic et codex Pintiani.
Gron.

Corrigit) Conuersas re-
stituit, et a strangulatione
seu suffocatione eximit. H.
z. Centaurei) Diosc. III.
9. H.

a. Item) Diosc. III. 8. H.

maioris radix, in vulvae doloribus iisdem modis prodest. *Derafa b.* vero et apposita, extrahit partus emortuos. *Plantago c.* apponitur in lana in dolore vulvae: in strangulatu bibitur. Sed praecipua dictamno vis est. *Menses d.* ciet, partus emortuos vel transuersos eicit: bibitur ex aqua foliorum ¹ obolo, adeo ad haec efficax, vt ne in cubiculum quidem praegnantium inferatur. *Nec e.* ² potu tantum, sed et illitu, et suffitu valet. *Proxime f.* pseudodictamnium. ³ Sed menses ciet cum mero decoctum pondere denarii. ⁴ Pluribus tamen modis aristolochia prodest: nam *g.* et menses et secundas ciet, et emortuos partus extrahit, myrrha et pipere additis, pota, vel subdita. *Vulvas quoque procidentes* inhibet fotu, vel suffitu, vel subiectu, maxime *h.* tenuis. *Strangulatum i.* ab his, mensiumque difficultatem, agaricum tribus obolis in vini veteris cyatho potum, emendat:

1. obolus. V. 2. pota. Cb. 3. sed, in V. d.
Sed tardius menses. D. vt mox infra hoc ipso capite.
4. Pluribus locis. M. V.

b. Derafa) Diosc. III. 8. H.
c. Plantago) Diosc. II. 153. Πίνεται δὲ καὶ πρὸς Φθίσιν, καὶ πρὸς ὑστερῖκας πνίγας· προστίθεται ἐν ἐρίῳ καὶ ὑστερῶν ῥευματισμομένη, hoc est, si vulua fluxione laboret, plantago subditur in vellere. Locum ita interpunctione distinctum legisse Plinius videtur: non vt libri editi prae se ferunt. H.

d. Menses) Haec pariter Diosc. III. 37. Apul. c. 62.

t. I. *Ad mulierem, si in utero mortuum fetum habuerit:* *Herbae dictamni.* etc. H.

e. Nec) Diosc. I. c. H.

f. Proxime) Et imbecillius. Diosc. III. 38. ἔχ' ὁμοίως ἐνεργῶν. H.

g. Nam) Haec totidem verbis Diosc. III. 6. H.

b. Maxime) Tertium aristolochiae genus, longissimae tenuitatis, de quo sup. libro, f. 54. H.

i. Strangulatum) A vuluis. Diosc. III. I. Ὁβολῶν δὲ δύοῖν

dat: peristereos *k.* apposita in adipe suillo recenti: antirrhinon cum rosaceo et melle. Item *l.* apposita nymphaeae Thessalae *m.* radix, dolori medetur. In *n.* vino nigro pota, profluvia inhibet. E *o.* diuerso ciet cyclamini radix pota et apposita: et *p.* vesicae insidentium decocto medetur. Secundas *q.* pota cissanthemos pellit, vuluam sanat; ¹ E *r.* xiphio radix superior menses ciet, drachma ex aceto pota. Peucedanum *s.* strangulatus vuluae nidore vstum recreat: ² menses *t.* albos praecipue ³ psyllium
lium

1. Sic et *Ch.* et *xiphii.* Gr. et *Al.* 2. menses aluosque Gr. et *Al.* 3. psyllium sistit. - V.

δύοϊν πλῆθος διδόμενον μετ' οἰνομέλιτος ... ὑσερικαῖς πνιγί, etc. H.

k. Peristereos) Diosc. IV. 60. H.

l. Item) Eius videlicet, quae in Thessalia oritur, de qua XXV. 37. H.

m. Thessalae radix) Eius quae florem luteum gignit, et in Thessaliae Peneo fluuio plurima nascitur. Dal.

n. In) Ad verbum Diosc. III. 149. H.

o. E diuerso) Diosc. II. 194. ad verbum. H.

p. Et vesicae) Et decocta radice medetur vesicae mu-

lierum in eo decocto insidentium. H.

q. Secundas) Hoc est, cyclaminos cissanthemos appellata: de qua pariter Diosc. II. 195. Καὶ τὰς ἐκ τοῦ κερῶν καθάϊρει ποθεισα. H.

r. E xiphio) Diosc. IV. 20. subdi ob eam rem in pessio iubet. H.

s. Peucedanum) Diosc. ad verbum III. 92. H.

t. Menses aluosque praecipue Psyllium) In vetere codice, Menses albos praecipue Psyllium. Intelligit autem fluxiones mulierum albas, quas Graeci *rhus leucus* dicunt: de quibus alio loco. Pint.

lium drachma in cyathis tribus aquae mulsae ciet: semen *v.* mandragorae potum vuluam purgat. Menses *x.* ciet succus appositus, et ¹ emortuos partus. Nimia *y.* rursus profluuia sistit semen ² cum viuo sulphure; ³ contra facit *z.* batrachion potu vel cibo,

1. mortuos. *M.* 2. cum vino et sulphure *Gr. et Al.*
3. sulphure. *Alui profluuia sistit et contrahit batrachion. Pint. Gr. et Al.*

Menses) Πᾶν λευκὸν Graeci vocant. Feminarum enim fluxiones addita coloris diuersitate medici discriminant: sunt enim nigrae, rubentes albae, pallentes, et aquosae. Vide *N.* et *Em. N. XXIX.* (hic adi.) *Menses*) Ita rescripsimus admonitu codicis *R. 2.* maxime vero ex re ipsa. In *R. 1.* *menses aluos.* In editis hactenus libris infulse, *menses aluosque.* Quid sint menses albi, diximus abunde in *Notis prioribus.* *H.*

v. Semen) Ad verbum *Diosc. IV. 76.* *H.*

x. Menses) *Diosc. l. c.* *H.*

y. Nimia rursus profluuia sistit semen cum vino et sulphure) Scribo, *Nimia rursus profluuia sistit semen cum viuo sulphure,* tum ex nostro apographo, tum etiam ex *Dioscoride L. IV.* his

verbis: *Purgat muliebres feminarum locos potum pomorum semen; et cum viuo sulphure admotum, rubras feminarum fluxiones sistit. Pint.*

Nimia) *Vium sulphur* quid sit, dicemus *L. XXXV. 50.* Vide *N.* et *Em. N. XXX.* (hic adi.) *Nimia*) Ita plane *R. 2.* et *Colb.* Interpolatorum manu id confictum, quod libri vulgati prae se ferunt, *cum vino et sulphure.* *Vinum* abdicat *Diosc. IV. 76.* de mandragora: *vium sulphur* adsciscit. Το δὲ σπέσμα τῶν μῆλων ... προστεθέν μετ' ἀπύρα θεία, ἔξιν ἰσησιν ἐρυσθρόν. Occupauit et hoc *Pintianus* e suo codice. *H.*

z. Alui profluuia sistit et contrahit batrachium) *Breuius* in eodem, *contra facit batrachium.* cetera redundant. *Dal.*

bo, ardens alias (vt *a.* diximus) cruda. Sed co-
cta commendatur ¹ sale, et oleo, et cumino. Dau-
cum *b.* et menses et secundas potu facillime pellit.
Ladanum *c.* suffitu corrigit vuluas *d.*: dolori earum
exhulceratisque imponitur. Emortua *e.* scammo-
nium pellit, potum vel appositum. Menses *f.* ciet
hypericum vtrumque, appositum. Ante alia vero
(vt *g.* Hippocrati videtur) crethmos e vino, se-
mine *h.* ² vel radice: cortice trahit et secundas:

LII 2

suc-

1. cum sale. V. 2. vel radice cortice. V. vel radice
corticis trahit, et secundis succurrit, etc. Cb.

Contra) Ciet menses. Vide N. et Em. N. XXXI. (hic app.) Prius legebatur, *Alui profluvia sistit et contrahit batrachion.* Emendationem debemus R. 2. codici, et Pintiani pariter exemplari. Et sane ira loci sententia postulat: Mitum enim id esse Plinius innuit, tam diuersas tamque dissimiles in herba vna eademque dotes reperiri, vt cruda quidem causticam vim, atque adeo spissantem, seu adstringentem obrineat: cocta contra, vel in cibo ac potu praebita, contrariam, hoc est, mollientem, μαλακτικήν. H.

a. Vt) L. XXV. 109. *Omnibus batrachii seu ranunculi generibus vis caustica,*

si cruda folia imponantur: pusulasque, vt ignis, faciunt. H.

b. Daucum) Diosc. III. 83. de dauci semine: Πινόμενον, έμμήγων, έμβρύων, και ζβρων άγωγόν. H.

c. Ladanum) Conuersas, vel ascendentes. H.

d. Vuluas) Distortas, et in alterutrum latus inclinat. *Dal.*

e. Emortua) Mortuos parvus, Diosc. IV. 171. 'Ο δά όπός προστιθέμενος έν έρίω έμβρυα Φθείρει. H.

f. Menses) Diosc. III. 171. et 174. H.

g. Vt) L. de morb. mul. I. n. x. p. 422. H.

1 succurrit et strangulationibus ex aqua pota. Item radix e geranio peculiariter secundis, 2 inflationibusque *i.* vuluarum conueniens: purgat hippuris pota et apposita vuluas. Polygonus *k.* pota menses 3 ciet, et althaeae radix. Folia plantaginis pelunt, item *l.* agaricum ex aqua mulsa. Artemisia *m.* vuluae medetur trita, ex oleo irino, 4 aut fico, aut cum myrrha apposita. Eiusdem radix pota in tantum purgat, vt partus enectos extrahat.

Men-

1. succurrit strangulationibus ea ex aqua. M. 2. Sic et Cb. inflammationibus Gr. et Al. 3. sistit. Diosc. 4. aut cum fico. Dal.

b. Semine) Diosc. II. 157. H.

i. Inflationibusque) Vide N. et Em. N. XXXII. (hic pos.) *Item*) Non codicum modo primitiuorum fidem, R. Colb. Ch. sed et Dioscoridis auctoritatem amplexi, *inflationibus* scripsimus, pro *inflammationibus*. Sic enim ille III. 131. de geranio: Ποθεισα ἐν οἴνω ἀχει > πλῆθος ὑσέρως ἐμπνευματώσεις λυει. *Drachmae ponderare in vino pota vuluae inflationes discuit.* H.

k. Polygonus) Vide N. et Em. N. XXXIII. (hic consp.) *Polygonus*) Ita profecto libri omnes, tum vulgati, tum conditiui. Et de al-

thaea quidem, cieri ea menstrua, tum vsus edocet quotidianus, tum etiam Diosc. III. 163. At vero polygonon adstringentis esse facultatis, mensesque ea sisti clamant omnes, post Diosc. IV. 4. sq. Quamobrem considerandum amplius num ita legi hic oporteat: *Polygonus pota menses sistit: ciet althaeae radix*: quod incuria amanuentium excidisse vox ea *sistit* videtur. H.

l. Item) Diosc. III. 1. "Αχει δὲ καὶ ἐμμηνα. H.

m. Artemisia) Diosc. III. 127. totidem verbis, et Galen. de fac. simpl. med. VI. 160. H.

Menses *n.* et secundas ciet ramorum decoctum infidentibus: item folia pota drachma. Ad *o.* eadem omnia profunt vel imposita ventri, ¹ imo cum farina hordeacea. Acoron *p.* quoque vtile est interioribus feminarum morbis, et *q.* conyza vtraque, et crethmos. Et anthyllides *r.* duae vuluis vtilissimae, ² torminibusque, secundarum morae, in vino potae. Callithrix *s.* fotu locis medetur, albugines *t.* in capite tollit, capillos inficit oleo trita. Geranium in ³ vino potum, hypocisthis *v.* in rubro, profluuium sistunt. Hyssopum suffocationes laxat. Radix verbenacae pota ex aqua, ad omnia in partu

LII 3

aut

1. una cum. M. 2. torminibusque et sec. Gr. et Al.
3. in vino albo Gr. et Al.

n. Menses) Diosc. l. c. ad verbum. H.

o. Ad) Diosc. l. c. H.

p. Acoron) Inessu praefertim Diosc. I. 2. H.

q. Et conyza) Et haec infidentibus quoque in eius decocto prodest: Diosc. III. 136. Καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν ἐν καθίσματι τὰ ἐν μήτρᾳ θεραπεύει, καὶ ἐμμηνα ἀποκαθαίρει. H.

r. Et anthyllides) Diosc. III. 153. ambas cum rosaceo et lacte subditas vteri inflammationes emollire tradit. H.

s. Callithrix) Menses eocieri, et quae a puerperio purgamenta relinquuntur, scribit Diosc. IV. 134. de trichomanie. H.

t. Albugines in capite tollit) Τὰς ἀλφύς, cutis et pilorum vitiosam albedinem. Alii furfures et porriginem exponunt. Dal.

Albugines) Furfures, credo, intelligit, porriginamque. Nam Diosc. l. c. Ἀποσμάξι πύτυρα, furfures deterget. H.

v. Hypocisthis) Diosc. I. 127. H.

aut ex partu mala, praestantissima est. Peucedano quidam miscent in vino nigro semen cupressi contritum. Nam semen psyllii deferuefactum in aqua, quum intepuit, epiphoras x. omnes vteri lenit. Symphyton y. tritum in vino nigro¹ euocat menses. Partus accelerat scordotis pota, drachma fucci in² aqua mulsa cyathis quatuor: dictamni folia praeclare dantur ex aqua. Constat vnus oboli pondere, vel si mortui sint in vtero infantes, protinus reddi sine vexatione puerperae. Similiter z. prodest pseudodictamnium, sed tardius: cyclaminos a. adalligata: cissanthemos b. pota: Item³ vertonicae farina ex aqua mulsa.

XCI. 1. Arsenogonon c. et thelygonon herbae

1. reuocat. Dal. 2. aquae mulsae. V. et Cb.

3. Sic ex MSS. H. et Cb. pota vertonicae far.

Gr. et Al.

x. Epiphoras) Vuluae inflammationes. Vis est ei fane summe refrigerans, ψύχει γὰρ ἰκανῶς, inquit Diosc. IV. 70. H.

y. Symphyton) Hoc est, reuocat, retinet, sistit. Diosc. IV. 9. de symphyto: Σὺν οἴνω δὲ ἐψηθὲν πίνεται πρὸς δυσεντερίαν, καὶ βένυλα μείων ἐσυζέρον. H.

z. Similiter) Diosc. III. 38. H.

a. Cyclaminos) Diosc. II.

194. Ἐστὶ δὲ καὶ ὠκυτόκιον περιεπιπτομένη. H.

b. Cissanthemos) Cyclaminos cissanthemos, qua pota Diosc. II. 194. reliquias a partu purgari docet. H.

c. Arsenogonon) Haec sunt totidem verbis apud Theophr. Hist. IX. 19. Ἀρσενόγονον καὶ Θηλυγόγονον. Nec multum abludit Diosc. III. 140. Vtrumque pingitur a Lobelio in Aduu. p. 261. Arthenogonon phyllum ma-

bae *d.* sunt habentes *e.* vuas floribus oleae ¹similes, pallidiores tamen, semen album papaueris modo. Thelygoni *f.* potu feminam concipi narrant. Arsenogonon *g.* ab ea femine oleae, nec alio distat. Huius *h.* potu mares generari perhibentur, si credimus. Alii *i.* vtramque ocimo similem tradunt.

LII 4

Arse-

i. similibus, pallidioribus. M.

rificum Theophrasti, Dioscoridis feminificum Clusius recte nuncupat, Hist. rar. pl. IV. p. 48. Thelygonon contra mas est Dioscoridi, Theophrasto feminificum. Vtrumque in horto regio vidimus. H.

d. Herbae) Herbae sunt musci modo nascentes (ὠσπερ βεβύον) Thelygonon oleae folio, pallidiore tamen, flore albo, femine papaueris modo. *Dioscor. Dalec.*

e. Habentes) Semen racemosum, ei quodammodo simile, quod, postquam defloruit olea, primum emergit, atque conspicitur. *Diosc. l. c. H.*

f. Thelygoni potu) Alia est thelygonos, nempe melampyron Dioscoridis, infra c. 8. L. XXVII. *Dal.*

Thelygoni) Narrat id qui-

dem Crateuas apud Diosc. III. 140. Fabulae affine existimat Theophr. l. c. Fecere interim a maribus feminisue gignendis vtrique herbae nomen. H.

g. Arsenogonon) Arsenogono ait esse semen quale oleae, feminae nullum esse. Sic Theophr. Contra Dioscorides feminae seu thelygono semen adiudicat: adimit mari. H.

h. Huius) Et hoc a Crateua confictum. H.

i. Vtramque ocymo, etc.) Hoc Theophrastus c. 19. L. IX. hist. Alia phylli historia Dioscoridis est. Mirum, Plinium, quae a Theophrasto de thelygono scripta sunt, hic tacuisse. Vide supra c. 10. *Dalec.*

Alii) Ex horum est numero Theophr. l. c. H.

Arsenogoni *k.* autem semen geminum esse testibus simile.

XCII. 2. Mammaram vitis aizoum, quod digitellum *l.* appellauimus, vnice medetur. Eri-geron ex passo mammas vberiores facit: ¹ sonchum in farre coctum. ² Quae *m.* vero mastos vocatur, ³ illita *n.*, pilos *o.* mammaram e partu nascentium aufert,

1. *sonchus cum farre coctus. Quae vna bumasos vocatur, illita, pilos mammaram a partu nascentes aufert.*

V. 2. *Quae vero Mados. Alii V. 3. Indita Gr. et Al.*

k. Arsenogoni) Quamobrem Phyllon testiculatum recentiores herbarii nominant. H.

l. Digitellum) L. XXV. 102. Est id Aizoum maius. H.

m. Quae) Nomen a mamma factum, quae Graecis *μασός* et *μασθός* scribitur: facies incognita. H.

n. Indita, pilos mamma- rum, etc.) Pilorum in mam- mis fit mentio et c. 10. L. XXXII. nempe illos tolli apposito cancro fluuiatili, vel carne muricis. Mor- bus is ab Arifi. c. 11. L. VII. histor. *τριχσία* dicitur. Fit pilo casu hausto in poculo. Dolor grauis cum febre, et

mammas et caput vexat nec deñnit priusquam pilus manu et digitis pressus exeat, vel cum lacte exugatur. Meminit et huius morbi Al- pharabius medicus Arabs in aegritudinum censu, quae mammas infestae sunt. Ron- deletius. cap. 25. L. XVIII. tom. I. vermiculum capil- larem esse putat ex pituito- so et putrido lacte in mam- ma genitam: talemque se aliquando vidisse ait in vbe- re nobilis feminae natum. Vide locum. *Dal.*

Illita) Sic R. cod. 2. re- cte, non *indita*. Quis enim approbet mammas herbam indi? H.

o. Pilos) Casu nimirum aliquo nascentium in exti-

aufert, et *p.* ¹ testas in facie: aliaque cutis vitia emendat. Gentiana *q.*, nymphaea *r.* Heraclia illita, cyclamini *s.* radix, maculas omnes. ² Cacaliae *t.* grana mixta cerae liquidae extendunt cutem in facie, erugantque: ³ vitia omnia, acori radix emendat.

XCIII. Capillum ⁴ lysimachia flauum facit: denigrat hypericon, ⁵ quod *v.* et corion vocatur.

LII 5.

2. Item

1. Sic et *Cb.* *raenias* *Gr.* et *Al.* 2. *Cacaliae.* *Cb.*
 3. *vitia cutis omnia.* *Dal.* 4. et *lysimache.* *Cb.*
 5. et *quae coris.* *Alii.* *Nihil muro.*

ma mammarum cute. Hos enim, vt in palpebris, sic in mammis pariter, psilothri vice, herba haec, dum illinitur, exerit. Caue enim aut de pilo intelligas, qui forte sit potu hauktus, exitumque per mammas quaerat, quod fieri non puto, etsi ita Philosophus tradit, H. A. IV. aut de vermiculo, qui sit capilli specie, quem Rondeletius confinxit XVIII. 25. Nam de vitis summae cutis agi, et de psilothris, Plinius ipse monet, quum subiicit, *aliaque cutis vitia emendat.* Et mox: *Psilothrum nos quidem in muliebribus medicamentis tractamus.* Vide Schenk

obfl. med. II. tit. de morbo pilari, p. 332. H.

p. Et testas) Maculas quae testam colore referant: Ita MSS. omnes R. Colb. Ch. non *tineas.* H.

q. Gentiana) Diosc. III. 3. H.

r. Nymphaea) 'Αλφός σμήχει σὺν ὕδατι, *vitiligines ex aqua tollit.* Diosc. III. 148. H.

s. Cyclamini) Diosc. III. 194. ῥύπτει δὲ καὶ χροῦτα ἢ ῥίζα etc. H.

t. Cacaliae) Diosc. totidem verbis IV. 123. H.

2. Item *x.* ophrys ¹ herba denticulato *y.* oleri similis: foliis duobus. Nigritiam dat et pneumonia, in oleo decocta. Psilothrum *z.* nos quidem in muliebribus medicamentis tractamus: verum *a.* iam ² et viris est in usu. Efficacissimum autem habetur archezostis: Item *b.* tithymali ³ succo, vel in Sole, cum oleo illito crebro, vel euulsi pilis. Quadrupedum scabiem sanat ⁴ hyssopum *c.* ex oleo, suum anginas peculiariter fideritis.

1. herba plantagini folio similis. D. ex ingenio et coniectura. 2. etiam viris. M. 3. succus, etc. illitus. V. 4. oesypum. V.

v. Quod) MSS. corison et coristum. H.

x. Item) In R. I. ophros. R. 2. ophros. Index et libri editi, ophrys. Quidam tamen in Indice MSS. orbis. Nomine ac facie perinde ignota. H.

y. Denticulato oleri similis) Alii multo probabilius et commodius legunt, Siculo oleri, nempe betae nascenti. Dal.

Denticulato) Brassicae similis, cuius folia sunt incisuris distincta. H

z. Psilothrum) Ψιλωθρον,

medicamentum depilatorium, a Ψιλω depilo. H.

a. Verum iam et viris est in usu) Quam dicit, iam significat nouum eius usum apud viros esse, postquam mores degenerare coeperunt. Gelen.

Iam) Postquam mores degenerare coeperunt. H.

b. Item) Totidem verbis Diosc. IV. 165. H.

c. Hyssopum) Importune nobis nescio qui oesypum hic obtrudant, pro hyssopo: quod et semel superius facilitarunt: quam medici-

tis. Verum et reliqua genera herbarum red-
damus.

nae omnes hoc libro com- bus, sed ex herbis omnino
prehensae, non ex animali- petantur. H.

